

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VIII ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 18. oktoober 2010
Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine õigusloome kvaliteedi kohta (nr 462)
2. Arupärimine Eesti inimvara uuringu tulemuste kohta (nr 465)
3. Arupärimine Saksamaale ümberasujatele kuulunud vara tagasitaotlejate avalduste lahendamise korra kohta (nr 478)
4. Arupärimine riigieelarve olukorra kohta (nr 485)
5. Arupärimine erakoolide rahastamise kohta (nr 466)
6. Arupärimine põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse rakendamise kohta (nr 476)
7. Arupärimine põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse rakendamise kohta (nr 470)
8. Arupärimine kohustusliku ujumise algõpetuse kohta (nr 495)
9. Arupärimine kõrghariduse kättesaadavuse kohta (nr 496)
10. Arupärimine nõrga maaelupoliitika kohta (nr 504)
11. Arupärimine ruumilise planeerimise kohta planeerimisseaduse § 1 lõikest 3 tulenevalt (nr 473)
12. Arupärimine 2011. aasta riigieelarve koostamise kohta kohalike omavalitsuste osas (nr 483)
13. Arupärimine süveneva ääremaastumise kohta (nr 493)
14. Arupärimine krooni ja euro võltsimise ohu kohta (nr 486)
15. Arupärimine kodanike juurdekasvu kohta (nr 487)
16. Arupärimine politseiametnike tööaja kohta (nr 488)
17. Arupärimine Siseministeeriumi poliitiseerimise kohta (nr 505)
18. Arupärimine Politsei- ja Piirivalveameti eelarve kohta (nr 511)
19. Vaba mikrofoni

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Tere päevast, austatud peaminister! Alustame Riigikogu täiskogu VIII istungjärgu viienda töönädala esmaspäevast istungit. Nüüd on aeg üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun kõigepealt kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja! Proua Heili Tõnisson, palun!

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna neli seaduseelnõu. Esiteks, notariaadiseaduse, päästeseaduse, riigilõivuseaduse, tuleohutuse seaduse, äriseadustiku ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust justiitsminister Rein Lang. Teiseks, Finantsinspektsiooni seaduse, investeerimisfondide seaduse, krediidasutuste seaduse ja väärt-paberituruse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust rahandusminister Jürgen Ligi. Kolmandaks, kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust regionaalminister Siim Valmar Kiisler. Ja neljandaks, perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seaduse ja halduskoostöö seaduse muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust rahandusminister Jürgen Ligi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Taavi Rõivas!

Taavi Rõivas

Aitäh, austatud juhataja! Head ametikaas-lased! Rahanduskomisjon algatab Riigikogu otsuse "Tagatise fondi nõukogu liikmete nimetamine" eelnõu. Vastavalt seadusele on Tagatis-

fondi nõukogul kaheksa liiget, kellest kaks niimetab Riigikogu. Rahanduskomisjon on omalt poolt välja pakkunud kandidaadid, kelleks on samad ametikaaslased, kes juba neli aastat on Tagatisfondi nõukogus olnud, ehk Tatjana Muravjova ja Eiki Nestor. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Annan Keskerakonna fraktsiooni nimel üle seaduseelnõu, mis annab tööturuteenuste ja -toetuste seaduses võimaluse aidata neid ilma tööta inimesi, kes elavad maapiirkondades. Nimelt peab ametliku töötasu säilitamiseks käima kord kuus töötukassas vastuvõtul ja samas on meil olukord, kus peale üheksa kuu täitumist töötuna ei saa töötukassast enam mingisugust rahalist toetust ja ainsaks abiks jääb haigekassa kindlustus. See paneb paljusid inimesi käega lööma. Käegalöömist nimetatakse ametlikus keeles sanktsioonidega kustutamiseks ja selle aasta üheksa kuuga on sanktsioonidega kustutatud ametlikus töötute statistikas üle 31 000 inimese. Seda on märksa rohkem kui terve 2009. aasta peale kokku. Samas, nagu te kõik väga hästi teate, kõik eksperdid hoiatavad meid pikaajalise tööpuuduse ja selle mõjude eest.

Meie eelnõu aitab riigil omada ülevaadet, kes on tööd otsivad inimesed. Kui maapiirkondades elavaid inimesi praegu ei aidata, kui neid ei aidata säilitada töötasu staatust, siis tuleb arvestada, et pikaajalisele töötule võib käega löömine tähendada üldse töötahte kadumist. Me peame endale aru andma ka sellest, et pikaajaline töötasu peab toime tulema 1000-kroonise toimetulekutoetusega, mis maal võib tähendada seda, et inimene ei saa enam sõita mõnes asulas asuvasse töötukassa esindusse.

Lihtsalt teile teadmiseks niipalju, et neli kuud tagasi hääletas Riigikogu koalitsiooni hääletega sarnase sisuga eelnõu välja. Sellest ajast saadik on veel 16 000 inimest sanktsioonidega töötute statistikast kustutatud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Ken-Marti Vaher!

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Riigikogu õiguskomisjon algatab sihtasutuste seaduse ja audiitortegevuse seaduse muutmise seaduse. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Olen juhatuse nimel vastu võtnud seitse seaduseelnõu ja kui need vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis juhatuse otsustab nende menetlemise kolme tööpäeva jooksul.

Head kolleegid! Nüüd järgmised teated. Riigikogu juhatuse määratud Vabariigi Valitsuse algatatud meresõiduohutuse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 653 teise lugemise jätkamise arutelu aluseks olevate dokumentide esitamise tähtaegaks s.a 18. oktoobri kell 18.

Riigikogu juhatuse määratud Vabariigi Valitsuse s.a 14. oktoobril esitatud Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu hoiuste tagamise skeeme käsitleva direktiivi eelnõu kohta Euroopa Liidu asjade komisjonile ning määratud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja eelnõu kohta arvamust andma rahanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 28. oktoober kell 16. Riigikogu juhatuse määratud Vabariigi Valitsuse s.a 14. oktoobril esitatud Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi eelnõu suhtes, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 97/9/EÜ investeringute tagamise skeemide kohta, Euroopa Liidu asjade komisjonile ning määratud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja eelnõu kohta arvamust andma rahanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 28. oktoober kell 16.

Head kolleegid! Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 85 rahvasaadikut, puudub 16.

Läheme tänase päevakorra kinnitamise juurde. Lugupeetud Riigikogu, selle töönaädala päevakorra projekt on teie laudadele jaotatud. Palun nüüd tähelepanu! Vabariigi Valitsusest on tulnud üks ettepanek tänase päevakorra kohta. Soovitakse viia tänase istungi 5. päevakorrapunkt – arupärimine nr 504 – 10. punktiks, pärast arupärimist nr 496. Panen selle täpsustusega praeguse töönaädala päevakorra hääletusele. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 79 rahvasaadikut, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Päevakord on kinnitatud. Alustame tänase päevakorra arutamist – arupärimistele vastamine.

1. Arupärimine õigusloome kvaliteedi kohta (nr 462)

Esimees Ene Ergma

Esimene arupärimine on Riigikogu liikmete Jüri Tamme ja Eiki Nestori tänavu 17. juunil esitatud arupärimine õigusloome kvaliteedi kohta. Palun, kolleeg Jüri Tamm!

Jüri Tamm

Austatud esimees! Lugupeetud peaminister! Head kolleegid! Püüan teile tutvustada arupärimist, mille me esitasime koos kolleeg Eiki Nestoriga viimasel kevadistungite päeval. Me väidame, et viimastel aastatel on Vabariigi Valitsusest Riigikogu menetlusse antud eelnõude kvaliteet märksa langenud. Suur osa Riigikogu majanduskomisjoni menetlusse antud eelnõudest saadetakse esimesele lugemisele muudetud kujul. Võin näiteks tuua audiitortevuse seaduse, raudteeseaduse, riigilõivuseaduse, meresõiduohutuse seaduse jne. Põhjus on sageli see, et arutelude tulemusena on eelnõudes leitud nii sisulisi kui tehnilisi ebatäpsusi. Vaatamata sellele on vaja teha teiseks lugemiseks või selle jätkamiseks palju muudatusettepanekuid, millest suur osa on eelnõu algataja esindaja muudatusettepanekud. Näiteks võib tuua riigivaraseaduse ja audiitortevuse seaduse. Eelnõude ettevalmistamisel tekkinud vead on tingitud kas siis liigsest kiirustamisest või pikast kooskõlastusajast.

Lisaks sisulistele ebatäpsustele esinevad mõlemal juhul eelnõus sarnased vead. Muudetakse või tunnistatakse kehtetuks sätteid, mis on juba kehtetuks tunnistatud, või täiendatakse eelnõusid sätetega, mis on juba teiste muudatustega seadustesse sisse viidud. Seadustes on muudetud mõisteid või sõnastusi, kuid osas sätetes on jäänud need muutmata. Eelnõude väljatöötajad ei ole alati osanud näha, kuidas üks või teine seadussäte rakendub tegelikus elus, st jätab soovida erialainimeste kaasamine eelnõude ettevalmistamise protsessi. Seaduste ulatusliku muutmise korral on vormistatud

eelnõud muutmise seadusena, kuigi tulnuks anda uus terviktekst.

Lisaks eelöeldule tuleb eelnõudes teha ka tehnilisi korrastusi, kuna Vabariigi Valitsuse kinnitatud õigustloovate aktide eelnõude normitehnika eeskiri erineb Riigikogu juhatuse kehtestatud Riigikogu menetletavate eelnõude normitehnika eeskirjadest. Samas on Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses öeldud, et eelnõu peab vormistuselt vastama Riigikogu juhatuse kehtestatud normitehnilistele eeskirjadele. Samuti, kui tekst on muutunud 2/3 ulatuses, siis vastavalt kehtivale korrale peaks selle algataja eelnõu tagasi võtma ja läbima uue kooskõlastusringi ning tulema tagasi Riigikogu ette. Praegu see nii pole ja näiteks isegi sisuliselt uut eelnõu tutvustavad seletuskirjad valmistavad ette komisjonide töögrupid ise. Sellisel puhul on raske rääkida objektiivsest mõjude analüüsist.

Sellest tulenevalt esitame koos Eiki Nestoriga teile, austatud peaminister, Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 139 alusel järgmised küsimused.

Kas peaministril ja vastavate valdkondade ministritel on ülevaade olukorrast, kus valitsusasutustes juba tehtud kärped personalikulus on mõjutanud negatiivset õigusloome kvaliteeti? Milliseid samme peate vajalikuks astuda, et tagada vähemalt rahuldav tase Vabariigi Valitsuse poolt ette valmistatud õigusaktides? Kas on uuritud kärpmete mõju ministriumide põhifunktsioonide täitmisele?

Ja viimane küsimus: kas Vabariigi Valitsusel on plaanis teha ministriumidevahelisi ümberpaigutusi, lähtudes kompetentsi ja ressursi olemasolust? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Jüri Tamm! Palun teid, lugupeetud peaminister, vastamiseks kõnepul-ti!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Austatud arupärimise esitajad heidavad Vabariigi Valitsusele ette eelnõude kehva kvaliteeti, mis väljendub suurel hulgal muudatusettepanekute esitamises valitsuse algatatud eelnõude kohta ning nende mittevastavuses normitehnika eeskirjale.

Vabariigi Valitsus esitab Riigikogu menetluse õigusaktide eelnõud, mis peavad vastama normitehnika eeskirjale samamoodi, nagu peavad eeskirjale vastama Riigikogu liikmete, fraktsioonide ning komisjonide esitatud õigusaktide eelnõud. Riigikogu põhiseaduslik ülesanne on seadusandliku võimu teostamine. See pädevus on nii õigus kui ka kohustus, mille täitmisel ei tohi lähtuda eeldusest, et Vabariigi Valitsuse algatatud seaduseelnõud peaksid läbima Riigikogus menetluse muudatusettepanekuteta. Seadusandliku menetluse käigus võetakse vastu uusi otsuseid, mis ei pruugi olla kooskõlas eelnõu esialgse kontseptsiooniga ning millele ministereeriumid peavad reageerima, esitades muudatusettepanekuid, mõnikord lausa uue teksti. Eesmärk on aidata kaasa seadusandlikule protsessile, mida ilma muudatusettepanekute esitamisetä alati teha ei ole võimalik. Kuid selleks, et õigusloomet edasi arendada, on Vabariigi Valitsus koostanud Justiitsministeeriumi ettepanekul õiguspoliitika arengusuunad, mis sisaldavad ka ettepanekuid õigusaktide mõjude analüüsi tõhusamaks korraldamiseks. Tutvustan õigusaktide mõjude analüüsi eesmärki teisele küsimusele vastates. Aga nüüd võtan küsimused järjekorras.

Esimene küsimus: "Kas peaministril ja vastavate valdkondade ministritel on ülevaade olukorrast, kus valitsusasutustes juba tehtud kärped personalikuludes on mõjutanud negatiivselt õigusloome kvaliteeti?" Viimaste aastate riigieelarve kulude vähendamist ja tulupositsiooni parandamist ei ole kohane samastada õigusloome kvaliteedi võimalike muutustega. Ei ole võimalik tõmmata seoseid, et riigieelarve kulude vähendamine x krooni võrra toob kaasa y ühikus vähem kvaliteetset õigusloomet. Sellist arvutust ei ole teadaolevalt üheski valitsusasutuses tehtud. Et viia ellu valitsuse eelarvepoliitilised otsused personalikulude kärpimiseks, on asutused esmalt üldise poliitika läbi lõpetanud mitmesuguste erisoodustustmaksudega maksustatavate motivaatorite kasutamise, erinevate hüvitiste ja toetuste maksimise, seejärel lõpetanud tulemustasude ja muude ühekordsete lisatasude maksimise, sõlminud ametnikega kokkuleppeid tasustamata puhkusepäevade kasutamise osas ning viimase võimalusena vähendanud igakuist töötasu. Ministeeriumid on märkinud, et personalikulude kärpimise tõttu on ametnikud mõnest ministeeriumist erasektorisse lahkunud ja sellest tulevalt on tunduvalt töökoormus kasvanud. Töökohustused on ümber jaotatud ning pikaajaliste tööülesannete täitmise tähtsajad pikenenud.

Ei ole siiski kuidagi tõendatud, et ministeeriumide õigusaktide sisuline kvaliteet oleks varasemate aastatega võrreldes langenud. Ametnike koolitamisega tegeldakse laiemalt kui ainult asutustekeskelt. Vabariigi Valitsuse 28. septembri 1999. aasta määruse nr 279 "Õigustloovate aktide eelnõude normitehnika eeskiri" nõuetekohase täitmise ning Justiitsministeeriumi juhendamisel valminud õigusaktide mõjude analüüsi juhendi – see on mõeldud õigusloomega tegelevatele ametnikele – rakendamise toetamiseks töötati 2009. aastal Euroopa Sotsiaalfondist rahastatud programmi "Keskne koolitus" raames välja ministeeriumide ametnikele suunatud õigusaktide mõjude analüüsi teemalised koolitusprogrammid, samuti e-õppe materjal iseseisva õppe toetamiseks. Koolituse "Parem õigusloome ja õigusaktide mõjude hindamine" läbiviimist jätkab Rahandusministeerium ka perioodil 2010–2011. Eesmärk on koolitada igast ministeeriumist n-ö tuumikgrupp eelnõude ettevalmistamisega tegelevaid spetsialiste.

Otsuste tegemise ja õigusloome kvaliteedi tõstmist toetavad ühtlasi regulaarselt korraldatavad kaasamise koolitused, kus selgitatakse kaasamise rolli poliitika kujundamisel ja õigusloomes. Alates 2009. aastast on niisugustel koolitustel osalenud kokku 168 riigiametnikku. Perioodil 2010–2011 on mõjude hindamise ja kaasamise koolitusi kavas rahastada ca 1,2 miljoni krooni ulatuses.

Lisaks viiakse õigusvaldkonna koolitusi läbi asutuste tellimisel. Võrreldes 2008. aastaga suurenes 2009. aastal avalikus teenistuses toimunud õiguslaste koolituste maht tundides *circa* 22%. Koolitusi rahastasid ametiasutused kokku ligikaudu 3,9 miljoni krooni ulatuses. Ministeeriumiametnike koolituse kogumahust moodustasid õiguslased koolitused 2009. aastal *circa* 9%. Viimati oli õiguslastel koolitustel ministeeriumides nii suur osakaal 2003. aastal. Võttes aluseks aktiivsete teenistuslepingute koormust ja kogusumma dünaamikat 2009. ja 2010. aastal ministeeriumides ja Riigikantseleis kui peamistes õigusloomega tegelevates asutustes, väidab Rahandusministeerium

rium asutustelt kogutud andmete põhjal, et sisutöodes vähenes ametikohtade arv aeglasemas tempos kui tugitöodes: 35 *versus* 77. Seega on võimalik järeldada, et personalikulate kärpimise võimalusi otsitakse eelkõige tugifunktsioonide arvel.

Teine küsimus: "Milliseid samme peate vajalikuks astuda, et tagada vähemalt rahuldav tase Vabariigi Valitsuse poolt ette valmistatud õigusaktides?" Rahandusministeerium on igaaastastes kvaliteediauditites jälginud rahulolu õiguslase nõustamisega, õigusliku sisuga märkuste tõttu kooskõlastamata jäänud eelnõude, vaidlusi põhjustanud lepingute, ministeeriumi koostatud tühistatud haldusaktide ja toimingute ning ministeeriumi koostatud õigusaktide osakaalu, mis on tunnistatud põhiseadusvastaseks. Neid näitajaid on jälgitud alates 2008. aastast ning seni ei ole olnud põhjust kvaliteediga mitte rahul olla. Aga alati saab paremini. Selleks, et tagada õigusloome kvaliteedi jätkuv tõus, on Vabariigi Valitsus välja töötanud õiguspoliitika arengusuunad.

Præguse õigusloome probleem on, et seadusega soovitatavate mõjude küsimusele, samuti seaduse võimalikele alternatiividele ei pöörata piisavat tähelepanu. Seetõttu juhtub tihti, et ministeeriumide, Vabariigi Valitsuse ja Riigikogu väärtuslikku aega kulutatakse vaidlustele seaduseelnõude nüansside üle, mille puhul ei ole teada, kas sellega tervikuna on võimalik soovitatavat eesmärki või tulemust üldse saavutada.

Teiseks kulub ühiskonna kui terviku ressurss olulisel määral seaduste täitmise ning täitmise järelevalve peale. Kolmandaks tuleb arvestada neid kulusid, mis nõuavad kodanikelt või ettevõtjatelt otsest täiendavat raha või ajakulu. Sellised kulud tekivad eelkõige üldisest riigi asjaajamise bürokraatlikust kujundusest, mille vältimise korral oleks võimalik kokku hoida nii otseseid riigieelarve kulusid kui ka seaduse adressaatide aega ja raha.

Õiguspoliitikat puudutavate lähtealuste ning arengupõhimõtete ühtse väljundina on koostatud dokument "Õiguspoliitika arengusuunad aastani 2013". Arengusuunad annavad edasi kavandatavate muudatuste põhisisu, mille sobivuse korral on võimalik täiendada ja muuta õigusaktide väljatöötamist puudutavaid detailseid norme, Vabariigi Valitsuse ja Riigikogu normitehnika eeskirju, Vabariigi Valitsuse reg-

lementi jne. Muudatuste eesmärk on tõsta õigusloome kvaliteeti, nõudes põhjalikumat ja rohkem läbimõeldud tegutsemist õigusakti väljatöötamise protsessi esimestes etappides, et hoida kokku ressursse, mis seni on kulunud õigusakti eelnõu väljatöötamise hilisemates etappides selle korduvale kooskõlastamisele, avalikkusele eelnõu eesmärkide selgitamisele ja ka vastuvõetud õigusaktide puuduste parandamisele. Kogu õigusloome protsess on ettepanekute kohaselt üles ehitatud selliselt, et esimestes etappides tehtav töö osutub eelnõu väljatöötamise järgmistes etappides vajalikuks.

Õigusloome protsessi puudutavate muudatustetpanekute kohaselt, esiteks, koostavad õigusakti algatajad edaspidi kõigi olulisi mõjusid kaasa toovate seaduseelnõude väljatöötamise esimeses etapis seaduseelnõu väljatöötamise kavatsused (lühend VTK), milles määratletakse probleem, analüüsitakse selle lahenduse võimalusi, seatakse eelnõu eesmärk ning identifitseeritakse olulised kaasnedavad võivad mõjud.

Teiseks, väljatöötamiskavatsused kooskõlastatakse teiste ministeeriumidega. Kooskõlastamise eesmärk on teadvustada teistele ministeeriumidele akti algataja kavatsus ning koguda enne põhjalikuma mõjude analüüsi läbiviimist ja eelnõu teksti koostamist asjaomastelt ministeeriumidelt tagasisidet ettepanekute ja juhiste näol. Justiitsministeerium hindab kooskõlastamise käigus ka uue regulatsiooni üldisemat vajalikkust probleemi lahendamiseks.

Kolmandaks, olukorras, kus on otstarbekas enne eelnõu teksti koostamist esmalt valitsuse tasandil leppida kokku kavandatava eelnõu sisulistes põhimõtetes ja kasutatavates meetmetes, koostavad õigusakti algatajad enne normide sõnastamist õigusakti kontseptsiooni koos oluliste kaasnevate mõjude hindamisega, mida arutatakse Vabariigi Valitsuses enne õigusakti eelnõu koostamist.

Neljandaks, õigusakti algataja analüüsib õigusakti rakendamisega kaasnedavad võivad mõjusid enne õigusakti eelnõu kooskõlastamist ja selle vastuvõtmist, kasutades selleks õigusloome koordineerija ja valdkonnaministeeriumide koostatud abimaterjale, viidatud metoodikaid, asjasse puutuvaid uuringuid ning konkreetse valdkonna eksperte.

Viiendaks, õigusakti algataja kohus on olulisemate õigusaktidega seotud huvirühmade

kaasamine õigusakti väljatöötamise käigus ning avaliku konsultatsiooni läbiviimine kas enne ministriumidevahelist kooskõlastusringi või sellega samal ajal.

Kuuendaks, õigusakti algataja viib pärast õigusakti rakendamist läbi sellega kaasnenud mõjude järelhindamise, juhul kui õigusakti algataja või selle vastuvõtja peab seda vajalikuks.

Lisaks õigusloome protsessi puudutavatele põhimõtetele sisaldavad arengusuunad ka põhimõtteid kehtiva õiguse ülevaatamiseks, selle lihtsustamiseks ja kodifitseerimiseks ning algatusi õigusloome kvaliteeti toetava organisatsiooni arendamiseks. Näiteks võib tuua ministriumidevahelise juristide rotatsiooni võimaldamise. Seadusloomes on enamasti tegevad vähemalt kaks iseseisvat põhiseaduslikku organit: Riigikogu ja Vabariigi Valitsus. Kusjuures viimane valmistab ette peamise osa Riigikogu arutatavatest seaduseelnõudest. Hoolimata nende institutsioonide funktsionaalsest lahutatusest ning iseseisvusest on selge, et mõlemad on osalised ühes seadusloomeprotsessis. Ei ole võimalik esile kutsuda kvantitatiivseid muutusi ainult ühe institutsiooniga tegeldes. Nii otsustaja kui ka ettevalmistaja peavad õigusaktide kvaliteedile vajaliku tähelepanu pöörama, samuti peavad sellele eesmärgile olema allutatud mõlema institutsiooni tegevused, organisatsioon ja juhtimine.

Kolmas küsimus: "Kas on uuritud kärpeme mõju ministriumide põhifunktsioonide täitmisele?" Riigieelarve kulude piiramine ja tulu-positiooni parandamine ei tohi muuta ministriumide põhifunktsioone täidetamatuks ega tekitada sellise olukorra tekkimise ohtu. Ministriumid analüüsivad jooksvalt oma põhifunktsioonide täitmist ning peavad enesekorraldusõiguse realiseerimisel arvestama lisaks finantsilistele riskidele ka muude negatiivsete mõjudega. Ükski ministrium ei ole eraldi uurinud, kas kärped on mõjutanud otseselt ministriumide põhifunktsioonide täitmist.

Neljandaks: "Kas Vabariigi Valitsusel on plaanis teha ministriumidevahelisi ümberpaigutusi, lähtudes kompetentsi ja ressursi olemasolust?" Täidesaatva riigivõimu funktsioonidega asutuste tegevuste ümberkorraldamine on muutuvaid elulisi asjaolusid arvestades paratamatu. Vabariigi Valitsus on Riigikogu menetlusse esitanud näiteks seaduseelnõu, mis

reguleerib ametnikega seonduvaid õigusi ja kohustusi ning tööülesannete täitmist avalikus sektoris – avaliku teenistuse seaduse eelnõu. Lisaks on Justiitsministeeriumi tööplaanis uus Vabariigi Valitsuse seaduse eelnõu ning halduskorralduse seaduse eelnõu, mille raames on võimalik täidesaatva võimu ülesehitus efektiivsemaks muuta. Nende eelnõudega ei tehta selliseid muudatusi, mis nõuaksid ministriumide personali ümberpaigutamist, kuid eelnõud mõjutavad siiski täidesaatva võimu ülesehitust ning seal tegutsevate ametnike staatust. Selleks, et ministriumid omavahel õigusloomealast informatsiooni saaksid vahetada, on ministriumid moodustanud töörühmasid eelnõude väljatöötamiseks, kaasates eksperte ja õigusloomega tegelevaid isikuid eri ministriumidest. Eelnõu töörühmade esindajad viibivad ka Riigikogu komisjonide istungitel ning Riigikogu komisjonide moodustatud alatöörühmades. Näiteks on selliste alatöörühmade moodustamise praktika Riigikogu majanduskomisjonil.

No nii! 15 minutist jääb väheks, et süüvida õigusloome kvaliteedi temaatikasse, küll aga tahan väljendada siin veendumust, et õigusloome kvaliteedi temaatika peab olema edaspidi nii valitsuse kui ka Riigikogu südameasi. Tegemist ei ole valdkonnaga, kus mingil ajahetkel langetatakse lõplikud otsused ja siis on kvaliteet tagatud igavesti. See on pidevalt muutuv ja arenev protsess ning siin võidukat lõppu ei saabu kunagi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, härra peaminister! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Mark Soosaar!

Mark Soosaar

Austatud peaminister! Tõepoolest on väga väga raske mõõta seadusloome kvaliteeti numbrite või tähistega ja selle seost rahaliste võimalustega, kuid istudes kaheksandat aastat siin Riigikogus, võin ma küll kinnitada, et tundub, et vahel valitsuses parem käsi ei tea, mida vasak teeb. Võtame näiteks kalapüügiseaduse. Kalapüügiseaduse muutmiseks on meil keskkonnamisjonis praegu kolm eelnõu, mis on valitsusest tulnud. Kaks nendest on koostanud Põllumajandusministeerium, ühe Keskkonnaministeerium. On täiesti ilmne, et omavahel neil kontakti ei ole, ja ma üldse ei imesta, kui

neid homme-ülehomme veel tuleb. Me oleme püüdnud neid komisjonis ühendada, aga mõnega on kiire ja mõnega ei ole kiire. Samas me räägime kogu aeg komplekssest seaduste muutmisest. Kas siin tõesti ei anna natuke midagi parandada?

Andrus Ansip

Küllap annab. Ma ei saa praegu anda amمندavat hinnangut nendele kolmele eelnõule, selleks peab nendesse süüvima, kuid tavaliselt on eri eelnõudel ikka erinev reguleerimisobjekt. Kalanduse valdkond on meil paraku jagatud kahe ministeeriumi vahel. Kui Keskkonnaministeerium lähtub keskkonnakaitselistest eesmärkidest, siis Põllumajandusministeerium peab silmas eelkõige kalanduse kui tööstusharu aspekte. Ei ole välistatud ka mingisugused väärtimõistmised ja möödarääkimised, kuid kõik eelnõud läbivad väga põhjaliku kooskõlastusringi nii ametnike tasemel kui ka poliitilisel tasemel ning printsiiabis peaksid sellised möödarääkimised, väärtimõistmised, topeltreguleerimised olema välistatud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jüri Tamm!

Jüri Tamm

Lugupeetud peaminister! Suur tänu põhjalike vastuste eest! Ma tahaksin teie tähelepanu veel kord juhtida meie arupärimises toodud ühele väga olulisele momendile: Vabariigi Valitsuse kehtestatud normitehnilised nõuded eelnõude kohta ja Riigikogu vastuvõetud normitehnilised nõuded eelnõude kohta on erinevad. Mul on täna siin väga erakordne võimalus pöörduda vabariigi peaministri ja Riigikogu esimehe poole ning kutsuda neid üles need normitehnilised nõuded siiski kooskõlla viima, et eelnõude tehnilises vormistamises ei tuleks pidevalt arusaamatusi ette.

Andrus Ansip

Ma olen teiega täiesti ühte meelt. Loomulikult ei tohiks valitsusel olla ühtesid normitehnilisi eeskirju ja Riigikogul teisi. Valitsus ja Riigikogu tegelevad käsikäes meie ühtse seadusandlusega ja see eeldab seda, et lähtutakse ikkagi ühest ja samast eeskirjast. Kui geneesis on mingisugused lahknevused tekkinud, siis tuleks need kiires korras ära parandada.

Kuid oma vastuses teie arupärimisele ei pööranud ma tähelepanu peamisele ehk siis sellele, et arupärijad püüavad minu meelest kahetsusväärset siduda hiljutisi eelarve kärpimisi eri ministeeriumides õigusloome kvaliteediga. Nendele järeldestele võinuks jõuda, kui vastanuks tõele see, et tõepoolest kärped on olemuslikud ja suured ja sügavad. Aga nagu me teame, riigieelarve kulude maht 2007. aastal oli vaid 76 miljardit krooni, 2008. aastal kulude maht kasvas hüppeliselt. Nüüd on pea-aegu kõik inimesed Eestis veendunud, et see 2008. aasta eelarve kulude hüppeline kasv oli viga. See kasv viis kuld 90,1 miljardi kroonini ja 2009. aastal kuld võrreldes 2008. aastaga vähenesid, aga see vähenemine oli ainult 2,8 miljardit krooni. Ehk siis 2009. aasta kuldude maht oli 87,3 miljardit krooni. Tunnistagem, seda on märksa rohkem kui buumiaegse 2007. aasta 76 miljardit krooni. Aga mida me siis kangesti kärpime 2,8 miljardi krooni võrra? Kärpime õhkõrna lootust, et tormiline eelarve mahu kasv jätkub igavesti. See ei osutunud tõeks. Suuresti me ikkagi kärpime neid lootusi, mida eelarve tulude ja kuldude poolde kirjutasime ja millel polnud antud reaalsuseks muutuda.

Mõtleme veel kord tagasi sellele 2,8 miljardile, mille võrra 2009. aasta eelarve kuld olid väiksemad kui sellele eelnenud aastal. 1,3 miljardit sellest 2,8 miljardist oli riigipoolsete sissemaksete lõpetamine teise pensionisambasse. Me räägime *summa summarum* 1,5 miljardist kroonist 90 miljardi kroonise eelarve mahu juures, kusjuures veel aasta tagasi, 2007 oli kuldude maht vaid 76 miljardit krooni. Ei saa olla nii viisi, et viga on tehtud nii siis, kui eelarvesse prognoositi külluslikku raha laekumist, kui ka siis, kui need prognoosid vähendati reaalsusega enam-vähem kooskõlas olevale tasemele. Kui ühel juhul tehti viga, siis ei saa vigade parandus ka viga olla. Aga praegu kiputakse väitma, et eelarve liiga optimistlik kuldude kasv oli viga, ja samas öeldakse, et kärpimisega nad tegid veel hullema vea. Mida me kärpime? Kui palju kärpime? *Summa summarum* see kogu kärpimine 2009. aastal võrreldes 2008. aastaga oli 2,8 miljardit krooni, millest 1,3 miljardit krooni tuleb pelgalt teise pensionisamba sissemaksete riigipoolsest peatamisest.

Nii et ei ole mõtet seostada kärpimisega mingeid valusaid tagajärgi õigusloome kvaliteedis või töökohtade kaotamist või mida iganes. Tänu sellele, et meie riigi rahandus on korras, on mõningate ekspertide arvates Eesti üksikisikud ja ettevõtjad saanud krediitresursi kätte umbes 3 miljardit krooni odavamalt, kui saadakse nendes riikides, kus eelarvedefitsiit on suur.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Härra peaminister! Oma vastuses te rääkisite pikalt ametnike koolitusest ja väitsite, et kärped ei ole mõjutanud seadusloome kvaliteeti. Üks kõige eredam näide arupärimise lootelus oli raudteeseaduse eelnõu, kus oli tõesti niimoodi, et ka pärast teist lugemist esitas ministeerium suure hulga muudatusi, mis olid seotud Euroopa Komisjoni otsustega, mis olid juba kaks aastat tagasi vastu võetud. Siis nad lõpuks ärkasid. Meie küsimusele, miks see nii on, vastas ministeeriumi esindav ametnik selgelt, et probleem on ressursi puuduses. Enne oli meil üheksa inimest raudteeosakonnas, nüüd on ainult kaks ja needki uued. Me lihtsalt ei jõua. Nii et ikkagi on kvaliteeti mõjutanud ressursi puudus, inimeste vähesus. Kuidas te seda kommenteeriksite?

Andrus Ansip

Ma ei öelnud oma vastuses, et kärped ei ole mõjutanud. Aga ma leian, et praaki on tehtud kahetsusväärset ka varasematel aegadel, siis, kui eelarve mahud kasvasid 20% aastas ja ka palgad kasvasid 20% aastas. Ma väidan, et kärpimine ei tohi mõjutada ministeeriumide põhifunktsioone. Oli lühike hetk, kus palgad olid pisut kõrgemad, kui nad olid 2009. aastal või on 2010. aastal – see oli ainult 2008. aastal ja seegi sai tegelikult, nagu me teame, teoks patuga pooleks. Osa toonasest valitsusest tahtis riigieelarvest väljamaksed kohe külmutada ja tekkis diskussioon selle üle, kas me käitume põhiseadusega kooskõlas või mitte, kui me peatame vastavalt riigieelarve seadusele väljamaksed riigieelarvest senikauaks, kuni tehakse negatiivne lisaeelarve. Mäletate, osa nn eksperte arvas, et nii tekib meil ka põhiseaduslik kriis, ja otsustati väljamakseid siiski mitte kül-

mutada, vaid koostada kohe negatiivne lisaeelarve, aga 1. aprillist 2008 avalikus sektoris palgad kasvasid hüppeliselt. See oli siis selle nn võimaliku põhiseadusliku kriisi tagajärg, väga halb tagajärg riigi rahandusele. Praegu on palgakulud, tegevuskulud avalikus sektoris suurusjärgus samal tasemel kui 2007. aastal. Jah, aastal 2008 me lootsime põhjendamatult saada tulusid rohkem kui varasematel aastatel, aga kriis tegi oma töö. Aastal 2009 meil neid tulusid enam ei olnud, mis meil buumiaegadel olid, järelikult tuleb oma kulud seada uute oludega vastavusse.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra peaminister! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata.

2. Arupärimine Eesti inimvara uuringu tulemuste kohta (nr 465)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde. Riigikogu liikmete Heimar Lengi, Marika Tuusi, Valeri Korbi, Eldar Efendijevi, Mailis Repsi, Nelli Privalova, Vladimir Velmani, Jaak Aabi, Nikolai Põdramäe ja Evelyn Sepa tänava 2. augustil esitatud arupärimine Eesti inimvara uuringu tulemuste kohta. Palun kõnepulti kolleeg Heimar Lengi!

Heimar Lenk

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud peaminister! See arupärimine on teile, head kolleegid, ja see puudutab Eesti inimarengu teemat. Arupärimine on sisse antud juba 2. augustil, nii et üpris ammu. Aga meie süsteem on selline, et läheb tihtipeale aega, enne kui arupärimine jõuab siia pulti või saali tagasi. Jutt on Eesti rahva viletsast seisust või viletsast elust, kuigi praegu just kuulsime peaministri suust, et kõik on äärmiselt hästi. Kõik on väga hästi läinud, valitsus on teinud ainult õigeid otsuseid ja teab kõike paremini, kui meie siin saalis oma küsimusi esitades mõtleme. Ma tahaksin oma arupärimisega tuua valitsusjuhi maa peale tagasi ja paluda, et ta meile lühidalt vastaks küsimustele, miks nii heast ja kenasti arenevast riigist, nagu Eesti praegu on – meil on nii õige rahanduspoliitika ja eelarvega on hästi

ümber käidud –, inimesed ikkagi massiliselt lahkuvad. Mispärast meilt oskustöölised lahkuvad? Mispärast noored siin tööd ei leia, kuigi on kõrghariduse saanud? Mispärast meil on ääremaastumise oht, seda eriti Kagu-Eestis? Kagu-Eesti rahvas on selle probleemiga hästi kursis. Ja nagu selles inimvara uurimuses leiti, on väga nõrgalt siiski meie ellu kaasa tõmmatud vene vähemus või vene keeles rääkiv elanikkond. Ja lõpuks me küsime, miks likvideeriti rahvastikuminiistri ametikoht, kui teadlased peavad seda valdkonda erakordselt tähtsaks. Aitäh, peaminister, et tulite vastama! Loodame, et saame ammendava pildi Eesti elust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Täna, kolleeg Heimar Lenk! Palun teid, härra peaminister, vastamiseks kõnepultil!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Head arupärijad! Ma aja kokkuhoiu mõttes seekord küsimusi ette ei loe, sest teil on kõigil küsimused kirjalikult käes. Ka see vastus on küllalt mahukas, ent sedaviisi loodan mahtuda 15 minuti ajalimiidi sisse.

Ma vastan esimesele ja teisele küsimusele koos. Esiteks seetõttu, et mõlemad puudutavad rännet, ja teiseks seetõttu, et nii lahkuvad kui tagasi tulevad noored ja keskealised võivad olla nii tippspetsialistid, oskustöölised kui ka lihttöölised. Kolmandaks seetõttu, et on võimalik tuua välja positiivseid aspekte nii ajutise kui ka alalise väljarände puhul, ja neljandaks seetõttu, et mõlema küsimuse esitamise ajend on Eesti Koostöö Kogu Eesti inimvara raport, milles väljatoodud võtmeprobleemid kattuvad suure osas strateegias "Eesti 2020" esile toodud võtmeprobleemidega.

Statistikaameti enda rändeuringute kohaselt lahkus aastatel 2007–2009 Eestist 4400–4700 inimest aastas. Kuna samal ajal toimus ka sisseränne, millest väiksema või suurema osa moodustasid tagasipöördujad, siis on rände negatiivne mõju meie rahvaarvule märksa väiksem. Statistikaameti hinnangul vähenes Eesti rahvaarv väljarännu ülekaalu tõttu 2007. aastal 643, 2008. aastal 735 ja 2009. aastal 774 inimese võrra. Võrreldes aastatega 2005 ja 2006 on seda 4–5 korda vähem.

See, et rändavad eelkõige nooremad inimesed, pole mitte Eestile spetsiifiline, vaid see on globaalne seaduspärasus. Seda teemat on muide päris huvitavalt käsitlenud Human Development Reporti 2009. aasta väljaandes "Overcoming Barriers: Human Mobility and Development". Hinnangute kohaselt on viimastel aastatel töötanud välisriigis põhikohaga meie tööjõust 2,3–2,5%, see on 15 000 – 17 000 inimest, kellest veidi üle 60% moodustavad oskustöölised. Eestisse tagasipöördumisest annab teatava ülevaate töötukassa statistika. 2009. aastal taotles töötuskindlustushüvitise määramisel välisriigis kogutud kindlustusstaazi arvesse võtmist näiteks 1484 inimest, neist 843 olid töötanud Soomes ja naasnud Eestisse. 2010. aasta esimese kuue kuu vastavad numbrid olid 699 ja 388. Erinevate varasemate uuringute põhjal, näiteks võib tuua Sotsiaalministeeriumi väljarände potentsiaali uuringud ja Eesti Panga rändeuuringu, võib öelda, et enamik välismaale tööle minevaid Eesti alalisi elanikke soovib välismaal tööd teha ajutiselt ega kavatse sihtriiki alaliselt elama jääda.

Eesti inimvara raportis on juttu ka rände positiivsest poolest. Välisriigis õppimine ja töötamine võimaldab saada uusi teadmisi ja töökogemusi, mida hiljem rakendatakse kodus. Samuti leiavad raporti autorid, et ka alaliselt välismaale elama jääda kavatsevad inimesed ei pruugi olla Eesti riigile kadunud. Nad võivad olla sillaks Eesti avanemisel ülejäänud maailmale. Raporti autorid soovivad luua senisest aktiivsemalt õppimisvõimalusi Eestist emigreerunutele ja nende järglastele. Käivitatud on programm tippspetsialistide Eestisse naasmise soodustamiseks, nn "Talendid koju!". Eestis on loodud töökohti välismaal töötanud tippspetsialistidele, on olemas ettevõtlusvõrgustikud välisriikides jne. Samu probleeme käsitletakse ka koostamisel olevas strateegias "Eesti 2020", mis peaks valmima 2011. aasta suveks.

Vastus kolmandale küsimusele. Eesti tööjõu uuringu andmed ei kinnita kõrgema oskus- ja haridustasemega töötajate hulgalise väljarändamise kartust, kuid päris kindlasti on noorte tööpuudus suur probleem ning selle vähendamiseks tuleb edaspidigi tõsiselt tegelda. Endiselt korreleerub tööpuudus haridustasemega. Kui kõrgharidusega tööealiste inimeste töötus kasvas tööjõu uuringu andmete järgi aastail 2006–2009 3%-lt 6%-le, siis keskharidusega,

sealhulgas omandatud kutsealase ettevalmistusega inimeste töötus kasvas 6%-lt 16%-le ja põhiharidusega inimeste töötus 13%-lt 29%-le. Seega ei saa kuidagi nõustuda küsijate väitega, et korraliku haridusega noored peavad otsima tööd mujal maailmas.

Vastus neljandale küsimusele. Üks valitsuse regionaalpoliitika võtmeülesandeid on väljaspool suuremaid kasvukeskusi terviklike linna-regionide arengu tugevdamine. Keskuslinn peaks oma lähema ja kaugema tagamaaga võimalikult tihedasti funktsionaalselt seotud olema. Selline arengumudel on kõige realistlikum lahendus, vältimaks liigset ääremaastumist ning tungi püsivalt lahkuda töö ja vaba aja veetmise võimaluste pärast suurematesse keskustesse. Lisaks kõrgemat kvalifikatsiooni nõudvate ja suuremat lisandväärtust loovate töökohtade loomisele väljaspool Tallinna ja Tartut tuleb teedevõrgu ja ühistranspordi arendamisega soodustada ääremaade elanike igapäevast ligipääsemist töökohtadele ja teenustele, ilma et nad peaksid oma varasematest kodukohtadest pikemaks ajaks või jäädavalt lahkuma. Regionaalministri eestvedamisel on näiteks algatatud regionaalsete kompetentsuskeskuste programm, millega suunatakse sadu miljoneid kroone suurema lisandväärtusega töökohti loovate kompetentsuskeskuste väljaarendamiseks kohalike omavalitsuste haridus- ja teadusasutuste ning ettevõtete koostöös väljaspool Tallinna ja Tartut.

Loodud on toetusskeem regionaalsete tööstusalade infrastruktuuri väljaarendamiseks. Kohapealse elukvaliteedi ja teenuste kättesaadavuse parandamiseks on kohalike avalike teenuste parendamise programmi raames alates 2008. aastast suunatud ligemale 1,5 miljardit krooni kohalike avalike teenuste infrastruktuuri arendamisele. Alustatud on kõigi maapiirkondade katmist kiire internetiühendusega, millega antakse eeldatavalt uus impulss kohaliku ettevõtluse arenguks, teenustele ligipääsuks ning ka kaugtöökä ääremaal ja muudes maapiirkondades. Põllumajanduse ja maaelu arengu poliitika vahenditest on suunatud miljardeid kroone maapiirkondade põllumajanduse, maaettevõtluse, teenuste ja kultuurilise omaalgatuse toetamiseks. Seegi poliitika on jätkuv. Valitsus jätkab ka mitmete regionaalarengu programmide elluviimist, mis on suunatud ainuüksi ääremaade spetsiifilisele aren-

guvajadusele nagu kohaliku omaalgatuse programm, Setumaa, Kihnu ja Peipsiveere regionaalarengu programmid ning hajaasustuse vee- ja elektriühenduse programmid. Äsja kiitis valitsus heaks eraldiseisva Ida-Virumaa programmi.

Vastus teie viiendale küsimusele. Eesti riigile on ääretult tähtis kõigi elanike kaasamine. Siin ei tehta vahet eesti- ja venekeelsete inimeste vahel. Haridust antakse ning sotsiaaltoetusi ja -teenuseid osutatakse kõikidele siin elavatele inimestele. Mingil juhul ei saa nõustuda väitega, et senised integratsiooniprogrammid pole andnud tulemusi. Teame sedagi, et määratlemata kodakondsusega isikute arv on vähenenud 1992. aasta 32%-lt 2010. aastaks 7,3%-le. Integratsioon ei ole olnud kunagi ja kusagil kiire protsess. Lõimumiskava 2008–2013 elluviimist koordineerib Kultuuriministeerium, selles osalevad omavalitsused, kodanikuühendused, ettevõtted ja mitmed riigiasutused. Lõimumiskava järgmise rakendusplaani, see on aastate 2011–2013 rakendusplaani koostamist juhib Sihtasutus Poliitikauringute Keskus Praxis, kes osales ka lõimumiskava koostamisel. Et kõigil osapooltel oleks võimalus panustada uute tegevuste planeerimisse, on kavandatud temaatilised aruteluseminarid lõimumiskava teemade lõikes, nagu hariduslik lõimumine, sotsiaalne lõimumine jt. Kokku on kavandatud kuus aruteluseminari, millest saavad osa võtta asjaomase valdkonna sihtrühmade esindajad, tegevuste elluviijad, eksperdid. Temaatiliste aruteluseminaride järel korraldatakse kolm regionaalset ümarlauda, milles saavad osaleda lõimumisega tegelevate asutuste esindajad, kodanikuühendused, sihtrühmad ja teised huvilised. Seejärel on kavandatud aruteluseminar erakondadega, et saada tagasisidet rakendusplaani tööversiooni kohta ja ettepanekuid selle edasiarendamiseks.

Vastus teie kuuendale küsimusele. See, et likvideeriti rahvastikuministri ametikoht, ei tähenda mingil juhul kõnealuse valdkonna alatahtsustamist. Integratsioonipoliitikaga seotud ülesanded on pandud Kultuuriministeeriumile ning lõimumiskava tegevuste koordineerimise ja elluviimise eest vastutajaks määrati kultuuriminister, kelle seljataga on erinevalt pisikese bürooga rahvastikuministrist terve ministeerium. Lõimumisvaldkond on tihedalt seotud

Haridus- ja Teadusministeeriumi, Siseministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi ja teiste lõimumiskava elluviimisega seotud osapoolte valitsemisaladega, kus tegeldakse rahvusvähemustega seotud teemade ja lõimumispoliitika elluviimisega. Lõimumiskava viiakse ellu kolmes valdkonnas: hariduslik-kultuuriline, sotsiaalmajanduslik ja õiguspoliitiline valdkond. Üks rahvastikuministri ametikoha likvideerimise põhjusi oli asjaolu, et mitmed rahvastikuministri büroo tegevused olid dubleeritud teiste ministeeriumide samale sihtrühmale suunatud tegevustega. Näiteks rahvusvähemuste kultuuriseltsidega tegeles ja seda tööd rahastasid nii rahvastikuministri büroo kui ka Kultuuriministeerium. Muide, rahvusvähemuste kultuuriseltside esindajad on ajakirjanduses toetanud otsust viia valdkond Kultuuriministeeriumi haldusalasse, kus see oli ka varem. Ministeeriumi haldusalas olles on tagatud valdkonnaga tegelemise jätkusuutlikkus ja järjepidevus. Tuleb ju tunnistada, et valitsuste vahetused tõid kaasa ka suuresti politiseeritud rahvastikuministri büroo töötajaskonna paratamatu vahetumise, mille all kannatas tegevuste järjepidevus.

Vastus teie seitsmendale küsimusele. Küsimusele, kes peaks keelitama Eesti arste kodumaale jääma, ei saa anda ühest vastust. Oma roll on siin kõigil osapooltel, ka küsijail endil. Tervishoiutöötajate palkade ennakasv käesoleva kümnendi keskel vähendas tunduvalt välisriiki tööle minemise soovi nii õdede kui arstide seas. 2008. ja 2009. aastal ületas keskmine palk tervishoiu- ja sotsiaalhoolekande valdkonnas lõpuks ka riigi keskmise, 2009. aastal näiteks 6% võrra. Võrdluseks tuleks märkida, et aastal 2002 oli see näitaja 19%-ga tervishoiutöötajate kahjuks.

Teine tegur, mille kaudu saab mõjutada välismaale minekut, on töötingimuste parandamine. Võimalus selles küsimuses kaasa rääkida ja arste motiveerida on otseselt tööandjatel ja perearstide puhul ka kohalikel omavalitsustel. Päris kindel on seegi, et ka tervishoius tuleb arvestada üldiste võimalustega. Küll on Sotsiaalministeeriumil kavas alustada koostöös Tervisekaitseametiga tõendi võtnud isikute lahkumise põhjuste kaardistamist, saamaks paremat selgust, milliseid tegureid on vaja, et mõjutada arste Eestisse tööle jääma, ning sellele tuginedes ennetavaid tegevusi kavandada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Teile on küsimusi. Palun kõigepealt, kolleeg Jaak Aab!

Jaak Aab

Lugupeetud peaminister! Minu küsimus puudutab just seda viimast teemat ehk arste. Teades, et tervishoiuküsimuste vastu olete te alati huvi tundnud, on huvitav seda teie käest küsida. Tõesti, peale 2007. ja 2008. aasta tublised palgatõuse (ka varasemal paaril aastal olid need päris suured) hakati tõendeid välismaale tööle minekuks välja võtma kohe hüppeliselt vähem. Viimasel ajal on see aga uuesti kasvanud ja midagi tuleks ette võtta. Küsimus on suhteliselt lihtne: residentuurikohtadele on viimasel paaril aastal arstitudengeid pretendeerinud kõvasti rohkem, kui residentuurikohti on. See on tõenäoliselt varasemate aastate ülejääk. Miks ei võiks kas või mõneks aastaks riiklikku residentuurikohtade tellimust suurendada? Muidu lähivad noored residentuuri tegema tõesti Soome ja mujale välismaale ning võivad meie jaoks kadunud olla.

Andrus Ansip

Küsimus on igati õigustatud. Jah, Eesti residentuuri vastuvõtmise ja residentuuris õppimise süsteem ei ole soosinud ülikooli lõpetanud arstide Eestisse residentuuri jäämist. Paljud või küllalt mitmed on eelistanud minna Soome. Seaduseelnõu olukorra muutmiseks on aga Riigikogu menetlusse juba antud ja ma usun, et praegused residentuuriga seotud takistused või ebasoovitavad nähud saavad kõrvaldatud ning tulevikus tahavad arstid pärast ülikooli lõpetamist siia jääda.

Samas ei saa nõus olla sellega, mida siin aeg-ajalt väidetakse, et iga tõendi väljavõtmine tähendab seda, et arst on Eesti jaoks jäädavalt kadunud. Nagu juba vastuses teie arupärimisele sai öeldud, enamik arste soovib töötada väljaspool Eestit lühikest aega. Ka Eesti inimvara raport, mille ma täna kaasa võtsin, juhib tähelepanu sellele, et lühiajaline väljaspool Eestit töötamine on Eesti riigile kasulik. Ma tunnen Tallinnas mitut arsti, kes on materiaalselt väga hästi kindlustatud ja töötavad juhtivatel kohtadel siin Eestis, ent käivad mõned päevad kuus Helsingis töötamas. Ning põhjus on eelkõige see, et nad saavad seal märksa suurema patsientuuri tingimustes selliseid ko-

gemusi, mida on hiljem võimalik Eesti meditsiinisüsteemi parandamiseks rakendada. Rääkides nendest tõenditest ja arstide lühiajalisest väljaspool Eestit töötamisest, võin ma peatuda ka oma perekonnal. Ka minu abikaasa on 1990. aastatel töötanud Helsingi haiglas, aga tal ei ole hetkekski tulnud pähe mõtet jääda sinna pikemaks ajaks. Ent silmaringi laiendamiseks on see väga hea kogemus olnud.

Veel arstidest. Ilmselt need, kes räägivad massilisest väljarändest, ei ole pööranud tähelepanu asjaolule, et alates 2007. aastast on Eestis töötavate arstide arv väga kiiresti kasvanud. 2007. aasta lõpus oli Eestis 4297 arsti, 2008. aasta lõpus 4353, aastal 2009 oli neid 4357 ja nüüd, aastal 2010 töötamas Eestis 4510 arsti. Seega, Eestis töötavate arstide arv on viimase kolme aasta jooksul väga kiiresti kasvanud. Nagu te ise ka mõistate, on statistika ja ka küsijate meelestuse vahel teatud käärid. Statistika kõneleb sellest, et Eestis on arstide arv kasvanud, küsijad on meelestatud umbes nii, et kõik lähevad minema. No ei nad lähe!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Härra peaminister! Mul on ettepanek: te peaksite sagedamini käima siin Riigikogu saalis. Teate, tuju läheb nii heaks, kui teid kuulata – kõik on nii hästi! Ja kui ei peaks pärast tänavale välja minema ja nägema seda tõelist elu, siis jääski tuju heaks. Ma arvan, et tulevikus, kui teil võib-olla peaministritööd enam ei ole, te võiksite praktiseerida lavakunstikateedris ja õpetada seal noortele näitlejatele kõnekunsti. See tuleb teil haruldaselt hästi välja! Ja siit konkreetne küsimus. Teie vastus oli nii hea, et öelge mulle palun, kas kõik need kursused ja arstide koju jäämine ja kõik need fondid, mis on töötute abistamiseks avatud – kas need kõik sai tehtud kolme viimase kuuga pärast seda, kui see aruanne ilmus? Sest teadlased ütlevad, et ei ole üldse lootustki, et Eesti asjad lähevad paremaks lähematel aastatel. Kas nüüd kolme kuuga on kõik teistpidi minema hakanud?

Andrus Ansip

Hea arupärija! Ma ei tahaks teie pessimistliku meelestatuse ja paastumise vahele mingeid sidemeid ehitama hakata, aga mulle tundub, et teie seda Eesti inimvara raportit ei ole lugenud. Aga tasuks lugeda, sest see on väga hea lugemisvara. See raport juhib muu hulgas tähelepanu positiivsetele trendidele Eesti ühiskonnas. Ja kindlasti ei ütle see raport, et valdavas enamikus on trendid valed, et nende suunda tuleks muuta. Ei, vastupidi! Raport kinnitab, et arengud on õiges suunas, nii tulekski jätkata. Võtame näiteks tervena elatud eluaastate arvu. Seesama raport nii nagu ka kõik statistilised uuringud kinnitavad seda, et tervena elatud eluaastate keskmine arv on Eestis viimase seitsme aasta jooksul kasvanud seitsme aasta võrra. Oli 50, nüüd on 57. Mis me tegema peaksime? Peaks midagi kardinaalselt muutma? Tervena elatud eluaastate arv kasvab liiga kiiresti? Või siis sünnihetkest arvatav eeldatav eluiga – see on kasvanud väga kiiresti. Mis me härra Lengi meelest peaksime nüüd tegema hakkama, murdma seda trendi kuidagimoodi või? Meil sünnihetkest arvatav eeldatav eluiga kasvab aastas aasta võrra, kas me peaksime olema rahulolematud?

Jah, alati saab asju paremaks muuta, aga me ei tohiks eitada vaieldamatut edu, mis on saavutatud. Räägitakse sündimusest, selle kehvast tasemest. Aga samas Eesti inimvara raport ütleb ühemõtteliselt, et vanemahüvitise toel on sündimuskordaja aastatel 2003–2008 suurenenud 1,3-lt 1,7-le. Tasuks lugeda! Tasuks mõelda sellele, millest Eesti inimvara raport kirjutab. Mina olen selle põhjalikult läbi töötanud, ma olen enda jaoks nii positiivsed trendid meie ühiskonnas kaardistanud kui ka need valdkonnad, kus me peaksime otsustavamalt tegutsema. Ma näeksin seda inimvara raportit pigem positiivsena, optimistlikuna. Kohe kindlasti ei ole see Eesti elu maha tegev raport.

Kui nüüd võrrelda kahte asja, inimarengu aruannet ja seda inimvara raportit, siis ma inimvara raportit pean märksa ühtlasema kvaliteediga dokumendiks, kui on inimarengu aruanne. Mõlemad põhinevad suhteliselt ammustel uuringutel. Need ei räägi tänasest päevast ega ka eilsest päevast, need räägivad natuke varasemast perioodist, kuid ajaline puude praeguse olukorraga on inimvara raportil parem kui inimarengu aruandel 2009. Siin on peatü-

kid kõik ühtlased, siin ei ole mingisugust soovi statistikat kuidagi väänata, kohandada oma veendumuse järgi statistikat, mida paraku leiab inimarengu aruandest. Ja siin ei ole ka selliseid mitteteaduslikke kirjutisi, nagu näiteks maksupeatükk inimarengu aruandes kahtlemata on.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Lugupeetud peaminister! Teie vastustes on väga palju optimismi ja öeldakse, et optimism on hea asi. Aga sageli ei vii optimism meid kuigi kaugele. Tegelikult tuntakse mõlemas dokumendis siiski väga tõsist muret ikkagi meie inimvara jätkusuutlikkuse pärast. Kui rääkida väljarändest, siis näiteks Tartu Ülikooli teadlased räägivad palju suurematest väljarände näitajatest. Te räägite terviseprobleemidest ja kinnitate, et kõik asjad on väga hästi, ometi oleme selles vallas mitmekümne aasta taguses ajas ja meie edasiliikumine on hulga aeglasem kui paljudes muudes Euroopa Liidu riikides. Mis puutub haridussüsteemi kadudesse ja töötuse tõttu inimvara kaosse, siis need on väga tõsised ohumärgid. Minu küsimus on: kuidas te ikkagi näete tulevikku ja kunas võiks Eesti rahva elujärg paraneda, nii et me ei satuks sellisesse olukorda, nagu see on olnud Portugalis või Kreekas?

Esimees Ene Ergma

Üks minut on küsimuseks!

Andrus Ansip

Jah, küsimus oli kõiksusest ja küsiti minu meelest kõige üldisemat informatsiooni kõiksuse kestmisest. Teie lahel loal ma valiksin sellest teemade loetelust ühe teema, väljarände teema, ja kui teil on aega, võin ka teisi teemasid käsitleda. Teie kinnitusel Tartu Ülikooli teadlased väidavad, et väljaränne on hoopis suurem, kui mina seda kirjeldanud olen. Niisuguse väite puhul tasuks alati nimetada konkreetne uurimus, konkreetne artikkel, millele teie väide tugineb. Mingile konkreetsele uuringle te ei viidanud ja ma järeldan, et te kõnelete sellest samast Eesti inimvara raportist ja siin kirjas olevatest arvudest. Aga need peavad põhiliselt silmas väljaspool Eestit elavate inimeste arvu, mitte Eestist välja rännanud arsti-

de arvu – seda näitajat mina siit ei ole leidnud. Kui te räägite ülikooli teadlastest ja see küsimus on seotud Eesti inimvara raportiga, siis mida ülikooli teadlased väidavad? Ülikooli teadlased väidavad, et väljaspool Eestit elab 130 000 ennast eestlasena identifitseerivat inimest. Meenutuseks: ülikooli teadlased väitsid sedasama ka 1992. aastal. Nad väitsid ka siis, et väljaspool Eestit elab 130 000 ennast eestlasena identifitseerivat inimest. Me teame, et 1897. aasta ülevenemaalise rahvaloenduse tulemusel selgus, et 125 000 ennast eestlasena määratlenud isikut elas juba aastal 1897 väljaspool Eestit. Samas me teame, et hiljem juhtus nii mõndagi, kas või 1944. aasta massiline põgenemine Eestist. See pidi ometi suurendama väljaspool Eestit elavate eestlaste arvu. Aga ei, see arv püsib juba enam kui sajandi jooksul ikka seesama: 125 000 – 130 000 ennast eestlasena identifitseerivat inimest elab väljaspool Eestit.

Peep Mühlssi sõnul annab see, et väljaspool Eestit elab 130 000 eestlast, põhjust suureks mureks. Ma ei ole sellega nõus. Minu arvates see ei ole suur mure, et nii palju eestlasi või Eesti juurtega inimesi peab ikka veel ennast eestlaseks. Ka minu oma perekonnas on palju neid inimesi, kes ei valda enam sugugi eesti keelt, kes on juba kolmandat põlve ingliskeelsed inimesed, aga kes ennast endiselt identifitseerivad eestlastena. Minu meelest see on ühele rahvale suur väärtus, et väljaspool riiki tahavad endiselt inimesed pidada ennast eestlasteks. Kui ma räägin nendetsamadest oma sugulastest, siis jah, mõned nendest on eelkõige kanadalased, aga nad kannavad endas samuti eestlase identiteeti ja kannavad ka iirlase identiteeti. On see kellegi jaoks murekoht? Minu jaoks ei ole murekoht. Nad olid sunnitud siit lahkuma ja nad peavad ikka ennast eestlasteks.

Vene Föderatsiooni territooriumil elavate eestlaste arv on viimasel ajal küllalt kiiresti vähenenud. Ma arvan, et pigem on just see murekoht. Inimesed läksid ülemöödunud sajandi vahetusel, 1900. aastate alguses maad saama. Nad lahkusid Siberisse või Krimmi. Pikka aega nad identifitseerisid ennast eestlastena ja oleks väga tore, kui nende järeltulijad ikkagi peaksid ennast seotuks Eestiga. Pressis esitleti Eesti inimvara raporti rahvastikutemaatika, tuues välja, et 130 000 eestlast elab väl-

jaspool Eestit. Ja siis pandi järgmisse lausesse väide, et viimasel ajal on hakanud lahkuma kõrgelt haritud naisterahvad. Andke andeks, ei ülikooli teadlased ega see inimvara raport ei seo seda 130 000 ennast eestlasena identifitseerivat isikut kuidagi viimase aja trendidega. Mitte kuidagi!

Lõpetuseks. Ma ei ole kunagi kuulnud, et näiteks rootslased või norrakad muretseksid selle pärast, et ainuüksi USA Minnesota osariigis elab neid tervelt üks miljon. Nad ei ole pidanud seda murekohaks, nad pigem rõõmustavad, et ammu kodust lahkunud inimesed tunnevad ennast ikka veel norrakate või rootslastena. Ma soovitan kõigil nendel, kes neid numbreid kergekäeliselt kasutavad – 130 000 inimest elab väljaspool! –, lugeda läbi käesoleva aasta juulikuine Akadeemia number, kus Jüri Saar kirjutab kurjadest konstantidest. Lugege läbi, see on üks väga hea lektüür, annab palju mõtteainet ja ilmselt sunnib ka edaspidi kaaluma, kui õigustatud on niisuguste näitajate kasutamine suvalises kontekstis.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Repts!

Mailis Repts

Hea peaminister! Aitäh väga pika ja hariva loengu eest! Ma loodan, et kõik, kes on hooliga jälginud, on saanud nii mõnegi õpetliku suunise, kuidas kõnesid pidada. Te rääkisite siin pikalt sellest, kuidas 1944. aastal läksid inimesed Eestist ära ja kui uhked me nende üle oleme. Tõepoolest, ka minul on olnud au korduvalt väliseesti kogukondadega kohtuda ja rääkida laste hariduse teemadel, nii et ma usun, et me peame tõepoolest uhked olema. Aga kui minna praegu eesti kooli Rootsis, siis nad räägivad suurenevast murest, kui palju on sinna lapsi eile ja üleüle tulnud. Need on nood hilised väljarändajad, kes on viimase aasta jooksul lisandunud. Nende mure ongi, et me ei suuda neid tagasi meelitada. Aga mu küsimus puudutab migratsiooni laiemalt. Vaadates sündimuskordajat 1,7, tekkis mul küsimus: kas me siin Eestis täidame lüngad väliskülastega?

Andrus Ansip

Mis külastega? Küsimus jääb mulle sügavalt arusaamatuks. Kui te räägite odava võõrtööjõu Eestisse toomisest, siis minu vastus on

selge "ei". Ma ei pea seda lahenduseks. Praegu tunnistavad mitmed Lääne-Euroopa riikide valitsusjuhid, et omaaegne kergema vastupanu teed minek, tuues odavamate vähem tasustatud tööde tegemiseks sisse võõrtööjõudu, on tekitanud ühiskondades küllalt suuri ja kulukaid probleeme. Ma arvan, et me võiksime teiste kogemustest õppida, ei ole vaja ilmtingimata kõiki asju ise katse-eksituse meetodil läbi proovima hakata. Nii et vastus on ei. Küll aga tuleks rakendada veelgi meetmeid selleks, et sündimus Eestis suureneks, et tervena elatud eluaastate arv Eestis suureneks. Sama inimvara raport juhib tähelepanu õnnetussurmade rohkusele – selleski vallas on trend tegelikult positiivne, aga neid on ikka liiga palju –, alkoholi liigpruukimisele ja sellega seotud negatiivsetele tagajärgedele. Meil on küll ja küll teha, et demograafiline situatsioon siinsamas Eestis paraneks ilma kusagilt mujalt abi otsimata.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Nikolai Põdramägi!

Nikolai Põdramägi

Lugupeetud peaminister! Ei olnud mul plaan küsida, aga ei saa mitte vaiki olla. Olen teid juba 15 aastat tundnud ja mõtlen hirmuga, kas Tallinn ka minu nii ära rikub kui teid. Nii sinisilmne jutt teie suust! 4500 arsti Eestis – jah, aga paljud neist siiski ei tööta meil või kui töötavad, siis vaid osalise tööajaga. Paar nädalat töötavad Eestis, paar Soomes. Miks meil muidu on nii pikad järjekorrad arsti juurde saamiseks? Isegi Tartus on järjekord perearsti juurde pääsemiseks kuni seitse päeva, eriarsti juurde kaks ja enamgi kuud. Te teate väga hästi, et üle poolte praegustest arstiteaduskonna lõpetanutest otsivad võimalusi teistes riikides töötamiseks.

Andrus Ansip

Teiega tuleb muidugi nõus olla, et kõik need 4510 arsti, kes Eestis töötavad, ei tööta mitte meie sihtasutustes, haigekassa finantseeritavas meditsiinisüsteemis täiskohaga. Küllalt mitmed töötavad seal osalise tööajaga ja teise osa oma tööajast sisustavad erapraksisega või, nagu ma juba oma varasemates vastustes ka nimetasin, tööga väljaspool Eestit. Väljaspool Eestit töötamise puhul, kordan veel kord, ei saa lihtsustada seda temaatikat selliselt, et

arvata, et need inimesed töötavad seal puhtmateriaalsetel kaalutlustel. Julgen väita vastu- pidist: kui meie suure haigla osakonnajuhataja käib tööl Soomes ja seal on tal küll väga väike koormus, siis ta kinnitab, et sealt saadud kogemuste rakendamine Eestis ei ole kasulik mitte ainuüksi talle. See ei paku loovust mitte ainuüksi talle, vaid sellest võidab terve Eesti meditsiinisüsteem.

Kodanike vaba liikumine, tööjõu vaba liikumine on üks Euroopa Liidu alusprintsipe. Minu meelest on täiesti vale keskenduda, kõneldes kodanike vabast liikumisest, ainult Eestis rahvamajandusele suhteliselt primitiivses võtmes ja mitte pidada samas silmas seda, kui palju väljaspool töötamine mingit lühikest aega rikastab seda konkreetset töötajat ja kui palju ta annab tänu oma teadmiste taseme tõusule tagasi Eesti riigile ja rahvale. Kutsuksin head küsijat üles teemasse süvitsi minema ja mitte piirduma loosunglikkuse ja pealkirjadega.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Evelyn Sepp!

Evelyn Sepp

Austatud peaminister! Seni, kuni te eitate fakti, et needsamad *circa* 130 000 inimest, kellega te statistiliselt opereerite, ei ole mitte aastal 1944 või 1899 Eestist lahkunud inimesed, vaid need on valdavalt viimasel paaril-kolmel aastal Eestist lahkunud inimesed. Ehk siis inimesed, kes on oma karjääriplaanid või eluplaanid mingil väga põhimõttelisel põhjusel sidunud mõne teise riigiga või olnud sundolukorras, nii et nad on olnud sunnitud seda tegema. Nii kaua, kui te seda probleemi eitate, te teelikult ehitate sellist rahvastikualast sundlõksu üles. On päris selge, et nendest inimestest täitmata kohad Eestis ei jää täitmata. Tulevad kolmandatest riikidest inimesed – kui nad ei tule tööjõukvootide alusel, siis nad tulevad peresidemete alusel. Vastasel juhul lähevad ka need inimesed ära, kes ei suuda siin peret luua.

Esimees Ene Ergma

Küsimus!

Evelyn Sepp

Mida teil on kosta selle lõksu vältimise kohta?

Andrus Ansip

Hea küsija! Mis mul on kosta? Peaministril ei ole ilus hakata Riigikogu liiget õpetama, aga ma siiski kasutaksin seda võimalust ja ütlesin, et parem oleks olnud, kui te seda küsimust poleks esitanud. Väita, et viimase paari-kolme aasta jooksul on Eestist lahkunud 130 000 inimest, on rumalus. Äрге enam nii tehke!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Lugupeetud härra minister! Ei saa nõustuda sellega, et rahvastikuministrit ei ole vaja riigis, kus elab 30% inimesi, kelle jaoks eesti keel ei ole emakeel. Härra peaminister, kas te võiksite kommenteerida, miks ikkagi iga aastaga väheneb inimeste arv, kes taotleavad Eesti kodakondsuse saamist?

Andrus Ansip

Selle arvu vähenemise põhjus on eelkõige selles, et alates 1992. aastast, nagu ma juba oma vastuses varem olen nimetanud, on määratlemata kodakondsusega isikute arv Eestis väga kiiresti vähenenud. Praegu me räägime, et 7,3% Eesti elanikest on määratlemata kodakondsusega, ja seda on ikka märksa vähem kui omaaegne 32%. Ehk siis baas on jäänud väiksemaks.

Teine põhjus, millest on ka Eesti ajakirjanduses väga palju juttu olnud ja millele viitavad samuti uuringud, on see, et need määratlemata kodakondsusega isikud lähtuvad oma kodakondsuse võtmise või võtmata jätmise otsuses väga pragmaatilistest kaalutlustest. Ja pragmaatika ütleb küllap paljudele määratlemata kodakondsusega isikutele, et omada halli passi on kasulik, kui omada Venemaa Föderatsiooni passi või Eesti passi. Nad saavad vabalt reisida Schengeni viisaruumis, nad saavad vabalt reisida Venemaa Föderatsioonis ja nad leiavad, et puhtpragmaatilistel kaalutlustel nad ei ole Eesti kodakondsusest huvitatud. Muide, sellest on kirjutanud suurepärase arvamuse Iivi Anna Masso hiljaaegu Postimehes, ma soovitan ka teil seda lugeda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Lugupeetud minister! Aitäh pika ettekande eest! Te mainisite, et raport osutab väga positiivselt sellele, mida on teinud Vabariigi Valitsus. Vabariigi Valitsus on justkui väga õigel teel ja seda justkui kinnitaks ka see raport. Aga ma loen teile ette ka mõningad lõigud, mis väidavad, et elu Eestimaal pole kaugeltki nii ilus. Näiteks § 3 räägib ühiskonna sidususe, sotsiaalse ja kultuurilise kapitali suurendamisest kokkuvõttes järgmist. Eesti kaotab inimvara geograafilise ja sotsiaalse ääremaastumise tõttu ligikaudu 140 000 inimesega kogukondi, kes elavad poolel Eesti territooriumil. Neid kammitseb haridus-kultuuriline mahajäämus, oluliselt suurem tööpuudus ja suuremad toimetulekuprobleemid. Jne, jne. Siin on päris palju loetletud kõiki neid ohte ja antud ka poliitikasoovitused Vabariigi Valitsusele. Minu küsimus on: miks te ei ole järgmise aasta riigieelarvet kavandades seda inimvara raportit arvesse võtnud?

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid, ühe minuti sees palun esitada küsimus!

Andrus Ansip

Ma üldse ei ole teie väitega nõus. Eks siis kordan veel kord varem öeldut. See inimvara raport toob välja väga paljud positiivsed trendid Eesti ühiskonnas. Ei ole mina öelnud, et need trendid on valitsuse tekitatud. Need on ka Riigikogu tekitatud, need on Eesti ühiskonna tekitatud trendid – ei ole mina tahtnud seda au valitsusele võtta. Aga riigi eelarvepoliitika peab kindlasti silmas neidsamu eesmärke, mida selle raporti koostajad on silmas pidanud. Ja selles olen ma kindel, et kui kõik need Eesti riigieelarved, kui kogu meie seadusloome oleks suunatud nende positiivsete trendide lämmatamisele, mis meie riigis ka selle raporti järgi on positiivsed, küllap me oleksime selle asjaga ka hakkama saanud. Ainult et ma ei usu, et ükski Riigikogu koosseis või ükski valitsus võiks endale niisugust eesmärki püstitada. Nii et lähtugem ikka sellest, et kui Riigikogu kehtestab eelarve, siis ta soovib Eesti rahvale head, ja need soovivad kattuvad sellesama inimvara raporti soovidega.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tiit Kuusmik!

Tiit Kuusmik

Austatud peaminister! Ma tuleksin tagasi teie küsimuste-vastuste juurde, kus te mainisite seda, et Vabariigi Valitsus kinnitas Ida-Virumaa programmi või nii nagu seda varem nimetati, Ida-Virumaa memorandum. Küsimus on sedasorti: kui elujõuliseks te peate seda programmi ja selle elluviimist?

Andrus Ansip

See programm pole mitte klassikaline programm, kus oleks igal eesmärgil konkreetne rahasumma taga. See on pigem koordineeriva iseloomuga. Ma usun niisugustesse kokkulepetesse üksjagu palju. Usun, et eesmärkidele, mis programmiga on seatud – peamine eesmärk on ikkagi venekeelsete Eestimaal elanike suurem lõimumine Eesti ühiskonda –, me jõuame selle programmi rakendamise abil märksa lähemale.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rein Ratas!

Rein Ratas

Austatud härra peaminister! Hea ametikaaslane Mai Treial kiitis äsja teie optimismi ja seda teen minagi. Optimism on ikkagi valgus, pessimism pimedus. Aga samas on tasakaalustatult mõlemat vaja. Öelge palun, härra peaminister, kas on olnud olukordi, ükskõik, kas praegu arutatava temaatikaga seonduvalt või ka väljaspool seda, kus te olete pidanud Eesti rahvast üles kutsuma selleks, et rohkem higi valada ja vöörihma pingutada? Olen rääkinud.

Andrus Ansip

Küllap hea küsija teab, et ma olen seda teinud, ja korduvalt teinud. Majandusbuumi ajal läks kõik libedalt, libedamini, kui oleks pidanud minema. Sellest edujoovastusest kainenemine ei ole kerge olnud kellelegi. Aga kui vaadata pikemat ajaperioodi, Eesti arengut alates 1991.-92. aastast, siis me näeme, et sise-majanduse kogutoodang on kasvanud. Vahepeal on tekkinud üks muhk: see sirge pööras väga teravalt veel suuremale tõusule ja langes siis hetkeks tagasi. Aga ma usun, et see Eesti edu peegeldav diagonaaljoon üles ei hakka

olema ainult punktiirina tulevikku pikendatav joon meie graafikutel, vaid et see saab olema pidev joon, mis kajastab Eesti majanduskasvu ka lähema kümne aasta jooksul. Isegi arvestades möödunud aastast väga suurt majanduslangust, on Eesti majanduskasv ikkagi Euroopa Liidu kõige kiiremaid. Me oleme seal eesotsas koos Slovakkia, Läti ja Leeduga. Väga paljudele Eestimaa inimestele meeldib praegu arvata, et Läti ja Leedu on kuhugi kaugemale maha jäänud, aga see ei vasta tõele.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Austatud peaminister! Ma ei taha oma küsimusega eriti midagi kommenteerida, vaid täpselt teada, mida te arvate. Võtan aluseks teie lause, et mitte-eestlasi on vaja maksimaalselt lõimida Eesti ühiskonda. Ja siit minu küsimus: kas meil Eestis on eesti ühiskond ja mitte-eestlased on kuidagi väljaspool seda ühiskonda ega kuulu sinna praegu?

Andrus Ansip

See oli nüüd küll konstruktsioon, millest mina väga hästi aru ei saanud. Meil on Eesti ühiskond ja siin ei ela mitte ainult eesti keelt kõnelevad inimesed. Eesti ühiskonnas elavad ka teisi keeli kõnelevad inimesed ja loomulikult oleme me huvitatud sellest, et siin elavad soomlased, valgevenelased, ukrainlased, venelased jagaksid samu väärtushinnanguid, mida jagavad eesti keelt kõnelevad eestlased.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra peaminister! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Palun kõnepulti kolleeg Heimar Leng!

Heimar Lenk

Ma võtsin paberi igaks juhuks kaasa, sest ma ei suuda oraatorikunstis meie peaministriga võistelda. Täiesti siiralt ütlen, sellist head kõnemeest pole Eestis ammu olnud. Üldiselt eestlased ei ole väga suured kõnemehed, nüüd meil üks on ja see on väga tore.

Ma panen teised prillid ette, et tuletada saalis oliajale ja peaministrile meelde, milles see meie arupärimine seisneb. Tsiteerin siit

ainult kahte lauset. Küsimus on äärmiselt tõsine, mitte selline, millele võiks kerge huumoriga vastata. See inimvara raport maalib, nagu arupärimises kirjas on, Eesti rahva tulevikust "kurva, et mitte öelda dramaatilise pildi. Eestis elab eestlasi ainult 930 000 ehk alla miljoni inimese. Põhjamaa väikerahvast ohustab kiire väljasuremise oht." Ma arvan, et see viimane lause ei ole mitte selline, mille üle tasuks nalja visata, ja eriti valitsusjuhi tasemel. Mul on siiski hea meel, et me võtsime seda natuke kergemalt. Esimest korda ma kuulsin siin saalis, et peaminister või keegi meie ministritest tunneb rõõmu selle üle, et Eesti rahva keskmine eluiga on tõusnud. Muidu me oleme järjest rääkinud, härra Ansip, siin ainult ühest: "Oi-oi-oi, meie ühiskond vananeb! Meil ei ole raha teda üleval pidada!" Vanainimestel on sees selline hirm, et parem ära näita ennast tänaval, sest sa oled vana ja noortele koormaks kaelas. Nüüd me kuulsime, et küll on tore, et inimeste keskmine eluiga Eestis tõuseb.

Teie kõnes on väga palju vasturääkivusi, härra peaminister! Te praegu petsite inimesed ära. Nad kuulasid ja noogutasid, et küll on tore, me oleme kõige kiiremini tõusva majanduskasvuga Euroopa riik. Samal ajal te ei lisanud juurde, kust kohalt me tõuseme, härra Ansip. Teie valitsemise ajal viidi meid 14%-lisse langusse, mis tähendab, et me olime maailmas majandusarengult üks kõige kiiremini kukkuvaid riike. Muidugi tõuseme nüüd kiiremini üles.

Et mitte pikalt aega raisata, siis ma tahaksin öelda: me võime rääkida, et kõik on hästi ja kõik on väga tore, kuid me ei saa mööda vaadata sellest, et Eesti on riik, kus on praegu kõige kiiremini tõusvad hinnad Euroopas. Eesti on riik, kus on kogu Euroopa kõige väiksemad palgad. Meil on kõige väiksemad pensionid, meil on kõige väiksem lastetoetus. Me anname kõige väiksemaid summasid meditsiini toetamiseks. Meie sotsiaaltoetused on peaaegu et olematud, toimetulekutoetus 1000 krooni ei ole mitte mingisugune raha, et ellu jääda. Jne, jne. Puuetega inimeste toetused on nii väikesed, et nendest ei julge Euroopas rääkida. Ja, härra peaminister, pärast 1. jaanuari on keskmine pension 270 eurot, mis on enamikus riikides täiesti vaese inimese elatustase.

Ma ei hakka rohkem aega raiskama. Aga tahan teile öelda, head kolleegid, mis pärast me

oleme mures ja mispärast me neid arupärimisi nii palju esitame. Minu arvates saab Eestist lähiajal üks väike ja vaene Euroopa riik, kus on väga kallis elada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Lugupeetud peaminister soovib veel üles astuda. Palun!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Head arupärijad! Härra Lenk, ka teie olete jaganud valitsusvastutust – mitte küll otseselt, aga toetades valitsuskoalitsiooni, kuhu on kuulunud ka Keskerakond. Ka Keskerakonnal on olnud väga selge panus Eesti arengusse. Ja see areng on olnud kiire. Minu meelest ei ole Riigikogu liikmele kohane soovida seda, et Eesti oleks üks väike ja vaene riik, kus inimesel on väga kallis elada. Eesti on jõukust kogunud väga kiiresti. Jah, me ei ole saavutanud veel Soome ja Rootsi taset, aga me oleme nendega samal pildil. Mõelge korraks meie omaaegsetele saatusekaaslastele, ja te olete sunnitud tunnistama, et vähemalt ühes riigis on sisemajanduse kogutoodang elaniku kohta koguni kümme korda väiksem, kui see on Eestis. Omaaegsete saatusekaaslaste hulgas on Eesti vaieldamatult kõige edukam riik.

Jah, hindade tõus on Eesti probleem, kuid seda tuleb võrrelda langusega. Eestis tõusid hinnad kiiresti kuni 2008. aasta oktoobrini, mil need saavutasid oma kriisieelse maksimumtaseme, sealt edasi järgnes hindade langus. Hindade languse kõige sügavam tase saavutati 2009. aasta juunikuus. Hinnad jäid väga madalale tasemele ehk deflatsioonilisele tasemele kuni tänavuse veebruarikuuni. See kõige suurem langus oli selline, et hinnad langesid oktoobrist 2008 2,8%. Märtsist alates on hinnad jälle Eestis tõusnud. Samas, võrreldes maksimumtasemega oktoobris 2008 on Eestis hinnad tõusnud 0,9%, Euroopa Liidus keskmisena aga 2,3%. Kui võtta isegi aastane arvestus, aga aastane võrdlusbaas on deflatsiooniline baas, ka siis, tuginedes Eurostatile, ei ole õige väita seda, et Eestis hinnad tõusevad kõige kiiremini Euroopas. See väide ei ole tõene.

Ma ei saa aru teie võltsrõõmust selle üle, et peaminister rõõmustab eestlaste eluea pikendamise üle. Nagu ma juba varem ütlesin, on tervena elatud eluaastate arvu kiires kasvus ja

ka eluea kiires kasvus omad teened kindlasti ka Riigikogul ja valitsusel. See on ka teie ja valitsuse töö vili. Teie aga olete samas üritanud pensionäre hirmutada ja hirmude läbi nende eluiga lühendada või tervena elatud aastate arvu vähendada. Näiteks olete hirmutanud neid krooni devalveerimise ja pensionide kärpimisega. Valitsus on seisnud pensionide suurendamise eest. Mõni inimene võib oma elu elada, justkui viibiks ta lõputul matusetseremoonial. Ma tahaksin neid inimesi aidata, aga ilmselt pole ma selleks võimeline. Ma kategooriliselt ei nõustu teie väitega, et eestlasi ähvardab kiire väljasuremise oht. Just äsja Heimar Lenk seda väitis. Ja veel kord vastukaaluks: tänu vanemahüvitisele on sündimus Eestis väga kiiresti kasvanud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

3. Arupärimine Saksamaale ümberasujatele kuulunud vara tagasitaotlejate avalduste lahendamise korra kohta (nr 478)

Esimees Ene Ergma

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Helle Kalda, Toivo Tootseni, Marika Tuusi, Olga Sõtniku, Vladimir Velmani, Nelli Privalova, Heimar Lengi ja Valeri Korbi 2. augustil esitatud arupärimine Saksamaale ümberasujatele kuulunud vara tagasitaotlejate avalduste lahendamise korra kohta. Palun, kolleeg Helle Kalda, kõnepulti!

Helle Kalda

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud peaminister! Lugupeetud Riigikogu liikmed, kes te olete veel saali jäänud! Kaheksa Riigikogu liiget esitas tänavu 2. augustil arupärimise peaministrile Saksamaale ümberasujatele kuulunud vara tagastamise avalduste lahendamise korra kohta. See on sama kord, mille kohta Riigikohus langetas 10. märtsil 2008. aastal otsuse, et valitsus võiks sellega tegelda. 22. märtsil 2010. aastal esitas Vabariigi Valitsus Riigikogu menetlusse omandireformiga seonduvate seaduste muutmise eelnõu, mille väidetav eesmärk on omandireform kiiremini lõpetada. Nimetatud seaduseelnõu 715 võeti

Riigikogus muudatustega vastu 10. juunil koalitsiooni hääletage. Tolle seaduse § 1 käsitleb 1941. aastal NSV Liidu ja Saksa riigi vahel sõlmitud lepingute alusel Saksamaale ümberasunutele vara tagastamise korra muutmist. Seadusega muudeti ka Eesti Vabariigi omandireformi aluste seaduse § 16 lõiget 2. Seadusega kohustati Vabariigi Valitsust vastu võtma regulatsioon 1941. aastal Saksa riiki lepingute alusel lahkunud järelümberasujate osas. Ja nagu ma juba viitasin, samasisulised märkused tegi oma otsuses 10. märtsil 2008 Riigikogus. Seoses sellega on meil kaheksa küsimust. Ma loen need küsimused ette, kuna peaminister neid aega kokku hoida soovides ette ei loe.

Esiteks: "Kas Vabariigi Valitsus on kehtestanud avalduste esitamise ja läbivaatamise ning tõendite esitamise ja hindamise korra?" Teiseks: "Kes kuuluvad Harju maavanema moodustatud õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise ja kompenseerimise maakonnakomisjoni?" Kolmandaks: "Millised kokkulepped on saavutatud Saksa riigiga ümberasujate suhtes, kes said Eestisse mahajäetud vara eest kompensatsiooni Saksa riigilt?" Neljandaks soovime teada, kas Saksa riik väljastab Eestile arhiividest nimekirjad kompensatsiooni saanute ja nende vara kohta, nii nagu ka Riigikogus soovis. Viies: "Milline regulatsioon on valitsusel ette valmistatud nende isikute osas, kes ei ole avaldust esitanud mõistliku aja jooksul, ja kuidas komisjonid hakkavad seda menetlema?" Kuuendaks: "Millise regulatsiooni on Vabariigi Valitsus välja töötanud Saksamaale ümberasunud isikutele kuulunud majades elavate üürnike probleemi lahendamise osas?" Ma väga loodan positiivset vastust just sellele arupärimise küsimusele. Loodan, see on meil väga heal järjel. On ju viimane aeg – 21 aastat on möödunud – ka need küsimused lahendada. Seitsmendaks: "Kui palju läheb Saksamaale ümberasunute vara tagastamise protsess maksma Eesti Vabariigi maksumaksjale?" Kaheksanda küsimuse kohta võin öelda, et asi on nelja kuu jooksul edasi liikunud. See küsimus oli Neitsitorni kohta, kas see õigusjärgsele omanikule tagastatakse. Meeldib on, et Neitsitorni osas on linnal tagastamise nõudeõigus juba olemas, kuid kahjuks millegipärast riik või õieti Riigi Kinnisvara Aktsiaselts ei anna sellest hoolimata vara üle Tallinna linnale.

Kahjuks Neitsitorn iga päevaga laguneb. Ma loodan ka selles selgust saada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Helle Kalda! Palun nüüd lugupeetud peaministri kõnetooli vastama!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Head arupärijad! Hakatuseks tahan rõhutada, et Riigikogus 10. juunil 2010 vastu võetud ja 1. septembril 2010 jõustunud omandireformiga seonduvate seaduste muutmise seadus ei sisalda sätteid, mis kohustaksid Vabariigi Valitsust kehtestama eriregulatsiooni 1941. aastal nn järelümberasujatena Eestist lahkunud isikute vara tagastamisega seonduva kohta. Teie viidatud muudatus, omandireformi aluste seaduse § 16 lõikes 2 sätestatud uus norm käsitleb õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise ja kompenseerimise linnakomisjonide likvideerimist ning nende ülesannete üleandmist asukohajärgsetele maakonnakomisjonidele.

Nimetatud lõike 1 lause, mille kohaselt avalduste esitamise ja läbivaatamise ning tõendite esitamise korra kehtestab Vabariigi Valitsus, on püsinud muutumatuna alates seaduse 1991. aastast pärinevast algtekstist. Järgnevalt vastan mulle esitatud üksiküsimustele.

Esimehe küsimus: "Kas Vabariigi Valitsus on kehtestanud avalduste esitamise ja läbivaatamise ning tõendite esitamise ja hindamise korra?" Õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise ja kompenseerimise avalduste esitamise ja läbivaatamise ning tõendite esitamise ja hindamise kord on kehtestatud Vabariigi Valitsuse 28. augusti 1991. aasta määrusega nr 161 ning kõneks olevad seadusmuudatused ei nõua selle rakendusakti muutmist.

Teine küsimus: "Kes kuuluvad Harju maavanema moodustatud õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise ja kompenseerimise maakonnakomisjoni?" Harju Maavalitsuse andmetel kuuluvad õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise ja kompenseerimise Harju maakonnakomisjoni koosseisu esimehena Priidu Kalbre ning liikmetena Jaan Mark, Arne Mesilane, Maret Mets ja Kaire Vingel. Pole välisutatud, et seoses lisanduvate tööülesannetega võib komisjoni koosseis ja liikmete arv lähiajal muutuda.

Kolmas küsimus: "Millised kokkulepped on saavutatud Saksa riigiga ümberasujate suhtes, kes said Eestisse mahajäänud vara eest kompensatsiooni Saksa riigilt?" Ajendatud omandireformi aluste seaduse § 7 varem kehtinud lõikest 3, on Eesti Vabariigi diplomaatilised esindajad pidanud pikaajalisi kõnelusi Saksamaa Liitvabariigi ametiisikutega, et sõlmida riikidevaheline kokkulepe nende isikute vara suhtes esitatud nõuete lahendamiseks, kes lahkusid Eestist ümberasustamislepingute alusel, mis Saksa riik sõlmis 1939. aastal Eesti Vabariigiga ja 1941. aastal Nõukogude Liiduga. Saksamaa Liitvabariik ei pidanud niisuguse kokkuleppe sõlmimist võimalikuks ning kuna nimetatud seadussäte tunnistati 2006. aastal kehtetuks, kadus selleks ka vajadus. Saksamaa Liitvabariigi saatkond ja mitmed muud asutused, iseäranis sealne riigiarhiiv, on osutanud Eestile abi, et koguda informatsiooni natsirežiimiaegsele Saksamaale saabunud isikute õigusliku staatuse ja varaliste õiguste kohta.

Neljas küsimus: "Kas Saksa riik väljastab Eestile arhiividest nimekirjad kompensatsiooni saanutest, et need esitada komisjonidele?" Tallinna Linnavalitsuse ja mitme maavalitsuse palvel saatis Rahandusministeerium Saksamaa Liitvabariigi riigiarhiivile koondpäringu, et saada arhiivi dokumente Nõukogude Liidu ja Saksa riigi vahelise ümberasustamise lepingu alusel Saksamaale saabunud isikute vara hüvitamise kohta. Riigiarhiiv saatis Rahandusministeeriumile iga nimekirja kantud isiku kohta leitud dokumendid või kinnituse, et soovitud dokumente ei leitud. Need materjalid on edastatud ka Tallinna Linnavalitsusele.

Viies küsimus: "Milline regulatsioon on valitsusel ette valmistatud nende isikute osas, kes ei ole avaldust esitanud mõistliku aja jooksul ja kuidas komisjonid hakkavad seda menetlema?" Täiendavat regulatsiooni avalduste esitamiseks vaja ei ole. Avaldusi õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamiseks ja kompenseerimiseks võeti omandireformi aluste seaduse kohaselt vastu 17. jaanuarini 1992, erijuhtudel ka mõne hilisema tähtajani. Riigikohtu halduskolleegium märkis oma 14. mai 2008. aasta otsuses, täpsemalt selle punktis 18 kohtuasjas 3-3-1-23-08, et juhul, kui mõni isik ei esitanud oodates omandireformi aluste seaduse § 7 lõikes 3 nimetatud riikidevahelist lepingut, tähtajaks avaldust või kui isikult ei võetud täht-

ajaks esitatud avaldust vastu põhjendusega, et vara, mille tagastamist või hüvitamist taotleatakse, kuulus Saksa riigiga sõlmitud lepingu alusel Eestist lahkunud isikule, siis võib kohalik omavalitsus temalt nüüd avalduse vastu võtta, kui see esitatakse mõistliku aja jooksul pärast varasema keeldumise motiiviks olnud sätte kehtetuks tunnistamist. Mõistliku aja hindamine oli ja on vara tagastamist menetleva linna- või maakonnakomisjoni pädevuses, kuid ses suhtes tuleks nõustuda Justiitsministeeriumi arvamusega, mis on esitatud ministeeriumi kirjas 12.06.08 nr 10.1-17/6962 Lääne-Viru Maavalitsusele, et avalduse vastuvõtmine poolteist aastat pärast omandireformi aluste seaduse § 7 lõike 3 kehtetuks tunnistamist Riigikohtu poolt ei tohiks enam kõne alla tulla.

Kuues küsimus: "Millised regulatsioonid on Vabariigi Valitsus välja töötanud Saksamaale ümberasunud isikutele kuulunud majades elavate üürnike probleemide lahendamise osas?" Pärast omandireformi aluste seaduse § 7 lõike 3 kehtetuks tunnistamist ei eksisteeri meie õigusaktides enam Saksa riigiga sõlmitud lepingu alusel lahkunud isiku mõistet. Kui selles sättes määratletud isikutele kuulunud vara võõrandati õigusvastaselt, siis tuleb selle vara tagastamiseks ja kompenseerimiseks esitatud nõudeid käsitleda samade põhimõtete alusel ja samas korras nagu kõiki teisi õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise ja kompenseerimise taotlusi. Ka nendele isikutele kuulunud elamute üürnike puhul kehtivad samad õigused ja soodustused nagu kõigi tagastamisele kuuluvate elamute üürnike puhul.

Seitsmes küsimus: "Kui palju läheb Saksamaale ümberasunute vara tagastamise protsess maksma Eesti Vabariigi maksumaksjale?" Valitsus möönab, et pikaajaline poliitiline vastasseis ja osalt ka sellest tingitud õiguslik ebaselgus järelümberasujate vara tagastamise küsimuses on põhjustanud vigu nii riigi kui ka omavalitsusasutuste tegevuses. Tallinna Linnavalitsus on näiteks erastanud mitmeid kõnealuse vara hulka kuuluvaid eluruume, jättes arvestamata omandireformi aluste seaduse § 18 lõikes 1 õigusvastaselt võõrandatud vara suhtes sätestatud võõrandamiskeelu. Ebaseaduslike ja probleemsete erastamisjuhtude arv ulatub Tallinna Linnavalitsuse andmetel paarikümneni. Niisuguste juhtude lahtiharutamine võib tuua riigile ja Tallinna linnale hüvitusnõu-

deid nii vara tagastamist taotlevalt isikutelt kui ka elamute praegustelt omanikelt. Kulude tegelik suurus sõltub sellest, kuidas linnavõimud ja kohtud need vaidlusküsimused lahendavad. Võiks ka öelda, et just Tallinna Linnavalitsuse pikaajaline tegutsemine nn järelümberasujate kontekstis on muutnud neile kui Eesti kodanikele seisuga 16. juuni 1940 seadusvastaselt võõrandatud vara tagastamise ja kompenseerimise aja jooksul maksumaksjaile üha kallimaks.

Kaheksas küsimus: "Saksa riigiga sõlmitud lepingute alusel Eestist lahkunud isikute omandis olnud vara õigusjärgsed omanikud taotlevad Neitsitorni (Lühike jalg 9, Tallinn) ja teisi endistel kinnistutel asuvaid ehitisi tagasi. Kas Vabariigi Valitsus tagastab need varad?" Vabariigi Valitsuse sekkumiseks Neitsitorni kui riigile ja Tallinna linnale olulise kultuurijätku tagastamata jätmiseks puudub vajadus. Tallinnas aadressil Lühike jalg 9 asuva endise kinnistu nr 573 AB tagastamise õigusstatud subjektiks tunnustatud isik loovutas maa ja ehitise tagastamise nõudeõiguse Tallinna linnale. Tallinna Linnavalitsuse korraldusega 4. augustist 2010. aastast, nr 1195-k tagastatakse maa ja sellel asuvad hooned ja rajatised Tallinna linnale. See osa endisest kinnistust, millel asub Neitsitorn, kuulub praegu Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsile, kuid omandireformi aluste seaduse § 12 lõike 1 kohaselt tuleb ka see kinnistuosa üle anda Tallinna linnale kui vara tagastamise õigusstatud subjektile. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Küsimusi teile ei ole. Suur tänu veel kord! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Helle Kalda!

Helle Kalda

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud peaminister! Head kolleegid! Ma nimelt ei esitanud küsimusi. Teades peaministri sõnaosavust, teades peaministri esinemist – kui inimene räägib küsimusele vastates millestki muust, mitte küsimuse teemast –, ei ole mõtet küsimust esitada. Samamoodi pole mõtet inimesele küsimusi esitada, kui inimene ei ole tänase päevani saanud aru, millist ülekohut tehti tagastatud majades elavatele inimestele. Need inimesed on Eestis elanud, nad ei ole läinud võõrriikidesse,

nad on olnud kõik need aastad siin. Nad pole mitte kunagi võtnud kelleltki mingit vara, nad ei kolinud nendesse elamistingimustesse, need olid nende kodud.

Mul on hea meel, et peaminister väga hindab oma sugulasi ja muid inimesi, kes on läinud võõrriikidesse. Ka mina hindan neid. Aga ma hindan ka Eestisse jäänud inimesi, kes olid samuti repressiooniohus ja kes ei ole teinud mitte mingisugust ülekohut Eesti riigile. Vähe-malt pole seda seni tuvastatud.

Nüüd aga vastuste juurde. Ma ei saa kuidagi nõus olla väitega, et küsimust, kas Vabariigi Valitsus on kehtestanud avalduste esitamise läbivaatamise ning tõendite esitamise ja hindamise korra, ei peaks esitama. Kahjuks just seesama eelnõu, mis võeti vastu tänavu juunikuus, reguleeris seda ja seal oli öeldud väga selgelt, et Vabariigi Valitsusel on kohustus koostada vastava sisuga kord.

Tuletan meelde ajalugu, et inimesed mõistaksid ja peaminister ei saaks demagoogitseda ja öelda, et Vabariigi Valitsus on kõik võimaliku teinud. Eesti Vabariigi peaministril on õigus, et 20. juunil 1991 hakkas kehtima omandireformi aluste seadus ja säte NSV Liidu ja Saksamaa riikidevahelise lepingu alusel lahkunud isikute kohta kehtis kuni 12. oktoobrini 2006. Tühistati see säte seoses sellega, et Vabariigi Valitsus ei olnud suutnud sõlmida lepingut kahe riigi vahel. Selgusetu on tänase päevani, milliseid meetmeid on võetud – mitte ühtegi vastust ma pole selle kohta saanud, ei kirjalikult ega suuliselt –, kuidas on toimunud läbirääkimised, et saavutada kokkulepe Saksa riigiga.

Kuna see säte oli nii kaua aega omandireformi aluste seaduses, tühistas Riigikohus selle sätte. Kuid mitte kunagi ta pole tühistanud seda – ja ta ütleb seda ka oma otsuses –, et Vabariigi Valitsus peab kehtestama korra. ORAS-e § 17 lõige 5 ütleb väga selgelt, et kõik need, kes on saanud kompensatsiooni, olenemata sellest, kust kohast kompensatsiooni, ei ole õigusstatud subjektid. Praeguses situatsioonis kehtib kord, et näiteks Tallinna arhiivides või Tartu arhiivides saavad komisjonid kontrollida, kas inimesed on saanud kompensatsiooni. Kuid kord, kuidas kontrollitakse kas meie või teiste riikide arhiivides, peab olema sätestatud täpselt, peab olema paika pandud, kuidas need komisjonid peavad tööta-

ma. On ka väidetud, et Rahandusministeerium on pöördunud Saksa riigi poole korduvalt. Minu teada on pöördunud üks kord. Ja see kiri, mida mina nägin, see pöördumine Saksa riigi poole – sellele ei saanudki teistsugust vastust tulla. Seal küsiti ainult, kas on kompensatsiooni saadud või mitte. Selleks, et selgust saada, peab arhiivist asjaomased materjalid saama. Selles suhtes ma kahjuks, härra peaminister, teilt vastust ei saanud. Ma lootsin, et need aastad on teinud teid natuke inimlikumaks nende inimeste suhtes, kuid kurb küll, peab tõdema, et inimlikkust jääb teil kahjuks veel väheks. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Helle Kalda! Rohkem kõne-soove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

4. Arupärimine riigieelarve olukorra kohta (nr 485)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde. Riigikogu liikmete Arvo Sarapuu, Tiit Kuusmiku, Lembit Kaljuvee, Toivo Tootseni, Kalev Kallo, Olga Sõtniku, Jüri Ratase, Toomase Vareki, Vladimir Velmani ja Nelli Privalova 3. augustil esitatud arupärimine riigieelarve kohta. Palun kõnepulti kolleeg Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud peaminister! See arupärimine on, tõsi küll, tehtud suvel ja sisse antud augusti alguses. Tsiteerime Rahandusministeeriumi 29. juulil väljastatud pressiteadet, kus seisab, et aastaks planeeritud eelarve defitsiit on tegelikkuseks saanud viie kuuga. Põhjuseks tuuakse ühekordsed mõjud, see on siis tulumaksu tagastus ja aasta alguse aktsiisimaksu laekumised. Aasta teises pooles eeldatakse maksulaekumiste paranemist ja eelarve seisu peaksid parandama ka saadavad dividendid. Nende dividendide maksmise või mittemaksmise ümber on kindlasti üsna palju poleemikat. Selge on see, et kui Eesti Energia peab järjest rohkem dividendide maksma, siis on ta sunnitud hindu tõstma. Nii see majanduses käib: kui tahetakse rohkem kasumit saada, siis kuskilt peab ju see kasum tulema. Tegelikult ületas eelarve defitsiit aastaks planeeritu 100 miljoni krooniga.

Siit tulenevalt on teile järgmised küsimused. Esiteks: "Kui suur oli 2010. aastal tulumaksu tagastus ja tulumaksu juurdemaksed?" Edasi: "Nimetage palun ettevõtted, kellelt planeeritakse saada 2010. aastal dividende, ja dividendide suurus ettevõtete lõikes." Eks see dividendide küsimus meid üsna palju huvitabki ja huvitab ka muidugi see, et kui ettevõtted plaanivad võtta käesoleval aastal laene, siis millised ettevõtted, kes nad on, millises mahus laenu võetakse ja loomulikult ka see, kuhu see laen läheb, milleks laenu kasutatakse. Üsna oluline on ka see, et ei juhtuks näiteks nii, nagu on korduvalt mitme ettevõttega olnud, et võetakse laenu, siis makstakse laenust dividende välja ja jääb niisugune mulje, justkui asjad lähevad päris hästi. Edasi: nimetatud pressiteates kinnitatakse, et selline eelarve defitsiidi saavutamine viie kuuga oli ootuspärane. Me tahaksime neid dokumente näha. Ja milles see ootus seisnes? Nii et ootame head vastust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Arvo Sarapuu! Palun, härra peaminister, veel kord kõnepulti!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Head arupärijad! Nagu ma arupärija sõbralikust muigest aru sain, saab ka arupärija ise aru, et arupärimine kuulub rohkem ajaloo valdkonda ja praegusel ajahetkel pole küsimus enam aktuaalne. Aga kui tööd on tehtud, aru on päritud ja vastuski koostatud, siis ma selle vastuse teile ka esitan.

Esimene küsimus: "Kui suur oli 2010. aastal tulumaksu tagastus ja tulumaksu juurdemaksed?" Käesoleval aastal esitatud füüsilise isiku tuludeklaratsioonidel deklareeriti 2009. aasta kohta enam makstud tulumaksu 1,75 miljardit krooni ning juurdemääramisele kuulus 250 miljonit krooni.

Teine küsimus: "Nimetage palun ettevõtted, kellelt planeeritakse saada 2010. aastal dividende, ja dividendide suurus ettevõtte lõikes. Kui nimetatavad ettevõtted planeerivad võtta käesoleval aastal laene, siis nimetage, palun, millised ettevõtted ja millises mahus?" Riigi otsustusõigusega äriühingute dividendide summad on kinnitatud Vabariigi Valitsuse 2010. aasta aprilli korraldusega nr 164 kogumalus

2,23 miljardit krooni. Sellele lisanduvad omanikutuluna dividendid AS-ilt Levira – augustis tasutud 15,1 miljonit krooni –, aktsiaseltsilt Eesti Metsataim – prognoositult 1 miljon krooni –, Riigimetsa Majandamise Keskuselt – eelarves planeeritult 40 miljonit krooni – ning kasumieraldis Eesti Pangalt: juunis tasutud 171,4 miljonit krooni. Kokku laekub omanikutulusid 2,46 miljardit krooni, millele üldjuhul lisandub juriidilise isiku tulumaks. Tulumaksu ei maksta Eesti Panga kasumieraldistelt. Dividendide plaanisel hinnatakse äriühingu võimekust dividende maksta. Võin kinnitada, et mitte ühelegi riigi äriühingule ei ole määratud üle jõu käivaid dividende. Enamikul dividende maksvatel riigi äriühingutel on ka laenukohustus, mis on igati otstarbekas optimaalse kapitalstruktuuri saavutamiseks. Mitmed neist, näiteks Eesti Energia ja Tallinna Sadam, rahastavad investeringuid laenude abil ka 2010. aastal. Laenude võtmise ajagraafik sõltub äriühingu rahavoogude juhtimise vajadusest.

Kolmas küsimus: "Nimetatud pressiteates (Rahandusministeeriumi pressiteade 29. juulil k.a) kinnitatakse, et selline eelarve defitsiidi saavutamine viie kuuga oli "ootuspärane". Nimetage palun dokument, mis sisaldas sellist ootust?" Rahandusministeerium koostab reeglina kaks korda aastas majandusprognoose, mida soovi korral võibki pidada dokumendiks, kus on kirjas ministeeriumi ootused. Ma olen nõus, et juuli lõpus oleks Rahandusministeeriumi kommentaar võinud olla veelgi positiivsem. Seda põhjusel, et vaid kuu aega hiljem valminud suvine majandusprognoos vähendas 2010. aasta eeldatavat defitsiiti kaks korda ehk 5,4 miljardilt 2,7 miljardi kroonini.

Neljäs küsimus: "Rahandusministeeriumi prognoos näeb ette, et aasta teises pooles eelarvedefitsiit ei suurene. Kas olete valmis tagasi astuma, kui eelarvedefitsiit peaks siiski kasvama ja ületama 2010. aasta riigieelarve seadusega planeeritu enam kui 100 miljoni krooniga?" Arupärimise ajendiks olnud eelarve puudujäägi maikuine tase oli Rahandusministeeriumi hinnangul 5,3 miljardit krooni, tänaseks ongi puudujääk märkimisväärses ulatuses vähenenud. Poolaasta seisuga oli puudujääk vähenenud 4,2 miljardi kroonini ja juuli lõpuks Rahandusministeeriumi hinnangul koguni 2,1 miljardi kroonini. Ma olen kindel, et aasta kokkuvõttes ei ületa puudujääk suvises majan-

dusprognoosis pakutud 2,7 miljardit krooni. Viimase aja maksulaekumiste alusel võib eeldada aga veelgi paremat tulemust. Seetõttu jääb väga elukaugeks arupärijate mure, et käesolev aasta võib lõppeda veelgi suurema puudujäägiga kui 2010. aasta riigieelarve seaduse koostamisel eeldatud 5,745 miljardit krooni. Veel kord: puudujääk ei tule mitte 100 miljonit krooni suurem, vaid üle 3 miljardi krooni väiksem. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Kas on täiendavaid küsimusi? Ei ole.

Andrus Ansip

Küsige julgesti!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna, austatud peaminister! Meil on kombeks üks juhataja siin Riigikogu istungil korraga. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Läbirääkimisi ei avata. Sellele arupärimisele on vastatud.

5. Arupärimine erakoolide rahastamise kohta (nr 466)

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi viienda arupärimisega, mille on esitanud Riigikogu liikmed Mailis Reps, Vladimir Velman, Eldar Efendijev, Nelli Privalova, Toivo Tootsen, Arvo Sarapuu, Nikolai Põdramägi, Evelyn Sepp, Kadri Simson ja Valeri Korb. Arupärimine on esitatud 2. augustil 2010 ja see on erakoolide rahastamise kohta. Arupärimisele vastab haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas. Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Mailis Repsi!

Mailis Reps

Hea lugupeetud Riigikogu juhataja! Head Riigikogu liikmed! Hea haridus- ja teadusminister! Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse vastuvõtmisega on tekkinud mitu küsimust. Ma usun, et võib-olla ajavahemikul augustist tänaseni on küll nii mõnigi küsimus saanud ministri poolt ühel või teisel moel vastatud, aga hea oleks saada selgitust ka mõnel vahel vähem arutatud teemal.

Nimelt, uue põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §-ga 105 nõutakse, et koolipidajad toe-

taksid erakoolide tegevuskulusid samaväärselt munitsipaalkoolidega. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse menetlus Riigikogus kestis tõepoolest pikalt. Originaaltekstis, mille Vabariigi Valitsus esitas, oli ettepanek tegevuskulude katmisel omavaheline arveldamine lõpetada. Kultuurikomisjoni menetluse ja kahe esimese lugemise jooksul leiti, et omavalitsuste vahel arveldamine peaks jätkuma, ning sealjuures lisati juurde erakoolide tegevuskulude katmine.

Ühelt poolt on kahju, et erakoolide tegevuskulude katmine ei saanud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse menetlusel piisavalt tähelepanu, ja seda peamiselt seetõttu, et tegevuskulude katmise ja omavahelise arveldamise ümber käisid põhimõttelised vaidlused. Ning oli ka kokkulepe, et tegevuskulude omavahelise arveldamise juurde, näiteks riigigümnaasiumide küsimuses ja mujal, tullakse tõenäoliselt varsti tagasi, mida ka haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas kultuurikomisjoni istungil välja ütles.

Samal ajal on 1. jaanuar ja uus eelarve üsna lähedal. Omavalitsused on teinud asjaomaseid arvutusi ja ka meedia vahendusel on läbi käinud, et Tartu linn usub tegemist olevat umbes 20-miljonilise kuluga. Samas on selge, et nii täpset meedia vahendatud arvu ei tahaks tsiteerida ja võib-olla härra ministril on täpsemaid andmeid. Ka Tallinna linn on teinud sellekohaseid arvutusi ja samuti ei ole asi veel selge, sest vaja on täpset kulude ülevaadet, erakoolidega läbirääkimisi jne. Kuid finantsteenistuse andmetel võib see summa kõikuda orienteerivalt 20–40 miljoni vahel, olenevalt sellest, kas kõik erakoolid esitavad taotluse.

Arvestades omavalitsuste praegust rahaseisu, on selge, et kõnealune rahastamine tuleb ülejäänud koolide arvel, sest mingit sellist suurt lisasummat ei ole 2011. aasta eelarves ette näha. Või siis tuleb ta näiteks, mida me ka täna võime teada, 2011. aasta eelarves nn uue õppekava rakendamise lisakomponendi või mõne muu teguri arvel, mis kindlasti pole ei Riigikogu ega ka haridus- ja teadusvaldkonna inimeste soov.

Sellest tulenevalt ongi ministrile küsimused, kuidas Haridus- ja Teadusministeerium ning minister edaspidist arveldamist ette kujutavad. Kuidas me erakoolidega peaksime kaugemas perspektiivis käituma? On ju selge, et

erakoolide tegevuskulude katmine ei tähenda sugugi seda, et see kool automaatselt muutub lapsevanematele odavamaks või saab seal õpida päris tasuta. Sel jutul pole mingit kinnitust, sest põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses niisugune nõue tegelikult puudub. Kui me toome paralleele mõne teise Euroopa riigiga, siis tõepoolest toimub rahastamise mõttes erahariduse, riikliku ja munitsipaalariduse võrdne kohtlemine. Ka lapsevanemad peavad saama lähtuda samadest alustest. Näiteks võib tuua Soome erakoolid – ma arvan, et paljud lapsed ei teagi, et nad erakoolis käivad. Lihtsalt need on sellise suunaga koolid, mis riiklikku süsteemi ei sobi, näiteks kristlikud koolid.

Sellest tulenevalt on meil viis küsimust ja oleks hea meel teada saada ministri lähenemist sellele teemale. Lähikuudel ja ka riigieelarve menetluses on see üsna valusalt üleval. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli arupärimisele vastama haridus- ja teadusminister Tõnis Lukase!

Tõnis Lukas

Austatud juhataja! Lugupeetud küsijad! Väga austatud stenogramm! Haridus- ja Teadusministeerium ei ole teinud asjaomaseid täpseid arvutusi selle kohta, kui palju üks või teine omavalitsus peaks täiendavalt eelarvest kulusid katma. Üks põhjus on selles, et vastav säte hakkab kehtima 2011. aasta 1. septembrist. Väga täpseid arvutusi selle kohta, kui palju siis õpilasi erakoolides on, ei ole praegu võimalik teha. Ja teine põhjus on, et osa omavalitsusi katab niigi erakoolide kulusid, Pärnu näiteks Sütevaka kooli kulusid. Siis veel Rakvere ja on ka teisi omavalitsusi, kes osa erakoolidega seotud tegevuskulusid praegu oma eelarvest katavad. Meil on teada küll õpilaste arv, kes eelmisel õppeaastal erakoolides käisid ja kes tänavu neis käivad. Eelmisel õppeaastal oli see 5565, sealhulgas Keila koolis 1036 õpilast. Tegevuskulude maht on erakoolides väga erinev. Valitsus kehtestab 2011. aastaks tegevuskulu piirmäära, et omavalitsused saaksid omavahel arveldada tegevuskulude osas, mis on 967 krooni kuus õpilase kohta ehk 11 604 krooni aastas õpilase kohta, kui on terve aasta peale

rehkendatud. Üle selle piirmäära ei pea tegevuskulu katma ka erakoolides.

Riigieelarve tasandusfondi ja hariduskulude üldine maht ning õpilase pearaha selle täienduse tõttu ei vähene. Haridus- ja Teadusministeerium ei arva, et selline kohustus toob kaasa teiste õpilaste ja munitsipaalkoolide võimaluste vähenemise. Kohalikud omavalitsused peavad oma haldusterritooriumil elavatele õpilastele hariduse võimaldamise eest seisma. Ja praegu ei esita näiteks riik ühegi omavalitsuse haldusterritooriumil elava õpilase osas kohalike omavalitsusele ettepanekuid tegevuskulude arveldamise osas, kui õpilane õpib riigikoolis. Kui õpilane õpib erakoolis, on see seni justkui omavalitsusele olnud kasulik, sest tegevuskulusid, mis tuleb oma munitsipaalkoolides õppivate õpilaste pealt kanda, nende õpilaste puhul ei ole, kes sama omavalitsuse territooriumil erakoolis käivad.

Avaliku sektori poolne erakoolide rahastamine ei ole põhimõtteliselt midagi uut. Tasandusfondi kaudu on erakoolidele raha juba aastaid eraldatud. Tasandusfondi hariduskulude hulgas on lisaks munitsipaalkoolidele arvestatud samadel alustel toetust ka erakoolidele õpetajate palgakuludeks ja täienduskoolituseks, õpikute ja õppevahendite soetamiseks, investeringuteks ja koolilõunate kulude katmiseks. Erakoolidele arvestatud riiklik toetus eraldatakse asukohajärgsele kohaliku omavalitsuse üksusele, kelle otsustada on hariduskulude toetuse jaotus piirkonna munitsipaali- ja erakoolide vahel. Reeglina eraldavad kohalikud omavalitsused toetusi ka erakoolidele edasi, kuid sellega on olnud aeg-ajalt ka probleeme. Eeskätt investeringutoetuse ja koolilõunate toetuse jätvavad omavalitsused erakoolidele vahel edastamata.

Tegevuskulude katmise nõude kehtestamine, juhul kui omavalitsus ja erakoolipidaja ei ole kokku leppinud teisiti, aitab loodetavasti kaasa sellele, et ka kohalikud omavalitsused kohtlevad erakoole edaspidi võrdselt munitsipaalkoolidega kõikide toetusliikide osas, mis on seni olnud arvestuses. Ma võin siin ütelda, et riigi poolt vaadates ei ole selles vallas kõik nii libedalt läinud. Siinjuures võiks veel rõhutada, et nõue erakoolidega arveldada kehtib juhul, kui omavalitsus ja erakoolipidaja ei ole kokku leppinud teisiti, kaasa arvatud ka määra, mis jääb maksimaalse piirmäära alla. Seda

määra on võimalik diferentseerida, kokku on võimalik leppida erinevates määrades. Waldorfkoolides näiteks on õppemaks praegu suhteliselt sümboolne, kui seda nii võib ütelda – see on märksa väiksem kui mõnes teises erakoolis.

Erakoolide käsitlemine võrdsetena munitsipaalkoolide ja riigikoolidega on ses mõttes väga oluline, et see annab meie haridussüsteemile mingigi paindlikkuse. Erakoolid on tihti erineva meetoodilise baasi ja erineva õppekavade struktuuriga. Väiksemad klassikomplektid annavad hea võimaluse nendele lastele, kellele mingil põhjusel – kas neile endile või nende vanematele nende hariduspoliitiliste vaadete tõttu – suuremad munitsipaalkoolid ei sobi.

Haridus- ja Teadusministeerium esitas uue põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse tegemisel ettepaneku arveldamine üldse põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest välja jätta. Kui see oleks nii läinud, siis me ilmselt ei oleks praeguse lahenduse juures. Praeguse lahenduse pakkus Riigikogu diskussiooni käigus välja sellelt baasilt, et omavalitsuskoolidevaheline tasaarveldus käib. Kui see oleks ära kadunud, siis ilmselt ei oleks erakoolidele tasaarveldust või omavalitsuste poolt erakoolide tegevuskulude maksmist kellelegi pähe tulnud. Fantasiaalend ei oleks nii kaugele ulatunud. Seega on, jah, seda, kui palju on konkreetsetel omavalitsustel vaja eelarves kõnealust raha ette näha, võimalik prognoosida omavalitsustel endil paremini kui üleriigiliselt.

Kehtiva põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse tekstist tulenevalt ei saa nõuda seda, et erakoolid kaotaksid õppemaksu. Samas ma pean õppemaksu vähendamist praeguses olukorras igati normaalseks, sest õppemaksuga katavad vanemad osa tegevuskulusid. Ja kui tegevuskulud katab omavalitsus, siis peaks see omavalitsuse territooriumil elavatele kodanikele tooma kaasa õppemaksukoorma kergenemist ehk siis õppemaksude vähenemist. See oleks normaalne. Nii et eeldan, et õppemaksud nüüd erakoolides vähenevad.

Viies küsimus on väga huvitav: kas põhikooli- ja gümnaasiumiseadusega sooviti tekitada selline olukord, et ei oleks enam vahet erakooli ja munitsipaali- või riigikooli vahel? Sellise regulatsiooni loomise eelduseks võiks olla põhimõte, et kui erakooli mingi kulu katab riik

või kohalik omavalitsus, siis selle kulu katmist õpilase õppemaksuga erakoolipidaja enam nõuda ei saa. Haridus- ja Teadusministeerium ongi seisukohal, et asjaolude kujunemist tuleks jälgida ning et ühe ja sama kulu mitmekordset katmist eri isikute poolt ei saa õigeks pidada.

Aseesimees Jüri Ratas

Härra minister, kas te lõpetasite?

Tõnis Lukas

Jaa.

Aseesimees Jüri Ratas

Selge! Teile on ka vähemalt üks küsimus. Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Hea minister! Ma tahaksin täpsustust. Küsimus tõi sisse ühe peamise teema: waldorfkoolid. Tõepoolest, sellest oli menetluse ajal päris põhjalikult juttu ka kultuurikomisjonis. Mis puutub eripedagoogikasse või näiteks religioossetesse koolidesse või mingeid erimeetodikaid kasutavatesse koolidesse, siis ma usun, et siin Riigikogus ei ole kedagi, kes nende vastu on. Või vähemalt enamus on selgelt selle poolt, et eraharidusel on kindlasti oma nišš olemas. Aga kas te hariduspoliitikuna jagate seda muret, mida osa Euroopa riike on kogunud, kui nad on tekitanud tavahariduse kõrvale erastruktuuri, mis võib-olla pakub paremat haridust. Ma pean silmas neidsamasid tavalapse pearahasid. Keegi kuskil peab ju seda majakarpi üleval. Võtame näiteks, sellesama Rocca al Mare kooli kõrval on ju Õismäel koolid olemas. Need õpilaskohad on olemas! Kas siis peab ikkagi veel olema kohustus katta ka erakoolide kulusid?

Tõnis Lukas

Nagu ma ütlesin, minu meelest võiks vähemalt põhikooli ulatuses tasaarveldus ära kaduda. Hariduspoliitilist vajadust ka omavalitsustevaheliseks tasaarvelduseks põhikooli laste ulatuses mina ei näe. Kui me räägime erakoolide, munitsipaalkoolide ja riigikoolide võrdlusest, siis seda paradigmat, kes pakub paremat õppevõimalust või haridust, me ei tohiks praegu puudutada. Neid võrrelda on lihtsalt väga raske. Üks või teine haridus on kellegi jaoks parem kui mõni teine. Kui lapsel sobib väike

klassikoplekt või waldorfpedagoogika, siis on see temale parem kui võib-olla mõni väga hea ja tunnustatud kesklinnakool. Nii et ma pean vajalikuks paindlikkust ning erinevate meetodite ja võimaluste pakkumist. Korraldada enda sees erinevaid variatsioone – seda riiklik suur mammutsüsteem või omavalitsus tihti ei saa, seda nišši täidab justkui eraharidus, mis loksutab suurt ühetaolist süsteemi nii, et see kodanikele rohkem sobib.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Mailis Repsi!

Mailis Reps

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Hea minister! Lühidalt kokku võttes on selge, et eraharidusel on Eesti Vabariigis ja Eesti haridussüsteemis selgelt oma koht. Eelnoo menetluse ajal Riigikogus sai seda teemat korduvalt arutatud. Niisugune on ka Euroopa riikide kogemus. Ja kui rahastamisega hõlmata ka waldorfkoolid ning muud erimeetodikaid kasutavad koolid, siis kindlasti me toetame seda. Eriti kui me vaatame erivajadustega lapsi, siis eraharidus on pakkunud neile väga paindlike võimalusi haridust saada, vahel andes väga head eeskujuga riigile endale. Riigikoolid on ju muutunud üsna moodsaks ja võib-olla nüüd tänu uutele investeeringutele veel moodsamaks, samuti on kasutusel uued võtted. Aga tihti on just erakoolid pakkunud eriti rasketele lastele seda nišši, mida riik pole jõudnud. Lihtsalt lapsevanemad on käinud välismaal kogemusi omandamas ja on pakkunud hoopis paremaid võimalusi. Näiteks võtame Tartu Maarja Kooli – kindlasti on see oma väga paindlike vormide ja võtetega eeskujuks mõnelegi teisele põhjamaade koolile. Nii et küllap siin saalis ei kahtle keegi, et selliseid koole tuleb toetada ja tuleb võib-olla toetada enam kui seni.

Aga nüüd on küsimus erahariduses kui sellises. Kui me vaatame Iirimaa kogemust, siis Iirimaa haridusminister mõne aasta eest ütles välja, et neil on väga häid kogemusi, mida jagada, aga neil on ka mõni väga kurb kogemus. Ja neil võttis ühe kurva kogemuse likvideerimine väga palju aega ja raha. Nimelt tuli enam kui 20 aastat teha väga suuri investeeringuid,

et tagasi saada ühtlane hea koolivõrk. Mis siis juhtus? Ma räägin nüüd olukorrast päris mitukümmend aastat tagasi, kui Iirimaa tekitati maksumaksjate survele enam rahastatud keskuste koolid, mis said väga hea maine. See surve tekkis sellest, et need, kes vähem maksu maksid ja ka vähem otsuste tegemise juures olid, said oma lastele paratamatult lubada veidi vähem rahastatud kooli. Ja mida rohkem inimesed ise investeerisid haridusse, seda rohkem said nad tagasi ja neil oli väga vähe huvi maksta kõrval olevasse külakooli. Iirlased õppisid sellest veast. Nad said aru, et neil on vaja ühtlaselt tarka ühiskonda, ja nad investeerisid paarkümmend aastat väga jõuliselt haridusse. Enne kriisi oli Iirimaa haridussüsteem kindlasti paljudele eeskujuks just sellega, et külakoolis, väikeses koolis – seal on väga palju väikesi koole säilinud ja ma usun, et ka minister teab seda – said lapsed väga hea hariduse.

Või võtame näiteks mõne teise huvitava Euroopa riigi, kes samuti on nõndanimetatud võrdsete võimaluste tagamisega tekitanud üsna erinevad olukorrad.

Meie arupärimise eesmärk ongi pöörata tähelepanu valitsevale trendile. Meie eesmärk kindlasti ei olnud selle muudatusettepaneku tegemine. Aga loodame, et me ühiselt, vaadates tähelepanelikult, mis hariduses edasi saab, väldime vigu, mis mõned riigid on teinud, ega tekita hariduses veel suuremat kihistumist, kui seal praegu on. Meil on paraku juba tõsine mure kihistumise pärast. Samas võime uhkusega öelda, et põhihariduses on meil siiski suhteliselt ühtlane tase, aga põhihariduse lõpuastmes ja gümnaasiumis on vahed juba selgelt näha. Usutavasti me oleme kõik ühte meelt, et me peaksime selles osas olema ettevaatlikud.

Mis puutub arveldamisse, siis selle kohta tõepoolest ei ole väga täpseid andmeid. Aga kuna omavalitsused on oma eelarved juba kas kokku pannud või neid kokku panemas, siis on selge, et näiteks Tallinna ja ma usun, et Tartu puhul on asjaomased summad üsna suured. Ja mitte kõik need summad ei ole suunatud eripedagoogika või mõne teise alternatiivse ja väga põneva ning lastele vajaliku suuna võimaldamiseks, vaid hoopis elitaarse hariduse huvide teenimiseks. See ongi meie küsimus. Sest kui samas kõrval on munitsipaalkool, kus lapsele on tegelikult koht tagatud, kus tal on haridus tagatud, kus on õpetajad, ruumid on köe-

tud ja valve all, siis miks peab kohalik omavalitsus maksma mõnesaja meetri kaugusel oleva erakooli ülalpidamiseks, kellel võib-olla ei olegi midagi paremat pakkuda, välja arvatud see, et ta on erakool. Aitäh!

Asesimees Jüri Ratas

Täna! Härra minister, teil on võimalus läbirääkimiste voores samuti sõna võtta. Nii et palun teid Riigikogu kõnetooli!

Tõnis Lukas

Aitäh! Ma tahan täpsustada, et kuvand erakoolidest kui kröösuste kogunemiskohtadest on vildak. Kui me vaatame elitaarsust, siis selle maine annavad tõepoolest investeeringud. Investeeringud on tähelepanu all olnud võib-olla Rocca al Mare kooliga seotult. Aga kui me vaatame, mida munitsipaalkoolidega on samal ajal tehtud, siis ka nendest on suur osa loodud läikima kui prillikivid. Kui me räägime elitaarsuse tulemustest, siis erakoolidest on näiteks Sütevaka Pärnus küllalt tähelepanuväärne ja sinna on omavalitsus maksnud aegade jooksul päris suured summad, vaadates seda kui Pärnu koolivõrgu normaalset osa. Ülejäänute puhul me võime aga ütelda, et need erakoolid ei ole üldplaanis orienteeritud niivõrd võistlusele teiste koolidega, kuivõrd tõepoolest sellele, et lapsed oleksid õnnelikud. On muidugi erinevaid variante, aga üldiselt püütakse luua koolile eriomane õhkkond ja katsetada mitmesuguseid sotsiaalseid keskkondi, anda võimalusi, mida mujal ei ole. Vähemalt praegu veel on Eestis erahariduse pakkujad orienteeritud võimaluste paljususele ja erinevustele, oma niši täitmisele, et anda lastevanematele paindlikke valikuvõimalusi. Aga veel kord: jah, põhimõtteliselt oleks õige tasaarveldus põhikooli osas üldse ära kaotada.

Asesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Viidendale arupärimisele on vastatud.

6. Arupärimine põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse rakendamise kohta (nr 476)

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme kuuenda arupärimise juurde, mille on esitanud Riigikogu liikmed Mailis Reps, Inara Luigas, Eldar Efendijev, Vladimir Velman, Nelli Privalova, Olga Sõtnik, Nikolai Põdrämägi, Rein Ratas ja Kadri Simson 2. augustil 2010. Arupärimine on põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse rakendamise kohta. Vastab haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas. Palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Mailis Repsi, et arupärimist avalikkusele tutvustada!

Mailis Reps

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Hea haridus- ja teadusminister! Ka seda arupärimist ajendas esitama uus põhikooli- ja gümnaasiumiseadus. Siingi tekkis küsimus selle seaduse tõlgendamisest. Nimelt §-ga 38 nõutakse koolipidajalt, et ta avaks vastavalt vanemate soovile vajaliku arvu pikapäevarühmasid. Kui võtta välja eri omavalitsuste pikapäevarühmade ülevaade, siis selgub, et neid on avatud üsna erinevalt. Mõnest piirkonnast teatatakse, et enamik lapsi käib pikapäevarühmas, kuid sisuliselt on asjade seis üsna erinev. Väiksemates omavalitsustes on pikapäevarühmal tihti see roll, et pakkuda lastele sisulist tegevust bussiringi bussi ootel, samal ajal mõnes teises omavalitsuses on pikapäevarühmal ka selline lastevanemate jaoks üsna oluline roll, et laste päev on kuni tööpäeva lõpuni täidetud.

Kui sisuline pool kõrvale jätta, siis kõige suurem vaidlus või arusaamatus seoses paragrahviga 38 tekkis juba menetluse ajal. Kultuurikomisjonis tekkisid küsimused järgmisel põhjusel. Õiguskantsler on kirjavahetuses omavalitsustega, peamiselt siis Tallinna linnaga, leidnud, et pikapäevarühm peaks olema iga põhikooli vanuses lapse põhihariduse lahutamatu osa ehk siis lapsele tasuta. Samal ajal kultuurikomisjonis välja käidud ministeeriumi esindajate tõlgendus oli selline, et pikapäevarühm põhiõppe alla ei kuulu. Seega see ei kuulu ka tasuta hariduse alla, mille andmise kohustus on põhiseaduses kirjas. Sellest tulenevalt oli esimene vaidlus rahastamise ümber: kas pikapäevarühmade rahastamine peaks tule-

ma riigieelarvest, olema hariduskulude all omavalitsustes või peaks selle eest maksma lapsevanemad. Põhimõtteliselt saime vastuse, et loomulikult ideaalis võiks olla kõik tasuta, aga praeguses seisus, kus eelarve on piiratud, võiks see olla osaliselt omavalitsuste ja osaliselt lastevanemate rahastada.

Teine moment, mis tekitas väga palju küsimusi, oli, kui suur on tegelikult vajadus pikapäevarühmade järele. Millal on lapsevanemal õigus nõuda pikapäevarühma avamist? Kui paljud lapsevanemad seda tegelikult soovivad? Milline saab olema sellega seotud lisakulu ja mida see omavalitsusele korralduslikult tähendab? Kui palju kool neid rühmi peab avama, kui palju ja mida seal lastele pakutakse, kas peaks olema mingi süsteemne lähenemine lisaks selle otsustamisele, mitu last peab ühes rühmas olema – sellised küsimused tekkisid.

Toetudes pilootprojektile "Pikapäevakool", võib öelda, et omavalitsuste soov saada riigilt rahatuge oli pilootprojekti kahe aasta jooksul üsna suur. Raha küsiti väga erinevate vajaduste rahuldamiseks alates laste toitlustamisest kuni rühmaõpetajate või liikumisõpetajate palkadeni, aga ka süsteemsete meetodiliste materjalide ja abivahendite väljatöötamiseks. Omavalitsused ja koolid olid siin üsna erinevad. Samas oli selge, et kui pikapäevakooli pilootprojekt lõppes ja süsteemne rahastamine samuti, siis paljudes koolides laste arv pikapäevarühmades vähenes. Vanemaid, kes selle ise suutsid tasuta, oli üsna vähe.

Sisuliselt võib öelda, et ametlikult pikapäevarühmasid tasuliseks ei ole muutnud keegi peale ühe kooli. Aga kui me sirvime koolide kodulehekülgi, siis näeme, et tegelikkuses küsitakse pikapäevarühma tasu kas söögiarahana või teenuste tasuna. Nagu ma ütlesin, on üsna selgelt näha, et sisuline tegevus pikapäevarühmades on erinev. Meie küsimused ongi mahtude kohta. Milliseid lisakohustusi see omavalitsustele tähendab, kui palju sellise vajadusega lapsi tegelikult on ning millisena haridus- ja teadusminister näeb tulevikus pikapäevarühmade rolli? Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Nüüd ma palun Riigikogu kõnetooli sellele arupärimisele vastamiseks haridus- ja teadusminister Tõnis Lukase!

Tõnis Lukas

Austatud juhataja! Lugupeetud küsijad! Jah, pikapäevarühma ja õppekavavälise tegevusega seonduv oli üks neid valdkondi, mida siin põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse debatis laendati. Te kõnelesite, et haridusministeeriumi ametnikud esitasid positsiooni, et riik ei pea selles vallas täiendavalt midagi maksma. See seisukoht tulenes tol ajal kehtinud seadusest ja ametnikud ei võtnud poliitilisest debatist osa.

Mina saatsin kirjalikult ministri ametliku seisukoha, et pikapäevarühm või ütleme siis õppekavavälise tegevus, mis on õppekava täitmisel abiks – osaliselt on sellise sisuga ka pikapäevarühm –, peaks olema lastele tasuta. Niipalju siis poliitilistest seisukohtadest.

Haridus- ja Teadusministeerium ei plaani täiendavate summade eraldamist kohalikele omavalitsustele pikapäevarühmade töö korraldamiseks, kuna seadusega ei panda kohalikele omavalitsustele sellega seoses täiendavaid kohustusi. Viimaste aastate trendid ei näita ka vajadust enamate pikapäevarühmade järele. 2009/10. õppeaastal olid pikapäevarühmad moodustatud 338 koolis ning pikapäevarühmas käis 13 316 õpilast. Nendest õpilastest 9958 olid esimeses kooliastmes ja riburada vastavalt märksa vähem teises ja kolmandas kooliastmes. Nii et kõige suurem huvi pikapäevarühmade tegutsemise vastu on 1.–3. klassi õpilaste vanematel. Võrreldes 2006/07. õppeaastaga on pikapäevarühmas käivate laste arv märksa vähenenud. Nimetatud õppeaastal osales pikapäevarühmade tegevuses 24 820 last, sealhulgas esimeses kooliastmes 13 608. Nii et esimeses kooliastmes on asetleidnud vähenemine ka kõige väiksem.

Omavalitsustel on aga võimalik riiklikust rahastamisest lisavahendeid saada, kasutades suurenenud nn vabade vahendite lõtku, mis järgmise aasta eelarves suureneb omavalitsustele eraldatavate vahendite puhul seniselt 8%-lt proportsioonis kogu omavalitsustele suunatud hariduseraldisega. On pakutud kokku leppida 11%-s, aga rahaliselt tuleks välja ka 12%.

Pikapäevarühmas osalemine on lapsevanemate vaba valik. Suunamisest saab kõnelda vaid alaealise mõjutusvahendite seaduses sätestatud juhul, mispuhul see on üks koolikorralduslikke mõjutusvahendeid. Seda on kasutatud üha vähem: 2008. aastal suunas komisjon

niimoodi pikapäevarühma 106 korral, 2009. aastal 59 korral. Sotsiaalkomisjoni raportis, mille pani kokku Liisa Pakosta, on tehtud Sotsiaalministeeriumile ülesandeks analüüsida koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga pikapäevarühma meetme tõhusust.

Kui küsija peab silmas praegu kõigi pikapäevarühmade käivate õpilaste arvu, siis eelmisel õppeaastal käis nendes 12% kõigist põhikooli õpilastest. Alates tänavusest 1. septembrist ei ole pikapäevarühma täitumise ülemist piirnormi enam ministri määrukses ette nähtud, see piirnorm on kehtestatud seaduses ja näeb ette, et rühmas ei tohi olla üle 24 õpilase. Sellist piirnormi, mitu pikapäevarühma kool võib moodustada, riiklikud õigusaktid ette ei näe. Nagu öeldud, vajaduse suurenemist ei kinnita ei arvud ega sätetest ka seadus ning seetõttu ei ole ka 2010. aastal lisaeelarvet olnud plaanis koostada.

Vabariigi Valitsusel ei ole ka plaanis eraldada pikapäevarühmade töö korraldamiseks kohalikele omavalitsustele raha valitsuse reservist, nagu seda veel augustikuus küsiti. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 38 lõike 1 viimases lauses sätestatud ei saa käsitada täiendava kohustuse panemisena kohalikele omavalitsustele, kuna selle sätte olemasolu seaduses ei too kaasa vajadust ega kohustust ühtegi täiendavat pikapäevarühma moodustada. Pikapäevarühmade moodustamise ja pidamise määrust ei ole Haridus- ja Teadusministeeriumil plaanis täiendada, kuna vastav määrus kaotas 1. septembril 2010 kehtivuse ning uus seadus ei näe ka seda volitusnormi ette.

Sotsiaalministri 27. märtsi 2001. aasta määrus "Tervisekaitseõuded kooli päevakavale ja õppekorraldusele" näeb juba 2001. aastast ette kohustuse tagada pikapäevarühmas osalevatele õpilastele koolis lõunasöök või muu täiendav eine. Selle peab tagama koolipidaja. Vabariigi Valitsuse 18. veebruari 2010. aasta määrus kohaliku omavalitsuse üksustele eelarvete tasanudfondi määratud toetuste jaotuse kohta arvestab kohaliku omavalitsuse üksustele toetust koolilõuna kulude katmiseks, kuid mitte täiendavate söögikordade katmiseks. Järgmise, 2011. aasta eelarves on rahalised võimalused loodud, et koolilõuna riigipoolne eraldis ühe õpilase kohta praegusega võrreldes pisut kasvab. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Austatud minister, teile on ka küsimusi. Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Hea minister! Ma tahaksin küsida § 38 tõlgendust. Te ütlesite, et teie arusaama järgi § 38 alusel uusi kohustusi ei tule, et 1. septembri seisuga – ja ka hilisemad, 1. novembri seisuga andmed täpsustavad seda – tundub, et sellist tungivat soovi ei ole tekkinud. Aga kuidas tõlgendada § 38: kui lapsevanemad võtavad oma ettepanekud kokku ja teevad hoolekogule selgeks, et selline vajadus on olemas, kas hoolekogu otsuses on koolipidajal ehk omavalitsusel võimalus keelduda näiteks 100 lapsele pikapäevarühma moodustamast?

Tõnis Lukas

Lõige 1 sätestab, et koolidirektor võib koolipidaja nõusolekul moodustada koolis pikapäevarühmi põhiharidust omandavatele õpilastele ja hoolekogu ettepanekul on kool koostöös koolipidajaga kohustatud korraldama pikapäevarühma moodustamise. See konkreetne säte ei näe ette, kui palju neid rühmasid peab olema, aga see on kindlasti kohaliku hoolekogu ja kooli ühine ettevõtmine. Kui soovitakse pikapäevarühma moodustada, siis minu arvates praegune seadus näeb ette, et see tuleb koolis asutada. Kui paljudele lastele ja kui mitu rühma, on iseasi.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Austatud minister! Seaduse menetluse käigus püstitus ettepanek, et pärast seda, kui seadus vastu võetakse, tuleks gümnaasiumide ja muude koolide olukord kaardistada ja vaadata, kuidas nad saavad kõiki neid nõudeid, mis seaduses on, paremini täita. Kas teie oskate ütelda, millised probleemid praeguse seisuga on ja kuidas saavad omavalitsused ja ministeerium aidata koolidel kõiki nõudeid täita?

Tõnis Lukas

Pikapäevarühmaga võib seonduda mitmesuguseid tegevusi. Võib juhendada õpilasi, pakkuda neile lihtsalt võimalust kodused tööd järelevalve all ära teha. Kui läheb pikaks, siis

võib pakkuda mingit einet ja ka huviringe. Eri omavalitsustes ja eri koolides on pikapäevarühma kestused erinevalt liigendatud vastavalt eri vanuseastmetele. Väga raske on täpselt öelda, mis veel puudu on või mida peaks tegema. See, millised vajadused kusagil on, sõltub väga palju kohapealsest elust. Oma kogemustest võin öelda – ma tean väga paljusid perekondi ja jälgin ka ise lapsevanemana olukorda –, et on klasse ja ilmselt ka kooliastmeid ja koole, kus pikapäevarühma vajab mõni üksik õpilane. Kogu transport asula sees on korraldatud kas vanemate poolt või on see muidu hästi korraldatav ja lapsed lähevad hoopis väljaspool kooli igasugustesse trennidesse ja huvikoolidesse. Sellistes asulates massiline pikapäevarühmade tegemine ei ole otstarbekas ja seda ka ei tehta. Aga kui koolilapse buss läheb kahe tunni pärast, siis on vaja tema ooteaega sisustada. Nii et selles mõttes on olukorrad väga erinevad ja see, kuidas aeg sisustada, milliste vahendite eest, on omavalitsuse otsustada.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Minu küsimus ...

Aseesimees Jüri Ratas

Palun vabandust, minu süü! Meil on igapäev õigus küsida üks küsimus arupärimiste vóorus. Rohkem küsimusi ei ole. Ma tänan ministrit! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Mailis Repsi!

Mailis Reps

Lugupeetud juhataja ja head Riigikogu liikmed! Hea minister! Pikapäevarühmade teema on, ma usun, mitmele Riigikogu liikmele üsna südamelähedane ja ma olen selle teemaga tegelnud mitu aastat. Kui me pikapäevakoolide pilootprojekti mõne aasta eest alustasime, siis oli samasuguseid arvamusi, nagu täna minister siin välja ütles, et tõenäoliselt on lapsi, kes vajavad pikapäevarühma, üsna vähe. Arusaam pikapäevarühmast on kaunis pealiskaudne. Seda võetakse kui äraolemise kohta, kus lapsed saavad nn kaitstult aega veeta, natuke män-

gida. Mõnes koolis toimub ka ettevalmistustöö, aga seda ei nähta süsteemina.

Ma usun, et üsna silmi avav on käia näiteks Rootsi eesti koolis. Seal saab eesti keeles selgitusi, kuidas Rootsi pikapäevakool kui süsteem toimib. Nimelt, kõik lapsed saavad automaatselt koha pikapäevakoolis, kus kõigepealt on peale tundide lõppu ette nähtud liikumistegevus. Lastele on tagatud loomulikult erinevad sportimisvõimalused, aga peaaegu on, et nad liiguksid. Need lapsed, kes spordiga nii sinasõbrad ei ole, viivad liikumisõpetajad lihtsalt jalutama värskesse õhku. Nii et kõigile on tagatud liikumine. Peale seda õpivad lapsed järgmiseks päevaks ära ja tänu sellele ei pea nad oma õpikuid koju viima. Õpikud jäetakse kooli, need pannakse sellistesse kappidesse, mida meie rohkem filmides oleme näinud. Rootsis ma nägin, et need olid puidust, mitte plekist. Lapse koolikott aga on seega märksa kergem. Lisaks sellele on esimestes klassides ka mänguaeg, vanemates klassides aga toimub kõikvõimalik huvitegevus. Need lapsed, kes soovivad minna väljapoole kooli huviringi või spordikooli ja kelle vanematel on võimalus selle eest maksta, seda ka teevad.

Kui me vaatame praegust majanduslikku olukorda ja seda, kui paljud lapsed on lahkunud huvikoolidest – see on väga suur probleem –, siis küllap meil pole mingil juhul alust ütelda, et neid lapsi on vähe, kes vajaksid tasuta korralikku huvitegevust kooli juures. Ma usun, et selliste valikute laiendamine pikapäevakooli abil on hädasti vajalik. Huvitegevuse vallas on meil ju praegu surnud ring: ühtepidi ei teki seda kooli juures sellepärast, et huvipakkuvaid ringe on vähem, kui huvilisi oleks, aga teistpidi neid ei saagi enne tekkida, kui ollakse kindlad, et on rahastamine ja on lapsed, kes midagi teha soovivad. Tehnikaringi näiteks ei ole võimalik üles ehitada ühe aastaga, need on väga kallid investeeringud ja seal peab olema kindlustunne, et tagatakse süsteemne töö ja õpetaja olemasolu.

Kolmas pikapäevakooli väga suur pluss on see, et lapsed on seal tõepoolest kaitstud. Ja nende tegevus on igatpidi süsteemne ka selles mõttes, et see on kontrollitav. Lapsevanem teab kindlalt, kus ta laps kuni tööpäeva lõpuni on. Pikapäevakool töötab 7-st hommikul 7-ni õhtul. Loomulikult võib iga laps vastavalt ema-isa ja kooli kokkuleppele pikapäevarüh-

mast varem ära minna. Ta võib lahkuda ka vahetult pärast tunde, keegi ei sunni teda kooli jääma.

Miks ma sellest räägin? Esiteks näitas pilootprojekt ühe aastaga, et peaaegu 10 000 last tuli pikapäevarühmadesse juurde. Teiseks näitas see aasta investeeringute vajadust – taotlusi huvitegevuse laiendamiseks oli väga palju. Ja kolmandaks näitas pilootprojekt seda, et arusaam pikapäevarühmadest kui bussi ootamise paikadest muutus kapitaalselt. Väga paljudes paikades hakati rääkima, et bussiring peaks olema hilisem, et lapsed saaksid huvitegevusest osa võtta.

Nii et võib-olla oleks aeg see teema uuesti käsile võtta ja seda sisuliselt analüüsida. Aga ilma rahata seda kindlasti haridussüsteemis praegu ei sünni. Aitäh!

Asesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Sellele arupärimisele on vastatud.

7. Arupärimine põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse rakendamise kohta (nr 470)

Asesimees Jüri Ratas

Läheme seitsmenda arupärimise juurde, mille on esitanud Riigikogu liikmed Mailis Reps, Valeri Korb, Helle Kalda, Eldar Efendijev, Nelli Privalova, Vladimir Velman, Olga Sõtnik, Toivo Tootsen, Nikolai Põdramägi ja Rein Ratas. Arupärimine esitati 2. augustil 2010 ning on põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse rakendamise kohta. Vastab haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas. Ma palun Riigikogu kõnetooli Mailis Repsi, et ta arupärimist tutvustaks!

Mailis Reps

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Lugupeetud haridus- ja teadusminister! Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses on sees säte, mis viitab ka õppekavale (õppekava kinnitas Vabariigi Valitsus juba selle aasta jaanuaris). Need mõlemad toovad sisse uue, kolme õppesuuna nõude. Nimelt öeldakse põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §-s 7 ja ka uues õppekavas väga selgelt, et gümnaasiumiastmes peab olema kolm õppesuunda. Küsimus on

selles, kuidas minister näeb tulevikus gümnaasiumivõrku.

Haridusreformi üle on viimased aastad väga tõsiselt ja tuliselt vaieldud, ka Riigikogu saalis olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu raames. Arusaamu gümnaasiumide tuleviku kohta on üsna seinast sein. Seetõttu ei ole imestusväärne, et kolme õppesuuna nõuet hakkasid haridusvaldkonna inimesed, eriti koolijuhid, väga mitmes piirkonnas kiiresti tõlgendada kui nõuet, et peab olema kolm paralleelklassi. Iga kool vaatas oma statistikat ja nägi väga kiiresti, et kolme paralleelklassi on laste arvu vähenedes gümnaasiumiastmes järgmisel viiel või kuuel aastal väga vähe lootust kokku saada. Lisaks sellele on tekkinud mure, mida see rahaliselt tähendab. Juhul, kui see isegi ei tähenda kolme paralleelklassi, vaid näiteks ka kahe paralleelklassiga saab kolm õppesuunda avada, siis on selge, et vaevalt riik kõiki neid õppesuundi pearahaga katta suudab. Aga igaks juhaks küsime siiski ministrilt, võib-olla on plaanis gümnaasiumiastmes nn pearaha ehk klassi arvestuslikku maksumust oluliselt suurendada või on plaanis suurendada lausa sellisel määral, et on võimalik ühe paralleelklassiga kolm õppesuunda luua. See nõuab selgelt juba väga suuri lisafinantse.

Vaadates statistilisi trende, tekib tõsiseid küsimusi, kuidas tagada sellisel tasandil õppekeskkond, kuidas tagada konkurentsivõime gümnaasiumides ja gümnaasiumihariduses olukorras, kui iga laps kui selline on väärtus või iga noor kui selline on väärtus. Ma usun, et ka minister on üsna teadlik kutsekoolide tagasisidest. Need lapsed ja noored, kes konkursi tõttu kutsekooli ei pääsenud, suundusid tihti tagasi gümnaasiumisse, mis tõenäoliselt ei ole selle reformi eesmärk, pigem ikkagi vastupidi.

Lisaks sellele on küsimus § 37 kohta. Selles paragrahvis nõutakse, et igale lapsele tagataks eripedagoogi, psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi teenused. Ma usun, et jälle on kõik Riigikogu liikmed nõus, et neid teenuseid on vaja, aga vaidlusi tekitab see, kes selle kinni maksab ja millises ulatuses on omavalitsustel lootust näha siin riigi finantseeringut. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Palun arupärimisele vastamiseks Riigikogu kõnetooli haridus- ja teadusminister Tõnis Lukase!

Tõnis Lukas

Austatud juhataja! Lugupeetud küsijad! Kolme õppesuuna nõuet, mis hakkab kehtima 2013. aastast, ei saa käsitleda nõudena, et oleks kolm paralleelklassi. Gümnaasiumide rahastamine ei arvesta samuti paralleelklasside arvu, rahastamine sõltub õpilaste arvust. Nii näiteks võimaldab 28 õpilase olemasolu ühes aastakäigus korraldada 147 kursust kolme aasta jooksul, õppekava näeb minimaalse vajadusena ette 122 kursust kolme õppesuuna kohta kokku kolme aasta jooksul. Sellele lisandub rühmatundide vajadus. Kooli töökorralduse küsimus on eelkõige see, kuidas nõudmised kõige otstarbekamalt täidetud saavad, näiteks nii kohustuslike kui ka kattuvate valikainete osas saab tunde läbi viia mitmes õppesuunas korraga.

On selge, et suurematel gümnaasiumidel on lihtsam pakkuda kvaliteetseid valikuvõimalusi. Gümnaasiumi riikliku õppekava seletuskirja kohaselt ei näe aga uus õppekava ette vajadust rahastamismudelit muuta. Nagu öeldud, paralleelklasside arv ei ole rahastamise alus. Uue õppekava järgi peab ühele aastakäigule olema tagatud ligipääs keskmiselt 46 kursusele õppeaastas. Praegune rahastamismudel võimaldab pakkuda 50 kursust riigieelarveliste vahendite eest siis, kui klassis on 28 õpilast. Selles kontekstis uue õppekava juurutamine lisavahendeid ei vaja. Juhul kui klassis õpib vähem kui 28 õpilast, peab kooli pidaja õppekava nõuete täitmiseks lisama vahendeid, nii nagu ka seni kehtinud korra järgi, ja peamiselt on neid vaja siis, kui klasse on üks. Samas on selge, et 50 õpilasest on endiselt võimalik moodustada kaks hästi toimivat paralleelklassi, 75 õpilasest saab moodustada kolm paralleelklassi jne. Toimiva rahastamismudeli korral on sellise õpilaste arvuga klassikomplektides võimalik korraldada õppetööd täiendavate omavahendite lisamiseta ja ainult riigi eraldiste baasil.

See, kui palju gümnaasiume järgmistel aastatel teistega ühendatakse, sõltub ainult kohalike omavalitsuste otsustest. Seadus selleks kriteeriume ei sätesta. See sõltub sellest, kas väikese gümnaasiumi pidamine on kohaliku omavalitsuse jaoks otstarbekas või peab omavalitsus mõistlikuks koostöös naaberomavalitsustega oma gümnaasiumieas lastele suuremaid valikuid ning paremat kvaliteeti pakkuda ja ühiselt gümnaasiumivõrku korraldada.

Korraliku õppekeskkonna kindlustamine on kogu aeg kooli pidaja ülesanne olnud. Nõudeid õppekeskkonnale on juba varem rakendatud ning 1. septembrist 2010 jõustunud põhikooli- ja gümnaasiumiseadus ning uued riiklikud õppekavad üksnes täpsustavad õppekeskkonnaga seonduvat. Sellel õppeaastal ei mõjuta nad ka siis, kui võib olla käsitus, et nendega seoses oleks vaja lisavahendeid, koolide finantseerimist, sest üleminek uutele õppekavadele kestab aastatel 2011–2014.

Riigieelarvest on igal aastal toetatud kohalike omavalitsusi õppevahendite kulude katmisel. Näiteks eraldas riik 2009. aastal kohalikele omavalitsustele õppevahendite soetamise toetuseks kokku 95,5 miljonit krooni, munitsipaalüldhariduskoolide kogukulu õppevahendite soetamiseks 2009. aastal oli ca 108 miljonit krooni. Seega sai riigi toetusega kaetud ca 87% kõigist koolide õppevahendite kuludest. 2010. aasta riigieelarveline toetus õppevahendite soetamiseks õpilase kohta on niisama suur, kokku siis vähem, kuna õpilasi on vähem. Kuid sellele lisaks eraldati veel sellel sügisel 39 miljonit krooni kohalikele omavalitsustele ühekordset lisatoetust munitsipaal- ja üldhariduskoolide loodusainete, matemaatika ja tehnoloogia ainevaldkondade füüsilise õppekeskkonna parandamise toetuseks. 2011. aastal kuni uue õppekava rakendumiseni on kavas õppekirjanduse (õpikud, töövihikud, töölehed, tööraamatud) toetust suurendada 20% õpilase kohta ja laiendada seda gümnaasiumiastmele, et rahuldada vajadus õppekavamuudatustest tuleneva uue, täiendava õppekirjanduse järele. Lisavahendid on ka järgmise aasta eelarves planeeritud. Haridus- ja Teadusministeerium on seisukohal, et õppekeskkonna arendamisse peavad senisest rohkem panustama nii kohalike omavalitsused kui ka riik. Lisaks taotleatakse vahendeid e-õppe programmi "Tiigrihüpe 2" jätkamiseks summas 18,1 miljonit krooni, millega toetatakse tänapäevase IT-varustuse soetamist koolidele ning õppetarkvara ja e-õppekeskkondade arendamist, arvestades eriti vajadust arendada loodus- ja tehnoloogiaõpet ning parandada selle kvaliteeti. Haridus- ja Teadusministeeriumi ettepanekul on Vabariigi Valitsuse 23. septembri 2010. aasta määrusele "2010. aasta riigieelarve seaduses" kohaliku omavalitsuse üksustele eelarvete tasandusfondi määratud toetuste jaotus ning jaotamise ulatus,

tingimused ja kord" lisatud lõige, mille kohaselt arvestatakse omavalitsuste kohustust katta uutele õppekavadele üleminekuks õpikute ja õppevahendite soetamise kulud. Lisatoetust kooli pidajatele loodusainete, matemaatika ja tehnoloogia ainevaldkondade füüsilise õppekeskkonna parandamiseks arvestatakse õpilase kohta esimeses ja teises kooliastmes 140 krooni, kolmandas kooliastmes 280 krooni, gümnaasiumis 560 krooni. Laste- ja üldhaiglas ning sõltuvushäiretega õpilaste klassis õppiva õpilase kohta arvestatakse toetuseks 280 krooni. Riigikoolide õppevahendite soetamise kulud nähakse ette Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarves. Kui rääkida õppekeskkonnast, mille kohta küsijad küsivad, siis peale selle, millest ma juba kõnelesin, toimub riigikoolide õppekeskkonna arendamine ka Euroopa Regionaalarengu Fondi rahaga RKAS-i poolt koolihoonete renoveerimise kaudu ja saastekvoodi plaanitavast müügist laekuva raha kasutamise kaudu. Gümnaasiumidest on Nõo Reaalgümnaasium võetud RKAS-i investeerimise kavasse täiemahuliselt. Kui veel riigigümnaasiumidest rääkida, siis Narva Vanalinna Riigikool, mis on eelmisest aastast riigigümnaasium, osaliselt renoveeritakse ka nende vahenditega ja Tallinna Muusikakeskkooli tarbeks kavandatakse uut koolihoonet koos balletikooli ja Georg Otsa nimelise kooliga.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 37 lõike 2 kohaselt tagatakse vähemalt eripedagoogi, psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi teenus. Nimetatud sätet ei saa vaadelda lahus haridus- ja teadusministri määrusest, millega kehtestatakse koolitöötajate miinimumkoosseis ja mis on praegu kooskõlastusringil. 2011. aasta 1. septembrist hakkab kehtima nimetatud uue seaduse säte, mis tugispetsialistide olemasolu reguleerib, see praegu ei kehti. 2011. aasta riigieelarve seaduse eelnõus on kavandatud tasandusfondi hariduskulude hulgas vahendid omavalitsusele uuele õppekavale ülemineku toetamiseks, lisaraha õpikute soetamiseks, nagu ma ütlesin, õpetajate täienduskoolituseks või ka tugipersonali palkamiseks. Psühholoogid ja eripedagoogid on juba praegu hõlmatud koolipersonali miinimumkoosseisu. Uue spetsialistina lisandub sotsiaalpedagoog. Kuigi nii sotsiaalpedagoogi kui ka psühholoogi teenuse puhul eksisteerib kahtlemata valdkondi, kus need pole teineteisega asendatavad, on need

paljuski siiski kattuvad tegevusalad. Ministeeriumis ettevalmistatav koolitöötajate miinimumkoosseisu sätestav määrus võimaldab osta teenust sisse, st kõigis koolides ei pea kõik kolm seaduses nimetatud spetsialisti täiskohaga palgal olema ning see võimaldab inimressursse paindlikumalt kasutada, lähtudes konkreetse kooli vajadusest. Kasutada saab ka õppenõustamiskeskuste teenust, millega on kõikides maakondades nende kolme tugispetsialisti teenus kättesaadavaks tehtud. Kuna 2011. aasta eelarves on planeeritud vahendid, mis võimaldavad suurendada omavalitsustele eraldatavates hariduskuludes nn vabade vahendite ehk õppekulude lõtku, tõsta seda 8%-lt 11%-le või 12%-le, olenevalt sellest, kuidas omavalitsuste liidud seda aktsepteerivad ja millisest normist nad huvitatud on, saab omavalitsus lisavahendeid ka tugispetsialistidele töötasu maksmiseks. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh! Ma tahan täpsustust kolme õppesuuna kohta. Ma sain aru, et küsimusele vastates te viitasite, et 28 õpilast ühes klassis on piisav selleks, et avada kolm õppesuunda. Kas see tähendab, et valikaineid tuleb pakkuda õpilastele piisaval arvul ja siis näiteks on olemas tehnikakallak või keelekallak ja kõik lapsed valivad täiesti juhuslikult ühe õppesuuna või peab lisaks sellele olema see suund ka realselt avatud, nii et kolm last õpivad matemaatika suunal, kaheksa last õpivad keelte suunal ja osa humanitaarsuunal?

Tõnis Lukas

Koolil peab kahtlemata olema võime pakuda neid kolme suunda. Kui rääkida sellest, kuidas see kõikidel puhkudel praktiliselt välja kujuneb, eriti kui tegemist on näiteks piirkonnaga, kus koole on suhteliselt tihedalt, siis tõenäoliselt toimub seal mingi spetsialiseerumine, kusjuures laps läheb ju mingi konkreetse suunaga klassi või kollektiivi ja eeldab, et tal on kaaslastega suhteliselt sarnane õppekava. Aga me lähtume ikkagi sellest, et õpilastele ei pakutaks koolides n-ö ilma valikuvõimaluseta sundmenüüd ja et ainete valik oleks siiski võrdlemisi lai.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Ma jätkan oma eelmist küsimust. Mõni aeg tagasi olid Narvas ministeeriumi töötajad härra Küttis ja proua Käosaar. Nende sõnul oli Narva tulevik, mis puudutab gümnaasiumi, selline, et suures linnas aitab ühest gümnaasiumist ja teised peavad olema ainult põhikoolid. Siit minu esimene küsimus: kas tõesti on juba suured omavalitsused piirkondlikult kaardistatud, kuidas see struktuur edaspidi optimaalselt võib toimida ja on see ainult teie ministeeriumi ametnike vaba nägemus või on see ministeeriumi positsioon?

Tõnis Lukas

Aitäh! Käisin ise eelmisel nädalal Narvas ja rääkisin seal koolijuhtidega. Mulle on üllatus see, mida te räägite haridusministeeriumi inimeste kindla ettepaneku kohta ühe kooli, ühe gümnaasiumi tegemiseks. Ma arvan, et siin võib olla probleeme arusaamisega. Kalle Küttis võis nimetada erinevaid variante. Ma tean, et pigem on linnavalitsusega räägitud õpilaste arvust lähtuvalt, sellisel juhul ikkagi venekeelsete koolide baasil, võimalik et kahest suurest gümnaasiumist, aga see on ikkagi omavalitsuse otsustada. Meie ei mudelda linnasiseseid gümnaasiumivõrke. Kindlasti peab alles jääma eestikeelne gümnaasium. Meil ei ole teisi plaane ka vanalinna riigigümnaasiumiga. Nii et kindlasti ei saa see arv olla üks.

Aseesimees Jüri Ratas

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Te ütlesite, et järgmise aasta riigieelarves on suurendatud tasandusfondi. Kas te oskate öelda, kas järgmise aasta riigieelarves on kuskil olemas see rida, kus on näidatud ära tasandusfondi suurendus, kui suures mahus see toimub, ja kas eelarve seletuskiri on loetav nii, et kõik õpetajad ja kõik koolijuhid saavad üheselt aru, et see summa ongi mõeldud selleks, et koolis minnakse üle uuele õppekavale?

Tõnis Lukas

Mis puudutab näiteks õpikuid, siis on see tõesti üheselt väljaloetav. Mis puudutab neid omavalitsuste nn vabu vahendeid, siis see ei ole selles mõttes riigieelarve seadusest üheselt väljaloetav, see on seletuskirjas ja see reguleeritakse Vabariigi Valitsuse määrusega. Nagu ma tsiteerisin, kehtiv määrus näeb ette, et neid vahendeid peab kasutama ka uuele õppekavale üleminekuks. Nii et seal on hulgaliselt tegevusi. Te teate, et uuele õppekavale üleminekuks on hariduseraldistest seotud peamiselt täienduskoolituse summad ja õppevahendite summad. Tegelikult, ütleme ausalt, ka pedagoogide palkade summad, mis peaksid neid motiveerima. Aga need summad, mille puhul me ajame näpuga järge, et omavalitsused kasutaksid neid otstarbekalt uuele õppekavale üleminekuks, on õppematerjali hankimiseks antud lisasummad ja, nagu ma ütlesin, täienduskoolituseks antud lisasummad ja üldse täienduskoolituse summad. Kui mõnes omavalitsuses õpilaste arv suureneb (rõõmustavalt on ka järgmisel aastal mitmeid omavalitsusi, kus õpilaste arv suureneb, näiteks prognoositavalt Tallinnas, nii et Tallinn saab ka absoluutnumbrites järgmise aasta eelarvest lisavahendeid), siis suureneb näiteks 3% ulatuses täienduskoolituseks suunatav raha. Me oleme väga huvitatud, et need summad läheksid täienduskoolituse jaoks. On kahjuks signaale, et need ei lähe täienduskoolituse jaoks, vaid need jagatakse mingite muude kulude katteks.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Lõunaraha eraldame praegu koolides vähem kui 12 krooni päevas ühe lapse peale. Hinnad on viimastel kuudel hüppeliselt kasvanud, aga lapsed peavad saama sooja toitu. Koolidel ei ole võimalust täita kõiki neid nõudmisi. Hea minister! Mis ootab meie koole, gümnaasiume järgmisel aastal koolitoiduvaldkonnas?

Tõnis Lukas

Aitäh! Järgmisel aastal eraldab riik koolilõunatoetust ikkagi põhikoolilapsi arvestades, ka kutsekoole arvestades, aga kui me räägime

üldhariduskoolist, siis põhikoolilapsi arvestades. See toetus järgmisel aastal suureneb, küll mitte väga palju, aga siiski. Praeguse prognoosi järgi ei saa ma seda täpselt öelda, kuna praegu ei saa väga täpselt arvutusi terve järgmise aasta kohta teha, sest sügisel kooli tulevate laste arv ei ole väga täpselt teada, aga see summa võib ulatuda järgmisel aastal ka 12 kroonini. Jah, see, mida selle raha eest saab konkreetses koolis pakkuda, on erinev. Aga kui me võtame mingi standardi, siis peaks see toiduainete muretsemiseks olema piisav summa. Täpselt võrrelda, et selle eest saaks igal pool võrdselt toitlustada, me ei saa, sest tingimused on võrreldamatud. Ma olen korduvalt siin ka juba eelnevatel aastatel Inara Luigasele otsa vaadates öelnud, et ma tean, et on koole, kus juba enne, kui riiklik lõunatoetus sisse viidi, oli lastel tasuta toit olemas. Nii on ka praegu erinevusi, kas arvestatakse sinna sisse rendikulu, köögipersonali palgakulud või on see ainult toiduainete tellimiseks vajalik kulu. Nii et siin on arvestused väga erinevad ja tingimused on erinevad. Standard on see, et toiduained peaksid olema selle raha eest enam-vähem tagatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Mai Treial, palun!

Mai Treial

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Ma palun, et te täpsustaksite, kas 2011. aasta riigieelarve formeerumise käigus omavalitsuste ja Vabariigi Valitsuse vahel peetud läbirääkimistel said kõik omavalitsuste soovid rahalise katte või millises ulatuses jäi puudu selles osas, mis puudutab tegevusi seoses uue õppekavaga järgmisel aastal. Kas omavalitsuste soovid said kõik rahuldatud?

Tõnis Lukas

Ei, omavalitsuste soovid kindlasti kõik rahuldatud ei saanud. Omavalitsused taotlesid riigieelarve vahendeid kahtlemata rohkem. Kui me peame silmas uuele õppekavale ülemineku, siis need kulud ei olnud valitsuse ja omavalitsusliitude delegatsioonide tasemel nii detailselt arutusel, kuid omavalitsuste taotlus oli lõtku või neid vabu vahendeid suurendada. Kokkulepet ei ole sõlmitud. Kokkuleppeid ei ole sõlmitud mitme asja puhul. Ma ei tea, kas

hariduskulud on selleks põhjuseks, väidetavalt on ikkagi rohkem tasandusfondi üldine suurus, toetuste üldine jagamine ja ka maksuprotsendi arvestus see, mis omavalitsusi ei rahulda ja seetõttu nad alla ei kirjuta. Aga mis haridusvaldkonda puudutab, siis taotleti 8%-lise lõtku asemel 9%-list. Kui me esitasime küsimuse, et kui täiendavast 110 miljonist kroonist 20 miljonit läheb õpikutele, et mis siis teha selle 90 miljoni krooniga täiendavate vabade vahenditega, mis klassikomplektide ja õpilaste arvu vähendamisel justkui üle jääks, siis nende väide oli, et mitte jagada seda niivõrd sihtotstarbeliselt, vaid anda lõtkuna vabade vahenditega. Praegu on selles kokkuleppes, mida haridusministeerium pakkus või mille nad kinnitasid, see, et 3% ehk 8%-lt 11%-le võiks tõusta see vabade vahendite protsent, võrreldes kogu finantseerimisega. Nii et minu teada ei ole kokkuleppe sõlmimine mitte hariduskulutustes kokkuleppimatuse taga, vaid n-ö üldkontseptsiooni, tulumaksuprotsendi ja muude selliste suuremate jagamiste taga.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Head ametikaaslased! Kas soovite pidada läbirääkimisi? Soovi on, avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Mailis Repsi!

Mailis Reps

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Hea haridus- ja teadusminister! Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse menetluse ajal, aga ka veidi enne, kui me olime jõudnud seaduse teksti juba siin näha, käisid ühiskonnas väga elavad arutelud selle üle, milline hakkab olema gümnaasium mõne aasta pärast. Peamine vaidlus oli siis nn koolireformi kava üle, mis nägi ette, et põhikooli ja gümnaasiumi lahutamisel jääksid eraldi gümnaasiumid alles vaid juhul, kui nad on eraldiseisvana võimelised nii rahaliselt kui ka sisuliselt ellu jääma. Tehti erinevaid arvutusi, oli erinevaid arusaamu, kuid nii või teisiti olid vastuolud väga suured ning üsna suure vaidluse tulemusena, võib öelda, põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest see lahutamise säte ka välja jäi.

Seda murelikumalt jälgivad üsna mitmed omavalitsused kolme õppesuuna nõuet. Küsimustes viidati kohtumistele Haridus- ja Tea-

dusministeeriumi esindajatega. See ei ole aga kindlasti üksik erand, kus tõsiselt räägitakse, et konkurentsivõimeline gümnaasium on suur, jõuline, mitme paralleelklassiga ja mitmeid õppesuundi pakkuv. Näiteks Viljandi ümberkaudsed vallad näevad väga selgelt, et Viljandi keskgümnaasiumi või riigigümnaasiumi tekkimisega kaovad ümberkaudsed väiksemad gümnaasiumid paari aasta jooksul ära. Samasugune küsimus on praegu peaaegu igas maakonnas. Igas omavalitsuses on need arvutused üht- ja teistpidi tehtud.

Ma usun, et ilma valusate küsimuste ja vaidlusteta ei saagi vaadata hariduse tulevikku. Tõepoolest, gümnaasiumivanuses laste arv on vähenemas, aga teiselt poolt, kui me praegu lõikame ära gümnaasiumiosa, siis me kaotame väga paljudes paikades aineõpetajate olemasolu maal, me kaotame selgelt noorte võimaluse valida kutsekooli- ja gümnaasiumihariduse vahel ning võib juhtuda, et noor inimene ei saa valida ülikooli, aga ta ei saa valida ka kutsekooli, sest kutsekoolides on paljud erialad keskkooli baasil.

Sellest tulenevalt selgitus, et 28 lapsega ehk ühe paralleelklassiga võib olla kolm õppesuunda, on veelgi arusaamatum, sest sellisel juhul tekib küsimus, mis asi see õppesuund on. Kui me räägime fiktsioonist, mida me paberile kirjutame, siis ma usun, et aastakümneid on Eesti inimest õpetatud loovalt kirjutama. Me oleme eri aegadel osanud kirjutada igasuguseid pabeleid ja eri keeltes, täitmaks neid norme, mida vaja oli, ja täitmaks neid aruandeid, mida vaja oli. Kui tegemist on järjekordse paberitööga, kus me kirjutame paberile võimalikult ilusad valikained, mida täiesti juhuslikult lastele tegekkuses ei pakuta, aga ristike on paberil, siis minu küsimus on: milleks, miks me seda teeme? Kui küsimus on aga sisuliselt selles, et me soovime nendele lastele pakkuda vähemalt seitset valikainet, siis ma usun, et kui me teeme ära väikese arvutustöö, siis näeme, et rahaliselt ei ole võimalik 28 niimoodi jagamine. Esiteks, lapsed ei lähe täpselt proportsionaalselt nendesse rühmadesse. Et kolme või nelja lapsega hoida seitset valikainet pidevalt töös, et tõepoolest kujuneks välja mingi arusaadav õppesuund, selleks me peaksime ikka väga rikkad olema. Juba praegu tuleb gümnaasiumiastmes pearaha või klassile arvestatav raha

tegelikult põhikooli arvel. Tegelikuses ei kata see juba praegu rahastamist.

Nii et on väga palju arusaamatusi. Kindlasti ei ole see ministriile üllatav, et enamik ühiskonnast mõistab seda siiski kui haridusreformi jätku, mis näeb ette maagümnaasiumide sulgemise, see on lihtsalt ümbervormindatud õppe-suundade nime alla. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Palun Riigikogu kõnetooli haridus- ja teadusminister Tõnis Lukase!

Tõnis Lukas

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Seda ma kõige rohkem kardangi, et on kujunenud normiks pidada gümnaasiumiosa ülal põhikooliosa arvel, mida ka eelkõneleja nimetas. Tingimustes, kus meil on ühtluskool ja põhikooliharidus peaks mingil keskmisel tasemel olema kõikjal kättesaadav, tuleb neid vahendeid, mida kasutatakse põhikoolis erineva ettevalmistusega lastega tegelemiseks, nende juhendamiseks, enam-vähem sellele keskmisele tasemele viimiseks ja ka järeleaitamiseks, kui vaja, kasutada põhikooli hüvanguks, aga mitte öelda, et meil on uhkuse pärast nelja või viie õpilasega gümnaasiumiosa ja me finantseerime seda nende põhikooli laste nn ühtluskooli põhimõttele vastava võrdse võimaluse arvel. Seda me kindlasti teha ei tohi.

Kui peame silmas maakonnakeskustes ühigümnaasiumide teket, siis ma pean seda kindlasti mõistlikuks. Ma arvan, et väheneva õpilaste arvu puhul, kui vanemate otsuste jaoks on kooli suurus riski piiril, kui on 20–30 õpilast gümnaasiumiosa igal tasemel, on maakonnakeskuses olev üks gümnaasium demokraatlikum kui see, kui maakonnakeskuse kaks või kolm gümnaasiumi omavahel võistlevad ja püüavad ümbritsevaid koole täiesti ära hävitada. Selles mõttes on puhtad gümnaasiumid maakonnakeskustes minu meelest perspektiivsed ja tagavad demokraatlikult ka ülejäänud koolivõrgu tasakaalustatud arengu. Kui on kaugemad piirkonnad ja omanäolised gümnaasiumid, siis saavad seal gümnaasiumid alles jääda. Kindlasti hoiab maakonnakeskuse puhas gümnaasium ümbritsevaid põhikoole palju rohkem elus kui täistsüklikoolid, kes tõmbavad ümbritsevaid põhikoole juba eesmärgikindlalt tühjaks.

Me oleme ühe väitluse siin läbi teinud. Põhikooli- ja gümnaasiumiseadusega otsustati, et koolivõrk ja selle kujundamine on kohapealsete omavalitsuste asi ja et mingeid arvulisi nõudeid ega nõudeid klassikoplektide kohta, eeltingimusi gümnaasiumi pidamiseks ei seata. Seetõttu on sisuliste tingimuste enda kasuks kallutamine ja kujundamine võimalik, kui väga püütakse. On võimalik pidada suhteliselt väiksemat gümnaasiumi ka uute õppekavanormide järgi. Seda enam, et kui siin vahepeal jällegi hirmsasti leili mindi ja natuke hüsteeriliselt läheneti nendele kolme suuna nõuetele, siis oli deklaratsioonides üks väike eksitus. Kõeti publik üles, teatades neile, et juba 2011. aastast peab olema kolm suunda. Ma jahutan teie meeli: 2013. aastast alates. Sinnani on aega atra seada küll.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Arupärimisele on vastatud.

8. Arupärimine kohustusliku ujumise algõpetuse kohta (nr 495)

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme kaheksanda arupärimise juurde. Selle arupärimise on esitanud Evelyn Sepp, Rein Ratas, Tiit Kuusmik, Ester Tuiksoo, Heljo Pikhof, Nikolai Põdrämägi, Georg Pelisaar, Kalle Laanet, Olga Sõtnik, Mai Treial, Jüri Tamm ja Kadri Simson. Arupärimine esitati 3. augustil 2010. Arupärimine on kohustusliku ujumise algõpetuse kohta. Vastab haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas. Ma palun arupärimist avalikkusele tutvustada arupärijate esindajal Evelyn Sepal!

Evelyn Sepp

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Austatud haridus- ja teadusminister! Päris veider on pidada kõnet hilisõhtul ja suhteliselt tühjale saalile, aga ilmselt vajab see veel harjutamist.

Ma usun, et keegi ei kahtle selles, et õppekavad peavad sisaldama kõige otstarbekamal viisil neid eesmäärke, mida avaliku raha eest on võimalik täita, või nende eesmärkide täitmiseks suunata vahendeid, mida avaliku raha eest on võimalik eraldada. Ressurss on nii aeg, mida kulutatakse õppekava läbimiseks, kui ka

raha, mis selle õppekava täitmise võimalikuks muudab. Kuid see arupärimine ei puuduta mitte kitsalt õppekavasid ja õppekavareforme, vaid tegelikult puudutab see Eesti inimeste eluõpetuse osa – ujumisoskust, samuti päästeoskust või -oskusi.

Võib-olla ei ole see avalikkusele nii laialt teada, aga kooliujumist on Eestis ühel või teisel viisil edendatud enam kui 40 aastat. Kuid kõigele vaatamata oleme ikka selles seisus, et aastas hukkub uppumise läbi keskeltäbi 100 inimest. Meenutagem sellekevadist Euroopa Komisjoni uuringut, mis arvutas välja inimelu hinna Euroopa Liidu eri liikmesriikides. Eestis oli see, tõsi, üks madalamaid – 7 miljonit krooni. Ma ei sea kahtluse alla seda metoodikat, aga mingil alusel on need andmed võrdlusesse seatud. Seega, me kaotame igal aastal ainuüksi uppumiste tõttu enam kui 700 miljonit krooni. Ma ei räägi sellest, et on veel mitusada inimest, kes ennast vigastavad.

Mis on lühikesed järeldused sellest kõigest? Ilmselt on kuskil jäänud midagi tegemata, kuskil on väga tõsised puudujäägid. Kui me tuleme tagasi sellesama õppekava juurde, millest arupärimine kitsalt võttes alguse sai, siis 1. septembrist 2011 osaliselt jõustuma hakkav õppekava näeb kehalise kasvatuse raames ette neli õppeainet, neli põhiõppeainet, olgem täpsed. Need on kergejõustik, pallimängud, võimlemine ja suusatamine. Me oleme haridus- ja teadusministriga ning kultuuriministriga, kelle valdkonda see küsimus ka kuulub, pidanud pikemat sorti kirjavahetust ja arutelude käigus ka erinevaid küsimuste-vastuste voore. Nendest vastustest on selgunud üks. Nimelt, kehtima hakkava õppekava kohaselt ei ole ujumine põhiõppeaine, see ei kuulu nende nelja aine hulka. Tõsi, on ette nähtud üks 24-tunnine kohustuslik koolituse osa ujumiseks, mis ilmselt peaks sisaldama ka päästeõpet ja kõike muud. Kuid kui me vaatame seda dünaamikat, fakte ja Eesti inimeste ujumisoskust, siis on selge, et 24 tunniga ujuma ei õpi. Kui haridus- ja teadusministri parteikaaslasest siseministri haldusalasse kuuluva Päästeameti juht suvel ühte uuringut tutvustades rääkis muu hulgas seda, millega saab ainult nõustuda, et ujumisoskuseks ei saa pidada 25 meetri läbimist, mille õppekava seab eesmärgiks, vaid 500 meetri läbimist, mis on minimaalne, siis meil tõepoolest on, kuhu liikuda, ja kõik need küsimused,

mis on suunatud selle eesmärgini jõudmisele, on väga asjakohased.

Kui kirjalikule küsimusele vastates minister muu hulgas juhtis tähelepanu, et ega kool ei ole ainukene koht, kus laste füüsilist võimekust ja oskusi arendada, siis teatud mõttes võib sellega ju nõustuda. Aga paraku matemaatika õppimise puhul me ei eelda, et koolis õpetatakse selgeks numbrid ja ülejäänud õpetagu vanemad ise kodus. Järelikult on ka põhjust selle kõige olulisema eluõpetuse osas võtta ehk samasugune seisukoht. Tõsi, jutt käib kohustusliku õppe mahust, mis on absoluutselt eba piisav, ja jutt käib rahastamisest. 3,6 miljonit krooni on see summa, mida Eesti riik on suutnud panustada, millest selgelt ei piisa, ja ka baasid puuduvad peaaegu täielikult.

Ma olen koos kolleegidega esitanud ministri-le kuus küsimust. Ma loodan, et ministril on olnud aega täiendada oma kirjaliku küsimuse lähtekohti, et me saaksime hiljem asuda väga sisukatele aruteludele nendel teemadel, mis on Eesti inimeste jaoks olulised, rääkides sellest, milliseid puudujääke Eesti haridussüsteemis peab kohe parandama. Aitäh!

Asesimees Jüri Ratas

Täna! Palun arupärimisele vastamiseks Riigikogu kõnetooli haridus- ja teadusminister Tõnis Lukase!

Tõnis Lukas

Austatud juhataja! Lugupeetud küsijad! Hea stenogramm! Kohustuslik ujumise algõpetus ei ole Eesti õppekavadest kadunud ja sisaldub alates 1996. aastast kõikides vastuvõetud õppekavadest. Kohustuslik ujumise algõpetus oli sisse kirjutatud ka 2002. aasta riiklikusse õppekavasse ja on ka uutes õppekavadest, mis hakkavad kehtima 2014. aastast.

Õppekava tehniline pool ei peagi olema kõigile, kes õppekavast oma märksõna otsivad, ühteviisi arusaadav, aga kinnitan, et uue õppekava esimese kooliastme õppesisu ja õppetulemused on lahti kirjutatud seitsme õppeteema-na, nendest üks on ujumine, teises kooliastmes (kuni 6. klassini) on kaheksa õppeteemat, sealhulgas ujumine. Ainekavas on öeldud, et kohustuslik ujumise algõpetus tuleb läbi viia esimeses või teises kooliastmes. Ujumise õppesisu on ohutusnõuded ja kord basseinis ning ujumispaikades, ujumise hügieeninõuded, vee-

ga kohanemine, rinnuli ja selili ujumine. Õpilane peab pärast kursuse läbimist ujuma vabalt valitud stiilis 25 meetrit. Seega kuulub ujumis- oskus põhioskuste hulka, mida koolis omandatakse.

Kas üldse debateerida selle üle, et kõige eest siin ühiskonnas vastutab kool? Maitsete võivad olla erinevad, eriti sellest lähtuvalt, kus istutakse ja kui retoorilisi küsimusi kellelegi tahetakse esitada. Ütleme ausalt, kas või seesama matemaatika näide – jah, õpilaste päeva jaotus on üles ehitatud niimoodi. Võib-olla peaks seda muutma, nagu eelnevates debattides viide oli? Aga see on üles ehitatud nii, et osa õppetegevusest toimub tegelikult väljaspool koolitunde koduseid töid tehes.

Mina lapsevanemana kindlasti kinnitan, et ega ma ei kujuta hästi ette, et laps, kes koolitunnis selle 25 meetri ujumise omandab (ega nüüd kõigil ei lasta pikemaid maid selle ajaga ujuda), ainult sellelt baasilt säilitaks ükskõik millises olukorras, kas basseinis, järves, jões või meres, ujumisoskuse ja mingi ime läbi suurendaks läbitud meetrite hulka, kui tal ei ole hiljem kokkupuudet ujumisega või kui tema vanemad temaga ei tegele või mingil muul põhjusel ei ole tal võimalik oma oskusi arendada.

Ma võin ise oma kogemusest ütelda, et käisin need tunnid kenasti ära. Teises klassis olid meil need õppetunnid, küllap ma sealt mingi krundi alla sain ja küllap olin ka muidu meres seda saanud. Aga ma ei mäleta seda eduelamust niivõrd sellest basseinist, ma mäletan seda, et pärast kolmandat klassi spordilaagris ma mingil põhjusel tundsin, et ma esimest korda läbin päris edukalt 25 meetrit. Mina seostan oma ujumisoskuse algust sellega. Nii et me ei saa pidama jääda ainult sellele, et kool õpetagu ja kellelgi teisel mingit rolli ei ole.

Ujumis- oskuse kujundamine on niisama prioriteetne kui teiste kehalise kasvatus- õpitulemuste saavutamine. Haridus- ja Teadus- ministeeriumi otseste kohustuste hulka pole, jah, seniajani kuulunud otse arvepidamine, kui palju ujumisbasseinid investeringuid vajavad. Spordibaaside rahastamine on tihti ka haridus- objektide juures käinud Kultuuriministeeriumi kaudu ja lisarahastamine ujumise algõpetuse võimaluste loomiseks on Kultuuriministeeriumi valitsemis- alal ja toimub tema eelarve kaudu.

Õppekavaväline tegevus on väga lai ja piiritlemata mõiste. See, millises keskkonnas õpilane väljaspool õppetunde viibib ja millega tegeleb, mõjutab kindlasti ka õpilase arengut. Üleriigilisi reegleid- normatiive õppekavaväliste tegevuste sisu ja mahu kohta ei ole seetõttu mõistlik kehtestada, kuid tõepoolest on neid koole, kus toimub organiseeritud ujumine gümnaasiumiosas, kus ka väljaspool kohustuslikku kehalise kasvatus- e kursust pakutakse ujumisvõimalusi. On igati kiiduväärne, et seda tehakse.

Mitte ükski erialaorganisatsioon ega ekspert ei ole soovitanud muuta ujumise algõpetust vabatahtlikuks valikaineks. Ujumise algõpetus on ainekavas kohustusliku teemana, olgu see siin üle kinnitatud. Eesti haridussüsteem toimib detsentraliseeritud juhtimise põhimõttel, vastutus on delegeeritud eri tasanditele. Lisavõimaluste loomine mingiks tegevuseks sõltub omavalitsuse ja kooli valikutest. Nagu ma juba ütlesin, on hea meel, et on neid koole, kus võimaldatakse ujumist ka väljaspool kohustusliku kehalise kasvatus- e kursust. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Te ütlesite päris oma ettekande alguses, et teie lapsevanemana ei kujutaks ette, et te ei õpetaks last lisaks sellele, mida koolis õpetatakse, või et te ei viiks last vee äärde ega jälgiks, kuidas laps ujuma õpib. Ma kardan, et mitte kõigil lastevanematel ei ole praegu neid võimalusi. Kas natuke ei ole probleem selles, et kui see õpetus on põhiaineväline või, ütleme, selle põhiosa väline, siis tekib alati rahastusküsimus? Siis tuleb konkureerida näiteks võõrkeeltega või mõne muu asjaga. Praeguse ujumisõpetuse kõige valusam probleem on ju hind. Kui näiteks maakoolil, väikekoolil ei ole endal ujulat, siis mujale sõit, üür, bussiühendus ja kõik see on väga kallis.

Tõnis Lukas

Aitäh! Jah, finantseerimise alused on ikka vaidluse all. Ega ma ei väida, et kõik omavalitsused on praegu võrdses seisus, arvestades nii ujulaid kui ka kaugust mingist keskusest, kus ujula on. Kahtlemata on võimalused erine-

vad. Need on tegelikult erinevad mitmeski valdkonnas, mitte ainult ujumise osas. Muidugi, kui rääkida kohustusliku programmi sees suurema ujumisvõimaluse pakkumisest, siis konkureerib see teiste valdkondadega, võimalike valikainetega õpilase ajakasutuses, mille-iga iganes. Aga kõrvaliseks asjaks ujumist koolis kindlasti nimetada ei saa. Ujumine on õppeprogrammi oluline osa ja võrdväärne teiste õpeteemadega.

Aseesimees Jüri Ratas

Mai Treial, palun!

Mai Treial

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Mitmed spetsialistid ja eksperdid on öelnud, et see riigi eraldatav 3,6 miljonit krooni aastas ujumise algõpetusele on ainult umbes kolmandik vajalikust rahast, ülejäänud peaksid jälle omavalitsused ja inimesed juurde panema. Aga kui ikkagi mõelda nendele arvudele, mida ka kolleeg Evelyn Sepp välja tõi, kui palju ujumissurma läbi kaotatud inimelu maksab, ja kui mõelda sellele, kuidas me oma inimesid ja inimesi hoiame, siis kindlasti oleks riigilt raha ujumiskursustele või ujumisõpetusele juurde vaja. Samas ütlevad ka eksperdid, et sellest, mis praegu õppekavas on, ajaliselt ei piisa. Missugused oleksid siiski võimalused, pidades silmas selle aasta kurbi kogemusi, võimalikult kiiresti midagi teha?

Tõnis Lukas

Aitäh! Kindlasti on ujumise algõpetuse olemasolu koolis väga oluline. Ma ei usugi, et keegi seda kahtluse alla seab. Kindlasti oleks hea, kui ujumisega tegeldaks ka kooli n-ö ülejääva tunniressursi arvel. Tõenäoliselt ei ole mõtet süüdistada kooli, et kool valib oma meelisalaks näiteks saalihoki või midagi muud. Ikka on põhjust süüdistada valitsust, et koolid seda teevad. Aga nendel puhkudel, kui ujula on lähedal, soovitan ma siiski ka seda ülejäänud, vabaks lastud tunniressursi just ujumisele kasutada, juhul kui tunnetatakse, et see on väga oluline. Ainult et sellise dramaatilise baasilt, nagu teie küsisite (nii on ilus siin ju praegu küsimust püstitada ja te tunnetate ilmselt opositsioonis teatud õlg-õla-tunnet), peame nägema, et ainult algklassides toimuvast ujumisõppest ei lähtu ka kogu uppumissurma-

de arv. Väärtuskasvatus ja palju muid aspekte on siin ka juures, millest osa on kahtlemata kooli õlul, aga mitte kõik. Nii et minu väide, et perekonnad peavad ka tegelema võimaluste loomisega, et see oskus rooste ei läheks, on suunatud sellele, et me saaksime aru, et kõiki koormaid ühiskonnas ei saa 100% kanda kool.

Aseesimees Jüri Ratas

Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Aitäh! Austatud minister! Pole vist mingi suur saladus, et Eestis on ujulapilet keskmiselt kaks korda kallim kui ükskõik millises Põhja- või Lääne-Euroopa riigis. Tavaliselt riik ja omavalitsused doteerivad seal seda ja nii ongi kasvatatud ujumisharjumust, mis võimaldabki odavamalt majandada. Kui Eestis on umbes 550 või pisut enam üldhariduskooli, siis kooli-ujulaid, nagu te ühele varasemale küsimusele vastasite, on 39, nendest 14 on kahe rajaga (25-sega loomulikult), 18 on nelja rajaga ja seitse on kuue rajaga. Eestis on peale selle võib-olla veel 20–30 ujulat, mida saaks ujulaks nimetada, ehk kokkuvõttes liiga vähe. Seesama 3,6 miljonit krooni on ainuke riigi toetus praegu kogu selle programmi rahastamisele. Kas te tõesti väidate, et see on prioriteetne, et see võimaldab välja arendada ujulate võrku ja et Eesti riigi võimekus piirdub selle 3,6 miljoni krooniga miljardi taustal, mis ta igal aastal kaotab?

Tõnis Lukas

Ei, seda ma ei väida, et selle raha eest ujulate võrku välja arendatakse. Kahtlemata on ujulaid liiga vähe. Teil on õigus.

Aseesimees Jüri Ratas

Tiit Kuusmik, palun!

Tiit Kuusmik

Aitäh, austatud istungi juhataja! Austatud minister! Koolmeister Lukas kindlasti teab, et mida Juku ei õpi, seda Juhan ei tea. Nii on selle ujumise algõpetusega ilmselt ka. Kui finantseerimine on Kultuuriministeeriumi all, mis katab umbes kolmandiku, kas te ei ole kaalunud siis seda, et kas ei annaks siin midagi võib-olla haridusministeeriumi, võib-olla ka Siseministeeriumi või mingite muude minis-

teeriumide peale kokku ära teha, et seda finantseerimise probleemi lahendataks ühiselt?

Tõnis Lukas

Aitäh väga hea küsimuse eest! Eks jääbki, kui me räägime lisarahastamisest, tihti mulje, et miks siis programmid "Tagasi kooli" ja "Noored kooli" peavad olema eraalgatus, miks riik sellega ei tegele. Tähelepanuta jääb see, et riik tegelikult tegeleb sellega palju massiivsemalt. Samamoodi makstakse ka ujumise algõpetus tunniressursi mõttes, palkade mõttes kinni suurelt osalt haridussüsteemist, kaasa arvatud sellisel juhul, kui haridussüsteemi kaudu on tulnud investeeringud, ujulaid ka hallatakse. Nii et ei saa öelda, et haridusministeerium selle õppekava osa täitmisel üldse ei osaleks. Osaleb, ja tegelikult suuremate summadega kui Kultuuriministeerium. Kultuuriministeeriumi toetus on suunatud sellele kui spordialale ja see on traditsiooniliselt nii jäänud. Kas see peaks olema teisiti? Võib-olla võtta see tööpoolest haridusministeeriumi alla? Sellest on ka palju räägitud. Aga ette tulid need majanduskriisi aastad, kui keegi ei tahtnud midagi üle anda või üle võtta. See, et rahastamine peaks suurenema, on elementaarne. Peaks küll, jah.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Soovitakse. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Evelyn Sepa!

Evelyn Sepp

Austatud kolleegid! Nagu oligi karta, kujunes äsja lõppenud arutelu ministri poolt tema eelneva kirjaliku küsimuse ümberjutustamiseks, kuigi oleks olnud aega sellest teha hulga rohkem järeldusi ja ehk läheneda natuke loovamalt.

Selles valdkonnas on tõesti palju probleeme. Võib-olla mõned nendest johtuvad sellest, et kooliujumine on sattunud kummalisel kombel n-ö kahe ministeeriumi valitsemisalasse ehk sisuliselt on see nagu kahe tooli vahele istumine. Haridusminister möönab, et kooliujulaid on vähe. Arvestades ka meie koolivõrku ja omavalitsuste väiksust, on see mõneti arusaadav, aga järeldus sellest on see, et igasse kooli ei saa ujulat teha. Sellega saan ma nõus-

tuda. Kultuuriminister ütleb, et see on kooliujumine, see pole nagu tema asi, see on üldse omavalitsuste probleem ja vaadaku ise, kuidas saavad, õppekavas on 24 kohustuslikku tundi, see on piisav ja kõik on rahul. Meenutame kas või sedasama suvist mõneti epideemilist olukorda või täiesti skandaalset olukorda ja neid arutelusid, mis siis toimusid. Tõsi, see oli mõneti kriisiaegne arutelu ja võib-olla kohati liigagi emotsionaalne. Ligi 100 perekonda on oma pereliikmest ilma mingil väga rumalal või, ütleme, väga mõttetul põhjusel. See paneb ikka mõtlema küll ja peaks mõtlema panema ka meid.

Arupärimise tekstis sai päris põhjalikult kirjeldatud teiste riikide praktikad, peamiselt Saksamaa näitel. Kui Eestis õppekava kohaselt ja haridusministri kindla veendumuse järgi saab 25 meetri läbimist ilma ajavõtuta ja stiilmääratluseta turvalises basseinivees pidada ujumiseks, mis on justkui piisav, siis Saksamaal on see näitaja 15–20 minutit järjest. Sinna lisanduvad veel sellised muud oskused nagu sukeldumisoskus, päästeoskus jne. Aga mida see meie kontekstis tähendaks? See tähendaks seda, et oluliselt erinev on tundide maht, mis on avalikest vahenditest finantseeritud-koordineeritud, mille metoodika on järelevalvatud, analüüsitud ja mille juurde kuulub kõik muu, mis ühe protsessi hindamiseks on kohustuslik ja vajalik.

Aga me räägime ikkagi sellest, et Kultuuriministeeriumi eelarves on 3,6 miljonit krooni. Me räägime ikkagi sellest, et millegipärast Haridus- ja Teadusministeerium ning Kultuuriministeerium ei saa omavahel kokkuleppele selles, et tegemist on prioriteetse valdkonnaga. Mina elu aeg sporti teinud inimesena ei alaväärtustaks mitte kuidagi võimlemise, suusatamise või pallimängude osatähtsust ja vajalikkust lapse füüsilise arengu seisukohalt, kuid paraku ühegi nende mitteoskamise tõttu ei sure inimene ära, kui ta satub paadiõnnetusse või ükskõik millisesse ekstreemsesse olukorda veekogul. Siin ei ole muid lahendusi. Ainuke ne, esmane ja selles mõttes kõige efektiivsem vahend on ujumisoskuse parandamine. Siin ei ole midagi muud teha kui püüda riiklikult koordineerida ujulavõrgu arendamist ja investeerida sellesama kohustusliku ujumisõpetuse osa suurendamisse, sest praktikas annavad need tunnid suure osa väikeujulate käibest.

Kui neid ei ole, siis ei suudeta ujulaid majandada, kui neid ei suudeta majandada, siis panakse need kinni, mida juba ka massiliselt juhtub, ja sportimise võimaluse kaotavad needki vähesed, kes seni seda kasutanud on.

Ma ei hakka loomulikult rääkima sellest, et Eestis puudub sisuliselt ühistransport. Ei ole võimalik sõita külakohast keskusesse, et minna ujuma, lapsed ise ei saa sinna kohale. Selleks korraldavad omavalitsused tellitud bussiringe ja on selge, et see on kallid ja väga keeruline.

Ma võtan lisa-aega.

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit lisa-aega.

Evelyn Sepp

Aitäh! Mis järeltusi me veel teha saame? Üks asi on loomulikult kool, seesama riiklik õppekava, selle mahtude oluline suurendamine, rahastamine, baaside parandamine, aga on veel palju olulisi nüansse. Hiljuti tutvustas Eesti Tervise Fond ühte uuringut, mis peaks meid mõtlema panema. See puudutab seda probleemide ringi märksa laiemat ja seda saab ainult tervitada. See puudutab alkoholipoliitikat. Loomulikult, kui me vaatame kas või sivist statistikat, siis 80–90% õnnetustest juhtusid inimestega, kes olid alkoholijoobes. Aga mõõngem, et see on ainult n-õ õnnetust soodustav tegur. Inimesed upuvad siiski sellepärast, et nad ei oska piisavalt hästi ujuda. Nii et siis alkoholipoliitika. Edasi, seesama hinnakujundus. Ka täiskasvanud inimestele, kes tahaksid oma elu säästa ja ujuma õppida, ei ole see võimalus sageli kättesaadav. On mitmed niisugused võtted, mis võib-olla on ka seadusandlikult mõjutatavad ja ümber kujundatavad, on selleks siis päästevahendite olemasolu või turvalist paadi- või meresõitu puudutavad küsimused. Aga ikka ja jälle jõuame lõpuks, ükskõik kust otsast me ei alusta, sinna, et kõik on ju hästi. Kõik ju toimib. Olen rääkinud paljude treeneritega. Nad väidavad, et ei toimi ikka küll. Kui me vaatame neid inimesi, kes on täna 30, 28 või 27, siis nemad olid koolis sellel ajal, kui kõik pidi justkui ka toimima, aga järelikult ei toimunud. Kui me jätame praegu need olulised sammud tegemata, siis 10–20 aasta pärast mõõname sedasama olukorda, ent tõenäoliselt progresseeruvalt.

Nii et, head kolleegid ja ka haridus- ja teadusminister, lugupeetud Tõnis Lukas! Midagi sõltub ka teist, ja sõltub kindlasti teie võimest teha koostööd Kultuuriministeeriumiga. Võib-olla oleks tõesti aeg jõuda sinnamaale, et kogu see kohustusliku ujumise rahastamise osa jõuaks haridusministeeriumi eelarvesse, siis oleks selge vastutaja, oleks selge side baasidega, oleks selge side õppekavaga, järelevalvega, mis peab olema sisuline. Praegu võib sellele teha väga palju etteheiteid just kvaliteedi osas. Aitab niisugusest formaalsest rahulolust ja mugavusest, sest väga palju tööd on tegemata! Aga selle töö tegemine saab alata alles pärast seda, kui on mööndud, et probleem tõepoolest on, ja on kinnitatud, et on poliitilist tahet seda olukorda muuta. Esmalt on vaja poliitilist tahet, siis analüüsi ja lõpuks tegusid. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Arupärimisele on vastatud.

9. Arupärimine kõrghariduse kättesaadavuse kohta (nr 496)

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme järgmise arupärimise juurde, mis kannab järjekorranumbrit 9. Arupärimise on esitanud Riigikogu liikmed Mailis Reps, Nikolai Põdrämägi, Kadri Simson, Vladimir Velman, Toivo Tootsen, Nelli Privalova, Evelyn Sepp ja Georg Pelisaar 3. augustil 2010. Teemaks on kõrghariduse kättesaadavus. Vastab haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas. Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärimist tutvustama arupärijate esindaja Mailis Repsi!

Mailis Reps

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Hea haridus- ja teadusminister! Eesti Üliõpilaskondade Liit on teinud mitmeid uuringuid. Ta korraldas uuringu ka üliõpilaste sotsiaalse staatuse kohta ja kõrghariduse kättesaadavuse kohta ning leidis üliõpilaste toetusi ja praeguste ja tulevaste üliõpilaste olukorda analüüsides, et Praxis tehtud uuring kinnitab ka Eesti Üliõpilaskondade Liidu varem tehtud uuringuid ning teateid, et vaid 5% üliõpilastest on pärit madalama sotsiaalse staatusega peredest. Praxis uuringut, millele Eesti Üliõpilaskondade Liit viitas, on tutvustanud ka Praxis

ise. Nad tõid välja erinevaid analüüsi all olevaid momente, nii positiivseid kui ka negatiivseid, ning sellest tulenevalt tegid ettepanekuid.

Selge on see, et kui me vaatame meie üliõpilaste olukorda, siis on see üsna erinev olukorrast mitmetes teistes ümberkaudsetes riikides. Meie üliõpilased töötavad täiskohaga, meie üliõpilaste võimalus pühenduda täielikult õppimisele on teistsugune. Aga ka ühiskonna ootus üliõpilastele ja üliõpilaste endi ootus ühiskonnale on veidi erinev, olgu see siis materiaalse baasi, erialase praktika võimaluste või muus osas.

Sellest tulenevalt on meil küsimus, kas Praxise ja üliõpilaskondade liidu tõstatatud teemad on olnud ministeeriumis arutusel. Teades, et minister on nii sellel kui ka eelmisel ametiajal üsna palju tegelnud õppetoetuste teemaga, siis on ka küsimus, millest tulenevalt me oleme olukorras, et me endiselt nendime, et probleemid on meile kõigile teada, aga lahendusi kui selliseid on üsna vähe näha. Mis aga kaugemas perspektiivis muret teeb, on see, et üsna selgelt meie noored valivad, kus nad edasi õpivad. Siin ei konkureeri ju ainult Eesti ülikoolid, vaid suurem osa noortest soovib minna õppima väljapoole Eestit. Meie konkurentsivõime pakkuda noortele tasuta väga head haridust tundub noorte silmis aasta-aastalt vähenevat. Nagu peaminister täna ütles, me oleme igati rõõmsad selle üle, et aina suurem hulk noori leiab olevat võimalik minna oma teadmisi laiendada väljapoole Eestit. Aga sealjuures on muret tekitav see, et võib-olla mitte kõik nendest noortest ei soovi end tulevikus Eestiga siduda. Seetõttu võiksime püüda leida võimalusi, et meie noored saaksid konkurentsivõimelist haridust siiski ka Eestis. Mis sellest Praxise uuringust välja tuli ja millest Eesti Üliõpilaskondade Liit väga murelikult suvel rääkis (see tekitas üsna olulist debatti), oli see, et praegu võib majanduslikult vähem kindlustatud ja tihti väiksema sissetulekuga ja tagasihoidlikumast perest pärit noor inimene olla andekas, aga ülikooli ta ei jõua. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Arupärimisele vastamiseks palun Riigikogu kõnetooli haridus- ja teadusminister Tõnis Lukase!

Tõnis Lukas

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Pärast Eesti Üliõpilaskondade Liidu tellimusel uuringukeskuses Praxis tehtud uuringu lõppraporti "Missugune on Eesti üliõpilaskond?" valmimist korraldas Haridus- ja Teadusministeerium arutelu, kus osalesid uuringu tellija, läbiviija uuringukeskus Praxis ning kõrgharidusvaldkonnaga seotud Haridus- ja Teadusministeeriumi ametnikud. Ise osalesin uuringu lõppfaasis sotsiaalsetele partneritele korraldatud mõttekojas ja seega on selle uuringu baasil toimunud arutelud mulle kaunis tuttavad.

Eesti on oma näitajatega, mida rahvusvaheliselt peetakse üliõpilase sotsiaal-majandusliku olukorda peegeldavaks (näiteks üliõpilaste isade haridustase ja ametijärk võrrelduna meeste üldiste näitajatega) Euroopa keskmiste hulgas. Regionaalne mõõde nõuab ka analüüsimist ja tegelikult ei kirjelda see praegu, et oleks tõkkeid, ehk üliõpilaste päritolu maakondlik jaotus peegeldab rahvastiku jaotust üldiselt.

Suur osa uuringust on pühendatud üliõpilaste vanemate haridusliku ja ametialase tausta uurimisele, erinevuste esitamisele õppeasutuste kaupa. Järeldatakse, et Eestis on kõrgharidus segregeerunud, millega ei saa nõustuda. Nagu ikka, ühest uuringust võib teha erinevaid järeldusi, nii nagu keegi parasjagu õigeks peab. Sellise järeldusega ministeerium aga kindlasti nõustuda ei saa. Väite kinnituseks on toodud kirjeldus üliõpilaskonna sisemise jaotuse erinevustest õppeasutustes. Kunstiakadeemias on suurem osakaal kõrgema haridustasemega vanemate lastel, kuid maaülikoolis ja rakenduskõrgkoolides on suurem osakaal mõnevõrra madalama sotsiaal-majandusliku staatusega üliõpilastel, seda lastevanemate näitajate põhjal. Uuringu tulemusel selgunud tõsiasi põhjal, et näiteks maaülikoolis õpib rohkem keskharidusega vanemate lapsi, ei ole põhjendatud järeldada segregatsiooni õppeasutustes. Põhjendust on õige otsida põllumajandusliku hariduse traditsioonist, seda haridust on valdavalt omandatud tehnikumides keskerihariduse tasemel. Vanemate haridusliku tausta põhjal võib oletada, et üliõpilase valik lähtus pigem perekondlikust traditsioonist ja huvist põllumajanduslike erialade vastu. See, kuivõrd on sotsiaal-majandusliku tausta ja regionaalse mõõt-

me alusel kujunenud jaotuse puhul tegu eba-võrdsusega või eelistuste erinevusega, vajaks lisaanalüüsi, mida on ka plaanis teha.

Uurijad märgivad, et üle 25-aastaste üliõpilaste osakaalu kasvuga kaasneb madalama majandusliku staatusega üliõpilaste osakaalu vähenemine, sest keskmisest vanemad üliõpilased töötavad ning on seetõttu kõrgema sotsiaal-majandusliku staatusega. Soodustades elukestvat õpet ja vanemaealiste pöördumist kõrgkooli ei saa sellega kaasnevat suundumust üliõpilaskonna majanduslikus taustas pidada ju negatiivseks.

Üks olulisemaid järeldusi, mille põhjustesse ning millele lahenduste leidmise tuleb süveneda, on üliõpilaste paralleelne täiskohaga töötamine ja õppimine. Seejuures on muret tekitav asjaolu, et Eesti üliõpilane pühendab õppetöös osalemisele Euroopa üliõpilastest kõige vähem aega. Üliõpilaste töökoormuse tõttu kannatab akadeemiline edukus. Selgitamist vajab, millised tegurid vähest õppetöös osalemist soodustavad. On selge, et kui rahalised võimalused on piiratud, siis on tõenäolisem, et üliõpilane töötab toimetuleku eesmärgil. Kuid uuring tõi välja, et üliõpilased töötavad enam-vähem võrdsel määral toimetuleku eesmärgil, lisaraha teenimise eesmärgil ja töökogemuse saamiseks. Positiivsete järelduste poolelt on tähelepanuväärne see, et ca 90% üliõpilastest õpib soovitud erialal ja soovitud õppeasutuses.

Olen esitanud lahenduse, mille puhul nominaalaja jooksul õpingud lõpetanud noored tulevikus oma õppekulud katma ei pea ehk eestikeelne kõrgharidus täiskoormusega õppes oleks tasuta. Selle kindlustamiseks tuleb avalik-õiguslikele ülikoolidele ja riiklikele rakendus- ja kõrgharidusele eraldada riigieelarvest piisavad lisavahendid, kokku 450 miljonit krooni aastas, mis kompenseerivad neile seni õppemaksust laekunud raha. Nimetatud õppeasutustes saavad tulevikus õppemaksuta õppida kõik need, kes vastuvõtutingimusi täidavad. Uuele süsteemile üleminekul saab riikliku koolitustellimuse mehhanismi kasutada edaspidigi, kuid kindlasti tuleb tellimuse haaret ja suunda mõnevõrra muuta. Uuele süsteemile ülemineku eeldab riikliku tellimuse senisest suuremas mahus esitamist erakõrgkoolidele valdkondades, milles seda seni on esitatud minimaalselt. Selleks, et võimaldada ka vaesematest peredest pärit üliõpilastel kõrgharidust

omandada, tuleb senine õppetoetuste süsteem muuta vajaduspõhiseks, luues selle kõrvale ka senisest mahukama ja õppeedukust rohkem arvestava riiklike stipendiumide süsteemi.

Siiski ei piisa ainult täiendavate tasuta üliõpilaskohtade loomisest ja õppetoetustest. Väga oluline on eraldada täiendavalt raha ka igapäevaste õppekulude katmiseks, mis annab õppeasutustele võimaluse tõsta õppejõudude palku rahvusvaheliselt konkurentsivõimelisele tasemele ning täiendada õppevahendeid. Rahvusvahelises konkurentsipinnale jäämiseks peavad õppekulud kasvama vähemalt 10% aastas.

Kõrgharidusstrateegia raames on olnud edukamaid valdkondi ja vähem edukaid valdkondi. Aga eelmisel aastal muudeti näiteks õppetoetuste seadust ning varasema 5% asemel võib kõrgkool kuni 20% ulatuses õppetoetuste kogumahust jagada eritoetuste fondist ehk arvestades üliõpilase majanduslikku olukorda. See tähendab liikumist vajaduspõhise õppetoetuste süsteemi poole. Keeleõppe toetamise programmi abil on kõrgkoolides juba kümme aastat soodustatud eesti keele süvendatud omandamist paindlike ja tänapäevaste metoodikate alusel. Kui me räägime ebavõrdsust piirkondlikust jaotusest, siis üks tasand on olnud erineva keele baasil õppida soovivad üliõpilased või erineva koduse emakeelega üliõpilaste juurdepääs kõrgharidusele. Tegelikult on juba kümme aastat olnud võimalus, et muukeelsetest perekondadest noortel maksab riik kinni ühe aasta võrra kauem kestvad õpingud kui eestikeelsetest perekondadest noortel.

Nüüd vajaduspõhise õppetoetuste süsteemi põhimõtetest ja eelarvest. 2008. aastal töötati välja vajaduspõhise õppetoetuste süsteemi põhialused, mille rakendamiseks vajalik seadusmuudatus tuleb teha ühena uue Riigikogu koosseisu esimestest otsustest. Eelarvest nõuab uus toetuste süsteem täiendavalt 110 miljonit krooni aastas.

Küsimus: "Kas peate olukorda, kus sedavõrd suur osa tudengeid on sunnitud kõrghariduse omandamise ajal veel ka tööd tegema, normaalseks?" See olukord ei ole normaalne. Ma pisut seda juba puudutasin. Eestis on palju töötavaid tudengeid ka seetõttu, et meil on palju vanemaealisi õppijaid. Me oleme Euroopa tipus üliõpilaste arvu poolest, kes soovivadki samal ajal õppida ja töötada. Kõrgkoolid paku-

vad väga erinevaid paindlikke õppevorme, mis ongi mõeldud üliõpilastele, kes nii õpivad kui ka töötavad. Töö kõrvalt kõrgharidusse suundujad ei peaks oma karjääri katkestama, kuid õppeasutuses tuleb jälgida, et õppetöökoormus ja õppetöös osalemine lubaks üliõpilastel saavutada õppekavas seatud eesmärgid ning tööturul vajaliku kompetentsuse. See on paljuski õppeasutuse teha, tema peab õppetöö kvaliteedi tagama. Kuid noortel, kes otse gümnaasiumist või kutsekoolist tulevad kõrgkoolidesse, peab olema eestikeelsete õppekavade puhul täiskoormusega õppimine õppemaksuta ja seda tuleb toetada ka korralike õppetoetuste süsteemiga, sest ülikoolilinnas elamine nõuab ka mingeid vahendeid, ei piisa ainult õppekulude katmisest riigieelarvest. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Nüüd küsimuste juurde. Esimesena saab küsimuseks sõna Nikolai Põdramägi. Palun!

Nikolai Põdramägi

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Arupärimine on kõrghariduse kättesaadavuse kohta. Millisest kõrghariduse kättesaadavusest me saame rääkida, kui meil on juba probleeme põhihariduse ja keskhariduse kättesaadavusega? Paljud maakoolid on kadunud või kadumas, koolid on maalastele kauged ja kulukad. Vaesel maapoisil ei ole küll vist asja Tartusse Mauruse kooli, küll aga võib rikas jõuda ülikooli ja saada diplomigi A4 paberil pigem raha kui teadmiste eest. Väidan, et kõrgharidus ei ole Eestis kõigile kättesaadav, eriti maapiirkondades elavatele vaesematele inimestele. Olukorras, kus pooled üliõpilased õpivad tasulises õppes ja neist omakorda pooled töötavad, on kõrghariduse omandamine ülimalt probleemne. On teil veel mõni tõhus retsept olukorra parandamiseks?

Tõnis Lukas

Aitäh küsimuse eest! Jah, on. Ma kordan hästi lühidalt, härra Põdramägi. Eks minu asi ongi ju korrata, kui küsitakse. Loomulikult peab haridus olema Eestis tasuta kättesaadav – põhiharidus, gümnaasiumiharidus. Sellest on palju räägitud ja me oleme saanud sellest rääkida ka eelmistele arupärimistele vastamise ajal tänasegi päeva jooksul. Kui me räägime

kõrgharidusest, siis seegi peab eestikeelsete õppekavade puhul olema tasuta kättesaadav. Sellest ma kõnelesin. Õppemaksuta õpe ja suuremad vajaduspõhised õppetoetused on meie eesmärk. Ma saan aru küsimuse retoorikast, meie lähenemine langeb kokku ja meil on sarnased eesmärgid tasuta hariduse osas.

Aseesimees Keit Pentus

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Aitäh väga heade vastuste eest! Tihti, mitmetel debattidel oleme arutanud kõrghariduse teemat. Mäletan, et eelmiste Riigikogu valimiste eel ei olnud ja tõenäoliselt ei ole järgmistegi valimiste eel erakondade seisukohad kõrghariduse kohta väga erinevad. Aga mul on küsimus: kas te usute, et sotsiaalsetest vajadustest tulenev õppetoetuste süsteem on praegust maksutaset arvestades võimalik?

Tõnis Lukas

On võimalik, sest ega see süsteem iseeneest ei nõua niivõrd palju lisaraha. See ei ole selline pakett, mida on ka lubaduste ja eriseaduste alusel käivitatud, kus oleks vaja miljard krooni või rohkem. Nagu ma ütlesin, vajaduspõhine õppetoetus vähemalt 20%-le noortest, kuni 2000 krooni kuus, on võimalik 110 miljoni krooni lisamisega eelarvesse. 110 miljoni krooni lisamine on tegelikult prioriteetide küsimus ühe eelarve piires. Mina siin ei püstitaks hüpoteesi, et maksupoliitikat sellepärast muutama peab. Kui seda 110 miljonit soovitakse 10, 20 või 30 valdkonna jaoks, siis tekib maksupoliitiline küsimus. Aga kõrghariduse uuenduse saaksime läbi viia ka praeguste maksudega.

Aseesimees Keit Pentus

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! 7. oktoobril avaldas Tartu Ülikooli rektor arvamust, et ülikooli tudengite arv võiks olla kolmandiku võrra väiksem. Lugupeetud rektor täpsustas, et tänapäeval me ei tea, mis spetsialiste ja kui palju me täpselt vajame. Ma tahan küsida teilt, härra minister: kas tõesti on

olukord nii paha, et meil ei ole ettekujutust, kui palju meil on vaja noori inimesi välja õpetada?

Tõnis Lukas

Aitäh! See, et noored inimesed peaksid õppima kauem kui ainult gümnaasiumi või kutsekooli lõpetamiseni, on praegu fakt. Mida varem ja ettevalmistamatult noored tööjõuturule satuvad, seda kaitsetumad nad seal on. Nii et elus on vaja õppida 15 ja rohkem aastat. Kas see toimub ülikoolis või rakenduskõrgkoolis (paljudes riikides on ka sisuliselt kaheaastased kõrghariduskursused), see on süsteemi ja meie kokkuleppe küsimus. Aga noored inimesed peaksid haridussüsteemis veetma suhteliselt kauem aega kui 10–20 aastat tagasi. Elu läheb keerulisemaks ja võimet ümber õppida, olla paindlik, teha otsuseid erinevatel erialadel peab noorel rohkem olema. Kui omal ajal õpiti teatud valdkonda, omandati eriala ja töötati seal 40 aastat, siis praegu see tihti nii ei ole. Tihti minnakse õppima, kuid eriala vahetatakse õpingute käigus ja saadav kutsetunnistus või eriti veel amet, kus töötatakse, ei pruugi üldse kattuda selle eriala nimetusega, mida koolis õpiti. Selles mõttes peab olema paindlik võimalus. Tõesti, seda, milliseid spetsialiste või kui palju on kümne või ka seitsme või viie aasta pärast ühiskonnas vaja, kui palju saab neid rakendada ja kui palju sellealaseid töökohti on, täpselt ette öelda ei saa. Seda ei saa üheski ühiskonnas teha. Kui te räägite sellest, et Tartu Ülikoolis soovitakse üliõpilaste arvu vähendada, siis mina näeksin seda ikkagi ühe ülikooli otsusena. Tartu Ülikooli tulevikku saab Riigikogu tõenäoliselt lähiajal arutada, kui Tartu Ülikooli seadus tuleb siia arutusele. Ei tohi ära unustada, et lisaks võimalikule eliitülikoolile on meil terve lai kõrgharidussüsteem oma rakenduskõrgkoolidega. Üliõpilasi ei ole praegu ühiskonnas liiga palju või vähemalt ei ole liiga palju ülikoolide lõpetajaid, väljalangemus on suur. Kui Euroopas on ühiseks eesmärgiks võetud jõuda 2020. aastaks selleni, et 40% eagrupid omandaks resultatiivselt kõrghariduse, mitte ainult ei käiks ühe semestri kõrgkoolist läbi, siis sinna me ei ole veel jõudnud. Nii et kõrgharidust ei ole Eestis veel liiga palju.

Aseesimees Keit Pentus

Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Aitäh! Härra minister! Arupärijad peavad siiski peamiselt silmas olukorda, millele analüüside tulemusel viitavad nii Praxise kui ka mitmete muude gruppide põhjalikud teaduslikud uuringud. Kokkuvõttes tähendab see seda, et praegune õppetoetuste süsteem ei võimalda kehvast majanduslikust olukorrast olevatele lastele sisuliselt juurdepääsu kõrgharidusele. Teie räägite, et kõik on hästi, et õppetoetuste süsteem toimib peaaegu laitmatult, vaatamata sellele, et 20% nendest lastest, kes on niikuinii eelduslikult natukene paremal majanduslikul järjel, saavad sotsiaaltoetusi. Kas te olete sügavalt veendunud, et õppetoetuste süsteem ei vääri ümberkorraldamist ja rahaliselt sinna rohkem panustamist, et ligipääs haridusele, sõltumata nii majanduslikest oludest kui ammugi ka regionaalsetest teguritest, ei oleks takistatud vaesusest tulenevatest põhjustest?

Tõnis Lukas

Ma analüüsisin ligipääsu kaunis pikalt ja põhjalikult oma vastuse esimeses osas. Oma vastuse teises osas ma ütlesin: õppetoetuste süsteemi tuleb oluliselt muuta. Nimetasin ka ära, mis suunas ja kuidas seda muuta ning milliseid vahendeid on selleks juurde vaja.

Aseesimees Keit Pentus

Austatud minister! Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh! Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Arupärimise käsitlemine on lõppenud.

10. Arupärimine nõrga maaelu- poliitika kohta (nr 504)

Aseesimees Keit Pentus

Kümnes arupärimine tänases päevakorras on 13 Riigikogu liikme esitatud arupärimine maaelupoliitika kohta. Palun Riigikogu kõnetooli arupärimist tutvustama Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud põllumajandusminister! Meil on tõepoolest esitatud arupärimine, mis puudutab nõrka maaelupoliitikat. Ja miks, seda ma kohe

põhjendan. Toome näitena Viljandimaal asuva Kõo valla, kus kohalik omavalitsus on volikogu otsusega vastu võtnud valla arengukava aastateks 2008–2015. Nimetatud kohalik omavalitsus on oma tulevikuperspektiivides märkinud peamise nõrkusena, et riigi maaelupoliitika on nõrk. See on kummaline, sest ametlik infovoog üritab näidata kõike, mis puudutab maaelu, parimas valguses. Kõo Vallavolikogu otsuse valguses tekib paratamatult küsimus, kes siis infot moonutab. Põllumajandusministeeriumile meeldib väga saata välja pressiteateid järjekordsete Euroopa Liidust tulevate miljardite kohta, mis lähevad maapiirkondadesse, aga samas, kummaline-kummaline, maapiirkondade kohalikud omavalitsused näevad oma, ütleme, suurema nõrkusena just seda, et ei ole selget ja konkreetset maaelupoliitikat ega ole selgeid riiklikke seisukohti. Muidugi, tuleb arvestada meie riigi väikest võimekust. Võib tõesti öelda nii, et Euroopa Liidu vahenditeta oleks meie maaelu veelgi halvemas olukorras.

Me oleme esitanud mitmeid küsimusi, millest tõsisemat vastust ootaks näiteks sellele, kuidas on võimalik arvudega näidata, et kohalike teede korrashoid on kõvasti paremaks läinud, kui kohalike omavalitsuste vahendeid on tõsiselt kärbitud. Kuidas saab olla kohalike teede korrashoid paremaks läinud, kui veel mõni aasta tagasi said kohalikud omavalitsused 15% laekuvast aktsiisist, nüüd saavad 5%? Täpselt samamoodi ootan põnevusega vastust küsimustele, kuidas on mõjunud postkontorite ja maa-apteekide sulgemine maaelu kvaliteedile ja milliseid piirkondi on see kõige rohkem puudutanud. Kokku on kaheksa küsimust ja kena on, kui lugupeetud põllumajandusminister nendele põhjalikult vastab. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Suur aitäh! Palungi nüüd Riigikogu kõnetooli põllumajandusminister Helir-Valdor Seederi, kellel on võimalus arupärimisele vastata!

Helir-Valdor Seeder

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Sissejuhatuseks tänan küsijaid esitatud küsimuste eest! Samas olen mõnevõrra üllatunud, kuigi ma loomulikult ühtpidi tunnustan arupärijad järjepidevuse eest, millega te jätkuvalt omistate Põllumajandusministeeriu-

mile tegelemise kogu maapiirkonna olukorraga ja maaeluga.

Aga kuna teie pöördumine on ajendatud Kõo valla arengukavast, siis toon selle ilmestamiseks mõne arvu. Kui Kõo valla arengukavas ettenähtud investeeringute maht aastateks 2008–2015 on 16,2 miljonit krooni, siis ainuüksi alates 2007. aastast on erinevaid, Põllumajandusministeeriumi kaudu ja Põllumajandusministeeriumi vahendusel makstavaid toetusi Kõo vallas tegutsevatele ettevõtjatele, mittetulundusühingutele ja teistele aktiivsetele taotlejatele makstud üle 41 miljoni krooni. Seetõttu oleks kasulik, kui arupärijad tutvuksid lisaks omavalitsuse arengukavadele kogu tegeliku elu korraldusega ja rahastamisega maal, et saada adekvaatne ülevaade olukorrast maapiirkondades.

Aga nüüd küsimuste juurde. Esimene küsimus. Vanuselist struktuuri põllumajanduses iseloomustatakse üldjuhul alla 35-aastaste ja üle 55-aastaste ettevõtjate suhtarvuga. Viimaste kättesaadavate andmete kohaselt (2007. aasta) oli see näitaja Eestis 0,11. Alla 35-aastased põllumajandusettevõtete ainuomanikud moodustasid Eestis 2007. aastal 10% põllumajandusettevõtjatest, vanemad kui 55-aastased 55%. Võrdluseks: 27 Euroopa Liidu riigi keskmine näitaja on samuti 0,11. Seega kattub vanuseline struktuur Eesti põllumajanduses Euroopa Liidu keskmise struktuuriga. Põllumajandusministeerium on pidanud põllumajandustootjate tegevuse alustamise hõlbustamist ja põlvkondade vahetusele kaasaaitamist põllumajanduses prioriteediks. Seetõttu on käivitatud noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamise toetus. Käesoleval programmiperioodil toetame noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamist ligikaudu 185 miljoni krooniga, millega hinnanguliselt on võimalik toetada 350 noore põllumajandustootja tegevuse alustamist. Seni on toimunud taotlusvoorude raames toetatud 230 noore tegevuse alustamist. Lisaks noortaluniku alustamise toetusele on noortalunikele ette nähtud ka kõrge- mad toetusmäärad mitmetes investeeringumeetmetes. Samuti antakse neile eelis mitmete investeeringumeetmete paremusjärjestuse koostamisel.

Teine küsimus. Kohalikud teed ei kuulu Põllumajandusministeeriumi valitsemisalasse, vaid Majandus- ja Kommunikatsioonimini-

teeriumi valitsemisalasse, seega on küsimuse adressaat vale. Aga arupärijatele vastates pean mainima, et oma panuse kohalike teede korrahoidu annab ka riik, eraldades selleks igal aastal lisavahendeid riigieelarvest. 2009. ja 2010. aastal oli selleks ette nähtud 178 miljonit krooni, 2011. aastal suurenevad need vahendid 20 miljoni krooni võrra, seega 198 miljoni kroonini. Kohalikku arengut tasakaalustava tegurina võib välja tuua, et Harjumaa osakaal vahendites on alla veerandi, samas kui seal elab ligikaudu 40% rahvastikust, rääkimata liiklustihedusest teedel. Valitsusliidu tegevusprogrammi maaelu regionaal- ja infrastruktuuri arendamise peatükis oleme pidanud oluliseks ka riigimaanteede tolmuvabaks muutmisele kaasa aidata. Ametis oleva valitsuse ajal tehti 2007. aastal tolmuvabaks 315 kilomeetrit, 2008. aastal 233 kilomeetrit, 2009. aastal 273 kilomeetrit riigimaanteid. Kattega teede osatähtsus on selle tulemusena maapiirkondades suurenenud 60,2%-st 2008. aastal 61,8%-ni 2009. aastal.

Kolmas küsimus käsitleb tööhõivet. Lühike vastamisaeg ei võimalda kõikide maakondade kaupa kõiki näitajaid välja tuua. See info on kättesaadav nii Põllumajandusministeeriumi kui ka Statistikaameti koduleheküljel. Aga hästi lühidalt tööhõive määrast maakondade kaupa rääkides ütlen, et 2008. aastal ulatus see 48%-st Põlvamaal 70,6%-ni Hiiumaal ning töötus ulatus 4%-st Pärnumaal 10%-ni Ida-Virumaal. 2009. aastal olid tööhõive näitajad vahemikus 45,2% (Põlvamaal) kuni 62,9% (Harjumaal). Töötus oli 2009. aastal maakondades vahemikus 10,4% (Saaremaal) kuni 20,1% (Jõgevamaal). Viimase aja arengutest rääkides: 2010. aasta teises kvartalis oli maaasulates 163 100 hõivatut, 2009. aasta samal ajal oli aga 160 100 hõivatut. Seega on nimetatud ajavahemiku jooksul maapiirkonnas hõivatute arv kasvanud 3000 inimese võrra, millest võib järeldada, et tööhõive olukord maaasulates on hakanud paranema. Veel üks oluline näitaja, FIE-de osakaal kõigis tegutsemisvormides vähenes aastatel 2004–2008 märkimisväärselt, umbes 19%-st ligikaudu 12%-ni. Samas toimus 2009. aastal Statistikaameti andmetel FIE-de arvu järsk kasv (80,9%) võrreldes 2008. aastaga. Nüüdseks on saavutatud FIE-de osakaal 2004. aasta tasemel.

Neljas küsimus. Postkontorid ja apteegid ei kuulu Põllumajandusministeeriumi valitsemisalasse, seega on küsimuse adressaat jällegi veidi vale, aga teenuste kättesaadavuse küsimust tuleb kindlasti käsitleda komplekselt, arvestades ka demograafilist arengut. Põllumajandusministeerium rakendab teenuse kättesaadavuse parandamise eesmärgil erinevaid põllumajandusele ja väljapoole põllumajandust suunatud maaettevõtlusmeetmeid. Me toetame külade uuendamist ja arendamist eraldi meetmena ligikaudu 900 miljoni krooni ulatuses sellel Euroopa Liidu finantsperioodil seitsme aasta jooksul ning edendame kohalikku algatust Leader-programmi kaudu ligikaudu 1,3 miljardi krooni ulatuses. Nende meetmete raames toetatavatel ühiskondlikel hoonetel on potentsiaali täita multifunktsionaalset rolli ning luua võimalus erinevate kogukonnateenuste pakkumiseks. Lisaks, lairiba internetivõrgu katvuse parandamise kaudu annab Põllumajandusministeerium oma panuse e-teenuste arendamisse, mis võivad pakkuda alternatiivi just avalikele teenustele. Põllumajandusministeerium panustab lairiba internetivõrgu katvuse parandamisse 100 miljonit krooni, millega hinnanguliselt peaks lairiba internetivõrk laienema enam kui 500 kilomeetri võrra maapiirkondadesse, kus see seni on puudunud. Lisaks tahan kindlasti mainida, et Põllumajandusministeerium ei ole läinud avalike teenuste osutamisel n-ö regionaliseerimise või tsentraliseerimise teed. Põllumajandusministeeriumi valitsemisalal on ainult üks allasutus, mille keskus asub Tallinnas, kõikide ülejäänud ametite, inspeksioonide, allasutuste keskused asuvad väljaspool Tallinna, on need siis Saku, Jõgeval, Tartus või kus iganes mujal. Nii et oleme säilitanud oma esindused kõikides maakondades, ei ole Eestit regionaliseerinud ei neljaks, viieks ega kaheks regiooniks. Me peame seda poliitikat õigeaks ja põhjendatuks ning kavatseme jätkata nii, et meie teenused on ka füüsiliselt kättesaadavad kõikides Eesti maakondades.

Viies küsimus. Euroopas ei ole ühtegi riiki, kus arengud oleksid vastupidised, kui arupärijate küsimuses mainitud. Absoluutselt kõikjal liigub enamik inimesi maalt linna, mitte kahjuks vastupidi. Kuid mina olen veendunud, et kõik inimesed linna ära ei mahu ja ei Eestis ega teistes riikides ei tule aega, mil viimane

maainimene ületab linnapiiri. Põllumajandusministeerium investeerib maaelu arengukava kaudu aastas ligikaudu 4 miljardit krooni maaelu arendamiseks kõige laiemas mõttes: põllumajanduslik tootmine, muu ettevõtlus maal, sotsiaal-kultuurilise infrastruktuuri toetamine, tehnilise infrastruktuuri toetamine. Küllap avaldab see kõik positiivset mõju ka tulevikus.

Kuues küsimus: "Milliste indikaatorite järgi mõõdate väikeettevõtluse arengut maal ning kuidas olete viimase kahe aasta jooksul väikeettevõtluse arengule kaasa aidanud?" Kõigepealt peab ütleva, et kõik need 4 miljardit krooni, mis Põllumajandusministeeriumi vahendusel maale jõuavad, on otseselt või kaudselt mõeldud maaettevõtluse toetamiseks, sest ka tehniline ja sotsiaalne infrastruktuur, mida maal arendatakse, teenib tegelikult ettevõtjat ja teenib seda, et noored haritud inimesed, spetsialistid oleksid maal, et neil ja nende lastel oleks maal võimalik vaba aega veeta. Nii et iseenesest see 4 miljardit krooni ja kokku enam kui 80 meetet, millest ei ole võimalik siin selle lühikese aja jooksul ülevaadet anda, teenivad maapiirkondades ettevõtluse arendamise eesmärki. Lisaks nendele meetmetele, mille kohta on arupärijatel võimalik saada üksikasjalik ja põhjalik informatsioon PRIA kodulehekülje kaudu või Põllumajandusministeeriumi kodulehekülje kaudu, oleme viimastel aastatel seadusandluse kaudu väga oluliselt toetanud väikeettevõtlust maal ja ka talu kui tootmisüksust. Seadustatud on toiduainete ja metsamaterjali realiseerimisest saadava tulu tulumaksuvaba osa 45 000 krooni ulatuses. Seadustatud on maa kasutusvalduse väljaostmine, mille tõttu saavad nüüd põllumajandustootjad ja teised maaettevõtjad ka maaomanikuks ning seda soodsatel tingimustel ja kiiresti. Oleme seadustanud maa ostueesõigusega erastamise võimaluse kohalikele ettevõtjatele, kui nad on erastatava maaüksuse piirinaabrid. Oleme parlamenti saatnud ja sellel nädalal, ma olen selles veendunud, kiidab Riigikogu heaks tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu, millega seadustatakse talu pärandamine või üleandmine järglastele tasuta, mis on olnud tegelikult talupidajate probleem ligi 20 aasta jooksul, mida ei ole erinevad koalitsioonid ja valitsused suutnud seadustada. Ma usun, et selle nädala lõpuks on see seadus vastu võetud, millega me kindlasti loome oluliselt parema

võimaluse noortele talu ülevõtmiseks oma esivanematelt ja seal tootmise jätkamiseks. Nii et lisaks nendele meetmetele oleme ka seadustes teinud olulisi muudatusi. Ma arvan, et nende paari-kolme aasta jooksul on päris palju edasi liigutud.

Seitsmes küsimus. Põllumajandusministeerium on tellinud uuringuid tarbijate ostueelistuste ning toidukaupade sortimendi ja hindade kohta Eesti Konjunktuuriinstituudilt, sealhulgas eraldi maapiirkondi välja tuues. Maapiirkondades on kauplustes müügil olevate toidukaupade nimetuste arv tavaliselt oluliselt väiksem kui näiteks Tallinnas. Samas on enamiku toidukaupade puhul maapiirkondade kaupluste hinnad mõnevõrra madalamad kui Tallinnas. Eranditeks olid 2010. aasta mais naturaaluust, või ja kohupiim. Kui võrrelda maapiirkondade valdade ja Eesti keskmist sissetulekut, siis üle-eestiline palgatöötaja kuu keskmine brutotulu oli 2009. aastal Statistikaameti andmetel 12 057 krooni, maapiirkonnas 10 780 krooni.

Viimane küsimus puudutab PRIA inimresursse. Tõepoolest on viimastel aastatel PRIA töömaht märkimisväärselt kasvanud, samal ajal on eelarve vähenenud, mis on seadnud PRIA väga raskesse seisut. Kuid kinnitan, et selle tõttu ei ole välja maksmata jäänud mitte ükski toetuskroon. Kogu raha on jõudnud põllumeheni. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Jätkame küsimuste ja vastustega. Esimesena saab küsimuseks sõna Arvo Sarapuu. Palun!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Suur tänu ministrile vastuste eest! Siin on niisugune stiil välja kujunenud, et kogu aeg tuuakse näiteks seda 4 miljardit, mis maaelule läheb. Aga võtame teistsuguse näite, räägime erikütuse aktsiisist. Ma ikkagi ei saa aru sellest, miks on erikütuse aktsiis meil Eestis tunduvalt kõrgem, kui see on Euroopa Liidu teistes liikmesriikides. Ja siis me peaksime veel rääkima meie tootjate võrdsetest võimalustest! Ma ei hakka täpselt välja tooma neid arve, kui palju see kõrgem on. Seda on siin varemgi käsitletud. Näiteks Belgias on see 21 eurot ja Lätis on 21 eurot, meil aga 67 eurot, jne. Küll aga ütlen nii, et meie tootjatele on see toonud

70–80 miljonit krooni lisakulutusi. Minu küsimus ongi selline: mis selle kulutuse kataks, kas *top-up* või mis asi?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Hea Riigikogu liige, hea küsija! Seda küsimust oled sa korduvalt siitsamast saalist küsinud ja ma olen sellele vastanud ning eks ma vastan ikka ja jälle sellele küsimusele. Kõigepealt, stenogrammi täpsuse huvides ütlen, et Eestis ei ole kõige kõrgem erimärgistatud kütuse aktsiis. On riike, kus see on kõrgem, on riike, kus see on samal tasemel, ja on riike, kus see on madalam. Aga jah, erimärgistatud kütuse aktsiis on probleem ja teema. Miks see just selline on, nagu see on, ja miks see nii kõrge on, nagu on, selle peamine põhjus on selles, et Eestis on väga lai erimärgistatud kütuse aktsiisi soodustuse saajate ring, palju laiem kui paljudes teistes riikides, kus see erimärgistatud kütuse soodustus on n-ö suurem ehk aktsiisi tase on madalam. Meil saavad lisaks põllumeestele ja kaluritele seda soodustust kasutada raudtee ja kaevandused, samuti transport, väikekatlamajad jne. See on otsustamise koht, kas võimaldada seda laiale ringile ja väiksema soodustusena või on see soodustatute ring väga kitsas ja soodustus on siis suurem. Eestis on valinud laiema soodustatute ringi tee ja seetõttu on ka soodustus väiksem. Kui te küsite, mis seda kompenseeriks, siis ega seda miski otseselt ei kompenseeri. Eelmisel aastal, kui Riigikogu menetles selle aasta eelarvet, lisati Riigikogu menetluse ajal n-ö selle kompensatsiooniks *top-up*'idele 20 miljonit krooni. Aga iseenesest ei ole see väga tasakaalustatud lähenemine, sest *top-up*'i kaudu toetuste saajad on teised põllumehed kui erimärgistatud kütuse kõrge aktsiisi tõttu n-ö kaotajate ring. Näiteks köögiviljakasvatajatel, kellel *top-up*'i toetused on tavaliselt väga tagasihoidlikud ja kelleni *top-up*'i toetused sageli ei jõua, on just suurem kaotus erimärgistatud kütuse aktsiisi tõttu ehk nemad kasutavad kütust hektari kohta rohkem. Nii et see ei ole korvamine, *top-up*'i toetusel on ikkagi teised eesmärgid.

Aseesimees Keit Pentus

Nikolai Põdramägi, palun!

Nikolai Põdramägi

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Ma tean, kui suure osa moodustab Eesti SKT-st põllumajandus, ja enam-vähem tean ka, kui palju on Põllumajandusministeeriumis ametnike. Sellepärast esitan teile hella küsimuse. Kas nii väikese eelarvega ministeeriumi, nagu seda on Põllumajandusministeerium, Eestile üldse tarvis on? Äkki võiks kaaluda Põllumajandusministeeriumi liitmist näiteks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga? Niikui nii käivad paljud rahastamised PRIA kaudu ja pole ju enam ka põllumajanduse kõrgkooli, ei põllumajandusakadeemiat ega põllumajandusülikooli. Maaülikool on õnneks veel jäänud.

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Teie küsimuses oli küll mitu suurt vastuolu. Te rääkisite kõigepealt põllumajandussektori väikesest osakaalust SKT-s ja siis rääkisite järsku Põllumajandusministeeriumi eelarve mahust. Need on täiesti erinevad asjad. Põllumajandusministeeriumi eelarve ei ole väike ega võrreldav üldse mitte suhtega SKT-sse. Põllumajandusministeeriumi eelarve on üks suuremaid eelarveid tänu Euroopa Liidu rahalistele vahenditele, see maht on juba viimased 3–4 aastat olnud enam-vähem püsivalt üle 5 miljardi Eesti krooni. Mina küll ei saa olla nõus teie ettepanekuga, et Eestis ei ole Põllumajandusministeeriumi vaja. Tegelikult on selle 5 miljardi krooni otstarbekas kasutamine eri meetmete abil (ma ütlesin, et on üle 80 erineva meetme) hästi mahukas töö. Põllumajandusministeeriumi ametnike arv, kui me ministeeriumi ennast silmas peame, on umbes 250. Lisaks on PRIA, kelle vahendusel käib otseselt raha väljamaksmine ja administreerimine, Euroopa Liidu kõige odavam ja efektiivsem makseagentuur üldse. Nii et ma arvan, et meil on põhjust olla päris uhke selle üle ja olla rahul selle tööga, mida teevad inimesed nii PRIA-s kui ka Põllumajandusministeeriumis. Mina ei arva, et nii hästi toimivat süsteemi on mõistlik kuidagigi likvideerida või praegu reorganiseerida. Nii et mina ei nõustu selle ettepanekuga, mille te tegite, et Põllumajandusministeeriumi peaks Eestis likvideerima.

Aseesimees Keit Pentus

Mai Treial, palun!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Oleks igati loogiline, et enamik kütuseaktsiisist läheks teede korrashoiule, sealjuures eriti kohalike teede korrashoiule, et ka maapiirkondades võiksid teed olla tolmuwabab ja sõidetavad nii suvel kui ka talvel. Ma kuulsin teid iseloomustamas, kui palju oleks sinna investeeringuteks raha vaja. Mida te arvate, kui kaua võiks aega võtta, kuni maal on ka tolmuwabab sõidetavad teed?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Ma olen kindlasti küsijaga nõus, et maale ja teedesse on vaja investeerida ning on vaja investeerida senisest rohkem. Ma usun, et see on tulevikus üks Eesti riigi prioriteete. Aga pakkuda seda kuupäeva või aastat, millal me maal tolmuwabalt liikuda saame, mina küll ei julge, vaatamata positiivsetele arengutele, et mustkatttega teede osakaal Eestis tervikuna suureneb ja suureneb nii kohalike teede kui ka riigiteede osas. Seda, millal me jõuame täieliku mustkatttega teedevõrguni Eestis, ei oska mina pakkuda. Võib-olla Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium oskab anda sellele täpsema vastuse. Soovitan pöörduda selle küsimusega Juhan Partsi poole.

Aseesimees Keit Pentus

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Olen põhiliselt linnaelanik. Eks linnades ole ka vanu ehitisi ja varemeid, mis muidugi ei tekita linnadest ilusat pilti, aga mõnikord, kui sõidad ühest linnast teise, siis on näha ka neid varemeid, mis on jäänud endistest karjalautadest ja sigalatest. Neid on päris palju. Te rääkisite suurest rahast. Hea minister! Võib-olla te soovitate, kuidas võiks lahti saada varemestest nii linnades kui ka maal.

Helir-Valdor Seeder

Kuidas vabaneda nendest mahajäetud tootmishoonetest, lagunevatest ohtlikest hoone-test? Jah, see on tõsine probleem nii linnades kui ka maal. Praegu on meil üks meede, see on Leader-meede, mille vahendusel on Põllumajandusministeeriumi kaudu võimalik taotleda toetust näiteks vanade või lagunevate, tootmi-

sest kõrvale jäänud hoonete lammutamiseks. Minu teada ei ole ühtegi sellist taotlust esitatud, sest Leader-piirkonnad leiavad, et alati on olulisemad mingid teised tegevused kui nende vanade mahajäetud hoonete lammutamine. Tavaliselt on ikkagi kas spordiväljakute, kultuurimajade või mingite muude ehitiste-hoonete rajamine või ka sisuline tegevus olulisem kui mahajäetud hoonete lammutamine. Aga ma arvan, et mõistlik on vähemalt järgmisel finantsperioodil (selle finantsperioodi rahalised vahendid on ära suunatud ja eri meetmete vahel ära jagatud) selleks Eesti riigis välja töötada eraldi meede, kust oleks loomulikult koos omanikupoolse kaasfinantseerimisega võimalik taotleda toetust ja abi, et saada nende mahajäetud hoonete ja ohtlikuks muutunud hoonete lammutamiseks abirahasid. See on võimalik. Ma arvan, et see kindlasti tuleb järgmise finantsperioodi alguseks välja töötada. Mina seda toetan ja pean õigeks.

Aseesimees Keit Pentus

Aleksei Lotman, palun!

Aleksei Lotman

Aitäh! Hea minister! Maaelukomisjon oli hiljuti Saare maakonnas väljasõiduistungil. Kohtusime seal hästi paljude tublide maettevõtjatega. Kerge polnud kellelgi, aga nuttu ja hala eriti kuulda ei olnud. Muu hulgas ei nutnud ega halanud selle aasta Saaremaa aasta põllumees, kes on üks väga tubli talumees, kellele minu hinnangul on riik tegelikult väga tugevalt liiga teinud. Tema ei nutnud, aga minul oli küll väga piinlik riigi esindajana temaga rääkida, kuigi ma olen tema probleemi proovinud korduvalt lahendada. Kuidas me saame teha nii, et meil edaspidi ei oleks selliseid juhtumeid, et PRIA nõuab tagasi toetusi inimestelt, kes on tegelikult oma kohustused korralikult täitnud?

Helir-Valdor Seeder

Nende probleemide puhul ei ole kindlasti õige või ei ole täpne üldistada. Mul ei ole selles mõttes võimalik vastata üldistatud kujul. Kindlasti on eesmärk iga üksikjuhtumi puhul vaadata ja põhjalikult analüüsida, millised on lahendused. Loomulikult, nende taotlejate puhul, kes on täitnud kõik nõuded, ei rakendata mingeid ülekohtuseid sanktsioone ega nõuta

toetusi tagasi. See saab olla üldine põhimõte, millest PRIA kindlasti lähtub. Ma tean küll, kellest ja millest on jutt, ja me oleme sellel teemal rääkinud, aga ma arvan, et neid üksikjuhtumeid siin saalis lahendada võimalik ei ole.

Aseesimees Keit Pentus

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud minister! Te rääkisite siin maaelust ja füüsilisest isikust ettevõtjatest. Te teate ise ka väga hästi, et füüsilisest isikust ettevõtjad on tublid inimesed, kes toimetavad maal ja teenivad endale sissetulekuid just nii palju, kui nad parasjagu teenivad. Kuid paar aastat tagasi kehtestati neile väga kõrge sotsiaalmaksu maksmise määr ja nad on sellega päris hädas. Sellest tulenevalt võtsid väga paljud füüsilisest isikust ettevõtjad ennast arvelt maha. Paljud isikud tegelevad turismiteenuste osutamisega jne. Kas teie kui põllumajandusminister, kes te valutate südant maaelu pärast, võiksite teha koostööd sotsiaalministriga ja võiksite teha sotsiaalministrile ettepaneku, et sotsiaalmaksumäära natuke vähendataks, nii et füüsilisest isikust ettevõtjad saaksid edasi tegelda kas või turismiteenuste osutamisega maal?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Kõigepealt, nagu ma siin ütlesin, 2009. aastal füüsilisest isikust ettevõtjate arv Eesti riigis järsult kasvas, võrreldes 2008. aastaga üle 80%. See tähendab, et Eesti rahval on jätkuvalt ettevõtlikkust ka maapiirkondades. Füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsetakse, püütakse ja soovitakse tegutseda kõigele vaatamata. Aga see on küsimus üldisest maksupoliitikast. Ma sain aru, et teil oli ettepanek makse alandada ja selle kaudu, kui te ei paku alternatiivi, kust see tulu riigieelarvesse võetaks, siis riiki õhemaks hõõveldada. Mina tean, et erakond, millesse te kuulute, on alati pigem vastupidiseid ettepanekuid teinud, soovitakse makse tõsta ja muretsetakse liiga õhukese riigi pärast, aga teie tänases küsimuses oli nagu vastupidine ettepanek. Alati, kui me kusagil tulubaasi vähendame, peame mõtlema, millega me selle katame. Ma võin vastata, et, jah, sotsiaalministriga on meil päris hea koostöö ja

nendel teemadel on ka räägitud. Millised on lahendused tulevikus, on täna vara öelda, aga riigieelarve on Riigikogule esitatud ning Riigikogul on võimalik seda menetleda ja riigieelarvet parandada. Ma usun, et kui muudatusettepaneku kaudu leitakse valitsuskoalitsioonile ja valitsusele selline alternatiiv, et tulud tegelikult ei vähene ja riigieelarve tasakaalu ei halvendata, siis on see täiesti arutamist väärt ja võimalik lahendus.

Aseesimees Keit Pentus

Austatud minister! Küsimused on otsas. Aitäh küsimustele vastamise eest! Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Kümnenenda arupärimise käsitlemine on lõppenud.

11. Arupärimine ruumilise planeerimise kohta planeerimisseaduse § 1 lõikest 3 tulenevalt (nr 473)

Aseesimees Keit Pentus

Üheteistkümnes arupärimine tänases päevakorras on kümne Riigikogu liikme 2. augustil s.a esitatud arupärimine ruumilise planeerimise kohta tulenevalt planeerimisseaduse § 1 lõikest 3. Arupärimine on esitatud regionaalminister Siim Valmar Kiislerile. Arupärimise tutvustamiseks palun Riigikogu kõnetooli Rein Ratase!

Rein Ratas

Juhataja! Auväärt regionaalminister! Ruumiplaneerimine on üks üliväga oluline tegevussektor, selleks et ühiskonnaelu edasi viia, seda alal hoida. Seetõttu, härra regionaalminister, palun vastata meie s.a 2. augusti arupärimise neljale küsimusele! Olen rääkinud.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Palun vastamiseks Riigikogu kõnetooli regionaalminister Siim Valmar Kiisleri!

Siim Valmar Kiisler

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Head arupärijad! Sissejuhatuseks ütlen, et läbi mõeldud ja konsensuslike plaanide olemasolust sõltub regionaalareng loomulikult kõige otsesemalt. Nendest plaanidest saavad ettekujutuse tulevaste arengute kohta ettevõtjad, kes soovivad luua piirkondadesse töökohti, ja ka

inimesed oma isikliku vara ja elu kohta plaane tehes. Regionaalarengu toetuste puhul hinnatakse projekti vastavust kehtivatele planeeringutele ning muudele strateegilistele dokumentidele. Regionaalarengut mõjutavad loomulikult oma poliitikate kaudu kõik ministriid. Ka vastupidi, ruumiline planeerimine ehk ruumiline mõõde ning regionaalne tasakaalus-tatus väljendub erinevates sektoripoliitikates.

Esimene küsimus on konkreetsete tulemuste kohta, mis on saavutatud planeerimistegevuse kaudu regionaalarengu valdkonnas. Alates 2008. aastast on valminud kõigi 15 maakonna sotsiaalse infrastruktuuri planeeringud, mis on üks alus ka riiklike toetuste suunamisel inimeste elukeskkonna parandamiseks kõikjal Eestis. Praegu on maakondades koostamisel maanteede planeeringud, mis loovad võimaluse ettevõtluse arendamiseks Eesti eri regioo-nides. Samuti oleme toetanud planeerimisalast tegevust omavalitsustes. Alates 2008. aastast on valminud 62 kohaliku omavalitsuse üldplaaneringud, mis annavad nii kohalikele elanikele kui ka ettevõtjatele kindlustunde selle kohta, mis nende ümbruskonnas toimuma hakkab. Norra toetusrahast said omavalitsused ja maavalitsused taotleda kas mitme omavalit-suse või mitme maakonna planeeringute koostamiseks vajalikke rahalisi vahendeid. Neljas maakonnas koostatakse maavalitsuste eestvedamisel tuuleenergeetika teemaplaneeringuid, mis suurendavad Eesti energiajulgeolekut ning täidavad taastuvenergeetika arendamise ees-märke. Omavalitsused on taotlenud vahendeid rannaalade planeerimiseks, transpordivõrgu planeerimiseks omavalitsusteüleselt jne. Sel aastal algatasime üleriigilise planeeringu "Eesti 2030+" koostamise, mis annab sisendi uuendatavasse regionaalarengu strateegiasse ja ruumilise sisendi teistele sektori arengukava-dele. Üleriigiline planeering tegeleb näiteks küsimustega, milliseid rahvusvahelisi transpordi- ja energeetikahendusi me vajame, et olla paremini sidustatud Euroopa ruumistruk-tuuriga, kuidas Eesti-siseselt parandada ühen-dusi, et teenuste kättesaadavus inimeste jaoks paraneks ehk kuidas Eesti aegruumiliselt väik-semaks muuta, milline peaks olema asustuse funktsionaalne jaotus, kuidas seal teenused jagunevad jne. Kordan, et kõik need plaanid muudavad elu kindlamaks ja stabiilsemaks nii kodanikel kui ka ettevõtjatel. Viimaste kind-

lustundest aga sõltub see, kui palju tekib Ees-tisse uusi töökohti, ja selle kaudu paraneb ka kõigi kodanike heaolu.

Teine küsimus: "Kas Teie Vabariigi Valit-suses oleku ajal toimunud metskondade arvu vähendamine ligi neli korda tulenes üleriigilise planeeringu korrigeerimisest ja oli regionaal-arenguliselt õigustatud?" Üleriigilises planeer-ingus ei ole kavandatud ega kavandata mets-kondade arvu. Otsuseid tehes peab iga minister kaaluma eri aspekte, millest üks on regionaal-poliitiline aspekt. Seda sammu ei astunud Keskkonnaministeerium mitte regionaalpoliitilistel kaalutlustel, vaid eelkõige metsandus-poliitilistel kaalutlustel ning sellisena tuleb seda otsust ka vaadata.

Kolmas küsimus: "Kas poleks õigem tuua planeerimistegevus tagasi Keskkonnaministeeriumi, kus korraldatakse peamiste loodusvara-de kasutamist, või hoopis Sotsiaalministeeriumi, kus sihtgrupiks on Eesti elanikkond?" Mina ei arva nii, ma ei jaga teie seisukohta. Planeerimistegevus on kindlasti laiem kui loodusvarade kasutamise korraldamine. Regionaalpoliitika puudutab samuti kogu Eesti elanikkonda. Ruumilise planeerimise viimine sel-gelt valdkonnapõhise ministriidumi koosseisu võib pigem tekitada olukorra, kus ruumiline planeerimine tegeleb eelkõige valdkonnate-maatikaga, mis on planeerimise ühe peamise põhimõtte ehk tasakaalustamise põhimõttega vastuolus nii Eesti kui ka rahvusvahelises kontekstis. Euroopa Liidus on suund ühtekuuluvuspoliitika ja ruumilise planeerimise lähene-misele. Regionaalarengus on rahvusvahelises kontekstis olulisel kohal linnapiirkondade arendamine ning ka planeerimisalases tegevuses on raskuskese eelkõige linnadel ja nende lähialadel. Aga loomulikult, palju olulisem küsimusest, kus paikneb planeeringute osakond, on ministriidumide omavahelise koostöö või-me ning arusaam, et oma poliitikatega mõju-tavad nad kõik Eesti territooriumi ja kujunda-vad ruumilist sidusust Euroopas tervikuna.

Neljas küsimus: "Enne kohalike omavalit-suste valimisi läinud aastal andis Eesti omanike liidu esimees Urmas Reinsalu fundamen-taalse lubaduse – anda põliselanikele vetoõigus planeerimismenetluses. Kui kaugele olete jõudnud vastavate korraldamistega Eesti õigus-es, ilmselt ka põhiseaduse muutmises, sest määratlemist vajab põliselaniku kui privilegee-

ritud institutsiooni olemus?" Valitsuse tööplaanis sellist ülesannet praegu ei ole. Täpsemalt võite küsida Riigikogu liikme Urmas Reinsalu käest. Mis puudutab põliselanike õiguste tagamist, siis ma informeerin teid, et 1. juulil 2009. aastal kehtima hakanud planeerimisseaduse muudatustega laiendati puudutatud isikute ringi, laiendati elektroonilisel teel suhtlemist ja parandati informeerimise võimalusi planeeringute koostamise käigust, näiteks on nüüd hõlmatud asumiseltsid. Eesmärk oli inimeste senisest parem kaasamine planeerimisprotsessi ja parem võimalus oma õigusi kaitsta. Puudutatud isikuks nimetati planeerimisseaduse muudatustega lisaks teistele ka planeeritava maa-ala naaberkinnisasja omanik. Kui veel rääkida põliselanike õiguste kaitsest omavalitsustes kohalike valimiste kontekstis, nagu te olete küsinud, siis kohalikel omavalitsustel on siin hea võimalus. Minu soovitus on näiteks Tallinnas anda linnaosade halduskogudele vetoõigus detailplaneeringute ja ka muude planeeringute menetlemisel. Et ei oleks nii, et halduskogu annab eitava seisukoha, aga pärast võetakse see planeering ikkagi sellest sõltumata vastu. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Läheme küsimuste juurde. Küsimuseks saab sõna Ain Seppik. Palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Kas äraostmatute vahelt on mingi must kass läbi jooksnud, et te käsitate meil küsida hoopis Reinsalu käest nende põliselanike kohta? Olete te tülis või ei tea vastust?

Siim Valmar Kiisler

Minul on härra Reinsaluga väga hea läbi-saamine, nagu, ma loodan, ka teil, härra Seppik. Ma vastasin sellele küsimusele. Ma kohe kindlasti soovitan ka härra Reinsalu poole pöörduda.

Aseesimees Keit Pentus

Rein Ratas, palun!

Rein Ratas

Täna! Auväärt minister! Te mainisite ministeeriumi koostöövajadust planeeringute valdkonnas. Õelge, palun, kas teie osalusel

mingil moel ka arutati metstkondade kui suhteliselt võimsate riigile kuuluva tulundusasutuse üksuste regulaarset kasutamist regionaalarengu edendamiseks, seda just riigipoolse sihivõimaliku finantseerimise abil. Olen rääkinud.

Siim Valmar Kiisler

Metskondade ümberkorraldamist arutasin keskkonnaministriga. Teostatavate muudatustega hoidis mind pidevalt ja operatiivselt kursis RMK juhtkond. Sel ajal, kui neid muudatusi läbi viidi, vastasin korduvalt ka Riigikogus sellega seotud küsimustele.

Aseesimees Keit Pentus

Helle Kalda, palun!

Helle Kalda

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud minister! Mind ajendas küsima Ain Seppiku küsimus, kuna ma tean ja ka teie vastasite ühele arupärimisele, et omanike keskliit sai projektideks raha. Kas omanike keskliit kui kodanikuühendus saigi teie ministeeriumist raha nimetatud projektiks, et muuta planeeringute õiguslikku alust vetoõiguse osas?

Siim Valmar Kiisler

Ma ei saanud aru, mis projektist te räägite, ma ei tea sellest projektist midagi. Te olete kuidagi eksiteele sattunud, meie ei ole sellist projekti ellu viinud.

Aseesimees Keit Pentus

Jaan Õunapuu, palun!

Jaan Õunapuu

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Teadaolevalt on planeeringute järelevalvet kohustatud tegema maavanem. Arvestades seda, millises rahalises seisus praegu maavalitsused on, ja seda, et võib-olla ka nende koosseisud ei pruugi olla kõige pädevamad ja piisavamad planeeringute järelevalve tegemiseks, küsin: kas te peate praegu järelevalvemenetluse protsessi kvaliteetseks ja kui ei pea, siis kas selle parandamiseks on vaja maavalitsustesse mingit vaimset potentsiaali juurde?

Siim Valmar Kiisler

Alati oleks tore, kui riigiasutus saaks ressursse juurde, eelkõige raha näol. Mina ei ole veel kohanud ühtegi avaliku sektori asutust, kes ütleks, et neil on raha piisavalt. Kui te küsite pädevuse kohta, siis mina ühtegi pädevamat asutust kui maavalitsused praegu Eestis ei näe. Kindlasti on ka kurtmisi, et kõik ei ole sujunud. Aga siiski saab üldjuhul küsimus lahendatud. Meil on praegu menetluses kaks juhtumit, kus maavanem ja kohalik omavalitsus ei ole omavahel kokkuleppele jõudnud, kas järelevalve on olnud korrektne või mitte. Teatavasti peab sellises olukorras lahenduse leidma regionaalminister. Aga üldjuhul on siiski läbirääkimiste käigus tulemuseni jõutud. Rõhutan veel kord: alati saab paremini teha, aga kindlasti on pädevus praegu eelkõige maavalitsustes.

Aseesimees Keit Pentus

Hea minister! Rohkem küsimusi teile selle arupärimise raames ei ole. Aitäh vastamast! Kas on soovi pidada läbirääkimisi? On. Avan läbirääkimised ja palun esimesena Riigikogu kõnetooli Rein Ratase!

Rein Ratas

Proua juhataja! Auväärt minister! Austatud Riigikogu! Äsja andis üks ambitsioonikas isand teada oma tagasihoidliku soovi, et ta tahab ehitada oma pere elamu Tallinna kesklinna metsajärve kaldale, kus naabermaja on vaid kaugusest hoomatav. Aga õnneks tuli sinna juurde ruumiplaneerija ja jahutas miljardäri tormilist hinge, öeldes: "Sa tahad ideaalset, aga mina pakun sulle reaalselt. Seesugust maja võib sulle planeerida kusagil Harjumaa äärealal või Võrumaal."

Jah, planeerimine on tõepoolest üks olulisemaid ja terviklikumaid vahendeid meie eluruumi sihipärasel kujundamisel, selle seisundi kaitseks ja parandamiseks, loodusvarade ratsionaalseks kasutamiseks. Ruumiplaneerimise kaudu saab edendada ettevõtlust, samas parandada ka elukvaliteeti ja korrastada oma eluruumi kohalikest oludest ning ajaloo- ja kultuuripärandist lähtudes. Meie neljatasandiliste planeeringute ülesanne on ruumilise arengu suundade ja sektorite kindlaksmääramine keskkonnaalastest võimalustest lähtudes, majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste as-

pektide tasakaalustamine. Planeering on ühiskondlik kokkulepe, mille peab tagama huvitatud isikute õigeaegne informeerimine ja kaasamine planeeringuprotsessi.

Planeerimistegevus, eeskätt üleriigiline ja maakonnaplaneering ning linnade ja valdade üldplaneeringud, on oluline hoob ka regionaalse arengu edendamiseks. Kuidas seda on suudetud teha viimastel aastatel, sellest äsja kuulsime. Milline valitsusasutus on parim planeerimistegevuse juhtimiseks riiklikul tasandil, see küsimus jääb ikkagi õhku. Viimase 18 aasta jooksul on planeerimistegevuse juhtimine riiklikul tasandil olnud kolme ministeeriumi pärisosa. Ise arvan, et selleks võiks ikkagi olla Keskkonnaministeerium, mis haldab suuremat osa meie eluruumist: õhku, vett ja maad. Lihtsustatult öeldes ei ole planeerimistegevus ju midagi muud kui meie eluruumi, meie keskkonna, loodusvarade kasutamise korraldamine, selle kavandamine.

Metskonnad on olnud ja on 17 metskonna näol ka praegu kohaliku aktiivse elu tõmbekeskuseks. Hiljaaegu vestlesin ühe ligi 40 aastat metsaülemaks olnud mehega. Ta väitis, et omal ajal kujundasid kohaliku elu aktiviteeti kohaliku elu keskusena, kuhu pöörduti ja kes pöördusid ka ise elanike poole, esiteks soovis ja teiseks metskond. Pärast iseseisvuse taastamist metskonna osatähtsus kohaliku elu edendajana suurenes märgatavalt. Eesti ainuke tulundusasutus Riigimetsa Majandamise Keskus ehk RMK ei ole mitte RRK – riigi regionaalarengu keskus. Ta peab teenima tulu ega saa oluliselt tegelda filantroopiaga. Samas näib, et Eesti on paraja suurusega riik selleks, et tema ainuke tulundusasutus võiks tegelda ka teatud regionaalarenguliste küsimustega, kui riik tagab kas või metsatulust rahastamise.

Ruumiplaneerimine on praeguste vajaduste ja soovide kooskõlla viimine oma praeguste ja tulevaste võimalustega, tulevaste põlvkondade huvidega arvestades. Seetõttu on see tegevussektor erakordselt tähtis. Olen rääkinud.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. 11. arupärimise käsitlemine on lõppenud.

12. Arupärimine 2011. aasta riigieelarve koostamise kohta kohalike omavalitsuste osas (nr 483)

Aseesimees Keit Pentus

Järgmise arupärimise on esitanud 13 Riigikogu liiget ja see on suunatud samuti regionaalminister Siim Valmar Kiislerile. Arupärimine on esitatud 2011. aasta riigieelarve koostamise kohta kohalike omavalitsuste osas. Palun Riigikogu kõnetooli arupärimist tutvustama arupärijate esindaja Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Härra minister! Teatavasti toimuvad igal aastal riigi ja kohalike omavalitsuste vahelised eelarveläbirääkimised järgmiseks eelarveperioodiks. Ka sel aastal on Omavalitsusliitude Koostöökogu esitanud oma seisukohad 2011. aasta riigieelarve koostamiseks. Arvestades eeskätt viimase kahe aasta jooksul toimunud eelarvekärpeid just kohalike omavalitsuste arvel, on paljud omavalitsused pidanud vähendama teenuste mahtu ning teisi oma tegevusi. Väga oluline omavalitsuste haldussuutlikkuse seisukohalt on see, missuguseks kujuneb valitsusk koalitsiooni positsioon omavalitsuste osas järgmiseks aastaks. Omavalitsusliitude Koostöökogu on teinud mitmeid ettepanekuid, parandamaks omavalitsuste positsioone, sealhulgas kohalike omavalitsuste tulubaasi taastamine (11,93%-le) ning teehooldesummade suurendamine.

Seoses sellega on meil viis küsimust. Esiteks, millises seisus on läbirääkimised valitsuse ja omavalitsusliitude vahel? Teiseks, missugune on ministri seisukoht nõude kohta taastada omavalitsustele mineva üksikisiku tulumaksu osa (11,93%) ning teehooldevahendid (15%)? Palun kirjeldage oma plaane ja tegevusi 2011. aasta eelarve osas, et parandada omavalitsuste teovõimelisust. Kas minister saab juba praegu öelda, milliste ettepanekutega ta on kindlasti nõus ja millistega ei ole? Missuguseid lahendusi ta näeb kohalike omavalitsuste investeringute osas eurorahade omaosaluse katmisel, näiteks vee- ja kanalisatsiooni projektides?

Kuna arupärimine esitati 3. augustil ja sellest ajast on palju aega mööda läinud, siis loodame, et vastused on ammendavad ja selged.

Aseesimees Keit Pentus

Suur aitäh! Lugupeetud regionaalminister! Palun teid arupärimisele vastamiseks Riigikogu kõnetooli!

Siim Valmar Kiisler

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Sissejuhatuseks ütlen, et tõepoolest käivad meil pidevalt läbirääkimised omavalitsusliitude ühiskomisjoni ja valitsusdelegatsiooni vahel nii eelarveküsimustes kui ka muudes küsimustes. Praegu on olukord selline, et kui me loeme Eesti seadusi, siis sellist läbirääkimiste vormi kirjeldab vaid riigieelarve baas-seadus, mis ütleb, et delegatsioonid räägivad läbi tasandusfondi jaotuse küsimuses. Kõik muud valdkonnad on sinna vähehaaval lisandunud, kuni selleni välja, et 2011. aasta riigieelarve arutelu lõpp-protokoll on 32 lehekülge pikk. Aga mul on hea meel, et see protsess on laienenud ja ka süvenenud. Võib-olla on selle seaduslik regulatsioon lihtsalt ajast maha jäänud.

Nüüd konkreetsed küsimused. Esimene küsimus: "Millises seisus on hetkel läbirääkimised valitsuse ja omavalitsusliitude vahel?" 2011. aasta eelarve üle on läbirääkimised lõppenud. Kokkuvõtte läbirääkimiste tulemustest esitas valitsus Riigikogule 27. septembril koos 2011. aasta riigieelarve eelnõuga. Tavapäraselt toimub see protsess aasta ringi ja töörühmad kohtuvad vastavalt vajadusele. Seega võib ka teistpidi öelda, et läbirääkimised jätkuvad ja järgmised kokkuvõtted tehakse 2012. aasta eelarveprotsessis.

Teine küsimus: "Missugune on Teie seisukoht nõudele taastada omavalitsustele üksikisiku tulumaksu osakaal 11,93%-le ning teehooldevahendite taastamine 15%-le?" Minu seisukoht on, et see peaks toimuma võimalikult kiiresti. Aga me peame aru saama, et üleilmne majanduskriis mõjutas lisaks omavalitsustele ka riiki ja ennekõike kodanikke. Eesti Ühispaniga Baltimaade leibkondade värske analüüsi kohaselt on Eesti perede sissetulek oluliselt vähenenud. Poolteise aastaga on Eesti leibkondade kvartaalne tööturult saadud sissetulek kahanenud umbes 300 miljoni euro ehk ligi viiendiku võrra. Tööturu viimased arengud ei luba siin paraku järske muutusi prognoosida. Üldine arusaam on ja seda loodan ka mina, et 2012. aastal lähevad asjad siiski paremaks.

On selge, et kui perede, leibkondade sissetulekud vähenevad, siis vähenevad ka omavalitsuste sissetulekud. Juhin siiski tähelepanu, et otsus taastada näiteks omavalitsustele laekuva üksikisiku tulumaksu osa tasemel 11,93% ei mõjutaks omavalitsuste tulusid oluliselt. 2011. aasta puhul tähendaks selline otsus, et kogu laekuvast füüsilise isiku tulumaksust laekuks omavalitsustele 74% asemel 77,4%. See vahe moodustaks 2,2% omavalitsuste kõigist tuludest. Ma arvan, et selle protsendi suurust ei ole paljud teadvustanud, arvatakse, et see on palju suurem. Tegelikud probleemid on ikka perede sissetulekus, millelt tulumaksu makstakse. Kui siin toimuvad muutused, siis mõjutab see automaatselt omavalitsusi. 2011. aasta eelarves on kohalikele omavalitsustele laekuva üksikisiku tulumaksu osaks arvestatud 11,4% brutotulust. Teehoolderaha on 2010. aastaga võrreldes 20 miljoni krooni võrra suurem ehk 198 miljonit krooni. 2012. aasta riigieelarves on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi hinnangul võimalik kohalikele omavalitsustele eraldada teede jaoks juba 10% laekunud aktsiisist. Tulumaksu osa käsitletakse kindlasti ka 2012. aasta eelarve läbirääkimiste käigus.

Kolmas küsimus: "Palun kirjeldage oma plaane ja tegevusi 2011. aasta eelarve osas, et parandada omavalitsuste teovõimelisust." 2011. aasta riigieelarve nagu ka selle aasta eelarve tagab inimestele oluliste teenuste pakumise omavalitsuste poolt. Eelkõige pean silmas haridusvaldkonda, mida toetatakse kokku ligi 3,1 miljardi krooniga. Omavalitsuste tulu- baaside ühtlustamiseks on kavandatud 1,1 miljardit krooni, mis tagab, et omavalitsused ei sõltu vaid neile laekuvast tulumaksust, mis on omavalitsuseti suhteliselt erinev, vaid kaetakse ka nende tegelikud kuluvajadused, mis lähtuvad iga omavalitsuse eripärast. Toimetulekutoetustele kavandatakse 350 miljonit krooni. Ühistranspordile, mis tagab inimeste liikumisvõimalused, kavandatakse ligi 314 miljonit krooni. Eraldi tuleb rõhutada, et regionaaltoetused kasvavad 2,2 miljardi kroonini, mida on 76% enam kui sel aastal. Need investeeringud aitavad ühelt poolt tugevdada kohalikku ettevõtluskeskkonda, luues uusi tööstusalasid, kompetentsikeskusi ja turismiatraktsioone, ning teiselt poolt toetavad omavalitsuste poolt avalike teenuste pakumiseks vajalikku infrastruktuuri, nagu koole, lasteaedu, kultuuri-

asutusi ja palju muid objekte. Lisaks tahan ma rõhutada, et paljud laiemad omavalitsuste teovõimelisuse probleemid ei ole kokkuvõtvalt lahendatavad riigieelarvega. Siin on vaja astuda palju tõsisemaid samme. Omavalitsuste teovõimelisuse parandamise võtmeküsimus on minu hinnangul eelkõige meie omavalitsussüsteemi killustatuse vähendamine. Kahjuks näitavad uuringud, et praegune omavalitsusmudel ei suuda eluga kaasas käia ja elu läheb, piltlikult öeldes, paljudest omavalitsustest lihtsalt mööda. Ma ei hakka siin neid probleeme üle kordama, olen neist saali ees korduvalt rääkinud, viimati 23. septembril riiklikult olulise küsimuse arutelul.

Neljäs küsimus: "Kas saate juba praegu öelda, milliste ettepanekutega olete kindlasti nõus ja millistega ei ole?" Nagu ma ütlesin, Riigikogule on läbirääkimiste kokkuvõtte esitatud koos 2011. aasta riigieelarve eelnõuga ning seal on läbirääkimiste tulemused kirjas. Mul on hea meel, et paljudes küsimustes jõudsid osapooled sisuliste kokkulepeteni, mis on ka fikseeritud. Näiteks see, et riik tagab elanike toimetulekutoetusteks eraldatavate rahaliste vahendite vastavuse omavalitsuste vajadustele, õpilaskodutoetus vastab omavalitsuste soovidele, samuti näiteks see, et fiiberoptilise lairibavõrgu planeerimisse maakondades kaasatakse omavalitsuste esindajaid. Selliseid sisulisi kokkuleppeid on palju. Kindlasti pean ma omavalitsuste jaoks heaks tulemuseks ühistransporditoetuste säilimist 2010. aasta tasemel. Kokkuvõttes ei ole see tulemus omavalitsuste soovitud maksimum, aga on kindlasti samm õiges suunas.

Viies küsimus: "Missuguseid lahendusi näete kohalike omavalitsuste investeeringute osas euronahade omaosaluse katmisel (näiteks vee- ja kanalisatsiooniprojektides)?" Kohalikud omavalitsused saavad investeeringuid teha ja europrojektide omaosalust katta oma eelarverahast. Teine võimalus on võtta laenu, kui omavalitsuse finantsnäitajad ja seadus seda võimaldavad. Europrojektide kaasfinantseerimisele ei laiene ka valla- ja linnaeelarve seadusega pandud laenupiirangud. Need piirangud lõpevad 2012. aastal. Samuti jõustuvad 2012. aastal kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse omavalitsuste lubatud laenukoormust puudutavad sätted, mis annavad omavalitsustele vabamad käed. Konkreet-

selt veemeetme kaasrahastamiseks on loodud täiendav krediidiliin, kus Keskkonnainvesteeringute Keskus vahendab Rahandusministeeriumi loodud krediidiliiniressurssi veemajanduse arendamiseks antavate struktuuritoetuste kaasrahastamiseks. Laenuitingimused on mõnevõrra soodsamad kui turul, sest tegemist on kitsa sihtotstarbeliselt suunitletud finantseerimisinstrumendiga. Laenu taotlejaks võivad olla kõik juriidilised isikud, kes on Ühtekuuluvusfondist rahastust taotlenud ja positiivse rahastamisotsuse saanud. Laenusumma võib olla kuni 100% Ühtekuuluvusfondi veeprojekti omafinantseeringu summast. Regionaaltoetuste puhul on omaosaluse määraks tavaliselt 15%. Kindlasti tuleb silmas pidada seda, et toetuse saaja peab olema võimeline tulevikus objekte ka üleval pidama. Juhul, kui isegi 15% omaosalus ei ole taotlejale jõukohane, on äärmiselt kaheldav ka objekti majandamise jõukohasus tulevikus. Meenutan, et tegemist on enamasti objektidega, mis on mõeldud kohalike ülesannete täitmiseks. Seega, otsest põhjust lisatoetusteks omaosaluse katmisel regionaaltoetuste osas ei ole. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Läheme küsimuste juurde. Esimesena saab küsimuseks sõna Ain Seppik. Palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Kuldsed sõnad kohalike omavalitsuste killustatuse vähendamise kohta, lausa kuldsed sõnad! Selle eest tuleb teile ausammas panna, te olete seda meile kogu aeg rääkinud. Öelge mulle, kas siis saab asja, elulooma sellest teie suurimast poliitilisest algatusest ehk haldusreformist või ei saa? Järsku olete ministrina loobunud oma suurimast poliitilisest algatusest, käega löönud ning ootate paremaid ja mõistvamaid koalitsioone?

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Rohkem mõistvust on siin küll tarvis. Kindlasti ei ole käega löönud, kindlasti tuleb haldusreform Eestis niikuinii. Küsimus on, millal Riigikogu enamus asub seda toetama. Kui mitte varem, siis ma loodan, et järgmine koosseis teeb seda kindlasti.

Aseesimees Keit Pentus

Helle Kalda, palun!

Helle Kalda

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Olin täielikult teiega nõus, kui te väitsite, et Eesti perede sissetulek pidevalt väheneb ja tööpuudus suureneb. Samuti ütlesite, et seoses eeltooduga väheneb pidevalt ka kohalike omavalitsuste tulubaas. Aga lapsed koolis ei suuda oodata aastat 2012, mille kohta te arvasite, et siis läheb paremaks. Te enne ütlesite, milles ei saavutanud valitsus ja kohalike omavalitsuste liidud kokkulepet, ja väga oluline punkt on koolilõuna. Me teame väga hästi, et praegusest koolilõunatoetusest ei ole võimalik lapsi toita. Kas tõesti ei leitud siis raha? Oleks võinud võtta raha näiteks kliimaagentuurilt, mis ei funktsioneer, mida pole vaja, või leida mingi muu positsioon ja leida raha koolilõuna jaoks.

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Ma viitasin ja tõin teile välja ka arvud, et toetus haridusele ei ole sugugi halvas seisus. Need arvud on väga head, minu teada omavalitsusi need arvud rahuldasi. Küsimus on haridusvaldkonna sees olevas täpsemas eelarveridade jaotuses, mille juurde pöördub läbirääkimisdelegatsiooni hariduse töörühm tagasi pärast seda, kui eelarve on vastu võetud ja see arv on Riigikogus täpselt selgunud. Selline oli kokkulepe läbirääkimistel, et siis arutatakse selles töörühmas täiendavalt läbi, kuidas haridusraha täpsemalt jaotub.

Aseesimees Keit Pentus

Mai Treial, palun!

Mai Treial

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Riik kärbib küllaltki oluliselt omavalitsuste võimalusi. Muidugi on selge, et omavalitsused on ju oma arengukava teinud ja nad on arvestanud nende võimalustega, mis kas või ülesannete panemisega omavalitsustele on eelnevalt teatavaks saanud, aga hiljem raha järele ei tule. Ühelt poolt julgen ma öelda, et riik ei käitu omavalitsuste suhtes sugugi partnerina. Mulle teeb muret ka see, et jätkuvalt ei saa omavalitsused siiski oma nõudmistele vastu. Kui mõelda sellele, et te olete olnud ise

tööl omavalitsusjuhina, siis minu küsimus on: kui teie peaksite praegu olema näiteks kas Rõngu või Pajusi vallavanem või Mustla või Kallaste linnapea, kas te ka siis räägiksite sama juttu eelarve kohta kui praegu ministrina?

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Kindlasti räägiksin sedasama juttu, et kui inimestel ei ole sissetulekuid, siis peab ka avalik sektor koomale tõmbama. Midagi ei ole parata. Ma loeksin teile ette, kui suured on Eestis olnud omavalitsuste summaarsed eelarved kokku aastate kaupa: 2005 – 14 miljardit 656 miljonit krooni, 2006 – 18 miljardit 104 miljonit krooni, 2007 – 20 miljardit 149 miljonit krooni, 2008 – 22 miljardit 753 miljonit krooni, 2009 – 20 miljardit 212 miljonit krooni, 2010 – 20 miljardit 200 miljonit krooni. Kui te seda aegrida jälgite, siis näete, et tegelikult on meil olnud omavalitsuste eelarvete kogusummas üks erakordne aasta, see oli aasta 2008, sinnamaani see summa kasvas ja siis hüppas tõeliselt tippu. Tegelikult on 2011. aasta tase sisuliselt sama ning ka 2009. aasta ja 2010. aasta tase on sisuliselt sama mis 2007. ja 2006. aastal. Kui omavalitsusel on vähegi mõistlikud, talupojamõistusega tehtud ratsionaalsed, konservatiivsed arengukavad, siis on neid võimalik täita. Ainult üks aasta on olnud erandlik. Kui selle peale n-ö kasvasid tiivad ja tehti ebarealistlikud arengukavad, siis need omavalitsused said seda kahjuks väga valusalt tunda. Aga üldiselt tahaksin ma Eesti omavalitsusi kiita, näitajad on ikkagi paremad, kui siin ennustati. Omavalitsused on olnud konservatiivsed. 2010. aastaks tehti juba suhteliselt konservatiivsed eelarved, mille täitumine on olnud suhteliselt hea. Lohutuseks saan öelda, et ka tulumaksu laekumise alanemine võrreldes möödunud aastaga on järsult pidurdunud, suvel oli küsimus juba mõnes protsendis. Nii et need, kes on teinud konservatiivsed plaanid, tulevad väga hästi toime. Probleemid on tegelikult väga üksikutel omavalitsustel.

Aseesimees Keit Pentus

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh, proua juhataja! Austatud minister! Ilma igasuguse irooniata ja täiesti siiralt ütlen, et ma imetlesin teie pingutusi, kui te olite

värsked minister ja üritasite haldusreformiga edasi liikuda. Aga siis tuli peaminister Andrus Ansip, kes ütles, et niikaua, kui tema on peaminister, haldusreformi ei tule. Nüüd te ütlesite, et pärast valimisi saab haldusreform siiski teoks. Siit ka minu küsimus: mis siis pärast valimisi juhtub, et haldusreform saab teoks?

Siim Valmar Kiisler

Ma usun, et elu sunnib siin muudatused peale. Minu teada ei ole peaminister midagi sellist öelnud, millele te viitasite. Vaatame olukorda ka teistes riikides. Läti viis läbi oma haldusreformi ja Lätis räägitakse võimalusest teha uus ja veelgi radikaalsem haldusreform. Leedus on meiega võrreldes väga suured omavalitsused, keskmiselt 60 000 elanikku omavalitsuses, Taanis vähemalt 20 000 jne. Neid näiteid võib palju tuua. See on paratamatu suund, kui me tahame efektiivselt majandada. Selleks et omavalitsustele ka näiteks tasandusfondist antav toetusraha läheks selleks, et teenuste osutamist parandada, mitte lihtsalt selleks, et aparati üleval pidada, on muudatusi vaja. Kui me tahame, et teised piirkonnad lisaks Tallinnale ja Tartule ja nende ümbrusele suudaksid võrdsest areneda, siis on vaja tasakaalustajat suurematele keskustele, on vaja koondada potentsiaali, et olla konkurentsivõimeline.

Aseesimees Keit Pentus

Jaan Õunapuu, palun!

Jaan Õunapuu

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud minister! Siin saalis räägitakse haldusreformist ja mõeldakse haldusterritoriaalset reformi, aga tegelikult peab kogu seda temaatikat võtma oluliselt laiemalt. Üks nendest komponentidest on kindlasti kohalike omavalitsuste funktsioonid ja rahalised vahendid nende funktsioonide katmiseks. Homme saame seda meeldivat diskussiooni jätkata rahanduskomisjonis. Aga ma arvan, et see allkirjade mittesaamine kohalike omavalitsuste üleriigilistelt liitudelt on paljuski tingitud sellest, et riik on väga ühepoolset omavalitsuste kraane kinni keeranud. Kas või seesama laenupiirangute teema. Ei saa rääkida kohalikust autonoomiast. Seda enam, et raskustes on need omavalitsused, kellel laenukoormus tegelikult kõike veel võimaldaks. Mul on teile küsimus: kas te oskate nimetada

veel selliseid riike Euroopas, kes on oma kohalike omavalitsustega analoogselt käitunud?

Siim Valmar Kiisler

Euroopa Nõukogu kaasab praktiliselt kõiki Euroopa riike. Euroopa Nõukogus toimus just üks suur konverents "Omavalitsuste finantsiline toimetulek majanduskriisis". Seal mõndi, et riikidel on vajaduse korral õigus ja otstarbekas teha seda laadi drastilisi kärpeid. Toodi välja, et üldiselt on siin selles mõttes olnud rangemad ja teinud valusamaid otsuseid just Ida-Euroopa riigid, paljuski oli juttu Balti riikidest.

Aseesimees Keit Pentus

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Te ütlesite, et te ei toeta kohalikele omavalitsustele laekuva üksikisiku tulumaksu osa tõstmist 11,93%-le, ja arvasite, et aastaks 2012 on inimeste elatustase juba nii hea, et palgad on suuremad ja ka üksikisiku tulumaksu laekub selle võrra kohalikesse omavalitsustesse rohkem. Kui te oleksite täna olnud Riigikogu rahanduskomisjonis, siis teie ootused ja lootused oleks auklikuks lastud, sest Eesti Panga esindajad prognoosivad, et töötuse määr on jätkuvalt kõrge ja töötus on meie probleem pikemaks ajaks. See tähendab, et elatustase meil samuti ei tõuse ja ka inimeste sissetulekud ei suurene. Minu küsimus on: miks te olete tegemas kohalikke omavalitsusi, kes on kohaliku elu arendajad, pigem institutsioonideks, kes lahendavad vaid sotsiaalseid probleeme?

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Proua Luigas! Kuidagi raske on sellele küsimusele vastata. Ma ei tea, kas teile oli nõunik selle küsimuse ette kirjutanud. Ma ei tea, kuidas sellest aru saada. Ma loen uuesti ette vastuse küsimusele, kas ma toetan seda, et omavalitsustele laekuva üksikisiku tulumaksu osa taastatakse. Minu vastus oli, et minu seisukoht on, et see peaks toimuma võimalikult kiiresti. Ma ei tea, kuidas te sellisest sõnade kombinatsioonist saite teha vastupidise järelduse. Mind see väga üllatas.

Aseesimees Keit Pentus

Tiit Kuusmik, palun!

Tiit Kuusmik

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Ei ole just tavapärane, et Vabariigi Valitsus võtab ühe maakonna kohta vastu programmi või memorandumi. Teie kui regionaalminister olete loomulikult selles asjas sees. Kui ma täna küsisin Andrus Ansipi käest, siis ta vastas väga ebalevalt. Aga küsimus on selles, millised vahendid selleks on ja kes on see vedur, kes selle memorandumi või programmi käima tõmbab, kui elujõuline see üldse on või jääb see jälle programmiks programmi pärast.

Siim Valmar Kiisler

Käimatõmbaja on eelkõige Siseministeerium nii siseministri kui ka regionaalministri isikus. Selline oli ka valitsuse seisukoht, et vähemalt kord poole aasta tagant annavad ministeeriumide juhid ehk ministrid ülevaate oma tegevusest Ida-Viru tegevuskava raames ning seda tegevust koordineerivad siseminister ja regionaalminister. Kindlasti on raske raha leida, sest eraldi sellist eelarverida selle aasta eelarves ju juurde ei tekkinud, nagu te näete. See peab toimuma ministeeriumide sisemiste vahendite arvel. Ma arvan, et parim uudis selles tegevuskavas oli see, et fikseeriti seisukoht, et järgmisel Euroopa Liidu finantseerimisperioidil peab olema eraldi Ida-Viru tegevusprogramm struktuurivahendite kasutuselevõtuks. Sellist asja Eestis ei ole seni tehtud, et ühele piirkonnale oleks tehtud struktuurivahendite kasutamiseks eraldi programm, aga see oli valitsuse seisukoht. Ma arvan, et suured rahalised võimalused tulevad eelkõige sealt. Jah, see võtab aega, aga ma arvan, et see on suur samm edasi.

Aseesimees Keit Pentus

Arvo Sarapuu, palun!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud minister! Peab ütlema, et teie osavus iga kuuga järjest kasvab. Ma vaatan, kuidas te küsimustele vastate. Näiteks selline vastuolu, et ühelt poolt on aktsiisid meil tõusnud, teiselt poolt on kohalikele teedele eraldatav raha vähenenud. Inimestele, kes ei ole asjaga

kursis ega tea, et see oli 15% ja nüüd on see vähenenud 5%-ni, võib jääda mulje, et, näed, meile ikka eraldatakse raha ja polegi midagi hullu. Minu küsimus on seotud sellega, kuidas te konkreetset lahendate selle vastuolu, et ühelt poolt kütuseaktsiisid järjest kasvavad, teiselt poolt kohalikele teedele eraldatav rahahulk järjest väheneb ja talv on tulemas. Me teame, mis eelmisel talvel juhtus.

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Ma tõin siin välja, et kohalikele teedele järgmisel aastal riigieelarvest eraldatav raha 20 miljoni krooni võrra kasvab, võrreldes selle aastaga. Seda esiteks. Teiseks, ma loodan, et see protsent hakkab taas kasvama. Aga ma vastasin hiljaaegu ühele arupärimisele siinsamas saalis, kus ma tõin välja, et need väited, et kui riigi eraldatav toetus kohalike teede hoiuks on justkui ära kasutatud, siis ongi kogu raha otsas, on eksitavad, sest läbi aastate on olnud mitmekordne erinevus riigi eraldatava summa ja omavalitsuste enda rahastuse vahel. Alati on kohalikud omavalitsused ise panustanud mitu korda rohkem tulumaksust ja tasandusfondist saadavast rahast teehoiuks, kui on see riigi eraldatav spetsiaalne toetus, suurusjärgud on olnud üldjuhul erinevad 3–5 korda. Nii et kindlasti ei ole siin otsustav mitte see, kui suur on riigi täiendav toetus kohalike teede hoiuks, vaid küsimus on selles, kui palju omavalitsused ise otsustavad teehoidu panustada.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, hea minister! Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu! Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. 12. arupärimise käsitlemine on lõppenud.

13. Arupärimine süveneva ääremaastumise kohta (nr 493)

Aseesimees Keit Pentus

Järgmise arupärimise on esitanud seitse Riigikogu liiget. Arupärimine on suunatud samuti regionaalminister Siim Valmar Kiislerile ja puudutab süvenevat ääremaastumist. Arupärimise tutvustamiseks palun Riigikogu kõnetooli Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea minister! Meie arupärimine on seotud Eesti inimvara raportiga (2010), mis kinnitab varasemate uuringute õigsust ka regionaalpoliitika aspektist. Millest seal siis juttu on? Ääremaade ettevõtetus on nõrk, tööpuuduse, heitumuse ja püsiva töövõimetuse näitajad oluliselt suuremad. Ääremaal on Tallinna linnastuga võrreldes üle kümne korra rohkem pidevast toimetulekutoetusest sõltuvaid inimesi. Ääremaade sotsiaalsed indikaatorid näitasid 2000. aastatel elukvaliteedi ja heaolu suhtelist langust.

Mis probleemid seal on? Sageli on omavalitsuste olukord muutunud selliseks, et tegijate ja otsustajate vähesuse tõttu õiget demokraatiat omavalitsustes ei ole, sisuliselt opositsioonita vallavolikogus on võimul ühed ja samad ehk tegelikult inimeste ring on suhteliselt piiratud. Kui meil enne oli siin natuke juttu ka teehoiust, siis ma ei saa jätta ütlemata, et jah, võib-olla toimealades ei olegi teehoiu raha kõige suurem küsimus, aga väga paljudes omavalitsustes on. Tuletame meelde, et kui tippajal, ja see ei olnudki väga ammu, oli see rahasumma 700 miljonit, siis täna me räägime 198 miljonist. Kui me nüüd hakkame selle 198 miljoni kasutamist kavandama edaspidi nii, et sinna paneme 20 miljonit juurde ja sinna 20 miljonit juurde – jõudmata ligilähedalegi sellele 700 miljonile –, siis inimestel jääb mulje, et ei olegi viga, näed, meile antakse raha järjest juurde, kõik tegutsevad, näevad nii hullusti vaeva. Aga olukord on hoopis selline, et kui peaks tulema tõsine talv, siis on väga keeruline lume lükkamisega hakkama saada jne, rääkimata aukude lappimisest.

Mis siis inimestel valida on? Inimesed kolivad ääremaadelt ära Harjumaale või nendesse nelja toimealasse, mille kohta ma ütlesin nii, et ilmselt tuleks tõsiselt mõelda selle peale, kas Eesti on siis neli keskust – Tartu, Pärnu, Tallinn ja Jõhvi – ja ülejäänud 11 maakonnakeskust on sellised, nagu nad on. Järsku tasuks tõsiselt hakata kaaluma ja mõtlema selle peale, kuidas maakonnakeskusi arendada?

Meie küsimused ongi seotud kõige eelöelduga. Kokku on neli küsimust ja ma loodan, et regionaalminister vastab nendele selgelt ja konkreetset.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Regionaalminister Siim Valmar Kiisler, palun!

Siim Valmar Kiisler

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Ääremaastumise kohta ma tahaksin sissejuhatuseks öelda, et kõigepealt tuleb meil endale tunnistada ühte asja: meie inimesed ei koli mõnest kandist minema mitte riigi poliitika tagajärjel, vaid kahjuks pigem meie ühistest jõupingutustest hoolimata. Ja see ei ole sugugi mitte ainult Eesti eripära. Kuigi Eestis on see protsess jätkunud juba aastaid, ei ole see kindlasti Eesti eripära. Me näeme sedasama naaberriikides, näiteks Soomes on kindlasti samsugused protsessid. Seal on väga suured regionaaltoetused ja sellest hoolimata ei ole seal seda protsessi suudetud peatada.

Aga nüüd konkreetsed küsimused. Esimene küsimus: "Millised on olnud Teie kui regionaalministri konkreetsed algatused, et ääremaastumist vähendada?" Kõigepealt, nagu ma ütlesin, Eesti riigi kogu tegevus on suunatud ääremaastumise pidurdamisele ja regionaalse arengu tasakaalustamisele. See väljendub pidevas ümberjaotamises tugevamatelt regioonidelt nõrgematele, suurtelt linnadelt väiksematele linnadele ja valdadele. Selle ümberjaotamise tulemusena ehitatakse teid, peetakse ülal koole, lasteaedu ja kultuurikeskusi, ning tuleb ausalt välja öelda, et peetakse ülal ka omavalitsusi, mille ülalpidamiseks ei piisaks isegi 100%-st kohalike inimeste ja ettevõtete maksutavate maksude piirkonda suunamisest.

Kui vaadata kitsamalt regionaalministri tegevusvaldkonna eelarvet, siis meie tegevuses on kaks põhisuunda. Esiteks, kohalike avalike teenuste pakkumise toetamine. Me toetame koolide, lasteaedade ja kohalike keskuste püsimist investeringutoetuste kaudu. Tegemist on kõigi aegade suurima riikliku investeerimisprogrammiga. Teiselt poolt on meie tegevus suunatud töökohtade loomisele erasektoris, seda kompetentsikeskuste, tööstusalade ja kohalike turismiattraksioonide loomise toetamise kaudu. Ka Eesti inimvara aruanne, millele küsijad on viidanud, rõhutab, et ääremaade ellujäämise tagamiseks on eelkõige tugevad regionaalsed keskused, kus inimesed leiavad tööd ja meelelahutust.

Lisaks sellistele suurtele programmidele tegeleme loomulikult ka konkreetsete ääremaade probleemidega, meil on näiteks Setumaa, Kihnu ja Peipsiveere arenguprogrammid, kohaliku omaalgatuse programm, samuti hajaasustuse vee- ja elektriprogramm. Nende programmide vahendusel oleme suunanud miljoneid kroone mitmesugusteks arendustegevusteks ääremaa-del. Näiteks vee kättesaadavust või kvaliteedi parandamist hajaasustuspriirkondades oleme toetanud ligi 2200 korral 5576 inimese jaoks. Kohaliku omaalgatuse programmist on viimase kolme aasta jooksul toetatud ligi 4000 kogukonnaliikmete ühistegevuse projekti, kokku ligi 69 miljoni krooni ulatuses.

Teine küsimus: "Millised on täna ääremaade kohalike omavalitsuste võimalused, loomaks perspektiivseid töökohti? Kuidas te olete neid abistanud?" Esmalt tuleb rõhutada, et eelkõige on ääremaade probleemiks erasektori töökohtade puudus. Töökohti paljudes ääremaade asutustes peab jätkuvalt üleval riik tasandusfondi ja muude riiklike toetuste abil, (näiteks toetus õpetajate palkade maksmiseks). See on kindlasti aidanud säilitada ääremaal avaliku sektori töökohti. Erasektori töökohtade loomisel on aga võtmeroll ikkagi erasektoril ning riik ja omavalitsus saavad siin eelkõige abiks olla eelduste loomisel kohaliku ettevõtluskeskkonna arendamise kaudu. Arvestades, et meie tänased vallapiirid ei ulatu enamasti kaugemale kui kümnekond kilomeetrit, ei pea töökohad tingimata paiknema koduvallas. Seejärel on töökohad ja nende kättesaadavus ääremaal paljuski ka kohaliku koostöö küsimus, sõltudes sellest, kuidas suudetakse kohapeal leida mitme valla peale tõmbekeskused, nii tööstusalad kui turismiobjektid – mõlemad me toetame –, kuhu siis ka ettevõtjad tuleksid. Paraku on paremad eeldused perspektiivsemateks töökohtadeks seal, kus on suurem kriitiline mass inimesi ja teisi ettevõtteid. Tähelepanu pööramine ka maakonna- ja muude olulisemate kohalike keskuste arendamisele võimaldab ääremaa inimestele aga paremat ligipääsu oma piirkonnakeskuses paiknevatele töökohtadele, nii et poleks vaja kolida oma kodukohast mujale, enamasti Tallinna või Tartu linnapiirkonda ja sealt edasi välismaale.

Loomulikult on olulised siin muudki meetmed, sealhulgas sellised, mis keskust ja tema kaugemat tagamaad aegruumiliselt paremini

sidustada aitavad. Tootlike töökohtade vähesus muudes regioonides väljaspool Tallinna ja Tartut on olnud mitme regiooni puhul kindlasti üks arengu kitsaskohti. Võimalused perspektiivseid töökohti luua on minu hinnangul kohalikes omavalitsustes viimasel ajal riigi kaastol kindlasti paranenud ja see protsess on arvatavasti jätkumas. Seda paljuski uuemate regionaalarengu programmide toel, mida oleme viimase aasta jooksul algatanud. Näiteks võib tuua 300 miljoni kroonise kogumahuga piirkondlike kompetentsikeskuste arendamise programmi, mille selge eesmärk on luua ka väljaspool Tallinna ja Tartut kohalike omavalitsuste, teadus- ja haridusasutuste ning kohalike ettevõtete otseses koostöös mitmekesisemaid ja kõrgemat lisandväärtust loovaid kvalifitseeritud töökohti.

Muudest olulisematest regionaalarengu meetmetest, mis aitavad luua perspektiivseid töökohti väljaspool suuremaid tõmbekeskusi, nimetaksin veel piirkondade konkurentsivõime tugevdamise programmi regionaalse külastuse ja ettevõtluskeskkonna infrastruktuuri väljaarendamiseks. 2009. aastal rahastati sellest meetmest kokku 27 projekti 438 miljoni krooni ulatuses. Eelmisel aastal valmis meie ministriumini tellimusel ka spetsiaalne uuring – Eesti regioonide majandusstruktuuri muutuste prognoos. Selle üks ülesanne oli anda regioonidele ja omavalitsustele soovitusi kohaliku ettevõtluskeskkonna ja tööturu kujundamiseks ning kohandamiseks prognoositavate majandusstruktuuri muutustega kaasnevate uute väljakutsete valguses. Ka sellest oleme oodanud abi omavalitsustele, aitamaks tuua edaspidi perspektiivsemaid ja jätkusuutlikke töökohti Eesti äärealadele.

Kolmas küsimus: "Nimetage konkreetseid töökohtade loomise näiteid, mida ääremaade kohalikel omavalitsustel on võimalik realiseerida." Kõigepealt kordan taas, et võtmeküsimus ääremaade eluolu parandamisel on toetada ääremaa arengut soodustavaid tugevaid regionaalseid keskusi, kuhu tekivad ka uued erasektori töökohad. Tõesti, nagu inimvara aruande autoridki on leidnud, on ääremaade omavalitsustel siin vähe ära teha. Juba põhjusel, et enamasti ei asu need keskused nende territooriumil. Seega peame vaatama pigem laiemalt ja lähtuma sellest, et töökohti on vaja ääre-

maadel elavatele inimestele, püüdma leida lahendusi, mis aitavad inimesi.

Konkreetsetel töökohtade loomise näiteid, mida kohalikel omavalitsustel on olnud võimalik nii struktuurifondidest kui riigieelarvest rahastatavate regionaalarengu meetmete toel realiseerida, on palju. Võib julgelt väita, et enamik rahastamisotsuseid kohalike omavalitsuste regionaalsete arendusprojektide toetuseks on toonud endaga kaasa ka otseseid või kaudseid töökohti tööstuse, avalike teenuste, turismi ja muude vaba aja teenuste alal. Konkreetsemalt: aastatel 2008–2010 oleme toetanud 14 piirkondliku tööstusala rajamist või renoveerimist, millega on loodud eeldused sadade uute töökohtade tekkeks väljaspool suuremaid tõmbekeskusi. Näiteks 2009. aastal lõppes Viljandi Kantermaa ettevõtlusala infrastruktuuri arendamise projekt, millega riigi regionaalpoliitika meetme ja omavalitsuse toel on tänaseks loodud 28 uut kohalikku töökohta ja järgmise aasta alguses luuakse veel 102 töökohta. Samuti võib näiteks tuua samal aastal lõppenud Paikuse valla ettevõtlusala väljaarendamise, millega praeguseks on piirkonnas loodud kaks uut ettevõtet ja kümme uut töökohta. Kuna töökohtade loomine toimub vähemalt üheaastase viitajaga tööstusala väljaarendamisest, siis ei ole enamiku toetust saanud projektide puhul veel avaldunud mõjust võimalik rääkida, sest nende teostamine veel kestab.

Näiteid saab tuua ka töökohtadest, mis on loodud ettevõtluse täiendavaks stimuleerimiseks ja uute töökohtade tekitamiseks ääremaale. Näiteks mentori-konsultandi töökoha loomine Setumaale sealsete ettevõtjate nõustamiseks Setumaa arenguprogrammi toetusel.

Kokkuvõtteks võib öelda, et piirkondlike arendusprojektide võimekust luua täiendavaid töökohti oleme pidanud väga oluliseks regionaalarengu meetmete väljundeemärgiks. Sellest võimekusest on üldiselt lähtunud ka arendusprojektide hindamisel, kui tehakse rahastamisotsuseid.

Neljas küsimus: "Kas olete nõus, et kohaliku tulubaasi kärpimine läbi tulumaksuseaduse vähendas oluliselt just ääremaade võimekust majanduskriisi regionaalselt pehmendada?" Selle väitega ma nõus ei ole. Esiteks mõjutab tulumaksuseaduse muutmine omavalitsuste tulumaksu laekumist umbes 3,4% ulatuses. Teiseks on tulumaksu tulude osakaal

ääremaade omavalitsuste eelarves madalam kui keskmisel omavalitsusel nii madalamate palkade kui demograafilise olukorra tõttu. Pigem on neil mitteääremaaliste omavalitsustega võrreldes suurem osakaal just tasandusfondist saadud ressurssidel. Arvestades, et keskmiselt on tulumaksu laekumise vähendamise osakaal omavalitsuste eelarve mahus umbes 2,2%, saame ääremaade puhul rääkida, et see mõju on umbes 1-2% kogu eelarve mahust. Kindlasti oli see mõju suurem, nagu ma ütlesin, suuremate omavalitsuste puhul, mis on keskustes. Seega ei saa me siin rääkida väga olulisest mõjust muude majanduskriisist tulenevate mõjude kontekstis.

Samuti on oluline rõhutada, et säilitamaks kohaliku omavalitsuse toimimisvõimet, on 2010. aasta eelarvesse tasandusfondi kaudu lisatud 120 miljonit krooni, millega toetatakse kohalikke omavalitsusi, kus tulubaas on kõige rohkem vähenenud. Sellega sätitakse n-ö pörand, kust allapoole omavalitsus kukkuda ei saa. Majanduskriisi regionaalseid mõjusid inimestele sai riik pehmenada ja ka pehendas töötukassa kaudu ning toimetulekutoetuse kulude suurendamise ja muude tööturumeetmete kaudu. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Teile on ka küsimusi. Palun, kolleeg Jaanus Marrandi!

Jaanus Marrandi

Täna! Lugupeetud härra minister! Oma etteaste alguses te ütlesite, et ega siin midagi teha ei olegi, et igal pool maailmas on ääremaastumine loomulik protsess, et inimesed lihtsalt ei taha elada maapiirkondades. Samas on poliitikate mõju ikkagi väga selge ja see väljendub ka 2009. aasta inimarengu aruandes, kus on toodud väga ilus tabel Euroopa kohta, õieti kurb tabel Eesti jaoks. Selle põhjal on Eesti Läti järel tagantpoolt teisel kohal ja Makedoonia ees, üsna kehvast naabruses, eelviimasel kohal sissetulekute erinevusel ääremaade ja riigi peamiste kasvukeskuste vahel. See on selgitatav üksnes riikliku poliitika nõrkusega. Kuidas te seda ikkagi kommenteerite, seda Eesti eripäraselt kehvast positsiooni selles tabelis?

Siim Valmar Kiisler

Kõigepealt ma täpsustaksin. Mina ei öelnud, et inimesed ei taha elada maapiirkondades, see oli teie väide. Ma arvan, et väga paljud inimesed tahaksid elada maapiirkondades, aga küsimus on selles, kas nad saavad elada selles kohas, kus neile meeldib, ja samal ajal teha tööd, mida nad armastavad ja mille eest nad saavad ka väärilist tasu – need kaks komponenti peaksid omavahel kokku saama. See on see, mida ka arupärimise esitajate nimel esinenud härra Sarapuu minu meelest väga õigesti puudutas, et kas meil on peale Tallinna, Tallinna ümbruse ja mõnevõrra ka Tartu muid tugevaid keskusi. Ma arvan küll, et meil tuleb maakonnakeskustele rohkem tähelepanu pöörata. Kuigi osa omavalitsuste jaoks ei olegi täna enam nii hull probleem mitte väljaränne, vaid pigem see, et varasemate aastate jooksul kohapeale jäänud inimeste ealine struktuur on selline, et uusi inimesi sünnib seal väga vähe. See iseenesest juba, tingituna n-ö loomulikust iibest, vähendab ääremaal elanikke, mitte enam nii väga väljaränne. Kindlasti tuleb tunnistada, et varasematel aastatel on vähe või, ütleme, mitte piisavalt pööratud tähelepanu maakondlike regionaalsete keskuste tugevdamisele, et ääremaal elav inimene saaks temale sobivat tööd mõõdukas kauguses elukohast.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Nikolai Põdramägi!

Nikolai Põdramägi

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! See luud, mis käivitus ligi 20 aastat tagasi Eestis, on nii jõhkral pühkinud, et tahaks hüüda: "Tule taevas appi!" Professor Mihkel Zilmeri loodud laulus on sõnad: "Oo Eestimaa, oo sünnimaa, kuni su küla elab, elad sina ka." Aga Eesti küla ei ela enam, vaid hingitseb, teeb viimaseid agonaalseid tõmbeid. Vaadake Setumaa või Võrumaa külasid, mis neist on saanud või mis järele jäänud! Teine tuntud lauluke räägib depressiivsetest Eesti väikelinnadest. Arstina tean, depressioonile ja stressile võib järgneda šokk, kooma, krambid ja surm. Nii võib juhtuda, et ka väikelinnad surevad välja. Kolmas tuntud laul ütleb "Mulgimaal, sääl on hea elada. Sääl on uhked metsasalud, suured jõukad Eesti talud." Kus need jõukad talud on, kui

pole enam ei koole, poode, postkontoreid? Lõpuks on kogu Eesti üks ääremaa.

Lugupeetud regionaalminister! Milline on teie panus, et seda ei juhtuks? Kunas tuleb regionaalreform?

Siim Valmar Kiisler

Ma ei tea, mis luuda te täpselt silmas pidades, mis teie meelest ligi 20 aastat tagasi käivitus. Püüan vähehaaval neid väiteid kommenteerida. Kindlasti ei ole jõukad külad Eestimaalt kuhugi kadunud. Ma näen Eestis kohti, kuhu sünnivad uued külad, väga jõudsalt sünnivad uued külad, väga suured ja tugevad külad. Paraku ei toimu see mitte igal pool, vaid ebaühtlaselt üle Eesti. Mis puudutab Setumaa külasid, siis ma arvan, et Setumaa arenguprogramm on päris kõvasti abiks olnud, vähemalt kinnitavad Setumaa valdade esindajad, et toetusprogrammid on neid tublisti aidanud. Nende sõnul on olukord Setumaal paremaks läinud. Mis puudutab koole, siis Eestis oma töö tõttu päris palju ringi sõitnuna julgen kinnitada, et paljudes Eesti väikestes kohtades, mida ka see raport, millele te viitate, on nimetanud ääremaaks, on koolid palju paremas seisukorras kui näiteks Lasnamäel. Nende õpikeskkond on minu arust tunduvalt meeldivam, paljud inimesed hoiaksid palju parema meelega oma lapsi nendes koolides. Kahjuks, nagu ma siin enne viitasin, on meil vaja mõlemat komponenti – nii heas korras koolimaja lastele kui ka töökohta isale, et ta saaks lähedal tööl käia ja samal ajal ka last kooli aidata.

Viimane küsimus oli, et millal tuleb haldusreform. Kahjuks täpset vastust ei oska anda, aga nagu ma ütlesin, loodan väga, et kui ta varem ei tule, siis ta võiks tulla juba järgmisel aastal.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Rääkides elektriprogrammist 21. sajandil, on päris kurioosne, et on inimesi, kes peavad küünlavalgel toimetama. Te alustasite üsna jõudsalt ühe programmiga. Kui kaugele te olete sellega jõudnud ja kui palju on Eestimaal neid talusid, neid peresid, kus täna elektrit ei ole? Mis neist saab?

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Kahjuks ma ei taibanud täpseid numbreid kaasa võtta, aga põhimõtteliselt võin teile öelda, et me oleme selle programmi eluviimise lõpusirgel. Meil on olnud kolm taotlusvooru kõigile, kelle alaline elukoht oli hajasustusega piirkonnas ja kellel kas ei ole kunagi elektrit olnudki või olid elektriliinid segastel aegadel vahepeal ära kadunud. Kõik esitasid oma taotlused ja ma kinnitan teile, et kõik nad saavad oma toetuse ka kätte. Nii et selles mõttes suur tänu Riigikogule, kes elektrituruseaduses meie ettepanekul selle muudatuse heaks kiitis. Kõik inimesed, kes nendele tingimustele vastavad ja on taotluse esitanud, saavad oma taotlusele positiivse lahenduse. Selles suhtes on ainult rõõmusõnumid. (Vahele hüüa saalist.) Kuidas? Valgust ei ole võimalik nendel, kes suuliselt väidavad, et nad elavad alaliselt selles kohas, aga rahvastikuregistris ei ole seda oma elukohana näidanud. On inimesi, kes suuliselt ütlevad, et elavad hajasustuses, aga kirjalikult kinnitavad Eesti riigile, et nad elavad näiteks mõnes linnas, hoopis teises kohas. Selliste leibkondade toetamist me selles programmis ette ei näinud ja selleks on ka selge põhjus, sest vastasel juhul me suunaksime need toetusrahad, mis on Eesti riigi jaoks ikkagi väga suured, lihtsalt kinnisvaraarendusse. Need inimesed, kes on ausalt oma hajasustuses asuva alalise elukoha kirja pannud ja seal ka tegelikult elavad ning on olnud ilma elektrita, selle elektri saavad.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Teid isiklikult tuleb muidugi kiita, olete selle rahvastiku taastootmisega hästi hakkama saanud, aga kahjuks ka ei ela ääremaal. Mis siis selle ääremaaga lahti on, et seal lapsi ei sünni? Reformierakond ärandas teie erakonnalt ja kellelki teiselt veel selle suurepärase emapalga ja mina olen seniajani aru saanud, et see peaks ju igal pool täie hooga lapsi sünnitama panema. Aga nüüd te ütlete, et ääremaal sünnib lapsi vähe. Mis probleemid siis on? Emapalk on, valitsus on justkui kõik teinud, aga lapsi ei sünni. Mis puudu on?

Siim Valmar Kiisler

Kõigepealt, suhtarvuna on suuri peresid ääremaadel rohkem kui keskustes. Niipalju, kui mina olen suutnud statistikat meelde jätta, on maakondadest suhtarvu järgi kõige rohkem lasterikkaid peresid Saaremaal ja näiteks Tallinna elanike arvus on lasterikaste perede protsent väga tagasihoidlik. Tallinnas on väga vähe lasterikkaid peresid. Nii et tegelikult sünnib pigem hajaasustusega, pigem ääremaadel rohkem lapsi, kui me vaatame suhtarve. Probleem on selles, et laste arv pere kohta võib olla küll suur, aga neid peresid, kellel on alaealised lapsed, on suhteliselt vähe, sest paraku on mõnda piirkonda, mõnda omavalitsusse jäänud sellises vanuses elanikkond, kellel ei ole enam alaealisi lapsi. Nii et siin on teistsugused põhjused. Lihtsalt need inimesed, kes on sellises vanuses, et neil võiks olla alaealisi lapsi ja olla neid palju, on varem sellest omavalitsusest või piirkonnast lahkunud – see on see põhjus. Kutsun kõiki üles mõtlema selle peale, et küsimus ei pea alati olema riigi toetusprogrammides, oma perre võib lapsi soetada ka ilma toetuseta. Kutsun kõiki üles sellele mõtlema!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud minister! Inimene elab seal, kus on töö, ja üks sellest tulevadki paljud probleemid, et töökohad on maalt läinud. Aga nad on läinud sellepärast, et kohalikul omavalitsusel on raske ettevõtluskeskkonda luua ja et neilt on raha ära võetud. Olgu, me saime aru, et omavalitsuselt võeti raha ära siis, kui riigil oli raske. Täna me kuulsime siin saalis, et eelarve tulude laekumine on väga hea. Ma küsin siis niimoodi: mis te arvate, miks ei võiks praegu omavalitsuste tulubaasi taastada ja neile raha tagasi anda, kui laekumine on hea? Miks me seda ei tee?

Siim Valmar Kiisler

Ma olen nõus selle algusega, küsimuse sisese juhatausega, et inimene elab seal, kus on töökoht. Nagu ma ennegi ütlesin, me mõtleme väga ühtemoodi selles küsimuses, et sotsiaalsest infrastruktuurist üksi ikkagi ei piisa. Ini-

mestele on vaja tööd ja töökoht peab olema elukohast mõistlikus kauguses.

Te ütlete, et omavalitsused ei suuda enam ettevõtluskeskkonda luua, et raha on ära võetud. Selle väitega mina ei nõustu. Kõige rohkem raha võeti ära nendelt omavalitsustelt, kus oli suhteliselt suur üksikisiku tulumaksu laekumine, näiteks Tallinn kindlasti. Vaatame, kes reaalselt ettevõtluskeskkonda loovad, millised omavalitsused suudavad luua ettevõtluskeskkonda, ettevõtlusinkubaatoreid kõige paremini, anda toetusi töökohtade loomiseks. Need on need omavalitsused, mis on kõige suurema eelarvega ja kõige tugevamad, kõige võimekamad. Nii et siin küll seost ei ole. Paraku on ettevõtluskeskkonna loomisel palju raskemas seisus need omavalitsused, kelle tulukärped ei ole sugugi nii olulised olnud. Näiteks Piirissaarel ei ole mingeid erilisi tulukärpeid märgata, aga sellest hoolimata on neil ettevõtluskeskkonna loomisega väga suuri probleeme. Me toome ühelt poolt äärmusliku näitena Tallinna ja teiselt poolt Piirissaare. Eelarve laekumiste kohta te saite siin täna juba täiendavat infot. Kindlasti ei ole eelarve laekumised sellisel tasemel, nagu nad siin vahepeal olid. Tegin küll omalt poolt ettepaneku omavalitsuste tulubaasi mõnevõrra tõsta, aga kahjuks ei leidnud me valitsuses võimalust seda veel sel aastal teha.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Evelyn Sepp!

Evelyn Sepp

Aitäh! Austatud minister! Ma palun vabandust kõigilt neilt, kelle unistuste tiibu ma oma järgneva küsimusega kärbin, aga on üsna selge, et Eestist ei saa kunagi Hongkongi ega Singapuri. Küll võib meil olla mõningaid muid eeliseid. Meil on metsas palju sigu, palju puid ja palju rohelist, mida mujal võib-olla enam ei ole – see on unikaalne.

On selge, et ääremaastumise vastu suunatud poliitikat kannavad peamiselt kolm asja – need on koolivõrk, töökohad ja elamiseks oluline infrastruktuur. Ma tulen nüüd tagasi sellesama elektriprogrammi juurde. Kui me ääremaale töökohtade loomiseks panustame mitmesugustesse programmidesse, kas me ei peaks siis just nimelt panustama ka elamiseks vajalikku infrastruktuuri? Inimene ei tule ju 21. sajandil

enam oma elu sisse seadma kohta, kus tal ei ole elektrit. See ei ole nagu kannatuste mõõdupuu, et kui sa oled seal juba kannatanud, siis me toome sulle nüüd elektri majja. See võib-olla, vastupidi, elavdaks selle kandi eluolu ja motiveeriks inimesi sinna minema.

Siim Valmar Kiisler

Meil on hajaastustuse toetusprogramm viimastel aastatel siiski väga hästi toiminud. Oleme toetanud uute kaevude ja veevärgi rajamist, on elektriprogramm. Ma arvan aga, et isegi kui on hea koolivõrk, kui on olemas elekter, kui on olemas vesi ja muu eluks vajalik, siis kõige kriitilisem on siinjuures ikkagi töökoht. Et töökoht oleks niisuguses kauguses, et inimene saab kodust, kus talle meeldib elada, millest puud, rohelus ja sead, nagu te ütlesite, ei ole kaugel, mõistliku ajaga tööle sõita. Seetõttu, veel kord nõus arupärijatega, et me peame rohkem tähelepanu pöörama töökohtade loomisele maakondlikes ja regionaalsetes keskustes.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Aitäh, proua juhataja! Selge see, et koalitsioonis olekul on oma hind, et valitsus ei koosne ju teist üksinda. Millistest algatustest te olete pidanud loobuma ja kuivõrd te regionaalministrina olete saanud selles koalitsioonis oma plaane realiseerida? Ühest asjast ma rääkisin juba, haldusreformist. Kindlasti oleks olukord palju parem, kui te saaksite need plaanid, millest te olete meile siin rääkinud, ellu viia. Millised on need asjad, head algatused, millest te olete pidanud selle koalitsiooni nimel loobuma?

Siim Valmar Kiisler

Aitäh! Üldiselt on ju toetusprogrammidega ikkagi väga hästi läinud. Võtkem seesama näide elektriühenduste toetamisest, millest oli palju aastaid räägitud ja mille me saime nüüd ära teha, selleks leiti rahalised vahendid. Nagu ma siin eelmisele arupärimisele vastates rääkisin – ei mäletagi enam, võib-olla oli see isegi sama arupärimine –, on regionaaltoetused järgmisel aastal, võrreldes selle aastaga, protsentuaalselt kõige rohkem kasvav valdkond kõigi ministriumide üleselt. Kasv on 76%.

Selles suhtes ei saa kurta, toetusprogrammide osas läheb hästi. Võin uhkust tunda, et meie valdkonnas on nende plaanide ellurakendamise ja eurorahade kasutuselevõtu näitajad väga head, võrreldes teiste valdkondadega. Võime statistikast tuua välja väga häid arve.

Kahju on tõesti, et haldusreformiga ei ole õnnestunud edasi liikuda. Kui te küsite, kas olen pidanud loobuma, siis ei, loobunud ma jätkuvalt ei ole. Ka seesama teema, millest me selle arupärimise raames räägime, taandub ju ka lõpuks sellele, kas meil on osas piirkondades väga killustunud, väga pisikesed omavalitsused, kes ei suuda ettevõtluskeskkonda sisuliselt toetada, selle loomisele kaasa aidata, või on meil ka nendes piirkondades omavalitsused, millel on võrreldavas suurusjärgus eelarved, võrreldavas suurusjärgus spetsialistide arv ja nad suudavad konkureerida meie ühe-kahe suurema omavalitsusega.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra minister, küsimustele vastamise eest! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõne-soove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

14. Arupärimine krooni ja euro võltsimise ohu kohta (nr 486)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde. Riigikogu liikmete Rein Ratase, Tiit Kuusmiku, Jüri Ratase, Arvo Sarapuu ja Nikolai Põdramäe 3. augustil esitatud arupärimine krooni ja euro võltsimise ohu kohta. Ma palun kõnepulti kolleeg Nikolai Põdramäe!

Nikolai Põdramägi

Lugupeetud Riigikogu esimees! Riigikogu Keskerakonna fraktsiooni viis liiget esitasid 3. augustil s.a siseministrile arupärimise krooni ja euro võltsimise ohu kohta. Lugupeetud siseminister Marko Pomerants! Pärast euro kasutuselevõttu võib Eestis organiseeritud kuritegevuse surve suurenedada. Kindlasti proovib rahvusvaheline organiseeritud kuritegevus meie peal ära kõik trikid, mida on varem mujal kasutatud. Võltsitud euroga võitlemise raskusi on tunnistanud ka euroala rahandusministrid. Organiseeritud kuritegevuse kasutada on piisavalt head trükimasinad, et toota ükskõik milli-

seid rahatähti. Organiseeritud kuritegevusele loob õitsva pinnase ka Eesti majanduskriis.

Seetõttu on meil teile kolm küsimust. Kas te näete võimalust, et euro tulek võib luua Eestis senisest soodsama pinnase organiseeritud kuritegevusele ja organiseeritud kuritegevuse imbustumisele meie majandusse? Kas Eesti politsei julgeolekustruktuurid on võtnud tarvitusele täiendavaid meetmeid, et piirata organiseeritud kuritegevuse imbustumist Eestisse ning võltseurode kasutuseletulekut Eestis? Küsimused on esitatud ministrile ka kirjalikult.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Nikolai Põdramägi! Palun, härra siseminister, vastamiseks kõnepultil!

Marko Pomerants

Tere õhtust! Järgmised tunnid me vedame koos, teie küsides ja mina arupärimistele vastates. Kõigepealt esimene arupärimine, mis puudutab krooni ja euro võltsimise ohtu. Ausatud Riigikogu liikmed Rein Ratas, Tiit Kuusmik, Jüri Ratas, Arvo Sarapuu ning Nikolai Põdramägi! Kõigepealt tänan teid, et te 3. augustil mulle sellise arupärimise esitasite ja tunnete muret euro võltsimise ohu pärast. Sisesejuhatuseks teema käsitlemisele võin öelda, et eurorahatähtedel kasutatakse mitmeid kõrgtehnoloogilisi turvaelemente, mis muudab nende reprodutseerimise ja võltsimise äärmiselt keeruliseks. Ehtsa pangatähe saab sularaha kasutaja kindlaks teha mõne sekundiga. Selleks tuleb rahatähte vaid katsuda, kallutada ja vaadata erineva nurga alt. Nägemispuudega inimestel on võimalik ehtne rahatäht tuvastada kompamise teel, sest eurorahatäht sisaldab ka kombitavaid turvaelemente. Eesti Pangal on 2010. aasta jooksul kavas korraldada mitmesuguseid koolitussarju sularaha käitlejatele, see puudutab siis kaupmehi ja ettevõtjaid. Koolituse raames jagatakse ka laiale avalikkusele massimeedia, brošüüride, reklaami, otsepostituse, näituste ja muude eurorahaprojektide vahendusel teavet euro turvamärkide kohta. Koolituse eesmärk on jagada teavet euro sularaha turvaelementide kohta, et minimeerida euro sularaha võltsingute levikut. Eesti Panga poolt praeguseks läbiviidud küsitluste järgi on Eesti inimene eurorahaga juba piisavalt hästi kursis ning teab, milline see välja näeb ning millised on turvaelemendid, mida kahtluse

korral kontrollima peab. Muide, soovitan kõigile minna homme, kui teil on veidike aega, Ahhaa keskusesse Vabaduse platsil, seal on parasjagu üleval näitus, kus on väga detailselt selgitatud, mismoodi euro välja näeb, alates sellest, millest tehakse paber, ja kuidas selle turvalisusega on. Nii et väga õpetlik ja ülevaatlik näitus.

Nüüd küsimuste juurde. Esitatud arupärimises sooviti saada vastust küsimusele, kas ma siseministrina näen võimalust, et euro tulek võib luua senisest soodsama pinnase organiseeritud kuritegevuse imbustumisele Eestisse ning võltseurode kasutuseletulekule Eestis. Üha laiemal üleilmastumise olukorras ei ole riigipiirid rahvusvahelisele organiseeritud kuritegevusele juba enam aastaid takistuseks. Nii nagu ei ole üleilmastumisest puutumatud enamik riike maailmas, ei ole seda kindlasti ka Eesti. See käib ka rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse kohta. See, et euro kasutuselevõtt loob senisest eriliselt soodsama pinnase organiseeritud kuritegevusele Eestis, ei tundu tõenäoline, sama puudutab ka majandusse imbustumist.

Teine küsimus: "Kas Eesti politsei julgeolekustruktuurid on võtnud tarvitusele täiendavaid meetmeid, et piirata organiseeritud kuritegevuse imbustumist Eestisse ning võltseurode kasutuseletulekut Eestis?" Eesti politsei tegeleb igapäevaselt rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastase võitlusega, kriminaalpolitsei rakendab kõiki seadusega antud võimalusi piiramaks võltsitud eurokupüüride Eestisse jõudmist. Selles osas tehakse aktiivset koostööd naaberriikide kriminaalpolitsei ning Europoliga, samuti koolitame Eesti politseinikke ja piirivalvureid ning õpetame neid võltseurosid kiiresti ära tundma.

Kolmas küsimus: "Kui palju politsei prognooside hinnangul võltseurosid saab kahe aasta pärast ringluses olema ja kui palju on see valeraha protsent suurem, võrreldes kroonidega?" Kui palju saab kahe aasta pärast võltsitud eurokupüüre Eestis ringluses olema, on konkreetselt prognoosida raske. Arvestades aga eurotsooni kuuluvate riikide senist kogemust, saab neid kindlasti olema senisest oluliselt rohkem. Seni on Eestis aastas ringlusest kõrvaldatud sõltuvalt aastast 50–100 võltsitud eurokupüüri ning ca 250 ühikut võltsitud kroone.

Politsei kavatseb reageerida iga avastatud võltsitud eurokupüüri uurimisse tõsiselt.

Täna tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra siseminister! Nüüd küsimused. Palun, kolleeg Rein Ratas!

Rein Ratas

Täna, esimees! Hea politseiminister! Palun alandlikult vabandust, auväärt siseminister! Kas te peate piisavaks meie Politsei- ja Piirivalveameti rahvusvahelist koostööd jõulise internatsionaalse kuritegevuse tõkestamiseks Eestis, eriti pärast meie üleminekut ühisrahale? Olen rääkinud.

Marko Pomerants

Aitüma! Koostöö on politseil olemas igas suunas, kui ma ilmakaari silmas pean, kõikide naaberriikidega ja Europoli kaudu ka kõikide nende riikidega, kes meie vahetud naabrid ei ole. Koostöö puudumise üle me küll kuidagi kurta ei saa.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra siseminister! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

15. Arupärimine kodanike juurdekasvu kohta (nr 487)

Esimees Ene Ergma

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Olga Sõtniku, Vladimir Velmani, Nelli Privalova, Tiit Kuusmiku ja Evelyn Sepa 3. augustil esitatud arupärimine kodanike juurdekasvu kohta. Palun kõnepulti kolleeg Olga Sõtniku!

Olga Sõtnik

Lugupeetud proua juhataja! Head kolleegid! Lugupeetud minister! Meie arupärimine puudutab kodanike juurdekasvu. 16. juulil avaldas Politsei- ja Piirivalveamet pressiteate, mis ütles, et Eesti kodanike juurdekasv on jätkuvalt vähenemas. Esimesel poolaastal andis Vabariigi Valitsus kodakondsuse 512 inimesele, mida on ligi kaks korda vähem kui mullu samal ajal. Suurem osa nendest inimestest olid enne kodakondsuseta inimesed ja Venemaa

kodanikke oli 34. Selle aasta 1. juuli seisuga oli Eestis kehtiv elamisluba või elamisõigus 102 749 määratlemata kodakondsusega inimesel ja see suur määratlemata kodakondsusega inimeste arv ei vähene. Kodanike juurdekasv näitab selgelt, et riik ei ole teinud piisavalt tööd, et siduda siin elavaid etnilisi vähemusi Eesti riigiga ning pakkuda neile võimalusi positiivseks enesemääratluseks.

Sedasama märgib ka hiljuti avaldatud inimvara raport, mis ütleb, et "riikliku integratsiooni poliitika põhiülesanne on kõigi Eesti elanike ühise euroopaliku Eesti riigi identiteedi tugevdamine. Samas tunnetavad rahvusvähemuste esindajad nii sotsiaalset kui ka kultuurilist tõrjumist. Eesti inimarengu aruande (2008) andmetel ei pea ligi pooled mitte-eestlastest ennast põhiseaduslikus mõttes Eesti rahva hulka kuuluvaks, s.o ei tunneta endal vastutust Eesti ühiskonna arengu eest. Eesti riiki usaldab täielikult vaid veerand ja poliitilisi institutsioone napilt kümnendik mitte-eestlastest."

Arupärimine on esitatud augustikuus ja septembrikuus esitleti lõimumiskava monitooringut, mis kinnitas neid andmeid ja tegelikult tõi välja ka selle, et umbes 40% nendest mitte-kodanikest ei soovi saada ühegi riigi kodakondsust. Lähtuvalt kõigest sellest on meil kaheksa küsimust, millele loodame saada ammendavad vastused. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, Olga Sõtnik! Palun, härra siseminister, kõnepulti vastama!

Marko Pomerants

Head küsijad! Täna ka selle arupärimise eest! Ma vaatasin, kas küsimusi oli tõesti nii palju, aga neid on tõepoolest kokku kaheksa. Niisiis, 3. augustil olete mulle esitanud mitu küsimust, mis puudutavad kodanike juurdekasvu riigis. Hakkame otsast peale. Esitatud arupärimises soovite saada vastust küsimusele, millega ma põhjendan tendentsi, et Eesti kodanike juurdekasv on aastast aastasse vähenemas, kuigi määratlemata kodakondsusega inimeste arv on jätkuvalt suur – üle 100 000 isiku.

Minu arusaamad. Enamik määratlemata kodakondsusega isikuid, kes on soovinud taotleda Eesti kodakondsust, on seda juba teinud ja kindlasti ei saa üks õigusriik anda kodakond-

sust ühepoolset, vägisi. See eeldab inimese isiklikku tahet, soovi kodakondsust saada, ja olenevalt sellest, millised on kodakondsuse taotlemise võimalused, ka omapoolset panustamist. Üldiselt võib öelda, et määratlemata kodakondsusega isikute arv on aastast aastasse selgelt vähenemas. Näiteks ajavahemikus 2000–2010 on 2010. aasta 1. juuli seisuga naturalisatsiooni korras Eesti kodakondsuse saanud ligi 40 000 (39 269) määratlemata kodakondsusega isikut. Kui vaadata statistikat, siis tõepoolest, maksimumaasta oli 2005. aasta, kus naturalisatsiooni korras sai kodakondsuse 6635 inimest. 2006. aasta 4300 inimesega oli juba tagasihoidlikum ja möödunud aastal lisandus neid 556. Ka kehtiva elamisloaga määratlemata kodakondsusega isikute arv on viimastel aastatel pidevalt vähenenud, alates 2006. aastast umbes viiendiku võrra.

Kui nüüd edasi minna, siis Siseministerium ja tema valitsemisala asutused on iga aasta tõhustanud teavitustööd ja selgitanud Eestis elavate kodakondsuseta isikute kodakondsuse saamise tingimusi ja vajalikkust. Näiteks hakati juba 2008. aasta veebruaris koostöös perekonnaseisuametnikuga määratlemata kodakondsusega lapsevanemaid lapse sünni registreerimisel teavitama, et neil on võimalus taotleda oma lapsele lihtsustatud korras Eesti kodakondsust. Teavitustegevuse tulemusena on enamik vanemaid asunud oma äsja sündinud lapsele Eesti kodakondsust taotlema. Samuti on vene õppekeele koolides läbi viidud Eesti kodakondsuse alaseid infotunde. Infotundides on jagatud Eesti kodakondsust ja selle saamist tutvustavaid ülevõtteid ning selgitatud eri vanuserühmadele Eesti kodakondsuse saamise võimalusi. Nimetatud teavitustegevus on saanud koolidelt positiivse tagasiside ning andnud häid tulemusi.

Siseministerium on saatnud nendele koolidele, kus õpib enim alla 15-aastaseid määratlemata kodakondsusega õpilasi, kirju palvega teha Politsei- ja Piirivalveametiga koostööd ning edastada pärast vastava päringu saamist Politsei- ja Piirivalveametile koolis õppivate määratlemata kodakondsusega õpilaste andmed. Politsei- ja Piirivalveamet planeerib koolidelt küsida andmeid seal õppivate määratlemata kodakondsusega laste kohta, et neid personaalselt nõustada, selgitada Eesti kodanikuks olemise eeliseid ning teavitada Eesti

kodakondsuse saamise võimalustest. Lisaks nõustatakse Politsei- ja Piirivalveameti prefektuuride kodakondsus- ja migratsioonibüroode teenindustes kodakondsuse taotlemise võimalustest personaalselt kõiki inimesi, sõltumata vanusest. Mina siseministrina panustasin sellesse protsessi viimati sellel laupäeval, sealt ka minu arusaamine, et Ahhaa keskuses on huvitav euroraha näitus. Nimelt olime kutsunud sinna need vanemad, kellel endal on kodakondsus määratlemata ja kelle lapsed võiksid saada kodakondsuse lihtsalt, ainult avaldust kirjutades.

Teine küsimus: "Kogu 2009. aasta jooksul andis valitsus Eesti kodakondsuse 1670 inimesele (mis on väiksem kodakondsuse saanud inimeste hulk iseseisvuse taastamise järel), samas määratlemata kodakondsusega inimeste arv vähenes mullu 5502 inimese võrra. Kui eeldada, et suurem osa uutest kodanikest on endised määratlemata kodakondsusega isikud, siis mis on saanud ülejäänud 3800 inimesest, kelle võrra määratlemata kodakondsusega isikute arv vähenes?" 2009. aastal registreeriti 1775 Eesti kodakondsuse soovi avaldust. Nendest 1670 oli selliseid inimesi, kellele Vabariigi Valitsus otsustas anda Eesti kodakondsuse, mis on tegelikkuses suur osakaal, võrreldes esitatud sooviavaldustega. 2010. aasta esimese poolaasta andmete analüüsimisel on selgunud, et kõige olulisem määratlemata kodakondsusega isikute arvu vähenemise põhjus oli mõne teise riigi kodakondsuse saamine. Nimetatud põhjustel tunnistati elamisluba kehtetuks või muudeti infosüsteemis välismaalase kodakondsuse andmeid 493 juhul. Kui me viime nüüd selle 2009. aastasse, mille kohta meil otse selliseid andmeid ei ole, siis proportsioon on natuke üle poole. 51% ehk umbes 1900, 1916 võiks olla selliseid inimesi, kes on võtnud mõne teise riigi kodakondsuse.

Teine oluline määratlemata kodakondsusega isikute arvu vähenemise põhjus oli isiku surm. Sellel põhjusel vähenes määratlemata kodakondsusega isikute arv 345 juhul ja see on ca 36%. Eesti kodakondsuse saamine oli määratlemata kodakondsusega isikute arvu vähenemise põhjuseks 124 juhul – me räägime 2010. aasta esimesest poolaastast –, ja kui me selle viime tagasi 2009. aastale, siis on suurusjärk umbes 500 isikut ja võib öelda, et need inimesed on meil enam-vähem üles leitud.

Niimoodi see vähenemine kolmes jaos toimubki: surm, mõne muu riigi kodakondsus, Eesti kodakondsus.

Kolmas küsimus: "1992. aastal oli määratlemata kodakondsusega isikuid 32%, 1999. aastal 13% ja praegu alla 9% elanikkonnast. Kui paljud nendest inimestest on saanud Eesti, Vene Föderatsiooni ja teiste riikide kodanikeks?" 2010. aasta esimeses ja teises kvartalis on mõne teise riigi kodakondsuse omandanud määratlemata kodakondsusega isikute jaotus järgmine. Venemaa Föderatsioon – esimeses kvartalis 488 taotlejat, s.o 99%, teises kvartalis 349 taotlejat, mis on 98. Kogu taotlejate arv on esimeses kvartalis 493 ja teises kvartalis 355. Ülejäänud juhud on väga üksikud: esimeses kvartalis Ukrainast 2, teises 5; Valgevenest mõlemas kvartalis 1; Leedust esimeses kvartalis 1, teises 0; Lätist esimeses kvartalis 1, teises 0. Niisiis, põhiliselt Vene kodakondsus.

"Milline on kodakondsuseta inimeste vanuseline, sooline ja regionaalne jaotus?" Soolise jaotusega me jääme hätta, sellist statistikat meil ei ole. Määratlemata kodakondsusega isikute vanuseline ja regionaalne jaotus 1. juuli seisuga 2010. aastal on järgmine. Harjumaal alla 15-aastaseid määratlemata kodakondsusega isikuid on 1040, see arv on suurim, 15-aastaseid ja vanemaid on 59 000 ja kokku on määratlemata kodakondsusega 60 159. Ida-Virumaal on kokku 29 582, nendest alla 15-aastaseid 671; Tartumaal 3485, alla 15-aastaseid 77; Lääne-Virumaal 2432, alla 15-aastaseid 45; Pärnumaal 1706, alla 15-aastaseid 44; Valgamaal 1756, alla 15-aastaseid 67; Läänemaal 815, alla 15-aastaseid 12; Raplamaal 471, alla 15-aastaseid 7; Viljandimaal 479, alla 15-aastaseid 9; Jõgevamaal 446, alla 15-aastaseid 7; Järvamaal 361, alla 15-aastaseid 3, Võrumaal 247 ja üks alla 15-aastane kodakondsuseta isik; Põlvamaal vastavalt 272 ja 5; Saaremaal on määratlemata 164 ja alla 15-aastaseid 0; Hiiumaal 14 ja alla 15-aastaseid 0. Need inimesed, kelle kontaktaadress on väljaspool Eesti Vabariiki, on siin veel eraldi, neid on kokku 309 ja 7 nendest on alla 15-aastased. Nii et kokku on see arv 102 698, kellest alla 15-aastaseid on 1995 ja üle 15-aastaseid 100 703. Nagu ma ütlesin, soolise jaotuse kohta meil andmeid ei ole. Seda arvu 1995 tuleb hinnata positiivsena. See on õnneks ikkagi selline tagasihoidlik arv. Aga üks peredes on ka

väga erinevaid juhtumeid, ühes peres võib olla nii ühe riigi kodakondsusega, määratlemata kodakondsusega kui ka peagi naturalisatsiooni korras kodakondsust saavaid järeltulijaid. Nii et maailm on väga mitmekesine. Vastavalt seadusele ja võimalustele seda kodakondsust võetakse.

Viies küsimus: "Mis on peamised põhjused, miks määratlemata kodakondsusega inimesed ei võta Eesti või muu riigi kodakondsust?" On mitmesuguseid põhjusi, miks paljud Eestis elavad inimesed ei ole veel omandanud Eesti või mõne muu riigi kodakondsust. Enamikul inimestel ei ole kas oma igapäevaelus praktilist vajadust kodakondsuse järele või meeldiks neile pigem topeltkodakondsuse võimalus. 2008. ja 2009. aastal tegi Turu-uuringute AS Siseministeeriumi tellimusel uuringu "Hinnangud Eesti kodakondsuspoliitikale 2008". Uuringu eesmärk oli leida vastused küsimustele, miks ei ole määratlemata kodakondsusega isikud taotlenud Eesti kodakondsust ja millised on tegurid, mis ajendaksid määratlemata kodakondsusega isikuid seda taotlema. Määratlemata kodakondsusega inimesed nimetasid põhjusena, miks nad pole seni kodakondsust taotlenud, eelkõige suutmatust sooritada kodakondsuse ja põhiseaduse tundmise eksamit või eesti keele eksamit. Selgitusena nimetati järgmisi põhjuseid: esiteks, vähene eesti keele oskus (puuduliku keeleoskuse põhjusena nähti nii iseenese vähest motiveeritust, keele omandamiseks vajaliku suhtluskeskkonna puudumist kui ka keeleõppe võimaluste vähesust); teiseks, vajadus kodakondsuse järele puudub (eelkõige töid seda välja eakamad vastajad, kes olid pensionil ning ei näinud kodakondsuses enam väärtust). Tuleb siiski lähtuda põhimõttest, et kodakondsuse taotlemine on isiku subjektiivne õigus, mitte kohustus. Riik saab üksnes julgustada määratlemata kodakondsusega isikut kodakondsust taotlema. Samuti ei ole võimalik olla riigi kodanik, oskamata riigikeelt ning tundmata põhiseaduslikku korda.

Kuues küsimus: "Milline on olnud Eesti kodakondsusest loobumise tendents? Palume tuua andmed alates 1991. aastast. Millised on peamised põhjused, miks inimesed loobuvad kodakondsusest, ning milliste riikide kodanikuks nad saavad?" 1991. aastal ei tehtud ühtegi Eesti kodakondsusest vabastamise otsust, sest kodakondsuse seadus taaskendati alles

26. veebruaril 1992. aastal. Eesti kodakondsusest vabastamise esimesed otsused tehti alles 1993. aastal. Seega alates 1991. kuni 1992. aastani Siseministeeriumil kahjuks puuduvad igasugused andmed Eesti kodakondsusest loobumise kohta, neid ei saagi olla. Ajavahemiku kohta 1993–2010 august on meil informatsioon Eesti kodakondsusest vabastatud isikutest olemas. Kui vaadata seda aega, siis nähtub, et sel ajavahemikul loobuti Eesti kodakondsusest enim 1999., 2000. ja 2002. aastal. Pärast Eesti ühinemist Euroopa Liiduga on Eesti kodakondsusest loobunute arv oluliselt vähenenud. Oluliseks Eesti kodakondsusest loobumise vähenemise põhjuseks on kindlasti asjaolu, et paljud riigid on sätestanud topeltkodakondsuse võimaluse. Seega ei taotle sünnijärgsed kodanikud mõne teise riigi kodakondsuse taotlemisel Eesti kodakondsusest vabastamist.

Minu aeg on läbi.

Esimees Ene Ergma

Aeg on läbi, lugupeetud minister. Teile on ka küsimus. Aitäh ettekande eest, aga selle aeg on 15 minutit! Palun, kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Aitäh, proua juhataja! Austatud minister! Mida kavatseb valitsus ette võtta, et inimesed hakkaksid Venemaa Föderatsiooni kodakondsusele Eesti kodakondsust eelistama? Või ei ole valitsus sellest huvitatud?

Marko Pomerants

Aitüma! Valitsus omalt poolt nende institutsioonide isikus, kes kodakondsuspoliitikaga või määratlemata kodakondsusega isikute arvu vähendamise tegelevad, panustab igati sellesse, et võetav kodakondsus oleks Eesti kodakondsus. Aga nagu ma ütlesin, tegemist on inimese vaba tahtega ja põhjusi võib olla väga erinevaid, siin mingisuguse dekreediga või määrusega kätt ette panna ei saa.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Täna teid vastuste eest! Väga kahju, et teie aeg lõppes ära enne, kui te jõudsite

kõikidele küsimustele vastata. Ma väga loodan, et te saate mulle meilile saata oma vastuste ettekande teksti, kus on tõesti palju huvitavaid fakte ja numbreid, ma oleksin väga tänulik.

Minu küsimus on selline. Kui mu mälu ei peta, siis üks integratsiooni- või lõimumiskava eesmärkidest on õiguslik-poliitiline integratsioon, mis näeb ette kodakondsuseta isikute arvu vähenemist. Kuidas teile kõikide nende arvude valguses tundub, kas integratsiooniprotsess on olnud Eestis selles osas tulemuslik või ei?

Marko Pomerants

Kõigepealt see esimene asi, mis puudutab andmestikku. Kindlasti võite selle saada, seal on ka tabelid, mis on ülevaatlilikud ja on teile kindlasti abiks. Määratlemata kodakondsusega isikute arv on aastast aastasse vähenenud. Kui võtta lihtsalt kriteerium kui fakt, siis võib öelda, et selles osas on ta olnud edukas. Aga kindlasti on integratsioon palju enam kui lihtsalt kodakondsuse statistika, see on ikkagi sisuline protsess, kus inimesed saavad selle riigiga lähedasemaks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Kas teid kui siseministrit ei häiri olukord, kus rohkem kui 100 000 inimesel ei ole Eestis üldse kodakondsust? Tahakski teada, härra minister, missugune on teie prognoos, kui kaua niisugune olukord meil Eestis kestab.

Marko Pomerants

Kõigepealt ma tahan öelda, et see arv on olnud oluliselt suurem ja vähenemistendents on olnud pidev. Selline olukord, kus meil on kodakondsuseta isikuid, kestab Eestis riigis ikkagi veel mitukümmend aastat. Protsendina on see ju kogu aeg vähenenud, seda näitab ka statistika. Kindlasti on see, ma julgen öelda, väga väike probleem, mis puudutab just nimelt nooremat põlvkonda, alla 15-aastaseid. Vanemad valivad, kui vähegi võimalik, oma lastele Eesti kodakondsuse. Me saame aru, et vanemale põlvkonnale või tänapäeva tööealistele ei ole naturaliseerimisprotsess nii lihtne kui koo-

liealisele, kellel on võimalik oma keeleksam näiteks koos põhikooli eksamiga sooritada, see läheb neil palju loomulikumat teed pidi. Nii et arv väheneb ja ma arvan, et järjest rohkem uut põlvkonda, kes peale kasvab, on Eesti kodakondsusega ning saab osaleda Eesti riigi elus igakülgselt.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Evelyn Sepp!

Evelyn Sepp

Aitäh! Austatud minister! Riigikogu kodukord on küll sedavõrd jäik, et määrab ajalisel ettekande maksimaalpikkuse, aga mitte vastuste maksimaalpikkust. Vastastikuse vastutuleku korras ma palun teil ära vastata ka need seni vastamata küsimused. Täiendan muu hulgas oma küsimust veel ühe elulise näitega, millele ma ootan samuti teie kommentaari. Nimelt selline lugu Eestist: laps on alla 15-aastane, sündinud Eestis, vanematel ei ole Eesti kodakondsust, nad on kodakondsuseta isikud. Olukord, millesse see laps sattus, oli selline, et tema vanemad ei saanud taotleda talle mitte kodakondsust, vaid said esitada taotluse, kodakondsuse saab laps aga siis, kui üks tema vanematest kodakondsus- ja keeleeksami ära teeb. Ja kuna vanem kukkus eksamil läbi, siis see alla 15-aastane laps Eesti kodakondsust ei saanud. Tõsi, tänaseks on ta 15-aastane ja on ise eksami ära teinud. Nii et lihtsalt pisut eksitav info. Palun teie kommentaari, millega võib tegemist olla.

Marko Pomerants

Kui see laps oli alla 15 aasta vana, mõlemad vanemad on määratlemata kodakondsusega ja laps on sündinud hiljem kui 1992, siis vist ei peaks seaduse järgi olemagi vaja muud, kui et tuleb kirjutada see avaldus. Nüüd juhtumil, kui üks vanem on mingisuguse muu kodakondsusega, ei ole Eesti kodanik – ka mina puutusin laupäeval kokku sellise juhtumiga –, ja tegemist on väikelapsega, siis ei olegi lühivaates mingisugust muud varianti, kui et üks kodakondsuseta vanem ikkagi oma naturalisatsiooni korras eksami ära teeb ja taotleb siis kodakondsust nii iseendale kui ka oma lapsele. Hetkel siin seaduslikult mingit muud varianti ei ole. Nii et motivatsioon on siis õppida nii enda kui lapse eest.

Aga tuleme nüüd vastuste juurde. Mis kodakondsusesse siis minnakse, kui Eesti kodakondsusest vabastatakse või vabastust küsitakse? Vastus on, et ennekõike võetakse Soome, Venemaa Föderatsiooni, Rootsi või Saksamaa kodakondsus. Kui võtta üldarvud, siis näiteks Soome puhul on see arv 1993. aastast alates 1707, Venemaa puhul 471, Rootsi puhul 425 ja Saksamaa puhul 253.

Seitsmes küsimus: "Milline on olnud määratlemata kodakondsusega inimeste juurdekasv viimastel aastatel?" Aastas sünnib ligikaudu 600 määratlemata kodakondsusega last. Siseminister teeb pidevalt teavitustööd määratlemata kodakondsusega laste vanematele. Mina ise ministrina olen kirjutanud ka alla kirjale, kus on personaalne pöördumine. Mitmesugused teavitusüritused on oma eesmärgi täitnud, nii et 80% sündinud lastest saab Eesti kodanikuks esimese eluaasta jooksul, st enne, kui nad elamisloa saavad.

Viimane küsimus: "Mida kavatseb Vabariigi Valitsus ette võtta, et kodakondsuseta inimeste arv väheneks märkimisväärselt?" Sellele ma juba vastasin, et kiiret arengut siin kindlasti olla ei saa. Aga me tegeleme ennekõike nendega, kes sünnivad Eesti riigis, nende puhul on see võimalus kõige lihtsam. Endiselt jäävad alles kõik need meetmed, mis puudutavad keeleõpet ja ka tasumist eksami sooritamisel.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra siseminister! Avan läbirääkimised ja kutsun kõnetooli kolleeg Olga Sõtniku.

Olga Sõtnik

Lugupeetud proua esimees! Head kolleegid! Härra minister! Täna teid veel kord vastuste eest! Te olite integratsioonipoliitikale hinnangu andmises küllaltki optimistlik, aga mina olen siiski veendunud, et meie lõimumispoliitika on kahjuks läbi kukkunud. Me oleme 20 aasta jooksul kulutanud miljoneid kroone nii Eesti kui ka Euroopa Liidu maksumaksjate raha integratsiooniks, kuid oleme jätkuvalt olukorras, kus 100 000 inimest on mittekodanikud ja nendest 40% ei soovigi ühegi riigi kodakondsust. Naturalisatsiooni tempo on iga aastaga aeglustumas ning üha rohkem halli passi omanikke võtab kolmandate riikide kodakondsuse.

Kakskümmend aastat integratsiooni on viinud selleni, et 50% venekeelsetest eestimaalastest ei tunne ennast Eestisse kuuluvat ehk ei tunneta vastutust Eesti ühiskonna arengu eest. Ainult 16% usaldab Eesti riiki ning Vabariigi Valitsust ja Riigikogu veelgi vähem – alla kümnendiku. Venekeelse elanikkonna eesti keele oskus pole samuti märkimisväärselt paranenud. Ainult 50% arvab, et nende eesti keele oskuse tase on kas hea või keskmine. Dokumentides me raporteerime oma koostööpartneritele Euroopa Liidus ja mujal, kui edukad on meie integratsioonikavad. Tegelikult aga näeme, et Eesti riik ei ole suutnud Eestis elavaid etnilisi vähemusi riigi arengusse piisavalt kaasata ega luua toimivat multikultuurset ühiskonda, kodakondsuse probleemi lahendamiseks rääkimata.

Miks siis mittekodanikud pole huvitatud Eesti kodakondsusest? Minister tõi mõningad põhjused, miks inimesed ei kiirusta Eesti kodakondsust võtma. Laias laastus võib need põhjused jagada kolmeks. Esiteks, keeleksamiga seotud põhjused, teiseks, pragmaatilised põhjused ning, kolmandaks, emotsionaalsed kaalutlused. Integratsiooni monitooringu andmetel on kõige suurem probleem eesti keele äraõppimine, samuti on eksam liiga keeruline. See on muidugi omamoodi fenomen, sest siamaani pandi integratsiooniprotsessis suuremat rõhku just keelele ning sellele kulutati kõige rohkem ka raha. Siit võime teha järelduse, et tõenäoliselt ei ole keeleõpe olnud sugugi efektiivne ning kasutatavad meetodid ja meetodika ei toimi.

Teine osa sellest probleemist on see, et keeleksam on keeruline. Ise ma pole pidanud eesti keele eksamit kvalifikatsioonikeskuses sooritama, kuid olen kuulnud oma tuttavatelt ja sõpradelt, kes on seda teinud. Vestlusteemad on väga elukauged, vestelda näiteks autokarburatoritest ei oska suurem osa inimestest emakeeleski, rääkimata võõrkeelest. Samuti on väga raske teha kuulamisülesandeid, sest kasutatavate salvestiste kvaliteet on väga vilets jne. Need eksamiprobleemid ei ilmne mitte ainult kodakondsuse taotlejate puhul, vaid ka eesti keele kategooria eksamite puhul. Kui tuhanded inimesed on käinud kursustel ja eksamitel kaks, kolm, neli ja isegi viis-kuus korda ning pole suutnud eksamit ära teha, siis tõenäoliselt on probleem süsteemis, mitte inimestes.

Milline oleks lahendus? Ma arvan, et riik peaks välja töötama, vajaduse korral koostöös välisspetsialistidega, korraliku eesti keele õpetamise metoodika. Samuti tuleks seada karmimad nõuded keelekursuste korraldajatele ning kontrollida nende tegevust. Ka tuleb üle vaadata eksamite vastuvõtu kord ja nõuded ning muuta need elulähedasemaks ja inimestele arusaadavamaks.

On osa inimesi, kes pole võtnud Eesti kodakondsust sellepärast, et nende eluviis eeldab pidevat reisimist, sealhulgas SRÜ riikidesse, mida mittekodaniku staatuses olev inimene saab külastada ilma viisata. Samas annab alaline elamisluba õiguse liikuda ilma viisata Schengeni ruumis. Majanduslik kasu on silmanähtav. Ka seda probleemi oleks võimalik lahendada, kui Euroopa Liit ja Venemaa leiaksid ühise keele viisavabaduse küsimuses, sest olgem ausad, kehtiv viisarežiim ahistab praegu ainult Eesti kodanikke, SRÜ kodanikud ja mittekodanikud saavad reisida ilma viisata. Ma arvan, et tehniliselt oleks täiesti võimalik lahendada seda juba praegu, puudu on ainult poliitilisest tahtest.

Kolmas suur kodakondsuse mitte võtmise põhjuste plokk on seotud emotsioonidega ja selles sfääris on kõige raskem teha kiireid muudatusi. Inimeste hoiakud muutuvad ajas üsna aeglaselt ning selleks, et inimesed hakkaksid usaldama Eesti riiki, valitsust ja Riigikogu ning väärtustama kodakondsuse institutsiooni, tuleb töötada igapäevaselt ja süsteemselt. Õnneks ei ole tegemist raketiteadusega ja Eesti venelaste ootused riigile ei ole teab kui kõrged. Mida ootavad inimesed riigilt? Ega väga palju ei ootagi – abi, mõistmist ning inimlikku suhtumist, mitte aga kõrgete nõudmistest esitamist ja pidevat hirmutamist. Samas on muidugi naiivne arvata, et praegusele võimule oleksid uued kodanikud kasulikud ja neil on siiras soov muuta lõimumisprotsess efektiivsemaks.

Palun pool minutit lisaega!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolm minutit!

Olga Sõtnik

Seega ei ole minul illusioone, et kodakondsuseta inimeste arv hakkab lähiajal vähenema, ning kui pärast valimisi koalitsioonis muuda-

tusi ei tule, siis jääb selline suur halli passi omanike osakaal elanikkonnas veel paljudeks-paljudeks aastateks. Täna teid tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Olga Sõtnik! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

16. Arupärimine politseiametnike tööaja kohta (nr 488)

Esimees Ene Ergma

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Ain Seppiku, Tiit Kuusmiku, Kalle Laaneti, Marika Tuusi, Helle Kalda, Toivo Tootseni, Mailis Repsi, Inara Luigase, Eldar Efen-dijevi, Nelli Privalova, Vladimir Velmani, Jüri Ratase, Olga Sõtniku, Arvo Sarapuu ja Nikolai Põdramäe 3. augustil esitatud arupärimine politseiametnike tööaja kohta. Palun kõnepulti kolleeg Ain Seppiku!

Ain Seppik

Lugupeetud esimees! Lugupeetud kolleegid! Lugupeetud härra minister! Sellel hilisel õhtutunnil meie ette jõudnud arupärimise tingis praeguse valitsuse suur novell politseinike tööerakendamises. Nimelt, pärast taasiseseisvumist ei olegi meie arvates sellist asja rakendatud, et politseinikud saadetakse keset kibedat tööaega palgata puhkusele, ja niimoodi nädalateks. Ei ole seda ükski valitsus julgenud. Sellel valitsusel ei ole mingit kartust. Sest nagu me kuulsime enne peaministrilt, me elame roosamannariigis ja siin on kõik võimalik. Me oleme ka arupärimises meenutanud, kuidas üks koalitsioonierakond lubas maksuvabasad reedeid, nüüd said politseinikud millegipärast töövabad reeded.

See arupärimine sai esitatud 3. augustil ja ma arvasin muidugi, et Marko Pomerants tuleb siia, taob trummi, nagu sellel valitsusel kombeks on – Marko on tõesti tubli minister, aga sellel valitsusel on üldiselt kombeks trummi taguda –, ja ütleb, et kõik probleemid on lahendatud, mis te siin muretsete, suvi on möödas, sügis on saabunud, pimedus on saabunud koos sügisega ja politseinikud ka. Aga täna loeme, et seda eksperimenti kavatakse järgmisel aastal jätkata.

Nii me esitasimegi küsimused suures mures ja hirmsas vaevas, et ei julge pimedas enam tänavale minna. Mitu politseiametnikku on olnud sunnitud sellist puhkust, mida nad ei ole tahtnud, kasutama ja milline on ministri hinnangul ja arvutustes sellise puhkuse kestus? Kuidas mõjub selline puhkuste süsteem riigi turvalisuse olukorrale ja kas te siseministrina kavatsete jätkata sellist süsteemi? Nagu ma ütlesin, tänased ajalehed kirjutavad, et pidi jätkatama, milles me veendusime ka ise politseiametis käies. Nii et ootame ministrilt vastuseid nendele küsimustele. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Ain Seppik! Palun, härra siseminister, vastuseks kõnetooli!

Marko Pomerants

Aitüma! Mul on väga hea meel, et teil südamevalu on ja et teie ka muretsete, mis ei tähenda seda, et olukorra üle peaks kuidagi hea meel olema. Hakkame siis vastama arupärimisele, mis puudutab politseiametnike tööaega. Enne kui läheme selles arupärimises esitatud küsimuste-vastuste juurde, soovin teie tähelepanu juhtida asjaolule, et Siseministeerium ja tema valitsemisala asutused saavad tagada riigi sisejulgeolekut vastavalt sellele, kui palju on selleks riigieelarves raha ette nähtud. Siseministeerium ja tema valitsemisala asutused on täitnud oma kohustusi ja ülesandeid inimeste turvalisuse kaitsel nii hästi, kui see on ettenähtud rahaliste ressursside valguses võimalik. Nii lihtne see ongi! Maksumaksjad ei ole käesoleval hetkel võimelised rohkem maksuraha riigikassasse tooma, vaid väga paljud inimesed ise vajavad abi, et toime tulla. Peame saama hakkama nende vahenditega, mis meie käsutuses on. Oma seadusjärgseid kohustusi pole takistanud täitmast ka nn töövabad reeded. Siseministeeriumi valitsemisala 2010. aasta eelarve on, võrreldes 2009. aasta lõpliku eelarvega, 279 miljoni krooni võrra väiksem, see on siis 6,7% väiksem. Samuti juhime teie tähelepanu asjaolule, et 2010. aasta eelarvet koostades on Siseministeerium arvestanud Vabariigi Valitsuse otsust vähendada oma valitsemisalas personalikulusid 2009. aasta seaduses kavandatud võrreldes 9%. Riigikogu liikmetena te ju loodetavasti teate, et riigieelarvet ja valitsemiskulusid on kõikides

ministeeriumides vähendatud, samuti peaksite aktiivsete Riigikogu liikmetena hästi teadma selle põhjuseid.

Aga nüüd esimene küsimus. Esitatud arupärimises soovite saada vastust küsimusele, mitu politseiametnikku on möödutundetu kärpimise tõttu olnud sunnitud viibima sunnivii-siliselt palgata puhkusel ning milline on sellise puhkeaja kogukestus käesoleval aastal. Kahjuks on nii nagu opositsiooni ja koalitsiooni hinnangute puhul ikka, et mis ühele on möödutundetu, see teisele nii kohutav ei näi, kuigi midagi rõõmustavat siin ka ei ole. Tõde on see, et kärpima me oleme pidanud. Siseministeerium on pidanud valitsemiskulusid vähendama käesoleva aasta eelarves 9%. Andmed käesoleval aastal, s.o alates 1. jaanuarist kuni augusti lõpuni, kasutatud tasustamata puhkepäevade, puhkuste kohta on järgmised. Politsei- ja Piirivalveameti 6345 teenistujast on mainitud perioodil tasustamata puhkusel viibinud 5855 teenistujat, see on 92%. Kokku on Politsei- ja Piirivalveametis tasustamata puhkust kasutatud 31 323 tööpäeva ulatuses. 4628 politseiametnikust on tasustamata puhkusel viibinud 4253, mis on 92%. Kokku on politseiametnikud tasustamata puhkusel olnud 20 604 tööpäeva. Rehkendustes tähendab see seda, et ühe politseiametniku kohta on kaheksa kuuga kasutatud keskmiselt 4,45 tasustamata puhkusepäeva.

Teine küsimus: "Kuidas mõjub Teie arvates selline politseiametnike palgata puhkuse süsteem, mida te Eesti politseis rakendate, turvalisuse olukorrale riigis?" 2010. aasta alguses otsustasime personalikulude kärpimisega toimetuleku ühe meetmena rakendada tasustamata puhkuse andmist, et säilitada Politsei- ja Piirivalveameti senine võimekus ja vajalik kompetents organisatsioonis järgnevatel aastatel. Meetme eesmärk oli säilitada maksimaalselt olemasolev politseiametnike koosseis. Teine alternatiiv oleks olnud rakendada politseiametnike koondamist, mis oleks tähendanud olemasolevate politseiametnike koosseisu vähendamist. Koondatud inimeste asemele uute värbamine ja väljaõpe oleks tulevikus riigi jaoks oluliselt kallim meede. Loomulikult meeldiks mulle siseministrina olukord, kus Siseministeeriumi ja tema valitsemisala asutuste eelarved täiel määral rahuldatud oleksid. Kahjuks pean siseministrina oma otsustes ar-

vestama Riigikogu poolt sisejulgeolekule eraldatavat rahalist ressursi.

Kolmas küsimus: "Kas siseministrina kavatsete jätkata sellist töötasustamise ja turvalisuse poliitikat ka järgmisel aastal?" Mis puudutab 2011. aastat, siis kõigepealt soovin seista selle eest, et meie võimekus kaitsta Eesti inimeste turvalisust oleks vähemalt samal tasemel, kui ta on 2010. aastal. Mis puudutab metoodikat, siis laias laastus saab metoodika olla sama. Mis puudutab tasustamata puhkusepäevi, siis meie eesmärk on kindlasti vaadata läbi kõik võimalused, mis viiksid tasustamata puhkusepäevade arvu miinimumini. Alternatiivid on oluliselt kehvemad. Alternatiivid oleks väiksem politseinike arv, mis ei ole mõistlik otsus, teiseks ei oleks mõistlik otsus ka politseinike astmepalka vähendada, mis tähendaks suuremat tagasilööki kõiges selles, mis puudutab nende tulevikku ja pensionivõimalusi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Kas küsimusi on? Palun, kolleeg Evelyn Sepp!

Evelyn Sepp

Aitäh! Austatud minister! Kas te nõustute minuga, et kasutada selles kontekstis väljendit "võimekuse säilitamine" ei ole päris asjakohane? Kui vähendatakse inimeste palka, sundides neid kasutama tasuta puhkust – jah, tõesti selleks, et mitte neid koondada –, siis nende töövõimekus igal juhul ei säili ja turvalisuse tase ka mitte. Võib-olla te leiutate selle probleemi tarvis ka retoorikas mingi kohasema väljendi kui võimekuse säilitamine, mis on kaugel tegelikkusest.

Marko Pomerants

Jah, kuidas öelda, terminoloogiline küsimus. Mis on parem ja kui palju see asja muudab? Meie saame lähtuda sellest, milline on olukord kuritegevusega. Vaatamata sellele, et meil on olnud oluliselt vähem inimesi välja panna, julgen ma öelda, et turvalisuse olukord on siiski aktsepteeritav, ja loodan, et see jätkub ka 2011. aastal. Millega ma ilmselgelt rahul ei ole, on see, et see toimub tegelikult nende inimeste arvel, kes siamaani on saanud oma tööd teha paremates tingimustes, mis puudutab näiteks ületundide tasustamist või kas või

võimalust igapäevaselt, vastavalt oma vahetus-tele tööpäevad täis teha ja sellega perele leiba teenida.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra siseminister! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Lugupeetud esimees! Lugupeetud kolleegid! Lugupeetud minister! Nendel IRL-i, varem Isamaaliidu ministritel lasub nagu mingi needus. Nii kui nad Siseministeeriumi etteotsa asuvad, peab hakkama politseinikke koondama. Jüri Mõis ei teadnud, et see needus on raske, ja koondaski, mille järel jäi kohe Keila lähedal kiiruse ületamisel vahele. Kära kui palju ja silmad ka häbi täis! Marko Pomerants, kellest ma sügavalt lugu pean, on muidugi kogenum ja kavalam poliitik. Pealegi on ta olnud sotsiaalminister ja teab väga hästi, et politseiga ei maksa nalja teha, suur organisatsioon ja võivad vihaseks saada. Nii et koondama ei ole ta hakanud, aga on valinud teise väga huvitava vormi.

Teiseks tahan öelda, et täna me näeme siin juba teist õnnetut IRL-i ministrit. Õnnetu regionaalminister Siim Valmar Kiisler, keda siin küll ei ole, ei saa Ansipiga mitte midagi teha, oma põhilist poliitilist lubadust – haldusreformi – ei saa ta ellu viia, ootab paremat koalitsiooni. Siseminister Marko Pomerants peab jätkama politseinike piinamist rahakoti tühjendamise ja palgavabade päevadega ka järgmisel aastal, sest Ligi ei anna raha – Ansip keelab ilmselt. Vaat nii see elu seal koalitsioonis on. Ega ei ole lihtne. Ma ütlen, olles ka turvalisuse nõukoja liige siseministri juures, et Marko Pomerants teeb tõepoolest kõik, et seda raha saada, aga mida ei ole, seda ei ole. Marko Pomerants ja teised peavad tõesti ootama, et ehk läheb märtsikuus paremini. Nagu meile ütles ka Siim Valmar Kiisler, loodab ta haldusreformi ellu viia, järelikult paistab, et Ansipil läheb olukord kahtlaseks. Aga see selleks, muidugi on see võimalik ja ka vajalik.

Kuid mida öelda nende tohutute päevade kohta? Te kuulsite arve, see on päris hirmus! Kokku annab see päris hirmsa arvu, mille võrra tänavatel on vähem politseinikke. Mida teeb kuritegevus täna? Kasvab. Peabki kasva-

ma, kuritegevus peab kasvama, kui majandus langeb, see on paratamatu. Nüüd majandus kasvab, aga ega siis kuritegevus sellepärast veel langema ei hakka. Kriminoloogias on see tavaliselt umbes kaheaastase hambaga. Politseinikke on vähem. Küll ma nuputasin, miks koalitsioon tahab anda abipolitseinikele selliseid tohutuid õigusi, nagu praegu antakse. Tulirelva kandmise õigus, 40 tundi antakse õpetust, siis hakkab kõmmutama. Teleskoopnuiad – ma saan aru, me peame ilmselt selle poolt hääletama, sest tänaval ei ole enam kedagi. Muidugi, reformierakondlast Atoneni ei julgeks lasta tänavale isegi selle 40-tunnise õpetusega, meenutades, mis tal seal Viljandi pargis juhtus koera ja koeraomanikuga. Aga ma ütlen põhimõtteliselt, et ilmselt on riigil kitsas käes. Ega siis tavalist pätti ju, andke andeks, veekahuriga taga ei aja. Mis me teame taskuvarastest? Need on jälle Viru tänaval tagasi. Korterivargused, mis on põhimass, need kuriteod on tuhandetes kasvamas, aga siseministril ei ole raha.

Lugupeetud kolleegid! Te teate seda summat, mis on tegelikult vaja, et selliseid puhkepäevi ei oleks, minister teab ka. Meile öeldi seda ka politseiametist. See on kõigest 31 miljonit, mis see siis Siseministeeriumi eelarve juures on? Ehk neljandik sellest sambast, mis seal Vabaduse platsil on ja Vabadussõda peaks meenutama. 31 miljonit ei leita ja politseinikud saadetakse kümneteks tuhandeteks tundideks ja päevadeks tänavatelt inimesi kaitsmast ära. Need on selle koalitsiooni valikud, millest mina mitte midagi aru ei saa. Mina ei saa aru, miks me politseinike silmis oma riiki järjekordselt õonestame, sest see mõjub töömoraalile, see mõjub kõigele ja see mõjub lõppkokkuvõttes ka meie turvalisusele, kui me täna õhtul siit välja läheme. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole.

17. Arupärimine Siseministeriumi politiseerimise kohta (nr 505)

Esimees Ene Ergma

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Kalle Laaneti, Kadri Simsoni, Ain Seppiku, Tiit Kuusmiku, Kalev Kallo ja Aivar Riisalu 21. septembril esitatud arupärimine Siseministeriumi politiseerimise kohta. Palun kõnepulti kolleeg Ain Seppiku!

Ain Seppik

Lugupeetud esimees! Lugupeetud kolleegid! Lugupeetud minister! Alates käesoleva aasta 1. juunist töötab Siseministeriumi personaliosakonna juhatajana Isamaa ja Res Publica Liidu liige Eero Kosk. Enne nimetatud ametikohale asumist töötas Eero Kosk Tallinna volikogu IRL-i fraktsiooni nõunikuna ja siis me avastasimegi, et nii meeldiv inimene, nagu on Eero Kosk, on järsku sealt kadunud. Hakkasime otsima ja leidsime ta Siseministeriumist. Arupärimise tingis see, et personaliosakonna juht on Siseministeriumis tegelikult personalistrateegia kujundaja. Algfaasis käivad tema käest läbi kõik kõrgemad ametikohad, mida siis kas minister määrab või mida minister mõjutada saab, aga ta saab väga palju.

Küsimus ei ole mitte selles, et me kahtlustasime konkreetset inimest. Arupärimise tingis, nagu ma arvan, põhimõtteline küsimus, et kas me oleme astunud jõuministeriumide politiseerimisega järgmise etappi. Ja kus on see piir? Siit kerkib edasi muidugi küsimus, kas me peaksime seda kuidagi seadusandlikult reguleerima. Oleks ehk selgem. Ma toon ühe näite. Vaene riigi peaprokurör väidab kogu aeg, et ta ei ole poliitik, ta ei tea poliitikat mitte midagi, aga kohati tekib ju selliseid küsimusi, mida me talle seetõttu esitada ei saa. Võib-olla oleks siis parem, kui ta oleks poliitik, vähemalt poliitiliselt määratletud. See on põhimõtteline küsimus ja ega see pole ainult meie riigi küsimus.

See tingis ka meie arupärimise ja me esitame terve rea küsimusi. Kas tegemist on ministri hinnangul juhusega, et ministeriumi personaliosakonnas töötavad ministriga ühte parteisse kuuluvad isikud? Kuidas tööle võtmine toimub? Kes tegi sellise otsuse ja kas konkurss ikka oli? Konkurssidega on muidugi ka nii, nagu selle valitsuse ajal on. Kas Sisemi-

nisteriumi personaliosakonna politiseerimisega on alustatud kogu ministeriumi politiseerimist? Kas see uus suund, see novell Siseministeriumi personalipoliitikas on kuidagi seotud uue avaliku teenistuse seadusega? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Ain Seppik! Palun, härra siseminister, kõnepulti!

Marko Pomerants

Aitüma! Täna komplimendi eest! Ma näen, et ma ei ole siin saalis ainuke kogenud poliitik. Kui eelmise punkti juurde veidi tagasi minna, siis kindlasti koalitsiooni ühel kroonil on suurem ostujõud kui opositsiooni lubatud kümnel miljonil, mis reaalsuseks ei saa.

Esitatud arupärimises soovite saada vastust küsimusele, kas minu hinnangul on tegemist juhusega, et ministeriumi personaliosakonnas töötavad ministriga ühte parteisse kuuluvad isikud. Sissejuhatavalt julgen Riigikogu liikmetele meelde tuletada, et põhiseaduse § 48 kohaselt – ja mul on väga hea meel, et põhiseaduskomisjoni esimees on ka isiklikult kohale saanud – on igalühel õigus koonduda mittetulundusühingutesse ja liitudesse. See õigus laieneb ka erakondadesse kuulumisele. Kedagi ei tohi diskrimineerida, sealhulgas jätta tööle võtmata põhjusel, et ta kuulub mõnda erakonda, samuti ei tohi erakonda mittekuulumine olla töösuhet välistav asjaolu. Kõigest eeltoodust oleme Siseministeriumis ka lähtunud. Siseministeriumisse tööle võtmisel on küll kontrollitud, ega isik ei ole kantud karistusregistrisse, järgimaks avaliku teenistuse seaduse §-s 16 sätestatud, karistatud isikute teenistusse võtmise keeldu, kuid me ei tee äriregistrist päringut inimeste erakondliku kuuluvuse kohta, mida ilmselt arupärijad on käesoleval juhul teinud, või nad lihtsalt tunnevad ju inimesi, et oli Tallinna volikogus, et miks me siis ei tea.

Mina võin muuseas teile öelda, et mina ei tundnud seda inimest üldse enne, kui ta meil kandideeris. Esimesed jutuajamised pidasimegi n-ö kandideerimisvestluses. Sellest hoolimata tean, et Siseministeriumis töötab tänasel päeval mitmeid inimesi, kes kuuluvad mõnda erakonda, näiteks Keskerakonna liige töötab lausa ministeriumi osakonnajuhatajana, seda juba alates 2003. aastast, mil siseministri portfelli kuulus Keskerakonnale. Siinjuures soovin

rõhutada, et tegemist on väga tubli ametnikuga, keda hindavad kõrgelt nii ministeeriumi praegune juhtkond, tema osakonna töötajad kui ka tema kureeritavad asutused. Ääremärkusena võib mainida, et nii nagu personaliosakonna juhataja ametikoht 2010. aastal, täideti eelviidatud osakonnajuhataja ametikoht 2003. aastal avaliku konkursi kaudu. Sellel konkursil osales toona ka Eero Kosk, kes jõudis küll välja lõppvooru, kuid siseminister langetas otsuse teise kandidaadi kasuks. Mäletatavasti ei süüdistanud seepärast keegi Keskerakonda Siseministeeriumi politiseerimises ega olnud ka pretensioone Eero Kosel endal. Valituks osutunud kandidaat oli sellele ametikohale lihtsalt sobivaim.

Kuna elus on paljud asjad tegelikult hulga lihtsamad, kui nad näivad, siis ei saa juhuslikust kunagi täielikult välistada. Nimetan asjaolu, et Siseministeeriumi personaliosakonnas töötab tubli nõunik Riina Maat, IRL-i liige juba 2005. aasta septembrist ehk ajast, mil siseministriks oli Kalle Laanet. Personaliosakonna parteitu nõuniku Karina Jõemaa lapsepühkudel oleku ajal on tema asemel ametisse nimetatud ajutise asendajana Merike Soosalu.

Teine küsimus: "Kes tegi otsuse võtta tööle personaliosakonna juhatajana Isamaa ja Res Publica Liidu liige Eero Kosk?" Ka personaliosakonna juhataja otsinguks korraldati avalik konkurss, millega seonduvalt olen ma juba avalikkusele s.a 28. mai Eesti Päevalehes selgitanud, et lõpuks jäid sõelale kaks inimest. Kokku kandideeris 26 inimest. Tegin siseministrina, kelle pädevuses on osakonnajuhatajate ametisse nimetamine, otsuse Eero Kose kasuks, kuna tal on üle 19 aasta avaliku teenistuse staaži, sellest kaheksa aastat politseiteenistuses. Varasemat ministeeriumikogemust on Eero Kosel kolm aastat ja ma tegin otsuse eeldusel, et Eero Kosel on oma seniste kogemuste pinnalt selget ettekujutus avaliku sektori, sealhulgas Siseministeeriumi politseisüsteemi ja muude valitsemisala asutuste toimimisest, nende röömudest, muredest ja probleemide lahendamise võimalustest. Kordan siinkohal varem Eesti Päevalehele öeldut, et oleks tobe, kui inimest ei saaks nimetada ametikohale põhjusel, et ta on ministri erakonnakaaslane. Mis puudutab neid 26 inimest, siis nendest ma kohtusin kahega, keda peeti sellele

ametikohale kõige perspektiivikamateks, ja nende hulgas oli ka Eero Kosk.

Kolmas küsimus: "Kas Siseministeeriumi personaliosakonna politiseerimisega on alustatud terve ministeeriumi politiseerimist?" Eero Kose erakondlikust kuuluvusest on meelevaldne jõuda järelduseni, nagu oleks Siseministeeriumi personaliosakonnal uus poliitiline suund. Niisamuti on Eero Kose ametissenimetamisest pahatahtlik järeldada, nagu oleks Siseministeeriumis alanud laiem politiseerimine ning haldusala areng läbi poliitilise filtri. Usun, et arupärijad saavad ise ka sellest aru, eriti veel olukorras, kus järgmisel päeval pärast arupärimise esitamist kinnitas Tallinna Linnavalitsus Keskerakonda kuuluva Otto Popeli linna keskkonnaameti juhatajaks. Pealinna keskerakondlikku võimuparteisse kuuluvad ka Tallinna munitsipaalpolitsei ameti, ettevõtlusameti, linnaplaneerimisameti, transpordiameti, sotsiaal- ja tervishoiuameti, spordi- ja noorsooameti, linnaarhiivi ning linnavolikogu kantselei juhatajad, rääkimata muudest asjameestest. Kas tõesti on tegu juhusega või on Tallinn üks hoopis teine asi?

Neljas küsimus: "Kas Siseministeeriumi personaliosakonna uus poliitiline suund on kuidagi seotud uue avaliku teenistuse seadusega?" Loodan, et ma ei pea sellele küsimusele vastama. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, härra siseminister! Nüüd küsimused. Kolleeg Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh, proua juhataja! Austatud siseminister! Kas tohiks teada, mis põhjusel lahkus ametist Eero Kose eelkäija? Kas see vastab tõele, et ta ei teinud seda päris omal soovil?

Marko Pomerants

See, mis puudutas lahkumisavaldust, oli kindlasti tema vaba tahte avaldus.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra siseminister! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Ain Seppik! Kaheksa minutit tervenisti.

Ain Seppik

Lugupeetud esimees! Lugupeetud kolleegid! Lugupeetud minister! Nii magusal teemal ma ei saa jätta sõna võtmata, sest vaat selle arupärimise puhul ei pidanud minister praegu vastu. Eelmine arupärimine, külma rahuga politseiametnikud tänavalt ära – see ei tekita sellist emotsiooni. Aga vaat erakonnakaaslaste asjad – see pani tõsiselt probleemi ette. Mul on muidugi väga kahju, härra minister, et te peate Tallinna ametnikest nende erakondliku kuuluvuse järgi kartoteeki. Minu meelest on selliste andmekogude koostamine maailmavaatelisel alusel põhiseadusvastane ja teie kui minister peaksite seda teadma. Seda ei tohiks teha, ükskõik, kus nad on. Ma tean, et see pärineb ajalehest Äripäev. Me kavatsime küsida õiguskantslerilt, kas põhiseadusega on kooskõlas koostada andmekogusid inimese erakondliku kuuluvuse ja maailmavaate järgi. Aga see selleks. Erinevalt ministrist siin mõned meist Eero Koske tunnevad. Asi ei ole üldse Eero Koses. Kindlasti on oma inimlikelt ja professionaalsetelt omadustelt tegemist sobiva inimesega, selles ei ole kahtlust. Õige on ka see, härra minister, et Siseministeriumis on alati sallitud erinevaid vaateid ja erinevaid parteisid. Sellel ajal, kui mina olin siseminister – mul õnnestus seal küll lühikest aega olla, mind suudeti sellest majast väga efektselt välja pükstada, ma mõtlen, tõesti efektselt ja siin tuleb ikka jagada tunnustust Eesti poliitikale –, kasvab Siseministeriumi Sisekaitseakadeemias rektor Loodi käe all rahulikult üles terve Res Publica äraostmatute seltskond. Ja ma arvan, et see oli täiesti loomulik, inimesed peavad ju kuskil töötama. Küsimus ei ole praegu mitte selles. Küsimus on selles, et Eero Kosk täidab strateegilist kohta. Te mõelge ikka natuke Siseministeriumi valitsemisala peale! Seal on 10 000 – 12 000 (võib-olla nüüd on vähemaks jäänud) inimest, kelle saatuse niite see inimene tõmbab. Ma pean ütleva, et keegi siseministritest – kuigi kindlasti oli soov, kindlasti oli kirg ja mõte – ei ole julgenud sellele kohale panna oma parteikaaslast. Mitte keegi! Pean tunnustama, pean lausa üles tunnustama, et mul oli ka selline mõte ja väike erakonnapoolne soovitus, aga siis ma mõtlesin, et see ei ole päris õige.

Sõltumata inimesest, asi ei ole üldse inimeses, asi on kohas, mida ta täidab. Jah, Siseministeriumis on kohti, kus kogu süsteemi suh-

tes ei otsustata suurt midagi. Tähtis koht küll, osakonna juhataja jne, kuid süsteemi ta mõjutada ei saa. Kuidas saab suurt süsteemi mõjutada? Selleks on põhimõtteliselt kaks võimalust. Üks on eelarve ehk finantsid ja teine on kaadrid. Ma ei hakka kordama oma nooruspõlvest kuulsat lauset "Kaadrid otsustavad kõik!", kuid üht-teist ikka otsustavad, eriti Siseministeriumis.

Miks me seda küsime ja miks me seda torgime? Sest Eero Kosk on tõesti meeldiv inimene, isegi vaatamata sellele, kas ta on IRL-i liige või Reformierakonna liige või Keskerakonna liige. Kuigi Keskerakonna liikmed on, ma saan aru, vähemalt meie meedia andmetel kõik halvad, aga see on teine küsimus. See on inimeste n-ö poliitilise kultuuri küsimus. Minu meelest on kõik erakonnad, mis meil olemas on, mis tegutsevad seaduse alusel, head ja nende liikmed on ka kõik toredad inimesed. Tuletan meelde, et erakonna liige saab ju olla ainult Eesti Vabariigi kodanik, see on põhiseaduse nõue. Siin ei ole kahtlust! Küsimus on pigem selles, millise määrani me läheme kesk-asutuste politiseerimisel. Me mäletame eelmist suurt politiseerimist, mida me ametlikult teinud ei ole. Need on kes? Maavanemad! Me ju teame täpselt, milline maakond on praegu millise partei, ütleme, vasallriik. Mina näiteks oma piirkonnas ei käi enam üldse maavanemate juures, sest miks ma pean käima kohaliku parteikomitee esimese sekretäri juures. Mul on seal kaks reformikat, üks on sots, aga see on rudiment, see lihtsalt jäi sinna, kohe ei saa teda maha ka võtta ja pole vajagi, tore mees on. Iseenesest on nad ju inimestena toredad, nii nagu Eero Koski. Aga mida ma nendega räägin, Eero Kosel nii nagu ka maavanematel on ju kaksikalluvus, üks on oma ülemus ja teine on partei, konkreetses IRL-i kontekstis peasekretär. Kui partei ütleb, et ära tee nii, aga ülemus ütleb, et tee, kuidas siis inimene selle koalitsiooniga hakkama saab? Mõlemalt poolt võib tulla niisugune lätakas, et mitte ainult palgata puhkus, vaid edaspidi ka palgata elu.

Miks see veel on tähtis? See on riigiõiguslik küsimus. Jah, nõus, paneme seadusse sisse, et maavanemad ongi poliitilised, koalitsioon määrab ja ütleb, et sulle niipalju kohti, sulle niipalju. Mis me siin pimesikku mängime? Me enda kolleegid on läinud nendetsamadest pinkidest maavanemateks. Ütleme, et kui tuleb

uus koalitsioon, siis maavanem vahetub, ja ütlemegi, et ministeeriumi teatud osakonna juhataja on poliitiline ametikoht, nii nagu see on Saksamaal. Teemegi nii ja mäng on selge! Läheb minister, läheb ka osakonnajuhataja. Aga mis praegu on? Praegu läheb uus minister, aga osakonnajuhatajana istub seal opositsioonipartei esindaja. Me eeldame, et ta on aus, kena ja korralik, aga ta allub igal juhul parteidistsipliinile. Need on need probleemid, millest me peaksime riigiõiguslikult endale aru andma ja mida me peaksime lahendama. Pole mõtet edasi mängida sellist mängu, et konkurssil võidetakse. Eesti Loto kõige paremaks juhiks osutus konkursi korras kes – Heiki Kranich. Tänan!

Esimees Ene Ergma

Tänan! Palun, härra siseminister, teil on ka võimalus läbirääkimistes osaleda!

Marko Pomerants

Aitüma! Kui me oleme juba jäänud siia õhtut veetma, siis teeme seda täiega ja ma võtan ka omalt poolt läbirääkimistest osa. Mõiste "Kaadrid otsustavad kõik!" on väga õige, ajakohane ja mina seda mõistet ka regulaarselt kasutan, sest sisejulgeoleku valdkonnas eriti peavad need inimesed, kes seal töötavad, olema tõepoolest professionaalid ja see saabki olla põhiline kriteerium. Mis puudutab n-õ omade eelistamist, siis seda saab teha ainult ühel juhtumil: kui nad kannatavad konkurentsis välja selle professionaalsuse kriteeriumi. Kuidas nendesse suhtuda? Ma arvan, et nii nagu Aavo Pikkuus kunagi ütles, kuidas oli olla Nõukogu Liidu jalgrattakoondises. Ta ütles, et eestlasel oli vaja seal oluliselt rohkem vaeva näha kui näiteks venelasel. Seetõttu ma arvan ka, et kui omad on ametis, siis tuleb olla nende suhtes ekstra nõudlik.

Mis puudutab Äripäeva lugemist, siis ma arvan, et see ikkagi on põhiseadusega lubatud ja sellega on kõik korras. Nii et ka siseminister võib endiselt Äripäeva lugeda, kuigi ma seda väga harva teen, aga näed, vahel tuleb ette. Täiesti demagoogiline on muidugi see fakt, nagu tegeleks ühe ministeeriumi personaliosakonna juhataja 12 000 inimese värbamise küsimustega isiklikult. Politsei- ja Piirivalveametis saadakse kindlasti politseinike ja piirivalvurite värbamisega hakkama ja see oleks ilmselgelt

ressursi ebaotstarbekas kasutamine, kui seda teeks ühe ministeeriumi personaliosakonna juhataja. Mis puudutab maavanemate temaatikat, siis ma tean küll isiklikult ühte maavanemat, kes vahetas sellepärast erakonda, et ta lootis, et Keskerakond tuleb võimule ja see aitab tal kohta säilitada. Aga ei läinud niimoodi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

18. Arupärimine Politsei- ja Piirivalveameti eelarve kohta (nr 511)

Esimees Ene Ergma

Meie viimane arupärimine on Riigikogu liikmete Lauri Laasi, Mailis Repsi, Inara Luigase, Enn Eesmaa, Nelli Privalova, Olga Sõtniku, Toivo Tootseni, Nikolai Põdramäe, Rein Ratase, Helle Kalda ja Georg Pelisaare 28. septembril esitatud arupärimine Politsei- ja Piirivalveameti eelarve kohta. Palun, kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Proua juhataja! Head kolleegid! Austatud minister! Arupärimine Politsei- ja Piirivalveameti eelarve kohta. Meile teadaolevatel andmetel on käesoleval aastal Politsei- ja Piirivalveameti piiri valvamisega seotud isikkoosseisu palgafondis tekkinud puudujääk 20 miljonit krooni. Nimetatud puudujääk võib põhjustada Politsei- ja Piirivalveametis järjekordseid sundpuhkusi. Vabariigi Valitsuse seaduse § 41 lõige 7 sätestab, et ametite, inspeksioonide ja muude ministeeriumi valitsemisalas olevate riigiasutuste eelarved kinnitab, neid muudab ja eelarvete täitmist kontrollib minister seadusega ettenähtud korras. Seoses sellega on meil ministrile ka neli küsimust. Näiteks, kuidas nimetatud puudujääk on eelarves tekkinud ning kuidas kavatseb minister olukorra lahendada?

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Lauri Laasi! Härra siseminister, me ootame teid veel kord kõnepultil!

Marko Pomerants

Head arupärijad! Seekord puudutab arupärimine Politsei- ja Piirivalveameti eelarvet. Esitatud arupärimises väidate, et teile teadaole-

vatel andmetel on Politsei- ja Piirivalveameti piiri valvamisega seotud isikkoosseisu palgafondis tekkinud puudujääk 20 miljonit krooni. Pean teid kurvastama, sest teile teadaolevad andmed ei vasta tõele ning on kahjuks eksitavad. Ma ütlesin seda ka 29. septembril toimunud Riigikogu infotunnis. Esitatud arupärimises soovite veel saada vastust küsimusele, kui suur puudujääk on Politsei- ja Piirivalveametis piiri valvamisega seotud isikkoosseisu palgafondis ning kas ametnike hakatakse saatma sundpuhkusele. Politsei- ja Piirivalveameti piiri valvamisega tegeleva isikkoosseisu personalikulude eelarve puudujääk moodustas 2010. aasta alguses 11,3 miljonit krooni, mille katmiseks otsustati 2010. aastal rakendada palgata puhkuse andmist keskmiselt 12 päeva inimese kohta aastas. Täiendavat eelarve puudujääki ei ole tekkinud ning seega ei ole ka täiendavaid sundpuhkuse päevi kavandatud.

Kuidas on nimetatud puudujääk eelarves tekkinud? Puudujääk tuleneb Politsei- ja Piirivalveameti personalikulude vähenemisest 2010. aastal 10,5%, võrreldes 2009. aastaga.

Kolmandaks, kuidas kavatses minister nimetatud olukorra lahendada? 2010. aasta alguses otsustasime personalikulude kärpimisega toimetuleku ühe meetmena rakendada palgata puhkuse andmist, et säilitada Politsei- ja Piirivalveameti senine võimekus – see on nüüd see sõna, mis preili Evelyn Sepale ei meeldi, aga selline ta on – ja vajalik kompetents organisatsioonis järgnevatel aastatel, samuti säilitada maksimaalselt olemasolevad koosseisud. On ju koondatud inimeste asemel uute värbamine ja koolitamine oluliselt kallim meede. Samas pean siseministrina arvestama oma otsustes rahalist ressursi, mis Riigikogu sisejulgeolekule eraldab. Siseministerium ja tema valitsemisala saab pakkuda riigis turvalisust nii palju, kui selleks on vahendeid ette nähtud.

Kas ja kui palju mõjutab puudujääk Politsei- ja Piirivalveameti eelarves Eesti inimeste turvalisust? Puudujäägi mõju turvatundele avaldub pikaajaliselt, tänase puudujäägi mõju oskame hinnata kolme-nelja aasta pärast. Käesoleval ajal läbiviidud uuringud inimeste turvatunde langust ei näita, samas on selge, et sisejulgeolekule eraldatava ressursi ja tajutud turvalisuse vahel valitseb siiski seos. Siseministerium ja tema valitsemisala saab pakkuda turvalisust just sellises mahus, kui palju on

eelarvelisi vahendeid, ja siseministrina olen omalt poolt andnud parima, et valdkond oleks rahastatud. Täna tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra siseminister! Nüüd küsimus. Palun, kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Aitäh, proua juhataja! Austatud siseminister! Rõõm on kuulda, et olete viimasel hetkel, vahetult enne aasta lõppu suutnud ikkagi selle 20-miljonilise augu ära lappida. Aga mida teil on öelda järgmise aasta kohta? Meile teadaolevalt on Politsei- ja Piirivalveametil järgmise aasta personalieelarves puudu orienteerivalt 31 miljonit krooni ja see eeldab, et koondatakse vähemalt 500 töötajat. Mida teil on öelda neile 500 töötajale, keda on järgmisel aastal eesootamas koondamine?

Marko Pomerants

Aitüma! Mul on öelda niipalju, et 500 töötajat ei ole sellest organisatsioonist võimalik koondada sel lihtsal põhjusel, et neid inimesi on igapäevastes töödes vaja. Tõepoolest, see suurusjärk, millest te rääkisite, on õige ja meetodid selle puudujäägiga toimetulekuks saavad olla kahesugused. Punkt 1, selleks on lisaraha, millesse on väga raske uskuda. Punkt 2 on see, et lisaraha ei ole, ja sellisel juhul tuleb vaadata, kuidas organisatsioon tervikuna jällegi nende tasustamata puhkusepäevade kaudu 2011. aasta läbib.

Mis on erinevus 2010. aastaga võrreldes, seda ma Riigikogu infotunnis kajastasin. Kui me 2010. aasta alguses olime sellises organisatsiooni loomise olukorras, kus kõik eelarved olid eraldi ja paindlikkust nende sammaste vahel oli vähem, siis 2011. aasta eelarvet me paneme kokku kui ühe ameti ühtset tervikeelarvet ja vaheseinu eri valdkondade vahel – piirivalve, politsei, omakorda korrakaitse ja kriminaalpolitsei – sellisel kujul ei ole. See kindlasti lihtsustab meil üldise vaate saamist. Nii et november on kindlasti see kuu, kus me oleme oluliselt targemad. Aga kindlasti ei ole mõtet hirmutada sellise 500 inimese koondamisega, sest see ei ole lihtsalt võimalik ega otstarbekas, see oleks rumal. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra siseminister! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Me oleme nüüd viimase arupärimisega jõudnud lõpuni.

19. Vaba mikrofon

Esimees Ene Ergma

Mul on tunne, et soovitakse osaleda vabas mikrofonis. Ainult pärast minu haamrilööki. Palun, kolleeg Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Igaks juhuks mõned minutid lisaega, äkki ei jõua.

Esimees Ene Ergma

Ei saa, vaba mikrofoni sõnavõtt on ainult viis minutit.

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Vaatamata sellele, et meie ajakirjandus, kaasa arvatud avalik-õiguslik ja see eriti, tegeleb võimuliidu kiitmisega mitu korda usinamalt kui meie suure idanaabri ajakirjandus, on mul õnnestunud leida mõningaid kilde, mis viisid mind järgmistele mõtetele.

Seda, et valitsuskoalitsioon ei kuula ära ega võta arvesse Riigikogu opositsiooni arvamusi ja ettepanekuid, on harjutud võtma juba paratamatusena nagu loodusseadusi. Samuti ei pane meid enam ammugi imestama võimupoliitikute üleolev suhtumine ühiskonnateadlaste ekspertiisi ja nõuannetesse. Viimasel ajal on jäänud mulje, et valitsusliidule on järjest enam vastukarva Riigikontrolli ja õiguskantsleri tegevus. Ometi on tegemist kahe põhiseadusliku institutsiooniga, mille otsene ülesanne ongi just järelevalve riigivõimu tegevuse üle ja ettepanekute tegemine selle parandamiseks. Oleme jõudmas olukorda, kus iga seisukoht, mis ei lange ühte võimuliidu poliitiliste arusaamadega, tembeldatakse juba eos ebapädevaks ning iga ettepanekut asja parandada käsitletakse poliitilise rünnakuna.

Kui Riigikontroll leidis auditis, et Riigimetsa Majandamise Keskus raiub riigimetsa parimat osa, vanu metsi viljakatel muldadel, hoogsamalt, kui selline mets jõuab end taastoota,

lökkas keskkonnaminister need etteheited üleolevalt tagasi traditsioonilise jökk-argumentatsiooniga, väites, et metsamajandamisel järgitakse pikaajalist arengukava, rikutud ei ole mingit seadust ja pikaajalised strateegiad peaksid metsade majandamise jätkusuutlikkuse tagama. Ei kritiseerinud Riigikontroll RMK-d ju mitte seaduse rikkumise, vaid ebamõistliku majandamise eest.

Auditis täiskasvanute täiendus- ja ümberõppe korralduse kohta leidis Riigikontroll, et tegevus selles valdkonnas ei ole süsteemne ega toeta kvalifikatsiooni omandamist või täiendamist. Kuigi riigil on täiskasvanute koolitamiseks aastatel 2008–2013 kasutada kaks miljardit krooni Euroopa Liidu raha, puudub ettekujuvus, millise kvalifikatsiooniga tööjõudu muutuvas majanduskeskkonnas vajatakse. Samuti puudub riigil ülevaade toimunud koolitusega saavutatud tulemustest. Näib, et valitsuse jaoks on esmatähtis koolitusrahad ära kulutada ning saavutada koolitusel osalejate võimalikult suur arv, mõtlemata selle peale, kas tehtud kulutustest mingit kasu on. Ka haridusminister tõmbus kaitsesse, väites, et Riigikontroll pole asjast lihtsalt õigesti aru saanud.

Eelnenuga üsna sarnane oli Riigikontrolli kriitika ka ettevõtlustoetuste aadressil, mille kasutamise positiivses mõjus Eesti majanduse ekspordivõimele on põhjust kahelda. Riigikogus esinenud õiguskantsler kritiseeris aga ettevõtlustoetuste eraldamist ka vähese läbipaistvuse pärast, mille peale reformierakondlasest majanduskomisjoni esimees Urmas Klaas kostis, et ega ettevõtlustoetused pole riigi ainus viis majanduse arengut toetada. Muidugi ei ole, aga kas see õigustab puudusi toetuse jagamisel?

Veidi valutumalt käis Riigikogus õiguskantsler Indrek Tederi käsi, kui ta oma igaaastast ettekannet tegi. Mõnele n-ö poliitiliselt süütumale ettepanekule, näiteks laste ombudsmani institutsiooni loomisele, avaldasid võimupoliitikud koguni toetust, ent ebamugavaid ettepanekuid eitati või lihtsalt ignoreeriti. Õiguskantsleri jutt oli igati õige, kuid sellest pole mingit kasu. Pole ühtki märki, et valitsuskoalitsioon tahaks kuidagi oma senist suhtumist ja poliitikat muuta. Võib-olla tahaks Riigikogu enamus ebamugavaks muutuva õiguskantsleri hoopis ametist tagandada? Ometi püüdis Indrek Teder esineda võimalikult diplo-

maatiliselt ning avaldas Riigikogule koguni tunnustust, et majanduskriisi aegadel on poliitikutud suutnud riigis toimuvat ohjes hoida. Ta möönis, et riigi juhtimine otsekui katse-eksituse meetodil on praegustes keerulistes oludes mõneti paratamatu, aga katse-eksituse meetod toimub edukalt vaid siis, kui eksimusi tunnistatakse, neist õpitakse ja püütakse neid edaspidi vältida. Kui aga eksimus kuulutatakse ainuvõimalikuks lahenduseks ja ülimalt riiklikuks tarkuseks, siis on midagi viltu.

Viimasel ajal on kõlanud võimuliidu poliitikute poolt üha sagedamini ettepanekud ühes või teises punktis Eesti Vabariigi põhiseadust muuta. Kui nii Riigikontrolli kui õiguskantsleri seisukohad on võimupoliitikute jaoks niikuinii nagu hane selga vesi, võib-olla sooviksid nad siis põhiseadust muuta ühe kunagi eksisteerinud riigi konstitutsiooni § 6 eeskujul ja must valgel kirja panna, et Eesti ühiskonna juhtiv ja suunav jõud ning tema poliitilise süsteemi riiklike ja ühiskondlike organisatsioonide tuumik on Reformierakond koos Isamaaliidu ja

Res Publicaga, kes üheskoos määravad kindlaks meie ühiskonna arenemise perspektiivid, sise- ja välispoliitika suuna, juhtides Eesti rahva loovat tegevust teel igakülgselle riiklikule õitsengule. Ka selline sõnastus aitaks ehk ära hoida tülikaid katseid riigivõimu eksimustele tähelepanu juhtida. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Kahjuks on aeg läbi! Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 22.54.

Istungi kestus 7 tundi ja 54 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VIII ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 19. oktoober 2010

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnanajuhtimissüsteemi seaduse muutmise seaduse eelnõu (750 SE) teise lugemise jätkamine

2. Meresõiduohutuse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (653 SE) teise lugemise jätkamine

3. Ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (758 SE) teine lugemine

4. Planeerimisseaduse muutmise seaduse eelnõu (778 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Keit Pentus

Tere hommikust, austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VIII istungjärku viienda töönädala teisipäevast istungit. Kõigepealt on võimalus üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Esimesena palun Riigikogu kõnetooli Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Head kolleegid! Kuue kolleegi nimel on mul üle anda arupärimine sotsiaalminister Hanno Pevkurile. See puudutab probleemi, mis on viimasel aastal tekkinud kümnetel tuhandetel inimestel, kellel ei ole tööd, aga kes on kaotanud ametliku töötasu staatuse. Me soovime sotsiaalministrit teada, mida ta on teinud nende inimeste abistamiseks, kes on pikaajalised töötud, elavad maapiirkonnas ega saa endale võimaldada selliseid ressursse, et käia kord kuus kohustuslikul töötukassa vastuvõtul, ja kui nad ei käi kord kuus kohustuslikul töötukassa vastuvõtul, siis on nende saatus, et nad kustutatakse ametlikust töötute statistikast. Kevadel, kui see teema oli viimati sotsiaalministri arutusel, lubas sotsiaalminister mingeid lahendusi. Pool aastat hiljem me näeme, et jätkuvalt on iga kuu tuhandeid inimesi statistikast kustutatud, aga lahendusi nende ini-

meste probleemile Sotsiaalministeerium pakunud ei ole. Me soovimegi teada, kas sotsiaalminister peab õiglaseks, et näiteks inimesed, kes elab maapiirkonnas ja peab toime tulema 1000-kroonise toimetulekutoetusega, ei saa kasutada samasuguseid tööturuteenuseid kui tema saatusekaaslane linnas. Me soovime algatada debati, kas riigile on oluline ainult statistiline töötute arvu vähendamine või on oluline teada, kus on inimesed, kes on ilma tööta, ning säilitada nende inimeste töötahe ja töösoov. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Arvo Sarapuu, palun!

Arvo Sarapuu

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Annan üle arupärimise peaministrile seoses Türi kolledži ja teiste kolledžite regionaalpoliitilise tähtsusega. Oleme palju lugenud uuringutest, mis näitavad, et maakondade teenusestruktuur halveneb. Maapiirkondades jääb töökohti vähemaks, piirkondlik atraktiivsus väheneb. Maapiirkondade arengut ongi eri aegadel üritatud turgutada erinevate hoobadega. Üks nendest on olnud koostöö ülikoolidega ning kolledžite avamine Lääne, Pärnu ja Ida-Viru maakonnas. Alates 1990. aastatest on Eestis olnud kindel hariduspoliitiline suund asutada regionaalseid kolledžeid. Nüüd on aga Tartu Ülikool teatanud Türi kolledži sulgemisest. Türi kolledž ei ole oluline õppeasutus mitte ainult Türi valla ja Järvamaa, vaid kogu Kesk-Eesti jaoks. Sama seose võib tuua ka teiste kolledžite ja piirkondade vahel. Meil on peaministrile järgmised küsimused. Mida ta peaministrina on ette võtnud pärast seda, kui sai teada, et Järva maakonnas suletakse Türi kolledž? Kuidas saab ta aru Eesti regionaalpoliitika tähendusest ning kas ülikoolide füüsilise kohalolek maakondades on osa riigi regionaalpoliitikast? Valitsuse poliitikud saavad peaaegu iga nädal välja pressiteateid, kus rõ-

hutavad, et aastal 2011 hariduskulud kasvavad. Kas see tähendab, et kui aastal 2012 hariduskulud veelgi kasvavad, siis suletakse Tartu Ülikooli kolledžid Pärnus ja Narvas? Lõpuks, terve Järvamaa kogukond on ühtselt Türi kolledži sulgemise vastu. Siin on olemas üksmeel poliitiliste jõudude vahel ning selgelt on väljendanud oma suhtumist ka Raplamaa. Miks siis ikkagi valitsus ei ole välja töötanud regionaalseid meetmeid kolledži tegevuse jätkamiseks, kui kogukondlik vajadus ja soov on nii võrd selge? Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Annan üle arupärimise rahandusminister Jürgen Ligile hinnastabiilsuse kriteeriumi täitmise kohta. Euroopa statistikaameti eelmisel nädalal avaldatud andmetel kiirenes inflatsioon euroalal septembris eelmise aastaga võrreldes 1,8%. Euroopa Liidus tervikuna oli inflatsioon septembris keskmiselt aga 2,2%. Murelikuks teeb meid fakt, et Eesti on ka inflatsiooninäitajate poolest tõusnud Euroopas esikolmikusse. Eestis oli septembris inflatsioon koguni 3,8%, sellest suurem oli inflatsioon septembris vaid Rumeenias, kus see näitaja oli 7,7%, ja Kreekas, kus see näitaja oli 5,7%. Madalaim inflatsioon oli septembris Lätis ja Slovakkias, vastavalt 0,3 ja 1,1. Loomulikult on oma osa inflatsioonis ka Vabariigi Valitsuse käitumisel, kes on oma fiskaalpoliitikaga tekitanud inflatsioonisurve. Lisaks ähvardatakse meid leiva- ja saiatoodete hinnatõusuga ning Eesti Energia soovib vägisi elektri hinda tõsta. Maastrichti kriteeriumide hulgas on ka hinnastabiilsuse kriteerium. Kriteeriumi täitmiseks ei tohi riigi inflatsioonitase ületada rohkem kui 1,5 protsendipunkti kolme kõige paremaid hinnastabiilsuse tulemusi saavutanud liikmesriigi keskmist. Seega võib lähitulevikus tekkida Eestil probleeme kriteeriumi täitmisega, kuid 1997. aastal Amsterdamis vastu võetud stabiilsuse ja kasvu pakt näeb selliseks puhuks ette ka sanktsioone. Meil on rahandusministrile kolm küsimust. Alla on kirjutanud 12 Keskerakonna fraktsiooni liiget. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Võtsin Riigikogu juhatusel vastu kolm arupärimist. Kui need vastavad kodu- ja töökorras sätestatud nõuetele, siis edastatakse arupärimised adressaatidele viivitamatult.

Nüüd üks teade, mis puudutab homset infotundi. Nimelt, kolmapäeval, s.a 20. oktoobril osalevad valitsusliikmetest infotunnis peaminister Andrus Ansip, keskkonnaminister Jaanus Tamkivi ja regionaalminister Siim Valmar Kiisler.

Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 86 Riigikogu liiget, puudub 15.

1. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmise seaduse eelnõu (750 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Keit Pentus

Esimene eelnõu, mida täna arutama asume, on Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmise seaduse eelnõu. Tegemist on teise lugemise jätkamisega. Mul on hea meel paluda ettekandeks Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni liige Rein Ratas.

Rein Ratas

Proua juhataja! Kõrgeauline Riigikogu! Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmise seaduse eelnõu 750 teine lugemine katkestati 22. septembril s.a. Muudatusettepanekute esitamise tähtjaks määrati 6. oktoober. Erakond Eestimaa Rohelised esitas eelnõu kohta ühe muudatusettepaneku ning Keskkonnaministeerium saatis keskkonnakomisjonile neli ettepanekut muudatusettepanekute vormistamise kaalumiseks. Muudatusettepanekuid keskkonnakomisjon oma 11. skp koosolekul ka arutas. Keskkonnaministeeriumi nimel olid selgitusi andmas nõunik Rein Raudsep ja keskkonnakorralduse osakonna juhataja kt Valdeko Palginõmm.

Muudatusettepaneku nr 2 esitas Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon. Ettepanek tuleb asjaolust, et kehtiva seaduse järgi on võimalik anda ilma keskkonnamõju hindamata luba põhjavee kasutamiseks koguses kuni 10 miljonit kuupmeetrit aastas. Muudatusettepaneku esitaja arvates on see põhjendamatu ja

ettevaatusprintsiiibist tulenevalt tuleks 10 miljoni kuupmeetri asemel kehtestada normiks 200 000 kuupmeetrit. Keskkonnakomisjon ettepanekut ei toetanud, sest arvas, et oleks ebamõistlik lugeda põhjavee võtmine olulise keskkonnamõjuga tegevuseks, mis vajaks kohustuslikus korras keskkonnamõju hindamist juba alates aasta veevõtust 200 000 kuupmeetrit. Lisaks puudus ettepanekus esitatud määra põhjendus.

Muudatusettepanekud nr 1 ja 3–5 on vormistanud keskkonnakomisjon. Muudatusettepanekuga nr 1 võrdsustatakse Peipsi järve, Lämmijärve ja Pihkva järve süvendamise ning nimetatud järvedesse tahkete ainete uputamise keskkonnamõju hindamise kohustuslik määr mere suhtes kehtestatud määraga, mis on 10 000 kuupmeetrit. Praktikaks on nimetatud järvede kohta kehtiv piirmäär praeguses sõnastuses 500 kuupmeetrit ja see on osutunud liiga madalaks. Keskkonnamõju hindamine tuleb teha kohustuslikus korras, kuigi tegevusega ei kaasne olulist keskkonnamõju. Nüüd on seda määra küllaltki oluliselt tõstetud. Muude veekogude, näiteks väikejärvede korral, jääb keskkonnamõju hindamise kohustuslikuks määraks kehtivas regulatsioonis sätestatud 500 kuupmeetrit pinnast. Muudatusettepanekud nr 3 ja 5 käsitlevad muudatusi selleks, et tagada seaduse ühetaoline kohaldamine eri haldusmenetlustes ning välistada võimalik mitmetimõistmine põhimõtte osas, mille kohaselt ei toimu sama tegevusloa taotluse menetlemisel mitut keskkonnamõju hindamist.

Keskkonnakomisjon otsustas teha Riigikogu täiskogule ettepaneku lõpetada eelnõu 750 teine lugemine ja saata eelnõu kolmandale lugemisele. Olen rääkinud.

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu, austatud ettekandja! On vähemalt üks küsimus. Esimesena saab küsimuseks sõna Marek Strandberg. Palun!

Marek Strandberg

Minu küsimus on selles, kas keskkonnakomisjon tõlgendas sõna "määr" nendesamade kaevandusmahtude puhul kui absoluutset või kui suhtelist arvu. Peipsi järve ruumala suhtes on see 10 000 kuupmeetrit, mis on sallitud pinnasekogus väljavõtmiseks või sukeldamiseks,

ikkagi oluliselt suurem määr kui 10 000 kuupmeetrit Läänemere ruumala suhtes.

Rein Ratas

Arv, mis on fikseeritud, saab olla ikkagi absoluutne, aga seda arvu võib ja tulebki käsitleda suhthinnangus, kui hinnata praegusel juhul pinnase kaadamist kas merre või järvedesse, on siis tegemist väikejärvede või Peipsi basseiniga. Praegu on leitud ja ka komisjon nõustus selle seisukohaga, et praegune 500 kuupmeetrit uputatavat pinnast, mille kohta tuleb juba teha keskkonnamõju hindamine, on Peipsi, Lämmi- ja Pihkva järve kohta siiski liiga väike kogus.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Avan läbirääkimised ja palun Riigikogu kõnetooli Marek Strandbergi! Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

Marek Strandberg

Täpselt sellestasjast, mille kohta ma Rein Ratase käest küsisin, soovin ma siinkohal edasi rääkida. Ehk meie arusaam ja ma arvan, et ka üldine arusaam on selline, et lähtugem seaduste tegemisel ja kohaldamisel ikkagi teadmisesest, mitte arvamusest. Nagu me nüüd kuulsime, on arvamus selline, et 500 kuupmeetrit on liiga vähe, aga 10 000 kuupmeetrit on täitsa paras. Millises kontekstis, millises proportsioonis, küsin ma vastu. Läänemere ruumala on 22 000 – 23 000 kuupkilomeetrit, Peipsi järve ruumala on kõigest 25 kuupkilomeetrit. Need on täiesti erinevad veekogud, see on täiesti erinev kontekst. Kui me valame Peipsi järve 10 000 kuupmeetrit või võtame sealt välja niisama palju pinnast, moodustab see Peipsi järve ruumalast 0,4 miljondikku osa. Läänemere ruumalast moodustab seesama 10 000 kuupmeetrit, mis just nagu on hinnanguliselt paras Peipsi järve jaoks, kõigest 0,0004 miljondikku osa. See vahe on märkimisväärne. Keskkonda ei mõjuta mitte see, kas 500 kuupmeetrit on paras ja 10 000 kuupmeetrit veel parajam kogus, vaid eelkõige kontsentratsioon, millega üks või teine aine elustikku mõjutab.

Väga palju on räägitud sellest, et küll Peipsi järves, küll Läänemeres ei ole kalavarusid, on räägitud sellest, kuidas kalurid on hädas selle

tõttu, et nende traditsioonilised tegevusvaldkonnad on ära kadunud, kuna kala on ära kadunud. Loomulikult, alati on sellel olemas põhjus – kormoranid, hülged, mida ka siit saalist on korduvalt välja öeldud. Tegelikult see nii ju ei ole. Kalavarude kadumise põhjus ei ole ei keegi muu kui inimene ise, inimene oma põllumajandustootmisega, sooviga kasvatada maa peal rohkem vilja ja liha, kui seda on harjutud saama merest, ja selle tõttu tekivad ka erinevad ainejäägid, mis siis veekogudesse voolavad ja sealset elustikku niimoodi muudavad, et kalavarudest ei jää alles sugugi seda, millega sajandite jooksul harjutud on.

Toimides Peipsi järves samal moel ehk tõstes ilma keskkonnamõju hinnanguta pinnast tulevikus ümber juba 10 000 kuupmeetri kaupa, on täiesti selge, et me oleme olukorras, kus me ei oska ennustada, millised toitainete hulgad võivad Peipsi järves ette tulla ja millised muud muutused toimuda. Juhin tähelepanu, et kontsentratsioonide erinevus, kui võrrelda n-ö Läänemeres muudetavat 10 000 kuupmeetrit ja Peipsi järves muudetavat 10 000 kuupmeetrit, on tuhandekordne. Me sallime selle seaduse vastuvõtmise korral ilma keskkonnamõju hinnanguta tuhat korda suurema kontsentratsiooniga mõjuaineid Peipsi järves, kui me aktsepteerime praegu Läänemeres, kui me lubame, et keskkonnamõju hinnanguta võib sellist 10 000 kuupmeetri suurust muudatust Läänemeres esile kutsuda.

Ma arvan, et see ei ole mulje- või tundeküsimus, nii nagu Keskkonnaministeerium ja keskkonnakomisjon on seda hääletamisel esitanud. Tegelikult on meil põhjust siiski väga sügavalt kaaluda, kas sellised mitte ainult aritmeetilised eksimused, vaid selge ignorants selle suhtes, mis ja kuidas looduslikku tasakaalu tegelikult mõjutab, on õige viis, kuidas seadusi luua.

Meie sügav arusaam on, et ettevaatuspõhimõtte ei ole kõnealusel juhul kaugelki liiast. Arusaam, et 500 kuupmeetrist suuremas koguses pinnast teisaldades või sellest suuremaid koguseid Peipsisse, Lämmijärve või Pihkva järve kallates peaks siiski tegema keskkonnamõju hinnangu, ei ole võetud õhust. Kui me soovime, et tulevikus ei oleks üllatuslikke probleeme, et jälle keegi ütleb, ohhoo, seda me ei oleks osanud kuidagi ette näha, et kalavarud on veelgi vähenenud või mingid muutused

nendes veekogudes toimunud, siis oleks põhjust see piir jätta sellesama 500 kuupmeetri piiresse.

Ütlen, et ka see 500 kuupmeetrit on tegelikult 20 korda kõrgem kontsentratsioon Peipsi järve suhtes kui 10 000 kuupmeetrit Läänemere suhtes. Nii et juhul, kui me soovime mingisuguseid erandeid teha, siis selle aluseks peaks olema ikkagi ennekõike loodusteaduslik teadmine, mitte mulje, et Peipsi kaldal olles paisatab see veekogu väga suur ja teist kallast ei näe umbes samamoodi nagu Läänemere puhul. Tegelikult on põhjust ikkagi vaadata, milline on veevahetus ja milline on selle ökosüsteemi olukord.

Me kutsume kõiki mõtlemaid, tarku ning loodusteadustest ja loodusest lugu pidavaid inimesi üles toetama meie soovi see parandusettepanek kõnealuselt eelnõust välja hääletada. Siin saalis ei ole ju vähe inimesi, kes on öelnud, et ka nende mõte on roheline ja selge. Nüüd on võimalik seda ministeeriumi ja keskkonnakomisjoni, ütleme, arvutuslikku ja loodusteaduslikku viga väga lihtsa hääletamisega korrigeerida. Aitäh teile!

Aseesimees Keit Pentus

Palun Riigikogu kõnetooli Mart Jüssi!

Mart Jüssi

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Ma jätkan sealt, kus Marek Strandberg lõpetas, natuke laiendan seda teemat ja räägin võib-olla vähem arvudest ja rohkem inimvõimetest, sest mida muud üks keskkonnamõju hindamise protsess on kui ennustamise püüe, püüe näha ette seda, mida meie tänane tegevus võib tulevikus kaasa tuua.

Kui hakata inimese ennustusvõimet võrdlema millegagi, millega te iga päev kokku puutute, siis võtame kas või ilmaennustuse, mis lühemate ajavahemike kohta on üsna täpne, aga kui me pikemalt ette vaatame, olgu siis kohalikku või globaalset ilma, ebamäärasus suureneb ja alati on keegi, kes pole tulemusega rahul. Minule teadaolevalt on maailma kõige võimsamad arvutid ja kõige suurem arvutipark tegelikult mitte sõjatööstuse, vaid ilmaennustuse teenistuses, just nimelt sellepärast, et nende protsesside ettenägemisvõime on tegelikult väga suurte globaalsete ohutusteamade aluseks, olgu selleks siis keskkonnaohutus, söögi-

ohutus, kas või sõjaline ohutus. Nii et igal juhul on ettenägemisvõime keskkonnamuutuste suhtes inimtegevuse juures äärmiselt olulise kaaluga.

Kui me arvutit vaatame, siis arvuti on pelgalt masin, millesse me söödame sisse arv-väärtused, näiteks need, mida Marek Strandberg siin meile tutvustas, teatud usalduspiirid, teatud ebamäärasuse ja teadmata suurusega riskid, nende teostumise tõenäosused, künnisväärtused ja teised olulised komponendid, selleks et meie ettenägemisvõime oleks parem, et meie ennustused kirjeldaksid pigem paremini kui halvemini seda, mida me tulevikult ootame.

Kui me paralleelselt vaatame seaduses olevaid arve, siis need on poliitilised kokkulepped nende väärtuste osas, mida me tahame taluda, mida me aktsepteerime ja kuhu poole me püüdleme. Nende seos tegelikkusega, seos nende teiste arvvaartustega, mida me kasutame keskkonna mõõtmisel ja mõjude hindamisel, oleks nagu olemas, aga samas on see aimamatu. Sellepärast oleks otstarbekas tuletada meelde ja mõelda mõne ühtedest ja nullidest koosneva arvu peale, mis puudutab keskkonnamõju hindamist. Näiteks siinsamas Riigikogu hoones toimunud seminaril ütles Nord Streami esindaja, et Nord Streami keskkonnamõju hinnang on väga hea sellepärast, et selle peale on kulutatud 100 miljonit eurot, ehk keskkonnamõju hindamise headust saab mõõta selle peale kulutatud rahaga, ning 100 miljonit on suur summa. Mehhiko lähel toimunud naftakatastroofi põhjustanud tagasilöögiklapi rikkinemise tõenäosus oli null selle riskihinnangu kohaselt, mille tegi üks kindlustuskompanii. Sada aastat tagasi Ungaris tööd alustanud tehas põhjustas nüüd, sada aastat hiljem, mastaapse ökoloogilise katastroofi. Mida võisid toona inimesed arvata selle nende alustatud tegevuse tulevikuohu kohta?

Kui me tuleme tagasi selle eelnõu juurde, siis see 10 miljonit kuupmeetrit põhjavett, mida me kergekäeliselt lubaksime kasutada, on üks kümnendik kogu Eesti inimese aastases kasutuses olevast põhjaveevärrust.

Nii et need arvud, mida me seadustesse kirjutame ja mida me kehtestame, on tegelikult tihti peale ka mugavusnäitajad, mugavusväärtused. Tihti me teeme otsused sinna pehmele poolele, et võib-olla selle asjaga rohkem mitte

tegelda. Aga seda hullem võib olla olukord, kui me peame selle asja juurde tagasi tulema juba hoopis teises kontekstis.

Selle sõnavõtu tahan ma lõpetada tuntud kirjaniku George Orwelli ütlusega, mida ma natuke meelevaldselt tõlgin, aga see kõlab niimoodi: "Inimene on oma olemuselt hea, ta tahab olla hea, kuid mitte kogu aeg ja mitte väga hea." Võib-olla peame seda silmas, kui me siin saalis hääletame. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem kõnesoove ei ole, mistõttu lõpetan läbirääkimised. Asume läbi vaatama seaduseelnõu 750 kohta laekunud muudatusettepanekuid. Muudatusettepanekuid on kokku viis. Esimese muudatusettepaneku on teinud juhtivkomisjon ja seda on täielikult arvestatud. Palun, Marek Strandberg!

Marek Strandberg

Ma palun selle muudatusettepaneku hääletusele panekut.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Ma oletan, et tegu oli roheliste fraktsiooni sooviga. Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele esimese muudatusettepaneku, mille esitaja on juhtivkomisjon. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 45 Riigikogu liiget, vastu oli 16, 1 jäi erapooletuks. Muudatusettepanek leidis toetust.

Teise muudatusettepaneku on esitanud Erakond Eestimaa Rohelised, juhtivkomisjon ei ole seda ettepanekut arvestanud, kuid tulenevalt kodu- ja töökorra seadusest see muudatusettepanek hääletamisele ei kuulu. Kolmanda muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon, neljanda muudatusettepaneku esitaja on samuti juhtivkomisjon ja ka viienda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Oleme läbi vaadanud kõik seaduseelnõu 750 kohta laekunud muudatusettepanekud.

Seaduseelnõu 750 teine lugemine on lõpetatud.

2. Meresõiduohutuse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (653 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud meresõiduohutuse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu. Ka selle eelnõu puhul on tegemist teise lugemise jätkamisega. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni aseesimehe Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Enne täiskogu saali saatmist tegeles meresõiduohutuse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõuga põhjalikult majanduskomisjon. Kõigepealt majanduskomisjoni moodustatud töögrupis, mis töötas seaduseelnõuga kahel korral, 16. septembril ja 5. oktoobril. Seda, et pärast esimest teise lugemise katkestamist oli seaduseelnõus vaja veel palju täpsustusi teha, näitab kas või seegi, et töögrupi esimesele istungile oli pakutud 17 muudatusettepanekut, aga teisele istungile 5. oktoobril oli pakutud juba 38 muudatusettepanekut, millest suur osa olid loomulikult redaktsioonilist ja täpsustavat laadi. Seetõttu leitigi 5. oktoobril töörühmas, et paljud muudatusettepanekud on lihtsalt redaktsioonilised, ja komisjoni istungile suunati ainult 28 muudatusettepanekut 38-st, leides, et ülejäänud kümme ei ole sisulist laadi.

Komisjon arutas muudatusettepanekuid kahel korral, kõigepealt oma istungil 11. oktoobril, millel osalesid algataja poolt Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi lennundus- ja merendusosakonna juhataja Andres Lippmaa, peaspetsialist Rainer Henno ning õigusosakonna peaspetsialist Hindrek Allvee ja Veeteede Ameti mereõnnetuste juurdluse ja meresõiduohutuse arenduse osakonna nõunik Priit Lööper. Põhiline arutelu toimuski komisjoni istungil 11. oktoobril. Toimus veel teine arutelu 18. oktoobril, aga seal täpsustati ainult 28. muudatusettepanekut seoses vahepeal ilmsiks tulnud väikeste ebatäpsustega.

Suuremat arutelu tekitasid komisjonis muudatused, mis kujutasid endast suuremat sisulist küsimust, need on muudatusettepanekud nr 11,

12, 14, 23 ja 27. Muudatusettepaneku nr 11 oli esitanud algataja. See ettepanek tähendas sisuliselt tankerite sadamasse eskortimise nõude eelnõust uuesti väljajätmist, selle nõude oli komisjon sisse hääletanud enne teist lugemist (esimene kord, kui oli teine lugemine). Siin püüdis algataja põhjendada, et Tallinna tingimustes, Tallinna Sadamas ja üldse Eesti sadamates ei ole see vajalik, kuna sadamasse sissesõit ei ole nii keeruline, nagu see on Soomes või Rootsis, kus rakendatakse HELCOM-i soovitusi eskortida naftatankereid sadamasse sissesõidul ja sealt väljasõidul. Põhjenduseks toodi ka seda, et kui loots näeb, et sissesõit on probleemne, saab ta ju alati tellida appi puki ja seega ohtu praktiliselt ei ole. Oli juttu sellestki, kui laevas toimub mingi ootamatu juhtum, näiteks kui ütlevad üles rooliseadmed, aga sellele piisavat tähelepanu ei pööratud. Komisjon otsustas (6 poolt, 3 vastu, erapooletoitud ei olnud) välja hääletada tankerite eskortimise nõude, mis oli enne esimest korda teisele lugemisele saatmist sisse hääletatud.

Muudatusettepanek nr 12 on seotud muudatusettepanekuga nr 11. Kui 11. muudatusettepanek oleks sisse jäänud, siis ettepanek nr 12 oleks täpsustanud, et vaja on eskortida tankereid, mille veeväljasurve on 70 000 tonni ja rohkem. Aga kuna eskortimise nõue jäi üleüldse välja, siis ka 12. muudatus komisjon ei toetanud ja see hääletati välja (3 poolt, 5 vastu).

Järgmine muudatusettepanek, mille ümber toimus sisuline arutelu ja mis komisjoni töö käigus võrreldes algataja pakutud esialgse eelnõuga muutus, käsitles lootsiteenuse osutamist laevadele, mida keegi on kutsunud visiidile Eesti Vabariiki. Valdavas osas (on ka muidugi teisi võimalusi) on need visiidile tulevad sõjalaevad, mis tavaliselt ei peaks maksma sadamatasu ja lootsiteenuse tasu peaks ära õiendama kutsuja. Siin oli esialgses redaktsioonis pakutud, et selle tasu maksab lootsiteenust osutavale firmale laevade küllakutsuja, kuid majanduskomisjoni poole pöördus Kaitseministeerium, väites, et see on liiga suur kulutus, kuna varem ei ole seda üldse nõutud ja lootsiteenuse eest ei ole küllakutsutud laevade puhul makstud. Kuid kuna lootsiteenust osutab erafirma, aktsiaselts, siis ei ole võimalik osutada teenust nii, et selle eest ei tasuta. Kompromisslahendusena leiti lõpuks, et küllakutsuja tasub 50% lootsiteenuse tasust, mis algataja

väitel katab lootsifirma otsesed kulud ega tekitata otsest miinust. Seda ettepanekut komisjon toetas (7 poolt, 2 vastu).

Arutelu tekitas veel 23. muudatusettepanek ja just seetõttu, et sellel ei ole mingit seost meresõiduohutuse seadusega. Nimelt muudetakse sellega riigilõivuseadust, kus kehtestatakse riigilõiv tootjaliini kaudu elektrienergia edastamiseks, mis omakorda on seotud elektrituruseadusega. See tekitas arutelu seetõttu, et see teema ei vasta isegi eelnõu pealkirjale, teised seadused siin seonduvad meresõiduohutuse seadusega, aga see ei seonu üldse. Algateja põhjendus oli, et see säte jäi lihtsalt varasematest seadustest välja. Selline riigilõivuvõimalus kehtestati nn monopolide hinnapiirangute seadusega ning siis jäi see seik lihtsalt kahe silma vahele ja selle riigilõivu kehtestamine ununes. Aga vaatamata sellele komisjon muudatusettepanekut toetas (5 poolt, 3 vastu ja 1 erapooletu).

Veel tekitas loomulikult komisjonis arutelu muudatusettepanek nr 27, mis üks kord juba oli arutelu all. Sadama pidajale tahetakse nimelt panna kohustus tagada lisaks sadamaakvatooriumile ka selle sissesõiduteel navigatsioonimärgistuse kavandamine, rajamine, rekonstrueerimine, paigaldamine, hooldamine, järelevalve ja märgistusest teavitamine. Selleks täiendatakse sadamaseaduse § 4 lõiget 8 sõnadega "ning selle sissesõidutee". Selle kohta oli komisjonile esitatud ka sadamate liidu põhjalik kiri. Sadamate liit seda ei toetanud. Muudatusettepanek oligi tehtud selleks, et see nõue välja jätta, et mitte panna seda kohustust sadama pidajale. Selle muudatusettepaneku olin teinud mina. Komisjon seda muudatusettepanekut ei toetanud (4 poolt, 5 vastu, erapooletuid ei olnud). Seega pannakse sadama pidajale kohustus hoolitseda ka sissesõidutee märgistuse eest. Sadamate liidu kirjast, mis oli komisjonile saadetud, selgub, et see puudutab peaaesjalikult ainult Saarte Liine, kellele Veeteede Ametil on soov anda üle 44 ujumärki, mille paigaldamise ja hooldamise kulud tulevikus peaks tasuma sadama pidaja.

Ülejäänud muudatused olid, nagu ma ütlesin, kõik algateja esitatud, neid komisjon toetas ja need ei tekitanud komisjonis märkimisväärseid vaidlusi, lihtsalt mõni komisjoni liige võis küsida mingit täpsustust.

Lõpuks võttis komisjon vastu otsuse saata Vabariigi Valitsuse algatatud meresõiduohutuse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 653 Riigikogu täiskogule teise lugemise jätkamiseks 19. oktoobril, st täna (see otsus võeti vastu konsensussega), teiseks, teha täiskogule ettepanek eelnõu 653 teine lugemine lõpetada (ka see otsus tehti konsensussega), kolmandaks, juhul kui teine lugemine lõpetatakse, teha kolmas lugemine 27. oktoobril ning eelnõu seadusena vastu võtta. Nagu näeme, jättis komisjon siiski ühe nädala enne kolmandat lugemist aega, kuna muudatusi on palju. Redaktsiooniliste üllatuste vältimiseks jättis komisjon teise lugemise lõpetamise ja kolmanda lugemise vahele nädal aega. Aitäh!

Asesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Ettekanne oli tõenäoliselt nii põhjalik. Suur aitäh, lugupeetud ettekandja! Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Esimesena palun Riigikogu kõnetooli Marek Strandbergi!

Marek Strandberg

Kõnealune seaduseelnõu, mis reguleerib märkimisväärset osa laevandusest, puudutab ka üht aspekti, mis on seotud keskkonnamõju hindamise küsimustega. Nagu me teame ja oleme näinud, on meri muutunud küllaltki oluliste kauba-, kütuse- ja kemikaalivoogude liikumise kohaks. Nagu me näinud oleme, on merel toimuvad katastroofid ja õnnetused, olgu siis laevade või naftapuurtornidega, keskkonnale ja sealtkaudu ka inimesele küllaltki ohtlikud. Vaatamata sellele, et kõikvõimalikud regulatsioonid, korrad ja reeglid on muutunud selliseks, et aina raskem peaks olema õnnetusse sattuda, ei ole merel liigne ettevaatus liiast.

Ka majanduskomisjonis kulges üks tõsisemaid arutelusid selle ümber, kas tankereid tuleks Eesti sadamatesse eskortida sel moel, nagu seda tehakse muudes sadamates, ennekõike seetõttu, et mis tahes ettetulev ebamäärasus oleks juba eos välditav. Taas lähtudes, ma arvan, mitte riskihinnangust, vaid muljest või tõekspidamisest või usust, arvas Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium, et eskortimine on põhjendatud Soome sadamates, mis

olla justkui keerukamad, aga kindlasti mitte Eesti sadamates.

Siinkohal tahan Riigikogu tähelepanu juhtida lihtsale tõsiasi, et me võime merel toimuva kemikaali- või naftakatastroofi tõenäosust hinnata kui tahes väikeseks, aga juhul kui see katastroof juhtub, on selle likvideerimise kulud väga suured ja kahju, mida saavad looduskeskkond, rannikualad, lõppkokkuvõttes inimene, on mõõtmatult suur. Mõnes mõttes on siin ju sama lugu nagu sõjaohu puhul. Me ei muuda kaitsekulutusi lähtuvalt sellest, milline on sõjaohu hinnang. Sõja riski tase on tõenäoliselt väga madal. Põhjus, miks tegeldakse sihipäraselt riigikaitsega, on see, et selle väikesegi ohu realiseerumisel on kahjud mõõtmatud ja selle tõttu tuleb teha kõik selleks, et see oht oleks veelgi väiksem.

Täpselt samasugust eesmärki kannab endas idee pukseerida Eesti sadamatesse tankereid, et risk oleks reaalselt miinimumini viidud. Tõsiasi, et sadamatesse siirduvatele laevadele läheb loots, ei pruugi olla abiks. Lootsil, jah, on õigus kutsuda abi, aga paljude õnnetuste puhul võib see abi hiljaks jääda, sest küsimus võib olla minutites. Need lisakulutused, mida tankerite eskortimisel sadamatesse tuleb teha, on tegelikult kaduvväikesed, võrreldes sellega, kui järgmise kümne või kahekümne aasta jooksul kas või üks eskortimata jääv tanker satub tõsisesse katastroofi. Siis ärkavad kindlasti kõik inimesed ja ütlevad, et ohhoo, võib-olla oleks pidanud varem selle peale tulema ja oleks tulnud teha need tagasihoidlikud kulutused laevade eskortimiseks.

Just selle tõttu kutsuvad rohelised üles hääletama parandusettepaneku poolt, mis eskortimist soodustaks, ja selle ettepaneku vastu, mis eskortimise Eesti sadamatesse välistab. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Palun Riigikogu kõnetooli Kalev Kallo! Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Peatun meresõiduohutuse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu neljal muudatusettepanekul, millest kahte komisjon algataja ehk Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi keskastme ametnike nõudmisel ei toetanud ja kahte samal põhjusel

toetas, kusjuures ühel muudatusettepanekul, mis eelnõusse hääletati, ei ole mitte mingit pistmist meresõiduohutuse seadusega ega meresõiduohutusega üldse.

Nüüd kõigest järjekorras. Muudatusettepanekuga nr 11 hääletatakse eelnõust välja HELCOM-i soovitus tankerite eskortimiseks sadamasse sissesõidul. Teatavasti hääletas komisjon selle muudatuse eelnõusse enne eelnõu esimest korda teisele lugemisele saatmist. Nüüd tegi algataja muudatusettepaneku selle uuesti väljahääletamiseks, mis ka õnnestus. Vaatamata sellele, et mitmed Rootsi, Soome ja isegi Venemaa sadamad rakendavad seda soovitust, leiavad meie ametnikud jälle, et nad on kõige targemad. Põhjenduseks tuuakse see, et sissesõidud Soome ja Rootsi sadamatesse on kitsad ja kaljude vahel, aga meil on avar ligipääs. Komisjoni uinutamiseks kinnitati veendunult, et kui loots näeb, et ilmastiku- või muud tingimused on rasked, siis võib ta alati puksiirid laevale vastu tellida. Ainult et kui kõik tingimused on ideaalsed ja loots mingit abi ei telli, aga laeval ütlevad mingil hetkel üles näiteks elektriseadmed ja ta kaotab juhitavuse, siis ei jõua enam kedagi appi kutsuda. Olen nõus, et selle juhtumise tõenäosus on üks tuhandest või veel palju väiksem, aga siis on ka tagajärjeks Mehhiko lahe katastroof meie rannikul. Kinnitati ju siiani, et ka naftapuur-tornid merel pidid täiesti ohutud olema. Tahan väga loota, et meie tublid ametnikud ei peaks naftareostust koristama minema, kui üks saja tuhande tonnine tanker madalikule satub.

Muudatusettepanekuga nr 12 oli ette nähtud eelnenud muudatusettepaneku täpsustamine. Nähti ette, et eskortimine toimuks kohustusliku lootsimise piirkonnas ja eskortimisele kuuluvad tankerid kandevõimega 70 000 tonni ja enam. Selle muudatusega oleks eskortimine sisuliselt piirdunud Muuga sadamaga, sest laevad, mis on suurema kandevõimega kui 70 000 tonni, tõenäoliselt Veere või Roomassaare sadamasse ei lähe. Kuna eskortimine hääletati välja, siis loomulikult tehti seda ka täpsustusega.

Nüüd muudatusettepanekust nr 27, mille väljahääletamisega täiendatakse sadamaseaduse § 4 lõiget 8 kohustusega, et sadama pidaja peab lisaks sadamas navigatsioonimärgistuse kavandamisele, rajamisele, rekonstrueerimisele, paigaldamisele, hooldamisele, järelevalvele

ja sellest teavitamisele tegema seda kõike ka sissesõiduteel, vaatamata sellele, et Eesti Sadamate Liit tegi põhjaliku pöördumise, kus näitas ära igasuguse regulatsiooni puudumise sissesõiduteel kui sellise kohta. Näiteks, geograafiline piiritletus ja suurus on reguleerimata, taotlemise protseduur on reguleerimata, taotluse menetlemise protseduur on reguleerimata, eraldamise otsustamise protseduur on reguleerimata jne. Ehk sadamatele püütakse panna kohustusi seadusega reguleerimata valduste osas. Samas kirjas toodi ära sadamate nimekiri, kellel on ujuvmärke väljaspool akvatooriumi. Selgub, et Tallinna, Kunda, Pärnu, Mii-duranna, Lehtma, Bekkeri ja Meeruse sadamatel neid ei ole. Sillamäe sadamal on üks omal initsiatiivil paigaldatud meremärk väljaspool akvatooriumi ja tõenäoliselt ta ise selle eest ka hoolt kannab, see-eest on AS-il Saarte Liinid 44 ujuvmärki, mida Veeteede Amet soovib üle anda. Siia ongi koer maetud. 44 ujuvmärgi aastane hooldus, kevadine paigaldamine, sügisene väljavõtmine, märkide korrashoid jne läheb praegustes hindades maksma vähemalt 2–2,5 miljonit krooni. Seda raha hakkab Veeteede Amet tahtma Saarte Liinide käest, et jätkata oma tööd nüüd juba tellimustööna, sest AS-il Saarte Liinid tõenäoliselt puuduvad nii poipaigaldamislaevad kui ka muu tehnika ja ta on sunnitud seda teenust tellima Veeteede Ametilt. Jälle riigil üks asi ettevõtte kaela lükatud. Kindlasti jõuab see kulu lõpuks praamiühenduse hindadesse ja riik hõõrub käsi.

Nüüd 23. muudatusettepanekust, mis uljalt sisse hääletati. See muudatus on siin Riigikogus kõigile teada ja tuntud soolise võrdõiguslikkuse seaduse lisaripatsitest. Sellega kehtestatakse riigilõiv tootjaliini kaudu elektrienergia edastamise eest. Mitte kuidagi ei ole see meresõiduohutuse seadusega seotud. Hiljuti hurjutas siin saalis rahanduskomisjoni esimees tubakaaktsiisi kehtima hakkamise osalise edasilükkamise arutelul üht küsijat, kes küsis teiste aktsiiside muutmise võimaluse kohta, et ärgem tehkem soolise võrdõiguslikkuse seadust, sest president on selle hukka mõistnud, jäägem ainult selle konkreetse aktsiisi juurde, mis eelnõus toodud on. Nagu näeme, opositsioon ei tohi sellest isegi mitte rääkida, aga koalitsioon paneb täie rauaga edasi. Mis pole lubatud härjale, on lubatud Jupiterile. Härgade

asi on nohinal põldu kunda, Jupiterid otsustavad asju. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Kõnesoove rohkem ei ole, lõpetan läbirääkimised. Asume läbi vaatama seaduseelnõu 653 kohta laekunud muudatusettepanekuid. Neid on kokku 28.

Esimese muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon, teise muudatusettepaneku on esitanud samuti juhtivkomisjon, ka kolmas muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud, nagu ka neljas, viies, kuues, seitsmes, kaheksas, üheksas, kümnes ja üheteistkümnes muudatusettepanek. 12. muudatusettepaneku esitaja on Kalev Kallo. Palun mikrofon Kalev Kallole!

Kalev Kallo

Ma vajutasin nupule juba 11. muudatusettepaneku juures. Ma soovin, et 11. muudatusettepanekut hääletataks.

Aseesimees Keit Pentus

Teeme seda ja naaseme 11. muudatusettepaneku juurde. Juhataja palub vabandust, muudatusettepanekute läbivaatamise tempo oli ilmselt pisut liiga kiire. 11. muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Alustame selle muudatusettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele 11. muudatusettepaneku, mille esitaja on juhtivkomisjon. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 50 Riigikogu liiget, vastu oli 31, erapooletuid ei olnud. 11. muudatusettepanek leidis toetust.

12. muudatusettepaneku esitaja on Kalev Kallo, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh! Ma palun seda hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Alustame selle muudatusettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele 12. muudatusettepaneku, mille esitaja on Kalev Kallo ning mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 32 Riigikogu liiget, vastu oli 50, erapooletuid ei olnud. 12. muudatusettepanek ei leidnud toetust.

13. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 14. muudatusettepaneku on esitanud samuti juhtivkomisjon. 15. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 16. muudatusettepaneku on esitanud samuti juhtivkomisjon. 17. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 18. muudatusettepanek on samuti juhtivkomisjoni esitatud. 19. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 20. muudatusettepaneku on esitanud samuti juhtivkomisjon. 21. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 22. muudatusettepaneku on esitanud samuti juhtivkomisjon. 23. muudatusettepaneku on esitanud samuti juhtivkomisjon. Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Ma palun seda hääletada, kuna see muudatus ei sobi kuidagi kokku selle eelnõuga.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Alustame 23. muudatusettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele 23. muudatusettepaneku, mille esitaja on juhtivkomisjon. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 43 Riigikogu liiget, vastu oli 41, 1 jäi erapooletuks. Ettepanek leidis toetust.

24. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 25. muudatusettepaneku on esitanud samuti juhtivkomisjon. 26. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 27. muudatusettepaneku on esitanud Kalev Kallo, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Ma palun seda hääletada. Ei ole ilus panna sadamatele uusi kohustusi.

Aseesimees Keit Pentus

Hea kolleeg! Kogenud Riigikogu liikmena te olete ilmselt kursis kodu- ja töökorra seadusega, mis ei näe ette võimalust hääletusele panemise puhul ettepanekut kommenteerida. Selleks on läbirääkimised. Alustame 27. muudatusettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele 27. muudatusettepaneku, mille esitaja on Kalev Kallo ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 40 Riigikogu liiget, vastu oli 43, erapooletuid ei olnud. 27. muudatusettepanek ei leidnud toetust.

28. muudatusettepanek on ühtlasi viimane muudatusettepanek, selle on esitanud juhtivkomisjon. Oleme läbi vaadanud kõik muudatusettepanekud, kuid Riigikogu juhatusel on tulnud Eesti Reformierakonna fraktsiooni ettepanek katkestada eelnõu 653 teine lugemine. Ka selle ettepaneku peame läbi hääletama. Alustame selle hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele Eesti Reformierakonna fraktsiooni ettepaneku katkestada eelnõu 653 teine lugemine. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 87 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Vabariigi Valitsuse algatatud meresõiduohutuse seaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 653 teine lugemine on katkestatud.

3. Ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (758 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu tänases päevakorras on Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni algatatud ravimiseaduse § 41 muutmise seaduse eelnõu, kuid enne selle eelnõu juurde asumist on mul lisada eelmise päevakorrapunkti juurde, et Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 2. november kell 18.

Head kolleegid! Meil on parasjagu käimas Riigikogu istung ja kui teil oleks võimalik kõiki asjasse mittepuutuvaid vestlusi pidada Riigikogu istungite saalist väljaspool, siis me saaksime oma päevakorraga edasi minna.

Ma palun nüüd Riigikogu kõnetooli seaduse eelnõu 758 teisel lugemisel sotsiaalkomisjoni ettekannet pidama Maret Merisaare!

Maret Merisaar

Lugupeetud eesistuja! Sotsiaalkomisjon arutas eelnõu esmaspäeval, 11. oktoobril. Sotsiaalministeeriumi poolt oli külas ravimiseaduse juhataja Dagmar Rüütel. Erakonnalt Eestimaa Rohelised oli laekunud kaks muuda-

tusetpanekut, mis mõlemad leidsid komisjonis konsensusena toetamist. Komisjon otsustas saata eelnõu teisele lugemisele 19. oktoobril ettepanekuga teine lugemine lõpetada. Kui teine lugemine lõpetatakse, siis on ettepanek suunata seaduseelnõu kolmandale lugemisele 21. oktoobril ning võtta seadusena vastu. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu! Kolleegidel küsimusi ei ole. Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Vaatame läbi seaduseelnõu 758 kohta laekunud muudatusettepanekud, neid on kokku kaks. Esimese muudatusettepaneku esitaja on Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon, juhtivkomisjon on seda muudatusettepanekut täielikult arvestanud. Ka teise muudatusettepaneku esitaja on Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon ja sedagi muudatusettepanekut on juhtivkomisjon täielikult arvestanud. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Seaduseelnõu 758 teine lugemine on lõpetatud.

4. Planeerimisseaduse muutmise seaduse eelnõu (778 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Viimane eelnõu tänasel istungil on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud planeerimisseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ettekandeks palun kõigepealt Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Mark Soosaare!

Mark Soosaar

Lugupeetud kolleegid! Sotsiaaldemokraatlik Erakond on esitanud Riigikogu menetlusse ühe tõsise eelnõu, mis vaatab kaugele ette. Nimelt, praeguse menetluskorra järgi saab nii detailplaneeringuid, üldplaneeringuid kui ka maakonnaplaneeringuid esitada avalikule väljapanekule. Igaüks, kes Eestimaal elab, saab esitada ettepanekuid ja vastuväiteid. Kahjuks puudub selline võimalus üleriigiliste planeeringute puhul. Üleriigilist planeeringut "Eesti 2030+" valmistab praegu ette regionaalministri alluvuses olev planeerimise osakond ja on korraldatud juba ka esimesed avalikud arutelud,

aga puudub menetlusmehhanism, kuidas rahvas saaks kaasa rääkida. Me arvame, et eelnõu 778 selle puuduse likvideerib. Me näeme ette, et üleriigiline planeering, kui see on avalikule väljapanekule panemiseks küps, esitatakse kolmekuuliseks perioodiks avalikkusele ning igäüks võib teha täiendavaid ettepanekuid. Pärast seda vaatab üleriigilist planeeringut korraldav ministeerium läbi kõik avalikustamise jooksul laekunud ettepanekud ja vastuväited ning kolme kuu jooksul suhtleb nende ettepanekute ja vastuväidete autoritega. Neid ettepanekuid, mis on nutikad, mis on riigile ja rahvale kasulikud, üleriigilises planeeringus tõenäoliselt arvestatakse. Seejärel kinnitab üleriigilise planeeringu projekti Vabariigi Valitsus regionaalministri ettepanekul ja suunab üleriigilise planeeringu Riigikogule, kes kehtestab üleriigilise planeeringu Riigikogu otsusena.

Selline lihtne menetluskäik, mis on analoogiline teiste planeeringute menetluskäiguga, on sotsiaaldemokraatide ettepanek. Ootan küsimusi. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, austatud ettekandja! Küsimusi ei ole. Majanduskomisjoni ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli Sven Sesteri!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Majanduskomisjonis toimus 27. septembri koosolekul Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud planeerimisseaduse muutmise seaduse eelnõu 778 arutelu esimesele lugemisele saatmise eesmärgil. Komisjoni istungile olid lisaks eelnõu algataja esindajale Mark Soosaarele kutsutud ka Siseministeeriumi regionaalarengu osakonna õigusnõunik Külli Heinla ja planeeringute osakonna nõunik Anni Konsap.

Eelnõu algataja esindaja Mark Soosaar esitas ülevaate eelnõu eesmärkidest. Kui lühidalt üle korrata, siis eelnõu eesmärk on see, et üleriigiline planeering on üks riigi ruumilise arengu olulisemaid dokumente ja eelnõu kohaselt võiks üleriigilise planeeringu kehtestada Riigikogu oma otsusega. Samuti on eelnõus toodud ettepanek, et enne üleriigilise planeeringu kinnitamist toimuks dokumendi avalik arutelu ja oleks ka ettepanekute tegemise võimalus. Kehtiva planeerimisseaduse kohaselt kinnitab

üleriigilise planeeringu Vabariigi Valitsus ning Riigikogul ei ole võimalik üleriigilise planeeringuga eelnevalt tutvuda. Eelnõu kohaselt võtab Riigikogu dokumendi otsusena vastu või saadab tõsiste puuduste korral tagasi.

Siseministeeriumi esindajad komisjonis selgitasid, et Vabariigi Valitsus nimetatud eelnõu ei toeta, ja tõid välja mõningad punktid. Põhiline muudatus selles eelnõus on otsustuspädevuse muutmine. Siseministeeriumi esindajad leidsid, et praegu on koostamisel üleriigiline planeering "Eesti 2030+", kaasamine ja koostöö on olnud aktiivne ning need ettepanekud, mis selles eelnõus on, ei muuda üleriigilise planeeringu sisulist poolt paremaks. Üleriigilist planeeringut on Siseministeeriumil kavas tutvustada ka Riigikogule, tehes seda fraktsioonides novembrikuus. Ministeerium leidis, et seega on Riigikogu liikmetel võimalus dokumendi osas kaasa rääkida ja ettepanekuid esitada. Justiitsministeeriumi eestvedamisel toimub kogu valdkonna kodifitseerimine ning uue planeerimiseaduse eelnõu esialgne versioon peaks valmima selle aasta lõpuks.

Komisjoni liikmetel oli küsimusi üleriigilise planeeringu koostamise ettevalmistamise protsessi ja sellega seonduva kohta. Tunti huvi planeeringu "Eesti 2010" tulemuste ja kokkuvõtte kohta, näiteks transpordikoridoride kohta ning selle kohta, kuidas seda on arvestatud "Eesti 2030+" ettevalmistamisel.

Lisaks Vabariigi Valitsuse arvamusele oli majanduskomisjoni liikmetele välja jagatud ka Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsisiosakonna arvamus, milles oli muu hulgas märgitud, et üleriigilise planeeringu avalikustamine täies mahus nii interneti, Eesti Rahvusringhäälingu kui ka muu pressis kaudu oleks otstarbetu ja raskendatud eelkõige dokumendi keeruka sisu ja mahu tõttu. Kui ma ei eksi, on seda üle 70 lehekülje. Soovitusena oli toodud, et kaaluda ühe võimalusena sätestada planeerimiseaduses Vabariigi Valitsuse kohustus esitada Riigikogule ülevaateid üleriigilise planeeringu ellurakendamise kohta. See oli Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsisiosakonna arvamus.

Nüüd otsustest, mida komisjon tegi eelnõu edasise menetlemise kohta. Leiti, et Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud planeerimiseaduse muutmise seaduse eelnõu 778 tuleks saata Riigikogu täiskogule esimeseks lugemiseks 12. oktoobril ning teha täisko-

gule ettepanek eelnõu 778 tagasi lükata (poolt oli 5 ja vastu 4 komisjoni liiget, erapooletuks jäi 1). Samal koosolekul leiti, et kui täiskogu otsustab esimese lugemise lõpetada, siis tuleb teha ettepanek muudatusettepanekute esitamise tähtajaks Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt määrata kümme tööpäeva (see otsus oli konsensuslik).

Päris lõpetuseks. Pärast komisjoni otsuse tegemist pöördus Sotsiaaldemokraatlik Erakond oma fraktsiooni näol majanduskomisjoni poole kirjaliku avaldusega muuta planeerimiseaduse muutmise seaduse eelnõu 778 esimese lugemise kuupäeva seoses eelnõu ettekandja Mark Soosaare lähetuses viibimisega. Lähtudes Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepanekust, leidis komisjon konsensusega, et uueks kuupäevaks on 19. oktoober ehk tänane päev. Täna!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! On vähemalt üks küsimus. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Tolle Riigikogu Kantselei osakonna koomilise arvamuse kohta ei tahagi küsida, Vabariigi Valitsuse seisukoht huvitab mind rohkem. Miks peeti valeks seda, kui selle planeeringu arutamine ja heakskiitmine toimub just Riigikogus?

Sven Sester

Aitäh! Ma tõin selle välja ka oma ettekandes. Leiti, et Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud eelnõu ei sisalda olulisi ettepanekuid üleriigilise planeeringu sisulise poole parendamiseks. Lisaks leiti seda, et kaasatuse pool on suhteliselt hästi kaetud. Komisjonis seda küll ei arutatud, aga viimastel päevadel on nende Riigikogu liikmete postkastidesse, kes on Riigikogu tuleviku toetusrühmas, mida juhib Liisa-Ly Pakosta, tulnud kiri, kus on koostöö ja kaasamise osas ära toodud etapid alates ministeeriumi töörühmadest ning lõpetades teemarühmade ja poliitiliste fraktsioonidega. Leiti, et kaasatus kui selline on täiesti olemas.

Aseesimees Keit Pentus

Eiki Nestor, teine küsimus, palun!

Eiki Nestor

Ma läheksin ikka sellesama põhimõtte juurde tagasi. Mul ei ole kaasamise vastu jumala pärast midagi, mida rohkem ja paremini kaasame, seda uhkem see dokument tuleb. Aga kui niivõrd tähtis dokument jääb Riigikogus seaduses sätestatud moel läbi arutamata ja heaks kiitmata, on rahvasaadikul ainuke võimalus mõjutada üldplaneeringu vastuvõtmist valitsuse vahetuse teel. Seda on ju natuke palju! Tegemist on siiski dokumendiga, mis kaasamisega koostatakse, see tuleb Riigikokku ja Riigikogu kiidab selle heaks. Sellelaadilisi dokumente, mida me heaks kiidame, on küll ja küll. See on nendest vaat et kõige tähtsam.

Sven Sester

Aitäh küsimuse eest! Tuleb siiski nentida, et ka muudatusettepaneku kohaselt, mille on esitanud sotsiaaldemokraadid, ei oleks Riigikogul tegelikult võimalik teha sisulist tööd. Jääks ainult vormiline tegevus, kas heakskiitmine või tagasilükkamine. Kui me hakkame sisust rääkima, siis sisu see eelnõu tegelikult ei parandaks.

Aseesimees Keit Pentus

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Hea ettekandja! Meil on siin väga palju selliseid dokumente, kus me tõepoolest anname ainult kas heakskiidu või lükkame tagasi ega tee enam tekstis parandusi. See ei tähenda aga seda, et me siin asju sisuliselt ei aruta. Me arutame neid asju siin väga sisuliselt. Näiteks, kui me lükkame midagi tagasi, siis ootame, et see tuleb siia uuesti ja hulga paremal kujul. Ma ei saa ikkagi aru, miks koalitsioon on selle vastu, et selliseid tähtsaid asju siin Riigikogus arutada.

Sven Sester

Aitäh! Ma toon välja ühe Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonna tähelepaneku, mis teid võib-olla natuke aitab. Ma tsiteerin teile selle kirja ühte osa. Nimelt, siin on kirjutatud sellest, et üleriigiline planeering on suunatud ühiskonna ruumilise struktuuri arendamisele ja seondub erinevate riigi poliitikate, näiteks regionaal-, keskkonna-, transpordi-, innovatsioonipoliitika kujundamisega. Riigi po-

liitiline juhtimine kuulub oma olemuselt täidesaatva võimu pädevusse. Täidesaatev võim kuulub Eesti Vabariigi põhiseaduse § 86 kohaselt Vabariigi Valitsusele. Riigikogule kuulub vastavalt põhiseaduse §-le 59 seadusandlik võim. Põhiseaduse § 4 sätestab aga võimude lahususe ja tasakaalustatuse põhimõtte. Võimude lahususe põhimõtte kohaselt on igal võimul funktsionaalses tähenduses talle põhiseadusega määratud osa. Võib-olla mingil määral saame siit kätte vastuse teie küsimusele.

Aseesimees Keit Pentus

Kalev Kotkas, palun!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Kas majanduskomisjoni arvates peab kõik need arengukavad, näiteks Eesti kodanikuühiskonna arengukava, mida me Riigikogus heaks kiidame, aga muuta ei saa, tulevikus päevakorrast välja jätma?

Sven Sester

Aitäh! Me läheme nüüd aruteluga libedale teele. Kuna ma olen tulnud siia majanduskomisjoni esindajana, siis pean tunnistama, et majanduskomisjon ei arutanud selle seaduseelnõu arutamisel, kas me peaksime kõiki arengukavasid hakkama eraldi arutama või mitte. Nii et siin ma kahjuks pean teile vastama, et seda arutelu meil ei toimunud, seetõttu ei ole ma ka võimeline teile vastama.

Aseesimees Keit Pentus

Hea ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu!

Sven Sester

Aitäh teile!

Aseesimees Keit Pentus

Avan läbirääkimised. Esimesena palun Riigikogu kõnetooli Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esindaja Marek Strandbergi! Kolm minutit lisaega, kokku kaheksa minutit.

Marek Strandberg

Head kolleegid! Arusaam, nagu planeerimine oleks pelgalt täitevvõimu pärusmaa, kõlab küllaltki veidralt. Õiguslik analüüs selle kohta, nagu Riigikogus vastuvõetav ja heakskiidetav

üleriigiline planeering mingil moel vääraks ja riivaks võimude lahusust, on tõepoolest pessimistlik ja arusaamatu. Kohe seletan, miks. Kohe seletan ka seda, miks tegelikult planeeringute arutelu toomine Riigikogu saali ei ole praegu mitte ainult mõistlik, vaid ka mõõdapääsmatu.

Olgem ausad, planeeringu, ka selle üleriigilise planeeringu "Eesti 2030+" koostamise alused on kaugel sellest, mida tänapäeva inimese ja majandusgeograafia mõistlikuks peavad. Tänapäeva arusaama kohaselt on põhjust ruumilist planeeringut koostada ennekõike lähtuvalt inimesest, mitte lähtuvalt abstraktsetest arhitektuursetest tõmbekeskustest ja teadmiskeskustest. Viimati mainitud planeeringute koostamise viisid jäävad 19. sajandisse või äärmisel juhul 20. sajandi algusesse. Me ei ehitata enam suuri linnu, me ei kasuta enam maksumaksja ressursse uute ja suurte kauplemis- ja kultuuripiirkondade loomiseks, vaid me peame lähtuma tõsiasjast, et inimeste elupaigad on moel või teisel välja kujunenud ja neid on võimalik, peenemalt öeldes, lihvida ja paika panna. See aga eeldab hoopis teisi planeerimisvahendeid ja põhimõtteid, kui senini kombeks on olnud kasutada.

Loomulikult, vaielda täitevvõimuga selle üle, kas need plaanid, mida täitevvõim on kavandanud üleriigiliste planeeringute tegemiseks, on õiged või mitte, on lootusetu. Praeguseks on täitevvõim teinud väga suure hulga otsuseid ja on kulutanud märkimisväärse hulga raha selleks, et see üleriigiline planeering oma lähtekohtades käivitada. Sõltumata sellest, milline on kaasamise määr, sõltumata sellest, kas Riigikogu liikmetest on sellesse kaasatud 1, 10 või kõik 101, ei ole võimalik enam neid aluseid muuta. Samas ütlen ma (ma arvan, et ma ei ole mitte ainus siin saalis, kellele nii tundub), et planeerimisalused võiksid olla tunduvalt tänapäevasemad. Me võiksime kasutada oluliselt tänapäevasemat teadmist ja oskust, kui täitevvõim seda praegu teeb.

Täiesti automaatselt tekib küsimus, kuidas sellesse tegevusse sekkuda. Loomulikult, sellesse tegevusse peab sekkuma ja saab sekkuda rahvas oma esinduskogu kaudu, milleks on Riigikogu. Ebamõistlik on arvata, et Riigikogu saalis hakatakse täitevvõimu koostatud planeeringut lihvida, täiendama, keegi ei tahagi tõenäoliselt siin saalis sellega tegelda. Samas ei tähenda see absoluutselt mitte seda, et me ei

peaks seda teemat arutama. Vastupidi. Riigikogu on riiklikult tähtsate küsimustena arutanud siin saalis väga paljusid asju, täpselt samamoodi suutmata muuta ühe või teise väljakujundatud strateegia või kava sisu, mida Riigikogu vastu võtab. Kuid nendest aruteludest on sündinud ühiskondlikku diskussiooni. Ma olen veendunud, et kui need arutelud oleksid jõudnud ja jõuaksid kohta, kus selgub, et täitevvõimu tehtud töö on ebapiisav, savi- või veelgi pehmematel jalgadel, siis ka see rahva esinduskogu Riigikogu näol selle tagasi lükkaks ja kohustaks valitsust alustama mingit uut tegevust. Mulle tundub, et planeeringutega on lugu samasugune. Täitevvõimu selge vastuseis sellele, et tuua Riigikogu saali üleriigilise planeeringu otsustamine, tuleneb tegelikult nende enda tajumisest, et see planeering võib-olla üldse (avaliku arutelu puhul võib nii juhtuda) läbi ei lähekski.

Küsimus on selles, et kui täitevvõimul siimaani ei ole olnud tahet ega soovi teha piisavat tänapäevast ruumilist planeeringut, mis on ühiskonnaelu jaoks väga oluline, siis ongi Riigikogu see, kes peaks võtma ohjad ja kaaluma täitevvõimu tehtud tööd, kaasates neid, kes teadupoolest on jäänud selle riigi korraldatava ruumilise planeeringu tegemiselt kõrvale. Ennekõike on taas kõrvale jäetud moodne ja efektiivne teadmine selle kohta, kuidas planeeringuid tuleks teha. Arvestades seda, et planeeringutest sõltub väga palju, nendest sõltub ühe või teise energia- või ajakasutuse mõistlikkus või ebamõistlikkus, otsesõnu, planeeringutest tulenebki suur osa ühiskonna ajakasutusest, vaba aja määra, ressursikasutusest ja millest iganes muust, on täiesti mõõdapääsmatu, et Riigikogu peaks neid planeeringuid arutama. Ma arvan, et tegemist on riiklikult sedavõrd tähtsa küsimusega, et nende arutelude toomine Riigikokku on mõõdapääsmatu.

Lihtne näide. Seesama Tallinnast Tartu poole minev maantee, mis on ehitatud mitmerealiseks ja Mäo asulast mööda, on selles piirkonnas andnud sõidul Tallinnast Tartusse ainult poolteist minutit ajavõitu, samas on ebamõistlikul moel korraldatud planeering tööta ja tegevusetu jätnud ja jätmas väga suurt hulka inimesi samas piirkonnas. Juhul kui ruumilised planeeringud oleksid tehtud arukalt ja tänapäevaseid meetodeid arvestades, siis seda laadi majandustegevuse väljalülitamist poolteise-

nutilise ajavõidu tõttu ilmselt ei oleks tekkinud.

Riigikogu on koht, kus tuleb neid planeeringuid arutada, Riigikogu on koht, kus tuleb vead välja tuua, ja juhul, kui vigu on liiga palju, on Riigikogu ka koht, kus öelda, et Eesti järgmise 20, 30, 50 või 100 aasta ruumiline korraldus ei saa olla selline, mis koosneb suu-rest hulgast vigadest. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Palun kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Liisa-Ly Pakosta!

Liisa-Ly Pakosta

Head kolleegid! Mul on hea meel, et huvi planeeringute vastu siin saalis on sedavõrd suur, aga ausalt öeldes on mul ka piinlik, et teadmised planeeringute valdkonna kohta on osutunud sedavõrd nigelaks. Minu peamine eesmärk siia pulti tulles on avalikkusele suunatud informatsiooni huvides parandada ära need vead, mida eelkõnelejad oma sõnavõttudes on esitanud.

Esiteks ei vasta absoluutselt tõele, et rahvas ei saa kaasa rääkida üleriigilise planeeringu koostamises. See on eksitav info ja ma nimetaksin seda isegi pahatahtlikult eksitavaks informatsiooniks, sest see võtab inimestelt ära julguse või innukuse kaasa rääkida. Internetis aadressil www.siseministerium.ee/eesti2030 on olemas lausa avalik platvorm selleks kaasarääkimiseks ja päris kindlasti kõiki laekunud ettepanekuid arvestatakse. Seda kaasarääkimise võimalust on pakutud algusest peale. Juba lähteülesande koostamisel saadeti kiri enam kui sajale organisatsioonile, sealhulgas mitetulundusühingute ja sihtasutuste liidule, samuti kõikidele kohalikele omavalitsustele. Kõigil on olnud võimalus kaasa rääkida juba lähteülesande koostamisest peale. Kui mõni kohalik omavalitsus ei ole oma territooriumil korraldanud arutelusid seoses üleriigilise planeeringuga, siis ei saa Riigikogu neid vigu tagantjärele parandama hakata.

Teine vigade grupp, mis siit läbi käis ja mida eelkõneleja Marek Strandberg Mäo möödaskõnele illustreeris, on seotud sellega, et ei saada aru planeeringuliikide erinevusest. Mäo möödaskõnele taolisi küsimusi lahendatakse üldplaneeringuga. Kõik muud punktid, mida siin käsitleti, puudutavad maakonnaplaneerin-

guid. Juhul kui Riigikogu soovib hakata kaasa rääkima maakonnaplaneeringutes, siis tuleks rääkida hoopis teistsugustest seadusmuudatustest.

Ei vasta tõele ka väide, et juhul kui Riigikogus üleriigilist planeeringut arutatakse, siis Riigikogu liikmetel ei oleks soovi kaasa rääkida. Mõnes üksikus riigis maailmas, kus üleriigilist planeeringut tõepoolest esinduskogudes otsuste tasemel arutatakse, on praktikas ilmenud vastupidine. Just seetõttu ei ole väga hea planeeringukultuuriga riikides, mida seatakse alati eeskujuks väga hea planeeringukvaliteedi ja väga hea kaasamise poolest, mindud seda teed pidi, et esinduskogu tegeleks üleriigiliste planeeringute lõppdokumentidega. Toon näite Leedust, kus üleriigilise planeeringu vastuvõtmine on parlamendi pädevuses. Seal juhtus nii, et kui hakati vaatama, miks on kiirraudteel, mis peaks tulevikus ühendama Peterburit ja Helsingit Berliini suunaga, Leedus ainult üks peatus ette nähtud, siis Leedu põhjapoolsemast osast pärit parlamendiliikmed tõusid naksakalt püsti ja ütlesid, et teeme ikka peatusi juurde. Ainult kahjuks kukub sellisel juhul kogu see kontseptsioon kokku ja kiirraudteest ei jää alles muud kui teivasjaamade raudtee.

Ei vasta tõele see, et Riigikogul pole võimalust tutvuda üleriigilise planeeringuga või selles protsessis kaasa rääkida. Vastupidi, kõik on oodatud ja on olnud oodatud nii tavakodanikena kui ka Riigikogu liikmetena.

Lugupeetud kolleegid! Teil kõikidel on selja taga oma valimisringkond. Mis takistab teid minna oma valimisringkonda ja rääkida sealsete inimestega sellest, mis on konkreetselt selle piirkonna tulevik aastal 2030? Kui paljud teist on seda teinud? Kui paljud teist on seda teinud ruumilist mõõdet arvestades? See on meie kõikide töö, mida me peamegi tegema. Me ei pea seadusega ette ütleva, et seda tuleb teha ainult kõige viimases järjekorras.

Ei vasta tõele ka see, et üleriigiline planeering peaks andma täpsed ruumilised struktuurid. Ta annab juhised alama astme planeeringute koostamiseks. Kui teile ei sobi Eesti üleriigiline planeering, siis vaadake üleriigilisi planeeringuid ...

Ma palun kolm lisaminutit!

Aseesimees Keit Pentus

Kolm minutit lisaega.

Liisa-Ly Pakosta

... näiteks Hollandis või Soomes. Need on kaks riiki, mida peetakse maailma kõige parema planeeringukultuuriga riikideks. Hollandis, kusjuures, ei ole üleriigiline planeering isegi mitte siduv kohalikele omavalitsustele, erinevalt näiteks Soomest.

Kui midagi planeerimisseaduses muuta, siis tuleks võib-olla tõesti täpsuse huvides lisada planeerimisseaduse koostööst rääkiva § 16 lõikesse 1, et üleriigiline planeering tehakse liiksaks seal loetletud institutsioonidele ka koostöös üldsuse või rahvaga või kuidas iganes see sõnastus paremini kõlaks. See ei ole sisuline täpsustus, kuid annaks võib-olla rohkem informatsiooni.

Kuid kõige olulisem on see ja sellega ma oma sõnavõtu ka lõpetan: ma palun vähemalt siin saalis saada üle sellest veast, mida tehakse pidevalt nii detailplaneeringute kui ka üldplaneeringute puhul, kui arutatakse alles lõppprodukti. Kallid kolleegid! Planeeringute puhul on kõige olulisem planeeringu lähteülesanne ehk see, mis on algselt seatud eesmärgid planeeringu tegemiseks. Kui me üleüldse tahame seda seadust muuta, siis me peaksime seda muutma selle koha pealt, et Riigikogu osaleb üleriigilise planeeringu lähteülesande koostamises ja seda teevad kõik 101 parlamendiliiget kohustuslikus korras. Täpselt sama lugu on lähteülesande tähtsusega ka detailplaneeringute või üldplaneeringute puhul. On sisuliselt täiesti ebademokraatlik panna detailplaneeringu puhul rahvale hääletamiseks või arutamiseks lõppversioon, kas valida variant a või b. See on üleüldiselt Euroopa Liidus tunnustatud ebademokraatlikuks. Täpselt samamoodi oleks ebademokraatlik sekkuda üleriigilise planeeringu puhul alles lõppversiooni.

Lugupeetud kolleegid! Tegeleme lähteülesannetega kõikide planeeringuliikide puhul. Üleriigilise planeeringu puhul on see võimalus Riigikogu liikmetel olnud. Aitäh teile!

Aseesimees Keit Pentus

Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Mark Soosaare!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Igaks juhuks palun ka kaheksa minutit!

Aseesimees Keit Pentus

Kaheksa minutit.

Mark Soosaar

Ma tahan väga kiita kaht eespool kõnelejat, eriti Liisa Pakostat, sest kõik tema väited siin saalis tegelikult toetavad seda eelnõu. See, et on olemas avatud veebiplatvorm, kus inimesed võivad oma arvamust avaldada, on ju väga hea. See on suurepärane. See toetabki meie, sotsiaaldemokraatide mõttelaadi. Aga see, et kõiki ettepanekuid ka arvestatakse, tekitab natuke kahtlusi, sest sinna võib ju ka igasuguseid "komme" tulla.

Teave selle kohta, et Leedus on üleriigilise planeeringu vastuvõtmine ja arutelu parlamendi pädevuses, vastab tõele. Meie oma eelnõuga kahjuks või õnneks päris seda teed ei lähe. Leedus on juhtunud palju segadust seetõttu, et parlament on mitmel lugemisel hakanud üleriigilist planeeringut ümber tegema. See on liiga suur vastutus ja see oleks ka täitevvõimu ülesande äravõtmine. Meie oleme oma eelnõus ette näinud, et üleriigiline planeering võetakse vastu Riigikogu otsusena. Me oleme siin kolme ja poole aasta jooksul vastu võtnud mitmeid arengukavasid, olgu selleks siis energiamajanduse arengukava, metsanduse arengukava või kava maavarade kaevandamise kohta ning ka regionaalarengukavasid oleme siin üle vaadanud ja muutnud. Ma võin kinnitada, et üleriigiline planeering on palju suurema mahuga, palju suuremat hulka elualasid hõlmav planeering, mille taga on riigi demograafilised muutused, sotsiaalne võrgustik, logistika, meie riigi teedevõrgu sidumine teiste Euroopa riikide teedevõrguga, infrastruktuuridega, energiasüsteemidega. Kui te tutvute selle planeeringuga, mis veel praegu kehtib ehk planeeringuga "Eesti 2010", siis te näete, kui naljakas on see kümme aastat tagasi vastu võetud planeering ja kui kitsalt on too planeering tehtud. Võib-olla on põhjuseks ka see, et tollegi tegi valitsus (ausalt öeldes ma isegi ei mäleta enam, missugune valitsus). Keegi meist ei tea, missugused on järgmised valitsused pärast märtsivalimisi ja kes vastutab selle planeeringu eest, mis on ette nähtud 20 järgneva aastaks, näiteks juba

aastal 2011 või 2012, kui praegu töös olev planeering peaks olema vastu võetud.

Eriti kummastav on muidugi Riigikogu Kantselei seisukoht, et võimude lahusus tuleb absoluudini viia. Selle järgi ei tohiks ka Vabariigi Valitsus enam Riigikogule ühtegi seaduseelnõu esitada, sest siis oleks lahusus tagatud, ja eelnõud peaksid liikuma ainult ühes suunas – seadusandjalt täitevvõimule. Aga nagu te teate, on meie riigi ülesehitus siiski veidi teistsugune.

Veel paneb mõtlema koalitsioonivalitsuse usaldamatus rahva valitud parlamendi suhtes, kellel meie, sotsiaaldemokraatide arvamus järgi peaks olema täielik õigus kaasa rääkida üleriigilise planeeringu vastuvõtmisel. Samuti on selleks täielik õigus rahval. Kuna Liisa Pakosta juba nimetas, millised kaasarääkimise võimalused on olemas, siis minu meelest ei takista mitte miski neid kaasarääkimise võimalusi ka seadustamast. Miks me ühe käega teeme üht ja teise käega teist? Miks meie parem käsi ei tee nii, nagu talitab vasak käsi? Ma loodan, et need häired ühiskonnas tulevikus likvideeruvad. Olen veendunud, et kui me tahame, et rahvas osaleks järgnevatel aastakümnetel Eesti riigi arendamises ja Eesti riigi ülesehitamises, tema tuleviku kujundamises, siis on vaja luua seadusandlik baas, et rahval oleks võimalik seaduses kehtestatud korras üleriigilise planeeringu menetlemises kaasa rääkida.

Veel tervitan ma Liisa Pakostat mõtte eest, et ka lähteülesande võiks Riigikogu vastu võtta. See on väga hea mõte. Ma usun, et kahe lugemise vahel on Isamaa ja Res Publica Liidul võimalik see täiendusettepanek selle eelnõu kohta siia lisada. See oleks väga kõva sõna Eesti rahva jaoks.

Te siin saalis hääletamisega näitate, kas te tahate, et rahvas saaks seadusandlikul alusel kaasa rääkida oma riigi edasises ehitamises ja kujundamises Euroopa Liidu ja Euroopa maailmajao rahvaste sõbralikus peres, või soovite, et rahvas oleks vaid kergelt kaasatud, aga seadusandlikku alust tal selleks ei oleks. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Kuna juhtivkomisjon on teinud ettepaneku seaduseelnõu 778 esimesel lugemisel tagasi lükata, peame selle ettepaneku läbi hääletama. Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku seaduseelnõu 778 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 45 Riigikogu liiget, vastu oli 22, erapooletuid ei olnud. Ettepanek leidis toetust. Seaduseelnõu 778 langes menetlusest välja. (Tabel 1.)

Head ametikaaslased! Tänapäevane istung on läbi. Soovin teile edukat tööd komisjonides!

Istungi lõpp kell 11.44.

Istungi kestus 1 tund ja 44 minutit.

Juhataja

K. Pentus
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VIII ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 20. oktoober 2010
Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Arstiabist väikesaartel ja ääremaadel
2. Omavalitsuste sundliitmisest
3. Maa viimisest tsiviilkäibesse
4. Krevetipüügi piirangutest ja Eesti riigi huvidest
5. Valitsuskomisjoni ja omavalitsusliitude koostöökogu delegatsiooni läbirääkimistest
6. Eestimaa looduse puhtusest ja säilivusest
7. Valitsussektori tasakaalust
8. Kohalike omavalitsuste liitmisest

Istungi rakendamine

1. Tulumaksuseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (723 SE ja 631 SE) kolmas lugemine
2. Eesti Vabariigi ja Hiina Rahvavabariigi vahelise lepingu vastastikusest õigusabist kriminaalasjades ratifitseerimise seaduse eelnõu (792 SE) teine lugemine
3. Ülemaailmse Postiliidu 24. kongressi lõppaktide ratifitseerimise seaduse eelnõu (789 SE) teine lugemine
4. Rahvusvahelise Valuutafondi põhikirja muudatuste heakskiitmise seaduse eelnõu (819 SE) teine lugemine
5. Riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (764 SE) teise lugemise jätkamine
6. Ülikooliseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (784 SE) teine lugemine
7. 2010. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu (812 SE) teine lugemine
8. Võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu (813 SE) esimene lugemine
9. Riigivastutuse seaduse eelnõu (818 SE) esimene lugemine
10. Prokuratuuriseaduse muutmise seaduse eelnõu (814 SE) esimene lugemine

11. Majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse eelnõu (803 SE) esimene lugemine
12. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse eelnõu (799 SE) esimene lugemine
13. 2011. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (822 SE) esimene lugemine
14. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (823 SE) esimene lugemine
15. Keskkonnatasude seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (809 SE) esimene lugemine
16. Kemikaaliseaduse, saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse, päästeseaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (817 SE) esimene lugemine

Infotund

Aseesimees Keit Pentus

Tere päevast, austatud Riigikogu! Alustame 20. oktoobri infotundi. Infotunnis osalevad täna valitsusliikmetest peaminister Andrus Ansip, keskkonnaminister Jaanus Tamkivi ja regionaalminister Siim Valmar Kiisler. Nagu te näete, on eelnevalt registreeritud küsimusi kokku 12, mis tähendab, et infotunni ajakava on küllalt tihe ja ette rutates ütlen, et kui teema tõstatajal on esitada kaks täiendavat küsimust, siis meil kohapeal registreeritud küsimusteks aega ei ole. Seega on iga teema käsitlemiseks võimalik esitada kolm küsimust: kas kõik teema tõstatajalt või üks küsimus teema tõstatajalt ja kaks kohapeal registreeritud küsimust. Viime nüüd läbi kohaloleku kontrolli.

Infotunnis osalemiseks registreerus 46 Riigikogu liiget, infotundi ei registreerunud 55 Riigikogu liiget.

1. Arstiabist väikesaartel ja ääremaadel

Aseesimees Keit Pentus

Täna arutatava esimese teema püstitaja on Mark Soosaar. Küsimus on suunatud peaminister Andrus Ansipile, selle teema puudutab arstiabi väikesaartel ja ääremaadel. Palun mikrofoni Mark Soosaarele!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Austatud peaminister! Vabariigi põhiseaduse § 2 ütleb, et Eesti riigi maa-ala, territoriaalveed ja õhuruum on lahutamatu ja jagamatu tervik. Tõepoolest, nii ta peaks olema, aga kui me vaatame, mis toimub meie tosinal väikesaarel, siis tekib kahtlus selle paragrahvi täitmise osas. Näiteks viiel väikesaarel – Piirissaarel, Pranglil, Vormsil, Ruhnus ja Kihnus – ollakse hädas sellega, et ei ole perearsti. Tõsi, Kihnus ta on, pikendas tänava talveks veel kolmeks kuuks oma tööaega. Need saared on meil mandrist tõsiselt eraldatud. On tulemas talv, seega aeg, kus saartega võib-olla üldse mingit ühendust ei ole. Kuna küsimusega on kiire, siis ma ei suutnud ära oodata, kuni meie ette tuleb sotsiaalminister, ja otsustasin küsida otse teilt, peaminister: mida te ette võtate?

Andrus Ansip

On ilmselge, et kõigile väikesaartele perearsti palkamine ei ole jõukohane ei saare elanikele ega ka Eesti tervishoiusüsteemile. Kui me nimetame mõne nendest, näiteks Vilsandi või Osmussaare, ja kui seal on kaks või kolm püsielanikku, siis on selge, et sinna ei saa asustada kas kolmandat või neljandat püsielanikku perearsti näol. Kõikide Eesti väikesaarte jaoks on koostatud arstiabi osutamise riskikaardid. On analüüsitud erinevaid juhtumeid, kui kiire peaks olema arstiabi, mis peaks väikesaartele kohale jõudma, ja selleks on kõikide saarte puhul ette nähtud vastavad tegutsemisjuhised. Kui on tegemist väga kiire väljakutsega, siis võetakse ühendust kõigepealt saarel asuva parameedikuga, kes võib olla Päästetameti teenistuses, või saarel asuva Politsei- ja Piirivalvemeti ametnikuga, kes läheb kiiresti haige juurde ja siis otsustatakse kohe, missuguseid abinõusid rakendada. Kui abi on väga kiiresti vaja, siis kasutatakse piirivalve ja Päästetameti helikopterit ja see süsteem toimib

suhteliselt hästi, kuigi ma mõõnan, on olnud teatud tõrkeid.

Aseesimees Keit Pentus

Esimene täpsustav küsimus Mark Soosaarel, palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud peaminister! Ka minu laual on siin praegu Lääne-Eesti väikesaarte kiirabilise transpordi korraldamise tegevuskava. Selle põhjal ma küsin järgmise, täiendava küsimuse: kui pädev see üldse on? Aga tuleme tagasi perearsti juurde. Inimesed põevad ka selliseid haigusi, mida saab perearst ravida, olgu see kopsupõletik või mõni teine haigus, mis ei eelda erakorralise abi tellimist ega ainukese helikopteri Tallinnast väljalendu, mis on jube kallis. Meie ühiskonnas on üles kerkinud tõsiselt võetav küsimus, kuidas välismaal töötavaid Eesti kodanikke tagasi tuua, kaasa arvatud Eesti arste. Kas te ei riskiks alustada programmi arstide tagasitoomiseks näiteks viiest väikesaarest, pakkudes nendele inimestele sama suurt palka nagu Helsingis ja võib-olla isegi natuke rohkem, sest Helsingist on võimalik tulla kolme tunniga Tallinna, aga Ruhnust kolme tunniga Tallinna ei pääse?

Andrus Ansip

Ühest küljest oleks hea mõelda, et arsti ainus motivaator töö tegemisel on palk. Aga mul on omal mitu arsti peres – tütar ja abikaasa – ja nende näitel ma julgen küll kinnitada, et palk ei ole sugugi kõige olulisem motivaator. Inimese jaoks on märksa olulisem ikkagi eneseteostus arstina ja arstid tahavad tavaliselt töötada ikkagi seal, kus nad saavad omal erialal edasi areneda. Ulatuslik patsiendibaas on arsti erialase arenemise eeldus. Palk? Jah, see peab olema mingil tasemel, aga see kindlasti ei ole ainus motivaator. Raske on loomulikult leida arsti, kes läheb töötama saarele, kus on üleüldse ainult 50 elanikku. Kui ta on erialaarst, siis ta kaotab seal oma kvalifikatsiooni hästi kiiresti, kui ta on perearst, ka siis pole perspektiiv kvalifikatsiooni hoida kuigi hea. Ainult 50 potentsiaalset patsienti, kellest patsiendiks saab ju tegelikult ainult murdosa – see ei ole erialaliselt hea väljavaade. Ja see on Eestis probleem. Meil on raske leida perearsti isegi Kihnu saarele, kus on elanikke märksa

rohkem, aga hoopis hätta jääme siis, kui me räägime väikesaartest, kus on asukaid 3–4 või ka 50. Helsingist arst, kellel on väga hea erialane ettevalmistus, kindlasti ei ole nõus mine-ma väikesaarele tööle, sest erialane areng seal pole lihtsalt võimalik.

Aseesimees Keit Pentus

Teine täpsustav küsimus selle teema raames ja ühtlasi ka viimane küsimus Mark Soosaar-relt. Palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud peaminister! Ma olen teiega nõus ja ei ole ka. Tõepoolest, raha ei ole ainu-ke motivaator, töökeskkond ja karjäär võib ka olla motivaator. Aga ma ei ole sugugi kindel, et kõik Eesti arstid mõtleavad ainult raha või ainult karjääri peale. Meil on suurepäraseid näiteid Eesti meditsiiniajaloost. Teatavasti oli Võrumaal üks tohter, kes suure missioonitun-dega ravis inimesi ja selle kõrvalt kirjutas ka "Kalevipoja".

Ma tulen aga tagasi kiirabilise või erakor-ralise abi transpordiskeemi juurde, mis varsti ka väikesaarte komisjoni lauale jõuab. Seal valitseb üks tohtu tohuvabohu. Näete, seda sõnagi on raske välja öelda! Mõnel saarel on teada, kui palju seal aasta ringi inimesi elab, teistel saartel jälle, kui palju sinna on sisse kirjutatud. Kuidas teile tundub, kas ei peaks riik korda majja lööma ja endale selgeks tege-ma, kui palju saartel tegelikult inimesi elab ja kui palju on inimesi, kes arstiabi vajavad?

Andrus Ansip

Laiades piirides riik muidugi teab, kui palju ühel, teisel või kolmandal saarel on inimesi, kes võivad arstiabi vajada. Kui me räägime Naissaarest või Vilsandist, siis neid inimesi, kes seal alaliselt elavad, on suhteliselt vähe. Tõenäosus, et nad vajavad perearsti abi, on väga väikene. Tõenäosus, et nendega juhtub õnnetus, on suurem ja selle puhuks peab riik olema valmis kiiresti reageerima, kasutades selleks meretransporti või helikopterit. Need võimalikud juhtumid on kõik läbi analüüsitud ja tegutsemiskavad olemas. Riik kavatab järg-misel aastal hulga suuremas ulatuses kasutada helikopterit just kiireks reageerimiseks. Me oleme välja rehkendanud, et see läheks täien-davalt maksma ainult 2,5 miljonit krooni, aga

sellest saadav efekt võiks olla küllalt suur. Võimatu on riigil teada, kui palju mingil aja-hetkel mingil väikesaarel inimesi viibib, ja ma arvan, et ega sellest teadmisest ka väga palju kasu ei ole. Sest kui turistid saabuvad vaatama kaunist saart, siis võib mingil hetkel Ruhnu elanike arv 50% suurenedada ja paari tunni pärast jälle 50% väheneda. Tõenäosus, et just sel ajal, kui külalised viibivad Ruhnu saarel, nendega midagi juhtub, on täiesti olemas, aga et riik peaks nendeks üksikuteks harvadeks juhtumiteks, kui mingisugune suurem turistide grupp mõnd väikesaart külastab, kohandama oma perearstisüsteemi, seda ma väga ratsio-naalseks ei pea. Ükski Eesti inimene ei tohi jääda arstiabita ja selliselt on ka Eesti meditsii-nisüsteem praegu üles ehitatud.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Lõpetan selle teema käsitlemise.

2. Omavalitsuste sundliitmisest

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine teema on omavalitsuste sundliit-mine. Selle on tõstatanud Kadri Simson ja kü-simus on suunatud regionaalminister Siim Val-mar Kiislerile. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud minister! Minu esimene küsi-mus puudutab valdade sundliitmist, mille on välja kuulutanud esimest aastat oma ametis olev Pärnumaa maavanem, kes on ka teie era-konnakaaslane. Eilses Pärnu Postimehes põh-jendab maavanem seda Eestis esmakordselt valitsuse tasandil algatatavat sundliitmist järg-miselt, et valitsuse algatusel ühinemisprotses-siks oleks Eestis vaja kogemust. Ja jätkab, et paratamatult seisavad ees saneerimised ja val-dade pankrotid. Kas teie olete valitsuse esin-dajana soovitanud maavanemal viia Pärnumaal läbi eksperiment, mis annaks valitsusele edas-pidisteks võimalikeks juhtumiteks sellise kogemuse? Ja miks te regionide eest seisma seatud ministrina ei tegutse selle nimel, et omavalitsused oleksid ise motiveeritud liitu-ma, vaid eelistate ülevalt ja kaugelt käsu kor-ras liitmist läbi viia?

Siim Valmar Kiisler

Kinnitan, et see algatus on tulnud maavanema poolt. Pärnu maavanem on väga hästi kursis Vändra valla ja alevi küsimustega. Ta on ise Vändra valla elanik, ta on seal kandis töötanud vallavanemana, ta on olnud vallavolikogu esimees, tema viimane ametikoht enne maavanemaks asumist oli Pärnumaa Omavalitsuste Liidu tegevjuht. Nii et kindlasti ei saa tema puhul rääkida inimesest, kes on tulnud kuskilt kaugelt ja kõrgelt, kes ei ole kursis, mis kohapeal toimub. Ning tema on mulle kinnitanud, et ta näeb seal tõsiseid probleeme. Ta on seisukohal, et siin peaks riik aktiivsemalt teutsema. Ta ei ole teinud ei mulle ega Vabariigi Valitsusele lõplikku ettepanekut, küll on ta selle ajakirjanduses välja öelnud, et ta plaanib seda teha.

Aseesimees Keit Pentus

Esimene täpsustav küsimus Kadri Simsonilt. Palun!

Kadri Simson

Lugupeetud minister! Minu tähelepanu pälvis maavanema väide, et paratamatult ootavad Eestis ees omavalitsuste saneerimised ja pankrotid. Kui te vaatate kõnealust juhtumit ja seda regiooni Pärnumaal, siis praegu on Vändra alev omavalitsuste pingereas esimese 60 seas, Vändra vald on finantssuutlikkuse edetabelis teises sajas ja sealsamas regioonis olev Tootsi vald kolmandas sajas. Septembris te siinsamas Riigikogu ees ütlesite, et te püüate omavalitsusi aidata ja et teil on ette nähtud 120 miljonit krooni suurima tulubaasi vähenemisega omavalitsuste toetamiseks. Aga selle aasta üheksandal kuul oli sellest summast omavalitsusteni jõudnud vaid kolmandik, 39 miljonit krooni. Siit ka minu küsimus: millist abi te lubate nendele Pärnumaa valdadele, keda ootab ees sundliitmine? Või jäävad kõik kulud nende valdade endi katta?

Siim Valmar Kiisler

Kõigepealt, vahepeal on Vabariigi Valitsus täiendavalt eraldanud stabiliseerimistoetuse summadest raha nendele omavalitsustele, kelle tulubaas on kahanenud kiiremini kui teistel. Maavanema intervjuu käsitleb ju olukorda laiemalt. Ei ole saladus, et Vändra alevi ja valla kõrval on meil ka Tootsi vald, kelle olukord

ei ole kahjuks kerge. Ma loodan, et need probleemid suudetakse siiski lahendada kas üldse ilma toetuseta või stabiliseerimistoetuse abil, milleks meil õnneks ressursi on ja mis, ma arvan, on ära hoidnud väga paljud saneerimised. Aga te nimetasite siin sundliitmist. Ka maavanem juhib tähelepanu, et see ei ole korrektne termin, see on selline ajakirjanduslikult tore väljend. Meil kehtib Eesti territooriumi haldusjaotuse seadus, mis võeti vastu 1996. aastal. Viimased muudatused on sellesse tehtud 2006. aastal, nii et see on jõudnud tükk aega kehtida. See seadus näeb põhimõtteliselt ette haldusjaotuse muutmiseks kaks võimalust: üks on Vabariigi Valitsuse algatusel ja teine on asjaomase volikogu algatusel. Mõlemad algatusvariandid on võimalikud, lõpliku otsuse teeb mõlema puhul Vabariigi Valitsus ja vahepealsed menetlusprotsessid on üsna sarnased. Ma tahan siia lisada, et kindlasti ei ole see mingi väga uus teema. Seal piirkonnas on läbi viidud kohalike elanike arvamusküsitlused ja meie toetusprogrammist on Norra vahenditest eraldatud raha ka ühinemise ettevalmistamiseks.

Aseesimees Keit Pentus

Selle teema raames viimane küsimus on teine täpsustav küsimus Kadri Simsonilt. Palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Selles, et Vändra piirkonnas on viis omavalitsust omavahel pidanud läbirääkimisi tulevase koostöö üle, on teil tuline õigus. Aga nüüd on maavanem initsiatiiviga välja tulnud ja teatanud, et sundliitmine viiakse ellu kahe osapoole vahel ja mitte viie osapoole vahel läbi juba kevadisteks Riigikogu valimisteks. Ma saan aru, et te ei ole maavanemaga sellest rääkinud, aga nii on ajakirjanduses välja öeldud. Ja ta ise kavatseb nendel valimistel IRL-i nimekirjas Riigikokku kandideerida. Härra minister, te olete viimasel ajal ka siit Riigikogu saalist endale sobivate parteide liikmete seast nimetanud ametisse maavanemaid. Kas te peate eetiliseks, et inimesed, kes on vastavalt töökäsule seatud erapooletult esindama riiki oma maakonnas, kasutavad seda kohta tegelikult valimiskampania läbiviimiseks?

Siim Valmar Kiisler

Maavanem on öelnud seda, et see protsess tuleks algatada enne Riigikogu valimisi. Mis tähendab seda, et selle valitsuse ajal. Aga ma rõhutan veel kord, et ametlikku ettepanekut kahe omavalitsusüksuse liitmiseks ei ole seni laekunud. Maavanem on ka välja öelnud, et ühinemine võiks tema arvates teoks saada järgmistel kohalike omavalitsuste valimistel ehk aastal 2013. Sinna on veel päris pikk aeg.

Mis puutub maavanema isikusse, siis kui ma esitasin tema kandidatuuri Pärnumaa omavalitsustele, siis oli omavalitsusjuhtide toetus talle väga suur. Nagu ma enne ütlesin, tegemist oli Pärnumaa Omavalitsuste Liidu tegevjuhiga, kes on probleemidega väga hästi kursis. Te ütlesite, et viie võimaliku ühineja asemel räägitakse nüüd kahest. Tuletan meelde, et vahepeal on juba üks ühinemine vabatahtlikult toimunud, see on Kaisma valla ja Vändra valla vahel, ning üks selle initsiaatoreid oli kindlasti praegune maavanem. Nii et kogemus on tal selleks olemas. Juttu oli ka Tootsi vallast ja täiendavalt on uuritud võimalust ühineda Järvakandiga. Aga Järvakandi puhul on küsimus tõsisem, sest tegemist on teise maakonna omavalitsusega. Vändra valla ja alevi puhul on asi selles mõttes üsna lihtne, et kahe vallavalitsuse vahe on umbes 500 meetrit ja kindlasti oleks otstarbekas nende ühinemine ühel või teisel viisil.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Maa viimisest tsiviilkäibesse

Aseesimees Keit Pentus

Maa viimine tsiviilkäibesse on teema, mille on püstitanud kolleeg Rein Ratas. Küsimus on suunatud keskkonnaminister Jaanus Tamkivile. Palun, Rein Ratas!

Rein Ratas

Auväart keskkonnaminister! Maa, millel elame, on meie suurim loodusvara, mille kasutamine näitab suhtumist oma eluruumi ja ka iseendasse. Maareform algas 19 aastat tagasi. Vabariigi Valitsus oma tegevusprogrammis aastateks 2007–2011 lubas viia seni reformimata maa tsiviilkäibesse hiljemalt aastaks 2011. Ja ometi on meil veel praegu üle

630 000 hektari maakatastris registreerimata maad, mille kasutuse võimalused on äärmiselt piiratud. Härra keskkonnaminister! Kas maareformi lõpp juba paistab? Olen rääkinud.

Jaanus Tamkivi

Lugupeetud küsija! Maareformi näol on tegemist väga pikaajalise ja üsna keeruka protsessiga, mis on kestnud Eesti Vabariigis tõesti 19 aastat. Tuleb öelda seda, et viimastel aastatel on maareformi kulgemise protsess märksa kiirenenud. Tõepoolest, meil on piisavalt maid, mida tsiviilkäibesse viia. Kui me vaatame asjaomased arve, siis sellist maad on suurusjärgus 130 000 hektarit. Mis puutub näiteks maa-de müüki oksjonitel, siis see müük läheb tempoga umbes 20 000 ha aastas, kui pidada silmas 2009. ja 2010. aasta kogemusi. Kuigi jah, 2010. aasta ei ole veel lõppenud. Riigi poolt võiks ta minna tõesti ka kiiremini, kuid tuleb tunnistada, et turu võimekus kogu seda n-ö kaupa vastu võtta, seda osta ja neid tehinguid teha on siiski piiratud ja paraku sellest üle ei saa. Küll aga, nagu ma ütlesin, võrreldes varasemate aastatega on tempo kiirenenud. Aastal 2007 näiteks oli maareformist, kui me arvestame hektarite järgi või pindala järgi, tehtud umbes 82%, tänase päeva seisuga on see näitaja veidi üle 86%. Protsess liigub tempoga paar protsenti aastas, aga maareformi lõpp siiski juba paistab. See peaks lõppema lähematel aastatel või vähemalt lähema aastakümne jooksul.

Aseesimees Keit Pentus

Täpsustav küsimus Rein Rataselt. Palun!

Rein Ratas

Auväart keskkonnaminister! Ma tänan teid väga selge vastuse eest, millest siiski nähtub, et maareformi lõpp jääb veel sinavatesse kaugustesse. Selleks kulub ilmselt veel aastaid ja sadu miljoneid kroone, kui mitte rohkem. Mida tuleb siis teha, et oluliselt kiirendada maakatastrisse kandmata maa tsiviilkäibesse viimist? On selleks riigi maareservi laiendamine, kohalikuks arenguks vajaliku maa munitsipaalomandusse andmiseks märksa soodsamate tingimuste loomine, õigusaktide muutmine või hoopis midagi muud? Olen rääkinud.

Jaanus Tamkivi

Härra Ratas! Eks iga protsessiga ole niimoodi, et alguses mingil ajal kulgeb see kiiremini ja siis hakkab tempo rahunema. Maareformiga on see lugu, et üldiselt hakkame jõudma etappi, kus on jäänud teha tehingud, mis varem ei ole võib-olla kedagi huvitanud. Huvi, et maareform kulgeks kiiresti, peab kindlasti olema riigipoolne ja seda see kindlasti ka on, aga samuti peaksid olema asjast huvitatud kohalikud omavalitsused. Nagu ma enne ütlesin, kui ostuhuvi oleks olemas, siis selle maa osas, mis võiks minna erakäibesse või eravaldusesse, oleks Maa-amet valmis üsna kiiresti tegutsema. Ent nagu ma ütlesin, statistika järgi tehakse oksjonitel pakkumisi umbes pooltele kinnistutele, mis on müügis. Olukord on selline, et korraga plahvatuslikult kogu seda vabamaad ei ole erasektor võimeline omandama ja seetõttu võtab protsess paratamatult mõne aasta aega.

Aseesimees Keit Pentus

Teine täpsustav küsimus Rein Rataselt, palun!

Rein Ratas

Hea keskkonnaminister! Mõistlikult efektiivne maakasutus on riigi majandusarengu olulisi eeldusi. Tsiviilkäibest väljas oleva maa majanduspotentsiaal jääb suuresti kasutamata. Vajalikke ehitisi ei saa rajada, metsamajanduslikke töid saab seal teha väga piiratult, nende maade hooldus riigi poolt on väga kasin või üldjuhul olematu, kuigi nende selgusetu saatusega maade valitseja on kohalik maavanem. Näiteks Tallinnas on niisugust maad mitu tuhat hektarit ja linn kulutab selle kasimiseks suuri summasid. Mil määral on riik täitnud talle pandud ülesande hooldada maakatastris registreerimata maid? Olen rääkinud.

Jaanus Tamkivi

See jutt on selles mõttes teoreetiline, et kujutab endast nagu arutelu, et kui me võiksime kasutada kogu oma maad, siis milline võiks selle tulem olla. Meil on Maa-ametiga üks põhimõte väga selgelt kokku lepitud: kui ühe või teise maatüki vastu tekib konkreetne huvi ja näiteks eraettevõtja pöördub riigi poole taotlusega seda maad omandada või kasutada või selle oksjonil ära osta, siis see maa tuleb suh-

teliselt kiiresti müüki, paari-kolme kuu jooksul. See konkreetne huvi saab realiseeritud. Ent nagu ma ütlesin, väga palju on maid, mille vastu sisulist huvi ei tunta. Ei ole õige järeldada, et sel juhul on meie majandus tingimata mingist kasust ilma jäänud, lihtsalt huvi teatud maatüki vastu ei ole.

Mis puutub omavalitsuste seisu, siis omavalitsuste seisukohalt pole ju ka maareform veel lõppenud. Väga palju on maid, mis on omavalitsuse omandusse vormistamata. Ma loen siin Maa-ameti kokkuvõttest, et selliseid maid on umbes 35 000 hektarit. Omavalitsused nende vastu kuigi suurt huvi ei tunnegi ega soovi neid munitsipaliseerida. Need on näiteks pargid, haljasalad, mõningad teed. Nende munitsipaliseerimine ei lähe sugugi libedalt just nimelt selle tõttu, et nende munitsipaliseerimise vastu omavalitsused erist huvi ei tunne. Endiselt riigi omanduses olevate maade hooldamiseks on eelarves teatud summad olemas. Seda raha ei ole palju, kuid kohalikel omavalitsustel on võimalik neid summasid kasutada, kui nad kas ministeeriumisse või Maa-ametisse asjaomase taotluse esitavad.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Lõpetan selle teema käsitlemise.

4. Krevetipüügi piirangutest ja Eesti riigi huvidest

Aseesimees Keit Pentus

Maret Merisaar soovib nüüd healt keskkonnaministrilt küsida krevetipüügi piirangute kohta. Palun, Maret Merisaar!

Maret Merisaar

Minu küsimuse taustaks on asjaolu, et umbes 80% maailma kalavarudest kannatab ülepüügi all. Kalameestele väljaantavad püügikvoodid on teadlaste hinnangul 45% suuremad kui kogused, mida nemad soovivad selleks, et kalavarud saaksid loomulikult teel taastuda. Selle aasta septembri lõpul leppisid Loode-Atlandi Kalandusorganisatsiooni osapooled Kanadas Halifaxis kokku tursa ja kreveti säästliku majandamise uutes reeglites ja muu hulgas tuli sealt Eestile ebameeldiv uudis, et järgmise aasta krevetipüügikvoote ajutiselt väga tugevasti kärbitakse. Euroopa Komisjoni marendus- ja kalandusasjade peadirektoraadi uus

juht Lowri Evans on väitnud, et Eesti ja Läti plaanivad 25. ja 26. oktoobril peetaval kalandusorganisatsiooni koosolekul, kus Balti riikide uued püügikvoodid kinnitatakse, esitada krevetipüügipiirangu suhtes protesti. Küsimus on selles, kas on tegemist Eesti riigi huvide piiramisega või ainult ...

Aseesimees Keit Pentus

Kolleeg Merisaar, teil on minut aega küsimuse küsimuseks.

Maret Merisaar

... ees seisva raske majandusaastaga.

Jaanus Tamkivi

Ma loodan, et ma sain sellest küsimusest aru, selle lõpp paraku kadus ära. Aga tõepoolest, Loode-Atlandil kehtestab mängureeglid selline organisatsioon nagu Loode-Atlandi Kalandusorganisatsioon, kes oma aastakoosolekul selle aasta septembrikuus Kanadas tegi ootamatult otsuse, et püügipiirkonnas 3M – kusagil seal ookeanil ta on – on püük täielikult peatatud ja püügipiirkonnas 3L on vähendatud kvooti kolmandiku võrra. Selle otsuse lange-tamisel ei ole järgitud teadlaste soovitusi, mis peaks olema asjaomaste otsuste tegemise aluseks. Kui püük on täielikult peatatud, siis teadlased seda kindlasti ei soovitanud ja selle tõttu see loomulikult krevetipüüdjad ja kogu sektorit ärritab. Kõik kohalolijad, kõik liikmesriigid olid selle otsuse vastu, aga see ikkagi langetati. Kuna otsuse taga ei ole teadlaste soovitusi, siis loomulikult nii Eesti kui ka teised asjaosalised riigid plaanivad eesseisval kalanduskoosolekul esitada kaebuse. Varem ei ole kunagi niisugust otsust tehtud ja see ei ole ka praegu põhjendatud. Teadlaste soovitus on määrata püügikoormus selline, et oleks tagatud maksimaalne säästlik toodang või väljapüük, aga praegusel juhul on püük hoopis peatatud ja see tähendab selle sektori jaoks muidugi päris tõsist lööki.

Aseesimees Keit Pentus

Täpsustav küsimus Maret Merisaarelt. Palun!

Maret Merisaar

Küsimus on siiski selles, kui palju Eesti saab sealt sotsiaalmaksu tagasi. Kas me saame

sealt mingisugust majanduslikku kasu ka riigi-na või on tegu ainult erasektori huviga?

Jaanus Tamkivi

Arvud ütlevad meile seda, et sealt sotsiaalmaksuna ei tule eriti midagi. Küll aga jääb Eesti riigil nüüd saamata püügiõiguse tasu, kuna riik tegelikult saaks neid püügiõigusi müüa. Konkreetselt jääb saamata 2,5–3,5 miljonit Eesti krooni. See on selline konkreetne arv.

Aseesimees Keit Pentus

Selle teema raames viimane küsimus Toivo Tootsenilt. Palun!

Toivo Tootsen

Lugupeetud härra minister! Selge see, et igal riigil on oma huvid. Huvitav oleks teada saada, kui palju on Eestil õnnestunud oma kalurite huve kaitsta. Kas te võite viimase paari aasta kohta tuua mõne positiivse näite, kus meie tahtmine on täide läinud?

Jaanus Tamkivi

Härra Tootsen! Oleneb, mida meie tahtmise all mõelda. Kui me mõtleme seda, et Eesti Keskkonnaministeeriumi tahtmine on see, et püügikoormuste parajaks sättimisel järgitakse teadlaste soovitusi, siis see on õnnestunud päris mitmel korral. See ei ole sugugi erandlik juhtum, et ikkagi võetakse teadlaste soovitusi arvesse. Ja Eesti on alati neid seisukohti jaganud. Samas on kurb tõsiasi ja me teame seda kõik, et kalavarude seis on kehv nii Läänemeres kui ka ookeanis. Kalavarud suure ülepuugi ja ka ebaseadusliku püügi tõttu vähenevad, mistõttu püügivõimalusi tuleb kogu aeg vähendada. Ja see kaluritele ja kalandussektorile kindlasti ei meeldi. Nii et ütleme ausalt, ega kalandussektori jaoks viimase kümne aasta jooksul eriti positiivseid sõnumeid pole kusa-gilt tulnud.

Aseesimees Keit Pentus

Lõpetan selle teema käsitlemise.

5. Valitsuskomisjoni ja omavalitsusliitude koostöökogu delegatsiooni läbirääkimistest

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine teema puudutab valitsuskomisjoni ja omavalitsusliitude koostöökogu delegatsiooni läbirääkimisi. Küsimus on suunatud regionaalministrile ja küsija on Arvo Sarapuu. Palun!

Arvo Sarapuu

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Austatud minister! 1994. aastast alates on olnud kena komme, et omavalitsused peavad koostöökogu kaudu valitsusega läbirääkimisi. Tõsi küll, aeg-ajalt on olnud lahkarvamusi, kuid lõppkokkuvõttes on kokku lepitud. Ja siis on kirjutatud ka lisaprotokoll. Tänavu on põhiline vaidlusteema olnud tulubaas. Ma vaatasin praegu – mul on andmed ees –, et septembri lõpu seisuga oli meil 110 kohalikku omavalitsust, kelle tulubaas oli võrreldes 2008. aastaga kahanenud enam kui 20%. Kui me võrdleme 2009. aastaga, siis on tulubaas kahanenud 10,9%. Kui ma uurin korra ka teiste avaliku sektori osade andmeid, siis on raske leida veel valdkonda, kus oleks 20% tulud vähenenud. Nii et tegelikult on omavalitsustel õigus. Mis siis ikkagi saab? Millega see lõpeb? Kas omavalitsuste tulubaasi küsimus lahendatakse või mitte?

Siim Valmar Kiisler

Läbirääkimised omavalitsusliitude esindajatega päädisid tõesti sellega, et need eriarvamused on lisatud, nagu seadus nõuab, ka teile esitatud 2011. aasta riigieelarve seaduse eelnõule. Seal saate kõik tutvuda, millistes küsimustes jõuti ühisele seisukohale, millistes küsimustes mitte. Selles, kui suur osa üksikisiku tulumaksust peaks laekuma kohalikele omavalitsustele, kahjuks tõesti kokkuleppele ei jõutud. Arutasime seda valitsuses korduvalt, aga kahjuks ei olnud seekord võimalik lisavahendeid leida.

Te viitasite sellele, et omavalitsustele laekuvat tulumaksuprotsenti on vähendatud. Aga juhin teie tähelepanu veel kord sellele – ma olen seda siin ka varem teinud –, et see n-ö kärpeosa moodustab omavalitsuste tulude kogu eelarvest 2,2%. Eelkõige on probleem see, et lihtsalt meie inimeste, meie leibkondade

sissetulekud on vähenenud. Ja kuna omavalitsuste tulud on otseses sõltuvuses sellest, kui palju meie inimesed teenivad, siis maksumaksjate arvu ja inimeste tulu vähenemine mõjutab otseselt omavalitsusi. Samas me näeme, et see tulude kahanemine on pidurdunud. Olukord stabiliseerub ja seetõttu võime eeldada, et asjade seis paraneb. Järgmiseks aastaks on Rahandusministeerium ka riigieelarve eelnõus näinud ette tulumaksu laekumiste kasvu.

Aseesimees Keit Pentus

Arvo Sarapuu, esimene täpsustav küsimus, palun!

Arvo Sarapuu

Hea minister! Mida see tulubaas endaga kaasa toob? Ma lugesin teie intervjuud Tartu Postimehele, millest ilmneb selgelt, et Peipsi-äärsetes omavalitsustes ei ole kättesaadavad paljud avalikud teenused. Tööpuudus on seal üks suurimaid, pikaajalise töötuse probleem süveneb. Ja kui seal vaadeldakse seda, kui suur on näiteks Ülenurme elanike ja Peipsi-äärsete elanike palga vahe, siis see näitaja on muljet avaldav. Ja siis te pakute välja lahendusi, et mõned veoprogrammid, elektriprogrammid ja natuke turismi. Tegelik küsimus on ikkagi selles, kellele lõpuks jääb see vastutus. Kui teie võtate kohalikelt omavalitsustelt raha ära, siis vastutus peaks üle minema valitsusele – regionaalministrile, peaministrile. Kui jätta raha omavalitsuste kätte, siis jääb ka vastutus sinna. Tegelikult pole küsimus mitte ainult tulubaasis, vaid ka vastutuses. Kas te jagate seda seisukohta?

Siim Valmar Kiisler

Meil on väga erinevalt tegutsevad omavalitsusi. Osa võtab vastutuse ja on aktiivsed, nad aitavad kaasa töökohtade loomisele, sekuvad energiliselt ja saavad aru, et väga palju sõltub neist. Võimalused saada täiendavaid toetusi on Eesti riigis enneolematult suured. Juhin tähelepanu, et ainuüksi KOIT kavast toetatakse omavalitsusi miljardi krooni ulatuses koolide kordategemiseks – see on just väiksemates kohtades – ja poole miljardi ulatuses lasteaedade kordategemiseks. Kui me räägime töökohtadest, siis on olemas maaeluprogrammid, mitmesugused meetmed. Sellistes mahudes toetusi ei ole olnud kunagi võimalik taot-

leda. Ja kõik sõltubki omavalitsuste juhtide käitumisest, nagu te õigesti viitate: kas nad tunnetavad enda vastutust, koostavad projekte, koguvad ka selleks spetsiaalselt raha, et need projektid ellu viia. Oma raha tuleb selleks väga vähe mängu panna, suurem osa on just täiendav toetus. Kui seda tehakse, siis suudetakse ka kaasa rääkida. Teine võimalus on öelda, et meie ei saa midagi teha, kõiges on süüdi keegi teine. Tõesti, see vastutuse küsimus on õige.

Aseesimees Keit Pentus

Selle teema raames viimane küsimus. Teine täpsustav küsimus Arvo Sarapuult, palun!

Arvo Sarapuu

Hea minister! Te olete õppinud arvudega mängimise päris hästi ära, ausalt öeldes lausa nauditav on vahel kuulata. Aga nüüd ma tahaksin teada, kuidas te oskate seletada kütuseaktiivsi summade ja teede hoolduseks antava raha seost. Võrdleme natuke arvusid. Aastal 2008 anti teeremondiks 630 miljonit ehk 15% kütuseaktiivsiist, aastail 2009 ja 2010 aga 178 miljonit. Aastal 2011 on selleks plaanitud 194 miljonit ja see tähendab seda, et teedele on mõeldud kütuseaktiivsiist eraldada 5%. Minu küsimus on, kas tõesti riigiteede hoolduse vajadus on nüüd kolm korda suurem või kohalike teede hoolduse vajadus kolm korda väiksem, kui selliselt lähenetakse. Mis selle 5%-ga saab: kas seda muudetakse? Järsku oleks mõistlik seda muuta?

Siim Valmar Kiisler

Mis puutub riigiteedesse, siis nende puhul on samuti küsimus selles, kuidas leida omafinantseering suurte tee-ehitusprojektide jaoks, mille käivitumist me mitmel pool Eestis täna näeme. Ka riik peab mängu panema oma osa ja seetõttu on riigi omanduses olevate teede hoolde küsimus läinud pingelisemaks just selle tõttu, et tuleb nendeks suurteks ehitusteks tagada lisaks struktuurifondide ressurssidele ka omafinantseering.

Mis puutub kohalike omavalitsuste teehoiu rahastamise, siis olen siin ka varem tähelepanu juhtinud tõsiasjale: see summa, mille riik annab täiendava toetusena kohalike teede korrashoiuks, on alati moodustanud kordades väiksema summa kui see, mille omavalitsused on ise eraldanud oma tulubaasist. See vahe on

olnud kuni viiekordne: viis korda rohkem raha panevad omavalitsused ise ja ühe osa moodustab riigipoolne täiendav eraldis eelarvest. Pärast aasta oli tõepoolest aasta 2008, kus tõesti majandusminister leidis veel täiendavalt võimalusi ja nimetatud protsent oli isegi üle 15. Aga ka siis oli erinevus selline, et kaks korda rohkem eraldasid omavalitsused omavahenditest teehoiule ja ainult 1/3 tuli riigi poolt. Nii et põhiküsimus on kohalike teede korrashoiul see, kui palju omavalitsused ise otsustavad selleks raha eraldada, mis on nende prioriteet.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Ma lõpetan selle teema käsitlemise.

6. Eestimaa looduse puhtusest ja säilivusest

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine teema puudutab Eestimaa loodust. Küsimus on suunatud keskkonnaminister Jaanus Tamkivile ja teema tõstataja on Nikolai Põdramägi. Palun!

Nikolai Põdramägi

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud keskkonnaminister! Meid ümbritsev keskkond on täis keemiat. Liigne taimemürkide kasutamine on hävitanud Eestimaal tava-pärase loodusliku koosluse, ökoloogiline tasakaal on rikutud. Suve lõpus nägin kureparvi ülesküntud põllusiiludel söögipoolist otsimas, kohati oli neid lausa 60–70. Selline pilt ei ole Eestimaale iseloomulik. Liigne looduse mürgitamine võib viia selleni, et nendel elegantsetel lindudel pole enam siia Eestisse asja. Aga jutt ei ole ainult kurgedest. Kuidas meil kontrollitakse taimemürkide kasutamist ja kui põhjalikult on uuritud nende mõju Eesti looduskeskkonnale? Kuidas on tagatud Eestimaa floora ja fauna säilimine?

Jaanus Tamkivi

Täna, härra Põdramägi! See küsimus kuulub küll suuremas osas Põllumajandusministeri valdkonda, te saate võib-olla täpselt üle küsida ka põllumajandusministri käest. Mina aga võin öelda, et Eestis on olemas taimekaitseseadus, seal on need regulatsioonid kõik paigas. Ning põllumajandusminister on välja andnud mitu määrust, mille

alusel kõik, kes taimekaitsevahendeid kasutavad, peavad ennast registreerima ja esitama ka asjaomaseid andmeid. On olemas ka statistika selle kohta, kui suur aastate lõikes ühe põllumajandusmaa hektari kohta taimekaitsevahendite kasutamine on olnud ja kuidas see on muutunud. Pealekauba peab tulenevalt veeseadusest iga põllumajandustootja pidama põlluraamatut, kuhu ta peab täpselt sisse kandma kõik taimekaitsevahendid, mida ta kasutab ühes või teises kohas, ühel või teisel põllul. See ülevaade on olemas.

Küll aga tuleb tunnistada, et statistika, mis näitab taimekaitsevahendite kasutamist alates 1997. aastast, on muutunud. Õigemini on ajapikku muutunud nende näitajate arvutamise meetodika, nii et võib-olla need andmed ei ole päris võrreldavad. Aga viimase kolme aasta jooksul on taimekaitsevahendite kasutamine vähenenud. Samas varasematel aastatel alates 1997 kuni 2006 on see kasvanud. Kui see 1997. aastal oli 250 grammi ühe põllumajandusmaa hektari kohta, siis aastaks 2006 oli see kasvanud rohkem kui kilogrammini. Nii et need kogused on suurenenud ja seda ilmselt tulenevalt sellestki, et põllumehed on muutunud jõukamaks ja ka tänu toetustele on olnud võimalik soetada taimekaitsevahendeid ning selle abil püüelda kõrgema saagikuse poole.

Aseesimees Keit Pentus

Täpsustav küsimus Nikolai Põdramäelt, palun!

Nikolai Põdramägi

Lugupeetud minister! Tõepoolest on tarvis täpsustada! Meie merevesi pole kaugeltki puhas. Kas loomade söötmine geneetiliselt muundatud söötadega on ikka kõik ilusti kontrolli all või on meie üleüldise kiiresti rikkastumise võidujooksuga kaasnenud ennasthävitatav käegalöömine? Pärast meid tulgu või veeuputus! Kas me anname endale aru, millise looduse me jätame tulevastele põlvedele? Kuidas on meie sisevete, põldude ja metsade seisukord praegu?

Jaanus Tamkivi

Täna küsimuse eest! Milline meie keskonna seisund on, selle kohta peetakse kogu aeg statistikat. Tahan öelda seda, et mis puutub meie siseveekogudesse, siis nende vee kvali-

teet ja keskkond on aastate kaupa järjest paranenud. Meie sisevete seisukord on suhteliselt hea. Rohkem tuleb muret tunda rannikuvete seisukorra pärast. Läänemere seisund teatavasti kellelegi rõõmu ei valmista ja sellega peavad Läänemere-äärsed riigid tõsiselt tegelema. Metsade seisund Eestis on hea, metsade iga-aastane juurdekasv on olemas ja meie metsade pindala järjest suureneb.

Nii et kui me vaatame Eesti keskkonnaseisundit tervikuna, siis tõsiseid keskkonnaprobleeme, mille üle me peaksime Eestis väga muretsema, ei ole. Me ei tarvitse pead murda, missugune Eesti jääb meie lastele – selliseid väga suurt muret tekitavaid probleeme meil tegelikult ei ole. Eesti üldine keskkonnaseisund on hea.

Aseesimees Keit Pentus

Teine täpsustav küsimus Nikolai Põdramäelt, palun!

Nikolai Põdramägi

Eestile on oluline loomulikult floora ja fauna, aga Eestile on oluline ka *homo sapiens*. Seetõttu küsin: kas on uuritud, kuidas on Eesti põhjavettesse jõudnud tänapäeva taimemürgid mõjutanud inimeste tervist?

Jaanus Tamkivi

Ma ei oska mõnd konkreetset uuringut siin teile praegu tutvustada. Nagu ma ütlesin, see teema puudutab mitut ministeeriumi ja palju sellest kuulub Põllumajandusministeeriumi kompetentsi. Mis puutub vee kvaliteeti ja selle mõjusse inimeste tervisele, siis need andmed on olemas Sotsiaalministeeriumis ja kindlasti on võimalik neid sealt ka saada.

Aseesimees Keit Pentus

Täna! Lõpetan selle teema käsitlemise.

7. Valitsussektori tasakaalust

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine teema puudutab valitsussektori tasakaalu. Küsija on Hannes Astok, küsimus on suunatud peaminister Andrus Ansipile. Palun!

Hannes Astok

Hea peaminister! Nägin minagi täna hommikul kureparvi lendamas ja mõtlesin, kas

kureparve suurus 80 kurge on suur või väike, aga sellele ma oma peas vastust ei leidnudki. Aga mitte seda ei taha ma teilt küsida. Olen hiljuti lugenud Riigikontrolli hinnanguid Eesti viimaste aegade eelarvete koostamisele ja nende täitmisele ning mind on vullanud kahetised tunded. Minus on isegi toimunud nagu teatav isiksuse kahestumine. Lugesin sealt, et tegime 2008. aasta eelarve ülemäära optimistlikult, see 90 miljardit krooni oli liiga suur eelarve, arvestades saabuvat majanduskriisi. Takkajärele tark olles võib öelda, et nii see oligi. Samas olen sealt lugenud ka hinnanguid, et nüüd oleme kohutavalt palju oma eelarvet kokku tõmmanud ja majanduse surnuks kärpinud. Kuidas selle asjaga ikkagi lood on? Kas me oleme ennast surnuks kärpinud või oleme endiselt liiga optimistlikud ja vaatame oma majandusele otsa läbi roosade prillide, kui riigile uusi eelarveid koostame?

Andrus Ansip

Sel ajal, kui sina rääkisid kureparvedest, läks minu mõte põhjavee kvaliteedile. Austatud Nikolai Põdramägi teab kindlasti, et Tartu veevärgi vee kvaliteet on märksa parem kui selle vee kvaliteet, mida on võimalik pudeliga poest osta.

Jah, ma olen nõus hinnanguga, et 2008. aastal me kasvasime eelarve tulusid liiga kiiresti – suuresti see on tagantjärele tarkus. Ei olnud otstarbekas teha 2007. aasta lisaelarvet suuruses pea 3 miljardit krooni. Ja ammugi polnud mõtet siis veel 2008. aasta kulusid suurendada 14 miljardi krooni võrra, mis tähendas, et see valitsus kasvatas lühikese ajaga kulude mahtu 17 miljardi krooni võrra. Aga kui see oli viga, siis kindlasti ei saa veaks pidada vigade paranduse tegemist. Kärpimine oli täiesti loogiline, mõistuspärane tegevus: mida me enne planeerisime liiga palju, liiga optimistlikult, selle me pärast kärpisime ära. Kindlasti ma ei ole nõus Riigikontrolli selle arvamusega, et see kärpimine oli tohutu ulatuslik. Ja ammugi pole me majandust surnuks kärpinud, nagu teie ütlesite. Eesti eelarve kulud olid 2007. aastal 76 miljardit krooni, 2008. aastal 90,1 miljardit krooni ja seejärel 2009. aastal 87,3 miljardit krooni ehk ainult 2,8 miljardit krooni vähem. Ja selle 2,8 sees, nagu me teame, on veel 1,3 miljardit riigipoolsete teise pensionisambasse sissemaksete peatamist. Sel-

le kärpega me ei ole kindlasti kärpe maailma-meistrid. Mitte mingil juhul! Euroopas on palju riike, kus on märksa ulatuslikumalt kärbitud, ja me ei ole selle kärpega isegi mitte Eesti meistrid.

Aseesimees Keit Pentus

Esimene täpsustav küsimus Hannes Astokilt, palun!

Hannes Astok

Ega kärpimise maailmameistri tiitel kõige meeldivam maailmameistri tiitel ei saagi olla. Minu täpsustav küsimus on: mis on meie prognoos, kui kiiresti me võiksime uuesti jõuda tasakaalustatud eelarveni? Me teame, et riigieelarve, mida me täna Riigikogus menetlema hakkame, on 3,8 miljardi kroonises miinuses, mis kaetakse reservide arvel. Ma saan aru, et pärast seda jääb reserve järele umbes 14 miljardit krooni. Mis te arvate, mitme aasta jooksul me võiksime taas jõuda tasakaalus ja seejärel ka ülejäägis eelarveni?

Andrus Ansip

Eesmärk on jõuda tasakaalu aastaks 2013. Aga kui meie Kyoto saasteühikuid müüvad inimesed töötavad niisama hästi, nagu nad siiani on töötanud, siis võib juhtuda üllatus ja kui meil on kohustus need tulud kirjendada tuludena juba sel aastal, siis see oleks küll väga suur üllatus ja liiga optimistlik prognoos, et juba sel aastal ongi tasakaal. Järgmisel aastal siiski kindlasti on defitsiit, sest me taastame sissemaksed teise pensionisambasse. Kui ma ennist nimetasin seda, et me ei saa isegi mitte Eesti meistriks, siis ma pidasin silmas suurt majanduskriisi, pidasin silmas eelarvekärpeid, mis tehti eelarveaastal 1931/32. Siis, nagu me mäletame, kärbiti aastast 15% kuludest, järgmisel aastal kärbiti 17% ja siis veel 5% ehk siis kulude maht vähenes 97 miljonilt kroonilt 65 miljoni kroonini. See oli tohutu kulude kärpimine mitme aasta jooksul ja siis oli kõige suurem eelarvedefitsiit 2,2%, ja seda ainult ühel aastal.

Kui vaadata valitsussektori kulutuste kärpimisi eurodes Euroopa Liidus, siis me ei ole sugugi mitte esimeste hulgas. Seega maailmameistriks pretendeerimisel tuleb väga ettevaatlik olla, see õnnestub ainult siis, kui me lähtekohaks või lati kõrguseks seame oma unistu-

sed, millele polnud antud täituda. Võrreldes varasemate aastatega oli meie kärpimine pea-aegu olematu.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Selle teema raames viimane küsimus on teine täpsustav küsimus Hannes Astokilt. Palun!

Hannes Astok

Kindlasti mõjutab meie eelarve tulevikku väga see, kui palju meil ikkagi on inimestel tööd, kui palju on investeringuid. Viimastel päevadel on siin jutuks olnud, et Eesti on oma välisinvesteeringute mahult teistest naaberriikidest, eeskätt Lätist ja Leedust maha jäänud ja justkui oleks vaja midagi kiiresti ette võtta, et justkui oleks vaja kedagi mister Investmenti, härra Investeeringut, kes nagu magnet tõmbaks kogu maailma vaba investeerimisraha enda külge ja tooks selle Eestisse. Kuidas see seis meil võrreldes naaberriikidega on? Kas tõesti on midagi katastroofilist lahti ja naaberriigid on äkitselt muutunud välisinvesteeringute silmis väga atraktiivseks ja Eesti ebaatraktiivseks investeerimiskohaks?

Andrus Ansip

Kui jutt käib Lätist ja Leedust, siis mul oleks väga hea meel, kui nende atraktiivsus investorite silmas oleks väga kiiresti kasvanud. Küllap tänu sellele, et kõik riigid on olulisel määral oma eelarve tasakaalu positsiooni parandanud, nad ongi muutunud investorite silmis atraktiivsemaks, kuid *summa summarum* on lugu ikka selline, et Eestisse on tehtud otsesid välisinvesteeringuid laias laastus summas 10 miljardit eurot, Leetu summas 7 miljardit eurot ja Lätisse 6 miljardi euro ulatuses. Seega ka absoluutsummadelt ületavad Eestisse, kõige pisemasse Balti riiki, tehtud investeeringud meie naaberriikidesse tehtud otsesid välisinvesteeringuid.

Jah, ma olen ka kuulnud neid jutte investeeringute tsaarist ja muust taolisest. Minu meelest on meie investeeringute tsaar majandus- ja kommunikatsiooniminister, sest Eesti eksport moodustab võrreldes sisemajanduse kogutoodanguga 70%: 50% võrreldes SKT-ga moodustab kaupade eksport ja 20% teenuste eksport.

Ka põllumajandusminister võiks endale saada investeeringute tsaari tiitli, sest 10% Eesti ekspordist moodustavad põllumajandustooted. Ma ei usu, et ühel inimesel oleks võimalik kuidagimoodi ära teha töö, mida teeb praegu majandusminister – põhiliselt ta väliskaubandusega tegelebki, sest eksport on meie majanduse alus –, mida teevad Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus KredEx, põllumajandusminister ja veel mõned ministrid. Imedesse ma väga ei usu, meil on praegu neid tsaare juba sadade kaupa riigi palgal töö.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Lõpetan selle teema käsitlemise.

8. Kohalike omavalitsuste liitmisest

Aseesimees Keit Pentus

Järgmise teema puhul jõuame küsida tõenäoliselt ühe küsimuse ja ära kuulata ühe vastuse. Teema on kohalike omavalitsuste liitmine. Küsija on Jaan Õunapuu, vastaja Siim Valmar Kiisler. Palun, Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Lugupeetud minister! Selle nädala rahanduskomisjoni istungil tuli arutusele selle aasta eelarve paranduste või muudatuste pakett, mis sisaldas ka teie haldusalas olevat 3 miljonit krooni, mis oli eelarves ette nähtud selleks, et kohalikes omavalitsustes demokraatiat arendada. Niipalju, kui me informatsiooni saime, soovisid selle summa eelarvesse lülitada teie tollaegsed partnerid rohelised, ja seda arvestades sellega, et võiks ka rahvaküsitlusi läbi viia. Mis te oskate selle raha tuleviku kohta öelda? Kui sellele nüüd pannakse mõne aja pärast ü-täht juurde, kantakse see järgmisse aastasse üle, kas te peate seda õigeks? Kuidas sellega ikkagi oli: kas see on hind, millega te saite oma hääled eelmisel aastal?

Siim Valmar Kiisler

Teatavasti me oleme teiega ühel meelel, et kui omavalitsustele pannakse lisakohustusi, siis tuleb selleks leida ka raha. Praegu on küsimus selles, et Riigikogu menetluses on üks eelnõu, mis seadustab kohustuse kohalike inimeste soovil läbi viia rahvaküsitlusi, nagu te õigesti ütlesite. Kui see eelnõu vormub siin saalis seaduseks, siis loomulikult meil peavad

olema summad, et omavalitsused tõesti saaksid neid küsitlusi korraldada. See on päris suur töö ja maksab päris palju raha. Selleks on need summad mõeldud. Tänavu, 2010. aastal seda seadust seni ei ole vastu võetud ja ma eeldan, et sel aastal seda raha ei kasutata. Aga kui see eelnõu vormub seaduseks, siis meil peab 2011. aastal selleks raha olemas olema. Nii et ma toetan seda, kui rahanduskomisjon teeb otsuse need summad järgmisse aastasse üle kanda. Ma arvan, et see on praeguses olukorras mõistlik.

Aseesimees Keit Pentus

Suur aitäh, härra minister! Head valitsusliikmed, tänan teid infotunnis osalemise eest! Ja palun nendelt Riigikogu liikmetelt vabandust, kelle teemad täna jäid ajapuuduse tõttu käsitlemata! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Aseesimees Keit Pentus

Tere päevast, austatud kolleegid! Alustame Riigikogu täiskogu VIII istungjärgu viienda tööädala kolmapäevast istungit. Kas on soovi üle anda eelnõusid ja arupärimisi? Palun esimesena Riigikogu kõnetooli Vladimir Velmani! Palun!

Vladimir Velman

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Annan kultuuriminister Laine Jänesele üle arupärimise, mis puudutab integratsiooniprogrammide rahastamist. Meile teada olevatel andmetel on Kultuuriministeeriumi haldusalas integratsiooniks ette nähtud raha ümber jagatud teistele valdkondadele. Näiteks Kumu on väidetavalt saanud halduskulude, kütte ja elektrikulu katteks ca 2 miljonit krooni, mis algselt paiknes Kultuuriministeeriumi eelarves integratsioonireal. Hullel lugu on Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutuse Meie Inimesed rahastamisega. Pärast rahvastikuministri koha kaotamist, millega Kultuuriministeerium sai integratsiooni sihtasutuse oma haldusalasse ning hakkas üldse integratsiooni eest vastutama, on integratsiooni sihtasutuse riigieelarvelisi eraldisi vähendatud ca 35%. Riigilt integratsiooniks saadud raha liigub aga täiesti muudesse, integratsioonist eraldi seisvatesse valdkondadesse. Väidetavalt on raha ümber-

jagamise põhjus see, et nii saab kokku hoida integratsiooni sihtasutuse administreerimiskulusid. Ajal, kui tegutses rahvastikuministri büroo, oli integratsiooni sihtasutuse eelarve ca 120 miljonit, nüüdseks on see kahanenud ca 65 miljonini. Selle põhjus on eelmainitud riigieelarve vahendite vähendamine 35% ning Euroopa fondidest raha maksmise lõpetamine. Siit ka meie küsimused, millele ootame vastuseid. Arupärimisele on alla kirjutanud kümme Keskerakonna fraktsiooni liiget.

Aseesimees Keit Pentus

Kalev Kotkas, palun!

Kalev Kotkas

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Maaelukomisjon algatab riigivaraseaduse § 66 täiendamise seaduse eelnõu. Eelnõu kandev idee on soov kõrvaldada praktilises elus ilmnenud ebaõiglus ja anda oksjoni võiduhinnaga maa väljaostu eesõigus ka isikule, kes kasutas nimetatud maad maa ajutise kasutamise lepingu alusel maa riigi omandisse jätmise ajal. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Jaak Aab, palun!

Jaak Aab

Austatud juhataja! Head kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni liikmete nimel annan üle arupärimise õiguskantsler Indrek Tederile. Arupärimise sisu on järgmine. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 52 sätestab riigieelarvest Sotsiaalministeeriumi kaudu rahastatavad tervishoiuteenused ja tegevused. 2007. aastal me võtsime siinsamas saalis vastu seadusmuudatuse, et alates 1. jaanuarist 2008 on tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 52 lõike 1 punkti 10 järgi riigil kohustus rahastada riigieelarvest tervishoiuteenuste osutajate ehitise kulumit ehk nn kapitalikulu, mis sisaldub haigekassa tervishoiuteenuste hindades ja mida ka praegu makstakse, seda tehakse aga haigekassa eelarvevahendite arvel. Üks aasta seda eraldati, see oli aastal 2008, kuigi väiksemas matus. Järgmistel aastatel riigieelarvest neid summasid eraldatud ei ole.

Tahame teada õiguskantsleri hinnangut sellisele olukorrale, et valitsuse esitatud riigieelarve eelnõus neid summasid sees ei ole ja ka

muudatusettepanekuid, mis me oleme teinud, arvestatud ei ole. Seda raha riigieelarvest eraldatud ei ole. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Olen juhatuse nimel võtnud vastu ühe seaduseelnõu ja kaks arupärimist. Kui need vastavad meie kodu- ja töökorras sätestatud nõuetele, siis otsustatakse eelnõu menetlusse võtmine kolme tööpäeva jooksul ja arupärimiste edastamine adressaatidele viivitamatult.

Nüüd on mul teile teateid, mis puudutavad eelnõude menetlusse võtmist ja juhtivkomisjonide määramist. Esiteks, Vabariigi Valitsuse üleile algatatud notariaadiseaduse, päästeseaduse, riigilõivuseaduse, tuleohutuse seaduse, äriseadustiku ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on õiguskomisjon; teiseks, Vabariigi Valitsuse üleile algatatud Finantsinspektsiooni seaduse, investeerimisfondide seaduse, krediidasutuste seaduse ja väärtpaperituruse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon; kolmandaks, Vabariigi Valitsuse üleile algatatud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on põhiseaduskomisjon; neljandaks, Vabariigi Valitsuse üleile algatatud perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seaduse ja halduskoostöö seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon; viiendaks, rahanduskomisjoni üleile esitatud Riigikogu otsuse "Tagatisfondi nõukogu liikmete nimetamine" eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon ja muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 21. oktoober kell 12; kuundaks, Eesti Keskerakonna fraktsiooni üleile algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on sotsiaalkomisjon; ja seitsmendaks, õiguskomisjoni üleile algatatud sihtasutuste seaduse ja audiitortegevuse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on õiguskomisjon.

Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete kolm arupärimist sotsiaalminister Hanno Pevkurile, peaminister Andrus Ansipile ning rahandusminister Jürgen Ligile.

Head ametikaaslased! Viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 89 Riigikogu liiget, puudub 12 rahvasaadikut.

Täpsustame tänast päevakorda. Päevakorra 10. punkti, s.o seaduseelnõu 814 esimese lugemise arutelul teeb juhtivkomisjoni nimel ettekande põhiseaduskomisjoni esimees Väino Linde. Tänase päevakorra 14. punkti, seaduseelnõu 823 esimese lugemise arutelul teeb algatajatepoolse ettekande sotsiaalminister Hanno Pevkur. Päevakorra 16. punkti, seaduseelnõu 817 esimese lugemise arutelul teeb algatajatepoolse ettekande keskkonnaminister Jaanus Tamkivi.

Nüüd võime asuda tänaste päevakorrapunktide arutamisele.

1. Tulumaksuseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (723 SE ja 631 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Esimene eelnõu tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse ning Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu. Tegu on selle kolmanda lugemisega. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele tulumaksuseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu. Palun hääletada!

Eelnõu poolt hääletas 89 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Vabariigi Valitsuse ning Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 723 ja 631 on seadusena vastu võetud. (Tabel 2.)

2. Eesti Vabariigi ja Hiina Rahva- vabariigi vahelise lepingu vastasti- kusest õigusabist kriminaalasjades ratifitseerimise seaduse eelnõu (792 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ja Hiina Rahvavabariigi vahelise lepingu vastastikusest õigusabist kriminaalasjades ratifitseerimise seaduse eelnõu. Tegu on selle teise lugemisega. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni aseesimehe Kalle Laaneti!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Õiguskomisjon arutas seda eelnõu tänavu 11. oktoobril. Kõigepealt andis ülevaate proua Raini Laide, kes teatas, et ühtegi muudatusettepanekut ei esitatud, kuid juhtis tähelepanu, et eelnõu esimesel lugemisel leidis Riigikogu liige Silver Meikar, et lepingu sätted tuleks uuesti üle vaadata. Sellest tulenevalt palus ta Justiitsministeeriumi esindajal selgitada, mis allakirjutatud lepingu muutmiseks kaasneb. Justiitsministeeriumi esindaja selgitas, et vastavalt lepingu artiklile 24 võib seda muuta igal ajal pooltevahelise kirjaliku kokkuleppega, st et Hiinale saab Välisministeeriumi kaudu teha diplomaatilisi kanaleid pidi soovitud ettepaneku, millele Hiina omakorda peaks vastama. Ja juhul, kui me tahame lepingut lõpetada, tuleb sellest teatada samuti Välisministeeriumi diplomaatiliste kanalite kaudu. Meie jaoks lõpeb leping 180 päeva möödumisel lõpetamise ettepaneku tegemisest.

Rohkem küsimusi ei olnud, kommentaare ka mitte. Komisjon otsustas suunata eelnõu 792 Riigikogu täiskogu istungi päevakorda teisele lugemisele kolmapäeval, 20. oktoobril ehk täna ja teha ettepaneku eelnõu seadusena vastu võtta. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi ei ole. Kas on soov avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Muudatusettepanekuid eelnõu kohta laekunud ei ole ja me võime asuda eelnõu lõpphääletuse

ettevalmistamise juurde. Kas võime asuda hääletama?

Panen lõpphääletusele Eesti Vabariigi ja Hiina Rahvavabariigi vahelise lepingu vastastikusest õigusabist kriminaalasjades ratifitseerimise seaduse eelnõu. Palun hääletada!

Eelnõu toetas 83 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Eelnõu 792 on seadusena vastu võetud. (Tabel 3.)

3. Ülemaailmse Postiliidu 24. kongressi lõppaktide ratifitseerimise seaduse eelnõu (789 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud Ülemaailmse Postiliidu 24. kongressi lõppaktide ratifitseerimise seaduse eelnõu. Tegu on teise lugemisega. Palun Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni esimehe Urmas Klaasi!

Urmas Klaas

Lugupeetud proua juhataja! Head kolleegid! Vabariigi Valitsus on parlamendile saatnud Ülemaailmse Postiliidu 24. kongressi lõppaktide ratifitseerimise seaduse eelnõu 789. Majanduskomisjonis oli selle eelnõu arutelu teisele lugemisele saatmiseks päevakorras 11. oktoobril. Selleks ajaks ei olnud komisjonile muudatusettepanekuid laekunud, keeleteimetajal samuti ei olnud märkusi eelnõu kohta ja nii ei olnud ka suurt midagi arutada. Nagu esimest lugemist arutades, nii oli komisjon ka enne teist lugemist seisukohal, et selle eelnõu menetlemisega tuleb edasi minna, ning me otsustasime teha täiskogule konsensusliku ettepaneku Ülemaailmse Postiliidu 24. kongressi lõppaktide ratifitseerimise seaduse eelnõu teine lugemine läbi viia 20. oktoobril ja see seadusena vastu võtta. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Annan küsimuseks sõna Väino Lindele. Palun!

Väino Linde

Hea ettekandja! Kas sa võiksid selgitada, kas meil on vana kombe kohaselt organiseeritud kogu selle postiliidu 24. kongressi materjalide tundmaõppimist?

Urmas Klaas

Täna väga, lugupeetud kolleeg! Kahtlemata on Ülemaailmse Postiliidu funktsioon väga tähtis ja valitsus üsna põhjalikult süvenes nendes materjalidesse. Kogu see tõlkimise töö ei olnud sugugi kerge, aga nüüd on ta kenasti meie parlamendiliikmete töölaudadel ja võimalik on seda tänase päeva jooksul ka veel tudeerida.

Aseesimees Keit Pentus

Täna! Küsimuseks saab sõna Igor Gräzin. Palun!

Igor Gräzin

Kui need materjalid täies ulatuses avaldatakse, siis palun need teha kahes eksemplaris, sest mina olen ka nende lugemisest huvitatud. Selles protokollis on tegelikult üks probleem. Kas see on üleval olnud või ei ole? Vaadake, asi on selles, et kõikvõimalikud riiklikud ja poolriiklikud postiasutused on asunud konkureerima ja turgu moonutama nn kullerteenustega ja mõisted "postipakk", "saadeti" ja "kaubasaadeti" on äärmiselt segased. Praegune postiliit on selline tubli nõukogulik asutus, kes jätkab kurssi harmoonilise ühiskonna ülesehitamisele, aga samal ajal torpedeerib eraettevõtlust sidevaldkonnas. Kas see teema üldse kajastub nendes paberites? Nendes, mis meil käes on, seda ei ole, aga need vihjavad, nagu see probleem oleks lahendatud.

Urmas Klaas

Täna väga! Ma muidugi mõistan kiusatust avada diskussiooni Eesti Posti teemadel, aga lugupeetud kolleeg kindlasti mõistab, et konkreetse eelnõu puhul on meil vaja otsustada, kas lõppaktid ratifitseerida või ratifitseerimata jätta. Komisjoni ettepanek on ratifitseerida. Neid teemasid, millest te siin rääkisite, me arutasime postiseaduse menetluse ajal, aga see oli juba mõni aeg tagasi.

Aseesimees Keit Pentus

Nüüd on kõik küsimused vastuse saanud. Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kõnesoovi ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Muudatusettepanekuid eelnõu kohta esitatud ei ole, mistõttu saame asuda ette valmistama eelnõu lõpphääletust. Kas võime minna hääletamise juurde?

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Ülemaailmse Postiliidu 24. kongressi lõppaktide ratifitseerimise seaduse eelnõu. Palun hääletada!

Eelnõu vastuvõtmist toetas 78 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu 789 on seadusena vastu võetud. (Tabel 4.)

4. Rahvusvahelise Valuutafondi põhikirja muudatuste heakskiitmise seaduse eelnõu (819 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Vabariigi Valitsuse algatatud Rahvusvahelise Valuutafondi põhikirja muudatuste heakskiitmise seaduse eelnõu on meie päevakorras järgmine. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks rahanduskomisjoni esimehe Taavi Rõivas!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Kuna muudatusettepanekute tähtajaks, 15. oktoobriks parandusettepanekuid eelnõu kohta ei laekunud, siis teisel lugemisel rahanduskomisjonis enam sisulist arutelu ei toimunud. Komisjon otsustas konsensuslikult teha ettepanek teine lugemine lõpetada ja saata eelnõu lõpphääletusele. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Läheme nüüd küsimuste juurde. Esiimesena saab küsimuseks sõna Peep Aru. Palun!

Peep Aru

Hea ettekandja! Võib-olla oleks tarvilik laiemale avalikkusele selgitada, kas selle ratifitseerimise või õigemini heakskiitmisega kaasneb Eesti riigile rahalisi kulutusi ja kui kaasneb, siis millised need on.

Taavi Rõivas

Kuna IMF-i põhikirja viimase versiooni heakskiitmisest on möödunud üle kümne aasta ja selle kümne aasta jooksul on Eesti majandus väga kiiresti kasvanud, siis vastavalt meie majanduse mahu kasvule kasvab ka Eesti sisetuluse Rahvusvahelise Valuutafondi kapitali. Samas ei tähenda see riigieelarve mõttes meile

kulu, kuna tegemist on pigem reservi paigutusega ja suure tõenäosusega tehakse see paigutus Eesti Panga reservide arvel. Ent kuni see põhikiri ei ole kõikide riikide poolt ratifitseeritud, on lõplikest detailidest veel vara rääkida. Aga ükski muu riigieelarve kulu selle tõttu kindlasti tegemata ei jää.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem küsimusi ei ole. Tänan, hea ettekandja! Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Nagu juhtivkomisjoni esimees ütles, eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitatud ja me saame asuda kohe eelnõu lõpphääletust ette valmistama. Kas võime minna hääletamise juurde?

Panen lõpphääletusele seaduseelnõu nr 819. Palun hääletada!

Eelnõu toetas 72 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Vabariigi Valitsuse algatatud Rahvusvahelise Valuutafondi põhikirja muudatuste heakskiitmise seaduse eelnõu 819 on seadusena vastu võetud. (Tabel 5.)

5. Riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (764 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Palun nüüd Riigikogu kõnetooli teise lugemise jätkamise ettekannet pidama põhiseaduskomisjoni esimehe Väino Linde!

Väino Linde

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Tuletan esmalt meelde, et see oli tänavu 29. septembril, kui Riigikogu katkestas meie komisjoni ettepanekul selle eelnõu teise lugemise. Muudatusettepanekute esitamise tähtaja jooksul ühtegi täiendust ei tulnud ei komisjonidelt, fraktsioonidelt ega Riigikogu liikmetelt. Komisjon ise arutas seda eelnõu 11. oktoobril ja meie ettepanek on, head kolleegid, pärast muudatusettepanekute läbivaatamist teine lugemine lõpetada. Ja kui see nii saab olema, siis meil on ettepanek, et eelnõu kolmas lugemine

toimuks 21. oktoobril, see on homme. Selle poolt olid kõik seitse kohal viibinud põhiseaduskomisjoni liiget. Vastu ega erapooletu ei olnud keegi.

Komisjon tegi selle istungi ajal eelnõu muutmiseks kaks ettepanekut. Need on teie tabelis nr 1 ja 2, eelnõus on need punkti 39 all. See tähendab seda, et praegu kehtiva regulatsiooni kohaselt tuleb kõik teabe valdaja arhiivis sisalduvad teabekandjad vaadata üle kolme aasta jooksul ja hiljemalt 1. jaanuariks 2011, kuid põhiseaduskomisjonis selgus, nagu ma siin eelmine kord juba rääkisin, et sellega ei olnud Siseministeeriumi allasutused mitmesugustel põhjustel hakkama saanud. Kompromissina on pakutud muudatusettepanek lükata selle kohustuse täitmise tähtaeg ühe aasta võrra edasi. Arhiveerimine toimub teabekandjate kaupa, mitte eraldi materjalide või lehtlehe kaupa. Selle kompromissiga olid nõus Vabariigi Valitsust esindanud Justiitsministeerium ja ka Siseministeerium, kelle allasutused peaksid täpsemalt selle arhiveerimisega tulevikus tegelema. Selle küsimuse me saime komisjonis edukalt ära lahendada.

Teine muudatusettepanek käsitles seaduse kehtima hakkamist. Esiialgu oli eelnõus märgitud 1. november, kuid arvestades, et täna on juba oktoobri keskpaik, me tegime muudatusettepaneku nr 2 kaudu sellise kavala nipi, et jätsime eelnõust välja konkreetse kuupäeva, millal eelnõu seadusena kehtima hakkaks, kui ta välja kuulutatud on. Nii et ta hakkaks kehtima üldises korras, kümnendal päeval pärast seaduse Riigi Teatajas avaldamist. See tuleneb meie põhiseadusest. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, hea ettekandja! Küsimusi ei ole. Suur tänu! Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Vaatame läbi kaks muudatusettepanekut, mis seaduseelnõu kohta esitatud on ja mida komisjoni esimees põhjalikult tutvustas. Esimese muudatusettepaneku esitas, nagu öeldud, juhtivkomisjon. Ka teine muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Seaduseelnõu 764 teine lugemine on lõppenud.

6. Ülikooliseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (784 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Vabariigi Valitsuse algatatud ülikooliseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu on järgmine eelnõu, mida me arutama asume. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks kultuurikomisjoni liikme Peeter Tulviste!

Peeter Tulviste

Hea juhataja! Head kolleegid! Selle kuu 11. kuupäeval olid meie komisjoni istungi päevakorda võetud praegu kõne all oleva eelnõu muudatusettepanekud. Paraku ainsatki ettepanekut ei laekunud. Komisjon omalt poolt tegi selle eelnõu kohta viis muudatusettepanekut, mis kõik on selgitavat või normitehnilist laadi. Haridus- ja Teadusministeerium toetas esitatud ettepanekuid ja komisjon otsustas saata eelnõu täiskogu istungi päevakorda 20. oktoobriks. Omalt poolt teeb komisjon ettepaneku lõpetada teine lugemine ja kui teine lugemine täna lõpetatakse, siis kolmas lugemine võiks toimuda homme. Tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi ei ole. Suur tänu, austatud ettekandja! Kas on kõnesoove? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Vaatame nüüd läbi muudatusettepanekud, mis seaduseelnõu 784 kohta esitatud on. Esimese muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon, samuti teise, kolmanda, neljanda ja viienda muudatusettepaneku esitaja. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Seaduseelnõu 784 teine lugemine on lõppenud.

7. 2010. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu (812 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Võime päevakorraga edasi minna. Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud 2010. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Rahanduskomisjon arutas seda eelnõu teisel lugemisel 18. oktoobril. Teadupärast tuleneb riigieelarve muutmise seaduse tegemise vajadus aasta jooksul toimunud suurtest majanduskeskkonna muudatustest. Et riigiasutuste seatud eesmärged saavutada, tuleb muutunud oludega kohanduda. Peamiselt on tegemist tehniliste muudatustega. Me oleme siin saalis juba läbi arutanud kõige olulisema sisulise muudatuse, milleks on 280 miljoni krooni eraldamine Estonian Airi enamusosaluse omandamiseks. Lisaks on laekunud veel mõned ettepanekud eelnõu muutmiseks, sealhulgas muudatusettepanek Erakonnalt Eestimaa Rohelised, mida komisjon toetas. Selle muudatuse sisu oli kanda Siseministeeriumi valitsemisala kulud kohaliku demokraatia edendamiseks üle tuleva aasta eelarvesse. Need kulud jäid tänavu tegemata seetõttu, et vastav seadusmuudatus ei ole veel seaduseks saanud ega jõustunud ja need kulud on otstarbekas teha järgmisel aastal.

Kõige üldisemalt öeldes on lõviosa nendest muudatustest tehtud eesmärgiga täpsustada kulude majanduslikku sisu, majanduskulud *versus* investeringud, ja nii kohustuste tekkimise kui projektide elluviimise aegu. Samuti oli vaja täpsustada prognoositud kulude mahtu ja eraldiste saajate arvu, mis mõne toetuse või eraldise puhul on vägagi volatiilne olnud. Nüüdseks on selgemaks saanud, kui suur teatud vahendite osas kasutamata jätmise ulatus on. Mõned kuluartiklid määratakse ülekantavaks, aga see on pigem erandlik kui üldine nähtus.

Komisjonis üles kerkinud küsimused puudutasid kõige enam kuuendat muudatusettepanekut, mis seisneb üürilepingute lõpetamisega saadavas kokkuhoius. Esimesel aastal tekib lisakulu, aga järgmistel aastatel märgatav kokkuhoid üürituluses. Teiseks tekitas küsimusi kümnes muudatusettepanek, millega Ämari lennuvälja ja Tapa–Lehtse maantee rekonstrueerimise vahendites tehti muudatus. Need tööd on seotud kaitseväge objektidega. Elavat arutelu esile kutsunud teema oli nii esimesel kui ka teisel lugemisel ravikindlustamata isikute vältimatu ravi kulude kasutamata jäämine. Seis on selline, et esimesel lugemisel tegime muudatusi kogusummas 28,8 miljoni krooni ja teisel lugemisel veel täiendavalt 3,7

miljonit krooni. See kõik tuleneb sellest, et ravikindlustamata isikute erakorralise ravi vajadus on olnud eelarve tegemise ajal prognoositust märksa väiksem. See on üks nendest kuludest, mis on olnud tõesti väga muutuv – see on kasvanud ja kahanenud väga kiiresti. Samuti arutasime komisjonis kulude ülekandmise vajaduse ja lubatavuse teemat üldisemalt.

Rahanduskomisjon teeb Riigikogule ettepaneku lõpetada teine lugemine ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtjaks 22. oktoober kell 12. Selle ettepaneku poolt oli 7 komisjoni liiget, 2 inimest jäid erapooletuks. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimuseks saab sõna Inara Luigas!

Inara Luigas

Lugupeetud ettekandja! Infotunnis regionaalminister seletas meile, et 3 miljonit krooni kohaliku demokraatia edendamiseks viiakse üle järgmise aasta eelarvesse. Sinagi nimetasid seda. Aga sa ei puudutanud punkti, mis räägib Põllumajandusministeeriumis olevast segadusest. Kas sa seletaksid meile veel kord, et 1,4 miljonit krooni läks vist mingi näpuvea tõttu valessti 2010. aasta eelarve reale ja viiakse nüüd üle järgmise aasta eelarvesse. Ole hea, palun selgita meile veel kord seda!

Taavi Rõivas

Selle konkreetse muudatuse puhul, nagu hea komisjoni liige hästi mäletab, me otsustasime ju aja maha võtta ja seda sõnastust täpsustada. Praegusel kujul ettepaneku võttis Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon tagasi, ettepaneku saab korrektsena esitada kolmandaks lugemiseks. Tõepoolest, ka see muudatusettepanek puudutas kulutusi, mis jäid 2010. aastal tegemata ja mida ka aasta lõpuks ei ole võimalik ära teha, ent nende ülekandmine on muudatusettepaneku tegijate hinnangul oluline.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi rohkem ei ole. Suur aitäh, austatud ettekandja! Kas on kõnesoove? Kõnesoove ei ole, sel juhul ei avata ka läbirääkimisi. Asume nüüd läbi vaatama seaduseelnõu 812 kohta laekunud muudatusettepanekuid. Esimene muudatusettepanek on küllaltki mahukas ja

juhtivkomisjoni esitatud. Teise muudatusettepaneku esitaja on Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon, juhtivkomisjon on seda täielikult arvestanud. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Seaduseelnõu 812 teine lugemine on lõpetatud. Määrán eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtjaks 22. oktoobri kell 12.

8. Võlaõigusseaduse ja tarbijakaitse- seaduse muutmise seaduse eelnõu (813 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseaduse muutmise seaduse eelnõu. Tegu on selle esimese lugemisega. Mul on hea meel paluda ettekandeks Riigikogu kõnetooli justiitsminister Rein Lang.

Rein Lang

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Mul on au sisustada päris märkimisväärne osa teie järgnevast ajast. Praegusel juhul on muidugi tegemist väga hea seaduseelnõuga. Selle eelnõu väljatöötamise eesmärk oli ära hoida Eesti suhtes uute Euroopa Liidu rikkumismenetluste algatamine ja tagada juba algatatud rikkumismenetluste lõpetamine. Sellest tulenevalt saab muudatused, mis õiguskorraldada teha soovitakse, jagada laias laastus kolmeks. Need on mitme direktiivi ülevõtmiseks vaja minevad muudatused, ettepanekud võlaõigusseaduse täpsustamiseks ja ettemaksuga seonduv regulatsioon.

Esiteks direktiivide ülevõtmiseks vajalikud muudatused. See ongi selle eelnõu peamine eesmärk ehk siis viia võlaõiguses sisalduv tarbijalepingute regulatsioon paremini kooskõlla Euroopa Liidu direktiividega, mille puudulikule või ebatäpsele ülevõtmisele on Euroopa Komisjon tähelepanu juhtinud. Tähelepanekud, millele reageerides on Eesti direktiivide puuduliku ülevõtmisega võlaõigusseadusse ka nõustunud ja mille suhtes ei ole veel rikkumismenetlust algatatud, on Eestile edastatud kolmes kirjas. Ma arvan, et nende kirjade rekvisiite ei ole mõistlik hakata siin üles lugema, aga kellel huvi on, siis see on seletuskirjas ilusasti kirjas.

Eesti suhtes on algatatud rikkumismenetlus nr 2129 aastast 2009. See keskendub direktiivi 1999/44/EÜ artikli 6 lõike 1 puudulikule ülevõtmisele. Vaidlus Euroopa Komisjoniga käib selle üle, kas võlaõigusseaduse § 230 lõikes 1 kasutatud väljend "varasema müüja või tootja ehk müügigarantii andja lubadus" tähendab ka reklaamis välja antud lubadust. Eesti on alati väitnud, et tähendab. Euroopa Komisjon on soovunud, et me võlaõigusseaduse § 230 lõiget 1 täpsustaksime ja lisaksime ka viite reklaamile. Selle põhjapaneva muudatuse eelnõu ka teeb.

Eelnõu teine eesmärk on teha kehtivasse õigusesse mitu muudatust, et viia võlaõigusseadus paremini kooskõlla nende tarbija lepingulisi õigusi reguleerivate sätetega, millele Euroopa Komisjon ei ole seni küll tähelepanu juhtinud, kuid millega seoses võiks tulevikus probleeme tekkida. Siin tuleb silmas pidada nelja regulatsiooni.

Näiteks võlaõigusseaduse § 42 lõike 3 punkti 2 muutmine. Kehtivas õiguses kasutatakse terminit "nõue", kuid see on asjakohase direktiivi sättega võrreldes liiga kitsas. Direktiiv on nr 93/23/EMÜ. Kasutada tuleks hoopis terminit "õiguskaitsevahend".

Või siis võlaõigusseaduse § 42 lõike 3 punkti 30 muutmine, kuhu lisatakse, et edaspidi loetakse tühiseks ka sellised tüüptingimused, millega tingimuse kasutajal lubatakse jätta endale teise poole tasutud raha, kui teine lepingupool lepingut ei sõlmi või ei täida ning sealjuures ei nähta teisele poolele ette sama suurt hüvitist juhuks, kui tingimuse kasutaja ise lepingut ei sõlmi või ei täida. Muudatus peaks tagama poolte tasakaalu, sest kui majandus- või kutsetegevuses tegutseval isikul on õigus nõuda midagi tarbijalt, peab ka tarbijal olema õigus nõuda midagi teiselt poolelt.

Muudatus on ka võlaõigusseaduse § 82¹ lisamine, mida tehakse direktiivi nr 2000/35/EÜ artikkel 3 lõike 1b täpsemaks ülevõtmiseks. Kehtiv õigus ei reguleeri küllalt täpselt, millal algab viivise nõudmise õigus, kui puudub selgesõnaline kokkulepe rahalise kohustuse täitmise kohta.

Muudetakse ka võlaõigusseaduse § 194 lõikeid 6 ja 7 ning lisatakse samasse paragrahvi ka lõige 6¹. Need muudatused tulenevad Euroopa Kohtu 3. septembri 2009. aasta lahendist C-480/07. Selles lahendis ütleb kohus, et kui

tarbija taganeb seaduses sätestatud tähtaja jooksul tarbijalepingust, siis ei ole lepingu teisel poolel õigust temalt nõuda mitte mingisugust hüvitist. Muudatuse tulemusena peaks kõnealune kohtulahend olema inkorporeeritud ka Eesti õiguskorda.

Ja viimane muudatus, millele ma soovin tähelepanu juhtida, on nn ettemaksu temaatika. Nimelt, võlaõigusseaduse § 213 lõige 4 ja ka võlaõigusseaduse § 637 lõige 6 koosmõjus nende praeguse sõnastuse järgi ei või tarbijale müügi puhul – sama kehtib muide ka tarbija töövõtu kohta – ostjat kohustada ettemaksuks enam kui poole ulatuses ostuhinnast. Tulenevalt võlaõigusseaduse § 237 lõikes 1 sätestatust on sellise keelu rikkumise tagajärjeks pooltevahelise kokkuleppe tühisus. Selline lahendus on nüüd küll problemaatiline, kuna jääb segaseks, kas tühiseks tuleb lugeda üksnes kokkulepe ettemaksu tasumise kohta või kogu leping tervikuna. Viimane võib kõne alla tulla lähtuvalt tsiviilseadustiku üldosa §-st 85 ja tugineb see argumentatsioonil, et müüja ei ole lepingu sõlmimisest huvitatud, kui ta ei saa ostjalt nõuda ettemaksu kogu ostuhinna ulatuses. Seega ei teeni vähemalt minu arvates võlaõigusseaduses väljapakutud keeld praegusel viisil, nii nagu ta täna on sõnastatud, tarbija huve, kuna puudub õiguskindlus selles osas, milline on ettemaksu kokkuleppe rikkumise tagajärg. Juhul, kui tühiseks saab lugeda kogu lepingu täies ulatuses, toob see sisuliselt kaasa selle, et tarbija kaotab õiguse nõuda kauplejalt lepingu täitmist.

Õigusselguse saavutamiseks lepingulistest suhetes viiakse seni võlaõigusseaduse § 213 lõikes 4 ja § 637 lõikes 6 sätestatud keeld nüüd juba muudetud kujul tarbijakaitseadusesse. Sisuliselt tähendab see seda, et poolt ostuhinda ületava ettemaksu nõudmise piirang kujutab endast edaspidi vaid avalik-õiguslikku keeldu, mille rikkumine annab Tarbijakaitseametile õiguse kaupleja tegevus sanktsioneerida, kuid millega vastuollu minek ei mõjuta tarbijaga sõlmitud lepingu kehtivust üldiselt. Eelnõus välja pakutud tarbijakaitseadusesse lisatav ettemaksu regulatsioon võtab arvesse seda, et teatud juhtudel on täie ostuhinna või töövõtjale makstava tasu suuruse ettemaksu nõudmine lepingu olemust arvestades ka põhjendatud ning ka tarbija enda huvi võib olla suunatud sellele, et ta saaks ettemaksu tasuda täies ula-

tuses, mistõttu pole ka õige sätestada absoluutset ettemaksupiirangut.

Muu hulgas sätestab eelnõu tarbija ja kaupleva huvide tasakaalustamise vahendina rahalise piirmäära, alla mille ettemaksupiirang ei kehti. Eelnõus on selleks rahaliseks piirmääraks pool Vabariigi Valitsuse kehtestatud tööta- su alammäärast.

Valitsuse esindajana olen tänulik ettepaneku eest selle eelnõu esimene lugemine täna lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu! Küsimusi ei näi olevat. Aitäh, lugupeetud minister! Ettekandeks juhtivkomisjoni nimel palun Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni liikme Hannes Astoki!

Hannes Astok

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Majanduskomisjon arutas eelnõu 813 ehk võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseaduse muutmise seaduse eelnõu oma 28. septembri istungil. Meile andsid seaduse saamisloost, sisust ja eesmärkidest, seejuures koos täpsete viidetega kõikidele direktiividele, hea ülevaate justiitsminister Rein Lang, ministri nõunik Madis Timpson ja õiguspoliitika osakonna eraõiguse talituse juhataja Indrek Niklus.

Üldiselt on tõepoolest tegu suurepärase eelnõuga, kuigi on ka üksikuid tõrvatilku meepotis, mida komisjon koos ettekandjatega muidugi arutas. Küsimus on praegu kehtivas võlaõiguses, mis sätestab, et ühe poole ettemaksu nõudmine on ebaseaduslik ja vastavad tehingud on tühised. Seega on siis hetkeseisuga tõepoolest kõikides interneti portaalides tehtavad tehingud tarbijatega, mille puhul tehakse kehtiva seaduse kohaselt 100% ettemakse, tühised ja pooled peaksid sellise lepingu kohaselt saadu nõude korral tagastama.

Nagu teiegi mõistate, nii sai ka komisjon sellest aru, et tegelikult on selline säte ajale jalgu jäänud. Näiteks kui te tellite interneti vahendusel ajakirjandust, mida on lihtne ja mugav teha, siis tegelikult olete te teinud tühise tehingu. See pole ei kauba tarnija ega ostja huvides.

Justiitsministeerium valgustas meile ka seaduse saamislugu ja puhkenud vaidlusi kõnealuse ettemaksu kohta. Nii selgitas Justiitsministeeriumi õiguspoliitika osakonna eraõiguse

talituse juhtaja Indrek Niklus meile, et Tarbijakaitseameti arvates praegune regulatsioon ei taga täielikku tarbija kaitset. Tarbijakaitseameti asjaomased argumendid said meile ka ette kantud. Näiteks Tarbijakaitseamet leiab, et 50%-lise ettemaksu piirangu kaotamine võimaldaks tarbijat senisest enam petta, ilmselt veel täiendava 50% ulatuses.

Komisjon arutas seda teemat ja selle käigus toodi välja ka teistsuguseid argumente. Nimelt, praegu on pettuse risk selles, et tarbija tasub oma ettemaksu ja tal jääb kaup saamata. Kui nüüd seadustatakse, et on võimalik ette saada ainult 50%, siis kindlasti tekivad hoopis suuremad riskid kauba tarnijal. Tekib küsimus, et kui ta on kauba ostjale tarninud 50%-lise ettemaksuga, siis millised on tema võimalused kätte saada ülejäänud 50%? Kas maksmine toimub siis kauba üleandmise hetkel? Kui kulukaks see tegelikult osutub? Jne, jne. Komisjon otsustas selle temaatika arutelu kahe lugemise vahel ja teise lugemise käigus jätkata.

Üldiselt andis komisjon võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseaduse muutmise seaduse eelnõule positiivse hinnangu, otsustas selle saata tänaseks Riigikogu täiskogu istungile esimesele lugemisele, teha täiskogule ettepanek esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 3. november kell 18. Kõik need otsused tehti konsensusega. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi ei ole. Kõnesoove ei ole, seega me läbirääkimisi ei ava. Seaduseelnõu 813 esimene lugemine on lõppenud. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 3. november kell 18.

9. Riigivastutuse seaduse eelnõu (818 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud riigivastutuse seaduse eelnõu, täna on selle esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli tagasi justiitsminister Rein Langi!

Rein Lang

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Traditsiooniliselt on muidugi väga hea

eelnõuga tegemist. Lühidalt öeldes kõrvaldatakse sellega riigivastutuse süsteemi rakendamise käigus ilmnenud puudused ja õiguskorda viiakse sisse paar uut regulatsiooni. Eesmärk on muuta kogu õiguskaitse süsteem tõhusamaks. Aga mis muudatused need siis on?

Kõigepealt olgu märgitud, et liidetakse riigivastutuse seadus ja riigi poolt isikule alusetult vabaduse võtmisega tekitatud kahju hüvitamise seadus üheks seaduseks. Samuti luuakse regulatsioon õigusvastase vabaduse võtmisega seonduvate kahju hüvitamise nõuete lahendamiseks. Näiteks kui isik on alusetult saadetud psühhiaatriahaiglasse, siis pole enam tähtsust, kas vabaduse võtmise otsustanud kohtunik pani sealjuures toime kuriteo või mitte. Eelnõuga luuakse ka täiesti eraldi alus süüteo menetluses õiguspäraselt tekitatud kahju hüvitamiseks. Praegune õigusemõistmise käigus õiguspäraselt tekitatud kahju hüvitamise süsteem ei ole eesmärgipärane, kuna see ei arvesta kahjukannataja reaalse sissetulekuga. Näiteks kui isik on eeluuritavana vanglas viibinud ja hiljem õigeaks mõistetud, makstakse talle saamata jäänud tulu eest hüvitist 1015 krooni päeva kohta ja seda olenemata sellest, kas tal tegelikult jäi mingi tulu saamata või mitte. Eelnõu järgi hüvitatakse isikule 145 krooni mittevarealist kahju ning tõendatud saamata jäänud tulu. Näiteks keskmist palka teeniv inimene saab sellel juhul riigilt hüvitist 545 krooni päeva kohta. Samas kui isikul üldse sissetulek on puudunud, siis ei saa ta standardina suuremat hüvitist kui 145 krooni. Siin olgu võrdluseks öeldud, et Saksamaal on see summa 11 eurot.

Uudsenäha näha eelnõuga ette ka riigivastutuse nõuete loovutamine. Loovutamine võib olla vajalik juhul, kui isikul puuduvad reaalsed võimalused oma õigusi kaitsta. Loovutamine on lubatud üksnes kahju hüvitamise nõude ja alusetult saadud asja või raha tagastamise nõuete puhul.

Ühtlasi loobutakse eelnõuga juriidiliste isikute mittevarealise kahju hüvitamise piirangust. See tähendab, et tulevikus on füüsilisel ja juriidilisel isikul võrdne õigus nõuda avaliku võimu kandja tekitatud mittevarealise kahju hüvitamist. Eelnõuga luuakse ka alus Eesti kui taotleva riigi tekitatud kahju hüvitamiseks rahvusvahelise kriminaalmenetluselase koostöös raames, kui tegu on olnud karistusõigusliku mõjutusvahendi või süüteo menetlusliku meet-

me kohaldamisega. Teiste sõnadega piiritletakse, millal Eestilt saab taotleda rahvusvahelise kriminaalmenetluselase koostöös raames tekkinud kahju hüvitamist.

Viimase peamise muudatusena märgin ära, et laiendatakse õigusemõistmise käigus tekitatud kahju hüvitamise võimalusi ja näha ette riigipoolne vastutus olukorras, kus kohus rikkus oluliselt menetlusõiguse normi ja sellest tulenevalt tekkis isikule kahju. Samuti näeb eelnõu ette isiku õiguse nõuda kahju hüvitamist, kui kohus rikub isiku õigust õigusemõistmisele mõistliku aja jooksul ning ennetav õiguskaitsevahend ei ole olnud kasutatav või ei olnud mõjus.

Riigivastutuse seaduse jõustumine on eelnõu kohaselt kavandatud 1. jaanuariks 2012, et tagada selle samaaegne jõustumine uue halduskohtumenetluse seadustikuga, mis loodetavasti veel selle Riigikogu koosseisu ajal saab ka vastu võetud.

Enne, kui ma lõpetan, juhin tähelepanu asjaolule, et tulenevalt põhiseaduse § 104 lõike 2 punktist 14 on selle eelnõu seadusena vastuvõtmiseks vajalik Riigikogu koosseisu häälteenamus. Oleme jälle tänulikud komisjoni ettepaneku eest esimene lugemine täna lõpetada. Täna!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud minister! Põhiseaduskomisjoni esindajana teeb nüüd ettekande põhiseaduskomisjoni liige Igor Gräzin. Palun!

Igor Gräzin

Proua esimees! Austatud härra minister! Kuna me oleme siin väga kitsas oma inimeste ringis, siis ma kasutan juhust, et Eesti Riigikogu põhiseaduskomisjoni liikmete ja töötajate nimel soovida meie justiitsministrile õnne muusikaauhinna puhul ja ühtlasi avaldada meie ühist lootust, et esimene samm Euroopa laulufestivalide tippudesse on astunud ja võib-olla saab ka Eurovisioni Eesti Televisioon tagasi! Rein, palju õnne!

Seadus muidugi ei ole kaugelki mitte nii hea, nagu siin juttu oli, aga ega tal midagi otsest viga ka ei ole. Ma ainult juhin tähelepanu sellele, mida komisjon täpselt arutas. Komisjon arutas seda, et on olemas niisugused seadused – vaat umbes sellised! (Näitab üht

paberipakki.) Nii, ja kui me paneme selle ka veel siia juurde (näitab teist paberipakki) ja paneme need kõrvale, siis me saame selle. See on palju parem kui see! Ja see ongi kõik see, millele see asi taandub. Kuid asja sisu seisukohalt tekkisid mõningad probleemid. Kõik, mis härra minister siin rääkis, on täiesti õige. Ma ainult nimetan, mis koha pealt komisjonis küsimused tekkisid.

Esimene moment oli see, et riik ei saa kahju tekitada asja ees, teist taga. Riiki kui asja ees, teist taga pole olemas, on olemas riigiametnikud, kes on ühes või teises kodaniku õiguse rikkumises süüdi. Minister tegi ettepaneku ja me pidime paraku nõustuma, sest argumendid olid arukad. Aga tõepoolest praegu mingisuguseid regressioonihagisid inimõigusi rikkuvate ametnike vastu esitada ei saa. Samas on selge, et kui riigiametnik rikub inimõigusi või ahistab ebaseaduslikult kellegi vabadust, siis ei tekita ta kahju mitte ainult sellele inimesele, vaid ka riigile, kaasa arvatud riigi prestiižile. See on koht, kust tuleks edasi rääkida.

Teine asi on see, et me oleme liialt kontsentreerunud juhtumile, kui inimene seadusvastaselt vangi pannakse. Seda viga juhtub väga harva, küll on palju tavalisem, et inimene lastakse ebaseaduslikult töölt lahti. Vastust, kuidas see asi laheneb, ei oska komisjon kahjuks anda ja ma kardan, et ei oska ka minister anda, sest kõrgeaulised kohtuhärrad Tartus selle üle alles mõtleavad. Jutt on advokaat Vaike Õiglase kohtuasjast Tartu Riigikohtus. Vastust sellele, et nõutakse mittetraditsiooniliselt tõendatud saamata jäänud tulu, ei ole. Seoses sellega too vaidlus komisjonis üldse tekkis.

Komisjon nimetas, et oleks tore, kui meil oleksid tulevikus mõistlikud menetlustähtajad, millega moraalsed ja muud kohustused, mis võivad riigile seoses ebaõige käitumisega langetada, võiksid väheneda. See mõjuks hästi ka meie eelarvele ja riigi autoriteedile.

Otsustati teha Riigikogu juhatusel ettepanek võtta seaduseelnõu esimese lugemise arutelu päevakorda 20. oktoobril, see on täna. Gräzinile öeldi, et ta peab selle ettekande tegema, ja Riigikogu täiskogule tehakse ettepanek esimene lugemine lõpetada. Rõhutan, et seda otsustati konsensusel. Juhatusel teeme ettepaneku määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 3. november kell 18. Aitäh!

Kammerlikus auditooriumis on alati meeldiv esineda!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! On ka vähemalt üks küsimus. Küsimuseks saab sõna Imre Sooäär. Palun!

Imre Sooäär

Hea Igor! Sa näitasid kahte värvi pabereid: üks paberipakk ühes käes ja teine teises käes. See ja see. Võib-olla sa stenogrammi huvides täpsustaksid tulevastele põlvedele, kummas käes sa seda õiget hoidsid. Väga raske on tulevikus aru saada, kumb oli kumb.

Igor Gräzin

Stenogrammi jaoks: õige pakk on hall ja vale on valge. Üldiselt valged lehed on seni kehtiv riigivastutuse seadus, seni kehtiv riigi poolt isikule alusetult vabaduse võtmisega tekitatud kahju hüvitamise seadus ja kolmandaks haldusmenetluse seadus. Need on kõik need vanad seadused ja uus riigivastutuse seadus koondab asjaomase hajali oleva riigi vastutuse ühte kohta.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! See selgitus oli nüüd nii põhjalik, et rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, austatud ettekandja! Kas on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu 818 esimene lugemine on lõppenud. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg 3. november kell 18.

10. Prokuratuuriseaduse muutmise seaduse eelnõu (814 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Läheme päevakorraga edasi. Järgmine eelnõu, mida me arutama asume, on Vabariigi Valitsuse algatatud prokuratuuriseaduse muutmise seaduse eelnõu. Tegu on esimese lugemisega. Taas palun Riigikogu kõnetooli justiitsminister Rein Langi!

Rein Lang

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu! Muidugi on tegemist väga hea seaduseelnõuga. Selle eesmärk on tagada veelgi paremini pro-

kuratuuri sõltumatus ebasoovitavatest mõjutustest ning täiendada prokuratuuri aruandekohustust ja vastutust. Samuti ühtlustatakse seaduse terminoloogiat ja kõik see peaks looma eeldused veelgi paremaks õigusriigilikuks õigusemõistmiseks.

Nüüd siis mõned muudatused, mis teie ees olev eelnõu seaduseks saamisel Eesti õiguskorras kehtestab. Esmalt toon välja selle, et täpsustatakse prokuratuuri kohta riigiasutuste süsteemis. Rõhutatakse, et tegemist on täidesaatva võimu asutusega, mis on oma põhiülesannete täitmisel täidesaatvast muust võimust sõltumatu. Samuti on prokurör oma ülesannete täitmisel sõltumatu ega tohi alluda ebakohastele juhistele, mis pärinevad teistelt riigiorganitelt, ühiskondlikelt huvigruppidele või mujalt. Teiseks täpsustatakse prokuratuuri aruandluse korda. Riigi peaprokurör esitab kord aastas aruande Riigikogu põhiseaduskomisjonile ning võib samas igal ajal pöörduda sama komisjoni poole seoses tekkinud teravate probleemidega. Kolmanda muudatusena toon välja, et korraldatakse natukene ringi prokuröride palga ja tööaja korraldus. Eelnõus sisaldub volitusnorm, mis võimaldab seoses teatud piirkonnas töötamisega palgamäära diferentseerida tegelikele oludele sobivamaks. Kehtiva seaduse kohaselt on diferentseeritud, s.o kõrgendatud palgamäära võimalik kehtestada tervikuna teatud piirkondades, näiteks Ida-Viru maakonnas, mis ei ole aga praktikas osutunud ammendavaks motivaatoriks prokuröride suunamisel teenistusse teise Eesti piirkonda. Tööaja osas kehtestatakse uus regulatsioon valvaja kohta kooskõlas uue töölepingu seaduse ja rahvusvaheliste kohustustega.

Neljandaks korrastatakse prokuröri distsiplinaarvastutuse regulatsiooni, muu hulgas pikendades distsiplinaarsüüteo aegumise tähtaega kolme aastani ning kõrvaldades hulk paralleelseid pädevusi teenistusliku järelevalve osas. Distiplinaarmentluse algatab justiitsminister, riigi peaprokurör või juhtivprokurör, kui on ilmnenud distiplinaarsüüteo tunnused. Uus on regulatsioon, et algatamine võib toimuda nii pädeva ametiisiku enda algatusel kui ka tuginedes taotlusele, mille on esitanud asjast huvitatud isik. Taotluse esitamiseks on seatud 6-kuuline tähtaeg arvates päevast, mil taotluse esitaja sai teada või oleks pidanud teada saama taotluse aluseks olevatest asjaoludest. Justiits-

ministril ei ole eelnõu kohaselt õigust algatada distiplinaarmentlust kõigi prokuröride suhtes, nagu see on praegu, vaid ainult kõrgemate prokuröride suhtes. Kui mentluse näiteks riigi peaprokuröri suhtes algatab minister, võib ta otsustada, et arutab ise ka distiplinaaraja. Üldjuhul kuulub asja arutamise pädevus aga distiplinaar komisjonile. Distiplinaar karistuse määrab riigi peaprokurör või kõrgemate prokuröride suhtes minister. Erand on see, et riigi peaprokuröri teenistusest vabastamiseks pöördub minister valitsuse poole. Eelnõu kohaselt võib distiplinaar karistuse määramise vaidlustada halduskohtus. Kehtiv seadus edasikaebe korda ei sätesta.

Eelnõus laiendatakse ametisaladuse hoidmise kohustust ka kolmandatele isikutele, kellele asjaolud võivad olla avaldatud näiteks seoses aruandmisega Riigikogule või muul põhjusel. Ja viimase suurema muudatusena mainiksin ära, et täpsustatakse prokuröri abi pädevust üldmentluses. Kui seni jätab seadus ebaselgeks, mida abi üldkorras menetletavas asjas täpselt teha võib – öeldakse üksnes, et ta tegutseb kõrgema prokuröri juhendamisel –, siis eelnõu kohaselt täidab ta neid ülesandeid, milleks teda on konkreetses kriminaalmentluses volitanud kõrgemalseisev prokurör.

Jällegi palju tänu komisjonile ettepaneku eest esimene lugemine täna lõpetada! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Lugupeetud minister! Ei tahaks teid siit ilma küsimusteta ära lasta. Kõik see on õige, mis te rääkisite, ja võib-olla ka vajalik, kuid komisjonis on tõusetunud millegipärast korduvalt üks küsimus. Ma tean oma kolleegide käest, et prokuratuuri sõltumatusega on justkui midagi lahti. On arvatud, et ta tuleks muuta täiesti sõltumatuks – ma ei tea küll, millest veel sõltumatumaks, kui ta praegu on. Ja mul ongi küsimus: kas te olete kuidagi seda sõltumatust püüdnud piirata? Siin on ju kirjas ka, et teilt võetakse ära õigus algatada kõikide suhtes distiplinaarmentlust. Kas probleem on justiitsministri liiga tugevas võimuses ja prokuratuuri mõjutamises või olen ma millestki valesti aru saanud?

Rein Lang

Millegipärast alati, kui sa, Ain, esitad küsimuse Riigikogu saalis, siis selgub, et sa oled millestki valesti aru saanud. Kindlasti ei ahista justiitsminister prokuratuuri. Selle eelnõu jõhvikas on ikkagi prokuratuuri kohustus Riigikogule aru anda ehk siis prokuratuuri ja Riigikogu ehk seadusandja sidustamine. Selles osas on kasutatud analoogiat Andmekaitse Inspeksiooniga, mis on ju ka täiesti sõltumatu järelevalveasutus ning teostab muide väga tõsiselt riigivõimu. Andmekaitse Inspeksiooni peadirektor käib üks kord aastas Riigikogu põhiseaduskomisjonis ja teeb sellele komisjonile aruande. Ning ka Andmekaitse Inspeksiooni peadirektor võib suvalisel ajal pöörduda Riigikogu põhiseaduskomisjoni poole, otsimaks lahendust mingitele teravatele probleemidele. Justiitsministeeriumi arvates oleks selline prokuratuuri ja seadusandja sidustamine väga mõistlik, nii et võiks kasutada seda Andmekaitse Inspeksiooni analoogiat. Sest vastasel juhul, oleme ausad, hakkavad levima kõikvõimalikud nurgatagused jutud, et keegi kuskil suunab oma karvase käega prokuratuuri tegevust. Nagu ma asjast olen aru saanud, on sellised nurgatagused jutud mingil kombel ka Ain Seppikuni jõudnud. Ma kinnitan, et need jutud ei vasta tõele.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Väino Linde!

Väino Linde

Hea ettekandja, minister! Mina küsin selle eelnõu kohta selles valguses, et vastavalt Vabariigi Valitsuse seadusele kannab minister teatud vastutust oma allasutuste ja oma haldusala toimimise eest. Kui see eelnõu vormub seaduseks, kas ministri vastutus prokuratuuri kui ühe allasutuse eest suureneb või väheneb? Mis sellega juhtub?

Rein Lang

Ma loodan, et see printsiip jääb samaks, nagu ta on praegu. Mille eest vastutab justiitsminister? Justiitsminister vastutab selle eest, et prokuratuur saaks sõltumatult kõigist ebakohastest mõjutustest oma tööd rahulikult teha. Tal peavad olema selleks piisav koosseis, piisavalt korralikud palgad, köetud toad, töövahendid ja autodes bensiini. Selle eest vastutab

Justiitsministeerium. Aga ei justiitsminister ega teised Justiitsministeeriumi ametnikud saa sekkuda prokuratuuri konkreetsetesse menetlustesse. Samamoodi ei saa me sekkuda Andmekaitse Inspeksiooni konkreetsetesse menetlustesse. Nii et siin on olemas väga suur analoogia.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra justiitsminister! Nüüd ma palun ettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe kolleeg Väino Linde!

Väino Linde

Auväärt siinolijad! Lugupeetud istungi juhataja! Põhiseaduskomisjon valmistab ka käesolevat seaduseelnõu ette siin Riigikogus arutamiseks ja tegi seda oma 18. oktoobri istungil. Meie ettepanek teile, head kolleegid, on üpris tavapärane: kindlasti me toetame selle eelnõu menetlemist. Me toetame seda, et prokurörid saaksid edaspidigi olla meie riigis oma ametis sõltumatud, teha oma igapäevast tööd kallutatult – kunagised klassikud on siin küll üritanud väita, et nad seda ei saa. Kindlasti peab prokuratuuri kogu tegevus olema selles mõttes sõltumatu.

Meie ettepanek on esimene lugemine lõpetada ja muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oleks ka tavapärane: need tuleks esitada hiljemalt 3. novembril kell 6 õhtul. Seega oleks teil siis kümme päeva aega muudatusi esitada, head kolleegid, kui peate seda tarvilikuks.

Komisjonis olid peale justiitsministri meile eelnõu kohta selgitusi andmas ka riigi peaprokurör Norman Aas ja ministeeriumi vastava talituse nõunik. On väga tänuväärne, et eelnõus on sätted selle kohta, et prokuröri abile võib prokurör anda lisaulesandeid just nimelt seoses konkreetsete kriminaalmenetluses olevate asjadega. On ka kirjas, kuidas toimub prokuröride valveaja reguleerimine, kui palju ületunde on lubatud prokuröridel teha, kuidas toimub vastav tasustamine. Oluline on, et eelnõu käsitleb ka võimalikel juhtudel prokuröride distsiplinaarvastutusele võtmist. Vastavad karistused, menetluse algatamine, ametist kõrvaldamine – kõik on üpris täpselt eelnõus reguleeritud. Komisjonis oli juttu, et võib-olla oleks tarvis seda 5. jagu täiendada ja lisada konkreetset distsipli-

linaarkooseisud, mida saaks kindlasti lugeda prokuröride distsiplinaarsüütegudeks. See peaks olema sarnane sellega, nagu see on kohunike puhul ette nähtud – meil on üks täiendav eelnõu Riigikogus menetluses ja seal on see väga täpselt välja toodud –, aga need on sätestatud ka teiste oluliste ametikandjate puhul, näiteks kohtutäiturite puhul. Me arvasime, et selles osas oleks tarvis eelnõu kindlasti täiendada.

Mõnevõrra küsitav tundus komisjonile selle eelnõu seletuskirja üldine suunitus. Seletuskiri üritas viia prokuratuuri kui täitev-korraldava organi otseku põhiseaduslike institutsioonide tasemele. Kindlasti seletuskiri iseenesest ei ole mingi seadustekst, aga vahel võib osutada vajalikuks sellest seaduse tõlgendamisel abi saada. Selle eelnõu seletuskirja suunitus ei olnud komisjoni liikmete arvates see, mis oleks võinud olla.

Eelnõus on punkt 3, mis täiendab prokuratuuriseadust lausega, et prokuröriil on keelatud alluda ebakohastele juhistele. Mõõnsime komisjonis, et see on õiguslikult sisustamata termin ja raske on öelda, mida see peaks kätkema. Kolleegid, kes on filoloogiat rohkem õppinud, küsisid minult, kas kohastele juhiste peab prokurör alluma ning kuidas vahet teha kohase ja ebakohase juhise vahel. Komisjonis pakuti välja, et ehk oleks asi üheselt mõistetav, kui kasutataks mõisteid "seaduslikud juhised" ja "ebaseaduslikud juhised". Komisjon veel mõtleb selle üle ja kindlasti on valmis vastu võtma asjaomaseid muudatusettepanekuid.

Põhiseaduskomisjon põhimõtteliselt tervitas seda, et riigiprokurör saaks endale seaduse jõustumisel Riigikogus n-ö kodukomisjoni näiteks põhiseaduskomisjoni näol, kus ta käiks oma tegevusest aru andmas ja prokuratuuri probleemidest rääkimas. Loomulikult ei räägiks ta mitte konkreetsetest kriminaal-asjadest, konkreetsetest olukordadest, vaid keskenduks teatud üldistustele. Me mõõnsime, et riigiprokuröri ülevaade ei ole seotud meie inimeste põhiseaduslike õigustega, nende riivetega, siis võib-olla võiks see nn kodukomisjon olla ka mõni teine komisjon. Nii või teisiti on selge, et ka praegu on riigi peaprokuröriil võimalus Riigikogu komisjonidesse rääkima tulla. Teda on ka mitmel korral seda tegema palutud – näiteks on seda teinud õiguskomisjon ja Riigiko-

gu erikomisjon, kes tegeleb julgeolekuasutuste järelevalvega. Nii et paljuski on need küsimused võimalik sellisel moel lahendada.

Aga nagu ma ütlesin, head kolleegid, me teeme ettepaneku täna see esimene lugemine lõpetada. Täna!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Väino Linde! Küsimusi ettekandjale ei ole. Veel kord aitäh! Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 3. november kell 18. Seaduseelnõu 814 esimene lugemine on lõppenud.

11. Majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse eelnõu (803 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmisena on päevakorras Vabariigi Valitsuse algatatud majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun kõnepulti justiitsministri!

Rein Lang

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Selle eelnõu kohta ma saan ilma igasuguste süümepeinadeta öelda, et tegemist on väga hea eelnõuga. Kõigepealt pean peatuma asjaoludel, miks sellist eelnõu üldse vaja on. Ei ole vist eriline saladus, et paljude ettevõtlike inimeste arvates on majandustegevuse vabadust Eestis üsna ebamõistlikult piiratud. Kehtivas õiguses on muu hulgas probleem see, et ettevõtluspiirangud on väheohtliku iseloomuga tegevuste puhul kohati ebaproportsionaalselt koormavad, seda eelkõige kaubandustegevuse valdkonnas. Samas aga on riigil vahel võimatu näiteks tarbijatele või keskkonnale ohtlikke ettevõtteid tõhusalt kontrollida ning vajadusel nende majandustegevus keelata, seisma panna. Samuti on majandushaldusõigus killustunud ning eksisteerivad vaid partikulaarsed lahendused. Majandustegevust reguleerivad normid on laiali enam kui sajajärulises seaduses ning veel rohkemates määrustes, mille kehtestamisel ei ole lähtutud ühtsetest põhimõtetest. Kõik ministriumid on sisuliselt omaette vürstiriigid, kus kasutatakse oma sea-

dusandlust, oma mõisteid ja oma loogikat. Piltlikult öeldes kehtib ühes kohas nael, teises kulden ja kolmandas tukat. Nii ongi ettevõtja igapäevaseks reaalsuseks saanud vajadus suhelda eri ministriumide haldusalasse kuuluvate asutusega täiesti erinevatel alustel. Eksisteerib 18 eri registrit, kuhu ettevõtjal tuleb enast eraldi kanda. Selline olukord ei ole normaalne ja vaevalt et see ettevõtjate silmis atraktiivne on.

Et kuidagi sellist ettevõtja jaoks ebamugavat olukorda muuta, moodustati 2007. aastal Justiitsministeeriumi juhtimisel nn kodifitseerimiskomisjon, kuhu kuulusid peale Justiitsministeeriumi esindajate veel ka meie tööandjate keskliidu, Eesti Kaubandus-Tööstuskoja, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi, Rahandusministeeriumi ja Põllumajandusministeeriumi esindajad. Samuti on eelnõu arutatud mitme muu esindusorganisatsiooniga.

Siinkohal jõuamegi selle eelnõu eesmärgi juurde. Ma formuleeriksin selle nii, et majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse eesmärk on piirata ettevõtlusvabaduse piiramist. Eelnõu on kantud eesmärgist, et õiguskeskkond muutuks ettevõtjale arusaadavamaks ja lihtsamaks. Eelnõuga soovitakse süstematiseerida kõikvõimalikke ametkondlikke teatamiskohustusi, registreeringuid, tegevuslubasid, litsentse, tunnustamisotsuseid, kooskõlastusi ja muid sääraseid kohustusliku autoriseerimise skeeme.

Selle eelnõu maht on suhteliselt väike ja seadus üsna õhuke. Kuigi eelnõuga muudetakse kokku 60 ettevõtlusega seotud seadust, on eelnõu üldosa ise kompaktne, sisaldades vaid 70 paragrahvi, samas kui näiteks Austrias mahustab samasugune seadustik ligikaudu 400 paragrahvi. Võrdluseks veel nii palju, et nüüdseks eeskujulikult süstematiseeritud Eesti tsiviilseadustik koosneb ligikaudu 2000 paragrahvist.

Eelnõuga jaotatakse majandustegevuse järelvalve mehhanism kaheks. Kõigepealt on teatamiskohustusega tegevusalad, kus ettevõtja peab tegevusest registripidajale teatama, kuid kande puudumine ei tähenda keeldu tegutseda. Teiseks on loakohustusega tegevusalad, kus tegutsemiseks tuleb eelnevalt saada haldusorgani luba ning ilma selleta tegutsemine on illegaalne. Samuti lähtub eelnõu põhimõttest,

et loakohustuse seadmine peab olema väga rangelt põhjendatud. See on lubatav vaid juhul, kui tulenevalt ettevõtte tegevusala potentsiaalsest ohtlikkusest on vaja tema suhtes enne tegevuse alustamist teostada kontrolli. Majandustegevuse nimetamine illegaalseks olukorras, kus näiteks kontrollitakse mõnel ettevõtjal ühe dokumendi olemasolu, on praegu tõenäoliselt ebaproportsionaalne ning ka põhiseadusliku ettevõtlusvabadusega vastuolus.

Kuna eelnõu on eelkõige suunatud ettevõtjatele, siis alljärgnevalt ma peatungi muudatustel, mida see ettevõtjatele kaasa toob. Põhimõtteliselt võiks eelnõu ettevõtja jaoks jagada kuueks teemaks, millel ma alljärgnevalt peatun lähemalt.

Esimene teema on teenuste direktiivi eeliste laiem kasutamine. Sisuliselt tähendab see seda, et teenuste direktiivi eeliseid laiendatakse ka muudele majandustegevuse valdkondadele, sealhulgas kaupmeestele. Sellised eelised on näiteks õigus suhelda haldusorganitega ühtse kontaktpunkti kaudu, tegevusloa tähtajatus üldise reeglina ning tegevusloa fiktsioon ehk vaikimisi kehtima hakkamine juhul, kui haldusorgan ei ole tegevusloa taotlust tähtjaks lahendanud. Teenuste direktiiv võetakse seega Eesti õiguskorda üle nüüd ka sisuliselt, seni kehtis see vaid deklaratiivselt. 28. detsembril 2009 hakkas Eestis kehtima Euroopa Liidu teenuste direktiivi rakendamise seadus, mis selle direktiivi on deklaratiivselt üle võtnud. Sellega kehtestati vaid osa rakendussätetest, mis on vajalikud teenuste direktiivi sisuliseks ülevõtmiseks. Nii näiteks on tegevuslubade tähtajalisus, mis teenuste direktiivi kohaselt saaks olla vaid piiratud juhtudel põhjendatud erand, kehtiva õiguse kohaselt pigem üldine reegel.

Teiseks vähendatakse ettevõtjate halduskoormust seoses majandustegevuse registri ehk siis lühendatult MTR-i registreeringutega. Majandustegevuse registri registreeringutelt võetakse nende praegune tegevusloa iseloom. Seadustiku jõustamisega seoses tuleb vastata küsimusele, kas ei oleks otstarbekas suurem osa kehtivaid n-ö pehmeid tegevuslubasid, milleks ongi majandustegevuse registri registreeringud, nende nn õhukese kontrollieseme tõttu üldse muuta ümber teatamiskohustuseks. Ja muide ei ole üldse välistatud, et ka teatamiskohustust teatud tegevusalade puhul poleks

vaja. Juhul, kui osa või koguni enamiku registreerimiskohustuste puhul leitakse, et nende teatamiskohustuseks muutmine ei ole põhjendatud, siis ei kaasne ju nende tegevusloaks ümbernimetamisega kohustust nende kontrolli-ese paksemaks muuta.

Samuti tühistatakse ebamõistlikult koormav registreeringu õigsuse iga-aastase kinnitamise kohustus. Arvestades asjaolu, et enamiku n-ö päris tegevuslubade puhul puudub nii analoogiline kohustus kui ka haldusorgani kohustus teostada iga-aastast järelevalvet, on kõnealune nõue praegu ilmselt ebaproportsionaalselt koormav. Sisuliselt muudab see majandustegevuse registri registreeringud üheaastasteks tegevuslubadeks, mille puhul on üldse nende kooskõla teenuste direktiivi nõuetega küsitav.

Kolmanda teemana ma peatun nn ühtse kontaktpunkti ja elektroonilise menetluse põhimõtetel. Eelnõuga luuakse liidestatud majandustegevuse registrite süsteem. Eelnõus valitud infotehnoloogilise lahenduse kohaselt ühte tervikregistrit ei looda. Olemasolevad eri seaduste alusel peetavad registrid jäävad iseseisvate andmekogudena alles, kuid nende õiguslik tähendus ühtlustatakse ning funktsionaalsus liidestatakse. Oluline on, et kõikide registrite andmed kajastuvad ühel ja samal veebilehel, milleks on www.eesti.ee. Registriandmed on iga ettevõtja kohta eraldi registrisse kantud majandustegevuse üldandmed ja tema tegevuslubade, ettekirjutuste, majandustegevuse keeldude, temaga seotud isikute majandustegevuse keeldude ning tema majandustegevusega seotud kohtuotsuste andmed. Kõikvõimalikke paber kandjal tegevuslubasid ning teisi ettevõtjatele adresseeritud otsuseid asendavad registrisse kantud andmed ja vajadusel saab sealt alati teha väljatrüki. Kogu menetlus hakkab käima Eesti teabevärava ning ettevõtjaportaali kaudu.

Kogu ettevõtja tegevuslubadega seotud menetlus toimub edaspidi reeglina elektroonilises vormis vastava veebilehekülje vahendusel, milleks on siis ettevõtjaportaali ja teabevärava ehk juba eespool mainitud eesti.ee. Menetlus võib vajadusel käia ka notari kaudu. Alternatiivina saab mis tahes teadete ja taotlustega, sealhulgas kogu tegevusloaga seonduva menetluse edaspidi läbi viia ka notar, kui ettevõtja seda soovib.

Ja lõppkokkuvõttes jäävad selle eelnõu järgi kehtima ka kõik vanad reeglid. Registripidaja või notari tegevus ühtse kontaktpunktina ei mõjuta teadete ja taotluste suhtes kehtivaid tähtaegu, asutuste pädevust ega ettevõtja õigust esitada mis tahes teateid ja taotlusi paberil või elektrooniliselt otse pädevale haldusorganile. Vaba valik!

Neljandaks ma peatuksin väga lühidalt tegevuslubade andmisel. Eelnõuga ühtlustatakse ja lihtsustatakse tegevuslubade andmise reegleid. Praegu kehtivad peaaegu kõikide tegevuslubade andmise kohta erinevad reeglid ligi sajas eri seaduses ning sageli arvuliselt veel rohkemates määrustes, kusjuures erisuste tegemiseks puuduvad sageli mis tahes põhjendused. Tegevusloa menetluses saab taotleda eelotsust või sõlmida halduslepingu, millega täpsustatakse siduvalt üle üksikud majandustegevusele kehtestatud nõuded. See peab tagama ettevõtja õiguskindluse, et ta võib tegevusloa taotluse lõpliku lahendamiseni eelotsust usaldada ning nõuda ka konkretiseeriva lepingu sõlmimist. Eelotsust või halduslepingut saab taotleda enne realselt nõuete täitmise juurde asumist ja rahaliste investeeringute alustamist ka asjakohase kava alusel. Luuakse üldnorm, võimaldamaks lihtsustatud korras tegevusloa üleandmist. Kõnealune norm on rakendatav eelkõige ettevõtte pärimise või võõrandamise, samuti äriühingute ühinemise või jagunemise korral.

Viienda teemana märgiksin seda, et eelnõuga muudetakse tegevuslubade kehtetuks tunnistamise alused selgemaks. Tegevusloa kehtetuks tunnistamine tehakse lubatavaks vaid tegevusloaga seotud tingimuste ning hoolsuskohustuste rikkumise korral. Tegevusloa kontrolli-ese on tingimused, mille täitmist tegevusloa andmisel kontrollitakse, ning kõrvaltingimused on tegevusloas näidatud tingimused, mida tegevusloa saanud ettevõtja peab täitma. Üksnes selliste tegevusloaga vahetult seotud tingimuste rikkumine võib olla aluseks ettevõtjalt tegevusloa äravõtmiseks. Seejuures saab ettevõtja tegevusloa äravõtmist ära hoida, kui ta tõendab, et on teinud kõik temast mõistlikult sõltuva, et rikkumist vältida, ehk on täitnud ettevõtja hoolsuskohustust.

Viimase suurema punktina ma markeeriksin ära selle, et eelnõuga soovitakse tõhustada mitteusaldusväärsete ettevõtjate üle teostatavat

järelevalvet. Selleks luuakse üldnorm majandustegevuse nõudeid rikkunud ettevõtja või temaga seotud isiku majandustegevuse keelamiseks. Kõnealust keelamisnormi saab rakendada kõikide selliste majandustegevuse nõuete rikkumise korral, mis ei ole aluseks tegevusloa kehtetuks tunnistamisel. Ja sellega kõrvaldatakse lünk Eesti õiguskorrast, mis loakohustusega tegevusaladel võimaldas majandustegevuse nõudeid tahtlikult või süstemaatiliselt rikkuda ja seeläbi ka ebaõiglast konkurentsieelist saada, ilma et sellele järgneks oht majandustegevuse õigusest ilma jääda.

Ja ongi eesmärkidest ja suurematest muudatustest enam-vähem kõik.

Oma ettekande lõpuks ma sooviksin kirjeldada majandustegevuse alustamise protsessi tulevikus, lähtudes eeldusest, et teil on olemas arvuti ja sellel internetiühendus. Esimene etapp on ettevõtte asutamine. See jaguneb järgmisteks käikudeks. Esiteks, Euroopa Liidu ettevõtja, näiteks Soome ettevõtja, soovib alustada Eestis teenuse pakkumist. Toidu käitlemine on tema ametlik soov, eesti keeles tähendab see söögitegemist. Ühesõnaga, soov on olemas. Teise käiguna otsib ettevõtja üles sellise värava internetist nagu eesti.ee – selle portaali – ja teeb kindlaks reeglid selles valdkonnas tegutsemiseks. Need reeglid on sellises andmekogus, mille nimi on EMTAK. Kolmandaks, ettevõtja autendib end eesti.ee portaalis, kasutades selleks digitaalset allkirja, ja annab teada soovist Eestis tegutsemiseks asutada uue ettevõtte. Sealtsamast väravast ehk siis portaalist eesti.ee suunatakse ettevõtja automaatselt äriregistrisse. Ettevõtja koostab ettevõtte asutamise avalduse äriregistri ettevõtjaportaalis elektrooniliselt, alates 1. jaanuarist, muide, ei ole ka kapitali vaja sisse maksta. Seejärel ettevõtja istub arvuti taga midagi muud tehes kümme minutit, ootab ära äriregistri otsuse ja vaatab seda ettevõtjaportaalist.

Teine etapp on teatamis- ja loakohustuste täitmine. Seega süsteem pakub ettevõtjale tema päringu alusel automatiseeritud korras valikuid teatamiskohustuse või tegevuslubade taotlemiseks. Vastavalt tegevusvaldkonnale pakub süsteem teatamis- või loakohustuste loetelu, see on sealsamas EMTAK-is kõik olemas. Kasutaja valib tegevusloa ja täidab vajaliku eeltäidetud e-vormi ning kirjutab sellele digitaalselt alla. Nüüd maksab ta tegevusloa taot-

luse menetlemise eest riigilõivu – loomulikult e-pangas – ja saadab selle avalduse X-tee süsteemi kaudu õigesse registrisse. Teatamiskohustusega tegevusala korral alustab ettevõtja pärast teate täitmist tegevust. Loakohustusega tegevusala puhul võib kasutaja alustada tegevust üksnes asjaomase tegevusloa saamisel. Kasutaja võib liikuda uuesti eesti.ee portaali, kus ta saab pidevalt jälgida tegevusloa menetlemist. Kasutajale teatatakse tema e-posti aadressile, et tegevusloa menetlus on lõppenud. See teavitus sisaldab viidet kas registriandmetele või haldusaktile, kui selle resolutiivosa või põhjendus ei nähtu täielikult registri andmetest. Kasutaja ise uuesti autendib ennast eesti.ee portaalis ning vajadusel prindib selle tegevusloa välja. Ja siis läheb too näiteks toodud Soome ettevõtja oma naabri juurde ja hakkab seal selle kõigea hooplema.

Ma usun, et teie ees olev eelnõu muudab ettevõtlusega tegelemise Eesti Vabariigis lihtsamaks. Ja mis saab ühel täie mõistusega inimesel selle vastu olla, et riigis on rohkem ettevõtlusega tegelevaid inimesi. Olen väga tänulik majanduskomisjonile tema otsuse eest teha ettepanek selle eelnõu esimene lugemine täna lõpetada. Suur tänu!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra justiitsminister, väga põhjaliku ettekande eest! Teile on ka küsimusi. Paul, kolleeg Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh ettekandjale põhjaliku ettekande eest selle parimas mõttes tõeliselt ambitsioosse eelnõu kohta! Mina tahan küsida, kui suur on praegu Eesti valmisolek selle ühe akna või ühtse kontaktpunkti printsiibi rakendamiseks. On selleks vaja astuda veel pikki asjaomase tehnoloogia arendamise samme või oleme juba väga lähedal sellele, et see saaks täie jõuga toimida?

Rein Lang

See on väga hea küsimus! Põhimõtteliselt on see probleem seotud ressursidega. Me teame täpselt, milliseid tarkvaraarendusi on vaja, et see ühtne värav tööle hakkaks. Meil oli ka Majandusministeeriumiga väga tõsiseid vaidlusi, millal see seadus peaks ikkagi jõustuma. Kui ma õigesti mäletan, siis pandi eelnõus

jõustumistähtjaks 1. jaanuar 2014, ja seda just sellepärast, et väidetavalt ei ole Eesti registreid pidavatel asutustel piisavalt raha, et vajalikke tarkvaraarendusi teha. Justiitsministeeriumi kogemus aga üldiselt on selline, et seades endale ambitsioosseid eesmärke, võib ka ressursse kontsentreerida. Teen majanduskomisjonile ettepaneku selle seaduse jõustumistähtsusega kindlasti põhjalikult arutada ja lõppkokkuvõttes on see ju ikkagi eelarve küsimus. Ja eelarve võtab Eesti Vabariigis vastu Riigikogu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Lugupeetud minister! Tegemist on tõepoolest väga huvitava, ambitsioonika ja vajaliku eelnõuga, mille kallal väga mitmed osapooled on kolm aastat töötanud. Aga ühte osapoolt – vähemalt jäi mulle selline mulje – ei kaasatud. Need on kohalikud omavalitsused. Samas on ka nendele selles valdkonnas mitmed ülesanded pandud, kas või seoses nende registreeringutega MTR-is jne. Miks te pole neid kaasanud eelnõu väljatöötamisse?

Rein Lang

Päris nii ei saa öelda, et omavalitsusi ei ole kaasatud. Kaasati ikka! Vaadake, see ongi üks oluline uuendus, et seda tulevast registrit peaks pidama riik, mitte enam omavalitsus. Ma ei näe mingit põhjust, mis pärast Eestis peaks olema 230 – või kui palju neid omavalitsusi parasjagu ongi – ettevõtete registrit. See on sulaselge raiskamine! On teatud asjad, mida Eesti riik peab tegema tervikuna. Muide, üks selliseid asju on ka avalikus kohas käitumise nõuded, see on korrakaitse seaduse eelnõus kirjas. Ei ole mõistlik, et Eestis on 230 valda, kes kõik kehtestavad eraldi avalikus kohas käitumise nõuded. Samamoodi piisab minu meelest Eestile ka ühest majandustegevuse registrist.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra justiitsminister! Nüüd ma palun ettekandjaks kõnepulti majanduskomisjoni esimehe kolleeg Urmas Klaasi!

Urmas Klaas

Lugupeetud proua esimees! Austatud kolleegid! Austatud ministrid! Majanduskomisjonis on Vabariigi Valitsuse algatatud majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse eelnõu arutelul olnud kahel istungil, kõigepealt 28. septembril ja ka eilsel istungil. Aga majanduskomisjon on ka töörühma vormis õige mitmel korral seda eelnõu käsitlenud. Oleme komisjonis eelnõu kohta informatsiooni saanud justiitsminister Rein Langilt, Justiitsministeeriumi asekanclerilt Martin Hirvovalt, õiguspoliitika osakonna avaliku õiguse talituse juhatajalt Illimar Pärnamäelt ja ministri nõunikult Madis Timpsonilt.

Üldiselt võib öelda, et majanduskomisjonis on samamoodi nagu ka täna suures saalis kõlanud seisukoht, et tegemist on väga vajaliku eelnõuga, mis tuleks seaduse vormi valada. Ma ei asu loomulikult pärast ministri nii põhjalikku ettekannet seda eelnõu üksikasjalikult tutvustama, aga ütlen seda, et majanduskomisjoni kahel koosolekul on olnud samamoodi päevakorral küsimus selle eelnõu jõustamise tähtsusest. Seniste konsultatsioonide tulemusel oleme jõudnud seisukohale, et aastat 2014 me peame natuke liiga pikaks jõustamistähtjaks. Me hea meelega näeksime, et seadus jõustuks kiiremini. Eks see ole tarvis läbi rääkida nii Justiitsministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kui Rahandusministeeriumiga.

Komisjoni langetatud otsused olid konsensuslikud: saata eelnõu täiskogu istungile esimeseks lugemiseks 20. oktoobril, teha ettepanek esimehe lugemine lõpetada ning muudatusettepanekute tähtjaks määrata 3. november kell 12. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Urmas Klaas! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Veel kord aitäh! Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, seega läbirääkimisi ei avata. Määratud eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 3. novembri kell 12. Eelnõu 803 esimehe lugemine on lõppenud.

12. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse eelnõu (799 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun järjekordselt ettekandjaks härra justiitsministri!

Rein Lang

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Jälle üks väga hea eelnõu. Selle eelnõu puhul tuleks ka kõigepealt peatuda eelnõu eesmärkidel ja seejärel peamistel muudatustel, mida õiguskorda sisse tahetakse viia.

Keskkonnaõiguse kiire areng viimase aastakümne jooksul on toonud kaasa vajaduse kõik saavutatu kokku võtta ja süstematiseerida, teisisõnu, on kätte jõudnud aeg keskkonnaõiguse kodifitseerimiseks. Erineva edukusega on keskkonnaõiguse kodifitseerimise katseid tehtud üsna paljudes riikides: Rootsis, Belgias (nii Flandrias kui ka Valloonias), Saksamaal, Hollandis, Taanis, Prantsusmaal. Keskkonnaõiguse reforme on läbi viidud ka mitte päris kodifitseerituna, näiteks Poolas, Ungaris, Sloveenias. 2007. aastast on keskkonnaõigust hakatud kodifitseerima ka Eestis.

Kodifitseerimise põhjused on lühidalt öeldes järgmised. Esiteks, väline ülereguleerimine. Keskkonnaalast regulatsiooni sisaldavaid õigusakte on liiga palju, nad osaliselt dubleerivad üksteist ja suurendavad ülemääraselt halduskoormust. Teiseks, sisemine ülereguleerimine. Õiguslik regulatsioon on liiga partikulaarne ja üksikasjalik ning ettevõtjatele ja teistele keskkonna kasutajatele kohati ülemääraselt koormav. Kolmandaks, puudub keskkonnaõiguse süstematiseeritud ja harmooniline kontseptsioon. Senine õigusloome on paraku olnud üsna fragmentaarne ja paljus juhuslik.

Teie ees olev keskkonnaseadustiku üldosa seaduse eelnõu sätestab keskkonnaõiguse põhimõisted, keskkonnakaitse põhimõtted, igapäevase elu kohustused, käitaja kohustused, keskkonnaalased õigused ja uue integreeritud keskkonnaloa menetluse. Need eelnõu osad moodustavad keskkonnaõiguse üldosa kitsamas mõttes, mida meie õiguses seni üldse ei ole olnud.

Üldosa ja sellele järgnev eriosa peavad kahe peale moodustama ühtse terviku. Üldosa ja eriosa on omavahel seotud paljude seostega, millest osa on ilmselged, teised veidi varjatamad. Eriosa väljatöötamisel tuleb lähtuda üldosast, aga samas ei ole välistatud ka üldosa edasiarendamine. Tagada tuleb nii keskkonnaseadustiku üldosa ja eriosa vormiline ühtsus (s.o põhimõistete osas), kui ka sisuline ühtsus, eelkõige põhimõtete ja põhikohustuste, keskkonnaalaste õiguste ja haldusmenetluse osas. Ehk, nagu öeldud, jääb eriosa ülesandeks üldpõhimõtete täpsustamine, pidades silmas keskkonnaalase põhiõiguse sisu, olulise keskkonnahäiringu tunnuseid, loamenetluse erandeid keskkonnakaitse eri valdkondades, üldise hoolsuskohustuse ja käitaja kohustuste täpsustamist. Eriosa peaks minu parimate teadmiste kohaselt valmima veel selle aastanumbri sees.

Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse eesmärk on lühidalt öeldes järgmine.

Keskkonnahäiringute vähendamine võimalikult suures ulatuses, et kaitsta keskkonda, inimese tervist, heaolu ja vara. Teiseks, säästva arengu edendamine, et kindlustada tervise- ja heaoluvajadustele vastav keskkond praegusele põlvele, aga ka tulevastele põlvedele. Kolmandaks, bioloogilise mitmekesisuse säilimine ja kaitse. Neljandaks, keskkonna hea seisund ning keskkonnale kahju tekitamise vältimine ja keskkonnale tekitatud kahju heastamine.

Nagu näeme, on eesmärgi püstitamisel ühendatud inimkeskne ja looduskeskne lähenemine. Keskkonda kaitstakse selleks, et tagada inimestele nende tervise- ja heaoluvajadustele vastav keskkond, aga keskkonda kaitstakse ka selle sisemise, inimese tervise ja heaoluga mitte seotud väärtuse pärast. See väljendub eelkõige looduslike elupaikade ja liikide kaitstes.

Lühidalt kokku võttes on eelnõu eesmärk koondada kõik keskkonnaalased õigusaktid ühte seadustikku ja lahendada kehtivas õiguses esinevad vastuolud. Praegune keskkonnaõigus on laiali mitmes seaduses ja sageli killustunud, dubleeriv ja kohati ka põhjendamatu erinev.

Aga nüüd peamistest muudatustest õiguskeskkonnas. Keskkonnaseadustiku üldosas määratletakse esmakordselt Eesti keskkonnaseadustiku mõisteaparaadi tuumik. Kehtivas keskkonnaõiguses kasutatakse mõisteid eba järjekindlalt ja korrapäraselt. Eelnõus sätesta-

take keskkonnahäiringu, keskkonnaohu, keskkonnariski, käitaja, käitise, heite, heite piirväärtuse, keskkonnakvaliteedi piirväärtuse, saastamise ja saastuse mõisted.

Esmakordselt Eesti keskkonnaõiguses sätestatakse õigusaktis keskkonnakaitse põhimõtted ja avatakse lühidalt ka nende sisu. Sätestatakse keskkonna kõrgetasemelise ja tervikliku kaitse põhimõte, lõimimispõhimõte, vältimise põhimõte, ettevaatuspõhimõte, põhimõte, et keskkonna kasutamiseiga seotud kulud kannab seaduses sätestatud juhtudel keskkonna kui rahvusliku rikkuse kasutamisest kasu saaja (elik lihtsamalt: saastaja maksab), ja loodusvarade säästliku kasutamise põhimõte.

Esmakordselt Eesti keskkonnaõiguses sätestatakse keskkonnavalasid põhikohustused, mida võib nimetada ka igapäevakohustusteks. Nende kohustuste allikas on Eesti põhiseaduse §-s 53 sätestatud üldine keskkonnavalane hoolsuskohustus. Need kohustused koormavad iga isikut, seda ka nende igapäevases tegevuses. Igäüks peab võtma meetmeid oma tegevuse või tegevusetusega põhjustatava keskkonnahäiringu vähendamiseks, kuivõrd seda saab mõistlikult oodata. Kõik isikud peavad teadma, millised ohud kaasnevad nende tegevusega, et neid ohte oleks võimalik vältida või vähendada.

Eelnõus sätestatakse ka käitaja põhikohustused. Ka nende allikas on Eesti põhiseaduse §-s 53 sätestatud üldine keskkonnavalane hoolsuskohustus. Lähtutakse põhimõttest, et igapäevakohustustele lisaks tuleb eristada käitaja kohustusi, mis seonduvad käitise tegevusega ja kohustavad käitajat vältima keskkonnaohu ja rakendama ettevaatusabinõusid keskkonnariski vähendamiseks. Käitaja hoolsuskohustuse näol on tegemist nn asjatundja hoolsusega. Neid kohustusi tuleb täita mõistlikkuse põhimõtet arvestades. Tegemist on normatiivse ettevaatuse sõnastamisega keskkonnaseadustikus. Käitaja mõistega ja käitaja põhikohustustega seotud erisusi reguleeritakse (eri valdkondade eripära arvestades) keskkonnaseadustiku eriosas.

Eelnõu neljanda peatüki ehk keskkonnavalaste õiguste regulatsiooni eesmärgid on järgmised: tagada igapäevale tema tervise- ja healuvajadustele vastav keskkond, tagada isikute teavitatus keskkonnavalas, sealhulgas teavitatus keskkonnaohust ja ohu vältimise meet-

metest, suurendada keskkonnateadlikkust, kogu keskkonnaotsuste tegemiseks teavet, legitimeerida avara kaalutlusruumiga keskkonnaotsuseid, tagada isikute kaasamine keskkonda oluliselt mõjutavate otsuste tegemisse, võimaldada isikutel end tõhusalt kaitsta negatiivsete keskkonnamõjude eest ja võimaldada isikutel laiaulatuslikku keskkonnakasutust, tagades maaomanike ja avalike huvide kaitse. Valitsusvälistele keskkonnakaitseorganisatsioonidele eriõiguste andmise eesmärk on anda neile võimalus kaitsta keskkonnavalas avalikku huvi, võimaldades muuta ühiskonda avatumaks ja demokraatlikumaks, arvestades keskkonnaprobleemide ja eraeluküsimuste tihedat seost ja olulisi puudujääke keskkonnareformide jõustamises.

Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse keskkonnavalasid õigusi puudutavat peatükki on väga oluliselt mõjutanud Århusi konventsioon keskkonnateabe kättesaadavusest, osalemisest keskkonnavalas menetluses ja juurdepääsust õiguskaitsele keskkonnavalal.

Neljandast peatükist sätestab ka reeglid võõra maad ja veekogu kasutamise kohta. Eelnõu lähtub põhimõttest, et maad ei ole üksnes omandiõiguse objekt, vaid ka osa keskkonnast. Põhiseaduse § 5 kohaselt on loodusvarad ja ressursid rahvuslik rikkus. Eelnõu 4. peatüki 2. jaos sätestataksegi üldnormid, millega määratakse kindlaks, mis ulatuses võib igäüks kasutada keskkonda, hoolimata sellest, et ta ei ole vastava maa omanik.

Keskkonnavalase loamenetluse regulatsiooniga soovitakse hõlbustada keskkonnavalaste saamise menetlust nii loa taotleja kui ka teiste asjast huvitatud isikute jaoks. Senise vee erikasutusloa, ajutise vee erikasutusloa, välisõhu saasteloa, erisaasteloa, kaevandamisloa, kiirgustegevusloa ja jäätmeloa asemel on eelnõuga kavandatud ühtse keskkonnavalaste andmine. Seega piisab ühe loa taotluse esitamisest ning avalikkuse ärakuulamine toimub ühes menetluses, mitte enam seitsmes menetluses. Ühtlustatud on seni eriseadustes sätestatud loa andmise ja kehtetuks tunnistamise menetlusi käsitlevat regulatsiooni, jättes seadustiku eriosas võimaluse erandite tegemiseks üldistest põhimõtetest. Samuti on selle jao sätteid võimalik kasutada teiste keskkonnavalaste tegevuslubade andmise menetluse reguleerimisel vastavate viidete teel. Keskkonnavalaste andmise seadus

erisused sätestatakse keskkonnaseadustiku eriosas, arvestades kõikide keskkonnavaldkondade eripära.

See oli ilmselt üpris keerukas jutt.

Selle eelnõuga tuleb Eesti õigusesse tegelikult sisse väga suur hulk uusi mõisteid. Võibolla on see esialgu hoomamatu, aga nende mõistete kasutusele võtmine ei peaks tulevikus oluliselt hõlbustama mitte ainult juristide, vaid igäühe arusaama sellest, miks keskkonda on vaja kaitsta ja kuidas seda kaitstakse. Nagu ma ütlesin, saab selle seadustiku eriosa valmis selle aasta lõpuks. Ma väga loodan, et see jõuab Riigikogu käsitusse veel selle Riigikogu koosseisu ajal. Olen väga tänulik keskkonnakomisjonile otsuse eest selle eelnõu esimene lugemine täna lõpetada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra justiitsminister, ettekande eest! Palun nüüd küsimusi! Kolleeg Trivimi Velliste.

Trivimi Velliste

Suur tänu, proua esimees! Härra minister! Minu küsimus puudutab keskkonna käsitlemist just harmoonilise tervikuna. Te rõhutasite oma ettekandes, et keskkonna puhul on tegemist nii bioloogilise mitmekesisusega kui ka kultuurilise mitmekesisusega. Minu küsimus nüüd ongi see, kas me kontseptuaalselt, n-ö paradigma mõttes ei peaks senisest tunduvalt enam omavahel lõimima just seda bioloogilist mitmekesisust ja kultuurilist mitmekesisust. Kui tuua näide, siis praktilises keskkonnakaitses on ju eriti hästi omavahel läbi põimunud tavaline klassikaline keskkonnakaitses ja muinsuskaitses näiteks mõisaparkide, kalmistute või pühade hiite kaitsmisel, kus loodus- ja inimtekkeline kultuuripärand on läbi põimunud ja mõlemad on riiklikult kaitstavad. Kas seda ei tuleks senisest enam teha koos?

Rein Lang

Mis asi see keskkond tervikuna on? See arutelu käib muide praegu ka ehitus- ja planeerimisseaduse menetlemisel. Mulle tundub, et Justiitsministeeriumi eestvedamisel hakkab peale jääma arusaam, et ebakohane ehitus on samasugune saaste nagu müra või prügimägi. Meie arusaama kohaselt peaks tulevases Eestis ka sellise ehitussaaste vastu võitlemine olema

keskkonnaküsimus. Aga see ei ole praegu keskkonnaseadustiku üldosa teema, vaid pigem ikkagi ehitus- ja planeerimisseaduse teema. Aga selle mõtteviisiga, mida sa praegu väljendasid, olen ma 100% nõus. Ei ole võimalik vägivaldselt eraldada loodusobjekti kaitset muust keskkonnast, mis on inimese kätega loodud, eriti sellest, mida praegu kaitseb muinsuskaitse seadus. Aga see on hoopis laiem teema.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Aitäh, Rein, põhjaliku seletuse eest ja selle tõesti keerulise materjali meile tutvustamise eest! Võtan eelmise küsimuse mõtteliinist kinni ja küsin sellist asja. Teatud kontekstis on ka näiteks GMO-sse võimalik suhtuda samamoodi nagu saastesse. Kuna keskkonnakaitseluba ja keskkonnaluba on tõesti uued mõisted selles kontekstis, siis kas on ka sellele mõeldud, et GMO-st võib tulla täpselt samasugune probleem nagu kiirgusest või mõnest teisest asjast?

Rein Lang

Aitäh! Ma ei saa ennast kohe kuidagi lugeda bioloogiaspetsialistiks. Mulle tundub, et see GMO-de üle maailmas peetav vaidlus on väga sarnane karupoeg Puhhi ja Notsu marsiga läbi tormi. Kui Notsu oli hirmul, et mis siis küll juhtub, kui puu neile selle tormiga kaela kukub, siis Puhh mõtles natuke ja ütles, et aga äkki ei kuku. Me ju tegelikult ei tea, mida GMO-de kasutamine loodusele kaasa toob. Nii vastaste kui ka pooldajate puhul on tegemist paljuski usuküsimusega, ega mingeid selgeid andmeid ju praegu ei ole. Üks pool surub nende kasutuselevõttu peale sellepärast, et muuta inimväärsemaks kümnete ja kümnete miljonite inimeste elu, kes kannatavad näiteks alatoitluse all. Samas toovad vastased jällegi põhjendatud argumente, et võõrliikide istutamine kuskile muusse keskkonda võib teha halba, võtame kas või näiteks signaalvähkide toomise Saaremaa veekogudesse, mis on põhjustanud looduskatastroofi. Mina ei oska öelda, kellel õigus on. Ma ei tea seda. Aga GMO-de teema ei ole selle seaduse teema, see on hoopis teise seaduse teema. Eestis on GMO-de kasutuselevõtu kohta eraldi seadus olemas. Ega ülearu

tõsist debatti selle seaduse vastuvõtmisel ju ei olnud, ametkond tegi paberi ja Riigikogu kiitis heaks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mart Jüssi!

Mart Jüssi

Aitäh! Lugupeetud minister! Selles uues seaduses on teostunud ettepanek anda keskkonnaload välja tähtajatult, mis iseenesest on ju mõistlik, kui hakata selle peale mõtlema. Aga teisest küljest kaob ära üks võimalus asja ohjata ja kontrollida. Vanade lubade tähtaja lõppemisel tuli neid uuendada ja taas kord tõestada, et kasutatakse parimaid tehnoloogiasid ja et kõik on normide piires. Kas te ei näe ohtu, et kui lubasid antakse välja juba teatud hulk, siis see tähtajatatus võib nii palju tähelepanu hajutada, et me ei pruugi märgata, kui mõnes loas sätestatud tingimused ei vasta enam aja nõuetele? Kas seaduse eriosas on see kaitseriiv olemas?

Rein Lang

Aitäh! Seda, et need load tähtajatud on, ma kindlasti toetan. Iseasi on, milline on selle loa andmise sisu. Kindlasti ei peaks olema nii, et luba antakse tähtajatult ühe teatud tehnoloogilise skeemi kasutamiseks. Kui mõeldakse välja uus ja moodsam tehnoloogia, mille rakendamine võib olla kallim, siis oleks ju mõistlik see uus tehnoloogia ka kasutusele võtta. See on küll, jah, päris kindlasti eriosa teema. Aga printsiiabis ma kindlasti toetan seda, et igasugused load on tähtajatud. Tähtajalisus loob lihtsalt uut bürokraatiat ja, nagu näitab praktika, ei anna mitte midagi juurde.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu veel kord, härra justiitsminister, nii ettekande kui ka küsimustele vastamise eest! Palun kõnepulti keskkonnakomisjoni esimehe Mart Jüssi!

Mart Jüssi

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Ministrid! Ametikaaslased! Ma pean siit kõnetoolist ütleva, et ka minu arvates on tegemist ühe väga hea seaduseelnõuga. Ma tulen selle juurde tagasi hiljem, kui ma komisjoni arutelu olen siin

ära kirjeldanud. Siis te saate aru, miks ta ka minu arust nii hea on.

Keskkonnakomisjon arutas seda eelnõu 27. septembril s.a. Seda kommenteerima ja esitlema olid kutsutud Justiitsministeeriumi asekancler Martin Hirvoja, justiitsministri nõunik Kätlin Ots, Tartu Ülikooli keskkonnanõiguse dotsent Hannes Veinla, Keskkonnaministeeriumist kancler Rita Annus ja Keskkonnaministeeriumi õigusosakonna nõuniku kohusetäitja juhataja ülesannetes Andres Kruus. Martin Hirvoja rääkis meile selle eelnõu koostamise taustast. See on kokku pandud õigusteadlaste ja praktikute ühistööna. Hannes Veinla tutvustas meile selle eelnõu sisu üldiselt, avas termineid, mida selles eelnõus kasutatakse, tõi näiteid ja andis üldise ülevaate.

Mina läheneksin sellele eelnõule natuke teisest aspektist. Ma soovitan kõigil Riigikogu liikmetel seda eelnõu lugeda, sest see on tõepoolest omapärane. See on täiesti uus ja puhas tekst, seda on hea lugeda. Me oleme harjunud muudetud seaduste lugemisega, kus mõte tihtipeale takerdub. Siin on näha, et on tehtud väga hea töö, uut puhast teksti on hea lugeda.

Ütlen siin ka Hannes Veinla poolt meile edastatud mõtte, et kui tükk aega on olnud õhus üks filosoofiline küsimus, et kui me kaitseme keskkonda, kes siis kaitseb inimest, siis see seadus teatud mõttes sellele küsimusele vastab, sest selle seaduse pealkiri on "Keskkonnaseadustiku üldosa seadus". Ehk siin ei ole tegemist keskkonnakaitse seadusega, vaid see on seadus, mis kirjeldab inimese ja meid ümbritseva ruumi suhteid ökoloogiliselt. Ökoloogia on teatavasti selline teadusharu, mis uurib isendi ja tema elupaiga vahelisi suhteid. Teatud mõttes on see natuke intrigeeriv seadus, just selles mõttes, et esimesel lugemisel võib jääda mulje, et see ei ole piisavalt täpne, et see ei kirjelda piisavalt täpselt ja küllaldase detailsusega olukordi, kus me igapäevases elus keskkonnaga silmitsi seistes oleme. Aga kui seda seadust tähelepanelikult lugeda, siis näeme, et just selles väga hästi valitud sõnastuses on toodud meile see telg, mille ümber ühest küljest keerleb inimene, teisest küljest loodus.

Muidugi on see kohati tõlgendatav ühte- või teistpidi. See ongi selle seaduse üks omapärane võlu, et ta annab võimaluse filosoofiliselt vaadata ühte ja sama probleemi kord looduse, kord inimese poole pealt. Mina isiklikult kuu-

lasin ja paljud minu kolleegid kuulasid väga suure huviga komisjoni istungil peetud ettekannet. See ettekanne on keskkonnakomisjoni protokollis lisana saadaval, aga ma ütlen, et see seadusetekst iseenesest on väga hea selle suhteliselt mitmekesise eluvaldkonna avamiseks.

Üks küsimus, mis tekkis komisjonis selliste üldiste filosoofiliste vestluste kõrval, on see, miks tuleb see üldosa seadus praegu ja kas me saame seda menetleda, arutada ja mõista ilma eriosata. Tegelikult on ajaline nihe nende kahe seaduse vahel taotluslik, sest üldosa peabki teatud mõttes ette valmistama üldise ruumi või õhkkonna, et me jõuaksime natuke mõelda selle peale, mis on keskkond ja mis on tema kaitse, mis on meie õigused ja kohustused keskkonna suhtes.

Kordan siiski ennast ja ütlen, et lugege kõik seda seadust. See vastab mõnes mõttes ka kolleeg Enn Eesmaa küsimusele, kuidas neid asju mõista. See seadus kirjeldava tekstina on iseenesest väga hea abimaterjal ka nende mõningate filosoofiliste asjade mõistmisel.

Keskkonnakomisjon, olles kuulunud ära ettekande ja olles arutanud mõningate natuke filosoofiliste aspektide üle, mida eelnõu tõstatatab, tegi konsensusliku ettepaneku eelnõu siin saalis läbi arutada ja esimene lugemine täna lõpetada. Julgetel, kes tahavad esitada väljakutse Eesti õigusteadlaste ja -praktikute paremikule, on võimalus teha selle seaduse täiendamise ja muutmise ettepanekuid 3. novembrini 2010. See on praegu minu ja komisjoni poolt kõik. Täna teid tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mart Jüssi! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Trivimi Velliste, teine küsimus!

Trivimi Velliste

Aitäh, proua esimees! Lugupeetud komisjoni esimees! Ma jätkan sama küsimust, mille ma juba esitasin härra ministrile ja millele ta väga kiiduväärsel kombel vastas, et ta toetab seda lõimimise kontseptsiooni. Ma küsin komisjoni seisukoha kohta. Kuidas komisjonis hinnatakse, kui tõenäoline on, et Eesti ühiskonnas võiks kiiresti juurduda see mõtteviis, et me saame omavahel lõimida muinsuskaitse ja tavalise keskkonnakaitse ka ressurside mõttes, et näiteks Keskkonnaamet ja Muinsuskait-

seamet võiksid midagi koos teha, näiteks ühiseid õppekogunemisi või seminare või isegi inspekteerimisi?

Mart Jüssi

Täna! Selle konkreetse eelnõu kontekstis me komisjonis seda teemat küll ei arutanud, aga ma lugesin selle eelnõu tähelepanelikult läbi just ootuses, kus kohas ma leiain näiteks kultuuripärandi ja selle laiema pärandi mõiste, nii nagu me oleme omavahel ka siin vahel arutanud. See on siia sisse tegelikult üsna otseõnu kirjutatud, et me käsitleme keskkonda, ütleme, tervikpärandina, sellisena, nagu ta meieni on jõudnud ja nagu me ta edasi peame andma. Selles eelnõus on see motiiv esindatud, aga muidugi ei ole me jõudnud veel arutada just seda teist poolt, kui palju peaksid hakkama need eri valdkonnad lõimuma või koos töötama.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Enn Eesmaa, teine küsimus!

Enn Eesmaa

Aitäh! Austatud ettekandja! Tavaliselt, kui me selliseid seaduseelnõusid menetleme, me räägime ka sellest, kuidas see kõik on kooskõlas Euroopa Liidu õiguse ja seadustega. Ma saan aru nii, et nii mõnedki direktiivid võetakse üle alles siis, kui on valminud ka eriosa. Praegu me räägime põhi- ja üldosast. Tõenäoliselt see arutelu tuleb ja me need vastused saame siis, kui ka eriosa on valmis.

Mart Jüssi

Täna! Jah, niimoodi see on. Ka selle seaduse jõustumise kohta on siin eraldi kirjas, et see jõustub eriosa jõustamise kaudu. Aga ma olen ühte meelt ministri öelduga. See on tänapäevane seadus, see on tõesti 21. sajandi alguse seadus selles mõttes, et see käsitleb meid tänapäevases kontekstis, suhtes keskkonnaga. Ma arvan, et selliste seaduste edasiarendamine võib isegi viia mõningate direktiivide muutmiseni, mitte vastupidi. Sellepärast, et see mõte, mis on siin esitatud, ongi just see, mis näitab, kuidas me peaksime oma keskkonda suhtuma.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Mart Jüssi! Kas fraktsioonide esindajad soovi-

vad pidada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Mark Soosaar Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Austatud minister! Hea komisjoni esimees! Austatud kolleegid! On üsna meeldiv hoida käes meie seadusruumi kodifitseerimise üht esimest pääsukest, sest tõepoolest oleks normaalne, kui suured eluvaldkonnad oleksid meil filosoofiliste alusdokumentidega kaetud. On meeldiv ka see, et põhiseaduse §-d 5 ja 53, mis käsitlevad Eesti looduse, Eesti elukeskkonna ja loodusvarade loodusressursside mõistlikku kasutamist, leiavad juba konkreetsemat lahtimõtestamist ja see eelnõu liigub just sellise õigusselguse suunas.

SDE fraktsioon on alati olnud seda meelt, et kõik eelnõud peaksid saama läbida esimese lugemise ning Riigikogu täiskogu võiks oma täiendus- ja parandusettepanekud teha kahe lugemise vahel. Ka siin on tegemist juhtumiga, kus meil on mõningaid mõtteid, mida ma juba enne muudatusettepanekute esitamist kindlasti saalile tutvustan. Nimelt, põhiseaduse § 32 räägib omandist, omandi kaitsest. Ma olen sellest puldist rääkinud, et see ilus ütlemine, et omand on püha, on pärit Prantsuse põhiseaduse esimesest variandist aastast 1789. Pääaegu kõigis põhiseadustes on ka täiendavad laused, kuidas see omandi pühadus kaitstud on. Meie põhiseaduses, mis pärineb aastast 1992, on üks lause, et omandit ei tohi kasutada üldiste huvide vastaselt. Seda positsiooni me leiame üsna paljudes teistes seadustes, mis püüavad saavutada tasakaalustatud lahendusi erahuvi ja üldise huvi vahel. Näiteks toon planeerimisseaduse, looduskaitseaduse jt.

Selles seaduses on kahjuks juhtunud niimoodi, et suur ehk nn ülekaalukas huvi võib olla tähtsam kui üldine huvi. See on päris tõsine mõtlemiskoht. Kui me rääkisime sellest, et eraomand on püha ja et üldine huvi oli 1992. aastal vastuvõetud põhiseaduses ja meie põhiseaduslikus mõtlemises tagasihoidlikult väljendatud, siis nüüd on aeg edasi läinud. Meie kartus riigi ees, mis 1992. aastal oli väga suur, on tõenäoliselt muutunud palju väiksemaks, ent samal ajal me peaksime mõtlema sellele, et üldine, avalik huvi on siiski alati suurem, palju laiem, palju tähtsam kui erahuvi. Kui me praegu selle koodeksiga teeme otsa lahti ja ütleme,

et igasugune väga suur huvi võib olla kaalukam kui üldine huvi, siis me astume küll kõrvale sellelt rajalt, kus me peaksime liikuma.

Käesolevast seaduseelnõust paistab välja küllaltki ebahütlane tase, sest see läheb kohati väga detailseks, on pandud paika, kuidas võõra maa peal võib telkida ja lõket teha, samal ajal on seal kõrval üldfilosoofilised arusaamad ja käsitlused. Siin võib-olla tasuks ministeeriumil ja valitsusel kui algatajal mõelda, et keskkonnaseadustiku üldosa peaks olema tõesti korralik, üldine sild põhiseaduse ja keskkonnaseadustiku eriosa vahel, sest siin ei saa päris hästi aru, kas see on üldosa või läheb see juba konkreetseks. Loogiline oleks mõned looduskasutuse paragrahvid siit kindlasti eriosasse ümber tõsta, see oleks seadusloome arhitektuuri seisukohalt õigem.

SDE fraktsioon loodab, et neid parandusi valitsuskoalitsioon muudatusettepanekute näol toetab. See ongi meie sõnum täna Riigikogu täiskogule. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mark Soosaar! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Määran eelnõu 799 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 3. novembri kell 16.

Eelnõu 799 esimene lugemine on lõpetatud.

13. 2011. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (822 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud 2011. aasta riigieelarve seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun ettekandjaks rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Mul on suur heameel tutvustada seda tähtsat dokumenti, 2011. aasta riigieelarve seaduse eelnõu, ning ühtlasi tänada kõiki, kes on selle valmimisele kaasa aidanud. See töö ei ole olnud sugugi kerge ja sellepärast tuleb tänada nii pühendumise, koostöö kui ka tulemuse eest.

Tuleva aasta eelarvel on tugev toetuspind 2010. aasta ja korrigeeritud 2009. aasta eelarve näol, meie võimalusi on realistlikult arvestatud ja ümber hinnatud. Saabuva aasta eel ei ole me enam suurte kärbete surve all, vaid saame

keskenduda stabiilsele arengule ja raha kõige kaalutletumale kasutamisele. Järgmise aasta eelarve näitab, et me ei ole viimase poolteise aasta jooksul teinud vajalikke otsuseid puhtalt soovist ühineda euroalaga, vaid eesmärgiga säilitada riigi rahaasjade tervis ning tagada riigi areng. Uus rahaühik on selle eest väärtuslik lisaboonus, mis omakorda majanduse ja sotsiaalset arengut toetab ning eelarveseisu parandab. Majanduskriis põhjustas enamikus riikides SKT vähenemise ja eelarvekulude kasvu suhtena SKT-sse. Väikestes avatud majandustes, sealhulgas Eestis, oli langus eriti järsk, kuid me suutsime neis oludes tõhusalt reageerida, meie kulu- ja tulukõverad liikusid erinevalt teistest riikidest ühtlasemas tempos ning kulude struktuur paranes. Heaolu ja eelarve tervise nimel ei pääse ükski riik otsustamisest, küsimus on vaid selles, millal ta seda teeb. Peame taas tänama Eesti rahvast, kes on seda nii hästi mõistnud. Vastupidi suuremale osale Euroopast pole Eestis maksude tõstmise vajadust, sest me pole võtnud kanda ülemäärast võlakoormust. Eesti maksukoormus tuleval aastal isegi langeb, 35%-lt 34,9%-le SKT-st. Üks madalamaid maksukoormusi ja kõige väiksemad laenukulud Euroopa Liidus on Eesti majanduskeskkonna väga suur konkurentsieelis. Hea meel on tõdeda, et ka meie maksupoliitilised valikud, töjõu ja tulude maksustamise asemel pigem tarbimise maksustamine, on leidnud Euroopas väga palju järgimist.

Ent kõigile erakondadele tahan panna südamele, et heldteks lubadusteks meie eelarve ega majandus ruumi ei paku. Sama oluline on tulevikuski tagada meie maksusüsteemi stabiilsus, lihtsus ja läbipaistvus. Pelgalt eristumine ja tool Riigikogus ei saa olla kellelegi õigustus Eesti eeliseid lammutada. Moonutused ja erandid, mida siin hiljuti hellitati sõnadega "poliitilised valikud", tähendavad tegelikult ebaefektiivsust, ebaõiglust, maksudest möödahiilimist, ka poliitilist korrupsiooni ja igal juhul võimalust edaspidi sotsiaalselt hädavajalikke kulusid rahastada.

Järgmisel aastal kasvavad riigi tulud üle 2%, 5,7 miljardi euron. Tulude kasv on eelkõige seotud maksuliste tulude suurema laekumisega, suurim osakaal selles on käibemaksul ja sotsiaalmaksul. Mittemaksuliste tulude panus eelarvesse 2010. aastaga võrreldes väheneb ligi 4% võrra. Poole vähem on planeeritud

eelarvesse tulusid maamüügist ning varadelt laekuvast tulust, sealhulgas väheneb riigiettevõtelt dividendidena võetav tulu 25%. Tuleb rõhutada, et dividenditulu kavandamisel on lähtutud ettevõtete konservatiivsetest prognoosidest selle aasta tulemi kohta ning investeerimisplaanidest. Ettevõtelt ei võeta kaugeltki maksimaalseid dividende, mis konservatiivselt hinnates moodustavad kokku 67% teenitud puhaskasumist, sellepärast ei ole põhjust nimetada dividende ühekordseteks tuludeks. 2011. aastal kasvab toetuste laekumine 12%, 1,9 miljardi euron, sealhulgas välistoetusi on järgmisel aastal kavandatud 1 miljard eurot. Enim suureneb välistoetuste kasutamine 2010. aastaga võrreldes Keskkonnaministeriumis, Sise-ministeriumis ja Sotsiaalministeriumis.

Eelarve üks olulisim eesmärk on riigi stabiilse rahandusliku keskkonna tagamine, mida see eelarve ka teeb. Kuigi järgmise aasta eelarve maht kasvab 5%, 6 miljardi euron, ei ole seal liigseid soove ega ülearuseid lubadusi. Kulude kasv tuleneb eelkõige seotud tuludest ehk välisvahenditest ja saastekvootide müügist. Eelarve mahu suurenemise tingib ka kogumispensioni sissemaksete taastamine ning pensioniväljamaksete suurenemine seoses pensionäride arvu kasvuga.

Eelarve pikaajaline ja ka järgmise aasta prioriteet on haridus, kasv on siin ligi 8%. See on võtmeküsimus ühiskonna kvaliteedi, inimeste valikuvõimaluste ning majandusprobleemide lahendamisel. Kui me võrdleme Euroopa tasemega, siis Eesti on siin SKT-st kulutatud protsendi poolest Euroopas neljas.

Majanduse seisukohalt on oluline, et tege mist on kõigi aegade suurimate investeeringute eelarvega. Investeeringute maht kasvab järgmisel aastal 16%, 16 miljardi kroonini ehk üle 1 miljardi euro. Lisaks riigieelarvele rahastatakse investeeringuid Riigi Kinnisvara AS-i eelarve kaudu ning ülemäärase saastekvoodi müügi tulu arvel. Olenemata sellest, et Eesti on eelarvet tugevalt konsolideerinud, oleme samal ajal panustanud Euroopa Liidu keskmisest enam majanduse stimuleerimisse investeeringute näol. Osalt on mõistuspärane, et Eesti on mahajäämuse vähendamise eesmärgil üks enam riigi investeeringuid tegev riik Euroopa Liidus. Samal ajal on investeeringud üks meetmetest ka sisenõudluse hoidmiseks ja majanduskasvu soodustamiseks. Prognoosina

võib öelda, et selline investeringute protsent ei kesta, varem või hiljem peame hakkama lootma rohkem erasektorile.

Tähelepanuväärsemate kulutustena saab välja tuua ka kaitsekulutuste kasvu 1,9%-ni SKT-st ning sotsiaalvaldkonna kulutuste suurenemise 154 miljoni euro võrra. Sotsiaalkulud suurenevad 2010. aastaga võrreldes eelkõige riikliku pensionikindlustuse kulude kasvu tõttu ning maksete taastamise tõttu kohustusliku kogumispensioni sambasse. Aktiivseteks tööturumeetmeteks suunab riik enam kui 30 miljonit eurot. Toetamaks põllumeeste suutlikkust kasutada eurotoetusi, suureneb riigi otsetoetuste maht 36 miljoni euron. Ettevõtete arenguks ja kasvuvõime tugevdamiseks suunatakse ettevõtlastoetusteks üle 80 miljoni euro, mida on tänavuse aastaga võrreldes 10% enam.

Eelarve koostamisel oli kindel põhimõte, et riigi ülalpidamiskulud järgmisel aastal ei suurene. Kõik lisandunud ülesanded tuleb ära teha töö tulemuslikkust suurendades. Samal ajal suurendame riigi efektiivsust finantsjuhtimise, personaliarvestuse, kinnisvarahalduse ja IT tsentraliseerimise teel.

Omavalitsuste tasandus- ja toetusfondi on järgmiseks aastaks kavandatud vahendeid tänavusega samas mahus. Arvestades, et järgmiseks aastaks on oodata tulumaksu 1,1% kasvu, võib omavalitsuste tulude osakaal SKT-s kujuneda 2011. aastal suuremaks kui aastatel 2003–2007 keskmiselt. Muidugi saavad omavalitsused kasu erinevatest riigi kulutustest, sealhulgas 16%-lisest investeringute kasvust. Suurimad investeringutoetused on siin kavandatud vee- ja kanalisatsiooniprojektidele, milleks on eraldatud 108 miljonit eurot. Lisaks suunatakse eelarvega regionaaltoetustesse 61 miljonit eurot enam, tagamaks avalike teenuste kättesaadavus maakondlikes ja kohalikes keskustes.

Riigieelarve strateegiaga oleme seadnud eesmärgiks alates 2011. aastast parandada struktuurselt tasandatud eelarvepositsiooni poole protsendi võrra SKT-st ning järgmise aasta eelarve on seda eesmärki arvestades koostatud. Nii riigieelarve kui ka valitsusektori nominaalne puudujääk on 2011. aastal 1,6% SKT-st ning struktuurne puudujääk on 0,6%. Võrreldes riigieelarve strateegias seatud eesmärgiga suutsime eelarvepositsiooni 0,4 protsendipunkti võrra parandada ja võrreldes

prognoosiga on see protsent 0,6. Vähem oluline ei ole ka põhimõte, et võimaliku ülelaekumise puhul suuname raha defitsiidi vähenemisele, mitte kuludesse. 1,6% puudujääk tuleneb eelkõige kogumispensioni sissemaksete taastamisest, millest tuleb kulu 79 miljonit eurot. Seetõttu on järgmise aasta eelarve ka pisut suuremas puudujäägis kui tänavune. 2012. aastal pingestab maksete täielik taastamine eelarvet veelgi.

Juba on kuulda olnud kriitikat, justkui rahastaks riik defitsiidis eelarvet sotsiaalkindlustusfondide arvel. Tegelikult on olukord vastupidine. Sotsiaalkindlustussüsteemi puudujääk 2011. aastal on 1,5% SKT-st.

Eesti seniseid jõupingutusi eelarve tasakaalustamisel on tunnustanud nii IMF, OECD kui ka Euroopa Komisjon. Nad kõik on julgustanud meid ülejäägis eelarveni jõudma seni seatud graafikus, s.o 2013. aastaks. Järgmisel aastal oleme paraku veel puudujäägis, nagu sai mainitud, juhul kui ei tule olulisi uusi arenguid majanduskeskkonnas või ka poliitmaastikul, miks mitte.

Eksivad need, kes ennustavad, et pärast eurootsuse kättesaamist hakkab see valitsus eelarve defitsiiti pingevabamalt suhtuma. Eesti peab säilitama oma poliitika põhiolemuse, pikaajaliselt tasakaalus eelarve. Ainult see tagab stabiilse arengu ja edu kriiside ületamisel. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra rahandusminister, ettekande eest! Teile on palju küsimusi. Alustab kolleeg Marika Tuus.

Marika Tuus

Aitäh! Austatud härra rahandusminister! Täna teid põhjaliku ettekande eest, kuigi väga paljuski ei saa ma teiega nõustuda. Aga alustame üsna elulistest asjadest. Ma ei loe küll eelarvest välja, et tõuseks toimetulekupiir, mis on juba mitmed aastad olnud külmutatud. Me teame, et registreeritud töötutest on suurem osa pikaajalised töötud. Nemad peavad ju läbi ajama 1000-kroonise toimetulekutoetusega esimese pereliikme puhul, teiste puhul on see veel väiksem. Aga täiesti häbiväärne on see, et me oleme suhtelise vaesuse määra poolest Euroopas häbiväärse esimesel kohal. Meist paremas seisus on Läti, Leedu, isegi Kreeka. Ma

küsin: miks Eesti riik ei taha ikkagi toetada neid kõige kehvemaid?

Jürgen Ligi

Kõigepealt, mina ei nõustu teiega peaaegu kunagi mitte milleski, vähemalt ei nõustu ma sellega, mida te siin saalis ütlete. Aga küllap te õgvendasite seda võrdlust, et Eesti on suhtelise vaesuse poolest esikohal, küllap see käis töötute vaesusriski kohta. Nagu ma olen siin puldis juba öelnud (ma ei tea, mis andmetele te viitate), töötus ongi olukord, kus suhtelise vaesuse risk on väga reaalne. Kui vaadata Eesti riigi panust töötute toetamiseks, siis see on umbes seitse korda suurem, kui see oli eelmise kriisi ajal napilt kümme aastat tagasi. Meil on hoopis uued süsteemid, hoopis suurem toetus, hoopis suurem aktiivsete tööturumeetmete osakaal kuludes.

Nii et kõike tuleb vaadata kontekstis. Samal ajal, neid Euroopa saavutusi, millega te siin võrdlete, tuleb tänapäeval vaadata ikka täiesti teise pilguga. Euroopa on oma heaolu saavutanud kaks ja kolm eelarvet ette ära kulutades ning tegeleb praegu kulutuste kärpimisega. Lõppude lõpuks kinnitas ka äsjane Nobeli preemia määramine ju seda talumehetarkust, et rahaline toetamine mõjub tööpuudust suurendavalt. Erinevad Euroopa valitsused on seda endale tunnistanud ja ka neid programme kärpinud. Viimane, kelle kohta ma seda lugesin, oli Saksamaa. Sõnastus oli umbes selline, et ei ole normaalne, et töötu abiraha küünib väikese palga tasemele. Loomulikult on see üle igasuguste mõistlike piiride. Ka meil, kui liita kõik toetused, on sellel siiski mõju aktiivsusele tööturul. Teiselt poolt peame loomulikult arvestama oma rahaliste võimalustega. Sotsiaalkulud järgmise aasta eelarves kasvavad. Ma mälu järgi ütlen, et suurusjärgus 8%. Ei ole võimalik, et sotsiaalkulud igas võtmes kasvaksid veel rohkem. Igal juhul tuleb teha valikuid. Mina pean vaese sotsiaalministri kohta küll ütleva, et konkureerivate ministrite poolt on ta teist aastat väga tugeva surve all. Talle heidetakse seda ette, ehkki Riigikogu antud reeglitiik on ees ja loomulikult on sotsiaalkulude kasv kriisiaegne paratamatus. Sellel ajal ongi sotsiaalkulude kasv protsentuaalselt teiste kuludega võrreldes reaalsus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rein Ratas!

Rein Ratas

Täna, austatud esimees! Auväärt rahandusminister! Ka mina tahan teid tänada kainelt asjaliku ettekande eest. Lubage küsida: kasvuhooonegaaside kvoodi müügi abil ja rohelise investeerimisskeemi kohaselt rahastatavaid projekte on kavandatud mahus 400 miljonit krooni. Kasvuhooonegaaside kvoodi müügist saadud raha on kavas suunata kasvuhooonegaaside heitkoguseid vähendavatesse keskkonnanahoidlikesse projektidesse. Kui kaugemale on jõutud nende projektide valikuga ja kas neid on piisavalt? Olen rääkinud.

Jürgen Ligi

Aitäh! Kõigepealt võin öelda, et saastekvoodi maht, mida projektidesse paigutatakse, on praeguseks üle kahe miljardi krooni, aga neid uudiseid tuleb aeg-ajalt juurde. Eesti on osutunud rahvusvahelisel turul usaldusväärseks kvoodimüüjaks. Miks ma seda mainin? Sel teemal on riikides ka suuri skandaale olnud, selle tõttu, et raha ei ole läinud lubatud kohta, on kukkunud ka ministrid. Projektidega tegeldakse aktiivselt. Ma kardan, et ma ei jõua teile praegu kiiruga seda programmide loetelu leida. Kui te staadiumi kohta küsite, siis kõige operatiivsem on kaasata sinna omavalitsuste projekte ja seda tehakse. RKAS on üks aktiivne partner. Põhimõtteliselt, kui eelarvetehniliselt vaadata, siis see raha laekub Keskkonnaministeeriumi eelarvesse, kust rahastatakse eri ministeeriumide projekte. See raha muudetakse eelarvetehniliselt jällegi ülekantavaks rahaks. Räägin seda selleks, et äkki pakub huvi, kuidas seda raha sealt üles leida. See ongi keeruline, kõigepealt müüakse kvoot. Kuigi sellele vastab kohe kohustuslik kulu, mis on kokku lepitud kvoodi ostjaga, käsitleb Eurostat seda lahus, ühel aastal tulu ja teisel aastal kulu. Me ei tahaks seda eelarvepilti rikkuda. Me püüame tulu ja kulu viia võimalikult lähestikku, aga selge, et raha laekumise ja ärakasutamise vahel tekib ajaline nihe. Nii et kui Riigikogu näeb selliseid eelarvetehnilisi liigutusi, siis need on täiesti ausad, sisulised ja ei ole pildi ilustamiseks loodud, vaid siin on praktiline vajadus, kulu ja tulu võiksid olla ikkagi lähestikku.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Eelarve ei ole väga lahti kirjutatud ja ma ei näe alati, kuhu te selle raha panete. Teil on saanud traditsiooniks, et igal aastal eraldatakse eelarvest teatud miljonid omanike keskliidule. Ma ei oska kuidagi välja lugeda, kui palju see liit sel aastal raha saab. Äkki te ütleksite, kui palju omanike keskliit raha saab? Ja kui omanike keskliit saab raha, mispärast siis üürnike ühendus raha ei saa?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma jään natukene häтта, seda tuleks seletuskirjast otsida. Suurusjärg on tõenäoliselt sama. Ma pean kahetsusega ütlema, et ma vajaksin lisaäga, et kontrollida, kas siin on mingi muutus tehtud. Ma ei ole kummaski kulus surmkindel. Nende asutuste või organisatsioonide profiil on riigieelarves muude mittetulundusorganisatsioonide ja sihtasutustega võrreldes kuidagi ebaproportsionaalselt kõrgele tõstetud. Aga kuidas konkreetne minister, kelleks minu teada on majandusminister, on selle raha paigutanud, selle ma pean üle kontrollima ja ma kindlasti teen seda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Küsimus puudutab finantseerimistinguid. Eelarves on laenude andmiseks ette nähtud 177 miljonit eurot. Seletuskirjast loen, et üle 100 miljoni euro sellest on ette nähtud laenuandmiseks Läti Vabariigile. Ise me võtame 500 miljonit eurot laenu, teisisõnu, me võtame 500 miljonit laenu, et sellest 100 miljonit anda lätlastele. Eelmises infotunnis selgus, et ega need lätlased seda laenu meie käest nagu eriti võtta ei tahagi. Küsimus: mis saab sellest rahast edasi, mis siin eelarverea peal ilusasti olemas on?

Jürgen Ligi

Aitäh! Meil on selleks võimalused reservidena alati olemas, on võimalus ka laenu võtta, kuna me oleme siiski oma konsolideerimisega laenuturul kindlalt sees. Keegi ei ütle meile, et

me peame üle 10% intressi maksma või ei saa üldse laenu. Aga ega me ilma Lätita ei saa ju. See otsus sai tehtud eelmise aasta kõige kriitilisematel hetkedel, kui Läti selgelt vajas rahvusvahelist abi, kui Lätile tuli appi Euroopa Liit ja kui Euroopa Liidu partneriks oli IMF ja Läti ise maine poolest. Aga suuresti Läti tõttu oli meie piirkond üks suur hädaorg turgude poolt vaadates, keegi ei uskunud sellesse piirkonda. Oli kaks põhjust, miks see olukord normaliseerus. Üks oli kindlasti see (andke andeks, et ma seda rõhutan), et Eesti täitis eurokriteeriumid. Keegi ei uskunud, et siin on täiesti võimekas riik olemas. Teine põhjus on see, et lätlastele tuldi selgelt appi, Läti ei saanud enam turult isegi üle 10%-ga laenu. On päris seaduspärane, et partnerid tulevad appi. Meie tulime appi kõigepealt Euroopa seltskonnas ja eraldi ajasime seda asja Põhjamaadega. Meil oli väga põnevaid istumisi Balti ja Põhjalla ministrite rühmas, enne kui Läti olukord hakkas normaliseeruma. Aga jah, kas Läti seda vajab, see on ebaselge. Ta pidi esimese arvestuse järgi saama seda laenu tänavu. Praegu võib juhtuda, et ta ei vaja seda ka järgmisel aastal. Aga vara on hõisata, sest Läti eelarve pinged ja ka poliitilised pinged on kahtlemata väga suured.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Vladimir Velman!

Vladimir Velman

Täna, proua juhataja! Lugupeetud rahandusminister! Teie kolleeg valitsuses, sotsiaalminister Hanno Pevkur lubas kevadel, et läheb riigieelarve läbirääkimistele sooviga tõsta toimetulekutoetuse määr 1200 kroonile. Nüüd selgus, et sellest mõttest ei tule midagi välja, kuna teie kui rahandusminister ei ole sellega nõus. Kuidas te hindate täna, kui hinnad on reaalselt tõusnud, kas 1000 krooniga kuus on tõesti võimalik ära elada ning kas te olete ka täna toimetulekutoetuse määra tõusu vastu?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kõigepealt, toimetulekutoetus on olemuslikult niisugune *top-up*, mida makstakse muude toetuste järel, juhul kui nendest teatud kriteeriumide järgi puudu jääb. 1000 krooniga elamisega võib kelkida mõni Riigikogu liige, aga üldiselt 1000 krooniga inimesed ikka

ei ela küll. Neil ongi raske. See on bioloogiliselt võimalik, aga mitte sotsiaalselt. Ma ei näe, kas see tubli Riigikogu liige on veel elus, praegu vist ei paista olevat. Ei tasu liiga tugevasti kampaaniat teha, hakkab tervisele ja hügieenile. Mis puudutab toimetulekutoetust, siis kõigepealt võrdleme hindu. Hinnad ka langesid. Ei ole korrektne see väide, et kriisi tõttu on vajadus kulutuste järele otseselt kasvanud, et see, et meil on kriis, on põhjus toimetulekutoetuse tõstmiseks. Ei, põhjust võib otsida sellest, et madalate sissetulekute suurendamine võib elavdada siseturgu, aga mitte see pole põhjus, et kui ümbrus jääb vaesemaks, siis kõige vaesemad automaatselt ja loogiliselt kannatavad proportsionaalselt rohkem. Ei ole niimoodi. Toimetulekutoetuse määr 1000 krooni on muidugi näruselt väike summa, aga sel ajal, kui kõik tulud vähenevad ja ka hinnad jupp aega langesid, siis sealt põhjendust otsida ei ole päris õige. Kuigi ma mõistan, et see summa on pisikene. Kordan üle: oludes, kus Sotsiaalministeeriumi eelarve on väga mitmes osas väga kiiresti kasvanud, on keeruline eeldada, et see kasvab kõikides osades. Ma võin teile tuua ka selle loetelu, millised väljaminekud on selle valdkonna eelarves kasvanud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Suur aitäh! Austatud minister! Kui eelmise paari aasta riigieelarve miinuste hulka tuli kindlasti lugeda seda, et sageli olid eelarve eelnõud koostatud liigoptimistlikest eeldustest lähtuvalt, siis järgmise aasta eelarve puhul on realismi osa kahtlemata tunduvalt suurem. Minu küsimus on aga selline: kuivõrd on järgmise aasta riigieelarve seaduse eelnõu kooskõlas riigi eelarvestrateegiaga, mis on aastateks 2011–2014 vastu võetud? Osaliselt sa juba vastasid oma sissejuhatavas kõnes, aga võib-olla tooksid mõne momendi veel juurde. Kui taktika on paindlik, siis kuidas on suhe strateegiaga?

Jürgen Ligi

Aitäh! Me võtsime eesmärgi vähendada eelarve struktuurset defitsiiti aastas poole protsendi võrra. See on see, mida teeb kogu Euroopa eelarvepoliitika, see on rahandusminist-

rite seatud eesmärk. Meie järgisime seda palju kindlamalt aluselt. Vahepeal on toimunud nihkeid, majandus on kevadel tehtud strateegiaga võrreldes kosuma hakanud. Me oleme suutnud kõik ühiselt, kogu Eesti ühiskond ja rahvas, parandada eelarvepositsiooni ka peale selle, mis Rahandusministeeriumis tehakse. Me ei ole seda positsiooni parandamist ära kulutanud ei sel ega kuluta ka järgmisel aastal. Need lisamaksud ei lähe kulutamisele, vaid miinuse kiiremale vähendamisele. Põhjusi on erinevaid, aga ma ikkagi väga rõhutan, et teine samm muudab järgmisel aastal olukorra veel raskemaks ning tulevik toob meile ja kogu maailmale kindlasti kriise. Kes jõuab enne valmistuma hakata, et eelarvega ülejääki jõuda, on väga suur võidumees. Me näeme praegu seda laiemalt. Euroopa riigid on headel aegadel lubanud endale miinust ja neil seda puhvrit ei olnud. Mis me siin Baltikumist räägime, siin on kontrast päris suur.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Personalikuludeks on tuleva aasta riigieelarves planeeritud 8,7 miljardit Eesti krooni. Seega kasvavad personalikulud 2010. aastaga võrreldes 344 miljonit krooni. Tahangi küsida teilt, hea minister, kuidas mõjutab planeeritud personalikulude kasv näiteks õpetajate, politseinike või päästetöötajate palku.

Jürgen Ligi

Personalikulud põhimõtteliselt ei kasva, kui me riigikaitse välja arvame, personalikulud ikkagi külmutati. Kuna kaitseväl on laienemise kavad, siis sinna kulub üksjagu. Aga idee poolest, jah, on kulutused personalile külmutatud kõigis valdkondades, nagu ma ütlesin. Selle külmutamise sees saab muidugi iga haldusala teha struktuurseid reforme. Mingil määral tegi seda isegi haridusministeerium. Ei saa salata seda, et õpilaste arv jätkuvalt väheneb, nii ülikoolidesse astujate kui ka gümnaasiumilõpetajate arv tegelikult aasta-aastalt väheneb. Nii et suhteliselt on õpetajad siin paremas positsioonis, kui suudetakse tööd ümber korraldada. Aga see oli väga selge. Kõik vaatasid, et kui ikkagi külmutatakse, siis külmutatakse ja jäta-

me selle erandijutu. Midagi ei ole parata, see on poliitiline reaalsus, et üldist printsiipi peab järgima.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud minister! Põllumajandustootjatele on ette nähtud riigi otsetoetus ehk *top-up*, mida igal aastal lubatakse liikmesriikidel teatud määral maksta. See pisutki võrdsustab vanade ja uute liikmesriikide ebavõrdseid konkurentsi-tingimusi. Sellel aastal on maksimaalne määr, mida riik võib maksta, 680 miljonit, aga eelarves on 560 miljonit. Ma mäletan, et eelmisel aastal oli jutt, et kui asi läheb paremaks, tulud laekuvad paremini, siis leitakse põllumajandustootjatele *top-up*'i raha juurde. Mul on nüüd sugune omapärane küsimus: kas te rohkem raha juurde ei leia või kavatsete seda juurde leida enne valimisi?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ega see lõpuni tõsine küsimus ei olnud, aga te mainisite õigesti seda lubatud määra. Selle määra täitmine on suurem kui käesoleval aastal, nii et suhteliselt see osa suureneb. Mis ma veel oskan öelda? Eesti ei olegi maksnud seda 100%. Ma ei tea, võib-olla ühel aastal see nii oli. Jah, ühel aastal oli, aga ma ei taha seda aastat meenutada, seal on muudki unustamisväärsed, mille tagajärgi me nüüd taluma peame. Keegi ei saa Eesti riigis minu arust aastal 2011 väita, et tema peab saama maksimumi, mis saada on. See ei ole lihtsalt eetilise. Kui võrrelda põllumajanduse kulusid ja tema osa SKT-s, siis paneb kukalt kratsima. Mul on hea meel, et põllumeestel läheb natuke paremini. Mis puudutab paremaks minemist, millele te viitasite, siis juhin tähelepanu, et eelarve sundkulud ei luba väita, et läheb paremini. Lisaallikad on meil väga suuresti seotud CO₂-ga, eks ole, ja ka euroraha on seotud kuludega, euroraha nõuab kaasfinantseerimist, sotsiaalkulud kasvavad. Ma võin selle rea teile ette lugeda, aga kindlasti neid küsimusi tuleb veel. Väga erinevad sotsiaalkulud kasvavad. See kõik sööb selle kasvu ära, nii et paindlikkust tegelikult juurde ei tule. Põllumeestele selles mõttes ruumi ei ole juurde tulnud. Ko-

gumispensionid – 1,2 miljardit kasvu, pensionikulud – 461 miljonit (ma räägin lihtsuse mõttes kroonides), vanemahüvitis – 293 miljonit, puuetega inimeste toetused – 66 miljonit, ravikindlustuskulud – 61 miljonit krooni. Ei saa päris väita, et valitsus inimesi ei toetaks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud minister! Eelnõu seletuskirja kohaselt on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi eelarves kavandatud 2011. aastaks äriühingute aktsiakapitalide suurendamiseks ja riskikapitalifondi osakute soetamiseks finantseerimistinguid summas 350 miljonit krooni. Summa ei ole küll väga suur, aga mitte ka väga väike. Siit minu küsimus: kuidas on seda täpsemalt kavas kasutada?

Jürgen Ligi

See on üks võimalus, mille realiseerumist on mul raske täpselt lubada. Ma peaksin selle rea üles otsima, mida ma nüüd kiiruga ei suuda. Kui me sellest aastast räägime, siis selline tehing oli näiteks Estonian Airiga. Arengufond saab põhikapitali (mis ei ole küll aktsiakapital) raha juurde. Eesti Energia on potentsiaalselt lisakapitali saaja, aga järgmisel aastal seda tõenäoliselt ei juhtu. Ent kuna tegu on finantseerimistingu reaga, siis on see pigem potentsiaalne võimalus kui konkreetne plaan. Ma luban, et see on hinnang, mille realiseerumisest väga palju ei sõltu, tähendab, eelarve tervis sellest otseselt ei sõltu, likviidsus natuke sõltub.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Hiljuti oli uudis selle kohta, et Eesti on järjekordselt ühes pingereas kukkunud. Tegemist oli soolise võrdõiguslikkuse indeksiga. Sellest lähtub ka minu küsimus. Ma ei tea täpsemalt, mida see indeks mõõdab, aga nendes riikides, kus soolist võrdõiguslikkust on natuke rohkem kui meil, vaadatakse erinevaid seadusi, sealhulgas riigieelarvet, läbi soolise võrdõiguslik-

kuse prisma ehk hinnatakse, kuivõrd see seadus soodustab või ei soodusta selle edendamist. Kas te olete seda eelarvet sellest vaatevinklist analüüsinud ja vaadanud?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ei ole ega kavatsegi seda teha. Ma olen eelarvet analüüsinud kogu aeg erinevate edetabelite järgi, sealhulgas nende järgi, millel on otsene seos riigieelarvega. Ma võin siin öelda, et ma alati tean, millise edetabeliga on tegemist, ja rõõmustan juhtude üle, kui Eesti edetabelis heas mõttes tõuseb, mitte ei lange. Aga soolise võrdõiguslikkuse edetabeli nimel ei hakka ma siin pingutama, ausalt.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud rahandusminister! Kui kõrvutada Rahandusministeeriumis kokku pandud eelarvekava, mis kandis 14. septembri kuupäeva, selle eelarvekavaga, mis 24. septembril avalikkusele välja anti, siis selgub, et eelarvesse on juurde kirjutatud 1,5 miljardit krooni tulusid. Rahandusministeeriumi esialgne eelnõu nägi ette, et riigiettevõtetest loodetakse 2011. aastal korjata omanikutulu 945 miljonit krooni ehk 62% vähem kui tänavu, aga valitsuse aruteludes kasvatati dividendid 1,8 miljardini. Samuti suurendati ettevõtte tulumaksu, käibemaksu ning sotsiaalmaksu laekumise prognoosi. Siit minu küsimus: palun seletage meile, millisel prognoosil põhines see optimism, mis lubas 1,5 miljardit krooni tulusid nädalaga juurde kirjutada.

Jürgen Ligi

Aitäh! Sellist tulude juurdekirjutamist ei olnud ja prognoosi muutumist ei olnud. Küll aga on see arv mõjutatud erinevatest otsustest. Näiteks see, et dividende otsustati võtta ettevõtetest rohkem (aga nagu ma kõnes rõhutasin, kaugel võimalikust maksimumist), mõjutas kohe ettevõtte tulumaksu laekumise paranemist. Ma peaksin natuke kontrollima, milline otsus mõjutas käibemaksu laekumist, aga kindlasti ei parandatud käibemaksu prognoosi lihtsalt kulude katmise eesmärgil. Ma peaksin üle kontrollima, kas selle vahemiku sees, mida te mainisite ja mis mul nii perfektselt ei ole näppude

vahel kui teil, on mõju ka CO₂ kvoodi müügil, kuidas see näiteks mõjutab käibemaksu. See ilmselt ei mõjuta, see on müük. Aga need prognoosid johtuvad konkreetsetest otsustest. Mul tekib siin igasugu mõtteid, mida ma kõiki ei julge välja käia. Üks meede näiteks tulumaksu osas, millega me korrigeerisime prognoosi, oli otsene lisaraha Maksu- ja Tolliametile. Selle taga oli analüüs, kui palju jääb, ütleme, maksuriski katmata, ja selleks me eraldasime lisaraha, mis lubas täiesti puhta südame-tunnistusega, analüüsil põhinedes suurendada tulumaksu ja ka sotsiaalmaksu prognoosi. Nii et mingit niisama juurdekirjutamist ei ole olnud. Ma ikkagi väga kahtlustan, et kvoodikaubandusel on seal ka oma osa. Neid kuupäevi on minu jaoks eelarve sees lihtsalt nii palju, et palja kuulmise järgi ma ei pane ritta, millal miski toimus. Aga ei ole olnud mingit võltsimist ega juurdekirjutamist, ausõna! See on üks asi, mida iga aasta lõpus tahetakse teha, et paneme juurde näiteks tulusid maade müügist. Igal aastal tahetakse seda teha ja on rasked vaidlused selle ümber, aga need tahtmised kipuvad kahjuks ka teoks saama. Ent sel aastal oli vastupidi, me loobusime sellest. Me loobusime osast maade müügist põhjusel, et eelarvepositsioon paranes niigi soovitud kiiremas tempos ja meil on pigem vaja leevendada olukorda 2012. aastal. Ma mõtlen, kas tubakaaktsiisi laekumise muutmine võis sellesse vahemikku jääda. Aga kõik need olid ikkagi põhjendatud otsused. Käsi südamel ütlen, et mina selle eelarve tuludes ei kahtle. Seal ei tehtud ebaausaid ümardamisi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helle Kalda!

Helle Kalda

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Minu küsimus on Politsei- ja Piirivalveametis rahastamise kohta. Ei ole saladus, et sellel aastal oldi sunnitud koondama 129 politseinikku ja saatma politseinikke veel sundpuhkusele. Kui vaadata 2011. aasta eelarvet, siis eelarves on täpselt sama summa, mis oli 2010. aastal. Kas sellel aastal plaanitakse veel politseinikke koondada või plaanib valitsus saata politseinikke uuesti sundpuhkusele? Kas ei ole see ohtlik meie sisepoliitikale?

Jürgen Ligi

Ma pean ausalt ütlema, et valitsus ei saada kedagi puhkusele ega koonda kedagi. Need on ikka ministri otsused. Eelmise aasta kärbeta ajal ma muidugi ei olnud selle protseduuriga, mis seal toimus, üldse rahul. Pean tunnistama, et minu eelistus oli vajaliku summa ulatuses sõnastada prioriteetidid. Valitsuses jäi pika, mis seal salata, tüli järel peale selline mehaaniline kärbe. Elus oli asi küll palju keerulisem, nagu ma ka valitsuses pikalt selgitasin. Kokkuvõttes tuli mehaanilise kärpe ja poliitiliste valikute kombinatsioon, sest mitte kõiki tulusid ja kulusid ei saa mehaaniliselt, ühtemoodi kärpida. Seda te võisite ka kuulda. Ma ei hoidnud seda arvamust enda teada. Sisejulgeoleku rahastamisest rääkides rõhutan kõigepealt üle, et ega nüüd, kui majandus on natuke kosunud, ei tähenda see, et kõik kriisieelsed peod algavad uuesti. Võtame või sisejulgeolekualased kulud, mis tollal kiiresti kasvasid. See aeg ei tule tagasi. Selles ongi kriisi õppetund. Ega eelarvest ei tehta mõttetuid kulutusi, need kulutused on kõik vajalikud. Ei ole niimoodi, et me keeme sama summa tagasi, sest te ju lubasite, või töödaja ju ütles, et minge küsige palk tagasi, sest ta ütles, et nii jääb ainult aastaks. Ei ole sellist olukorda. Buumi õppetund ja kriisi õppetund ongi see, et tuleb koomale võtta igas valdkonnas. Neid valdkondi tähtsuse järgi järjestada on äärmiselt keeruline. Ma siin ühe tõtsin kõige kõrgemale, ka see on vaieldav – haridus. Kultuuri jätsin mainimata, aga kultuurikulutused suurenevad 20%. Sisejulgeoleku rahastamise kohta ma mõne fakti teile ütlen. Päästeametis kasvavad tegevuskulud 19,2 miljonit krooni, minu andmetel läheb see raha varustuseks. Politsei- ja Piirivalveameti tegevuskulud kasvavad 50,7 miljonit krooni (ma ei ütle praegu eurodes, kuigi need arvud on mul olemas). Raha eraldatakse tehnika jaoks, personalikulud ei kasva. RKAS-i kaudu rahastatakse Jõhvi Politsei- ja Piirivalveameti hoone ning Narva Politsei- ja Piirivalveameti ühis-hoone rajamist, töökeskkond läheb sellega meeldivamaks. CO₂ kvoodi müügi tulust kavandatakse rahastada 59 sisejulgeolekuobjekti summas 124 miljonit krooni. Nii et ma kinnitan üle: palgafondid on kõigis valdkondades külmutatud, mis ei tähenda, et juhid ei võiks teha valdkonna sees eelistusi. Eelistus võib seisneda ka selles, et vähema arvu inimestega

tehakse ära sama töö, nii nagu valdavas osas riigisektoris tehakse umbes sama arvu inimestega ära suurem töö, sest riigisektorile pannakse iga nädal mõni ülesanne juurde.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaanus Marrandi!

Jaanus Marrandi

Tänan! Lugupeetud härra minister! Ma sirvisin eelarvet üsna hoolega, püüdsin vaadata eri ministeeriumide personalikulusid. Tõepoolest, enamikul juhtudel on personalikulude kasv üsna väike või kulud koguni vähenevad ja töötajate arv on ka vähenenud. Ainult üks erand torkas silma, see on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Ma mäletan varasematest aegadest, et kui teie koalitsioonipartner Isamaa ja Res Publica Liit oli opositsioonierakond, siis üks nende põhilisi katteallikaid igasugustele muudatusettepanekutele oli alati see, et võtame personalikuludelt 10% maha ja asi klaar. Praegu tundub, et selle erakonna poliitikas on toimunud väikene muutus, vähemalt Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valdkonnas. Ma küsingi: kuidas te hindate, kas tõepoolest on toimunud teie koalitsioonipartneri poliitikas väike muutus või millega te põhjendate, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi personalikulud on suhteliselt kõige enam suurenenud?

Jürgen Ligi

Seletuskirjas on see vastus kindlasti olemas. Põhimõtteliselt ei ole selline suurenemine lubatud. Ma olen täiesti veendunud, et see kokkulepe on pidanud. Ma peaksin üle kontrollima, milline struktuurne muudatus on teile sellise mulje jätnud. Katsume üle kontrollida ja kas või rahanduskomisjoni kaudu teile teada anda, mis seal täpselt on toimunud. Minul seda rida pole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Taavi Rõivas!

Taavi Rõivas

Aitäh! Austatud minister! Kuigi Riigikontroll ei ole veel oma viimast aruannet parlamendile ega isegi mitte parlamendi komisjonidele tutvustanud, on see juba meedia vahendusel avalikuks saanud. Sinna on pooltõeste alg-

andmete ja minu hinnangul üsna vildakate järelduste koosmõjul jõudnud üks avastus, et Eesti riigi võlakoores lähiaastatel viiekordistub. Kui mõned ametikaaslased ei oleks sellest innustunud, siis ma sellist asja üldse teie käest ei küsiks, aga kuna seda on juba tsiteeritud ka Riigikogu tasandil, siis võib-olla oleks kohane see asi ära klaarida ja rääkida sellest, kui palju järgmisel aastal või lähemas tulevikus Eesti avaliku sektori võlakoores tegelikult kasvab.

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma pean sellist väidet eksitavaks ja sellele alla ei kirjutaks. Ma arvan, et tõenäosus, et olukord selliseks kujuneb, on olematu. Küll aga on tegu ühe hüpoteesiga, mis põhineb teatud eeldustel. Küllap on need andmed ametlikest dokumentidest välja nopitud, aga seal on kindlasti jäänud arvestamata hulk asjaolusid. Arvatavasti on siin aluseks olnud (ma palun vabandust, mul ei ole olnud aega selle aruandega tutvuda) riigi eelarvestrateegia. Vahepeal on ju Eesti eelarvepositsioon teatavasti oluliselt paranenud, ka järgmise aasta positsioon on parem, kui loodeti, selle aasta oma on niikuinii parem. Me üritame tõsiselt jõuda hiljemalt 2013. aastaks ülejääki, aga ma ei välistaks, et tasakaal saavutatakse 2012. Kosumise märgid on siiski olemas. Mis ei ole realiseerunud, on näiteks Läti laen. Mis ei ole realiseerunud ega realiseeru, on selle aasta Euroopa Investeeringuspanga laenulemiidi kasutamine 1,5 miljardi ulatuses. Mida ei ole selles numbris kindlasti arvestatud, see on reserve kasutamine. Kui me järgmisel aastal planeerime reserve kasutada üle 2 miljardi krooni, siis ka selle võrra (seda on hinnanguliselt 2,36 miljardit) väheneb laenuvajadus. Muidugi, kui me räägime viiekordistamisest, siis viis korda null on null, aga viis korda ..., mis ma peaksin ütleva, võib-olla kolm, kolm on väga väike number – see ei anna tegelikult väga suurt arvu. Miks see väide veel eksitab ja selliste dramaatiliste avalduste kujul eriti? Laenukoormust ei arvestata juba ammu ka Eestis mitte keskvalitsuse laenuna, vaid kogulaenuna, avaliku sektori laenuna. Valitsuse osa selles laenukoormuses on tegelikult pisike. Nii et protsent laenukoormuse SKT-s jääb meil igal juhul Euroopa väiksemaks, isegi juhul, kui me tõesti võtame maksimaalses kaalutletud ulatuses Eesti Energia rahastamiseks laenu. Ka see maksimaalses ulatuses võt-

mine on ebatõenäoline. Nii et viis on suur number. See, mida korrutatakse, on väike, ja see viis ise ei teostu, ma olen selles täiesti veendunud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Nikolai Põdramägi!

Nikolai Põdramägi

Täna, Riigikogu esimees! Lugupeetud rahandusminister! Haigekassa eelarvepositsioon on eelarve seletuskirjas hinnatud stabiilseks, kuid arvestades Eesti demograafilist situatsiooni, on pikaajalise jätkusuutlikkuse tagamiseks vaja seletuskirja andmetel võtta lisameetmeid. Küsingeri: milliseid meetmeid on plaanis võtta, et tagada haigekassa jätkusuutlikkus?

Jürgen Ligi

Aitäh! Haigekassal on oma eelarve. Haigekassa eelarve on piiratud kättesaadavuse vist 2% paranemisega ja teenuste hinna 1% paranemisega. See on üks otsus, mis on langenud. Aga üldjoontes me haigekassa teemal langetame kogu aeg otsuseid. Haigekassa eelarve isenesest on alati kasvanud, igal aastal on kasvanud, tal on kohustusi vähendatud. Tema viimase, ma pakun, viie aasta kulud on kasvanud 1,4-kordseks, mis ei olegi nii hull olukord, aga loomulikult on inflatsioon ja nõudlus sellel alal väga kiire. Kogu vananeva Euroopa, aga ka kogu maailma probleem on see, kuidas lahendada tervishoiu rahastamise küsimus. Nobeli auhinda me sellele siin ei taotle ega hakka lahendusi välja pakkuma, sest neid täpselt ei tea, igal juhul on üks suuremaid väljakutseid, kui te lubate, praegu eelarveteemadel kogu maailmas see, kuidas rahastada meditsiini, mis aina kallineb, sööb ära aina suurema osa eelarvest. Meditsiin on tõenäoliselt võimeline ära kulutama kõik SKT-d. Alati on vaja langetada otsuseid, mis piirini me inimest ravime või elus hoiame, aga seda räägivad juba arstid. Äärmiselt keeruline probleem, aga sellega tuleb tegelda. Järgmise aasta kontekstis suuri lahendusi ei ole, küll aga on haigekassa kulud järgmise aasta eelarves paarisaja miljoni ulatuses suuremad, kui on tulud, see on tõsi.

Aseesimees Keit Pentus

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Mul on lühikene ja puhtpraktiline küsimus. Siit saalist on kõlanud täna mitmeid küsimusi ja te pole nendele küsimustele vastanud, te olete osutanud, et küsimustele vastamine nõuab eelarvesse tungimist, nõuab aega jne, jne. Te pole täna kordagi eelarvet lahti teinud. Kas tulevikus võiks mõelda nii, et te tulete oma arvutiga ja lööte lõbusalt kõik numbrid siia tabloole üles? Kui siis küsitakse toimetuleku kohta või omanike keskliidu kohta vm, siis oleks kõik selge, nähtav ja oleks meilgi nauditavam jälgida. Küsimus on see: miks Rahandusministeeriumil siin arengut ei ole, kui me oleme ikkagi väga kõrgelt arenenud IT-lahendustega riik?

Jürgen Ligi

Täna hommikulgi tegin sellise ettepaneku ja sain Riigikogust vastuse, et see ei ole teostatav. Ma tegin ettepaneku saavutada uus tase ja reageerida küsimustele elektroonsete materjalidega. See ei pidavat olema võimalik. Meil on olemas ka inimesed selleks, kes oleksid kiiresti õiged numbrid üles otsinud. Kui te nüüd vaatate eelarve mahtu, siis näete, et ei ole ilmselt realistlik, et ma kõigile Riigikogu liikmetele vastaksin niimoodi, et ma hakkaksin seda paksu raamatut lappama. Ma olen väga palju arve täna nimetanud, aga ma ei tahaks ka olla see, kes pakub Riigikogu liikmetele abi selle raamatu lugemisel. Ka endal võtab see hulk aega. Katsuge põhimõttelisemaid küsimusi esitada. Täpsemad küsimused saate näiteks teie personaalselt esitada rahanduskomisjonis, kus tütarlastel on nobedad näpud ja väga hea mälu, nad aitavad mind. Ise ma ei tahaks iga kord takerduda raamatu lappamisse.

Aseesimees Keit Pentus

Marika Tuus, teine küsimus, palun!

Marika Tuus

Aitäh! Ma pean teid pisut ka kiitma, sellepärast et õnneks ei ole meil eelarved enam sellised, et prognoose ja eelarvet tehakse 2,6% majanduskasvule tuginedes, aga tegelikult me maandume 16% langusel, mis oli ka maailma kontekstis ikkagi enneolematu tulemus. Selle valitsuse prognooside asjatundmatust on ju hiljuti kritiseerinud ka Riigikontroll. Kuid ma

küsin: kuna peaministri optimismist võib välja lugeda, et meil ikka läheb juba natuke paremaks, kas te siiski ei kaalunud eelarve koostamisel soojusenergia käibemaksu määra langetamist? See on praegu, võib öelda, peaaegu kõige teravam küsimus ja iga päev meie poole selles küsimuses pöördutakse.

Jürgen Ligi

Aitäh! Teie kui südametunnistusega poliitiku kohustus on siis küsijatele selgitada, et selline samm oleks praegusi probleeme arvestades lubamatu, sest energia maksusoodustused (enamasti on tegemist fossiilse energeetikaga) ei sobi, need on inetud. Kui me tahame sotsiaalseid probleeme lahendada, siis tuleb neid lahendada teistmoodi. Mis puutub 16% langusse, siis mina sellist langust ei tea. Mis puudutab Riigikontrolli auditit, siis, ausalt öeldes, selle põhjal, mis ma olen kokkuvõtetest lugenud, on mul sellele kõvasti etteheiteid. Ma väidan, et audit on jäänud eelarve tegijatele alla. See ei ole nii professionaalne, kui on olnud eelarve tegemine Eesti riigis. See, et kriisi ette ei nähtud, on ju tagantjärele prognoosimine. Palju õnne täppisteaduse eest, aga valel ajal! Hetkel, kus Eesti on oma sammud astunud, on täiesti vale aeg tulla selliste uudistega välja. Muide, see kriitika käis minueelse aja kohta. Mina olin siis rahanduskomisjoni esimees, aga mul ei olnud prognoosiaparaati. Vaatamata sellele ei heida ma prognoosiaparaadile mitte midagi ette. See prognoosiaparaat töötas vähemalt niisama hästi, kui töötas pankade, Euroopa Komisjoni, IMF-i prognoosiaparaat. Selle kohta võin teile saata materjale. Sellest on palju räägitud, kuid ütlen veel, et Eesti Rahandusministeeriumi ja Eesti Panga prognoosid on olnud väga selges korrelatsioonis teiste prognoosidega. Nad on läinud lihtsalt ajas aina halvemaks, nagu kõik teisedki. Nüüd lähevad nad uuesti paremaks.

Aseesimees Keit Pentus

Nelli Privalova, palun!

Nelli Privalova

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Kaitseministeeriumi valitsemisalas suurenevad sihtotstarbeliste eraldiste tulemusel Rahvusvahelise Kaitseuuringute Keskuse kuld selle aastaga võrreldes 9% ehk 900 000

krooni. Millega te põhjendate sellist tõusu ning miks eraldasite kogusummana 10,85 miljonit? Töötajaid peaks seal olema alla 15.

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma muuga ei põhjendagi kui kaitseuuringutega. See on selle keskuse missioon ja selle otsuse on langetanud kaitseminister oma eelarve piires. Mina ei oska teda selle eest kritiseerida. Ma võiksin teda kritiseerida mõne teise kulu eest, mis eelarves on, aga ma arvan, et see kulu on suhteliselt hästi kasutatud, sest see läheb ajudesse. Ajusid on riigikaitstes alati napilt, muskleid on alati rohkem. Selline ajude juurdetulek võimaldab ehk paremini vabaneda dogmadest, valedest ohuhinnangutest ja valedest vastumeetmetest.

Aseesimees Keit Pentus

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Seletuskirjas on mainitud, et üldiselt on põhi-seaduslikud institutsioonid oma keskmise palga taseme poolest jätkuvalt väga erinevad. Kuidas on plaanis keskmise palga tasemeid tasakaalustada?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei arva, et minu ülesanne on praegu sellega tegelda. Meil on palgafondid ju külmutatud. Riigikontroll, tõsi, on saanud tegevuskuludeks raha juurde, kuna neile lisatakse funktsioone. Kord tekkinud tasakaalustamatus rasketel aegadel muidugi nii lihtsalt ei kao. Teisest küljest ei näita ikkagi ka keskmine palk suurt midagi. See on mingisugune tunnetuslik arv, millele tuleb sisse vaadata, tuleb vaadata, mis on nende inimeste roll, milline on nende ettevalmistus. Aga ka põhiseaduslike institutsioonide palgatasemed on põhimõtteliselt külmutatud.

Aseesimees Keit Pentus

Tiit Kuusmik, palun!

Tiit Kuusmik

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! On teada, et sisenõudlus on aastate võrdluses tasapisi languses olnud 2008. aasta kevadest alates. Samas annab riigieelarve seletus-

kiri teada, et 2011. aasta prognoosi järgi peaks käibemaksu laekumine suurenema. Siit küsimus. Palun selgitage, mille tõttu siis prognoositakse käibemaksu laekumise suurenemist, kui tarbimise suurenemise kasvu esialgu eeldada ei ole.

Jürgen Ligi

Kas see oli käibemaksu prognoos, mille kohta küsimus oli? Käibemaks on osa üldisest majanduskäibest. Kui on majanduskasv, siis on lootust, et käibemaksu laekumine suureneb, eriti nominaalselt võttes. Tõsi, meie majanduse käive kipub kasvama ekspordi tõttu, mis on üks käibevaene ala. Aga selline on prognoos olnud. Üksikute maksuliikide prognoosi tuleks mul teie jaoks järele vaadata. Kõige parem on muidugi jälle süüvida seletuskirja, aga ma ei tea, kas te viitsite oodata, kuni ma siin lappan. Mõnikord püüan ma täpsustada neid vastuseid järgmise küsimuse ajal, aga see pigem raiskab aega.

Aseesimees Keit Pentus

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Ma ei palu ministril kausta lapata, küsimus tuleb lihtne. Mind on, nagu sa tead, tükk aega huvitanud see poliitiline otsus, et valitsussektori tasakaalus on jõutud numbrini $-1,6\%$ SKT-st. Kui ma komisjonis su käest küsisin, ega ma siis ka ei saanud õiget vastust, miks 1,6. See, kui on seatud eesmärgiks mingi aja pärast jõuda uuesti valitsussektori eelarvega tasakaalu, on arusaadav. Ma küsin näiteks lihtsalt nii: kas sina rahandusministrina oled kindel, et kui me järgmisel aastal valitsussektori tasakaalu osas oleksime näiteks arvu $-2,6$ juures, kas see mitte ei aitaks meil jõuda hoopis varem kogu valitsussektori eelarvega tasakaalu, näiteks 1% eest SKT-st teha investeerin-guid, mis iganes? Kust see 1,6 ikka tuli?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma kõigepealt ütlen, et vastus on ei, kas-küsimusele on vastus ei. Kindlasti teeb see olukorra raskemaks ja üks investeringutel ole ka teatud mõistlik piir. See, kui me tõstame seda aastas 16% , tähendab juba survet hindadele. Juba on probleem, ettevõtted näevad, et nad saaksid teenida rohkem, ja ütlevad lepin-

guid üles. Ehitushinnad enam ei lange, vaid kipuvad kerima aasta arvestuses, ja kui vaadata üksikute projektide kaupa, siis on asi juba päris tõsine, riskid järjest kasvavad. Investeeringutega ei ole mitte niimoodi, et me kallame ühest klaasist vett teise, vaid need on konkreetsed projektid, see on konkreetne riigi vajadus ja konkreetsed vajadused peavad olema proportsioonis. Meil oleks olnud võimalik näiteks teedesse ka sel aastal rohkem raha panna. Me nägime seda rohkem ette, kui suutsime ära kasutada. Sama lugu on põllumajanduses. Nii et eelarvesse kirjutatud arvud ei tähenda seda, et me suudaksime selle raha praktiliselt absorbeerida, seda ei ole vaja. Mis puudutab seda põhiküsimust, millest sa alustasid, siis ma ütlen, et rahanduskomisjonis said sa õige vastuse. Meil oli eesmärk jõuda võimalikult kiiresti tasakaalu, me kaalusime seda nii- ja teistpidi, sõltuvalt sellest, kuidas prognoosid muutusid ja mis on realistlik aasta. Me kaalusime Euroopa poliitika ühtlustamise eesmärgil ka 0,5% struktuurset paranemist aastas, võtsime selle eesmärgiks või võtsime selle käiku, mis on tegelikult üsna lõtv eesmärk võrreldes sellega, mida me mõni aasta oleme teinud, näiteks kui me 2009. aastal jõudsim lausa struktuursesse ülejääki üldise puudujäägi taustal. See realistsus seisnes väga erinevates indikaatorites, sinna kuulusid näiteks võimalus europrojekte ära kasutada, vajadus lõpetada investeeringuid, olemasolevad tegevuskulud. Ma arvan, et tegelikult oli see vastus ka rahanduskomisjonis olemas, aga kui on huvi rohkem köögipoolt vaadata, siis võib saata pakse pabereid. Ma ei tea, kas see on nii huvitav. Meil üldiselt on teatud indikaatorid, mille järgi me seda tegime, ja vahepeal me seda korrigeerisime, vahepeal lasime enda eesmärgis ka lati allapoole. Kui maksutulud hakkasid paranema, siis võtsime eesmärgiks vähendada selle võrra defitsiiti, mitte seda ära kulutada ja mitte suurendada selle võrra kontrollnumbreid.

Aseesimees Keit Pentus

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh! Hea minister! Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarve kasvab tublisti, mis on ühtepidi tore. Aga minu küsimus puudutab seda, kuidas ja kui sügavalt te valitsuses süvenesite

selle raha kasutamise kavatsustesse. Näiteks ma loen, et Elukestva Õppe Arendamise Sihtasutusele antakse 70 miljonit eurot. See on 1,1 miljardit krooni, päris suur summa. Kuidas seda jagatakse? Kas tõesti on sellised arvud põhjendatud ja kui sügavalt te nendesse asjadesse süvenesite?

Jürgen Ligi

Pea ausalt ütleva, et mina isiklikult mitte väga põhjalikult. Kui eelarveprotsessi vaadata, siis rahandusministri põhiroll on ilmuda valgel hobusel või mitte, aga hakata lahkarvamusi lahendama. Enne seda on teinud tublid ametnikud analüüsi, nad on neid soove ja raha kasutamist muidugi hinnanud. Aga see küsimus ei ole päris tühjust. Ka minul on kõhklus, kui üks ministeerium suunab nõnda palju raha põhitegevuseks sihtasutuste kaudu, mille üle kontroll on kaheldamatult nõrgem, mille palgapoliitika suunamine on keerulisem, näiteks on keerulisem saavutada seal võrdsust, ja läbi paistvust on seal igal juhul vähem. Aga me oleme ennast ka sihtasutuste juhtimisse seganud. Ma usun, et ka selle sihtasutuse nõukogus on Rahandusministeeriumi inimene. Ma ei ole jõudnud selle hinnanguni. Tegelikult on haldusalades juhtimiskvaliteet nii ja naa, mõnes on see parem, mõnes halvem. Sihtasutused seda kvaliteeti minu arvates halvendavad.

Aseesimees Keit Pentus

Georg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Eelarveseadus on minu arvates aasta-aastalt läinud üldsõnalisemaks ja läbipaistmatumaks. 2011. aasta eelarve eelnõust selgub, et näiteks Kultuuriministeeriumi jaos on kõik avalikõiguslikud juriidilised isikud oma eraldistega ühes reas, ühes summas – need on siis Rahvuskooper Estonia, Eesti Rahvusraamatukogu ja Eesti Rahvusringhääling. Võib küll öelda, et seletuskirjas on ju kõik olemas, aga varasematel aastatel on olnud ka eelarveseaduse eraldi ridadel avalikõiguslike juriidiliste isikute eraldised kirjas. Millest tulenevalt on nüüd tehtud erinev liigendus ja on see ainult Kultuuriministeeriumis nõnda või ka mujal, teiste ministeeriumide puhul?

Jürgen Ligi

Aitäh! See on põhimõtteliselt nii ka mujal. Millest tulenevalt? See on üks raske otsustamise küsimus. Minu laual oli ka ettepanek olla palju radikaalsem, teha eelarvet palju üldisemaks ja palju asju rääkida tõepoolest seletuskirjas täpsemini, veel täpsemini ja kõige täpsemini üle. Sellel on mitu head omadust. Esiteks, erinevalt sellest, mida tihti Riigikogus ette heidetakse, sellega eelarve arusaadavus tegelikult paraneb. Kui seal on vähem ridu ja nad on ühtlasemalt esitatud, siis on eelarvest kergem aru saada ja huvi äratanud rida saab seletuskirjast hästi põhjalikult kontrollida. Aastate jooksul on sattunud eelarvesse selliseid poliitilisi ridu, mis kuidagi ei ole proportsioonis sellega, et analoogsed read puuduvad. Natukene me oleme eelarvet selles mõttes rookinud ja ühtlustanud, aga põhimõtteliselt on tema detailsus siiski endine. Ebaproportsionaalseid ridu on maha võetud. Ma ei ütle, et see on ideaalvariant, saab nii- ja teistpidi, lihtsalt vaestel ametnikel on jällegi rohkem tööd, kui me otsustame rohkem lahti kirjutada, ja vaestel Riigikogu liikmetel tuleb tegelikult rohkem vaeva näha eelarve mõistmisega. Ma olen vaadanud eelarvet mõlemalt poolt ja mulle tegelikult radikaalne variant meeldis, aga ma loobusin sellest, sest need küsimused olid ette teada. Teada oli tolleks hetkeks ka üks teatav pretendent Eesti omavalitsuses, mis ikkagi mõneti mõistlikku ideed kompromiteeris. Ma jätsin ütlemata, et vähem ridu tähendab ka seda, et Riigikogu ei pea tegelema asjadega, milleks tal ei ole tegelikult ei jaksu ega pädevust. Valitsus kui täitevvõim peaks saama paindlikumalt raha kasutada. Kui ühel real jääb raha üle, siis saaks kasutada seda teisel real, oma otsusega loomulikult. Aga kui ta peab iga sellise ümbertõstmise tooma Riigikokku, siis see ei ole väga tõsine tegevus. Selle aasta eelarve muutmise käigus me näiteks massiliselt muutsime ridu, kus tegevuskulud muutusid investeeringuteks ja vastupidi. Sellel ei ole mõtet, sest ainus põhjus oli, et see raamatupidamislik piir jookseb kuskilt sealt ning mingisuguse kauba hange, mis oli planeeritud investeeringuna, osutus odavamaks ja muutus tegevuskuluks, või vastupidi. See ei ole praktiline, see ei anna midagi juurde Riigikogule ega Eesti riigi juhtimise kvaliteedile. Aga mis parata, poliitiline tahe,

kui soovite, umbusk on see põhjus, miks me loobusime radikaalsest variandist.

Aseesimees Keit Pentus

Enn Eesmaa, palun!

Enn Eesmaa

Aitäh! Austatud minister! Selge on see, et 90 miljardi krooni suurusest eelarvest on mõnekümne miljoni krooni suurune kulu suhteliselt väike ja rahandusminister ei pea tõepoolest kõike täpselt teadma. Kuid on selliseid objekte ja on selliseid teemasid, kus ka sellist mõnekümne miljoni suurust kulu vaadatakse kui mitte luubi, siis vähemalt teleskoobiga. Üks nendest on kindlasti Vabadussõja võidusamm ja kõik sellega seonduv. Kuivõrd oled sa täna kindel, et see summa, mis on võidusamba kulude katteks järgmise aasta eelarves toodud, on põhjendatud ja sinu kui arbiitri arvates, kes sa neid asju arutasid, kõigiti arusaadav?

Jürgen Ligi

Ma pean tunnistama, et see tundlik teema on teinud mind juba täiesti tundetuks. Ei ole kindel. Ei ole rahul sambaga, ei ole rahul asjaajamisega. Olen süüdi, et see projekt tekkis, aga ei ole süüdi selles, et see asi seda rada läks. Mina poleks seda raha sinna kulutanud, ütleme ausalt. Seda konkurssi oleks võidud nimetada läbikukkunuks, aga selle asemel hakati mõtlema välja uusi eksperimente, mis nüüd kätte maksavad. Ma ei ole selle üle üldse õnnelik, aga me peame harjuma sellega, mis meil on. Sümbolina on tal tähtsus olemas.

Aseesimees Keit Pentus

Kalev Kotkas, palun!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austatud rahandusminister! Põllumajandusministeeriumi eelarve selle rea peal, kus on eraldised mittetulundusühingutele, on ühe arvuna kirjas 4,07 miljonit krooni. Seletuskirjas on klassikaline komplekt nominente: põllumeeste keskliit, talupidajate keskliit, liikumine Kodukant ja loomakaitse selts. Kas rahandusminister on pühendatud sellesse saladusse, kui palju keegi nendest MTÜ-dest tegelikult raha saab? Kui jah, siis ole hea, anna meile teada.

Jürgen Ligi

Ei ole pühendatud. Ma arvan, et minu ametnikud saavad mind aidata ja aitavad mul, juhul kui ma seda ise ei tee, seletuskirjast üles otsida, kas see jaotus on ette määratud. Pigem mulle tundub, et see on ikkagi ministri suveräänne otsus, keda ta eelistab. Seal olid loomad ja kes kõik veel, mulle ei jäänud need kõik meelde. Vabandust!

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Valeri Korbilt, palun!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Haritud spetsialistid on Eesti jaoks kulda väärt. Tahan kuulda teie kommentaari, härra minister, kuidas toetab 2011. aasta riigieelarve tänaste ja homsete doktorantide olukorda.

Jürgen Ligi

Haridusministeeriumi eelarve üldine kasv on 7,9%, sinna kuulub ka doktorantide kulu. Nii et küll ta toetab. Aga ju suudate teie rohkem küsida, kui jaksan mina otsida. Ei mäleta neid viimase hetke muutusi enam, et julgelt raporteerida. Küll ta toetab. Võib-olla on praktiline, kui te kuulate üle siin haridusministri või küsite minu käest seda asja kas komisjonis või kirjalikult tagantjärele.

Aseesimees Keit Pentus

Arvo Sarapuu, teine küsimus, palun!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea minister! 2009. ja 2010. aasta tulubaasi kärbe on kohalikel omavalitsustel juba võtnud nende kohaliku elu korraldamiseks mõeldud rahast 1,3 miljardit krooni. Selle võrra on linnas või vallas vähem tänavavalgustust, teid, lasteaedade ja koolide vahendeid. Kui ma vaatan tulubaasi kärpe otsuste jätkumist 2011. aastal, siis kohapealse elukorralduse igapäevase toimimise ja arendamise vahendite hulgast on see välja viinud juba 740 miljonit krooni, sealhulgas 440 miljonit krooni üksikisiku tulumaksu ja 300 miljonit krooni tulude ühtlustamise vahendeid. Mul on niisugune küsimus: mis te arvate, kui pikalt võiks siis sellist tulubaasi kärbet hoida? Kas ei oleks mõistlik ka kohali-

kele omavalitsustele nende oma tulubaas ikkagi tagasi anda?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei saanud aru, mis te seal algul rääkisite, ei jõudnud jälgida. Tulumaksu laekumine omavalitsustele konservatiivse prognoosi järgi suureneb 1,1%, tasandusfond jääb samasse suurusjärku. Omavalitsused saavad eri projektide kaudu väga suuri summasid. Regionaalprogrammid minu veendumuse kohaselt – võite üle kontrollida ja ümber lükata – moodustavad 2,2 miljardit. See on väga järsk hüpe. Mingit tulubaasi kärbet ei ole. Ärge luisake, see ei vasta tõele. Kui te tahate taastamisest rääkida, siis ma oleksin siin väga ettevaatlik. Omavalitsustel on mõningane ruum ka pärast müügitulubaasi kaotamist oma tulubaasi kujundada, kuid eelkõige on nad hulk aega jätnud kasutamata võimaluse piirata oma kulusid. See oli riigi rahanduse probleem pikka aega. Nad tekitasid krooniliselt defitsiiti. See ajutine seadus kehtib ka järgmisel aastal, kuid ülejäämisel aastal on neil täiesti uus finantsjuhtimise seadus, uus paindlikkus. Mis puudutab tulumaksuprotsenti, mis teid nähtavasti huvitab, siis mina arvan, et ei oleks mõistlik seda tõsta. Ma arvan, et siin taga on ainult küüniline kaalutlus, kui keegi ütleb, et see on koht, mille kaudu omavalitsuste tulubaasi parandada. Mina väidan, et regionaalpoliitika on see, kui me suurendame tasandusfondi, mitte ei viska seda raha Tallinnale ja ümbritsevatele valdadele, kes poole sellest endale saavad. Kui me tõstame protsenti, siis see ei ole regionaalpoliitika. See on selline regionaalpoliitika, mille kohta ütles üks siseminister, et see kõik tuleb suunata Tallinnasse, sest näete ise, siin elavad inimesed hästi ja majad on terved. Mina ei arva, et see on regionaalpoliitika mõte. Nii et ei maksa hakata taastama seda, mis tegelikult ei vajagi nii väga taastamist. Aasta-aastalt me ju suurendasime omavalitsuste tulubaasi protsentuaalselt. Kui riik tulumaksukoormust mitmest otsast vähendas, siis omavalitsustel jäi kõik alles ja nende osakaal kasvas. Tulumaksuprotsent ei ole see teema, kust kaudu aetakse omavalitsuste asja, väidan mina. Regionaalasja vähemalt.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Vladimir Velmanilt, palun!

Vladimir Velman

Täna, proua juhataja! Lugupeetud rahandusminister! Kõigepealt tahan tänada teid teie vastuse eest minu esimesele küsimusele! Aga nüüd teise küsimuse juurde. Eelarve seletuskirjast selgub, et töötuse osas on järgmisel aastal rõhuasetus kvalifikatsiooni parandamisel ja konkurentsivõime suurendamisel. Senini tööturumeetmed soovitud tulemust ei ole andnud, koolitused ei ole sageli konkreetse inimese vajadusele vastanud. Kui palju planeeritakse eelarves vahendeid aktiivsetele tööturumeetmetele ning mis muutub töötaja jaoks järgmisel aastal koolituse kvaliteedi osas?

Jürgen Ligi

Ma võin teile kokkuvõttes öelda, et aktiivsete tööturumeetmete hulk on lühikese ajaga, mõne aastaga umbes kolmekordistunud. See ei ole kokkuvõttes väga suur summa. Selle paberi, kus see täpne arv peal on, olen ma kuskile teiste paberite alla ära matnud. Jällegi, seletuskirjast te leiaksite need arvud. Seda summat võib alati ebapiisavaks nimetada, aga üks koormus ole väga suur, töötute arv on väga suur ja riigi administratiivne võimekus, et seda asja korraldada, niisama ei kasva, eriti oludes, kus tegelikult on probleeme ka turu leidmisega või sellega, et oli vaja leida inimestele õige koolitus, teadmata, mis täpselt võiks see valdkond olla, kus nad võiksid töötada. See on üks väga keeruline valdkond ja seda täpselt rahastada on raske.

Aseesimees Keit Pentus

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Härra minister! Sellest palju kiidetud seletuskirjast me leiame, et dividenditulu on planeeritud järgmisel aastal vähem kui sel aastal, aga see on siiski piisavalt suur. Tahtmatult tekib mõte, kas mitte Eesti Energia soov hinda tõsta ja Tallinna Sadama tasud, mis on ühed kõrgemad siin regioonis, ei ole sellest tingitud, et riik tahab liiga palju dividenditulu ja firmad peavadki selle nimel töötama, et riigile dividenditulu teenida.

Jürgen Ligi

Ma pean tunnustama, et see kõige tähtsam sõna teie küsimuses kadus ära, te rääkisite

mikrofonist mööda. Ma ei saanud aru, mille kohta te küsisite. Kas te saaksite korrata? Mis see küsimus täpselt on?

Aseesimees Keit Pentus

Palun Kalev Kallole vajutada klahvile "Sõna"! Ma palun küsimust korrata, sest nõustun rahaministriga, et sageli on siia ette küsimusi väga halvasti kuulda! Palun küsijatel rääkida mikrofonile! Kui Kalev Kallo on vajutanud klahvile "Sõna", siis ma palun uuesti anda mikrofon Kalev Kallole!

Kalev Kallo

Aitäh! Ma olen püüdnud küll kogu aeg mikrofonile rääkida. Küsimus oli selles, et kuigi dividenditulu taotlus järgmise aasta riigieelarves on vähenenud, on see siiski üpris suur. Tahtmatult tekib mõte, et Eesti Energia soov hinda tõsta ja Tallinna Sadama kõrged sadamamaksud on seotud sellega, et riik tahab liialt palju dividenditulu ja seetõttu peab need hinnad kõrgel hoidma. Kas ei oleks siiski mõistlik firmadelt dividenditulu mitte nii palju võtta, sest ka nemad töötavad praegu kriisitingimustes?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei oska kinnitada teie hinnangut, et sadamatasud on liiga kõrged. Ma väidan, et sellises strateegilises kohas nagu Tallinna Sadam tuleb võtta, mis võtta on, ja täpselt vaadata, et see loomulikult ei lämmataks kaubandust. Ma olen täiesti kindel, et Tallinna Sadama puhul ei ole sadamatasud probleem. Kui te tahate seda ümber lükata, siis täpsustage. Dividenditulu, nagu ma ütlesin, võetakse puhaskasumist, aga tasakaalu järgi võib võtta isegi äri kasumi ulatuses. Statistikaareeglite järgi võetakse ainult kaks kolmandikku välja. Tallinna Sadam ei ole kuidagi kannatanud. Küll aga on Tallinna Sadama puhul olnud tihti küsimus, kas nende investeeringud on olnud kõige täpselt avalikes huvides, kas need on olnud äriliselt kaalutletud ja eelkõige, kas riigieelarve investeeringud, mis selle tõttu, et vähem dividende välja võetakse, jäävad tegemata, poleks mitte kaalukamad kui mõni kai. See on täiesti põhimõtteline otsustamine. Kui palju ja kui kiiresti peaks ikkagi Tallinna Sadam investeerima? Me oleme jõudnud mingisuguse tasakaaluni arusaamises. Aga et neile liiga tehakse,

seada ei saa mitte kuidagi väita, ja mitte kuidagi ei saa minu arvates väita, et Tallinna Sadama kaubaveo areng oleks sadamatasudega seotud. Olen täiesti kindel, et see on eksitav arvamus.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Olga Sõtnikult, palun!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Tulen tagasi oma eelmise küsimuse juurde. See on muidugi väga kahetsusväärne, et Vabariigi Valitsuse jaoks ei ole soolise võrdõiguslikkuse edendamise mingi eesmärk ega väärtus. Aga mis siis on Vabariigi Valitsuse jaoks prioriteedid? Nimetage palun kolm kõige tähtsamat valdkonda, mis teie arvates kajastuvad järgmise aasta eelarves.

Jürgen Ligi

Need on lühidalt öeldes stabiilne areng, majandus ja sotsiaalkaitse. Neid numbrilisi arenguid olen ma siin korduvalt nimetanud. Investeeringud – see on raudselt märk ka sellest, et toetatakse stabiilselt majandust ja kompenseeritakse erasektori puudujääki. Kasv on 16%, see on väga suur kasv. Ettevõtlustoetused – 10%. Me võime seda kritiseerida, aga teise suupoolega kritiseerivad needsamad kriitikud seda, et me majandust ei toeta. Ka Riigikontrolli kriitikast võis seda välja lugeda. Haridus – ma nimetasin seda kõige olulisemana just selle tõttu, et ta sellise abstraktsema väärtuse kõrval on ühteageu, mitte küll esimeses järjekorras, aga siiski ka oluline majandusele ja kogu meie arengule kaugemas perspektiivis. Kultuurielarve 20% kasv – see on väga oluline. Nüüd on üle kolme juba öeldud. Riigikaitsekulude suurenemine 1,9%-ni tähendab meie rahvusvahelist usaldusväärust ja julgeolekut. Prioriteete saab paljuvõitu, aga kui üksainsam välja tuua, siis ikkagi olukorra stabiliseerimine eelkõige riigi rahanduses ja paranemise tagamine. Kui niimoodi öelda, siis see ei ole küll midagi formaliseeritavat, aga siiski. See, et meie eelarve defitsiit on kontrolli all ja väheneb, lubab meil olla kindel, et me suudame stabiilselt rahastada ka kõiki tundlikke ja vähem tundlikke valdkondi.

Aseesimees Keit Pentus

Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Kui te vastasite hea kolleegi Helle Kalda küsimusele, siis te kasutasite sellist fraasi, et te olete selle vastu, et peod algaksid uuesti, ja et Kaitseministeeriumi valdkonnas peaks ajudesse investeerima. Ma olen sellega absoluutselt nõus. Aga miks te arvate, et näiteks siseturvalisuse valdkonnas segumasinasse investeerimine peaks motiveerima inimesi paremini töötama, võib-olla oleks ikkagi targem investeerida nendes inimestesse, kes seal töötavad? Ma olen ka sellega nõus, et me ei peaks kapaga andma kõigile võrdselt, aga me peaksime investeerima nendes inimestesse, kes seda väärivad. Minu küsimus on: kas te ei arva, et võib-olla peaks ikkagi toetama investeeringuid ka siseturvalisuse valdkonnas töötavatesse inimestesse?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ausalt öeldes vihkan seda väljendit "investeeringud inimestesse", sest sel juhul me taandame inimese mingiks rahamasinaks. See tähendab ikka hoopis midagi muud. Palkakulude külmutamine ei välista kuidagi seda, et inimeste oskusi ei suurendata. Kui ma nimetasin ajusid riigikaitstes, siis see oli küll väga abstraktsel tasemel öeldud, mitte konkreetselt üksikute inimeste kohta. Ma pidasin silmas targemat riigikaitset, juttu oli kaitseuringute keskusest. Sisejulgeoleku eelarve kasvab, töötingimused paranevad, kindlasti on võimalik varustust parandada. Ma detaile küll teadmata väidan, et ka politsei või piirivalve silmad on selle tõttu terasemad ja analüüs täpsem. See on see aju, mida ma silmas pean. Kui võimalused paranevad, siis hakkavad ka palgad kasvama. Praegu seal eelarves sellist paindlikkust ei ole.

Aseesimees Keit Pentus

Mai Treial, palun!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Te rõhutasite, et üks järgmise aasta eelarve prioriteet on sotsiaalkaitse. Aga kui ma vaatan sotsiaalkaitsekulutusi, siis peab ütlema, et toetusi ei tõsteta, olgugi et elukallidus näitab jätkuvat tõusutendentsi, olgu näiteks toodud kommunaalteenuste või toidukorvi maksumu-

se kallinemine, rääkimata muudest maksutõusudest. Kui näiteks vaadata laste- ja peretoetusi, siis, tõsi, laste- ja peretoetused küll kasvavad, aga rohkem tõuseb vanemahüvitis. Ülejäänud peretoetustele – lapsetoetus, lapsehooldustasu ja sünnitoetus – jääb peaaegu 60 korda vähem raha kui vanemahüvitise väljamaksmiseks. Öelge, palun, kuidas peaksid pered järgmisel aastal toime tulema ja miks te nii olete planeerinud.

Jürgen Ligi

Aitäh! Minu väga selge ilmavaateline veendumus on see, et perede põhiline toimetulek viis ei ole mitte riigi rahaline toetus. Vastupidi, pered, kellel on lapsed, on põhilised maksamaksjad. See pilt on teil lootusetult tagurpidi, kõigist küsimustest on näha, et teile tundub, nagu toodaks riik kuskilt inimestele toetust. Tegelikult on ju vastupidi: kõigepealt võtab ta inimestelt, sealhulgas lastega peredelt, raha ära, et pärast tagasi anda. Vanemahüvitis on ajaliselt väga piiritletud ja sotsiaalselt väga õrnale ajale suunatud toetus. Võrrelda seda eluaegsete rahaliste toetustega – see on minu meelest naeruväärne idee. Lapsevanem käib tavaliselt tööl, teenib raha, saab palka ja makstab makse, aga mitte ei ela sellest, et ootab riigilt andamit. Teine aeg, kui riigilt saab loomulikult rahalist andamit oodata ja seda põhjendatult ka antakse, on pensioniiga. Seal vahepeal ei ole mitte rahalised toetused, vaid eelkõige teenused: haridus, tervishoid, ringid – sellised asjad. Aga mitte sularaha peo peale. Kust see sularaha tuleb? Kes selle teenib, kui ei teeni tööeas inimesed, kellel on lapsed? Teil on maailm pahupidi.

Asesimees Keit Pentus

Teine küsimus Heimar Lengilt, palun!

Heimar Lenk

Aitäh! Mulle tundub, härra rahandusminister, et teie maailm on jälle teistpidi pahupidi. Teile meeldib rohkem rääkida eelarve strateegiast. Sellepärast ma räägin ka sellest ja tulen veel kord tagasi toimetulekutoetuse juurde. Toimetulekutoetuse määr 1000 krooni ei võimalda inimesel isegi tervislikult toituda, vaevalt, et jääb ellu.

Jürgen Ligi

Seda on näha, jah.

Heimar Lenk

Aga te ei tõstnud seda toetust. Küll te panite kõvasti juurde kaitsekuludele. Kas ma võin teha järelduse, et teie kui rahandusministri ja Eesti valitsuse prioriteet on kahurid, mitte aga inimese tervis?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kui te avalikkust oma sõna ja teoga veenate selles, et inimesed elavadki 1000 krooniga kuus, siis palun esitage andmed, kui paljud elavad 1000 krooniga kuus. Kui paljud elavad tõesti ainult toimetulekutoetusest? See on tõenäoliselt ebatäpne. 1000 krooni ongi väike summa. Aga ma olen korduvalt öelnud, et sotsiaalkulude kasv on niivõrd tugev pinge eelarves, et on ebarealistlik arvata, et kõik sotsiaalkulud saaksid korruga kasvada. See on ebarealistlik. Toimetulekutoetus on ajale jalgu jäänud, ma mõnan seda, ma ei eita seda. Aga eelarvel on oma piirid. Iga asi omal ajal.

Asesimees Keit Pentus

Nikolai Põdramägi, teine küsimus, palun!

Nikolai Põdramägi

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 52 paneb riigile kohustuse rahastada riigieelarvest tervishoiuteenuse osutaja ehitiste kulumit, nn kapitalikulu. Seda viimase kahe aasta jooksul tehtud ei ole, seda tehakse haigekassa kulude arvel. 2011. aasta riigieelarves selles osas muudatusi ei paista. Miks? Või hakatakse kapitalikulud siiski katma riigieelarvest?

Jürgen Ligi

Aitäh! Pange nüüd see paber, mille pealt te maha loete, kõrvale ja võtke seadus asemele. See, et teile kuskil fraktsioonis küsimusi ette kirjutatakse, ei tähenda, et te ei peaks sellesse süvenema. Sellist seaduse paragrahvi ei eksisteeri, mis käsib valitsusel maksta kapitalikulud. Küll aga vahendab valitsus struktuurivahendeid tervishoiu rahastamiseks ja katab ka eelarvest tervishoiu toetuseks muid kulusid. Ma ei väida, et seda oleks ülearu, aga seda tehakse. See üks õnnetu paragrahv seal annab valitsusele võimaluse, aga tegelikult tuleks see

paragrahv sealt kustutada. Kohustust see ei pane. See on süsteemitu paragrahv, mingisugune poliitiline kokkulepe, millel, nagu näete, elus ei ole väärtust, sest alati on tähtsamaid asju.

Aseesimees Keit Pentus

Inara Luigas, teine küsimus, palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Ma puudutan oma küsimusega veel kord valitsussektori võla arenguid. Te ütlesite ka oma sissejuhatavas kõnes, et Eesti riik paistab silma just sellega, et avalikul sektoril on väike laenukoormus teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega võrreldes. Kuid me teame, et erasektori laenujääk on 260 miljardit krooni. Seega, me võime oletada, et Eesti riigi majandusruumi laen on ikkagi väga suur. Te olete alati nagu loosungiks pidanud ja Reformierakond on loosungina esitanud seda, et avaliku sektori laenukoormus on väike. Kuid sellel aastal ja ka järgmistel aastatel on teil kavas katta eelarvekulusid võõrkapitaliga, võttes laene ja emiteerides võlakirju. Kuidas te arvate, kas selline eelarve on kaugemas perspektiivis jätkusuutlik?

Jürgen Ligi

Vabandust, see oli nii keeruline küsimus! Ma püüan sellest kas-küsimusest kinni hakata, ma enam ei mäletagi, kust te alustasite. Kas-küsimusele on vastus jah, Eesti eelarve on jätkusuutlik, Eesti eelarve kuulub Euroopa kõige jätkusuutlikumate hulka. Kas Eesti rahvas on jätkusuutlik, see on küsitav. Lapsi on meil liiga vähe. Kas inimkond üldse on jätkusuutlik, on jälle väga küsitav, sest globaalprobleemid on rängad. Aga kui rääkida eelarve jätkusuutlikkusest, siis Eesti on mudel. Eesti on sedavõrd mudel, et ma võin teile rääkida loo, mida ma küll juba täna olen korra rääkinud. Üks riik, kelle eelarve jätkusuutlikkus oli eile rahandusministrite arutelul kõva kriitika all, viitas oma ettekandes Eestile, et neil on Eesti mudel, et neil on tegelikult kõik hästi, sest neil on Eesti mudel. Ta ütles seda korduvalt. Ta sai selle peale kahjuks küll kriitikat just nimelt samas võtmes, et neil on teised probleemid ja see ei ole Eesti mudel. Seda ütlesid nii Euroopa Komisjon kui ka Eesti rahandusminister. Õeldi, et seal on tegemist millegi muuga ja see ei ole

jätkusuutlik mudel. Kuigi tasakaalunumbrid olid neil kosmeetiliselt talutavad, oli struktuurne olukord seal väga halb. Ühekordseid meetmeid oli palju kasutatud, kulude kärpimise asemel oli kehtestatud ajutisi makse ja tehtud fundamentaalselt erinevaid asju, kui tehti Eestis. Nii et jätkusuutlikkuse koha pealt on Eesti esimeste hulgas, kui mitte kõige esimene. Aga kõigi nende asjade hulgast kiputakse välja jätta siiski rahvastiku vananemise riskid, mis on juba uus mõõde, rääkimata muudest globaalsetest riskidest.

Aseesimees Keit Pentus

Nelli Privalova, teine küsimus, palun!

Nelli Privalova

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Alates tuleva aasta 1. jaanuarist tekib füüsilistel isikutel samuti võimalus väärtpaberitulumade maksukohustus tulevikku lükata. Kuidas mõjutab see tulumaksu laekumist 2011. aasta eelarvesse?

Jürgen Ligi

Kuidas 2011. aastal on planeeritud tulumaksu laekumine, kas see oli küsimus? Ikka analüüs, ikka prognoos ja omad mudelid on seal, hinnatakse tööhõivet, hinnatakse palgataset, see on kõige suurem osa, aga arvestatakse ka muid tulumaksuallikaid. Neist kõige keerulisem on alati ettevõtte tulumaksu prognoosimine, mis on hästi volatiilne. See sõltub väga palju majandusotsustest, mida tehakse ettevõtetes nii arengu kui ka dividendide koha pealt. Ma väidan, et me oleme päris heal joonel prognooside koha pealt. Kui tahate köögipoolt kuulda, siis külastage rahanduskomisjoni. Me võime selle teema tuua ka sinna eraldi arutelule. Kõigi maksude prognoosi võib tuua arutelule.

Aseesimees Keit Pentus

Kadri Simson, teine küsimus, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma tahtsin küsida muud, aga Nelli Privalova küsimus vajab lihtsalt jätkamist. Ma tutvusin köögipoollega ja vaatasin, et tulumaksu laekumise prognoosimiseks te pidite vaatama, mis toimub hõivatute arvuga. Seletuskirjas on kirjas, et

2010. aasta kokkuvõttes on majanduse aeglase kosumise taustal oodata hõivatute arvu jätkuvat vähenemist eelmise aastaga võrreldes, kokku ligikaudu 30 000 inimest vähem. Järgmisel aastal olete mõõdukalt optimistlikud, ütlete, et majanduse kasvutempo kiirenedes 2011. aastal kasvab hõivatute arv 0,8%. See tähendab, et 5000 inimest on rohkem tööl kui sellel aastal. Samas, üksikisiku tulumaksu prognooside järgmisel aastal käesoleva aastaga võrreldes 220 miljonit krooni enam. Kas te seletaksite lahti selle arvutuse tagamaa, kas te teoreetiliselt võiksite öelda, kui palju riigieelarve võidaks, kui näiteks järgmisel aastal saaks 10 000 inimest rohkem tööd, kui te olete prognoosinud?

Jürgen Ligi

Aitäh! Oleks tore, kui tööd saaks lausa 50 000 inimest rohkem ja sel juhul saaks prognoosid ka ümber teha. Aga me oleme realistid ja lähtume tõsiasjast, et maailm vaatab praegu otsa töökohtadeta kasvule. Ma ei jõudnud jälgida kõiki pabereid ja arve, mida te nimetasite, kust te midagi olete noppinud, aga praegu ikkagi ei ole Eestis tegemist mitte 30 000 uue töötuga, nagu te mulje jätsite, või hõive langusega, vaid juba hõive tõusuga. Aga globaalne trend on kahjuks, jah, see, et kui majandus ka kosub, siis töökohad tulevad ikka väga raskelt. See on tõsine probleem. See ei ole Eesti spetsiifiline probleem, aga me oleme tõesti pidanud prognoose tööhõive poolest korrigeerima negatiivses suunas. See ei ole ju käskkiri, mis sel teemal välja antakse, vaid see on ikkagi realistlik prognoos. Tööhõive nõuab parnemiseks kõigepealt majandusstruktuuri parnemist, mis praegu toimub ekspordi suunas, toimub tootlikkuse kasvu suunas. See on kõik positiivne, aga et jõutaks töökohtade arvu suure kasvuni, selleks peab kosuma ka sisetarbimine. See on üldine mudel, millest ei räägita praegu mitte ainult Eesti puhul. Sisetarbimine tekitab alati rohkem töökohti. Kui vaadata näiteks USA majandust, mida te ka kindlasti olete saanud vähemalt visuaalselt jälgida, siis seal käib üksteise teenindamine, tehakse üksteisele võileibu ja pannakse kohvi tropsi ning see ongi majandus, raha aga teenitakse kuskil mujal. Ma ei tahaks, et Eesti majandus päris nii hakkaks arenema. Meile on ikka oluline, et suurema lisandväärtuse ja ekspordi tõttu paraneks meie majandus ka tarkuse suunas, mitte

ainult üksteise teenindamise suunas, aga ikkagi peab paranema ka sisetarbimine.

Aseesimees Keit Pentus

Tiit Kuusmik, teine küsimus, palun!

Tiit Kuusmik

Aitäh, austatud istungi juhataja! Austatud minister! Riigieelarve seletuskirjast võib välja lugeda, et 2011. aastal plaanitakse välja töötada alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu, samuti tolliseaduse muutmise seaduse eelnõu ja viia tulumaksuseadus Euroopa Liidu õigusega kooskõlla. Kas te võite täpsustada, milliseid põhimõtteid on kavas rakendada ja milliseid muutusi on seoses sellega plaanitud?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma jään vastuse võlgu. Neid muudatusi me teeme ju kogu aeg. Millist seal täpselt on mõeldud, ma ei tea. Tunnistan ausalt, et neid muudatusi tuleb väga palju peale. Ma ise käsitlen neid nii mitu korda kirjavahetuse, ministriumisiseses arutelu ja valitsusringi käigus, et mul on tihti isegi raske jälgida, mis staadiumis miski on, kas see on juba Riigikokku jõudnud. Ma ausalt ei tea, millele on seal viidatud. Neid muudatusi on tehtud kogu aeg, suuremaid ja väiksemaid. Andke mulle andeks, aga midagi väga suurt ei ole tulumaksuteemal küll juhtumas. Mingid nüansid on, on see siis midagi maksukorralduslikku või midagi muud. Ma ei oska praegu öelda.

Aseesimees Keit Pentus

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh, proua juhataja! Austatud minister! Lähen ajas natuke tagasi ja siis tulen jälle tänasesse päeva. Talvel te väitsite seoses ühe rahvusringhäälingu saate sisuga, et rahvusringhäälingu rahastamine tuleks üle vaadata. Mina sain teie jutust nii aru, et te viitasite eelarve vähendamise vajadusele. Kas te pidasite seda eelarvet koostades silmas ja milliseks siis rahvusringhäälingu eelarve võrreldes eelmise aastaga kujunes? Kas teie erakonnakaaslasel Allikmaal on põhjust kurvastada või rõõmustada?

Jürgen Ligi

Austatud härra Laasi! Te valetate. Ma ei viitsi sellele valele vastata. See on räige vale, mis te ütlesite. Ma ei ole öelnud, et eelarve tuleb üle vaadata. Eelarvet me vaatame üle kogu aeg, aga mitte selles mõttes, nagu teie siin vihjate.

Aseesimees Keit Pentus

Täna! Etteruttavalt palun nii küsijatel kui ka vastajal jääda viisakuse piiresse! Lembit Kaljuvee, teine küsimus, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh! Hea minister! Mul on jälle küsimus miljardi krooni või 70 miljoni euro kulutamise kohta Haridus- ja Teadusministeeriumis. Vaatan siin, et riiklik koolitustellimus ülikoolidele on 71,6 miljardit eurot. Päris suur summa. Tegelikult on ülikoolidele raha jagamine olnud päris tõsine probleem nii ülikoolide vahel kui ka üldsuse jaoks. Kas te seda küsimust arutasite, kas praegune süsteem on õige või ei ja kas teile see süsteem meeldib?

Jürgen Ligi

Aitäh! Siiski miljonit, mitte miljardit. Miljard oleks muidugi väga suur summa ja 71 miljardit oleks veel suurem summa. Aga me oleme arutanud hariduse rahastamisega seoses väga erinevaid teemasid. On ka ideoloogiline vaidlus, kas me peaksime tegema näo, et haridusest võidab ainult ühiskond, või me tunnustame, et vähemalt proportsionaalselt niisama palju võidab inimene ise ja inimene võiks ise ka panustada. See on olnud pigem see huvitavam vaidlus rahastamise teemal. Brittidel on valminud uuring, mis ütleb, et kaks kolmandikku kõrghariduse kasust saab osaks indiviidile endale suurema tulu ja kergema elu või, ütleme, rikkama elu näol. Ühiskond saab sealt vähem. See on andnud kogu aeg põhjust kaaluda, kas seda, et umbes 55% tudengitest maksab õppemaksu, ei ole liiga vähe. Konkreetselt kõrgkoolide rahastamine vaadatakse läbi ametnike tasemel. Ega me iseseisvate akadeemiliste asutuste iseseisvusse küll ei sekku, nemad teevad oma otsused ise ja need on hariduskvaliteedi seisukohalt, ma loodan, parimad, mida on võimalik teha.

Aseesimees Keit Pentus

Helle Kalda, teine küsimus, palun!

Helle Kalda

Aitäh, lugupeetud juhataja! 2010. aastal on Vabariigi Valitsuse reservfondis 131 miljonit krooni. Aastal 2011 on see summa suurem, seda on 180,8 miljonit krooni pluss veel see, mis praegu üle viime – 12,4 miljonit krooni. See tähendab, et kokku on 193,1 miljonit krooni. Kas te olete sellega nõus, kui ma teen muudatusettepaneku, et politsei saaks siit 31 miljonit krooni, et ta ei peaks koondama, ja selle võrra vähendataks Vabariigi Valitsuse reservfondi, mis on minu arust üle paisutatud?

Jürgen Ligi

Ma olen nõus kõigega, kui te ütlete, et te olete numbreid täpselt lugenud, aga ma tõesti ei kuulnud, mis valdkonnast te rääkisite. Ei, ma ei ole nõus sellega, et valitsuse reservfond on see koht, kust alati saab raha võtta. See on planeeritud siiski ettevaatlikult. Varem oli seisukoht, et see võiks olla 1% eelarvest, praegu ma sellel seisukohal, muide, enam ei ole. Kui asja ajada tõesti mõistlikult, mitte iga küsijat rahaga tagasi saata, saab väga vähesega hakkama. Teie ütlete, et selle raha peaks saama politseinik, ja keegi teine ütleb, et õpetaja, ja keegi kolmas ütleb, et hoopis keskkonnainspektor – see ei ole tõsine arutelu. Seal peavad olema ikkagi mõistlikumad kaalutlused taga. Valitsusel tuleb ette erakorralisi olukordi, mida tuleb erakorraliselt lahendada. Ma pean ütlema, et viimase aja taotlused kipuvad olema mitteerakorralised, raha taotletakse selleks, et leevendada pigem enda juhtimisvigu või planeerimisvigu, ja neid ei saa rahuldada. Ma ei välista, et reservfond kokkuvõttes väiksem on, ma ise oleksin ka sellega nõus. Ma ei välista seda, aga ma ei kutsu küll üles seda sel moel laiali jagama.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Georg Pelisaarelt, palun!

Georg Pelisaar

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Te teate ilmselt niisama hästi kui meie siin saalis, et OECD on juhtinud oma sotsiaalprogrammide analüüsis tähelepanu Eesti vanemahüvitise puudustele. Analüüsis jagati inimesed

sissetulekute järgi kümnesse rühma ja selgus, et Eesti peretoetustest läheb tervelt 59% viiele rikkamale rühmale ja peasüüdlane sellises tulemuses on mõistagi vanemahüvitusüsteem. Te ütlesite küll, et peretoetuste kulud ka riigieelarves kasvavad järgmisel aastal, näiteks peretoetused kasvavad võrreldes selle aastaga ligi 300 miljonit, aga sellest 290 miljonit krooni kasvavad tegelikult vanemahüvitise kulud. Kas te ei leia, et otstarbekas oleks olnud jagada raha hoopis teistele peretoetustele?

Jürgen Ligi

Aitäh! Nagu ma juba korra vastasin, minu hinnang on ei. Minu arust ei ole pered eelkõige saajad, vaid kõigepealt maksumaksjad. Kusa-gilt peab maksuraha tulema. Ei ole nii, et me eluaeg toetame inimest rahaliselt. Mina arvan, et inimesi tuleb toetada rahaliselt aegadel, kui nad on kaitsetud ja vajavad abi, ning olukor-dades, kui nad on kaitsetud ja vajavad abi. Enamik perekondi tuleb meie ühiskonna mõõt-mes normaalselt toime ja sularahasaadetisi tegelikult ei vaja. Pigem tuleks üle vaadata neid laustoetusi, sest neil ei ole paljude perede eelarves mitte mingisugust tähendust, küll aga moodustavad need väga suure summa eelar-ves. Ma oleksin väga nõus, kui Riigikogu lepiks kokku (seda ta seni pole suutnud), et see 300-kroonine lapsetoetus kõigile, kaasa arva-tud Riigikogu liikmete perekondadele, suuna-taks paljulapselistele, kehvemini toimetuleva-tele peredele jne, et kõik ei saaks seda ühte-moodi. Mis puudutab vanemahüvitist, siis seda makstakse olukorras ja ajal, kui inimene on kaitsetu ja kui pere on kaitsetu. Seda ei tule võtta kui sotsiaalabi, seda tuleb võtta eelkõige kui demograafilist meedet, mis on ennast ära tasunud. Ka üks kuulus seda meedet kritisee-rinud asutus tunnistas, et see on parandanud sündimust ja parandanud seda just paremini toimetulevates peredes. Nende perede finants-panus selle aja mahavõtmisega seoses ongi suur, neil on tihti nii palju kohustusi, et nad ei saagi aega maha võtta. Siin tuleb riik appi kõigile nende panuse järgi. Pärast panustavad needsamad inimesed maksumaksjatena taas keskmisest rohkem, kui te pidasite silmas suu-rema toetuse saajaid. Me peaksime täiustama süsteemi selles suunas, et ei oleks manipuleeri-misi. Vahel neid ikkagi on. Minu arust siin mõningad mõtted on. Aga et aus maksumaksja

saab võimaluse lapse soetamiseks aega maha võtta, see on minu arvates väga õilis asi ja väga õilis toetus. Palju vähem õilis on tekitada sellist ülalpeetavamentaliteeti kõigis maksu-maksjates. See ei ole normaalne, et me kogu aeg räägime, et toetame peresid rahaliselt. Pe-red on ju maksumaksjad. Enamik käib tööl ja järjest rohkem inimesi käib tööl, olukord lee-veneb ka tööturul.

Aseesimees Keit Pentus

Maret Merisaar, palun!

Maret Merisaar

Suur tänu! Eelarve eelnõus on kirjas, et rahvusringhäälingu 2011. aasta eraldise suurus jääb 2010. aasta tasemele. Eile oli rahvusring-häälingu nõukogus juhatusele siiski väga mures, et neil puudub õiguskindlus. Te täna ka ütlesite härra Pelisaare esimesele küsimusele vastates, et mõningatel juhtudel jätab valitsus endale võimaluse teha kohendusi ühe rea piires ilma Riigikogult selleks uuesti nõusolekut küsima-ta. Kas te saaksite anda rahvusringhäälingu juhatusele mingisuguse kindlustunde, et nende eelarvet ei muudeta raamatukogu või Estonia kasuks väiksemaks?

Jürgen Ligi

Aitäh! Nagu ma ka vihjasin, on võimalik kokku leppida detailide puhul, mis kohati eel-arves suurenevad, selle tagajärjel tekib lihtsalt eelarvesse ebahütlus. Mina olen täiesti kindel, et kultuuriminister ei tõsta (mina ei ole küll see persoon, kes peaks seda kindlustunnet andma, vaid kultuuriminister peaks selle kindluse and-ma) raha ümber näiteks rahvusringhäälingult Estoniale või Estonialt raamatukogule. See kokkulepe peab, mis on sõlmitud. Mina usun Eesti riigi järjepidevusse ja antud lubadustesse. Kui on tõesti kriisiolukord, siis võetakse luba-dusi tagasi, aga ma ei näe põhjust, et kultuuri-minister seda teeb. Me võime seda Riigikogus kaaluda, kas mingid read lahti kirjutatuna ei annaks, ütleme, suuremat kindlust raha saaja-tele. Aga ma arvan, et ükski kultuuriminister ei lähe neid vahekordi muutma. Samas võib ju tekkida olukord, et tõesti jääb mingi asi näiteks ERR-il tegemata ja ta ise tunnistab, et teeb seda järgmisel aastal. Ma ei saa seda välistada, äkki ei piisa ülekantavatest kuludest. Ma ei kujuta seda ette, kas seal paindlikkusargumen-

dil võib tähtsust olla. Pigem mitte. Pigem on oluline see lubadus, mis kehtib.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Rein Rataselt, palun!

Rein Ratas

Täna, proua juhataja! Hea rahandusminister! Pikaajalise majandussurutise ajal on suurenenud inimeste vajadus õigusabi järele. Kas järgmise aasta riigieelarves on arvestatud kasvava vajadusega riigi õigusabi järele? Olen rääkinud.

Jürgen Ligi

Aitäh! See oli üks lahkarvamusi justiitsministriaga, kes soovis seda summat suurendada. Eelmisel aastal andsin ma sellele soovile järele, sel aastal me leppisime valitsuses kokku, et see taotlus on võrdlemisi proportsionaalne üldise tegevuskulu teemaga. Ei ole vaja öelda, et olemuslikult selles valdkonnas probleem suurenes. Me ei ole sellega nõus, sest õigusabi ei tähenda mitte eelkõige abi, vaid tegelikult tähendab see advokaaditasusid. Kui te niimoodi küsiksite, siis ma arvan, et selle teema sotsiaalne tundlikkus muutuks hulga väiksemaks. Advokaatidel on võimalik käia ühte jalga riigi tegevuskuludega ja mitte oma honorari suurendada.

Aseesimees Keit Pentus

Jaan Õunapuu, palun!

Jaan Õunapuu

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud minister! Järgmise aasta eelarve koosneb umbes viiendiku ulatuses Euroopa struktuurifondide vahenditest. Kuulasin eile rahanduskomisjonis regionaalministrit, ta rääkis 6 miljardi kasutamise kohta. Ta väitis, et järgmise aasta lõpuks saab tal 4,2 miljardit krooni kulutatud, see tähendab, et üle kahe kolmandiku. Mis saab siis, kui Euroopa Liidu laienedes me ei ole enam saaja, vaid ise maksja riik ja kui tuleb uus programiperiood? Kas need võimalikud vaakumvahaastad, mida 2007–2009 olid, kuidagi mõjutavad tulevikus eelarve koostamist? Kui see oleks juhtunud sellel aastal või järgmisel aastal, kust oleks siis need vahendid leitud?

Jürgen Ligi

Ma nüüd mõtlen, mida te täpselt küsivate. Vahepeal kadus ka heli minu jaoks ära. Andke mulle andeks, aga siin ees on halb akustika ja helitugevus kõigub. Ma ei ole kindel, kas ma sain küsimusest õigesti aru. See oli nii pikk ka. See on üks põhjus, miks ma olen paar korda segaduses olnud. Katsuge rohkem mikrofoni rääkida. Kui ma sain õigesti aru küsimuse algusest, kui ma kuulsin seda õigesti, siis küsimus käsitles seda, mida me teeksime ilma eurorahata või mida me teeme siis, kui see euroraha väheneb. Või oli küsimus selles, kas me suudame selle raha ära kasutada? Ma proovin vastata järjest. Kõigepealt, meil seda põlevat muret ei ole, et me ei suudaks seda raha ära kasutada, küll aga algas selle raha kasutamise kiirendamine eelkõige eelmise aasta teisest poolest, isegi natuke varem. See oli teadlik ja mõeldud kriisimeetmena. 2012. ja 2013. aastal euroraha osa eelarves väheneb. See raha on ikkagi mõeldud vaesematele liikmetele ja vajadus selle järele ja selle raha maksmine on tugevas seoses riigi üldise elatustasemega. Nii et ma ei muretseks selle pärast liiga palju. Ma muretsen pigem rohkem selle pärast, kas kõike, mida euroraha eest tehakse, tehtaks ka siis, kui tegu oleks oma rahaga. Ma ei ole selles sugugi kindel, eriti kui ma kuulan, kuidas omavalitsused räägivad sellest, kuidas nad rääkisid raha välja. Kui oleks tegemist oma raha jagamisega, oma maksumaksja raha jagamisega, siis tehtaks kindlasti kollektiivselt mõistlikumaid otsuseid. Mulle tundub, et üks asi, mis seda euroraha vähendab, on jõukuse kasv ja teine põhjus on see, et me hakkame raha paremini lugema, kui seda vähe on. Praegu on nii, et ka eelarvetesse kirjutatakse suured summad, mida ei jõuta ära kasutada. Selle kohta on näiteid.

Aseesimees Keit Pentus

Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Katsun rääkida aeglaselt ja selge häälega. Politsei- ja Piirivalveamet väidab, et selleks, et 2012. aastal ei oleks vaja koondada, ei oleks palgavabasisid päevi ja saaks säilitada 2010. aasta palgataseme, on vaja leida – ja mitte kuskil, vaid

ma arvan, et parlamendis – 31 miljonit lisakrooni. Kas teie toetate seda taotlust?

Jürgen Ligi

Sõltub ju allikast. Kui Riigikogu niimoodi kokku lepib. Aga arvamus, et me naaseme nüüd endiste palgakulude juurde ja kriisist midagi ei õpi – ma ütlesin juba, et see on vale. See ongi vale! Siseministeriumi kärbetega, see on üks ministeriumidest, ei ole ma põhimõtteliselt rahul olnud, sest need sisaldasid vabu päevi. Ei tohiks petta iseennast ja järeלטulijat sellega, et kinnimaksmata või andmata teenus jäetakse selliselt varju, et inimestel on vabad päevad. Isegi kokkleppel ei tohiks seda teha. Ma ei olnud sellega rahul. Aga see ei ole ainus ministerium, kes niimoodi tegi. Kui ei ole jaksu maksta kinni kõiki tööpäevi, siis tulebki ausalt tunnistada, et teenust saab vähem anda. See ongi riigi võimekuse küsimus igas valdkonnas. Kõlab jõhkralt, aga sisejulgeolek ei ole siin mitte erand. Sisejulgeoleku kulud ju samal ajal kasvavad. Mina küll ei kujuta ette sellist riigieelarve menetlust, kus iga amet tuleb ja räägib, et meil on nii palju puudu, andke Riigikogus juurde. Me tapsime selle meetodi ära alates 1990. aastatest ja oleme praegu jõudnud olukorda, kus niisama lihtsalt juurde ei kirjutata. See on juba seadusega keelatud.

Aseesimees Keit Pentus

Mai Treial, teine küsimus, palun!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Ma sain teie vastusest oma eelmisele küsimusele ja ka ühe kolleegi küsimusele aru, et te ei pea millekski OECD raporti seisukohti. Te ei pea millekski ka 2009. aasta Eesti inimarengu aruandes välja toodud tõdesid ja võimalikke lahendusvariante, samas ei tee te sisuliselt regionaalse arengu tasakaalustamatuse leevendamiseks eriti midagi. Rahvaliit on omalt poolt pakkunud välja lahendusi, mis annaksid võimaluse toetada näiteks neid peresid, kus on väga suur abivajadus, need on töötute pered, kus kasvavad lapsed. Vabariigi Valitsus, teie kaasa arvatud, ei ole soovinud neid ettepanekuid toetada. Minu küsimus ongi siit selline, et kui me räägime pensionäridest ...

Aseesimees Keit Pentus

Kolleeg Treial, teil on seaduse järgi ette nähtud küsimuse esitamiseks üks minut, mis on läbi.

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei saanudki teada, mida te teada tahate. Teie kirglikkusest võiks järeldada, et teie isiklikult toetate kogu aeg lapsi, peresid, aga meie ei taha seda teha, me oleme kadedad. Mina korraldan riigi rahandust, vaatan, et see oleks raamides, et tema elujõud oleks tagatud ka tulevikus. Ma ei tõsta sealt välja üksikuid lahtreid ja ei väida, et see minu isiklik teene on ja teie karuteene on, et see teoks ei saa. OECD on mulle väga suur autoriteet, inimarengu aruanne lõiguti, aga te ju ei täpsustanud, mida ma seal kritiseerin. Meil on praegugi üks OECD kokkuvõtte kirjas, mis ütleb, kuidas riik valdkonniti raha eraldab. Mul on OECD-ga väga hea koostöö, kohtusin nende delegatsiooniga, see oli kas eelmisel või üle-eelmisel nädalal, meie vahel oli väga hea üksteisemõistmine. Kui ma selle kõik teile ette loeksin, siis te oleksite hämmastunud, millega te kõik nõus ei ole. Nii et asjata viitasite OECD-le. OECD-l on Eesti valitsusega väga sarnane mõtteviis, väga sarnane! Nad on head analüütikud, nad saavad aru, kuidas raha mõistlikult jagada, mitte ei mõtle, kuidas seda rohkem välja lubada.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus, Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Mina räägin jälle palkadest. Valitsus on deklareerinud, et tuleval aastal riigitöötajate palgakulud ei suurene, ja sedasama te ütlesite ka puldist, vastates minu esimesele küsimusele. Aga samas Riigikogule esitatud riigi tuleva aasta eelarve eelnõus eraldi töötasuridasid me ei näe. Ja siit küsimus: kuidas võib Riigikogu olla kindel, et valitsus järgib enda poolt väljaõeldut?

Jürgen Ligi

Aitäh! Valitsus on olnud seaduskuulekas. Mina ei tea juhtumit, kus valitsus oleks seadust rikkunud. Need rahalised, eelarvelised piirid, mis valitsus ise on Riigikogule kinnitamiseks

andnud, on ju täitmiseks. Milles siin probleem on?

Aseesimees Keit Pentus

Kalvi Kõva, palun!

Kalvi Kõva

Aitäh, istungi juhataja! Hea minister! Küsimus kohalike teede hoiuks määratud raha kohta. Aitan teid ja ütlen, et käesoleval aastal on see 11,24% suurem kui möödunud aastal, see tuleneb aktsiisi prognoositust suuremast laekumisest. See on väga hea. Aga minu küsimus teile on selline: kas teie prioriteetide tabelis, kuidas mingeid kulusid tulevikus suurendada, on ka kohalike teede hoiuks määratud raha suurenemine? Me teame väga hästi, kui raske oli möödunud aasta kohalike teede hoius. Kevadine suurvesi lõhkus truupe, teid, oli palju lund jne. Kas me võime eeldada, et kunagi jõuab kohalike teede hoiumaht samale tasemele nagu näiteks 2008. aastal?

Jürgen Ligi

Kunagi kindlasti. Aga kuidas ma nüüd ütlen, minu jaoks ei ole see kõige kõrgem prioriteet, et just teedesse raha panna. Kuna enamik teerahadest on seotud struktuurivahenditega, siis ma, vastupidi, olen analüüsile toetudes nurisenud, et panna raha asfaldisse ei ole kõige intelligentsem raha kasutamise viis. Meie teedevõrk areneb proportsionaalselt muu riigiga, olles kogu aeg natukene ees, ma ei tea, kas see on mõistlik. Kohalikud teed on tõesti selle tõttu pisut kannatanud, et need projektid on seotud jällegi kaasfinantseerimise rahaga ja selle tõttu surutakse ka teede raha numbraid kokku. Te ütlesite selle kasvu protsendi tõenäoliselt õigesti, aga hea meelega muidugi kontrolliks. Aastate perspektiivis on kohalike teede jaoks antav raha ikkagi kasvanud. Ma ei julge öelda, et on olnud aeg, kus üldse ei anta, aga põhimõtteliselt on kohalikud teed ju omavalitsuse funktsioon. See on selline riiklik vastutulek, et seda raha üldse antakse. Sellega mindi vahepeal päris lahkeks, nii et riiklikud teed hakkasid kannatama. Keeruline jagamine, aga samas rahakott on väga-väga suur, teedele läheb 4,5 miljardit.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus, Jaanus Marrandi, palun!

Jaanus Marrandi

Täna! Lugupeetud härra rahandusminister! Kahtlemata on selle eelarvega suur töö ära tehtud ja selle eest tõsine tunnustus teile! Samas, kui vaadata seletuskirjast sisemajanduse kogutoodangu prognoose, võib-olla maksulaekumise prognoosi ja eelarve tuleviku prognoosi, siis on näha, et Eesti riiki ootavad ikkagi pikemate aastate jooksul ees üsna keerulised ajad. Ühiskondlikud ootused, teatud sotsiaalmajanduslikud ootused on lähema paari-kolme aasta jooksul üsna selges vastuolus meie eelarve poliitiliste võimalustega. Nii on vähemalt siit seletuskirjast võimalik välja lugeda. Selgelt on ka näha, et ega neid maksutuluseid meil tulemas ei ole, ja võiks järeldada, et maksupoliitiliselt on Eesti üsna ummikusse jooksnud. Kuidas kaugemas perspektiivis saaks maksupoliitika vastuolusid lahendada? Muidu ei suuda me täita eelarvet nii, nagu vaja on.

Jürgen Ligi

Aitäh! Maksupoliitika ei ole kuidagi kulutamise vastuolus, sest selle eesmärk on koguda makse, mida kulutada. Kui te räägite puudujäägist, siis eelarvestrateegia ei kinnita, et eelarve struktuuriline probleem oleks nii tõsine, kui on see väline pilt, et meil on miinus eelarves suurem kui see sisuline miinus, juhul kui me taandame majandustsüklite mõju. Nii et me oleme struktuurilises tasakaalus tõenäoliselt juba ülejäämisel aastal.

Küll aga on vananemise riskid kogu vanas maailmas tõepoolest suuresti arvestamata. See on tõesti mure. Kui te küsite, kust ma alustaksin, siis ma viitaksin jälle autoriteetidele, sest mina ei ole kindlasti Riigikogule väga suur autoriteet – ise ju teie hulgast pärit. Olin paar nädalat tagasi diskuteerijana ühel väga kõrgetasemelisel paneeldiskussioonil ja seal kõlas minu jaoks täiesti ootamatutest suudest väga eestilik seisukoht ja väga minulik seisukoht, et kõige valutum viis rahastamist parandada on kaotada maksusoodustused. See on kõige valutum ja sellest tuleks alustada. Nii on see olnud ka riigiti, et need kaotatakse, vaatamata sellele, mis sõjad toimuvad, ja kui veel on vaja, siis tõstetakse käibemaksu, tarbimismakse. On mindud ka varamaksude kallale, aga varamaksude kohta pean ma ütlema, et meie varad on väga koormatud laenudega, ja seepärast mina seda kardan. Ühtegi varamaksu

ma kindlasti välja ei pakuks. Ma arvan, et Eesti ei ole olukorras, kus ta peab neid kehtestama, see on väga ränkade tagajärgedega, sest tihti ei kata tulud ära neid kulusid, mida varad põhjustavad.

Kui siin kurdeti vanemahüvitise üle, siis ma tahaksin kuulata ikkagi ausat kurtmist. Siin räägiti tuludetsiilidest – minge ühe väikelapse koju ja mõelge selle peale! Vaadake sellele emale ja sellele perele otsa, mis murede otsas nad on lihtsalt põhjusel, et inimene, kes on maksnud hulk aega korralikult makse, on võtnud aja maha, pärast hakkab ta ju uuesti maksma. Ma ei saa aru, miks te neid kogu aeg hirmutate. Selle asemel tunnistage üles, et veel hullemini, kui nii tohib üldse väljenduda, eba-proportsionaalsemalt jaguneb eluasemelaenu intressi soodustus. Seda saavad ainult kõige jõukamad. See on kõige suurem maksuprobleem, millest tuleks alata. See on asi, mis kütis meil kinnisvarabuumi, ajas hinnad täiesti põhjendamatult üles. Rahaline võit peredele oli tühine. See jagunes väga ebäühtlaselt, paarile jõukamale detšiilile. See on jällegi üks asi, mida ma iga kord pean kommenteerima OECD-le, IMF-ile, Euroopa Komisjonile. Ma kohtun nendega regulaarselt, seal on parimad analüütikud, keda meil iseenda omade kõrvale võtta on. Tulge paati, hoiame ära järgmise kinnisvarabuumi ja kohendame eelarvemiinust! Selle raha saaks tõesti anda sotsiaalselt täpselt ka hädavajajatele eluasemekuludeks või näiteks toimetulekutoetuseks. Võime teha sellise muudatuse kohe selle eelarve menetlemise käigus ja mina ütlen, et see oleks õilis tegu. Aga ma arvan, et valimised segavad.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus, Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh, proua juhataja! Austatud minister! Minu eelmisele küsimusele, mis puudutas rahvusringhäälingu eelarvet, te vastasite, et ma valetan. Kasutasin siis vahepealset aega ja otisisin interneti avarustest üles selle meili, mis te 3. veebruaril rahvusringhäälingule saatsite. Seal te väljendate oma rahulolematust selle üle, kuidas "Aktuaalne kaamera" käsitles eluasemelaenu intressidega seotud teemat. Tsiteerin teid: "2009. aastal maksis too maksusoodustus kinnisvarabuumile 580 miljonit. Palju

too rahvusringhäälingu eelarve oligi? Palju maksab uus maja või palgafond? Kas teie olete seda raha vähem väärt, et pean selle muu hulgast teilt kokku hoidma?" Kirja lõpus lubategi, et leiate need kokkuhoiuvõimalused. Te ütlesite, et ma valetan, ja see on väga ränk süüdistus. Ma küsin nüüd, kas te olete oma lubaduse ellu viinud ja rahvusringhäälingu eelarves kajastuvad ka need lubadused eelarvet koomale tõmmata?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kui te lugesite sealte välja mingisuguseid lubadusi, siis nii palju võiksite aus olla, et võtate stenogrammi ja võrdlete seda teksti, mida ma ei saa kontrollida, enda väljendatud tekstiga. Ma väidan: te valetasite. Ma olen korduvalt seletanud, mis oli selle isikliku meili sisu. Ma olen seda korduvalt seletanud! Ärge ehtige ennast nende sulgedega! Võõrast kirjavahetust ei ole üldse ilus kommenteerida, ammugi aasta hiljem.

Aseesimees Keit Pentus

Toivo Tootsen, teine küsimus, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Lugupeetud minister ja kauaaegne kolleeg! Küsimuste voo algul sa mainisid, et näiteks aktiivsete tööturumeetmete jaoks on järgmisel aastal eraldatud tunduvalt rohkem raha kui eelmise kriisi ajal. Usun seda täielikult, sest eelmise kriisi ajal, 6-7 aastat tagasi oli ka eelarve 2-3 korda väiksem kui praegune eelarve. Teiseks, siis ei olnud neid Euroopa Liidu toetusrahakesi nii palju. Ma küsingi nüüd, kui palju järgmise aasta eelarvest läheb aktiivsetele tööturumeetmetele ja kui palju sellest rahast tuleb Euroopa Liidu fondidest.

Jürgen Ligi

Veel kord, kui te tahate, et ma leiaksin siin üksikuid ridu, siis me jääksimegi siia. Mul on selle kohta isegi memo olemas, ma tean täpselt, kus see on, aga ma tean ka täpselt, et see ei ole mul kaasas. See paberite lehitsemine ei ole minu arust kõige praktilisem asi. Kui on tõsine huvi, siis ei pea minister aitama teid selle raamatu lehitsemisel. Praegu mälu lihtsalt petab ja aeg ei võimalda seda välja otsida. Aktiivsed tööturumeetmed, vaatame, mis siin toimub. Suurusjärg on null koma protsenti

SKT-st, seda arvutatakse tegelikult ... Mulle tuuakse spikker. Umbes 400 miljonit krooni on, pool protsenti SKT-st.

Aseesimees Keit Pentus

Jaak Aab, esimene küsimus, palun!

Jaak Aab

Täna, austatud juhataja! Täiendava kokkuvõtteks valitsussektori eelarvepositsiooni parandamiseks peatati alates 1. juulist 2009 poolteiseks aastaks kogumispensionide sissemaksed. Vastav kulu on 2011. aasta eelarves kavandatud summas 1,2 miljardit krooni ehk nad taastatakse teatud osas, mitte täielikult. Kui suur on tulevaste aastate kulu sellele? Riik on võtnud selle tõesti pikaajalise kohustuse. Kuidas te hindate, kas me suudame selle täita sellise graafikuga, nagu praegu on ette nähtud?

Jürgen Ligi

Aitäh! See on 2012. aastal umbes 2,5 ja siis vist aastast 2014 tuleb veel 1 koma millegagi miljardit otsa, mul ei ole seda tabelit selle eelarve kontekstis mõistagi kaasas ja ma ei suuda nii kiiresti reageerida. Aga ma usun, et te olete väga täpselt kursis. See on suur koormus. Kui tahate kuulda minu isiklikku arvamust, siis samba sissemaksete peatamine on leidnud järgimist ja seda peetakse mõistlikuks, seda käsitletakse kui sundsäästmist raskel ajal. Aga et seda minnakse tagantjärele "kompenseerima", see minu arust mõistlik idee ei olnud. Minu arust ei ole normaalne, et me teeme näo, nagu suudaksime kriisi endale massiliselt kompenseerida. Kriis jätab korvamatu haava ja seda ei ole mõtet püüda rahaliselt kinni toppida, tuleb elada uutes oludes. Aga see on riigi lubadus ja ma ei sea seda kahtluse alla. Meie kohustus on teha järgmised eelarved vastavalt sellele lubadusele ja kõik muud valdkonnad kannatavad selle all.

Aseesimees Keit Pentus

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Täna, proua juhataja! Austatud minister! Omavalitsused on olnud pidevalt hädas projektide kaasfinantseerimisega. Te olete kindlasti eelarve ettevalmistamise käigus teinud analüü-

se ja teate, et kaasfinantseerimise pärast jäävad ära mitmed projektid ka 2011. aastal. Kas teil on ülevaade, kui suur võiks see osa olla rahaliselt, kui palju omavalitsustel jääb kaasfinantseerimise pärast projekte teostamata?

Jürgen Ligi

Aitäh! Sellel numbril ei ole piiri, see on nii, et kellel raha ei ole, see ei ehita. Antakse ikkagi neile, kellel on jõudu ja oskusi raha kasutada, on kaasfinantseerimine ja on ka mõistlik idee. Nii ongi, seda võib lõputult venitada. Samas on riigil ka valmis mõeldud retsept, kuidas veeprojektide puhul omavalitsustele appi tulla, isegi juhul kui nad on ennast lõhki laenanud. Mis puudutab 60% laenupiiri ja veel enam seda 100% laenupiiri, mis hakkab kehtima 2012. aastal, siis nende omavalitsuste arv tegelikult suur ei ole. Küsimus on lihtsalt, kui suurt tükki nad lähevad hammustama, üle 60% laenu probleem on paarikümnel omavalitsusel, kui ma ei eksi, siis 25-l.

Aseesimees Keit Pentus

Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Härra minister! Minule meeldib teie ettekanne oma tööpuhta ideoloogia ja maailmavaate poolest. Ei jahu te siin mingit roosamannat ega niisugust kunstlikku sotsiaalsust nagu peaminister, te ütlete otse välja, nii nagu see teie maailmavaate järgi on. Kuid minu küsimus on regionaalprogrammi kohta. Setumaa, Kihnu ja Peipsiveere on endiselt elus, kuid aastate eest oli siin ka saarte programm. Ma arvan, et nii nagu need piirkonnad, kes kahtlemata vajavad toetust, vajavad seda oma elu arendamiseks ka saared. Saareelu on juba kord selline, nagu ta on, nagu te isegi väga hästi teate, kuigi olete sealt ära tulnud. Kas selle programmi taastamist on kaalutud? Ja kui ei ole, siis mis te sellest arvate?

Jürgen Ligi

Aitäh küsimuse eest! Saarte programm on nüüd küll hea küsimus regionaalministrile. Ma ei püüa teha tarka nägu, et ma seda tean. Saarte programmi sisu ma tean üsna ebatäpselt, aga saarte poliitika suhtes on mul mitmesuguseid mõtteid. Ma nägin rõõmuga, et näiteks Saaremaa on majanduse edetabelis Eesti maakonda-

de seas tõusma hakanud, Hiiumaa kahjuks on langenud. Kahjuks on muidugi pisisaarte suhtes hakatud siin ka ebarealistlikke ootusi heietama, et seal, kuhu keegi on kolinud, tuleb muudkui midagi tagada. Aga see on vana vaidlus. Ma ei oska saarte programme detailselt seletada, aga ma arvan, et siin tuleks ikkagi rakendada kainet meelt ja mõelda, mis mingi asi maksab, mis kuskil elamine maksab, kas me jaksame kõike kinni maksta, võtmata ära saarel elamise eeliseid.

Aseesimees Keit Pentus

Eiki Nestor, teine küsimus, palun!

Eiki Nestor

Minister ei peaks ka küsimustele vastates väsimat. Siin oli üks küsimus kuluridade ühendamise kohta. Kultuuriministeeriumis on avalik-õiguslike isikute kuluread ühendatud, näiteks rahvusringhääling, rahvusraamatukogu ja Estonia ooperiteater on nüüd ühe rea peal. Ministri vastusest sellele küsimusele võis järeldada, et see annab kultuuriministrile võimaluse vajaduse korral nende kolme avalik-õigusliku suuruse vahel raha ümber tõsta, nii nagu ta õigeks peab. Kas see oligi siis eesmärk?

Jürgen Ligi

Ei, härra Nestor, te moonutate mu sõnu. Ma lõpetasin sellega, et ma ei oska kindlalt öelda, kas see argument võiks sellel juhtumil oluline olla, pigem mitte. Umbes selline oli mu sõnastus. Ja argumendina ma tõin juhtumid, kus ERR näiteks tunnistas, et see projekt ei teostu sel aastal, et teeme seda järgmisel aastal, et võib-olla üleviidavatest kuludest ei piisa jne. Tegu oli hüpoteetilise olukorraga. Aga mu enda usk on see, et ükski kultuuriminister tegelikult ei kaalu ümbertõstmist. See võib juhtuda ainult sel juhul, kui kaks neist kokku lepivad, üks ütleb, et tema ei jõua ära kulutada, teeme siin valitsuse otsusega ümbermängimise, Riigikokku ei jõua enam minna – see on selline olukord. Aga ma ütlen, et see kaalutus kehtib pigem hoopis teistsugustes olukordades, väga tihti see kehtibki. Aga avalik-õiguslike juriidiliste isikute puhul, ma usun, ei juhtu seda pigem kunagi. Ma arvan, et need piirid on selged. Nii on ka kõrgkoolid asja omavahel ära jaganud, nad teavad täpselt, kelle eelarve kui

suur on. Ma usun, see kõik on seletuskirjas ilusti kirjas. Nii on jäänud ja kunagi pole olnud kobisemist, et keegi on tagaselja avalik-õiguslikelt isikutelt ära võtnud. Avalik-õiguslikelt tagaselja, mõelge! See ei kõlba!

Aseesimees Keit Pentus

Karel Rütli, palun!

Karel Rütli

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud minister! CO₂ kvoodi müügist on planeeritud saada eelarvesse tulu üle 2 miljardi krooni. Ma olen aru saanud, et koostatakse justkui nimekiri, pannakse pingeritta objektid, mida hakatakse CO₂ kvoodi müügist saadud tuludest rahastama. Palun, kas te selgitaksite veel kord, millal, kes ja kus otsustab, milliseid objekte hakatakse rahastama.

Jürgen Ligi

Aitäh! Sel teemal on muidugi käinud kibe töö pikka aega. Rahandusminister isiklikult sellega ei tegele. Bürokratlikult käib see niimoodi, et kvoodi müügi korraldamise on võtnud enda kätte Riigikantselei eksperdid. Koostöös müügi korraldajate seltskonnaga eelkõige Rahandusministeerium koondab neid projekte. Seda tööd me alustasime juba eelmisel aastal, järjestame neid ja langetame lõpuks otsused. See koostöö on hästi sujunud. Nende projektide ettevalmistamisega on tegelikult tuli taga. Haridusministeerium muutis näiteks oma investeringuid viimases lõpus hästi kiiruga, lihtsalt selgus, et kui üldiselt eelarves pitsitab, siis CO₂ rahaga ei pitsita. See töö käib, kui te tahate sellest täpsemat ülevaadet saada, siis seda võib mõnes Riigikogu komisjonis täiesti presenteerida, see on väga loogiline huvi.

Aseesimees Keit Pentus

Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Aitäh! Austatud ettekandja! Kui üldiselt võitlevad põhiseaduslikud institutsioonid oma tegevuse õigustamise ja rahastamise pärast üsna kirglikult ja põhjalikult ning annavad ka Rahandusministeeriumile aru, milleks nad raha tahavad, mida teha ja kui palju kulutada nad kavatsesid, siis sellise üheisikulise institutsiooni, nagu seda on Vabariigi President, kel-

lest on ka palju juttu olnud, nii tema isikust, tegevusest kui ka viimasel ajal tema esindatusest, tegevuskulud eelarves on peaaegu 51 miljonit ja selle juures puudub igasugune sisu või tegevuse kirjeldus, välja arvatud õppelaenude tagasimakse 60 000 krooni. Milleks Vabariigi President kavatseb järgmisel aastal ca 51 miljonit krooni maksumaksja raha kulutada? Kuna meil ei ole teda võimalik küsitleda, siis ehk olete teie sellega kursis.

Jürgen Ligi

Aitäh! Kuidas see nüüd oligi? Kõigepealt te väitsite, et põhiseaduslikud institutsioonid võitlevad kirglikult. Ausalt öeldes minuga nad pole küll saanud kirglikult võidelda. Nad on saanud oma kulusoovidele üsna jahedaid vastuseid ja praktiliselt ei ole nendest soovidest midagi rahuldatud, sest need on olnud seotud tegevuskuludega. Investeeringute puhul või siis näiteks RKS-i maksete puhul on asi natuke keerulisem olnud.

Mis presidenti puutub, siis temaga ma isegi ei kohtunud sellel teemal, sest ta leppis nende vastustega, mis talle saadeti. Minul ei ole mingit kahtlust, et presidendi institutsioon läheb riigile maksma, läheb maksma inimeste, ekspertide, investeeringute, komanderingute ja kõige näol. Oleme sellele ka piiri peale pannud, et ta rohkem maksma ei läheks, aga vihje, et see oleks kuidagi raisku läinud raha – mina küll ei julgeks seda kinnitada. Ma näen ju presidendi tegevusi, minu arust on tegemist väärrika institutsiooniga.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus, Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Härra minister! Millalgi septembri lõpus kirjutas Äripäev, et riigi abikäsi aitas ootamatult täita Neinar Seli taskut. Mina mõtlesin, et jälle nad mustavad häid liberaale, ja pidasin seda jõhkraks laimuks. Aga asi on selles, et tegemist ei ole Neinar Seli taskuga, vaid selle Taskuga, mis on büroohoone ja kuhu Neinar Selile ootamatult saabus kohtute raamatupidamiskeskus. Ma loen eelarvest, et Justiitsministeeriumi personalikulude all on kohtute raamatupidamiskeskuse kulusid ootamatult suurendatud 1,4 miljoni krooni võrra. Tsentraliseerimine peaks ju

tähendama kulude vähendamist. Kuidas te selle läbi lasite? Ja kui te sellest midagi ei tea, ega see ei ole siis kuidagi selle Taskuga seotud?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ausalt öeldes selliseid kollaseid pealkirju mina ignoreerin. Ma keerasin lehte ja loobusin selle artikli lugemisest, see oli minu jaoks tülgastav. Aga oma ametikoha tõttu olin ma muidugi kohustatud järele küsima ja mulle kinnitati, et tegu oli konkursiga – ma ei tea, kas konkreetne ajaleht seda üldse ütles – ja et tegu oli väga ebavõrdsete pakkumistega, millest mõni oli küll odavam, kuid ei vastanud elementaarsetele nõuetele. Seal räägiti mingitest kommunikatsioonidest, mida ma ei hakanud kuulama. Aga kui majal ikka ei ole korralikke pistikuidki, siis ma saan täiesti aru, miks üks riigiasutus eelistab tänapäevast pinda. Ma ei sekku nendesse hangetesse põhimõtteliselt. Oleks väga tobe, kui ma seda teeksin, siis oleks selliseid artikleid ju palju rohkem. Aga ma ei saa ka ühelgi oma erakonnakaaslasel keelata oma vara välja rentida ja hankekonkurssidel osaleda.

Aseesimees Keit Pentus

Ester Tuiksoo, teine küsimus, palun!

Ester Tuiksoo

Täna, proua juhataja! Austatud minister! Ooperi- ja balletiteatri hooned on maailmas tavaliselt riikide uhkuseks. Eestil on samuti plaanis ehitada uus teatrihoone ja Estonia on üks väheseid teatrikollektiive, kes on käinud ka Riigikogus oma muret väljendamas. Kas te oskate öelda, kui palju on 2011. aasta eelarves eraldatud vahendeid selle hoone ehituseks?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kuna te nii ilusasti ja viisakalt küsite, siis ma kasutan selle võimaluse ära ja vastan sellele, mida mult enne ebaviisakalt küsiti. Ma olen kultuuriministri ees korduvalt püstitanud põhimõttelise küsimuse, mis on tema eelistused investeeringute osas ja kuidas ma saan aidata. Tema praegune eelistus on Eesti Rahva Muuseum, mida ma igati aktsepteerin ja mis ilmselt saab teoks. Aga ma olen talle vihjena öelnud, et minu arust väärib oma kaalult esimese kahe hulgas kohta ka ERR-i

maja. Ja mis puudutab neid inetuid etteheiteid, mis mulle on seoses selle teemaga tehtud, siis ma olen suhelnud ka ERR-i juhatusega ja nad saavad must väga hästi aru. Nad saavad väga hästi aru, miks ma kunagi selle meili kirjutasin, ja mulle on isegi öeldud, et see on sulatõsi, kui poleks olnud seda viimast lauset, mis oli kahemõtteline. Nii et ERR-i maja on minu jaoks kindlalt eespool kontserdimajast, mis on natuke kaugem tulevik. Ta peab valmima järjekorras. See on mu arvamus.

Ei kahtle, et kriitika Estonia kontserdisaali suhtes on erialaliselt põhjendatud, aga ta ajab ikkagi asja praegu ära. Kas see laialipillutatud rahvusringhääling ka ajab, selles ma kahtlen natuke rohkem. Ma arvan, et tarbijate hulk, mis televisioonil ja raadiol on, võib-olla siiski õigustab selle projekti lõpuleviimist enne uue kontserdimaja ehitamist. Ma olen lihtne mees, ma ei saa muusikast aru, ei oska seda hinnata. Telekat vaatan küll.

Aseesimees Keit Pentus

Karel Rüütli, teine küsimus, palun!

Karel Rüütli

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud minister! Te ei vastanud minu eelmisele küsimusele, kes, millal ja kuidas langetab otsuseid, kuidas CO₂ kvoodi raha hakatakse jagama. Minu arvates on kuidagi kahtlane, kui Riigikantselei koondab informatsiooni enda kätte. Ei tundu eriti veenev ja läbipaistev see protsess! Kas te ei karda, et tegemist on liiga suure poliitilise suvaga ja avalikkus võib järjekordselt hakata seda rahajagamist tõlgendama koalitsioonipoolse katuseraha jagamisega enne valimisi?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma üldse ei karda. Ma kardan pigem seda, et te ei viitsi kuulata, mis ma räägin. Sellel teemal käib kibe tegevus, kus ma bürokraatia mõttes võin olla ebatäpne. See, mida teeb Riigikantselei, on olnud müügi korralduse enda kätte võtmine. See, mida teeb Rahandusministerium ja mida teevad kõik teised ministriteeriumid, on projektide ehk kulupoole koondamine ja otsused langetatakse siiski valitsuse tasemel. Ma ei karda üldse, et siin sohki tehakse, ausõna ei karda. Nende projektide alusel oleme ju tegelikult esitanud ka riigieelarve seaduse, kus ikkagi juba arvestatakse CO₂

rahaga. Tõsi, meil ei ole hetkel juurde panna sellist täpset nimekirja, mis ei ole veel valmis. Kui te tahate sellest midagi ka tegelikult teada, siis, nagu ma ütlesin, toome selle mõnda komisjoni ja teeme ettekande, saan ka mina targemaks. Mina usaldan riigiaparaati ja ma küll ei usu, et keegi siin raha kõrvale paneb. Minul on prioriteetid mujal, ütlen ausalt, umbusaldamise koha peal minu prioriteet ei ole.

Aseesimees Keit Pentus

Peep Aru, palun!

Peep Aru

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Kasutan sulle arusaadavat sporditerminoloogiat: kas tänase poolmaratoni lõpuks on midagi jäänud ka kripeldama, mida sa tahaksid veel täiendada?

Jürgen Ligi

Eks kipitab siit ja kipitab sealt – eks aastad, mis seal salata. Aga eelarve teemal on minu hing küll hästi rahul ja mul on selles mõttes hea meel, et arutelu on olnud valdavalt viisakas, mida ta ka enne valimisi peaks olema.

Aseesimees Keit Pentus

Austatud minister, suur tänu! Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh ettekande ja küsimustele vastamise eest! Rahanduskomisjoni ettekandeks on hea meel paluda Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni esimees Taavi Rõivas. Palun!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Rahanduskomisjon arutas järgmise aasta riigieelarvet 12. ja 19. oktoobril. Algataja esindajana tutvustas eelnõu mõistagi rahandusminister Jürgen Ligi, aga meil on juba toimunud ka detailsem kohtumine regionaalvaldkonna rahastamise teemal regionaalminister Siim Valmar Kiisleriga. Vastavalt opositsioonisaadikute ettepanekutele on kavas ära kuulata veel keskonnaminister ja majandus- ja kommunikatsiooniminister, nad mõlemad siis enne eelnõu teist lugemist.

Aruteluteemad ja küsimused komisjonis puudutasid eeskätt järgnevat. Investeeringute kasv, mis teadupärast on üle 16%. Investeeringute maht järgmise aasta eelarves ületab 16

miljardit krooni. Kuna sellekohaseid küsimusi on täna siin juba esitatud, siis ma seda pike-malt ei kommenteeriks. Komisjonis pälvis elavat huvi informatsioon, et järgmisel aastal langeb maksukoormus 0,6% võrra, ja see ei ole mitte üksik langus, vaid tänaseks tehtud otsuste tulemusena on ette näha maksukoormuse languse trendi järgnevatelgi aastatel, lisaks võimalikud poliitilised otsused, mis võivad loomulikult ka tulla.

Juttu oli välisvahendite kasutamisest. Seda teemat puudutas tänase arutelu käigus vähemalt hea kolleeg Jaan Õnapuu, kui mitte teisedki. Ehk siis kõne all oli hüpoteetiline olukord, kui 2013. aasta lõpuks on kõik välisvahendid ära kasutatud ja järgmise finantsperspektiivi jooksul ei peaks enam välisvahendeid eraldatama. See küsimus sai kaheosalise vastuse. Esiteks ei ole põhjust kahelda, et ka järgmises finantsperspektiivis on Eestil, ütleme siis, järelejõudmise investeeringute tegemise vahendid kindlasti olemas. Sellest mahust on täna võib-olla vara rääkida, aga ta ei ole kindlasti suurusjärgu võrra väiksem kui seni. Teiseks ei ole ju investeeringute taseme hoidmine eesmärk iseeneses. Kui ükskord saab üks või teine märkimisväärne investeering tehtud, olgu selleks siis kas või neljarealine Tallinna–Tartu maantee, ütleme, Tallinnast kuni Mäoni, siis on ju selge, et lähema 10-20 aasta jooksul seda tööd uuesti teha vaja ei ole. Ehk siis ideaalis on need investeeringud ikkagi sellised, mis jäävad kestma pikaks ajaks, me ei pea neid iga aasta üha uuesti ja uuesti tegema.

Teemaks tuli ka *top-up*'i üleminev 82 miljoni krooni, mis puudutab seda, et ühel aastal jäi *top-up*'i summa aasta lõpus üles. See on justkui pärandina aastast aastasse nihkunud ja jääb Põllumajandusministeeriumil igal aastal välja maksmata, see kantakse üle kohe järgmise aasta alguses. Sellele teemale üheselt head lahendust komisjon seni veel leidnud ei ole, aga võimalik, et me tegeleme sellega edasi.

Teemaks oli ka riigieelarve läbipaistvus ehk osa komisjoniliikmete väitel on riigieelarve esitatud vähem lahtikirjutatuna. Toodi esile, et ministeeriumide lõikes on see erinev. Positiivse näitena toodi Kultuuriministeeriumi, negatiivset näidet eraldi ei nimetatud. Siinkohal ma juhiksin kõikide kolleegide tähelepanu aga sellele, et kui te võtate eelarve kõrvale ka väga

põhjaliku seletuskirja koos lisadega, siis peaks saama valdavale osale küsimustest ikkagi vastused. Ja kui seletuskirjast, mis on tõesti üsna mitme sentimeetri paksune, on ebamugav otsida ja mõned tabelid on liiga väikesed, siis kasutage elektroonilist versiooni, mis on kättesaadav Riigikogu intranetist ja avalikkusele kättesaadav parlamendi kodulehelt. Ma võin oma kogemusest öelda, et sealt ei ole otsinguga küll ükski asi jäänud üles leidmata. Kui on põhjalikke metoodilisi ettepanekuid, siis nendest me võime rääkida, aga oma isikliku arvamusena ütleksin siiski, et kui esitada eelarve veel paksemana, kui see eelarve praegu siin koos seletuskirjaga on, siis võib väga paljudel kolleegidel tekkida tõsiseid probleeme selle läbilugemisega. Sest tõepoolest, ka praegusel kujul selle otsast lõpuni läbilugemine võtab, kui mõttega lugeda, nädala kohe kindlasti.

Eraldi küsiti Energia- ja Kliimaagentuuri kohta, millele teadupärast eraldati vahendeid 2009. aasta lisaeelarvega. Ei 2010. ega 2011. aastal eraldi vahendeid ette nähtud ei ole. Üks hästi põhimõtteline küsimus, mille esitasid eeskätt sotsiaaldemokraadid, oli see, miks on järgmise aasta riigieelarve defitsiit just nimelt 1,6%. Selle küsimuse foon oli minu tagasihoidlikul hinnangul see, et kas ta ei võiks olla näiteks 2,8 või et Maastrichti kriteeriumide sissemahtumiseks võiks see defitsiit olla ka suurem. Vastus, mille minister andis, oli see, et meie eesmärk on tulla miinusest välja ja me oleme arvesse võtnud, et tegevuskulud on külmutatud. Samas me oleme sunnitud ette nägema vahendeid pensioni teise samba taastamiseks, mis on käesoleva aasta eelarvega võrreldes väga suur täiendav kulu. Samuti on soov viia alustatud investeeringuobjektid maksimaalselt lõpuni. Valitsus on väga selgelt välja öelnud ka eesmärgi jõuda hiljemalt 2013. aastal eelarvega tasakaalu. Ehk siis see vastus on selline, et kui tahes pisike defitsiit on ikkagi defitsiit ja seda ei maksaks suurendada ajal, mil Eesti majandus kõikide prognooside järgi, nii kodu- kui võõramaiste prognooside järgi, kasvab Euroopas ühena esimeste hulgas või on Euroopa ühe kiireima kasvuga, mis Eesti Panga hinnangul on veelgi suurem kui selle prognoosi järgi, mille põhjal me eelarve tegime ehk siis Rahandusministeeriumi suvise majandusprognoosi järgi. On väga küsitav, kas meil oleks moraalset õigust sellises olukorras eelar-

ve defitsiiti kasvatada. Nii et selles mõttes on see eelarve väga selge samm tasakaalule lähemale. Isegi kui tänavu teatud struktuuriliste erisuste tõttu on eelarve defitsiit veelgi väiksem, mis loomulikult on meile positiivne uudis, ja järgmisel aastal ta justkui suureneks, siis arvestades seda struktuurilist olukorda on järgmise aasta eelarve samm tasakaalule lähemal.

Eraldi teemaks oli ka ettevõtetelt väljavõetavate dividendide hulk, mis nagu täna siin juba öeldud, on 25% väiksem kui käesoleval aastal. Ka käesoleval aastal ei võetud kogu ärikasumi ulatuses kõikidest ettevõtetest dividendide välja, järgmisel aastal on see arv umbes 2/3 ettevõtete kasumist. Ja kui me vaatame neid strateegilisi dokumente tuleviku kohta, siis varadelt saadavate tulude osakaal väheneb lähematel aastatel veelgi. Nii et ilmselgelt need otsused, mis olid vajalikud eeskätt 2009. ja 2010. aasta eelarve kontekstis, ei kordu samas ulatuses lähitulevikus.

Rahanduskomisjon langetas järgmised otsused: võtta eelarve päevakorda 20. oktoobril, lõpetada esimene lugemine ja määrata muudatustettepanekute tähtajaks kümme tööpäeva, st 3. november kell 18. Selle poolt oli 10 rahanduskomisjoni liiget ja vastu 1. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Taavi Rõivas! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Kadri Simson Keskerakonna fraktsiooni esindajana! Kaheksa minutit.

Kadri Simson

Head kolleegid! Lubage mul alustuseks tunnustada rahandusministrit ja eelarve kokkupanemisel osalenud ametnikke. Nad väärivad tunnustust selle eest, et 2009. aasta tõmbumine on asendunud plaanipärase tegevusega, ja kindlasti väärivad nad tunnustust ka selle eest, et nad on riigi võimalikke tuluallikaid planeerinud 1,5 miljardi võrra konservatiivsemalt, kui eelarve lõpuks meile siia laua peale tuli.

Aga me oleme täna olukorras, kus me saame vaadata tagasi ja öelda, et Eestil on seljaga rasked ajad. Raskemad kui enamikul Euroopa riikidel. Kolm aastat majanduslangust

on nõudnud Eesti inimestelt erakordselt palju mõistvust, kannatlikkust ning valmisolekut loovutada märkimisväärne osa oma senisest sissetulekust. Me elasime üle Euroopa ühe kiireima majanduslanguse ja siin riigis on olnud valitsusel julgust otsustada. Kuid vajaka on jäänud valmisolekust mõelda väljapoole oma kitsast maailmamullist, sest enamik Euroopa riike on seadnud kriisis esikohale inimesed, meie valitsus aga eelarve. Puudu jääb ka arusaamisest, et mitte kõik Eesti inimesed ei teeni väga kõrget palka, mis annaks neile vajaliku puhvri kriisiaja kärbeta üleelamiseks. Arusaamine, et viimastel aastatel lisatud maksukoorem on paljudele peredele liiga raske kanda, aitaks seda eelarvet märksa inimnäolisemaks muuta. Ja vaadates praegu siin saalis ringi, on ilmne, et meil on puudu veel ühest asjast, ja ma arvan, et see on kõige vähem andeksantav. Puudu jääb lihtsast huvist selle eelarve vastu, mis mõjutab järgmisel aastal kõigi Eesti inimeste elu. Ma arvan, et kõige ilmekam näide selle kohta on üks pilt, mis tehti siin saalis, kui peaminister andis eelarve Riigikogule üle. Üks esimeses pingis istuv noor Raplamaa saadik vaatas sellel ajal huvipuudusest hoopis kallite BMW-de pilte. Ka praegu ei ole huvi nendes ridades ülearu elav olnud.

Aga mis selles eelarves endas puudu on? Ma kardan, et see eelarve ei paku lahendust, kuidas kriisist välja tulla. See eelarve pakub paigalseisu. Ta pakub sellesama jätkamist, mis meil juba sellel aastal mureks on olnud. See eelarveprojekt ei anna inimestele võimalust tõusnud hindade, vähenenud sissetulekute ning kärbitud toetuste olukorras toime tulla. Me ei saa vaadata ükskõikselt pealt, kui sellise paberi peal hästi välja nägeva eelarve hinnaks on, et Eesti arengu jaoks olulised otsused lükatakse määramatuks ajaks edasi.

Riik, mis oma inimestest lugu peab, ei saa rahulduda meie lihtsakoelise maksusüsteemiga, mis koormab väiksema sissetulekuga inimesi nii, et nad seda koormat kanda ei jõua, ja jagab hüvesid kõige jõukamatele. Me ei saa rahul olla sellega, et kaudsete maksude ränk tõus möödunud aastal, mis asetab maksukoormuse ebavõrdselt just kõige nõrgemate inimeste õlgadele, nüüd põlistatakse. See koormus langeb ebaõiglaselt just pensionäride ja lastega perede õlgadele. Seetõttu on imelik siin saalis

kõlanud valitsuspoolne väide, et seekord makse ei tõsteta. Neid makse tõsteti juba möödunud aastal, neid tõsteti mitu korda enam, kui vaja oli.

Peaminister ironiseeris eelarvet üle andes, et loomulikult tulevad eelarve tulud kodanike taskust. Kuid olukorras, kus viimase aasta eelarveotsused on just väiksema sissetulekuga inimeste eelarved viinud sellisesse seisusse, et juba esmavajalikkugi ei saa endale lubada, ei saa peaminister hoobelda sellega, et ta püüab eelarve tasakaalu küsimustes maailmameistri tiitlit. Tuleb vaadata, kelle kanda on pandud eelarvekoormus. Need tulud tulevad täna eba võrdselt, just väiksema sissetulekuga inimestelt.

Ma pean paraku ütleva, et see eelarve ei paku lahendusi ka meie ees seisvatele kõige valusamatele küsimustele. Tööpuudus säilib kõrgena, samas kui lisatud aktsiisid ja käibemaks tekitavad jätkuvalt survet hindu tõsta. Eestil on sellel aastal tööga hõivatute tase taasiseseisvusaja madalaim. Ärge tulge mulle rääkima, et tööta inimesed on ise süüdi! Eesti tööturupoliitika on Euroopa üks alafinantseeritumaid ja meie noorte tööpuudus ulatub 40%-ni. Ja need noored on need inimesed, kellest sõltub Eesti tulevik. Me ei ole nii suur riik, et võiksime töajuga pillavalt ringi käia, aga need inimesed on kasutamata ressursid. Minu küsimus rahandusministrile oli siin, et kui rohkem inimesi saaks rakendust, kui hea mõju oleks sellel riigieelarvele. Ja tõepoolest, hõive mõju eelarvele on kindlasti märkimisväärne, sest see aitaks inimesed abivajaja staatusest välja ja neist saaksid maksumaksjad. Täna vajavad nad aga abi ja tuhande krooniga, mis on toimetulekutoetuse määr, ei saa hakka ma mitte keegi. Sellega ei ole võimalik ära elada juba sel aastal, sellega ei ole võimalik ära elada tuleval aastal, kui on eurohinnad. Muidugi on lihtne öelda, et teisiti ei ole lihtsalt võimalik, ja siis mõtlemine ära lõpetada. Tegelikult on küsimus meie prioriteetides.

Mis puudutab seda, et raha ei ole, siis ma tuletaksin meelde vana tarkust, et iga suur asi koosneb väikestest asjadest. Eelarve seletuskirjas on paljud väikesed kulud peidetud, kuid me oleme selle valitsuse ajal näinud ühte sellist seika. Igal valitsuse ametisoleku aastal on eraldatud 2 miljonit MTÜ-le Eesti Omanike Keskliit. See on üks MTÜ, mida kasutavad

mõned Riigikogu liikmed päris häbematult oma isiklikuks valimiskampaaniaks. Kui sellised killud kokku korjata, siis näebki, et mõnes mõttes on siin saalis raha ülegi.

Keskerakonna fraktsioon teeb omalt poolt riigieelarve seaduse eelnõusse kindlasti muudatusettepanekuid. Me teeme muudatusettepanekuid, mille siht on aidata inimestel toime tulla, näiteks ettepanek alandada toasooja käibemaksu. Me teeme ettepanekuid toetada neid inimesi, kellel pole enam mitte kuskilt kärpida, kelle toimetulek on juba täna juuksekarva otsas. Meie jaoks on esmatähtis nii inimeste kui ka valdade ja linnade eelarve tasakaal. Meie jaoks on olulised lahendused, mis aitavad meil kriisist välja tulla ilma inimvara ülemäärase kaotuseta. Ja kui eelarve lõppversioonis on see saavutatud ja me näeme, et koalitsioon mõtleb meiega kaasa ning on avatud diskussioonile, on Keskerakonna fraktsioon valmis ka eelnõu toetama. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Ma palun kõnepulti kolleeg Eiki Nestori Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Juhuks, kui ma lähen hoogu, palun lisaiega!

Esimees Ene Ergma

Igaks juhuks kaheksa minutit.

Eiki Nestor

Aitäh! Ma üldiselt arvan, et selle aasta riigieelarve koostamine läks sama rahulikult kui see arutelu siin. Tavapärasest debatti teemal, miks te kuskile liiga vähe juurde lisasite, ei olnud ja ei olnud ka tavapärasest debatti, miks te kuskilt liiga palju ära võtsite. See annabki tunnistust, et eelarvet oli selles mõttes lihtsam teha, et midagi ei olnud jagada ja midagi ei olnud ka maha võtta.

Sellegipoolest tulen uuesti ühe põhimõttelise küsimuse juurde ja selle põhimõttelise küsimuse nimi ongi see miinus 1,6% SKT-st, et miks see on eesmärk. Ma siin võib-olla noore Riigikogu liikmena käitusin üleannetatult, et ma pakkusin ministrile võimalust kasutada ühte poolt, see on siis investeringuid. Ministri

vastus oli, et meil on investeeringuid niigi palju.

Milline on tegelikult valik? Valik on see, et kui meil praegu põhineb kogu kasv ainult ekspordi kasvul, kas me ei võiks siis mõelda selle peale, et me sisetarbimise toetamisest riigieelarve kaudu mingit pidi võidaksime ja võitu saavutame? Nii languse ajal kui ka selles eelarves on ainukene moodus, mida me kasutame, investeeringud. Ka väga mõistlik moodus ja seda tuleb kiita! Aga peale selle on ju ka muid mõistlikke võimalusi. Hea küll, Eesti on väike riik ja me ei saa kasutada võib-olla kogu seda arsenali, mis on Saksamaa, Prantsusmaa või Briti poliitikutel, aga mingid võimalused on ju meilgi! Ehk tegelikult see 1,6% SKT-st kui suurus jääb mulle ikkagi veel siiamaani arusaamatuks, sest ruumi, ka näiteks vähemalt 1% SKT jagu, astuda samme, mis elavdaksid meie majandust sisetarbimise suurendamise näol, on. Neid samme me täna kuskil ei näe. Ja võimalusi on ju seal mitmeid.

Teine meie jaoks oluline teema on, et mille abil see 1,6 saavutatud on. See on seotud mingit pidi ka järgmise eelnõuga, aga ma loodan, et Riigikogu saab täie tervise juures olles väga hästi aru, et keskvalitsuse ja kohalike omavalitsuste miinus on suurem kui 3% sisemajanduse kogutoodangust. Selle 1,6-ni me oleme tegelikult jõudnud sel teel, et me ei luba haigekassal kasutada reserve ja et me töötuskindlustusse kogume raha hetkel, kui sealt peaks rohkem välja maksma, kui sinna sisse läheb.

Kiita tahaks ka valitsust, nii nagu kombeks on. Kogumispensioni maksete taastamine on kindlasti positiivne osa sellest eelarvest. Palun vabandust kõigilt neilt lugupeetud rahvasaadikutelt ja muidu poliitikutelt, kellega sellel teemal paar aastat tagasi debatti pidasime ja kelle ideed kogumispensioni katkestamise osas olid mõnevõrra teistsugused. Kõigil, saage aru, oli kartus, kas sissemakse sinna kogumispensionisse ikka taastub või mitte, et mine tea, võib-olla lükatakse veel edasi ja veel edasi. Ilmselt on tollaegne mõte, et ju on 1. jaanuar 2011 sissemaksete taastamiseks kõige sobilikum kuupäev, millest poliitikutel ei õnnestu mööda vaadata, osutunud õigeks. Selles mõttes on asi õige ja valitsust tuleb selle sammu eest kiita! Kuigi taastatakse pooles määras, aga see taastamine on kogu arutatava eelarve kõige positiivsem asi.

Kriitilise poole pealt rääkides on mulle aga täiesti üllatuseks, et valitsus on käitunud samamoodi kui üks linn. Too küll kiirustades. Ma usun, et me ilma mingi kuluallikata, mida ju vaja ei ole, võiksime siiski omavahel kokku leppida. See küsimus, millised eelarveread on kokku kirjutatud ja millised lahti kirjutatud, on alati olemas. Võtke see eelarve lahti ja vaadake haridusministeeriumi – seal on kõik teile üksipulgi välja toodud. Siis lehitsete paar lehekülge edasi, jõuate Kultuuriministeeriumi juurde ja näete, et seal ei ole mitte midagi lahti kirjutatud. Andke mulle andeks, austatud Vabariigi Valitsus, ja andke mulle andeks, austatud minister Ligi, aga kui Riigikogu on seaduse tasemel pidanud õigeks sätestada mingi suurus avalik-õigusliku isikuna, siis väärub see suurus kindlasti ka omaette kulurida riigieelarves. Selles mõttes peavad seletuskirjas toodud rahasummad, mis on ette nähtud rahvusringhäälingule, Estonia teatrile ja rahvusraamatukogule, saama kindlasti ka riigieelarves lahti kirjutatud. See ei ole, andke mulle andeks, mingi probleem ja ma isegi ei kujuta ette, kuidas saab selle vastu vaielda. Praegusel juhul, kus need numbrid on kokku pandud, tekitab see rohkem küsimusi ja kahtlusi, mida iganes. Minister ütles täna, et kes ikka julgeb anda avalik-õiguslikele isikutele raha teistmoodi, kui seletuskirjas kirjas on. Mina vastan juba kaks-kolm nädalat küsimusele, mis jõud on seletuskirjal. Teate isegi, mis jõud tal on. Kirjutame need summad lahti ja ongi kõik korras!

Muudatusettepanekuid esitab kindlasti ka meie fraktsioon. Seotud on need mitmete kullallikatega ja uskuge mind, me leiame neile katteallikad. Ühest nendest tahaksin siiski rääkida, ja kui austatud juhatus ei pahanda, siis ma hüüaksin: uu-uu, rahvasaadik Reinsalu, kus sa oled, Riigikogu sotsiaalkomisjoni esimees, kes juba selle aasta veebruaris lubas toimetulekutoetuse piiri tõsta? Et kui sa jätkuvalt kuulud valitsuskalitsiooni, siis kuhu su lubadused on jäänud? Ma austan poliitiku ja saan aru nende tööst, aga kui keegi lihtsalt ajab rahvale kärbeid pähe, siis see ajab mul hinge täis. Vabandage, aga seetõttu ma pidasingi praegu vajalikuks hüüda rahvasaadik Reinsalu siia saali! Ma usun, et need vähesed miljonid, mis on vajalikud selleks, et toimetulekupiir tõuseks 1200 kroonile, Riigikogu leiab. Leiab

lihtsalt sellel põhjusel, et ma ei tea, kuidas teiega on, aga selle nädala uudistest häirib mind üks asi – Eesti Vabariik, Euroopa Liidu liige, järgmisest aastast läheme üle eurole, aga üks Norra proua aitab siin vaeseid. Miks me siis ise ei saa seda teha? Häbi on!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Eiki Nestor! Palun kõnepulti kolleeg Peep Aru Reformierakonna fraktsiooni esindajana! Kaheksa minutit.

Peep Aru

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Täname asjalik tööhkkond esimesel eelarve lugemisel annab küll kindluse, et me saame ka teise ja kolmanda lugemisega edukalt hakkama. Seda järgmise aasta eelarvet on juba nimetatud uue majanduskasvu eelarveks ja eelarve tasakaalu poole liikumise eelarveks. Kuulanud ministri ettekannet ja neid küsimusi-vastuseid, ütlen, et minule need mõlemad iseloomustused meeldivad, ja ma sain kindlust, et see eelarve tõesti selline on.

Majanduskriis ei ole kaugeltki veel läbi, kuigi kevadet me õhus tunneme. Ja korras riigieelarve on parim eeldus kriisist kiireks väljumiseks. Alalhoidliku eelarvepoliitikaga riikidel ei ole täna ega tulevikus suure võlakoorumusega kaasnevaid tagasimakseid ja intressikulusid. Seda rohkem saab keskenduda eelarve tasakaalu või ülejääki viimisele ja mitmesuguste eluprobleemide lahendamisele.

Kahjuks tuleb öelda, et ikka ja jälle kohtame veel seda arusaama – ka tänastest uudistest võis seda lugeda –, et me oleme teinud raskeid kärpeid euro saamise nimel. Julgen siinkohal küll veel üle rõhutada, et euro ei ole olnud meie eesmärk, vaid meie eesmärk on olnud korras rahanduspoliitika. Ja küll on hea, et me boonusena sellele korras rahandusele oleme saanud ka euro. Kindlasti on euro riigi usaldusvääruse ja edasise majanduskasvu parim toetaja.

Järgmise aasta eelarves ei ole viimasele paarile aastale iseloomulikke kärpeid ja maksetõuse. Küll on külmutatud riigi tegevuskulud, avalikus sektoris palgad ei kasva. Valitsus on planeerinud valitsussektori eelarve defitsiidiks 1,6% SKT-st. Ühelt poolt on selline 3,8 miljardi suurune eelarve defitsiit üks väiksemaid Euroopa Liidus, seda ka protsentuaalselt,

kuid teiselt poolt vaadates on see väga suur summa.

Eesti Reformierakond toetab kindlasti valitsuse eesmärki saavutada võimalikult kiiresti, hiljemalt aastaks 2013 eelarve tulude ja kulude tasakaal, et seejärel hakata kasvatama reserve võimalike tulevikukriisidega toimetulekuks. Tuginedes Eesti Panga hiljutistele prognoosidele, näeme ka võimalust jõuda selle tasakaaluni enne 2013. aastat. Kindlasti ei paista kusagilt Riigikontrolli ennustatavat viiekordset laenukoormuse kasvu. Aga teame, et positiivne rahandus- ja majanduskeskkond võimaldab järk-järgult vähendada töötust, tõsta pensione, anda head haridust, elada turvalises riigis.

Mis meid siis kulutuste poole pealt järgmisel aastal ees ootab? Kõigepealt kajastab see eelarve pingelist tööd Euroopa Liidu vahendite kasutusele võtmisel ning see eelnõu kajastab ka täiendavate vahendite saamist üleliigsete saastekvootide müügist. Seetõttu on järgmise aasta eelarves kõigi aegade suurim investeeringute summa: nimelt 7% SKT-st.

Väga suur osa investeeringutest on suunatud maaelu arendamiseks ja regionaalselt tasakaalustatuma Eesti heaks. Regionaaltoetusi on üle aegade kõige rohkem, kokku 2,2 miljardit krooni ehk kasv käesoleva aastaga võrreldes on tervelt 950 miljonit krooni. See tähendab aga korras koole, lasteaedu, töökohti, turismiarendust. Teede ehituseks, remondiks, korrashoiuks on tuleva aasta eelarves ette nähtud üle nelja miljardi krooni. Investeeringutest tulenevat positiivsust saab nautida või sellest saab osa iga Eesti inimene. Ükskõik, kus me Eestimaal ringi liigume, näeme, et Eestimaa areneb, ja järgmine aasta aitab sellele arengule kindlasti kaasa.

Hea meel on ka selle üle, et sotsiaalsed tagatised ei vähene, sotsiaalkulutused tervikuna kasvavad 8%. Pensionide väljamakseteks kuluv summa suureneb seetõttu, et kasvab pensionäride arv ja pensionisaajate staaž, 461 miljoni krooni võrra. Riik täidab oma lubaduse: taastatakse teise samba pensionimaksud. Kindlalt on paigas vanemahüvitise süsteem ja teised peretoetused ning hüvitised. Võitlusse tööpuudusega paigutatakse raha samal tasemel kui sel aastal, teatavasti on töötuid vähem, järelikult on ka kasutatavad summad iga töötü kohta suuremad.

Eesti Reformierakond on rahul, et aastast aastasse suurenevad rahaeraldused haridusse, on ju see meie parema tuleviku võti. Hariduskulud kasvasid sügava kriisi ajal ja jätkavad kasvamist ka järgmisel aastal, täpsemalt 7,9%, võrreldes selle aasta tasemega. Hariduskulude all on päris oluliselt suurendatud omavalitsustele minevat summat, et uusi õppekavasid saaks ka tegelikkuses ellu viia. Selliseid tähtsaid tegevusi, mis järgmisel aastal edasi arenevad, võib leida kõikide ministriumide tegevusvaldkondadest ja see on tore, et Eesti elu areneb.

Head kolleegid! Eesti Reformierakonna arvates on tegemist tugeva ja tasakaaluka eelarveprojektiga, mida igal juhul tuleb toetada, aga kindlasti tuleb lugemiste käigus eelarvet veel paremaks teha. Ma soovin meile kõigile asjalikku ja konstruktiivset arutelu, et saaksime eelarve detsembris korralikult vastu võtta. Ühtlasi tahan tänada erakonna nimel kõiki maksu maksjaid ja kõiki eestimaalasi, et me ühiste pingutustega oleme teel veel parema Eesti poole. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Peep Aru! Palun kõnepulti kolleeg Mart Laari Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindajana!

Mart Laar

Austatud esimees! Austatud kolleegid! 2011. aasta eelarve esimene lugemine on jõudmas lõpusirgele. Seda on põhjalikult arutatud, küsitud ja vastuseid saadud. Tegelikult on see ju alles arutelude algpunkt, järgnevad ettepanekud, arutelud komisjonides ja alles siis selle eelarve lõplik vastuvõtmine. Kui seda eelarvet Riigikogule üle anti, ütlesin, et see on vastutustundlikult koostatud eelarve, ning oli rõõm tõdeda, et ka mitmed sõnavõtjad opositsiooniridadest andsid nii oma küsimustes kui ka sõnavõttudes sedasama mõista. Selles eelarves on mitmeid olulisi punkte. Selles on olulisi punkte sotsiaalse turvalisuse suurendamiseks, nagu pensioni teise fondi sissemaksete taastamine ja mitmed teised. Selle üle oli mul arutelu kuulates siiralt hea meel.

Teiseks on kindlasti oluline, et kui me läheme eelarve arutamisele edasi, siis need ettepanekud, mis selle eelarve paremaks ja täpsemaks muutmisel kindlasti tulevad, puudutak-

sid tõesti reaalseid küsimusi ja pakuksid ka reaalseid katteallikaid. Sest vaadates ilmselt mõlema valitsuserakonna poolt – eespool kõneleja juba natukene mainis seda –, on meie kõige suurem väljakutse selle eelarve puhul olnud see, kuidas koostada tõesti vastutustundlik eelarve, millega me liiguksime eelarve tasakaalu suunas, aga mitte sellest kaugemale. Mul on tõesti hea meel, et me ühisel jõul oleme sellest algsest sihtmärgist, mis meil oli ja mis oli eelarve tasakaalust kaugemal, jõudnud eelarvega olukorda, mis on sellele tasakaalule lähemal. See on silmapaistev positiivne samm ja ma usun, et see on samm, mis aitab meil lahendada ka mitmeid muid meie ees seisvaid probleeme. Seda enam ma pöördusin ka palvega opositsiooni poole: kui teie ettepanekud tulevad, siis palun andke neile konkreetne ja tõesti pädev katteallikas. Ei maksa esitada ettepanekuid, mis puudutavad võimalikust progressiivsest tulumaksust lähtuvaid hiigelsummasid eelarvesse, sest me kõik teame, et progressiivset tulumaksu võib muude küsimuste taustal ju arutada, kuid eelarvesse ei anna see mitte raha juurde, vaid võtab sealt raha vähemaks. Selles suhtes, kui ettepanekuid teha, siis näidata ka katteallikad, kust tuleb midagi ära võtta. Kindlasti on iga küsimust võimalik arutada ja teha siis kas positiivne või negatiivne otsus, aga igal juhul on võimalik seda tõsiselt arutada.

Teine oluline küsimus, mille puhul mul oli natuke kahju, et seda eelarvearutelude käigus eriti esile ei tõstetud, ka mitte opositsiooni poolt, kuigi ma usun, et see on ka neile südamelehedane teema, on hariduskulude suurendamine. See on väga oluline samm, see on seda olulisem samm, et kui me vaatame üldpilti nii eelarvest kui muust, siis see, et me oleme valitsusega suutnud kõigi nende raskete aegade jooksul haridust prioriteetseks pidada, on Eesti tulevikule kahtlematult äärmiselt oluline ja positiivne otsus. See näitab ka seda, et kõigi nende kärpimiste ajal pole kärbitud kõiki ühe puuga, vaid nendel rasketelgi aegadel on mõeldud Eesti tulevikule. See on kahtlemata positiivne ja õige.

Kolmandaks, kui tulla selle juurde, millest mul natukene kahju on või mis mind kummastas, siis on need küsimused ja väited, mis äsja kõlasid selle kohta, et riigieelarve pole piisavalt läbipaistev. Ma võin aru saada Kes-

erakonnast. Keskerakond on ikka teinud ühte ja rääkinud teist, see ei ole mulle kuidagiviisi üllatav. See, et Keskerakond, kes on Tallinnas võtnud vastu kõigi aegade kõige läbipaistmatuma eelarve, teeb siin Riigikogus etteheiteid riigieelarvele, et see polevat piisavalt läbipaistev. Kuid teie, lugupeetud ja austatud sotsiaaldemokraadid – kallid inimesed, ärge nüüd teie seda juttu küll tulge rääkima! Austatud sotsiaaldemokraadid! Kui te räägite eelarve vähe- sest läbipaistvusest, siis palun, ma esitaksin sama üleskutse, mis omal ajal Lauluväljakul esitati: rääkige Tallinna volikogus sama juttu. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mart Laar! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 3. novembril kell 18. Seaduseelnõu 822 esimene lugemine on lõpetatud.

14. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (823 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ettekandjaks palun kõnepuliti sotsiaalminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Valitsus on toonud parlamendile arutamiseks tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse. Selle seaduse üks olulisemaid eesmärke on kindlasti see, et oleks tagatud eelkõige just aktiivsete tööturumeetmete rahastamise jätkusuutlikkus.

Kui vaadata eelnõu sisu, siis selle eelnõu kohaselt lisandub tänastele aktiivsete tööturumeetmete rahastamise põhimõtetele, mille järgi aktiivseid tööturumeetmeid rahastatakse riigieelarvest ja Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest, täiendav võimalus, milleks on töötuskindlustusmaksed. On selge, et töötuskindlustusmaksed, mis on juba kogutud töötuskindlustus-

fondi – nii töötajate sihtfondi kui tööandjate sihtfondi –, ei ole see koht, kust oleks võimalik tööturuteenuseid rahastada. Seetõttu on ettepanek, et kui eelnõu saab seaduseks, siis seadus jõustuks 1. jaanuaril ja sellest hetkest hakatakse koguma vahendeid eraldatavatesse sihtkapitalidesse. Seejärel oleks juba alates juulist võimalik kogutud raha kasutada.

Eelnõu sisu poole peal on kindlasti äärmiselt oluline, et luuakse võimalus kehtestada tööhõiveprogramm. Praegu on tööhõivemeetmed, aktiivsed tööturumeetmed sätestatud kas siis tööturuteenuste ja -toetuse seaduses miinimumloeteluga või Euroopa Sotsiaalfondi rakendamiseks ministri määrusega kehtestatava tööhõiveprogrammiga. Selle eelnõu kohaselt kehtestaks tööhõiveprogrammi Vabariigi Valitsus ja kehtestamise eelduseks on Eesti Töötukassa nõukogu ettepanek. Just nimelt ettepanek, rõhutan seda siin juba varakult. Kui te loete esitatud eelnõu, siis lisatava § 4¹ lõikes 2 on öeldud, et sotsiaalminister kuulab ära töötukassa nõukogu arvamuse. Arvestades töötukassa osapoolte ehk siis tööandjate ja ametiühingutega peetud läbirääkimisi, on ettepanek asendada see sõnastusega, et tööhõiveprogrammi ettevalmistamisel arvestab minister nõukogu ettepanekut, just nimelt kirjalikku ettepanekut, mitte nõukogu arvamust.

Eelnõu sisuks on lisaks tööhõiveprogrammile see, et töötuskindlustusvahenditest luuakse sihtkapital. Praegu kogutakse töötuskindlustusmaksetest töötajate ja tööandjate sihtfondi vahendeid. Aga selleks, et aktiivsete meetmete rahastamisel oleks väga selge alus, tuleb moodustada sihtkapital ja selle sihtkapitali sees on üks äärmiselt oluline põhimõte. See põhimõte on see, et kui praegu on töötuskindlustusmaksete proportsioonid 1/3 ja 2/3, siis selle teenusteks kogutava sihtkapitali siseselt on võimalik neid proportsioone muuta ja muuta väga paindlikult. Muuta just tulenevalt sellest arvestusest, kummale sihtrühmale on vaja rohkem teenuseid, kas tööandjatele või töötajatele.

Selle eelnõuga antakse töötukassa nõukogule senisest oluliselt suurem roll aktiivsete tööturumeetmete korraldamisel ja üldse tööturu korraldamisel. Ehk nii tööandjad kui töötajate esindusorganisatsioonid saavad senisest oluliselt suurema õiguse reguleerida ja korraldada inimeste abistamist Eesti Töötukassa

kaudu. On oluline mainida, et mõlemad töötukassa osapooled ehk nii tööandjad kui ametiühingud peavad osalema nende maksete kasutamise otsuse tegemisel. Kui vaadata seda üldist põhimõtet, mida ma juba kord ka mainisin, siis jääb meil kolm aktiivsete tööturumeetmete rahastamise alust. Olgu need alused siis uuesti üle korratud: riigieelarve, töötuskindlustusmaksed ja järgmisel aastal ka Euroopa Sotsiaalfondi vahendid.

Tööhõiveprogrammist veel niipalju, et nagu juba juttu oli, kehtestab selle Vabariigi Valitsus sotsiaalministri esitatud töötukassa nõukogu ettepanekut arvestades. Tööhõiveprogrammi oluline märksõna on, et kui meil praegu on aktiivsete meetmete jaoks tööturuteenuste ja -toetuste seaduses teatud miinimumstandardid – olgu siin näiteks ühe märksõnana toodud ettevõtluse alustamise toetus, mille maht on kuni 20 000 krooni –, siis selle eelnõu kohaselt on kindlasti soov jätkata nende standarditega, mis meil on juba kehtestatud ja kus ettevõtluse alustamise toetuseks on 70 000 krooni.

Kui see eelnõu saab vastu võetud, siis julgen lubada, et aktiivsete tööturumeetmete rahastamise kogumaht järgmisel aastal ei ole väiksem, kui see on 2010. aastal. See omakorda tähendab, et kui jagada aktiivseteks meetmeteks ettenähtud vahendid ühe töötaja kohta või 10 000 töötaja kohta, ükskõik, millist suhtarvu kasutada, siis on neid vahendeid rohkem, kuna registreeritud töötuid on 2010. aastaga võrreldes vähem.

Mul on väga suur soov ja palve, et auväärt parlament lõpetaks täna eelnõu esimese lugemise, nii nagu ka juhtivkomisjon on ettepaneku teinud, ja suunaks eelnõu teisele lugemisele. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra sotsiaalminister! Teile on ka küsimusi. Palun, kolleeg Kalvi Kõva!

Kalvi Kõva

Aitäh, istungi juhataja! Hea minister! Nagu ma aru saan, moodustub see sihtkapital ka nendest maksetest, mis tulevad töötajatelt. Kas ei oleks ikkagi õiglasem, kui seda sihtkapitali rahastaksid riik ja tööandjad?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Üldine töötuskindlustuse põhimõte on, et sissemaksid teevad nii töötajad kui tööandjad. Ja kui me räägime aktiivsete meetmete rahastamisest, siis aktiivsete meetmete iseloomust olenevalt on erinevat tüüpi kasusaajaid. Kui me räägime näiteks palgatoetusest kui meetmest, siis palgatoetusest saab otseselt kasu tööandja ja minu nägemuse järgi võiks kindlasti rääkida sellest, et palgatoetuse meetme rahastamiseks kasutatakse tööandja sihtkapitali makseid. Kui me räägime töötajapoolsetest maksetest, siis valdav enamik koolitustest on suunatud töötaja võimekuse ja kvalifikatsiooni tõstmisele ehk otsene kasusaaja on töötaja. Nii et koolituse või ümberõppe vahendeid võiks rahastada töötajate maksetest. Aga nagu ma ütlesin, on täiesti teadlikult jäetud selle sihtkapitali sisese reguleerimise võimalus, need proportsioonid ei ole samad, mis on kindlustusmaksede proportsioonid. See annabki võimaluse tööturu osapooltel omavahel kokku leppida, milliseid teenuseid, kui palju ja kelle maksetest osutatakse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Ma saan aru, et töötuskindlustus on loodud riigi, tööandjate ja töövõtjate kõigi ühenduste koostöös. Kas see konkreetne eelnõu on kõigi tööturu osapooltega läbi arutatud ja mida nad sellest eelnõust arvavad?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Seda eelnõu on arutatud või, ütleme, seda põhimõtet on arutatud mõlema osapoolega kaks korda. Esimest korda siis, kui me arutasime laiemalt töötukassa laiendatud koosviibimisel aktiivsete meetmete rahastamist ja töötukassa võimalikke tulevikustsenaariume. Teist korda arutasime juba konkreetsemalt, kui eelnõu oli valmisversioonis. Kui ma õigesti mäletan, oli see arutelu 1. oktoobril. Nende kahe kohtumise tulemusel, eelkõige just viimase kohtumise tulemusel, on antud rahanduskomisjonile ka muudatusettepanekute loetelu, kus mõlema osapoole soovid on kirja pandud. Nii et seda eelnõu on arutatud ja arutamise tulemusena, nagu ma ütlesin, on

tehtud rahanduskomisjonile ettepanekud, kuidas eelnõu veelgi paremaks muuta.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Tegelikult tundub see küll niisugune eelnõu olevat, kus töötajale tullakse tema oma rahaga kosja. Kui te ütlesite, et on saavutatud teatud kokkulepped ja need kokkulepped on rahanduskomisjonis olemas, siis olge kena, palun tutvustage, missugused need kokkulepped on, millega töötajad või töötajate esindus on nõus olnud.

Hanno Pevkur

Need kokkulepped on vormistatud eelnõu 823 muudatusettepanekuna. Peamine sisu on just nimelt tööhõiveprogrammi ettevalmistamine ja see, milline on töötukassa ehk siis nii riigi esindajate kui ka mõlema tööturu osapoole esindajate sõnaõigus tööhõiveprogrammi koostamisel. Kui algses versioonis ja ka täna teie ees olevas versioonis on, nagu ma ütlesin, § 4¹ lõike 2 (eelnõu § 1 punkt 2) viimane lause, et sotsiaalminister kuulab ära nõukogu arvamuse, siis tööturu osapooled pidasid vajalikuks, et töötukassa vormistab väga selge kirjaliku ettepaneku omapoolsete seisukohtadega. See sõnastus on saanud nüüd ka kirja. Ehk me kinnistame veelgi tugevamalt mõlema tööturu osapoole vastutuse ja õiguse tööhõiveprogrammi koostada ja öelda valitsusele selgelt oma nägemus, milliseid tööturuteenusid, kui palju ja millise raha eest peaks ühel või teisel aastal olema.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Aitäh, hea esimees! Lugupeetud minister! Seletuskirjast võib lugeda, et häda on käes, et 2013. aastani kavandatud sotsiaalfondi raha saab juba järgmise aasta juuliks läbi. Ma küsisin eelarve menetlemisel midagi analoogset ka rahandusministrilt. Ta küll hästi ei kuulnud ja ega ta ka ei vastanud mulle väga konkreetset. Üldisemalt puudutab see seda perioodi, kui Euroopa struktuurifondide vahendid hak-

kavad kokku kuivama või neid ei ole enam üldse. Mu küsimus on selline: kui need Euroopa toetused otsa saavad, kas valitsus kasutab siis sama praktikat ja hakkab muuks otsarbeks kogutud vahendeid kasutama eelarveaukude lappimiseks?

Hanno Pevkur

Aitäh! Ma saan vastata siinkohal ainult aktiivseid tööturumeetmeid silmas pidades. Me oleme vaadanud ka teiste riikide praktikat. Ka teistes riikides kasutatakse töötajate ja tööandjate makseid mitmesugustesse kindlustusfondidesse selleks, et pakkuda aktiivseid tööturumeetmeid. See on igati loogiline. Minu mäletamist mööda on siin saaliski sõnavõttes kõlanud mõte, et töötuskindlustuse eesmärk peaks olema taastada olukord, mis oli enne kindlustusjuhtumi tekkimist, ehk inimese tööle saamine. Passiivsete meetmetega ainuüksi ei õnnestu inimest tööle aidata. Selleks on vaja aktiivseid meetmeid ehk on vaja tõsta inimese kvalifikatsiooni, vajaduse korral maksta palgatoetust jms. Ja kui töötaja maksab töötuskindlustusmakset, siis oleks igati loogiline ja mõistlik eeldada, et töötaja saab lisaks passiivsetele meetmetele ehk hüvitisele või töötutoetusele nendest sissemaksetest enda koolitamiseks vahendeid.

Mis puudutab raha otsasaamist, siis minu arust on see olnud valitsuse poolt ainuvõimalik viis käituda kriisiolukorras. Kui meil olid 2012. ja 2013. aastaks planeeritud vahendid, siis olukorras, kus kriis oli väga sügav, oli ainuvõimalik teha otsus tuua Euroopa Sotsiaalfondi vahendid nii palju kui võimalik ettepoole, et aidata abivajavaid inimesi. Selles mõttes, mis puudutab Euroopa Sotsiaalfondi ja konkreetset aktiivseid tööturumeetmeid, olen mina veendunud, et see oli ainuvõimalik otsus. Mis puudutab kõikvõimalikke teisi eurovahendeid, siis selle koha pealt mina kindlasti vastust anda ei taha ega oskagi. Mina vastutan Euroopa Sotsiaalfondi raha kasutamise eest. Meie otsus tuua Euroopa Sotsiaalfondi vahendite kasutamine ettepoole on viinud, jah, selleni, et need vahendid saavad järgmise aastaga kasutatud, ja efektiivselt kasutatud, ning selleks, et tagada kindlustussüsteemi jätkuv toimimine, ongi käesolev eelnõu teie ees.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaanus Marrandi!

Jaanus Marrandi

Täna! Lugupeetud härra minister! Töötuskindlustuse seaduse üle on siin saalis väga ägedad debatil käinud. Tookord toodi välja, et seda seadust on vaja muuta paindlikkuse suurendamiseks. Paindlikkus tähendab, et ühest küljest on kergem inimesi vallandada, teisest küljest aga hõlmatakse need inimesed kohe tööturumeetmetega – aktiivne poliitika. Paraku on meil aga läinud nii, et kui me vaatame hiljutist Praxise uuringut, siis sealt selgub, et vallandamine ja koondamine on küll lihtsam, aga samas on Eesti Euroopas kõige viimane raha poolest, mis ühe töötaja kohta kulutatakse. Teisalt oleme kõige esimesed n-ö vaesusriskis elavate töötute poolest. Mis te arvate, kuidas seda olukorda muuta? Kuidas kulutada töötaja kohta oluliselt rohkem raha, et see paindlikkus ka toimima hakkaks? Kas te peate praegust olukorda õigeaks ja kuidas seda ikkagi muuta?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Seda olukorda saab muuta selle seaduse vastuvõtmisega.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mai Treial, teine küsimus!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! OECD on teinud Eestile märkusi ka selle kohta, et Eesti maksab töötutele inimestele väga tagasihoidlikke hüvitisi. Kahjuks ma ei jaga teie optimismi ka selles, et need tööturumeetmed, mida praegu rakendatakse, oleks meid väga hästi edasi viinud. Seal on võrdlemisi palju puudujääke ja ka selles on puudujääke, et Eesti ei ole osanud ära kasutada kõiki neid rahalisi vahendeid, mida oleks võimalik Euroopa Liidu fondide kaudu saada. Samas mulle tundub, et selle seaduse vastuvõtmisega minnakse ikkagi kindlalt seda teed, et veel kord töötajate rahaga riigieelarve aukusid lappida. Ma küsin teie käest: kes küll kaitseks Eestis töötegijat?

Hanno Pevkur

Aitäh! Selle rahaga aidatakse kindlasti suuremat hulka abivajajaid. See on selle seaduse

väga suur eesmärk, et neid vahendeid, millega saaks inimesi aidata, oleks rohkem. Kui inimesed saavad selle seaduse tulemusel suuremat abi aktiivsete meetmete näol, olgu selleks ükskõik milline meede, kas koolitusmeede, ümberõpe, täiendusõpe, palgatoetus või tööpraktika, siis see kõik aitab kaasa, et inimesed paremini toime tuleksid. Nii et selles mõttes kannab eelnõu väga selgelt ühte eesmärki – see on inimeste aitamine.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Kehtiva korra alusel langetab tööhõiveprogrammi kohta otsuse töötukassa nõukogu. Meie ees oleva eelnõu alusel hakkab sellesama tööhõiveprogrammi kohta otsuseid langetama töötukassa nõukogu asemel Vabariigi Valitsus. Kas teile ei tundu, et kuna ka kindlustusmaksed võetakse kasutusse, siis me oleme jõudmas töötukassa osalise natsionaliseerimiseni? See on minu esimene küsimus. Teine küsimus täiendavalt selle juurde. Vanemad olivad siin Riigikogu saalis mäletavad aegu, kus oli üks erakond, kes esindas liberaalseid väärtusi või liberaalset maailmavaadet, keda vist esindate ka teie. Kuidas see teie erakonna väidetava maailmavaatega kokku sobib?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Ma pean täpsustama, et teil on olnud ebakorrektsed nõuanded. Praegu kinnitab tööhõiveprogrammi sotsiaalminister ainuisikuliselt ja see tööhõiveprogramm tuleneb Euroopa Sotsiaalfondi rakendusmäärusest, nii et töötukassa nõukogu tööhõiveprogrammi kindlasti ei kinnita. Selle eelnõuga suurendatakse oluliselt töötukassa nõukogu rolli ja töötukassa nõukogule ehk mõlemale tööturu osapoolele antakse õigus kujundada meetmed ja leida võimalused, kuidas inimesi aidata. Sellepärast ongi pandud ette, et töötukassa nõukogu teeb ettepaneku. Mis puudutab tööhõiveprogrammi, siis kuna seadus saab anda delegatsiooninormi, on eelnõu kohaselt delegatsiooninorm antud Vabariigi Valitsusele. Mingisugusest natsionaliseerimisest siin kindlasti juttu ei ole. Mis puudutab liberaalset maailmavaadet, siis minu arust on see eelnõu

väga mõistlik ja räägib sellest, et kui inimesed teevad sissemakseid kindlustussüsteemi, siis nende endi tehtud sissemaksete tõttu võiksid nad eeldada ka suuremat teenust. Ja selle suurema teenuse tagamiseks ongi see eelnõu tehtud. Samamoodi on liberaalsemat teed minek see, et tööandjatele ja töötajate esindusorganisatsioonidele antakse senisest oluliselt suuremad õigused.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Mul on väga kahju, et kolleeg peab siin nüüsgust demagoogiat ajama ja rahvasaadikutele valetama. Oleks tulnud ja ausalt öelnud, et ESF-i raha on otsas, meil ei ole millegagi rahastada ja seetõttu on kuskilt raha vaja. Oleks olnud aus jutt. Aga küsimus on mul lihtne. Miks peavad töötud tööandjatele peale maksuma, et neid tööle võetaks? Sest selle seaduse vastuvõtmisel muutub üks aktiivne tööturumeede, mis on väga mõistlik, töötute endi rahastatavaks. Miks peab töötud maksma tööandjale peale, et see võtaks ta tööle?

Hanno Pevkur

Kogu austuse juures, Eiki, ma küll väga täpselt aru ei saanud, kuidas töötud peale maksab. Ma ütlesin, et sihtkapitali kasutamine on väga selgelt tööturu osapoolte kokkuleppeks jäetud. Ehk kui me räägime sellest, et maksimaalne sihtkapitali kasutus võib olla 30% töötuskindlustusmaksetest, siis selle sihtkapitali kasutamise lepidavki tööturu osapooled omavahel kokku. Lepitakse kokku, kui palju ja milliseid meetmeid rahastatakse töötajate maksetest ning kui palju ja milliseid meetmeid rahastatakse tööandja maksetest. Ma küll ei saa aru, kuidas see töötud mingil moel peale maksab, et teda tööle võetaks. Võib-olla sa pärast täpsustad?

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaanus Marrandi, teine küsimus!

Jaanus Marrandi

Täna! Lugupeetud härra minister! Ma tulen ikkagi oma küsimuse juurde tagasi, nende debattide juurde, mis siin saalis selle n-ö

paindlikkuse ümber on toimunud. Tegelikult on ju töövõtjaid kogu selle perioodi jooksul petetud. Uuringud näitavad, et paindlikkuse asemel on saadud kõige rohkem vaesusriskis elavaid töötuid Euroopas ja teiselt poolt on inimese kohta kõige vähem raha kulutatud. Seega paindlikkust pole olnud. Töövõtjaid on üsna armetult alt veetud. Miks siis nii on läinud, et hoolimata teie poliitilistest tõekspidamistest, mida teie siin saalis olete esitanud ja kaitsnud, on teistmoodi läinud? Ja kui vaadata praegust arutelu käiku, siis on selleksamal pettusel ka väga kurb järg tulemas, mis ei tohiks töövõtjate usaldust teie vastu mitte kuidagi suurendada.

Hanno Pevkur

Aitäh! Ma jään jätkuvalt oma seisukoha juurde. Oma eelmises küsimuses te küll mainisite töötuskindlustuse seaduse arutelu, aga ma eeldan, et te mõtlesite töölepingu seaduse arutelu ning paindlikkust töösuhte alustamisel ja lõpetamisel. Paindlikkus on nii töösuhte alustamisel kui lõpetamisel. Näiteks, kui te võtate ette töölepingu seaduse, siis te näete sealt väga selgelt, et töösuhet on võimalik alustada ka suulise kokkuleppe alusel: lähete tööandja juurde vestlusele, lepite kokku, et alustate täna tööd, ja see vormistatakse kirjalikult mõni aeg hiljem. Ehk paindlikkus on läinud mõlemat pidi suuremaks.

Mis puudutab konkreetselt seda eelnõu, siis ma kordan teile veel kord üle: jah, selle eelnõu eesmärk ongi suunata inimeste abistamiseks rohkem vahendeid, kui neid täna on. See ongi üks eesmärkidest. Samamoodi antakse selle eelnõuga ju töötajale, kordan veel kord, õigus eeldada, et kui saabub kindlustusjuhtum, st ta jääb töötuks, siis on tal õigus lisaks passiivsetele meetmetele saada omaenda sissemaksetest ka aktiivseid meetmeid ehk otseselt neid meetmeid, mis võiksid teda tööle tagasi aidata. See on minu arust igati lihtne ja loogiline. Minu arust see suurendab töötajate võimalusi ja õigusi, võrreldes tänasega.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Aitäh! Austatud minister! Te libisesite kuidagi väga ruttu üle nendest tabelitest, mis

praegu meie käsutuses on. Need on Tartu Ülikooli ja Praxise viimased uuringud, mille tulemused on meie jaoks ääretult halvad. Tööpoliitika kulu ühe töötu kohta – me oleme selles tabelis kõige viimased. Meist tunduvalt eespool on Leedu ja paljud teised riigid, Poola on seal kuskil keskel. Miks me oleme kõige viimased? Ja teine tabel, suhtelise vaesuse määr töötute hulgas – seal me oleme jälle nendest 30 riigist kõige esimesed. Kas ei ole piinlik? Kuidas teie ministrina neid arve kommenteerite?

Hanno Pevkur

Aitäh küsimuse eest! Mul ei ole seda tabelit käepärast, aga kas te ütleksite ilma mikrofonita, kas see võrdlus pärines 2007. aastast? 2008. aastast. 2008. aasta märtsikuus oli Eestis läbi aegade kõige väiksem tööpuudus. On selge, et kui tööpuudus on väike, on ka aktiivsetele meemetele suunatavad vahendid oluliselt väiksemad. Mul ei ole praegu käepärast 2008. aasta aktiivsete tööturumeetmete mahtu, aga see oli 200–300 miljoni kandis. Aga ma ütlen veel kord, et kui vaadata 2009. ja 2010. aastat ning 2011. aasta riigieelarvet, siis seal on aktiivsete tööturumeetmete maht üle poole miljardi. See summa on kasvanud ja näiteks SKT-ga võrreldes on aktiivsete meetmete rahastamine märkimisväärselt kasvanud, sellepärast et SKT kukkus 2009. aastal päris oluliselt, samas aktiivsete tööturumeetmete maht kasvas päris oluliselt. Nii et ma hea meelega vaataksin ka 2009. ja 2010. aasta võrdlusi sellesamas tabelis, siis me oleme targemad. Ja veel kord: selle eelnõu eesmärk ongi tuua aktiivsetesse meetmetesse raha juurde, see on kuni 30% maksetest. See eelnõu ongi tehtud selleks, et Eesti oleks seal tabelis kõrgel kohal.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eiki Nestor, teine küsimus!

Eiki Nestor

Teine küsimus on täpsustus ministri palvel. Üks aktiivne tööturumeede on toetatud töökohtade ehk palgatoetus tööandjale. Kui me moodustame nüüd sihtkapitali, siis seda saab rahastada töötajate tehtud sisse maksetest ja see tähendab olukorda, kus töötud maksavad tööandjale peale, et neid tööle võetakse, kuna see on tegelikult teine raha.

Hanno Pevkur

Aitäh, Eiki! Ma arvasin, et sa seda mõtled, aga kuna ma ei teadnud, kas sa seda mõtled, siis ma ei osanud enne vastata. Hea meelega vastan. Ma ütlen veel kord, et selle sihtkapitali siseselt saavad töötajad ja tööandjad määrata, milliseid makseid ja kui palju makstakse. Samamoodi on ju praegugi. Kui töötuskindlustusmakse protsent jaguneb 1/3 ja 2/3 sisse maksetest, siis ju täna maksavad tööandjad ise pankrotihüvitised ja töötajate maksetest lähevad koondamishüvitised. Seal on ju sama loogika, et kui mõlemad pooled teevad sihtkapitali sisse makseid, siis sihtkapitalist tulevad teenused on suunatud erinevatele sihtgruppidele. Ja kui tööandjad ja ametiühingud omavahel lepivad kokku, et palgatoetust rahastatakse ainult tööandja maksetest, siis jumala eest, mina olen sellega 100% päri. Kui nad selle kokkuleppe saavutavad, siis märgitaksegi ära, et sihtkapitalist kasutatakse näiteks 5% tööandja maksetest palgatoetuse maksmiseks. Ja nii ongi, see 5% saab olema väga selge ja konkreetne suurus, osapooled saavad selle kokku leppida ning valitsus on siis kindlasti valmis seda aktsepteerima ja tööhõiveprogrammis kinnitama. Selle jaoks ongi see paindlikkus mõeldud, et tööturu osapooled võtaksid suurema vastutuse selle eest, mis tööturul toimub, ja otsustaksid ka sihtkapitalisiselt, kuidas ühte või teist makset kasutatakse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus, teine küsimus!

Marika Tuus

Aitäh! Kui teile need andmed ei sobinud, siis ma toon näiteks OECD suvise raporti, kus oli välja toodud vaesuse määr töötute hulgas, 61%. Ja kui te ütlete ikka, et kõik need näitajad puudutavad mingit varasemat aega, siis ma küsin, miks me ise ei tee kõikvõimalikke leibkonnauuringuid ja vaesusuuringuid. Ka Riigikontroll juhtis sellele ju hiljuti tähelepanu.

Hanno Pevkur

Aitäh! See läheb küll teemast kõrvale, aga kindlasti võiks meie üldine töötute abistamise tase olla ja peaks olema kõrgem, selleks ka see eelnõu. Veel kord ütlen: see suurendab seda võimalust. Mis puudutab leibkonnauuringuid, siis minu mäletamist mööda tehakse leibkon-

nauuring kord nelja aasta jooksul ja järgmisel aastal ongi leibkonnauuring tulemas. Statistikaamet teeb seda ja mina ei ütle Statistikaametile ette, kui tihti nad seda teevad ja millal nad seda teevad. Minu arust on see järgmisel aastal tulemas, aga seda saab kindlasti täpsustada ja vajaduse korral võin selle info ka teile edastada, millal täpselt tuleb järgmine leibkonnauuring.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austatud minister! Ma pean tunnustama teie sõnakasutust, mis juristile omaselt on väga korrektne ja täpne. Te räägite kogu aeg tööturu osapoolte vahelistest arutamistest ja korduvatest arutamistest. Aga kas selle teema osas on olemas ka tööturu osapoolte kokkulepe ja kas see kokkulepe on saavutatud konsensusega või häältega 2 : 1?

Hanno Pevkur

Aitäh! Kui te mõtlete konkreetset eelnõu, siis selle puhul ei ole toimunud mingit hääletust. On toimunud kaks arutelu laiendatud ringis, mitte ainult töötukassa nõukoguga, kuhu kuulub täna ka ametiühingute keskliidu esimees. Sellesse laiendatud ringi olid nii ametiühingud kui ka tööandjad veel isikuid kaasanud. Loomulikult oli seal erinevaid arvamusi. Näiteks ametiühingud soovisid, et tööandjad rohkem panustaksid. See oli ka üks kompromissikoht, kus öeldi, et jah, see 30% jääb vabaks. Et kui osapooled lepivad omavahel kokku, et tööandjad panustavad rohkem ja töötajad vähem, siis valitsusele on see täiesti aktsepteeritav. Sellepärast jäetigi välja see suhe üks kolmandik ja kaks kolmandikku konkreetset aktiivsete meetmete rahastamiseks. Nii et loomulikult me oleme püüdnud eelnõu tegemisel arvestada mõlemaid osapooli, aga kindlasti oli nii tööandjate kui töötajate poole peal selle eelnõu arutusel ja ka põhimõtete arutusel enne eelnõu kirjutamist seisukohti, mis võib-olla ei ole eelnõus kajastamist leidnud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Indrek Saar, teine küsimus!

Indrek Saar

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma jään endiselt selle juurde, et kuigi väljend "natsionaliseerimine" on loomulikult väga krõbe, on see, millega valitsus ja teie konkreetset ministrina selle seaduseelnõu raames tegelete, selge võimu tsentraliseerimine. Te krahmate enda kätte otsustuspädevuse, mida teil varem ei ole olnud. Ma saan aru, et komisjoni läbirääkimistes te olete natukene tagasi andmas, aga ma ei saa siiski aru, et kui meil on olemas töötukassa, kes võiks sedasama tööhõiveprogrammi raha kasutamist otsustada, miks on siis ministril vaja täiendavalt kontrollida selle kaudu, et te reserveerite endale vetoõiguse, et teie kinnitate nende ettepanekud. Miks on seda vaja tänapäeva ühiskonnas, kus me räägime detsentraliseerimise vajadusest?

Hanno Pevkur

Aitäh! Me oleme püüdnud osaliselt lähtuda ka sellest, milline on teise avalik-õigusliku isiku ehk Eesti Haigekassa juhtimisskeem. Eesti Haigekassa juhtimisskeemis on tervishoiuteenuse hindade puhul samamoodi, et haigekassa nõukogu edastab sotsiaalministri kaudu ettepaneku Vabariigi Valitsusele kinnitamiseks. See on avalik-õiguslike isikute puhul täiesti aktsepteeritav ja arvestatav skeem. See skeem on Eesti õiguskeskkonnas täiesti olemas ja minu arust on see igati mõistlik, sest me peame arvestama ka seda, et riigieelarve on üks tervik. Nii haigekassa nõukokku kui töötukassa nõukokku kuuluvad tööandjate esindajad ja ametiühingute esindajad ehk siis töötajate esindajad. Sellest tulenevalt olemegi sellise skeemi välja pakkunud. Kui sotsiaaldemokraatidel on soov teha muudatusettepanek, siis kindlasti parlament ja rahanduskomisjon seda ettepanekut arutavad ja langetavad seejärel otsuse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Evelyn Sepp!

Evelyn Sepp

Aitäh! Austatud minister! Pean isiklikult tunnustama, et minu jaoks jääb selle järjekordse institutsiooni ja sihtkapitali moodustamise vajadus arusaamatuks. Seda eelkõige põhjusel, et kui me ei räägiks praegu riiklikust kontekstist, siis on see kingituste tegemine

kingisaaja enda raha eest. Üldiselt on teada, milline on tööturuameti pakutavate koolituste kvaliteet, loogika ja efektiivsus. See ei ole kuigi suur, nagu me kõik teame. Minu küsimus puudutab aga pigem seda, et te soovite tööandjatel raha kokku korjata, kulutada organisatsiooni jaoks eraldi raha, aga samas ei ole te näiteks nõus vabastama erisoodustusmaksu alt tasemekoolituse kulusid ehk siis seda, millega töövõtja saaks ennetada olukorda, et ta jääb töötuks.

Hanno Pevkur

Aitäh! Ma siis selgitan natukene, miks on sinna vahele vaja sihtkapitali. Sihtkapitali vajadus on väga lihtne: seda on vaja selleks, et määrata maksimaalne lubatud piir, kui palju on töötuskindlustusmaksetest võimalik n-ö eraldada aktiivseteks meetmeteks. Kui seda piiri ei oleks ja kui ei oleks eraldi sihtkapitali, siis võiks teoreetiliselt rääkida sellest, et ka passiivsete meetmete rahastamiseks ettenähtud vahendeid kasutatakse aktiivseteks meetmeteks, ja tööandjatel puudub kindlus, et nad saavad töötuskindlustushüvitisi, kui tekib kindlustusjuhtum. See on n-ö vormiline seletus, miks sihtkapital on sinna vormelina sisse kirjutatud. Peab olema selge vahe, et sihtkapitalist rahastatakse aktiivseid meetmeid, sinna ei tohi rohkem panna kui 30% kogutavatest maksetest ehk 70% peab jääma selleks, et garanteerida töötuskindlustushüvitisi, nii maksejõuetushüvitisi kui töötushüvitisi.

Mis puudutab kõikvõimalikke teisi makskorralduslikke muudatusi, siis see ei ole selle eelnõu eesmärk ja ma ei taha hakata seda isegi kommenteerima. See on puhtalt Rahandusministeeriumi teema, kõik maksuerisused, maksuerisustega seonduv. Mina seisan siin selle eest, et töötuks jäänud inimestele oleks võimalik anda rohkem kaitset ja võimalusi tööturule tagasi tulla, ja selle jaoks on eelnõu ka esitatud.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun ettekandjana kõnepultil rahanduskomisjoni liikme kolleeg Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Rahanduskomisjon arutas seda eelnõu, komisjo-

nis kaitstes eelnõu Vabariigi Valitsuse nimel rahandusminister Jürgen Ligi isiklikult ja kohal oli ka Hanno Pevkur. Rahanduskomisjoni ettepanekul olid kutsutud komisjoni istungile need osapooled, kes on olnud töötuskindlustuse loomise juures algusest peale: Eesti Töoandjate Keskliitu esindas Tarmo Kriis ja Eesti Ametiühingute Keskliitu Harri Taliga.

Küsimused, mida komisjonis esitati, olid samad. Ei häbenetud välja öelda, erinevalt suurest saalist, et eelnõu väljatöötamise põhjus on see, et Euroopa Sotsiaalfondi vahendeid ei tohi ja ei ole võimalik kasutada järgmisel aastal samas mahus kui näiteks sel aastal, ja seetõttu tuldi välja nende ideedega, mis eelnõus on.

Kohalolnud ütlesid järgmist. Eesti Töoandjate Keskliit teatas, et ta toetab eelnõu suunda, ja nõustus nende muudatustega, mis komisjonis kõlasid suusõnaliselt ja mida minister ka täna siin välja ütles. Eesti Ametiühingute Keskliit teatas, et nad ei toeta käigupealt põhimõtete muutmist ja teevad ettepaneku kogu süsteem üle vaadata, mis tähendaks just seda, et riik, tööandjad ja töötajad tuleksid uuesti kokku ja arutaksid need põhimõtted läbi.

Jutuks oli töötukassa nõukogu pädevus. Teatavasti on tööhõiveprogramm Euroopa Sotsiaalfondi raha kasutamise programm, mille kinnitamise õigus ongi ministril ja mitte kellelgi teisel, ja Euroopa Liidu Sotsiaalfondi raha kasutamisel ei anna see eelnõu ka tulevikus kellelegi teisele volitusnorme. Nii et selles osas, kui te tähelepanelikult loete, ühtegi muudatust te ei näe. Siin ma pean ministrit täpsustama, tema vastused rahvasaadikute küsimustele ei olnud kõige korrektsemad.

Juttu oli sellest, et sihtkapitali enda puhul ja tema kasutamise koha pealt tekib selline olukord, kus lõppkokkuvõttes hakkab sihtkapitali kasutamine tööhõiveprogrammi elluviimiseks, mis on töötukassa kohustus, sõltuma Vabariigi Valitsuse otsusest ehk seega läheb otsustuspädevus töötukassalt osaliselt Vabariigi Valitsusele. Siit ka need küsimused, mis olid täna seotud töötuskindlustuse osalise natsionaliseerimisega.

Juttu oli ka sellest, millest täna küsimustes juttu ei olnud. Nimelt on Eesti koolihariduses üks tõsisemaid probleeme – ja see ei ole keerukas mitte ainult meil, vaid ka mujal –, kas see haridus, mida noored inimesed ja ka

mitte enam väga noored omandavad, vastab sellele, mida meie tööturg vajab. Komisjoni istungil olnud Tarmo Kriis väitis, et sageli tekib olukordi, kus vajalike oskustega töötajaid ei ole. Avaldati kahtlust, mis soovid sellise korralduse puhul Vabariigi Valitsusel, kes peab need avalikud huvid, tööturuhuvid viima vastavusse sellega, kuidas hariduse korraldaja tegeleb, tulevikus üldse on. Et juhul kui töötuskindlustus oma sihtkapitalist need kulud kinni maksab, kui suur on siis Vabariigi Valitsuse huvi, et kutseharidus või rakendusharidus, mida meil antakse, vastaks sellele, mida tööturul vaja on.

Pärast tõsist ja tõist arutelu otsustati 5 poolt- ja 4 vastuhäälega eelnõu esimene lugemine lõpetada. Muudatusettepanekute tähtaeg on 3. november kell 18.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Eiki Nestor! Küsimusi ettekandjale ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Eiki Nestor! Kuidas sa nii kiiresti jõudsid?

Eiki Nestor

Aitäh, austatud juhataja! Ma olen kiire inimene ja palun ka lisaega.

Esimees Ene Ergma

Kaheksa minutit.

Eiki Nestor

Selle eelnõu arutamise käigus ja ka täna siin saalis on minu käest palju küsitud, kust need maksemäärad, mis töötuskindlustuses kehtivad, see proportsioon 1/3 ja 2/3, millest ka minister rääkis, on tulnud. Tulnud on see väga lihtsalt, see kindlustusliik loodi kunagi tegelikus koostöös tööandjate ja töötajate ühingu- tega, mitte niimoodi, et arutasime ja nüüd ma toon teile siia eelnõu, mis mulle meeldib. Mis aga tegelikult ei meeldi ühtedele põhimõtteliselt ja teistele ka mitte. Tookord arutati kõik asjad ikka tegelikult läbi ja lepiti kokku. Sotsiaaldialoogi vorm on kokkulepe, mitte et minister arutab kellegagi midagi. Aga see on ilmselt nüüd uuem vorm.

Põhimõte oli järgmine ja väga lihtne. Tõesti, mujal maailmas on see väga eripärane. Põhimõte lähtus sellest, et mõlemast töötuskind-

lustuse alafondist saavad need, kes sinna maksavad. Need numbrid ja proportsioonid arvutati välja lihtsalt: kui töötajatele maksta selliseid hüvitisi, kui nad töötuks jäävad, sellistel tingimustel, siis peaks sissemaks olema niisugune, ja kui tööandjad kindlustavad oma riskid, mis neil tekivad pankrotiga, kui ei suudeta palka maksta, siis see maksab niipalju. Sealt tuligi see vahekord. Kui me nüüd põhimõtteliselt muudame seda vahekorda, siis on vaja minna tõesti alustalade juurde ja arutada uuesti läbi, kes kui palju töötukassasse maksma peab. See, millest minister siin rääkis, et selle 30% piires võib siis jälle arutada, jagada seda raha üht- või teistpidi, aga ei pea kokkuleppele jõudma, see ei maksa nagu midagi. Tegelikult tuleks siis tõesti hoolikalt läbi mõelda, kes, kus on panustanud ja kui suur on kellegi panus töötuskindlustusse. See on minu esimene arvamus.

Minu teine arvamus on, et tegemist on põhimõttelise petmisega. Ma palun väga vabandust, et ma seda sõna siin kasutan, aga nii see on. See on täpselt sama olukord, kus teie kindlustate oma auto ja siis ühel päeval öeldakse teile, et sellest peetakse üleval ka liikluspolitseid. Või te kindlustate oma maja ja siis ühel päeval saate teada, et sellest peetakse üleval ka Päästeametit. Ja see on põhimõtteliselt vale. Töötuskindlustus sellisel kujul, nagu ta meil on, loodi teatud põhimõtete, teatud loogika järgi. Kui neid muuta, siis tuleb minna alustalade juurde. Lepime siis need asjad uuesti kokku. Nende põhimõtete kõige kurvem näide ongi see, mille kohta ma ministri käest küsisin ja mille peale ta teatas, et sihtkapitali nõukogu, kui ta on arutanud, võib siis järjekordselt valitsuse ja tööandjate häälega otsustada, et töötajate raha võetakse ka selle jaoks, et maksta peale tööandjale, kui ta töötule tööle võtab. Andke mulle andeks, aga mina pean seda põhimõtteliselt valeks. Inimesed on kindlustanud oma toimetuleku selleks ajaks, kui nad on töötud. Nad ei ole maksnud kindlustusse raha selleks, et tööandjad neid tööle võtaksid. Sellise kindlustusliigi loomist ma ei pea põhimõtteliselt õigeks, see on väga julm.

Inetu oli mõnes mõttes ka komisjonis väljendatud Eesti tööandjate seisukoht, mis kõlab umbes nii, et igaüks, kes on koolis käinud ja hariduse saanud, jääbki tema juurde ja nad peaksid ise kõige selle eest maksma. See on

tasulise hariduse kontseptsioon. Kui sedapidi edasi minna, siis tuleb välja, et meil tööd ei antagi, meil pakutakse teenust, tööl käimise võimalust, mida sina siis enda omandatud haridusega kasutad teatud vaevatasu eest. Andke mulle andeks, see on ikka primitiivsemast primitiivsem lähenemine kogu asjale.

Asja vigur, kui te eelnõu sisusse süüvite, on milles? Vaadake, kui need mõlemad osapooled on sihtkapitali oma raha pannud ja Vabariigi Valitsus on tööhõiveprogrammi kinnitanud, siis ta võib kinnitada sellise tööhõiveprogrammi, et kogu sihtkapitali raha läheb käiku, ja kui sellest jääb väheks, võidakse võtta kasutusele ka töötukassa reservid, peaasi, et see programm saaks täidetud.

See eelnõu on üleminekusätetega, järgmiseks aastaks natuke üle 100 miljoni krooni, kuna ESF-i vahendeid ei ole. Mõelge natukene, mis võib tulevikus juhtuda! Ma arvan põhimõtteliselt, et Eesti riik ei saa taandada enast vastutusest, mis tal on inimeste hariduse ees, ükskõik, kas nad käivad koolis, kas nad on vahepeal juba tööl käinud, kas nad on töötuks jäänud, mida iganes teinud. Töötukassa nõukogu ja juhatuse võimalused sellise skeemi puhul, nagu see on – tööhõiveprogrammi kinnitab valitsus, sihtkapitali puhul osamakse määra kinnitab valitsus –, muutuvad olema tuks. Praegu need kuus inimest, kes seal on, vastutavad naha ja karvadega kõige selle eest, mis töötukassas juhtub. Tulevikus valitsus otsustab, nendel vastutuse võimalus puudub. Tegemist on täieliku juriidilise lollusega.

Lõpetuseks kaks lauset. Mingit pidi loen sellest eelnõust välja ühe vana tuntud, vabandage väljenduse eest, vaenu, mis on meie kahes ministeeriumis avalik-õiguslike isikute vastu. Võrdlus haigekassaga, mille minister siin tõi, oli täiesti vale. Vaadake, ravikindlustuses kinnitab Vabariigi Valitsus tervishoiuteenuste hinnad, tööturuteenuste puhul on need hinnad juba seaduses. Võtke riigieelarve paragrahvid lahti ja te näete, kui suur see hind on. See, mida praegu tahetakse teha, tähendaks ravikindlustuse võrdluses seda, et Vabariigi Valitsus hakkab jagama, kelle käest ja kui palju raviteenuseid ostetakse, PERH-i käest nii palju, Tartu Ülikooli käest nii palju, Rakvere Haigla käest nii palju ja Viljandi Haigla käest nii palju. See ei ole Vabariigi Valitsuse pädevus. Seal ei ole ühtegi nii tarka inimest, kes

teaks, kui suur see peaks olema. Täpselt sama asi on tööhõiveprogrammiga. Ühel juhul istuvad need inimesed haigekassa nõukogus ja teisel juhul istuvad need inimesed töötukassa nõukogus. Uskuge mind, nemad on palju targemad. Sotsiaaldemokraatide fraktsioon teeb ettepaneku eelnõu 823 esimesel lugemisel tagasi lükata.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaak Aab Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindajana!

Jaak Aab

Austatud esimees! Head saalis viibivad kolleegid! Meeldivalt palju on teid veel. Täna siin saalis loetava tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõus on nii minu arvates kui ka Keskerakonna fraktsiooni arvates mitmeid küsitavusi, küsimusi ja probleeme. Kõigepealt esimene asi, mis seisneb selles, et Vabariigi Valitsuse algatatud tööturgu ja tööhõivet käsitlevale eelnõule on Riigikogu juhatus millegipärast määranud juhtivkomisjoniks rahanduskomisjoni. See otsus jätkab viimasel ajal kujunenud kummalist tava, kus sisuliselt sotsiaalkomisjoni puudutavad eelnõud suunatakse millegipärast teistesse komisjonidesse. Tuletan meelde kas või uut töölepingu seadust, mida menetles õiguskomisjon, või ka siin saalis hiljuti käsitletud sama temaatikaga sotsiaaldemokraatide eelnõu, kus õiguskomisjoni liige jäi sisulistele küsimustele vastates ikka päris tõsiselt hätta. Miks peavad siis õiguskomisjon või rahanduskomisjon menetlema eelnõusid, mille sisu, taust ja mõjud nende komisjonide liikmetele kaugeks ja arusaamatuks jäävad? Saab teha vaid ühe loogilise järelduse: valitsus on Riigikogu juhatusele, valitsuskoalitsiooni liikmetele kas andnud tellimuse või korralduse neid sotsiaalselt problemaatilisi eelnõusid sotsiaalkomisjoni mitte suunata. Valitsuskoalitsioon kardab, ja õigesti kardab, et sellised eelnõud saaksid sotsiaalkomisjonis kas õiglaselt hukkamõistva või ka siis sotsiaalselt hävitava hinnangu. Või kardetakse seda, et valitsuskoalitsiooni teerull selles komisjonis millegipärast hakkab puksima. Aga sellise praktikaga kannatab oluliselt eelnõude menetlemise kvaliteet. Me oleme seda siin saalis näinud. See selleks.

Nüüd aga eelnõu sisust. Eelnõu eesmärk eraldada rohkem raha aktiivsetele tööturumeetmetele on igati õige ja kindlasti tervitatav. Kuid ka väga õige eesmärk ei pühitse iga abinõu, mida selle elluviimiseks kasutada tahetakse. Olen siit puldist korduvalt ja korduvalt kutsunud valitsust üles pöörama rohkem tähelepanu aktiivsele tööturupoliitikale ja teinud ettepanekuid eraldada selleks ka rohkem raha. Keskerakonna fraktsioon on viimaste aastate jooksul algatanud mitmeid sellesisulisi eelnõusid, aga valitsusk koalitsioon on need ilma pikema aruteluta välja hääletanud.

Tundub, et viimaks on nagu tahetud hakata liigutama. Aga kuidas seda siis tehakse? See vahend võetakse lihtsalt töötukassasse töötajate, tööandjate makstavatest töötuskindlustusmaksetest. Kokkulepe on selline, et neid vahendeid kasutatakse töötuskindlustushüvitiste väljamaksmiseks – see oli kokkulepe. Püütakse läbi ajada ikkagi kellegi teise arvel.

Oleme pidevalt kuulnud, kuidas valitsus muretsseb tööpuuduse pärast. Avalikkusele – inimestele, ka töötutele – on jäänud mulje, et tööpuudus on valitsuse tõsine prioriteet. Tegelikuses on aga kõik teisiti. Kui palju on siis Eesti riik oma tuludest viimastel aastatel panustanud aktiivsetesse tööturumeetmetesse, s.o koolitusse, tööpraktikasse, palgatoetusse? Jätame siin korraks kõrvale need Euroopa rahad või siis töötajate, tööandjate makstud rahad ja võrdleme arve. 2006. aastal, kui hakkas tööle tööturuteenuste ja -toetuste süsteem, mille kallal tõesti tegi tööd juba Marko Pomerants ja mis minu ministriks oleku ajal siin seadusena kinnitust sai, 2006. aastal, kui töötus oli pea olematu, eraldati selleks Eesti riigis teenitud vahendeid 215 miljonit krooni, 2011. ehk tuleval aastal 66 miljonit krooni. Aga milline on meie tööpuudus praegu? See on lihtsalt häbi, raha eraldatakse üle kolme ja poole korra vähem, kui seda tehti 2006. aastal! Rohkem arve ei ole siin tõenäoliselt enam vaja tuua. Me olime juba tookord suhteliselt madalal tasemel selle poolest, mida me panustame aktiivsesse tööturupoliitikasse, nüüd on see tase veelgi madalam. Vahepeal on aga olnud tõsine kriis, on olnud tõsine tööpuuduse kasv. Riik peab selgelt sellesse rohkem panustama ja mitte võtma seda vahendit kuskilt mujalt. Keskerakonna fraktsiooni nimel teen ettepaneku eelnõu tagasi lükata.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Ja kuna kaks fraktsiooni on teinud ettepaneku seaduseelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata, siis tuleb meil see soov läbi hääletada.

Lugupeetud kolleegid, panen hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna ja Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 823 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 29 Riigikogu liiget, vastu oli 46, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 3. novembril kell 18. Seaduseelnõu 823 esimene lugemine on lõpetatud.

15. Keskkonnatasude seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (809 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine seaduseelnõu on Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnatasude seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandjaks keskkonnaminister Jaanus Tamkivi!

Jaanus Tamkivi

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Keskkonnatasude seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu ettevalmistamine tuleneb vajadusest täpsustada mõningaid keskkonnatasude rakendamise seotud õiguslikke regulatsioone ning sõnastada mõningad seaduse sätted konkreetsemalt. Jäätmete saastetasu ja maa-varade kaevandamisõiguse tasu arvestamise ning maksmise sätete täpsustamise vajadus on tekkinud igapäevatoös.

Seaduseelnõuga tunnistatakse kehtetuks liiva ja kruusa allpool põhjavee taset kaevandamise korral kaevandamisõiguse tasu arvutamise koefitsient 0,5, mis praegu annab osale liiva ja kruusa kaevandajatele põhjendamatu konkurentsieelise. Seaduseelnõuga täpsustatakse seda, kui ehitise püstitamise, maaparandustööde või põllumajandustööde käigus tekkiva kaevis kasutamise korral kaevis võõrandatak-

se või seda kasutatakse väljaspool kinnisasja. Sellisel juhul määrab Keskkonnaamet kõigepealt maavaraliigi, millega võrdväärses kaeviv tunnistatakse.

Seaduseelnõuga täpsustatakse kõrgendatud tasumäära rakendamist juhul, kui maavara kaevandamise loas on mitmele maavarale antud üks ühine maksimaalne lubatud kaevandamise aastakogus. Selline olukord võib kõige sagedamini tekkida siis, kui ühes mäeeraldises asuvad koos kruus ja liiv, mille kaevandamiseks on antud ühine kaevandamisluba ja ühine aastas kaevandada lubatud maksimumkogus.

Täpsustatakse kohaliku omavalitsuse üksuste eelarvesse osa segaolmejäätmete ja segaolmejäätmete sortimise jäägi ehk prügi ladestamise saastetasu kandmist ning ühtlustatakse selle osa suuruse määramist. Kohaliku omavalitsuse eelarvesse ei kanta mitte kõikide olmejäätmete saastetasu, vaid olmejäätmete hulka kuuluvate segaolmejäätmete ja segaolmejäätmete sortimise jääkide ladestamise saastetasust 75%. Täpsustatakse, et kõik kohalikud omavalitsused, kelle haldusterritooriumil kogutud olmejäätmeid ja nende sortimise jääke prügilasse viiakse, peavad saama saastetasu tagasi samadel alustel, et vältida käitaja suva. Näiteks kui prügilasse toodud prügikoormast läheb ladestamisele 80% ja taaskasutamisele 20%, siis kantakse kõikide kohaliku omavalitsuse üksuste, kelle prügi selles koormas on, eelarvesse võimalikust saastetasu summast 80%.

Eelnõus tehtud täpsustus likvideerib vaadeldava seaduspunkti mitmeti tõlgendamise võimaluse ning lubab soodsama saastetasumääraga, s.o 10 krooni tonni eest, maksustada vaid konkreetset asbestijäätmete voogu, mitte igasugust ehitus- ja lammutusprahiti. Eelnõuga välistatakse väärtõlgenduste võimalus. Näiteks võib juhtuda nii, et tavalise ehitusprahi hulka visatakse mingi kogus asbesti ja sellega võidakse siis tunduvalt alandada saastetasu summat. Saastetasu määr asbesti sisaldavate ehitusmaterjalide jäätmete ja neid sisaldavate lammutusjäätmete korral on teatavasti ainult 10 krooni tonni eest, kui ehitusjäätmetel on see 188 krooni tonni eest. Selle seadusmuudatuse eesmärk on lõpetada sortimata asbesti sisaldavate segajäätmete ladestamise eest soodustingimustel saastetasu maksmine. Samuti teiseadatakse seaduseelnõuga saastetasu määrad kroonides määradeks eurodes.

Ongi kõik. Täna tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! On küsimusi. Palun, kolleeg Väino Linde!

Väino Linde

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea kunagine kolleeg Riigikogust, hea minister! Küsin eelnõu pinnalt. Sa rääkisid põllumajandustööde käigus tekkinud kaevise kasutamisest ja kaevise võõrandamisest. Mind huvitab, kas see kaevise võõrandamine võib endaga kaasa tuua ka näiteks kaevise ümberpaigutamise looduses.

Jaanus Tamkivi

Täna küsimuse eest! Mis puudutab kaevise väljatulevat pinnast, siis seda ähvardab küll oht, et see võidakse võõrandada. Mis puudutab süvendi ümberpaigutamist looduses, siis siiani ei ole selliseid juhtumeid täheldatud ja võimalust seda küsimust seadusega reguleerida ei paku ka see eelnõu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tõnis Kõiv!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Kui kella peale vaadata, siis just praegu või mõni hetk tagasi algas Tuhala nõiakaevu ümber selline loits või nimetame seda siis kuidagi teistmoodi – rahvaüritus. Kas meil menetluses olev eelnõu 809 muudab või täpsustab midagi ka sealsete plaanidega seoses?

Jaanus Tamkivi

Täna küsimuse eest! Arvan, et see seaduseelnõu ei puuduta Tuhala teemat. Aga juhul kui kellelgi peaks kunagi tulema plaan seal midagi kaevandada, siis kaevandustasu määrad on eurodesse ümber arvestatud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jüri Tamm!

Jüri Tamm

Aitäh! Austatud minister! Missuguse konkurentsielise annab Tallinna Sadamale 0,5%-lise koefitsiendiga liiva kaevandamine mere põhjast? Nagu ma tean, kasutab Tallinna

Sadam seda oma rajatiste tarbeks. Kelle ees see konkurentsieelis siis tekib ja mis alusel?

Jaanus Tamkivi

Aitäh, härra Tamm, selle küsimuse eest! See seadusmuudatus puudutab kindlasti Tallinna Sadamat, aga nii nagu seletuskirjast saab lugeda, on veel ka teisi ettevõtteid, kes kasutavad veealuse kaevandamise tehnoloogiat, nagu näiteks AS Silikaat ja OÜ Kiiu Soon. Ja juhul, kui nad seda liiva turul müüvad, annab see neile loomulikult konkurentsieelise. Ma ütlen siia juurde, et kunagi see koefitsient tõepoolest sellisel kujul kinnitati, aga sellest on aastaid mööda läinud ja tänapäeval ei ole vee alt kaevandamise tehnoloogia iseenesest enam midagi erilist, see on suhteliselt kättesaadav kõigile. Sellest tulenevalt seda vajadust, mis kunagi oli – kasutada teist ja odavamat tasumäära –, praegu enam ei ole ja selle tõttu on ettepanek määrad ühtlustada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jüri Tamm, teine küsimus!

Jüri Tamm

Austatud minister! Minu küsimus puudutas Tallinna Sadamat konkreetset, sest tema ei ole ju siseturul konkurents. Tema konkurent on palju laiem, ja kui ta nüüd saab konkurentsieelise selle tõttu, et ta alandatud koefitsiendiga kaevandab merepõhjast liiva oma ehitiste tarbeks, siis see on ju positiivne. Miks te selle seadusega Tallinna Sadama siia sisse kirjutasite ja riigiettevõttele negatiivset mõju avaldate?

Jaanus Tamkivi

Aitäh! Kui te loete seaduse teksti, siis Tallinna Sadama nime ei ole siin kusagil. Ja kuna tegemist on liiva kaevandamisega veepinna alt üldiselt, siis me eraldi Tallinna Sadama seadust ju ei kirjuta.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra keskkonnaminister! Ma palun kõnepulti keskkonnakomisjoni liikme kolleeg Kalle Pallingu!

Kalle Palling

Austatud juhataja! Head kolleegid! Keskkonnatasude seaduse ja euro kasutusele võt-

mise seaduse muutmise seaduse eelnõu algatas 13. septembril Vabariigi Valitsus. Riigikogu juhatus määras juhtivkomisjoniks keskkonnakomisjoni. Keskkonnakomisjon arutas eelnõu oma 11. oktoobri istungil. Eelnõuga täpsustatakse välisõhuheitmete ja jäätmete saastetasu ning maavarade kaevandamisõiguse tasu arvestamise ning maksmise sätteid, nagu eelkõneleja siin juba täpse ülevaate andis.

Komisjon otsustas konsensusega teha ettepanek lõpetada keskkonnatasude seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu 809 esimene lugemine ja teha Riigikogu esimehele ettepanek määrata eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 3. november kell 16.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalle Palling! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määrata eelnõu 809 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 3. novembri kell 16. Eelnõu 809 esimene lugemine on lõpetatud.

16. Kemikaaliseaduse, saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse, päästeseaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (817 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Meie viimane päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kemikaaliseaduse, saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse, päästeseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun veel kord kõnepulti keskkonnaminister Jaanus Tamkivi!

Jaanus Tamkivi

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Austatud parlamendiliikmed! Käesoleva seaduseelnõu on ette valmistanud majandusministeerium tulenevalt sellest, et kehtiva kemikaaliseaduse puhul on päevakorrale tulnud kolm üksteisega seonduvat probleemi. Esiteks ei ole üheselt arusaadav, et enne kui ohtlikku ja suurõnnetuse ohuga ettevõtet käitama asuda, tuleb rakendada ohte ennetavaid meetmeid, ning riik peab

seada ka kontrollima. Teiseks on valitsusel praegu piiramatult kaalutusõigus sekkuda ettevõtlusvabadusse, keelates või peatades ettevõtete tegevuse või seda piirates. Kehtiva õiguse raames ei ole seda õigust sisuliselt aga võimalik rakendada. Kolmandaks sisaldab kehtiv seadus ka vastutuskindlustuse kohustust. Paraku on seadus andnud sellele vale rolli ja jätnud samas täpsustamata olulised kindlustuslepingu tingimused ning selliselt on kehtiv kemikaaliseadus vastuolus kindlustustegevuse seadusega.

Nende probleemide lahendamiseks on eelnõus ette nähtud tegevusloa nõue. Sisuliselt on ka kehtivas õiguses tegevusloa nõue olemas, kuid see väljendub erinevate määruste kaudu ning tegevusloa menetlus ei ole seaduse tasemel lahti kirjutatud. Kehtiva õiguse kohaselt moodustavad tegevusloa Tehnilise Järelevalve Ameti ja päästkeskuste antavad kooskõlastused. Eelnõu kohaselt hakkaks tegevusloa andma Tehnilise Järelevalve Amet, kaasates sellesse ka päästkeskusi.

Eelnõuga kaotatakse Vabariigi Valitsuse roll ettevõtlusvabaduse piiramisel. Ettevõtlusvabadust ehk õigust tegutseda võib piirata üksnes seaduses sätestatud alusel ja korras. Kehtiv kemikaaliseadus ei sätesta sellist piirangute rakendamise korda ja ka piirangute aluste õigus on küsitav. Eelnõuga tuuakse seadusesse tegevusloa institutsioon. Tegevusloa võib nõuete rikkumise korral kehtetuks tunnistada ja seega on edaspidi tegemist tavapärase riikliku järelevalve toiminguga ning Vabariigi Valitsusel puudub otseselt vajadus sekkuda üksikotsuste tegemisse.

Eelnõu viib kindlustustegevuse seadusega kooskõlla ka vastutuskindlustuse nõude, sätestades olulised miinimumnõuded, millele vastutuskindlustus peab vastama. Samuti annab eelnõu regulatsioon vastutuskindlustusele tema õige tähenduse. Vastutuskindlustuse olemasolu ega selle suurus ei saa olla tegevusõigust mõjutav asjaolu. Vastutuskindlustus on üksnes lisatagatis õnnetuse korral kahjude korvamiseks. Primaarne on regulatsioon, mis on suunatud õnnetuse vältimisele, ja õnnetuse põhjustaja enda vastutus.

Eelnõu mõjud. Eelnõu negatiivne mõju ettevõtetele peaks jääma minimaalseks. Sisulisi majandustegevuse nõudeid ei muudeta, muutub üksnes nende nõuete kontrollimise mehha-

nism tegevusloa nõude sõnaselge sätestamise näol. Seda arvestades on sätestatud, et juba tegevusloa ja nõuetele vastavate ettevõtete tegevusloa vormistab Tehnilise Järelevalve Amet omaalgatuslikult. Positiivne mõju on kindlasti ka regulatsiooni korrastamisel. Senine regulatsioon on olnud raskesti hoomatav, laiali pillutatud mitmesse määrusse. Mõningast mõju võib avaldada vastutuskindlustuse nõude täpsustamine.

Eelnõus on sätestatud vastutuskindlustuse miinimumsumma, milleks on 400 000 eurot ehk meie tänases rahas 6,2 miljonit krooni. Samas sõltub vastutuskindlustuse mõju kindlustusmaksetest, mitte aga kindlustussummast. Keemiatööstuse liidu hinnangul on enamiku suurõnnetuste ohuga ettevõtete puhul miinimumsummast suurem kindlustuskate niikuinii juba olemas.

Täna tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud minister! Küsimusi ettekandjale ei ole. Ma kutsun ettekandjaks majanduskomisjoni liikme kolleeg Ester Tuiksoo. Palun!

Ester Tuiksoo

Austatud Riigikogu juhataja! Head kolleegid! On väga meeldiv, et vähemalt üks pool saali on tihedam kui teine pool! Austatud minister! Majanduskomisjon arutas esmaspäeval, 11. oktoobril Vabariigi Valitsuse algatatud kemikaaliseaduse, saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse, päästeseaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 817 esimesele lugemisele saatmist. Komisjoni istungile olid kutsutud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi siseturuosakonna kvaliteedi infrastruktuuri talituse nõunik Ago Pelisaar ning Siseministeriumi pääste- ja kriisireguleerimispoliitika osakonna nõunik Priit Laaniste. Ministeriumide esindajad esitasid ülevaate eelnõu eesmärkidest ja sisust ning andsid täiendavaid selgitusi.

Seaduse algatamise eesmärk on lahendada kemikaaliseaduse rakendamise praktikas esile kerkinud olulised probleemid. Esiteks ei ole üheselt arusaadav, mida peab ettevõtja tegema, kui ta soovib asutada ohtlikku või suurenenud ohuga ettevõtet. Selle probleemi lahendamiseks sõnastatakse seaduses üheselt mõistetavalt te-

gevusloa nõue ühes selle juurde kuuluvate menetlussätetega. Teiseks on Vabariigi Valitsusele kehtiva seadusega antud piiramatu otsustusvõimalus piirata ettevõtlust üksikaktide korras. Tegemist on põhimõtteliselt õige instrumendiga, kuid puudub õigusriigi põhimõtteid järgiv ja põhiseadusest tulenev rakendusmehhanism. Seetõttu asendab eelnõu Vabariigi Valitsuse rolli riikliku järelevalve asutuste rolliga. Juhul, kui nõudeid rikutakse, rakendavad majandustegevuse piiramiseks meetmeid selleks volitatud riikliku järelevalve asutused.

Kolmas probleemidering on seotud vastutuskindlustuse sätetega. Eelnõuga täpsustatakse vastutuskindlustuse sisu, sealhulgas menetlusnõudeid. Seadusest tulenevad ülesanded on jagatud Siseministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi haldusala vahel. Eestis tegutseb hetkel *ca* 45 suurõnnetuse ohuga ettevõtet ning *ca* 500 ohtlikku ettevõtet. Ohtlikele ettevõtetele vastutuskindlustuse nõue ei kohaldu, kuid igal sellisel ettevõttel on riske hinnates võimalik selline kindlustus sõlmida.

Vabariigi Valitsuse algatatud kemikaaliseaduse, saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse, päästeseaduse ning riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 817 otsustati saata Riigikogu täiskogule esimeseks lugemiseks 20. oktoobril. See otsustati konsensusega. Teiseks otsustati samuti konsensusega teha Riigikogu täiskogule ettepanek 817 SE esimene lugemine lõpetada ja, kolmandaks, määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 27. oktoober kell 12. Tänan!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Ester Tuiksoo! Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määrán eelnõu 817 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 27. oktoobri kell 12. Seaduseelnõu 817 esimene lugemine on lõpetatud.

Head kolleegid! Meie istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 20.50.

Istungi kestus 7 tundi ja 50 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VIII ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 21. oktoober 2010

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (758 SE) kolmas lugemine
2. Riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (764 SE) kolmas lugemine
3. Ülikooliseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (784 SE) kolmas lugemine
4. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse, tubakaseaduse ja tolliseaduse ning nendega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (779 SE) teine lugemine

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere hommikust, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VIII istungjärku viienda töönädala neljapäevast istungit. Head kolleegid! Nüüd on aeg üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Auväärne juhataja! Auväärne Riigikogu! Eile võttis Riigikogu vastu tulumaksuseaduse muudatused, mis on väga mõistlikud. Sellega sai ka meie fraktsiooni üks idee rakendatud. Aga pool probleemist jäi alles ja seetõttu esitame Riigikogu menetlusse eelnõu, mis muudab tulumaksu- ja sotsiaalmaksuseadust ning võimaldab füüsilisest isikust ettevõtjal, kes on haige, selle võrra reguleerida neid tulusid, mida me maksudega maksustame. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Annan Keskerakonna fraktsiooni nimel üle arupärimise sotsiaalminister Hanno Pevku-

rile. Me soovime küsida, miks Eesti ei ole taotlenud raha Euroopa Liidu Globaliseerumise fondist. See fond alustas oma tegevust juba 2007. aastal, ta toetab aktiivset tööjõupoliitikat. Fond jagab igal aastal laiali umbes 500 miljonit eurot. Eri riigid on seda raha taotlenud, meie mitte. 13 liikmesriiki on selle aja jooksul esitanud 65 taotlust. Teiste hulgas on raha taotlenud Hispaania, kus on suur tööpuudus, Leedu ja väga paljud teised. Me küsimegi, miks ei ole Eesti seda seni teinud ja miks on peetud paremaks Euroopa Sotsiaalfondi raha lõppemisel hakata rahastama tööturuteenuseid töötuskindlustusmaksetest. Loomulikult küsime ka, kas edaspidi on see taotlemine plaanis. Küsime ka tööpuuduse kohta, kuidas on plaanis seda vähendada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Peeter Kreitzberg!

Peeter Kreitzberg

Lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid! Esitan menetlusse kutseseaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle sisu on lühidalt selles, et kui 2008. aastal võeti vastav seadus vastu, siis nähti ette üleminekuage, mis oleks pidanud lõppema 1. jaanuaril 2011. Kahjuks ei õnnestunud ära teha seda tööd, mis oli ette nähtud. Eelnõu näeb ette lisada üleminekuajale veel kolm aastat. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Juhatuse nimel olen vastu võtnud kaks seaduseelnõu ja ühe arupärimise. Kui seaduseelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus nende menetluse kolme tööpäeva jooksul. Kui arupärimine vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis edastan selle otsekohe adressaadile.

Head kolleegid! Üks teade. Olen edastanud Riigikogu liikmete esitatud kaks arupärimist

kultuuriminister Laine Jänesele ja õiguskantsler Indrek Tederile.

Palun teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 81 Riigikogu liiget, puudub 20.

1. Ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (758 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame tööd tänase päevakorra punktidega. Tänapäevakorra esimene punkt on Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni algatatud ravimiseaduse § 41 muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni algatatud ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu 758. Palun hääletada!

Poolt hääletas 48 Riigikogu liiget, vastu oli 1, erapooletuid oli 1.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 6.)

2. Riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (764 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Head kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 764. Palun hääletada!

Poolt hääletas 78 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 7.)

3. Ülikooliseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (784 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud ülikooliseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud ülikooliseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 784. Palun hääletada!

Poolt hääletas 70 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 8.)

4. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse, tubakaseaduse ja tolliseaduse ning nendega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (779 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab rahanduskomisjoni algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning tubakaseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun ettekandjaks kõnepuliti rahanduskomisjoni esimehe Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Meeldetuletuseks ütlen, et rahanduskomisjoni algatatud eelnõu eesmärk on hajutada järgmisele aastale kavandatud sigarettide aktsiisi määra tõus kahele aastale ning kehtestada seadusega, kui suur on tubakatoodete suur kogus, millest alates tuleks kohaldada karistus-seadustikus tubakatoodete käitlemise korra rikkumise eest ettenähtud karistusi.

Menetluse käigus juhtisid mitmed sigarettide importijad ja tootjate esindajad tähelepanu eelnõus pakutud sigarettidelt makstava minimaalse aktsiisisumma ebaefektiivsusele. Rahandusministeeriumi ettepanekul soovib komisjon üksmeelselt neljanda muudatusettepanekuga tõsta sigarettidelt tasutavat minimaalset aktsiisisummat. Maret Maripuu esitatud

teine muudatusettepanek sisaldas muu hulgas analoogset muudatust ja seetõttu leidis see komisjonis osalist arvestamist.

Menetluse käigus arutas komisjon mitmeid ettepanekuid, mis tõstaksid sigarettide aktsiisi määra struktuuris fikseeritud osa ja langetaksid proportsionaalset osa. Rahandusministeeriumi hinnangul vähendaks selline muudatus kallimatelt sigarettidelt makstavat aktsiisi ja seetõttu ka eelarvelaekumisi. Ettepanekute tegijate üks eesmärk oli sigarettide kättesaadavuse vähendamine, kuid nimetatud eesmärgi täitmisele aitab kaasa sigarettide miinimumaktsiisi tõstmine ehk juba viidatud neljas muudatusettepanek. Senine fikseeritud ja proportsionaalse osa suurus sigarettide aktsiisis on järginud põhimõtet, et nende osakaal sigarettide levinuimas hinnas oleks 50 : 50. Seda järgib ka käesolev eelnõu.

Valitsus toetas tubakatoodete suure koguse määratlemist seaduses, kuid pidas põhjendatud suuruse selgitamiseks vajalikuks lisaanalüüsi. Nüüdseks on see analüüs Rahandus- ja Justiitsministeeriumi koostöös ning Maksu- ja Tolliameti abil tehtud. On leitud, et tubakatoodete põhjendatud suur kogus on kümme kasti sigarette. Komisjon tegi vastava muudatuse üksmeelselt (muudatusettepanek nr 5).

Eelnõu on täiendatud ka biokütuse aktsiisivabastust käsitlevate sätetega (muudatusettepanek nr 1), kuna alates 5. detsembrist seab Euroopa Liit lisatingimusi sellise aktsiisivabastuse kasutamiseks. Uue nõudena saab biokütuse aktsiisivabastust kasutada üksnes juhul, kui kütus vastab teatud keskkonnasäästlikkuse nõuetele. Täpsemalt on seda selgitatud muudatusettepaneku tekstis. Praegu on biokütus aktsiisist vabastatud Euroopa Komisjonilt Eestile antud riigiabi loa alusel. See luba kehtib 2011. aasta 27. juulini. Rahandusministeeriumi hinnangul ei ole otstarbekas uut riigiabi luba taotleda, sest biokütuse aktsiisivabastuse meede on osutunud väga ebaefektiivseks biokütuse kasutuselevõtu eesmärkide saavutamisel. Kui kavandatud osakaal on 5,75% bensiini ja diislikütuse kogutarbimisest, siis tegelikkuses on see osakaal vaid 0,33%. Samuti tõi biokütuse aktsiisivabastus kaasa riigieelarve tulude vähenemise 2008. aastal ca 40 miljoni krooni võrra ja 2012. aastal võiks see hinnanguliselt olla juba 125 miljonit krooni, samuti on vaja kulusi riigiabi administreerimisele. Sellest tule-

valt nähaksegi seaduses ette biokütuse aktsiisivabastus kuni riigiabi loa lõppemiseni, järgmise aasta 27. juulini.

Komisjoni ettepanek on eelnõu teine lugemine lõpetada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Taavi Rõivas! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, kolleeg Jüri Tamm!

Jüri Tamm

Aitäh! Austatud komisjoni esimees! Ma tahan uurida tubakaaktsiisi tõusuga seonduvat. Kas te komisjonis arutasite, missugune hakkab olema odavate sigarettide lõpphind ja milline on selle suhe näiteks Lätis müüdavate samade sigarettide hinda? Kas see mõjutab kaubandust piiri lähedal?

Taavi Rõivas

Aitäh! Kuigi hinnakujundus sõltub ka muudest teguritest peale aktsiisi, võib eeldada, et nii odavamad kui ka kallimad sigaretid selle eelnõu tulemusel järgmisel aastal kallinevad ligi kolme krooni võrra paki pealt. See tähendab, et odavamate sigarettide jaoks on protsentuaalne hinnakasv oluliselt kiirem. Ma tuletan lihtsalt meelde, et kehtiva seaduse järgi oli hinnatõus veel oluliselt kiirem ja oleks rahanduskomisjoni hinnangul piiriülest salakaubandust oluliselt kasvatanud. Mis puutub aktsiisimääradesse meie naaberriikides, siis Lätis on hinnad üldiselt Eesti hindadega võrreldavad. Trendid on nendel sarnased, ka nemad on kohustatud 2018. aastaks viima minimaalse aktsiisisumma sama suuruseni, kui meie peame tegema, ja kasv on mõlemas riigis lähiaastatel paratamatu. Küll aga on suurem probleem see, et meie teine naaberriik Venemaa on aktsiisimäärad hoidnud väga palju madalamal. Sealset tubakahinnad on lausa mitu korda odavamad kui Eestis. Loomulikult mõjutab see salakaubandust. Tõsi on ka see, et suur osa Venemaalt tulevatest sigarettidest jõuab Eestisse just nimelt Läti kaudu. Ehk probleemiks ei ole mitte Läti maksumärgiga sigaretid, vaid Venemaalt pärit sigaretid, mis illegaalselt läbi Läti Eestisse tuuakse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kindlasti said kõik Riigikogu liikmed kirja lugupeetud eksperdilt Andrus Lipandilt. Tal on selle seaduseelnõuga seoses päris mitmeid muremõtteid. Ta kirjutab, et eelnõuga kavandata sigarettide jaemüügi proportsionaalne hinnatõus 2011. aastal, ca 8 eurosentit sigaretipakilt, suitsetajate tarbimiskäitumist oma kosmeetilise iseloomu tõttu ei muuda ega täida ka direktiivis seatud eesmärgid. Kuidas te seda kommenteerite ja kuidas te olete selles eelnõus arvestanud lugupeetud eksperdi seisukohtadega?

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma selle konkreetse teemakäsitlemisega nõus ei ole, sest, esiteks, selle pöördumise aluseks on võetud eelnõu algne versioon, mis, ma usun, hakkab teie kaasabil muutuma, seda muudatusettepanekute tõttu. Neljas muudatusettepanek mõjutab odavamate sigarettide hinnatõusu oluliselt rohkem kui teie viidatud summa. Teiseks, mis puudutab direktiivi kohest ülevõtmist, siis direktiiv on kehtestanud meile teadupärast eesmärgid aastaks 2018 ja need eesmärgid lepiti kokku alles sel suvel. Kui eeldada, et Eesti peaks neile minema üle kohe, siis see tähendaks ikkagi väga kiiret tubakatoodete hinna tõusu, mis tekitaks väga suurt turuanomaaliat salasisigaretide osakaalu suurenemise näol ja legaalse turu vähenemise näol. Ma hindaksin, et sellised järsud käigud pigem vähendaksid aktsiisilaekumisi ega oleks kasulikud ka rahva tervisele, sest salasisigaretikaubandus muutuks veelgi ahvatlevamaks, veelgi kasumlikumaks. Pigem sooviksin ma seda trendi murda kui soodustada.

Esimees Ene Ergma

Kolleeg Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Aitäh, istungi juhataja! Hea ettekandja! Üldiselt on tubakatooted selline tootegrupp, mille müümist või tarbimist me peaksime n-ö taluma väga pika hambaga. Selles mõttes peaks hinnakujundus olema selgelt sihitud sellele, et tarbimisharjumusi muuta, mitte sellele, et harjutada inimesi lihtsalt kiiremini kohanduma. Aga minu küsimus puudutab järgmist. Seoses erinevate alkoholihindadega me väga sageli rää-

gime sellest, kuidas meie põhjanaabrid harrastavad elavat alkoturismi Eestisse, ja nüüd käime meie võib-olla Venemaal või Lätis sigarettide ostmas. Kui palju ikkagi Eesti hinnakujunduse puhul tehakse reaalselt koostööd lähi- või piiriüleste riikidega ja hinnatakse neid mõjusid, et hindu vastavalt kujundada, selleks et vältida seda turismi ja mõneti ka salakaubatransiiti?

Taavi Rõivas

Aitäh! Eesti aktsiisipoliitika sõltub vaieldamatult sellest, et Eesti idanaaber on Venemaa ehk Euroopa Liitu mitte kuuluv riik, kus tubakatoodete hinnad on oluliselt odavamad kui Euroopa Liidus. Seetõttu ei ole me oma hinnapoliitikas võib-olla nii vabad kui Kesk- või Lääne-Euroopa riigid. Meil oleks väga naiivne seda mitte arvestada, et meie piirinaabri juures on hinnad mitu korda madalamad. Samas on meie hinnaliikumised Läti ja Leeduga, ma julgen öelda, sünkroonis. Eks ka Lätis ja Leedus tehakse neid muudatusi üsna aktiivselt. Paratamatult on Euroopa Liidus kokku lepitud ühtsetes miinimummäärades, mis on oluliselt kõrgemad kui ka selle eelnõuga pakutavad, ca 20% on see miinimummäär kõrgem kui see, mis järgmisel aastal Eestis kehtima hakkab. Miinimummäär järgmisel aastal Eestis on 73 eurot 1000 sigareti kohta, 2012. aastal on see 80 eurot ja 2018. aastaks peab see Euroopa Liidus kokkulepitu kohaselt jõudma 90 euronile. Samamoodi peab see 90 euronile jõudma Lätis ja Leedus. Põhimõtteliselt võib öelda, et me liigume selgelt Euroopa Liiduga ühes suunas, samas ei saa me endale lubada nii kõrgeid aktsiisimäärasid, nagu seda on teinud Soome ja Rootsi, seda eeskätt põhjusel, et sel juhul on oluliselt raskem takistada salasisigaretide levikut.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Igor Gräzin!

Igor Gräzin

Jätkan kolleeg Evelyni sõnavõttu. Ma ausalt öeldes ei kujuta väga hästi ette, kui suur peab olema see janu, mis ajab inimese Venemaalt viina ostma. See peab olema midagi sellist, mis on üle mõistuse. Tegelikult teeb mulle natuke muret see, et Euroopa Liitu tassitakse kivi kivi haaval laiali ja õõnestatakse Euroopa ühtsust. Sellepärast tahan küsida järgmist.

Üldiselt on see aktsiisitõus ju Euroopa käsk. Juhul, kui see on nii, siis ma leian, et on ääretult ebaeuroopalik seda käsku arutada. Käsud on täitmiseks.

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma arvan, et mitmed kolleegid on hämmingus, et mis on toimunud, kui Igor Gräzinist on saanud Euroopa ühtsuse suurim kaitsja siin parlamendis. Otseselt ei saa öelda, et tegemist on käsuga. Tõepoolest, eesmärk on aastal 2018 jõuda 90-eurose miinimumaktsiisimäärani. See, milliste sammudega me sinna jõuame, on siiski meie enda teha. Rahanduskomisjon on täiesti konsensuslikult olnud seda meelt, et me peaksime seda tegema samm-sammult, mitte nii, et me korraga tõstame aktsiisimäärasid väga järsult. Põhjenduseks on peamiselt küsimus salaturust. Muidugi, ma julgen olla skeptiline selles osas, kas janu on nii suur või ei ole nii suur, et üle piiri salaalkoholi tuua. Paraku siiski maksuameti andmed ütlevad, et nii salaalkoholi kui ka salasigaretide toomine on salakaupmeestele väga kasumlik, seetõttu me suurendame karistusi sigarettide illegaalse üleveo puhul. Tarbija jaoks võiks see kättesaadavus muutuda sedakaudu, et salakaupmehe risk muutub oluliselt suuremaks, kui see siiani oli.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mai Treial, teine küsimus!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Jah, muidugi on salasigaretide, salaalkoholi ja mille iganes oht. Ma arvan, et te kindlasti arutasite ka komisjonis, kui suur võiks praegu olla arvatav salasigaretide ja salaalkoholi kogus, osatähtsus, mis iganes, ja kuidas meie jõustruktuurid, kes sellega peavad tegelema, on hakkama saanud ja mida siis täiendavalt ette võetakse.

Taavi Rõivas

Aitäh! Jah, tõepoolest me oleme mitmel korral kohtunud Maksu- ja Tolliametiga ja seda teemat käsitletud. Kui me räägime maksuaukudest ehk saamata jäävast maksutulust, siis hinnanguliselt, kui ma nüüd peast õigesti mäletan, suurusjärg, mis võiks illegaalse sigaretikaubanduse tõttu saamata jääda, on üle

poole miljardi krooni. Seda on ühelt poolt küllalt palju, aga seda on samas kindlasti vähem sellest, kui palju jääb riigil saamata käibemaksu. Sellised maksuaukud on loomulikult igal pool ja selle maksuaugu vähendamisega tegeldakse maksuametis väga intensiivselt. Ma ei saa ilmselt väga detailselt kirjeldada neid meetodeid, mis on kasutusele võetud, kuna meie arutelu on avalik, aga rahanduskomisjonis on ka nendest meetoditest põhjalikult juttu olnud. Üks konkreetne asi, mis maksuametit peaks aitama, ongi see, et me määratleme suure koguse. Me oleme juba eelmisel aastal teinud seadusmuudatuse, et üle Vene piiri või kolmandatest riikidest võib Eestisse tuua legaalselt korraga kaks pakki sigarette. Varem oli see kogus suurem. Siis korraldati teadupärast bussireise, sõideti täiesti legaalselt üle Vene piiri ja tuldi suitsuplokkidega tagasi. Nüüdseks on vähemalt see väike auk suletud, mis ei tähenda, et ei otsitaks uusi võimalusi. Seetõttu, kuna tõepoolest on olnud küllalt palju juhtumeid, kus sigarette tuuakse ka näiteks üle Läti piiri lausa kaubikutega, siis sellisel juhul, kui need kogused on väga suured ja potentsiaalne kasum on väga suur, tuleks rahanduskomisjoni hinnangul rakendada kriminaalvastutust. Selleks et kriminaalvastutust saaks rakendada, peame me üheselt kindlaks määrama, kui suur on see suur kogus. See suure koguse määratlus – kümme kasti – aitab Rahandusministeeriumi, Justiitsministeeriumi ning Maksu- ja Tolliameti hinnangul nende süstemaatiliste salakaubavedajatega või lausa organiseeritud salakaubavedajatega tõhusamalt tegelda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Evelyn Sepp, teine küsimus!

Evelyn Sepp

Aitäh! Mul on hea meel just sealtsamast jätkata. See pool miljardit saamata jäänud maksukrooni on küll piisavalt atraktiivne, et seda püüda. Kui palju on järgmise aasta riigieelarves ette nähtud raha nende vahendite tugevdamiseks, mis aitavad võidelda selles sektoris salakauba vastu, mis aitavad lahendada kuritegusid ja tõhusat järelevalvet teha? Küsimuse jätk või teine pool on see, et loomulikult võib olla eesmärk tõsta aktsiisi, aga see on siiski kõigest vahend. Kui palju on kõigi nende

meetmetega 2018. aastaks plaanitud tubakatoodete ostmist või tarvitamist vähendada?

Taavi Rõivas

Aitäh! Alustan lõpust. Seda analüüsi rahanduskomisjon eelnõu algatades eraldi ei teinud. Usun, et need analüüsid on olemas Euroopa tasemel, kuna suvised direktiivimuudatuse arutelud olid väga tõsised ja nii tubakatootjad kui ka Euroopa Liidu ametnikud neid analüüsi kindlasti tegid. Tõsi, juba praegu on suitsetamine Eestis väga kallis hobi. Ma ei ole ise küll kunagi suitsumees olnud, aga arvan, et mitmed kolleegid võivad kinnitada, et see hobi maksab vähemasti 1000 krooni kuus, selle hobiga tegelemine on väga kallis ja see muutub jätkuvalt kallimaks. Minu selge sõnum avalikkusele on (kuigi ma tean, et ka tubaka importijad meid praegu väga intensiivselt jälgivad), et kui keegi kaalub, kas suitsetamisest loobuda või mitte, siis kindlasti tehke seda, sest suitsetamine muutub Eestis veel kallimaks. Mis puudutab järgmise aasta riigieelarvet, siis maksuaukudega võitlemiseks eraldati maksuametile lisaraha. See oli üks erandlik tegevuskulude suurendamine, mida valitsuskabinet eraldi arutas. Seal taga oli Rahandusministeeriumi põhjalik analüüs, kui palju on sellega võimalik riigieelarvesse lisatulu saada. See on ka vastus kolleeg Kadri Simsonile, kes muu hulgas eile "Foorumis" ja ka siin riigieelarve arutelul rääkis sellest, et valitsus on planeerinud maksutõuse. See ei vasta tõele, tegemist on maksulaekumise paranemisega, mis osaliselt tekib seetõttu, et maksuametile eraldatakse lisavahendeid maksuaukudega võitlemiseks. Samas, see pool miljardit on küll suur summa, ma olen nõus, kuigi päris nulli ei ole seda maksuauku salatubaka puhul võimalik viia ja ilmselt mitte kuskil riigis. Sellest poolest miljardist veel tõsisem probleem ja mitu korda tõsisem probleem on aga maksuauk käibemaksu puhul. Sellised skeemid, mida on ka ajakirjanduses kajastatud, kus esitatakse arveid ja küsitakse käibemaksu tagasi ning vahepeal lähevad ettevõtted sulgemisele või lastakse pankrotti, on palju tõsisem probleem. Maksuametile lisavahendite eraldamise mõte oli see, et ta tegeleks kõikide maksuaukudega.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mark Soosaar!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Kui mu mälu ei peta, siis eelnõu esimesel lugemisel me rääkisime sellest, et alkoholi- ja tubakaaktsiisi esimene eesmärk ei ole sugugi mitte riigieelarve täitmine, vaid see, et inimesed elaksid tervislikumalt, rikuksid vähem oma tervist ja väheneksid ka kulutused nende ravimiseks. Mida te sellest arvate? Ideaalis ei peaks inimesed üldse mitte alkoholi tarvitama ja üldse mitte suitsetama ning seetõttu ei peaks ka aktsiisi üldse laekuma. Me peaksime ideaalis kunagi sinna jõudma. Kuidas te suhtute sellesse, et just nendesamade aktsiisidega on pöördvõrdeliselt seotud Eesti Kultuurkapital, ja kas te peate seda õigeks? Ma arvan, et kultuurirahvas ootab ka sellist sõnumit teilt kui rahanduskomisjoni esimehelt. Praegu on see peamine toetusallikas kultuuri rahastamiseks. Kas ei peaks kultuurkapitali nendest aktsiisidest lahti siduma?

Taavi Rõivas

Aitäh! See on nüüd hoopis teine ja hoopis põhjalikum arutelu kui need konkreetset aktsiisimuudatused. Kultuurkapital on aktsiisidega siiski seotud pigem võrdeliselt, mitte pöördvõrdeliselt. Ka need muudatused, mis meil viimastel aastatel olnud on, on aktsiisilaekumisi kasvatanud ja väga oluliselt kasvatanud. Aktsiisilaekumine väheneks hüppeliselt siis, kui me aktsiisi tõstaksime väga kiiresti, liiga kiiresti, üle selle taluvuspiiri, sest siis lihtsalt suureneks salaturu osakaal. See on see õrn piir, mida me peame kogu aeg ära tabama, kuhu maani on aktsiisitõus efektiivne nii rahalises kui ka tarbimiskäitumise mõttes. Ega meie eesmärk ei ole ju see, et me teeme legaalse sigareti nii kalliks, et seda ei tarbita, ja legaalse sigarettide suitsetamine väheneb, aga samas suureneb salasigarettide suitsetamine. See oleks ju selline Pyrrhose võit, mida me keegi ei soovi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Hea ettekandja! Kui on mõistetav Igor Gräzini innukus, et on vaja üle võtta Euroopa kehtestatud tubaka aktsiisi määr, siis kas see innukus

oli üle kolme korra suurem siis, kui põllumeestele kehtestati erikütuse aktsiisi määr? Sellist aktsiisimäära, mis põllumeeste erikütusele on kehtestatud, ju Euroopa Liit ei nõua ehk see on Euroopa Liidu omast tunduvalt kõrgem. Minu küsimus ongi sellega seotud. Jah, tubaka osas võib Gräzini innukust mõista, sest on selge, et suitsetamist võib ka maha jätta, aga kuidas on põllumeestel võimalik maha jätta seda tegevust, mida põld ja farm iga päev nõuavad? Kuidas seda mõista, et ühes osas me oleme liiga innukad ja teises osas on innukus väiksem?

Taavi Rõivas

Aitäh! Tõsi on see, et põllumeeste jaoks on Eestis kütus peaaegu kolmandiku võrra odavam kui teiste tarbijate jaoks. Tõepoolest, Euroopa Liit ei nõua meilt selle erandi kaotamist. Küll aga on muude maksueranditega ja suurte soodustustega, mida me oleme ise kehtestanud, mõnel korral olnud nii, et me oleme ka Euroopa Liidu eeskirjade tõttu pidanud neist loobuma. Aga õnneks on nii, et mõnes valdkonnas me saame siin Eestis ikka ise ka otsuseid langetada. Päris kõikides küsimustes ei ole meile asjad Euroopast ette kirjutatud. Tubakaaktsiisi miinimummäär paraku nende hulka ei kuulu. Ma usun, et selleks on ka üsna veenvad põhjendused. Ka head küsijad on siin varem maininud, et on ju teatud loogiline eeldus, et Euroopa Liidu riigid rakendaksid sarnast aktsiisipoliitikat, et vähendada sellist riikidevahelist kaubandust, mis ei ole mitte tavalises mõttes kaubandus, vaid mis on esile kutsutud selleks, et aktsiisilt kokku hoida.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mart Nutt!

Mart Nutt

Aitäh, austatud esimees! Lugupeetud ettekandja! Tubaka salakaubanduses on piiriülene käitlemine või piiriülene sigarettide sissetoomine medali üks külge. Aga on olemas teine külge, mis puudutab varustus- ja turustuskanaleid. Nende kontrolli alla saamine on äärmiselt oluline, et sellele kaubandusele mingisugune kontroll peale saada. Ma võin öelda, et see kanal, mis puudutab püsiklientide varustamist käest kätte, on võib-olla raskemini jälgitav, aga avalikel turgudel salasigarettide müümise

kontrolli oleks päris lihtne intensiivistada või tugevdada, näiteks kas või koostöös Tallinna munitsipaalpolitseiga. Kas selles suunas on midagi ette võetud ja kuidas te näete perspektiivi nende turustuskanalite kinnikeeramisega seoses?

Taavi Rõivas

Aitäh! Minul isiklikult mupo suhtes väga suuri lootusi ei ole, sest mulle tundub, et neile antud ülesanne on eeskätt linnakassa täitmine, mitte avaliku korra tagamine ja seadusrikkumiste vähendamine. Vähemasti jääb selline mulje näiteks Õismäe hoovide parkimiskorraldusest. Küll aga ma usun, et Maksu- ja Tolliamet kuulab seda parlamendi arutelu teravdatud tähelepanuga, ja ma usun, et nad tegelevad ka turgudega piisavalt tõsiselt. Mul on rahanduskomisjoni juhina väga raske detailselt nende töömeetodeid kommenteerida, sest me tõepoolest neid ette ei kirjuta, aga ma usun, et nad teavad selle probleemi ulatust ja selle probleemiga kindlasti tegelevad.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Arvo Sarapuu, teine küsimus!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Hea kolleeg! Võib-olla seletaksid ikkagi lahti, kuidas meie põllumeestele see kütus odav on. Ma ei saanud päris hästi aru, võimalik, et kuskil on siin mingi viga. Kui erikütuse aktsiis Euroopa Liidu riikides on 21 eurot, Belgias ja Hollandis on see 30 ja 40 euro vahel ning Prantsusmaal on see üle 40 euro, siis meil on see 69 eurot. Kuidas meil 69 euroga see odavam on? Järsku sa seletad seda?

Taavi Rõivas

Aitäh! Seletan hea meelega. Eesti põllumeestele on kütus odavam kui ükskõik kellele meist, kes me täpselt samasugust diislikütust kasutame oma isiklikus autos, see on odavam kui nendel ettevõtetel, kes kasutavad diislikütusega autosid näiteks pakiveoks, näiteks leiva ja saia poodi vedamiseks. Nemad maksavad täpselt seda hinda, mida me bensiinijaamas tabloolt näeme. Aga põllumeestele kehtib Eestis aktsiisi soodusmäär, mis tähendab seda, et nende kulutus kütuseliitrile on ligikaudu viis

krooni väiksem. Ehk kui meie maksame *ca* 18 krooni, siis nendel on samal ajal kütuse hind *ca* 13 krooni. See on erand, mida Euroopa Liit Eestile ei keela. Sellel erandil on omad selged põhjused. Aga samas on tõsi see, et selle tõttu, et me mitte ainult põllumajanduses, vaid ka ehitustel, kaevandustes, laevanduses, rongides kasutame väiksemat aktsiisimäära, selle tõttu, et nemad saavad kasutada odavamalt kütust kui tavatarbija, jääb meil igal aastal laekumata peaaegu 1,5 miljardit krooni. 1,5 miljardit krooni on poolteist korda rohkem kui lastetoetusteks kuluv summa. Me peame siin parlamendis endale igal juhul iga kord, kui selliseid maksusoodustusi tehakse, aru andma, et see maksab ja see maksab väga palju. Aga sellegipoolest põllumeestele see soodusmäär kehtib, nende jaoks on kütus odavam kui tavatarbija jaoks. Mingeid suuri muudatusi selles vallas praegu ette näha ei ole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Kolleegid väidavad, et Belgia põllumehed maksavad kütuse eest vähem kui Eesti põllumehed. Kust tuleb see Eesti põllumeeste konkurentsieelis Belgia põllumeeste ees?

Taavi Rõivas

Aitäh! Me arutame praegu aktsiisimuudatusi, mis puudutavad tubakaaktsiisi. Ma hea meelega tegelikult diskuteeriksin Euroopa aktsiisipoliitika üle laiemalt, aga selge on see, et kui me vaatame kütusehindu Eestis ja Belgias, siis kütuse koguhind on väga selgelt pigem Eesti kasuks. Me võime arutada väga põhjalikult, milline peaks see maksusoodustuse määr olema. Aga nagu ma ütlesin, Eesti põllumeestele, kalameestele, ehitajatele ja teistele sektoritele tehtud soodustus on märkimisväärne, nemad ostavad kütust peaaegu kolmandiku võrra odavamalt kui tavatarbijad ja see erand maksab Eesti riigieelarvele peaaegu 1,5 miljardit krooni. Kui teil on ettepanek seda soodustust veelgi suurendada (ma juhin tähelepanu, et see aktsiisimäär, mida nad maksavad, ei ole sugugi nii väga suur, sest suurema osa nende kütuse hinnast ei moodusta kaugeltki mitte aktsiis, vaid hinna muud komponendid), seda

määrat lausa nulli viia või veelgi vähendada, siis tehke ettepanek riigieelarve eelnõu kohta ja nähke ette ka kätteallikas. Aga ma ütlen veel kord, et poolteist miljardit krooni, mis läheb kütuse maksueranditele, on väga suur summa ja see on poolteist korda suurem summa kui kõik lastetoetused Eestis kokku. Ma soovitan väga tõsiselt ka selle peale mõelda. Soovitan mõelda ka selle peale, et tegelikult see, et Eesti põllumees saab osta kütust ligikaudu viis krooni odavamalt kui tavatarbija, ei ole mitte karistus, vaid see on soodustus.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Taavi Rõivas! Kas kolleegid soovivad pidada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Me oleme teinud muudatusettepaneku alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse, tubakaseaduse ja tolliseaduse ning nendega seonduvate seaduste muutmise seaduse kohta. See muudatusettepanek räägib sellest (selle tõttu olid ka need küsimused), et eriotstarbelise diislikütuse ja kerge kütteõli aktsiisimäär on praegu 89,22 eurot 1000 liitri eriotstarbelise diislikütuse või kerge kütteõli kohta ning alates 1. jaanuarist 2012 on eriotstarbelise diislikütuse ja kerge kütteõli aktsiisimäär 67,49 eurot 1000 liitri eriotstarbelise diislikütuse või kerge kütteõli kohta.

Miks me sellise ettepaneku tegime? Kui keegi läheb kas supermarketisse, väiksesse kauplusesse või külapoodi, siis ta näeb, et toiduainete hinnad on tõusnud ja need tõusevad veelgi. Ärge nüüd ikkagi naiivsed ka olge. Kui me tõstame põllumeeste sisendite hinda, siis ei maksa pärast imestada, et toiduainete hinnad on poes läinud kõrgemaks, ja ei maksa rääkida, et see on ainult suurte poodide küsimus, sest konkurents Eestis on väike. Jah, ma võin ühest küljest nõustuda sellega, et me väikses riigis mängime suurt riiki. Jah, tõsi, väikses riigis on see häda, et konkurents on väiksem. Suurtes riikides on see suurem. Aga see ei puuduta neid aktsiise, selles mõttes, et kui me väikses riigis aktsiisidega nii jõuliselt mängime, ma tahan öelda, et me oleme väga jõuliselt põllumeeste aktsiise tõstnud, siis see tähendab seda, et kui põllumees hakkab oma toodangut müü-

ma, siis ta igal juhul paneb selle tõstetud aktsiisi sinna hinnale juurde. Esimene asi on see, et hinnad tõusevad, sest sisendite hind on tõusnud.

Teiseks. Kui me kuulame siin põllumeeste juttu, siis sageli öeldakse, et mida need põllumajandustootjad ikka seletavad. Sageli öeldakse ka üsna mürgiselt, et õppigu tööd tegema või et nad ei oska müüa või ei leia turgu. Kui me võrdleme Euroopa tootjate tingimusi ja ütleme otse välja, et teistele Euroopa tootjatele makstakse toetusi aktsiiside ja muude instrumentide kaudu ümmarguselt seitse korda rohkem kui Eesti tootjale, siis kuidas saab see olla võrdne konkurents, nii et Eesti tootja suudaks oma toodanguga olla tugevam, parem ja konkurentsivõimelisem kui need teised?

See muudatusettepanek, mille Keskerakonna fraktsioon tegi, on asjakohane, see on mõistlik, see viib aktsiisitaseme tagasi endisele tasemele, mis on samamoodi mõistlik. Ma ei hakka neid arve siin üle kordama, seletuskirjas on kõik näha. Kui ma enne küsisin lugupeetud ettekandjalt küsimusi, siis oli selge, et mina küsisin ühte asja ja ettekandja vastas hoopis teist asja. Võib-olla on mõistlikum edaspidi rääkida asjadest otse, nii nagu nad on, ja rääkida ka hinnatõusu põhjustest, nagu nad on. Ma arvan, et eriotstarbelise kütuse aktsiisi määra tagasiviimine endisele tasemele 1. jaanuaril 2012. aastal on põllumajanduse ja maa- tootja jaoks ülimalt oluline. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Arvo Sarapuu! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Läheme muudatusettepanekute läbivaatamise juurde.

Seaduseelnõu kohta on seitse muudatusettepanekut. Alustame nende läbivaatamist. Esimene on esitanud juhtivkomisjon. Teine on esitanud Maret Maripuu, juhtivkomisjon on ettepanekut osaliselt arvestanud. Kolmanda on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon ei ole seda ettepanekut arvestanud. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Esimees Ene Ergma

Palun! Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele kolmanda muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mida juhtivkomisjon ei ole arvestanud. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 22 Riigikogu liiget, vastu oli 40, erapooletuid oli 2. Ettepanek ei leidnud toetust.

Neljanda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Viienda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Kuuenda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Seitsmenda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Oleme kõik muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Seaduseelnõu 779 teine lugemine on lõpetatud.

Head kolleegid! Istung on lõppenud. Head töötaju!

Istungi lõpp kell 10.48.

Istungi kestus 48 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VIII ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 25. oktoober 2010

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine kohtute kaadrinappuse kohta (nr 503)
2. Arupärimine erakorralise pensionireservi olukorra kohta (nr 510)
3. Arupärimine 2011. aasta riigieelarve tulude kohta (nr 517)
4. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VIII istungjärgu kuenda töönädala esmaspäevast istungit. Head kolleegid! Nüüd on võimalus üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Kõigepealt palun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Lugupeetud Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kaks seaduseelnõu. Esiteks, metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust keskkonnaminister Jaanus Tamkivi. Jateiseks, isikut tõendavate dokumentide seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust siseminister Marko Pomerants. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Jaak Aab!

Jaak Aab

Austatud juhataja! Head kolleegid! Eesti Keskerakonna fraktsioon algatab tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu eesmärk on pikendada töötutoetuse maksmise perioodi 540 päevani. Töötutoetust makstaks seega kuni poolteist aastat.

Seda muidugi juhul, kui töötü täidab kõik need tingimused, mis töötukassa ja seadused ette kirjutavad. Töötutoetust makstakse kehtiva seaduse järgi töötuna registreeritud isikule kuni 270 päeva. Arvestades praegust majandusolukorra, ei ole see piisav aeg uue töö leidmiseks. Samuti ei ole töötü paljudel juhtudel motiveeritud töötuna arvel olemist jätkama, kuna see toob talle kaasa mitmesuguseid kulusid. Näiteks tuleb maksta sõidu eest töötukassa piirkondlikku osakonda. Ametliku töötü seisundi kaotamisega on aga suurem tõenäosus heituda ning loobuda töö otsimisest sootuks. Viimasel ajal on töötukassas registreeritud pikaajaliste töötüte arv kasvanud, praegu on neid ca 50 000 inimest. Kui me võrdleme end teiste riikidega, siis on pikaajalisi töötüid rohkem ainult Lätis ja Slovakkias. Kindlasti on töötüte motiveerivam ja parem maksta töötutoetust, mis on seotud tema varasema töötamisega, mitte toimetulekutoetust, mille puhul inimesel ei pea olema seotust töötamisega. Eelnõu jõustumisel seadusena tuleb arvestada, et väheneb toimetulekutoetust saavate inimeste arv ning vastavalt ka selleks kuluv summa. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Juhatusel nimel olen vastu võtnud kolm seaduseelnõu. Kui need vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus nende menetlusse võtmise kolme tööpäeva jooksul.

Nüüd järgmised teated. Riigikogu juhatus on menetlusse võtnud järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, maaelukomisjoni s.a 20. oktoobril algatatud riigivaraseaduse § 66 täiendamise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on maaelukomisjon; teiseks, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni s.a 21. oktoobril algatatud tulumaksuseaduse ja sotsiaalmaksuseaduse § 3 muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon; kolmandaks, kultuurikomisjoni s.a 21. oktoobril algatatud kutseseaduse

muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on kultuurikomisjon.

Tulenevalt rahanduskomisjoni ja õiguskomisjoni kokkuleppel on juhatus määranud Vabariigi Valitsuse algatatud notariaadiseaduse, päästeseaduse, riigilõivuseaduse, tuleohutuse seaduse, äriseadustiku ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu 833 uueks juhtivkomisjoniks rahanduskomisjoni.

Edastasin Riigikogu liikmete arupärimise sotsiaalminister Hanno Pevkurile.

Palun nüüd kohaloleku kontroll!

Kohalolijaks registreerus 88 rahvasaadikut, puudub 13.

Head kolleegid! Läheme nüüd päevakorra kinnitamise juurde. Pävakord on teil laudadel. Panen selle nädala pävakorra kinnitamise hääletusele. Palun hääletada!

Pävakorra kinnitamise poolt hääletas 84 rahvasaadikut, vastu ega erapooletu ei olnud keegi. Pävakord on kinnitatud.

1. Arupärimine kohtute kaadri-nappuse kohta (nr 503)

Esimees Ene Ergma

Esimene arupärimine on Riigikogu liikmete Evelyn Sepa, Enn Eesmaa, Ain Seppiku, Aivar Riisalu, Toivo Tootseni ja Lembit Kaljuvee tänavu 16. septembril esitatud arupärimine kohtute kaadri-nappuse kohta. Palun kõnetooli kolleeg Evelyn Sepa!

Evelyn Sepp

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Austatud justiitsminister! Arupärimine on tõsine ja selle sisu märksa mahukam, kui ühe arupärimise teksti mõtteid mahub. Ei ole vist kellelegi suur saladus, et kriminaalmenetluste tähtjad venivad, ja venivad väga erinevatel põhjustel. Ei ole ka kuigi suur saladus see, et inimeste põhiõigused saavad nende pikade menetluste käigus oluliselt kahjustatud. Samuti ei ole väga suur saladus see, et riik toimib hästi siis, kui toimivad tasakaalustatult kõik tema kolm võimuharu ning miks mitte ka neljas võimuharu, kes on hästi ja erapooletult informeeriv.

See arupärimine keskendub suures plaanis Eesti kohtusüsteemi võimekusele, kitsamalt võttes aga tõstatab küsimuse üldisema olukorra kohta konkreetse näite põhjal. See näide

pärineb Harju Maakohtust, kus on väga palju kohtunikukohti täitmata. Need kohad on täitmata olnud kaua aega, menetlused on väga pikad, kohtunikud on üle koormatud ning kohtuasjade jagamise süsteem ei võimalda tegelikult hinnata kohtunike kvalitatiivselt erinevat tööpanust.

Kogu selle kaua kestnud olukorra taustal on täiesti põhjendatud analüüsida Vabariigi Valitsuse poolt sisuliselt, ehkki mitte vormiliselt kavandatud kohtute reformi. Te kindlasti mäletate nii kohtunikkonna politiseerimise katseid kui ka riigikohtunike selget protesti selle vastu. Mäletate ehk ka seda, kuidas kohtureformi käigus kavandati teatud mõttes muuta kohtunike pädevust – selles mõttes, et oleks vähem kohtunikke ja rohkem n-ö allutatud, palgalist, töölepingu alusel töötavat tööjõudu. Lisaks on sellega kaasnenud muidki probleeme ja kaasneb ka tulevikus, kui seltskonnal, kes selle kindlasti läbi tahaks jahvatada ja sellisel kujul vastu võtta, hakkab rohkem poliitilist jaksu olema.

Me oleme kolleegidega esitanud viis küsimust, millele me ootame justiitsministri selgeid vastuseid ja ka põhjendusi. Kogu selle arupärimise fookus on väga ühemõtteliselt suunatud küsimusele, kui kaua kestab raha kokkuvõtte inimeste põhiõiguste arvel, kohtumenetluse kvaliteedi ja kiiruse arvel ning selles mõttes ka kohtute sõltumatus arvel. On üks selline ütlemine: mis tasuta, see kasuta. Kui kohus on muudetud tegelikult mittetoimivaks, siis pole võimalik, et see kahjustab ainult kohut ennast, koormates kohtunikud üle. See muudab naeruväärseks ka kohtusüsteemi enda ja õõnestab väga olulisel määral tema autoriteeti. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Evelyn Sepp! Palun teid, lugupeetud justiitsminister, nüüd kõnepulti, et vastus anda!

Rein Lang

Väga lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu! Enne, kui ma hakkam vastama konkreetsetele küsimustele, pean kahetsusega ütleva, et arupärijaid esindanud Evelyn Sepal, kes siin kõneles, on minu arvates need asjad pisut sassis. Arusaam, kuidas kohtute töö Eestis korraldatud on, ei ole ilmselt Riigikogu liikmeni

veel päris jõudnud. Aga üritame seda tühikut tema arusaamises siis täita.

Esimene küsimus: "Kas olete justiitsministrina andnud korraldusi vakantseid kohtunikukohti mitte täita?" Vastus on: ei ole.

Teine küsimus: "Millega põhjendate nende vakantsete ametikohtade mittetäitmist?" Käsitletaval juhul ei saa me rääkida ametikohtade mittetäitmisest. Kohtunike ametikohtade täitmiseks korraldatav konkurss kestab kaheksa kuni üheksa kuud ja seda vastavalt Riigikogus vastuvõetud seadusele. Kohtunike ootamatutest lahkumistest tingituna võib aeg-ajalt tööpoolest tekkida täitmata kohti, aga kahjuks saab täitmata kohtade arvu ennetavalt prognoosida vaid lähtuvalt sellest aspektist, kas kellelgi tekib tulenevalt kohtute seaduse §-st 48 kohustus 68-aastaselt ametist lahkuda. Need kohtunikud, kellel on tekkinud kas tänavu või varasematel aastatel õigus pensionile jääda – neil, kellel on käes pensioniiga ja täis 15 aastat kohtunikustaaži või kellel pole pensioniiga käes, kuid on 30 aastat kohtunikustaaži –, võivad kohtute seaduse § 78 lõike 1 ja § 79 alusel kuni 68. eluaastani kohut mõista. Justiitsministril puudub igasugune volitus nõuda kohtunikelt varajast infot nende tulevikuplaanide kohta. Nii näiteks on praegu ametisolevatest kohtunikest 13-l õigus jääda pensionile, toonitan: õigus jääda pensionile. Ennetavalt ei saa aga konkursse nendele kohtadele välja kuulutada, ka see tuleneb seadusest. Muide, kohtute seaduse eelnõus, mis ei ole valitsuse esitatud eelnõu, vaid Riigikohtu esimehelt Riigikogu juhatausele üle antud eelnõu, on need kitsaskohad ära reguleeritud. See on seesama eelnõu, mida te siin nii oskuslikult tümitasite.

Mõnevõrra suurema täitmata kohtuniku kohtade arvu on põhjustanud kohtunike üheaegne lahkumine väga lühikese etteteatamise tähtajaga. Nende hulgas on ka sunnitud lahkumised, milleks on kahetsusväärset põhjust andnud kriminaalmenetlus. Kui näiteks 2007. aastal lahkus kokku seitse kohtuniku, 2008. aastal kolm kohtuniku, siis 2009. aastal lahkus 16 kohtuniku. 2010. aastal on praeguseks lahkunud üheksa kohtuniku. 2009. aastal on ametisse nimetatud üheksa uut kohtuniku ning 2010. aastal neli uut kohtuniku. Ja käsitletaval ajal on pooleli konkursid kuue uue kohtuniku leidmiseks. Näiteks Harju Maakohus saab veel sel aastal kolm uut kohtuniku ning

2011. aastal veel kaks kohtuniku üleviimise korras. Nende andmete põhjal peaks 2011. aasta aprilliks Harju Maakohus täitmata olema viis kohtuniku kohta. Kogu riigis peaks 2011. aasta aprillis 223 seadusjärgsest kohtuniku kohtast täitmata olema üheksa. Kohtute haldamise nõukoja 2008. aasta 11. ja 12. detsembri otsuse kohaselt on kümme täitmata kohtuniku kohta rahuldav tulemus. See on läbi aegade ikka nii olnud. Eeltoodust nähtub, et olukorras, kus lühikese ajaga on ootamatult tekkinud suur hulk vakantseid ametikohti (praegu on neid 17), on Justiitsministeerium alati reageerinud kiiresti ja ka tulemuslikult.

Kolmas küsimus: "Kas kohtuniku kohtade vakantseks jätmise näol on tegemist kulude varjatud kärpimisega kohtusüsteemi arvel?" Tegemist pole olnud kulude ei varjatud ega avaliku kärpimisega. Täitmata kohtuniku kohtadest vabanenud eelarvesummad on jäänud kohtusüsteemi kasutada. Kohtusüsteemil on olnud võimalus kasutada mõne puuduva kohtuniku palgaraha täiendava personali värbamiseks. Näiteks Daimar Liiv on pikalt töötanud väliseksperdina Ukrainas, kuid naaseb tagasi kohtusse. Tallinna Halduskohus on kasutanud tema palgaraha kahe täiendavalt teenistusvõetud konsultandi palgaks, luues kohtus olukorra, kus igal kohtunikul on oma konsultant ja töö sujub seetõttu märksa paremini. 2010. aasta esimese poolaasta kokkuvõtete põhjal on alust väita, et niisugune töökorraldus on kohtu jõudlust kasvatanud peaaegu 26%.

Neljas küsimus: "Kuidas mõjutab kohtunike ülekoormus õigusemõistmise kvaliteeti?" Õigusemõistmise kvaliteedi all tuleb silmas pida eelkõige kohtulahendite sisulist kvaliteeti ehk seda, kui paljud alama astme kohtu lahenditest jäävad jõusse. 2007.–2009. aasta tsiviil-asjade menetluse statistika kohaselt ei vaidlustanud menetlusosalised 95–97% esimese astme kohtu lahenditest. Kordan: 95–97% esimese astme tsiviil-asjadest ei ole vaidlustatud. Ringkonnakohtus läbi vaadatud esimese astme kohtu lahenditest on täiesti muutmata jäänud 50–52%. Kordan: nendest otsustest, mis edasi on kaevatud, on 50–52% täiesti muutmata jäänud. Täiesti muutmata! Lisanduvad siis osaliselt muudetud lahendid ja täielikult muudetud lahendid, tühistatud lahendid. Võttes arvesse nii apellatsioonimenetluse läbinud lahendeid kui ka lahendeid, millega menetlusosalised

juba esimeses astmes rahule on jäänud, on alust väita, et maakohtutes 97–98% asjadest lahendatakse õigesti, s.o kvaliteetselt. Järelikult pole kohtute töökoormuse kasv õigusemõistmise kvaliteedile märkimisväärset mõju avaldanud.

Rääkides ülekoormusest, tuleks ühtlasi vaadata kohtusse saabunud asjade statistikat. 2010. aasta esimesel poolaastal saabus maakohtutesse kokku 11 960 kriminaalmenetluse asja, st 2,9% vähem kui 2009. aastal samal perioodil. Kriminaalmenetluse asju saabus üld- ja lihtmenetlusesse maakohtutesse kokku 4702, st 11,3% vähem kui 2009. aastal samal perioodil. Tsviilasjade puhul on koormus mõnevõrra suurenenud, seda eelkõige Harju Maakohtus. Kasv on olnud 10,8%. Aga jättes kõrvale olukorra Harju Maakohtus, võib öelda, et riigis tervikuna me kohtunike ülekoormusest rääkida ei saa.

Viies küsimus: "Mida kavatses Justiitsministeerium ette võtta selleks, et tagada kohtumenetlus mõistliku aja jooksul?" Jällegi: Justiitsministeerium tegutseb vastavalt seadusele omaenda volituste piires. Ja meie volitused kohtunikele ettekirjutusi teha on äärmiselt piiratud.

Mida me aga oleme teinud? Alates 2007. aastast oleme koostanud kohtunike personaalstatistikat. Kokkuleppel kohtutega seadsime prioriteediks vanade asjade lõpuni menetlemise. Esimese ja teise astme kohtute menetluse statistika on muide Justiitsministeeriumi veebilehel kõigile kättesaadav, aadress on www.kohus.ee/10925. Sellega saate otse menetlusstatistiliste andmete juurde. Selle statistika alusel näiteks on keskmine arvestuslik menetlusaeg maakohtutes menetlusliikide kaupa aastatel 2007–2009 (jutt on siis viimasest kolmest aastast) lühenenud 28%–38%. Toon ka mõned näited menetlusliikide kaupa. Tsviilasjad: 2007 – arvestuslik keskmine menetlusaeg oli 309 päeva, 2009 – arvestuslik keskmine menetlusaeg 206 päeva. Muutuja on miinus 33%. Üldmenetluse kriminaalasjad: 2007 – arvestuslik keskmine menetlusaeg 667 päeva, 2008 – 515 päeva, 2009 – 451 päeva. Muutuja on miinus 32%. Väärteomenetlusasjad: 2007 – 121 päeva, 2008 – 81 päeva, 2009 – 75 päeva. Muutuja on miinus 38%. Haldusasjad: 2007 – 180 päeva, 2008 – 132 päeva, 2009 – 130 päeva. Muutuja on kokku miinus 28%. Toon veel

näite Viru Maakohtust. 2007. aastal oli Viru Maakohtus üldmenetluses kriminaalasjade keskmine arvestuslik menetlusaeg ca 900 päeva. Nüüd on see 500 päeva, millega ka muidugi rahul olla ei saa. Halduskohtutest on kõige koormatum Tallinna Halduskohus, kus on arvestuslik keskmine menetlusaeg 2007. aasta 218 päevalt lühenenud 159 päevale. Ka selle 159 päevaga muidugi rahul olla ei saa, aga muutuja on päris hea.

Justiitsministeerium tegeleb vanade kohtuasjade monitoorimisega juba pikemat aega, edastades kaks korda aastas kohtunikele detailised andmed iga kohtuniku menetluses olevate vanade asjade kohta. Nimetatud tegevus on tublisti kaasa aidanud vanade asjade vähendamisele. Ühtlasi on kohtute esimeestel kohustus kohtuasjade statistikast kohtute haldamise nõukoja ees aru anda ja ka see meede on aidanud kaasa asjade arutamisele mõistliku aja jooksul.

Kui vaadata menetlustähtaegade statistikat 2010. aasta esimesel poolaastal, siis on see 2009. aasta sama ajaga võrreldes lühenenud näiteks Viru Maakohtus tsviilasjades 17,7%, Harju Maakohtu kriminaalasjade üld- ja lühimenetluses ca 11%. Justiitsministeeriumis on töös ka metoodika, kuidas jagada kohtuasju võrdselt, võttes arvesse nende raskusastet. Kohtuasjade jagamise korraldamise otsustamine on seaduse alusel kohtute üldkogude pädevuses, kes kinnitavad iga kohtu sisese tööjaotusplaani. Küll on Justiitsministeerium kohtute haldamise nõukoja algatusel ja koostöös kohtunikega – toonitan, et teatud osa kohtunikega – töötanud välja põhimõtted eri liiki kohtuasjade lahendamiseks kuluva aja määratlemiseks. Tegu on nn koormuspunkti põhimõtete-ga, et oleks võimalik tagada kohtunike võrdne koormus ka tingimustes, kus kohtunik on spetsialiseerunud näiteks kriminaal- või tsviilasjadele või veelgi detailsemalt, näiteks tsviilasjades tööõigusasjadele. Koormuspunkti põhimõtete kohaselt on määratletud tsviil-, kriminaal-, väärteo- ja haldusasjade lahendamiseks kuluva aja erinevused, kuid ka nimetatud menetlusliikide sisesed erinevused. Näiteks kui palju rohkem või vähem aega kulub ühe tööõigusasja lahendamiseks võrreldes abielulahutusega või maksuotsuse kohta esitatud kaebuse lahendamiseks võrreldes mõne kinnipeetava kaebusega.

Kohtute haldamise nõukoda kiitis need põhimõtted 2009. aasta detsembris esialgselt heaks ning neid rakendatakse juba mitmes kohtus, näiteks Tallinna Halduskohtus, Viru Maakohtus ja Harju Maakohtus, ja seda nii kohtuasjade jagamisel kui ka töötulemuste aruannetes. Uue töökorralduse tulemusena on näiteks Tallinna Halduskohtus kohtunikud jagunenud nelja gruppi ning igale grupile on määratud kindel asjade nomenklatuur: 4–5 kindlat haldusasjade kategooriat, millest lähtudes iga grupi kohtunikele asju jagatakse ja millele need kohtunikud on spetsialiseerunud. Iga grupi asjade nomenklatuuri määratlemisel lähtutakse sellest, et oleks tagatud kõigi gruppide ja nendesse kuuluvate kohtunike töökoormuse võrdsus. Seega on kohtunikel vaatamata spetsialiseerumisele võrdne koormus. Spetsialiseerumine on tõesti Eesti kohtusüsteemis suhteliselt uus asi. Ükski asi ei tule teatavasti ilma negatiivsete kõrvalmõjudeta, aga tuleb öelda, et spetsialiseerumisest on kõvasti kasu olnud. Loodan, et see vastus aitas natukene selgitada kohtus toimuvat. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra justiitsminister, ettekande eest! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Jaan Kundla!

Jaan Kundla

Lugupeetud minister! Teie nimetatud kõrge protsent kajastab ainult otsuseid, mis kohtutes on tehtud. Kuid minu käes on aastatagune väljavõte ühest juhtivast Eesti ajalehest, kus kirjeldatakse kümmet juhtumit, mil kohtunikud on rängalt eksinud mitmesuguste tegudega oma ametipostil. Kindlasti on paljudel meeles kriminaalkuriteod, mis kohtunikud tänavu Ida-Virumaal toime on pannud. Kui palju on väiksemaid rikkumisi, seda me ei teagi. Näitena olgu toodud üks maakohtu otsus, millega autojuhile, kes sõitis surnuks kolm inimest, määrati karistuseks juhiloa äravõtmine kolmeks kuuks. Asi läks siiski teise astme kohtusse, kus süüdlasele määrati reaalne vanglakaristus. See nõudis kohtunikelt täiendavat tööd. Ma arvan, et te kindlasti õigustate kohtunike eluaegset ametisemääramist, nagu põhiseadus ette näeb, vajadusega tagada nende sõltumatus. Aga kas sellega me ei tee karuteenet?

Rein Lang

Kui teil on midagi konkreetset teada anda, siis edastage mulle see informatsioon, kuigi Justiitsministeerium ei saa selle konkreetse informatsiooniga muud teha kui jagada seda Riigikohtu esimehega, kellel on distsiplinaarvõim kohtunike üle. Jah, Eesti põhiseadus sätestab kohtuniku ameti eluaegsena. Mina ei kuulu nende hulka, kes hakkaksid esitama muudatusettepanekut, millega see põhimõte tühistada. Sellest on rohkem kasu kui kahju.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Austatud minister! See, et kohtunikud on üle koormatud, võib tuleneda samuti sellest, nagu on juttudest selgunud, et nad peavad tegema ka sellist tööd, mis ei nõua kohtuniku kvalifikatsiooni. Ja oligi hea kuulda, et nüüd on vist peaaegu igal kohtunikul oma konsultant. Tahangi küsida: kas selles suunas liigutakse edasi, et see abijõud, kes on kohtuniku käsutuses, teeks lihtsamaid töid ja kiirendaks sellega menetlust?

Rein Lang

Mul on väga hea meel, et sa, Toivo, oma küsimuse just niimoodi püstitad. Ka Justiitsministeerium on seisukohal, et kui me maksame kohtunikule väga head palka ja nõuame talt kõige vähem magistrakraadi, siis me ei tohiks kõrgepalgalisi teadusmagistreid panna tegema tehnilist tööd. Muide, esimese astme kohtunikud näiteks Saksamaal teevad suurema osa oma tehnilisest tööst ise, aga nende positsioon on ühiskonnas natuke teistsugune kui Eestis. Ka meie leiame, et lahendus peab peituma nii uue tehnoloogia kasutuselevõtus kui ka täiendava abipersonali palkamises. Ja sinapoolle me liigume. Need põhimõtted on kirja pandud ka uues kohtute seaduses, mille eelnõu Märt Rask parlamendile edastanud on. Mul on väga kahju, et erakond, keda sa esindad, on põhiseaduskomisjonis oma liikme kaudu asunud seda eelnõu ründama. Miks, see on minule arusaamatu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Evelyn Sepp!

Evelyn Sepp

Hea ettekandja! Statistikat, mis võrdleb asjade seisuga 2007. aastal ja praegu ning kajastab suuremat paranenud kvaliteediga kohtuasjade arvu, on hea kuulata. Samas kuulaks hea meeleka ka statistikat selle kohta, kui palju selle perioodi jooksul on muutunud prokuröride kohtumõistmise osakaal võrrelduna kohtunike mõistetud asjadega. Nagu me teame, on kokkuleppemenetlustes suurem osa prokuröri ja nende menetluste osakaal on määratult kasvanud. Võib püstitada nii õigusteoreetilise kui ka praktilise küsimuse, kas see on põhjendatud. Kas pole nende 2007. aasta ja praeguste andmete analüüsi puhul tegu mittevõrreldavate näitajatega?

Rein Lang

See küsimus näitab järjekordselt, et te olete kogu selles asjas täiesti ebakompetentne. Te väidate, et prokuratuur mõistab õigust – kuidas te saate niimoodi öelda, olles põhiseaduskomisjoni liige?! Ei mõista ju! Õigust mõistab Eestis kohus, nii nagu põhiseaduses on kirja pandud. Ka nendes lühimenetluse asjades kohus ju kinnitab need kokkulepped, mis on süüdistatava ja prokuröri vahel tehtud. Kui kohtunik seda kokkulepet ei kinnita, siis läheb asi üldmenetluse ja lahendatakse teistsuguste reeglite järgi. Kaitseõigus on ju täpselt samamoodi tagatud inimesele, inimene ei pea minema mitte mingitel tingimustel kokkuleppele prokuröriaga. Selleks on meil olemas avalikõiguslik advokaatuur, kes jagab inimestele riiklikku menetlusabi, ja seda rohkem kui 30 miljoni krooni ulatuses. See ei puuduta üldse kohtustatistikat.

Teil on see asi sassis nagu Kört-Pärtli sark pühapäevahommikul. Te räägite ühelt poolt üldmenetluse ja kokkuleppemenetluse osakaalust, teiselt poolt aga näiteks kohtunike koormatusest tsiviilasjades. Need ei ole võrreldavad näitajad.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra justiitsminister! Avan läbirääkimised. Palun kõnepulti kolleeg Evelyn Sepa!

Evelyn Sepp

Head kolleegid ja vähem lugupeetud justiitsminister! Rein Langi räuskamine siin kõ-

nepuldil on juba reegliks muutunud, aga vahest oleks tal kohasem rääkida oma kodus, mitte siin saalis. See märkus, et ma olen asjatundmatu, on ehk ka asjakohane, kuid viitan siiski allikale, millele ma tuginesin. Kui mina olen asjatundmatu, väites seda, mida siin arupärimises on väidetud, siis seda on kahjuks ka Harju Maakohtu esimees. Loen teile ette uudise 7. septembrist käesoleval aastal. Tsiteerin: "Harju Maakohtu esimehe Helve Säreava kinnitusele on kohtunikud kaadri nappuse tõttu tööga üle koormatud, mistõttu esineb ka olukordi, kus uute süüasjade istungite algusajad lükatakse mitmete kuude taha. Säreava sõnul jagatakse kohtumenetluse jõudnud süüasjad kohtunike vahel võrdselt, arvestades kohtunike spetsialiseerumist. Tänavu esimesel poolaastal on näiteks igale Harju Maakohtu kohtunikule jagatud ligi 100 kriminaalasja, kusjuures paljud neist on paljude süüdistatavatega ning materjalimahukad. See tähendab, et ühe süüasja arutamine võib kesta mitu kuud. "Kohtuistungite määramise pikad tähtajad ongi tingitud eelkõige just kohtunike hõivatusest ning teatud osas ka sellest, et kohtuistungite toimumise ajad tuleb kooskõlastada kohtumenetluse pooltega ehk prokuröride ja advokaatidega," selgitas Säreava BNS-ile. Tema sõnul on täiesti selge, et mõistetav karistus täidab oma eesmärgi, kui see määratakse võimalikult kiiresti pärast kuriteo toimepanemist. "Samas, kui isik mõistetakse õigeaegselt, on samuti väga oluline, et see saab toimuma kiiresti pärast süüdistusakti kohtusse saabumist," ütles Säreava. Tema sõnul on kohtunikud tööga üle koormatud pidevalt täitmata töökohtade tõttu. "Praegu on Harju Maakohtus üheksa vakantset kohtuniku ametikohta," tõi Säreava välja. Istungite määramisel kaugemas tulevikku mängib rolli ka kohtuasjade suur arv, nende mahukus ning menetluse katkematus printsiip, mis tähendab, et enne ühe asja menetlemise lõppu ei saa kohtunik reeglina uue asja arutamist alustada. Säreava sõnul on kohtunikel endil raske kohtumenetluse kiirust tõsta. "Võin kinnitada, et kõik minu kolleegid töötavad nii kiiresti ja intensiivselt, kui see on inimloomusele võimalik," lisas Säreava. Süüasjade kuhjumine on probleemiks kohtutes üle Eesti. Näiteks saatis Lääne Ringkonnaprokuratuur taastusravikeskuse Estonia ametikuritegudes süüdistatava eksjuhi Vello Järvesalu kohtu alla juba mullu sep-

tembris, esimene istung toimus aga alles teisipäeval." Imselt viidatakse kuupäevale septembri alguses. Ja parandage mind, kui Järvesalu mitte ei kuulunud Reformierakonda! Seda muidugi selles pressiteates ei ole. Ülejäänute puhul eks igaüks siin näe ise. On loomulikult hea, et Justiitsministeerium astub samme, et see kriitika saaks lahendatud ning osutuks selles mõttes konstruktiivseks ja tulemus positiivseks.

Aga nüüd veel kaks asja, mis äsjases ministri sõnavõtus kuigi asjakohased ei olnud. Esiteks, tasuta riigi õigusabi, mille maht on kaduvväike võrreldes selle vajadusega. Nii ongi inimeste võimalus seda saada vägagi küsitav. Sellele on tähelepanu juhtinud ka teised põhiseaduslikud institutsioonid ja ministri rääskamine siin kõnepuldis ei muuda seda fakti olematuks. Tema käes on hoovad, ka eelarve hoovad, et olukord muutuks märksa rahuldavamaks, kui see seni on olnud.

Mis puutub kokkuleppemenetlustesse, siis nende puhul teevad sisulise töö ära prokurörid ja kohus on vaid formaalne kinnitaja – praktikas vähemalt. Ja vehkida siin seadusega ei ole samuti kuigi asjakohane. Kui on välja kujunenud olukord, kus 95–97% kohtuasjadest lahendatakse kokkuleppemenetluste raames, siis võib tõesti küsida: kes mõistab Eestis kohut? Kohtunikud nende asjade puhul ei mõista kohut, vaid kinnitavad kokkuleppe. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

2. Arupärimine erakorralise pensionireservi olukorra kohta (nr 510)

Esimees Ene Ergma

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Inara Luigase, Valeri Korbi, Lauri Laasi, Toivo Tootseni, Kalev Kallo, Aivar Riisalu, Toomas Vareki, Nelli Privalova, Jaak Aabi, Arvo Sarapuu, Ain Seppiku ja Helle Kalda tänavu 23. septembril esitatud arupärimine erakorralise pensionireservi olukorra kohta. Ma palun kõnepulti kolleeg Inara Luigase!

Inara Luigas

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Hea minister! Oleme teile esitanud arupärimi-

se 23. septembril ja see on erakorralise pensionireservi olukorra kohta. Sissejuhatuseks nii palju, et Riigikontroll on arvanud oma 2008. aasta aruandes, et kui pensionireservide kasutamist jätkatakse samas tempos, siis on erakorraline pensionireserv 2010. aastaks tühi. Kui tänavuse 31. mai seisuga oli erakorralises reservis veel 250 miljonit krooni, siis juulikuus haigutas reservis juba tühjus. Iseenesest me teame kõik väga hästi, et reservid ongi selleks loodud, et neid keerulistel ja rasketel aegadel kasutada, aga kui me vaatame Eesti majandusruumi, siis keerulised ja rasked ajad pole kaugeltki läbi. SEB analüütik Hardo Pajula on pensionivarude kohta öelnud, et tegemist pole ajutise kitsikusega, vaid väga sügavate juurtega probleemi esimeste nähtavate õitega. Valitus on seni lootnud, et tööturul on peatselt näha paranemise märke, sest euroga liitumine annab riigile kindlustunde ja usalduse, nagu väidetakse. Samas on nii Riigikontroll oma aruandes kui ka arengufond oma raportis tõdenud, et Eesti konkurentsivõime ei ole kuigi võrd kasvanud ning ka lähitulevikus erilise paranemise märke ei paista. Lisaks on välisinvestorid hakanud jõuliselt investeerima Leedusse, kuigi euro tuleb Eestisse. Kui lähiajal ettevõtete tootlikkus ja ekspordivõime ei kasva, ei kasva ka riigi konkurentsivõime. Seega ei teki meil riigis uusi töökohti, ei vähene töötus ega suurene sotsiaalmaksu laekumine. Seoses sellega on meil rahandusministrile viis küsimust, millele palume vastata. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Inara Luigas! Palun teid, lugupeetud rahandusminister, vastamiseks kõnepulti!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Arupärijad on siin, nagu ette loeti, andnud hinnanguid Eesti majandusele ja siis näpuotsaga ka küsimusi esitanud. Kui ma need küsimused kuidagi kokku võtan, siis kurdetakse selgelt – kuigi tegu on, jah, ka küsimärgiga väidetega – pensioni suhte ja kulude üle. Kurdetakse, et pensionireservis ei ole raha, et pensioni makstakse justkui muude riigieelarve kulude arvel ja viidatakse mingile sisulisele reformile, mis on tegemata, aga ei nimetata kuskil, mis reformist juttu on. Kui ma need küsimused kokku

panen ja arvestan seda, mida tegelikult küsijad väga hästi teavad – seda, et pensione makstakse riigi maksutuludest seadusega ettenähtud piires –, siis ma järeldan, et nendes küsimustes peituv ettepanek on vähendada pensione. Selle peale ma küll vastan, et seda ettepanekut valitsus ei toeta. Pensionid tuleb ettenähtud ulatuses välja maksta ja ei ole mingit alust väita, et pensione makstakse kuidagi teiste kulude arvel. Ühte raha ei saa mitu korda välja maksta. Nii palju, kui seaduse ja riigieelarvega on ette nähtud, nii palju välja makstakse. Ning pension on siin kindlasti prioriteet.

Kui siinset Eesti majanduse kirjeldust vaadata, siis peaks kindlasti mõne asja ära õien-dama. Kõigepealt väide, et tööturul justkui ei ole paranemismärke. Tegelikult siiski on. Statistikaameti andmetel oli teises kvartalis 5200 hõivatut rohkem kui esimeses kvartalis ja et maksumaksjaid on vastavalt ka juurde tulnud, näitab Maksu- ja Tolliameti statistika. Registreeritud töötus on teatavasti kahanenud 10,6%-ni, enne oli see 14,6%. See on kindlalt paranemine tööturul.

Kurdetakse, et Eesti konkurentsivõime ei ole kuigivõrd paranenud ning ka lähitulevikus pole erilisi paranemise märke näha. Juhin tähelepanu, et kaheksa kuu eksport on tänavu 26% suurem kui eelmisel aastal. Augustis näiteks kasvas Eesti eksport aasta võrdluses 37%. Kui see ei ole konkurentsivõime paranemine, siis mis see on? Eksport on uuesti 2008. aasta tipu tasemel. Võin tuua andmeid ka tootmisvõimsuste koormatuse kohta, mis on mitmes sektoris samal tasemel, kui oli kõige suurema koormatuse ajal. Tootlikkus ehk SKT hõivatute kohta on selle aasta esimeses ja teises kvartalis kasvanud vastavalt 8% ja 9%. Nii et pole alust väita, et konkurentsivõime ei ole kasvanud.

Veel on huvitav väide, mida on kohe piinlik kommenteerida, sest ei tahaks naabrile halba. Too väide on, et välisinvestorid on hakanud jõuliselt investeerima Leedusse, kuigi euro tuleb Eestisse. Olgu siis märgitud, et otseste välisinvesteeringute maht Eestis on ka absoluut-arvudes, rääkimata elaniku kohta, kõige suurem Balti riikides. Sissevoolu Eestisse iseloomustas 2009. aasta neljandas kvartalis ning 2010. aasta esimeses ja teises kvartalis, nii värsked andmed meil on, vastavalt kasv 25,9%, 8% ja 8,9% SKT-st. Leedu näitajad on -2,6%, -0,5% ja -1,5% SKT-st. Nii et kahju

on, aga ma arvan, et Leedu siiski saab järjele. Nad on hakanud ajama senisest märksa range-mat eelarvepoliitikat ja oma kulusid ratsiona-liseerima. Ent soovime neile jõudu, et nad veelgi kiiremini seda teeksid ja samuti euro kasutusele võtaksid. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Teile on ka küsimusi. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud rahandusminister! Ma ei tea, mis teksti te lugesite, aga te ei vastanud küsimusele, mis arupärijaid tegelikult huvitas. Püüan selle nagu inimkeelde panna. Kui Keskerakond aastal 2007 valitsusest lahkus, jäi meist maha 5 miljardit erakorralisse pensionireservi. See oli mõeldud just nimelt niisuguste raskete aastate üleelamiseks, kui töötavaid inimesi, kes maksavad sotsiaalmaksu, peaks mingil põhjusel vähemaks jääma. Samas mullu te andsite teada – ma loen ette ühe suvalise uudise eelmise aasta maist, mis räägib Rahandus-ministeeriumi raportist –, et riik võttis aprillis 1,55 miljardit krooni pensionireservist, et katta jooksvaid kulusid. Mind huvitab see, et need 5 miljardit krooni on nüüdseks ära kulutatud jooksvateks kuludeks. Mis need jooksvad kulud olid? 1,55 miljardit ei ole see summa, mis isegi kõige hullema tööpuuduse ajal jäi vaheks sotsiaalmaksu laekumiste ja pensionide väljamaksete vahel.

Jürgen Ligi

Kulla proua Simson! Mina jälgisin tähelepanelikult, mida Inara Luigas siit ette luges. Tema pühendas kogu oma tähelepanu Eesti majandusele hinnangu andmisele ja ma pidasin vajalikuks sellele vastata. Küsimusi tema ette ei lugenud ja mina võtsin selle teema sama lühidalt kokku. Tema ju küsimusi üldse ei maininudki.

Mis puutub erakorralisse pensionireservi, siis see on erakorraline reserv, kuhu seaduse järgi võib raha kanda, aga ei pea kandma. Ja ma ei oleks nii uhke selle üle, et Keskerakond jättis 5 miljardit järgmisele valitsusele. Seda mitmel põhjusel. Kõigepealt ei olnud see teie otsus. Teiseks tähendas sellise reservi kogumine seda, et pensioni maksti välja mõnevõrra vähem. Ja too raha pole kulunud mitte jooksv-

vateks kuludeks, nagu te väidate, vaid pensionideks. Erakorralist pensionireservi ei saa kasutada muuks kui pensionide maksmiseks ja me oleme teinud pensioniindeksi pensionäridele soodsamaks, et vähem säästa ja rohkem praegusel raskel ajal välja maksta. See oli Riigikogu otsus. Võib-olla selle otsuse tegemise ajal ei võetud kõiki kriisi olusid arvesse, aga selle tulemusel on pensionid suuremad, kui need oleksid juhul, kui oleks jätkatud sama poliitikat, mida ajas kuulsusrikas eelmine valitsus.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Jaak Aab!

Jaak Aab

Hea minister! Kui rääkida sellest, kuidas see 5 miljardit tekkis, siis me olime koos valitsuses ja mina sotsiaalministrina tegin koos rahandusministriga selle ettepaneku valitsusele. Mul on hea meel, et seda toetati, ja toetasid ka sina, kuigi kõlas arvamusi, et miks me sinna raha kanname, kulutame selle kuskil ikka ära. Need olid ülelaekuvad tulud ja oli väga õige, et me selle reservi tekitasime. Kahjuks on need summad sisuliselt otsas. Minu küsimus on, mis edasi saab. Sellise suhteliselt väikese tulubaasi juures, mis riigil on, tulusid kuigi palju ei laeku, aga pensionide maksmise peab kindlustama – see on seaduses ette nähtud. Tõesti võib tekkida oht, et me ei suuda pensioni välja maksta, kuna meil riigieelarves piisavalt tulusid kaugemas perspektiivis ei ole. Mis on sinu hinnang: mis saab edasi?

Jürgen Ligi

Mis siis saab? Saab see, et pensionid makstakse välja seaduse alusel. Selleks on oma indeks ja seda rakendades makstakse pensionid välja prioriteetse kuluna. Ja kui pensionid kasvavad, siis on kõik muud kulud tulnud kokku võtta. Midagi ei maksta selles mõttes millegi arvel – meil ju pole kohustust kulutada igal pool aina rohkem. Aga pensionäride arv kasvab, nende tööstaaž kasvab ja selle tulemusena on objektiivne paratamatus, et kasvab ka pensionikulu.

Me oleme siin saalis pensioniiga tõstnud. Teie olete siin saalis, mina aga ühes teises saalis selle otsuse teinud ja see on kindlasti strateegiliselt õige otsus. See on üks tegur, mis

olukorda leevendab. Erakorralisel pensionireservil aga ei ole küll pensionide väljamaksmises mingit tähtsust. Mitte mingit! Selle loomine on olnud subjektiivne otsus, millel ei ole sügavamalt juriidilist ega majanduslikku selektust. Pensionid makstakse välja seaduse järgi riigi likviidsetest varadest, mis on meil alati olemas olnud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Hea minister! Te panite nüüd vägisi Inara Luigasele sõnad suhu, et me tahaksime nagu pensione vähendada. Te olete hästi peaministrilt õppinud, ma vaatan! Ka tema paneb pidevalt meile sõnu suhu. Kuid ma soovitan teil kõikvõimalike muude andmebaaside kõrval vaadata ka haigekassa ja ravikindlustatute andmebaase ja siis te näete, et ei ole sugugi töökohti juurde tulnud. Iga nädal meil jääb 1800–2000 järjekordset inimest töötuks. Nii et maksuraha ei ole kuskilt juurde tulemas. Minu küsimus ongi: millistest vahenditest te ikkagi plaanite pensionid välja maksta? Ma kordan veel, et eelmine rahandusminister ütles küll otse välja, et pensionireservist võeti raha aukude lappimiseks.

Jürgen Ligi

Ei kujuta ette, mis väide see küll olla võis. Aga mina ei pannud kellelegi sõnu suhu. Ma lihtsalt arvan, et me ei peaks siin vastastikku lollu mängima ja küsima asju, mida me kindlalt ise teame. Te teate väga hästi, et pensionid makstakse välja seaduse järgi riigi tuludest ja selleks ei pea piisama sotsiaalmaksu tuludest. Nendest ei ole juba hulk aega piisanud. Need on katnud umbes 75% vajalikust ja see ongi pensionireformi mõte ka olnud, et pensionid ei sõltuks ainult sotsiaalmaksust.

Me võime siin palli edasi-tagasi veeretada, aga tööhõive kasvab. Mina ei teadnud, et teie neid pealkirju kirjutate – viimasel ajal on tõesti hakanud pealkirjad olema selles toonis, et liсандunud on nii ja nii mitu uut töötut, mitte et töötute arv on vähenenud nii ja nii mitme võrra. Tegelikult ju töötute arv meil väheneb ja see on lihtsalt protsessi üks külg, et osa inimesi kaotab töö, aga rohkem jälle leiab töö.

Selles mõttes ei lähe asi mitte halvenemise, vaid paranemise suunas.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Lugupeetud minister! Tegelikult pole pensioniea tõstmist taotlenud ega ka toetanud ei Rahvaliid ega Keskerakond. See on sisuliselt Reformierakonna ettevõtmine. Küll saan ma öelda, et Vabariigi Valitsus on väga osavalt ajanud käe küll haigekassa, küll töötukassa, küll erakorralise pensionireservi taskusse ja sellega täitnud riigieelarve auke. Vabariigi Valitsus ei pea ka mitte millekski Euroopa sotsiaalharta ratifitseeritud sätteid ja seda, et Ees- tile heidetakse ette, et meil on madalad pensio- nid, just need meie kõige väiksemad. Mina küsin: mis ajal te olete maksnud erakorralisest pensionireservist raha?

Jürgen Ligi

Ma tõesti ei tea, kas te vastutate ka oma sõnade eest. Mida tähendab, et valitsus on aja- nud oma käe haigekassa või töötukassa taskus- se või kuidas te täpselt ütlesitegi? Mida see tähendab? Valitsus on oma palgad külmutanud juba hulk aega tagasi, Riigikogu ei ole sellega hakkama saanud. Kus on põhiseaduslik põh- jus? Kes oma käsi kellegi taskusse ajab? Kuhu see raha on läinud teie arvates? See on läinud seadusega ettenähtud kohta. Haigekassa raha on läinud meditsiini heaks ja pensionikassa raha on läinud pensionide maksmiseks. Ma ei tea, miks te peate siin udu ajama ja valetama. Ma ei saa arugi, mida te küsida tahtsite. Kui te sellist udu sinna ette ajate, siis kaob küsimus ära. Proovige uuesti!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Lugupeetud rahandusminister! Ma ei teagi, kelle käest ma pean küsima, kas juhataja käest või teilt, et meil oli arupärimises viis küsimust, aga mitte ühelegi te konkreetset ei vastanud. Ma jätsin küsimused ette lugemata aja kokku- hoiu mõttes, teie aga kommenteerisite lihtsalt arupärimise sissejuhatust. Kas te olete nõus

minu arupärimise uuesti üle vaatama ja nende- le küsimustele vastama?

Jürgen Ligi

Ainult teie pärast ma teen seda! Üldiselt on arupärimisele sisuliselt ju vastatud. Ka mina tahtsin aega kokku hoida. Esimene küsimus oli, et pensionile on kulunud 1,6 miljardit kuus, Sotsiaalkindlustusametile on aga laeku- nud sotsiaalmaksu, nagu ma aru saan, 1,2–1,3 miljardit kuus. Ja küsitakse, millest see vahe on kaetud. Nagu on siin korduvalt varem riigi- eelarve lugemisel öeldud: need kulud kaetakse riigi muudest tuludest.

"Kui pensionide väljamaksed teha teistest tulullikatest, peab proportsionaalselt vähenda- ma teatud kuluartikleid. Kui seda tehakse tao- liselt, siis millised kulud vähenevad?" Meil on olemas riigieelarve, et kogu see tabel ette näi- data. Neid kulusid, mis vähenevad, seal väga palju ei ole, küll aga on neid, mis suurenevad. Võtke raamat ette ja lugege! Me arutasime seda kolmapäeval rahanduskomisjonis ja see võib jälle jutuks tulla. Te kogu aeg tekitate pensionäridele muret selle jutuga, et nemad ohustavad riigi muid väljaminekuid.

Kolmandaks: "Järgmise aasta eelarvest ha- katakse tegema makseid ka pensioni II sam- basse, suurusega 1,2 miljardit krooni. Millest finantseeritakse pensioni II samba makseid?" Seda ütleb seadus: sotsiaalmaksu tulust.

"Miks on valitsus mänginud nii tõsiste asja- dega pimesikumängu?" Ma ei oska selle peale muud teha kui õlgu kehitada. Siin ei ole öel- dud, mis pimesikumäng, mis tõsine reform – on mingisugused vihjed, millest on võimatu aru saada, ja ma jätan vastamata. Ma ei ole mängur.

"Arvestades majanduse tsüklilisust, on re- servide olemasolu keskpikas perspektiivis vä- ga oluline." Aitäh! See kirjutage endale üles, kui hakkate järgmisel korral eelarvet kritisee- rima. "Millal tekib teie arvates taas võimalus erakorralise pensionireservi täitmiseks?" Sel- leks ei ole praktilist vajadust. Minu hinnangul on see suhteliselt propagandistlik reserv, mida on otsustatud pidada selleks, et poliitikutel saaksid oma valimisringkonnas rääkida, et ne- mad tegid säärase otsuse, või ka sellepärast, et pensionäridel tõesti oleks rahulikumeel. Aga te kogu aeg külvate ärevust, justkui pensioni- deks jääks raha puudu. Te teete seda juba mit-

mendat korda ja teile on alati vastatud, et pensionide väljamaksmise seisukohast sellel praktilist tähtsust ei ole. Selleks on muud tuluallikad, kui see reserv tühjaks saab. Selle reservi nimi ongi erakorraline pensionireserv, ja seda mitte juhuslikult – sellel ei ole fundamentaalset süstemaatilist seost pensionide väljamaksmisega.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Hea rahandusminister! Meil siin Riigikogus on hea tava, et kui arupärija selgitab oma seisukohti ja küsimusi ette ei loe, siis reeglina minister loeb küsimused ette ja vastab siis. Minu küsimus puudutab arupärimise kolmandat küsimust. Riik võttis ühepoolset teisest sambast oma osa ära, sest laekuvad sotsiaalmaksud ei võimaldanud riigil enam seda raha maksta. Kuidas praegu sotsiaalmaksu laekumisega on? Kas järgmiseks aastaks võetud kohustus taastada 1,2 miljardi ulatuses teise samba maksed jääb pikemaks ajaks? Kuidas selle aasta sotsiaalmaks laekunud on?

Jürgen Ligi

See, mis teise sambaga ette võetakse, on seaduses kirjas. Ja seda seadust me ju oleme lubanud täita. Minu arust on natukene küüniline, et ainus, mis ühel erakonnal eelarve kohta öelda on – see ei käi teie kohta! –, on see, et küll oli hea, et valitsus otsustas maksed teise sambasse taastada. Otsus oleks olnud see, kui oleks seda seadust muudetud. Seda ju keegi ei kavandanud. See kohustus on täitmiseks ja maksed taastatakse. Taastatakse, nii nagu seadus ette näeb ja nagu te ise olete siin hääletanud. See vahepealne peatamine oli mitmes mõttes oluline. See säästis ühelt poolt riiki võlgadest ja maksutõusudest, teiselt poolt aga inimesi sundsäästmisest, mis kriisi ajal pole loogiline tegevus. Hulgalt inimestel ju ei ole jõudu säästa, kui on kriis. Ja milleks siis neid maksleid jätkata? Nii et minu arvates see oli küll hästi valus otsus, aga õige otsus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Härra minister! Ma puhtsõbralikult soovitan teil järgmine kord, kui te tulete siia saali ette küsimustele vastama, üks rahusti sisse võtta. Teie esinemisstiil on praegu tõepoolest väga kole, eriti naissaadikutele vastates ei tohi niimoodi endast välja minna ja inimesi solvata. Seda enam, et küsimused on väga asjakohased. Teie koalitsioonipartner Mart Laar on viimastel aastatel korduvalt öelnud: kui riigil on raha puudu, siis jätame pensionid maksmata. See tekitab ärevust. Seda enam, et eelmisel aastal te jätsite oma lubaduse täitmata: ainult kolmandiku võrra tõstsite pensioni, kaks kolmandikku lubatust jäi pensionäridele raha välja maksmata. Lubatud 700 krooni asemel tuli juurde umbes 200 krooni. Nii et te olete praegu pensionäridele võlgu. Sellepärast ongi meil mure, kas tulevikus saab see raha makstud. Kas eelmise aasta võlg on kavas näiteks järgmisel aastal pensionäridele ära maksta? Mida te lubasite ja mida te maksite – need arvud on siin olemas.

Jürgen Ligi

Ma arvan, et tablett kuluks praegu teile ära, sest mina ei ole kordagi närvi läinud. Teie läksite küll. Jämedaks ka. Ära ei ole midagi võetud. Ühel hetkel muudeti majandusprognoosi. Muudeti isegi liiga aeglaselt. Pensionid tõusid 5% sel ajal, kui kõigil teistel ümberringi palka kärbiti. See oli tegelikult suur vastutulek, oleme ausad. See tekitas ka pinge teie lugupeetud erakorralisse pensionireservi, mis nüüdseks on otsas, ja kogu riigieelarvesse. Aga ma arvan, et kokkuvõttes selline samm oli arukas nii sotsiaalselt kui ka majanduslikult, sest osa inimeste ostujõud hoiti alles ja see natukenegi toetas sisenõudlust, mis ju kukkus täiesti ära, kui laenamine ära lõppes, kui palku kärbiti, kui tööpuudus algas ja kui rahvas lihtsalt kokkus ära, ei julgenud enam tarbida. Pensionärid olid need, kes julgesid tarbida. Loomulikult on pensionid väikesed ja nende 5%-line tõus on mitmeti põhjendatav, vaatamata sellele, et sotsiaalmaksu laekumine kahanes, nagu prognoosid olidki.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra rahandusminister! Avan läbirääkimised. Kutsun kõnepulti kolleeg Inara Luigase.

Inara Luigas

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Hea minister! Kõigepealt ma tahan rääkida natukene arvudest. 2008. aastal laekus sotsiaalmaksu riigieelarvesse 31,299 miljardit krooni, 2009. aastal laekus sotsiaalmaksu riigieelarvesse 28,084 miljardit krooni, 2010. aastaks prognoositakse sotsiaalmaksu laekumisi 26,970 miljardit krooni. Järgmise aasta eelarvet vaadates näeme, et sotsiaalmaksu prognoositakse 27,390 miljardit krooni. Kõik me teame, et sotsiaalmaksu maksetest hakatakse järgmisel aastal tegema makseid ka teise pensionisambasse, kogumispensioni fondi, ja selleks kulub 1,215 miljardit krooni. Kui me teeme lihtsa matemaatilise tehte, siis näeme, et sotsiaalmaksu maksetest ei piisa pensionide väljamaksmiseks ja juba siinkohal tekib miljardiline puudujääk. Kui rahandusminister oleks ausalt välja öelnud, et pensionide väljamakseteks mineva puudujäägi katteks võetakse laenu, oleks täna siin tema jutt olnud õige, aga seda ta ei öelnud millegipärast.

Kui rääkida erakorralisest pensionireservist, siis see loodigi selleks, et tagada pensionäridele pensionide väljamaksmine ka rasketel ja keerulistel aegadel. See oli justkui leping rahva ja võimu vahel. Praegune Vabariigi Valitsus otsustas eelmisel aastal erakorraliselt seadustada erakorralise pensionireservi kasutamise ka jooksvateks kuludeks, mitte ainult pensionide väljamaksmiseks.

Heimar Lenk tegi täna rahandusministrile ühe soovitusel. Ma arvan, et rahandusminister oli täna tõesti kas pahane või halvast tujus, aga tahtis teha ka head nalja, öeldes siin, et Keskerakond soovib pensione vähendada. Ta teab, et Keskerakond pensione ei vähenda. Aga nii võiks ju nalja teha ka väitega, et erakorraline pensionireserv võeti kasutusele seepärast, et meie kallis peaminister tahtis jõulukuuske ehitada, ent jõuluehetest tuli puudu ja nii kasutas ta jõuluehete ostmiseks erakorralist pensionireservi.

Meid kõiki teeb murelikuks, et reserv on otsas, aga mingisugust majandustõusu pole Eestis näha. Kui analüüsida 2011. aasta riigieelarvet, siis kõik need investeeringud, millega praegune valitsus keksib, ei anna meile mingisugust majanduslikku tõusu. Seega ei parane tööhõive ega laeku ka rohkem sotsiaalmaksu. Eesti Keskerakonna seniorid on pidanud aas-

takonverentse ja on mitmel konverentsil teinud avaliku pöördumise Vabariigi Valitsuse ja teiste institutsioonide poole, täpsemalt ka presidendi ja Riigikogu poole. Eelmise nädala neljapäeval, 21. oktoobril toimus Eesti Keskerakonna Senioride Kogu aastakoosolek, kus võeti vastu pöördumine Vabariigi Valitsuse, Riigikogu, presidendi ja üldsuse poole. Selles nõutakse Eesti ühiskonna probleemidele tähelepanu pööramist. Eesti suurim pensionäride organisatsioon, milles on 4500 liiget, nõuab oma pöördumises tähelepanu pööramist ühiskonnas valitsevatele probleemidele, nagu suur tööpuudus, šokeeriv hinnatõus, vaesuse suurenemine, pensionäride käsitlemine koormana ühiskonnale ja erakorralise pensionireservi mõõdutundetu kasutamine.

Rahandusminister ütles äsja, et pensionid makstakse välja. Kui ei jätku sotsiaalmaksu rahast, siis võetakse puudu jääv osa mingist teisest tuluallikast. Kust, seda ta konkreetselt ei öelnud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun kõnepulti kolleeg Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Jättes kommenteerimata suure osa eelkõnelnu jutust, sest sellega ma laskuksin ise samale piinlikule tasemele, kus see jutt kahjuks oli, õiendan ma siiski ära kaks täiesti kohatut faktiviga. Esiteks ei ole õige väita, et Eesti riik võtab pensionide maksmiseks laenu. See on vale. Eesti riik võtab ka puudujäägis eelarve korral laenu eeskätt kaasfinantseerimiseks, mitte mingil juhul ei võeta laenu selleks, et pensione välja maksta. Teiseks: täiesti kohatu on süüdistus, justkui oleks võetud sotsiaalmaksurahast, pensionide maksmiseks ettenähtud summadest raha kuhugi mujale. Eelkõneleja jutu peaministri jõulukaunistustest jätan ma tema südametunnistusele – see oli täiesti kohatu ja piinlik.

Aga kordan siis veel kord üle. Mitte pensionidele mõeldud rahast ehk sotsiaalmaksu pensioniosast ei tehta kulutusi muude valdkondade vajaduste täitmiseks, vaid vastupidi: riigieelarve muudest tuludest, ka väljastpoolt sotsiaalmaksu, leitakse võimalusi rahastada pensione. See on olnud täiesti teadlik poliitiline

otsus. Seda saab suurepäraselt teha ka ilma, et me paneme osale riigieelarve või ka riigireservide tükki kilele kõlavaid nimetusi. Jah, me võime seda teha. Me võime ka stabiliseerimisreservi pensionireserviks ümber nimetada, aga ega sisu sellest ei muutu.

Oluline on see, et te peate ükskord leppima tõsiasjaga, et vaatamata sellele, et te plakatid välja kleepisite, head ametikaaslased Keskerakonnast, pensionid Eestis ei langenud. Vaatamata sellele, et kümned ennast eksperdiksid pidavad ja end ka avalikult eksperdiksid tituleerinud isikud ütlesid, et Eestil ei ole võimalik kriisi ajal eelarvet kokku panna nii, et pensione ei vähendata, saadi sellega ometi hakkama. Ma arvan, et sellega on põhjust rahul olla. Tekitada poleemikat teemal, mida konkreetset riigieelarve real tehakse – see on nii kunstlik ja konstrueeritud. Kogu eelkõneleja piinliku jutu taustal tahan ma avaldada arvamust, et me võiksime tegelikult keskenduda olulisele. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Taavi Rõivas! Palun nüüd kõnepulti kolleeg Mai Treial!

Mai Treial

Lugupeetud proua juhataja! Lugupeetud minister! Ühelt poolt teeb mind kurvaks, et meil on läinud küsimustele vastamise voores kuidagi asjad niimoodi, et valitsuse esindajad on võtnud nõuks tegelda kõige muuga kui küsimustele vastamisega. Pigem antakse siin koolitundi ja laskutakse isiklikule tasandile, et solvata inimesi, kes siin Riigikogu saalis tööl on.

Lugupeetud minister! Miks te ei vastanud küsimusele, kuhu ikkagi pensionireservi raha on kulutatud? Nagu mitu küsijat on täna saalis nentunud, oli see reserv 5 miljardit, mis praegu veel ametis olevale valitsusele 2007. aastal ettemaksuna jäi, mõeldud pensionide maksmiseks rasketel aegadel. Ja need rasked ajad ka saabusid. Te ütlete nüüd, minister Ligi, et vajadus sellise reservi järele on kadunud, aga ma julgen meelde tuletada, et ka erakorraline pensionireserv on seadusse kirja pandud. Nii et seda ei saa ühe suletõmbega kustutada või jutu sees niisama öelda, et selline reserv ei ole üldse vajalik!

Kui me vaatame järgmise aasta riigieelarve seletuskirjast, missugused saavad olema järgmisel aastal pensionid, siis nüüd on esimene

kord, kus indeks on väiksem kui üks. Aga seadusest tulenevalt seda ei saa vähendada. See tähendab ka seda, et järgmisel aastal sisuliselt on pensionid külmutatud. Kui võtame näiteks rahvapensioni, mille suurus tänavu on 2009 krooni, siis järgmisel aastal tuleb statistilist keskmist arvestades rahvapensionile juurde ainult üks kroon. Kui me räägime keskmisest pensionist, siis see hakkab suurem olema 0,9 krooni ehk siis 10 senti alla ühe krooni. Aga keegi ei ole valitsuses rääkinud sellest, missugune on tegelikult pensionide ostujõud. Kui me räägime pensionide ostujõust, kus on arvesse võetud kõik need aktsiiside ja käibemaksu tõusud, siis on väga selgesti näha, et tegelikult on pensionid vähenenud. Ja seega te olete pensionäridele valetanud.

Ja räägime ka hinnatõusudest tarbimismaksude kaudu – kallinenud on toasoe ja teised kommunaalteenused, rääkimata ravimitest. Nii et, lugupeetud minister, mina soovin, et te vastaksite mulle kirjalikult, kuhu ja kuidas kasutati pensionireservi raha 5 miljardit krooni. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Mai Treial! Rohkem kõne-soove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

3. Arupärimine 2011. aasta riigieelarve tulude kohta (nr 517)

Esimees Ene Ergma

Viimane arupärimine on Riigikogu liikmete Kadri Simsoni, Toomas Vareki, Kalev Kallo, Lauri Laasi ja Jüri Ratase 12. oktoobril esitatud arupärimine 2011. aasta riigieelarve tulude kohta. Palun kõnepulti kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud minister! Head kolleegid! Enne arupärimise tutvustamist pean ma ütleva, et minu meelest on väga halb, kui valitsuskalitsiooni esindajad siin paraaditsevalt ülbitsevad, selle asemel et püüda tekkinud küsimustele sisuliselt vastata.

Ka meie arupärimine aasta 2011 eelarve kohta tulenes sellest, et kui minister Riigikogu esimesel lugemisel eelarvet tutvustab, ei ole tal sageli tahtmist või võimet saalis tekkinud küsimustele vastuseid anda. Me mäletame,

et see esimene lugemine toimus siin eelmisel kolmapäeval. Minister Ligi pidi mitmel juhul ütlema, et eelarve on paks raamat, ta ei hakka seda praegu lehitsema ja konkreetseid vastuseid otsima. Nii et justkui aimates seda, et minister vajab küsimusi kirjalikult ette, me arupärijatega need küsimused ministrile andsimegi.

Eelkõige huvitasid meid eelarves plaanitud mittemaksulised tulud, mis on juba mitu aastat järjest olnud väga suures mahus. Tuleva aasta eelarves moodustavad mittemaksulistest tuludest tulud varadelt 2,7 miljardit, sellest intressitulud 604,2 miljonit, omanikutulud 1,83 miljardit ning üüri- ja renditulud 303,4 miljonit krooni. Ilmselt on nendest ühekordsetest tuludest kõige rohkem vastukaja pälvinud Eesti Energiaga seotud tulud. Võib-olla on vastukaja olnud nii suur sellepärast, et enne seda, kui opositsioonisaadikud riigieelarvet üldse nägid, räägiti sellest, et Eesti Energial on suured investeerimisvajadused ja nende rahuldamiseks tuleb võtta laenu. Kui aga eelarve avalikuks sai, tuli välja, et laenust ei ole järgmisel aastal enam juttu. Ilmnes hoopis, et ettevõttest võetakse välja kasum ehk dividendid.

Tuletan teile meelde rahandusminister Jürgen Ligi enda seisukohti aasta tagasi. Kui ta tänavust eelarvet Riigikogule tutvustas, ütles ta siinsamas kõnetoolis, kus praegu mina olen, järgmist: "Ma arvan, et me natuke isegi peame punastama selle tõttu, et oleme kriisilukorras nii palju dividende võtnud, kuigi seda võib põhjendada erasektori samasuguse käitumisega ja kuigi sealt saab raha võtta. Eesti Energial on investeerimisvajadus kordades suurem, kui on akumulunud kasum. Me võtame 2009. ja 2010. aastal koos tulumaksuga 4 miljardi ringis." Seega võetakse nii, et vähe pole. Aga ometi on ka tuleva aasta eelarvesse jälle need dividendid sisse kirjutatud. Võib-olla kõige kahetsusväärsem on see, et kui plaan dividende välja võtta avalikuks tuli, teatas Eesti Energia, et tal on vaja tõsta elektri hinda. Väga piltlikult, puust ja punaseks tehes näitas see, et too kasum tuleb ikkagi kõigi tarbijate elektriarvete kaudu.

Et minister saaks sisuliselt vastata küsimustele, mis me talle kirjalikult saatsime, loen ma need ette ka. Esiteks palume vastust sellisele küsimusele: "Millistest riigiettevõtetest ning kui suures ulatuses on plaanis võtta 2011. aas-

tal dividende?" Teiseks soovime ministrilt ülevaadet, kui suure osa planeeritud omanikutuludest moodustavad Eesti Panga ja RMK kasumieraldis. Kolmandaks, me lugesime välja riigieelarve seletuskirjast, et intressituludest moodustab suurima osa stabiliseerimisreservilt teenitav intressitulu. Mille arvel ja kui suures ulatuses laekub siis ülejäänud intressitulu, mida ei ole eraldi välja toodud?

Ma usun, et ministril on õnnestunud kahe nädala jooksul koos oma nõunikega meile põhjalikud vastused kokku panna ning sellest vastusest kujuneb rahulikum ja vähem solvav arutelu, kui minister endale eelmisele arupärimisele vastates lubas. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, Kadri Simson! Palun teid, härra rahandusminister, kõnepulti!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Küll on tore, et keegi tundis ennast puudutatuna, võib-olla järgmine etapp on, et te hakkate mõtlema ja kuulama, mida ma räägin. Äkki selle küsimuse puhul ei tule selliseid kõnesid. Kui ma eelmisel korral ütlesin korduvalt, et pensionid makstakse välja lisaks sotsiaalmaksule ka teistest maksudest, siis tuli siia pulti ikka üks inimene ja sisuliselt teine veel, kes ütlesid, et te tõstsite makse ja petsite pensionäre. Tähtsuselt teine maks, mille arvel pension välja maksti, oli käibemaks. Seda ei saa ette heita, et me maksime pensionid välja. Palun ikkagi jälgida, mida ma räägin, siis pole põhjust mulle ette heita, et ma pole vastanud! Ma vastasin mitu korda kõikidele küsimustele, mis kirjas olid.

Proovime nüüd selle küsimusega. Ma olen Riigikogus juba andnud vastuse, kui suures ulatuses on plaanis dividende võtta. See ulatus on 67% – nii palju makstakse dividende ettevõtete puhaskasumist. See oli väga konservatiivne hinnang. Meil ei ole lõplikke summasid ja seetõttu me räägime ainult üldsummast. See võib minna ühel juhul niipidi, teisel juhul teistpidi. Kokkuvõttes on see meie arvates konservatiivne hinnang. See oli punkt 1. Punkt 2: peale selle, et kogu kasumit ei võeta välja, on tegu protsendiga puhaskasumist. Kui me ajaksime taga eelarve statistilist tasakaalu, siis me saaksime superdividendi vältimiseks võtta äri-

kasumi välja ulatuses, mida on korrigeeritud vastavalt vara ostu-müügi ühekordsele tulule. Nii et me võtame tegelikult välja tunduvalt vähem, kui me võtta saaksime.

Mis puutub Kadri Simsoni tsitaati eelmise eelarve lugemisest, siis eks see oli öeldud konkreetsetes kontekstis. Eelarve puhul ongi probleem, kui tehakse suur ponnistus kulude põhjal, mis ei ole stabiilsed. Dividenditulu isenesest on iga-aastane. Ei saa öelda, et dividenditulu on ühekordne tulu. Kuid kuna 2009. aasta allikaks olid 2008. aasta kasumid, mis olid suhteliselt suured, siis loomulikult oli selles risk sees. Aga see on ju olnud kogu aeg. Nii et ma ütlesin, et natuke peaks punastama. Ent see ei olnud mingi vale otsus, rahvusvahelised eksperdid on seda väga õigeks pidanud, et me sellise ühekordse suurema ponnistuse tegime. Meil on natuke kahju jah, et seda teha tuli, nii nagu ma ka eelmisel aastal ütlesin, aga hea meel on teada anda, et sel aastal me võtame tunduvalt vähem. Kui 2009. aastal oli eelarves dividendide summa 2,7 miljonit, siis tänava on 2,035 miljonit ja 2011. aastal 1,633 miljonit.

Esimees Ene Ergma

Miljardit!

Jürgen Ligi

Selle järgi võite näha, et niisugune dividendide väljavõtmise kasv oli ajutine. See oli, võib öelda, vastutsüklikline meede, sest 2009. aastal, kõige raskemal aastal, kasutati tunduvalt kergema 2008. aasta kasumit ja muidugi ka ettevõtte tulumaksu, et eelarve mõõna leevendada.

Nüüd, millised ettevõtted need on. Ega meil uusi ettevõtteid tekkinud ei ole. Meil on nendeks, kui rääkida nii ettevõtetest kui ka muudest vormidest, Keskkonnainvesteeringute Keskus, Eesti Metsataim – esimene on OÜ, teine on AS –, Riigimetsa Majandamise Keskus, siis Eesti Energia, Eesti Loots, Lennuliiklusteenistuse AS, Tallinna Sadam, Teede Tehnokeskus, Pärnumaa Teed, Tartumaa Teed, Virumaa Teed, Võrumaa Teed, Saaremaa Teed, Levira, Eesti Raudtee, Eesti Loto, Riigimetsa Majandamise Keskus. Iseenesest võib ju asjaomaseid arve teile saata, aga need kõik on hinnangulised. Aasta ei ole ju lõppenud ja järgmise aasta dividendid arvestatakse selle majandusaasta järgi, mis praegu käib. Üldsumma

sai mainitud. Üldiselt eelarve struktuur selles mõttes paraneb, et meil on dividende eelarves vähem ja võrreldes võimalikuga väiksemas ulatuses kui seni.

Küsisite eraldi ka Eesti Panga kohta. Eesti Pangast ei ole plaanis järgmine aasta tulu võtta. Lihtsalt sel põhjusel, et esiteks on olukord finantsturgudel järsult muutunud. Riskivabade instrumentide tootlus on praegu väga väike, mis kajastub ka kahjumis. Juba hangitud, juba ostetud, soetatud instrumente tuleb ümber hinnata. Teiseks on Eesti Pangal suured kulud seoses eurole üleminekuga. Sularaha vahetatakse välja ja see nõuab materiaalseid kulusid, kas või korralikku turvateenust näiteks ja kõike muud, Eesti Pangalt isegi rohkem kui valitsuselt. Vaatame, kas midagi jäi vastamata. RMK kohta on ka küsitud. RMK kasumieraldis on 200 miljonit krooni.

Veel küsite intressitulude kohta: mille arvel ning kui suures ulatuses need peale stabiliseerimisreservi laekuvad. Võin siis otsida. Eelarve intressitulud on kokku planeeritud 429 miljonit krooni ehk 27,4 miljonit eurot. Intresse on summas 63,2 miljonit krooni ehk 4 miljonit eurot, intress stabiliseerimisreservilt on summas 119,3 miljonit krooni ehk 7,6 miljonit eurot. Intress muudelt varadelt, peamiselt kassareservilt ja sihtasutuste rahadelt, moodustab 246,8 miljonit krooni ehk 15,8 miljonit eurot. See oleks kõik. Täna!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud rahandusminister! Aasta tagasi te ütlesite, et Eesti Energia investeerimisvajadus on kordades suurem kui võimalus sealt dividende välja võtta. Ilmselgelt see olukord ei ole muutunud ja Eesti Energia on teada andnud oma soovist laenu võtta. Mingil hetkel tuli ka Rahandusministeeriumist signaal, et Eesti riik võiks kaaluda seda, et ta annab Eesti Energiale õiguse laenu võtta, nüüdseks on see päevakorralt maha võetud. Kas te oskate öelda, millal jõuab päevakorralt see, et Eesti Energia saab enda jaoks vajalikud investeeringud tehtud? Ega see ei juhtu tuleval või ületuleval aastal? Ühesõnaga: millal selline investering tehtud saab?

Jürgen Ligi

Ma ei tea, millisest investeeringust on jutt. Ent Eesti valitsus ei anna Eesti Energiale õigust laenu võtta, Eesti Energia võtab need laened ikkagi omapäi. Aga millest see signaal tuli? Kahtlemata oli selle taga avaliku aktsiaemissiooni arutelu valitsuses. Eesti Energial ja majandusministeeriumil oli ilmne soov koguda tänavuseks jaanipäevaks aktsiaemissioonilt ümmarguselt 7 miljardit krooni ja sellega oma investeerimisplaane rahastada. Investeerimisplaanid iseenesest on valitsuses ka kinnitatud, aga see plaan sai ikkagi kriitika osaliseks. Riik alati kõhkleb oma osalust, olgugi et praegusel juhul vähemusosalust, sellises firmas ära andmast. Teiseks on valitsuses tekkinud suuri kõhklusi ka investeeringute programmi osas – kui vajalikud need ikka on. Seni ei ole seda investeeringute plaani ümber tehtud. Samas ma ei nimetaks neid kõiki vajalikeks investeeringuteks. Need on väga laialivalguvad nii si-sult kui ka territoriaalselt ja nende hulgas on ka välisprojekte. Nii et päris kõike me praeguse seisuga heaks ei kiida. Aga selles ei ole ka midagi lõplikku. Võib-olla muutmist ei tulegi, lihtsalt plaan, et riik võtaks laenu ja paigutaks aktsiakapitali Eesti Energiasse, kes sel juhul saaks omakorda võime turult laenu võtta, nihkub ajas edasi. Eesti Energia on väga likviidne ja enne 2012. aastat ei plaani riik Eesti Energia aktsiakapitali raha paigutada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Lugupeetud minister! Te mainisite stabiliseerimisreservilt teenitavat intressitulu. Nime-tasite mingeid arve, ma kahjuks ei pannud neid kõiki tähele ega märkinud üles, aga ma saan need stenogrammist kenasti järele vaadata. Aga mul on selline küsimus. Eesti Vabariigi rahandusminister on oma ameti järgi stabiliseerimisreservi nõukogu esimees. Teie ametisoleku aja jooksul pole stabiliseerimisreservi nõukogu mitte kordagi kokku kutsutud. Mina kui stabiliseerimisreservi nõukogu liige sooviksin küll korraks nõukoguga kokku tulla ja ära kuulata, milline reservi seis on. Miks te pole viimasel ajal kordagi nõukogu kokku kutsunud?

Jürgen Ligi

Aitäh! Päris huvitav küsimus. Mina ei ole selle nõukogu järele puudust tundnud, mul ameteid jätkub. Osa neist on mulle pandud seadusega – ametikoha järgi pean ma täitma erinevaid ameteid, mõni neist on operatiivselt või regulaarselt vajalik, stabiliseerimisreservi puhul ma sellist vajadust pole tundnud. Eks ma hinda olukorda, mida seal üldse oleks arutada. Kui on, siis arutame, kui ei ole, siis ei aruta, aga vastame teile igatahes. Need intressid, mida te küsisite, on 119,3 miljonit krooni ehk 7,6 miljonit eurot. Aga ega see kuigi praktiline ei ole, kui te küsite arupärimise vormis asju, mida saaks küsida kirjalikult. Asjaomaste arvude hulk on väga suur, te ei jaksa neid jälgida ja nii meil diskussiooni ei teki. Te ei jõua neid arve jälgida. Rahanduskomisjonist saab selliseid asju küsida kirjalikult. Arupärimine on kõige kehvem viis suurt arvude hulka arutada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Hea minister! Kui vaadata järgmise aasta eelarve eelnõu, siis minule jääb küll mulje, et maksutulu sisupoolega ei ministeerium ega ka valitsus tegelnud ei ole. Maksutulu sisu ju ei muutu. Maksud jäävad samaks, arv jääb samaks. Miks te ei tahtnud üles võtta diskussiooni, et sisuliselt maksusüsteemi reformima hakata? Paljud, eriti oponendid, on meid süüdistanud, et Eesti on sellepärast suure töötusega ja eriliselt vaene riik, et meie maksusüsteem on vale. Miks me pole püüdnudki seda süsteemi muutma hakata?

Jürgen Ligi

Vaat see on mulle küll tõsine üllatus, et tööpuudus oleks kuidagi põhjustatud Eesti maksusüsteemist. Eesti maksusüsteemi on alati peetud väga ettevõtlussõbralikuks ja tööhõivesõbralikuks. Maksudega ei ole probleeme, välja arvatud muidugi tööjõumaksudega, millega me asume Euroopa skaalal, ütleme, kehva keskmiku kohal. Tore oleks, kui saaks tööjõumakse vähemaks, mida me oleme ju tulumaksu kaudu ka teinud. Meie tulumaksul on tööjõumaksuna ka majanduse stimuleerimise võime. Kui sealt vähem ära võtta, siis investeeritakse rohkem majandusse. See on olnud õige samm, aga sel-

leks ei ole praegu jõudu. Kui teil on mingeid ettepanekuid, siis esitage need, aga tervikuna võib maksusüsteemi väga heaks pidada. Ja väga heaks võib pidada ka neid samme, mis me oleme astunud. Me tõstisime just nimelt tarbimismakse, mitte tulumaksu ja muid tööjõumakse. Ning see on täpselt see, mida teoreetikud ja ka Euroopa praktika soovivad. Meie – aga mis seal salata, ka Läti ja Leedu – olime võib-olla esimesed, kes läksid käibemaksu ja käibemaksu erandite kallale, sest need on teoreetiliselt ka valutud maksud. Veel valutumad oleksid teoreetiliselt mõned varmaksud, aga nendega on, nagu on. Need on äärmiselt valusad meie oludes, kus vara on tihti laenudega koormatud ja sageli ei ole tegu mingi päritud varaga, mille sa lihtsalt võtad vastu. Tänapäeva Eestis on vara väga sageli värskelt hangitud ja panna sinna veel mingi maks, ma arvan, ei ole mõistlik.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Härra minister! Vastates esimesele küsimusele, te nimetasite mõned ettevõtted, kust kavatsetakse dividende välja võtta. Mõnda te nimetasite lausa kaks korda, näiteks RMK-d, võib-olla mõnda aga ei nimetanud üldse. Ehk toote välja kolm firmat, kust hinnanguliselt võetakse kõige rohkem raha välja. Ma saan aru, et pole võimalik lõplikke arve öelda, aga mingisugused hinnangud teil ju on. Palun nimetage kolm kõige suuremat dividendiandjat!

Jürgen Ligi

Agas kui sinna hulka äkki RMK läheb, ega te siis ei pahanda, et teda jälle nimetan? Mõistagi on nende hulgas Eesti Energia, mõistagi on nende hulgas Tallinna Sadam. Need on kõige suurema käibega firmad. Ja kes siis kolmandaks kvalifitseerub? Eesti Lotolt on näiteks 67 miljonit plaanitud. RMK-lt ongi 200 miljonit! Nii et palun vabandust, et mitmendat korda RMK-d nimetan!

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra rahandusminister, vastamise eest! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

4. Vaba mikrofon

Esimees Ene Ergma

Pärast haamrilööki saab end registreerida sõnavõtuks vabas mikrofonis. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Head kolleegid! Ma tulin siia kõnetooli, et reageerida rahandusminister Jürgen Ligi äsja-sele ülesastumisele. Nimelt, vastates kolleeg Inara Luigase esitatud arupärimisele, läks minister Ligi libedale teele. Ta kipus Riigikogu liikmetega üleolevas toonis suhtlema ja muu hulgas ütles ka seda, et tööpuuduse pärast pole väga vaja muretseda, sest tööhõive kasvab.

Lugedes rahandusministri enda käe alt välja tulnud tuleva aasta riigieelarvet, näeme seal päris erapooletut olukorra analüüsi, kus öeldakse, et tänavu on võrreldes eelmise aastaga Eestis 25 000 töökohta vähem – hõive on ka-hanenud 25 000 inimese võrra – ja tuleval aastal võime eeldada, et hõive kasvab 5000 võrra. Järelikult ei ole siin midagi roosilist, olukord on märksa mornim, kui rahandusminister meile tunnistada soovib. Me ei tohi kindlasti piirduda rahandusministri esitatud ametliku töötuse statistikaga. Ametlik töötuse statistika arvestab seda, et inimene, kes on ametlikult töötu, käib vähemalt kord kuus töötukassas ja teeb seda ka siis, kui tal on töötuna täitunud üheksa kuud. Miks ma toon välja üheksa kuud? Sellepärast, et peale üheksa kuu täitumist ei ole tööd otsival inimesel töötukassast enam mingit rahatuge saada ja tema tahtmine töötukassas käia sõltub üksnes sellest, kas tal on säilinud lootus tööd leida.

Kui me vaatame töötukassa andmeid, siis septembris registreeris ennast Eestis uue töötuna 8300 inimest, töötu staatusest pääses tänu töö leidmisele 4600 inimest. Seega uusi töötuid oli rohkem kui neid, kes töö leidsid. Sanktsioonidega kustutati töötute nimekirjast 3300 inimest ja need ei ole sellised inimesed, kelle võiks päriselt ära unustada. Selle aasta algusest saadik on sanktsioonidega kustutatud üle 32 000 inimese – see on piltlikult sama palju kui kõik Viljandi ja Võru linna elanikud kokku. See ei ole arv, millest võiks mööda vaadata.

Statistikaamet paneb meile südamele ka seda, et 58 000 inimest on Eestis otsinud tööd

juba üle aasta ja selle arvuga me oleme Euroopas nii hullul positsioonil, et meist hullemas seisus on oma pikaajalise töötusega vaid Läti ja Slovakkia. Nii et valitsus võiks öelda, et olgu jumal tänatud Läti eest – jälle oleme naabritest paremad! Tegelikult on nendest inimestest, kes pikka aega tööd otsinud, kahel kolmandikul igapäevase toimetulekuga väga suuri raskusi. See tuleneb kindlasti ka sellest, et Eesti lihtsakoeline maksusüsteem paneb maksukoormuse nende inimeste peale, kellel ei ole mitte mingit sissetulekut. Jah, ta paneb maksukoormuse hinnatõusude ja tarbimismaksude näol pensionäridele, aga ta paneb selle ka lastega peredele ja nendelegi inimestele, kellel ei ole tööd ja kellel ei ole seetõttu sissetulekut.

Ma tahaksin teile täpsemalt seletada, miks me seisame selle eest, et inimene peaks olema ametlikult töötu, kui tal ei ole tööd. Miks ei tohi olla üleolev ja suhtuda asjasse nii, et kui sul ei ole tööd, aga sa oled statistikast maha tõmmatud, siis me unustame su? Sellepärast, et ametlik töötu staatus annab inimesele mingigi aluse uskuda sellesse, et tööd leida on võimalik. See sunnib teda aktiivselt tööd otsima. Selle tõttu tegi Keskerakond ettepaneku, et 1000-kroonine töötutoetus ei kehtaks mitte

üheksa kuud, vaid poolteist aastat, 18 kuud. Töötutoetus motiveerib inimest aktiivselt tööd otsima. Toimetulekutoetus, mis on sama suur ja tuleb omavalitsuste kaudu, seda ei tee – selle eesmärk on võimaldada inimesele minimaalne raha, et ellu jääda. Selsamal põhjusel me leiame, et maal elavatele inimestele tuleb kompenseerida kuus korra bussisõit töötukassa asupaika. Seda tahtsingi öelda ministri optimistliku avalduse peale. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Kadri Simson! Rohkem kõnesoove ei ole. Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 16.38.

Istungi kestus 1 tund ja 38 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VIII ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 26. oktoober 2010

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmise seaduse eelnõu (750 SE) kolmas lugemine

2. Riigikogu otsuse "Tagatisfondi nõukogu liikmete nimetamine" eelnõu (837 OE) esimehe lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Keit Pentus

Tere hommikust, head ametikaaslased! Alustame Riigikogu täiskogu VIII istungjärgu kuuenda töönädala teisipäevast istungit. Kas on soovi üle anda eelnõusid või arupärimisi? On. Palun Riigikogu kõnetooli kolleeg Kalle Laaneti!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni liikmetel on arupärimine justiitsminister Rein Langile. Arupärimine käsitleb konfiskeeritud narkootiliste ainete kadumist EKEI laost. Nagu te kõik teate, oli augustis meedias juttu, et 91,08 kilogrammi narkootilisi aineid on kadunud. Sellega kaasnevalt on meil justiitsministrile ridamisi küsimusi. Me loodame, et ta vastab neile. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem eelnõude ega arupärimiste üleandmise soove ei ole. Võtsin juhatuse nimel vastu ühe arupärimise. Kui see vastab meie kodu- ja töökorras sätestatud nõuetele, edastatakse arupärimine adressaadile viivitamata.

Nüüd teated. Homme, kolmapäeval, s.a 27. oktoobril osalevad infotunnis valitsusliikmetest peaminister Andrus Ansip, kaitseminister Jaak Aaviksoo ning majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts.

Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 83 Riigikogu liiget, puudub 18.

1. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmise seaduse eelnõu (750 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Võime asuda oma tänase päevakorra punktide käsitlemise juurde. Esimene eelnõu tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmise seaduse eelnõu. Tegemist on kolmanda lugemisega. Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esindaja Aleksei Lotmani!

Aleksei Lotman

Head kolleegid! Olgu kohe sissejuhatuseks öeldud, et see on järjekordselt üks selline eelnõu, kus alguses läks asi justkui mõistlikult, aga lõpuks läks nii, nagu õnneks küll mitte päris alati, aga nii, nagu meil vahel läheb. Nimelt, eelnõu menetlemise katkestamise järel tehtud parandusettepanekuga, mis pärineb kusaigilt Keskkonnaministeeriumi sügavustest, on Peipsi, Lämmi- ja Pihkva järv ilmselt tunnistatud mereks. Meenub vägisi üks vana vene laul, mis "Meistri ja Margarita" eestikeelses tõlkes algab järgmiselt: "Võimukas meri on püha Baikal." Nii nagu Baikal ei ole meri, nii ei ole seda ka Peipsi, Lämmi- ega Pihkva järv. Piiri, mille puhul ei ole süvendamise ja kaadamise korral keskkonnamõju hindamine kohustuslik, nihutamine merega samale tasemele Peipsi järves, mis on madal, üsnagi halva veevahetusega, kehva ökoloogilise seisundiga ja mille kalastik ei ole sugugi heas seisus, ei ole õigustatud. Selle tõttu, vaatamata sellele, et paljud muud paragrahvid selles eelnõus on

omal kohal ja asjakohased, rohelised seda eelnõu ei toeta. Vähe sellest, see on sedavõrd vastuvõetamatu muudatus, et rohelised hääletavad selle eelnõu vastu. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Kui kõnesoove rohkem ei ole, siis lõpetan läbirääkimised. Me võime asuda lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnanjuhtimissüsteemi seaduse muutmise seaduse eelnõu 750. Palun hääletada!

Poolt hääletas 66 Riigikogu liiget, vastu oli 13, erapooletuid ei olnud.

Eelnõu 750 on seadusena vastu võetud. (Tabel 9.)

2. Riigikogu otsuse "Tagatisfondi nõukogu liikmete nimetamine" eelnõu (837 OE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu tänases päevakorras on rahanduskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Tagatisfondi nõukogu liikmete nimetamine" eelnõu. Tegemist on esimese lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni aseesimehe Tarmo Männi!

Tarmo Mänd

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Tagatisfondi seadus sätestab fondi eesmärgina krediitiasutuse klientide, investeerimisasutuse klientide ja kohustusliku pensionifondi osakomanike paigutatud vahendite kaitse tagamise ning seeläbi finantssektori usaldusväarsuse ja stabiilsuse suurendamise. Fondi kõrgeim võimuorgan on nõukogu. Seaduse kohaselt on nõukogul kaheksa liiget, kellest kaks nimetab Riigikogu. Tagatisfondi seaduse kohaselt on nõukogu volituste tähtaeg neli aastat, alates nõukogu esimese koosoleku toimumise ajast. Tulenevalt nõukogu volituste tähtaja lõppemisest (2. november 2010) esitab rahanduskomisjon Riigikogu otsuse eelnõu Tagatisfondi nõukogu liikmete nimetamiseks. Eelnõu kohaselt jõustub otsus s.a 3. novembril.

Komisjon arutas nimetatud eelnõu 12. ja 19. oktoobril. Tähtajaks muudatusi komisjoni ei laekunud. Komisjon otsustas konsensuslikult panna eelnõu lõpphääletusele, nimetades fondi liikmeteks eelmisesse nõukogu koosseisu kuulunud kolleegid Tatjana Muravjova ja Eiki Nestori. Tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Otsuse eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitatud. Võime asuda lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele rahanduskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Tagatisfondi nõukogu liikmete nimetamine" eelnõu. Palun hääletada!

Poolt oli 70 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, erapooletuid oli 1. Eelnõu 837 on otsusena vastu võetud. (Tabel 10.)

Head ametikaaslased! Täname istung on läbi. Töö jätkub komisjonides.

Istungi lõpp kell 10.10.

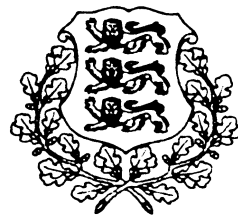
Istungi kestus 10 minutit.

Juhataja

K. Pentus
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VIII ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 27. oktoober 2010
Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Riigi energiajulgeolek ja tulevik
2. Koostöö Riigikontrolliga
3. Eesti Energia segased investeeringud
4. Võidusammas
5. Avaliku sektori palgad
6. Küsimused

Istungi rakendamine

1. Vabariigi Presidendi valimise seaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (776 SE) kolmas lugemine
2. 2010. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu (812 SE) kolmas lugemine
3. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktiivi seaduse, tubakaseaduse ja tolliseaduse ning nendega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (779 SE) kolmas lugemine
4. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu piraatlusevastase operatsiooni Atalanta ning NATO mereoperatsiooni Active Endeavour koosseisus" eelnõu (815 OE) teine lugemine
5. Täiskasvanute rahvusvahelise kaitse konventsiooniga ühinemise seaduse eelnõu (804 SE) teine lugemine
6. Eesti Vabariigi valitsuse ja Albaania Vabariigi ministrite nõukogu vahelise tulumaksudega topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu (801 SE) teine lugemine
7. Riigieelarve seaduse, Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (790 SE) teine lugemine
8. Meditsiiniseadme seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (791 SE) teine lugemine
9. Raudteeseaduse muutmise seaduse eelnõu (800 SE) teine lugemine
10. Euroopa Liidu lepingu, Euroopa Liidu toimimise lepingu ja Euroopa Aatomienergia-

ühenduse asutamislepingu üleminekusätteid käsitleva protokolliga muutmise protokolliga ratifitseerimise seaduse eelnõu (807 SE) esimene lugemine

11. Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooniga ühinemiseks vajalike lepingute ratifitseerimise seaduse eelnõu (830 SE) esimene lugemine

12. Kalapüügiseaduse täiendamise seaduse eelnõu (828 SE) esimene lugemine

13. Meediateenuste seaduse eelnõu (827 SE) esimene lugemine

14. Ülevaade riigi vara kasutamisest ja säilimisest 2009. aastal

15. Riigikogu otsuse "Riigi 2009. aasta majandusaasta koondaruande kinnitamine" eelnõu (820 OE) esimene lugemine

16. Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seaduse ja halduskoostöö seaduse muutmise seaduse eelnõu (836 SE) esimene lugemine

Infotund

Asesimees Keit Pentus

Tere päevast, head ametikaaslased! Alustame 27. oktoobri infotundi. Infotunnis osalevad täna peaminister Andrus Ansip, kaitseminister Jaak Aaviksoo ning majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts. Enne küsimuste juurde minemist teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 35 Riigikogu liiget, puudub 66.

Võime alustada. Täna infotunniks on eelnevalt registreeritud viis teemat. Et me kõik need teemad saaksime ära käsitleda, olgu ette ruttavalt öeldud, et iga teema puhul saab lisaks teema tõstataja täpsustavatele küsimustele esitada ühe täpsustava küsimuse koha pealt.

1. Riigi energiajulgeolek ja tulevik

Aseesimees Keit Pentus

Esimese teema tõstataja on Mark Soosaar. Küsimus on peaminister Andrus Ansipile ning teema puudutab riigi energiajulgeolekut ja tulevikku. Palun, Mark Soosaar!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Austatud peaminister Andrus Ansip! Rahvas ja riik saab olla edukas siis, kui tal on piisavalt reserve ja ka energiaallikaid. Eesti energiajulgeoleku seisukohalt on väga tähtis, et me oleksime sõltumatud ja energiaga kindlasti hästi varustatud. Aastaid kestnud Nord Streami lugu tundub olevat meie jaoks lõppenud ja võimalik majanduslik kasu on meist mööda läinud. Samuti ei võetud kuigi korralikult kuulda meie keskkonnamuresid. Millised on valitsuse ja parteide õppetunnid ja vastutus selle eest, mis Läänemeres on toimunud?

Andrus Ansip

Aitäh! Kas toimunud või toimumas, ka selle üle võib veel diskuteerida. Loomulikult me usume, et keskkonnaküsimused ja ka merekeskkonnaküsimused on samavõrd olulised nii Eesti kui ka Soome, Rootsi ja Taani inimestele ning nemad, kes nad on andnud nõusoleku selle torujuhtme ehitamiseks, hoolitsevad ka selle eest, et need tööd meres ei tekitaks täiendavaid keskkonnariske. Kui rääkida energiajulgeolekust, mida te oma küsimuses puudutasite, siis seoses gaasiga tuleb kindlasti silmas pida seda, et Euroopa Liidus on vaid neli sellist liikmesriiki, kellele on tehtud praegu kolmanda energiadirektiiviga erand, kellelt ei ole nõutud torude ning importiva organisatsiooni ja müüva organisatsiooni lahutamist ehk kellelt ei ole otseselt nõutud seda *ownership unbundling*'u tegemist. Kuid see erand ei ole ette nähtud mitte tähtajatult, vaid see kehtib kuni selleni, kui kas üks nendest neljast riigist või nad kõik saavad valmis ehitatud ühendused väljapoole jäävate riikidega, kui neil ei ole enam monopoolset gaasivarustust. Eesti on minu meelest praegu selles suunas liikumas, me ei soovi sõltuda ainult ühest tarnijast, me soovime oma varustuskindlust parandada. Eesti huvides on see võrkude omandiline eraldamine ära teha, see loob võimaluse LNG gaasi tule-

kuks Eesti turule. LNG gaas on kolmandiku jagu odavam kui torust tulev gaas.

Aseesimees Keit Pentus

Esimene täpsustav küsimus Mark Soosaarel. Palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud peaminister! Elektrit on inimekond nautinud vaevalt sadakond aastat. Ka meil Eestis ehitati esimene avalik elektriijaam Pärnusse 103 aastat tagasi. Samas käib võidujooks taastuvenergiade üleminekul, sest selge on see, et lõpmatuseni maakoore all seda musta kulda ei ole. Otsingud toimuvad ju paljudes suundades. Taani parlament võttis juba 1985. aastal vastu otsuse, et minnakse üle taastuvenergeetikale ja jäetakse tuumaperiood vahele. Hiljuti tuli teade Californiast, kus on ehitamisel päikeseenergiaelektriijaam, mis hakkab andma nii palju energiat, kui on pool Eesti vajadusest. Samas on veel vaba koht selle riigi jaoks, kes läheb esimesena üle taastuvenergeetikale. Mõned saared on seda juba teinud, näiteks Taanis. Kas meil Eestis ei tasuks üritada seda kohta saavutada?

Andrus Ansip

Aitäh! Ma arvan, et ei ole väga mõistlik endale kättesaamatuid eesmärgi seada. Kui Islandis üritatakse maa soojusega rahuldada kogu riigi energeetilised vajadused, siis nendel püüdlustel on rohkem reaalselt katet, kui oleks Eesti sellekohastel püüdlustel. Põlevkivienergeetika oli ja jääb ka lähemas tulevikus Eesti elektritootmise üheks põhiliseks alustalaks. Me oleme viimastel aastatel taastuvenergiade väga suurt tähelepanu pööranud. Me oleme riiklikult subsideerinud biokütuste ja tuuleenergia kasutamist. Kuid tulenevalt tänasest uudisest, et elektri tootmine Eestis on hüppeliselt kasvanud, ja sellest, et me ei kasuta enam Leedust imporditud elektrienergiat, vaid me katame 10% ka Leedu tarbimisvajadusest, tuleb meil tunnustada, et tegelikult ei ole meil põlevkivielektri osatähtsus kogu elektrienergia tootmises mitte vähenenud, vaid hoopistükkis kasvanud. See oli nii ka juba möödunud, 2009. aastal. Võrreldes 2007. aastaga kasvas põlevkivielektri osakaal 93,6%-st 98,5%-ni. Ehk meie eesmärk on taastuvielektri suurem osa-

tähtsus meie energiabilansis. Paraku me oleme praegu numbrite järgi hoopis vähikäiku teinud.

Aseesimees Keit Pentus

Teine täpsustav küsimus, Mark Soosaar, palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud peaminister! Teie kui keemik, ma arvan, toetate ka ikkagi seda, et tähtsat maavara põlevkivi võiks kasutada pigem keemiatööstuses kui seda ära põletada. Ma ei häbene tunnistada, et ma olen tuline tuuleelektri pooldaja, muidugi tingimusel, kui tuulepargid asuvad piisavalt kaugel inimeste elamutest ja kohalikud elanikud saavad Taani eeskujul osa sellest tulust, mida tuuleelektrijaamad toodavad. Eelmisel nädalal andsin koolis tunde ja küsisin õpilaste käest, kumba nad näiteks Pärnu lahe kaldal eelistaksid, kas tuumajaama või tuuleelektrijaama. Ma võin kinnitada, et ilma igasuguse mõjutamiseta on ka noored selle tulevikuenergiaallika poolt. Ma tahan küsida järgmist. Meil on olnud suur edu saastekvootide müümisel. Kas ei oleks õige seda tulu kasutada taastuvenergeetika jõuliseks arendamiseks ja selle hinnatõusu tasandamiseks, mis tuuleenergeetika arendamise investeeringute puhul kaasa tuleb?

Andrus Ansip

Ma muidugi ei ole nõus selle väitega, et tuuleenergia on see, mis elektrienergia hinda oleks kohutavalt tõstnud. Kui Eesti Energia kogu aasta käive on mõõdetav suurusjärgus kümme miljardit krooni või elektrienergia käive siseturul suurusjärgus kuus miljardit krooni, siis möödunud aastal me maksime tuuleelektri eest dotatsiooni 97 miljonit krooni. Eraldi võetuna tundub see päris suur summa, kuid kogu kontekstis on see peaaegu olematu summa. Mina reaalseid õppinud inimesena ei saa olla emotsionaalne, kui ma hakkain võrdlema tuuleelektrit tuumaelektriga. Tuumaenergeetika on tänapäeval väga ohutu ja võib-olla keskkonnale isegi ohutum kui mõnel juhul tuuleelektri tootmine, kui tekitatakse keskkonnanastat ja suurendatakse nii ohtu keskkonnale. On ju šotimaalt teada maailmakuulsad näited selle kohta, kuidas tuulepargi tõttu on bioloogiline kooslus muutunud, generaatorite või tiivikute, turbiinide töö tõttu ei ole linnukesed

saanud nokkida ussikesi, ussikesed on ära söönud kõik selle, mis neile on maitsenud, ja on tekkinud uued bioloogilised kooslused. See on keskkonnakatastroofi mõõtu olnud. Keegi ei ütle seda, et tuuleenergeetika on täiesti roheline ja keskkonnale täiesti ohutu. Samas ei saa välistada, et tuumareaktoritega võib midagi juhtuda, aga see tõenäosus on siiski väga-väga väike.

Aseesimees Keit Pentus

Nüüd üks kohapeal registreeritud küsimus Lembit Kaljuveelt, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea peaminister! Minu küsimus puudutab taastuvenergiat. Elering korjab tänavu kõigilt tarbijatelt taastuvenergiatasu 846 miljonit krooni. Tegelikult kasutatakse sellest ära 600 miljonit, 246 miljonit jääb Eleringi tasku ootama. Taastuvenergiatasust läheb 200 miljonit Narva jaamadele, järelikult üle poole sellest kogutavast 846 miljonist jääb Eesti riigi ettevõtete kätte. Minister Juhan Parts tahab siin muudatusi teha. Milline hakkab siis olema Eesti valitsuse taastuvenergiapoliitika? Siin tahetakse muuta dotatsioonide suurusi jne. Rääkige palun natuke sellest!

Andrus Ansip

Ideede esitamine on alati teretulnud. Kui kellelgi on tekkinud arvamus, et elektri hind on kõrge taastuvelektri liiga suure toetamise pärast, siis loomulikult vajab see hüpotees, see idee ka argumenteerimist ja sellele tuleb tõestus leida. Jah, ma tean, et ka tuuleenergia dotatsioonideks on sel aastal prognooside järgi kavandatud kulutada 327,6 miljonit krooni, aga praeguste teadmiste järgi kulub sellest rahast ära ainult 151,2 miljonit krooni ehk tegelik dotatsioonimaht on märksa väiksem, kui sellest on viimasel ajal ajakirjanduses ja siin Riigikogu saalis kõneldud. Ma arvan, et 2007. aastast, mil need taastuvenergiatoetused kehtestati, on liiga vähe aega mööda läinud, selleks et teha põhjanevaid analüüse, kuidas need toetused on tegelikult mõjutanud taastuvenergia tootmismahude suurendamist Eestis. Kindlasti on ajavahemik selle aasta veebruarist tänase päevani (Riigikogu teatavasti otsustas jaanuari lõpus tõsta taastuvelektritoetuse mahu 50%, suurendada toetatava energia kogust

400 GWh-lt 600 GWh-le) liiga lühike selleks, et otsustada, kas selline toetuste 50% suurendamine oli õigustatud või mitte, oli see efektiivne või mitte. Kui spekuloida toetuste vähendamise teemal, siis minu esimene eelistus oleks muidugi pöörata tagasi see otsus, mis langetati Riigikogus tänavu 28. jaanuaril, ehk vähendada taastuvenergiatoetuse mahtu.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Lõpetan selle teema käsitlemise.

2. Koostöö Riigikontrolliga

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine küsija on Kadri Simson. Küsimus on kaitseminister Jaak Aaviksoole ja teema puudutab koostööd Riigikontrolliga. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud kaitseminister! Möödunud nädalal lahvas mitmes meediakanalis paralleelselt skandaal, et Kaitseministeerium ja kaitsevägi takistavad Riigikontrollil teha rutiinset auditit. Riigikontrolli sõnum oli see, et nad on sisuliselt olnud sunnitud peatama mobilisatsioonivaru käsitleva auditi ettevalmistamise, sest vaieldakse Kaitseministeeriumiga, kas kontrollitaval on õigust otsustada selle üle, milliseid dokumente ja infot Riigikontroll ehk kontrollija üldse näha saab. Vaidlused on kestnud juba peaaegu seitse kuud. Probleem olevat ka selles, et dokumendid, millele audiitor alguses ligi sai, sisaldasid riigisaladust, vahepeal otsustas Kaitseministeerium aga salastatuse astet tõsta ja kuulutada needsamad dokumendid NATO salajast informatsiooni sisaldavaks. Kas riigiasutustes ongi nüüd selline tava, et selleks, et kaitsta oma materjale, tõstetakse aina salastatuse astet? Kas see on teie meelest hea tava?

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Hea küsija! Ka mind tegi sügavalt murelikuks see, mida te nimetasite lahvatuseks Eesti meedias. Ma arvan, et tõsiste riigisaladuste ja salastatud välisteabega seotud küsimuste lahendamiseks ei ole meedia parim koht ning see viitab niisuguse menetluse algatajate küsitavatele motiividele. Alustan sellest, et Kaitseministeerium ja Kaitseministeeriumi valitsemisala asutused on alati valmis igakül-

seks koostööks Riigikontrolliga, enamgi veel, me peame Riigikontrollilt saadud tagasisidet oluliseks oma töö korraldamisel. Samas tuleb nii Riigikontrolli kui ka avalikkuse tähelepanu juhtida asjaolule, et nende tegevusvaldkondade auditeerimisel, kus leidub riigisaladusi, eriti salastatud välisteavet, sealhulgas NATO välisteavet, tuleb lisaks Riigikontrolli seadusele arvestada ka riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse nõuetega. Tähtsamad printsiibid seejuures on juurdepääsuloa ja teadmismajaduse olemasolu. Samuti tuleb silmas pidada vajadust mitte lubada valdkondliku salastatud teabe kontsentreerumist üksikute isikute kätte, millele on tähelepanu juhtinud julgeolekukomisjon ja NATO eksperdid. Lisaks tuleb tundlike teemade käsitlemisel näidata üles tarvilist ettevaatust, olemaks veendunud, et kõik seaduste nõuded on täidetud. Kõnealuses küsimuses puudutab see asjasse puutuvate ametnike delikaatseid isikuandmeid, mida ma ei saa siin saalis avalikkuse ees kommenteerida. Täna-seks oleme veendunud, et ettevaatus on olnud põhjendatud. Olen valmis täpsustavateks vastusteks pädevates Riigikogu komisjonides. Lõpetuseks tahan lisada, et praeguseks on Riigikontrolli ametnikel olemas load ja töötlemisvõimalused. Takistusi ei ole olnud juba pikemat aega, sealhulgas kirja kirjutamise hetkel.

Aseesimees Keit Pentus

Täpsustav küsimus Kadri Simsonilt, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud kaitseminister! Töö oli pikalt takistatud seetõttu, et riigisaladusest sai NATO saladus. Riigikontrolli ametnikel oli küll olemas õigus töötada riigisaladusega ja kaitsepolitsei oli neile väljastanud juurdepääsuloa täiesti salajase tasemega riigisaladusele, kuid neil puudus õigus töötada NATO salajase teabega. Seejuures teeb NATO salajastele dokumentidele juurdepääsuloa andmise taustauuringu samuti Kaitsepolitseiamet, aga loa annab välja Kaitseministeerium ise. Kas teil oli põhjust või kas teie alluvatel oli põhjust arvata, et Kaitsepolitseiamet ei ole teinud seda taustauuringut korrektselt, ja seetõttu selle loa andmisega nii pikalt viivitati?

Jaak Aaviksoo

Kõigepealt, see, et kaitsevägi või Kaitseministeerium kuulutab mõne dokumendi NATO salastatud teabeks, sõltub konkreetsetest asjaoludest. Selliste otsuste survestamine poliitilisel tasandil, sealhulgas teiste, väliste ametkondade poolt, ei ole kuidagi põhjendatud. Teiseks tahan märkida, et NATO teabele juurdepääsuloa annab sõltumatu, seaduse alusel loodud institutsioon, kes ei allu kaitseministrile ega Riigikontrollile. Nad on oma menetluses vabad ja lähtuvad nende tegevuse aluseks olevatest seadustest ja NATO direktiividest.

Aseesimees Keit Pentus

Kadri Simson, teine täpsustav küsimus, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud kaitseminister! Eesti Ekspress oli üks ajalehtedest, kes eelmisel nädalal seda teemat kommenteeris. Ta tegi vastasseisust Kaitseministeeriumi ja Riigikontrolli vahel mitu järeldust. Üks järeldus oli selline, et Riigikontroll avastas, et isegi Kaitseministeerium ei tea kõiki peastaabi asju, kuna ohvitserid ei anna infot. Kuidas te seda kommenteerite?

Jaak Aaviksoo

Ma ei oska seda kuidagi kommenteerida. Ajakirjanduslikke spekulatsioone niisugusel tasemel siin kommenteerida oleks kohatu.

Aseesimees Keit Pentus

Nüüd üks kohapeal registreeritud küsimus Toivo Tootsenilt, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Lugupeetud minister! Auditit alustati juba ligi aasta tagasi, pinged tulid välja mitu kuud tagasi ja jõudsid niikaugele, et riigikontrolör oli sunnitud saatma kirja Riigikogusse. Alles nüüd te ütlete, et kõik asjad on lahendatud. Ütelge mulle, härra minister, miks te ei saanud varem omavahel kokku. Miks te ei saanud seda asja ära klaarida juba tunduvalt varem, nii et riigikontrolör poleks pidanud Riigikogu poole pöörduma?

Jaak Aaviksoo

Mul on seda väga raske kommenteerida, sest riigikontrolör ei ole oma probleemidega minu poole kordagi pöördunud, vaatamata asjaolule, et me kohtume iga nädal Vabariigi Valitsuse istungil. Minule teadaolevalt takistusi selle auditi tegemiseks ei ole. Olen saanud oma nõudmise peale ka Riigikontrolli kirja koopia, oleme valmis seda dokumenti kommenteerima pädevas Riigikogu komisjonis. Juhin veel kord tähelepanu: probleemi põhjus on delikaatsetes isikuandmetes, mis on seadusega kaitstud ja mida ma siin saalis päris kindlasti kommenteerida ei saa. Rõhutan siia juurde, et meie ettevaatus on olnud tarvilik ja asjakohane.

Aseesimees Keit Pentus

Lõpetan selle teema käsitlemise.

3. Eesti Energia segased investeeringud

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine teema on Eesti Energia investeeringud. Küsija on Aivar Riisalu ning küsimus on majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. Palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Viimasel ajal on mitu juhtivat poliitikut rääkinud sellest, et Eesti Energia investeeringud on väidetavalt laialivalguvad, segased, kohati geograafiliselt põhjendamatud. Samas taotleb Eesti Energia investeeringutele vihjates aeg-ajalt uut hinnatõusu energiavaldkonnas. Andke hinnang või öelge mulle, et tegelikult on kõik hästi.

Juhan Parts

Aitäh! Tegelikult ongi kõik hästi. Kui me räägime Eesti Energia investeerimisplaani, siis mis asi see investeerimisplaan on? See on üks osa äristrateegiast ja selle kinnitab ettevõtete nõukogu. Ettevõtte omanikku ehk siis meid, Riigikogu ja valitsust, puudutab see sedavõrd, kui võrd need investeeringud vajavad lisakapitali. Nii oleks asi kõige mõistlikumalt korraldatud ja nii see suures plaanis ka on. Praegu on olemas ettevõtte äristrateegia järgmise kümne aasta perspektiiviga, kus kesksemad, suuremahulisemad investeeringud on ette nähtud kindlasti uutesse tootmisvõimsustesse. Seda tehak-

se selleks, et tagada meie julgeolek, tagada meie varustuskindlus ja, mis peamine, tagada mõistlik elektri hind ka kaugemas perspektiivis. Kui me ei investeerime uutesse tootmisvõimsustesse, võib meid kaugemas perspektiivis tabada hinnašokk, nii nagu me näeme Leedu näitel. Teine investeerimissuund on kindlasti see, et tuleb välja arendada võimalus kasutada põlevkivi transpordikütuse tootmiseks. See toimub järk-järgult, kuni aastani 2016, ja loob võimaluse ka põlevkivitehnoloogia ekspordiks. Kolmas investeerimissuund on tõepoolest võrgud, mis on Eesti Energia käes, need on jaotusvõrgud, see ei ole põhivõrk. Siin me räägime põhiliselt sellest, et jaotusvõrgud peaksid suutma ennast taastada, ja kahtlemata peame muutma seda, et jaotusvõrgud muutuksid niivõrd arendatuks, et tarbijad saaksid realselt säästa. Aga ma jätkan vastust teie lisaküsimuse abil.

Aseesimees Keit Pentus

Aivar Riisalu soovib täpsustada. Palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Tõepoolest on kinnistunud minu arusaam, et kogu kriitika Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning Eesti Energia aadressil investeringute mõistlikkuse osas on olnud poliitiline võitlus. Kuigi muret teeb üks asi. Börsile on nüüd sisenenud suured ettevõtted, paari aasta jooksul me läheme kõik vabaturule üle. Samas, investeerida on vaja, investeringute surve elektri hinnale on kindlasti olemas. Öelge, kas tulevik, kui me kõik riigis läheme paari aasta jooksul üle börsilt elektri ostmisele, toob meile kaasa 40% hinnatõusu ja kuidas see mõjutab Eesti konkurentsivõimet. Ehk järsku hakkavad suured ettevõtted siit lahkuma odavama energeetikaga piirkondadesse? Mis te sellest arvate?

Juhan Parts

Ma ei arva, et nad hakkavad lahkuma. Seda esiteks. Teiseks, see protsent, mis te ütlesite, on liiga suur. See ei ole ju protsent lõpphinna. Kolmandaks, me kindlasti peame (see töö on meil ettevalmistamisel), kui me mõtleme elektrituru avamise peale täies ulatuses, kaitsma tavatarbijaid ja n-ö universaalteenuse kaitse ka Eesti seadustesse tooma. See on meil

kavas. Neljandaks, me peaksime minu arvates tõsiselt tegelema ikkagi nende energia hinnakomponentide korrigeerimisega, mis on üle paisutatud. Selliseks komponendiks on kindlasti taastuvenergiaks. Siin ei ole mitte midagi teha. See on praegu üle paisutatud ja seda tuleks muuta nii ruttu kui võimalik. See on minu täiesti selge seisukoht. On kindlasti erinevaid lahendusi. Üks on see, mis on majandusministeeriumi pakutud eelnõus. Praegu lõpeb selle eelnõu esimene kooskõlastusring. Ma väga loodan, et esmaspäeval ma suudan pakuda Justiitsministeeriumi ringi jaoks, olles kuulunud ära turuosalised, erinevad ministeeriumid, järgmise variandi, mis, ma arvan, on natuke lähedasem sellele, millest peaminister eelnevalt rääkis. Ma näen siin ka teatud kokkuleppevõimalusi. Aga me ikkagi võidame taastuvenergiatasult. See, milline hakkab olema turuhind, sõltub väga palju olukorrast turul. Me oleme ikkagi ka muutuste faasis, tekib Põhjala ja Balti turuhind. Me peame mõnna, et praegu, kui me võrdleme elektribörsi hindu Põhjamaades ja Baltimaades, on keskmine tavapärasest kõrgem, kui me vaatame näitena kas või Põhjala elektribörsi, tootjahindu kümne aasta perspektiivis. Me oleme praegu sellises faasis. Ma arvan, et hirmujutud, tohutud protsendid on võib-olla natuke üle pingutatud.

Aseesimees Keit Pentus

Teine täpsustav küsimus Aivar Riisalult, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Tuleb kahjuks tunnistada, et aktiivenergia hind kodutarbijale ja börsilt ostvale ettevõttele ühe kilovatt-tunni eest erineb 52%, kodutarbijale on praegu kilovatt-tunni hind 52% odavam. Ühest küljest on see ju paratamatu, kuna me oleme Euroopa Liiduga liitudes võtnud selle kohustuse. Te räägite taastuvenergiatasu vähendamisest. Samas me maksame viis korda kõrgemat elektriaktsiisi kui meie lähinaabrid. Milline on teie seisukoht, kas elektriaktsiisi leevendamine võiks olukorda parandada, et energeetiliselt muutuks paremaks meie konkurentsivõime n-ö majandusriigina?

Juhan Parts

Meie elektriaktsiis tuleneb jällegi kokkulepetest Euroopaga ja see on suhteliselt miinimumtasemel. Küll aga olen ma nõus sellega (aga ma olen siin võrdlemisi üksi olnud, toetust on vähe olnud), et me peaksime kasutama seda võimalust, et suurtarbijatele rakendada minimaalset aktsiisi. See ei ole mitte ainult majanduslikult mõistlik, vaid see on tegelikult mõistlik ka elektrisüsteemi toimimise seisukohalt. Ma kindlasti toetan seda, et suurtarbijatele võiks elektriaktsiis olla teatud määral väiksem, toetan seda, mida Euroopa maksualased kokkulepped võimaldavad teha.

Aseesimees Keit Pentus

Protseduuriline küsimus Raivo Järvilt.

Raivo Järvi

Austatud eesistuja! On teada, et 1918. aastal käisid nii Soomes kui ka Eestis debatid, kas mitte luua nendest riikidest põhjamine kuningriik. Kas üleval tablool olev märge, et vastab minister Juhan I, on teed rajav vihje?

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Lugupeetud kolleeg! Kogenud Riigikogu liikmena te olete kindlasti kursis meie tehniliste võimalustega ja sellega, kuidas tabloo ühte või teist nime kajastab. Aga ma tänan selle täpsustuse eest!

Jätkame infotunni küsimustega. Kohapeal registreeritud küsimuseks saab selle teema raames (teema puudutab Eesti Energia investeringuid, mitte Riigikogu tablood) sõna Arvo Sarapuu. Palun!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea minister! Eesti Energia on lennukas. Me oleme lugenud sellest, kuidas Eesti Energia tahab olla kohal Jordaanias, Marokos, Kasahstanis, USA-s. Oleme teadlikud (ma mõtlen tarbija seisukohalt), et seitse miljardit on arveldusarvel, samas tahetakse hinda tõsta. Kui nüüd tarbija poolt vaadata, siis kui palju näiteks ikkagi tarbija praegu on kursis ja kui palju ministrium on kursis? Kui rääkida sellest investeringute kavast, millest täna on juttu olnud, siis millise ajavahemiku tagant kavatsetakse näiteks elektri hinda tõsta? Kui palju ja kuhu tahetakse ikkagi konkreetselt investee-

rida? Me samuti teame, et Eesti Energia on ju monopol. Kui selle monopoli positsioon riigi suhtes ei muutu, siis on tarbijal ju õigus nõuda investeringute avalikustamist. Kuidas tarbijakaitseorganisatsioonid teie arvates selle info kätte saavad?

Juhan Parts

Tarbijakaitseorganisatsioonidel on info kättesaadavusega niimoodi, et küsigu. Ma arvan, et enamik informatsiooni, mida on oluline teada, on tegelikult avalik. Mis aga puudutab monopoliks olekut, siis õige on ju see, et Eesti Energia on osaliselt monopol, ning selles osas tuleb anda kõik võimalused, et Konkurentsiamet suudaks monopoli ohjeldada, tuleb anda volitused ja võimekus. Ma arvan, et me oleme seda teinud. Ka näiteks jaotusvõrguga seoses (jaotusvõrk on monopol, elektri tootmine osaliselt tegelikult enam ei ole monopol) oli näha, et süsteem toimib. Konkurentsiamet ei aktsepteerinud igati ettevõtte huvidest lähtuvat taotlust. Nii et me näeme, et see süsteem toimib. Mis puudutab veel neid investeringuid, siis härra Riisalu küsimusele vastates ma sellest rääkisin. Ma veel kord ütlen, et minu arvates on kaks kesket küsimust, ma kordan need üle. Esiteks, tootmisvõimsuste loomine reaalselt Eestis, et ära hoida Leedu stsenaariumi kordumine ehk tegelikult pikaajaline hinnašokk. Praegu on Leedus suurusjärgus 70% importelektrit. Ma ei hakka seda struktuuri teile ette lugema, seda saate internetist vaadata. Teine asi on tegelikult valiku koht ja ma arvan, et selle valiku me tegime siin, kui me kinnitasime energeetika arengukavas, et me läheme põlevkiviõlitööstuse väljaarendamise peale. Siin on kaks põhjust. Esiteks, see loob võimaluse oluliselt parandada meie makromajanduslikku bilanssi. Tegelikult, kui me selle tehnoloogia keskkonnapuhtalt ja efektiivselt välja arendame, siis on meil võimalik toota transpordikütlust sisuliselt kohapeal. Teiseks on siin tehnoloogia ekspordi võimalus.

Aseesimees Keit Pentus

Lõpetan selle teema käsitlemise.

4. Võidusammas

Aseesimees Keit Pentus

Tänase infotunni neljas teema, mille juurde nüüd asume, on Nikolai Põdramäe püstitatud võidusammast puudutav küsimus. Küsimus on kaitseminister Jaak Aaviksoole. Palun, Nikolai Põdramägi!

Nikolai Põdramägi

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud kaitseminister! Küsimus on Vabadussõja võidusamba kohta. See sammas rajati, tähistamaks Eesti võitu 1918.–1920. aasta Vabadussõjas. Sammas pidi sümboliseerima vabadust, mida on raske saavutada, kuid mis on habras ja võib kergelt hävineda. Eesti on vaba, aga sammas on habras, ja nagu pidalitõbine, kellel pidevalt kukub mingi tükk küljest ära, on see siiaaani remondis. Rahvas ei ole seda omaks võtnud ja on seda nimetanud küll häbisambaks, küll pimesambaks. Kevadel Riigikogu ees esinedes andsite lubaduse, et sügiseks saab võidusammas korda. 23. septembril algas sügis, esimene lumigi on läinud, aga sammas on endiselt pime ja aedikus. Ma ei küsigi enam, millal saab sammas korda, vaid küsin, kas nii käitataksegi sümbolitega. Mis saab edasi?

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Tööd kulgevad plaanipäraselt. Samba valgustuse ja ventilatsiooni hanke lepingujärgne tähtaeg on jaanuari lõpus. Ma olen veendunud, et sammas saab selle aja jooksul korda koos kõikide muude probleemide lahendamisega.

Aseesimees Keit Pentus

Nikolai Põdramägi soovib täpsustada. Palun!

Nikolai Põdramägi

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Ma saan aru, et teile kui füüsikule meeldib eksperimenterida ja katsetada, aga see ei ole katsetamise koht. Thomas Alva Edison katsetas ka vähemalt tuhande elektripirniga, enne kui lõpuks sai selle põlema. Eesti rahval ei jätku nii kauaks kannatust ega raha, et oodata, kuni võidusammas teie katsetuste abil lõpuks särama jääks. Kui teie oma ministriportfelliist ja

-taburetist loobuda ei soovi – aga seda te ju ometi ei soovi –, siis andke see võidusammas korda teha kellelegi teisele, minu pärast kas või peaministrile isiklikult. Mis te sellest arvate?

Jaak Aaviksoo

Hea küsija! Loomulikult olen ma seda meelt, et kõiki asju tuleb katsetada. Võib-olla katsetuste alahindamine meie Tšehhi partnerite poolt oligi põhjus, miks me pidime nendega suhte lõpetama ja leidma firma, kes suudab töö korralikult lõpule viia. Tegemist on unikaalse ehitusega, mille puhul katsetamine on möödapäasmatu ja selle tegevuse naeruvääristamine on kohatu. Kui mõni pidalitõbine tõesti ei peaks uskuma, et sammas valmis saab, siis olen nõus talle selles küsimuses abi pakkuma ja tema usku kasvatama, mida ma ka täna siin püüan teha.

Aseesimees Keit Pentus

Kohapeal registreeritud küsimus Mai Treialilt, palun!

Mai Treial

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Eakate ühendus Tegusad pöördus 11. juunil s.a valitsuse ja peaministri poole avaliku kirjaga. Eakad avaldasid kahetsust Vabadussõja võidusamba rajamisel ilmnunud saamatuse pärast ning leidsid, et ebaõnnestumiste eest peab vastutuse võtma Kaitseministeerium. Kahjuks ei ole eakad saanud vastust ei Kaitseministeeriumist ega ka Vabariigi Valitsusest. Võib-olla te täna selgitate, miks ei ole eakatele vastust tulnud, ning selgitate ka seda, et kui ehitustööde praak esialgsetel hinnangutel nõudis vähemalt 10 miljonit krooni lisakulu, siis kas see kulu on veel lisa saamas, millega seda õigustatakse ja kas keegi ikka võtab vastutuse.

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Konkreetse kirja osas ei oska kommenteerida. Püüan selgusele jõuda ja kui see on tõepoolest vastuseta jäänud, siis ka vastata. Mis puudutab lisakulutusi firmaga KH Energia-Konsult sõlmitud lepinguga seoses, siis see nõutakse sisse firmalt Sans Souci tema tegevumata jäetud töö eest.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Kuna teema tõstatajal oli üks täpsustav küsimus, saame nüüd võtta veel ühe kohapeal registreeritud küsimuse. Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh, proua juhataja! Austatud minister! Kas te saate meile tänase päeva seisuga öelda, milliseks kujuneb selle sambaprojekti lõppmaksumus?

Jaak Aaviksoo

Sambaprojekti lõppmaksumus selgub sel hetkel, kui sammas on lõplikult valmis ning kõik tulud ja kulud on kokku löödud, sealhulgas on lõppenud eeldatav kohtuprotsess Sans Souciga kulude kompenseerimise üle.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Lõpetan selle teema käsitlemise.

5. Avaliku sektori palgad

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine teema on avaliku sektori palgad. Teema tõstataja on Lauri Luik ja küsimus on peaminister Andrus Ansipile. Palun, Lauri Luik!

Lauri Luik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud peaminister! Nagu öeldud, minu küsimus puudutab avaliku sektori palku. Möödunud nädalal kirjutas ajaleht Postimees loo, kus väidetakse, et palgakärped on ministeeriumides, sealhulgas peaministri otsesesse alluvusse kuuluvas Riigikantseleis, pooltel juhtudel butafooria ning silmamoondus. Milles see silmamoondus ja butafooria teie arvates seisneb?

Andrus Ansip

Aitäh! Nii nagu kaitseminister ei pidanud kohaseks hakata siin auväärse Riigikogus tegelema ajakirjanduslike spekulatsioonidega, nii ei pea ka mina võimalikuks hakata spekulerima selle üle, mis võis tunduda ajakirjanikule silmamoondusena või butafoorianana. Fakt jääb faktiks, artiklis nimetatud Riigikantselei asub tõepoolest peaministri läheduses ja sellesamas Riigikantseleis on tõepoolest palka vähendatud väga arvestatavas ulatuses ehk 10

miljonit krooni aastas. Kui 2008. aastal oli töötasufond 56,5 miljonit krooni, siis 2009. aastal oli töötasufond 46,2 miljonit krooni ja 2010. aastal on töötasufond 36,9 miljonit krooni. Mitte mingil juhul ei ole siin tegemist raamatupidamisliku silmamoondusega, mitte mingil juhul ei ole siin tegemist butafooriaga. See on ehe kokkuhoitud raha, mida maksumaksjad ei pea maksma Riigikantselei ametnikele, sest ametnike palka on vähendatud, aga suuremal määral tuleb palgafondi kokkuhoid sellest, et töotajaid on koondatud. Kindlasti on igale natukenegi matemaatikat või statistikat õppinud inimesele arusaadav, et kui koondatakse näiteks kolmandik töötajatest ja samal ajal väheneb palgafond peaaegu kolmandiku võrra, siis on võimalik ka olukord, kus keskmine palk mitte ei kahane, vaid kasvab, sest kui koondatute hulgas oli rohkem madalapalgalisi, siis on järelejäänute palk järelikult suurem. Kuid Riigikantselei puhul, kui võtta arvesse kõik lisatasud, on igal aastal ka järelejäänutel keskmine palk kahanenud.

Aseesimees Keit Pentus

Lauri Luik, täpsustav küsimus, palun!

Lauri Luik

Aitäh! Minu täpsustav küsimus puudutab avaliku sektori palku võrreldes erasektori palgadega. Kas oskate öelda, kuidas on näiteks viimase aastaga võrreldes nende omavaheline suhe muutunud?

Andrus Ansip

Muutus on olnud suhteliselt proportsionaalne nii avalikus sektoris kui ka erasektoris. Vähenemine on toimunud mõlemal pool. Kui mälu mind ei peta, siis erasektoris oli vähenemine möödunud aastal 5,3%, võrreldes sellele eelnenud aastaga, ja avalikus sektoris 5,6%. Ehk siis palgad on avalikus sektoris vähenenud pisut enam kui erasektoris. Avalikus sektoris tuleb selgelt eristada avalikke teenistujaid, kelle palk on olulisel määral vähenenud – 12% (viitan nüüd mälu järgi), vähem on vähenenud töötajate palk riigile kuuluvates äriühingutes, kus mõningatel juhtudel pole palk üldse vähenenud, ning oluliselt vähem on avalike teenistujatega võrreldes vähenenud töölepingu alusel riigilt palka saavate inimeste sissetulek. Ehk need eesmärgid, mis valitsus seadis avaliku

teenistuse kulusid kärpides, on saavutatud ning seejuures ilma butafooriata ja raamatupidamisliku silmamoonduseta.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Selle teema kohta rohkem küsimusi ei ole. Lõpetan selle teema käsitlemise.

6. Küsimused

Aseesimees Keit Pentus

Nüüd on kõigil Riigikogu liikmetel võimalus kohapeal teemasid tõstatada. Palun, nagu kombeks on, nimetada kõigepealt selle ministri nimi, kellele küsimus esitatakse, ja seejärel küsida küsimus. Esimesena saab küsimuseks sõna Jaak Aab. Palun!

Jaak Aab

Täna, austatud juhataja! Minu küsimus on majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. Hea minister! Te vastasite täna energeetika kaugemate perspektiivide ja investeringute kohta. Ka minu poole on inimesed tihti peale pöördunud sellise murega, et kõik need suured investeeringud, mida Eesti Energia teeb Jordaaniasse, Marokosse või taastuvenergiasse, on väga mahukad, ja põhiline küsimus on siin see, kui palju see mõjutab elektri hinda meie tarbija jaoks. Kas see tõstab hinda, kui palju tõstab ja millises ajaperspektiivis see tõstab?

Juhan Parts

Mitte ükski Eesti Energia välisprojekt ei mõjuta elektri hinda Eesti tarbijate jaoks. See on praegu niimoodi ja see on kindlasti nii ka tulevikus. Kõik sellised rahvusvahelised projektid, mis puudutavad võimalikku põlevkivi-õliarendust, tehakse eraldi ärimudeli, eraldi finantseerimismudeli alusel. Tõenäoliselt mõjutab see Eesti majandust positiivselt, sest meie selge huvi on teenida tehnoloogiaeksporti pealt ja sõltuvalt nende projektide arendusest teenida ka reaalse toodangu pealt, aga see sõltub ühest või teisest konkreetsest ärimudelist. Mitte ükski rahvusvahelise projekti tehtud kulutus ei mõjuta tegelikult hinda Eesti kodutarbija jaoks, mitte ükski, seda ka mitte praegu. Isegi see, kui Sandor Liive või keegi kolmas-neljas sõidab, ütleme, Jordaaniasse, mida on neile ette heidetud, siis ka need kulud

kaetakse õlitööstuse eksporditulude arvel. Õlitööstuse eksport ei ole mitte ühelgi moel seotud elektri hinnaga, pigem see tegelikult parandab Eesti Energia kontserni terviklikku majandusseisu ja selle tõttu on reguleeritud hinnad – need, mida me oma arvetel näeme – pigem väiksemad kui suuremad.

Aseesimees Keit Pentus

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Minu küsimus on majandusminister Juhan Partsile. Ma lugesin peaministrile ette arvud taastuvenergia kohta. Tegelikult jääb pool sellest kogutavast taastuvenergiarahast riigiettevõtete kätte, 240 000 läheb Taavi Veskimäele Eleringi ja 200 000 saavad käibevahenditeks Narva Elektrijaamad märja puiduga kütmise eest, teistele jääb ka midagi. Minu arvates on see taastuvenergia-tasu maksmine halvasti korraldatud. Mis te ise sellest arvate?

Juhan Parts

Aitäh! Minu arvates võib esineda kriitikat taastuvenergiamaksumaksu prognoosimise kohta. Ma olen väga kriitiline selle süsteemi osas, isegi kui me jätame toetuse või maksu suuruse kõrvale. Näiteks ettevõtja jaoks selgub üks maks (lõpetame ilusad sõnad, et toetused jne, sest see on maks, see on maks ettevõtja ja meie kõigi jaoks) tegelikult 1. detsembril, alles kuu aega enne uut aastat. See on ettevõtte, aga ka perekonna eelarve seisukohalt ebanormaalne. Mis puudutab võimalikku üleprognoosimist 2009. aastal, siis on järelikult lootust, et selle tõttu me saame järgmisel aastal tasu vähendada. Aga me ju ei tea uusi projekte, mis liituvad 2011. aastal, juhul kui me ei jõua mingit seadusmuudatust vastu võtta. Kindlasti ei lähe see raha kuhugi kaduma, vaid tarbijatel on lootust 2011. aastal võita. Mis puudutab Narva Elektrijaamasid laiemalt, kui rääkida taastuvenergeetika eesmärkide täitmisest ja kui ma jätan praegu kõrvale konkreetse vaidluse selle seaduseelnõu üle, siis ma arvan, et me peaksime taastuvenergia osas keskenduma ennekõike suurematele investeerimisprojektidele. Nii-öelda pisikesed butiigid, mis on ühiku kohta väga kallid, on tegelikult mõeldud väga rikkale rahvale. Narva Elektrijaamad on minu

meelest tüüpiline näide, kus me tegelikult vähem reostame keskkonda, me toodame taastuvelektrit. Kõige olulisem ajend, mis oli koalitsioonil seda tehes, olid ikkagi reaalsed töökohad. Me lõime Eesti metsandusse sellega reaalselt 500 töökohta. Sõbrad! Te loetlete osaliselt bluffides sadu tuhandeid töötuid, aga meie loome selliste sammudega reaalseid töökohti!

Aseesimees Keit Pentus

Raivo Järvi, palun!

Raivo Järvi

Suur tänu, hea juhataja! Minugi küsimus on majandusminister Juhani, kodanikunimega Parts. Aga nüüd täiesti tõsiselt. Infotund on info saamiseks, seetõttu on minu küsimus täiesti kiretu. Kas vastab tõele, et mõne aja eest te kohtusite Suurbritannia esimese asetranspordiministriga? Millised olid läbimurded? Kas on ka midagi head Eestile teatada?

Juhan Parts

Ma kohtusin Suurbritannia transpordiministriga, Briti konservatiiviga, Briti uue põlvkonna poliitikuga. Meie jutuajamine keskendus põhiliselt Euroopa transpordipoliitika küsimustele, sest Euroopa transpordipoliitikas seisab ju ees mitu strateegilist otsust järgmise kümne aasta perspektiivis. Otsisime ühisosa, esiteks. Teine teema oli sadamatevaheline koostöö. Kolmas teema oli liiklusohutus. Me leppisime mõneti kokku ka ekspertide liiklusohutusosalases koostöös. Neljas teema, mis minu arvates on Eestis vaja uuesti kõne alla võtta, oli erakapitali kaasamine transpordinfrastruktuuri investeringutesse. Seda tuleks teha niimoodi, et see majanduslikult töötaks. Brittidel on väga häid näiteid eri transpordivaldkondade kohta, kus seda on tehtud ja kus ka Briti uus koalitsioonivalitsus seda kavatseb teha.

Aseesimees Keit Pentus

Jaan Kundla, palun!

Jaan Kundla

Austatud juhataja! Lugupeetud kaitseminister! Mõni päev tagasi tuli mulle võidusamba juures vastu minu jaoks tundmatu inimene ja pöördus minu poole: "Härra Jaan Kundla! Te olete Riigikogu liige. Ehk seletaksite, miks on

pikemat aega samba ümber aed." Inimene oli mures, sest ta ei saa sinna lilli viia. Tõsi see on. Käin iga päev kaks korda võidusambast mööda ja näen, et mingit tegevust seal ei toimu. Kas sammu on varisemisohtlik või on põhjus milleski muus? Näiteks täna hommikul oli samba ümbrus isegi koristamata, nähtavasti ei saa sinna ligi ka koristaja. Siit küsimus: kas te soovitate mulle, mida oleks mõistlik vastata, kui keegi veel niimoodi minu poole pöördub?

Jaak Aaviksoo

Praegu toimub samba vuukide täitmine, mille järel asutakse nurgaliiste paigaldama. Loodan, et selle tööga saadakse lähinädalatel ühele poole.

Aseesimees Keit Pentus

Tõnu Juul, palun!

Tõnu Juul

Kõigepealt lühidalt vabandussambast. Mina kuulun kindlasti nende hulka, kellele see sammu väga meeldib ja ma loodan ...

Aseesimees Keit Pentus

Vabandust! Palun nimetage kõigepealt minister, kellele te küsimuse esitate!

Tõnu Juul

Küsimus tuleb. Ma loodan, et jõuluks saab sinna ka tuled sisse. Siis oleks asi väga kena. Aga küsimus on majandusministrile. Mul on väga selgelt meeles aeg, kui Eesti Energia juhid, kui nad hakkasid arendama projekti, et toota elektrienergiat puidust, rääkisid väga ilusat juttu, et kõik Eestimaa kändud leiavad nüüd koha selles ahjus. Mul on küsimus: kas mõni känd on sinna ahju tänase päeva seisuga ka läinud?

Juhan Parts

Kindlasti. Ma olen selles täiesti veendunud. Ma ise seal katla juures ei seisa ega loe neid kände, aga ma olen täiesti veendunud, et Riigimetsa Majandamise Keskus, kes on Narva jaamade põhiline partner, käitub väga vastutustundlikult ja on, ma loodan, tõesti rakendanud need tootmisprotsessid, mida nad lubasid rakendada, kui Jaanus Tamkivi selle sooviga välja tuli. Reaalne hakkepuut, mis muidu mäda-

neks meie metsas, on see, mis annab osaliselt meile elektrit ja Narva linnale soojust.

Aseesimees Keit Pentus

Mark Soosaar, palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud peaminister! Järgmine küsimus tuleb teile. Alustuseks meenutan ma ühte vana lugu selle kohta, kui kiire on ajakirjandus Ameerikas. Mees hüppas 100. korrusele alla, vaatas 35. korruse aknast sisse ja nägi New York Timesi, kus oli juba kirjas, et all maapinnal ootavad teda tuletõrjujad kummilindadega. Selle infotunni ajal helistati mulle Meie Maa toimetusest Saaremaalt ja paluti, et ma esitaksin teile järgmise küsimuse. Nimelt on saarlased hästi pahased, et riigi doteeritav laevaliin, mis sõidab Kuivastu ja Virtsu vahel, müüb ainult selle laevaliini omanikule kuuluvat ajalehte ning ignoreerib ajalehte Meie Maa, mis kahjuks ei ole selle laevaliini pardal umbes jaanipäevast alates enam saadaval. Kuidas teie kui peaminister seda hindate? See on saarlaste küsimus.

Andrus Ansip

Vaat seda ma küll ette ei kujutanud, et ma praamil ajalehemüüki korraldama pean hakama. Minu meelest oleks sellel laevafirmal puhtärilisel mõistlik müüa kõiki väljaandeid, mitte piirduda ainult selle väljaandega, mille väljaandmisega ta ise seotud on. Kui hakatakse (ma ei räägi nüüd konkreetselt ühest ajalehest, vaid laiemalt ajakirjandusest) kasutama mingisuguseid ärilisi eeliseid, selleks et oma väljaandeid edu saada, ja ajakirjanduslik sisu ei ole enam see, mille põhjal inimesed saavad teha oma ostueelistusi, siis tavaliselt sellised väljaanded, mida kõigest jõust peale pressitakse, kaua ei püsi. Minu meelest on Eesti ajakirjandus märksa parem kui mõne teise riigi ajakirjandus just eelkõige seetõttu, et meie ajakirjandus ei ole mõne oligarhi või ärigrupi omanduses, kes soovib oma ajakirjanduslike väljaandeid kasutada eelkõige muude äriliste huvide heaks. Eesti ajakirjandus on sõltumatu ja vaba, ta vähemalt püüdleb objektiivsusele, püüab selgitada tõde. Poliitikute meelest ja ka minu meelest see tal üsna tihti väga hästi ei õnnestu, aga ma hindan nende püüdlusi selgitada tõde. Ma arvan, et sealsamas praami peal oleks

mõistlik inimestele jätta siiski võimalus valida, mida nad loevad.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Täna infotunni tõenäoliselt viimase küsimuse esitamise võimaluse saab Lembit Kaljuvee. Palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Minu küsimus on lugupeetud majandusministrile ja puudutab puidu kasutamist Narva Elektri jaamades. Siin võib leida positiivseid momente, aga üldkokkuvõttes, ma rõhutan, üldkokkuvõttes, on see mõttetu ja kasutu tegevus, sest soojustechniliselt nii märg puit, mida seal kasutatakse, tegelikult mingit soojust ei anna. On teada, et 56% niiskussisaldusega puit kasutab oma energia ära aurustamiseks. Teiseks, seal ei kõeta mitte puidujäätmetega. Mul on pildid, mille peal on virnades näha igasugust tarbepuitu jm. Minu arvates tuleks see mõttetus lõpetada. Miks te ei ole sellesse asja süvenenud ja seal korda majja loonud?

Juhan Parts

Aitäh! Mis puudutab teie selliseid väiteid, siis ma ei tea, kust te neid võtate. Räägime biomassi kasutamisest suuremates jaamades. Raivo Järvi lahkus meie hulgast, ta küsis mu käest ... (Naer.) Ta lahkus ju? Ta küsis Suurbritannia kohta. Euroopa suurimad kivisõejaamad teevad väga tõsiselt täpselt samu asju. Mulle tutvustati kahetunnise loengu jooksul kõiki insener-tehnilisi, majanduslikke, keskkonnanalaseid lahendusi, mis on osaliselt seotud kivisõega. Praegu valmistatakse ette investeringuid, et kasutada ainult puhtalt biomassi. Vaatame, mis toimub, ja ärge tehke selliseid järeldusi. Mis puudutab seda puidumaterjali, siis mina usun oma kolleegi Jaanus Tamkivi, RMK juhte ja ka Narva jaamade juhte. Hakkpuit, mis sinna viiakse, on see, mis on praegu Eesti metsades selle hinnaga paremini kättesaadav. See jutt, mida aetakse, et Narva jaamad on viinud puiduhakke hinna nii kõrgele, et me isegi ei näe lage, on täielik loba, vabandage väljendust! Ärge uskuge ärihuvidega inimeste jutte, mida nad teile ajavad. Võib-olla on teil endalgi mingid ärihuvid. Narva jaamad kasutavad puiduhakkest Eestis 3–4%. Puiduhakketurg peaksime vaatama laiemalt: Soome,

Skandinaavia, Loode-Venemaa, Baltimaad. See on tegelikult küünemust sellel puiduhaketurul. Oleme ausad, see jutt, mida räägitakse ja mida meie n-ö sõltumatu ajakirjandus esitab tõe pähe, lihtsalt ei vasta tõe. Ma olen nõus sellega, et kui sinna läheb mingisugune mänd või kuusk või muu puu, millest saaks teha palju väärtuslikumaid tooteid, siis on tegemist väga amoraalse teoga Eesti majanduse suhtes. Me peame kasutama väärt puitu palju suurema lisandväärtuse tootmiseks!

Aseesimees Keit Pentus

Nii emotsionaalselt me tänase infotunni ka lõpetame. Suur aitäh, lugupeetud ministrid, infotunnis osalemise eest!

Istungi rakendamine

Aseesimees Keit Pentus

Tere päevast, head ametikaaslased! Alustame täiskogu VIII istungjärgu kuuenda töönädala kolmapäevast istungit. Kõigepealt küsin, kas on soovi üle anda eelnõusid või arupärimisi. Palun Riigikogu kõnetooli Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Hea juhataja! Austatud Riigikogu! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon algatab käibemaksuseaduse § 15 muutmise ja täiendamise seaduse eelnõu. Meie ettepanek on täiendada madaldatud maksumääraga maksustatavate kaupade loetelu toiduainetega. Meie ettepanek on viia ka see määr 9%-lt 5%-le. Kõik need muudatused elavdaksid siseturgu ja aitaksid hindu alla suruda. Kõigi nende muudatuste elluviimiseks vajab Eesti ka aega, seetõttu on eelnõu jõustumise tähtaeg 1. jaanuar 2013.

Aseesimees Keit Pentus

Arvo Sarapuu, palun!

Arvo Sarapuu

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni väga paljud liikmed annavad üle arupärimise regionalminister Siim Valmar Kiislerile. Arupärimine on rahvusvahelise hinnangu kohta Eesti kohalike omavalitsuste olukorrale. Euroopa Nõukogu juures töötav uurimisgrupp on avalikustanud uurimistöö "Majanduslanguse mõju Euroopa kohalikele omavalitsustele". Uuring

põhimõtteliselt kinnitab neid järeldusi ja hinnanguid, millest Eesti Linnade Liit ja Eesti Omavalitsusliitude Ühendus on pikki aastaid rääkinud. Nimelt on keskvalitsuse poliitilisel juhtimisel teadlikult ebaõiglaselt koheldud Eesti kohalike omavalitsusi, neile on juurde pandud ülesandeid, aga raha pole lisatud. Kokku on meil kuus küsimust. Esiteks küsime, kuidas minister nimetatud uurimistöö järeldusi kommenteerib. Uuringust tuleb välja, et Euroopa riikide kohalikest omavalitsustest on kõige rohkem kannatanud Eesti kohalikud omavalitsused. Küsime, kuidas on võimalik sellist nõrka positsiooni õigustada. Meil on veel mitu küsimust. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Võtsin juhatuse nimel vastu ühe eelnõu ja ühe arupärimise. Kui need vastavad kodu- ja töökorras sätestatud nõuetele, siis otsustatakse eelnõu menetlusse võtmine kolme tööpäeva jooksul ja arupärimine edastatakse adressaadile viivitamata.

Nüüd teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised seaduseelnõud ja määranud ka juhtivkomisjonid. Esiteks, Vabariigi Valitsuse üleeile algatatud metsaseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjoniks sai keskkonnakomisjon. Teiseks, Vabariigi Valitsuse üleeile algatatud isikut tõendavate dokumentide seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjoniks sai põhiseaduskomisjon. Kolmandaks, Eesti Keskerakonna fraktsiooni üleeile algatatud tööturu-teenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjoniks sai sotsiaalkomisjon.

Ühtlasi on Riigikogu esimees edastanud Riigikogu liikmete arupärimise justiitsminister Rein Langile.

Nüüd teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 78 Riigikogu liiget, puudub 23.

Tänase päevakorra kohta on kaks täpsustust. Kõigepealt, päevakorra 12. punkti, seaduseelnõu 828 esimese lugemise arutelul teeb algatajate ettekande välisminister Urmas Paet. Teiseks, päevakorra 16. punkti, eelnõu 836 esimese lugemise arutelul teeb juhtivkomisjoni ettekande rahanduskomisjoni aseesimees Tarmo Mänd.

1. Vabariigi Presidendi valimise seaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (776 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Võime asuda tänase päevakorra punktide menetlemise juurde. Esimene eelnõu tänases päevakorras on Eesti Reformierakonna fraktsiooni, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni ning Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud Vabariigi Presidendi valimise seaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Evelyn Sepa!

Evelyn Sepp

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Täna lõpphääletusega me jätkame demokraatia vähikäiguteel uute kõrguste võtmist ja selja taha jääb uus häbiväärne versta-post. See ei ole mitte lihtsalt kahetsusväärne, vaid peaks meid panema mõtlema muutunud eeskujude üle üldisemalt ning eriti selliste uute eeskujude tekkimise põhjuste üle. Pean silmas poliitilist kultuuri. Reeglilik hakkab saama valimisseadustega trikitamine mõni kuu enne valimisi. Reeglilik hakkab saama ka poliitilise võimu kasutamine, et vähendada peamiselt ühe suure omavalitsuse, Eesti Vabariigi pealinna Tallinna kodanike võimalusi olla kaasatud poliitiliste valikute mõjutamisse Eesti Vabariigis tervikuna ja seal kaasa rääkida. Tallinlaste suurim karistus ei ole mitte nende praegune võimuliit, vaid selle võimuliidu antipoodid Riigikogus, kelle jaoks põhiseaduslikud väärtused näivad olevat üks peenraha kõik.

Mis on täna lõpphääletusele mineva seaduse eelnõu suurim viga? Mitte see, et püütakse seadustada korda, mida oleks võinud seadustada ka viimase 15 aasta jooksul, mida oleks võinud ja saanud seadustada ka pisut rohkem kui nelja aasta jooksul, mis on möödunud viimastest presidendivalimistest. Suurim viga on selle ajastatus ja konjunktuursus ning tõeliselt meeletu tekitav argumentatsioon selle teostamiseks. See on lihtsalt silmakirjalik. Väärtus, mis on sõnades tõstetud kilbile, on proportsio-

naalsus ehk valijate tahte parem esindatus oma esindajate kaudu. Olgu, väärtus on igati lugupidamist väärtus ja see on üks põhiseaduse olulisemaid väärtusi muu hulgas. Kuid selle sisu paraku ju ei piirdu mitte ainult proportsionaalse esindatusega volikogus. Juhul kui see väärtus on väärtus ka tegelikkuses, peaks see olema tagatud volikogudevahelise proportsionaalsusega selles mõttes, et inimesed – olenemata sellest, kas nad elavad väikestes või suurtes omavalitsustes – saaksid suhteliselt võrdselt selles protsessis kaasa rääkida. Siis oleks Piirissaarel või Tartu linnas elava kodaniku hääle palju enam teistega võrdne kui praegu. Küll aga paistab, et seaduseelnõu algatajad on hääled juba kokku lugenud ja see mõte ei näi neile sobivat. Me kuuleme seisukohti, et ei-ei, Riigikogu 101 liikme osakaal ei tohi mitte mingil juhul olla väiksem kui üks kolmandik. Ma usun, et siin saalis on peale minu päris mitu inimest, kes teavad, et see ei ole olnud mitte kunagi väärtus omaette, ka mitte põhiseaduse või Vabariigi Presidendi valimise seaduse väljatöötajate jaoks. See on lihtsalt nii juhtunud. Me kuuleme valitsusliitu kuuluvatelt poliitikutelt muu hulgas selliseid seisukohti, et me ei peagi tagama omavalitsustes elavate kodanike proportsionaalset esindatust, sest ega me ei vali ju presidenti rahvale, me valime presidenti Riigikogule. See on üks põhjendus, millega on siin tagasi lükatud võimalus, et selles valimisotsuses saaksid mõjukamalt kaasa rääkida kõik Eesti Vabariigi kodanikud. Vabandage, aga selline suhtumine ja silmakirjalikkusega manipuleerimine on jama suure tähega. Kehtiva korra alusel arvatuna on valijameeste kogu esindajate mandaatide vahe neid lähendanud kodanike hääle kaalu peaaegu kümnekordne erinevus. Selles on probleem. Kui proportsionaalsus tõsteti kilbile ja tõepoolest leiti, et see on põhiline argument, miks peaks seda seaduseelnõu muutama ning muutama just nüüd, mõni kuu enne valimisi, siis oleks tulnud mõelda ka teise osa peale. Selles on probleem. Muide, me tegime ka parandusettepanekuid, mis oleksid seda suhet muutnud ja muutnud päris jõudsalt, kuid erinevalt eelnõus ettenähtust oleksime jõustanud selle muudatuse korrektselt ehk alates järgmistest valimistest. Selge vahe oleks siis sisse tehtud omavalitsuste puhul, kus elab vähemalt 5000

hääleõiguslikku kodanikku. Soovin kaks minutit lisaega.

Aseesimees Keit Pentus

Kaks minutit lisaega.

Evelyn Sepp

Mis oleks olnud selle tulemus? Tulemus oleks olnud see, et Riigikogu osakaal selles kogus oleks vähenenud umbes veerandini praeguse kolmandiku asemel. Tulemus oleks olnud ka see, et proportsionaalsus oleks oluliselt paranenud, ning lisaks selline tehniline pisiasi, et valijameeste kogu liikmete arv oleks suurenenud umbes 50 inimese võrra. Mõistame aga, et olukorras, nagu siin eespool viidatud, kus presidenti ei valita mitte rahvale, vaid Riigikogule, kus kohalike omavalitsuste valimiste poliitiline realiteet on jõudnud kohale ja hääled on üle loetud, on tõesti võib-olla poliitilisi argumente või eneseõigustust rohkem nendel erakondadel, kellele need tulemused ei meeldinud, kellel on omad plaanid, küll mitte võib-olla legitiimsed. Väga kurb on see, et sellise korra puhul näidatakse tegelikult üles lugupidamatust ka võimaliku järgmise presidendiga vastu. Ma arvan, et see ei ole hea tendents. Vabariigi President ei ole valitud Riigikogu jaoks, ta peab Riigikogu üle teatud mõttes järelevalvet, ta on tõesti rahvaesindust tasakaalustav institutsioon ja selles mõttes oleks n-ö otsedemokraatia elementide sissetoomine senisest märksa olulisemal määral olnud äärmiselt oluline.

Lõpetuseks. Eelnõu ajastatus, konjunktuursus, eelnõu koostajate soovimatus kaasata Eesti Vabariigi kodanikke presidendiga valimise otsuse mõjutamisse ongi need põhjused, miks Keskerakonna fraktsioon seda eelnõu ei toeta. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Palun Riigikogu kõnetooli Reformierakonna esindaja Väino Linde!

Väino Linde

Auväärt istungi juhataja! Auväärt kolleegid! Sellist kurjust ja demagoogitsemist, nagu eelmine esineja oma kõnes välja tõi, kohtab siin Riigikogu saalis üpris harva. Tänu meile kõigile selle eest, et me oleme siamaani üritanud

väga asjalikult tuua välja pluss- või miinusargumentid ühe või teise eelnõu kohta.

Täna arutatav eelnõu, mille seaduseks saamist Reformierakond kindlasti toetab, käsitleb ainult seda osa, mismoodi valla- või linnavalitsuse volikogud peaksid valima oma valijamehed valimiskogusse, kui Riigikogu ei saa hakata talle põhiseadusega pandud ülesande täitmisega. Tallinna võimuliidu võimalikud mured ei ole kindlasti selle eelnõu teema.

Aga kui me räägime sellest muudatusettepanekute reast, mille Keskerakond esitas ja mis sellesse eelnõusse sisse ei läinud, sest põhiseaduskomisjon neid ei toetanud ning neid ei toetatud ka Riigikogu saalis, siis kindlasti need muudatusettepanekud oleksid muutnud praeguse põhiseadusekohase proportsiooni valijameeste kogus hoopis teiseks ja põhiseadusega vastuolus olevaks, võrreldes sellega, mis praegu on.

Meie fraktsioon kindlasti toetab selle eelnõu täna seadusena vastuvõtmist. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Me võime asuda seaduseelnõu 776 lõpphääletuse ettevalmistamise juurde. Enne seaduseelnõu 776 lõpphääletust on vaja teha kohaloleku kontroll. Kuna seaduseelnõu seadusena vastuvõtmine nõuab Riigikogu koosseisu häälteenamust, teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 83 Riigikogu liiget, puudub 18.

Võime asuda lõpphääletuse juurde.

Panen lõpphääletusele Eesti Reformierakonna fraktsiooni, Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni ning Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud Vabariigi Presidendi valimise seaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 776. Palun hääletada!

Poolt oli 57 Riigikogu liiget, vastu oli 20, erapooletuid oli 1.

Eelnõu 776 on seadusena vastu võetud. (Tabel 11.)

2. 2010. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu (812 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud 2010. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu. Tegemist on kolmanda lugemisega. Kuna tegu on riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmanda lugemisega, siis palun ettekanadeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Kolmandaks lugemiseks 2010. aasta riigieelarve eelnõu kohta muudatusi ei laekunud, küll aga otsustas rahanduskomisjon konsensuslikult teha muudatusettepaneku, mis puudutab seaduse jõustamist. Otsustasime teha ettepaneku jõustada seadus üks päev pärast Riigi Teatajas avaldamist. Samuti tegi komisjon konsensuslikult täiskogule ettepaneku kolmas lugemine lõpetada ja eelnõu seadusena vastu võtta. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi ei ole. Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu kohta on esitatud üks parandusettepanek ja parandusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Me oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Võime ka selle eelnõu puhul asuda lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud 2010. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu 812. Palun hääletada!

Poolt hääletas 47 Riigikogu liiget, vastu oli 2, erapooletuid oli 1.

Seaduseelnõu 812 on seadusena vastu võetud. (Tabel 12.)

3. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse, tubakaseaduse ja tolliseaduse ning nendega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu (779 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu on rahanduskomisjoni algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse, tubakaseaduse ja tolliseaduse ning nendega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu. Tegemist on kolmanda lugemisega. Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei ... Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kolleeg Arvo Sarapuu jäi küll registreerimisega pisut hiljaks, aga ma usun, et saal nõustub minuga, kui ma siiski avan läbirääkimised ja palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Suur tänu, lugupeetud Riigikogu aseesimees, hea ja mõistva suhtumise eest! Head kolleegid! Täna toimub Riigikogu saalis seaduseelnõu 779 kolmas lugemine. Sisuliselt jagatakse selle seaduseelnõuga tubakatoodete planeeritud hinnatõus kahele aastale.

Tõesti, kui mõelda, siis ega ikka päris hästi aru ei saa, kas rahanduskomisjoni liikmete hulgas on suitsetajad ülekaalus või on küsimus milleski muus, aga tubakaaktsiisi puhul räägib rahanduskomisjoni esimees, et üleminek peaks olema nii sujuv kui võimalik. Selle aasta alguses tõsteti aga eriotstarbelise diislikütuse aktsiisimäär 1056 kroonilt 1734 kroonile 1000 liitri kohta, nii et silm ka ei pilkunud ja väga kiire oli millegipärast. Mina küll ei nimetaks seda sujuvaks tõusuks. Tasuks meeles pidada, et Euroopa Liidu kehtestatud miinimummäär eriotstarbelisele diislikütusele on 330 krooni 1000 liitri kohta ehk 21 eurot. Kui me vaatame, milline on tase teistes riikides, siis Belgias on see 21 eurot, Lätis, meie naaberriigis, on see 21 eurot, Prantsusmaal on see, tõsi, natuke kõrgem, aga kõikjal jääb see 20 ja 30 euro vahele. Meie tootjatele lisab see tõstmine, mis on tehtud, 70–80 miljonit krooni lisakulutusi. Nüüd võiks küsida, et kui tubakaaktsiisi tõusu nõutakse meilt 2018. aastaks, miks siis eriotstarbelise diislikütuse puhul on vaja nii järske

tõuse ja nii kiiresti. Me oleme esitanud parandusettepaneku, et viia aktsiisimäär tagasi 1056 kroonile 1000 liitri kohta. Seejuures toimuks aktsiisimäära vähendamine samamoodi kahes osas, et vähendada muudatusettepanekute mõju riigieelarvele.

Muidugi oli "tore" kuulata, kui saalis räägiti, et põllumehed saavad kütust mitme krooni jagu odavamalt kui tavaline inimene. Võiks öelda, et tavaline inimene võib kütust osta või mitte osta, ta võib sõita ühissõidukiga, aga põllumees peab ikka põllule minema ja hoolitsema selle eest, et lautades oleksid lehmad lüpsitud. Samal ajal me imestame, miks poeletil on eestimaist toodangut suhteliselt vähe või miks on Eesti tomat Hispaania omast palju kallim, ja imestame, miks hinnad on nii palju tõusnud. Ei ole vaja selle üle imestada, kui me aktsiisidele paneme tublisti juurde ja tekitame olukorra, kus maksud sõna otseses mõttes rõhuvad maatootjat. Rääkisin tootjatega, küsisin nende arvamust selle eelnõu kohta ning nad ütlesid, et nemad küll ei ole suutnud välja mõelda, kuidas edasi piima ja teravilja toota, kui igale piimaliitrile-viljakilole tuleb kroon või natuke rohkem peale maksta. Viimaste aastate kahjum on miljard krooni või üle selle. Olukorras, kus Belgia põllumees saab hektari kohta toetust 7000 krooni, saab meie põlluharija vaid 1500. Kuidas on võimalik konkurentsipüsida?

Meie parandusettepanek oleks vähendanud tootjate kulusid 70–80 miljoni krooni võrra, see oleks olnud päris mõistlik. Millegipärast meie ettepanekut ei toetatud. Huumoriga pooleks võib öelda, et lõppkokkuvõttes on suitsumehed saanud võidu põllumeeste üle. Eks ma siis sellise teate ka põllumeestele edasi annan. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Kui rohkem kõnesoove ei ole, siis lõpetan läbirääkimised. Võime asuda eelnõu lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele rahanduskomisjoni algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse, tubakaseaduse ja tolliseaduse ning nendega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu 779. Palun hääletada!

Poolt hääletas 65 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, 1 Riigikogu liige jäi erapooletuks.

Eelnõu 779 on seadusena vastu võetud. (Tabel 13.)

4. Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu piraatlusevastase operatsiooni Atalanta ning NATO mereoperatsiooni Active Endeavour koosseisus" eelnõu (815 OE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu piraatlusevastase operatsiooni Atalanta ning NATO mereoperatsiooni Active Endeavour koosseisus" eelnõu. Tegemist on teise lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli riigikaitsekomisjoni liikme Tarmo Kõutsi!

Tarmo Kõuts

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Riigikaitsekomisjon arutas otsuse eelnõu enne eelnõu teisele lugemisele esitamist oma 18. oktoobri istungil. Arutluse all oleva Riigikogu otsuse eelnõu esimene lugemine lõpetati 29. septembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks eelnõu kohta ühtegi muudatusettepanekut ei esitatud, mistõttu tuleb otsuse eelnõu käesoleval ehk teisel lugemisel lähtuda otsuse eelnõu esimesele lugemisele esitatud tekstist. 18. oktoobri istungil tutvus komisjon võrdleva õiguse seisukohast lähtuvalt Bundestagi vastava mandaadiga. Otsuse eelnõu kohaselt osaleks Eesti laevakaitsemeeskond nii Euroopa Liidu piraatlusevastases operatsioonis Atalanta kui ka NATO mereoperatsioonis Active Endeavour. Selle aasta seisuga osaleb piraatlusevastases operatsioonis Atalanta kümme Euroopa Liidu riiki ning järgmisest aastast hakkab seal osalema ka meie naaberriik Soome. Euroopa Liitu mittekuuluva riigina on operatsioonist osa võtnud Norra ja ka mitu teist riiki kavatseb sellest osa võtta. Märgin siinkohal daamidele teadmiseks, et Atalanta on Vana-Kreeka mütoloogias jumalanna ja naiskütt.

Piraatluse leviku tõkestamine on Euroopa Liidu ja Eesti jaoks oluline küsimus, millele viitab ka käesolev eelnõu. Täienduseks eelnõu seletuskirjale lisan, et Eesti õiguses on piraatlus karistatav. Nimelt näeb karistusseadustiku

§ 110 piraatluses osalemise eest karistusena ette kuni 20 aastat vangistust.

Riigikaitsekomisjon otsustas oma 18. oktoobri istungil konsensusega kiita heaks eelnõu teise lugemise seletuskiri ning teha Riigikogu juhatasele ettepanek võtta eelnõu teine lugemine Riigikogu 27. oktoobri istungi päevakorda. Ettekandjaks määrati siinkõneleja. Tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 109 otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega teha Riigikogule ettepanek otsuse eelnõu teine lugemine lõpetada, panna eelnõu lõpphääletusele ning Riigikogu otsusena vastu võtta. Tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimuseks saab sõna Hannes Astok. Palun!

Hannes Astok

Hea ettekandja! Tänan ülevaatliku ettekande eest! Kindlasti ma toetan meie mereväelaste osalemist sellel missioonil. Kuna te mainisite nii kenasti, et Atalanta on sõjajumalanna, siis minu küsimuse esimene osa on see, kas sellel missioonil osaleb ka Eesti naismereväelasi. Teiseks huvitab mind, kuidas nimetatud piraatlusevastase võitluse kogemusi on kavas kasutada hiljem Läänemerel meie kodurandade kaitseks.

Tarmo Kõuts

Küsimuse esimesele poolele vastan nii, et selle meeskonna koosseisus naismereväelasi ei ole, kuid tulevikus ma seda ei välista. Kui rääkida kogemusest, siis tegelikult on see kogemus, mida meie mereväelased sellelt operatsioonilt saavad, väga mitmekülgne. Ma muidugi loodan, et Läänemerel ei pea piraatlusega võitlema hakkama.

Aseesimees Keit Pentus

Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Kas Eesti võiks kaaluda varianti, et saata sellele missioonile terve sõjalaev?

Tarmo Kõuts

Tänan küsimuse eest! Tõepoolest, meil on sellise kapatsiteediga laev olemas – Admiral

Pitka, mis on fregati tüüpi laev, ehitatud kaugnavigatsiooniks. Kuid hetkel me seda tõsiselt kaalunud ei ole. Küll on olnud komisjonis sellest juttu. Peame arvestama kuludega. *Summa summarum* võrduks laeva maksumus sellisel operatsioonil ühe kompanii maksumusega samas regioonis. Nii et raha kõigepealt ja osalus siis pärast seda.

Aseesimees Keit Pentus

Lugupeetud ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu ettekande eest! Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Nagu ettekandja ütles, muudatusettepanekuid eelnõu kohta ei laekunud, mistõttu me võime asuda eelnõu lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele otsuse eelnõu 815. Palun hääletada!

Poolt hääletas 65 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu 815 on otsusena vastu võetud. (Tabel 14.)

5. Täiskasvanute rahvusvahelise kaitse konventsiooniga ühinemise seaduse eelnõu (804 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud täiskasvanute rahvusvahelise kaitse konventsiooniga ühinemise seaduse eelnõu. Tegemist on teise lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni liikme Ain Seppiku!

Ain Seppik

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Õiguskomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud täiskasvanute rahvusvahelise kaitse konventsiooniga ühinemise seaduse eelnõu pärast esimest lugemist komisjoni istungil 19. oktoobril. Nimetatud konventsioon käsitleb eestkostet vajavaid täiskasvanuid ning nende õiguste kaitset kogu Euroopa Liidu õigusruumis. Muudatusettepanekuid ei esitatud. Komisjon otsustas suunata eelnõu 804 täna Riigikogu täiskogu päevakorda teisele lugemisele ettepanekuga eelnõu seadusena vastu võtta. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi ei ole. Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi ei avata. Muudatuseettepanekuid seaduseelnõu 804 kohta ei laekunud. Võime minna eelnõu lõpphääletuse juurde.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud täiskasvanute rahvusvahelise kaitse konventsiooniga ühinemise seaduse eelnõu 804. Palun hääletada!

Poolt hääletas 61 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu 804 on seadusena vastu võetud. (Tabel 15.)

6. Eesti Vabariigi valitsuse ja Albaania Vabariigi ministrite nõukogu vahelise tulumaksudega topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu (801 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Albaania Vabariigi ministrite nõukogu vahelise tulumaksudega topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu. Taas on tegemist teise lugemisega. Riigikogu kõnetooli palun ettekandeks rahanduskomisjoni liikme Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Minu jutt tuleb lühike. Muudatuseettepanekute esitamise tähtajaks, milleks oli määratud 18. oktoober, ettepanekuid ei esitatud, seetõttu ka eelnõu sisulist arutelu komisjonis enam ei toimunud. 19. oktoobri istungil otsustas rahanduskomisjon teha Riigikogu täiskogule ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada ning pan-na eelnõu lõpphääletusele. Otsus oli konsensuslik. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! On küsimus Hannes Astokilt. Palun, Hannes Astok!

Hannes Astok

Aitäh! Hea ettekandja! Täna põhjaliku ja ülevaatliku ettekande eest! Kas teil komisjonis esimesel või teisel lugemisel oli arutlusel ka see küsimus, et teatavasti valmib sel aastal Albaania ja Kosovo vahel Durrësi–Morinë–Merdari–Pristina kiirtee, mis lühendab sõiduaega oluliselt ning avab ka Kosovole kaubavahetuse meresadama Durrëse kaudu? Kas te arutasite ka seda, kuidas mõjutab selle kiirtee valmimine Kosovo väljapääsu merele ja kaubandus-suhteid Euroopa Liidu riikidega, sealhulgas Eestiga, ning kas Eesti peaks Kosovoga sõlmima vastavasisulise vabakaubanduslepingu?

Jaan Õunapuu

Aitäh väga asjaliku küsimuse eest! Pean teile tunnistama, et ei esimesel ega teisel lugemisel komisjon seda ei arutanud.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimused on lõppenud. Suur aitäh, hea ettekandja! Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Muudatuseettepanekuid eelnõu kohta ei esitatud, mistõttu me võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele seaduseelnõu 801. Palun hääletada!

Eelnõu toetas 54 Riigikogu liiget, vastu oli 1, erapooletuid ei olnud.

Eelnõu 801 on seadusena vastu võetud. (Tabel 16.)

7. Riigieelarve seaduse, Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (790 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Seitsmes eelnõu tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud riigieelarve seaduse, Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Tegemist on teise lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni aseesimehe Tarmo Männi!

Tarmo Mänd

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Komisjon arutas nimetatud eelnõu oma 19. ja 25. oktoobri istungil. Kuna eelnõu eesmärk on

audiitortevuse seadusest tulenevate terminoloogiliste ja sisuliste muudatuste sisseviimine ning audiitortevuse seaduse redaktsiooni täpsustamine, täiendamine või muutmine tulenevalt seaduse rakendamisel ilmnenu vajadusest, siis küsis rahanduskomisjon arvamust ka majanduskomisjonilt, kelle valdkonda audiitortevuse seadus teatavasti kuulub. Majanduskomisjon toetab eelnõu ja põhimõtteliste muudatuste tegemise vajadust ei näe. Muudatusettepanekuid tähtajaks komisjonile ei laekunud. Rahanduskomisjon ise teeb 11 muudatusettepanekut, millest valdav osa on oma olemuselt täpsustavad, muudatuste sisu on selgitatud muudatusettepanekute loetelus iga muudatusettepaneku juures. Lisaks muudatusettepanekute loetelus toodule on eelnõu tekstis tehtud ka tehnilisi ja keelelisi parandusi. Olu- lisemate muudatustena võib välja tuua audiitortevuse seaduse kehtivas redaktsioonis vandeaudiitori kutseeksami kohta toodud tähtaegade pikendamist tulenevalt audiitortevuse seaduse rakendamise planeeritust aeglasmast ajagraafikust ja kehtivas redaktsioonis sisalduva audiitorettevõtja kohustuse tasuda tegevusloamaksu vandeaudiitori kutsetevuse summaarselt müügitulult asendamist Eestis audiitorteenuste osutamise eest saadavalt tulult tasumisega. Komisjon muutis ka seaduse jõustumise aega, kuna jõustumine 1. novembril on ebareaalne. Täiendavalt arutas komisjon laekunud pöördumistes esinenud ettepanekuid seaduseelnõus muudatuste tegemiseks. Komisjon toetas osaliselt audiitoritelt laekunud ettepanekuid tähtaegade pikendamise osas, ülejäänud audiitorite ettepanekuid ja Siseministeriumist laekunud ettepanekuid komisjon ei toetanud tulenevalt eelkõige võimalusest, et tekib olukord, kus kutseühenduse liikmete huvi jääb ülekaaluka avaliku huvi varju, ning tulenevalt ka vastuolust direktiiviga. Rahanduskomisjon otsustas edastada eelnõu menetluse raames audiitortevuse seaduse kohta laekunud ettepanekud majanduskomisjonile arutamiseks.

Komisjon otsustas konsensuslikult teha ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada ja teha kolmas lugemine 28. oktoobril, s.o homme. Ühtlasi märkin, et eelnõu vastuvõtmiseks on vaja koosseisu häälteenamust. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, lugupeetud ettekandja! Küsimusi ei ole. Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõne-soove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Vaatame läbi seaduseelnõu 790 kohta laekunud muudatusettepanekud, mis kõik on teinud juhtivkomisjon. Esimese muudatusettepaneku esitaja on, nagu öeldud, juhtivkomisjon. Teise muudatusettepaneku esitaja on samuti juhtivkomisjon. Kolmanda muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon nagu ka neljanda, viienda, kuuenda, seitsmenda, kaheksanda, üheksanda, kümnennda ja üheteistkümnennda muudatusettepaneku esitaja. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Seaduseelnõu 790 teine lugemine on lõpetatud.

8. Meditsiiniseadme seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (791 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud meditsiiniseadme seaduse muutmise seaduse eelnõu. Tegemist on samuti teise lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Maret Maripuu!

Maret Maripuu

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas meditsiiniseadme seaduse muutmise seaduse eelnõu oma istungil 18. oktoobril. Muudatusettepanekuid Riigikogu liikmed ega fraktsioonid ei esitanud. Küll aga otsustas sotsiaalkomisjon teha seitse muudatusettepanekut. Muudatusettepanekud nr 3, 4 ja 5 on seotud euro kasutusele võtmisega alates 2011. aasta 1. jaanuarist. Eelnõuga muudatavate sunniraha ülemmäära ja rahatrahvi määra muutmiseks antakse need määrad ka eurodes (jõustuvad 1. jaanuarist 2011). Vastavad sätted euro kasutusele võtmise seaduses tunnistatakse muudatusettepaneku nr 6 kohaselt kehtetuks ja sellega seoses muudetakse muudatusettepanekuga nr 1 ka eelnõu pealkirja. Muudatusettepanek nr 2 on normitehniline parandus. Muudatusettepanekuga nr 7 muudetakse seaduse jõustumise sätteid.

Kõik need ettepanekud tehti konsensusega, nii nagu ka menetluslikud otsused saata eelnõu teisele lugemisele ja teine lugemine lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, hea ettekandja! Küsimusi ei ole. Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme muudatusettepanekute juurde. Esimese muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon, nagu ka teise muudatusettepaneku esitaja. Kolmanda, neljanda, viienda, kuuenda ja seitsmenda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Seaduseelnõu 791 teine lugemine on lõpetatud.

9. Raudteeseaduse muutmise seaduse eelnõu (800 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Vabariigi Valitsuse algatatud raudteeseaduse muutmise seaduse eelnõu on nüüd teisel lugemisel. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli tagasi sotsiaalkomisjoni liikme Maret Maripuu!

Maret Maripuu

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Riigikogu sotsiaalkomisjon arutas raudteeseaduse muutmise seaduse eelnõu 800 esmaspäeval, 18. oktoobril. Tähtajaks muudatusettepanekuid Riigikogu liikmetelt ega fraktsioonidelt ei laekunud. Komisjon tegi ise muudatusettepaneku, mis puudutab kroonides toodud rahatrahvi summa asendamist rahatrahvi summaga eurodes. Samuti on teksti viidud sisse keeletoimetaja parandused, mis on alla joonitud. Komisjon tegi ettepaneku teine lugemine lõpetada ja saata eelnõu kolmandale lugemisele. Ka see otsus sündis täielikus üksmeeles.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Ei soovita, läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu 800 kohta esitas juhtivkomisjon kaks ettepanekut. Esimese ettepaneku esitaja on juhtivkomisjon ja ka teine ettepanek on juhtivkomisjoni esitatud.

Seaduseelnõu 800 teine lugemine on lõpetatud.

10. Euroopa Liidu lepingu, Euroopa Liidu toimimise lepingu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu üleminekusätteid käsitleva protokolliga muutmise protokolliga ratifitseerimise seaduse eelnõu (807 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu lepingu, Euroopa Liidu toimimise lepingu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu üleminekusätteid käsitleva protokolliga muutmise protokolliga ratifitseerimise seaduse eelnõu puhul on tegemist esimese lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli välisminister Urmas Paeti!

Urmas Paet

Tere päevast! Selle seaduseelnõu eesmärk on ratifitseerida protokoll, millega suurendatakse ametiajaks 2009–2014 valitud Euroopa Parlamendi koosseisu liikmete arvu 736-st 754-ni, et viia Euroopa Parlamendi liikmete arv vastavusse Lissaboni lepinguga. 2009. aasta juunis toimunud Euroopa Parlamendi valimised viidi läbi Nizza lepingu kohaselt, mis näeb ette, et Euroopa Parlamendis on 736 liiget. Samas, Lissaboni lepingu kohaselt on Euroopa Parlamendis 751 liiget, seega oleks Lissaboni lepingu järgi teatud riikide parlamendiliikmete arv suurem kui Nizza lepingu järgi. Et aga 2009. aasta europarlamenti valimiseks ei olnud Lissaboni leping veel jõustunud ja valimised toimusid Nizza lepingu järgi, tegi Euroopa Ülemkogu otsuse viia pärast Lissaboni lepingu jõustumist Euroopa Parlamendi liikmete arv lepinguga vastavusse. Selle otsuse jõustamiseks on vaja muuta Euroopa Liidu aluslepingutele lisatud protokoll. Selle protokolliga kohaselt saaksid ühe koha europarlamentis juurde Bulgaaria, Itaalia, Läti, Holland, Malta, Poola, Sloveenia ja Suurbritannia, kaks kohta saaksid juurde Austria, Prantsusmaa ja Rootsi ning neli kohta saaks juurde Hispaania. Ülemkogul oli soov, et liikmesriigid võiksid selle protokolliga ratifitseerida 1. detsembriks s.a. Täna!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud ministri, ettekande eest! Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Ene Kaupsi!

Ene Kaups

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Kõne all olev eelnõu oli põhiseaduskomisjonis arutelul 19. oktoobril. Arutelul osalesid Kristi Land, Välisministeeriumi juriidilise osakonna peadirektori kohusetäitja, ja Vilver Oras, Euroopa Liidu õiguse büroo jurist. Arutelul komisjonis probleeme ei tõstatanud ja olulisi küsimusi samuti mitte. Seega tegi komisjon otsuse teha Riigikogu juhatusele ettepanek võtta seaduseelnõu 807 esimese lugemise arutelu Riigikogu täiskogu s.a 27. oktoobri istungi päevakorda, määrata põhiseaduskomisjoni ettekandjaks siinkõneleja, teha Riigikogu täiskogule eelnõu 807 esimese lugemise lõpetamise ettepanek ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 5. november kell 16.45. Tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi ei ole. Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu 807 esimene lugemine on lõpetatud.

Määratud eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 5. novembri kell 16.45.

11. Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooniga ühinemiseks vajalike lepingute ratifitseerimise seaduse eelnõu (830 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooniga ühinemiseks vajalike lepingute ratifitseerimise seaduse eelnõu. Ettekandeks palun uuesti Riigikogu kõnetooli välisminister Urmas Paeti!

Urmas Paet

Selle eelnõuga ratifitseeritakse kolm Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooniga (OECD) ühinemise seotud lepingut. Need

on OECD 14. detsembri 1960. aasta konventsioon, Eesti Vabariigi valitsuse ning Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni vaheline organisatsioonile antavate eesõiguste, puutumatus ja soodustuste kokkulepe ning Eesti Vabariigi Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni konventsiooniga ühinemise tingimuste kokkulepe. Nende lepingute ratifitseerimisele järgneva ühinemiskirja hoiule andmisega saab Eesti OECD täisliikmeks.

Kui vaadata ajas tagasi, siis Eesti väljendas esimest korda huvi OECD-ga liituda juba 1996. aastal, mil kolme Balti riigi välisministrid saatsid organisatsioonile ühise kirja. 2007. aasta kevadel otsustas OECD nõukogu kutsuda Eesti liitumisläbirääkimisi pidama. Läbirääkimised lõppesid selle aasta kevadel. 3. juunil kirjutasid Eesti peaminister ja OECD peasekretär Tallinnas alla Eesti Vabariigi Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni konventsiooniga ühinemise tingimuste kokkulepele. Alates 14. detsembrist s.a kuni järgmise aasta sügiseni tähistab OECD oma 50. aasta juubelit. Selleks et juubeliüritustel juba liikmesriigina osaleda, oleks oluline meie liitumisdokumendid hoiustada hiljemalt 14. detsembril.

Meil on OECD-st ka seni juba päris palju kasu olnud. Tänu liitumisprotsessile on Eesti kohta koostatud mitu kõrgetasemelist ülevaadet, samuti oleme saanud oma kogemusi tutvustada rahvusvahelisel areenil. OECD-ga liitumine aitab tugevdada Eesti kui majanduspoliitiliselt eduka riigi kuvandit, samuti rõhutab see meie majanduspoliitika ja majanduskeskkonna stabiilsust. OECD liikmena oleme valmis jagama oma teadmisi näiteks majandusreformide läbiviimise valdkonnas ja loomulikult oleme valmis õppima ka teistelt riikidelt.

Nüüd lähemalt ratifitseeritavatest lepetest. Eesti ja OECD allkirjastasid eesõiguste ja puutumatus kokkuleppe s.a 17. veebruaril. Selle kokkuleppe eesmärk on anda OECD-le, OECD liikmete ja mitteliikmete esindajatele ning OECD ametnikele ja ekspertidele eesõigused ja puutumatus, mida nad vajavad oma ülesannete sõltumatuks täitmiseks Eestis, näiteks siin visiidil olles. Eesõiguste ja puutumatus kokkuleppe peab jõustuma ühinemiskokkuleppega samal ajal, seega on ka see dokument siia lisatud.

OECD konventsioon määrab OECD eesmärgid ja töökorralduse. OECD eesmärgid on nii liikmes- kui ka mitteliikmesriikide majanduskasv, tööhõive ja elatusaseme tõus ning maailmakaubandusele kaasaaitamine. Uute liikmete OECD-ga ühinemine toimub OECD konventsiooni artikli 16 kohaselt ja tingimuseks on valmidus täita liikme kohustusi. Ühinemiskokkuleppega saab Eesti OECD konventsiooni osaliseks, nõustub järgima OECD töömeetodeid, põhimõtteid ja õigusakte, arvestades ühinemiskokkuleppe lisas toodud märkusi, reservatsioone, erandeid, ning nõustub tasuma ka liikmemaksu. Kehtiva eelarveskeemi kohaselt lähtutakse liikmemaksu määramisel baasaastast 2008, mille järgi Eesti liikmemaks oleks 2,4 miljonit eurot aastas. Seda suurendatakse igal aastal Prantsusmaa inflatsiooni võrra. Liikmemaks tasutakse Välisministeeriumi eelarvest. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi ei ole. Komisjoni ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli väliskomisjoni liikme Ivi Eenmaa!

Ivi Eenmaa

Proua juhataja! Lugupeetud täiskogu liikmed! Mul on hea meel olla täna siin teie ees selle eelnõuga, sest see eelnõu annab kinnitust nende välispoliitiliste eesmärkide täitumisele, mida Eesti on endale viimase kümne aasta jooksul seadnud, oli selleks eesmärgiks siis liitumine Euroopa Liidu või NATO-ga. Eelnõu annab kinnitust ka viimaste aastate rahapoliitilistele otsustele, mille tulemusel on meil uuest aastast kasutusel euro. Edasise stabiilsuse ja arengu kindlustamiseks on vaja liituda Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooniga.

Eelnõu jõuab, nagu ka lugupeetud minister märkis, teie ette esimesele lugemisele muudetud kujul. See tähendab seda, et seadus jõustub Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval. Põhjusest lugupeetud minister rääkis. See annaks Eestile tõepoolest võimaluse osaleda juba juubeliistungil täieõigusliku liikmena.

Komisjonis toimus Vabariigi Valitsuse s.a 11. oktoobril algatatud eelnõu arutelu neljapäeval, 21. oktoobril. Ülevaate andsid nii lugupeetud välisminister Urmas Paet kui ka Välisministeeriumi välismajanduse ja arengukoos-

töö osakonna rahvusvahelise koostöö büroo direktor Kairi Saar ning juriidilise osakonna rahvusvaheliste lepingute büroo jurist Arnika Kalbus. Arutelu oli üpris elav ja käsitles eelkõige seda, mida see ratifitseerimine meile annab, kuidas seda selgitada inimestele, sest nii mõnigi kord võib selline summa nagu ligikaudu 40 miljonit Eesti krooni aastamaksuna tekitada küsimusi. Aga minister juba vastas nendele küsimustele. Ma ütlen omalt poolt, et juba praeguseks oleme saanud OECD-lt võimalikult rohkem, kui me oleme sinna andnud, kui mõelda selle peale, mida maksavad rahvusvahelised uuringud ühe või teise seisuga kindlaks tegemiseks.

Kõige tähtsam on muidugi see, et ratifitseerimisega me saame kindlustunnet juurde. See avab meile kindlasti uusi võimalusi uuteks investeringuteks, sest väga palju on neid riike, kes enne kuhugi investeerimist esitavad küsimuse, kas see riik on OECD liige või ei ole. Sest kõik maailmas teavad, et siin on omad kindlad kriteeriumid ja kui need on täidetud, siis ei pea kartma investeringute kadumise pärast. Mitmes riigis on ratifitseerimine juba toimunud. Tegelikult oli viis riiki, kellele tehti liitumissetpanek. Lisaks Eestile tehti ettepanek Tšiilile, Venemaale, Sloveeniale ja Iisraelile. Eks see näitab ikkagi ka meisse suhtumist.

Komisjoni arutelul otsustati järgmist: esitada eelnõu esimesele lugemisele muudetud kujul koos sättega, et seadus jõustub Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval, teha Riigikogu juhatusel ettepanek võtta eelnõu 830 esimene lugemine Riigikogu täiskogu päevakorda kolmapäeval, 27. oktoobril (see otsus oli konsensuslik) ja esimene lugemine lõpetada, Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 99 lõike 1 kohaselt teha ettepanek määrata seaduseelnõu 830 esimese lugemise lõpetamisel muudatusettepanekute esitamise tähtajaks seitse tööpäeva (5. november 2010 kell 16 on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg) ning teha Riigikogu juhatusel ettepanek võtta eelnõu 830 Riigikogu täiskogu päevakorda teisele lugemisele kolmapäeval, 10. novembril. Väliskomisjon volitas ettekandjaks teie ees seisja. Need olid menetluslikud ettepanekud. Ma täna tähelepanu eest ja ootan küsimusi!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ettekandjale küsimusi? Ma tänan teid, ettekandja! Küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Ka läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleb lõpetada. Määrán eelnõu 830 muudatuseettepanekute esitamise tähtajaks s.a 5. novembri kell 16.

Esimene lugemine on lõpetatud ja 11. päevakorrapunkt käsitletud.

12. Kalapüügiseaduse täiendamise seaduse eelnõu (828 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme 12. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud kalapüügiseaduse täiendamise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli välisminister Urmas Paeti!

Urmas Paet

Head Riigikogu liikmed! Valitsus teeb ettepaneku lubatud püügivõimaluse ja selle kasutamise andmete, st püügiandmete avalikustamiseks kõigi kalandusettevõtjate kohta. Selleks lisatakse kalapüügiseadusele § 18¹.

Mida see täiendus tähendab? Kehtiva seaduse raames on avalikud kalapüügi ja esmakokkuostu koondandmed veelade ja püügi vahendite kaupa, kuid andmeid ei ole seni olnud võimalik avalikustada iga ettevõtja ehk kaluri kohta eraldi. Samas on kalavaru piiratud loodusressurss, mille säästliku kasutamise nõue tuleneb põhiseaduse viiendast paragrahvist. See aga tähendab, et kõigil peaks olema võimalus saada ülevaade ja teave, kes seda rahvuslikku rikkust kasutab ning sellest tulu saab. Kalapüügiseaduse ülesanne on tagada kala- ja veetaimevaru jätkusuutlik kasutamine lähtuvalt kohusetundliku kalanduse põhimõttest. Nagu iga avaliku ressursi kasutamisel, tuleb ka kalavaru puhul riigile selle kasutamisest aru anda. Seega on juba praegu tegelikult need andmed, mille avalikustamisest me räägime, riigil olemas. Kalanduse haldamise läbipaistvuse suurendamiseks oleks need otstarbekas ka avaldada.

Viimastel aastatel on kalavaru paraku pidevalt vähenenud, mis on kaasa toonud järjest

suureneva surve kalavarule, ehk kala soovitakse püüda rohkem, kui ressursside jätkusuutliku kasutamise põhimõtte seda võimaldab. Järjest aktuaalsemaks on muutunud ka ebaseadusliku kalakaubanduse tõkestamise küsimused. Läbipaistvuse printsiibi sisseviimise kohta on Eesti teinud ettepaneku ka Euroopa Liidu kalanduspoliitika tuleviku aruteludel Euroopa Liidus, sest praegu ei ole teadaolevalt sellisel viisil kalapüügiandmeid avalikustatud veel üheski teises liikmesriigis. Lähim analoog on Island, kes on liitumiskõnelusi Euroopa Liiduga alustanud. Samuti võiks selline täiendus tekitada kalaressursside kasutamise osas nn naabrivalve efekti, kus kõik kodanikud ja kalaettevõtjad saavad näha iga kalapüügiõigusega ettevõtte reaalseid õigusi ning ka nende õiguste kasutamist ehk registreeritud püügitemusi.

Seega, eelöeldust tulenevalt leiab Põllumajandusministeerium, et on vajalik ja otstarbekas avalikustada kutselise kalapüügiga seonduvad andmed ka iga ettevõtja kohta eraldi, aidates kaasa nii läbipaistvuse kui ka keskonnateadlikkuse arengule kogu ühiskonnas. Täna!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Teile on küsimusi. Maret Merisaar, palun!

Maret Merisaar

Aitäh! Kas krevetipüügi andmed muutuvad ka avalikuks?

Urmas Paet

Ma eeldan, et ikka kõik andmed. Siin ei ole öeldud, et liikide kaupa peaks hakkama vahet tegema.

Aseesimees Jüri Ratas

Mart Jüssi, palun!

Mart Jüssi

Aitäh! Kas me võime eeldada, et kui Eesti on mõnes mõttes loonud pretsedendi, et ta avab oma kalapüügiandmed avalikkusele vaatamiseks, siis see tendents leiab laiemat toetust Euroopa Liidus ja võib-olla ka globaalsemas mõttes? Kalavaru on minu arust globaalselt ohustatud ressurss. Kas teil kui välisministril on võimalik seda aspekti kommenteerida?

Urmas Paet

Loogika ütleb, et lühike vastus peaks olema jah. Kui vaadata mõnede muude andmete avalikustamise senist praktikat, näiteks seda, mis puudutab põllumajandustoetusi, kus ka Eesti oli üks eestvõtjad, siis näiteks põllumajandustoetuste avaldamise praktika levis päris kiiresti päris laialdaselt. Nii et selle analoogi põhjal minu loogika ütleb, et jah, see võiks olla teatud mõttes eeskuju ja survestaja ka teistele.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud välisminister! Kas teie kolleeg põllumajandusminister, andes teile üle selle seaduseelnõu ja toreda kõne, mainis ka seda, et see seaduseelnõu on n-ö vigade parandus, selleks et edaspidi ära hoida ootamatused, kui toimub lihtsalt ülepüük, ning kalureid, kes pole ülepüügis süüdi, karistatakse püügikeelu alla sattumisega? Kas see hoiab edaspidi sellised olukorrad ära?

Urmas Paet

Ma ei ole muidugi kindel, et ainult see seaduseparandus sada protsenti selle probleemi lahendab. Kui see oleks võluvits nende probleemide lahendamiseks, siis ilmselt praegu Eesti, ütleme, koos Islandiga, ei peaks olema Euroopas esimeste seas, kes seda teeb. Aga kindlasti see on täiendav komponent, ennekõike sellistes väiksemates ühiskondades, kus naabrivälve efekt toimib, eeldades, et see info on olemas.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun, teine küsimus!

Kadri Simson

Lugupeetud välisminister! Kas te ütlesite eelmises vastuses, et Eesti koos Islandiga ei peaks olema esimeste seas Euroopa Liidus?

Urmas Paet

Nad on ühed esimesed Euroopas. Ja Island on peagi ka Euroopa Liidus.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma tänan teid väga! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun ettekan-

deks Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Valeri Korbi!

Valeri Korb

Austatud juhataja! Head kolleegid! Kalapüügiseaduse täiendamise seaduse eelnõu 828 algatas 11. oktoobril 2010 Vabariigi Valitsus. Seaduseelnõuga on kavas täiendada ainult ühte kalapüügiseaduse paragrahvi. Keskkonnakomisjon arutas nimetatud seaduseelnõu oma istungil. Komisjoni istungil andsid eelnõu kohta selgitusi Põllumajandusministeeriumi kalamajandusosakonna juhataja Madis Reinup ning kalapüügi korralduse ja andmete analüüsi büroo juhataja Gunnar Lambing. Vestluste käigus tunti komisjoni istungil huvi, kas praegu pole tegemist ettevõtjate ärihuve kahjustava eelnõuga. Põllumajandusministeeriumi esindajate sõnul tunnustab ja toetab seda eelnõu kogu kalandussektor. Tänapäeval konkurentsi kalurite vahel püügi osas pole, aga konkurents algab müügi osas, kusjuures hinnad määrab turg.

Keskkonnakomisjon otsustas 18. oktoobri istungil täielikus üksmeeles teha Riigikogu juhatusele ettepanek lülitada kalapüügiseaduse täiendamise seaduse eelnõu 828 esimene lugemine Riigikogu VIII istungjärgu kuuenda tööädala päevakorda kolmapäeval, 27. oktoobril, lõpetada kalapüügiseaduse täiendamise seaduse eelnõu 828 esimene lugemine ja teha Riigikogu esimehele ettepanek määrata eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 1. november 2010 kell 16. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrati eelnõu 828 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 1. novembri kell 16.

Esimene lugemine on lõpetatud ja 12. päevakorrapunkt käsitletud.

13. Meediateenuste seaduse eelnõu (827 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi 13. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud mee-

diateenuste seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli kultuuriminister Laine Jänese!

Laine Jänese

Austatud juhataja! Head kolleegid! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsus kiitis 30. septembril heaks meediateenuste seaduse eelnõu, see on jõudnud Riigikogus esimesele lugemisele ja mul on hea meel seda teile tutvustada. Seaduseelnõu ise on küllaltki mahukas ja keeruline tehniline dokument. Kultuuriministeriumis väljatöötatud meediateenuste seaduse eelnõu põhisiht on võtta üle Euroopa Liidu audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi 2010/13/EL nõuded. Eelnõu valmistas ette Kultuuriministeriumi juurde loodud töögrupp, kuhu kuulusid Kultuuriministeriumi esindajate kõrval Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi, Eesti Ringhäälingute Liidu, Eesti Rahvusringhäälingu, Eesti Kaabellevi Liidu ning Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidu esindajad. Euroopa Liidus uuendati 2007. aastal uue direktiiviga teleringhäälingu ala seni reguleerinud piirideta televisiooni direktiivi ning uus direktiiv laienes tavalise teleringhäälingu kõrval ka tellitavatele audiovisuaalmeedia teenustele. Kõik Euroopa Liidu liikmesriigid peavad uue direktiivi nõuded üle võtma. Paljud on seda juba ka teinud ja Eestis on see praegu käsil. Meediateenuste seaduse vastuvõtmise korral asendab see ringhäälinguseadust, mis kehtib meil alates 1994. aastast ja mis vajab sisulist uuendamist, sest see töötati välja juba siis, kui ringhäälingus valitses vaid analoogtehnoloogia. Nüüd, digitaaltehnoloogia ajastul on vaja ka uuemat reeglistikku, mis arvestaks ja soodustaks valdkonna arengut ja oleks rohkem ajakindel.

Eelnõu teine siht on uuendada Eesti tele- ja raadioringhäälingu toimimise reegleid ka selles osas, mis ei tulene Euroopa Liidu direktiivist, vaid eelkõige tehnoloogia arengust tingitud muutustest ning vajadusest muuta kogu regulatsioon märksa paindlikumaks, rohkem teenuse eripära arvestavaks. Nii uuendatakse kogu tegevuslubade süsteemi ja luuakse uue nähtusena alused tellitavate audiovisuaalmeedia teenuste osutajate registreerimiseks. Meediateenuste seadus loob nüüdisaegse, selgema õigusruumi tele- ja raadioringhäälingu alal

ning ka tellitavate audiovisuaalmeedia teenuste osutamise alused, soodustades nii uute meediateenuste arengut ja levikut. Samas pole meediateenuste seadus tervikuna siiski uus seadus, vaid võtab mõndagi üle praegusest ringhäälinguseadusest. Põhjus on see, et mitu selles seaduses toodud tele- ja raadioringhäälingu põhimõtet on asjakohased nii täna kui ka edaspidi, sest tegu on valdkonna üldtunnustatud ja hästi toimunud printsiipidega. Need jäid kehtima Euroopa Liidu direktiivi uuendamisel ja seega pole põhjust neid muuta ka Eestis. Nimetan siin näitena vastuvõtu ja taasedastamise vabadust ringhäälingus, tegevusvabadust, vastulause esitamise õigust, vihkamise õhutamise keeldu, vajadust kaitsta alaealisi neile sobimatute saadete eest jms. Samuti jäid paika Euroopa päritolu tööde ja sõltumatute tootjate tööde osakaalu nõuded teleprogrammis, mis on endiselt Euroopa Liidu audiovisuaalpoliitika üks aluseid. Uut seadust hakatakse kohaldama kõigile Eestis asuvatele audiovisuaalmeedia ja raadioringhäälingu teenuse osutajatele, st kõigile valdkonnas tegutsejatele, kes on Eesti jurisdiktsiooni all. Põhiosas jäävad samaks ka mitmed mõisted, näiteks Euroopa päritolu audiovisuaalteosed, saade ja programm ning mõned teised, kuid lisandub tellitavate teenuste puhul mõiste "programmikataloog".

Veel lühidalt meediateenuste seaduse eelnõu sisust. Eelnõu toob kasutusele mitu uut mõistet, et tähistada täpsemalt uuenenud valdkonnas toimuvat. Kui ringhäälinguseaduse keskne mõiste oli "ringhäälinguorganisatsioon", siis eelnõu järgi on see "meediateenuse osutaja", see juriidiline või füüsiline isik, kes osutab audiovisuaalmeedia ja raadioringhäälingu teenust ja kellel on toimetusvastutus selle sisu valikul. Meediateenuse osutajaks on teleringhäälingu, raadioringhäälingu või tellitavate audiovisuaalmeedia teenuste osutaja.

Täiendatud on ringhäälinguseaduse sätteid poliitilise tasakaalustatuse kohta. See põhimõtte säilib, kuid ei kehti tulevikus mitte abstraktselt, vaid see seotakse konkreetselt Euroopa Parlamendi, Riigikogu või kohalike omavalitsuste volikogude valimiste aktiivse valimiskampaania ajaga. Sel ajal kehtib põhimõte, et andes näiteks telekanalis oma seisukohtade tutvustamiseks aega ühele poliitilisele jõule, tuleb anda ka teistele nende soovi korral sama-väärne esinemisvõimalus.

Eelnõu loetleb nõuded meediateenuse osutaja kohta antava avaliku info kohta, mille sihiks on teha vaatajale-kuulajale kättesaadavamaks vajalikud kontaktandmed ja muu põhiteave. Näiteks, kelle poole pöörduda mõne probleemi korral, kust leida toimetust. Täiendatud on alaealiste kaitse ja seaduslikkuse tagamise nõudeid meediateenustes. Uus moment on, et Eestis määratakse aeg, millal päeva jooksul ei tohi edastada alaealistele sobimatuid, sündsusetuid saateid, kus on liiga palju vägivalda või julmust või muud lastele ealiselt sobimatut, mis võib kahjustada nende vaimset, füüsilist või kõlblelist arengut. Eelnõu kohaselt ei saa selliseid saateid edastada ajavahemikus kella 6-st hommikul kuni kella 22-ni, see on ajal, kui alaealised on tavaliselt telekanalite juures. Selliseid ajalisi piiranguid teatud saadete näitamisel kasutavad paljud riigid ja need on põhjendatud ka meil. Kehtima jääb ka ringhäälingus pornograafia ja räige vägivalda propageerimise keeld.

Uus nähtus seaduses on eneseregulatsiooni aktsepteerimine ja talle aktiivsema rolli võimaldamine meedias toimuva korraldamisel. Ringhäälingu alal on eneseregulatsioon Euroopas laialt levinud. Paljudes reeglites, näiteks alaealiste ja teiste vaatajate-tarbijate paremaks kaitseks, lepivad telekanalid kokku, sätestavad käitumiskodeksid ning järgivad neid vabatahtlikult. Eelnõu loob võimaluse, et näiteks telekanalid töötavad neid ühendava liidu raames välja teatud piiravad reeglid lastele mitte kõige tervislikumate toitute ja jookide reklaamis. Kui seda ei tehta eneseregulatsiooni korras aasta jooksul pärast seaduse jõustumist, peab need reeglid välja töötama Kultuuriministerium. Selline norm peaks paindlikult suunama telekanaleid ise kaasa aitama, et mõne toidu ja jookide grupi reklaami ohjata, ning eneseregulatsioon on selleks sobilik vorm. Eelnõu jätab samaks telereklaamile seatud põhinõude – seda ei tohi endiselt olla mitte rohkem kui 12 minutit tunni kohta. Samas muutuvad mõned reklaaminõuded paindlikumaks. Nii kaob ära Euroopa Liidu vanast piirideta televisiooni direktiivist pärit nõue pikkade mängufilmide ajal reklaami näitamise kohta, mis lubas seda teha keskmiselt üks kord 45 minuti jooksul, kuid mille rakendamine oli osalt mitmeti tõlgendatav. Uus kord lubab telekanalil ise rohkem otsustada, millal pikkade

filmide ja saadete ajal reklaami näidata, edaspidi on see lubatud üks kord 30 minuti kohta.

Eelnõu toob Euroopa Liidu direktiivi eeskujul sisse tellitavate audiovisuaalmeedia teenuste mõiste, millele laieneb väike osa seadusäätteid, näiteks vihkamise õhutamise keeld, alaealise kaitse nõuded. Uus nähtus on ka tootepaigutus, inglise keeles *product placement*, äriteate üks uus vorm, mis seisneb saates tasu või samalaadse hüvitise eest toote, teenuse või selle kaubamärgi kaasamises. Klassikalise näitena võib siin tuua James Bondi filmid, kus sõidetakse BMW-ga ja juuakse teatud marki jooki. Sel moel saadakse täiendavat raha filmide ja saadete tootmiseks. See nähtus on laialt levinud ning oleks põhjendatud see ka Eestis seadustada. Iga riik otsustab ise, kas lubada või keelata tootepaigutus, ja Eesti võiks seda lubada, viies meil kehtivad reeglid vastavusse paljudes riikides levinud praktikaga.

Eelnõus on toodud uus tegevuslubade väljaandmise kord. Teleringhäälingus hakkavad load jaotuma vastavalt nende alusel osutatavate teenuste kättesaadavusele. Maapealse ehk eetrileviga teleringhäälingus on kahte tüüpi lube: vabaleviload ja tingimusjuurdepääsuload. Esimeste näited on meil Eesti Televisiooni kanalid, Kanal 2, TV3, Kanal 11, mis on vabalt nähtavad kõigile soovijatele. Tingimusjuurdepääsuga kanalite puhul peab vaataja sõlmima teenusepakkujaga lepingu, et neid näha, kuna nende vaatamiseks tuleb teenuse eest tasuda, näiteks kanal TV6. Seadus eristab nüüd selgelt, et vaba leviga tele- ja raadioringhäälingus jaotatakse load konkursi alusel, kuna vaba levi eetriressurss on endiselt siiski piiratud. Tingimusjuurdepääsuload antakse välja aga ilma konkursita taotleja soovivalduse põhjal, eeldades, et kõik seaduse nõuded on täidetud. Eelnõus täiendatakse ja täpsustatakse, kuidas toimub parima pakkuja selgitamine lubade konkursil valikmenetluses. Tõdedes, et kehtivas ringhäälinguseaduses on need alused küllalt üldsõnalised, laiendatakse nüüd hindamisaluseid. Arvesse võetakse programmi mitmekesisust, omanäolisust, omatoodetud saadete osa programmis, sihtrühma, kellele programm on suunatud. Hinnatakse sõna- ja uudistesaadete osa programmis, esitatud äriplaani, taotleja senist tegevust meediateenuse osutamisel ning tema majanduslikku olukorda ja jätkusuutlikkust kavandatud programmi tegemisel.

Nagu näeme, on need alused märksa selgemad ning nende põhjal on loakonkursile esitatud taotlusi parem hinnata. Tellitavate audiovisuaalmeedia teenuste osutajad ei pea taotlema tegevusluba, kuid neile luuakse alused registreerimiseks majandustegevuse registris. See on vajalik, et siduda ka neid seadusega, sest neile hakkavad kehtima mõned nõuded, millest eespool juba räägitud.

Meediateenuste seaduse sätete täitmise järelevalve jääb Kultuuriministeeriumile, kuid mõne aasta pärast tuleks ka Eestil jõuda valdkonda reguleeriva asutuse loomiseni, nagu see on teistes Euroopa maades. Audiovisuaalmeedia teenuseid tuleb üha juurde, vaja on tagada neile kehtestatud põhinõuete täitmine. Liikmesriikide regulaatorasutuste roll kasvab ka Euroopa Liidu direktiivist tulenevalt. Nad peavad aktiivselt suhtlema teiste riikide reguleerivate ametkondade ning Euroopa Komisjoniga, et kasutada uuendatud direktiivis avanevad võimalusi piiriülese leviga telekanalite jurisdiktsiooni täpsustamisel, vastuvõtu ja taasedastamise õiguse tagamisel, võimalike vaidluste lahendamisel seoses ühest riigist teise suunatud telekanalite tööga jms, samuti arvukate andmete kogumisel ja esitamisel Euroopa Komisjonile audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi täitmise kohta. Kuid muidugi on eraldiseisvat regulaatorasutust esmajoonel vaja selleks, et Eesti audiovisuaalmeedia ja raadioringhäälingu valdkonnas järgitaks seaduse nõudeid ning sel alal oleks vajalik järelevalve.

Eelnõus muudetakse ka rahatrahvi määrasid rikkumiste korral, näidates selgemalt, milliste sätete rikkumise eest võib mis summas karistada. Väärtegude puhul on näiteks alaealiste kaitse nõuete või äriteadete normide rikkumisel rahatrahvi piirmäär 500 000 krooni. Järelevalvet teostavad ametnikud võivad rikkumise korral teha ettekirjutuse, mille täitmine on kohustuslik.

Eelnõuga kaasnevad muudatused teistes seadustes puudutavad valdavalt valdkonnas kasutatavate mõistete ühtlustamist.

Niipalju siis seadusest kokkuvõtvalt. Informatsiooniks ütlen, et seaduse jõustumine on planeeritud kahes osas (see on kirjas §-s 79): §-d 74 ja 77 jõustuvad 2011. aasta 1. jaanuaril ning §-d 50 ja 51 jõustuvad 2011. aasta 1. juulil.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Teile on ka küsimusi. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Te mainisite oma ettekandes, et meediateenuste seadusega uuendatakse täiesti kogu tegevuslubade süsteem ja et vabalevi televisioonikanalitel on edaspidi konkurss. Kaks aastat tagasi kaotati eratelekanalitel loatasu. Vähemalt kaks eratelekanalit said sellega mitukümmend miljonit Eesti krooni võitu. Tegelikult oli loatasu omal ajal seotud sellega, et ETV ehk rahvusringhääling ei näidanud eriti reklaami, ja seetõttu pidid rohkem reklaami saavad telekanalid korvama selle loatasuga. Kas uus seadus teeb midagi ka selliseks tasaarvestuseks, et rahvusringhääling on ilma reklaamita ja teised toetavad siis selle võrra rohkem riigieelarvet?

Laine Jänes

Aitäh! See seadus ei tegele mingisuguse tasaarvestusega. Tuletan meelde, et otsus, mis sündis kaks aastat tagasi, oli seotud sellega, et tol ajal edastati sama programmi nii digitaalkui ka analoogtelevisioonis. Ja et kiirendada digitaliseerimist ning aidata kaasa digitaaltelevisioonile üleminekule, otsustati tookord eratelekanalid sellest tasust vabastada. Praegu on meil mindud üle digitaaltelevisioonile ja kõik lähtuvad võrdsetest tehnilistest ning ka muudest võimalustest.

Aseesimees Jüri Ratas

Mark Soosaar, palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Austatud minister! Kui vaadata mõnd kommertskanalit, siis on päris õudne, isegi uudistesaadet, mis kestavad üsna pikka aega, sisaldavad algusest lõpuni vägivalda või siis näidatakse ka kuritegusid jne. Tekib mulje, nagu meil Eestis midagi muud ei olegi. Minule teeb väga palju muret tegelikult üks teine seadus, mis haakub käesoleva seadusega. See on vägivalda ja pornograafiat propageerivate teoste järelkontrolli seadus, kus praegune seisukoht ja paradigma on niisugune, et läheb eetrisse mis läheb, aga pärast vastutad selle eest. Paljudes Euroopa Liidu riikides on siiski linastusload ja näiteks filmidegi puhul

otsustatakse, kas see on koguperefilm, on see lastefilm või on see piiratud vaatajaskonnaga film. Kas teil ei ole olnud mõttes, et midagi sellist võiks ka Eestis sisse seada?

Laine Jänes

Aitäh! See, millele te vihjate, on nagu pikka aega kehtinud Glavliti süsteem. Niisugust eel-läbivaatamist meil plaanis ei ole, ma ei tea, kes seda peaks tegema. Eeldame siiski, et kõik inimesed, kes tegelevad teleprogrammide loomise ja edastamisega, on seaduskuulekad ning lähtuvad Eesti Vabariigis kehtivatest seadustest, mis keelavad vägivalda, pornograafiat ja kõike seda, millest te rääkisite. Nii et see, kui midagi niisugust on juhtunud, on kindlasti ühe teise ametkonna, mitte Kultuuriministeeriumi valdkond. Sellisel juhul võib politsei poole pöörduda.

Aseesimees Jüri Ratas

Hannes Astok, palun!

Hannes Astok

Aitäh! Täna hea ülevaate eest! Lugesin seaduse seletuskirja ja jäin mõttesse ühe asja üle: reguleeritakse küll hoolega kõike, mis levib õhu kaudu ning levib ka kaabli kaudu, aga kas see seadus hakkab reguleerima ka neid kanaleid, mis näiteks levitavad oma tele- ja radioprogramme internetikanali kaudu? Ega tänapäeval ei ole enam suurt vahet, kas sul on suur monitor või suur televiisor, kõik on üsna sarnane, ka signaal iseenesest liigub samamoodi bittide ja baitide kaudu. Kas see seadus hakkab reguleerima ka neid meediateenuseid, mida levitatakse interneti kaudu? Kas näiteks Delfi läheb selle alla?

Laine Jänes

Mis puudutab konkreetseid tegevuslube – kui riik on andnud tegevusload, kui need on registreeritud, siis see seadus reguleerib neid. Nende puhul, mida Kultuuriministeeriumi kaudu ei registreerita, on kindlasti muud meetmed. Me saame vastutada ja kontrollida neid kanaleid, edastatagu neid siis kas digitaalse vabalevi või tingimuslevi kaudu, mis on registreeritud meie kaudu. Internetis levivad kõigi maade ja kelle iganes tooted, YouTube'is üles pandud isiklikud filmid jne. Kõikide eest ei suuda kahjuks see konkreetne seadus vastutada. Küll

aga on üldine teadmine, et kui on midagi, mis häirib, mis on vägivaldne, mis õhutab vaenu jne, siis selles osas on kindlasti põhjust pöörduda järelevalveorganite poole.

Aseesimees Jüri Ratas

Silver Meikar, palun!

Silver Meikar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Tutvusin samamoodi nii seaduse kui ka seletuskirjaga. Tahaksin täpsustada § 13, mis puudutab poliitilist tasakaalustatust aktiivse valimisagitatsiooni ajal. Paragrahvi sisu on selles, et kui ühele erakonnale, poliitilisele liikumisele antakse oma seisukohtade tutvustamiseks saateaga, siis tuleb anda teisele erakonnale või poliitilisele liikumisele, kellel on teistsugused vaated, sama palju saateaga põhjendamatu viivitusega. Minu küsimus. Erakond X korraldab valimisagitatsiooni ajal kampaania, mille sisu on kas või näiteks selline: rohkem tolerantsust, austame inimõigusi, austame eri rahvusi, austame seksuaalvähemusi! Selle peale nõuab teine poliitiline liikumine endale eetriaega, mille sisu on, ma ei tea, näiteks juudid ahju, peded, ma ei tea kuhu, ahju jne. Kas peab siis andma saateaga?

Laine Jänes

Kõik, mis on seotud vägivalda õhutamisega, ei ole sobilik ei poliit- ega mingisuguses muus reklaamis. Ma usun, et vastutab see kanal, kes parasjagu need klipid või selle materjali vastu võtab. Nii et veel kord, vastavalt seadusele. Vägivalla ja vaenu õhutamine on meil seadusega keelatud. Nii et vastavalt seadusele.

Aseesimees Jüri Ratas

Mark Soosaar, palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud minister! Glavlitiga võrdlemine ei ole vahest päris kohane, sest näiteks Inglismaal kehtib siamaani linastuslubade süsteem. Kui te vaatate BBC kava, siis te näete, et kõikide filmide juures on öeldud, millisele auditooriumile need on mõeldud. Meil kahjuks enamik telekanaleid seda oma telekavades ära ei märki. Aga § 20 räägib alaealiste kaitse ja kõlbluse ning seaduslikkuse tagamisest ning ütleb, et ei tohi edastada alaealiste vaimset,

füüsilist või kõlbelist arengut oluliselt kahjustavaid saateid. Kas te oleksite nõus, et me kahe lugemise vahel siin Riigikogus täiendaksime seda, et üldse elanikkonna vaimset, füüsilist ja kõlbelist arengut ei tohi kahjustada? Miks ainult alaealised? Ega aastaga 18 inimese areng ju ei lõpe.

Laine Jänes

Aitäh! Põhimõtteliselt on loomulikult õige seisukoht, et mitte kellegi, ükskõik kui vana või noor ta ka ei oleks, vaimset seisundit või olukorda ei tohi kahjustada sellega, et edastatakse kas vägivalda või vaenu õhutavat materjali. Aga kindlasti on meie asi seista seadusega eelkõige alaealiste eest. Kui aga arutelude käigus arvatakse, et siia tuleb lisada laiendus, siis on see Riigikogu otsustada.

Aseesimees Jüri Ratas

Maret Merisaar, palun!

Maret Merisaar

Suur tänu! Mulle jäi teie ettekandest kõrva, et on tulemas keeld reklaamida lastele ebatervislikku toitu. Ma tean, et ühel ringhäälingunõukogu üritusel rääkis üks BBC esindaja, et Inglismaal oli see väga keeruline probleem. Vaieldi, mitmeprotsendilise rasvasusega juustu tohib reklaamida, et mis on tervisele ohtlik. Kas teile on praeguses Eesti telekavas jäänud silma mingid reklaamid, kus soovitatakse just laste tervisele ohtlikku toitu?

Laine Jänes

Ma ei hakkaks siin tegema reklaami analüüsi. Selle jaoks on teised inimesed, kes analüüsivad konkreetset. Ma ei ole ka toitlustusspetsialist. Nii et ausalt öeldes jään ma teile selles mõttes vastuse võlgu, kas nüüd ja praegu midagi sellist näidatakse. Ma usun, et kui see seadus jõustub, siis on olemas eksperdid, kes annavad hinnangu. See ei ole kindlasti poliitiline vaidlus.

Aseesimees Jüri Ratas

Igor Gräzin, palun!

Igor Gräzin

Viimasel ajal oleme täheldanud, eriti rahvusvahelise reklaami osatähtsus on katastroofiliselt suurenenud. See

on eeskätt seotud meie n-ö sundkäikudega maailmameistrivõistluste, olümpiamängude ja muude asjade ülekandmisel. Milline on teie seisukoht, ütleme, vaadates erakanalite osa: kas selliste madala, kolmanda sordi programmide edastamine, igasugused kõrgus-, kaugushüpped ja tritsutamised ja palli tagaajamised jne, on nii palju väärt, et risustada Eesti televisiooni programmi küllaltki halvakvaliteediliste kaupade reklaamiga, mis me EBU kaudu endale kaela saame?

Laine Jänes

Ma palun täpsustada. Kas küsimus oli, et kas tohib edastada mitmesuguseid spordisaateid, või see, kas nende vahel tohib näidata teatud reklaami? Ma ei saanud praegu päris täpselt aru.

Aseesimees Jüri Ratas

Ma palun anda mikrofon tagasi ametikaaslastele Igor Gräzinile, et küsimus selgelt ja täpselt välja öelda!

Igor Gräzin

Küsimus on selline. Niipea, kui me kanname üle spordivõistlusi, mis üheksal juhul kümnest on viletsad, on meil reklaam sees. Kas on vaja spordiülekandeid teha, ja juhul kui me neid teeme, kas siis reklaam, mis sinna otsa tuleb, on kohustuslik?

Laine Jänes

Kui me räägime eratelekanalitest ja reklaami paigutusest, siis see on ju reklaami paigutajate enda otsus, mis aegadel ja mis saadete juures nad soovivad seda näidata. Ma arvan, et see ei ole küll koht, kus peaks hakkama poliitiliselt turgu reguleerima. Seda reguleerivad ikkagi ettevõtjad ise.

Aseesimees Jüri Ratas

Helle Kalda, palun!

Helle Kalda

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Suur aitäh teile väga põhjaliku ettekande eest! Minu küsimus on reklaami vallast. Ütlesite, et varsti tuleb määrus või täpsustus just reklaami osas. Väga palju on räägitud alkoholireklaami keelustamisest või piiramisest. Kuidas teie sellesse suhtute? Opositsioon on teinud muuda-

tusettepanekuid, ma ise olen teinud ettepaneku viia reklaam hilisemale ajale. Kas selles osas tuleb muudatusi?

Laine Jänes

Mina usun, et praegu me lähtume sellest, mis ülevõetavas Euroopa Liidu direktiivis olemas on. See on diskussiooni koht, asi ei ole selles, mis on konkreetselt minu maitse või eelistus. Mina ise ei ole sellest üleüldse eriti huvitatud, aga see oleneb ikkagi sellest, kuidas saalis konsensus leitakse. Nii et siin ma jään kindlasti n-ö tagasihoidlikule seisukohale.

Aseesimees Jüri Ratas

Silver Meikar, palun!

Silver Meikar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Jään selle § 13 juurde. Mu eelmine väide oli kindlasti meelega natuke radikaalne. Aga küsin nüüd täiesti konkreetselt. Tallinna keskkanalil – 14 või mis ta number ka ei ole – on pidevalt saateid, mis tutvustavad, ütleme, üht poliitilist liikumist või selle seisukohti. Kas selle seaduse kehtima hakkamisel võiks siis mingi teine poliitiline erakond valimiste eel rahulikult öelda, et nii, teil on saatekavas iga päev A, B, C saated, me tahaksime nüüd ka nendes A, B, C saadetes sama palju eetriaega, mis tähendab, et põhimõtteliselt läheks pool ajast siis kellelegi teisele?

Laine Jänes

Selle seaduse jõustumisel peavad kõik telekanalid, kes levivad Eesti foruumis ükskõik missugusel viisil, lähtuma seadusest. Ja kui seaduses on see säte sees ning Riigikogu on selle samasisulisena vastu võtnud, siis tuleb sellele alluda.

Aseesimees Jüri Ratas

Helle Kalda, palun!

Helle Kalda

Aitäh, hea juhataja! Ma siiski jätkan samal teemal. Siin oli diskussioon sel teemal, et kui keegi ütleb televisioonis teisele midagi inetult või on midagi, mis on kahjulik. Minu arust on alkoholi puhul asi juba kindlaks tehtud. Euroopa direktiivid ei täpsusta, kas me peaksime alustama kell 10 või 12. On riike, kus reklaami

näitamist alustatakse alles kell 12 õhtul. Te olete selle eelnõu puhul praegu valitsuse esindaja. Mis on siis halvem, kas see, kui üks ütleb, et teine on loll, või on see alkohol, mis praeguses situatsioonis on ühiskonnale väga halb? Missugune on ikkagi valitsuse seisukoht alkoholireklaami suhtes?

Laine Jänes

Praegune seadus alkoholireklaami kellaega ei sätesta. Ma arvan, et see on reklaamiseaduse teema, mitte ringhäälinguseaduse teema. Nii et palun arutage seda siis Riigikogus või Riigikogu liikmete osavõtul, kuidas täpselt ja mis kellaajal peaks Eestis seda reklaami edastama. Käesolev seadus seda teemat eraldi ei käsitle.

Aseesimees Jüri Ratas

Igor Gräzin, teine küsimus, palun!

Igor Gräzin

Hea juhataja! Kallis kolleeg! Nagu sa tead, kerkis kuu aega tagasi üles väga palju küsimusi seoses ajakirjanduse eetikaga, ja siis selgus, et elektrooniline meedia on ainus, kes sätestab ajakirjanduse eetika selle sõna otseses mõttes. Tähendab, ajalehed kirjutavad, mida sülg suhu toob, aga raadios ja televisioonis, rahvusringhäälingus tuleb enne natuke ka mõelda – see on see põhierinevus. Kas seoses sellega ei oleks kasulikum täpsustada selle seaduse pealkirja, et meil jääks avalik tee ka kirjutava meedia jaoks? Paragrahvis 1 on nimetatud raadiot ja telet jne, paneme siia juurde ka interneti ning see on siis selle meedia seadus. Et pärast oleks meil siis mingi trükivabaduse või pressiseadus eraldi. Selles mõttes on pealkiri laiem kui sisu, mis jätab ajalehed välja.

Laine Jänes

Ausalt öeldes, üks seda teemat võib arutada. Ma arvan, et see on saali ja fraktsioonide omavahelise arutamise küsimus. Praeguse seisuga ei ole meediateenuste seaduses, mis on Euroopa Liidu direktiivi nõuete ülevõtmine, seda käsitletud. Ma isiklikult leian, et see valdkond võib siis väga laiaks minna, ja ma ei tea, kas me suudame seadusse sisse kirjutatud internetiteemat ikkagi realselt selle seadusega, nende regaalidega ohjata. Me peame kindlasti vastutama ka selle eest, et järelevalve oleks võimalik. Aga nii nagu ka kolleeg Hannes Astok

tõstatas teema, on väga keeruline ohjata seda, mis levib internetis. See on tõesti keeruline olukord. See peaks olema siis juba politsei teema, avaliku sõna nõukogu teema jne. Üldiselt me eeldame, et me peame eetikast lugu.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud minister! Ma palun teie tõlgendust sellele paragrahvile, mis räägib poliitilisest tasakaalustatusest aktiivse valimisperioodi ajal. Toome kaks näidet. Üks näide on see, et aktiivse valimiskampaania ajal toimub tiptasemel suusavõistlus, kus Eesti sportlane saab kõrge tulemuse ja üks tore minister annab rahvusringhäälingu uudiste kaudu teada, et valitsus on määranud sportlasele rahalise preemia. Kas see tähendab, et ülejäänud viis Riigikogus esindatud erakonda võivad järgmisel päeval nõuda, et nad tahaksid ka sportlase kohta "Aktuaalses kaameras" häid sõnu öelda? Või negatiivne juhtum, et mõni mitte nii tore minister on sattunud hullu skandaali ja talle on avaldatud umbusaldust. Kas see tähendab, et kui rahvusringhäälingu uudised seda umbusaldust kajastavad, siis on kõigil ülejäänud viiel erakonnal, kes on Riigikogus esindatud, õigus nõuda oma minutit ja öelda, mida nad sellest ministrist ja tema pahateost arvavad? Kas ma saan õigesti aru või teie saate tasakaalustatusest teisiti aru?

Laine Jänes

Aitäh! Mina saan sellest aru selliselt, et kui valimisperioodil on valimisdebatid ja esinemised seoses oma programmiliste eesmärkide tutvustamisega, siis nende osas peaks kandidaatidel ja erakondadel, kes valimisvõitluses osalevad, olema võrdsed võimalused. Mina saan sellest asjast niimoodi aru.

Aseesimees Jüri Ratas

Raivo Järvi, palun!

Raivo Järvi

Suur tänu! Hea minister! Küsisin minu taga istuvalt ringhäälingunõukogu liikmelt, kas minu küsimus on relevantne, ja ta ütles, et enam-vähem on, aga Kadri Must andis vihje, et tõepoolest on. Minu teada tõstatas Keskerakond

sellesama tasakaalustatuse küsimuse mitte seoses valimisperioodiga, vaid justkui kurtes, et teatud erakondadele antakse rohkem kui teistele võimalusi eetris olla. Ehk kui ajakirjanik isegi leiab, et keegi on huvitav ja tol hetkel aktuaalne, siis ei saa ta tingimata teda küsitleda, vaid peab mõtlema, et tal on kohustus küsitleda ka teisi. Kas säärane suure venna sündroom on ka siia sisse pakitud?

Laine Jänes

Veel kord, siin on sätestatud tasakaalustatus aktiivse valimiskampaania ajal. Tavalisel ajal küsitakse enamasti nende poliitikute käest, kes on seotud teemadega, mis parasjagu on uudistena üleval või mida parasjagu käsitletakse. Ma arvan, et siin ei maksa ka äärmustesse minna. See oleks ehk niisugune lihtne selgitus.

Aseesimees Jüri Ratas

Juhatajana teen stenogrammi huvides repliigi, et eelmise küsimuse esitaja oli Kadri Simson. Taavi Rõivas, palun!

Taavi Rõivas

Aitäh! Ka mina küsin natuke samal teemal, mille kolleeg Kadri Simson tõstatas. Kuigi Kadri Simson läks oma küsimusega väga äärmusesse, päris nii suurt võrdsust siit paragrahvist välja ei loe, tekib ka minul küsimus, kuidas saab tagada võrdse või samaväärse esinemisvõimaluse mis tahes teisele erakonnale või poliitilisele liikumisele. Näiteks kohalike valimiste puhul on ühelt poolt parlamendierakonnad, teiselt poolt valimisliit, mis on aktiivne näiteks üksnes Konguta vallas. Me oleme näinud rahvusringhäälingus päris põnevaid valimisdebate, kus huvitava loosi tulemusena sattusidki ühte valimisdebatisaatesse kaks Konguta valla valimisliitu, aga ma ei usu, et oleks võimalik tagada kõikidele poliitilistele liikumistele samaväärne võimalus. Kuidas te sellesse suhtute ja kas seda punkti ei peaks täpsustama?

Laine Jänes

Mina eeldan siiski, et hea tahe on võimaldada kõikidele võrdsed võimalused, ja see on siin seaduses väljendatud. Kuidas seda konkreetselt ellu viiakse, sõltub loomulikult nii saateid ette valmistavate ajakirjanike professionaalsusest kui ka programmi koostajatest. Sel

ajal, kui toimub aktiivne valimiskampaania ja käivad valimisdebatid, oleks õiglane võimaldada eetriaega siiski kõikidele. Kui on näiteks üks saade või tuleb teha saadete seeria, siis tuleb seda arvestada, andes ette teatud aja, mil lal ennast huviliseks registreerida. Loomulikult ei ole võimalik ju nii, et keegi astub vahetult enne saadet ukse taha ja ütleb, et ta tahaks ka oma asjast rääkida, kas ta nüüd mahub saatesse või ei mahu. See peab olema planeeritud tegevus. Ma ei ole kindlasti kõige õigem inimene siit puldist ütlema, kuidas täpselt neid programme peab koostama. Arvan, et selleks on inimesed palju aastaid õppinud. Ma lihtsalt usun, et see seadus annab võimaluse nõuda õiglasemat käitumist. Nii et see on hea tahe. Kui otsustatakse, et seda konkreetset paragrahvi tahetakse muuta, siis on ju arutelud fraktsioonide vahel kindlasti teretulnud. Aga ministeeriumi poolt vaadatuna ja Euroopa Liidu direktiivi üle võttes on siiski olnud hea tahe ja soov pakkuda kõigile võrdseid võimalusi.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud proua minister! Käesoleva seaduse täitmise ja selle seaduse alusel kehtestatud nõuete täitmise üle teostab riiklikku järelevalvet Kultuuriministeerium. Tahakski teada, hea minister, teie arvamust, kui suur peab olema Kultuuriministeeriumis meeskond, kes seda järelevalvet teostab.

Laine Jänes

Aitäh! Meil ei ole planeeritud koosseisu suurendada. Seesama meeskond, kes praegu meediaküsimustega tegeleb, jätkab seda tegevust.

Aseesimees Jüri Ratas

Taavi Rõivas, palun!

Taavi Rõivas

Aitäh! Hea minister! Veel kord ikkagi sellest §-st 13. Ma täiesti usun, et idee on siiras ja mõistlik, ning ma pean ka õigeks, et meedias on tasakaalustatud esindatus. Aga ilmselt õigusselguse huvides ma ikkagi kaaluksin selle paragrahvi lahtikirjutamist just sellest lähtu-

valt, et suured erakonnad on kohalikel valimistel oma nimekirjadega kas või 200 kohalikus omavalitsuses esindatud ja samas võib poliitilise liikumise nime alla mahtuda ka viiest sõbrast koosnev seltskond, kes kandideerib ühes väikeses omavalitsuses. Nende võrdne kohtlemine näiteks rahvusringhäälingus ei saa olla mõeldav. Kas ma olen väga valel teel?

Laine Jänes

Ma usun, et igasugused debatid parlamendis on võimalikud. Kui leitakse konsensus ja otsustatakse teha parandusettepanek, siis loomulikult Kultuuriministeerium võtab seadust järgida ja selle osas järelevalvet teostada. Teistsugust seisukohta mul siin hetkel ei ole.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli kultuurikomisjoni liikme Helmer Jõgi!

Helmer Jõgi

Auväärt istungi juhataja! Hea Riigikogu! Kultuurikomisjonis seoses selle eelnõuga küll nii elavat, sisukat ja pikka diskussiooni ei olnud kui praegu saalis. Eelnõu on tõepoolest keerulise sisuga ja tehniline dokument, nagu ka minister mainis. Kultuurikomisjon menetles nimetatud eelnõu oma istungil 12. oktoobril. Selgitusi eelnõu kohta andsid Kultuuriministeeriumi meedia- ja autoriõiguse osakonna juhataja Peeter Sookruus ning sama ministeeriumi õigusosakonna juhataja Liina Urboja.

Nagu minister ütles, kavatsetakse seaduseelnõuga üle võtta Euroopa Liidu audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi nõuded. Komisjonis esitati mitmeid täpsustavaid küsimusi. Nagu ma mainisin, laialdast diskussiooni ei toimunud, aga küsiti näiteks selliseid täpsustavaid küsimusi, kas teletekst on üks programmi osa. Teletekst ei ole muidugi programmi osa. Küsiti ka seda, mis muutub seoses uue eelnõuga siseriiklikus regulatsioonis. Nagu minister mainis, eelkõige on uuendused seotud lubade süsteemiga. Lisaks uuele lubade jaotusele on seadusesse sisse toodud tellitavate teenuste osutaja registreerimise kord. Nagu ka praegu väljastatakse vabalevis lubasid endiselt konkursi korras, sest sagedusressurss on meil siiski piiratud. Kui praeguses ringhäälingusea-

duses on lubade liigitus seotud tehnoloogiaga, siis eelnõu järgi on lubade liigitus nüüd tehnoloogiast sõltumatu. Väike diskussioon tekkis, kas on mõttekas väljastada ka regionaalseid lubasid. Väljastatakse kahte tüüpi lubasid: ühed on üleriigilised, teised on regionaalsed load. Kas on mõtet väljastada regionaalseid lubasid just nimelt levipiirkonna ulatuse kriteeriumi alusel? Kui mingis regioonis on mõni telejaam või raadiojaam levis, siis on ta ju tegelikult IPTV, sellesama interneti lairiba kaudu levis üle terve Eesti. Elioni näite pealt me näeme seda väga hästi, Elion pakub seda teenust. Mõtet on ikkagi regionaalseid lubasid väljastada, et soodustada ja toetada väiksemate tegijate tulekut turule, sest väiksematel tegijatel ja regionaalsetel programmidel on mõnevõrra madalamad nõuded näiteks programmi struktuuri osas, muusikasaadete või omatoodangu osakaalu suhtes ei ole nii kõrgendatud nõudeid.

Poliitilise tasakaalustatuse küsimus oli ka korra üleval. Tõepoolest, need küsimused, mis siin saalis kõlasid, olid ka komisjonis. Aga samas võiks siia lisada, et tegelikult on Eesti Rahvusringhäälingul päris hea kogemus ja päris hea kord, kuidas konkreetset valimiskampaania perioodil see poliitiline tasakaalustatus tagada. Need reeglid muidugi, mida rahvusringhääling valimiskampaania perioodil järgib, on kinnitanud rahvusringhäälingunõukogu, kus, lugupeetud Riigikogu, istuvad ka meie fraktsioonide esindajad.

Mõnevõrra terav küsimus oli seotud elektroonilise side seaduse §-ga 90, mille menetlemine katkes mõni aasta tagasi. Need on siis muudatused selles paragrahvis, mis on seotud ringhäälingu saadete ja programmide edastamise erinõuetega. See tööühm ja asjast huvitatud pooled, isikud on koos käinud varsti peaaegu kaks aastat, aga konsensust ei ole siiski leitud ja praegu on vabalevis kättesaadavad ainult avalik-õiguslikud telekanalid. Nii et selle korraga, mis praegu on, me saame kuidagi hakkama, aga seaduslikku regulatsiooni oleks vaja. Loodame, et ühel hetkel see tööühm ikkagi oma töö lõpetab ja me saame eelnõuga edasi minna.

Küsitati muidugi ka nägemis- ja kuulmispuudega inimeste juurdepääsu kohta audiovisuaalmeedia teenustele. Siin ei ole mingeid konkreetseid arve, protsente küll ette pandud, aga

seadusega on antud teatud sund, et selle teemaga tuleb tegelda. Audiovisuaalmeedia teenus tuleb nägemis- ja kuulmispuudega inimestele tõepoolest kättesaadavaks teha ning järkjärgult suurendada nende programmide ja saadete osakaalu, kus on viipekeel sees või heli juures jne, mis kõik on vajalik nende inimeste abistamiseks, et nad saaksid selle teenuse paremini kätte. Euroopa Komisjon muidugi kontrollib ka, kuidas audiovisuaalmeedia teenus nägemis- ja kuulmispuudega inimestele paremini kättesaadavaks muutub, nii et selle kohta on vaja pidevalt aruandeid esitada.

Eelnõu otsustati saata täiskogu päevakorda tänaseks. Komisjon teeb Riigikogu suurele saalile ettepaneku esimene lugemine lõpetada. See komisjoni otsus oli konsensuslik. Ettepanek on määrata muudatusettepanekute tähtsajaks 10. november. Ettekandjaks otsustati määrata siinkõneleja.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, teile on ka küsimusi. Hannes Astok, palun!

Hannes Astok

Aitäh, hea ettekandja! Ma vaatan seda seaduseelnõu ja siin on väga pikalt, kümnes lõigus räägitud sponsorteadetest ja tootepaigutusest – see on seitsmes lõigus. Kindlasti on väga oluline see valdkond hästi ära reguleerida. Aga autorikaitsest ja autoriõiguste kaitsest see seadus peaaegu ei räägi ja ringhäälinguseadusega võrreldes on siit kaduma läinud ka punkt, mis varem ütles, et ringhäälingujaamalt võib tegevusloa ära võtta, kui ta ei täida autorikaitse nõudeid. Praegu on see täiesti kaduma läinud.

Kas te arutasite komisjonis ka seda, kuidas selles seaduses ikkagi autorikaitse tingimustele rohkem tähelepanu pöörata? Vastasel juhul, kui autorikaitse nõudeid ei täideta, muutub programm ju piraatprogrammiks, sest autorikaitsega kaetud asjadest raadio- ja televisiooniprogrammid ju ainult koosnevadki.

Helmer Jõgi

Aitäh! Väga hea küsimus! Te pidasite praegu silmas meie ringhäälinguseaduse § 11, kus on tõepoolest see n-ö sund sees, et kui autorikaitse õigusi ei järgita, autoriõigused on kaitsmata, siis võib ringhäälinguloa ära võtta. Praeguses eelnõus seda sees ei ole. Komisjonis

me seda ei arutanud, aga ma võin vastata oma teadmiste pealt, mis loogikast eelnõu koostajad ja töörühm on lähtunud. Kui me ütleksime eelnõus eraldi, et on vaja täita autoriõiguse seadust, siis me peaksime ka ütlema, et on vaja täita reklaamiseadust, et on vaja täita maksuseadusi jne. Me arvame, et 1994. aastaga võrreldes on meie õigusruum oluliselt edasi arenenud ning autorikaitse küsimused on ju järjest teravamalt ja järjest rohkem Riigikogu päevakordades ja aruteludes olnud. See on minu teadmine, mis loogikaga autorikaitse küsimus eelnõust välja jäi. Aga selles osas olen ma puhtisiklikult teiega nõus, et siin seaduses on tõepoolest ebaproportsionaalselt palju reklaamiasju, kuigi need võiksid samamoodi olla reklaamiseadusega reguleeritud.

Aseesimees Jüri Ratas

Maret Merisaar, palun!

Maret Merisaar

Suur tänu! Seaduse §-s 54 on öeldud, et järelevalvet teostab Kultuuriministeerium. Aga samas me teame, et Euroopas teostab audiovisuaalse meedia üle järelevalvet regulaatorite süsteem ja see ei kuulu ministeeriumide koosseisu. Kas mingisugust ülesannete jaotust ka arutati? Selles seaduses ei ole isegi mingit viidet ringhäälingunõukogule kui sõltumatule regulaatorile. Kas selline järelevalve, mis on ainult Kultuuriministeeriumi käes, vastab täielikult Euroopa Liidu õigusele?

Helmer Jõgi

Aitäh! Komisjonis sõltumatu regulaatori küsimust ei arutatud, aga kui vaadata seaduseelnõu sätete vastavust Euroopa Liidu direktiividele, siis seal ei ole kusagil sellist märget, et ei vasta – kõik märged on, et vastab. Nii et usaldame eelnõu koostajaid, kes ütlevad, et eelnõu vastab Euroopa Liidu, Euroopa Liidu Nõukogu ja komisjoni direktiividele.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid ettekande ja vastuste eest! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhitivkomisjoni seisukoht on esimene lugemine lõpetada. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esi-

tamise tähtaeg s.a 10. november kell 18. Sellega on esimene lugemine lõpetatud ja 13. päevakorrapunkt käsitletud.

14. Ülevaade riigi vara kasutamisest ja säilimisest 2009. aastal

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme 14. päevakorrapunkti juurde, milleks on ülevaade riigi vara kasutamisest ja säilimisest 2009. aastal. Ettekandja on riigikontrolör Mihkel Oviir.

Head ametikaaslased! Lubage teile lühidalt tutvustada selle päevakorrapunkti menetlemise korda. Kõigepealt on riigikontrolör Mihkel Oviiri ettekanne, mis kestab kuni 30 minutit. Pärast seda on ette nähtud küsimused ettekandjale. Riigikogu liige võib esitada ettekandjale ühe suulise küsimuse. Küsimuste voo järel on läbirääkimised, mille käigus saavad sõna üksnes fraktsioonide esindajad. Ja loomulikult on kõnepulti teretulnud ka Vabariigi Valitsuse liikmed. Ka õiguskantsleril on õigus esineda sõnavõetuga.

Asume siis ettekande juurde. Palun, härra riigikontrolör, sõna on teil!

Mihkel Oviir

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Ma ei esinda täna siin puldis ei masenduses nutukoori, kellele Eesti elu tundub nagu üks pidev matus, ega ka neid, kes elavad illusioonide kütkes ja kellele kõik tundub lust ja lillepidu. Nende kahe äärmuse vahele jääb tavaline elu, päris elu, mille probleemide eitamine võib viia raskete tagajärgedeni. Riigikontrolli asi ongi aidata otsustajatel reaalselt olukorda tajuda, vaadelda riigis toimuvat ning selle arengut pisut kõrvalt, pakkuda välja täiendavat ehk teist vaatenurka, kasutamata musti või roosasid prille. See vaatenurk võib olla selline, mis nii mõnegi tekkinud illusiooni hajutab, samas tuleb teinekord Eesti elu jälgedes meelde tuletada hoopis munka kultusfilmi "Viimne reliikvia", kes ütles: "Jumal olgu kiidetud, kes lasi tõe jälle sedapidi paista!" Riigikontroll ei käsita oma öeldut kui kivisse raiutud ainutõde, kuid seda ei tohiks pidada ka suvaliseks anonüümseks kommentaariks kuskil netiavarustes. Meie hinnangute taga on rahvusvaheliselt tunnustatud analüüsi- ja auditiimetoodika. Riigikontroll vaatab teatavasti

minevikku sedavõrd, kuivõrd sellest saab õpida tuleviku tarvis. 2009. aastast on nii töö lõpetaval kui ka uuel Riigikogu koosseisul nii mõndagi õppida.

Head saalis viibijad! Riigi rahanduse hetkeolukorra ja suundumuste mõistmiseks tuleb läbi töötada hulk mahukaid dokumente: riigieelarve ja selle seletuskiri, tegevuskava ehk see, mida Vabariigi Valitsus eelarveraha abil loodab korda saata, eelarvet täpsustavad materjalid ning eelarve aluseks olev majandusprognoos. Seda materjali on vähemalt 800 lehekülge, selle struktuuri muudetakse pidevalt ja ka andmeid korrigeeritakse. Sellises olukorras on valitsuse eelispositsioon avalikkuse informeerimisel üsna kõigutamatu. Valitsuse väidete kontrollimine on äärmiselt töömahukas ka kogenud rahandusspetsialistidele. Tõenäoliselt ei suuda enamik kodanikke ja ilmselt ka Riigikogu liikmeid riigi rahanduse olukorda iseisvalt hinnata. Kinnitan, et ka Riigikontrollil pole võimalust ega jõudu, et kõike seda detailideni analüüsida, aga me suudame üldjoones põhiprobleemidele keskenduda, seda enam, et oleme hulga teemade arengut jälginud juba aastaid.

Teatavasti on välismaailm Eesti riigi rahandust imetlenud peamiselt tänu kolmele tõsiasjale: väike riigivõlg, väike eelarve puudujääk ja reserve olemasolu. See imetus on ka põhjendatud. Tõepoolest, me oleme kärpimise MM-il olnud edukad ning see näitab valitsuse ja ka Riigikogu meeolekut. Aga ma rõhutan, et riigieelarve jätkusuutlikkuse hindamisel ei räägi need kolm näitajat kogu tõe, asi on keerulisem.

Et hinnata, kui tugev ja jätkusuutlik on Eesti riigi rahandus praegu ja eriti tulevikus, peab analüüsima, milliseid tulusid riik teenib, millele oma raha kulutab ning millised on erasektori võimalused käivitada taas stabiilne majanduskasv. Valitsus rõhutab, et riigieelarve tulud on alates 1997. aastast kasvanud, need kasvasid kriisi ajal ja kasvavad ka tänavu. Võin kinnitada, et valitsus räägib tõtt, aga tihti unustatakse see fakt konteksti asetamata. Tulude kasv pole majanduse maksutulude teene. Maksutulud, mis kõnelevad riigi majanduse tegelikust tervisest ja inimeste heaolust, on hoolimata maksutõusust hoopis jõudsalt vähenenud. Kui 2008. aastal moodustasid maksutulud riigieelarvest 83%, siis 2009. aastaks oli

maksutulude osakaal kahanenud 74%-ni. Tänavu väheneb maksutulude osakaal riigieelarve kogutulul 72,8%-ni.

Tekib küsimus, mis on seda tulude taset hoidnud. Mille arvel kasv on tulnud? Tulude taset on hoidnud hüppeliselt kasvanud riigi äriühingute dividendid, suurenenud Euroopa Liidu toetused ja muud sellised allikad. Nii mõnegi riigi äriühingu kasumi suurenemine ja järjest mahukam dividendide võtmine ajal, mil eraettevõtete tulud on kahanenud, võib panna küsima, kas pole tegemist elanike varjatud maksustamise või äriühingute majandustegevuse kahjustamisega, kui arvestada nende vajadust investeerida. Ka on selge, et nende mittemaksuliste tuludega ei saa kaugemas perspektiivis sellises mahus arvestada. Nii ongi Rahandusministeerium prognoosinud, et riigieelarve tulude maht jääb perioodil 2011–2014 samaks. See tähendab, et lisaraha valdkondade arendamiseks ei tule. Jälle tekib küsimus, kas jutt enneolematult suurtest riiklikest investeringutest on siis vale. Ei ole. Ka siin räägib valitsus tõtt. Aga ka seda tõe tuleb taas vaadata kontekstis. Tuleb teadvustada, et me sõltume väga suures osas Euroopa Liidu toetustest. 2010. aastal teeb riik tervelt kaks kolmandikku oma investeringutest välisraha toel.

Majanduse konkurentsivõime toetamise seisukohalt on olulisimad majandusministeerium ning haridusministeerium, kelle valitsemisala kogu eelarvest moodustavad välistoetused tänavu vastavalt juba 50% ja 34%. Keskkonnaministeeriumi kui mahukate investeringute elluviija kulud kaetakse 2011. aastal lausa 80% ulatuses Euroopa Liidu maksumaksjate ja heitemekvoodi müügi rahaga. Euroopa Liidu toetused aga on perioodilised. Toetuste jätkumise ja suuruse peale ei saa kindel olla, eelarveperioodide vahetumise ajal tekib rahastamisse tõenäoliselt paariaastane paus. Samuti on Riigikontrolli auditid näidanud, et toetuste jagamisel läheb aur pigem reeglite järgimisele, mitte sellele, kas nendest ka püsivalt kasu on.

Ütlesin mullu ja kordan täna üha veendumalt, et euroraha kasutamise võimalus on nihestanud meie mõtteviisi ja suhtumist rahasse. Äkitselt on tekkinud kuskilt raha, mida me ise ei ole pidanud välja teenima. See on kergelt tulnud raha. Tuleks mõelda sellele, kas üht või teist kulutust tehtaks ka siis, kui see oleks meie enda maksumaksjatelt korjatud ra-

ha. Ma arvan, et paljudel juhtudel mitte. Meenutan aga, et kõike seda, mis eurorahaga püsti pandud, tuleb hakata edaspidi meie enda maksumaksjate rahaga ülal pidama. Kas meil on selleks raha?

Lugupeetud kuulajad! Kui äsja sai räägitud tuludest, siis vaatame ka, millele riik kulutab. Siingi on õige valitsuse väide, et riigieelarve kulud kasvavad. Nagu teate, võib riigieelarve kulud jagada lihtsustatult kahte lehte. Esiteks, fikseeritud kulud. Need on seadusest tulenevad ja teatud sotsiaalpaketi rahastamise kulud, riigisektori ülalpidamise kulud ja muu säärane, millel üldjuhul pole riigi majandust arendavat toimet. Teine kuluosa on riigi arenduskulud ehk uute tegevuste ja prioriteetide rahastamine.

Kui lähemalt vaadata, siis kasvavad riigi kulud just fikseeritud kulude suurenemise tõttu. Eriti rõhub eelarvet sotsiaalkulude kasv. Riigi nn vaba raha, mida saab paindlikult kasutada majanduskasvu toetuseks ja uuteks algatusteks, jääb vähemalt kuni aastani 2014 tasemele 11–12 miljardit krooni. Meenutan, et kui 2009. aastal sai riik 63,7 miljardit krooni maksumaksumu, siis sellest 63,2 miljardit läks fikseeritud kulude katmiseks. Nagu näete, läheb praeguseks kogu meie maksumu tegelikult fikseeritud kulude katmiseks, arenguraha peab järelkult tulema kuskilt mujalt. See asjaolu muudab riigieelarve tasakaalu hoidmise kaugemas perspektiivis raskemaks, kuna demograafiline areng suurendab sotsiaalkulusid. Need söövad juurde kasvava raha ära ning uute investeringute ja majanduskasvu toetamise võimalusi napib.

Mis meid kaugemas tulevikus ees ootab? Selle kohta on erinevaid stsenaariume ja ennustusi. Alles nädalapäevad tagasi avaldas rahvusvaheline reitinguagentuur Standard & Poor's hinnangu Eesti demograafilisele seisule. Sellest selgub, et tööealiste inimeste osakaal väheneb 2050. aastaks 58%-ni kogu rahvastikust. Praegu on see näitaja uuringu andmetel ligi 68%. Seetõttu suureneb meil agentuuri hinnangul vanadusega seotud kulude osa praegusest 2%-lt 13,5%-le SKT-st. See tekitab riigile märkimisväärse eelarve puudujäägi ja suure võlakoormuse. Me võime endale sisendada, et midagi sellist ei toimu. Võib-olla, elame näeme.

Head kuulajad! Rahandusministeeriumi prognoosidest nähtub, et aastatel 2010–2014

ületavad riigieelarve kulud tulusid juba 19,5 miljardi krooni võrra. Eelarve puudujääk tuleb aga kuidagi katta. Lähiaastatel on riik otsustanud reserve hoida ja võtta laenu. Sellest tulebki, et keskvalitsuse võlg suureneb. Aastal 2009 oli see 7,7 miljardit krooni, aastal 2014 on võlg Rahandusministeeriumi hinnangul 42 miljardit krooni. See tähendab, et võlg kasvab rohkem kui viis korda. Siia lisandub kohalike omavalitsuste võlg, mis kasvab prognoosi järgi 8,6 miljardilt 11,1 miljardi kroonile.

Lugupeetud Riigikogu liige Mart Laar ütles hiljuti presidendi kärajatel, et tal tuli kananahk ihule, kui ta luges Riigikontrolli aastaülevaatest, et riik kavatseb oma laenukoormust lähiaastatel viiekordistada. Minul tuli omakorda kananahk ihule tõsiasi, et Mart Laar sai sellest teada alles Riigikontrolli ülevaatest. Riigikogus on mõned isikud iseloomustanud Riigikontrolli ülevaates toodud infot sõnadega "pooltõde" ja "vildak" ning lisanud, et üldse on selles vähemalt pooled väited ümberlükatavad. Ka rahandusminister teatas seepeale, et jah, selline Riigikontrolli väide laenukoormuse olulise suurenemise kohta on eksitav ja tema sellele alla ei kirjutaks. Veelgi julgemalt väljendus rahandusministri erakonna parlamendifraktsiooni esimees, kes oma kõnes kuulutas: "Kindlasti ei paista kuskilt Riigikontrolli ennustatavat viiekordset laenukoormuse kasvu."

Peaaegu siiski nentima, et need kahtlaseks peetud andmed ei ole Riigikontrolli ennustus ega väljamõeldis. Need andmed käis välja kaks kuud tagasi rahandusminister ise oma majandusprognoosis – lk 59, tabel 22. Seda võlakoormuse hinnangut pole muudetud ka järgmise aasta riigieelarve eelnõu seletuskirjas, mis on ometi koostatud septembris ja mis tutvustab lähiaastate kõrval ka järgmiste aastate arengut. Info on lk 19 ja 20 joonistel 5 ja 6. Seal prognoositud keskvalitsuse võlakoormus 2014. aastal on 15% SKT-st, summa on siis ligi 42 miljardit.

Rahandusministeeriumi majandusprognoos on eeldatavalt tõsine dokument, mille alusel koostatakse eelarveid. Meenutan, et sellele prognoosile tugineb ka praegu menetluses olev 2011. aasta riigieelarve. Kui prognoosivõimekus on kehv ja valitsuse prognoose pole mõtet tõsiselt võtta, siis tuleks ka nii öelda ning tuua ka välja, milline osa prognoosist usaldusväärne on. Ei saa ju pidada rahuldavaks olukorda, kus

avalikkusel pole teada ühtegi pikemaajalist plaani, mida uskuda. Valitsusliikmed lihtsalt aeg-ajalt räägivad, kuidas nad asju näevad.

Ma loodan väga, et nüüd ei saa prognoosi koostanud ametnikud suunist viia prognoos vastavusse poliitiliste väljautlemistega. Rõhutan, et kui riik pole võimeline usaldusväärseid prognoose koostama, ei muutu eelarvestrateegia kunagi tõsiselt võetavaks arenguplaaniks riigiasutustele olukorras, kus raha hulk, mis on kasutada teenuste pakkumiseks, võib muutuda päevadega. Prognoosi- ja analüüsivõimeliste ametnike pealt kokkuhoidmine läheb meile kõigile lõpuks mõõtnatult kallimaks. Samamoodi teevad minu arvates karuteeneid kärped Maksu- ja Tolliametis ning muudes sellistes asutustes.

Mis puutub Eesti riigi väikesse võlakoorumusse, mille üle me uhkust tunneme – ja seda õigustatult! –, siis ei tohi jätta meenutamata, et meie erasektori võlakoormus on jällegi Euroopa Liidu uusliikmete seas suurimaid. See on võrreldes SKT-ga umbes 101% ehk 221 miljardit krooni. See on ülimalt oluline asjaolu, mis avaldab suurt mõju sisetarbimisele, millela kaugemas perspektiivis meie majanduse areng ei käivitu.

Kahanenud tulude tingimustes on ettevõtjad hädas oma laenudega, raha napib majanduskasvu toetamiseks. Juba paar aastat on ettevõtjad maksnud pankadele rohkem raha tagasi, kui nad on uusi laene saanud. Arenguks võhma ei jää ning turgude jätkuv ebakindlus ei tööta midagi roosilist. Eestis nimelt ei ole kasutatud buumiajal riiki volanud raha mitte niivõrd tööviljakuse ja ekspordivõimekuse tõstmiseks, kuivõrd kinnisvara vallas ja ehitusäris. Need aga pole suure lisandväärtusega ekspordiharud. Taani, Saksamaa ja Rootsi erasektori suur laenukoormus ei ole neile ilmselt probleem, sest nende tootlikkus ja sissetulekud on Eesti omadest väga palju suuremad. Minu soov ei ole väsitada Eesti ühiskonda ebameeldivate probleemidega, aga nende lahendamiseks peab neid tunnistama.

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Ma ei hakka siin arutama selle üle, kes ja millal majanduskriisi tekke maha magas. See ei aitaks meid väga palju edasi. Meil oli majanduses ennegi probleeme – juba ammu enne seda, kui usaldus rahvusvahelistel finantsturgudel kaduma hakkas. See väljendus kesises oskuses ja stiimulis

toota midagi sellist, mis ka kehval ajal leiva ja leivakõrvase lauale tooks.

Küsimus on: kas riik oleks saanud majanduse struktuuri kuidagi mõjutada või kas ta teeb seda praegu? Arvan, et riigil on vaja kasutada läbimõeldult kõiki enda käsutuses olevaid hoo- bi, et toetada majanduse konkurentsivõimet. Raha teeniv majandus on riigi toimimise eeldus ja seetõttu on oluline riikide suutlikkus oma ettevõtete konkurentsivõime arengut paremini toetada. See võib tähendada finantstuge, aga ka maksupoliitilisi meetmeid, läbirääkimisi Euroopa Liiduga nõuete ülevõtmisel ja riigiabi kasutamisel, vähe koormavat, kuid täpset õiguskeskkonda, tarka hariduspoliitikat ja muud. Kõiki neid meetmeid peab analüüsima eri ettevõtjate probleemide aspektist, sest majandussektori arengu takistused on erinevad. Kinnitan, et kõigil pole vaja raha, mõnel on pidev kvalifitseeritud tööjõu puudus, mõnda segab mõni üksik regulatsioon.

Käesoleval aastal lõppenud auditis leidis Riigikontroll, et riigil pole sellist ettevõtluspoliitikat, mis hõlmaks eespool mainitud komponente tervikuna. Selle auditi tõttu on meile ette heidetud, nagu oleksime ettevõtluspoliitika ühe komponendi, ettevõtlustoetuste põhjal väitnud, et Eestis polegi ettevõtluspoliitikat. Midagi sellist me ei ole väitnud, ei maksa seda meile külge kleepida. Jutt on täiskomplekssest, eri elemente koostoides arvestavast süsteemist. Riik saab areneda, kui tulud suurenevad, ja uut tulu saab anda ainult reaalne majandus. Ettevõtjatele tuleb luua tulu tootmist ja nende arengut maksimaalselt soodustav keskkond.

Mul on raske uskuda jutte kiirest kosumisest, kui inimeste ostujõud praeguse ja võib-olla suurenevagi inflatsioonitempo juures järgmised neli aastat ei kasva. Ka töötus püsib lähiajal suur. Ma ei näe erilisi muutusi majandusstruktuuris, kui prognooside kohaselt on ka aastal 2014 Eesti inimeste töö väärt vaid kaks kolmandikku Euroopa Liidu keskmisest. See on majandusministeeriumi prognoos!

Head kuulajad! Isegi kui kriisi mittetunnistamine tegi hilisema kulude kärpimise veelgi pingelisemaks, ei saa salata, et 2009. aasta sedavõrd väike eelarve puudujääk oli Euroopas ainulaadne. Riigi juhtidel jätkus otsustavust euro poole püüelda ja inimestel kannatust neid otsuseid taluda. Aga kas me teame, mis on pingutuste hind?

Vaadake, valitsusele ei anta maksumaksja raha niisama, vähemalt teoreetiliselt on see asi nii. Iga aasta alguses kinnitab Vabariigi Valitsus tegevuskava, kus kõik ministrid näitavad, mida nad eelarveraha eest korda plaanivad saata. Aasta lõppedes peavad ministrid aru andma, kuidas läks. Tegelikult muudetakse aasta jooksul tegevuskava tihti ja selgitusteta ning aruandes ei räägita kinnitatud eesmärkidest. Siinkohal väike näide. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium korrigeeris selgitusteta tööjõu tootlikkuse eeldatava määra 68%-lt vahetult enne aasta lõppu 60%-le ja tõdes paar kuud hiljem aruandes, et eesmärk on kenasti saavutatud. Tootlikkus oli 60,3% ehk 0,3% isegi ületatud.

Ma räägin teile taas valitsuse tegevusaruande kvaliteedist ja seotusest rahaga, sest see on väga tõsine asi. Valitsus peab oma tegevuse mõjusid hindama. Ei tohi lasta tekkida olukorda, kus eesmärgid unustatakse või need näiliselt alati saavutatakse. Loomulikult ei tohiks tekitada kunstlikke tegevuse kriteeriume, mida kangelaslikult saavutada. Mõõta saab ainult teatud asju. Samuti vajame nii seaduste kui ka tegevuskavade eel- ja järelanalüüsi. Ma palun teid, nõudke valitsuselt sisukat ja selgitustega tegevusaruannet! Siis saaksime selgust, kuidas on riigieelarve 10 miljardi krooni suurune kokkuhoid mõjutanud riigi toimimist ja inimesi.

Lugupeetud kuulajad! Riigikontrolli pakutav info ei saa Riigikogus kellelegi tulla üllatusena, sest me edastame kõik oma aruanded parlamendile, kus riigieelarve kontrolli komisjon ja teised peaksid neid põhjalikult arutama. Aruanded on kõigile kättesaadavad ka meie kodulehel.

Kuigi meie Riigikogu on Eesti iseseisvuse taastamise järel koos istunud juba 18 aastat, tunnetan ma, et Riigikontrolli olemus ja suhe parlamendiga on jäänud paljudele riigikogulastele hämaraks. Ma tajun ikka veel, et nii mõnigi parlamendiliige vaatab mulle etteheitvalt otsa, arvates, et Riigikontroll peaks ühe või teise asja korda ajama. See on sügav eksitus! Riigikontroll on küll sõltumatu analüüsija ja infokoguja, kes töötab teie ja laiemalt riigi ning maksumaksjate heaks, kuid teie kui maksumaksjate valitud esindajate töö on selle info pinnalt edasi tegutseda. Muidugi on lugupeetud rahvaesindajatel õigus ka üldse mitte mi-

dagi ette võtta – see on teie õigus. Aga see on ka teie vastutus riigi ja maksumaksjate ees.

Riigikontroll on üks parlamendi infokanaleid. Oleme püüdnud seda rolli täita juba ligi kaks aastakümnet. Nii minu eelkäijad kui ka ma ise oleme saanud Riigikontrolli tööle nii eri valitsustelt kui ka parlamendikoosseisude liikmetelt siirast tunnustust ja asjalikku kriitikat. Oleme selle eest väga tänulikud! Konstruktivne tagasiside kaalub minu jaoks sada korda üles need juhtumid, kus mõni poliitik teatab, et tal läheb Riigikontrolli aruande peale süda pahaks või et see kõik on üks solgiga ülevalamine.

Siiski ei saa ma jätta mainimata teatud mureid. Pean nentima, et ma pole ametis olnud seitsme aasta jooksul varem kohanud täitevõimu sedavõrd tõrjuvat hoiakut kui praegu, ükskõik, millise probleemi Riigikontroll ka pole välja toonud. Mitmesuguste auditite järeldused on järjest kuulutatud kasutamiskõlbmatuks, ja seda sisuliste selgitusteta. Mitu ametnikku on meile usalduslikult tunnistanud, et kui nad on pidanud Riigikontrolli auditi kohta vastuse koostama, siis on neile antud selge poliitiline suunis: kõik tagasi lükata, millegagi ei tohi nõus olla.

Ma ei arva siiski, et see kõik tuleneb mingist ekstra Riigikontrolli vastu hautavast kurjast või tõmbusrohkest valimiseelsest ajast. Mulle tundub, et see on lihtsalt ühiskonna ja poliitika laiemate trendide peegeldus asutusel, mida ma kõige lähemalt näen. Olen kurb, et ühiskonnas ja poliitikaringkondades on üha enam tunda sättimust tõrjuda alateadlikult ükskõik millised mõtteavaldused, mis ei lähe kokku teatud dogmadega, olgu need siis ühiskondlikud, parteipoliitilised või mis iganes. Kui julged öelda midagi, mis ei lähe kokku partei loosungi või analüüsioskuseta inimeste arusaamadega, võidakse küsida: kas sulle ei meeldi siis Eesti Vabariik? Jah, see on kahjuks üsna tavaline diskussioonitase!

On äärmiselt kahetsusväärne, et üha enam kohtame suhtumist, kus nähvatakse, et see või teine asi ei vääri arutamistki. Kärts katki ja mürts prügikasti! Ma arvan, et see on tupiktee. Eesti ühiskond ei tohi lähtuda oma tuleviku arengu aruteludes mõttepuuslikest või parteipoliitilistest dogmadest. Ideid tuleb analüüsida ja nende üle otsustada, lähtudes kõige kõrgemast ratsionaalsest mõjuanalüüsist ja oma võima-

lustest. Suhtumine, et seda või teist asja me ei kavatses küll arutada, ei vii edasi. Meil tuleks rahulikult, ilma hüsteeriata, arutada hariduse, meditsiini, maksude, sissereännu, sotsiaalhoolekande, riikluse korralduse ja paljude teiste küsimuste üle. Me peame olema vabad vanade jäikade seisukohtade taagast ja laskma mõtte vabaks. Ning alati tuleb ka arutamises ühel hetkel piir tõmmata ja otsus ära teha, mitte jääda lõpmatu jututoa lõksu heietama. Just tegetsemisjulguse taga toppavad praegu Eesti arenguks hädavajalikud reformid. Sellest võite lugeda meie ülevaatest, mis kaks nädalat tagasi sai laiali jagatud. Sealtsamast leiate ka info kohalike omavalitsuste olukorra kohta.

Lõpetuseks pean märkima, et kuigi meie ootused Eesti riigi ja ühiskonna arengule on olnud kõvasti kõrgemad, kui see tegelikus elus on välja tulnud, on meil siiski põhjust rahul olla. Peaminister nentis siin hiljuti, et võrreldes oma saatusekaaslastega on Eestil kahtlemata kõige paremini läinud. Ja ma võin kinnitada, et see ei ole peaministri illusioon – see on tõde. Kuid ainuüksi see teadmine meid enam edasi ei vii. Ja ei vii edasi ka mõtteviis, et kõikides hädades on süüdi riik. Igaüks peaks ka ise vastutustundlik olema. Eesti riigi suutlikkuse suhtes tuleb olla realistlik.

Soovin meile kõigile rohkem asjalikkust ja tervet mõistust, ning seda Eesti edu nimel! Teid ootavad kohtumised valijatega. Ma tänan teid lõpetavat Riigikogu koosseisu koostöö eest! Aitäh teile!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja, ma tänan teid! Teile on rohkesti küsimusi. Taavi Rõivas, palun!

Taavi Rõivas

Austatud riigikontrolör! Kui ma selle kirjaliku aruande osas olin kriitiline, sest minu maitse jaoks oli see liiga loosunglik ja võib-olla liiga karikatuuridega võrtsitatud, siis see tänane ettekanne oli minu meelest suurepärase. Sellist kriitikat, nagu te praegu tegite, on vägagi võimalik arvestada. Täna te puudutasite ka väga korrektselt väidet, mis kirjalikust aruandest on juba oma elu elama läinud – mõtlen väidet, et prognoosi järgi võib keskvalitsuse võlakoores viiekordistuda. Osa kolleege, kes tausta ei tea, ei tea ka seda, et too prognoos tähendab seda, mis juhtuks, kui me midagi ei

teeks. Kas te olete minuga nõus, et kui valitsus sihikindlalt ka koos järgmise Riigikogu koosseisuga võtab tuleva aasta riigieelarve abil ette konkreetseid samme, mis vähendavad defitsiiti ja hoiavad kulusid kokku, siis tegelikkus võib osutuda hoopis teiseks kui see, mida prognoositakse?

Mihkel Oviir

Siin oli tegelikult kaks küsimust. Üks, mis puudutas meie ülevaadet riigi vara kasutamisest ja säilimisest 2009. aastal – et sellesse on sisse pandud igasuguseid karikatuure jne. Probleem on selles, et Riigikontrolli kliendid on nii Riigikogu kui ka avalikkus. Ei ole mõtet koostada niisuguseid ülevaateid ja aruandeid, kui avalikkus neid ei loe, kui neis ei ole midagi, mis rahva tähelepanu köidaks. Sellepärast on need asjad siia sisse pandud. Teine küsimus puudutas seda, et me lähtume prognoosidest. Elu on väga dünaamiline, majanduse areng on dünaamiline. Pool aastat tagasi tehtud prognoos võib olla mõne aja pärast vananenud ja tekivad absoluutselt uued prognoosid. Me peame tõele silma vaatama. Loomulikult oleks meil võimalik ja vajalik hakata neid küsimusi lahendama, mis meie arvates on praegu kõige olulisemad. Tähtsaim on see, et Eesti majandusedu tagab eelkõige majanduse enda areng. Seda ei taga ühekordsed toetused, mida me saame praegu kas Euroopa Liidust või kuskilt mujalt ja mis ühel momendil ära lõpevad. Me peame ise hakkama endale tootma vahendeid, et me saaksime arendada nii sotsiaalsfääri kui ka majanduskeskkonda.

Aseesimees Jüri Ratas

Helle Kalda, palun!

Helle Kalda

Suur aitäh väga sisuka ettekande eest nii teile kui ka Riigikontrolli töötajatele, kes selle ette valmistasid! Minu küsimus on struktuurifondide raha kasutamisest hariduse vallas. Te ütlesite, et 34% struktuurifondide rahast, mis on väga suur summa, eraldatakse haridusele. Samal ajal selgub Riigikontrolli aktist väga kurioosne fakt – see oli küll ka enne teada –, et meie kõrgkoolilõpetajatest 33% ei leia töökohata. Ja mitte sellepärast, et meil ei ole tööd, vaid nende kvalifikatsioon ei vasta vajadustele hoolimata kõigist täiskasvanute koolitustest, mis

on struktuurifondide raha eest Eestis saadud. Kas sellest võib järeldada, et valitsusel või õigemini majandusministeeriumil ja ka haridusministeeriumil puudub asjaomane haridus- ja tööhõiveprogramm?

Mihkel Oviir

Ma vastaksin nii, et selle teadmiseks ei ole vaja lugeda Riigikontrolli auditit ühel või teisel teemal. Kui te teete lahti ajalehe, vaatate televiisorit, kuulate raadiot, siis mis on praegu põhiline ettevõtjate probleem? See on kvalifitseeritud kaadri puudumine. Järelikult ei kulu- tata vahendeid, mis lähevad kvalifikatsiooni tõstmiseks, inimeste koolituse kaudu selle niši huvides, kus seda kõige rohkem vaja oleks. Mulle tundub kurioosne olukord, kus ei ole võimalik leida kvalifitseeritud keevitajaid – selle üle kaevatakse sageli. Järelikult ei toimi turu tegelik vajadus ühelt poolt ja õppeasutuste võimalus teatud kaadrit välja anda teiselt poolt sünkroonis.

Mis puutub kõrgharidusse, siis see on paari viimase aastakümne jooksul nagu paigast ära läinud. Me oleme ette valmistanud väga palju inimesi, keda ühel momendil enam vaja ei ole – olgu need juristid, kelle esindaja minagi siin olen, olgu need kõikvõimalikud avalikud haldajad. Kõik säärased pehmed erialad. Nüüd aga otsitakse insenere, kvalifitseeritud insenere. Teate, kui raske on tööle saada kvalifitseeritud insenere! See on tegeliku elu probleem. Kõik kõrgkoolid ja muud õppeasutused püüavad seda asja ümber mõtestada. Kõik räägivad akadeemilise kõrghariduse taseme tõstmisest. Sellest on korduvalt rääkinud ka Tartu Ülikooli rektor – kuni selleni välja, kuidas paremini siduda tegelikku elu ja spetsialistide ettevalmistamist ning kuidas ikkagi tuleks kõrgharidust rahastada.

Aseesimees Jüri Ratas

Rein Ratas, palun!

Rein Ratas

Auväärt oma tööd usinasti jätkav riigikontrollör! Täna teid asjakohase materjali selge esituse eest! Oma aruandes te annate tugeva aktsendi loodusvarade kasutuse strateegiale ja keskkonnakaitsele üldse, mis on iseendast väga kiiduväärt lähenemine asjale. Miks te aga seekord väga põgusalt käsitlete riigi maavara-

de, eeskätt ehitusmaavarade kasutamise aktuaalset ja keskpikka korraldamist omaniku, see on riigi poolt, alates üldgeoloogilisest uuringust kuni kaevandamisloa väljaandmiseni parima pakkumise tulemusena? Olen rääkinud.

Mihkel Oviir

Lugupeetud Rein Ratas! Mulle tuleb meelde, et me sellel teemal rääkisime aasta tagasi. Aasta tagasi te ütlesite, et meil oli audit ja ülevaates sai käsitletud ka ehitusmaavarade kaevandamise riiklikku korraldamist, ning leidsite, et see asi ei ole suutlik, ja küsisite, mis on sellest saanud. Mina vastasin, et sellest me võiksime rääkida järgmisel aastal. Ja nüüd see järgmine aasta ongi käes.

Ma pean ütleva, et selles vallas on progressi märgata. Keskkonnaministeerium on kinnitanud majasisese maapõue kasutamise kaitse aluseid puudutava dokumendi, kus on muu hulgas kirjas, et riigi omandis oleva maavara kaevandamise loa taotlused rahuldatakse reeglina enampakkumise tulemusena, kuigi ka erandid on ette nähtud. Usun, et Keskkonnaministeerium tuleb peatselt Riigikogu ette maapõueseaduse muudatustega. Meie auditite ettepanekud ei ole üldjuhul nii lühikese reageerimisajaga. Konkreetne ettepanek tuleb läbi mõelda, läbi seedida, alles pärast seda jõuab see konkreetseesse akti.

Aga ma tahan veel üht asja öelda. Avalikkus on meie paljude auditite suhtes väga kriitiline olnud – öeldakse, et Riigikontrolli auditid ei ole pädevad jne. Samas võiksin näiteks tuua väga palju juhtumeid, kus pärast Riigikontrolli auditit, mis poliitiliselt on tagasi lükatud ja öeldud, et me ei lähe seda teed, on ikkagi hakatud ette valmistama nende ettepanekute realiseerimist, mis riigikontrollör on teinud. Nii et siin tuleb jälgida mõlemat poolt. Valimiseelne periood vajutab küll kõigele oma pitseri.

Aseesimees Jüri Ratas

Mark Soosaar, palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud Mihkel Oviir! Kui riigikontrollör silitaks valitsust pärikarva ja kiidaks omavalitsusi ohjeldamatult ning vaataks läbi roosade prillide meie, riigikogulaste poole, siis ta teeks oma tööd väga halvasti. Mind kui kultuuri- ja loodusinimest teeb väga mureli-

kuks olukord meie kultuuripärandi ja looduspärandiga. Vahel tundub, et riik on võtnud väga tõsiselt põhiseaduse preambulit, kus on öeldud, et vankumatus usus oleme loonud riigi, kes tagab eesti kultuuri ja keele lõpmatu säilimise. Tõenäoliselt käib see riigile siiski üle jõu. Näiteks kas või teie 2007. aasta audit ütleb, et iga neljas arhitektuurimälestis on avariiohtlikus olukorras. Võib-olla osa neist ei olegi enam maamunal olemas. Milles on häda ja kuidas sellest hädast välja tulla? Kas äkki riik ja ka seadusandja kaasavad rahvast liiga vähe kultuuriväärtuste ja looduspärandi kaitsmisse ja hoidmisse?

Mihkel Oviir

Me oleme kunagi sellel teemal vestelnud. Arvan endiselt, et siin on mitu probleemi. Üks on inimeste üldise kultuuri probleem, suhtumine niisugustesse objektidesse, nende hoidmine. Teiseks, riigi suur probleem on see, et renoveerimine maksab palju. Väga tihti on lood nii, et kunagi jäid objektid õigel ajal erastamata ja nüüd need lagunevad edasi. Meie aga lajutame käsi, sest nüüd on taastamine mitu korda raskem. Ma ei ole valitsuses eriti näinud kultuurivaenulikku suhtumist. Lihtsalt kultuur võib paljude muude prioriteetide kõrval vaeslapse ossa jääda, seda enam, et kõrgkultuur on väga kallis, tiptasemel restaureerimine objektidel on väga kallis ja enamasti on see ju ühiskonna kanda. Need prioriteedid tuleb paika seada.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaan Õunapuu, palun!

Jaan Õunapuu

Lugupeetud riigikontrolör! Aitäh teile väga analüüsiva ja mõtlema paneva ettekande eest! Teie väide täitevvõimu tõrjuva hoiaku kohta sai ka kinnitust rahanduskomisjoni ja riigieelarve kontrolli komisjoni ühisistungil, kus mulle jäi küll vahepeal mulje, et teie institutsioonile tahetakse täiesti üheselt umbusaldust avaldada ja teie tehtud tööd mitte millekski pidada. Aga minu küsimus tuleneb Siseministeriumi ja politsei ameti trahvinõuetest. Nagu siit raamatust võib lugeda, 2009. aastal oli trahvinõudeid üleval ligi 700 miljonit krooni, millest ebatõenäolisi laekumisi 547 miljonit. Ja see summa on kasvanud: tänavu aasta augustis oli see juba 706 miljonit. Riik naeruvääristab en-

nast! Seadused pole täitmiseks, inimene maksab, kui tahab, ja jätab maksmata, kui tahab. Mis saab?

Mihkel Oviir

Siin kõlasid mitu väidet ja üks küsimus. Eks palju olene sellest, kui tundlikud me kriitika suhtes oleme. Väga paljud meist ei taha kriitikat tolereerida, see tekitab meis rohkem stressi. Ma ei ole aga ei valitsuses ega mujal otseselt tajunud seda, et riigikontrolörile tahetakse kätte näidata. Ega mulle ei olegi niisama lihtne kohta kätte näidata, seda enam, et mul ei ole mingisuguseid muid ambitsioone peale selle, et asi oleks selge.

Mis puutub trahvidesse, siis see on selge – me räägime ju ligi miljardist kroonist – ametkondlik saamatus. Üks küsimus on, kes peaks nende trahvinõuetega rohkem tegelema. Nende sissenõudmise osas on paraku hulganisti juriidilisi probleeme. Me tegeleme iga aasta nende trahvinõuetega, sest see on ju tegelikult üks rahaallikas. Me ütleme, et näete, riigil ripub üleval ligi miljard, aga kogu seda raha ei ole võimalik kätte saada. Aga siin on ka teil võimalus. Kutsuge osapooled siia kokku ja arutage ning analüüsige, kus kohas see takistus on.

Sellel aastal me hakkame samuti auditeerima. Aasta pärast te saate jälle informatsiooni, milline olukord on. Asi on selles, et mina ei saa minna ettekirjutusi tegema. Riigikontrollil kui kõrgemal kontrolliasutusel puudub see mandaat, et ta läheb ja teeb kellelegi ettekirjutuse. Ei ole mõeldav midagi niisugust teha! Mina kannan olukorrast teile ette. Teie võite teha kõiksuguseid asju. Teie pädevus ei ole selles mõttes piiratud.

Kui teil on vaja mingit lisainformatsiooni, siis Riigikontroll on võimeline seda teile andma. Lepime kokku, mille vastu te huvi tunnete, me oleme valmis auditeerima, oma auditiga toetama teie ühte või teist mõtet ja ideed. Ma olen alati valmis kõige konstruktiivsemaks koostööks. Loomulikult tuleb arvestada, kui palju meil inimesi on. Meil on soove, mis Riigikogust tulevad, mõnikord 50–70: tuleks seda ja seda uurida. Kõike uurida kahjuks ei ole võimalik. Kutsun teid üles mõistlikule ja racionaalsele koostööle – ma ei ole selles mõttes kunagi pidanud Riigikogus pettuma.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kotkas, palun!

Kalev Kotkas

Austatud riigikontrolör! Teie ülevaate punkt 284 räägib avaliku teenuse kättesaadavusest ja regionaalministri pehmelt öeldes tagasihoidlikust rollist selle tagamisel. Kas teemaga tegeldes torkas teile ka silma üks markantne näide, mis puudutab Hiiu maakonda? Nimelt on Hiiu-maa jaoks regioonikeskuseks Pärnu. Otsebus-siliin Kärddla–Pärnu puudub, puudub isegi bus-siliin otse Haapsalust Pärnu. Hiidlased saavad üks kord nädalas, ainult reedeti kasutada bussi, mis sõidab Haapsalust Pärnusse läbi Vigala. Kohalolekuaeg on kolm tundi, reisi pikkus 16 tundi ja pileti maksumus umbes 400 krooni. Kas te teate Eestis veel mõnda maakonda, kus avaliku teenuse kasutamine on nii aeganõudev ja kallis?

Mihkel Oviir

Minu arvates on avaliku teenuse kättesaamisega tõsiseid probleeme. Kõik need on üks-teisega seotud. Me räägime praegu, kuidas oleks võimalik Eestit mingil määral reformida, mida teha omavalitsustega, mida teha maavalitsustega, millised on tõmbekeskused ja millised on piirid. Kõik on nagu äraootaval positsioonil, mis ikkagi saab paljuräägitud haldusreformist ja paljuräägitud riigireformist. Eks siis otsustame need asjad ära. Väga palju asju on meil lihtsalt aastate jooksul ise välja kujunenud, sest pole olnud võimalik reformide lõpu ära oodata. Nagu te teate, tugineb kohtusüsteem ühe territoriaalse jaotuse põhimõtetele, politsei teistsuguse territoriaalse jaotuse põhimõtetele, tõmbekeskused pandi paika oma loogika järgi. Paljus on lähtunud sellest, et lõplik korraldamine toimub hiljem.

Küsimuse teine pool on avaliku teenuse kättesaamine interneti kaudu, kasutades kõiki tänapäevaseid tehnilisi võimalusi. Me praegu seda auditeerime ja ma mõne aja pärast saan teile ette kanda, millised probleemid tulenevad meie arvates selle nn e-harta täitmisest, millest ma teile rääkisin kaks aastat tagasi. Asja sisu ei ole mitte lairibad ja bitid ja baidid, mis jooksevad kiiresti või vähem kiiresti. Probleem on selles, milliseid avalikke teenuseid oleks inimesel võimalik kätte saada ilma toast välja minemata ja näiteks sinna Pärnusse sõitmata.

Teatud teenuste puhul on vaja seda siiski teha ja vaieldamatult on teinekord vaja kohale sõita.

Eks siin ole veel terve rida muid probleeme. Avalik teenus on üks asi, meditsiiniabi kättesaadavus teine asi, koolid kolmas asi jne. Ma lugesin teile ette, mis probleemid tuleks kiiresti ära lahendada. Kõiki kahtlemata teie lahendada ei jõua, aga järgmine Riigikogu kindlasti võtab härjal sarvist kinni.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Lugupeetud riigikontrolör! Minu küsimus puudutab teie asutuses praegu pooleli olevat mobilisatsioonivaru käsitlevat auditit. Nimelt pidite paar nädalat tagasi astuma niisuguse täiesti erakordse sammu, et kui te olite seitse kuud püüdnud ühtedele vajalikele dokumentidele ligi pääseda ja seda oli takistatud, siis te pöördusite abi saamiseks Riigikogu komisjoni poole. Ma tean, et tänu sellele on see teguviis jõudnud ka ajakirjandusse. Täna pärisime kaitseministrilt, miks ta takistab Riigikontrolli tööd, ja tema väitis, et teil polnud mingit vajadust kirja kirjutada – piisanuks sellest, kui te oleksite kaitseministriga otse rääkinud. Kas vastava auditi koostamise takistused on nüüd kadunud ning kas kaitseminister on Riigikontrollile vastu tulnud ja vajalikku abi osutanud?

Mihkel Oviir

Lugupeetud küsija! Sellele küsimusele vastamine on veidi komplitseeritud. Me nimelt saatsime oma informatsiooni ametkondlikuks kasutamiseks riigieelarve kontrolli komisjonile. Komisjonis on see asi menetluses ja ma ei pea eetiliseks avalikkuse ees neid küsimusi lahata enne, kui Riigikogu riigieelarve kontrolli komisjon on menetluse lõpetanud ja oma seisukohad välja öelnud. On asju, mida ei lahata enne avalikkuse ees.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Hea riigikontrolör! Ma pean tõdema, et tänu teie õigeaegsele märkusele 2005. aastal rakendus Schengen Facility programm täies mahus

õigel ajal. Palju tänu selle eest! Minu arvates te olete võimeline konstruktiivseks koostööks, kuigi vahel kuuled nurga taga, et see ei ole võimalik. Te olete mitu korda maininud seaduse eel- ja järelanalüüsi, ideede analüüsi ja asjaomast võimekust. Ka õigusteadlaste päevadel tuli välja, et vajalik analüüsivõimekus justkui puudub. On arutletud, et niisugune tõsise analüüsi üksus võiks olla Justiitsministeeriumi juures. Aga kas sel täitevvõimu juures ikka on kõige õigem koht? Äkitselt peaks selline võimekus olema hoopis Riigikogu juures tublide spetsialistide näol. Mis te arvate?

Mihkel Oviir

Ma tänan! See analüüsikeskkond on minu arvates äärmiselt oluline teema. Me võime lõpmatuseni rääkida, et üks või teine eelnõu on selles mõttes läbi töötamata, et pole korralikku juriidilist ja sotsiaalset ekspertiisi ning mõju prognoosi. See on õige. Aga juhtkang on ju teie käes. Te võite öelda, et te enne ei ole nõus eelnõu arutama ja vastu võtma, kui korralik prognoos on olemas. Minu enda seisukoht on, et niisugune prognoosi- või analüüsikeskus võiks olla siin Riigikogu juures. Teie olete lõplik instants. Seda ühest küljest. Ja teisest küljest te teete ka väga palju muudatusi menetluse käigus. Milline aga on menetluse käigus tehtud muudatuste mõju? Praegu te arutate tagantjärele, et menetluse käigus tehti enne viimast lugemist seaduseelnõus mingisugune muudatus ja vaat mis nüüd välja tuli. Tehakse tagurpidi. See keskus peaks olema siin. Siin tuleks kõigepealt hinnata analüüsi, mille on teinud nii harukondlik ministeerium kui ka Justiitsministeerium, ja seejärel muudatusi, mis teie olete siin arutelu käigus teinud.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Austatud ettekandja! Ka minu poolt suur tänu hea ettekande eest! Minu küsimus puudutab Vabariigi Valitsuse ja kohalike omavalitsuste suhteid. Näiteks kohalikud omavalitsused võtavad aluseks teie ülevaate, et parandada oma olukorda konkreetsetes valdkondades või küsimustes, ning tulevad välja ka Vabariigi Valitsuse tasemele. Vabariigi Valitsusel aga on asjast oma arusaam ja oma reeglid. Mis kasu

võiks olla kohalikele omavalitsustele sellest ülevaatest, kui mängureeglid on praegu teised? Ja väga kahju, et nendes suhetes ei mängi suurt rolli mitte ainult ametlikud, vaid ka mitteametlikud reeglid.

Mihkel Oviir

Kõik, mis puudutab omavalitsusi, on huvitav ja põhimõtteline küsimus. Riigikontroll on seni kõikidel aastatel rääkinud olukorrast kohalikes omavalitsustes ehk kohalike omavalitsuste haldussuutlikkusest ja räägib ka edaspidi. Ma saan aru, et praegu keegi enam ei eita seda, et kohalike omavalitsustega tuleb midagi ette võtta. Et kohalikud omavalitsused ei suuda täita nendele pandud ülesandeid, on näidanud kümned auditid ja siin nagu probleemi ei ole. Lahkarusaamad on praegu ainult ühes: mida teha, millist teed mööda minna. On liitmise tee, on olemas tee, mis seisneb selles, et me jagame omavalitsused gruppidesse ja siis diferentseerime nende ülesanded. On kahetasandiliste ja poolteisetasandiliste omavalitsuste ideed ja nii edasi. Nende taga on eri erakonnad.

Minu arvates tuleks midagi ette võtta. Kui omavalitsus ei suuda täita temale pandud ülesandeid, siis on see minu arvates äärmiselt tõsine signaal. Kõik me saame aru, et ei ole võimalik lüüa ühe vitsaga Tallinna linna ja mõnda väikest valda. See on mõeldamatu. Kui kuskil vallavalitsuses töötab kolm, neli või viis inimest, siis vajalikku kompetentsust lihtsalt ei jätku. Ja Eestis on palju kompetentsust, mida ei ole võimalik sisse osta.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Austatud riigikontrolör! Minagi ühinen kiidusõnadega selle kõne eest, mis ka mõned auditid kohta tehtud märkused arvesse võttis. Sellegipoolest tahan ühele ka komisjonis vaidlusi tekitanud küsimusele veel kord tähelepanu juhtida. Te tõite oma kõnes välja, et riigi soov oma valdavalt monopoolseid teenuseid osutavatest ettevõtetest dividende välja võtta võib kaasa tuua nende ettevõtete osutatavate teenuste hinna tõusu ja sel moel pärssivalt mõjuda kogu majanduskeskkonnale. Teadaolevalt makstakse ju dividende tekkinud kasumist. Ka

riigieelarve kontrolli komisjoni ja rahanduskomisjoni ühisistungil kerkis üles küsimus, millised siis on konkreetsed ettevõtted, kelle teenuste hind on seetõttu tõusnud, et omanik võtab liiga palju kasumit välja. Äkki saate siin mõne näite tuua?

Mihkel Oviir

Kõigepealt, enamasti omanik kehtestab ise, kui suur kapitali tootlikkus tal peab olema. Ütleme, et Eesti Energiat kehtestatakse kapitali tootlikkuseks 8%. Aga kus on öeldud, et see kapitali tootlikkus ei võiks tal olla näiteks 3%? Me võtame ühest küljest sellest samast Eesti Energiast välja dividende, mis on omaniku vaieldamatu õigus, aga teisest küljest arutame Eesti Energia vajadust investeringuteks laenu võtta. Sel teemal käib suur arutelu.

Ma olen isiklikult seda meelt, et kui meil oli suur poliitiline eesmärk minna üle eurole, siis me kahtlemata pidime selleks mingisuguseid ohvreid tooma. Need ei ole olnud ainult personaalsed ohvrid, selle eesmärgi nimel on pidanud ohvreid tooma ka riigi- ja muud ettevõtted, kelle areng sai pärsitud. Aga ma olen kogu aeg rõhutanud: see ei saa olla pidev. Dividendide rohke väljavõtmine võib olla ühekordne akt, aga säärane suund ei saa olla pidev, sest lõppude lõpuks maksab kõik Eesti Energia tehtud kulutused kinni tarbija. Kes siis veel, eks ole? Võime teoreetiliselt öelda, et kui kapitali tootlikkuseks oleks kehtestatud näiteks 3%, siis oleks tulnud võib-olla elektri hinda alandada. Me räägime elektri hinna alandamisest kõikvõimalikel juhtudel, näiteks taastuvenergia hindade korrigeerimise kontekstis. See on üks võimalus, millega me tulevikus peame arvestama, et ei ole mõtet võtta välja kogu teenitud kasum. Kasumi võiks hoopis investeerida ja jätta kuskilt pankadest laenu võtmata. Ent see on vaid minu arvamus, te ei pea sellega nõustuma.

Aseesimees Jüri Ratas

Raivo Järvi, palun!

Raivo Järvi

Täna on siin kõik laulnud kiidulaulu riigikontrolörile. Mina lihtsalt mainin professionaalse raamatukujundajana ära, et erinevalt Taavi Rõivasest minule väga meeldib see *layout*. Kõik on väga hästi jälgitav ja seetõttu on

ka mittespetsialistist rahvaesindajal võimalik kiiresti kelgule saada. Aga nüüd kiiresti küsimus sellest aspektist, et järgmise viie aasta jooksul võib riigi võlakooormus viiekordistuda. Te juhite sellele tähelepanu ja üritate mainida võimalusi, mis tähendavad pigem raha ühest taskust teise tõstmist, näiteks töötukassa reservid. Te juhite tähelepanu ka sellele, et ettevõtetest võetakse ehk välja liiga suuri kasumeid. Nüüd on üks moment, kus me peaksime aktiivselt toetama meie majanduse konkurentsivõimet. Kas ma mõistan teid õigesti, et siin on olemas oht, et me hakkame oma majandust subsideerima, nagu teevad seda paljud Euroopa Liidu riigid? Kaugemas perspektiivis see ju head ei too. *À la* Prantsusmaa põllumajandus jne.

Mihkel Oviir

Lugupeetud küsija! Kõigepealt tahan juhtida tähelepanu sellele, kui palju on erinevaid arvamusi ühe ja sama asja kohta isegi erakonna sees. Taavi Rõivas oli väga pahane selle peale, et meil olid ülevaates kenad pildid sees, Raivo Järvi arvates on see väga hea. Suuda siis kesktee leida! Aga kui minna küsimuse juurde ja rääkida ettevõtluse toetamisest, siis kõige suurem viga on minu arvates öelda, et ettevõtlust tuleb ja saab toetada ainult rahaga. Kui me küsime selle kohta IT-valdkonna inimestelt, mis on minu arvates Eesti jaoks väga oluline valdkond, siis nad ütlevad, et andke meile kvalifitseeritud spetsialiste, me ei taha teie raha. See, et me kulutame koolitusele suuri summasid ja valmistame ette spetsialiste, keda just vaja on, on minu arvates kõige tähtsam, mitte raha.

Aseesimees Keit Pentus

Jaanus Marrandi, palun!

Jaanus Marrandi

Lugupeetud härra riigikontrolör! Aitäh suurepärase ettekande eest! Minu jaoks oli selles üks kõige hämmastavamaid näiteid Peterburi Jaani kiriku renoveerimine, mille puhul oli riikutud nii riigihangete seadust kui ka riigieelarve seadust. Kultuuriministeeriumi garantiiga on võetud laenu kaks korda ebasoodsamalt, kui seda oleks saanud Eestis, hoone renoveerimiseks, mis kuulub iseenesest Peterburi linnale. Nii olen ma asjast aru saanud. Kuidas ikkagi

sellised asjad saavad Eesti Vabariigis juhtuda? Kuidas tagada, et midagi niisugust enam ei korduks? Missugused ikkagi võiksid olla need õppetunnid? Minu arvates on see ikka väga hämmastav näide.

Mihkel Oviir

Kõigepealt nii palju, et kui me räägime riigi 2009. aasta majandusaasta koondaruandest, siis Riigikontroll ütleb, et Eesti riigi rehnud on suhteliselt korrast. Me võime usaldada suuremat osa sellest informatsioonist, mida meile aruannetes tuuakse. On loomulikult terve rida väikseid vigu, väikseid puudusi, millele me oleme seal tähelepanu juhtinud – neid on umbes 300 tükki. Aga asi ei ole selles.

Oli üks suur probleem: Peterburi Jaani kirikuga oli rängem rikkumine. Ja siin on minu arvates midagi nihkes. Kui oleks tulnud teie ette ja öeldud, et palun lubage meil võtta laenu nii ja nii suure protsendiga, küllap Riigikogu oleks seda aktsepteerinud. Ka isiklikult mulle on Peterburi kirik oluline, see on tähtis kogu Eesti kultuuriajaloo jaoks. Ma ei saa praegugi aru, miks oli vaja minna mööda neid kõrvalisi teid. See ei ole mulle siiaamaani üheselt selge, et saaks öelda, et oh jah, nii need asjad käivad jne. Omaette probleem on seotud selle kiriku omandiõigusega. Ka sellega tuleb edaspidigi tegelda, sest on vaja, et see kirik – seda ei anta üle Eesti riigile, see antakse üle kogudusele –, oleks selgelt kogudusele kinnitatud. Siis oleks teada, kuhu me ikkagi selle investeeringu oleme teinud. Minu arvates on see vajalik investeering, kuid seda ei oleks tohtinud niimoodi teha. Ja see ongi see suur sisuline juriidiline õppetund. Aga see on hoopis teine probleem.

Aseesimees Keit Pentus

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Lugupeetud härra riigikontrolör! Te oma ülevaates räägite, et kohalike omavalitsuste rahastamise korraldus on põhiseadusega vastuolus. Praegu me juba arutame riigieelarvet ja selles on üks suur osa kohalike omavalitsuste finantseerimine. Ma tahaksingi teie käest küsida: kas see tähendab, et riigieelarve on koostatud põhiseadust rikkudes?

Mihkel Oviir

Mis puutub omavalitsustesse, siis nende finantseerimisega on Eesti riigis sellel aastal eriti palju tegeldud. Nagu te mäletate, langetas Riigikohus põhjaneva otsuse, mille järgi tuleks hinnata omavalitsuste osutatavate teenuste mahtu ja hinda ning see peaks leidma kajastamist ka eelarvetes. Selle tööga on juba pihta hakatud. See võtab kaua aega, sest on ääretult komplitseeritud ülesanne niisugused asjad ära hinnata. Kuid me peame jõudma järgmisel aastal selleks ajaks selleni, et on selgelt määratletud, kui palju üks või teine teenus maksab. Kuni seda tehtud ei ole, ripub selles vallas õhus suur küsimärk, millele juhtis tähelepanu ka Riigikohtu üldkogu oma otsust tehes.

Aseesimees Keit Pentus

Austatud riigikontrolör! Suur aitäh ettekannete eest ja küsimustele vastamise eest! Rohkem küsimusi ei ole. Tänan!

Mihkel Oviir

Aitäh teile kuulamast!

Aseesimees Keit Pentus

Avan nüüd läbirääkimised. Esimesena palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea juhataja! Head kolleegid! Kuulates riigikontrolöri ettekannet juba ka komisjoni istungil, kus mul oli võimalus käia, läksid mõtted vägisi sinna, et olukord Eesti riigis ongi tegelikult umbes selline, nagu Riigikontroll seda näeb. Ma ei näe mitte ühtegi põhjust, miks peaks Riigikontroll kuidagiviisi kellegi huve kaitsma. Riigikontroll kirjeldab asju täpselt nii, nagu ta neid tegelikkuses näeb. Kui ma tõmban paralleeli Keskerakonna fraktsiooni ja eriti just teatud keskerakondlastega, kes hästi teravalt kritiseerivad olukorda, siis mõtlen teinekord, mida nad vigisevad. Mis neil häda on? Me oleme ju tõepoolest Euroopas väga kihvtid! Meil tuleb euro ning me oleme tiigrid ja pantrid ja lõvid segamini. Siis aga kuulad sõltumatu eksperdi seisukohta, ja hakkad mõtlema, et need vigisevad keskerakondlased ei olegi lõpuni rumalad. Tegelikult juhivad nad aeg-ajalt tähelepanu täiesti õigetele asjadele.

Kõige kummalisem on minu jaoks olnud see, et valitsusk koalitsioon juba teist korda reageerib Riigikontrolli auditile tõelise seakisaga – andke mulle andeks, et ma seda sõna kasutan. See läks kohati ikka nii inetuks, et isegi mulle, palju näinud inimesele, tundus, et enam ma ei suuda. Paratamatult tekib küsimus, mis institutsioon see Riigikontroll meil siis tegelikult on. Ma julgesin ka komisjonis küsida, et, andke andeks, kas Riigikontroll on siis üks selline organisatsioon, kuhu on kokku kogunenud käputäis suvalisi audiitoritunnistusega kodanikke, kes üritavad võimul olevat koalitsiooni kukutada. Või on siiski tegemist põhiseadusliku institutsiooniga, kelle arvamuse peaks meile kõigile olema ülimalt tähtis? Küllap õige vastus on, et tegemist on põhiseadusliku institutsiooniga, kelle arvamuse ei ole meile mitte üksi tähtis, vaid kelle arvamuse järgi me peaksime oma samme seadma. Seetõttu ma kutsun seadusandjat üles mõtlema selle peale, kas Riigikontrolli roll praeguses Eesti ühiskonnas on piisavalt turvatud. Ehk tuleks Riigikontrollile anda natuke laiemad õigused, et igapäev ei tekiks tahtmist ebasobiva vastuse saamise puhul talle ründavalt sisse sõita.

Meeldib see meile või ei meeldi, aga ega meie riigis asjad päris hästi korras veel ei ole. Ma toon lihtsa näite. Üks küsija saalistki puudutas seda 119-miljonilist – ma võin arvuga eksida – ühesõnaga, üle 100-miljonilist laenu, mis läks Peterburi Jaani kiriku taastamiseks. Täiesti mõistlik projekt ja väga kihvt projekt ja väga õige suunaga projekt. Aga minul tekkis mõte, et kui eraettevõtluses oleks keegi seaduse- või reeglitevastaselt võtnud üle 100 miljoni laenu ja paigutanud selle raha kohta, mis nagu ei olegi selle ettevõtte oma, siis see inimene oleks töölt lahti lastud. Suure tõenäosusega oleks kohale kutsutud majanduspolitsei ja ettevõtja oleks teinud avalduse, kuna tegemist oluks arvestatava huvide kahjustamisega. Riigi puhul kahjuks nii ei ole. Mitte keegi vastutust ei kannab. Ja kui Riigikontroll sellele tähelepanu juhib, siis oleks see nagu imekena lehekesega sääse eemalepeletamine. Sest mida saab Riigikontroll teha? Ta ei saa midagi menetleda, ta saab teha ainult ettepanekuid. Konkreetsel juhul saab ta teha ettepanekud näiteks prokuratuurile, mida ta suhteliselt suure tõenäosusega ei tee piisavalt veenvalt, et see asi kuhugi jõuaks.

Või siis samuti mitu-mitu korda siit saalist läbi käinud teema, mis puudutab vabadussammast. Tegelikult on see ehtne Eesti inimestele näkku irvitamine. Mitusada miljonit krooni on läinud, andke mulle andeks, kurat teab kuhu! Kõikide inimeste emotsioone tõstma pidanud projektist on saanud naerukoht. Ja mitte keegi ei vastuta! Õhus ripub küsimärk, miks ta nii kallis on ja miks ta läks kallimaks, kui planeeriti. Kas see tähendab seda, et kui me oleme poliitikud, siis me võime langetada otsuseid, mille eest me vastutama ei pea? Noh läks mingi 50 miljoniga eelarve lõhki – las ta läks! Aga muu ühiskond ei saa ju niisuguste reeglite järgi käituda! Praegu on ainult Riigikontroll see ühiskonna valvekoer, kes sellistele asjadele tähelepanu juhib, aga vastutasuks, andke mulle andeks, saab ta lihtsalt sõimata. Mina leian, et selline olukord ei ole normaalne.

Täpselt samamoodi on üles tõstetud küsimus analüüsisuutlikkusest, üles on tõstetud küsimus, kas me magasime kriisi maha. Loomulikult me magasime kriisi maha! Aga peaminister soovitas mulle puldis esinedes arsti juurde minna, kui ma rääkisin, et, härra peaminister, Eestis on vist kriis alanud. Käisin arsti juures ära, arst ütles, et terve olen. Miskipärast ühiskond sai aru, et kriis on käes, aga peaminister ei saanud aru.

See on vastutuse küsimus. Valitsus, Riigikogu ja muud poliitikud – kõigil on vastutus. Tegelikult on valitsuse näol äriseadustiku kontekstis tegu juhatuse liikmetega, kes tavaelus pannakse vangi, kui nad millegi vastu eksivad. Riigikogu puhul on tegemist nõukoguga, kes peaks kujundama mingeid otsuseid. Riigikontroll ütleb, et meid sõimates ja eitades te tekitate diktatuurielise seisundi. Meie nagu laseme selle peale kõrvad longu – saame aru küll! –, aga ikka käitume niimoodi. Tegelikult ongi oht, et me oleme juba diktatuurielses seisundis. Sest Riigikontrollil ei ole enam sisulist õigust meid kritiseerida ja kui ta seda ikkagi teeb, siis ta saadetakse kurat teab kuhu, lämmatatakse ära. Seetõttu ma väidangi, et me peaksime tõsiselt läbi vaatama Riigikontrolli õigusliku staatuse ja andma talle veel rohkem õigusi, juhtimaks tähelepanu probleemidele, mis meie ühiskonnas valitsevad.

Tegelikult on kõige kurvem see, et kõik need asjad, mis välja toodi – eelarveprobleemid, analüüsisvõimekuse puudumine jne –,

jõuavad mingil ajal majanduse kaudu meie kõigi hoovi niikuinii. Ega midagi parata ei ole. Kui me ühel hetkel ei tunnista endale, et asjad on sellised, nagu need on – vahest me oleme lihtsalt siiani projektipõhiselt hästi hakkama saanud –, siis mina arvan, et see on vale käitumine. Tarka inimest on alati mõistlik kuulata, kui see elu paremaks teeb. Eesti riiki on juhitud projektipõhiselt. Viimane selgepiiriline projekt oli euro, mis saabub 1. jaanuaril. Riigikontroll ütleb selgelt, et ühiskonnal tervikuna ei ole mitte ühtegi kontseptsiooni, mis näitaks, kuhu meie riik valitsuse targal juhtimisel liigub. Tõepoolest ei ole! Viimane projekt saab 1. jaanuaril otsa. Mõelgem koos, kuhu edasi! Igal juhul tuleks Riigikontrolli rolli Eesti ühiskonnas veel suurendada, sest need inimesed ajavad õiget asja. Aitäh!

Asesimees Keit Pentus

Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esindajana palun Riigikogu kõnetooli Valdur Lahtveel!

Valdur Lahtvee

Lugupeetud proua juhataja! Austatud riigikontrolör! Head kolleegid! Tahan Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni nimel tänada Riigikontrolli põhjaliku ja sisulise ülevaate eest, milles juhitakse tähelepanu riigi tegevusega seonduvatele probleemidele, vajakajäämistele ja nende puuduste likvideerimiseks tehtud ettepanekutele. Ma ei taha tänada Riigikontrolli lihtsalt selle tehtud töö eest – see ongi nende amet ja seda me neilt ootamegi –, vaid selle töö kvaliteedi eest, selle töö põhjalikkuse eest ja selle töö esitluse eest. Täna selgusid sellest aruandest ka need prioriteedid, need põhilised valupunktid, millega nii meil, head kolleegid, valitsusel kui ka järgmistel Riigikogu koosseisudel siin majas tuleb tegelda.

Nii Riigikontrolli aruannetest kui ka muudest analüüsides, sealhulgas välismaiste ekspertide hinnangutest, lähtub, et Vabariigi Valitsuse ja Riigikogu seatud eesmärgid ja nende saavutamiseks rakendatavad meetmed tihtipeale ei klapi. Need meetmed ei ole sihitud pikaajalistes arengukavades kokku lepitud eesmärkide saavutamisele ja tihtipeale isegi töötavad nende saavutamisele vastu. Meil puuduvad teadmispõhine majandus ja loodusseadusi arvestav otsuste tegemise oskus, võimekus,

baasteadmised. Me teeme küll väga palju uuringuid, me analüüsime oma otsuste võimalikke tagajärgi, oma eesmärkide püstitamise teid ja meetmeid, mida tuleks rakendada, aga me ei vii neid ellu ega arvesta neist tulenevaid järeltulekusi. Seda seepärast, et tihtipeale – ja ma kardan, et liigagi tihti – jääb meil puudu poliitilisest tahtest ja meeleskindlusest tegutseda selle kutsumuse järgi, milleks meid siia valiti: see on kutsumus tegutseda vaid avalikes huvides. Liiga tihti me tegutseme lähtuvalt mingitest grupihuvidest, ka oma erakonna päevapoliitilistest huvidest olla võimul ühes või teises omavalitsuses, et otsustada üht või teist küsimust. Seetõttu ei ole meie otsused teinekord sihipärased ega pea silmas Eesti riigi ja avalikkuse hüvangut. Nii on näiteks väga selgelt ka Riigikontrolli aruannetest välja tulnud need samad SKT muutused, mille plusse ja miinuseid meie riigi juhid hingevärinal jälgivad. Kui on kasv, siis me muidugi lööme ohtralt trummi. Meedia muidugi teeb kõik asjaomaste köikumiste võimendamiseks.

Tegelikult pole me teel rikka heaoluriigi poole, vaid me hakkame jõudma esirinda raiskajate hulgas. Me raiskame oma inimkapitali, me raiskame oma looduskapitali selle rahakapitali teenimiseks, mida praegu meie rahakotid sisaldavad ja mille olemasolu lühikest aega meie healus väljendub. Aga see toimub kõik meie tulevaste põlvete arvel. Mul on väga hea meel, et Riigikontroll sellele osutab, ja ma loodan, et me sellest osutusest siin saalis ja ka valitsuses õppust võtame ja hakkame rakendama kompleksseid, majanduse kõiki sisendeid ja väljundeid arvestavaid meetodeid oma majanduse edukuse hindamiseks ning eelkõige oma majanduse suunamiseks tarvilike meetmete kavandamisel ja nende üle otsustamisel. Meie riigi jätkusuutlikkus tuleks tagada meie laste võimalusi kahandamata. Aitäh!

Asesimees Keit Pentus

Reformierakonna fraktsiooni esindajana palun nüüd Riigikogu kõnetooli Tõnis Kõivu! Kolm lisaminutit, kokku kaheksa minutit.

Tõnis Kõiv

Lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid! Lugupeetud riigikontrolör! Sooviksin Reformierakonna fraktsiooni nimel markeerida mõ-

ningad arengud ja ka ootused seoses Riigikontrolliga.

Kõigepealt on hea meel veel kord tõdeda, et mitmedki mõtted, mis riigikontrolöri tänases kõnes siin Riigikogu ees välja toodi, olid varasemat auditit pehmendavad või sellest natuke erinevad – just positiivses suunas erinevad. Hea meel on tõdeda, et Riigikontroll püüab ja pingutab, ja mitte ainult auditite sisu, vaid ka vormi osas. On ju arusaadav, et audit tuleb avalikkusele n-ö maha müüa ehk arusaadavaks teha. Viimasel ajal ongi Riigikontrolli sõnumid olnud lihtsad ja selged ning need on leidnud meedias rohkem kajastust – on näha olnud nii asjaomaseid pealkirju kui ka tsiteerimisi. Samas tuleb tunnistada, et mitte alati ei ole nende pealkirjade taga peituv sisu olnud piisavalt sügav ja asjatundlik, läbimõeldud ja sisukas. Sellest on loomulikult kahju.

Kui Riigikontroll asus auditeerima riigi ettevõtluspoliitikat, oli alust oodata põhjalikku analüüsi, kuidas edasi minna ja võib-olla ka poliitikat muuta. Tegelikult analüüsis ja hindas Riigikontroll vaid ettevõtlustoetusi ja sedagi piiratud ajaperioodi jooksul. Ettevõtlustoetused moodustavad küll märkimisväärse, aga siiski väikese osa riigi ettevõtluspoliitikast. Seega me saime kõlava pealkirja, et riigi ettevõtluspoliitika on läbi kukkunud, ja pealkirjana see sobis. Aga pinda järgnevateks otsusteks riigi poliitika kujundamisel see analüüs kahjuks ei andnud ja sellest on muidugi kahju.

On üldteada, et Eesti riik on majanduskriisi läbinud suhteliselt hästi ja seda just teiste riikidega võrreldes. Meie võlakoormus on Euroopa Liidu väikseimaid, avaliku sektori kulud on kontrolli all. Riigikontroll auditeeris riigi tegevust majanduskriisi ajal. Jällegi oleks oodanud sealt auditist rohkem uut tarkust, mõtet, ideed tulevikuks. Ma toon ühe näite. Kui Riigikontroll näiteks ütleks, et 2011. aasta eelarve tegemisel tuleb arvesse võtta 2010. aasta ehk jooksva aasta tegelik majanduskasv, siis mida on selle ettepanekuga teha? No eriti midagi, sest 2010. aasta neljanda kvartali tegelik majanduskasv selgub ju alles järgmise aasta esimestel kuudel. Kahjuks me võisime analoogset ettepanekut lugeda auditist, ainult et aastaarvud olid siis vastavalt 2009 ja 2008. Riigieelarvet koostatakse ju prognooside alusel. Kui prognoos ei ole pihta läinud või täitunud, siis tehakse korrektiivid, andes uue

prognoosi, ja muudetakse eelarvet. Nii on Eesti Vabariigi valitsus ja Riigikogu üheskoos majanduskriisi ajal edukalt teinud.

Me kuulsime nii siit kõnest kui ka lugesime auditist, et Riigikontroll on vaadanud ka Eesti rahanduslikke tulevikuprognoose aastani 2014 ning jõudnud järeldusele, et Eesti riigi võlakoormus kasvab viis korda. See tuleneb nüüd auditist ja õnneks ka siinsamas saalis kõlanud kõnes oli juba rohkem juttu sellest, et tegelikult me räägime ikkagi võla absoluutarvust. Sest tegelikult võlakoormus ju ei kasva viis korda ja seda võib tõesti igauks Rahandusministeeriumi koduleheküljelt oma silmaga vaadata. Kui avada siin juba korra viidatud suvine majandusprognoos leheküljelt 59, siis seal on tabel, kust võib igauks vaadata, et Eesti võlakoormus võib praeguselt 8%-lt kasvada aastaks 2014 kuni 18,7%-le. 8 ja 18,7 – ei ole viiekordne vahe! Kusjuures tuleb rõhutada, et see on prognoos ja kui midagi ei tee, siis lähebki nii. Aga nii Rahandusministeerium kui ka valitsus teevad päevast päeva tööd, et laenuvõtmise vajadust ja seega ka võlakoormuse kasvu vähendada. Riigikontrollilt oleks pigem oodanud analüüsi ja ettepanekuid, kuidas avaliku sektori finantsseisu parandada. Oleks oodanud analüüsi ja hinnangut, millist mõju avaldaks näiteks keskvalitsuse laenukoormuse kasvule riigile kuuluvate sihtasutuste vahendite konsolideerimine riigikassa kontserni või näiteks haigekassa ja töötukassa summade konsolideerimine riigikassa kontserni. Seda me auditist ei leia. Lihtne arvutus aga ütleb, et see mõju võiks olla miljardeid kroone.

Riigikontroll pingutab selle nimel, et avalikkus saaks rohkem teada tehtud audititest, et avalikkus huvituks rohkem auditite sisust ja järeldustest. Väga õige! Siinkohal ongi paslik soovitada panustada veel rohkem auditite sisulisse kvaliteeti ja võib-olla vormi pisut vähem, sest auditid aruanne ilus võib olla, aga sisukas see peab olema. Põhiseadusliku institutsioonina on Riigikontroll maksumaksja raha hästi kasutanud, kui auditid on ümberlukkamatult sügava sisuga täidetud, kui auditites on rohkelt majanduslikku ja õiguslikku analüüsi ning miks mitte ka ideid probleemide lahendamiseks. Nii et jõudu tööle! Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana palun Riigikogu kõnetooli Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Ma ei vaja seekord kindlasti lisa-aega. Rohkem kui see aruanne ärgitas mind siia kõnepulti tulema äsjane arutelu. Lühidalt on meie fraktsiooni seisukoht see, et aasta-aastalt on Riigikontrolli töö läinud paremaks, auditid asjalikumaks, koostöö Riigikoguga tõsisemaks. Eriti pärast seda komisjoni-arutelu tekkis meie fraktsioonis diskussioon, et mõnele vist ei meeldi, et Riigikontroll meil üldse olemas on. Riigikontrollil on omad ülesanded, omad kohustused, teda ei saa võtta erakonnana ei need, kes on opositsioonis, ega ka need, kes on võimul. Ühtesid ta kindlasti aga seab rohkem kui teisi.

Loomulikult kajastub igas selles meilegi esitatud aruandes mingi hinnang ja ka see on ilmselt Riigikontrolli töö. Mina võiksin ühel või teisel teemal hinnangu andjatega debatteerida, kas tehtud järeldus on päris õige. Kas on näiteks kontrollitud, miks riigi mingi rahakulutus ei ole oma eesmärki saavutanud? Mina ei järeldaks mõnel juhul seda, et eesmärk või konkreetne reeglistik seaduse või mingi muu regulatsiooni näol on vale olnud, vaid vahest hoopis seda, et rahahulk, mis selleks on eraldatud, on liiga väike. See on sageli kõige tõsisem põhjus, miks eesmärk jääb saavutamata. Me oleme palju loonud ilusatel, helgetel mõtetel põhinevaid regulatsioone, aga hiljem pole suutnud neid plaane jätkusuutlikult rahastada ja nii on ära kadunud ka eesmärk. Neid näiteid on meil küll ja küll, eriti sotsiaalvaldkonnas.

Avaldan meie fraktsiooni nimel lootust, et see koostöö jätkub ka tulevikus. Soovin aga, et riigikontrolöri ülevaadetes oleks edaspidi rohkem tähelepanu pööratud riigi kaugematele perspektiividele. Me jagame täielikult selles aruandes viisakalt väljendatud kahtlust riigieelarve, riigi tulude ja kulude jätkusuutlikkuses. Ent kas või ülesanne jõuda paari aasta pärast eelarve tasakaaluni valitsussektoris on kindlasti niisugune ülesanne, mis meie elu edasi viib. Nii et järgmistel aastatel ehk jätkub Riigikontrollil meie meelest kõige keerukama teema auditeerimiseks rohkem aega, tahtmist ja jõudu. Kõiki neid plaane, mis riik teeb pike-

maks ajaks ette, me praegu veel päris hästi auditeerida ei suuda, seda ka põhjusel, et paljud plaanid jäävadki ilusateks plaanideks. Lühidalt aga meie fraktsiooni poolt aitäh riigikontrolörile ja kogu Riigikontrollile ning jõudu tööle neile!

Aseesimees Keit Pentus

Lõpetan läbirääkimised. Lugupeetud riigikontrolör! Aitäh selle ülevaate tegemise eest ja Riigikogule tutvustamise eest, samuti arutelus osalemise eest! Lõpetan selle päevakorrapunkti käsitlemise.

15. Riigikogu otsuse "Riigi 2009. aasta majandusaasta koondaruande kinnitamine" eelnõu (820 OE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine päevakorrapunkt, mida me nüüd arutama asume, on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Riigi 2009. aasta majandusaasta koondaruande kinnitamine" eelnõu esimene lugemine. Ettekandeks on mul hea meel paluda Riigikogu kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Teie ees on täna riigi 2009. aasta majandusaasta aruanne. 2009. aasta keskne teema selles kontekstis oli riigieelarve puudujäägi vähendamine, milleks andis oma panuse kogu ühiskond.

Aasta jooksul kiideti heaks kaks negatiivset lisaeelarvet ja valitsus võttis vastu neid täiendavad kärpekavad. Kokku rakendati eelarvepositsiooni parandamiseks abinõusid 19 miljardi krooni ulatuses. Riigi majandusseisust ja tulemustest 2009. aastal annab riigi majandusaasta koondaruanne ülevaate, mis on kahtlemata väga oluline järgmise eelarve ja eelarvestrateegia koostamisel.

Esitatud koondaruanne on kokku pandud kõigi avaliku sektori üksuste aruannete alusel. Koondaruanne koosneb tegevusaruandest ja raamatupidamise aastaaruandest, mis sisaldab informatsiooni riigi, kohalike omavalitsuste, valitsussektori ja avaliku sektori kohta tervikuna. Riigi konsolideeritud tulem 2009. aastal oli miinus 13,5 miljardit krooni. Võrdluseks

nii palju, et aasta varem oli see miinus 7 miljardit. Riigieelarve tulusid laekus 2009. aastal 85,6 miljardit krooni, mis on 0,9 miljardit enam kui 2008. aastal. Riigieelarve kuludena maksti välja 87,3 miljardit, see on 2 miljardit krooni vähem kui 2008. aastal. Riigieelarve kulud ületasid tulusid 1,7 miljardi krooni võrra, aasta varem olid kulud tuludest suuremad 4,7 miljardi krooni võrra.

Austatud Riigikogu! 2009. aasta oli väga keeruline, me pidime kulusid kokku tõmbama suures ulatuses ja leidma ka lisatulusid. Riigi rahanduse seis näitab aga, et jõupingutused puudujäägi vähendamiseks ja taas ülejääki jõudmiseks peavad jätkuma! Tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Suur aitäh! Küsimusi ei ole. Aitäh, lugupeetud minister! Rahanduskomisjoni ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Lugupeetud juhataja! Head ametikaaslased! Rahanduskomisjon arutas eelnõu 28. septembril ja 12. oktoobril. Eelnõu tutvustas algataja esindajana riigi pearaamatupidaja Juta Maar. Lisaks toimus 25. oktoobril ühisistung riigieelarve kontrolli komisjoniga, kus kuulati ära riigikontrolöri ja Riigikontrolli töötajate informatsioon koondaruande auditi ning riigi vara kasutamise ja säilimise ülevaate kohta.

Komisjonis üles kerkinud küsimused puudutasid aruande detailsust ja koostamise meetodikat, samuti välistoetuste kasvu 2009. aastal, mis oli teadupärast väga kiire, ning eelarve tegemisel eelarvesse planeeritud dividendide hulka. Eraldi teemana käsitleti üht Eesti Kontserdi võetud laenu ja võimalikku riigihangete seaduse rikkumist laenutingimuste osas. Sellel teemal oli mitmel korral arutelu. Vabamas vormis arutati ka selle üle, kas ei oleks praktiline sarnaselt mitme teise tugiteenusega koondada ka riigi rahaasjad kuidagi tsentraalselt, et laenude võtmise ja reserveid paigutamise tegeleksid need, kes seda kõige paremini oskavad. Analoogiliselt toimitakse näiteks kinnisvaraga, mille riik soovib koondada Riigi Kinnisvara AS-i, kus töötavad kinnisvaravaldkonna parimad spetsialistid. Rääkisime ka Riigi Kinnisvara AS-ist, sellest, kuidas kulgeb kinnisvarareform, kui seda võib nii nime-

tada. Ja samuti rääkisime koondaruande koostamisest.

Komisjon langetas järgmised otsused: teha ettepanek võtta eelnõu päevakorda 27. oktoobril, esimene lugemine lõpetada ja muudatusettepanekute tähtjaks määrata 3. november kell 18. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu! Küsimusi ei ole. Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Otsuse eelnõu 820 esimene lugemine on lõppenud. Määrati eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtjaks s.a 3. novembri kell 18.

16. Perioodi 2007–2013 struktuuri- toetuse seaduse ja halduskoostöö seaduse muutmise seaduse eelnõu (836 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Viimane päevakorrapunkt täna on Vabariigi Valitsuse algatatud perioodi 2007–2013 struktuuri- toetuse seaduse ja halduskoostöö seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Selle eelnõu teema on struktuurivahendite kasutamine. Meenutan, et need vahendid tulevad Euroopa Liidu fondidest ja neid kasutatakse ühenduse määratud eesmärkide saavutamiseks, milleks on eelkõige konkurentsivõime ja jätkusuutlikkuse edendamine. Sissejuhatuseks vajab märkimist, et septembri seisuga, kui üle poole programmiperioodist 2007–2013 on möödas, on 53,3 miljardist kroonist Eestis välja makstud 22% ja projekte heaks kiidetud 71%. Kuigi toetuste ärakasutamise näitaja võiks olla suurem, oleme liikmesriikide seas selles vallas esikohal.

Ühenduse eraldatava raha tulemuslikumaks kasutamiseks on vaja teha mõned muudatused perioodi 2007–2013 struktuuri- toetuse seadusesse. Eelnõu olulisemad täiendused aitavad ennekõike suunata toetusraha elujõulistesse projektidesse, sest vaid elluviidud ja sihipeeriselt kasutatavad projektid aitavad jõuda toetuse andmise eesmärkideni.

Kõigepealt lisatakse eelnõuga seadusesse meetmeülesed investeerimisprojektide rahastamata jätmise alused. See tähendab, et taotlus jäetakse rahuldamata, kui investeerimiskohustuse võtmisega rikutakse võlakoormuse piirmäära või kui raha kasutajal puudub omafinantseerimise võime. Kohalik omavalitsus ei tohi sattuda kohustuste võtmisega olukorda, kus need seavad ohtu tema põhifunktsioonide täitmisele. Ka kehtiv seadus kohustab taotlejate menetlemise faasis hindama kõigi taotlejate finantsvõimekust, kuid mahukamate projektide puhul ei piisa vaid taotleja kirjalikust kinnitusest, et tal on võimalik omafinantseering teha. Kohalike omavalitsuste finantsvõimekuse süvendatud hindamine tagab vahendite suunamise jätkusuutlikele projektidele. Võlakoormuse piirmäära ületada sooviva omavalitsuse jaoks lükkub toetuse saamine edasi perioodi, mil ta on finantsnäitajad korda saanud. Suure võlakoormuse puhul võib projekt jääda ettenähtud ajal lõpetamata või siis ei suudeta objekti viie aasta jooksul sihipäraselt kasutada ja sel juhul nõuab Euroopa Komisjon riigilt toetusraha tagasi. Alates 2012. aastast lähtutakse hindamisel kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadusest tulenevatest piirangutest, mis võimaldavad hinnata finantsvõimekust iga omavalitsuse puhul individuaalsemalt.

Teiseks, et vältida Eesti riigile eraldatava toetuse vähendamist, seatakse toetuse kasutamise sihttasemed. Euroopa Komisjoni ees võetud kohustuste ajaplaan on praegu teada vaid fondide lõikes. Eelnõuga määratakse sihttasemed rakendusasutuseks olevate ministereeriumide kaupa. Sihttasemete täitmise tulemuste analüüsi põhjal tehakse ettepanekuid meetmete ümberplaneerimiseks, et raha võimalikult suures ulatuses ära kasutada.

Kolmandaks, rakendusüksustele antakse õigus peatada toetuse väljamaksed, kui on selge, et projekti ei suudeta lõpetada. Selle meetme abil hoitakse ära lootusetud tagasinõuded ning suunatakse vahendid uute, elujõuliste projektide rahastamiseks.

Neljandaks, toetuse saajale muutub soodsamaks vara sihipärase kasutamise kohustus, mida rakendatakse tagasiulatuvalt programmiperioodi algusest. Toetuse abil soetatud vara säilitamist ja projekti eesmärgi täitmist kontrollitakse infrastruktuuri või tootva tegevuse investeerimisprojektide puhul, väiksematelt ette-

võtetelt nõutakse selle kohustuse täitmist kolme aasta jooksul.

Mõned muudatused puudutavad piiriüleste programmide rakendamist. Struktuuritoetuseks loetakse edaspidi muu hulgas ka Euroopa naabus- ja partnerlusinstrumendi vahenditest antav rahaline abi. Piiriülese koostöö projektide Eesti-poolsele partnerile laienevad edaspidi struktuuritoetuse seaduses toetuse saajale kohaldatavad sätted. Euroopa territoriaalse koostöö projektides võimaldatakse Eesti-poolsele partnerile omafinantseeringutoetuse andmist, millega leevendatakse Eesti-poolsete partnerite likviidsusprobleemi ning võrdsustatakse nende olukord teiste projektipartnerite olukorraga, arvestades asjaoluga, et teised liikmesriigid aitavad omafinantseeringuid katta.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud minister! Rahanduskomisjoni nimel ettekandeks palun kõnetooli rahanduskomisjoni aseesimehe Tarmo Männi!

Tarmo Mänd

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Rahanduskomisjonis oli see eelnõu arutusel 25. oktoobri istungil. Ülevaate eelnõu eesmärkidest andsid Rahandusministeeriumi Euroopa Liidu struktuurivahendite ja välisvahendite osakonna peaspetsialist Piret Eelmets ning kohalike omavalitsuste finantsjuhtimise osakonna juhataja Sulev Liivik. Teatavasti on eelnõu peamine eesmärk täpsustada toetuse andmise ja administreerimise korda, arvestades ka seda, et vahepeal on siinsamas saalis septembrikuus vastu võetud kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus.

Diskussiooni käigus tõstasid põhiliselt ainult kaks sisulist küsimust, millel ma ka lähemalt peatun. Esimene neist oli küsimus, mil määral on eelnõu kooskõlastatud kohalike omavalitsuste ja üleriigiliste omavalitsusliitudega. Ministeeriumi esindajad selgitasid, et kohalike omavalitsuste esindajatel oli võimalik tutvuda eelnõu e-õiguse versiooniga 2009. aasta novembris. Selles oli euroraha saamiseks võlakoormuse piirangust kinnipidamise kriteerium sees. Ühtegi reageeringut siis ei tulnud ja hea tava kohaselt loetakse mittereageerimine olukorraga nõustumiseks. Edasi käsitleti teemat ka valitsuskomisjoni ja omavalitsusliitude

koostöökogu delegatsiooni läbirääkimiste rahandus- ja maksupoliitika töörühma koosolekul 12. mail. Ma sain Rahandusministeeriumi esindajast aru, et seal üksmeelele ei jõutud. Suurele saalile teadmiseks, et täna saatsime rahanduskomisjonist omavalitsusliitudele kirja palvega esitada oma ettepanekud selle eelnõu kohta 10. novembriks. Kui nüüd miski on jäänud sellel perioodil tegemata, siis seda on võimalik praegu veel teha. Täpselt samaks tähtajaks on ka igal Riigikogu liikmel võimalik ettepanekuid esitada.

Teise küsimusena kerkis taas üles seoses Riigi Kinnisvara AS-iga sõlmitud kasutusrendilepingutega omavalitsuste võlakooormuse suurenemise tõttu euroraha kasutamise suutlikkus. Väga keeruline lause sai, ma loodan, et te saite minust siiski aru. Need kasutusrendilepingud läksid teatavasti netovõlakooormuse kateks. See oli siin saalis põhjalikuma arutluse all, kui me võtsime vastu kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse ja lubasime siin, et nendega tegeldakse eraldi. Nüüd kerkis see küsimus komisjonis üles. Komisjoni liikmed on tänaseks saanud Rahandusministeeriumist üksikasjaliku ülevaate nende kaheksa omavalitsuse kohta, kellel niisugune probleem tekkis. Sellest ülevaatest oleme rahanduskomisjonis välja lugenud, et probleem on põhiliselt ainult Risti ja Nõo vallal, kusjuures Risti probleem on kestvam. Tema võib finantseerimise plusspoolele Rahandusministeeriumi hinnangul jõuda aastal 2012/13. Samas on seal vahendite projektina üks projekt üleval. Nõo valla tulemuslikkus finantstegevuses näitab positiivseid märke juba järgmisel aastal. See tähendab seda, et probleemina need kaheksa enam üles ei jää, jääb vaid Risti vald üksinda. Seal tuleks rakendada meetmeid selleks, et oma kulud üle vaadata ja jõuda selgusele, kas see projekt on neil jätkatav või mitte. Teatavasti on vastuvõetud kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduses need mehhanismid kõik olemas.

Kerkis üles ka küsimus, mis saab nendest omavalitsustest, kellel on projekt olemas, aga võimalust omafinantseeringuks pole. Selle küsimuse tõstatas Jaan Õunapuu. Jõuti üksmeelsele järeldusele, et kui finantseerimisvõimalust ei ole, siis ei ole õige projekti kinni hoida. Parem lasta teistel need vahendid ära kasutada.

Seda peeti õiglaseks ja ausaks kõigi ülejäänud omavalitsuste suhtes.

Menetlusotsused, mis rahanduskomisjon selle eelnõuga seonduvalt langetas, olid järgmised: teha Riigikogu täiskogule ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 10. november kell 18. Tänan väga!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Läheme küsimuste juurde. Küsimuseks saab sõna Valeri Korb. Palun!

Valeri Korb

Lugupeetud kolleeg! Kui palju siis on riigis neid kohalikke omavalitsusi, kellel ei jätku raha omafinantseeringuteks?

Tarmo Mänd

Seda täpset arvu me komisjonis teada ei saanud, küll aga saime teada, kui paljud on ületanud laenukoormuse piiri 60%. Neid on väidetavalt – Rahandusministeeriumi seletuskirjas on see ka tabelina üleval – 11 omavalitsust, kellel ei ole võimalik enam laenukoormust suurendada. Üldiselt on iga üksiku valla mure meie kõigi mure, aga suurt probleemi nende asjade tõttu ei teki. Aga selle seaduseelnõu mõte on praegu selles, et kui vallal ikka omafinantseerimise võimalust ei ole, siis laenata raha objekti valmishitamiseks on kaunis lihtne, aga seda objekti tuleb ka ülal pidada. See on juba teine lugu. Ja selle probleemiga Risti vald praegu maadlebki.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi rohkem ei ole. Suur aitäh ettekande eest! Kas on soovi avada läbirääkimisi? Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Lugupeetud juhataja! Austatud minister ja kolleegid! Sotsiaaldemokraadid leidsid selle seaduseelnõu üle arutledes üheselt, et sellisel kujul ei saa seda eelnõu toetada. Me oleme päri, et tuleb minimeerida raha kaotamise riski, kuid seletuskirjast võib välja lugeda, et raha mittetähtaegse kasutamise tõttu vahendite kaotamise risk aastatel 2010–2011 ilmselt esile ei

tule. Probleem võib tekkida aastal 2013, mil sihttasemed väga järsult tõusevad.

Mis puutub rahanduskomisjoni seisukohtadesse ja omavalitsustega kooskõlastamisse, siis tõepoolest, eelmise aasta novembris oli e-õiguses see eelnõu üleval. Kuna tekst, mis tollal omavalitsustele esitati, ei sisaldanud nende jaoks probleeme tekitavaid lõike või lauseid, siis kohalike omavalitsuste üleriigilistelt liitudelt märkusi ega ettepanekuid ei laekunud. Kuid eelnõu menetlus jätkus ja tänavu veebruaris-märtsis peetud aruteludest jäid kohalikud omavalitsused ja omavalitsusliidud eemale, nende käest seisukohti ei küsitud. Ma tean, et omavalitsuste üleriigilised liidud hakkavad lähemal ajal arutama sedasama rahanduskomisjoni saadetud kirja, millele Tarmo Mänd viitas. Võrreldes e-õiguses algselt kooskõlastusele esitatud eelnõuga on nüüd seletuskirja kohaselt eelnõu eesmärgi osas tehtud oluline täiendus: seadusega kehtestatakse meetmeteülesed kohalike omavalitsuste finantsvõimekuse hindamise kriteeriumid. Seda kindlasti üleriigilised liidud tahavad arutada ja nad soovivad täiendavat kooskõlastusringi, et oma seisukohti väljendada.

Samuti on probleemiks kõik see, mis puudutab subjektiivseid valikuid hinnangutes. Ma mõtlen siin lauset seletuskirja leheküljel 21, kus nenditakse: juhul kui projekti algustähtaja edasilükkamine seab ohtu välisvahendite operatiivse kasutusse andmise, võib jätta projekti rahastamata. See võib kaasa tuua subjektiivsust.

Seletuskirjas on välja toodud raha, mis oli Siseministeeriumi eelarveraal aastaks 2009: see oli 2,1 miljonit krooni. Aastaks 2010 seisis seal 3 miljonit krooni, aga ma ei näe mitte uskilt, kui palju on selle eelarve valguses nähtud ette 2011. aastaks raha Siseministeeriumi eelarvesse, et seadust saaks korralikult rakendada.

Mis puutub nendesse omavalitsustesse, kes on juba nn KOIT kava objektide kohta positiivsed otsused kätte saanud, siis ma arvan, et ei ole nemad selles süüdi, kui neil praegu ei jätku raha omafinantseeringu katmiseks. See, et me järjekordselt hakkame omavalitsuste rahakraane siin kinni keerama, jälle administratiivseid meetodeid kasutama, tekitab minu arvates Eesti ühiskonnas kohalike omavalitsuste ja riigi keskvalitsuse vahel veel suurema pinget ja lõhet. See on viinud juba selleni, et me

ei ole suutnud alla kirjutada omavalitsuste ja riigi koostööprotokollile järgmise aasta eelarve osas. Ma ei pea seda kuigi targaks tegutsemiseks. Räägime korrektselt läbi ja kirjutame korrektselt seletuskirja! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepanek on eelnõu 836 esimesel lugemisel tagasi lükata. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Kõnesoove rohkem ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Äsja tegi Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ettepaneku eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata ja see tuleb meil läbi hääletada. Alustame hääletamise ettevalmistamist. Enne hääletuse juurde minemist on protseduuriline küsimus. Harri Õunapuu, palun!

Harri Õunapuu

Lugupeetud juhataja! Kas te olete kindel, et Jaan Õunapuu saab sotsiaaldemokraatide nimel teile ettepaneku üle anda?

Aseesimees Keit Pentus

Jah, ma olen kindel, kuna minu käes on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esimehe kiri Riigikogu juhatusetele, mis kinnitab, et Jaan Õunapuu oli volitatud kõnelema Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel. Kui rohkem protseduurilisi küsimusi ei ole, siis võime asuda hääletama.

Panen hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 836 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 15 Riigikogu liiget, ettepanekut ei toetanud 33 Riigikogu liiget. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepanek ei leidnud toetust. Seaduseelnõu 836 esimene lugemine on lõppenud. Tulenevalt meie kodu- ja töökorra seadusest on muudatustettepanekute esitamise tähtaeg s.a 10. november kell 18.

Head ametikaaslased! Meie tänane istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 17.59.

Istungi kestus 4 tundi ja 59 minutit.

Juhataja

K. Pentus
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VIII ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 28. oktoober 2010

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigieelarve seaduse, Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (790 SE) kolmas lugemine

2. Kutseseaduse muutmise seaduse eelnõu (842 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Austatud Riigikogu! Tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu VIII istungjärgu kuuenda töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi! Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Head kolleegid! Viie Riigikogu liikme nimel annan üle arupärimise rahandusminister Jürgen Ligile. See arupärimine puudutab eelmisel nädalal avalikustatud KPMG maksualast rahvusvahelist uuringut, mille üks järeldus oli, et eraisiku tulumaksu määr on maailmas tõusuteel. Kui eelnenud seitsmel aastal on eraisiku maksumäär olnud maailmas langustrendis, siis viimase aastaga tõusis keskmine maksumäär 0,3 protsendipunkti, 29,4%-le, seejuures oli Euroopa Liidus see tõus veel suurem. Paljuski on maksumäära tõusu taga olnud riikide vajadus vähendada riigieelarve defitsiiti. Samal ajal on Eesti käitunud teisel viisil, ta on tõstnud kaudseid makse ja aktsiise. Teadupärast löövad käibemaks ja aktsiisid eelkõige just neid inimesi, kelle teenistus on väga väike, aga ka lasterohkeid peresid, eakaid inimesi ja neid inimesi, kes tööd otsivad.

Nii me küsimegi rahandusministrilt, miks on Eesti käitunud vastupidi üldisele trendile. Küsime ka seda, kui suures osas Euroopas kehtib astmeline tulumaks. Kuna tegemist on

täiesti toimiva süsteemiga, siis küsime, mille poolest Eesti erineb teistest Euroopa riikidest, sest on väidetud, et meil see ei toimiks. On veel kaks küsimust. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud ühe arupärimise. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt otsustab Riigikogu juhatus selle edasise menetlemise.

Nüüd läheme teadete juurde. Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimise regionaalminister Siim Valmar Kiislerile.

Head ametikaaslased! Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 79 Riigikogu liiget, puudub 22.

1. Riigieelarve seaduse, Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (790 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Asume tänase päevakorra punktide menetlemise juurde. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud riigieelarve seaduse, Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Head ametikaaslased! Kuna tulenevalt kodu- ja töökorra seadusest nõuab eelnõu 790 koosseisu häälteenamust, siis teeme enne lõpphääletust kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 79 Riigikogu liiget, puudub 22.

Panen lõpphääletusele eelnõu 790. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 80 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud riigieelarve seaduse, Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 790 on seadusena vastu võetud. (Tabel 17.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

2. Kutseseaduse muutmise seaduse eelnõu (842 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme teise päevakorrapunkti juurde, milleks on kultuurikomisjoni algatatud kutseseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli kultuurikomisjoni liikme Helmer Jõgi! Head ametikaaslased! Ma palun teil olla saalis natukene vaiksemalt! Palun austame ettekandjat!

Helmer Jõgi

Austatud istungi juhataja! Hea Riigikogu! Kultuurikomisjon arutas kutseseaduse muutmise seaduse seonduvat oma 18. oktoobri istungil ja pärast arutelu otsustati algatada kutseseaduse muutmine. Nüüd selle otsuse põhjustest ja sellest, mida kehtivas kutseseaduses muudetakse.

Põhimõtteliselt seob kutsesüsteem haridussüsteemi tööturuga. Selles mõttes on see seadus meile väga oluline. Seos tööturuga tekib kompetentsipõhise kvalifikatsiooniraamistikuga kaudu.

Seaduseelnõus on kavas edasi lükata kolm tähtaega. Need tähtajad on seotud õppeasutusele esmataseme kutse andja õiguste andmisega. Teiseks, kõik kutsestandardid on vaja viia vastavusse kehtiva kvalifikatsiooniraamistikuga. Teatavasti on selles raamistikus kaheksa taset. Me oleme harjunud viie tasemega, aga 2008. aastal kehtima hakanud kutseseadus näeb ette kaheksa taset. Samuti on tähtaja muutmine seotud ka kutse andja konkursside korraldamisega.

Nüüd täpsemalt nende tähtaegade muutmise vajaduse tekkimise põhjustest. Kehtiva kutseseaduse § 26 lõike 2 kohaselt kanti enne kutseseaduse jõustumist tähtajatut tegevusluba omanud kutse andjad kutseregistrisse tähtajaga kuni 2011. aasta 1. jaanuar. Selle aja jooksul oli plaanitud avaliku konkursiga uuendada

kõik kutse andjad. Vahepeal on aga selgunud, et seaduse rakendamiseks ettenähtud ajaga ei olnud võimalik kõiki neid konkursse korraldada. Kutse andja konkursi korraldamine ja selle ettevalmistamine võtab planeeritust rohkem aega. Aastal 2008 olid seaduse algatajad liiga optimistlikud. Siia lisandus uus faktor, mida me ei teadnud tol ajal, kui me kutseseaduse siin Riigikogus vastu võtsime. Oluliselt aeglustav tegur nende konkursside korraldamisel on see, et alates 2008. aastast on Sihtasutus Kutsekoda tegelemas suure arendustööga, mis on seotud Euroopa Sotsiaalfondi programmiga "Kutsete süsteemi arendamine". Seal olid kavas suured ümberkorraldused.

Praegu on kutseregistrisse kantud 86 kutse andjat kümnes valdkonnas ja kümnes valdkonnas on plaanis 2010. aastal korraldada uute kutse andjate konkurss. Ühe konkursi läbiviimise aeg on 3–4 kuud. Ma ei hakka neid valdkondi ette lugema, kus on sel aastal plaanis konkurss korraldada. Nii järgmisel kui ka ülejäämisel aastal on plaanis korraldada 30 konkurssi. Planeeritud tempo võimaldaks kutse andjate konkursid ära teha 2014. aastaks. Siin peab arvestama sellega, et esmataseme kutse andja õiguse taotlus laieneb ka õppeasutustele ja siis on esmataseme kutse andjaid praegusest oluliselt rohkem. Me teame, et esmataseme kutse andmise õiguse tekkimine õppeasutustele on paljuski seotud õppekavade üleminekuhindamisega kõrghariduses, mis praegu toimub ja mis peab lõppema aastal 2011. Teiseks on plaanis hakata kutsehariduses õppekavu akrediteerima.

Enne kutseseaduse jõustumist kehtinud kutsesüsteemi alusel kehtestatud kutsestandardid kehtivad kuni kutsestandardi kehtivusaja lõppemiseni või selle vastavusse viimiseni uue kvalifikatsiooniraamistikuga. Käesoleval ajal kehtib peaaegu 700 kutsestandardit. Nendest 235-l lõpeb kehtivustähtaeg aastal 2011 ja ülejäänutel aastal 2012. Seaduse rakendamise tähtaja planeerimisel eeldati, et ettenähtud aja jooksul jõutakse kutsestandardit uuendada, sest vahetult enne seaduse vastuvõtmist 2008. aastal proovis Kutsekoda uut, kompetentsipõhist kutsestandardivormi.

Nagu ma juba mainisin, 2008. aastast on Kutsekoda ESF-i programmi "Kutsete süsteemi arendamine" rakendaja. Programmi eesmärk on uue kutsesüsteemi kontseptsiooni ja

kvaliteedi tagamise printsiipide väljatöötamine, uue Eesti kutsete kataloogi koostamine, meetodika tänapäevastamine kutsestandardite koostamisel. Programmis ettenähtud ulatuslikud arendustegevused kutseüsteemi kvaliteetsemaks muutmisel tekitasidki selle ajanihke. 2010. aasta jooksul on uuel kutsestandardi koostamise meetodikal põhinevat kompetentsipõhist standardit katsetatud ja täiendatud. Eelmise aasta lõpuks oli koostatud 37 uut kompetentsipõhist standardit ja selle aasta lõpuks peaks koostatama veel 100 kutsestandardit, mis seostuvad kaheksatasemelise raamistikuga. Aga samas on ülejäänud 600 kutsestandardi kehtivusaeg lõppemas järgmise aasta lõpuks ja kui me nüüd ei pikenda neid tähtaegu, mis on seaduseelnõus ette antud, siis oleks kutseüsteemi töö halvatud.

Õppeasutustel tekib õigus taotleda kutse andja õigusi, kui nende õppekava vastab kutsestandardile ning on riiklikult tunnustatud. Õppeasutusel pole kohustust kutse andja õigusi taotleda. Kutse andja õiguste taotlemine ise on väga töömahukas protsess ja on olemas teatud ohud, et õppeasutused ei ilmuta järgmise aasta jooksul suurt aktiivsust esmataseme kutse andja õiguste taotlemisel. Kutseõppeasutustel on küll olemas selge huvi seda õigust saada, aga seda saab teha alles pärast seda, kui kutseõppeasutuste õppekavad on akrediteeritud. Kutseõppeasutuse seaduse muudatusettepanekud peaksid jõudma Riigikokku selle aasta lõpuks. Esmataseme kutse andja õiguste saamise korda tahamegi muudatusettepanekuga lihtsustada, sest suur osa kõrgkoole vastavad kutse andja tingimustele. Nende õppekavad, õppekavarühmad on akrediteeritud praegu toimuva üleminekuhindamise käigus ja neile võiks lihtsustatud korras anda esmataseme kutse andja õiguse.

Sellised olid põhjused, miks kultuurikomisjon otsustas teile lahkelt esitada kutsestandardi muutmise seaduse eelnõu. Selle otsuse poolt oli enamuse komisjoni liikmetest (7 poolt ja 2 jäid erapooletuks), vastuhääli ei olnud. Meie ettepanek on esimene lugemine lõpetada. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on 11. november.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Head ametikaaslased! Kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Ka läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 11. november kell 18.

Esimene lugemine on lõpetatud ja teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

Head ametikaaslased! Ma tänan teid! Täna-
ne istung on lõppenud. Ma soovin teile jõudu
teie töös!

Istungi lõpp kell 10.17.

Istungi kestus 17 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VIII ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 8. november 2010

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine Eesti Omanike Keskliidu rahastatud valimisreklaami kohta (nr 507)
2. Arupärimine AS-i Emajõe Veevõrk tegevuse kohta (nr 508)
3. Arupärimine Eesti Energia Jordaania projekti kohta (nr 509)
4. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VIII istungjärku seitsmenda töönädala esmaspäevast istungit. Kõigepealt on aeg üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Ma palun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus esitab täna kuus Riigikogu otsuse eelnõu ja algatab neli seaduseelnõu: Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtsaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissmissioonil Afganistanis" eelnõu, Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtsaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamissmissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias" eelnõu, Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtsaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Iraagis" eelnõu, Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu Põhjala lahingugrupi koosseisus" eelnõu, Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtsaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissmissioonil Kosovos" eelnõu, Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtsaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste

kohustuste täitmisel rahutagamissmissioonil Bosnias ja Hertsegoviinas" eelnõu (nimetatud kuue Riigikogu otsuse eelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust kaitseminister Jaak Aaviksoo), merinõuete korral vastutuse piiramise 1976. aasta konventsiooni muutmise 1996. aasta protokolliga ühinemise seaduse eelnõu (seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts), arhiiviseaduse eelnõu (seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas), elektroonilise side seaduse muutmise seaduse eelnõu (seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts), tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust sotsiaalminister Hanno Pevkur). Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Urmas Klaas!

Urmas Klaas

Austatud proua esimees! Head kolleegid! Majanduskomisjon algatab hasartmänguseaduse § 111 muutmise seaduse eelnõu. Asja sisu on selles, et lükata edasi elektroonilise arvestus- ja kontrollsüsteemi rakendamise kohustuslikuks muutmise, võimaldades asjaomastel organisatsioonidel selleks veel ühe aasta jooksul paremini valmistuda. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud kolleegid! Eelmisel kuul oli mul võimalus osaleda sotsiaalses eksperimendis, mille korraldas uudisteportaal Delfi. Nimelt püüdsin elada kolmkümmend päeva tuhande krooniga, mis Eestis on ette nähtud

toimetulekupiiriks. Pikemalt teie aega raiskama võin öelda, et selle rahaga inimene hakama ei saa, ta on kuu lõpuks poolnälginud ja peab ootama, et äkki järgmisel kuul tuleb uus tuhat krooni. Kuna Eesti on Euroopa Liidu liikmesriik, tekitab see katse või eksperiment tähelepanu rahvusvahelises ajakirjanduses. Ajakirjanikud ei suutnud uskuda, kuidas võib Euroopa Liidu riigis olla vaene inimene pandud olukorda, kus ta peab elama ära kahe euroga päevas. Siit tuleneb minu arupärimine sotsiaalminister Hanno Pevkurile, et ta analüüsiks seda olukorda ning vastaks küsimustele, kuidas me oleme sellesse olukorda jõudnud ja kas järgmise aasta riigieelarves on võimalik toimetulekupiiri pisutki tõsta, näiteks paarisaja krooni võrra. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Juhatuse nimel olen vastu võtnud 11 eelnõu ja ühe arupärimise. Kui seaduseelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus nende menetluse kolme tööpäeva jooksul, ja kui arupärimine vastab seadusele, siis edastan ta adressaadile otsekohe.

Head kolleegid! Nüüd teated. Esiteks, Riigikogu juhatus on võtnud menetluse Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni s.a 27. oktoobril algatatud käibemaksuseaduse § 15 muutmise ja täiendamise seaduse eelnõu ning on määranud juhtivkomisjoniks rahanduskomisjoni. Teiseks, Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 4. novembril esitatud Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni rohelise raamatu "Piisav, jätkusuutlik ja kindel Euroopa pensionisüsteem" kohta Euroopa Liidu asjade komisjonile ning on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja rohelise raamatu kohta arvamust andma rahanduskomisjoni ja sotsiaalkomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 18. november kell 16. Kolmandaks, Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 4. novembril esitatud Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi, millega luuakse ühtne Euroopa raudteepiirkond, eelnõu ning Euroopa ühtse raudteepiirkonna väljaarendamist käsitleva Euroopa Komisjoni teatise kohta Euroopa Liidu asjade komisjonile ning on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade, eelnõu ja teatise kohta arvamust andma majanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 18. november

kell 16. Olen edastanud Riigikogu liikmete arupärimise rahandusminister Jürgen Ligile.

Head kolleegid! Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 85 Riigikogu liiget, puudub 16.

Head kolleegid! Läheme nüüd selle nädala päevakorra kinnitamise juurde. Päevakorras on üks täiendus. Palun tähelepanu! Rahanduskomisjon teeb juhtivkomisjonina ettepaneku jätta selle nädala teisipäevase istungi päevakorrast välja neljas punkt, eelnõu 786 esimese lugemise arutelu. Koos selle täiendusega panen nädala päevakorra kinnitamise hääletusele. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 84 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine Eesti Omanike Keskliidu rahastatud valimisreklaami kohta (nr 507)

Esimees Ene Ergma

Alustame tänase päevakorra punktide käsitlemist. Esimene arupärimine on Riigikogu liikmete Helle Kalda, Marika Tuusi, Inara Luigase, Vladimir Velmani, Nelli Privalova, Olga Sõtniku, Nikolai Põdramäe, Toivo Tootseni ja Ain Seppiku 22. septembril s.a esitatud arupärimine Eesti Omanike Keskliidu rahastatud valimisreklaami kohta. Palun kõnepulti kolleeg Helle Kalda!

Helle Kalda

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! 22. septembril s.a esitasid üheksa Riigikogu liiget arupärimise riigikontrolör Mihkel Oviirile. Arupärimise sisu on Eesti Omanike Keskliidu rahastatud valimiskampaania kulud.

Lugupeetud Mihkel Oviir! Hiljuti, see tähendab septembri algul, korraldasid Isamaa ja Res Publica Liidu äraostmatud poliitikud Tallinnas Nõmmel, Mustamäel, Kristiines, Haaberstis ning Põhja-Tallinnas masspostituse, tutvustades nii Urmas Reinsalu ja Ken-Marti Vaheri tegusid, loomulikult positiivses kontekstis. Need kaks poliitikut kandideerivad ilmselt just nendessamades piirkondades. Ka enne 2009. aasta kohalikke valimisi olid samasugused hulgipostitused Nõmmel, Haaberstis ja Pirital. Postitatud saadetises soovitas omanike keskliit

kohalikel valimistel valida Nõmmel Urmas Reinsalu, Haaberstis Ken-Marti Vaherit ja Piritall Priidu Pärnat, nii nagu ka seekord.

Küsimus pole selles, et inimene reklaamib ennast ja selgitab, mida ta teeb. See on ju tegelikult hea. Küsimus on selles, kelle raha eest seda tehakse. Poliitiliseks valimiskampaaniaks riigi raha kasutamine on selgelt taunitav. Eesti Omanike Keskliit tegutseb Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi rahastamise ja mitte väikese rahastamise toel. Pärast IRL-i ministri asumist selle ministeeriumi etteotsa sai üks mittetulundusühing, omanike liit, endisega võrreldes kaheksa korda suurema summa. 2008. aastal oli see summa 2,4 miljonit krooni, 2009. aastal 2 miljonit krooni, 2010. aasta riigieelarves on Eesti Omanike Keskliidule samuti eraldatud 2 miljonit krooni.

19. novembril 2009. aastal selgitas majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts Riigikogus esimese hulgi postituse kohta, vastates küsimusele, kas kulutati riigi raha või mitte, väga selgelt, et toetuskirjad saatsid laiali küll Eesti Omanike Keskliidu liikmed, et toetada juhatuse liikmete kampaaniat, aga selle maksavad kinni kindlasti liidu juhatuse liikmed ise. Minister kinnitas, et nende kirjade koostamiseks ja postitamiseks riik raha ei kulutanud, st omanike keskliit selleks raha eraldanud ei ole.

Vaatasime, millised on nimetatud poliitikute või IRL-i valimiskulud. Aruande nende kulude kohta peavad kõik esitama. Me vaatasime, kas sellised summad on seal ära märgitud. Mida me märkasime? Erakond sellises mahus otsepostituse kulusid ei deklareerinud, samuti ei kajastunud need kandidaatide isiklikes kuluaruannetes. Kolmest nimetatud isikust deklareeris reklaamikulusid ainult Priidu Pärna ja temagi deklareeris ainult 590 krooni. Teised isikud ei deklareerinud mitte ühtegi krooni sellist kulu, millest võib otseselt järeldada, et see kulutus tehti siiski riigi rahast, mis ei ole õige.

Sellest tulenevalt, kuna me pole selgust saanud ei majandus- ja kommunikatsiooniministrilt ega ka regionaalministrilt, kellelt me oleme selle kohta korduvalt küsinud, pöördusimegi küsimustega Mihkel Oviiri poole. Esitame viis küsimust. Teades Mihkel Oviiri kui väga korrektset ja täpset isikut, ei hakka ma neid küsimusi ette lugema, sest ma tean, et ta loeb need kindlasti ise ette. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Ma palun kõnepulti lugupeetud riigikontrolöri Mihkel Oviiri!

Mihkel Oviir

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed!

Rütm Riigikogu liikmeid – Helle Kalda, Marika Tuus, Inara Luigas, Vladimir Velman, Nelli Privalova, Olga Sõtnik, Toivo Tootsen, Nikolai Põdramaagi ja Ain Seppik – on esitanud mulle arupärimise, mis käsitleb Eesti Omanike Keskliidu väidetavat seost Isamaa ja Res Publica Liidu valimiskampaaniaga. Vastan küsimustele nende esitamise järjekorras.

Esimene küsimus: "Millistel tingimustel auditeerib Riigikontroll riigi poolt rahastatavaid ühinguid ja kas Eesti Omanike Keskliidu rahakasutus on pälvunud Riigikontrolli tähelepanu?" Riigikontrolli seaduse kohaselt on Riigikontrollil õigus teha menetlustoiminguid isikute suhtes, kes saavad riigieelarvest sihtotstarbelisi eraldisi. Nii saab selgitada eraldise saamise tingimuseks olevate asjaolude paikapidavust ja eraldise kasutamise õiguspärasust. Riigikontrolli iga-aastaste finantsauditite käigus kontrollitakse muu hulgas riigieelarvest tehtavate eraldiste kasutamise sihipärasust. Kontrollitavate tehingute valik sõltub nii nende olulisusest kui ka meie riskihinnangutest. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi 2010. aasta eelarves on seesugusteks eraldisteks ette nähtud 24 miljonit krooni. Eesti Omanike Keskliit on saanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi eelarvest riigieelarvelisi eraldisi aastatel 2008–2010 kokku 6,4 miljonit krooni, sellest 2008. aastal 2,4 miljonit, 2009. aastal 2 miljonit ja tänäpu samuti 2 miljonit krooni. Lisaks riigieelarvest saadud eraldistele kogusummas 6,4 miljonit krooni on Eesti Omanike Keskliit majandusaasta aruande andmetel 2008.–2009. aastal teeninud tulu kokku 179 200 krooni. Samuti on omanike keskliit aastatel 2008–2009 saanud toetust Kodanikuühiskonna Sihtkapitalilt summas 450 000 krooni. Aastatel 2008–2010 ei ole Eesti Omanike Keskliidule tehtud maksed sattunud Riigikontrolli auditeeritavate tehingute hulka. Arupärimise laekumise järel tegi Riigikontroll kontrollitoiminguid, et selgitada riigilt saadud eraldise kasutamise asjaolusid.

Teine küsimus: "Kuidas hindab Riigikontroll Majandus- ja Kommunikatsiooniministee-

riumi võimet kontrollida Eesti Omanike Keskliidule eraldatud raha kasutamise korrektsust nii finantsiliselt kui ka sisuliselt?" 2008. aasta riigieelarve eelnõu seletuskirja kohaselt eraldati omanike keskliidule raha, et tugevdada kodanikuühiskonda. Sama põhjendus oli toodud ka järgmise aasta eelarve eelnõu seletuskirjas. Kokkuvõtvalt oli aastatel 2008–2010 sõlmitud lepingute objektiks omanike keskliidu laiendamise, omanike huvide kaitsmise ja teavitustegevuse toetamine. Riigieelarvelise eraldise kasutamiseks olid omanike keskliit ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium sõlminud lepingud, lähtudes riigieelarve seaduses sätestatud korrast. Eesti Omanike Keskliit oli lepingujärgsed aruanded eraldise kasutamise kohta ministeeriumile esitanud. Riigieelarve seaduse kohaselt on eraldist saav isik kohustatud pidama riigieelarvest eraldisena saadud raha kohta arvestust vastavalt raamatupidamise seadusele. Seda on omanike keskliit ka teinud. Riigieelarve seaduse kohaselt on ministeeriumil õigus kontrollida eraldise saanud isiku esitatud aruannete õigsust, eraldise saamise aluseks olevate asjaolude paikapidavust ning eraldise kasutamise sihipärasust ja mõjusust. Majandus- ja kommunikatsiooniminister on oma käskkirjaga kinnitanud mittetulundusühingute ja sihtasutuste projektide rahastamise korra. See kord ei reguleeri esitatavate aruannete kontrollimist ehk seda, kuidas hinnata raha kasutamise sihipärasust. Ministeeriumi vastutavate ametnike kinnitusele on nad kontrollinud esitatud aruannete vastavust kehtestatud vormilistele nõuetele. Riigikontrollile teadaolevalt ei ole ministeerium tuvastanud eraldatud raha mittesihipärasest kasutamist.

Kolmas küsimus: "Kas riigieelarvest rahastatav ühing võib saata laiali juhatuse liikmeid tutvustavat materjali, soovitusena toetada neid eelseisvatel valimistel?" Riigieelarvelist eraldist tuleb kasutada eraldise lepingus kokkulepitud tegevusteks või kokkulepitud eesmärkide saavutamiseks. Eraldise saanud isikul tuleb esitada aruanded lepingu täitmise kohta ning lepingu rikkumise korral võib eraldise saanud isikult nõuda talle eraldatud raha tagastamist. Kehtiv erakonnaõigus ei keela ühingutel mitterahaliste või varjatud annetuste tegemist erakondadele ega kandidaatidele. Samas keelab erakonnaseadus erakonnal vastu võtta varjatud annetust, samuti on keelatud vastu

võtta juriidilise isiku annetusi. Erakonnaseaduse kohaselt on erakonna vara ja vahendite allikaks üksnes tema poolt põhikirjaga kehtestatud liikmemaksud, erakonnaseaduse alusel saadud eraldised riigieelarvest, füüsiliste isikute annetused ning tulu erakonna varalt. Erakond ei tohi vastu võtta varjatud annetust. Varjatud annetuseks peetakse mis tahes kaupade, teenuste, varaliste ja mittevaraliste õiguste loovutamist erakonnale tingimustel, mis ei ole kättesaadavad teistele isikutele. Erakond ei tohi vastu võtta juriidilise isiku annetust. Kokkuvõtvalt võib öelda, et riigieelarvest rahastatav ühing vastutab selle eest, et riigieelarvest saadud raha on kasutatud riigieelarvelise eraldise lepingus kokkulepitud eesmärkidel. Kui mõni ühing on kasutanud või kasutab riigieelarvest saadud eraldist muul otstarbel, mitte selleks otstarbeks, mille jaoks see on talle antud, siis see ei ole kindlasti tolereeritav.

Viimane küsimus: "Kas Eesti Omanike Keskliit on rahastanud Isamaa ja Res Publica Liidu valimiskampaaniat?" Riigikontroll küsis Eesti Omanike Keskliidult andmeid 2008.–2010. aasta rahaeraldise kasutamise kohta. Saadud info hõlmas muu hulgas raamatupidamise väljavõtteid, pangaliikumisi, kuludokumente ja lepinguid. Omanike keskliit esitas Riigikontrollile pangakontode väljavõtted pangatehingute kohta. Riigieelarveline rahaeraldise laekus Eesti Omanike Keskliidu pangakontole, kust tehti väljamakseid lepingute täitmiseks. Nendele kontodele laekusid ka Eesti Omanike Keskliidu enda teenitud tulud ja toetus Kodanikuühiskonna Sihtkapitalilt. Riigikontroll tegi pangaväljavõtte alusel valimi kõigist suurematest ehk 10 000 krooni ületavatest tehingutest ja vaatas läbi nende tehingute algdokumendid. Kõik küsitud arved olid olemas ja seostatavad pangatehingutega. Samas polnud osa majandustehingute aluseks olevaid lepinguid sõlmitud kirjalikult, mistõttu puudus võimalus nende sisuga tagantjärele tutvuda. Kontrolli tulemusena selgus, et mitte kõigil juhtudel ei olnud arvele lisatud tootenäidiseid või lisaselgitusi, mida konkreetselt telliti või levitati, sealhulgas tööde üleandmise ja vastuvõtmise akte, kinnitusi teenuste kättesaamise kohta ja muud sellist infot. Arvetel ja lepingutel kirjeldatud tehingu sisu oli paljudel juhtudel üldisõnaline. Kohapeal olid olemas ja Riigikontrollile esitati eri toodete näidiseksplare,

kuid paljudel juhtudel polnud neid võimalik tagantjärele seostada lepingute ega arvetega, näiteks tellimuse või lepingu nimekirja märkimisega arvele või tootenäidisele. Eesti Omanike Keskliidu peasekretär selgitas Riigikontrollile, milline toode on millise lepingu alusel tehtud. Riigikontroll soovib siiski selguse huvides kaaluda, et projektide aruannete puhul võiks rakendada praktikat, kus koos arvete ja lepingutega esitatakse seostatult tellitud töö või info teenuse kohta. Eesti Omanike Keskliidu peasekretär andis Riigikontrolli audiitoritele selgituse, mille kohaselt pole ühing riigi eraldatud raha ühegi erakonna ega kandidaadi valimiskampaania otseseks ega kaudseks rahastamiseks kasutanud. Riigikontrollile esitatud trükistel ühegi erakonna logo ei olnud. Samuti ei olnud ajalehes Koduomanik sõna võtnud isikute juures välja toodud erakondlikku kuuluvust. Riigikontroll ei leidnud kontrollimisel tõendeid, et omanike keskliit oleks kasutanud riigi eraldatud raha mõne erakonna või kandidaadi valimiskampaania rahastamiseks. Mis puudutab arupärimise üheks ajendiks olnud Riigikogu liikmete Urmas Reinsalu ja Ken-Marti Vaheri näopildiga reklaamlehti, mida suve lõpul levitati, siis need Riigikogu liikmed on vabatahtlikult esitanud Riigikontrollile kuludokumendid, mis tõendavad, et nad on oma reklaammaterjalide eest tasunud ise.

Täna tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra riigikontrolör! Teile on paar küsimust. Palun, kolleeg Helle Kalda!

Helle Kalda

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud riigikontrolör Mihkel Oviir! Suur aitäh teile ülevaate eest! Te tõite väga ilusasti välja, et Eesti Omanike Keskliit sai kolme aasta jooksul kodanikuühiskonna tugevdamise projektile 6,4 miljonit krooni. Nagu te ütlesite, meil olid lisatud 2009. aasta bukletid, kus oli samamoodi IRL-i märk peal. Kui te neid nägite, kas te võite mulle öelda, kuidas see reklaam kodanikuühiskonda tugevdab? Mis on eesmärk, kui riik tellib, masu ajal eriti, 6,4 miljoni eest selliseid buklette, et tugevdada kodanikuühiskonda, ja saadab isikute portreesid koju? Kas te võite kommenteerida?

Mihkel Oviir

Täna! Kõigepealt, on kaks õiguslikku dokumenti. Ühest küljest on riigieelarve seadus, millega eraldati raha kodanikuühiskonna tugevdamiseks. Teiseks, selle alusel koostab ministeerium, kõnesoleval juhul Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, lepingu, kus peavad olema märgitud detailsemad eesmärgid. Selles lepingus tuleb sätestada lepingu objekt, tegevused ja projekt koos eesmärkidega, lepingupoolte ühised huvid, lepingupoolte esindajad, nende esindusõigus jne, jne. Siin on 15–17 nõuet, millele see peab vastama. Igal aastal peab seesama organisatsioon esitama ülevaate, mida ta on selle aasta jooksul teinud. Ma täiesti huviga lugesin, millega tegeleb see organisatsioon, millel oli ka minu jaoks üllatusena küllaltki palju liikmeid, üle 40 000. Mida ta on teinud? Koostati veebipõhine vabalt kättesaadav kasutuslubade käsiraamat, algatati veebipõhine teenus "Küsi juristilt tasuta", laiendati kodukaardi soodustust pakkuvate ettevõtete ringi, käivitati koostöö Eesti Kinnisvara Haldajate ja Hooldajate Liiduga, jätkati nõustamist omandi- ja maareformiküsimustes, asutati Saku Koduomanike Liit ja loodi veel arvukalt allorganisatsioone, nõustati üle tuhande koduomaniku jne. Kui lugeda läbi leping ja aruanne, siis see annab lõpliku pildi, mida üks või teine organisatsioon teeb.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaan Kundla!

Jaan Kundla

Aitäh, austatud esimees! Lugupeetud riigikontrolör! See on hea, et te kontrollite vastavalt põhiseadusele riigi vara kasutamist ja säilimist. Te olete ka varem välja toonud vägagi märkimisväärseid möödalaskmisi selles valdkonnas. Siit küsimus: kas te annate info tõsiste seadusrikkumiste kohta puuduste kõrvaldamiseks ja vajaduse korral karistamiseks konkreetselt üle mõnele asjaomasele organile, näiteks õiguskaitseorganile, et need rikkumised saaksid väärika lahenduse?

Mihkel Oviir

Aitäh küsimuse eest! Kui me leiame, et ühes või teises teos võib olla kuriteokosseis, siis me loomulikult saadame materjalid edasi seisukoha võtmiseks uurimisorganitele. Me

oleme seda ka teinud. Väiksemate rikkumiste puhul me tihti informeerime sellest asjaomast ministeeriumi, Rahandusministeeriumi jne. Ka seda oleme teinud. Kui minu arvates on suuremad probleemid, siis ma tulen siia teie ette oma ülevaatega ja räägin sellest teile. Sest lõppkokkuvõttes on teie käes kõik hoovad, et ühte või teist asja Eesti riigis korda seada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mark Soosaar!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Austatud ettekandja! Õiguskantsler Allar Jõks ütles Riigikogu erikomisjonis paar aastat tagasi kenasti, et raha, mis peab voolates merre jõudma, igal juhul sinna jõuab, ja seoses parteide rahastamisega ka see ilma nimeta raha järelikult ikkagi oma sihtpunkti jõuab. Mida teie kui riigikontrolör arvate, kas me ükskord saame siin lõplikult korra majja, nii et ka erakondade rahastamine muutuks täiesti läbipaistvaks? Kui me põhiseadust hakkaksime muutma, kas riigikontrolör oleks näiteks valmis võtma endale sellise ülesande, et seda jälgida?

Mihkel Oviir

Lugupeetud küsija! Ma pean ütleva, optimist nagu ma olen, et kui erakondade rahastamise küsimus on võetud vahetult Riigikogu prioriteetide hulka, siis ma huviga jälgin, milliste variantidega välja tullakse, mida pakutakse. Kindlasti on erinevaid lahendusi. On administratiivsed vahendid, on organisatsioonilised vahendid. Mina olen seda meelt, et lõppkokkuvõttes on kõige olulisem see, et oleks totaalne läbipaistvus, et kõik protsessid seoses kõikide summadega, mis laekuvad, ja kõikide summadega, mis välja lähevad, oleksid täielikult läbipaistvad. Ainult see võib hakata andma efekti. Ülejäänud administratiivsete või organisatsiooniliste meetmete efektiivsuses kaldun ma mõnikord kahtlema.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Härra riigikontrolör! Ma tahtsin üle küsida. Kas te vaatasite ka 2009. aasta valimiskampaania dek-

lareeritud kulutusi, mis arupärimise esitaja välja tõi? Ma ei pannud tähele, et oleks olnud vastus selle kohta.

Mihkel Oviir

Lugupeetud küsija! Audiitorid tegid valimi kõikidest tehingutest, mida kirjeldatud ajavahemikul tehti. Sellest valimist võeti välja 10 000 kroonist väiksemad kulutused ja ülejäänute hulgast vaadati neid tehinguid, mis valimisse sattusid. Ma ei suuda praegu konkreetset öelda, mis seal valimisse sattusid, aga põhimõtteliselt sattusid üle poole tehingutest kindlasti valimisse. Vähemalt nii on minule ette kantud. Alla 10 000 krooni suurused tehingud ei moodustanud rohkem kui 10%.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra riigikontrolör, vastamise eest! Kas kolleegid soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

2. Arupärimine AS-i Emajõe Veevärk tegevuse kohta (nr 508)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde, mis on Riigikogu liikmete Marika Tuusi, Valeri Korbi, Kalev Kallo, Toivo Tootseni ja Heimar Lengi 23. septembril esitatud arupärimine AS-i Emajõe Veevärk tegevuse kohta. Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Meil on arupärimine keskkonnaminister Jaanus Tamkivile. Arupärimise teema puudutab riigi loodud monopoli, AS-i Emajõe Veevärk tegevust nii laiemalt kui ka konkreetset Tabivere valla kontekstis. Me mäletame, et kui AS Emajõe Veevärk loodi ning kui Tartumaa ja Jõgevamaa vallad sellega ühinesid, siis ei olnud kusagil kirjas, et tulevikus läheb ka vee- ja kanalisatsiooniteenuse osutamine üle Emajõe Veevärgile, et see hakkab olema tema ainuõigus. Ometi see nii läks. 2007. aastal võttis Emajõe Veevärk vastu otsuse asuda ise Tabivere vallas teenust osutama ja lepingusse ilmus muudatus. Selle otsuse taga oli tegelikult Keskkonnaministeerium. Kõige imelikum on see, et välja ei kuulutatud mitte mingisugust

avalikku konkurssi, seda polnud üldse ette nähtud.

Ma ütlen veel, et see ei puuduta ainult Tabivere valda, vaid ka väga paljusid teisi kohti. Põhiprobleem on siiski see, et kui seda teenust osutab Emajõe Veevärk, siis läheb see tarbijale tunduvalt kallimaks, mitmes kohas üle poole kallimaks. Tabiveres oli olemas oma veefirma, kes pakkus palju parema hinnaga teenust, samuti müüsid nad teenust Puurmani valda ja kõik olid väga rahul. Loomulikult asus see Tabivere veefirma võitlusse, ta pöördus kohtusse ja kohus andis talle õiguse.

Aga samad probleemid on näiteks Elva linnas ja mitmes teises kohas. Nii et see on suur probleemipundar ka monopolidega võitlemise kontekstis. Me ütleme, et riik justkui tekitaks ise probleemi ja seda selleks, et siis oleks, mille eest võidelda.

Meil on mitmeid küsimusi seoses eelöelduga. Millistel elanikkonna huvidest lähtuvaltel põhjustel anti ilma igasuguse konkursita see teenus Emajõe Veevärgile? Miks surutakse peale kõrgemat hinda? On ka küsimused monopolide ohjeldamise seaduse kontekstis. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Marika Tuus! Palun kõnepulti lugupeetud keskkonnaministri Jaanus Tamkivi!

Jaanus Tamkivi

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud parlamendiliikmed! Vastuseks arupärijate küsimustele seoses Emajõe Veevärgi tegevusega on mul teatada järgmist. Aktsiaselts Emajõe Veevärk loodi regionaalse vee-ettevõtteks 2004. aastal, mil ettevõtte aktsionäridena koondusid 22 omavalitsust Tartumaalt, Jõgevamaalt ja Ida-Virumaalt. Ettevõtte loomise eesmärk oli suuremahuliste ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni infrastruktuuri investeringute planeerimine ja elluviimine nimetatud piirkondades. Paralleelselt investeringute tegemisega seati ettevõtte tegutsemise eesmärgiks nii rekonstrueeritud kui ka rekonstrueerimata ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni infrastruktuuri jätkusuutlik haldamine ja arendamine ning tarbijatele kvaliteetse veeteenuse osutamine. Arvestades, et Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondi abi saamise eeltingimuseks on asjaolu, et

rekonstrueeritav või arendatav infrastruktuur peab kuuluma toetuse taotlejale ja et aastal 2004 oli taotletava abi minimaalne rahaline maht kümme miljonit eurot, oli omavalitsuste koondumine sisuliselt ainuke võimalus Ühtekuuluvusfondi vahendite kasutamiseks.

Investeeringuraha taotlemise eelduseks oli, et pärast infrastruktuuri suuremahulist rekonstrueerimist ja arendamist on tagatud ka selle tehniline säilimine ja majanduslik jätkusuutlikkus. See tagatakse eelkõige efektiivse majandamise ning teadmispõhise süsteemide opereerimisega. Kompetentsi koondamiseks loodi AS Emajõe Veevärk ja veel teisi ettevõtteid, nagu AS Matsalu Veevärk, ja laiendati veel viit vee-ettevõtet: AS Haapsalu Veevärk, AS Põlva Vesi, AS Võru Vesi, AS Kuressaare Veevärk ja AS Kärkla Veevärk. Nüüdseks on nendesse ettevõtetesse koondatud oma ala spetsialistid, kes vastutavad ettevõtte juhtimise ja infrastruktuuri hoolduse eest, samuti on ettevõtetesse hangitud tänapäevased seadmed süsteemide nõuetekohase hooldamise tagamiseks.

Oleme seisukohal, et ühisveevärgi- ja -kanalisatsioonisüsteemide haldamine väiksemates asulates regionaalsete vee-ettevõtete mudeli abil on ainuvõimalik ning majanduslikult ja tehniliselt optimaalne võimalus. Igal omavalitsusel eraldi ei jätku ressursse oma haldusterritooriumil paikneva ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni infrastruktuuri hoolduseks. Eelkõige aitab regionaalne vee-ettevõtetus tagada optimaalse hinnaga nõuetekohast veeteenust maapiirkondades, kus piirkonna oma vee-ettevõtte kasutamise korral kujuneks veeteenuse hind tegelikult veelgi kõrgemaks.

Oleme veendunud, et kaugemas perspektiivis on regionaalne vee-ettevõtetus soodsaim lahendus ühisveevärgi- ja -kanalisatsiooniteenuse tarbijatele, sest on tagatud torustike pikaajaline säilimine ja seeläbi väiksem investeringuvajadus süsteemide rekonstrueerimiseks. Tarbijale tähendab see kaugemas perspektiivis kokkuvõttes väiksemaid kulutusi veeteenusele.

Viitate oma arupärimises, et AS-i Emajõe Veevärk pakutav veeteenuse hind kujuneb kõrgemaks, kui oleks olnud avaliku konkursi väljakuulutamise korral mõne teise teenusepakkuja hind. Teatame teile, et aastani 2006 kehtinud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse redaktsiooni järgi toimus vee-ettevõtja

määramine avalikul konkursil ja lähtuvalt konkurentsiseaduse § 14 lõikes 2 sätestatust anti infrastruktuur viieks aastaks rendile ettevõttele, kes pakkus madalaimat veeteenuse hinda. Kirjeldatud lähenemine aga ei taganud elementaarset ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni infrastruktuuri hooldust, ammugi veel mahukamaid reinvesteeringuid selle korrashoidmiseks. Oli lõputu nõiaring, omavalitsustele kuuluva ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni infrastruktuuri abil pakkusid avaliku konkursi korras määratud operaatorid veeteenust tarbijale odava hinnaga, kuid omavalitsus taotles iga 5–10 aasta järel riiklikke abirahasid SA Keskkonnainvesteeringute Keskus keskkonnaprogrammist, sest torustik oli selle ajaga täielikult amortiseerunud. Pidev operaatorite vahetamine ei taga süsteemide järjepidevat ja peremehelelikku hooldamist, kuna nende eesmärk oli pakuda teenust võimalikult madala hinnaga. Madala hinnaga sai teenust osutada vaid seetõttu, et hinnas ei kajastatud vajalike reinvesteeringute mahtusid.

Eelnevast johtuvalt muudeti 2005. aastal ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seadust nii, et juhul, kui ühisveevärgi ja -kanalisatsioon on eraõigusliku juriidilise isiku omandis, esitab ettepaneku vee-ettevõtja määramiseks ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni omanik ja selle kinnitab kohaliku omavalitsuse volikogu. See säte võimaldab torustiku omanikul, sealhulgas AS-il Emajõe Veevärk, tagada järjepidev ja nõuetekohane süsteemide hooldus ning planeerida pikaajalisi investeeringuid ja nende elluviimist. Veelgi enam, regionaalse vee-ettevõtte omanikuks on ühiselt kõik vee-ettevõtte tegevuspiirkonda kuuluvad kohalikud omavalitsused ehk kohalikel omavalitsustel on regionaalse vee-ettevõtte kaudu võimalik vahetult juhtida nõuetekohase veeteenuse osutamist kohalikus omavalitsuses, mis eristab regionaalseid vee-ettevõtteid hiigelmonopolide tavatähendusest. Regionaalsete vee-ettevõtete loomise eesmärk oli osutada teenust kõigis vee-ettevõtte tegevuspiirkondades, sõltumata sellest, kas tegemist on suure või väikese kohaliku omavalitsusega.

Aktsiaselts Emajõe Veevärk osutab opereerimisteenust ka väikestes kohalikes omavalitsustes, kus veeteenuse pakkumine ei ole majanduslikult kasumlik. Regionaalse vee-ettevõtte efektiivsus seisnebki selles, et kõigis

piirkondades korraga teenust osutades saab kokku hoida tegevuskulusid ja samas on nõuetekohane veeteenus tagatud ka väikestes maa-kohtades, kus teistel operaatoritel puudub majanduslik huvi veeteenust osutada. Õiglase veeteenuse hinna tagab vastuvõetud monopolidele hinnapiirangute kehtestamise seadus, kuna alates 1. novembrist kehtivad veeteenuse hindade puhul üleriigilist järelevalvet tegeva Konkurentsiameti seisukohad. Selle seaduse kontekstist tulenevalt on tagatud, et kõik vee-ettevõtjad, sealhulgas AS Emajõe Veevärk, osutavad veeteenust õiglase hinnaga ega teeni seeläbi põhjendamatult suurt tulu. Täna tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Aitäh! Te ütlesite, et hind ei läinud kõrgemaks. Nendes kohtades, kus Emajõe Veevärk opereerib, läks hind kõrgemaks (näiteks Nõo, Mäksa, Puurmani). Kui te arvate, et just teil on õigus, et monopol peabki seal opereerima, siis miks on ringkonnakohus tühistanud Puurmani valla otsuse, kes otsustas anda selle teenuse osutamise õiguse Emajõe Veevärgile? Miks kohus seda tegi? Me ei saa ikkagi aru, miks te nagu võitlete monopolidega, aga samas kehtestate ise monopoolsed hinnad.

Jaanus Tamkivi

Täna küsimuse eest! Ega ma nii väga ei võitle siin nende monopolide eest. Ma lihtsalt selle eelneva jutuga, mida ma teile esitasin, üritasin selgitada, et kaugemas perspektiivis on regionaalsete vee-ettevõtete kasutamine veevärkide ja kanalisatsioonivõrkude haldamiseks majanduslikus mõttes kõige mõistlikum, sest senine praktika kohtadel ei olnud väga jätkusuutlik. Teenust pakuti küll väga odava hinnaga, kuid nagu ma siin juba ütlesin, päris tavapärane oli see, et Keskkonnainvesteeringute Keskuse rahaga tuli neid võrke korras hoida, kuna vee hinnast ei piisanud selleks, et neid võrke majandada. Täiesti selge on, et kaugemas perspektiivis ei ole selline skeem jätkusuutlik. Just nimelt regionaalsed vee-ettevõtted on need, kelle abil oleks võimalik seda teenust mõistlikult korraldada ja seda kindlasti teeb ka

Emajõe Veevärk. Seda, et veeteenuse hind tõusis pärast seda, kui teenuse osutamine läks üle AS-ile Emajõe Veevärk, ei saa eitada. Selles on ka oma loogika olemas, sest majanduslikus mõttes ebaloogiliselt odava hinnaga veeteenust pakkuda ei saa, see ei ole majanduslikus mõttes loogiline. Nii et nagu ma oma sõnavõtu lõpus ütlesin, meil on olemas suurepärase nn monopolide ohjeldamise seadus, mis peab vaatama, kas vee-ettevõtted pakuvad teenust liiga kõrge hinnaga või pakuvad seda teenust hoopis liiga madala hinnaga. Asja mõte on selles, et hind peab olema õiglane, see peab tagama, et süsteemid on meil olemas ja töökorras ka 10 aasta pärast, 15 aasta pärast, 20 aasta pärast. Ma arvan, et seda juttu, et iga paarikümne aasta järel tuleb Euroopa Liit ja annab meile 6–7 miljardit Eesti krooni selleks, et Eesti saaks uued torustikud ehitada, kuna meil selleks vahendeid ei ole, võib rääkida lastele muinasjutuna, aga praktikas see sellisel kujul ei realiseeru.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh! Mul on, härra minister, kaheosaline küsimus. Kõigepealt, miks veeteenuse osutajatele konkurssi ei korraldata ja nad lihtsalt määratakse? Teine asi: mida tähendab, et kaugemas perspektiivis on hind tarbijale vastuvõetavam, või kuidas te väljendusitegi, mida see pikem periood tähendab? Praegu on hind kogu aeg ainult tõusnud.

Jaanus Tamkivi

Aitäh küsimuse eest! See pikem periood tähendabki seda, et 15–20 aasta pärast ei pea hakkama tegema ühekorruga investeeringut, mis igapäevaselt on jäänud tegemata. See tähendab sisuliselt seda, et sel hetkel võib see hind kujuneda ikkagi väga kõrgeks. Kui saabub uuesti aeg, et süsteemid tuleb välja vahetada, aga selleks ei ole vahendeid korjatud, seda tööd ei ole pidevalt tehtud, siis võib hinnatõus kujuneda hüppeliseks. Mis puudutab seda, miks teenuse osutajat ei valitud konkursil, siis nagu ma ütlesin oma sõnavõtu alguses, Euroopa Liidu raha kasutamise eeldus oli see, et see, kes võrgud välja ehitab, peab neid tulevikus opereerima ja nende kasutamise eest vastuta-

ma. See periood on viie aasta pikkune ja selle aja jooksul tuleb Euroopa Liidu tingimusi täita.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Aitäh, hea esimees! Lugupeetud minister! Ma mäletan seda aega, kui omavalitsused väga tugevalt vaidlesid selle üle, missugune on kõige parem variant võimalikult kvaliteetse veeteenuse tagamiseks. Ma olen teiega nõus selles, mis puudutab infrastruktuuri võimaliku kokkuvarisemist kaugemates piirkondades ja väiksemates omavalitsustes, kuna teistel operaatoritel seal tõepoolest majanduslik huvi puudus. Mul on teile selline küsimus. Ma saan aru, et Keskkonnaministeerium ei ole kuskil öelnud, et nad AS-i Emajõe Veevärk tegevusega rahul ei ole. Kas te oskate öelda teie nimetatud Põlva, Matsalu, Haapsalu, Kärdla jt operaatorite vee hinda pärast seda, kui nad on investeeringud teinud? Kas need hinnad on kõrgemad või madalamad kui Emajõe Veevärgil või on need enam-vähem samas suurusjärgus?

Jaanus Tamkivi

Aitäh selle küsimuse eest! Need hinnatabelid on täiesti kättesaadavad ja olemas, kahjuks mul neid hetkel siin ei ole. Hinnad on tegelikult, kui võtta suurte vee-ettevõtete kaupa, täiesti võrreldavad. Tõepoolest võib mõnes omavalitsuses olla hinnatõus märgatav, sealsamas kõrval võivad olla omavalitsused, kus hinnatõusu peaaegu ei ole olnud. See sõltub sellest, millise taseme pealt starditi. Nii need hinnad ka tegelikult kujunesid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Aitäh! Lugupeetud minister! Kõige parem selle asja juures on siiski see, et veevärk on olemas. See on väga õige, et tänu Euroopa Liidu rahale me oleme tõesti saavutanud õige heal tasemel toimiva veevärgi valdades. Ma tahangi küsida, milline on järgmise aasta perspektiiv, kas näiteks Mõniste kandis hakkab ka asi toimima.

Jaanus Tamkivi

Mis puudutab järgmiste aastate investeerin-
guid, siis veevarustuse ja kanalisatsioonitorus-
tike väljaehitamiseks on meil tõepoolest kasu-
tada väga suured summad Euroopa Liidu va-
hendeid, lisaks on loomulikult omaosalus ja
omainvesteeringud. See summa kokku on üle
kaheksa miljardi krooni. Neid investeeringuid
ja projekte on igas maakonnas ja igas piir-
konnas. Ma olen üsna kindel, et need arendu-
sed, mille kohta te küsite, hakkavad ka Mõnis-
te kandis toimuma. Pärast selle rahastamispe-
riodi lõppu peaks olema ikkagi olukord, et
valdav osa vajalikke töid Eestis on tehtud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaan Kundla!

Jaan Kundla

Aitäh, austatud esimees! Lugupeetud minis-
ter! Kas teie peate normaalseks, et uue mono-
polide ohjeldamise seaduse kohaselt peab puh-
ta vee tarbija kinni maksma omavalitsuse või
riigi maa pealt kogutava sademe- ja drenea-
živee ärajuhtimise ning puhastamise kulud,
mis tõstabki vee hinda?

Jaanus Tamkivi

Aitäh, härra Kundla! Mis puudutab sademe-
vee kogumist ja selle kogumise maksustamist,
siis see teema on teatavasti kohalike omavalit-
suste pädevuses. Sõltub sellest, kuidas keegi
on seda küsimust lahendanud. Euroopa Liidu
raha eest nende arenduste käigus sademevee
kogumise väljaehitamise rahastamist ei ole ka-
vandatud. Kui seda tehakse, siis tehakse seda
kohalike omavalitsuste vahenditest. Kuidas
ühes või teises omavalitsuses on see rahasta-
mine ja selle jaoks vahendite kogumine lahen-
datud, see sõltub sellest kohalikust omavalit-
susest.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra
keskkonnaminister! Avan läbirääkimised ja pa-
lun kõnepulti kolleeg Marika Tuusi! Kaheksa
minutit.

Marika Tuus

Head kolleegid! Aktiaseltsi Emajõe Vee-
värk loomise esialgne eesmärk oli tõesti õilis:
parandada ja ehitada Euroopa rahaga ümber

kohalikud vee- ja kanalisatsioonitrassid. Kuid
aktiaseltsi kunagises asutamislepingus ei ol-
nud sõnagi sellest, et tulevikus saab juba kor-
ras veevärgi opereerimise ainuõiguse endale
Emajõe Veevärk. Näiteks Tabiveres oli teenuse
osutajaks oma firma ja nähti ette leida ope-
raator ikkagi avalikul konkursil. Aga ometi
läks teistpidi ja see muudatus ilmus aktsionä-
ride lepingusse 2007. aastal. Nimetatud muu-
datuse sisseviimine ja sellega nõustumine ongi
põhimõtteline probleem ja üks suuremaid
probleeme, mis seoses sellega tekkis. Trasside
väljaehitamise käigus tuli lõviosa rahast ju
Euroopa Liidust, Keskkonnaministeerium an-
dis selleks ainult 5%, kohalik omavalitsus
10%. Me võimegi küsida, kelle huvides niisu-
gune otsus sündis. Esmalt luuakse ettevõtte,
finantseeritakse selle käigushoidmist, ehitata-
kse välja sadu miljoneid kroone maksvad trassid
ja puhastusjaamad ning lõpuks kingitakse see
ilma igasuguse konkursita suurele monopolile
ja pealekauba antakse veel opereerimise ainu-
õigus. Selle probleemipuntra sõlmküsimus on
tegelikult kõrgenenud hind. Näiteks Tabiveres
oleks vee hind muutunud, kohaliku opereeri-
ja hind on 25 krooni 20 senti ja Emajõe Veevärgi
hind oleks olnud 37 krooni 50 senti. Nõo val-
las hind muutus, oli 27 krooni 84 senti kuup-
meetri kohta, aga Emajõe Veevärgi hind on 37
krooni 36 senti kuupmeetri kohta. Mäksa val-
las oli hind 16 krooni 52 senti ja pärast tee-
nuseosutamise õiguse Emajõe Veevärgile üle-
andmist tuli hinnaks 37 krooni 36 senti kuup-
meetri kohta. Aktiaseltsi Emajõe Veevärk äri-
plaan näeb selgelt ette järkjärgulist hinna tõs-
tist. Samas näiteks Tabiveres suudaks valla
ettevõtja pakkuda isegi koos Emajõe Veevär-
gile makstava trasside rendi tasuga tunduvalt
madalamat hinda ja kui saaks veel konkursi
teha, siis võiks see hind võib-olla veelgi sood-
sam olla.

Mis siis tegelikult toimub? Riik otsustajana
on esikohale seadnud ühe kitsa äriühingukonna
huvid, mitte aga tarbija huvid. Olukorras, kus
85% renoveerimistöodele kulunud rahast on
pärit Euroopa Liidu struktuurifondidest, on
sellest veeprojektist saamas tõeline rahamasin,
mis kellegi taskuid täidab. Tabivere Vallavo-
likogu käitus siiski, vaatamata riigi survele,
põhimõtteliselt õigesti ja võttis mõni aeg tagasi
vastu otsuse mitte anda selle teenuse osutamise
õigust Emajõe Veevärgile, vaid jätta edasi vee-

ettevõtteks kohalik veefirma. See näitab tegelikult, et ega vabatahtlikult ja sunniviisiliselt ei saa enam volikogusid sundida otsuseid tegema. Kuid teine näide. Ringkonnakohus tühistas Puurmani Vallavolikogu otsuse, sest Puurmani Vallavolikogus ei olnud nii palju otsustavust ega julgust, nad kinnitasid oma veettevõtteks Emajõe Veevärgi ja kohus ütles, et kuigi vee- ja kanalisatsioonitrassid on eraõiguslikus omandis, saab Emajõe Veevärk siiski teha ainult ettepaneku operaatori määramise kohta ja omavalitsusel endal on kaalutlemisõigus, kes paremat teenust pakub. Me saime ka praegu ministri jutust aru, et tegelikult peab Emajõe Veevärk ikkagi igal juhul tegema opereerimistööd, aga, näete, kohus on otsustanud teisiti. See annab lootust väga paljudele teistele kohtadele, et neid asju on võimalik muuta, nagu Elvas on minemas.

Kui me vaatame seda probleemi n-ö monopolidevastase võitluse kontekstis, mida koalitsioon peab, siis me teame, et see seadus tehti selleks, et valimiste eel Tallinnas punkte võita, aga me näeme, et väikestes kohtades läheb praegu hind järjest kõrgemaks. Nii et riik ise teeb tegelikult monopoli, see on praegu ju riigi tehtud monopol, ja teeb seda selleks, et ise selle vastu võidelda, ise ta loob monopoli ning siis võitleb poliitiliselt ja kärarikkalt omakorda monopolide vastu. Siin ma näen seost prügifirmade teemaga, mis oli lehes. Omavalitsus ei otsusta, ministeerium otsustab. Kui ühisveevärgi puhul on tahetud, et operaator tuleks AS-ist Emajõe Veevärk, siis näiteks prügifirmade kontekstis soovitakse riigihangete seadusesse sisse kirjutada, et teenuse osutamise õigust ei tohi anda valla omanduses olevale ettevõttele. Kõik otsad viivad sinna, et riik lihtsalt tahab absoluutselt kõik enda kätte võtta ja kohalik omavalitsus ei otsusta midagi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Lõpetan läbirääkimised.

3. Arupärimine Eesti Energia Jordaania projekti kohta (nr 509)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde, milleks on Riigikogu liikmete Toomas Vareki, Kalev Kallo, Lembit Kaljuvee, Valeri Korbi, Eldar Efendijevi, Tiit Kuusmiku, Olga Sõtniku

ja Aivar Riisalu 23. septembril s.a esitatud arupärimine Eesti Energia Jordaania projekti kohta. Palun kõnepulti kolleeg Toomas Vareki!

Toomas Varek

Lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud minister! Keskerakonna fraktsiooni kaheksa liiget on esitanud arupärimise, mis puudutab Eesti Energia Jordaania projekti. Natukene eelloost. Nimelt, 16. septembril toimus Narva Elektriijaamades tehniline rike, mille tõttu jäi vooluta üks energiablokk, seoses sellega vähenes ajutiselt elektriijaama tootmisvõimsus. Tegemist oli lühikese aja jooksul juba teise rikega Narva Elektriijaamades. 23. augustil elektribörsil toimunud segaduse üks põhjustaja oli Balti elektriijaama 12. ploki avarii, mistõttu vähenes Narva Elektriijaamade tootmisvõimsus kümnendiku võrra.

Need rikked on märgiks, et elektriijaamad on amortiseerumas ning vajaksid lisainvesteeringuid. Kuid seda imelikum on, et ajal, kui Eesti Energial napib kohapeal investeeringuteks raha, toimub julge ja riskantne välisprojekt, nn Jordaania põlevkivi kaevandamise projekt. Jordaania andis oma ressursid Eesti Energiale uurimiseks ja katsetamiseks küllaltki rangetel tingimustel. Kui Eesti Energia neid tingimusi teatud aja jooksul ei täida, siis jääb Eesti kõigist õigustest ilma ja kaotab ka tehtud ulatuslikud investeeringud. Seoses Eesti Energia Jordaania projektiga soovime vastust kolmele küsimusele.

Kuidas te seletate, et kui aastakümnete jooksul on ka suured ülemaailmsed kütuse-, energia- ja tehnoloogiafirmad, näiteks Shell, pidanud Jordaania põlevkivi kaevandamise arendamist nii äriliselt kui ka tehniliselt mitetasuvaks, siis nüüd järsku usub Eesti Energia, et teenib seal suurt kasumit? Millel ikkagi baseerub hinnang, et nn Enefiti põlevkiviõlitech-noloogia on niivõrd unikaalne, et sellega annab suurt äri teha? Energeetika- ja põlevkiviringkondades peetakse selle tehnoloogia presenteerimist millegi erakordsena pigem osavaks reklaamitrikiks. Uue tehnoloogia arendamistsükkel eeldab teatavasti kindlaid faase. Selline arendustsükkel kestab 20–30 aastat. Eesti Energia käivitas oma vana tehnoloogiaga õlitechast 30 aastat, sellele eelnes veel 30 aastat pooltööstusliku tehnoloogia faasi. Miks on teie meelest reaalne, et Enefit hüppab kõigist neist

faasidest lihtsalt üle? Iseenesest on õige Eesti Energia oskusteabe eksportimine, kuid samal ajal ei tohi unustada kohalike energeetikaprobleemide olemasolu. Millised on lisaks Jordaania projektile praegu Eesti Energia olulisemad projektid Eestis? Tänan!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Toomas Varek! Palun vastamiseks kõnepulti majandus- ja kommunikatsiooniministri!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Austatud arupärijad! Kõigepealt kommenteerin teie preambulit ehk Narva Elektriijaamade töökindluse teemat. Narva Elektriijaamad on vaatamata oma vanusele ja suhteliselt paljudele töötundidele päris hea töökindlusega, isegi võrreldes teiste Euroopa söe Elektriijaamadega. Hea töökindlus on saavutatud tänu süstemaatilisele diagnostikale, seirele ja hooldustegevusele. Millele toetudes saan ma niimoodi öelda? Nimelt arvudele toetudes. Narva Elektriijaamade 12 ploki (kasutusvõimsusega 2265 megavatti) töökindlus on 2010. aastal olnud 94,6%. Kui me jätaksime arvestusest välja Balti elektriijaama 9. ja 10. ploki, mille puhul on tegemist kõige rohkem amortiseerunud, esimesena suletavate ja kõige vähem kasutusel olevate plokkidega, on töökindlus käesoleval aastal isegi 96,3%. Külalper energeetikutele, kes nende protsentidega tegelevad, ütlevad need protsendid mõndagi: päris hea töökindlus, vaatamata nendele üksikutele vahejuhtumitele. Lisaks on Eesti Energia Narva Elektriijaamades käimas praegu hange kahe uue 300-megavattise energiaploki ehituseks. Uued plokiid peavad olema valmis 2016. ja 2018. aastaks olemasoleva Eesti elektriijaama kõrval.

See oli sissejuhatus. Nüüd vastused küsimustele. Esimene küsimus: "Kuidas Te seletate, et kui aastakümnete jooksul on ka suured ülemaailmsed kütuse-, energia- ja tehnoloogiafirmad – sealhulgas Shell, Lurgi, Suncor, Alstom – pidanud Jordaanias põlevkivi kaevandamise arendamist nii äriiselt kui ka tehniliselt mittetasuvaks, siis nüüd järsku usub Eesti Energia, et teenib sealt kasumit?" Jordaanias on üks maailma suurimate põlevkivivarudega riik. Tema põlevkivivarude kogumahuks on hinna-

tud 40–80 miljardit tonni. Enamik teadaolevatest põlevkivileiukohtadest paiknevad maapinna lähedal ja on geoloogiliselt sobilikud avakaevandamiseks. Shelli viimase aja uurimistööd on tuvastanud ka märkimisväärsed süvalasundeid, kuid nende ulatus ja maht ei ole praeguseks avalik. Eeltoodu on põhjustanud suure huvi kõnealuste ressursside arendamise vastu. Praegu on Jordaanias valitsusel lepinguid vähemalt kuue firmaga, uurimaks kohalike põlevkiviresursside kommertskasutusse võtmist. Suurematest ja tuntumatest ettevõtetest on kohapeal Shell ja Petrogas ning ressursi vastu on huvi tundmas ka ExxonMobil. Seni on Jordaanias põlevkivi kasutuselevõtu peamiseks takistuseks olnud nafta madal hinnatase. Sellel põhjusel lõpetasid oma projekti 1980. aastatel põhjalikku uurimistööd teinud Lurgi-Klockner ning ka Suncor, kes pärast oma katsetehase sulgemist Austraalias ennast põlevkiviarengutest tagasi tõmbas. Shell on Jordaanias põlevkivi uurinud aastaid ja oli esimene ettevõtte, kes Jordaanias valitsusega 2009. aastal kontsessioonilepingu sõlmis. Shelli kontsessiooniala suurus on 22 000 ruutkilomeetrit ning praegu teevad nad kontsessiooniala piires laiaulatuslikke puurimistöid parima maardla tuvastamiseks. Jordaanias põlevkivi on üks enim uuritud põlevkivisid maailmas ja sellega on tehtud hulgaliselt nii retortimis-, põletamiskui ka õli järeltöötlemise katseid. On selge, et vaatamata Jordaanias põlevkivi teatavatele isearasustele on selle kasutamine tehniliselt võimalik, küsimus on alati taandunud pigem majanduslikule otstarbekusele. Eesti Energia seni tehtud uuringud, aga me võime öelda, et ka teiste Jordaanias põlevkivi arendajate uuringud on näidanud, et Jordaanias põlevkivi on võimalik kasumlikult arendada, kui nafta hind ületab 60 USA dollarit barrelilt (praegu on nafta hind 80 USA dollarit barreli kohta). On üldine konsensus selles, et naftahinnad on pikaajaliselt tõusva trendiga. Seda põhjustab nii jätkuv tarbimise kasv (peaasjalikult Hiinas ja Indias) kui ka uute maardlate üha kulukam kasutuselevõtt. Näiteks on süvamerest nafta pumpamise maksumus samas suurusjärgus kui põlevkivist õli tootmise maksumus või isegi sellest kallim. Põlevkivi kui õliressursi vastu on huvi suurenemas üle maailma ja enamik teadaolevatest headest maardlatest on juba arendaja leidnud.

Teine küsimus: "Millel ikkagi baseerub hinnang, et nn Enefiti põlevkiviõlitechнологia on niivõrd unikaalne, et sellega annab suurt äri teha? Energeetika- ja põlevkiviringkondades peetakse igal juhul selle tehnoloogia presenteerimist millegi erakordsena pigem osavaks reklaamitrikiks. Uue tehnoloogia arendamistsükkel eeldab teatavasti kindlaid faase. Selline arendustsükkel kestab 20–30 aastat. Eesti Energia käivitas oma vana tehnoloogiaga õlitechast 30 aastat, sellele eelnes veel 30 aastat pooltööstusliku tehnoloogia faasi. Miks on Teie meelest reaalne, et Enefit hüppab lihtsalt kõigist neist faasidest üle?" Eesti Energia õlitööstuse ehitatav uue põlvkonna Enefit-280 tehnoloogiat kasutav õlitechas on edasiarendus aastakümnete jooksul Eestis katsetatud ja tööstuslikult tõestatud tahke soojuskandja tehnoloogiast. Seega hakkab uue tehase tööpõhimõtte olema sama, mis praegu töötavas tehases. Samas on uut tehnoloogiat täiendatud, muudetud paremaks keskkonnamõju ja energeetilise efektiivsuse seisukohast. Tehnoloogiaarenduse käigus tehtud muudatused on välja töötatud ja testitud koostöös parimate kohalike ja rahvusvaheliste ekspertidega. Uus tehas toodab lisaks õlile elektrienergiat, mida saadakse jääsoojuse maksimaalsel kasutamisel. See tähendab, et põlevkiviressursse väärindatakse, nende potentsiaali kasutatakse märksa rohkem kui teiste praegu töös olevate tehnoloogiate korral. Nimetatud eelised, vähene keskkonnamõju ja suur efektiivsus koos asjaoluga, et Enefiti tehnoloogia töötab peenpõlevkiviga ehk suudab töödelda kogu kaevandatud põlevkivi, erinevalt sarnastest tükipõlevkivil töötavatest Kiviteri tehnoloogiast, muudavadki Enefiti tehnoloogia unikaalseks. Eesti Energia õlitööstuses töös olev tehas on ainus kommertskasutuses olev peenpõlevkivitehnoloogiat kasutav tehas maailmas. Nimetatud eelised ja töötav tehas on peamised põhjused, miks rahvusvahelised energeetika- ja põlevkiviringkonnad tunnevad suurt huvi meie tehnoloogiakogemuse vastu.

Kolmas küsimus: "Iseenesest on õige Eesti Energia oskusteabe eksportimine, kuid samal ajal ei tohi unustada kohalike energiaprobleemide olemasolu. Millised on lisaks Jordaania projektile Eesti Energia olulisemad projektid Eestis?" Kõigepealt räägin, milliseid projekte on Eesti Energia viimase kümne aasta jooksul

teinud, et tekiks ettekujutus, mis on Eesti Energia põhilised investeerimiskohad, ja siis räägin käimasolevatest investeerimisprojektidest. Eesti Energia on viimase kümne aasta jooksul investeerinud Eestis suurusjärgus 23 miljardit krooni, nendest 9,3 miljardit krooni elektritootmise arendamisse, sealhulgas suuremad investeeringud olid 4 miljardit krooni Narva Elektriijaamade põlevkiviplokkide renoveerimisse keevkihtkateldeks, 1,7 miljardit krooni Narva Elektriijaamade uuendamisse ning töökindluse, efektiivsuse ja keskkonnanohu parandamisse, miljard krooni taastuvenergiasse, 0,4 miljardit krooni väävlipüüdmissaadmete paigaldamisse Narva Elektriijaamade kateltele, 0,3 miljardit krooni Narva Elektriijaamade tuhaärastussüsteemi moderniseerimisse, 0,2 miljardit krooni Iru elektriijaama uuendamisse, töökindluse ja keskkonnasõbralikkuse parandamisse, 0,2 miljardit krooni Kohtla-Järve soojamajandusse, sealhulgas 0,1 miljardit krooni uue tipu- ja reservkatlamaja ehitusse, 9,1 miljardit krooni jaotusvõrgu uuendamisse, sellest 4,5 miljardit krooni uute liitumiste väljaehitamisele ja 2,6 miljardit krooni võrgu arendamisse töökindluse ja pingekvaliteedi parandamiseks, 0,9 miljardit krooni olulisematesse võrgu rekonstrueerimis- ja renoveerimistöodesse, 3 miljardit krooni põlevkivi kaevandamise tehnika uuendamisse, sealhulgas 1,8 miljardit peal- ja allmaaraudteeseadmetesse, 0,4 miljardit krooni kaevandustehnikasse ja transpordivahenditesse ning 0,7 miljardit krooni õlitööstuse arendamisse, sealhulgas 0,4 miljardit krooni uue õlitechase ehituseks Auveres, 0,2 miljardit krooni olemasoleva õlitechase rekonstrueerimiseks. Need olid olulisemad investeeringud möödunud kümne aasta jooksul.

Nüüd mõningane ülevaade sellest, millised on käimasolevad projektid. Esiteks, Narva Elektriijaamadesse kahe uue põlevkivijaama rajamine. Ma ei hakka arve ütlema, see tekitab võib-olla lihtsalt erinevaid tõlgendamisvõimalusi, rääkimata sellest, et meil käib selles osas praegu hange. See riigihange on lõppemas, plaan on rajada Eesti elektriijaama kõrvale kaks põlevkivil töötavat uut elektriijaama. Esimene plokk valmib 2016. aastaks, teise ploki ehitamise kohta tehakse otsus 2012. aastal. Uus elektriijaam tagab elektrienergia tootmise senises mahus, muutes samas põlevkivist elektri

tootmise keskkonnasõbralikumaks. Teiseks, uue, Enefit-280 põlevkiviõlithase rajamine Auverre. Kohalike vedelkütuste tootmise arendamiseks valmib esimene uus põlevkiviõlithas 2012. aastal. Ehitustööd on graafikus, novembri alguses tõstetakse paika Eesti Energia tehnoloogiaühikute valminud õlithase süda ehk retort. Kohalik vedelkütuse tootmine tähendab riigile suuremat energeetilist sõltumatust, ekspordi kasvu, lisanduvaid töökohti energiasektoris, eelkõige Ida-Virumaal, ning maksutululu. Kolmandaks, väävlipüüdmissaadmete paigaldamine Narva Elektriijaamadesse. 2012. aastaks paigaldatakse neljale Eesti elektriijaama tolmpõletustehnoloogia varal töötavale energiaplokile väävlipüüdmissaadmed. Esimene paigaldatakse 2010. aasta lõpuks, teise paigaldamist on alustatud. Väävlipüüdmissaadmed muudavad põlevkivist energia tootmise keskkonnasõbralikumaks, tagavad tootmisvõimsuse säilimise ka pärast keskkonnanõuete karmistumist 2012. ja 2016. aastal. Neljandaks, tuuleparkide rajamine. Balti elektriijaama suletud tuhaväljale püstitatakse 2012. aastaks tuulepark koguvõimsusega 39 megavatti. Pakri poolsaarel valmistatakse ette 27-megavattise võimsusega tuulepargi rajamist. Viiendaks, jaotusvõrgu uuendamine suurusjärgus 1,5 miljardit krooni aastas. Eesti Energia jaotusvõrk investeerib igal aastal elektrivõrku ligi 1,5 miljardit krooni. Peamiselt tähendab see õhuliinide asendamist ilmastikule vastupidavamate maakaablitega, aga ka uute alajaamade ehitamist. Jaotusvõrgu investeeringud teenivad varustuskindluse parandamise ja katkestuste vähendamise eesmärki. Kuuendaks, Iruuse jäätmenergiaploki rajamine. Eesti Energia alustas 2006. aastal ettevalmistusi Iru elektriijaama kõrvale jäätmenergiaploki rajamiseks, mis võtaks energiatootmises kasutusele põlevkiviga sarnase kütteväärtusega olmejäätmehäki, mis seni on prügilasse ladestatud. Alates 2013. aastast hakkab jäätmeplokk tootma aastas energiat kuni 220 000 tonnist kohalikest segaolmejäätmehäkidest. Sellega säästetakse aastas ligi 70 miljonit kuupmeetrit maagaasi (võite siin hindu kalkuleerida), millega paraneb nii Eesti energiapuudus kui ka väliskaubanduse bilanss. Tarbijatele tähendab jäätmenergia kasutuselevõtt soodsamat toasooja ja prügihinna alandamist. Järgmiseks, kaugloetavate arvestite kasutuselevõtt. Eesti Energia

jaotusvõrk töötab kohtloetavate arvestite asemel kaugloetavate arvestite kasutuselevõtu investeerimisprojektiga. Projekti tegevused käivituvad ja esimesed uued arvestid paigaldatakse 2012. aastal eesmärgiga lõpetada üle poole miljoni uue arvesti paigaldamine 2017. aastaks. Kauglugemine vabastab kliendid näitude teatamise kohustusest ning jaotusvõrk saab arvestite abil pideva ülevaate võrgu koormatusest ja katkestustest madalpinge piirkondades, ühtlasi teenib see oluliselt energiasäästuesmärki. Järgmiseks, põlevkivivarustuskindluse tagamine elektri ja õli tootmiseks. Uuritakse võimalusi ammenduvate varudega Aidu karjääri asendamiseks. Tehakse ettevalmistusi Estonia kaevanduses täiendavate mahutite kasutuselevõtuks. Lisaks põlevkiviga varustatuse tagamisele säilitavad uued tootmahud ka kaevurite töökohad. Samuti on plaanis elektrivõrgu automatiseerimine. Võrgu automatiseerimise on Eesti Energia jaotusvõrk investeerinud kokku üle 120 miljoni krooni, rikete kiiremaks lokaliseerimiseks ja seeläbi kliendikatkestuste arvu vähendamiseks tehtavad tööd on jõudnud viimasesse järku. See oli loetelu mõningatest käimasolevatest projektidest. Ma ei loetlenud neid projekte, mis on ettevalmistamisfaasis. Tänan!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud majandus- ja kommunikatsiooniminister! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh, proua Riigikogu esimees! Lugupeetud minister! Eesti elektrivarustuse stabiilsuse tagamine on suur sisejulgeoleku garantii. Eesti Energial on küllaltki hästi läinud, kuna tal on arvel miljardeid kroone ning viimastel aastatel on varjatult ja sujuvalt kasvanud ka kilovatt-tunni hind. Minu küsimus puudutab ikkagi seda Jordaania projekti. Te ütlesite, et see projekt sõltub nafta hinnast, kui nafta hind tõuseb, siis on projektil jumet ja mõtet. Kas maksujad praegu maksavad otseselt või kaudselt Jordaania projekti elluviimiseks?

Juhan Parts

Aitäh! Ma olen seda korra siin Riigikogu saalis öelnud ja kordan veel kord üle, et maksujad ei maksa mitte ühtegi senti Eesti

Energia potentsiaalsete välisprojektide rahastamiseks ja samuti ei maksa mitte ühtegi senti elektritarbijad. Mitte mingisugune ristsubsidierimine või varjatud kulude katmine reguleeritud hindadega Eesti Energia tegevuses ei ole lubatud ja seda ka ei tehta. Nagu te näete ja sellest ülevaatest aru saite, selliste välisprojektide puhul, millest Jordaania on võib-olla kõige realistlikum ja kõige rohkem arenenud, ja ka võimalike tulevaste projektide puhul töötatakse finantseerimismudel välja iga konkreetse projekti jaoks. Eesti Energia huvi on siin, nagu te ka oma kolmanda küsimuse preambulis märkite, ikkagi tehnoloogia eksport. Selleks et seda teha, tuleb seda projekti teatud faasini arendada ja välja arendada tuleb ka finantseerimismudel. Kuid mitte ühtegi senti ei maksa Eesti elektritarbija, Eesti soojatarbija, kui Eesti Energia soojaga varustab, või ka maksumaksja selliste projektide jaoks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Aitäh, proua juhataja! Austatud minister! See on teada ja tuntud tõde, et Eesti Energia on hinnatõusu mootor ja eestvedaja. Aga minu küsimus puudutab seda, kui suure riskiastmega investeeringuks te Jordaania investeeringut peate ja kui suur on oht, et see raha, mis Jordaaniasse investeeritakse, kas poliitilistel või mingisugustel muudel põhjustel jääbki sinna ehk läheb kaduma.

Juhan Parts

Elektri hinna kõige suurema tõstmise viimase kolme-nelja aastaga võrreldes on tekitanud taastuvenegiamaksu suurenemine heldete taastuvenegiatoetuste kaudu. See oli kommentaar teie sissejuhatusele. Ei elektri tootmise hind Narva Elektrijaamades, mida reguleerib Konkurentsiamet, ega ka võrguhinnad ei ole nelja aasta jooksul tõusnud. Ma ei nimetaks seda tõusu isegi märkimisväärseks. Vastupidi, Eesti Energia on viinud läbi väga põhjaliku n-ö kärpeme programmi seoses majanduskriisiga. Ta on kärpinud oma erinevaid tegevusi suurusjärgus 400–500 miljonit krooni. Eesti Energia n-ö head majandustulemused tulenevad ikkagi suures ulatuses väga aktiivsest tegutsemisest elektriturul meie naaberriikides, sealhulgas

õlitööstusest tulenevalt. Nüüd Jordaania projekti riskidest. Igal projektil on kahtlemata riskid, aga ma viitasin, et ühe või teise projekti osas langetab ettevõtte ka finantseerimismudeli otsuseid ja neid tuleb n-ö kalkuleerida. Riskide suurust ei ole võimalik täna täpselt öelda. Eesti Energia pole märkimisväärseid vahendeid kulutanud, mingeid märkimisväärseid investeeringuid ei ole tehtud ja ka need riskid on võrdlemisi väiksed. Mida rohkem see projekt edasi areneb, seda rohkem kõik need riskid muutuvad tegelikult kontrollitavaks. Jah, mis puudutab nafta hinda, siis nafta hind ongi tegelikult kõige kesksam küsimus. Nafta hinna kõikumised tulevikus ei saa kuidagi olla põhjenduseks, et üldse mitte midagi teha. Kui me vaatame rahvusvahelisi sõltumatuid energiaagentuure, erinevaid institutsioone, kes prognoosivad naftavajadust kaugemas perspektiivis, ka hinda, siis ei ole võimalik leida institutsiooni, kes ennustaks nafta hinna märkimisväärset kukkumist. Nende varasemate põlevkivi- ja naftaprojektide katkestamise põhiline põhjus 1970. ja 1980. aastatel nii USA-s kui ka sellesamas Jordaaniast oli tegelikult olukorra kardinaalne muutumine. Ameerikas olid välja arendatud väga tõsised põlevkiviõli tootmise arendamise projektid, mis katkestati seetõttu, et president Ronald Reagan lõpetas naftaembargo, mille tõttu oli Araabia naftal võimalik siseneda turule ja selle hind oli teadupärast väga madal. Kui me praegu vaatame naftaprojektsioone, siis on selge, et keegi ei näe ette nafta hinna alanemist sellisele tasemele. Analoogne seis oli ka Jordaaniast 1980. aastatel, kui teadupärast Iraak pakkus Jordaaniale eriti soodsatel tingimustel naftat, mistõttu kadus majanduslik mõttekus selle investeeringuga tegeleda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Kui ükskord tuleb see aeg kätte ja Jordaania projekt läheb lõpuks käiku, kas siis on lootust, et Eesti kaevurid ja energeetikud lähevad Jordaaniasse tööle, ja kui lähevad, siis kui paljud?

Juhan Parts

Aitäh selle küsimuse eest! Ma ikkagi arvan, et Eesti riigi ja selle kaudu ka ettevõtte huvi on tehnoloogia eksport. Selle eksport, mis toob kõige rohkem raha tagasi meie majandusse, meie ettevõtetele ja lõpuks meie riigieelarvesse. Kaevurite eksporti ei ole me planeerinud, see on tõenäoliselt kallis ja see on ebamugav. Ma arvan, et me peaksime ajama sellist poliitikat, et igal Eesti inimesel leiduks tööd Eestis, ta ei peaks minema Jordaaniasse tegema mitte väga suure lisaväärtusega tööd. Kindlasti võivad selle valdkonna tippspetsialistid saada teatud võimalusi, aga see selgub projekti käigus. Kuid massilist kaevurite eksporti mina ei toeta. Meil on neid endalgi vaja.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud minister! Kui ma õigesti kuulsin, siis te ütlesite umbes nii, et elektri hinda on viimased kolm-neli aastat kõrgel hoidnud roheline energia toetusraha, mis on liiga suur. Mul on konkreetne küsimus: miks te hakkasite hädakella lööma alles nüüd, viimasel nädalatel, aga mitte kaks aastat tagasi?

Juhan Parts

Aitäh! Ma olen selle küsimuse eest ülimalt tänulik. Ma olen püüdnud vastata eri ajakirjandusväljaannete kõikvõimalikele kahtlustele-kõhklustele seoses taastuvenergiamaksu alandamisega ja erinevate motiividega. Üks küsimus on mul jäänudki vastamata ja see on see teie küsimus. Põhjus on väga lihtne. Vaadake, kui Riigikogu kinnitas need kuulsad või kuri-kuulsad taastuvenergiatoetused sellises mahus, mis suurendas kaks korda isegi Ansipi-Savisaare valitsuse pakutut, ükskõik millistel motiividel, siis kogu vaidlus siin Riigikogus, Riigikogu komisjonides käis n-ö paberprojektide põhjal. Ettevõtjad tulid ja ütlesid, et nemad tahavad teha projekti, aga sellise toetusega projekt ei ole iialgi majanduslikult tasuv, mitte keegi ei investeer. Võib-olla tollaegne majanduskomisjon ja tollaegne Riigikogu veendigi nende teoreetiliste arvudega ära. Täna, aastal 2010, oleme tegelikult täiesti teistsuguses situatsioonis. Me näeme erinevaid projekte biomassi osas, tuuleenergia osas, hüdroenergia

osas, näeme erinevaid mahte, näeme projektide tegelikke majandustulemusi. Nüüd ongi võimalik teha nende tegelike majandustulemuste alusel teatud korrektiiv tollaegsetesse Riigikogu otsustesse. Ma ütleksin, et see on isegi kõige varasem võimalus pärast 2007. aasta otsust. Lisaks on meil täna laual ka Konkurentsiameti kui sõltumatu institutsiooni analüüs, kes on näinud kõiki neid majandusnumbreid. Meil, ka minul ei ole õigust näha kõiki ühe või teise ettevõtte majandusnumbreid, need on ärisaladused. Aga nüüd me näeme nende majandustulemusi ka konkreetsetl. Selle tulemusena on nüüd esimene võimalik hetk taastuvenergiatoetustes korrektiive teha, baseerudes tegelikul praktilal. Ehk, härra Lenk, nagu ütles teie lemmikkirjanik Vladimir Uljanov: tõe kriteerium on praktika. Praktika on meil selles küsimuses nüüd olemas.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud minister! Avan läbi-rääkimised ja kutsun kõnepulti kolleeg Lembit Kaljuvee.

Lembit Kaljuvee

Lugupeetud juhataja! Hea minister! Head kolleegid! Tõesti, ministril on õigus selles, mida kirjutab kirjanik Uljanov. Aga Eesti mees ütleb niimoodi: hea mõtte mõõt on tegu.

Me kuulsime täna lugupeetud ministri suust päris häid mõtteid ning väga ladusat ja ilusat juttu sellest, mis on tehtud ja mis teoksil. Tegelikult on nõnda, et asjad on omavahel vägagi seotud. Minister rääkis sellest, et Jordaania projekt ei ole seotud meie elektri hinnaga. Tal on juristina ja teoreetiliselt ka ökonomistina muidugi õigus, need ei ole seotud. Aga tegelikult on elus kõik asjad seotud ja majanduses on asjad eriti seotud. Sellepärast, et majandusruum on selline ruum, kus toimivad looduseadused. Eestis tõusid hinnad kuuga 4,7%, Lätis 0%. 0% ja 4,7% – kuidas need asjad ikka nii on? Me oleme ju peaaegu ühes majandusruumis. Me olime ju kõige suuremad majanduskukkujad viimasel kahel aastal, aga nüüd järsku on Lätis 0% ja meil 4,7%.

Miks on niimoodi, et Eesti suuruselt teine elektritarbija Kunda Nordic Tsement ei sõlminud järgmise aasta lepingut mitte Eesti Energiaga, vaid Latvenergoga? Miks üks suurimaid elektritarbijaid Püssi puitlaastplaatide tehas

sõlmis järgmiseks aastaks elektrilepingu Latvenergoga, mitte Eesti Energiaga?

Mis puudutab seda, et Eesti Energias on viimase kümne aastaga investeeritud 23 miljardit krooni, siis ma arvan, et seda on vähe, arvestades käivet, arvestades, millised eesmärgid tegelikult arengukavas on meile energeetika osas ette pandud.

Kui minister rääkis, siis minul oli väga meeldiv kuulata juttu, mis puudutas seda, mida tahetakse teha. Kõige rohkem meeldis mulle see üldmulje selles mõttes, et minister, tundub, on tänu meie torkimisele neid asju püüdnud endale selgemaks teha. Eelmistel kordadel, kui me küsisime, milliseid projekte on tehtud ja mis kavas on, siis me selget vastust ei saanud, aga täna mainiti päris palju konkreetseid objekte. Tegelikult on see nimekiri palju pikem. Võib-olla ongi asi selles, et see nimekiri on natuke liiga pikk. Ühel nii pisikesel riigil ja ühel sellisel väikesel ettevõttel, nagu on Eesti Energia, saab olla üks, kaks või kolm prioriteeti. Kui neid on rohkem, siis me lõpuks nagu hajume ära ega saa tulemust, sellist tulemust, nagu me tegelikult tahaksime. Me läheme edasi väga laial rindel ja tulemus on see, et elektri hind tõuseb, tulemus on see, et hädas on suur-tarbijad, ja tulemus on see, et väiketarbija kannatab hinna all juba praegu. Palun kolm minutit juurde!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit.

Lembit Kaljuvee

Eriti hakkab ta aga kannatama 2013. aastal, kui meil tuleb päris suur hinnahüpe seoses vabaturule minemisega. See, mille keskmised ja suuremad ettevõtted hiljuti läbi elasid, tuleb kahe aasta pärast läbi teha väiketarbijatel.

See ongi see poliitika, mida saab tegelikult siit sellest saalist natukene suunata. Aga ma mõtlen, et ministeerium oleks pidanud järjepidevamalt nende asjadega tegelema. Siis ei oleks sellist hinda, siis ei peaks minister võitlema aktsiisiga (me tegelikult toetaksime suur-tarbijate aktsiisi vähenemist), siis ei peaks ta võib-olla oma koalitsioonipartneriga võitlema taastuvenergimaksu pärast. Nii et ühtepidi peab asja laialt nägema, aga peab ka kontsentreeritult asju vaatama ja kontsentreeritult ajama. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Lembit Kaljuvee! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

4. Vaba mikrofon

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Esinemiseks vabas mikrofonis saab registreeruda pärast minu haamrilööki. Palun, kolleeg Heimar Lenk! Viis minutit.

Heimar Lenk

Lugupeetud kolleegid! Poolteist tundi tagasi esitasin ma sellest samast kõnepuldist arupärimise meie sotsiaalse sidususe ministrile, ma tahtsin öelda, sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Selgitasin talle, et ma osalesin kuu aja jooksul sotsiaalses projektis, mille korraldas uudisteportaal Delfi, ja pidin kolmekümne päeva jooksul hakkama saama tuhande krooniga. See on Eesti Vabariigis praegu veel kehtiv toimetulekupiir ühes kuus. Eksperimendi lihtsustamiseks arvestasin kokku vaid oma väljaminekud toidule, jättes kõrvale nn olmekulud, näiteks pesemis- ja hügieenitarbed jne. Juba eksperimendi esimestel päevadel veendusin, et tuhande krooniga on võimatu hakkama saada. Inimene võib endale lubada vaid kõige odavaid ja soodusmüügiprodukte, jäädes absoluutselt ilma näiteks organismile vajalikest vitamiinidest. Lihtsa arvestuse tulemusena selgub, et Eestis elav inimene, kes saab riigilt toimetulekuks ettenähtud toetusena tuhat krooni kuus, võib ööpäevas kulutada 33 krooni. Selle eest peab ta saama söönuks, ostma seepi, pesupulbrit, tualett-tarbed, käima juuksuris, maksma kinni transpordikulud, tasuma interneti ja mobiiltelefoni eest, mis on samuti muutunud igapäevasteks tarbekaupadeks või tarbeteenusteks, nagu on moodne öelda. Kõigele sellele võib Euroopa Liidu liikmesriigi Eesti Vabariigi kodanik kulutada päevas vaid kaks eurot. Minuga suhelnud välisajakirjanikud seda lihtsalt ei uskunud, nad ei uskunud, et Eestis inimesed nii vaeselt elavad.

Ma esitasin ministrile mitmeid küsimusi. Tahtsin teada, kuidas seda olukorda parandada ja kas ei saaks toimetulekupiiri tõsta, sest see on ammu ajale jalgu jäänud. Ma esinesin siin puldis kell 15.06 kuni 15.08. Kell 15.01 andsid Eesti uudisteagentuurid edasi järgmise teate:

valitsusliidu eestseisus otsustas täna toetada ettepanekut tõsta toimetulekupiiri uuest aastast 20% ehk 200 krooni võrra kuus, st 1200 kroonini (76,7 eurot). Ma ei hakka, head kolleegid, praegu teie aega rohkem kulutama. Tahan öelda aitäh kõigile, kes me aastaid oleme siin saalis tuletanud valitsusele meelde, et toimetulekupiir on liiga madal. Meie töö on vilja kandnud. Tore, et Eesti meedia, internetiportaali Delfi ja Eesti Vabariigi parlamendi opositsioon on saavutanud ühise võidu. Valitsus võttis meie häält kuulda, ta oli sunnitud võtma meie häält kuulda ja kavatseb lähiajal tõsta toimetulekupiiri. Tuletan meelde, et Keskerakonnal on menetlusse antud seaduseelnõu, mis samamoodi nõuab, et valitsus tõstaks toimetulekupiiri 1000 kroonilt 1200 kroonile. Nii et see on Eesti meedia, internetiportaali Delfi ja Eesti Keskerakonna ühine võit. Aitäh teile!

Esimees Ene Ergma

Rohkem kõnesoovijaid ei ole. Istung on läbi.

Istungi lõpp kell 16.38.

Istungi kestus 1 tund ja 38 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VIII ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 9. november 2010

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigivaraseaduse § 66 täiendamise seaduse eelnõu (840 SE) esimene lugemine

2. Sihtasutuste seaduse ja audiitortegevuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (839 SE) esimene lugemine

3. Kohalike maksude seaduse täiendamise seaduse eelnõu (782 SE) esimene lugemine

4. Tulumaksuseaduse § 4 muutmise seaduse eelnõu (780 SE) esimene lugemine

5. Ühistranspordiseaduse muutmise seaduse eelnõu (781 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Keit Pentus

Tere hommikust, head ametikaaslased! Alustame Riigikogu täiskogu VIII istungjärku seitsmenda töönädala teisipäevast istungit. Kõigepealt palun eelnõude üleandmiseks Riigikogu kõnetooli Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua juhataja! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna Tartu Ülikooli seaduse ja ülikooliseaduse muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Marek Strandberg, palun!

Marek Strandberg

Head kolleegid! Roheliste fraktsioonil on au üle anda seaduseelnõu, millega muudetakse hasartmängumaksu seadust sellisel moel, et kaughasartmänge asutakse maksustama veidi teistmoodi. Me loodame, et selle tulemusel laekub riigieelarvesse rohkem raha ja ka seda, et me selle eelnõuga lahendame ära ühe prob-

leemidest, mismoodi maksumehhanismidega mingilgi määral pärssida hasartmängude mängimist. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Toomas Varek, palun!

Toomas Varek

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Annan viie Riigikogu Keskerakonna fraktsiooni liikme nimel üle arupärimise majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. See puudutab Maanteeameti tegevust, täpsemalt eraparklate trahviteadete esitamist. Eraparklate ühepoolsete parkimislepingute sõlmimine on tekitanud küsimusi juba pikemat aega. Eelmisel nädalal saatis õiguskantsler Indrek Teder Maanteeameti peadirektorile kirja, milles ta märgib, et Maanteeamet teeb parklate palvel liiklusregistrisse päringuid ja kasutab sealt saadud andmeid trahviteadete edastamiseks. Sellega rikub amet põhiõiguste ja vabaduste tagamise põhimõtet ning hea halduse tava. Meil on siin kirjas neli küsimust, mille juurde tuleme tagasi siis, kui arupärimine saali jõuab. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Hea juhataja! Head kolleegid! Annan kuue Keskerakonna fraktsiooni liikme nimel üle arupärimise majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. Arupärimine puudutab Kliima- ja Energiaagentuuri toimimist. Meil on kolm küsimust, mis on ajendatud eelkõige tänases meedias kõlanud teatest, et Kliima- ja Energiaagentuur on kuulutanud välja 9-miljonilises mahus riigihanke, reklaamimaks projekte, mille rahastamiseks tal raha puudub. Samuti küsime majandusministrilt, kuidas ta kommenteerib Riigikontrolli hinnangut Kliima- ja Energiaagentuuri tegevusele. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud kaks seaduseelnõu ja kaks arupärimist. Kui need vastavad meie kodu- ja töökorra nõuetele, siis otsustatakse eelnõude menetlusse võtmine kolme tööpäeva jooksul. Arupärimised edastatakse adressaatidele viivitamatult.

Nüüd kaks teadet. Esiteks, Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikme arupärimise sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Ja teiseks, homme, 10. novembril osalevad infotunnis valitsusliikmetest peaminister Andrus Ansip, justiitsminister Rein Lang ja välisminister Urmas Paet.

Viime nüüd läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 84 Riigikogu liiget, puudub 17.

Võime asuda tänase päevakorra juurde.

1. Riigivaraseaduse § 66 täiendamise seaduse eelnõu (840 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Esimene päevakorrapunkt on maaelukomisjoni algatatud riigivaraseaduse § 66 täiendamise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli maaelukomisjoni esimehe Kalev Kotkase!

Kalev Kotkas

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Maaelukomisjon algatas riigivaraseaduse § 66 täiendamise seaduse puhtpragmaatilistel kaalutlustel. Nimelt sätestab riigivaraseaduse § 66 haritava maa või loodusliku rohumaa kõlvikute sisaldava maatulundusmaa sihtotstarbega kinnisasja ehk siis maakeeli põllumajandusmaa võõrandamisel erisuse, mille kohaselt võõrandatavat maad õiguslikul alusel kasutaval isikul on eesõigus omandada kinnisasi enampakkumise võiduhinnaga. Kahjuks on praktika näidanud, et palju aastaid põllumajandusmaad harinud ja parandanud tootjad ei saa seda õigust kasutada.

Riigile kuuluva põllumajandusmaa õiguslikul alusel kasutamine saab olla kahesugune. Esiteks, kas maa rentimine riigivaraseaduse alusel – sel juhul sõlmib rentnikuga lepingu keskkonnaminister – või maa ajutine põllumajanduslik kasutamine maareformi seaduse alu-

sel. Sel juhul sõlmib ajutise maakasutajaga lepingu maavanem.

Põllumajandusmaa võõrandamisel ostueesõigust sätestades eeldati, et ostueesõigus laieneb mõlemale õiguslikule põllumajandusmaa kasutamise viisile. Praktikas see paraku nii ei ole, sest Vabariigi Valitsuse 6. juuni 2007. aasta määruse nr 169 "Maareformi seaduse § 31 lõikes 2 nimetatud maa ajutiseks kasutamiseks andmise kord" § 6 lõike 2 kohaselt kehtib maa ajutise kasutamise leping kuni selles märgitud tähtaja saabumiseni või kuni maaomaniku kindlaksmääramiseni maareformi käigus. Seda ka juhul, kui maa omanikuks saab riik. Kuna maa võõrandamisele eelneb maa riigi omandisse vormistamine, siis maad ajutise kasutamise lepingu alusel kasutanud isikul maa võõrandamise ajal maa kasutamiseks juriidiliselt võttes õiguslikku alust enam ei ole ja seega ei saa ta ka kasutada ostueesõigust.

See asjaolu on praktilises elus tekitanud üksjagu segadust ning maaelukomisjon pidas vajalikuks õiguskindluse ja õiguslikul alusel põllumajandusmaa kasutajate võrdse kohtlemise tagamiseks muuta riigivaraseaduse § 66, lisades sinna ühe lause: "Kui võõrandatavat maad pole pärast riigi omandisse jätmist käesoleva seaduse alusel kasutamiseks antud, on eelmises lauses sätestatud tingimustel maa omandamise õigus isikul, kes kasutas nimetatud maad maa ajutise kasutamise lepingu alusel maa riigi omandisse jätmise ajal."

See on ka meie eelnõu sisu ja mõte. Eelnõu võimalikest mõjudest veel nii palju, et Põllumajandusministeeriumi andmetel on maavalitsused sõlminud rohkem kui 1300 isikuga põllumajandusmaa ajutise kasutamise lepinguid 36 000 hektari ulatuses. Nii on vähemalt 4% kasutuses olevast põllumajandusmaast kasutuses ajutise kasutamise lepingute alusel. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Kas on soovi avada läbirääkimisi? Palun Riigikogu kõnetooli Erakonna Eestimaa Rohelised esindaja Aleksei Lotmani!

Aleksei Lotman

Kolleegid! Väga pikalt siin midagi rääkida ei ole, aga see on üks niisugune eelnõu, mille kohta võib öelda, et see on väga väike samm

meile, aga suur ja oluline samm põllumehele, likvideerimaks täiesti tahtmatult, nagu riigis ikka vahel juhtub, tekitatud ülekohut paljude tublide põllumeeste suhtes. Ma väga loodan, et see väike eelnõu läheb fraktsioonide üsna täielikus üksmeeles kiiresti ja takistusteta siit Riigikogust läbi. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Suur aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Seaduseelnõu 840 esimene lugemine on lõppenud. Parandusettepanekute tähtaeg on s.a 15. november kell 18.

2. Sihtasutuste seaduse ja audiitortegevuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (839 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu tänases päevakorras on õiguskomisjoni algatatud sihtasutuste seaduse ja audiitortegevuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Tegu on selle esimese lugemisega. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks õiguskomisjoni liikme Erik Salumäe!

Erik Salumäe

Austatud proua aseesimees! Head ametikaaslased! Sihtasutuste seaduse ja audiitortegevuse seaduse muutmise algne initsiatiiv tuli Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liidult, kes pöördus õiguskomisjoni poole, kirjutades järgmist: "Paljud sihtasutused ei tegutses praktikas vara valitsemiseks ja kasutamiseks, vaid n-ö tavalise ja vähem välist kontrolli nõudva kodanikuühendusena, kes ei vaja oma eesmärkide saavutamiseks laia liikmeskonda (näiteks sotsiaalsed ettevõtted) ning otsustab seetõttu mittetulundusühingu asemel sihtasutuse loomise kasuks, mille juhtorganid on ekspertidest koosnev nõukogu ja juhatus, mitte üldkoosolek. Teiseks peavad mitmed EMSL-i poolt konsulteeritud sihtasutuste esindajad, eriti nüüdsel raskel ajal, ebaotstarbekaks või lausa võimatuks tellida kümnete tuhandete kroonide eest igal aastal auditit, kui aktiivsem tegevus on soikunud, aastakäive jääb alla auditi enda maksumuse ning bilansimahtu õieti pole, kuid organisatsiooni likvideerida samuti ei taheta." Ja kirja lõpus märgib Mittetulundus-

ühingute ja Sihtasutuste Liit, et üldine auditi kohustus on kindlasti ebaproportsionaalne.

Õiguskomisjon on seda mitmel korral arutanud ning leiab samuti, et mittetulundusühingute ja sihtasutuste erinev kohtlemine audiitorkontrolli kohustuslikkuse osas ei ole põhjendatud. Praegu ja tulevikus, kui jõustuvad tulumaksuseaduse vastavad muudatused, on kontroll sihtasutuste vara, sealhulgas annetuste kasutamise üle, tagatud kolmel erineval tasandil. Üks on avalikkuse kontroll, kuna kõik aruanded on mittetulundusühingute ja sihtasutuste registris avalikud, teine on sihtasutusesisene kontroll, kuna vastavalt seadusele on seal erinevalt mittetulundusühingust kohustuslik ka nõukogu, kes peab sihtasutuse tegevuse üle järelevalvet teostama, ja kolmandaks Maksu- ja Tolliameti kontroll nende sihtasutuste puhul, kes on kantud tulumaksusoodustusega ühingute nimekirja. Vastavalt Riigikogus vastu võetud seadusmuudatustele peavad sellesse nimekirja kantud sihtasutused ja mittetulundusühingud esitama Maksu- ja Tolliametile eraldi deklaratsiooni ka annetuste kasutamise kohta.

Eeltoodust lähtudes on õiguskomisjon pidanud põhjendatuks formuleerida seadustes sihtasutusi puudutav auditi kohustus ümber selliselt, et see ei oleks absoluutne, vaid kehtestatakse kriteeriumid, millal audiitorkontrolli kohustus tekib. Need kriteeriumid sisalduvad meie eelnõu § 2 punktis 2. Tolle valiku aluseks on eelkõige see, et oleksid auditeeritavad sellised sihtasutused, mille läbipaistvus on olulisem. Need oleksid siis sihtasutused, mille asutajaks on riik, kohalik omavalitsus, avalik-õiguslik juriidiline isik, erakond või säärane äriühing, kus riigil on vähemalt otsustusõigus. Ühtlasi kehtivad ka need kriteeriumid, mis kõikide ühingute puhul vastavalt audiitortegevuse seadusele.

Õiguskomisjon on pöördunud ka Audiitorkogule, Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liidu ning Riigikogu majandus- ja rahanduskomisjoni poole palvega esitada ettepanekuid selle eelnõu kohta. Samuti annab eelnõu kohta ilmselt lähiajal oma arvamuse Vabariigi Valitsus. Kindlasti ei pöördu õiguskomisjon teise lugemise otsustamise juurde tagasi enne kõigi nende arvamuste laekumist. Eelkõige ootame ka Riigikogu liikmetelt ettepanekuid selle kohta, millised võiksid olla § 2 punktis 2 sätestatud kriteeriumid. Väga võimalik, et siin

on kohti, mida saaks täpsustada, või on sealt jäänud välja sihtasutusi, mille puhul audiitor-kontroll võiks samuti kohustuslik olla.

Õiguskomisjoni konsensuslikud otsused olid teha ettepanek esimene lugemine täna lõpetada ning määrata muudatusettepanekute esitamiseks tavapärase tähtaeg ehk 23. november kell 18. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Kas fraktsioonide esindajatel on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu 839 esimene lugemine on lõppenud. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg 23. november kell 18.

3. Kohalike maksude seaduse täiendamise seaduse eelnõu (782 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu tänases päevakorras on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning Riigikogu liikmete Karel Rüütli, Jaanus Marrandi ja Jaan Õnapuu algatatud kohalike maksude seaduse täiendamise seaduse eelnõu. Taas on tegu esimese lugemisega. Ettekandeks palun kõnetooli Riigikogu liikme Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Eelnõu autorid teevad ettepaneku muuta kohalike maksude seadust, ja seda väga loogilisel viisil. Seetõttu kutsun teid üles seda eelnõu toetama!

Küsimus on ühtpidi selles, et Riigikogul on loomulik õigus ja ka kohustus võtta Eesti riigis vastu seadusi, kaasa arvatud seadusi, mis käivad kohalike omavalitsuste õiguste ja volituste kohta. Teistpidi on aga küsimus ka selles, et kohaliku omavalitsuse korralduse seadus, täpselt selle § 37 nõuab, et omavalitsusel oleks oma arengukava, mis on omavalitsusüksuse pika- ja lühiajalise arengu eesmärke määratlev ja nende elluviimise võimalusi kavandav dokument. See on lausa seaduse tekst.

On ilmselt ka loomulik, et kui selline tõsine dokument ehk kohaliku omavalitsuse arengukava on omavalitsusel vastu võetud, siis määrab see ka omavalitsuse tegevuse oma kulude

ja tulude planeerimisel. Arengukava peab seaduse alusel olema kolmeks aastaks koostatud, järelikult on kohalik omavalitsus kohustatud planeerima oma tulusid ja kulusid, kaasa arvatud arengukava täitmist, ka kolmeks aastaks ette.

Ja kolmandat pidi on meil olemas ka Riigikohus, kes on öelnud, et õiguskindluse põhimõtte tähendab seda, et uute regulatsioonide jõustamine tuleb ette näha mõistliku aja jooksul, nii et selle normi adressaadid saaksid võimaluse selle normiga tutvuda ja oma tegevust vastavalt seada.

Meil on soov kõik need kolm loogilist ja selget õigust omavahel kokku viia. Eelnõu sisu ongi lühidalt see, et Riigikogu kasutab talle antud õigust ja kohustust ning muudab seadust sellisel moel, et kohalik omavalitsus, kes on planeerinud oma tegevuse kolmeks aastaks ette ja võtnud vastavalt sellele vastu ka oma eelarvedokumendid, saab õiguskindluse põhimõtet arvestades kindel olla, et selleks kolmeks aastaks on see konkreetne kohalik maks, mis on tal oma arengukava täitmise ühe tuluallikana arvesse võetud, ka olemas.

Ühtpidi jääb Riigikogule edaspidigi õigus kohalikke makse kehtestada, tühistada ja muuta nende rakendamise põhimõtteid. Kohalikele omavalitsusele jääb ka tulevikus õigus võtta vastu oma arengukavasid ning selle alusel oma tulusid ja kulusid planeerida. Praegu oleks ettepaneku tegijate seisukohalt aga mõistlik, kui vastava seadusmuudatuse tegemisel võtaks riigieelarve kohustuse juhul, kui ühe kohaliku omavalitsuse arengukava täitmiseks on kavandatud kohalikest maksudest laekuv tulu ja Riigikogu selle kohaliku maksu mingil põhjusel tühistab. Tulevikus heastatakse sellele omavalitsusele see kulu selle aja jooksul, kui see arengukava kehtib, riigieelarvest. Siis ei saa süüdistada Riigikogu selles, et me mingi kohalikul tasemel sündinud hea mõtte tuksi keerame, omavalitsus ei saa süüdistada riigivõimu selles, et nad ei saa korralikult täita nendele pandud kohustusi ja nendele seadusega antud õigusi, ning Riigikohus ei saa olla pahane ei kohaliku võimu ega riigivõimu peale, et nood seadusi ei täida.

Seetõttu on ettepanek täiendada kohalike maksude seaduse § 17¹ kahe lõikega, millest esimene räägib sellest, et kohaliku maksu kehtetuks tunnistamine või teises peatükis sätes-

tatu muutmine ei tohiks jõustuda varem kui järgneva eelarveaasta algusest. Ning teine lõige nõuab seda, et riigieelarvest kantakse need vajalikud kulud, kui kohalik võim on oma eelarves ja arengukavas ette näinud tegevuse, mille tuluallikas on kohalik maks. See on lühidalt kõik. Kutsun kõiki üles toetama meie head mõtet!

Aseesimees Keit Pentus

Täna, lugupeetud ettekandja! Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Aitäh ettekande eest! Järgmisena palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Peep Aru. Palun!

Peep Aru

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Jätaksin arutelu nende heade mõtete üle, mis siin äsja välja öeldi. Me arutasime seda eelnõu 26. oktoobril ja nii nagu täna, tegi tol korral komisjonis algatajatepoolse ettekande Eiki Nestor. Komisjon mõistis seletuskirjas toodud eesmärgi ja sai aru ka sellest vahendist, mida tahetakse kasutada eesmärgini jõudmiseks, kuid diskuteerinud erinevate aspektide üle, ei toetanud lõppkokkuvõttes seda eelnõu. Millised need aspektid siis olid?

Rääkisime põhimõtteliselt arengukava olemusest: mis see arengukava on? Kas see on arenguline, pidevalt täiustamist vajav ja pidevalt täiustatav dokument või kindlalt ja jäigalt seotud tegevuste ja kohustuste kogum? Siamaani on omavalitsuse arengukava olnud selline dokument, kuhu kirjutatakse sisse tahtmised. Seejuures tihti kirjutatakse sinna lisaks realistlikele soovidele ka utoopilisi soove, sest esialgu ei ole teada, kuidas lõppkokkuvõttes ükskord finantseerimine hakkab toimuma. See on siis üks aspekt, et arengukavades on palju loominguilist.

Teisalt on seaduses ju fikseeritud, et iga aasta 1. oktoobriks peab kohalik volikogu üle vaatama järgmiste aastate arengukava nii, nagu see kolmeks aastaks vastu võetud on, või juhul, kui on laenu võetud, siis veel pikemaks perioodiks, kuni laenukohustuste lõppemiseni. See on täiesti piisav ja paindlik võimalus arengukavasid õigel hetkel täiendada.

Lisaksin ka ühe omapoolse mõtte. Komisjonis see küll jutuks ei olnud, aga ettekannet ette valmistades ma mõtlesin ühte aspekti veel. Tegelikult on kohalike maksude osakaal nii

väikene, et see tegelikult ei mõjuta suuresti arengukava täitmist. Lisaks on väga pikalt – ma isegi ei tea, ilmselt sellest ajast saadik, kui meil omavalitsused on iseseisvad – kehtinud põhimõte, et kui riik võtab eelarveaasta keskel vastu omavalitsuse tuluseid või kulusid suurendavaid või vähendavaid otsuseid, siis see peab kajastuma ka riigieelarves. Selline põhimõte läks uuesti kirja ka §-s 25 hiljuti vastuvõetud KOFS-is, selle paragrahvi pealkiri on "Eelarve sissetulekute vähenemise ja väljaminekute suurenemise hüvitamine". Kui Riigikogu või Vabariigi Valitsus kehtestab pärast kohaliku omavalitsuse üksuse eelarveaasta algust õigusakte, mille alusel jooksva eelarveaastal kohaliku omavalitsuse üksuse eelarve sissetulekud vähenevad või väljaminekud suurenevad, hüvitab riik õigusakti mõju samas ulatuses või vähendab proportsionaalselt kohaliku omavalitsuse üksusele pandud kohustusi. Komisjonis tundus, et selline aastane tsükel on täiesti mõistlik. Me oleme selle varem läbi arutanud ja arvestades arengukava paindlikku iseloomu, ei oleks jäik sidumine otstarbekas.

Omad seisukohad andis ka Vabariigi Valitsus. Milles need siis seisnevad? Kõigepealt selles, et kohaliku omavalitsuse üksustele annab finantsgarantii põhiseadus ja põhiseadusest tulenevalt on seadustesse kirjutatud ka vastavad paragrahvid. Ühe ma just lugesin siin ette. "Väljapakutav regulatsioon võib kaasa tuua kohalike omavalitsuste arengukavade meelevaldse muutmise ning see omakorda riigilt põhjendamatu kompensatsiooni taotlemise." Me saame ilmselt sellest ka niipidi aru, et võib-olla ei tehta asja enda pärast, vaid nähakse siin ühte võimalust raha saamiseks. Ka see võib ju juhtuda! "Väljapakutavast regulatsioonist ei selgu, kuidas toimub kohalike omavalitsuste tulude alalaekumise katmine riigi poolt. Lisatava sätte teise lõike kohaselt ei ole arusaadav, kas kohaliku omavalitsuse üksusele tuleb hüvitada kolme aasta jooksul ühe aasta saamata jäänud tulu või tuleb kompenseerida kolme aasta jooksul saamata jäänud kolme aasta tulu. Samuti on selgusetu, kuidas hüvitatakse tulude alalaekumine pärast kolme aasta möödumist. Väljapakutavast regulatsioonist ei selgu, kuidas tuvastatakse kohaliku omavalitsuse arengukava täitmiseks kavandatud tulude puudujääk. Praktiliselt võimatu on välja selgitada, millised valla või linna arengu-

kavas kavandatud tegevused jäävad ellu viimata mõne kohaliku maksu kehtetuks tunnistamise tõttu, kui kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 37 lõike 3 kohaselt peab kehtiv arengukava igal eelarveaastal hõlmama vähemalt kolme eelseisvat eelarveaastat. Kui arengukava kestel hoiduda kohaliku omavalitsuse üksuste rahastamist puudutavate regulatsioonide muutmisest, siis ei tohiks kohaliku omavalitsuse üksuste rahastamist kunagi muuta. Kohaliku omavalitsuse üksuste eelarve korraldus on piisavalt paindlik, et mõne kohaliku maksu kehtetuks tunnistamine ei tekita ületamatuid takistusi arengukavas kavandatud eesmärkide täitmiseks."

Kogu selle informatsiooni baasil võttis rahanduskomisjon vastu selge otsuse, et komisjon teeb Riigikogu täiskogule ettepaneku lükata eelnõu esimesel lugemisel tagasi. Selle poolt oli 6 komisjoni liiget, vastu 5 ja erapooletuid 1. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Läheme küsimuste juurde. Esimesena saab küsimuseks sõna Eiki Nestor. Palun!

Eiki Nestor

Minu kompliment ettekandjale! Mind ajas Vabariigi Valitsuse seisukoht samamoodi muigama. Aga küsimus on ju lihtne. Ka komisjonis oli juttu sellest uuest seadusest ja paragrahvist, mis kohustab riigivõimu kohalikele omavalitsustele korvama selle, kui ta mingeid seadusi muudab. See mõte ei ole ju uus. Me siin hiljuti otsustasime, et tühistame aastast 2012 ühe maksu. Milliseid kohalike omavalitsuste kohustusi me koos sellega maha võtsime? Mul ei ole meeles.

Peep Aru

Muigamise kohta niipalju, et mina enda meelest muigasime selle väga hea eelnõu üle, mis esitati. Aga see selleks. Paraku ma ei saanud küsimusest päris täpselt aru, järsku sa korrad seda kohustuste osa ja maksu kaotamise osa.

Aseesimees Keit Pentus

Teine küsimus Eiki Nestorilt, palun!

Eiki Nestor

Ma kordan oma esimest küsimust.

Aseesimees Keit Pentus

Sellist võimalust meil paraku ei ole. Kuna tegu ei olnud mingisuguse tehnilise probleemiga ja siia ette oli küsimust küll kuulda, siis ilmselt jäi sisu arusaamatuks.

Eiki Nestor

Komisjonis oli juttu ja ka sinu ettekandes oli juttu sellest, et kui muudetakse mingit seadust, siis vastavalt sellele muudetakse omavalitsuste kohustusi. Kui kohustusi pannakse juurde, siis tuleb tulu suurendada, kui tuluvõimalused kukuvad ära, siis tuleb ka kohustusi vähendada. Me hiljuti võtsime vastu ühe seaduse, millega üks kohalik maks kaotab aastast 2012 kehtivuse. Minu küsimus oli: milliseid kohustusi me omavalitsustelt koos selle seaduse vastuvõtmisega maha võtsime? Mulle ei tule meelde.

Peep Aru

Minu jutu mõte oli see, nii nagu on ka seadustes kirjas, et kui aasta keskel seda tehakse. Meie teatavasti vaatasime pika perspektiiviga ettepoole: praktiliselt pea poolteist aastat ette. Nii et ei ole põhjust teise osa juurde tulla.

Aseesimees Keit Pentus

Jaan Õunapuu, palun!

Jaan Õunapuu

Lugupeetud komisjonipoolne ettekandja! Ma tunnustan ka seda teie väga osavat selgitust valitsuskoalitsiooni seisukohalt. Aga mulle jäi ikkagi arusaamatuks see aeg. Kas üks aasta on teie arvates kohaliku omavalitsuse jaoks piisav aeg selleks, et teha pikemaajalisi strateegilisi otsuseid ja neid kehtestatud maksude abil ellu viia? Ma arvan, et see nii ei ole. Nood kolm aastat on tegelikult väga loogiline periood ja eelnõu mõte ongi, et kohaliku omavalitsuse volikogu teaks natukene pikemaks ajaks ette, millele tuginedes ta saab oma tööd planeerida ja mis summad talle laekuvad.

Peep Aru

Komisjon väljendas oma seisukohta lõpptasemele ja see on täiesti arusaadav. Hääletage 6 : 5 arvati, et see eelnõu ei lähe mitte.

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu, austatud ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajatel on soov avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjon tegi ettepaneku seaduseelnõu 782 esimesel lugemisel tagasi lükata ja see ettepanek tuleb meil läbi hääletada. Alustame hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning Riigikogu liikmete Karel Rüütli, Jaanus Marrandi ja Jaan Õunapuu algatatud kohalike maksude seaduse täiendamise seaduse eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 44 Riigikogu liiget, vastuolijaid oli 43 ja erapooletuid 1. Ettepanek leidis toetust, seaduseelnõu 782 langes menetlusest välja. (Tabel 18.)

Lugupeetud ametikaaslased! Kas me võime istungit jätkata?

4. Tulumaksuseaduse § 4 muutmise seaduse eelnõu (780 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu tänases päevakorras on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse § 4 muutmise seaduse eelnõu. Ka selle eelnõu puhul on tegemist esimese lugemisega. Palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Head kolleegid! Tutvustades teile astmelise tulumaksu eelnõu, pean ma alustuseks ütleva, et nõustun täiesti IRL-i kuuluva Margus Tsahknaga, kes eile oma blogipostituse pealkirjaks pani, et proportsionaalne tulumaks oleks sangpomm Eesti majandustõusu jala küljes.

Aseesimees Keit Pentus

Austatud ettekandja, ma palun hetkeks vabandust! Lugupeetud kolleegid, me oleme alustanud seaduseelnõu 780 esimest lugemist. Kõik need jutuajamised, mis seda eelnõu ei puuduta, palun ma pidada ära väljaspool istungisaali, et ettekandjal oleks võimalik ettekan-

net jätkata. Palun veel kord vabandust, hea ettekandja! Palun!

Kadri Simson

Ühesõnaga, see proportsionaalne tulumaks, mis on Margus Tsahkna sõnade kohaselt sangpomm Eesti majandustõusu jala küljes, on olnud ka ajendiks selle seaduseelnõu algatamisel. Kui tõele au anda, siis hiljem IRL-i *spin*-doktorid muutsid Margus Tsahkna blogipostituse pealkirja poliitiliselt korrektseks. Aga mõte, et praegune lihtsakoeline maksusüsteem on jäänud ajale jalgu, on täiesti mõte, mis väärrib nõus olemist.

Eesti läks proportsionaalsele tulumaksule üle olukorras, kus oli tegemist vaese ühiskonna väikeste tuluerisustega ühiskonnaliikmete vahel ja algelise maksuhaldusvõimega. Selline süsteem, mis toimis hästi oma riigi ülesehitamise faasis, ei sobi enam praeguse ühiskonnakorralduse ega ka meie arengu eesmärkidega.

Seega kannab üleminek astmelisele tulumaksule endas kolme eesmärki. Esiteks, tagada Eesti riigi eelarveline võimekus ja arenguks vajalikud maksutulud; teiseks, suurendada maksusüsteemi rolli majandusprotsesside juhtimisel ja kujundamisel, ning kolmandaks, tagada ühiskonna suurem sidusus nii erinevate tulu saajate kui Eesti eri piirkondade lõikes. Progresseeruv maksumäär võimaldab efektiivsemalt jaotada tulumaksukoormust erinevat tulu teenivate maksumaksjate vahel ning kokkuvõttes suurendada ka maksutulude laekumist riigi ja kohalike omavalitsuste eelarvetesse. Arvestuslikult eeldatakse maksutulude voo suurenemist 3,5 miljardi krooni võrra aastas.

On aeg endale tunnistada, et praeguste väikeste riigieelarve tulude juures pole meil võimalik efektiivselt üles ehitada ei hariduse ega meditsiinisüsteemi ega tagada infrastruktuuri arengut. Eesti eelarves on Euroopa Liidu toetused jõudnud juba ühe viiendikuni ja tuleb ausalt vastata küsimusele, mis saab siis, kui see ebakindel rahavoog ja varade müügist laekuv raha ära lõpeb. Meie praegust maksustruktuuri vaadates tuleb tunnistada, et peale tulumaksude osakaalu suurenemise teiste maksude suurendamise võimalusi enam ei ole. Ka Rahvusvahelise Valuutafondi delegatsioon on hoiatanud, et ajutised meetmed tuleb asendada teistsuguste maksustamise põhimõtetega. Kui seda ei tehta, siis ei jää kolme negatiivse eel-

arve tegemine ning miljarditesse ulatuv eelarve puudujääk lühiajaliseks probleemiks, vaid selline pideva kärpimise ideoloogia saadab meid veel mitmel järgmisel aastal.

Astmelisel tulumaksul on selge reguleeriv roll. Paljud maailma juhtivad majandusinstituutsioonid, nende hulgas IMF, Euroopa Komisjon ja OECD, on väga selgelt rõhutanud tulumaksu kui automaatse stabilisaatori tähtsust. Ja liigagi sageli süüdistatakse Eestit fiskaalpoliitika protsükli mõjus, mille üks oluline komponent on ka proportsionaalse tulumaksu süsteem. Kui seda lihtsalt öelda, siis kiire majanduskasvu ajal viib see majanduse ülekuumenemiseni ja vastupidi, majanduse kokkütõmbumise faasis võimendab majanduslangust veelgi. Seda see meie praegune lihtsakoeline maksusüsteem teeb.

Vaadates meie majandustsüklit viimase kümnendi vältel, ei saa olla mingit kahtlust, et majanduskasv on olnud tasakaalust väljas ja langus on olnud liiga järsk ja kontrollimatu. Astmeline tulumaks võimaldab selliseid järsked kõikumisi automaatselt siluda ja probleeme pehmendada. Euroopa Liidu riigid on kriisiperioodil oma maksusüsteemi väga selgelt progresseerumaks muutnud. Nii on vähendatud eelkõige madalamate tuluastmete maksukoormust ja suurendatud suurematululiste osa koos maksuvabastuste laiendamisega.

Astmeline tulumaks võimaldab vähendada tulu erisusi ühiskonnas ja suurendada sotsiaalset sidusust ja solidaarsust ühiskonnas. Õigluse aspekt on muutunud Euroopa kontekstis väga oluliseks teemaks ka maksusüsteemi puhul. Meie poolt välja pakutud astmelise tulumaksu süsteemi puhul väheneb madalatululiste inimeste maksukoormus. Seega on vale väita, et astmeline tulumaks vähendab kõikide kulusid, nagu on oma pressiteates väitnud rahanduskomisjoni esimees. Veel kord kordan üle: vastavalt sellele eelnõule kõikide alla keskmist palga saavate inimeste tulumaksukoormus väheneb. Ja sellise tulu saajad moodustavad ligi 2/3 palgasaaajatest.

Madalapalgaliste inimeste maksukoormuse vähenemisel on ka igapäevane praktiline tähtsus. Täna on alla keskmist palga saavate inimeste maksukoormus liiga suur, neid on tõsiselt mõjutanud ka viimaste aastate rängad kaudsete maksude tõusud. Väga paljud, kes saavad palga, on ometi langenud sellisesse

olukorda, et nad peavad taotlema sotsiaaltoetusi. Siin tekibki küsimus, miks peab riik enne kokku korjama maksud ja siis jagama need toetusteks tagasi – selle saaks automaatselt ära teha astmeline maksusüsteem.

Tahan rääkida sellest eelnõust veel ka selle sihiga, et ei tuleks küsimusi selle kohta, mida saab tegelikult teada eelnõu mõttega läbi lugedes. Astmelise tulumaksu süsteemi puhul ei hakka uued astmed kehtima mitte vastavalt palga suurusele, vaid vastavalt maksustatava tulu suurusele. Ja, lugupeetud inimesed, kes te veel saalis olete ja mind kuulata suvatsete, näiteks ka teises pingis, ma tooksin kolleeg Tõnu Juulale ühe näite kahe lapse emast Marist, kes astmelise tulumaksu korral võidab. Võidab, kuigi ta on saanud palka 15 000 krooni – see on üle keskmise palga. Kuidas see võimalik on? See on sellepärast nii, et vastavalt astmelisele tulumaksule ei maksustata mitte tema palka, vaid tema maksustatavat tulu. Ja enne võetakse tema sissetulekust maha tulumaksuvaba miinimum, tema teise lapse pealt tulumaksuvaba miinimum, tema kogumispensionimakse, tema töötuskindlustusmaks ja vabatahtlik pensionisammas, kui selline on. Kui ta on kulutanud laste haridusse, võetakse ka need summad maha, kodulaenu intress võetakse maha, nii kaua kuni see veel kehtib. Ja keskeltläbi võib nii öelda, et ühe kahe lapse ema maksuvaba tulu praeguses olukorras on üle 6000 krooni. Järgmised 5833 krooni maksustatakse 18%-ga, mis on väiksem protsent kui tänane 21%-ne maksumäär, ja sellest võidab ta juba 175 krooni kuus. Kuid tema sissetuleku järgmised 2997 krooni maksustatakse juba teise maksuastme määra järgi, mis on 26%, ja selle summa pealt tuleb tal maksu maksta juurde 150 krooni enam kui senise maksusüsteemi puhul. Seega võidab ta oma 15 000-se palga juures iga kuu küll ainult 25 krooni, aga aasta peale on see sümboolsed 300 krooni.

Nii et see maksusüsteem, mis ei maksusta mitte palka, vaid maksustatavat tulu, on soodne suurematele mitme lapsega peredele, on soodne neile, kes on teinud kulutusi haridusele ja kodule. Kõik sõltub maksustatava tulu suurusest.

Teine asi, mida tuleb silmas pidada, on see, et kõrgemasse maksuastmesse minnes maksustatakse ainult see tulu, mis ületab maksuastme

piiri. Mitte ei ole siin tegemist kunagi 25 aastat tagasi siin territooriumil kehtinud maksusüsteemiga, kus kõrgemas maksuastmes maksustati kogu sissetulek.

On väidetud ka seda, et astmelise tulumaksu süsteem tekitab klassiviha rikaste vastu. Aga seda aitab ära hoida just nimelt see, et astmelise tulumaksu süsteem on kolmeastmeline. On ka keskmine maksuaste. Ei ole rikkad ja vaesed, vaid on pehmemad üleminekud. Tõepoolest peab nentima, et astmelise tulumaksu eesmärk on maksustada jõukamad kõrgema maksumääraga kui vaesemad, aga see on täiesti kooskõlas maksustamise teooria ja euroopaliku tavaga. Kellele on rohkem antud, see peab ka ühiskonnale rohkem tagasi andma – selline on maksuteoreetiline ja euroopalik arusaam õiglusest.

Suurem maksukoormus on ette nähtud alates tuluastmest, mis ületab kahte keskmist kuu-palka, ja nii suure tulu saajaid on Eestis praegu 80 000 inimese ringis. Nad moodustavad kõikidest tulusaajatest 12%.

Astmeline tulumaks võimaldaks viia läbi maksusüsteemi tegeliku uuendamise, mis on suunatud Eesti ettevõtluse konkurentsivõime suurendamisele ja ühiskonnas tasakaalu saavutamisele. Eesti ettevõtluse tegelik maksukoorem on sotsiaalmaksude kõrge tase. Siin me ei räägi ainult kõrgepalgaliste sotsiaalmaksu alandamisest, vaid mis tahes palka saavate inimeste sotsiaalmaksust. Seega on astmelise tulumaksu eesmärk ka sotsiaalmaksude vähendamine ja maksukoormuse ülekandmine tulumaksude tasemele. Ega meil muid võimalusi ei ole. Me ei saa suurendada tarbimismakse, mis on niigi hävitavalt mõjunud meie siseturule, mis panevad meid sõltuvusse välisteguritest nagu turistide hulk või laenuintressid. Suurte tarbimismaksude tõttu on meil tekkinud selline situatsioon, kus toiduainete hindade puhul on inflatsioon kaks korda kõrgem kui Lätis ja kordades kõrgem kui Soomes – just nimelt lisatud aktsiiside ja käibemaksude pärast.

Tulumaksude suurendamine võimaldab stabiliseerida ja tasakaalustada meie maksubaasi ning vähendada sõltuvust ebakindlast saastekvootide müügist või tarbimistsüklist.

Ma tahaksin rääkida veel ka maksude kogumise tehnilisest poolest. On öeldud, et lihtsat maksu suudab Eesti riik kokku korjata, aga keeruline maks käib meile üle jõu. Astmeline

tulumaks tegevat maksude kogumise tehniliselt keerulisemaks ja segasemaks. Aga mõelge nüüd! Seda püütakse väita riigis, kes kiitleb oma IT-saavutustega! Praegu korraldab suurem osa tulusaajaid oma maksuasju interneti vahendusel. 91% tuludeklaratsioonidest esitatakse interneti vahendusel. Ja ka uus maksusüsteem poleks maksuametile tehniliselt üle jõu käiv ülesanne. Kui sellega saab hakkama kogu Lääne-Euroopa, siis ehk tuleb sellega toime ka Skype'i kodumaa.

Olgu veel lisatud, et maksusüsteemi ei tee keeruliseks mitte maksuastmed, vaid mitmesugused maksuvabastused ja mahaarvamised. Aga need on meil praegu ka olemas. Selles suhtes toob astmeline tulumaks kaasa hoopis tulumaksusüsteemi lihtsustumise. Kui mõelda praegustele maksukogumistele ja siis selle raha sotsiaaltoetustena jälle tagastamisele, siis praegusel hetkel on veel võimalik anda maksuleevendus nendele peredele, kellel on niigi väga raske toime tulla.

Veel püütakse väita, et suureneb tulude varjamine. Aga kui vaadata meie tulude struktuuri, siis näeme, et 95% tulumaksuga maksustatavast tulust saadakse palga näol. Ja seda ei ole võimalik nii lihtsalt varjata. Need tulud, mida on lihtne varjata – näiteks rentimised või vara müük –, need on juba ammu füüsilise isiku tulu tasandilt lahkunud, väga paljud teevad selliseid tehinguid juba ettevõtte katuse all. Seega maksudega manipuleerimise ala on tegelikult väga kitsas.

Kokkuvõtteks tuleb nentida, et astmeline tulumaks võimaldab Eesti tuua 21. sajandisse ja meie maksusüsteemi efektiivsemaks muutmisel edasi minna. Astmeline tulumaks annab meile võimaluse panustada Eesti riikluse arengusse vastavalt oma võimetele. See ei ole mitte ainult kingitus kõige nõrgematele, kuigi maksukoormus väheneb kõigil, kes teenivad alla keskmise palga. See on ka võimalus saada riigile maksuraha näol lisatulu, mida meil hädasti vaja on, sest mingil hetkel saavad ühekordsed tulud paratamatult otsa.

Ja veel tahan ma ühe veidra vastulause siin juba ette ümber lükata. See on väide, et mitte ükski riik ei ole Euroopas läinud proportsionaalselt süsteemilt üle astmelisele. Aga saab ka seda nentida, et proportsionaalsele tulumaksule pole üle läinud mitte ükski kõrgelt arenenud Euroopa Liidu riik. Miks? Meie lihtsakoelisele

süsteemile on üle läinud ainult vaesed Ida-Euroopa riigid, peamiselt slaavikeelsed. Ja neist ainult Tšehhi Vabariik on meist kõrgema elatustasemega, kõik teised on väikest tulu teenivad ja küsitava maksuhaldussuutlikkusega riigid – näiteks Bulgaaria, Rumeenia, Venemaa, Ukraina. Kui me vaatame kaarti, kus keh-tib meie lihtsakoeline maksusüsteem, siis me oleme selgelt Ida-Euroopa mõjusfääris. Kas see on seltskond, kuhu me tahame kuuluda? Need riigid ei saa lihtsalt keerulisema maksusüsteemiga hakkama.

Peatselt möödub 20 aastat meie taasiseseisvumisest. 20 aastat pärast taasiseseisvumist võiks Eesti euroopaliku maksude kogumisega hakkama saada küll. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Läheme küsimuste juurde. Esimesena saab küsimuseks sõna Marek Strandberg. Palun!

Marek Strandberg

Hea kolleeg! Kas te oskate kuidagimoodi selgitada, millisel moel maksu kogumise iseloom muudab seda, mida Eesti ühiskonnas praegu kõige enam on vaja kasvatada ehk tööviljakust? Kuidas astmeline tulumaks või ükskõik milline maksusüsteemi muudatus kasvatab tööviljakust, nii et inimesed ei peaks oma igapäevases elus mõttetult nühkima ja imestama selle üle, kuidas meie naaberriikides on olukord parem, kuidas seal on palgad kõrgemad? Kas te tõesti usute, et maksusüsteemi muudatused, olgu need millised tahes, tõstavad tööviljakust?

Kadri Simson

Loomulikult on Eestis vaja ka teisi seadusmuudatusi peale maksusüsteemi muutmise. Keskerakond on algatanud näiteks töökohtade loomise seaduse. Aga astmeline tulumaks aitab Eestis ära hoida buumi ja krahhi, buumi ja krahhi tsüklit. Kui Eesti majandus taastub ja kui Eesti inimeste sissetulekud hakkavad loodetavasti tänu tööviljakuse kasvule suurenema, siis liiguvad tulusaajad kõrgematesse tuluastmetesse ja nende maksukoormus mõnevõrra kasvab. See pidurdab ostuvõime kasvu ja seega tagab automaatselt stabiliseerimise efekti. Siis ei ole nii, et kui on buumiaeg, siis tuleb raha sisetarbimisse meeletult juurde, ja kui

palgad vähenevad, siis sisetarbimine ja siseturg kuivab kokku, nii nagu on Eestis juhtunud. Selline euroopalik maksusüsteem aitab meil lihtsalt ära hoida seda juba mitmel korral Eestis nähtud n-ö kriisimajandust.

Aseesimees Keit Pentus

Taavi Rõivas, palun!

Taavi Rõivas

Kõigepealt ma õiendan ära ühe valeväite. Erinevalt austatud ettekandjast mina küll ei arva, et Eestis on toidukaubad aktsiisiga maksustatud. Ja kindlasti ei mõjuta ei tubakaaktsiis ega alkoholiaktsiis meie igapäevaste toidukaupade hinda. Vastupidise seose toomine on pisut jaburavõitu, nagu kahjuks ka see eelnõu, mis paljuski ju leierdab sedasama vana teemat. Aga õelge mulle, kuidas ikkagi Keskerakonna loogika töötab. Kas ma saan õigesti aru, et teie loogika järgi on nii, et mida kõrgemad on maksud, mida rohkem me paneme majandusele koormat peale, seda paremini majandusel läheb?

Kadri Simson

Lugupeetud Taavi Rõivas! Lubage mul ära õiendada üks valeväide, mille te just praegu ütlesite. Tõepoolest mängivad toidukaupade nagu ka kõigi teiste esmatarbekaupade puhul kaudsed maksud hinnas kaasa. Kui eelmisel aastal tõsteti Eesti põllumeeste kasutatava kütuse aktsiisimäära, siis paratamatult Eesti toiduainete sisend ehk kulutused, mida Eesti põllumehed pidid tegema toidukauba tootmiseks, kasvas. Lõppkokkuvõttes mõjus see läbi tootjate, kelle jaoks tõusis elektriaktsiis ja kelle jaoks tõusis kütuseaktsiis, ning läbi kaupmeeste, kes pidid selle kauba poodidesse tooma, lõpptarbija poetšeki kaudu kindlasti ka lõpptarbija rahakotile.

Aga mis puutub maksutõusudesse, siis jah, me muretsemegi viimaste aastate ränkade maksutõusude pärast. Me arvame, et see ei ole hea. Ei ole hea, et on tõstetud kriisi ajal käibemaksu, ei ole hea, et on tõstetud kordades aktsiise. Me leiame, et maksukoormus on praegu pandud eelkõige väiksema sissetulekuga inimeste peale. Me tahame, et maksukoormust oleks võimalik alandada näiteks nendel inimestel, kes teenivad alla keskmise palga. Me kõik teame, et ei ole nii, et pooled inimesed

saavad keskmisest palgast vähem palka ja pooled rohkem. Keskmist palka saab 2/3 palgasaajatest.

Ja kui riik saab tulumaksu näol suuremat tulu, siis on võimalik mõelda ka maksuerisustele, näiteks käibemaksu puhul. Väga paljud Euroopa riigid on otsustanud kriisiajal teha maksuerisusi just käibemaksus. Nad ei ole käibemaksu puhul muutnud standardmäära, aga nad on suunanud oma käibemaksuerisused kindlatesse sektoritesse, nagu näiteks toit, turism, ehitus ja muud sellised valdkonnad. Me peame silmas pidama, et meil on selliseid maksuerisusi pigem vähendatud. Toidukauba puhul ei kehti meil mingi maksuerisus ja see lööbki lastega peresid, eakaid inimesi, neid, kelle sissetulek ei ole üldse tulumaksuga maksustatud, lööb madalapalgalisi. Nii et valiküsimus on väga selge.

Meie ütleme, et väga suure sissetulekuga inimesed, nagu oleme ka meie sinuga, Taavi Rõivas, peavad ühiskonda rohkem panustama. Ei saa panna maksukoormust eelkõige nende inimeste peale, kes peavad toime tulema väga väikeste summadega.

Aseesimees Keit Pentus

Tõnu Juul, palun!

Tõnu Juul

Lugupeetud ettekandja! Kõigepealt ma tahaksin ennast sulle veel kord tutvustada. Minu nimi on Tõnu Juul. Neile, kes hästi aru ei saa, ma ütlen, et juulikuu ilma i-ta, siis ehk saadakse aru. Küsimus aga on selline: kas sa oled nõus väitega, et astmeline tulumaks juba eos vähendab ühiskonnas aktiivsust, töö efektiivsust? Ma toon näiteks tohtrid, kes töötavad piiri taga. Nad hakkavad tegema lihtsalt mingi x arv tunde vähem tööd, et mitte sattuda kõrgemalt maksustatud inimeste hulka. Ja need inimesed kuuluvad just sinna keskklassi, mille eest te sõnades nii tublilt võitlete. Miks te tahate piirata nende inimeste võimalust anda oma maksimaalne panus meie Eesti riigi arengusse?

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud Tõnu Juul, ma lihtsalt eksisin nime käänamisega. Ma tõepoolest tunnen kõiki oma sadat kolleegi ega eksi nime

suhtes. Kui jäi teistsugune mulje, siis oli see kurb eksitus.

Mis puutub suuremat tulu saavatesse inimestesse, siis ka juhul, kui inimese sissetulek on nii suur, et ta kuulub kolmandasse maksustatusse, saab ta ikka rohkem raha kätte kui siis, kui tema sissetulek oleks väiksem. See on väga lihtne. Süsteem on selline, et kui sinu aastatulu on alla 70 000, siis maksustatakse maksustatav tulu 18%-ga. Iga kroon, mille sa teenid üle 70 000, maksustatakse aga 26%-ga. Nii et kui sa teenid 80 000, siis ainult see ülemine 10 000 maksustatavat tulu, mitte palka, läheb 26% alla. See tähendab, et sealt võetakse 2600 krooni maha, aga 10 000 kroonist jääb sulle ikkagi 7400 krooni kätte ja see on rohkem kui siis, kui sa oleksid olnud kodus ja mitte oma tööd teinud.

Ma saan aru, et on palju eksiarvamusi, et astmeline tulumaks tähendab seda, et kui sa ületad selle lävendi, kust alates tuleb kõrgem aste, on kogu sinu allpool olev sissetulek ka kõrgema määraga maksustatud. See ei ole nii. Tase on 70 000 aastas maksustatavat tulu, järgmisel astmel on iga kroon, mis sellest üle teenitakse, maksustatud määraga 26%, ja siis kolmas aste on üle 250 000 krooni maksustatavat tulu, millest on maha võetud nii maksuvaba miinimum lapsevanemale laste eest kui ka kodulaenu ja haridusele tehtud kulud. Nii et lõppkokkuvõttes kõrgema palgaga inimene saab ka astmelise tulumaksu korral suurema summa kätte kui inimene, kes jääb madalamasse maksustatusse. Kätesaadav tulu on tal suurem.

Ma arvan, et see ei pärsi töötegemise soovi. Miks muidu on Eesti arstid läinud Soome, kus on astmeline tulumaks. Kui see oleks nii pärsiv, siis nad tõenäoliselt ei oleks sinna läinud.

Aseesimees Keit Pentus

Margus Tsahkna, palun!

Margus Tsahkna

Hea ettekandja! Kuulsin ettekandest ühe liisaargumendi, mille pärast mitte toetada astmelist tulumaksu. Aga ma küsin täpsustavalt üle, kas see vastab ikkagi tõele. Nimelt praegu kehtiva tulumaksusüsteemi puhul on üks suur miinus olnud see, et riik maksab inimestele mitmesuguseid sotsiaaltoetusi. Ja ma sain aru, et kui Keskerakond suudaks kehtestada astme-

lise tulumaksu, siis need sotsiaaltoetused kaoksid. Minu küsimus on järgmine: miks samal ajal ei ole kõiki neid sotsiaaltoetusi kaotav seaduseelnõu siin menetluses? Või kui see praegu ei ole, kunas see siia saabub?

Kadri Simson

Mulle tundub, lugupeetud kolleeg Tsahkna, et sa minu ettekande ajal lobisesid mõne lähedal istuva reformierakondlasega. Ehk arutate tulevasi valitsuse tegevusplaane. Kindlasti ei olnud minu jutt sellest, et inimesi, kellel on toimetulekuga raskusi, ei peaks toetama. Minu jutt oli sellest, et paljud inimesed, kes saavad praegu mingit palka, on sattunud pärast eluasemekulutuste ja näiteks lastele tehtavate kulutuste tegemist olukorda, kus nad peavad ikka abi taotlema. See ei ole normaalne, et väiksepalgaline inimene, kes võiks normaalses ühiskonnas oma palga eest ära elada, sattub meie kõrgete kaudsete maksude tõttu sellisesse olukorda.

Aga teine asi, mida ma kindlasti, Margus, sulle öelda tahan, on see, et me võiksim rääkida praegusest maksusüsteemist kui lihtsakoelisest ja sellest maksusüsteemist, mille kaitseks mina kõnelen, kui astmelisest. Siis ei teki sul olukordi, kus sa pead proportsionaalse tulumaksu süsteemi sangpommiks Eesti arengu küljes. Põhimõtteliselt kogu minu ettekande mõte oli see, et kui me anname väiksema sissetulekuga inimestele võimaluse normaalselt ära elada, siis on ka jõukamatel inimestel selles ühiskonnas parem olla. See on euroopalik solidaaruse põhimõte ja seda ma püüan siin kõnetoolis endast paremal asuvale saalipoolele ka selgeks teha.

Aseesimees Keit Pentus

Hannes Astok, palun!

Hannes Astok

Lugupeetud ettekandja! Teie järjekindlus maksude tõstmise osas teeb teile au! Õigemini see soov neid tõsta. Minu küsimus on selline. Te olete ise algatanud ka ühe toreda eelnõu, et eestlased koju pöörduksid, sealhulgas eestlastest tippspetsialistid. Kui te aga niimoodi tahate kehtestada meil jälle tulumaksu astmeid ja sellisel moel maksukoormust tõsta, siis millisel moel võiks see teie arvates innustada neid toredaid eestlasi, kes tippspetsialistidena välis-

maal töötavad, koju tagasi pöörduma, teades, et neid ootab siin ees terav maksukirves?

Kadri Simson

Lugupeetud kolleeg Astok! Kui me vaatame maailma väga kitsalt ainult teie pilgu läbi, siis tõepoolest teile ja mulle tähendab astmeline tulumaks maksukoormuse kasvu. Aga kahele kolmandikule Eesti palgasaaajatest tähendab astmeline tulumaks maksukoormuse kahane-mist. Me ei saa siin seista ainult nende inimes-te eest, kes on sellise sissetulekuga nagu meie teiega. Me peame seisma ka nende inimeste eest, kes teevad oma igapäevast tööd väga palju väiksema palga eest, nende inimeste eest, kes näiteks õpetavad koolis teie lapsi või töö-tavad raamatukogudes või sõidutavad meid ühissõidukiga, kes teevad pikki ränga töö päe-vi ja kes vääriskid maksualandust, mida ast-meline tulumaks neile kindlasti annaks.

Aseesimees Keit Pentus

Taavi Rõivas, palun!

Taavi Rõivas

Astmeline tulumaks tähendab muidugi maksukoormuse kasvu absoluutselt kõigi jaoks, see on täiesti selge. Kui me näiteks oleks kümme aastat tagasi kehtestanud mak-suastmed samades proportsioonides võrreldes keskmise palgaga, siis nüüd kehtiks kõrgem maksumäär juba ka miinimumpalga saajale. Olgu see lihtsalt illustratsiooniks, kuhu see võib 10 või 15 aasta pärast Eesti viia. Fakt on see, et selle süsteemiga käib kaasas maksu-koormuse kasv. Minu küsimus on aga hoopis teine. Te olete esitanud viimase parlamendi-koosseisu ajal lugematul arvul selliseid eel-nõusid, millega soovitakse astmelise tulumak-su kaudu maksukoormat suurendada. Aga need eelnõud on nüanssides vägagi erinevad olnud. On olnud liitprotsendi arvestamist ja on olnud lihtsalt erinevate maksumäärade kehtestamist. Millest see tuleneb? Ja kas ongi normaalne, et kui me ühe korra maksumäärad ära muudame, siis hakkamegi neid igavesti muutma?

Kadri Simson

Lugupeetud Taavi Rõivas! Kui te suudate lugeda kolmeni, siis võiksite teada, et me ei ole esitanud lugematul arvul astmelist tulu-maksu pakkuvaid eelnõusid. Neid on olnud

kolm. Mis puutub astmetesse, siis üks astmelise tulumaksu puhul on olukord selline, et me ei pea selles vallas jalgratast leiutama. Lääne-Euroopas on väga palju riike, kellelt saab eeskuju võtta. Nagu me näeme, on kriisi ajal enamikus vanades Euroopa Liidu riikides väikse sissetulekuga inimestel tulumaksukoormat vähendatud ja kõige suurema sissetulekuga inimestel on tulumaksu taset tõstetud. Aga me ei saa ennast võrrelda rikaste Lääne-Euroopa riikidega. Ainuüksi meie 300-eurone pension või 600-eurone õpetajapalk ei anna meile võimalust neid astmeid üle võtta. Kui me püüame leida paralleeli, siis Euroopas on üks väike riik, kellel on euro ja kes võiks meile eeskujuks olla. See on Sloveenia. Sloveenias kehtib kolm maksuastet. Esimene on 16%, teine on 27% ja see hakkab kehtima sissetuleku puhul, mis ületab 7528 eurot aastas ehk meie rahas 9820 krooni kuus. Ja kolmas aste on 41%. Nagu te tähele panete, on Sloveenias kõrgeim maksumäär märksa kõrgem kui meie poolt pakutud seaduseelnõus, ja see kehtib juba palgale, mis on üle 19 637 krooni.

Maksusüsteem ei tohigi olla jäik ja ajale jalgu jääda. See, mis oli Eestis lihtne ja arusaadav 20 aastat tagasi või siis 16 aastat tagasi, täna juba pärsib meie arengut. Ja olgem ausad, teie seisukoha pärast, et me ei tohi maksusüsteemi tulumaksu osas puudutada, on ju toimunud viimasel kahel aastal meeletult rängad kaudsete maksude tõusud. Ma ei räägi ainult kõikide kaupade käibemaksu tõusust 2%, ma räägin ka selle maksu erisuste tühistamisest. Aastal 2007 oli toasooja käibemaks 5%, nüüd on 20%. Muidugi tähendab see toasooja arvete kasvu. Bensiiniliitri hinnale on viimase kahe aasta jooksul 2 krooni lisatud ainuüksi käibemaksu tõusuga. Miks on sellised maksutõusud rohkem õigustatud kui tulumaksusüsteemi muutmine euroopalikuks? Maksuleevendust saaksid kõik, kes teenivad alla keskmise palga, ja suurema panuse annaksid need, kes saavad ka rohkem riigipoolseid hüvesid.

Aseesimees Keit Pentus

Hannes Astok, palun!

Hannes Astok

Hea Kadri Must! Ma küsisin teilt enne küsimuse, millele te täiesti vastamata jätsite. Te mainisite oma vastuses kooliõpetajaid, mina

aga küsisin arstide kohta. Nüüd siis küsin üle: kuidas motiveerib teie väljapakutav astmeline tulumaks Eesti tippspetsialiste välismaalt tagasi pöörduma? Teie eelnõu seletuskirjas on ju kirjas, et 54%-l töötajatest maksukoormus võrreldes praegusega kasvab? Palun vastake mu küsimusele!

Aseesimees Keit Pentus

Stenogrammi huvides täpsustan, et küsimus oli suunatud Kadri Simsonile.

Hannes Astok

Palun vabandust!

Kadri Simson

No näed, juhataja ei lasknud mul seda nalja teha. Tahtsin öelda, et kuna siin pole inimest, kellelt küsiti, on küsimus raisus.

Aga tegelikult on vastus väga lihtne: maksukoormus kasvab kõrgemapalgalistel. Mis puutub talentidesse, kes ehk tulevad Eestisse tagasi, siis paraku ei ole neid massiliselt tulemas ei Ukrainast, Bulgaariast ega Rumeeniast. Nad on läinud ikka riikidesse, kus kehtib astmeline tulumaks. Lääne-Euroopas kehtib astmeline tulumaks, isegi USA-s kehtib astmeline tulumaks. Nii et me võiksite oodata neid tagasi samasugusest riigist kui Eesti ja nad tunneksid end siin koduselt pigem siis, kui siin kehtiks euroopalik maksusüsteem. Seda hirmu, et maksusüsteemi pärast jääb mõnel talendil koju tulemata, ma ei jaga. Tahan veel märkida seda, et seaduseelnõu seletuskirjas on väga täpsed tabelid. Kui te natukene süveneksite nendesse tabelitesse, siis te näeksite, et maksukoormus ei kasva 54%-l, nagu te praegu ekslikult väitsite. Ja kõrgeimasse maksuastmesse hakkaks kuuluma 12,3% deklaratsioonidega hõivatutest.

Aseesimees Keit Pentus

Marek Strandberg, palun!

Marek Strandberg

Hea ettekandja! Mul on tegelikult hea meel, et siin Riigikogu saalis on kõlanud nii palju erinevaid arvamusi selle kohta, milline on majandus, kuidas see toimib, millest tulenevad majanduskriisid jne. Te olete nii innukalt selgitanud teie kaitstava maksusüsteemi olulisust. Ilmselt ei ole teile ajaloost teadmata ka asja-

olu, et tulumaks kui selline ei kehtestatud mitte võrdsete õiguste tagamiseks, vaid sõjapidamiseks. Seda maksu on ikka tõstetud mitmel moel just nimelt sellepärast, et paremini sõda pidada. Kuidas küll sellise ajaloolise tõega toime tulla? Te võrdlete siin meid muude riikidega, kes kasutavad tulumaksu, aga mida teha sellise lihtsa tõega tulumaksu päritolu kohta?

Kadri Simson

Astmeline tulumaks kehtib ka riikides, kes ei ole ametlikult sõjas. Tõsi, on ka riike, kes on sõjas ja kellel on astmeline tulumaks, aga see ei ole põhiline kaitsekulutuste katmise allikas. Eesti puhul kindlasti aitaks see meil teha vajalikke investeeringuid haridusse ja tervishoidu, mis me tänasel päeval jätame tegemata lihtsalt sellepärast, et Euroopa Liidu abiraha selleks kulutada ei saa. On küll lubatud koolimaju soojustada, aga pole lubatud anda abiraha koolimajade sisustamiseks ja õpetajate huvides. See 3,5 miljardit krooni, mis tuleks astmelisest tulumaksust, annaks meile võimaluse panustada mitte ainult haridusse ja tervishoidu, vaid näiteks ka infrastruktuuri. Ja kui me nüüd mõtleme, mis tingimustel tulevad Eestisse välisettevõtted, mis tingimustel nad alustavad siin tootmist, siis väga sageli ei tee nad oma valikuid lähtudes mitte sellest, kui palju nende töötajad maksu peavad maksma, vaid sellest, kui hästi arenenud on infrastruktuur. Ja sellest tulenevalt ma arvan, et meil tasub õppida meist märksa kaugemale jõudnud Lääne-Euroopa naabritelt.

Aseesimees Keit Pentus

Raivo Järvi, palun!

Raivo Järvi

Siin on palju räägitud haridusest ja sellest, et lapsukesed peaksid saama tõepoolest parimad teadmised. Kas ei ole sellega mitte niimoodi, et õpetaja, kes tõstaks oma kvalifikatsiooni ja saaks tänu sellele ka paremat palka, tegelikult ei ole motiveeritud seda tegema, sest et ülemisse kasti sattumine lihtsalt võtab talt selle huvi? Kuid nüüd minu küsimus: üle-eelmiste parlamendivalimiste ajal – ja see ei ole kuulujutt, ma nägin seda oma ihusilmaga – ütles Edgar Savisaar rahvusringhäälingu saates järgmise mõtte: kahetsusväärset on Eestis inimene, kes elavad hästi, ja on osa, kes ei ela

hästi. Kui saatejuht pöördus ta poole ja küsis, et, härra Savisaar, vaadake, kõik ei saa elada ühtemoodi hästi, siis vastas ta: "Siis ärge keegi elagu hästi!" Milline on teie kommentaar selle kohta?

Kadri Simson

Meie eesmärk on ikka olnud, et õpetaja saaks vähemalt Eesti keskmist palka. Ja kui ta saaks Eesti keskmist palka, siis astmelise tulumaksuga ta võidak. Nii et ei maksa muretseda õpetajate pärast. Õigemini maksab muretseda sellisel juhul, kui te praegu selle eelnõu välja hääletate. Mis puutub sellesse, kas Eestis on hea elada, siis selle eelnõuga püüame me teha nii, et Eestis oleks natuke parem elada ka nendel inimestel, kellel on väga väike sissetulek. See eelnõu annaks võimaluse tekitada maksu-erisusi kaudsete maksude osas, näiteks toasooja, toiduainete ja ravimite käibemaksu osas. Mis puutub sellesse, kas väga suure sissetulekuga inimeste elu muutuks sellega halvaks, siis ei muutu. Jõukate inimese sissetulek jääb endiselt suureks. Ma võib-olla pean kordama sedasama vastust, mida ma enne andsin Tõnu Juulile. Kõrgema maksuastme korral, kui maksustatav tulu on aastas üle 250 000 krooni, maksustatakse 33%-ga ainult see summa, mis seda ületab. Kõik alla selle on maksustatud madalama maksumääraga. Nii et jõuka inimese sissetulek on endiselt suur. Küsimus on solidaarsuses. Kas saab olla Eestis väga jõukal inimesel elu väga hea, kui väga paljudel inimestel on elementaarne toimetulek võimatu? Mina arvan, et ei saa! Mina arvan, et euroopalik lähenemine on niisugune, et need, kes teenivad rohkem, panustavad ühiskonna turvalisusesse enam.

Aseesimees Keit Pentus

Igor Gräzin, palun!

Igor Gräzin

Hea ettekandja! Eriti me ei räägi sellest, aga üldiselt me eeldame, et meie ühiskonna jõukamate kihtide panus ühiskonna solidaarsesse teenimisse on olnud ebapiisav. Ja kuna kõigest sellest, mis nad teevad, on vähe, siis paneme neile aga maksu otsa. Kui me nüüd lähtume sellest, et rikas inimene on oma olemuselt amoraalne, siis kas te olete kokku rehkendanud, kui palju läheks astmelise tulumaksu re-

form meie riigile maksuma põhjusel, et seda maksu tuleb administreerida? Ärgem unustagem, et parimad Eesti juriidilised ja raamatupidamislikud ajud on seal, mitte riigiaparaadis. Tähendab, korralik vastasseis: riik ja firma. Riigi võidušansid lähenevad nullile!

Kadri Simson

Lugupeetud kolleeg Gräzin! Mina kindlasti ei arva, et jõukamad inimesed on kuidagi amoraalsed. Ma arvan, et enamik inimesi maksab oma makse praegu ja ka tulevikus, kui Eestis on astmeline tulumaks, ausalt. Aga siin tõstatub üks huvitav küsimus üldse maksustamise suhtes ja ka selles suhtes, kuidas saab Eestis mõõta ebavõrdsust. Erinevalt teistest Euroopa Liidu riikidest on Eestis ettevõtte kasumimaksu puudumine nihutanud suuremat tulu teenivate indiviidide maksumajandamise inimese tasandilt äriettevõtte tasandile, kus neid sellise tulumaksuga ei maksustata. Näiteks võib tuua väärtpaberitulud, mida enam üksikisikuna ei ole deklareeritud, ja muud tulud, millel ei ole mingit tegemist ettevõtlusega. Ja kui me nüüd vaatame seda, et suuremad tulud on arvestusest välja liikunud, siis kokkuvõttes on meil tulud siin Eestis kümnendi jooksul formaalselt ühtlasemaks muutunud, aga mitte sisuliselt. Kõik muud märgid näitavad Eestis tulusaajate vahel ja ka eri piirkondade vahel tuluerinevuste kasvu. Minu arvates ei tekita astmeline tulumaks nendes inimestes, kes juba praegu oma makse optimeerivad, mitte mingeid lisakiusatusi. Usun, et enamik Eesti riigi kodanikke on ausad kodanikud, kes täidavad oma kohustusi riigi ees. Ja ma arvan ka seda, et neid, kes sellised ei ole, kutsub maksuamet õiglase järelevalve korras korrale.

Aseesimees Keit Pentus

Igor Gräzin, teine küsimus, palun!

Igor Gräzin

Palun ärme ajame siin segi kahte eetilist kategooriat. See, kes maksab oma maksud ära, kui hullud nad ka ei oleks, on aus inimene ja tubli kodanik. Aga aususe sees on olemas veel üks kitsam mõiste, mille nimi on headus. Kui me praegu arvestame seda, et enamik suuremaid kultuuri- ja spordiüritusi on viimase 15 aasta jooksul Eestis läbi viidud Eesti kapitali vabatahtlike annetuste toel, siis me ei räägi

mitte ainult sellest, et Eesti ettevõtja on rõhukas enamikus aus, vaid et ta on rõhukas enamikus ka hea. Kas headus edaspidi üldse tuleb selle teie maksupoliitika järgi arvesse? Mõtlen kõikvõimalike annetuste vabastamist maksu alt ja igasuguseid muid selliseid asju. Või see ei ole arutlusteema?

Kadri Simson

Heategevus – mulle tuli meelde, et heategevusest rääkisime me proua Mari-Ann Kelmiga eelmise kord, kui ma kaitsesin astmelist tulumaksu – on ja jääb. Ja see saab jääda ka tänu sellele, et kõige jõukamate inimeste sissetulekud jäävad ka astmelise tulumaksu korral ikkagi suuremaks kui nende väiksema sissetulekuga kaaskodanikel. Küsimus, kas erisoodustusmaksu alt peaks minema ära näiteks töandjate kulutused inimeste tervisele ja sportimisele, on siin ju hoopis teise eelnõuga seotult olnud korduvalt arutelul. Meie arvame, et jah, töandjat peaks aitama, kui ta soovib oma töötajate tervisesse panustada. See seadus on jäänud vastu võtmata pigem sellepärast, et Reformierakond pole uskunud inimeste headusesse.

Aseesimees Keit Pentus

Austatud ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Suur aitäh ettekande eest! Rahanduskomisjoni ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Austatud kolleegid! Kadri ettekannet oli nagu alati väga mõnus kuulata. Kadri on väga laia silmaringiga, jälgib kõiki blogisid jne. Ma tuletan talle meelde ka selle lõbusa loo, kui valitsuskalitsioon tegeles Eesti riigile vajaliku pensioniea tõstmisega ja Keskerakond väljastas paar-kolm korda teate, et Keskerakond on otsustavalt vastu pensioni tõstmisele. Eks tegijatel ikka juhtub, nii on ka mõni termin näpuvea tõttu segamini aetud!

Kuid tuleme selle eelnõu juurde. Mis valimised need ikka on, kui astmelise tulumaksu eelnõu siin arutelul ei ole. Selles mõttes tuleb anda Keskerakonnale au, nii kui valimised saabuvad, siis see teema siia alati tuleb.

Kui minna komisjonis toimunud arutelu juurde, siis arutelu oli sisuline. Selle eelnõu eesmärk, nii nagu meile on pikalt räägitud, on kehtestada astmeline tulumaks. Eelnõu seletus-

kirja kohaselt on muudatuse eesmärk täiustada tulumaksusüsteemi fiskaalset võimekust, kindlustada avaliku sektori eelarveline tasakaal, tagada majandustsükli efektiivne juhtimine ning suurendada ühiskonna sotsiaalset sidusust. Sotsiaalse sidususe minister on ühes rahvusringhäälingu saates olemas, ma loodan, et realselt seda ametit kunagi ei teki. Selle eelnõuga seoses see teema tõsisemaks ei muutu.

Komisjon arutas eelnõu 26. oktoobril ja eelnõu tutvustas Kadri Simson. Nagu ma ütlesin, oli arutelu päris elav ja puudutas erinevaid teemasid, mida ma teile lühidalt mainin. Üks teema, mille tõstis üles komisjoni esimees Taavi Rõivas, oli tööjõumaksude osakaal. Nimelt, tööjõumaksude osakaal on praegu meie riigis piisavalt suur ja seoses selle eelnõuga on oht, et tööjõumaksud tõusevad veelgi.

Teine teema oli mõju maksulaekumisele. Kuigi seletuskirjas on pakutud, et Eesti ühiskonna maksukoormus tõuseb hinnanguliselt kuni 3,5 miljardit krooni, siis tegelikult me ei saanud selget vastust, milline see mõju realselt on. Võib ka juhtuda, et riigile jäävad maksud hoopis laekumata ja riigi tulud vähenevad. Komisjonis sellele väga selget vastust ei saanud.

Samuti räägiti eraldi mõjust maksukoormusele, mitte numbriliselt, nagu eelmises punktis, vaid üldprotsentides. Ka see jäi selliseks arutelu teemaks.

Samuti olid arutelu all teiste riikide, eelkõige teiste Euroopa riikide tulu maksustamise suunad, kuhu trendid liiguvad ja kuidas on otsused tehtud. Eraldi teema oli see, kas on näiteid, et proportsionaalse tulumaksu süsteemilt on mindud üle astmelise tulumaksu süsteemile. Neid näiteid ei osatud tuua. Nagu ma sain aru eelmisest ettekandest, ega neid näiteid tegelikult ei olegi. Ma arvan, et siin ei ole mõtet rääkida sellest, et on kõrgelt arenenud riigid ja vähem arenenud riigid, vaid räägime ikkagi efektiivsusest. Kui me vaatame, et just uuemad Euroopa Liidu liikmesriigid kasutavad samasugust tulumaksusüsteemi nagu Eesti, siis ka nende majanduskasv on oluliselt suurem kui juba praegu päris kõrges arengujärgus olevate riikide majanduskasv. Nii et see tulumaksusüsteem, mis meil on, tegelikult võib-olla ongi just nimelt üks nendest majandusmootoritest.

Eiki Nestor tõstatas teema maksukoormuse jagunemisest üldisemalt. Eiki Nestor ei pea

õigeks, et väiksema sissetulekuga inimene annab oma sissetulekust maksudeks suurema osa kui suurema sissetulekuga isik. See oli üks teemasid, mis oli arutelu all.

Samuti oli komisjonis arutelu all valitsuse seisukoht. Valitsus otsustas 15. juulil 2010. aastal eelnõu mitte toetada. Ma toon lühidalt välja valitsuse seisukohad, mis sellel istungil esitati. Astmeline tulumaks võib vähendada motivatsiooni töötada ja inimkapitali investeerida. Astmeline tulumaks võib suurendada maksudest kõrvalehoidmise ja varimajanduse osakaalu. Proportsionaalne süsteem vähete maksusoodustustega pigem vähendab halduskoormust. Eestis on tulumaksu teatud astmelisus juba saavutatud, seda tänu maksuvabale tulule. Eelnõu suurendaks tööjõumaksude osakaalu Eesti maksustruktuuris, mis halvendaks riigi konkurentsivõimet. Proportsionaalse tulumaksu süsteem tagab majandustsükli eri faasides stabiilsema maksutulu kui astmeliselt progresseeruv süsteem. Samuti tagab stabiilsem maksutulu maksukoormuse nihutamise tööjõumaksudelt tarbimismaksudele, mida Eesti riik on viimastel aastatel jõudsalt teinud. Juba aastaid on üldine suund olnud nii maksuastmete vähendamisele kui ka kõrgeima tulumaksumäära allapoole toomisele. Mitmed riigid on astmelisest tulumaksust loobunud ja on läinud üle proportsionaalse tulumaksu süsteemile. Need olid valitsuse vastuargumendid eelnõule.

Arutanud seda eelnõu, tegi komisjon ettepaneku lükata eelnõu esimesel lugemisel tagasi. Selle poolt oli 6 ja vastu 5 komisjoni liiget, 1 jäi erapooletuks. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimuseks saab sõna Marika Tuus. Palun!

Marika Tuus

Aitäh! Austatud esineja! Tegelikult olid teie ja teie komisjoni argumendid äärmiselt head. Tuletame meelde, kus siis üldse veel ühetaoline maksusüsteem on. Mõnes riigis, kus kõneldakse mõnda slaavi keelt, Bulgaaria, Venemaa ja Rumeenia, kaasa arvatud Eesti. Jah, see on ka veel Uruguays ja Bahama saartel. Ameerikas on astmeline tulumaks, kõikides Euroopa arenenud riikides on astmeline tulumaks, Itaalias ja Belgias on viis maksuastet,

Portugalis on kaheksa. Esimeses Eesti Vabariigis oli 13 maksuastet. Omal ajal administree-risime me kõik selle ju ära! Aastatel 1991–1993 oli samuti kolm maksuastet, kui te mäle-tate, 16, 24, 33. Öelge, palun, miks siis kõik arenenud riigid ikkagi seda astmelist süsteemi kasutavad, kui teie meelest on see väga-väga halb.

Margus Tsahkna

Aitäh, hea küsija! Mõnes mõttes on raske sellele küsimusele vastata, kuna ma kindlasti ei läheks kaasa rahvusliku diskrimineerimise-ga, et slaavi rahvastele meeldib selline tulu-maksusüsteem, nagu meil on, ja teistele teist-sugune. Viimane, kelle käest ma oleksin osa-nud seda oodata, on just nimelt selle erakonna esindaja. Kuid ma arvan, et küsimus on selles, kunas need maksusüsteemid kehtestati. Ma arvan, et ka see on väärtus iseeneses, kui mak-susüsteemi põhimõtteliselt pidevalt ei muude-ta. Need riigid, millest siin eespool juttu oli, on ju ka tegelikult päris pikalt neid maksusüsteeme viljelnud. See debatt on ka seal üleval, küll me näeme ka uusi meie maksusüsteemiga sar-nase süsteemiga riike. Ma arvan, et need riigid, kellel oli võimalus teha põhimõttelisi otsuseid seoses ühe idapoolse süsteemi kokkukukkumi-sega, on praegu väga edukad. Need, kes seda tollel ajal ei teinud, ei ole ka oma arenguast-mes tegelikult neile järele jõudnud.

Aseesimees Keit Pentus

Peeter Tulviste, palun!

Peeter Tulviste

Aitäh! Hea ettekandja! Kas te jagate siin kõlanud seisukohta, et Rumeenia on slaavi riik?

Margus Tsahkna

Aitäh! Nagu ma eelmises vastuses ütlesin, jäägem selle teema juurde, ärgem mingem rah-vuste tasandile. Ma arvan, et see teema, mis puudutab maksusüsteemi, ei ole kindlasti rah-vustega seoses. Seetõttu oli üle-eelmise küsija küsimus kuidagi kummaline.

Aseesimees Keit Pentus

Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh! Austatud ettekandja! Hea propagan-dakunsti juhis on see, et rääkida alati tõtt, ainult tõtt, aga mitte mingil juhul kogu tõde. Te ütlesite, et nende Kesk- ja Ida-Euroopa riikide majandus, kes kasutavad meiega analoog-set maksusüsteemi, on aastate jooksul kasva-nud kiiremini kui mitme Lääne-Euroopa hea-oluriigi majandus. See on ilmselt teatud ajalõi-kes tõsi. Samal ajal on paljud analüütikud pi-danud meie majandus- ja maksupoliitika üheks n-õ problemaatiliseks küljeks just tema tsük-leid võimendavat iseloomu. Kui te nüüd vaata-te lähemasse minevikku, majanduskriisi aega, kuidas siis lood olid? Kas te analüüsisite seda, kas majanduslangus oli sügavam meiega ana-loogilist süsteemi kasutavates Kesk- ja Ida-Euroopa riikides või Lääne-Euroopa healu-riikides?

Margus Tsahkna

Aitäh, hea küsija! Komisjoni esindades võin öelda, et me tõesti ei analüüsinud eri riikide languse sügavust, kuid eks see langus oli igal pool ja seda ei põhjustanud mitte olemasole-vad maksusüsteemid, vaid pigem ikkagi muud majandusnäitajad. Kuid tõesti, üks teema, mis Riigikogus kindlasti arutusel on olnud ja kind-lasti ka veel arutusele tuleb, on see, kuidas ta-gada protsükliline eelarvepoliitika Eesti Vaba-riigis. See tähendab, kuidas me oma eelarve-poliitikaga suudaksime piisavalt palju reserve koguda ja valmistuda võimalikuks järgmiseks languseks, mis niikuinii tuleb, vaatamata selle-le, milline on meie maksusüsteem.

Aseesimees Keit Pentus

Georg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kaasette-kandja! Te oma ettekandes ütlesite, et mitmed riigid on loobunud või on loobumas astme-lisest tulumaksust. Ma ei tahaks uskuda, et te komisjonis jäite nii üldsõnaliseks. Kindlasti te komisjonis ka nimetasite, millised need riigid konkreetselt on, mida teie või valitsus silmas pidasite.

Margus Tsahkna

Maksupoliitiline debatt käib ju kõikides riikides. Eriti on seda näha siis, kui me vaatame

meie lähiriikide poole. Ma ei hakka mainima ühtegi konkreetset riiki, sest see on nende riikide sisepoliitiline debatt. Kuid see arutelu kindlasti käib. Ka minu oma kogemus suhtlemisel Euroopa Rahvaparteisse kuuluvate eri riikide esindajatega näitab seda, et väga suurt huvi tuntakse selle vastu, kuidas on Eesti riik suutnud nii efektiivselt oma makse hallata, neid makse koguda, ja leitakse, et see süsteem on lihtne.

Aseesimees Keit Pentus

Arvo Sarapuu, palun!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea ettekandja! Võib-olla te ikkagi täpsustate. Teile ja teie erakonnale meeldib väga rääkida, et astmeline tulumaks on nii ja naa, et normaalsetes riikides seda ei kasutata. Võib-olla te ikka ütlete, milline see Euroopa riik on, kes kavatseb minna astmeliselt tulumaksult üle muule maksusüsteemile.

Margus Tsahkna

Väga raske on rahanduskomisjonil teha prognoose teiste riikide maksupoliitika kohta. Aga see ei ole üldse mitte saladus, et Eesti riik on oma efektiivsete maksukogumistega, oma majanduskasvuga praegu Euroopa riikide hulgas väga paljudele eeskujuks. Nii et ma loodan, et me näeme seda liikumist.

Aseesimees Keit Pentus

Georg Pelisaar, teine küsimus, palun!

Georg Pelisaar

Aitäh! Lugupeetud kaasettekandja! Ma siiski sooviksin, et parlamendis ei jäädaks nii üldisõnaliseks ega räägitaks ainult mõningatest rahvapartei sisevestlustest. Kas te oskate nimetada mõne Euroopa riigi, kus parlamendi tasemele on jõudnud debatt astmelise tulumaksu lõpetamise üle selles riigis?

Margus Tsahkna

Ma täpselt tõesti ei tea, mis tasemele on jõutud. Kindlasti tean ma seda, et Skandinaavia riikides, ka Soomes on selle üle mõtiskletud. Aga üks viide, mida ka valitsus on kasutanud, on näiteks Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni seisukohad, mille järgi

peetakse maksusüsteemi kujundamisel eesmärgiks vältida maksumaksjate käitumise moonutamist. See on üks analüüsivaid organisatsioonide, millega Eesti on viimasel ajal liitunud ja mille analüüsid on meil käes. Ka sellised suured katusorganisatsioonid viitavad sellesama lihtsakoelise maksusüsteemi, mis meil on, efektiivsusele.

Aseesimees Keit Pentus

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Ma arvan, et te eksisite, kui te ütlesite, et Eesti majanduskasv on mitmel pool Euroopas eeskujuks. Te vist tahtsite öelda, et meie eelmise aasta majanduslangus, -14,1% on hoiatav eeskuju. Minu küsimus on see: kas komisjonis oli juttu ka selle aasta alguse IMF-i raportist, mis soovitas Eestil tõsiselt kaaluda astmelisele tulumaksule üleminekut?

Margus Tsahkna

IMF-i raportist oli niipalju juttu, kuivõrd eelnõu algatajad on sellest kirjutanud seletuskirjas, ja eelnõu esitaja tutvustas seda lühidalt.

Aseesimees Keit Pentus

Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Austatud ettekandja! Kuna nii OECD kui ka teiste rahvusvaheliste organisatsioonide analüütikud on andnud Eestile viimastel aegadel mitmeid soovitusi, kuidas oma maksusüsteemi muuta nii tööjõumaksude, kapitalimaksude, otseste ja kaudsete maksude tasakaalu osas, siis kas te ei arva, et äkki te tõlgendasite sõna "lihtsakoeline" ekslikult komplimendina?

Margus Tsahkna

Ma kindlasti ei tahtnud sõna "lihtsakoeline" üht- või teistpidi tõlgendada, aga tõepoolest on Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni seisukohtade kohaselt siin mitmeid vastuargumente astmelisele tulumaksule. Ma võin need siin ette lugeda, need on valitsuse arvamusele lisatud. See laias laastus kinnitab seda minu tõlgendust, mida ma eelnevalt väljendasin.

Aseesimees Keit Pentus

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Kui põhjalikult ja kui sisuliselt te komisjonis üldse käsitlesite seda eelnõu ja kas koalitsiooniparteid võtsid ka oma fraktsioonides selle eelnõu põhjalikult läbi? Küsimuste järgi selgus, et need, kes küsisid, ei ole seda eelnõu läbi lugenud, nad ei ole eelnõusse süvenenud. Järelikult, kas te peate seda eelnõu, ütleme, viiendajärguliseks asjaks, mis üldse ei vääri tähelepanu, või te tõepoolest siiski töötasite eelnõu kallal? Kui te töötasite, siis millised on need põhiargumendid, miks te ei toeta ei seda eelnõu ega ka IMF-i soovitusi?

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, hea küsija! Lugupeetud vastaja! Meil on hetkel Riigikogu kõnetoolis juhtivkomisjoni ettekandja, kes annab ülevaadet komisjonis toimunud, mitte eri fraktsioonide arutelust. Aga palun, hea vastaja!

Margus Tsahkna

Aitäh! Ma ei oska öelda, kui põhjalikult on Keskerakond või sotsiaaldemokraadid või Reformierakond arutanud seda eelnõu oma fraktsioonis, see ei puutu praegu konkreetse ettekandesse. Komisjonis arutati seda teemat, ma leian, piisava põhjalikkusega. Ega see teema ju võõras pole. Nagu ma ka sissejuhatuses ütlesin, aastaid ja aastaid on ju Keskerakond sellesama teema enne valimisi lauale pannud, mitte kunagi ei ole seda küll ära tehtud. See tõttu ei ole astmelise tulumaksu idee, selle rakendamise soovimine kuidagi võõras, ma arvan, ka praegustele Riigikogu liikmetele.

Aseesimees Keit Pentus

Urmas Reinsalu, palun!

Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud ettekandja! Kas komisjonis oli juttu sellest, et on üks Euroopa riik, kes on väga selgelt parlamendi tasemel astmelise tulumaksu üle debateerinud ja langetanud ka toetava otsuse astmelise tulumaksu kaotamise kohta? See riik on Ungari. Kui me vaatame teisi Euroopa riike, siis mis puudutab astmelise tulumaksu astmete struktuuri vähendamist ja lihtsustamist, on olemas riik, kus see on valit-

susprogrammis kokku lepitud. See riik on Suurbritannia. Kui vaadata viimaseid Ameerika Ühendriikide Kongressi vahevalimisi, siis me näeme, et suurt toetust kogus ka nendel valimistel idee kehtestada Ameerika Ühendriikides ühetaoline tulumaks. Olid ka need asjad komisjonis jutuks?

Margus Tsahkna

Mõned riigid mitte, mille kohta näiteid toodi. Kuid aitäh heale küsijale! Tõesti, Ameerika Ühendriikide debatist polnud juttu. See on hea info.

Aseesimees Keit Pentus

Austatud ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu teile ettekande ja küsimustele vastamise eest! Avan läbirääkimised. Esimesena palun Riigikogu kõnetooli Reformierakonna fraktsiooni esindaja Taavi Rõivase! Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Ikka ja jälle meie laudadele jõudev astmelise tulumaksu lugu tugineb väga suures osas valedel eeldustele. Igauks, kes natukenegi majandusest taipab, mõistab ka seda, et kui eeldused on valed, siis ega tulemusestki head nahka tulla ei saa.

Ma lükkan ümber mitu sellist juba kliše staatusesse jõudnud valearvamust, mida järjest ja järjest püütakse Eesti inimestele väita. Ma jätan siinkohal kõrvale kõik konkreetsed väited, mis esinesid tänastes sõnavõttudes, kuigi ka nende pärast on mul pisut piinlik. Ma siiski loodan, et Riigikogu liikmed siin saalis ei luba endale faktide väänamist. Aga see selleks, ka seda leidus algataja sõnavõtus ja ka vastustes küsimustele paraku küll ja küll.

Kõigepealt, esimene vale eeldus on see, et seda maksusüsteemi, mis Eestis praegu on, peaks kuidagi halvustavalt nimetama lihtsakoeliseks. Kui siin midagi lihtsakoelist on, siis on see paraku austatud opositsioonierakondade arusaam majandusest ja sellest, mida rahvusvahelised organisatsioonid ja rahvusvahelised eksperdid meile tegelikult soovitanud on. Ma usun, et päris kindlasti on kolleeg Sven Mikseri inglise keel parem kui minu oma. Valearusaamad erinevate väga mainekate välisorganisatsioonide seisukohtadest saavad tal tulla mit-

te keelebarjäärist, vaid peamiselt kas tahtlikult vales arusaamisest või majandusterminite sisu mittehoomamisest. Sest neid väiteid, mida nii Sven Mikser kui ka mitmed teised opositsiooniliikmed väitsid nendes raportites olevat, pole seal mitte kunagi olnud. Seda esiteks.

Teiseks väitest, et mujal on nii. Head ametikaaslasel! Kes teist oskab tuua kas või ühe näite viimastest aastakümnetest, kus mõni riik on proportsionaalselt maksult läinud üle progresseeruvale? Kas või üks näide, sellest piisab. Vastupidiseid näiteid on kuhjaga. Nagu hea kolleeg Urmas Reinsalu nimetas, neid näiteid tuleb juurde. Tuleb ka Euroopas. Kui me lisame sinna need riigid, kus on juba vähendatud maksuastmeid või ollakse ka parlamendi tasemel väga tõsiselt debateerimas maksuastmete vähendamise üle, siis see nimekiri on pikem, kui te arvate. Trend on selles osas ka Euroopas väga selge. Ma julgen väita, et pärast kriisi me näeme neid muudatusi veelgi, sest enamik riike on erinevalt Eestist alles sisenemas kriisi leevendumise või kriisi mõjude vähendamise faasi.

Kolmandaks väide, et kõrge maksukoormus täidab paremini riigi kaugast. Kui uskuda Keskerakonna arvutusi, siis selle eelnõuga, millega soovitakse koguda riigile lisaks 3,5 miljardit krooni, me rängalt suurendame maksukoormust. See on ca 1,6% SKT-st. Maksukoormus on muuseas universaalne mõiste ja seda ei rehkendata mitte konkreetset elanike kaupa. See tähendab seda, et Eesti ühe sammuga, ühe eelnõuga liigub Euroopa keskmise või isegi pisut üle keskmise maksukoormusega riikide sekka, kuigi selleks, et olla konkurentsis, selleks, et kasvada teistest kiiremini, selleks, et Eesti ühiskonnal läheks paremini, peaks trend olema selgelt vastupidine. Suurema maksukoormusega me ilmselgelt halvame tulevase kasvu. Ma arvan, et ei ole ühtegi ettevõtjat ega ühtegi poliitikut, kes seda ei mõistaks.

Samuti on selge, et maksukasv ja maksude keerukamaks muutmine vähendavad huvi makse maksta ja suurendavad huvi neid optimeerida. OECD on välja toonud erinevad maksud ja nende negatiivse mõju majanduskasvule. Kõige suurem negatiivne mõju majanduskasvule on ettevõtte tulumaksul, järgmisel kohal on eraisikute tulumaks.

Neljandaks väide, et kõrgema maksu makavad kinni ainult jõukad. Ka see on vale väide, sest kõrgemat maksu hakkavad selle eelnõu järgi kinni maksma sõna otseses mõttes tööinimesed. Eriti valusalt lööb see eelnõu, mida Keskerakond on pakkunud, paradoksaalsel moel keskklassi. Õpetajat, kes teenib õpetaja kõige väiksemat võimalikku palka, lööks see vähemalt 2000 krooniga aastas juba praegu. Aga kui õpetaja palk lähematel aastatel kasvab? Kui me vaatame, mismoodi on Eestis palgad arenenud, siis näeme, et tulevikus hakkab õpetaja maksukoormus olema väga palju suurem.

Kadri Simson rääkis siin ainult kõige ülemisest maksuastmest, mis tõepoolest rakendub alles päris kõrge palga pealt, kuid see rakendub siiski näiteks ka väga paljude arstide palgale 33% näol. Aga ta unustas ütlemata, et ka Keskerakonna pakutud keskmine maksuaste on märksa kõrgem kui kehtiv maksumäär. Ka seda ei tohiks unustada. Ehk kes kaotavad? Kaotavad tööinimesed ja muuseas kõik, sest kui me kümme aastat tagasi oleksime pannud paika samades proportsioonides astmed suhtena keskmisesse palga, siis oleks praegu miinimumpalka saav inimene maksustatud protsendiga, mis on praegusest kõrgem. Juba miinimumpalka saav inimene, rääkimata sellest, et õpetajatele rakenduks kõige kõrgem maksumäär ja arstidele täpselt samamoodi. Kaotavad ka töötud, sest kui me teeme suured maksutõusud, siis ilmselgelt väheneb Eesti atraktiivsus investeerimiskeskonnana, uute töökohtade loomise keskkonnana. Vähenevad investeringud, mis toob kaasa selle, et ei looda nii palju uusi töökohti, kui võiks ja kui peaks, ja töötutel muutub töökoha leidmine raskemaks. Kaotavad ka pensionärid, sest kui majanduskasv on halvatud ja majanduskasv on Eestis sisuliselt olematu või väiksem, kui see võiks olla, siis ei saa ka pensionid kasvada piisavas tempos. Väga raske on selle eelnõu puhul leida kedagi, kes võidaks.

Reformierakonna sõnum on lihtne: me ei lase Eesti majandusele panna nii ulatuslikku lisakoormust. Lähiaastatel Eestis maksukoormus väheneb ja Eesti ühiskond sellest üksnes võidab. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Repliigiks sõna Kadri Simsonile. Palun!

Kadri Simson

Aitäh! Ma juhin tähelepanu, et eelkõneleja, kes mainis minu nime, ei ole aru saanud seaduseelnõus kasutatavast põhimõttest, liitprogressioonist. Ta ei ole tähele pannud, et maksustatakse maksustatavat tulu ja mitte palka, ning seetõttu ei ole ta tähele pannud ka seda, et arutatava eelnõu puhul võidab igaüks, kelle palk on väiksem kui keskmine palk. Seega võivad ka õpetajad.

Aseesimees Keit Pentus

Protseduuriline küsimus Väino Lindelt. Palun!

Väino Linde

Aitäh! Kas on võimalik niisuguseid mittemajandushariduslikke järeleaitamistunde kuidagi teistmoodi toimetada kui oma sõnavõtuga Riigikogus?

Aseesimees Keit Pentus

See ei kuulunud protseduuriliste küsimuste hulka, seetõttu ma sellele küsimusele ei vasta. Jätkame läbirääkimisi. Palun Riigikogu kõnetooli Marek Strandbergi Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esindajana! Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

Marek Strandberg

Head kolleegid! Minu sügava veendumuse järgi ei ole maksud tänapäeva maailmas ennekõike mitte majanduse aluse, vaid siiski maitse küsimus. Nimetame seda siis ühiskondlikuks või poliitiliseks maitseks. Siin korduvalt mainitud küsimus, mis küll on nende majanduskriiside põhjus ja kuidas üks või teine maksusüsteem suudaks just nagu kriise leevendada, ei lähe päris kokku sellega, millisel moel kriiside olemusest praegu maailmas aru saadakse. Kriiside peamine põhjus on see, et inimesed elavad suures lootuses, et kasvada ja kosuda on võimalik lõpmatult, et ka loodusressursse kasutades on võimalik lõpmatult tulu teenida. Kuid nagu me teame, nii see ei ole. Ülemäärane lootus, et kasumi teke saab olla igavene, ongi kõige lihtsam kriiside põhjus. Inimestel on harjumus, et piiramatult ressursse kasutades

on võimalik võlgu elada. Maa elanikkond elab juba praegu võlgu, me oleme võlgu elanud juba viimased aastakümned. Alates 1987. aastast on Maa elanikkond ära kasutanud rohkem loodusvarasid, kui siin igal aastal tekib. See on sama, kui ettevõtted või eraisikud rahaliselt võlgu elavad. Tulevik saab olla nii garanteeritud, kui palju on meil ressursse ja oskusi neid kasutusse võtta.

Küsimused, millised maksud on õiglasemad või millised maksud vähem õiglasemad, kuidas on õiglasem maksutulu ümber jagada, on loomulikult väga olulised. Juhin tähelepanu, et ainus, mida me tõepoolest õiglaselt võiksime maksustada, on meie ühine vara. Mis see siis on? Need ongi loodusvarad, nagu te aru saate.

Toon näite, kuidas sedasama igikestvat vaidlust selle üle, kas astmeline või mitteastmeline, kas selline või teistsugune maksusüsteem, tunduvalt lihtsamalt lahendada. Me teeme igal aastal kulutusi. Mõned kulutused on loomulikult mõistlikud, mõned on täiesti ebamõistlikud. Me ei väsi siit kõnepuldist kordamast ühte lihtsat tõsiasja: põlevkivitööstuse ülalpidamiseks maksab Eesti maksumaksja terisekuludena, infrastruktuurikuludena ja jäätmeäitluse kuludena eri hinnangute järgi 5–8 miljardit krooni aastas. See teeb 20 miljoni tonnise põlevkivikaevandamise puhul 25–40 krooni ühe kaevandatud põlevkivitonni kohta. Mis saaks olla õiglasem kui koguda maksu nende põlevkivikaevandamisega kogutud tonnide pealt ja kulutada ühiskonnas palju mõistlikuma asja jaoks? Loomulikult öeldakse selle peale, et aga siis tõuseb elektri hind ja siis tõusevad veel teisedki hinnad. Loomulikult, lihtsalt minu soovitus on see, et elektri hinna tõusu eest on pääseteed olemas. Need pääseteed on lihtsad, need on arukad ja tulevikku suunatud investeeringud, mis on igasuguse mõistliku majanduse aluseks. Mitte maksud, vaid just nimelt investeeringud, mis on suunatud tulevikku ja mis võimaldavad tulevikus ükskõik millise maksusüsteemi või maksu maitse järgi makse koguda. Lõppkokkuvõttes on maksusüsteem ikkagi nagu kombain põllu peal ja põllu viljakus sõltub hoopis teistest asjadest, mitte kombaini suurusest, ülesehitusest või värvist. See on lihtne tõsiasi, mida sageli eiratakse.

Ma arvan, et madalate maksudega investeeringute meelitamise aeg on Eestis mõnes mõt-

tes möödas. Eestisse tullakse ja peetakse siin ettevõtteid maksudest sõltumata. Neid peetakse ennekõike, kui rääkida välisinvesteeringutest, haritud inimeste, mõistliku maailmakäsitluse ja asjaajamissuutlikkuse tõttu. See on ju ilmne. Meie ettevõtetmaksud ei erine väga palju sellest, mis on praegu Soomes. See, et investeeringud on olulised, ei ole ju muul moel nähtav kui sellisel moel, et Soome töövõljalikus on märkimisväärselt kõrgem ja ka inimeste palgatase on just nimelt selle kõrgema töövõljalikuse tõttu kõrgem.

Ma tahan öelda, et tegelikult ei too investeeringuid kaasa mitte madalad maksud, vaid välisinvesteeringuid toovad riiki ennekõike riigi enda tehtud mõistlikud investeeringud valdkondadesse, mis loovad eeldusi kõrgemaks töövõljalikuseks. Selles mõttes on see maksuvaidluse küsimus maitseküsimusena tulevase (ma ei tea mitmenda, tänasest arvates) Riigikogu küsimus, kus tõepoolest võib-olla mingisugune psühholoogiline rahulolu sellest, et maksusüsteemi muudetakse, võiks ühiskonda kuidagi õitsele ajada. Täna seda kindlasti ei juhtu. Ainus, mida me peaksime täna väga põhjalikult majanduse koha pealt arutama, on see, milliseid jätkusuutlikke investeeringuid ja kuidas me teeme järgmiseks 20, 50 ja võib-olla 100 aastaks. Maksusüsteemi ja tulumaksusüsteemi astmelisus ei puutu siia kuidagi.

Olgu öeldud, et tasuta lõunaid ei ole. See on kõigi jaoks arusaadav tõde. Meie kontekstis on see tõde seotud sellega, et raiskavasse majandusse tehtud investeeringud, mida jätkuvalt harrastatakse ka riiklikul tasemel, ei tee mitte midagi muud, kui muudavad ressursid ehedaks rämpsuks, rämpsuks, millega ei ole tulevikus mitte midagi peale hakata, rämpsuks, mille kasutamise pealt ei saa maksta palka, ei saa koguda makse ega mitte midagi. Põhiküsimus majanduses ei ole praegu mitte astmeline või mitteastmeline tulumaks, vaid see, milliseid investeerimisotsuseid järgmise viie või kümne aasta jooksul tehakse. Kui need on jätkusuutlikud, siis on heaolu kõigi jaoks, on vaba aega kõigi jaoks, aga kui need on endiselt loomult raiskavad, siis oleme edasi vaene ja madala töövõljalikusega ühiskond. See on põhiküsimus, mitte maksude astmelisus. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Juhuks, kui hoogu lähen, palun lisaiega!

Aseesimees Keit Pentus

Kolm minutit lisaiega, kokku kaheksa minutit.

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Olgu selle lihtsakoelisusega, kuidas on, aga mõningad arusaamad maksudest, mis siin saalis on välja öeldud, on küll kindlasti lihtsameelsed. Eelnõu kohta tahan ma kõigepealt öelda järgmist ja teha eelnõu autoritele ühe komplimendi. Nimelt on sellise sisuga eelnõusid Riigikogu ka varem menetlenud. Mul on teinekord olnud raske aru saada, millise loogika alusel on need maksuastmed sündinud. Selle eelnõu puhul seda kriitikat teha ei ole võimalik. On tõesti loogiline, kuidas need astmed sündinud on. Selles mõttes on Keskerakonna eelnõu siinamaani esitatud üksikisiku tulumaksu muudatusi käsitlevatest eelnõudest, mida nad meie laudadele on toonud, kindlasti kõige paremini ette valmistatud.

Teiseks tahan öelda, et meie ise lähtuksime nende astmete leidmisel natuke teistsugusest loogikast. Kui te võtate ühe tubli Eesti inimese, kes teenib 10 000 krooni kuus, lahutate tema sissetulekust tulumaksuvaba miinimumi ja maksustate tema tulu, siis te saate ühe arvu. Ülejäänud raha, mis talle kätte jääb, kulub tal kõik kuu jooksul ära. Lihtsustatud variandi puhul jõuab selle kuu jooksul kulutatust 20%, s.o käibemaksuprotsent, maksudena uuesti riigikassasse. Ehk 10 000 krooni kuus teeniva inimese personaalne maksukoormus on 3372 krooni kuus ehk 33,72% tema tuludest läheb riigile maksudena tagasi. Kui te teete samasuguse arvutuse rohkem teeniva inimese puhul, siis te näete, et näiteks 50 000 krooni kuus teeniv inimene peaks selleks, et tema personaalne maksukoormus oleks ka 33,72% tuludest, kulutama kuus kohutavalt palju rohkem raha, peaaegu 30 000 krooni. Võib arvata, et seda kulutada on väga keeruline, seda ta ei jõua. Aga kui ta kulutaks sama palju kui 10 000

krooni teeniv inimene, siis tema personaalne maksukoormus oleks mitu korda väiksem. Seetõttu, toetades seda põhimõtet, mis eelnõus on, julgen öelda, et meie fraktsioon näeb neid astmekohti, kus tulused kõrgema maksumääraga rakendada, oluliselt teises kohas ehk kõrgemal tasemel. Aga see ei tähenda, et seda eelnõu ei peaks arutama.

Teine teema, mis siin ka loogiliselt üles kerkis, on üldine maksukoormus. Kui lihtsameelsusest rääkida, siis ei ole ju kuskil tuvatatud seost riigi maksukoormuse ja arenguvõimaluste vahel. Seda ei saagi selles mõttes olla. Te teate ise küllalt näiteid riikidest, kus on väga kõrge arengutase, ja selle üks motivaator on ka väga suur maksukoormus. Ehk lihtsalt on kokku lepitud, et koos rahastatakse rohkem haridust, tervishoidu, seda, et inimesed saavad pensioni, et ehitatakse lasteaedu ja ehitatakse teid. Seda tehaksegi ja seetõttu arenetaksegi. Kui te veel olete tähele pannud, siis Maroko rannikul ei ole Maroko piirivalvel probleeme sellega, et paadipõgenikud Hispaaniast ja Itaaliast, kõrgelt maksustatud Euroopast, püüaksid putkata Aafrika poole, need näited on paraku hoopis vastupidised. Selles mõttes on Eesti maksupoliitika olgu siis lihtsakoelisuus või lihtsameelsus selles, et me peame tuleviku poole vaadates endale selgelt aru andma, et sellise maksukoormusega isegi kõike seda, mida ju praegugi napib, me varsti maksude kaudu jagada ei suuda ehk mingil hetkel ei ole praeguse maksupoliitika jätkudes seda rikkust või jõukust, mida jagada.

Siinkohal tasub lugeda ka seda, mida rahvusvahelised organisatsioonid meile ütlevad. Nad tõesti ei ütle, mismoodi me üht või teist maksu peaksime rakendama, aga nad ütlevad selgelt ja otse ära, et peale kõige muu Eesti praegu ei maksusta peaaegu üldse kapitali või omanikuks olemist ja erinevalt teistest Euroopa riikidest leiab, et seda ei peakski tegema. See on ilmselt kõige olulisem koht, kus suurendada avaliku sektori tulused, et kas või samal tasemel jätkata hariduse, teedeehituse, lasteaedade, tervishoiu ja pensionide rahastamist. Euroopa heaoluühiskond ei kao kuskile, ükskõik kui palju keegi kuskil ajalehe arvamusküljel sellest ka ei unistaks. Muidu ei oleks Euroopa lihtsalt enam Euroopa.

Aseesimees Keit Pentus

Palun Riigikogu kõnetooli Urmas Reinsalu Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindajana! Kolm minutit lisaagea, kokku kaheksa minutit.

Urmas Reinsalu

Austatud ettekandja! Austatud parlamendi liikmed! IRL-i fraktsioon ei toeta seda seaduseelnõu, ta peab seda ohtlikuks nii meie majanduskeskkonnale kui ka ebamõistlikuks meie töönimestele ja kõigile maksumaksjatele. Seetõttu me hääletame selle seaduseelnõu menetlusest väljaarvamise poolt.

Need argumentid, mis siin kõlasid, otsekui see eelnõu liiguks nn euroopaliku maksustamispoliitika suunas, unustavad selle, et viimase aja just nimelt valijate tehtud valikute kaudu on Euroopas asunud liikuma hoopis teises suunas, lihtsama ning proportsionaalsema tulumaksusüsteemi poole. Nagu ma eelnevalt siin juba nimetasin, Ungaris on saavutatud poliitiline kokkulepe, et kehtestada proportsionaalne tulumaksusüsteem. Progresseeruvate tulumaksustamete lihtsustamise ja nende määrade vähenemise suunas on läinud nii Suurbritannia kui ka Rootsi parlament.

Me oleme nüüd leidnud need, kellele me n-õ maksupoliitilise meetmena paneme täiendava tulumaksuga teatud karistuse. Need on inimesed, kes teenivad, nagu siin öeldi, brutotulu üle 11 000 krooni kuus. Öeldi, et see on põhjendatud, intelligentne ja loogiline, kuna see on seotud statistilise keskmise palgaga. Mind hämmastab selline pessimism, mis eelnõu algatajate poolt ja nende toetajate poolt valitseb meie majandussüsteemi suhtes ja kogu meie rahvatulu kasvu suhtes. Ma arvan, et keskmine palk hakkab kerkima ja juba kümme aasta pärast me näeksime, kui ebaõiglane on see piirmäär 11 000 krooni, mis on välja toodud, ja kui väikese sissetulekuga inimesi see hakkaks täiendavalt karistama.

Otsekui ei oleks piisanud ühest niisugusest ohtlikust ja ebamugavast seaduseelnõust, mis näeb ette astmelise tulumaksu sisseseadmist, ütles Eiki Nestor, et sellest on veel vähe, et meil on võimalus hakata ka inimeste omandit maksustama. Vaadates seda, kui palju loodetakse sealt raha saada, on mul reaalne küsimus: kus te arvate majanduskriisi ajal inimestel suuri varandusi peituvat, et oleks võimalik li-

samaksustamise kaudu miljardeid kroone tööinimeste taskust võtta? Ma arvan, et niisugused initsiatiivid on väga vildakas lähenemismurk. Sellel on ainult üks mõju: see tekitab segadust töoinimestes, kes teenivad oma igakuist palka ja kes loodavad, et majanduse arenedes suurenevad nende võimalused saada suuremat palka. Öelda, et see on kuidagi taunimisväärne või parlamendis maksusüsteemi kaudu karistamist väärt – ma arvan, et see ei ole õiglane. Siin ei saada aru ühest lihtsast põhimõttest, sellest, kust tegelikult riigieelarvesse raha tuleb. See tuleb nendesamade maksumaksjate käest. Selles ei ole midagi hukkamõistetavat, kui maksumaksjate makstud maksumad üldsummas kasvavad.

Meie üleskutse on see seaduseelnõu välja hääletada. Me ei saa kuidagi toetada poliitikat, mis seab sisse astmelise tulumaksu, mis fikseerib need astmed nõnda ära, et tulevikus me näeme, et need hakkavad suhteliselt üha madalama ja madalama sissetulekumääraga inimesi lisamaksukoormusega karistama. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Palun Riigikogu kõnetooli Kadri Simsoni Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindajana! Kolm minutit lisaajaga, kokku kaheksa minutit.

Kadri Simson

Head kolleegid! Astmelise tulumaksu arutelul on valitsuskolitsiooni poolt kõlanud nii palju veidraid argumente, et ma lihtsalt pidin siia kõnetooli tulema ja mõned neist argumentidest ümber lükkama.

Esimene argument oli see, justkui oleksid tulumaksumäärad midagi igavesest ajast igavesti kivisse raiutud ja neid muuta ei saa. Ma tuletan meelde, et igal aastal, kui tulumaksu alandati 1% aastas, võitis miinimumpalka teeniv inimene sellest 240 krooni aastas ja see, kes teenis kaks keskmist palka, 2900 krooni aastas ehk 12 korda enam. Sellele vaatamata seda igal aastal 1% alandati, kuigi väikese sissetulekuga inimene võitis väga vähe ja suure sissetulekuga inimene võitis palju ning mingit õiglust kui sellist selles lihtsakoelises maksusüsteemis ei olnud.

Teine argument on see, et valitsus on n-ö maksutõusu vastu. Tuletame meelde, mida ütlevad sõltumatud agentuurid, näiteks Statistikaamet. Möödunud aastal tõusis maksukoormus

seetõttu, et tõsteti kaudseid makse, nende osakaal tõusis 3% SKT-st, samas kui tulumaksu osakaal on poole väiksem kui Euroopas keskmiselt. See ongi see vaidlus. Teie tahate tõsta kaudseid makse, mis löövad eelkõige eakaid, lastega peresid, väiksema sissetulekuga inimesi, meie tahame väiksema sissetulekuga inimestele maksuleevendust. Tõsi, siis peab vaatama maksusüsteemi üle ja kehtestama praeguse lihtsakoelise maksusüsteemi asemel astmelise tulumaksu.

Kolmas vale argument on see, et astmeline tulumaks lööb lihtsat töötavat inimest. Lihtne töötav inimene teenib alla keskmise palga. See on statistiline vingerpuss, keskmine palk ei ole see joon, mis jagab palgasaajad kahte võrdesse rühma. Laias laastus saab kaks kolmandikku palgasaajaid alla keskmise palga. Selle eelnõuga võidavad need inimesed ka tulumaksu näol juba enne seda, kui sellest eelnõust tulenev tulu annaks võimaluse kaudseid makse alandada. Kuidas nad võidavad? Sellepärast, et esimene aste langeb 18%-le ehk neil on juba automaatselt osast sissetulekust 3% maksuvõitu. Tõsi, selle arvutuse alus on see, et praegused maksuvabastused jäävad alles. Kui Reformierakonna soov kaotada kodulaenuintresside tulumaksutagastus saab IRL-i toetuse, siis tõepoolest saavad lüüa õpetajad ja ka teised noored haritlased, kes on võtnud kodulaenu. Aga praegu tavaline Eesti inimene, nende hulgas ka tavaline tubli õpetaja, astmelisest tulumaksust võidaks.

Järgmine küsimus. Kust võtta miljardeid kroone, mida see tulumaksuseaduse eelnõu vajab? Aga kust võeti need miljardid kroonid, mida eelmisel aastal kaudsete maksude näol riigieelarvesse juurde kirjutati? 150 miljonit lisatulu käibemaksu tõusust, kokku 1,8 miljardit aastas! Sadu miljoneid aktsiisidest – kust see võeti? See võeti eakatelt inimestelt, lastelt, sest ka nemad tarbivad, võeti väikesepalgalistelt. Kas seda oli kergem võtta, kas see oli õiglasem? Ma arvan, et ei olnud.

Rahvusvahelistest näidetest. Ma ei tea, kuidas Urmas Reinsalu niimoodi äpardus, et ta tõi näiteks Inglismaa, kus on, tõsi, uus konservatiivist peaminister, aga samas tehti Inglismaal kõige rängem kõrgema maksuastme tõus. Ülemine maksuaste tõsteti 40%-lt 50%-le. Seda ei saa küll kuidagi tasapinnalisemaks ja lihtsakoelisemaks maksusüsteemiks nimetada. Teine

näide, Ungari. Jah, tõepoolest, aga me peame silmas pidama, et Ungari maksusüsteemi muutus ei peaks meile kuidagi eeskujuks olema. Mis puudutab selliseid käike, mida tegi Ungari või kas või Kreeka või Läti, siis need on ju meelega riigid, mis ei peaks meile eeskujuks olema. Nende asju ajab IMF. Nendes kolmes riigis tõepoolest tõsteti käibemaksu standardmäära, samas, kui ülejäänud riigid tegid ikkagi erandeid. Paraku selle käibemaksu standardmäära tõstmisega oleme me nendega nagu samas kaalukategoorias, aga me tahame ju jõuda järele oma Põhjala naabritele. Selles suhtes lihtsakoeline maksusüsteem meid kindlasti ei aita.

Kordan lihtsalt üle paar elementaarset asja, mille puhul astmelise tulumaksu kriitikud tahavad eksida. Ma ei tea, kas nad pahatahtlikult fakte väänavad või lihtsalt ei süvene (ma ei taha arvata, et Riigikogu saalis on mõni arusaamisvõimetu ja rumal inimene), aga astmelise tulumaksu puhul räägitakse maksustatavast tulust, mitte palgast. See tähendab automaatselt seda, et maksumäära tõus hakkab mõjuma märksa suurema sissetuleku puhul kui sellel juhul, kui astmed oleksid palgaga seotud. Teine asi on liitprogressioon. Uude, kõrgemasse maksuastmesse minnes ei maksustata mitte kogu eelnevat sissetulekut, vaid ainult seda sissetulekut, mis ületab seda astet. Need on mõnes mõttes võib-olla keerukamad süsteemid kui IV klassi matemaatika, aga kindlasti mitte nii keerulised, et üks mis iganes ülikoolis kõrghariduse saanud inimene sellest aru ei peaks saama. Kõrgema astmega maksustatakse seda tulu, mis ületab künnist, mitte kogutulu. Maksustatakse maksustatavat tulu, millelt on enne maha arvatud maksuvaba miinimum, ka laste puhul, kodulaenule tehtud kulutused, haridusele tehtud kulutused, pensionile tehtud kulutused. Seetõttu ongi need maksuastmed märksa kõrgemad kui need, millest traagiliselt räägitakse, et hakkab juba miinimumpalka ohustama. Ei, ei hakka.

Võib-olla riiklikus plaanis, mitte isikliku kasu saamise plaanis, on põhiline see, et selline maksusüsteem aitab edaspidi Eestil ära hoida suuri mullistusi ja ränki kukkumisi, see stabiliseerib meid. Kui me mõtleme selle peale, mis juhtus eelmisel aastal, kui me kukkusime Euroopa Liidus ühe kõige rohkem kukkumajandusena, meie kukkumine oli hoiatav

näide, siis me võiksime omaenda katsumustest püüda õppida ning edaspidi stabiilsust ja tasa-kaalukat kasvu kalliks pidada. Maksusüsteemi ülevaatamine aitab meid selles kindlasti pika sammu edasi. Seetõttu kutsun üles dogmadest loobuma ja seda põnevat arutelu, mis meil siin oli, ka teisel lugemisel jätkama. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Lõpetan läbirääkimised. Kuna juhtivkomisjon tegi ettepaneku seaduseelnõu 780 esimesel lugemisel tagasi lükata, siis alustame selle ettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse § 4 muutmise seaduse eelnõu 780 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 50 Riigikogu liiget, vastu oli 40, 1 jäi erapooletuks. Ettepanek leidis toetust. Seaduseelnõu 780 langes menetlusest välja. (Tabel 19.)

5. Ühistranspordiseaduse muutmise seaduse eelnõu (781 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu tänases päevakorras on 18 Riigikogu liikme algatatud ühistranspordiseaduse muutmise seaduse eelnõu. Tegemist on esimese lugemisega. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Kalle Laaneti!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Kõigepealt täpsustuseks niipalju, et eelnõu 18 algatajast on 12 Riigikogu saarte ühenduse liikmed. Kui saarte ühenduse liikmete arv on 22, siis üle poole nendest on sellele eelnõule alla kirjutanud.

Tegemist on eelnõuga, mis saartel elavatele inimestele on ääretult olulise tähtsusega. 2008. aasta augustis tõi Äripäev välja, kui palju maksab Eesti eri punktidest sõit pealinna, kui kasutatakse erinevaid transpordivahendeid. Kõige parema ja selgema võrdluse saame tuua Narva–Tallinna ja Kuressaare–Tallinna vahel. Esimesel juhul on kilomeetreid 212, autoga sõit maksab 282 krooni, bussiga sõit 330 krooni. Teisel juhul on vahemaa 216 kilomeetrit,

autoga sõit maksab 481 krooni ja bussiga sõit 450 krooni. Nagu matemaatika näitab, maksab peaaegu sama pika vahemaa läbimine Kuresaarest autoga Tallinna sõites 200 krooni rohkem ja bussiga sõites 120 krooni rohkem kui Narvast Tallinna sõites. Võrdleme Kärblast Tallinna sõitmist sõiduga Pärnust Tallinna: autoga sõit on 238 krooni kallim, bussiga sõit on 122 krooni kallim. Need näited toovad väga selgelt välja, et saartel elavatele inimestele läheb nende teenuste ja toodete kättesaamine, mis on seotud sõiduga mandrile, tunduvalt kallimaks.

Seda seadusmuudatust on ette valmistatud pikka aega, alates 2008. aastast. Eelnõu eesmärk on parendada Eesti saarte regionaalset arengut, anda võrdsemad võimalused saarte ettevõtetele konkurentsis mandri ettevõtetega ning luua võrdsemad võimalused saartel elavatele inimestele vabaks liikumiseks mandril elavate inimestega võrreldes. Toome näiteks üliõpilased ja kutseharidust omandavad noored. Selleks, et mandril haridust omandada, peavad nad tegema tunduvalt suuremaid kulusi kui need noored, kes elavad mandril ja õpivad seal. Või vaatame seda, millised võimalused on väärikas eas inimestel eriarstiabi saada. Kõigepealt tuleb teha kulusi transpordile, üldjuhul lisandub ööbimiskulu. Samamoodi on kultuurisündmuste kättesaadavusega: mandril toimuvad üritused on saarte elanike jaoks väga kallid (transport + ööbimine). Hea näide on nädalalõppudel hääletavad vormis ajateenijad, kes selleks, et oleks võimalik koju sõita, kasutavad tee ääres hääletamisteenust. Me näeme ja ka minu enda kaheksa-aastane praktika näitab, et sõita soovijate arv pigem kasvab kui kahaneb. Kindlasti on saarte juurtega inimestel lähedastega tunduvalt piiratum side, sest sõit endisesse kodukohta on kallim.

Eelkõige mõjutab see põhimõtte Eesti suur-saarte elanikke, Hiiumaa ja Saaremaa elanikke, keda on umbes 45 000.

Eelnõu põhimõtete toetuseks on kiirküsitluse korras andnud allkirja 3500 inimest. Eesmärgi saavutamiseks nähakse eelnõus ette anda saarte elanike autodele ja saartel registreeritud ettevõtete sõidukitele üleveol soodustust 50% nn letihinnast või tavahinnast. Need põhimõtted ei ole Ameerika avastamine. Näiteks naaberriigis Soomes peab transport saarte va-

hel olema paindlik, tasuta või mõõduka tasu eest. Roots on loodud süsteem, et saare püsielanikule ja tema autole on ette nähtud soodsam pilet. 1. juuni 2010. aasta kirjaga on Saare Maavalitsus edastanud enda, Saaremaa Ettevõtjate Liidu ja Saaremaa Omavalitsuste Liidu toetuse eelnõule.

Tänane otsus peab olema minu arvates erakondadeülene. Mul ei ole põhjust kahelda, et koalitsioon ja opositsioon on selles küsimuses ühes paadis. Saarte kohalikes meediaväljaannetes on ilmunud kümneid kirjutusi, kus ka praegused koalitsioonipoliitikud kinnitavad, et saarte püsielanikele on üleveol soodustusi vaja. See eelnõu ei nõua miljardeid kroone. Praeguste põhimõtete järgi, kui säilitada kehtivad üleveohinnad, võiks soodustus orienteerivalt maksma minna 26 miljonit lisakrooni.

Tuletan meelde, et selle eelnõu rakendumise tähtaeg juhul, kui me jätkame seda menetlust (ja ma väga loodan, et see menetlus Riigikogu saalis jätkub), oleks 1. jaanuar 2012. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimuseks saab sõna Ain Seppik. Palun!

Ain Seppik

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Eelnõu on iseenesest lühike ja selge. Möödunud nädalal viibisid IRL-i liikmed Saaremaal ja minu suureks rõõmuks IRL-i peasekretär Ken-Marti Vaher mitmel kohtumisel seda eelnõu tuliselt toetas. Ta ütles, et tema on igal juhul selliste seadusmuudatustega nõus ja saarte elanikud peavad saama soodsamalt reisida. Komisjonis hääletas IRL-i esindaja minu üllatuseks vastu. Ütle, palun, kas tegemist on mingi topeltstandardiga või on minu informatsioon Saaremaal räägitu kohta lihtsalt müra, mis ei ole tõsi.

Kalle Laanet

Aitäh, hea kolleeg, küsimuse eest! Ka minu kõrva on jõudnud samasugune müra, et IRL-i fraktsiooni väljasõidul Saare maakonda on neid põhimõtteid väidetavalt toetatud. Ma väga loodan, et tegemist ei ole topeltstandarditega.

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, austatud ettekandja! Majanduskomisjoni ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni liikme Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Majanduskomisjon oma istungil arutas seda eelnõu. Eelnõu algatajate nimel andis eelnõu eesmärkidest ülevaate Kalle Laanet. Ta tutvustas teile ka siin oma eesmärgi ja ma ei hakka neid üle kordama. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindaja Anton Merits andis ülevaate Vabariigi Valitsuse seisukohtadest algatatud eelnõu kohta. Eelnõu algatajate ja valitsuse peamine erimeelsus seisneb eelnõu vastuvõtmisega kaasnevate riigieelarvest finantseeritavate lisakulutuste suurusel. Eelnõu seletuskirjas ei ole välja toodud põhjendatud metoodikat lisakulutuste arvestamise kohta. Lisaks ei selgu eelnõu seletuskirjast, milline on selle eelnõu ulatus, kas käsitletakse ühendust ainult Saaremaa ja Hiiumaaga või kõigi saartega. Kui eelnõu puudutab kõiki saari, siis tuleb regulatsiooni oluliselt muuta, sest kaavad soodustused püsielanikele ja küsimuse alla satub väikesaarte mahutavus ning saarte elanike taluvuspiir. Samas, kui käsitletakse ainult Saaremaad ja Hiiumaad, siis ei oleks vaja teha seadusmuudatust, vaid piisaks majandus- ja kommunikatsiooniministri määruse muutmisest.

Juhtivkomisjoni ettekandjana loetlen oma tähelepanekud eelnõu edasise menetluse kohta. Kui eelnõuga otsustatakse edasi minna, siis tuleks kindlasti tuua sisse väikesaari puudutav punkt ja käsitleda seda eraldi. Paljude saarlaste jaoks ei ole probleem hinnas, vaid ühenduste mahus, s.o graafiku tiheduses. See võib löögi alla sattuda, kui me seda eelnõu toetame. Eri-nevate üleveetavate sõidukite soodustused ja hinnad on lõplikult käsitlemata. Arutamist vajab veel nende väikesaarte olukord, kuhu autodega ei pääse. Kas on õige Eesti maksumaksja kulul maksta kinni välismaalaste ülevedu, kui reisijapiletid kaovad turult täielikult? Lahtine on ka kulu riigieelarvele, see summa – 26 miljonit – on tulnud eeldusel, et sõidukite üleveo maht ligi kahekordistub, aga kuna osale väikesaartele sõidukiga ei pääsegi, siis on need arvud suure kahtluse all.

Omaette küsimus on, kas seda seadust ikkagi peab muutma, sest, nagu ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindaja viitas, saab paljud asjad ära reguleerida ministri määrusega.

Eelnõu algatajate esindaja ütles kokkuvõtvalt, et seadust on vaja muuta, tagamaks stabiilsust ja õiguskindlust. Majanduskomisjoni esimees ütles oma kokkuvõttes, et ei näe vajadust seadust muuta ega leia ka põhjendust, miks peaks Eesti maksumaksja tasuma välismaalaste ülesõidu eest, lisaks tõdes ta ebaselgust riigieelarvele tekkivate lisakulude osas.

Majanduskomisjon otsustas saata ühistranspordiseaduse muutmise seaduse eelnõu 781 Riigikogu täiskogule esimeseks lugemiseks 9. novembril ja teha täiskogule ettepanek eelnõu 781 tagasi lükata. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Läheme küsimuste juurde. Esimesena saab küsimuseks sõna Mark Soosaar. Palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud ettekandja! Kui me vaatame Eesti iseseisvusdeklaratsiooni ja tuletame meelde ka põhiseaduse preambulit, siis me näeme, et Eesti territoorium on üks lahutamatu ja jagamatu tervik, kus tuleb rakendada kõigi inimeste võrdset kohtlemist. See, mismoodi Eesti saared on Eesti mandriosast ära lõigatud just kõrge hinnabarjääriga, ei ole normaalne situatsioon. Endastmõistetavalt on selles eelnõus võimalik teha täiendusi jne. Mida te arvate, mis pärast majanduskomisjon selle niimoodi uhkelt tagasi lükkab ja teemaga tegelda ei taha? Kõik need ettepanekud ja puudused, mida te praegu ette lugesite, on ju kahe lugemise vahel kõrvaldatavad.

Toomas Tõniste

Aitäh! Võib-olla põhiline vastus on see, et kui te kuulsite minu vastuväiteid või minu põhjendusi, siis te nägite, et neid oli nii palju. Tegelikult saaks kogu selle problemaatika lahendada ministri määrusega. Olen olnud ka töөрühma koosolekul, olen kohtunud väikesaarte esindajatega ja tean, et neil tegelikult ju pretensioone ei olnud. Nad olid mures just selle seadusmuudatuse pärast, sest see võib nende olukorda halvendada.

Aseesimees Keit Pentus

Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Meil käis koos kaks väga sisulist töörühma enne seda, kui me läksime majanduskomisjoni istungile. Kui te mäletate, siis viimases töörühmas me arutasime ka seda, et äkitselt võiks minna muudetud kujul eelnõuga esimesele lugemisele või teha esimene lugemine ära ja siis teha muudatusettepanekuid. Samamoodi olite teie seda meelt, et ei ole vaja muudetud kujul eelnõuga esimesele lugemisele minna, vaid teeme esimese lugemise ära ja siis teeme muudatusettepanekud. Miks teie seisukohad siis väga kiirelt muutusid, kui majanduskomisjoni istung tuli?

Toomas Tõniste

Aitäh! Minu seisukohad ei muutunud väga kiirelt, sest me tegelesime selle eelnõuga väga pikalt ja kahes töörühmas. Kahe töörühma töö tulemusena kujunesid ka minu seisukohad.

Aseesimees Keit Pentus

Liisa-Ly Pakosta.

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Austatud ettekandja! Kolleegidel oli selle eelnõuga seoses suuri probleeme müraga, seetõttu küsin ma üle. Kas sa juhtusid kuulama täiesti avalikku Raadio Kadi otsesaadet, kus Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni liikmed eelmisel neljapäeval Kuressaares tutvustasid pikalt ja laialt, missuguse versiooni nad olukorra lahendamiseks on heaks kiitnud?

Toomas Tõniste

Aitäh! Ma kahjuks ei kuulnud seda ülekanet ja see ei puutu tegelikult majanduskomisjoni istungisse. See on teemaväline küsimus.

Aseesimees Keit Pentus

Kalev Kotkas, palun!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Kas te peale õiglase hinnaga transpordiühenduse teate veel mõnda regionaalpoliitilist instrumenti, millega Eesti riik saab saarest

elulaadi toetada ja saarte majandusele mandri- ga võrdseid tingimusi luua?

Toomas Tõniste

Aitäh! Kui me lisaeelarvest leiame lisaresursse, siis saab alandada piletihinda kohalikele. See võiks kindlasti olla üks suund, mille eest tasub seista.

Aseesimees Keit Pentus

Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Majandus- ja kommunikatsiooniminister Parts oleks saanud seda ammu teha oma määrusega, ega siis keegi teda ei keela, ta lihtsalt ei taha seda teha. Minu küsimus on pigem selles, miks te selle eelnõu komisjonis nii kiiresti tagasi lükkasite. Minu ees on Saare maavanema Toomas Kasemaa, kes kuulub Reformierakonda, kiri s.a 1. juunist, kus ta seda ideed toetab. Minu küsimus on: kas ja miks ei pidanud komisjon vajalikuks kutsuda siia ka neid saareinimesi, kui poliitikud ei sobi ja meie poliitiline initsiatiiv ei sobi? Miks te ei küsinud nendelt, mida nemad tegelikult tahaksid, nagu ka maavanem Kasemaa on väljendanud?

Toomas Tõniste

Aitäh! Nagu ma ennist ütlesin, meil oli kaks töörühma. Me menetlesime seda eelnõu väga pikalt ja põhjalikult ning kutsusime kohale ka väikesaarte esindajad. Meil ei olnud eelnõu esitajate sellist ettepanekut, et kutsuda sinna veel kedagi, hea meelega oleksime kutsunud. Ma ei oska kommenteerida Eesti erakondade liikmete arvamusi eraldi. Aga komisjoni seisukoht näitas, et eelnõu sellisel kujul ei vääri paljude arvates vastuvõtmist.

Aseesimees Keit Pentus

Mark Soosaar, palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud ettekandja! Me oleme nüüd juba kuus aastat Euroopa Liidus olnud ja Läänemeri on muutunud peaaegu Euroopa Liidu sisemereks. Kas teile on teada ka see, et näiteks Turu saarestikus reguleeritakse välismaalaste ja turistide talumise koormust väga lihtsal

viisil? Nendele saartele, kuhu üldse praamiga ja laevaga pääseb, veetakse just nii palju inimesi, kui sinna võib viia. Taluvuskoormus on välja arvatud, seda reguleeritakse mehaaniliselt. Ahvenamaa saarestikus, kus on 6000 saart, nendest asustatud on 400–500 saart, on laevaliiklus ja praamiühendus kõigile tasuta, sõltumata sellest, millise riigi kodanik laevale astub. Miks siis Eesti nüüd nii väga punnib vastu samasugusele mõttelaadile, mis Euroopa Liidus ja Läänemeres juba pikemat aega on valitsenud?

Toomas Tõniste

Aitäh! Seda komisjon küll ei arutanud, aga ma ütlen, et meil on natuke teine olukord, sest meil ei ole 6000 saart, kuhu on ühendus, vaid meil töötab 13 liini. See on väga suur erinevus. Mina väidan küll, et praegune valitsus ja koalitsioon on kindlasti huvitatud kohalike inimeste piletihindade alandamisest ja kui see võimalus tekib, siis seda tehakse.

Aseesimees Keit Pentus

Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Võib-olla me kordame koos üle. Äkki tuleb see minu rumalusest, aga mina loen seaduseelnõust seda, et sõidusoodustus puudutaks saare püsielanikku, kes on rahvastikuregistris registreeritud. Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium räägib meile, et milleks toetada välismaalasi. Minu meelest välismaalane, kes on meie rahvastikuregistri järgi saare püsielanik, peaks olema ju sellisel juhul juba ka Eesti kodanik. Võib-olla sain ma valesti aru. Aga kuidas me rahvastikuregistris olevale saare püsielanikule soodustuse tegemise kaudu soodustame välismaalaste liikumist?

Toomas Tõniste

Aitäh! Selles eelnõus on öeldud, et reisijate vedu on kõigile tasuta, ja saare elanike sõidukite ja ettevõtjate sõidukite üleveesoodustus on 50%. Need ettevõtjad ja elanikud peavad olema saarel registreeritud.

Aseesimees Keit Pentus

Jaan Öunapuu, palun!

Jaan Öunapuu

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Ma arvan, et saarel elamine ei tohi olla luksus. See eelnõu, mis on praegu siin laual, on kindlasti väga mõjus regionaalpoliitiline meede. Selles ei tohiks vist keegi kahelda. Mulle tundub, et need teie sõnad, mis väljendasid väikesaartel elavate inimeste hirmu olukorra halvenemise ees, ei pruugi küll tõsiselt võetavad olla. Olles ise selle teemaga päris hästi kursis, ma tean, et inimesed on sellest palju rääkinud ja on oodanud sellist eelnõu, nagu praegu siin laua peal on, kas või Piirissaare näide Tartu maakonnas. Aga mis puudutab välismaalasi, siis kas komisjon arutas ka turismi võimalikku positiivset mõju? Kui välismaalane saab saarele sõita tasuta, siis kui palju ta raha võib sinna maha jätta?

Toomas Tõniste

Aitäh! Komisjon seda tõesti ei arutanud. Aga ma veel kord lisan, et on inimesi, kes tahavad kõike tasuta saada, ja on saarlasi, kes on nõus maksma mõõdukat tasu. Väga paljude saarlaste jaoks on palju olulisem ühenduse maht, stabiilsus ja paindlikkus. Me peame ka sellest aru saama. Kui me eelarvest suuname raha välismaalaste tasuta sõiduks Saaremaale, siis on ikkagi kuskil piir ees, ressursid on piiratud. Me peame kogu pilti tervikuna vaatama. Ma ütlen veel kord, et kui võimalused tekivad, siis, ma usun, keegi ei ole siin saalis vastu, et neid suuremaid soodustusi kohalikele teha.

Aseesimees Keit Pentus

Kalev Kotkas, palun!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Kas teie arvates on normaalne, et riigi dooteeritavatel parvlaeva-, lennu-, raudtee- ja busiliinidel reisija makstav kilomeetrihind erineb mitu korda? Loogikavastaselt on lennukis reisijakilomeetri hind madalam kui parvlaeval. Kellele selline anarhia kasulik on ja miks majanduskomisjon ei nõustu süsteemi korrastamisega? Miks otsitakse põhjusi teemaga mitte tegelda?

Toomas Tõniste

Aitäh! Majanduskomisjon minu arust kindlasti soovib, et olukord paraneks, aga iga sel-

line soodustus on ka konkreetne number eelarvereal. Nii lihtsalt ongi.

Aseesimees Keit Pentus

Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Aitäh! Austatud ettekandja! Te olete täna üsna mitu korda maininud, et saartel elavate inimeste jaoks ei ole praamipileti hind oluline. Kas te oskate nimetada kedagi, kes teaks kedagi, kellele see ei ole oluline? Konkreetselt ja nimeliselt.

Toomas Tõniste

Aitäh! Ma ei öelnud, et see ei ole oluline, ma ütlesin, et on ka muid tegureid, mis võib-olla on tähtsamad, ja neid on väga palju. Ma ei hakka nimesid nimetama. Kindlasti on nende 3500 inimese hulgas, kes allkirja andsid, neid, kelle jaoks on tähtsam ühenduse tihedus, kes ei pea võib-olla nii oluliseks hinda, nad on sellega põhimõtteliselt rahul.

Aseesimees Keit Pentus

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Ma palun ettekandjalt väga vabandust, aga üks eelnõude mahategemiseks võib igasuguseid põhjuseid leida. Üks põhjus näis mulle absurdne. Ma saan aru, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil on midagi selle vastu, kui välismaalased Eesti territooriumil liiguvad. Kas on kavas mingid piirangud selles osas?

Toomas Tõniste

Aitäh! Ei ole. Ma tõesti ei tea, mida Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium plaanib, aga ma usun, et kindlasti neil mingeid piiranguid plaanis ei ole.

Aseesimees Keit Pentus

Jaanus Marrandi, palun!

Jaanus Marrandi

Täna! Lugupeetud kolleeg Nestor küsis just täpselt sama küsimuse, mida minagi tahtsin küsida. Ka mulle torkas silma, et te oma ettekandes nimetasite kolmel-neljal korral, et tohutu probleem on see, et välismaalased satu-

vad saartele sõitma. See ei ole probleem, see on positiivne, see on regionaalpoliitiline areng. Kui inimesed liiguvad ja ostavad kaupa, siis see on saartele kasulik. Kas te selle välismaalaste teema arutamise juures majanduskomisjonis tulite ka selle peale, et oleks vaja regionaalpoliitiliselt analüüsida, mida tähendab saareliisus ning Eesti elanike ja ka turistide võimalik ligipääs saarele? Kas te pidasite sel teemal aru ka regionaalministriga? Kuulates siin murelikku endist regionaalministrit, on selge, et tal on nendel teemadel väga palju öelda. Kas ka teie võtsite kuulda regionaalministrit või arutasite temaga seda teemat?

Toomas Tõniste

Aitäh! Regionaalminister kahjuks ei osalenud aruteludel ega olnud kutsutud ka meie töörühmadesse. Aga praegu pääsevad ju kõik välismaalased saartele. Pigem on probleem võib-olla selles, et bussipileti hinnad on liiga kõrged. Võiks vaadata selles suunas, et leida vahendeid liinibusside piletihinna alandamiseks. Aga ma küll ei ole kuulnud, et välismaalased jätaksid saartele sellepärast minemata, et see nende jaoks liiga kallis on.

Aseesimees Keit Pentus

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Kui nüüd liikluspiiranguid välismaalastele kavas ei ole, siis järelikult on küsimus rahas. Tõesti, praamisõit Rohuküllast Heltermaale maksab midagi. Mitu lätlast peaks praami peal olema, et see reis rohkem maksaks?

Toomas Tõniste

Aitäh! Seda komisjon ei arutanud.

Aseesimees Keit Pentus

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Hea ettekandja! Sa ütlesid, et tegelikult on see probleem lahendatav ministri määrusega. Ole hea, ütle, kas te olete arutanud, mitu nädalat enne valimisi minister siis selle määruse välja annab.

Toomas Tõniste

Aitäh! Ei ole arutanud. Aga ma ütleksin, et see võimalus oma määrusega olukorda muuta on olnud kõikidel valitsustel ja ministritel läbi aegade. Kui selline võimalus tekib, siis ma usun, et minister seda hea meelega teeb.

Aseesimees Keit Pentus

Georg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kaasettekandja! Mitmel puhul kuulsime, et Saare maavanem kahjuks ei osalenud, ja selgus, et ta ei olnud kutsutud ka. Kahjuks ei osalenud regionaalminister, selgus, et ta ei olnud ka kutsutud. Kas te ei arutanud seda komisjonis või te komisjoni esindajana vähemalt ise ei pea võimalikuks arutelu selle eelnõu üle jätkata ja järgmisele komisjoni koosolekule kutsuda kõik need isikud, kes on pädevad kaasa rääkima ja kes siis oleksid õnneks kutsutud?

Toomas Tõniste

Aitäh! Esimeses töörühmas me just arutasime, keda võiks kutsuda, ja kutsusime need, keda meie kõigi arvates (seal ei olnud mina üksinda) tasus kutsuda. Need said kutsutud. Nii see oli. Alati võib pärast öelda, et miks teda ei kutsutud ja miks toda ei kutsutud. Nii me võimegi jääda ühe asja kallal närima. Täna on olukord selline. Ma usun, et on selge, et kõik on saanud piisavalt kaua selle eelnõuga tutvuda ja mõtteid mõlgutada, kuidas hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Jaan Õunapuu, palun!

Jaan Õunapuu

Aitäh! Hea ettekandja! Eks see arutelu siin natuke koomiliseks muutub, seda enam, et Saare maavanem on suure abipalvega valitsuse poole pöördunud. Te oma sissejuhatavas jutus tuletasite meile kõigile meelde valitsuse seisukohta eelnõu kohta, mis on kahjuks eitav. Eelnõu algatajate hulgas on ka üks teie erakonna liige, kes on allkirja andnud. Kas te teate, kuidas Vabariigi Valitsus seda teemat arutas? Kas otsus oli konsensuslik või oli eriarvamusi ja kuidas käitus regionaalminister?

Toomas Tõniste

Aitäh! Ma ei ole valitsuse hingeellu süüvinud, nii et ma ei tea seda.

Aseesimees Keit Pentus

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea kolleeg! Kas komisjonis oli arutelu all, et kui see eelnõu seaduseks saab, kuidas see mõjutab saartel kinnisvara hinda?

Toomas Tõniste

Aitäh! Komisjon seda ei arutanud.

Aseesimees Keit Pentus

Austatud ettekandja! Küsimused on otsas. Aitäh ettekande eest! Avan läbirääkimised. Kas fraktsioonide esindajatel on kõnesoove? Esimesena palun kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea juhataja! Head kolleegid! Mulle meenub esimene kokkupuude Saaremaaga, mis toimus minu algkoolipäevil. Juba siis olin ma suure imestusega sunnitud tunnistama, et vahvlijäätis maksis kopika rohkem kui mandril ja pudel limonaadi peaaegu kaks kopikat rohkem kui mandril. Minu küsimuse peale, miks see niimoodi on, ütlesid kohalikud inimesed, et see on alati niimoodi olnud, sest jäätise ja limonaadi kohalevedu toimub praamiga ja see on kallis. Lapsena saad ju asjadest aru, täiskasvanuna on sellistest asjadest üsna keeruline aru saada, sest siis sa hakkad mõtlema ka.

Kummaline on see, et suhteliselt suure tõenäosusega sõidab see eelnõu majanduskomisjoni ettepanekul täna järjekordselt igavikku. Seda kummalisem on veel see, et sellest saalist väljaspool on nii mõnedki selle eelnõu täna tagasilükkajad eelnõule selget toetust avaldanud, mis näitabki, milline kaksikmoraal valitseb meie ühiskonnas tervikuna.

Mõne selles eelnõus oleva seisukohaga võib-olla polekski vaja nõus olla. Näiteks võiksime arutada, kas reisijate ülevedu peaks olema täiesti tasuta. Võib-olla oleks tõesti mõistlik kehtestada arvestatav piletisoodustus saare püsielanikele, kõik turistid võiksid ka seda üksikisiku piletit kallimalt osta. Kahjuks

oleme ilmselt teel, kus me võtame selle eelnõu arutelult lihtsalt maha. Ministeeriumi väited selle kohta, kuidas saavutatakse mingisugune taluvuspiir või mis iganes, on ju sellised kummalised väited, millel ei ole mitte mingit selget selgitust ega tõestust. Mina ei usu, et nende puhul, kelle jaoks väikesaared ei ole kuidagi viisi emapiimaga seostuvad paigad, võiks mingisugune piletihind mõjutada seda, kas nad ostavad sinna suvila või ei osta sinna suvilat. Kas sinna suvemaja osta suutev inimene hakkaks ennast selle odavama praamipileti nimel elanike registrisse sisse kirjutama, selles ma ka väga kindel ei ole.

Aga väga kindel olen ma selles, et 6000 tonni ühe tuttava Saaremaa kalaettevõtja kala sõidab Saaremaalt minema oluliselt kallima transpordihinnaga kui samasugune kala näiteks põhjarannikult. Tegelikult tekib ikkagi õigusstatud küsimus, miks tema peaks opereerima sellistes tingimustes, kus ta iga kalakilo eest peab karistuse tõttu elukoha eest rohkem raha maksma. Aga meie isegi ei aruta seda, sellel lihtsal põhjusel, et me ei taha seda arutada, sest valitsev meeleolu on selline, et inimeste probleemid ei olegi nagu probleemid.

Miks me ei võiks arutada selle üle, et jätame kõrvale need päris väikesed saared, kus püsielanikud vahel isegi puuduvad? Võib-olla seal ei peaks situatsiooni muutma. Räägime saartest, kus on 5000 ja rohkem elanikku, kus toimub ka mingisugune ettevõtlikus. Aga me ei räägi täna üldse. Väga kummaline on selline õhustik ja väga arusaamatuks jääb see, et kui seda eelnõu tõepoolest planeeriti ja ette valmistati, siis väga paljud saarte ühenduse liikmed põlesid soovist selle asjaga lõpuni minna. Täna tundub, et nad on lõpuni ära põlenud. Sellest on siiralt kahju, aga ma loodan, et ükskord saabub valgus ka meie õuele. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel kõnet pidama Andres Herkeli! Tundub, et Andres Herkel siiski ei soovi sõna võtta ning Isamaa ja Res Publica Liidu nimel võtab sõna Toomas Tõniste. Palun!

Toomas Tõniste

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Te-kitasin väikese segaduse. Ise ka vaatasin, et

huvitav, Herkelit ei ole, kuidas ta siis sõna võtab, kas kaugjuhtimise teel või. Aga nüüd sain lõpuks siia pulti.

Mida ma IRL-i fraktsiooni nimel tahan öelda? Tahan öelda, et me peame väga oluliseks, et saarte elanike liikumisvõimalused oleksid head, ning me toetame, et saarte püsielanike jaoks võiks praamisõit olla praegusest soodsam.

Miks me seda eelnõu ei toeta? Väga lihtsatel põhjustel. Autode väikesaartele üleveo kulu suureneb hinnanguliselt ligi 80%. Eelnõu on paljude arvates väikesaartevaenulik. Paljude saarlaste jaoks ei ole nii suur probleem hind, pigem tunnevad nad muret ühenduse mahu ja graafiku tiheduse pärast. On küsitav, kas on ikkagi õige, et maksumaksja kulul oleks kõigile välismaalastele ülevedu tasuta. Selle maksab kinni ju meie riigi maksumaksja. Ja võib-olla kõige olulisem: kui neid asju saab reguleerida ministri määrusega, miks me peame seda siis seadusmuudatusega tegema? Kust tuleb raha? Kui saarlaste soodustusi suurendada, tuleb riigieelarves ette näha piletitulu vähenemine ja samas ulatuses tuleb leida lisavahendeid dotatsiooniks. IRL on valmis oma koalitsioonipartneritega otsima võimalusi selle liisakulu rahastamiseks.

IRL sellepärast eelnõu ei toeta, kuid me igal juhul toetame saarlast. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Tarmo Mänd Reformierakonna fraktsiooni esindajana, palun!

Tarmo Mänd

Austatud juhataja! Head kolleegid! See paaber sai üle antud segaduste ärahoidmiseks, et oleks selge, keda ma siin täna esindan. Ma esindan Reformierakonnas vastu võetud seisukohta selle eelnõu kohta. Saarel elava inimesena toetan ka mina kõiki algatusi ja ettevõtmisi, mis toetavad saarte arengut, elanike ja seal tegutsevate ettevõtete huvisid. Siinjuures on aga õige lähtuda saarte elanike laiast avalikust huvist ja sellest, et soodustused, mida tehakse, oleksid määratud vaid neile.

Eelnõuga on seatud üheks eesmärgiks ülesõidu opereerimise lihtsustamine, mille tagaks teatavasti reisijapileti kaotamine ehk tasuta reisijate ülevedu kõigil praamiliinidel, ka väikesaartele. Iseenesest tähendab see hinnasoo-

dustust inimestele üle maailma, tegemist on tõeliselt rahvusvahelist tunnustust vääriva ettevõtmisega. Unustada aga ei tohi, et seda tehakse meie riigi maksumaksja arvel, mida me keegi eitada ei saa, aga regionaalpoliitika eesmärk on teatavasti soodustuste tegemine keerulistest tingimustes asuvate piirkondade elanikele ja majandusele. Praegu peaksid kõne all olema meie saarte elanikud ja saartega seotud majandus. Tegemist on lennuka ideega, selle autoritele ei taha ma midagi halvasti öelda. Kuigi ma ise olen saarte ühenduse liige, ei kirjutanud ma sellele eelnõule alla, aga ehk oleks meil targem ja otstarbekam regionaalpoliitilised probleemid oma riigis enne ära korraldada, kui me väljume selle teemaga üle meie riigipiiri. Ma ei eita üleveoliinide operatiivsema korraldamise vajadust, iseasi on, mis abinõudega seda püütakse tagada. Õige on toetada saarte püsielanikke ja saarte majanduse arengut otseselt ning mitte avada Eesti maksumaksja kulul tasuta ülevedu kõigile.

Tean, et eelnõu edasise menetluse käigus on plaanitud sisse viia täiendus, mis puudutab reisijapileti osalist kaotamist ehk, teistpidi võttes, osalist säilitamist. Tasuta saaksid praamid sõita sõidukis viibivad inimesed, ülejäänutele jääks pilet kehtima. See idee on teada, sellest räägitakse palju, sellest räägib ka üleveooperaator. Julgen väita, et selle idee rakendamisega hakatakse ebavõrdselt kohtlema nn jalgsireisijaid, kes peavad endistviisi pileti lunastama, kuna nad ei tule praamile sõidukis. See idee vähendaks küll sadamates piletimüügile kuluvat aega, aga ta poleks õiglane. See ei oleks kompromiss peaidee teostamiseks, et minna ülevedudel üle sõidukipiletitele, mis ongi peaeesmärk.

50% hinnasoodustus saartel registreeritud autodele on kahtlemata märkimisväärne kavatsus saarte arengu kiirendamiseks ja konkurentsivõime parandamiseks, millega tuleks edasi tegelda. Tervikuna aga on küsimus selles, kas eelnõu autoritele on ikka päris veenvalt selgeks saanud rahalise katte olukord, mis selles osas valitseb. Minule teadaolevalt on ministrium välja arvestanud, et piletite kaotamisel jääks saamata 50 miljonit krooni piletitulu (sealhulgas on ka piletitulu väikesaartelt). Eelnõu seletuskirjas viidatakse vajadusele eraldada riigieelarvest 26 miljonit krooni (nii ettekanne ka ette kandis), mis suunatakse saartel

registreeritud autodele 50% soodustuse tegemiseks. Samal ajal kuluks ministriumi arvestuste kohaselt 50% sõidusoodustuse tegemiseks 6,5 miljonit krooni. Järelejäänud 20 miljonit läheb järelikult reisijapiletite katteks, aga sinna jääb veel vahe sisse. See on tõsine argument, miks selle rahalise katte leidmine on seatud tõsise kahtluse alla. Meile on tõepoolest arusaamatu, millest kaetakse puudu jääv osa.

Ma palun kolm minutit juurde!

Aseesimees Keit Pentus

Kolm minutit lisaaega.

Tarmo Mänd

Miski siin loos selgelt ei klapi. Probleemiks jääb ka see, et suure osa praamidel veetavast kaubast veavad autod riigi teistest piirkondadest, kes praegu hinnasoodustuse alla ei lähe.

Need on põhjused, miks Reformierakonna fraktsioon ei toetanud selle eelnõu seadusena vastuvõtmist. Selge on aga see, et praamivedude hinnad vajavad reguleerimist vähenemise suunas, kuna praamiliikluse stabiilsuse tagamise vajaduse kõrval on üleveohinnad saarte elanikele ja kohalikule ettevõtlusele oluline koormus. Ei tohi unustada potentsiaalsete investeringute tulemist saartele. Soodustusi on võimalik teha üldtunnustatud regionaalpoliitiliste abinõude alusel, suunates raha sinna, kus seda vajatakse, ja lähtudes reaalsetest võimalustest.

Reformierakonnal on kavas rakendada kõigi suuremate saarte püsielanikele ja saartel registreeritud autodele reisijapiletite ja autode üleveo 50% hinnasoodustust. Selgituseks lisan, et väikesaartel kehtib praegu teine süsteem ja maavalitsused kehtestavad soodustused, mis on juba 70% tasemel. Meie selleni praegu veel ei ulatu, reaalne võimalus on rääkida 50% hinnasoodustusest. Praegu kehtivad Hiiumaa ja Saaremaa ülevedudel reisijapiletite hinnasoodustused 50% ulatuses pensionäridele ja õpilastele. Saarele registreeritud autod saavad hinnasoodustust 30%. Seega laieneks 50% soodustuse määr kõigile reisijatele. Me räägime ka pensionäride ja õpilaste soodustuse säilitamisest, mis on kindlasti toetamist vääriv idee. Autode soodustuse määr tõuseks 20%. Minister Partsiga oleme rääkinud sellest, et tõenäoliselt oleks otstarbekas rakendada saarte kaubavedudega seotud autodele sama soodusmää-

ra, mis looks paremad konkurentsitingimused ja elavdaks saarte majandust. Midagi piletimüügisüsteemis muuta ei ole vaja. Muuta tuleks ainult toetuse määrasid, seadusmuudatust selline lähenemisviis tõepoolest ei vaja.

See, mida ma teile rääkisin Reformierakonna arusaamast hinna reguleerimise kohta, on kirja pandud ka meie erakonna transpordiarenguprogrammis. Selliste hinnasoodustuste rakendamine sõidul Hiiumaale ja Saaremaale läheb juba täpsustatud andmetel maksma ligi 30 miljonit krooni, mitte vähem. Ma usun, et tegemist on tõsise regionaalpoliitilise abinõuga saarte heaolu parandamiseks, saarte arengu hoogustamiseks. Tõepoolest, see ettepanek, mille mina siin Reformierakonna nimel ette kandsin, lähtub sellest, et see raha suunataks saarte elanikele ja ettevõtjatele. Ma tänan tähelepanu eest!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Head ametikaaslased! Nüüd on selline olukord, et istungi lõpuni on üks minut. On veel üks kõnepidamise soov. Mul on ettepanek, et me jätkame selle kõnega homme. Homme on selle eelnõu arutelu päevakorra esimene punkt.

Tänane istung on lõppenud. Homme jätkub seaduseelnõu 781 arutelu sealt, kus see täna katkes.

Istungi lõpp kell 12.59.

Istungi kestus 2 tundi ja 59 minutit.

Juhataja

K. Pentus
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VIII ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 10. november 2010
Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Eesti elanike võrdsest kohtlemisest
2. Eesti võlgadest
3. Eesti Energia ja konkurents
4. Välisministeeriumi roll välisinvesteeringute toomisel Eestisse
5. Toimetulekutoetuste tõstmisest
6. Eesti ja Euroopa Liit

Istungi rakendamine

1. Ühistranspordiseaduse muutmise seaduse eelnõu (781 SE) esimese lugemise jätkamine
2. Meditsiiniseadme seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (791 SE) kolmas lugemine
3. Raudteeseaduse muutmise seaduse eelnõu (800 SE) kolmas lugemine
4. Riigikogu otsuse "Riigi 2009. aasta majandusaasta koondaruande kinnitamine" eelnõu (820 OE) teine lugemine
5. Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooniga ühinemiseks vajalike lepingute ratifitseerimise seaduse eelnõu (830 SE) teine lugemine
6. Ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse ning euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (811 SE) teine lugemine
7. Väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse muutmise seaduse eelnõu (793 SE) teine lugemine
8. Rahuaja riigikaitse seaduse ja kaitseväge korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (805 SE) teine lugemine
9. Abipolitseiniku seaduse eelnõu (633 SE) teine lugemine
10. Finantsinspektsiooni seaduse, investeerimisfondide seaduse, krediidiasutuste seaduse ja väärtpaberituruse seaduse muutmise seaduse eelnõu (834 SE) esimene lugemine
11. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (835 SE) esimene lugemine

12. Notariaadiseaduse, päästeseaduse, riigilõivuseaduse, tuleohutuse seaduse, äriseadustiku ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (833 SE) esimene lugemine

13. Isikut tõendavate dokumentide seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (844 SE) esimene lugemine

14. Konsulaarseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (824 SE) esimene lugemine

15. Rahvusvahelisel tsiviilmissioonil osalemise seaduse eelnõu (829 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Tere päevast, austatud valitsuskabineti liikmed! Alustame tänast infotundi. Palun teeme kõigepealt kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 42 Riigikogu liiget, puudub 59.

Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, justiitsminister Rein Lang ja välisminister Urmas Paet.

1. Eesti elanike võrdsest kohtlemisest

Esimees Ene Ergma

Alustame esimese küsimusega. Palun, kolleeg Mark Soosaar, küsimus peaminister Andrus Ansipile!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Austatud peaminister! Juba 1918. aasta iseseisvusdeklaratsioonis, mille Hugo Kuusner Pärnu Endla teatri rõdult ette luges, on öeldud, et Eestimaa on üks jagamatu tervik, ja juba tollal mõeldi sellele, et kõiki Eestimaal elavaid inimesi tuleb kohelda

võrdselt. Mis puutub meie Eesti saarte elanikesse, siis siin on palju küsitavusi. Ühendus saarte ja mandri või siis saarte ja suursaarte vahel on kohati lünklik, aga vahel ka väga kallis ja hinnabarjäär on üsna sageli see, mis takistab saarte elanikke mandrile tulemast või ka neid külastamast. Toon näite, et sõit Munalaiu sadamast Tukulaiu sadamasse ehk mandrilt Manija saarele – 800 meetrit – maksab sama palju kui 45-kilomeetrine bussisõit Pärnusse. Mida võtab Vabariigi Valitsus ette, et seda ebavõrdsust likvideerida?

Andrus Ansip

No seda, et Eesti väikesaartelt oleks võimalik tulla Toompea lossi Riigikokku täpselt sama mugavalt nagu Tallinna vanalinna elanikul, ei juhtu mitte kuidagi. Ehk siis selles mõttes ei ole võimalik võrdsust tekitada. See ei ole kuidagi spetsiifiline Eesti teema, vaid ka Saksamaal ei ole võimalik tagada Põhjamere saare elanikule Berliini kesklinna elanikuga absoluutselt võrdseid võimalusi, kui küsimus puudutab pealinna või valitsusasutusse jõudmist. Küll aga on heale küsijale endale teada see, et Eesti riik on päris märkimisväärselt panustanud väikesaartega ühenduse parandamisse. Me oleme kulutanud väga märkimisväärsed summasid selleks, et mandri ja väikesaarte vaheline ühendus paraneks. AS Saarte Liinid projektid, Piirissaares ja Vaaksaares sadama rekonstrueerimine on väga ulatuslik projekt – 33 miljonit krooni. Rakendamisel on Saarte Liinide projekt Kuivastu, Virtsu, Heltermaa ja Rohuküla sadama rekonstrueerimiseks ja selle projekti praegune kogumaksumus on 459 miljonit krooni. Tallinna Lennujaama, Kärkla, Kuressaare, Ruhnu ja Tartu lennujaama hõlmava projekti kogumaksumus on 242 miljonit krooni. Neid projekte, mida riik on algatanud, on ju päris-päris mitmeid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mark Soosaar, esimene täpsustav küsimus!

Mark Soosaar

Lugupeetud peaminister! Need on tõepoolest imposantsed numbrid. Aga mu küsimus puudutas pigem seda, et näiteks Muhu elanikel on hinnatakistus, kui nad lähevad perega mandrile, ja see manner ei ole kaugemal kui

ainult 8 kilomeetrit – ma räägin piletihindadest. Aga teine asi, mis mulle kui rahvasaadikule üsna kõvasti muret teeb, on see, et kahjuks ei kohelda võrdselt ka neid väikesaarte elanikke, kes tegelikult saartel elavad. Viimane valitsuse otsus või arvamus eelnõu kohta, mis meil praegu menetluses on, on see, et ei saa toetada. Jutt on nimelt Pakri saarest, samuti Naissaarest ja Aegnast, kus on juba aastaid püüasustus, aga valitsus tõrgub võtmast neid püüasustusega väikesaarte nimekirja. Miks siis valitsus näiteks ei kohtle teistega võrdselt kolme Pakri saarel elavat perekonda, kes sel ajaloolisel saarel aastaringiselt loomi kasvatavad ja elu alles hoiavad?

Andrus Ansip

Aitäh! Kui küsimus oleks ainult mõne saare nimekirja arvamises või sealt väljajätmises, siis küllap see oleks lihtsalt tehtav, erilist pingutust see ei nõua. Aga kui nimekirja arvamine tähendab ka teatud kulutusi, näiteks kas või püüühenduse või regulaarse ühenduse loomiseks mandri ja selle saare vahel, siis tekivad loomulikult majanduslikud küsimused. Kui saarel elab kolm või viis elanikku, kas siis on mõistlik sinna regulaarselt, kas või kord nädalas lennuk lendama panna või laev saata? Ehk siis väikesaarte nimekirjas olemine tähendab ka riigile juba praegu kindlaid kulutusi ja põhjus, miks seda nimekirja hooga laiendada ei saa, peitub rahas. Meil napib rahalisi vahendeid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mark Soosaar, teine täiendav küsimus!

Mark Soosaar

Lugupeetud peaminister! Need saared ei ole nõudnud endale kuigi tihedat ühendust, aga võrdse kohtlemise printsiibi järgi tuleks nad ikkagi sinna nimekirja arvata. Ma kujutan muidugi ette, et kui inimene Pakri saarel jalaluu murrab ja mobiiliga kopteri välja kutsub, siis kopter ei jäta sinna sellepärast minemata, et saart selles nimekirjas ei ole. Seda ma usun kindlasti, et sinna minemata ei jäeta. Aga minu viimane küsimus puudutas veidi teist ala, muinsuskaitset. Ka seal on meil aastaid olnud vaidlus selle ümber, et ehitusmälestiste ja arhitektuurimälestiste omanikel on õigus saada rii-

gilt toetust, et oma maju ja muid hooneid nõuetekohaselt restaureerida, korda teha. Samal ajal on muinsuskaitsealadel ka piirangud ja kitsendused. Inimene võib igale poole pöörduda, aga õiguslikku alust ei ole me suutnud siin Riigikogus kahe koosseisu jooksul tekitada, et näiteks Tallinna vanalinna muinsuskaitsealal olevate majade omanikud võiksid täpselt samuti pöörduda Vabariigi Valitsuse poole toetuse saamiseks. Mida te kavatsete ette võtta?

Andrus Ansip

Võrreldes saarte teemaga, on see täiesti omaette teema. Kuid ma kinnitan üle selle, milles te isegi kindel olete: Pakri saarele lendab kopter kiirabi korras täpselt samamoodi, nagu ta lendab teistele saartele. Ehk siis väikesaarte nimekirjas olemine või mitteolemine ei taga paremat meditsiiniabi kättesaadavust, keegi ei jää meditsiiniabist ilma, kui sinna nimekirja ei kuuluta.

Muinsuskaitse teemadel me võiksim rääkida väga pikalt. Teatavasti ei ole Eesti muinsuskaitse kontseptsioon selline, et kõikide kaitstavate objektide korrashoiuga seotud kulutused võtab riik enda kanda. Meie kontseptsioon – ja seda praktiseeritakse väga mitmetes maades – on otse vastupidine, nagu te isegi teate. Meie kontseptsioon keskendub eelkõige sellele, et kui on kaitstav objekt, siis riik märgib selle objekti ära oma kaitstavate objektide hulgas ja objektile kohalduvad teatud piirangud. Riik on veendunud selles, et kui muinsuskaitse kultuuriväärtuslik objekt on eraisiku valduses, siis kaitse all olemine väärib objekti ja objekti omanikul on kohustus seda objekti korras hoida. Mõnes riigis on ka nii, et kui riik leiab, et midagi tuleb ilmtingimata tulevastele põlvedele säilitada, siis võtab riik kõik selle objekti säilitamisega seotud kulutused enda kanda. Eesti kontseptsioon seda eeldust ei sisalda. Siiski on meil olemas ka toetusmeetmed eraomanikele, kelle valduses on kultuuriväärtusi, aga need vahendid on loomulikult piiratud.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Nüüd kaks kohapealt registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austatud peaminister! Valitsus andis 18 Riigikogu liikme algatatud ühistranspordiseaduse muutmise seaduse eelnõule eitava hinnangu ja üks argument oli, et parvlaevapiletitele õiglasema hinna kehtestamiseks piisab majandus- ja kommunikatsiooniministri määrusest. Miks valitsus ei toeta plaani sätestada parvlaevapiletite hinna kujunduse mehhanism seaduses ja tuua seeläbi see teema poliitilisest tõmbetuulest välja?

Andrus Ansip

Aitäh! Ma ei arva, et teema oleks kusagil tõmbetuultes. Aga niipalju kui mina seda teie ettepanekut mäletan, oleks selle realiseerimine toonud kaasa kaupade kallinemise saartel ehk siis kaupade vedu meie saartele oleks läinud märksa kallimaks ja seda ma õiglasemaks ei pea. Samamoodi oleks teie eelnõu puhul tulnud rakendada odavamad tariifi absoluutselt kõigile, ka nendele turistidele, kes tulevad teistelt mandritelt Hiiumaad või Saaremaad külastama, ja minu meelest ei oleks ka see väga õiglane. Teie ettepanek ei kohelnud ka kõikide Eesti saarte elanikke võrdselt, vaid ainult mõne saare elanikule olid ette nähtud soodustused. Ehk siis tunnistagem: teie ettepanek on suurte puudustega ja seetõttu ei saanud seda toetada.

Esimees Ene Ergma

Viimane kohapeal registreeritud küsimus. Palun, kolleeg Jaak Aab!

Jaak Aab

Täna, austatud juhataja! Lugupeetud peaminister! Minu küsimus puudutab maaregiooni, maapiirkonnas elavate inimeste võimalusi. Kui me vaatame arengut meie maapiirkonnades, siis ei saa ju eitada, et väga paljudes piirkondades, eriti just neis, mis jäävad Tallinnast ja Tartust kaugemale, on toimunud siiski tõsine taandareng. Kui me võrdleme kas või näiteks Soomega, kus tõesti ju ka elanikke territooriumi kohta väga palju ei ole, need protsessid toimuvad ka seal, aga seal on need palju aeglased, mitte nii järsud ja maapiirkonnad ei ole tühjenenud, elu käib ka maal. Mis on teie arvamus, mida oleks Eestis pidanud tegema veidi teisiti või mida peaks tegema võib-olla teisiti, et ettevõtted ei lähleks maalt ära, et noo-

red ei lahkuks maalt, et sinna ei jääks vaid pensionärid, ja neidki jääb järjest vähemaks?

Andrus Ansip

Aitäh! Kui te ikka tähelepanelikult vaatate, mis maal toimub, kui te vahel harva maale sattute, siis te näete, et ka Eestis elu käib, et ka Eestis on maal ettevõtlust, et ka Eestis maal inimesed elavad, nii noored kui ka pensionärid. Linnastumine on muidugi ülemaailmne trend. Ma ei ole nõus, et Eestis oleks linnastumine olnud viimastel aastatel kiirem, kui see näiteks on olnud kas või meie lähedal Soomes. Küll tuleb tunnistada seda, et pöördelistel aegadel oli linnastumine Eestis kiirem kui Soomes. Aga et meil oleks olnud siin võimalik midagi teistmoodi teha, seda ma küll ei võta väita. Ehk siis tuleb veel kord tunnistada: ei olnud meile seda Nõukogude okupatsiooni vaja! Tema tagajärgedest ülesaamine on olnud valulik ja aeganõudev.

Esimees Ene Ergma

Aitäh, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Eesti võlgadest

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus. Palun, kolleeg Helle Kalda, küsimus välisminister Urmas Paetile!

Helle Kalda

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud välisminister Urmas Paet! Eesti diplomaatiline esindus New Yorgis jäi 20 aastat tagasi püsima vaid tänu Läti antud laenule, võlg on aga tänaseni tasumata. Nimelt oli Eesti Vabariigi poolt välismaa pankadesse planeeritud raha 1990. aastaks otsa saanud ja järgmise aasta eelarvet polnud millestki koostada. Nii kirjutab vanemtoimetaja Rein Sikk 23. oktoobril s.a Eesti Päevalehes. Ma olen teiega sel teemal tegelikult juba vestelnud ja te väitsite, et see vastab tõele ja et sellega tegeldakse, tegeleb valitsus ja tegelete ka teie. Minu küsimus: kui kaugele on jõutud ja mis põhjustel on see 20 aastat veninud?

Urmas Paet

Eelmisel neljapäeval otsustas valitsus eraldada reservfondist Välisministeeriumile sum-

ma, mis on natuke rohkem kui 2 miljonit Eesti krooni, et see raha Lätile ära maksta. Nii et see on lähipäevade küsimus, kui see raha Läti riigile üle kantakse, ja siis peaks olema see lugu lõppenud.

Mis puudutab seda, et see nii kaua aega võttis, siis ühtegi laenulepingut ei olnud võimalik tuvastada ilmselt seetõttu, et sellist lepingut tollal ei sõlmitud. Ka valitsuse neljapäevase otsuse alus oli tollase peakonsuli Ernst Jaaksoni enda ülevaade peakonsulaadi majandustegevusest 1989. aastal, kus ta muude tulude ja kulude hulgas on kirja pannud Läti esinduselt saadud laenu. See oli tegelikult ainuke dokument, millele valitsus nüüd otsuse tegemisel tugines.

Mis puudutab seda küllaltki pikka aega 1989. aastast tänaseni, siis ma usun, et te kujutate endale ette ja mäletate olusid 1989. aastal ja ka vahetult sellele järgneval ajal. See oli aeg, kui Eesti oli veel okupeeritud, kui Eesti õiguslikku järjepidevust praktikas, sealhulgas välisministri järjepidevust, kandis seesama New Yorgi peakonsulaat. Tal ei olnud siin Eestis taga ei toleaeagset Rahandusministeeriumi ega Välisministeeriumi, kes oleksid saanud selle laenuga tegelda, nii nagu praegu kõikide riigile võetavate kohustustega tegeldakse. Ja ka siis, kui Eesti taasiseseisvus, ei võetud seda nõuet sellisel kujul üles, et ta oleks ametlikult kuskil Rahandusministeeriumi anna-alides kajastunud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helle Kalda, esimene täpsustav küsimus!

Helle Kalda

Aitäh, lugupeetud juhataja! Aitäh, lugupeetud minister! Mul on väga hea meel, et te andsite mulle ka teiseks küsimuseks palju informatsiooni. Kui lugeda sama artiklit, siis seal väidetakse, et see on 100 miljonit eurot, st see on 1,5 miljardit Eesti krooni, mis ületab kahekordselt praeguse konsulaarteenuste eelarve. Aga mul on küsimus, et millest see väidetav summa 100 miljonit eurot võis tulla ühe aasta kuludeks? Ja teisalt, et kui mitte meil – loomulikult Välisministeerium on kontrollinud –, siis sel maal olid kindlasti küllaltki täpsed dokumendid, millest see summa võis tulla. Ja kui see summa oli nii väikene – 2 miljonit ainult –,

siis oleks ju võinud lahendada asja palju kiiremini, kui tegelikult lahendati.

Urmas Paet

Mulle jääb küll natuke segaseks ja arusaamatuks see jutt sajast miljonist, ükskõik siis, mis väeringust me räägime. See summa, mis Ernst Jaaksonil tollase esinduse ülevaates kirjjas on, on ikkagi 185 000 Ameerika dollarit, mis tänase kursi järgi on pisut rohkem kui 2 miljonit krooni. Kuna see laen võeti intressivabalt ja selge tagasimaksimisnõude tähtajata, siis intresse sinna juurde ei tule ja summa, mis Lätile tagastatakse, ongi seesama 185 000 Ameerika dollarit. Nii et seda sadadesse miljonitesse ulatuvat suurusjärku ei oska ma kuidagi kommenteerida.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helle Kalda, teine täpsustav küsimus!

Helle Kalda

Aitäh, lugupeetud juhataja! Aitäh, lugupeetud minister! Väga meeldiv, et see summa ei olnud siiski suurem. Aga ma olen ise Balti Assamblee liige ja kuulun meie delegatsiooni ning olen jälginud kogu seda protsessi, kuidas käib koostöö meie naaberriikidega, Balti riikidega. Peab kurbusega tõdema, et ka see juhtum näitab, et 20 aastat tööd naabritega on olnud väga puudulik, eriti on puudulik koalitsioonipartnerite suhtumine. Ma ei ütle, et teie suhtumine – teie olete alati meil esinemas käinud. Selle eest suur aitäh! Teised ministrid ei ole kahjuks suvatsenud tulla esinema Balti Assamblee nõupidamistele. Kas te võiksite öelda, millest see on tingitud, et meie koostöö naabritega jätab siiski palju-palju soovida? Meil on väga palju ühiseid huvisid, aga ka välisministrite ettekannetest tuli ju välja, et koostöö on konarlik.

Urmas Paet

Mina ei nõustu selle hinnanguga, et koostöö teiste Balti riikide, Läti ja Leeduga oleks kuidagi puudulik või isegi ebapiisav. Kui me vaatame igapäevast praktikat, siis minu meelest üks kõige tihedam igapäevane koostöö ongi meil just nimelt Läti ja Leeduga, lisaks ka Põhjamaadega. Väljendugu see siis ükskõik milles – valitsusasutuste omavahelises koos-

töös, majanduskoostöös, ühiskondade koostöös väga erinevates aspektides. Ausalt öelda ei oska ma üldse kahtlustada, et keegi võiks praegu veel arvata, et koostöö Eesti, Läti ja Leedu vahel on kuidagi tagasihoidlik. Üks väga konkreetne ja faktiline näide on see, et n-ö tulevikuraporteid on Eesti koostanud ainult kahe riigiga – Soome ja Lätiga. Koostöös Lätiga on tehtud väga põhjalik dokument, antud igati põhjalik visioon, kuidas meie suhted ka tulevikus väga praktiliselt peaksid arenema. See, et näiteks mõni infrastruktuuri projekt ei ole edenenud nii kiiresti, kui me võib-olla tahaksime, ei ole küll kindlasti seotud sellega, et meie koostöö tihedusel oleks midagi häda. Seal on põhjused ennekõike finantsilist laadi.

Esimees Ene Ergma

Palun nüüd üks kohapealt registreeritud küsimus, kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Aitäh, lugupeetud välisminister! See on äärmiselt kena, et me oma võla lätlastele oleme tasunud või vähemalt kiiresti tasumas ja vastav otsus on tehtud. Veel ilusam on see, et me koguni pakume nendele omalt poolt ilusat laenu. Siiasamasse riigieelarve eelnõusse on sisse kirjutatud üle miljardi kroonine laen lätlastele. Mida ma teie käest küsin, ongi see, et kas need lätlased ikkagi tahavad seda laenu saada või me lihtsalt, pehmelt öeldes, määrime seda nendele pähe.

Urmas Paet

Ei, pähe me ei määri kellelegi mitte midagi ja vägisi ei paku ega anna me kellelegi ka laenu ega midagi muud. Nagu teada, on Eestil üks osa rahvusvahelisest laenupaketist, mida rahvusvaheline kogukond on valmis Lätile andma. See, kui palju Läti sellest n-ö maksimaalsummast soovib kasutusele võtta, on lõpuks muidugi Läti enda otsustada. Nii et tegevust ei ole sellise puhtal kujul kahepoolse tegevusega, vaid Eesti käib siin oma osa välja laiema rahvusvahelise laenupaketi raames. Kas nüüd see konkreetne Eesti osa Läti puhul ka kasutusse läheb või mitte, on tõepoolest Läti otsustada. Nii et ei-ei, pähe ei määri me kellelegi mitte midagi.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra välisminister, selle hea uudise eest! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Eesti Energia ja konkurents

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Lembit Kaljuveelt justiitsminister Rein Langile.

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Eelmisel nädalal avaldas ajaleht Postimees advokaadibüroo LAWIN koostatud analüüsi, milles viidati asjaolule, et AS-il Eesti Energia on eelisjuurdepäas põlevkivile ning seeläbi rikutakse konkurentsioiguse sätteid. Milline on teie seisukoht kirjeldatud olukorras, kas Eesti riik on rikkunud konkurentsireegleid ning andnud AS-ile Eesti Energia eelisjuurdepäasu põlevkivile?

Rein Lang

Aitäh! Eesti advokaadibürood suudavad toota kõikvõimalikke arvamusi ja analüüse sellise kiirusega, et justiitsminister ka parima tahtmise juures kõiki neid lugeda ei jõua. Nii et ma pean tunnustama, et ma ei ole seda seisukohta, õigemini, seda analüüsi, millel selline kokkuvõtte põhineb, ise lugenud. Küll aga ma tean seda, et maavarad on maapõuseaduse alusel Eesti Vabariigi omand ja nende kasutusse andmine eraõiguslikele isikutele käib vastavalt seaduses kehtestatud korrale. Minu teada seda korda põlevkivivarudele juurdepäasu andmisel Eesti Energiale rikutud ei ole. Ja niipalju kui mul on informatsiooni sellesama uuringu kohta, võin ma esialgu ütelda, et mulle tundub, et see ei ole mitte just kõikides punktides pädev. Ma ei näe, et siin oleks tegemist konkurentsikahjustava tegevusega. Pigem võime püstitada retoorilise küsimuse, kas Eesti maavarade ehk Eesti rahvusliku rikkuse eraõiguslike äriühingute kasutusse andmise kord vastab täna Eesti riigi huvidele, ja kui ei vasta, siis peaks Riigikogu tõepoolest hakkama maapõuseadust ühes või teises punktis muutma. Aga konkurentsikahjustava tegevusega siin minu hinnangul tegemist ei ole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee, esimene täpsustav küsimus!

Lembit Kaljuvee

Aitäh! Vaatan, et täna on infotunnis kõik Reformierakonna ministrid, ja käis niisugune mõte läbi, et ei tea, kas poole aasta pärast on ka kõik ainult Reformierakonna ministrid. Aga see selleks, see on vaid minu väike märkus. Õigemini mitte märkus, vaid remark. Aga kas te teate, kas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on seda teemat menetlenud või ei ole?

Rein Lang

Aitäh! Mina isiklikult loodan, et siin infotunnis osalevad järgmisel aastal kuni 2015. aastani ainult Reformierakonna ministrid. Aga sellest ei ole mul küll mingit aimu, mida kallid kolleeg Juhan Parts on selle analüüsiga teinud. Me peame silmas pidama ühte asja. Meil on olemas selline riiklik institutsioon nagu Konkurentsiamet, kes peab jälgima, et peetaks kinni konkurentsiseadusest. See on üpris üksikajalik seadus, ja kui te küsite, kas see seadus on ajakohane, siis minu arvates on küll. Konkurentsioiguse seisukohast ei peaks Eesti õigusruumis auke olema. Mis aga puudutab, ütlen veel üks kord, riigi vara ehk maapõues sisalduvate maavarade kasutusse andmist ja näiteks ka keskkonnatasusid, sealhulgas põlevkivile laienevaid keskkonnatasusid, siis ma arvan, et siin on nii poliitilise debati kui ka uute otsuste ruumi küll ja küll.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee, teine täpsustav küsimus!

Lembit Kaljuvee

Ma tahaksin küsida sellisest aspektist. Tegelikult oli seal räägitud väga suurtest trahvisummadest. Mina ei ole jurist, aga inimesena, kes nende asjade sees on olnud, kes käib seal väga tihti ja näeb, mis seal toimub, tundub mulle, et neid reegleid rikutakse. Oht trahvi saada on ja mul oleks palve, et sellesse tõsiselt suhtutaks. Küsimus on niisugune: kas sellisel juhul võib tõesti rääkida miljardist?

Rein Lang

Vaadake, selle Postimehega on niisugune lugu, et kui te jagate tema jutu kahega ja lahutate viis, saate ikka veel poolega petta. Ei maksa poliitikul teha järeldusi ühe või teise üsna rumalavõitu ajakirjaniku väidete alusel. Esiteks, Eesti Energiat ei ähvarda nüüd küll mitte mingisugune trahv. Kui me räägime sellest, et Eesti riik on näiteks jätnud midagi tegemata Euroopa õiguse rakendamisel, siis saab Euroopa Komisjon algatada rikkumismenetluse ikkagi Eesti riigi suhtes, mitte eraõigusliku Eesti Energia suhtes. Nii et mina ei näe küll kuskil seda kohta, et Eesti Energiale kui äriühingule võiks ootamatult, lambist ilmuda 70 miljardi kroonine nõue. Seda kindlasti mitte! Sinu küsimuse esimesest poolest ma nagu tajusin, et ka sina oled valmis tunnistama, et maavarade kasutusele andmisel, näiteks põlevkivi kaevandamise õiguste andmisel, rikutakse mingisuguseid konkurentsireegleid. Ma oleksin selle väite suhtes küll natuke ettevaatlik. Kõik eraõiguslikud isikud on ju maavarade kättesaamise osas võrdses tingimustes. Iseasi on see, kas näiteks keskkonnatasud on üldse piisavad. Kas maksud põlevkivile on adekvaatsed või on nad liiga madalad? Selle üle võiks küll vaielda.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Kaks kohapealt registreeritud küsimust. Kõigepealt kolleeg Arvo Sarapuu.

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud minister! Teie kui endine väga edukas ettevõtja teate väga hästi, et siin on küsimus eelkõige konkurentsisis ja monopoolsete ettevõtete lahutamises selleks, et konkurents tekiks ja toimiks. Eesti Energia puhul me oleme loonud tegelikult ju niisuguse topeltmonopoli. Miks ma seda väidan, on see, et justiitsministrina te kindlasti teate, et valdav osa põlevkivi kaevandamise lubadest kuulub Eesti Energiale, ja neid ei ole keegi välja andnud enampakkumisel, vaid need on saadud monopoolse ettevõtte ajalooliste lubade ümbervormistamise teel. Ehk kui see nii on, siis me saame hiljem väita, et tema kasutab ju topeltmonopoolset õigust, ja siis pikapeale tekibki see olukord, nagu tekkinud on, et suurettevõtete elektrihind

on mitu korda tõusnud. Kes siis lõpuks vastutab, kui selgub, et tegelikult meil ikka tekib trahvinõue? Kes see konkreetne isik on?

Rein Lang

Ma ütlesin, et hüpoteetiliselt saab rikkumismenetlusi ju üldse algatada Eesti riigi suhtes. Nii et hüpoteetiliselt saab see nõue olla ikkagi ainult Eesti riigi vastu, mitte ühe äriühingu vastu. Ka sinu väitest kumab tegelikult läbi arusaam, et elektri tootmine ja põlevkivi kaevandamine ei saaks kuuluda ühte kontserni. Seda arvamust mina muide ei jaga – võivad kuuluda küll. Mis puudutab seda, kas need, kellel praegu lisaks Eesti Energiale on ligipääs põlevkivile, nagu näiteks VKG, Kiviõli Keemiakombinaat, on olemuslikult nende maavarade kättesaadavuse seisukohalt halvemas olukorras, võrreldes Eesti Energiaga, siis ma julgen väita, et tänase lubade andmise süsteemi puhul ei ole. See ajaloost tulenev ebaõiglus on koht, mille üle tuleks tõsiselt diskuteerida – kas see nende kaevandamisõigus teatud territooriumidel peab olema lõpmatu või mitte. Aga ma julgen siiski väita, et mingisugust Euroopa õigusega vastuollu minekut siin ei ole. See analüüs on ilmselt tellitud kellegi poolt, kellegi huvides ja minu jaoks on kummaline, et ilma igasuguste teise poole kommentaarideta, mida näeb ette elementaarne ajakirjanduseetika, sellised lood ilmuvad.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Aleksei Lotman!

Aleksei Lotman

Aitäh, lugupeetud esimees! Hea minister! Ma ei hakka andma siin hinnanguid ei ajakirjandusele ega ka sellele, kas meid ähvardab konkreetset trahv. Aga kas ei tundu, et üldiselt õiglasema konkurentsi tagaks nii põlevkivi kui teiste maavarade puhul senise Metsiku Lääne süsteemi – kaevandada saab see, kes esimesena taotleb – asendamine mõistliku, riiklikult korraldatud turumajandusega, kus riik talle kuuluvate maavarade osas otsustab mingil hetkel, et seda oleks ühiskonnale vaja kaevandada, ja paneb siis selle enampakkumisele? Siis oleksid kõigil täiesti võrdsed võimalused iga maardla puhul, sõltuvalt rahakotist muidugi.

Rein Lang

Nii nagu ma oma vastustes eelmistele küsimustele ütlesin, mis puudutab maapõueseaduse remontimist ja maavarade kasutusse andmise korra uuesti läbivaatamist, siis on poliitiliseks aruteluks ja debatiks ruumi küll ja küll. Enampakkumise versioon, mida sa ise vist usud, võib esmapilgul tunduda väga õiglane ja loogiline. Aga kas seda suudetakse selliselt rakendada, et need varad reaalselt lähevad kasutusse n-ö rahva huvides? Me võime tuua ka vastupidiseid näiteid, et keegi lihtsalt saab mingeid kaevandamisõigusi ja siis ei kasuta neid, tekitades sellega turumoonutusi näiteks teatud maavarade impordis. Ma pean silmas just tee-ehitusmaterjale. Saab mõelda ka nii rikutult, et võib hankida endale kaevandamisõigused, aga mitte midagi kaevandada ja siis oskuslikult tuua toorainet välisriikidest sisse. Alati tuleb kaaluda, missugused on erinevate süsteemide puhul ühe või teise isiku huvid.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra justiitsminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Välisministeeriumi roll välisinvesteeringute toomisel Eestisse

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Inara Luigalt välisminister Urmas Paetile.

Inara Luigas

Aitäh, lugupeetud Riigikogu juhataja! Austatud minister! Nagu me kõik teame, on Eesti täitnud kõik euroraha kasutamiseks vajalikud kriteeriumid ja 1. jaanuarist hakkame kasutama ühisraha eurot. Seejuures on pidevalt toonitatud, et euro kasutuselevõtt kindlustab meile majandusliku stabiilsuse ja loob rohkesti töökohti eelkõige selle tõttu, et lisaks Euroopa Liidu struktuurifondidele on oodata ka välisinvestorite tulekut ja suuri välisinvesteeringuid. Välisministeeriumile on antud volitused, kohustused, pädevus tegelda välisinvesteeringute maaletoomisega. Minu küsimus on, et millist liiki välisinvesteeringuid me veel lisaks Euroopa Liidu struktuurivahendite kaudu tehtud investeeringutele ootame ja mis liiki investoreid me üldse oma riiki ootame.

Urmas Paet

Aitäh! Ennekõike ma arvan, et me kõik soovime Eestis näha rohkem selliseid investoreid, kes loovad töökohti, mis suudavad anda olulist lisaväärtust, töökohti, mille eesmärk ei ole lihtsalt odava tööjõu kaasamine, vaid et need oleksid töökohad, mis eeldavad ka haridust, ja see on omakorda eelduseks, et palgad, inimeste sissetulekud kasvavad. See peaks olema n-ö esimene eelis, mis puudutab Eestisse tulevaid investeeringuid ja nende abil ka uute töökohtade loomist. Kindlasti on eurole üleminek ja ka meie detsembris eeldatav liitumine OECD, Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooniga Eesti majanduskeskkonda positiivselt tutvustanud, on võtnud maha potentsiaalsete investorite võimalikke negatiivseid emotsioone ja kahtlusi. Kõigeks selleks, nii eurotsooni kui ka OECD liikmeks saamiseks ning enne seda veel teiste rahvusvaheliste organisatsioonide liikmeks saamiseks on vaja olnud täita väga tõsiseid kriteeriume. Ja neid kriteeriume, ennekõike majanduslikku laadi kriteeriume, ei oleks me suutnud täita, kui meie majanduse tervis ei oleks põhimõtteliselt korras.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas, esimene täpsustav küsimus!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud minister! Ma siiski lootsin konkreetsemat vastust oma küsimustele, missuguseid investoreid ja milliseid investeeringuid me siia riiki loodame saada. Te rääkisite, et kindlasti on meil aluseks haridus, aga meediast on ikka läbi käinud need vaidlused, et meil antakse jätkuvalt sellist haridust ja koolitatakse noori erialadel, mida meie maale saabuvad investorid ei vaja. Minu küsimus on: kas Välisministeerium teeb koostööd haridusministeeriumiga ja kas selline muutumine hariduskliimas ja seos välisinvesteeringutega on kajastatud ka 2011. aasta riigieelarves?

Urmas Paet

Aitäh! Kui konkreetsemalt, siis me ei eelda, et ka pärast meie liitumist eurotsooni ja näiteks OECD-ga väga oluliselt, suurusjärgudes muutuvad geograafilised kohad, kust investeeringud Eestisse ennekõike tulevad. Eks nad ikka

meie põhja- ja läänepoolsed lähinaabrid on, nii nagu see ka seni on olnud. Mis puudutab koostööd teiste riigiasutustega, siis see ei ole isegi mitte ainult Välisministeeriumi ja haridusministeeriumi vaheline teema, vaid see puudutab sisuliselt kõiki Eesti ministeeriume ehk valitsust tervikuna. Ka viimastel aastatel on olnud ju selgeid näiteid sellest, kuidas meie haridussüsteemi on ümber korraldatud, ja see tegevus jätkub. On pakutud rohkem ümberõppevõimalusi kui seni, ka tasuta ja eriliste kuludeta ümberõpet nendele inimestele, kes võiksid omandada uusi oskusi ja uut kvalifikatsiooni muutunud tingimustes. Nii et koostöö teiste riigiasutustega on muidugi vajalik. Mis puudutab meie haridus- ja teadustöö järgmise aasta eelarvet, siis eks need summad on haridusministeeriumi all kirjas, samuti on näiteks Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse all summad, mis puudutavad riigi tutvustamist ja selle kaudu investeringute kaasamist. Neid summasid leiab ka Rahandusministeeriumi eelarvest, Välisministeeriumi eelarvest, mis puudutab näiteks topeltnmaksustamise vältimise ja investeringute kaitse lepingute ettevalmistamist. See on omakorda n-ö tugevdav tegur selleks, et teiste riikide ettevõtted teeksid Eestisse investeringuid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas, teine täpsustav küsimus!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud minister! Ütlesite väga õigesti, et kui investeringuid ja investoreid oodata, siis juba idast ja läänest. Hiljuti käis Kagu-Eestis kaitseminister Jaak Aaviksoo ja ütles, et Kagu-Eesti arengupotentsiaal on viisavabadus Venemaaga. Ilmselt saab see ka Isamaa ja Res Publica Liidu üheks suurimaks loosungiks eelolevatel valimistel. Kuidas te arvate, kas lihtsalt viisavabadus annab arengupotentsiaali Kagu-Eestile või peaks ka Välisministeerium tegema rohkem koostööd selle nimel, et sealt tuleks investoreid Eestisse?

Urmas Paet

Niikaua kuni kõik investeringud Eestis kenasti tehakse ja on allutatud Eesti õigusruumile, ma ei näe olulist vahet, kust nad täpselt tulevad. Mis puudutab viisavabadust Venemaa

ga ja selle seost investeringute tulekuga, siis ausalt öeldes ma ei näe seda seost. Kui vaadata viimast statistikat näiteks selle kohta, kuidas Eesti välisesindused nii Moskvas, Peterburis kui Pihkvas on väljastanud Schengeni viisasid, et inimesed saaksid Eestisse reisida, siis Pihkvas on sel aastal väljastatud viisadest üle 90% pikaajalised ja mitmekordsed. Mõnevõrra väiksem on see arv Peterburis, aga ka seal on neid viisasid rohkem kui 70%, sama on Moskvas. See tähendab, et kõigi nende jaoks, kes Eestisse tahavad tulla, sealhulgas majanduskoostöö eesmärgil või investeringute tegemise eesmärgil, ei ole see kuigi keeruline. Kui sul on seesama mitmekordne pikaajaline viisa, siis võidki käia edasi-tagasi nii palju, kui aastas selles riigis viisa alusel viibida tohib. Need määrad ei muutu ka viisavabaduse korral, ka viisavabaduse puhul võid sa viibida teises riigis konkreetse arvu päevi aastas. See ei tähenda seda, et sa võid teise riiki püsivalt ümber asuda, selleks on ikka endiselt vaja elamisluba. Nii et see ei muuda olukorda, ütleme, selliste investorite puhul, kes tahaksid teises riigis, antud juhul Eestis, oma tööd ka püsivamalt tege- ma hakata.

Esimees Ene Ergma

Viimane kohapeal registreeritud küsimus. Palun, kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Aitäh! Lugupeetud välisminister! Välisministeeriumide ja saatkondade roll majandus-sidemete arendamisel ja riigi majanduselu elavdamisel on äärmiselt suur. Seda me näeme siin Eestiski, kui suurt lobitööd teevad välisriikide saatkonnad. Tõepoolest, nad võitlevad oma ettevõtjate eest ja on ihu ja hingega väljas selle eest, et areneksid soodsad ärisidemed. Ma olen päris kindel, et meie saatkonnad teevad mujal täpselt sedasama. Ainukene asi, nagu mulle tundub, on see, et meie kapatsiteet on väga väike ja eriti nüüd, masu tingimustes, kärbeta tingimustes on kannatama hakanud ka see osa. Küsimus ongi selline: kui suur on meie saatkondade võimekus ja seda eriti arenevates riikides – Hiinas, Indias jne?

Urmas Paet

Ma arvan, et kõige selgem vastus sellele küsimusele on arvude keeles. Viimase aasta

jooksul on Eesti eksport suurenenud 40%, mis on minu meelest väga kaalukas arv, ja kindlasti oma osa selle tulemuse saavutamisel on ka meie välisesindustel ja Välisministeeriumi koostööl ettevõtjatega. Kui vaadata otseinvesteeringuid Eestisse, siis otseinvesteeringuid välismaalt on Eestisse tehtud rohkem kui meist kaks korda suuremasse Lätti või kolm korda suuremasse Leetu. Ma arvan, et ka see kõneleb mõnevõrra enda eest. Nii et jah, välissuhted, ka väliskaubandussuhted, välismajandussuhted, koostöö ettevõtjatega on selgelt Välisministeeriumi prioriteet. Meil on igas saatkonnas konkreetne diplomaat, kes tegeleb majandusteemadega, lisaks loomulikult suursaadik. Ka Välisministeeriumi peamajas Tallinnas on terve osakond, kes tegeleb väliskaubandus- ja välismajandusasjadega.

Ütlen veel kord: see on meile selge prioriteet. Me oleme soovitanud ettevõtjatel, kellel on oma huvid kolmandates riikides, olla pidevalt kontaktis kas siis meie saatkonna või Välisministeeriumiga, et saaksime oma ettevõtjaid igakülgsest aidata.

Aga veel kord, ma arvan, et see aastane ekspordi kasv 40% on küllaltki märkimisväärne arv. Ja kui hinnata meie koostööd näiteks kaubandus-tööstuskojaga või tööandjate keskkliidu ja teiste ettevõtlusorganisatsioonidega, siis ma arvan, et need suhted on väga hästi toimivad ja tihedad.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra välisminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. Toimetulekutoetuste tõstmisest

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus. Palun, kolleeg Raivo Järvi, küsimus peaminister Andrus Ansipile!

Raivo Järvi

Suur tänu, austatud juhataja! On teada, et avalikkus jälgib ja kuulab infotundi, ja just seetõttu tahangi ma saada kinnitust. Sattusin ükskord väitlusse, kus teemaks oli toimetulekutoetus. On teada, et valitsusliit võttis kasutusele reservid, et suurendada seda viiendiku võrra ehk siis 20% jagu. Otsemaid kerkis esile küsimus, et kuidas on siis koduga, kodusoojaga ja kõikide muude kuludega, sest selge see,

et säärane summa ei ole piisav. Vastasin, et need kulud on kaetud. Kuid et minu vastus võeti vastu umbusuga, siis tahangi nüüd peaministrilt kinnitust, kuidas lisaks mainitud 1200 kroonile saavad kaetud muud vajadused.

Andrus Ansip

Aitäh! See väärarusaam, et riik toetabki abivajajat vaid 1000 krooniga, on kaunis levinud ja võib-olla on teie kolleeg Heimar Lenk seda väärarusaama ka oma eksperimendiga võimendanud. Tegelikult on muidugi nii, nagu te ütlesite, ehk siis praegu kehtiva seaduse järgi peab inimesele pärast seda, kui kõik eluasemega seotud kulutused on kaetud, jääma järele söögiks veel 1000 krooni kuus esimesele pereliikmele ning teisele ja järgnevatele pereliikmetele 800 krooni. Eestis on selle aasta keskmine väljamakse 1959 krooni ja järgmisel aastal saab see prognooside järgi olema 2279 krooni – see arvestatakse muidugi eurodesse. Ei ole see nii, et sel aastal 1000 ja järgmisel aastal 1200. Ei, see vahe on päris suur – sel aastal on keskmine väljamakse olnud 1959 krooni, järgmisel aastal on see 2279. Nende eluasemekulude hulgas, mida katab riik, kui abivajaja seda ise ei suuda, on tegelik korteriüür või hooldustasu, kütteks või soojaveearustuseks tarbitud soojusenergia või kütuse maksumus, tarbitud vee- ja kanalisatsiooniteenuse maksumus, tarbitud elektrienergia maksumus, tarbitud majapidamisgaasi maksumus, maamaksud, mille arvestamise aluseks on kolmekordne elumualune pind, hoonekindlustuskulud, mis on arvestatud kasutatavale eluruumile, tegelik olmejäätmete veo tasu. Ehk siis kõik need kulud kaetakse abivajajale (üür tasutakse 33 m² ulatuses) ja lisaks sellele peab abivajajale jääma uuest aastast järele veel 76,7 eurot kuus.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Nüüd kolm kohapealt registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Aitäh! Austatud peaminister! See, et valitsus oli viimasel hetkel sunnitud toimetulekutoetust tõstma, on ikkagi selgelt Heimar Lengi teene. Sest kui laia maailma läks info, et Eestis peab inimene saama hakkama kahe euroga päevas, siis ei jäänud teil lihtsalt muud üle.

Kuid ma küsiks praegu inflatsiooni ja toiduhindade tõusu kohta. Ma arvan küll, et valitsuse maksupoliitika on selleni viinud. Inflatsioon on meil ju selline, et juba on Euroopa Liit pööranud tähelepanu meie kõrgele inflatsioonile. Samas me teame, et näiteks Lätis on inflatsioon olnud 0%. Tahangi küsida: kuidas me oleme siis jõudnud nüüd niisugusele tasemele, et Lätis on 0% ja meil inflatsioon muudkui kasvab ja kasvab? Ja hinnad kerkivad samuti tohutult.

Andrus Ansip

Aitäh! Kuidas ma küll ootasin sellisel tasemel esitatud küsimust just nimelt teilt! On ju teada, et meie majandustsüklid on pisut erinevas faasis. Eestis on deflatsiooniline faas juba läbitud, Läti on endiselt veel deflatsioonilises faasis. Mis see deflatsioon tähendab? See tähendab seda, et mingil perioodil on hinnad varasema perioodiga võrreldes alanenud. Läti väljub praegu deflatsioonilisest faasist. Eestis teatavasti olid kriisi eel kõige kõrgemad hinnad 2008. aasta oktoobris, siis hakkasid need langema ning 13 kuu vältel olid Eestis deflatsioonilised hinnad. Kõige madalamad hinnad olid Eestis, võrreldes 2008. aasta oktoobriga, 2009. aasta juunis. Hinnad olid koguni 2,8% madalamad. Hinnad hakkasid uuesti tõusma käesoleva aasta märtsis. Lätil seisab see ees. Nii lihtne see ongi. Ehk siis sama majandustsüklil, aga nemad on teatud faasinihkes. Meil saabus kriis kiiremini kui Lätis, me väljume sellest kiiremini, kui väljub Läti. Aga samad tsüklifaasid peame läbi tegema kõik.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Täna teid selle eest, et te tunnistate ja tunnustate uudisteportaali Delfi korraldatud eksperimendi tõsidust! See pani valitsuse tööle. Aitäh selle eest! Tahtsin teid kõigepealt täiendada, et see 1000 krooni – te eksite, see ei ole ainult toiduraha, sinna sisse lähevad ka seep ja muud hügieenitarbed, saun, juuksur, tänapäeval ka mobiiltelefon ja internet, mis on samamoodi igapäevased tarbekaubad. Kas te tõesti arvate, et 1200 krooniga saab inimene nende teenuste eest makstud ja söödud ka?

Andrus Ansip

Ma siiski eeldan, et inimesed teevad tööd ja saavad töö eest väärilist tasu, ning see aitab nendel kulutada eluks märksa rohkem kui 1200 krooni. Aga fakt jääb faktiks, kõik eluasemega seotud kulutused, kui abivajaja ise ei suuda neid tasuda, tasub tema eest riik ja lisaks sellele peab tal uuest aastast järele jääma 1200 krooni vaste eurodes ehk 76,7 eurot kuus.

Alati võib toimetulekutoetust suurendada, kõiki toetusi võib suurendada, aga selleks peab olema üks eeldus – peavad olema vahendid. Seda eeldust suuremaks toimetulekutoetuse määrade tõusuks, töötutoetuse määrade tõusuks Eesti puhul ei ole. Eesti on alates 1991. aastast teinud läbi ülimalt märkimisväärse arengu, kuid me ei ole saavutanud oma arengus veel Soome või Rootsi taset.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapealt registreeritud küsimus, kolleeg Jaak Aab!

Jaak Aab

Täna, austatud juhataja! Lugupeetud peaminister! Ma täiendaksin ka seda loetelu, mida kõike selle 1000 krooni eest on vaja muretseda, eriti peredes, kus lapsed koolis käivad – koolitarvikud, riided. Nendes peredes on tõesti raske, kus lapsed on, sest lastele peab kulutama, neid kulutusi tegemata jätta ei saa. Mina seda hästi ette ei kujuta, kuidas see 1000 või ka 1200 krooni eest võimalik on. Probleem on ju selles, et kui varem oli toimetulekutoetus ja selle taotleja võib-olla tõesti erandlik nähtus, siis praeguses tööpuuduses, mis on tulenenud majanduskriisist, ei saa me ju öelda, et need kümned tuhanded inimesed ja pered on ise süüdi, et neil ei ole tööd, et nad ei saa enda elatamiseks piisavat sissetulekut. Ja niisugustel rasketel aegadel tuleb riik appi. Kas te tõesti peate seda 100 või 200 miljonit 94-miljardilise riigieelarve juures nii suureks summaks, et toimetulekutoetust ei saaks rohkem tõsta kui 1200 kroonini?

Andrus Ansip

Jah, iga miljon on ju riigieelarves arvel, nagu te ka ise teate. Ma muidugi korrigeeriksin teid kõigepealt igakuist toimetulekutoetust vajavate inimeste arvu määramisel. Ei ole võimalik rääkida kümnetest tuhandetest. Jah,

kümme tuhat – see on realistlik arv. Tegelik taotlejate arv jääb isegi sellest allapoole. Neid inimesi, kes igakuiselt ja pidevalt, peaaegu aasta ringi taotlevad toimetulekutoetust, on Eesti 2700, pisut alla 2800. Kindlasti ei ole võimalik rääkida aasta jooksul kümnetest tuhandetest inimestest igas kuus. Aasta jooksul taotlevad toetust erinevad inimesed, aga iga taotlus tuleb esitada ka iga kuu uuesti ehk siis me saame küll märksa suurema arvu, kui me saame selle igakuise arvu. Kõik toetused peavad olema omavahel proportsionaalses suhtes. Toimetulekutoetus peab olema kooskõlas töötuskindlustushüvitise suurusega. Mõistlik oleks, kui töötuskindlustushüvitist saav inimene ei peaks hiljem pöörduma riigi poole ka veel toimetulekutoetuse saamise taotlusega. Põhimõtteliselt ma mõenan, et kui selliseid juhtumeid esineb, tuleks neid põhjalikult analüüsida ja mõistlik oleks siis selle abivajaja, kes nagunii pöördub abi saamiseks töötukassa poole, vajadused rahuldada sealtsamast töötukassast, et inimene ei peaks korduvalt riigi poole pöörduma.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Raivo Järvi, täpsustav ja ilmselt viimane küsimus!

Raivo Järvi

Täna! Palun minuga mitte väga riielda, lugupeetud juhataja, sest tahaksin lihtsalt repiili korrast lisada, et seoses selle muudatusega kasvab laste toimetulekupiiir 800 kroonilt 960-le.

Esimees Ene Ergma

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Meil on võimalik veel üks küsimus.

6. Eesti ja Euroopa Liit

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Evelyn Sepp, küsimus välisminister Urmas Paetile!

Evelyn Sepp

Austatud välisminister! Eesti areng ja koostöö Euroopa Liiduga on sõnades väga eeskujulik, aga sisult sageli väga heitlik. Kord me jookseme Euroopa Liidu rongi ees ja kord me oleme sellest lootusetult maas. Ma tulen kor-

raks tagasi konkreetset viimase ülemkogu juurde. Nimelt teatas Eesti Vabariigi peaminister seal Eesti ajakirjanikele, tehes ametliku avalduse, et Eesti on valmis muutma aluslepinguid. Sisuliselt teatas peaminister, et Eesti on valmis muutma Eesti põhiseadust. See on seotud sellesama finantsdistsipliini tugevdamise küsimusega, mis iseenesest on väga mõistlik. Kontrollides üle need positsioonid, mis valitsus on esitanud Euroopa Liidu asjade komisjonile, selgus, et sellise seisukoha võtuks ei ole mandaati küsitud ega ka antud. Kui nüüd on paberid ebakorrektselt vormistatud, siis tahaksin ma teie käest teada, millal selline Eesti seisukoht kujundati. Kes ja millal selle kujundas ning millal sellist mandaati küsiti ja see anti?

Urmas Paet

See positsioon, mis peaminister ülemkogul esitas, on kinnitatud valitsuses ja seda on tutvustatud Euroopa Liidu asjade komisjonis. Need on need kogud, kes alati kõik Eesti positsioonid vastavate Euroopa Liidu nõukogude eel ära kuulavad ja ka heaks kiidavad. Ka antud juhul ei ole peaminister kuidagi selle protseduuri vastu eksinud või öelnud Euroopa ülemkogul välja midagi sellist, mida Eesti vastavad kogud poleks enne ära kuulanud ja kinnitanud.

Esimees Ene Ergma

Ja nüüd väga lühike täpsustav küsimus. Palun, kolleeg Evelyn Sepp! Väga lühike!

Evelyn Sepp

Aitäh! Ma täpsustan nimelt seda, et Eesti on toetanud finantsdistsipliini tugevdamise küsimust, kuid see küsimus, kas selleks on vaja muuta aluslepinguid või mitte või milliseid lahendusi selleks hakatakse otsima, kerkis alles sellesama ülemkogu ajal. Ja küsida enne mandaati selleks, et Eesti on valmis muutma põhiseadust, kui pole üldse teada, kas see on vajalik – sellist mandaati ei ole ei küsitud ega minu teada seni ka antud. Selles suhtes ma soovingi täpsustust.

Urmas Paet

See on nüüd küll vale informatsioon. Ülemkogueelses positsioonis, mis nii ELAK-is kui valitsuses oli, on selgelt kirjas, et Eesti ei ole

vastu võimalikule edasisele arengule, kui aluslepingute teema tuleb seoses finantsdistsipliini tugevdamisega päevakorda.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud välisminister! Kuna aeg on läbi, siis lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Suur tänu kolleegidele küsimuste esitamise eest! Suur tänu peaministrile ja valitsusliikmetele vastamise eest! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VIII istungjärgu seitsmenda töönädala kolmapäevast istungit. Head kolleegid! Nüüd on aeg eelnõude ja arupärimiste üleandmiseks. Kõigepealt kutsun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnissoni. Palun!

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kaks seaduseelnõu. Esiteks, riigihangete seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Teiseks, alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu. Nende mõlema eelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust rahandusminister Jürgen Ligi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Proua esimees! Head kolleegid! Mul on üle anda arupärimine majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. Arupärimine käsitleb eeldatavat konkurentsireeglite rikkumist AS-i Eesti Energia poolt. Arupärimine kõlab järgmiselt. "Käesoleva aasta 3. novembril avaldas ajaleht Postimees advokaadibüroo LAWIN koostatud analüüsi, milles viidati asjaolule, et AS-ile Eesti Energia kuulub eelistatud juurdepääs põlevkivile ning seeläbi rikutakse konkurentsioiguse sätteid. LAWIN-i advokaatide Toomas Luhääre, Katri Paasi ja Elo Tamme koostatud analüüs leidis, et olukord, kus 80% põlevkivikaevandamise õigusest on

ühe firma käes, rikub konkurentsireegleid. Advokaadid leidsid, et omades eelistatud juurdepääsu põlevkivile, saab Eesti Energia takistada konkurentide juurdepääsu toorainele. [...] Diskussioon Eesti Energia käsutuses oleva põlevkivi ümber puhkes juba kevadtalvel, kui oli päevakorral energiafirma börsileminek. Juba siis küsisid asjatundjad, kas energiafirma tegelik väärtus ei peitu mitte põlevkivikaevandamise õiguses." Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Nikolai Põdramägi!

Nikolai Põdramägi

Juhataja! Lugupeetud saalisviibijad! Keskerakonna fraktsiooni 14 liiget esitavad arupärimise sotsiaalminister Hanno Pevkurile puuetega inimeste toetuste süsteemi kohta. Riigikontroll leidis äsja lõppenud auditis, et praegune puuetega inimeste ja töövõimetuspensionäride toetamise süsteem ei toimi mõistlikult, see ei taga, et abi oleks igakülgne ja jõuaks nendeni, kes seda vajavad. Riik ei suuda inimeste puudest tulenevaid lisakulusid igakülgsest hinnata. Ligi kolmandik puuetega inimestest, kellel oli üheks puudest tulenevaks lisakuluks ravimid, polnud peaaegu aasta jooksul ostnud mitte ühtegi retseptiravimit, vaid 15,4% nendest puuetega inimestest, kellele oli puudest tulenevaks lisakuluks määratud abivahendi soetamise või kasutamise kulu, olid ostnud riigi poolt osaliselt kompenseeritavaid abivahendeid. Lisaks rahalistele toetustele peaksid puuetega ja töövõimetud isikud saama abi rehabiliteerivate ja muude teenuste näol, kuid need teenused pole kõigile ühtmoodi kättesaadavad. Riigikontroll leidis, et riigil ei ole ülevaadet puuetega inimestele pakutavatest teenustest ja nende rahastamisest. Arvestades omavalitsuste erinevat võimekust ja puuetega inimeste ebahühtlast jaotust omavalitsuste kaupa, ei ole tagatud teenuste võrdne kättesaadavus. Teenuseid saavad inimesed siis, kui kohalik omavalitsus on kompetentne neid osutama ja tal on selleks raha. Lisaks on Riigikontroll leidnud, et riik ei soodusta töövõime kaotanud isikute naasmist tööturule ning töövõimetuspensionari maksmisel ei arvestata isiku samal ajal teenitud tulu. Samas on Eesti Liikumispuuetega Inimeste Liit Riigikontrolli seisukohati kritiseerinud ja on leidnud, et tegemist on

äärmiselt lihtsustatud lähenemisega puuetega inimeste lisakulude hindamisel. Kaugeltki kõik abivahendid ei ole abivahendite nimekirjas ja on palju ravimeid, mis on käsimüügis. Ajapuu-duse tõttu ei saa ma kõiki küsimusi ette luge-da, seetõttu esitan arupärimise kirjalikult. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Juhatusel nimel olen vastu võtnud kaks seaduseelnõu ja kaks arupärimist. Kui seaduseelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus nende menetlusse võtmise kolme tööpäeva jooksul. Kui arupärimised vastavad sellele seadusele, siis edastan nad otsekohe adressaatidele.

Nüüd teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja on määranud juhtivkomisjonid: Vabariigi Valitsuse üleile esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioo-nil Afganistanis" eelnõu, juhtivkomisjon on riigikaitsekomisjon; Vabariigi Valitsuse üleile esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konflik-tijärgsel rahutagamissioo-nil Liibanonis, Iis-raelis, Egiptuses ja Süürias" eelnõu, juhtiv-komisjon on riigikaitsekomisjon; Vabariigi Va-litsuse üleile esitatud Riigikogu otsuse "Kait-seväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Iraa-gis" eelnõu, juhtivkomisjon on riigikaitseko-misjon; Vabariigi Valitsuse üleile esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikenda-mine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioo-nil Kosovos" eel-nõu, juhtivkomisjon on riigikaitsekomisjon; Vabariigi Valitsuse üleile esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikenda-mine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioo-nil Bosnias ja Hertsegoviinas" eelnõu, juhtivkomisjon on riigikaitsekomisjon; Vabariigi Valitsuse üleile algatatud merinõuete korral vastutuse piira-mise 1976. aasta konventsiooni muutmise

1996. aasta protokolliga ühinemise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on majanduskomisjon; Vabariigi Valitsuse üleile algatatud arhiivisea-duse eelnõu, juhtivkomisjon on kultuurikomis-jon; Vabariigi Valitsuse üleile algatatud elekt-roonilise side seaduse muutmise seaduse eel-nõu, juhtivkomisjon on majanduskomisjon; Vabariigi Valitsuse üleile algatatud tervis-hoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on sotsiaalko-misjon; majanduskomisjoni üleile algatatud hasartmänguseaduse § 111 muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on majanduskomisjon; Vabariigi Valitsuse üleile algatatud Tartu Üli-kooli seaduse ja ülikooliseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on kultuuriko-misjon; Erakonna Eestimaa Rohelised frakt-siooni üleile algatatud hasartmängumaksu seadu-se muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on rahanduskomisjon.

Olen edastanud Riigikogu liikmete kaks arupärimist majandus- ja kommunikatsiooni-minister Juhan Partsile.

Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse algatatud prokuratuuriseaduse muut-mise seaduse eelnõu 814 uueks muudatusette-panekute esitamise tähtajaks s.a 16. novembri kell 18.

Head kolleegid! Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 83 Riigikogu lii-get, puudub 18.

Head kolleegid! Palun tähelepanu! Täpsus-tame päevakorda. Täna-päevakorra 13. punk-ti, eelnõu 844 esimese lugemise arutelul teeb juhtivkomisjoni ettekande põhiseaduskomisjo-ni liige Mart Nutt.

1. Ühistranspordiseaduse muutmise seaduse eelnõu (781 SE) esimese lugemise jätkamine

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud Riigikogu! Eile jäi meil istungi aja lõppemise tõttu pooleli eelnõu 781 esimese lugemise arutelu. Läbirääkimistel oli veel kõ-nesoove. Palun kõnetooli Sotsiaaldemokraat-liku Erakonna fraktsiooni esindaja Kalev Kot-kase!

Kalev Kotkas

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Enamiku eestlaste jaoks on saared kohad, kus elavad muhedad inimesed, kes teevad nalja ja õlut, ning kus suviti on tore olla. Aga kuidas saarte elanikud talvel oma naha toore hoiavad, see mandrimeest palju ei huvita.

Meil siin Riigikogus tuleb vastata küsimusele, milliseid saari me tahame näha. Kas me tahame näha n-õ vabaõhumuuseumi tüüpi saari, kus saarerahvas etendab 365 päeva aastas Kihnu pulma, turist tuleb, joob õlut ja maksab selle melu kinni? Või me tahame näha oma saari väikeste, isetoimivate ja isereguleeruvate kogukondadena, kust tuleb Eesti rahvale muserdamata psüühikaga, vaimselt ja füüsiliselt terve järelkasv? Palun valime selle teise variandi!

Isetoimiva saare stsenaariumi eeldus on aga õiglase hinnaga, ilmastikukindel ja aastaringne ühendus mandriga. See annab saartele mandriga võrreldes võrdsed tingimused ettevõtluse arendamiseks ja töökohtade loomiseks. Eesti riigi strateegiline huvi on ju ometi, et meie saared oleksid asustatud. Sellest eesmärgist tuleneb riigi ülesanne tagada saartele esmatähtsad avalikud teenused ning kvaliteetne ja mõistliku hinnaga transpordiühendus mandriga.

Seadusandja ei saa reguleerida tuult ja tormi, veeseisu ega jääolusid, need asjaolud jäävad paratamatult saarte transpordiühenduse täiendavateks riskideks. Küll aga on seadusandja võimuses tagada parvlaevühenduse õiglane ja mõistlik piletihind. Ühistranspordiseadus, kus on võimalik sätestada piletihinna kujundamise üldised põhimõtted, on meil peaaegu ainuke seadus, millega riik saab näidata, et ta tegelikult oma asustatud saartest hoolib.

Kui Riigikogu täna 18 saarte sõbrast Riigikogu liikme algatatud ühistranspordiseaduse muutmise seaduse eelnõu menetlusest välja hääletab, jookseb seadusandja järjekordselt n-õ lati alt läbi, vältides isegi selleteemalist diskussiooni. Ainuke tõsiselt võetav argument, mis eile koalitsiooni poole pealt kõlas, oli see, et olukorda saab lahendada ka majandus- ja kommunikatsiooniministri määrusega. Kui nii tõsisel probleemil on nii lihtsad lahendused, miks pagan seda siis juba ükskord tehtud ei ole?

Ka sotsiaaldemokraate häirib see silmakirjalik topeltstandardite kasutamine, millele viitas eile kolleeg Ain Seppik. Me kõik teame neid juhtumeid, kui esitatud seaduseelnõu esialgsest variandist ei jää Riigikogus menetledes mitte midagi alles, isegi pealkirja mitte. Siis me nimetame seda normaalseks parlamentaarseks eelnõude menetlemise protsessiks. Praegu ma eelnõu kohta ühtegi tõsiselt võetavat etteheidet ei kuulnud, siiski on koalitsiooni esindajate resümee, et sellisel kujul eelnõu nad ei toeta ja hääletavad selle välja. Miks te väldite saarte transpordi teemat ja miks te kardate selleteemalist diskussiooni? Teeme eelnõu siis koos selliseks, et see sobiks kogu saalile.

Lõpetuseks tahan teile soovitada, et küsige palun lätlastelt, mida nad kõik oleksid valmis tegema oma saarte heaks, kui neil oleks neid kas või üksainus. Aga neile ei ole seda õnne antud. Eestil seevastu on üle tuhande saare. Vägisi jääb mulje, et kui midagi on palju käes, siis ei osata seda hinnata.

Sotsiaaldemokraadid pooldavad ühistranspordiseaduse muutmise seaduse eelnõu menetlemist ja praamipileti hinna kujundamise mehhanismi sätestamist seadusega. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalev Kotkas! Palun, Aleksei Lotman, Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni esindaja!

Aleksei Lotman

Lugupeetud juhataja! On väga vähe lisada sellele, mis kolleeg Kalev Kotkas ütles sotsiaaldemokraatide nimel. Tuleb tunnistada, et see on üks neid juhtumeid, kus rohelised on sotsiaaldemokraatidega väga sarnasel seisukohal. Eile, tõsi, mõni üksik argument selle seaduse vastu sellisel kujul, nagu ta praegu on, tundus mingil määral arutamist väärt olevat. Tõepoolest, arutame siis! See eelnõu on kokkuvõttes kindlasti väga hea ja oluline eelnõu. Kui siin on üksikuid asju, mis vajavad parandamist, siis parandame need menetluse käigus ära, aga rohelised on kindlasti väga seda meelt, et see eelnõu väärrib menetlemist ja ka seaduseks saamist juba selle Riigikogu koosseisu ajal. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Aleksei Lotman! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Palun, kolleeg Ain Seppik! Palun, repliik!

Ain Seppik

Lugupeetud juhataja! Kuna minu nime mainiti, siis ütlen veel kord topeltstandardite kohta. Ma kutsun kolleeg Tarmo Mändi üles hääletama selle eelnõu menetluse jätkamise poolt ja ma kutsun ka Tarmo Kõutsi, kes on eelnõu algataja, saali! Ehk tal õnnestub tulla.

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Kuna juhtivkomisjon on teinud otsuse see eelnõu tagasi lükata, siis tuleb meil see otsus läbi hääletada.

Panen hääletusele juhtivkomisjoni otsuse lükata tagasi Riigikogu liikmete Kalev Kotkase, Eiki Nestori, Aleksei Lotmani, Kalle Laaneti, Indrek Saare, Toomas Trapido, Valdur Lahtvee, Marek Strandbergi, Aivar Riisalu, Tarmo Kõutsi, Ain Seppiku, Hannes Rummu, Evelyn Sepa, Mark Soosaare, Sven Mikseri, Kalvi Kõva, Jüri Tamme ja Kadri Simsoni algatatud ühistranspordiseaduse muutmise seaduse eelnõu 781. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 46 Riigikogu liiget, vastu oli 44, erapooletuid ei olnud. Ettepanek leidis toetust. (Tabel 20.)

Seaduseelnõu 781 langes menetlusest välja.

2. Meditsiiniseadme seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (791 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud meditsiiniseadme seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Head kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud meditsiiniseadme seaduse ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu 791. Palun hääletada!

Poolt hääletas 83 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 21.)

3. Raudteeseaduse muutmise seaduse eelnõu (800 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud raudteeseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud raudteeseaduse muutmise seaduse eelnõu 800. Palun hääletada!

Poolt hääletas 72 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 22.)

4. Riigikogu otsuse "Riigi 2009. aasta majandusaasta koondaruande kinnitamine" eelnõu (820 OE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Riigi 2009. aasta majandusaasta koondaruande kinnitamine" eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandjaks rahanduskomisjoni esimehe Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Rahanduskomisjon arutas kõnealust eelnõu teisel lugemisel 8. novembril. Ühtegi muudatusettepanekut selle eelnõu kohta parlamendist ei laekunud. Aruanne koosneb mäletatavasti tegevusaruandest ja raamatupidamise aastaaruandest. Koondaruande juurde kuulub ka Riigikontrolli kontrollaruanne. Lähtudes koondaruande andmetest, menetluse käigus saadud lisainfost ja Riigikontrolli kontrollaruandes kajastust leidnud infost, langetas komisjon järgmised konsensuslikud otsused: võtta eelnõu päevakorda 10. novembril, lõpetada teine lugemine ja panna eelnõu lõpphääletusele. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Taavi Rõivas! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Igal aastal tuleb see hetk, kui majandusaasta koondaruanne tuuakse siia saali ja Riigikogul on seadustest tulenevalt kohustus majandusaasta koondaruanne ka kinnitada. Loomulikult on Riigikogul õigus teha mitmeid ettepanekuid ja parandusi sellesse seaduseelnõusse. Kuid teades 2009. aasta majandusaasta raskusi, võiks meelde tuletada, kuidas möödus 2009. aasta majandusaasta.

2009. aasta riigieelarve koostamisel lähtus Vabariigi Valitsus ikka sellest, et majandusboom ei hakka Eesti riigis niipeagi lõppema ja maailma suured majanduskõikumised ei suuda kuidagi kahjustada meie riigi elu. Kahjuks pidime seda suurt eufooriat aga juba kohe tasandama hakkama. Peame siinkohal meelde tuletama, et juba 20. veebruaril võeti vastu esimene negatiivne lisaeelarve ja 18. juunil võeti vastu teine negatiivne lisaeelarve. Samuti tehti majandusaasta jooksul ka mitmeid teisi olulisi parandusi, need tehti 2009. aasta riigieelarve seaduse muutmise seadusega. Kogu selle asja juures peaksime meelde tuletama ka seda, et juba esimese negatiivse lisaeelarve juures ei antud opositsiooni liikmetele võimalustki kaasa rääkida, nimelt seoti lisaeelarve usaldusküsimusega. Nende kärbetega, mis tehti kahe lisaeelarvega, seati loomulikult kahtluse alla paljud riigi eelarvestrateegiast tulenevad eesmärgipüstitused. Ainuke eesmärk, mille nimel kõiki kärpeid tehti ja mille nimel pingutati, oli see, et sooviti saada eurotsooni liikmeks. Loomulikult täideti kõik eurokriteeriumid ja saadi sellega väga hästi hakkama, kuid selle juures peaksime täheldama, et kõik need pingutused olid tehtud ainult selleks, et eurotsooniga liituda, inimene ise jäi teisejärguliseks.

Peaksime ära märkima ka selle, et eelmise raske majandusaasta jooksul võeti kasutusele ka mitmed reservid. Väga kahju, et tänaseks päevaks on ära kulutatud erakorraline pensionireserv ja seda mitte ainult pensionide väljamaksmiseks, vaid ka jooksvateks kuludeks. Samuti võeti kasutusele pool stabiliseerimis-

reservist, mille jääk on ilmselt umbes 4 miljardit krooni, aga pean ütleva, et rahandusminister ei ole suvatsenud kordagi kokku kutsuda stabiliseerimisreservi nõukogu (täpsustan, et praegune rahandusminister).

Kogu selle majandusaasta jooksul on komplikatsioonina tekkinud mitmeid negatiivseid tegureid. Peaksime ära märkima seda, et eelmisel aastal tõusis töötute arv üle 100 000. Samuti on kõikide aktsiiside suurendamisega suurenenud ka inflatsioon. Kõik see on halvendanud inimeste toimetulekut. Suured kaotajad olid eelmisel aastal loomulikult ka kohalikud omavalitsused, kelle toimetulekut kärbiti. Tulumaksu osakaalu vähendati 11,93-st 11,4-ni ja samuti kitsendati kohalike omavalitsuste laenuvõtmise õigust.

Kui majandusaasta aruande kohta esitatud Riigikontrolli kontrollaruandes seisab arvamuse, et raamatupidamisarvestuse tase on ministriumide valitsemisalades paranenud, siis võiks küsida, kas raamatupidamine on nüüd parem ja kas see on ka hea.

Palun veel kolm minutit!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit.

Inara Luigas

Lõpetuseks toon isikliku näite. Tegin nimelt Kultuuriministriumile kirjaliku arupärimise. Ma soovisin, et kultuuriminister esitaks teatud eraldiste kohta arved, mille alusel kanti eraldised riigieelarvest maha, kuid kultuuriminister ainult tänas esitatud kirjaliku küsimuse eest ja palus võtta otseühendust sellega, kellele eraldis oli tehtud. Ma pöördusin veel kord Kultuuriministriumi poole, et esitataks osaliselt arvete koopiad, mille alusel kanti eraldised kuludesse. Ka seekord ei saanud ma vastust ja paluti jälle pöörduda selle poole, kes eraldise sai. Kui pöördusin selle institutsiooni poole, siis sealt öeldi, et mul polegi õigust arveid saada. Seega tekkis surnud ring, mis tähendab, et ei Kultuuriministrium ega keegi meist ei tea, kuidas kasutatakse näiteks teatud MTÜ-de raha. Ma arvan, et Kultuuriministriumis on veel tükk maad minna selleni, kuni raamatupidamine on paremaks muutunud ja kulukandeid ei tehta mitte ainult A4-le kirjutatud arvude alusel. Kui meil tekib ülevaade kõikide rahaeraldiste kasutamisest väiksemates ühiku-

tes, siis tekib Riigikogus kindlasti ka suurem usaldus kogu majandusaasta koondaruande vastu. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Inara Luigas! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Seaduseelnõu kohta ei ole muudatusettepanekuid esitatud. Võime minna lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Riigi 2009. aasta majandusaasta koondaruande kinnitamine" eelnõu 820. Palun hääletada!

Poolt hääletas 71 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Otsus on vastu võetud. (Tabel 23.)

5. Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooniga ühinemiseks vajalike lepingute ratifitseerimise seaduse eelnõu (830 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooniga ühinemiseks vajalike lepingute ratifitseerimise seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandjaks palun väliskomisjoni liikme Ivi Eenmaa!

Ivi Eenmaa

Proua juhataja! Austatud kolleegid! Tuletan meelde, et Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooniga ühinemiseks vajalike lepingute ratifitseerimise seaduse eelnõu 830 esimene lugemine lõpetati 27. oktoobril. Lähtuvalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 98 lõikest 1 ja Riigikogu väliskomisjoni s.a 21. oktoobri otsusest esitas väliskomisjon algataja nõusolekul eelnõu esimesele lugemisele muudetud kujul, lisades eelnõule teise paragrahvi: "§ 2. Käesolev seadus jõustub Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval." Muudatus võimaldab Eestil saada organisatsiooni täisliikmeks veel 2010. aastal. 2010. aasta 14. detsembril möödub Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni konventsiooni koostamisest 50 aastat. Väliskomisjoni ettepanekul määras Riigikogu juhatus pärast esimest luge-

mist muudatusettepanekute esitamise tähtjaks seitse tööpäeva. Seega oli muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 5. november kell 16. Nimetatud tähtjaks muudatusettepanekuid ei esitatud.

Väliskomisjon tegi oma esmaspäevasel koosolekul ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada ja eelnõu seadusena vastu võtta.

Lõpetuseks lisan omalt poolt, et me teame, et kõik Eesti Vabariigi pikaajalised eesmärgid – liitumine Euroopa Liiduga, NATO-ga, euroga jne – on algselt olnud eesmärgid omaette, aga nad on muutunud või muutuvad ajas vahenditeks millegi uue saavutamiseks. Nii on ka liitumisega Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooniga. See annab Eestile kahtlemata juurde jätkuvat majandusliku koostöö kindlust, seda muidugi mitte ainult majandusküsimustes, vaid kindlasti ka julgeolekuriske arvestades. OECD on üks neid rahvusvahelisi organisatsioone, kellega liitumiseks on vähe sooviavalduse kirjutamisest. Sinna kutsutakse. Eesti püüdlused organisatsiooniga liitumiseks on kestnud juba vaata et kümme aastat. Kui me täna ratifitseerime teie ees oleva eelnõu, anname Eestile uue võimaluse. Palun teid eelnõu toetada! Aitäh teile!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Ivi Eenmaa! Küsimusi ettekandjale ei ole. Kas kolleegid soovivad pida läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu kohta ei ole samuti muudatusettepanekuid. Me võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooniga ühinemiseks vajalike lepingute ratifitseerimise seaduse eelnõu 830. Palun hääletada!

Poolt hääletas 65 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud.

Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 24.)

6. Ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse ning euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (811 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandjaks palun majanduskomisjoni esimehe Urmas Klaasi!

Urmas Klaas

Proua esimees! Austatud Riigikogu! Majanduskomisjonis oli Vabariigi Valitsuse algatatud ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 811 teisele lugemisele saatmise arutelu esmaspäeval, 25. oktoobril, kui komisjoni olid kutsutud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ametnikud Henry Kattago ja Kadri Mats ning KredExi riskijuht Anto Viigi.

Eelnõu kohta Riigikogu liikmetelt ega Riigikogu komisjonidelt muudatusettepanekuid ei laekunud. Ühe muudatusettepaneku esitas Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, kuid võttis selle töö käigus tagasi. Nõnda on põhjust rääkida eelnõu algataja esindaja, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi muudatusettepanekutest, mis on läbi arutatud ka eelnõu töörühma nõupidamisel. Üks muudatusettepanek on kokku pandud ka selle töörühma nõupidamise tulemusel.

Laias laastus räägime kahest muudatusettepanekust, neid on teil võimalik jälgida nii eelnõu juures olevast seletuskirjast kui ka muudatusettepanekute loetelust. Põhimõte on selles, et me korrigeerime eelnõu vastavalt euro kasutusele võtmisest tulenevatele nõuetele ehk arvutame kroonides antud summad ümber eurodesse, sellega seoses muudame ka seaduseelnõu pealkirja, toome siia sisse euro kasutusele võtmise seaduse ja reguleerime seaduse võimalikult kiire jõustumise – Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval.

Peab täpsuse huvides ütlema, et ümardamisega seoses tekib riigieelarvele lisakoormus 4,84 miljonit krooni, aga Rahandusministeeriumi hinnangul on see risk minimaalne ja ku-

na 2010. ja 2011. aasta eelarvetele see kulusid kaasa ei too, siis selles ka probleemi ei nähta.

Majanduskomisjon otsustas 25. oktoobril, et eelnõu menetlemisega tuleb edasi minna, teine lugemine lõpetada ning juhul, kui teine lugemine lõpetatakse, teha kolmas lugemine 11. novembril ning eelnõu seadusena vastu võtta. Kõik otsused on tehtud konsensuslikult. Täna!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Urmas Klaas! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Aitäh! Küsimus puudutab sedasama muudatusettepanekut, mis käsitleb euro kasutusele võtmist. Siin on n-ö laias laastus asendatud 30 miljonit krooni 2 miljoni euroga. Ega see ei ole ju adekvaatselt ega kursi järgi eriti täpselt arvatud?

Urmas Klaas

Arvutuse aluseks on ikkagi kehtiv kurss. Kui te seletuskirja edasi loete, siis näete, et siin on nii kogusumma kui ka eluasemelaenu jm samamoodi ümber arvatud. See lisakoormus tulebki sellest, et me oleme täpselt arvanud ja püüdnud anda need arvud ilma komakohtadeta.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Toivo Tootsen, teine küsimus!

Toivo Tootsen

Täpsustus ongi see, et see ei ole kindlasti arvatud täpse kursiga, sest 30 miljonit krooni ei võrdu 2 miljoni euroga.

Urmas Klaas

Jah, me olemegi seda ümardanud. Ma kordan veel kord, et see koormus, 4 miljonit, tulebki sellest, et me oleme ümardanud ülespoole, et saada see täpne arv.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu veel kord, kolleeg Urmas Klaas! Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu kohta, nagu te juba kuulsite, on esitatud kaks muudatus-

ettepanekut, mõlemad on esitanud juhtivkomisjon. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Seaduseelnõu 811 teine lugemine on lõpetatud.

7. Väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse muutmise seaduse eelnõu (793 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Palun ettekandjaks kõnepulti põhiseaduskomisjoni liikme Mart Nuti!

Mart Nutt

Austatud proua esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Tuletan meelde nimetatud seaduseelnõu esitamise põhjuse. Nimelt, seaduseelnõu on välja töötatud Eesti kohustuse tõttu harmoneerida Euroopa Parlamendi ja Euroopa Liidu Nõukogu 16. detsembri 2008. aasta direktiiv 2008/15/EÜ, mis kehtestab liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmise ühised nõuded ja korra.

Eelnõu teise lugemise eelne arutelu toimus põhiseaduskomisjonis 25. oktoobril s.a. Arutelu juurde oli kutsutud ka Siseministeri migratsiooni- ja piirivalvepoliitika osakonna juhataja Ruth Annus. Nimetatud eelnõu esimese lugemise käigus olid kõik küsimused juba nii Riigikogu liikmetele kui ka komisjoni liikmetele piisavalt selgeks saanud, nii et seekordne arutelu komisjoni istungil piirdus tehniliste otsuste tegemisega. Sellest tulenevalt võeti ka otsused põhiseaduskomisjonis vastu konsensuslikult. Nimetatud eelnõu juurde on lisatud kaks muudatusettepanekut, mõlemad on teinud põhiseaduskomisjon ja need on seotud eelnõu jõustumisega. Nimelt on komisjon eelnõusse lisanud, et eelnõu jõustub 1. jaanuaril 2011. Sellega seoses, kuna 1. jaanuarist tuleb Eestis kasutusele euro, on ka seaduses toodud rahaline vääring, milleks varem oli Eesti kroon, asendatud euroga. Riigikogu liikmed ei esitanud seaduseelnõu kohta muudatusettepanekuid. Sellest tulenevalt, nagu öeldud, on konsensuslik ettepanek seaduseelnõu teine lugemine lõpetada. Kui Riigikogu on sellega

nõus, siis püüame eelnõu homsel istungil seadusena vastu võtta. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mart Nutt! Küsimusi ettekandjale ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole.

Läheme muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. Nagu ettekandja ütles, on juhtivkomisjon seaduseelnõu kohta esitanud kaks muudatusettepanekut. Me oleme mõlemad muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Seaduseelnõu 793 teine lugemine on lõpetatud.

8. Rahuaja riigikaitse seaduse ja kaitseväge korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (805 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud rahuaja riigikaitse seaduse ja kaitseväge korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandjaks riigikaitsekomisjoni aseesimehe Toivo Tootseni!

Toivo Tootsen

Proua esimees! Lugupeetud kolleegid! Riigikaitsekomisjon arutas seda seaduseelnõu enne teisele lugemisele esitamist oma s.a 12. oktoobri ja 25. oktoobri istungitel. Viimati nimetatud istungil osalesid eelnõu algataja esindajana kaitseminister Jaak Aaviksoo, kaitseväge juhataja kindralleitnant Ants Laaneots, Kaitseministeri kaitseplaneerimise aseksler Lauri Tumm ja siseauditi osakonna juhataja Meelis Oidsalu.

Seaduseelnõu kohta on riigikaitsekomisjon esitanud viis muudatusettepanekut. Need tulenevad riigikaitsekomisjonis toimunud aruteludest ja riigikaitsekomisjoni nõunik-sekretariaadijuhataja Aivar Engeli ettepanekutest. Eelnõu algataja toetab muudatusettepanekuid. Mõni sõna nendest muudatusettepanekutest, mis põhjalikumalt on lahti seletatud seletuskirjas.

Muudatusettepanek nr 1 viib rahuaja riigikaitse seaduse kooskõlla kaitseväge korralduse seadusega. Seni oli siin väike lahkeli.

Muudatusettepaneku nr 2 kohaselt antakse kaitseväge juhatajale pädevus volitada väljaõppekavade kehtestamine väeliikide ülematele ja

Kaitseliidu ülemale. Selle muudatuse eesmärk on tagada efektiivsem väljaõppe korraldus kaitseväes ja Kaitseliidus.

Muudatusettepanek nr 3 tuleneb sellest, et kehtiva rahuaja riigikaitse seaduse § 14 lõige 3 punkti 22⁴ kohaselt kinnitab kaitseväge juhataja kõik sõjaaja üksuste ja reservüksuste mobiliseerimise ja formeerimise plaanid. Nimetatud kavade moodustavad kaitseväge tegevust korraldavate dokumentide aluse, kuna loovad sisendi teistele ülesannetele. Muudatusettepanek nr 3 toodud uus sõnastus võimaldab kaitseväge juhatajal kavade kinnitamist delegeerida oma alluvatele ülematele, kel lasub tegelik kavade väljatöötamise, tänapäevastamise ja sünkroniseerimise vastutus ja kohustus.

Muudatusettepanek nr 4 täpsustab, et kaitseministri ettepanekul vaadatakse riigikaitse strateegiline kava üle just Vabariigi Valitsuses igal neljandal aastal, st et kaasatud on kõik ministriumid, kuid kogu protsess toimub kaitseministri ettepanekul.

Riigikaitsekomisjon otsustas oma 25. oktoobri istungil konsensusega teha Riigikogu juhatasele ettepanek lülitada seaduseelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu seitsmenda töönädala päevakorda kolmapäeval (s.o täna) ja komisjoni ettekandjaks määrati siinkõneleja. Ühtlasi otsustas riigikaitsekomisjon oma s.a 25. oktoobri istungil konsensusega esitada teiseks lugemiseks seaduseelnõu 805 teise lugemise tekst koos muudatusettepanekute loeteluga ja seletuskirjaga. Lisaks otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega teha Riigikogule ettepanek seaduseelnõu 805 teine lugemine lõpetada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Toivo Tootsen! Küsimusi ettekandjale ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Vaatame läbi muudatusettepanekud. Nagu ettekandja ütles, on seaduseelnõu kohta viis muudatusettepanekut. Esimese, teise, kolmanda ja neljanda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon, ka viienda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Seaduseelnõu 805 teine lugemine on lõpetatud.

9. Abipolitseiniku seaduse eelnõu (633 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud abipolitseiniku seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandjaks palun kõnepulsti õiguskomisjoni esimehe Ken-Marti Vaheri!

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Abipolitseiniku seaduse eelnõu läbis esimese lugemise muudetud kujul juba selle aasta alguses, 17. veebruaril. Me oleme seda eelnõu teiseks lugemiseks ette valmistanud kokku üheksal korral. Oleme seda täiendanud ja muutnud peamiselt Riigikogust laekunud muudatusettepanekutest tulenevalt, meiega on olnud koos meie suur abiline õiguskantsler, oleme mitmeid ettepanekuid ka arvestanud. Lisaks on olnud koostöö Siseministri ja Justiitsministeeriumiga ning loomulikult meie teise hea abilise, Riigikogu Kantslei õigus- ja analüüsiosakonnaga. Abipolitseinike esindajana on paljudel õiguskomisjoni istungitel osalenud härra Tõnsing. Me oleme kõik ettepanekud komisjonis teinud konsensusega.

Ma peatun mõnel muudatusettepanekul, kuigi ka seletuskiri on võrdlemisi põhjalik. Muudatusettepanek nr 3 annab diskretsiooni- või võimaluse isiku abipolitseiniku kandidaadiks ja abipolitseinikuks võtmisel. See välistab sellise isiku politsei tegevuses osalemise, kes ei sobi käitumise või eluviisi poolest ja kellel on tuntavad käitumishäired. Paragrahvi 6 alusel hinnatakse samuti abipolitseiniku sobivust täita ülesandeid oma iseloomu ja kõlbeliste omaduste poolest.

Muudatusettepanek nr 5 on täpsustav. Kuna abipolitseiniku tegevus on vabatahtlik, tegemist ei ole töösuhtega töölepingu seaduse ega avaliku teenistuse seaduse mõttes, siis selle tõttu kasutatakse ka eelnõus läbivalt mõistet "abipolitseiniku politsei tegevuses osalemine".

Muudatusettepanek nr 6 on selle kohta, mis §-s 3 on tegelikult sellesse eelnõusse väga kontseptuaalselt sisse viidud ehk Eesti õiguses uudne instituut – iseseisva tegutsemise pädevusega abipolitseinik, kes tegutseb politsei ülesandel. Teise astme õpe on see, mille nimetatud tegutsemispädevusega abipolitseinik peab läbi tegema. Selle eelduseks on esimese

astme õppe ehk 40 tunni edukas läbitegemine ja osalemine politsei tegevuses vähemalt 100 tundi, mis ekspertide sõnusi on optimaalne selleks, et inimene suudaks erinevates politseitöö olukordades olla adekvaatne, ja jõuda loomulikult ka järeldusele, et konkreetne isik sobib abipolitseinikuks, kellel on sedavõrd olulised ülesanded.

Muudatusettepanekud nr 4, 8, 10, 22 ja 26 on omavahel seotud. Need puudutavad teist olulist teemat eelnõus ehk tulirelva kandmise aluseid ja tulirelva kasutamist. Me oleme näinud § 8 lõikes 5 ette, et abipolitseinik, kellel on oma ülesannete täitmiseks vaja kanda tulirelva, peab lisaks abipolitseiniku esimese astme õppele läbi tegema ka tulirelvaõppe. See tulirelvaõpe kestab vähemalt 40 tundi ja lõpeb arvestusega relva ja relva kasutamist reguleerivate õigusaktide tundmise kohta, samuti tuleb sooritada relva käsitsemise katse. Eksperdid leidsid, et 40 tundi väljaõpet on piisav, see vastab politsei relvaõppele. Vähemalt kord aastas peab abipolitseinik läbi tegema ka täiendusõppe ja sooritama laskmisarvestuse. See ettepanek arvestab ka õiguskantsleri seisukohata, mis oli lühidalt öeldes järgmine. Tulirelva kandmise ja kasutamise lubamine on õiguskantsleri meelest hädakaitse seisundis mõeldav juhul, kui abipolitseinike väljaõpe ja täiendusõpe on tõhus. Seda me oleme püüdnud eelnõuga sätestada. Komisjon kaalus võimalust näha tulirelvaõppes osalemise ja tulirelva väljastamise eeldusena ette relvaseaduse alusel eelneva relvalo omamise kohustus. Me aga ei pidanud seda vajalikuks, kuna abipolitseiniku relvaõpe on oma mahu poolest piisav, samuti peab abipolitseinik perioodiliselt läbima tervisekontrolli. Seega eelneb tulirelvaõppele põhjalik tervisliku seisundi kontroll. Tuleb tähele panna ka seda, et abipolitseiniku seaduses tulirelva kandmise õiguse andmise eeldusena ei arvestata eriseaduste alusel antud teenistusrelvade või tsiviilrelvade kandmiseks ja kasutamiseks antud relvaluba, sest nende relvalubade eesmärgid on erinevad. Abipolitseinikule annab ülesande täitmise ajaks tulirelva kandmise õiguse ja väljastab relva politseiasutus. Nagu öeldud, tulirelva võib abipolitseinik kasutada vaid abipolitseiniku ülesannete täitmise ajal üksnes hädakaitse, ületamata seejuures hädakaitse piire. Mille pärast, küsite, lugupeetud saalisolijad. Aga sellepärast, et abipolitseiniku-

le väljastatud relv peab mõjuma heidutusena võimalikele rikkujatele, teisalt peab see andma õigusrikkujale ka õigusselguse tema suhtes vajaduse korral rakendatavate sunnimeetmete kohta. Tuleb rõhutada seda, et nimetatud säte kehtiva õigusega võrreldes kitsendab abipolitseiniku poolt tulirelva kandmise ja kasutamise õigust. Kehtiva abipolitseiniku seaduse alusel on abipolitseinikul õigus politsei väljastatud tulirelvaga politsei tegevuses osaleda. See on oluliselt laiem õigus. Eeltoodud täpsustused vastavad väga suures ulatuses ka õiguskantsleri tähelepanekutele.

Muudatusettepanek nr 9 käsitleb ka väga palju diskussiooni tekitanud kolmandate isikute kaasamist politsei tegevusse ehk võimalust sõlmida mittetulundusühinguga tsiviilõiguslik leping, edaspidi korrakaitseleping, selleks et mittetulundusühing korraldaks abipolitseinike tegevust ja koondaks ka võimalikke abipolitseinikke konkreetse paikkonnas. Me oleme selle paragrahvi teinud sisuliselt analoogseks päästeseaduses sisalduvaga. Seega reguleerib see tsiviilõiguslik leping lisaks võimaliku mittetulundusühingu ja politseiasutuse varaliste suhetele ka koolitusega seonduvaid ja muid organisatoorseid küsimusi.

Muudatusettepanek nr 15, millel võiks veel põgusalt peatuda, on § 19 lõike 3 kohta. See muudatusettepanek on täpsustav, see sätestab, et alkoholi joobe kontrollimisel on abipolitseinikul kohustus anda isik viivitamatult üle politseile. Seda tuleb teha indikaatorvahendi positiivse näidu korral või siis, kui isik alkoholi joobe kontrollimisest keeldub.

Täiendasime eelnõu uue §-ga 22, mis puudutab vallasasja hoiulevõtmist. Seda tegime õiguskantsleri tähelepaneku peale. Ütleme eelnõus selgelt, et abipolitseinikul on õigus teha ettekirjutus, teostada turvakontrolli, kuid puudub õigus võtta turvakontrolli käigus leitud ohtlik asi enda kätte hoiule, see asi tuleb viivitamatult üle anda politseiametnikule.

Lõpetuseks muudatusettepanekust nr 18, mis puudutab jällegi isiku kinnipidamist politseile üleandmise eesmärgil. Abipolitseinik võib isiku kinni pidada, kui isik on näiteks avalikus kohas toime pannud korrarikkumise, kuid tähtis on see, et abipolitseinikul on kohustus kaasata nimetatud isiku suhtes sanktsioonide rakendamisse ja selle konkreetse isiku põhiõiguste riivesse politseiasutus.

Lõpetuseks kaks rakenduslikku küsimust. Esiteks, seaduse jõustumise tähtaeg on 1. jaanuar 2011, mis võimaldab piisava üleminekuaja. Teiseks, me oleme, nagu ma ettekande alguses ütlesin, eelnõu menetlenud juba alates esimesest lugemisest 19. veebruaril. Selle tõttu leidis komisjon, et kuigi väga paljud fraktsioonide esitatud muudatused on eelnõus arvestatud, aga kui kellelgi on veel midagi head öelda või mingeid muudatusi esile tuua, esitada tähelepanekuid muudatusettepanekute näol, siis te saate selleks võimaluse, sest õiguskomisjon teeb täna ettepaneku eelnõu lugemine katkestada. Me seadsime muudatusettepanekute esitamise tähtajaks selle nädala reede ehk 12. novembri. Tänan!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Ken-Marti Vaher! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Toivo Tootsen!

Toivo Tootsen

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Komisjon on tõesti head tööd teinud. Abipolitseiniku roll kindlasti järjest tähtsustub ja muutub järjest rohkem vajalikuks. Eriti kui arvestada seda, et järgmise aasta eelarve tõttu peavad ilmselt paljud päris politseinikud üsna pikka aega palgata kodus istuma, kuna ei jätku palgaraha. Aga ma tahan küsida järgmist. Kena on, et on muudetud § 36, ja seda ilmselt abipolitseinikule paremas suunas. Hüvitised jm on muutunud sarnasemaks politsei- ja tollitöötajate hüvitistega. Aga kas on veel midagi, mis meelitaks rohkem inimesi tulema politseinikuna tööle?

Ken-Marti Vaher

Sa mõtlesid tõenäoliselt, et tulema abipolitseinikuks. Ma arvan, et see eelnõu tervikuna tegelikult mõjub, ma loodan väga, nendele isikutele, kes vabatahtlikult tahavad politseitöös osaleda, väga positiivselt. Nagu ma ütlesin, väga oluline muudatus puudutab seda, et abipolitseinikul on võimalik ka iseseisvalt tegutseda politsei ülesandel. See on suur muudatus. Teatavasti on abipolitseinikud siamaani saanud tegutseda vaid politseiametnikuga koos. Abipolitseinike ülesanded, pädevus ja ka võimalikud meetmed, mida sai võtta, on olnud küllalt segased või vastuolusid tekitavad. Tõesti, § 36 sätestab selgelt hüvitised abipolitseiniku hukumise ja muu võimaliku kahju kannatamise

korral, mis on vägagi sarnased politseiametniku hüvitistega. Ma arvan, et ka see üsna põhjalikult läbi mõeldud võimalus, millised on need vahendid ehk relvad, mida abipolitseinik saab turvalisuse tagamisel kasutada, on väga piisav ja euroopalik. Nende relvade sekka me lisasime eelnõu kõige viimases menetluse faasis näiteks teleskoopnuia. Me puudutasime ka tulirelva kasutamist. Tegelikult on tulirelva kasutamine ühelt poolt väga selgelt piiritletud ja seda on võimalik teha vaid hädakaitseolukorras, aga teiselt poolt ei jäta me abipolitseinikku üksi. Me ei jäta abipolitseinikku mitte mingil juhul hätta olukorras, kui ta näiteks väga suure tõenäosusega satub eluohtliku olukorra lahendajaks. Tal on iseseisva tegutsemise pädevus. Me loodame, et selliseid iseseisva tegutsemise pädevusega abipolitseinikke hakkab olema juba järgmisel aastal. Praegu on Eestis abipolitseinikke ca 2000. Loomulikult, märkimisväärne hulk nendest isikutest on reservis, aga abipolitseinike esindaja, kellega oli ka väga konstruktiivne koostöö, kes esindab paljusid mehi ja ka naisi, kes politseid iga päev abistavad, on meile edastanud selge sõnumi, et seda eelnõu on nad kaua oodanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita.

Kodu- ja töökorra seaduse kohaselt läheme eelnõu 633 muudatusettepanekute juurde ja asume neid läbi vaatama. Muudatusettepanekuid on esitatud tublisti, vaatame nad üheskoos läbi. Esimene muudatusettepanek on Rahvaliidu fraktsioonilt, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata ning tulenevalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusest ei kuulu see muudatusettepanek hääletamisele. Teist muudatusettepanekut on arvestatud. Kolmanda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Neljanda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Viienda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Kuuenda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Seitsmenda muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata ning ka see muudatusettepanek ei kuulu Riigikogu kodu- ja töökorra seadusest tulenevalt hääletamisele. Kaheksanda muudatusettepaneku on esitanud juhtiv-

komisjon. Üheksanda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. Kümnenda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 11. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 12. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 13. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 14. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 15. muudatusettepaneku on esitanud õiguskomisjon. 16. muudatusettepaneku on esitanud õiguskomisjon. 17. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 18. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 19. muudatusettepaneku on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et jätta arvestamata, ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt ei kuulu see muudatusettepanek hääletamisele. 20. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et arvestada sisuliselt. 21. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et jätta arvestamata, ka see muudatusettepanek ei kuulu tulenevalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusest hääletamisele. 22. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 23. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada sisuliselt. 24. muudatusettepaneku on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon ja juhtivkomisjoni seisukoht pärast mõttevahetust on, et arvestada sisuliselt. 25. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ning juhtivkomisjoni seisukoht on, et arvestada täielikult. 26. muudatusettepaneku on esitanud õiguskomisjon ja juhtivkomisjoni seisukoht on, et arvestada täielikult. 27. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 28. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 29. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 30. muudatusettepaneku, mis on ühtlasi viimane, on esitanud juhtivkomisjon.

Head ametikaaslased! Oleme kõik muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks katkestada. Määrän eelnõu 633 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 12. novembri kell 16.45.

Üheksanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

10. Finantsinspektsiooni seaduse, investeerimisfondide seaduse, krediidasutuste seaduse ja väärt-paberituruse seaduse muutmise seaduse eelnõu (834 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme kümnenda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud Finantsinspektsiooni seaduse, investeerimisfondide seaduse, krediidasutuste seaduse ja väärt-paberituruse seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Härra juhataja! Austatud Riigikogu! Tutvustan teile valitsuse algatatud Finantsinspektsiooni seaduse, investeerimisfondide seaduse, krediidasutuste seaduse ja väärt-paberituruse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle peamine eesmärk on tõhustada finantsjärelevalvet rahvusvaheliste pangandusgruppide üle. Teine eesmärk on parandada Finantsinspektsiooni ja teiste Euroopa Liidu liikmesriikide finantsjärelevalveasutuste koostööd. Finantsinspektsioon teeb juba praegu koostööd mitme riigi finantsjärelevalvega. Kuna Eestis ja Balti riikides on üldiselt esindatud just Põhjamaade finantsgrupid, siis on need grupid põhilised partnerid. Aga Finantsinspektsioon kuulub ka mitmesse järelevalvelisse kolleegiumisse. Need on järelevalveasutuste töögrupid. Kolleegiumi kuuluvad ühe konkreetse piiriülese finantsgrupiga seotud liikmesriikide järelevalveasutuste esindajad. Näiteks on moodustatud kolleegiumid järelevalveks kõigi Eestis tegutsevate suuremate Põhjamaade pangandusgruppide – Swedbanki, SEB, Danske Banki ja Nordea Panga üle. Kolleegiumi juhivad selle riigi järelevalveasutus, kus paikneb vastava grupi peakontor. Kolleegiumi juht kutsuvad kolleegiumi kokku, korraldab selle tegevust ning otsustab, millised järelevalveasutused osalevad kolleegiumi koostumisel.

Seni ei olnud Euroopa Liidu õiguses kolleegiumide tegevust reguleeritud, ka järelevalveasutuste koostöö oli reguleeritud väga üldisel kujul. Seega, kui seni on kolleegiumid tegutsenud üksnes vabatahtlike kokkulepete alusel,

siis selle eelnõuga sätestatakse üsna täpselt kolleegiumi moodustamise alused ja ülesanded. Finantsinspeksioon saab eelnõu kohaselt otsese õiguse nõuda enda kaasamist kolleegiumi tegevusse.

Ühe olulise muudatusena määratakse ära ka olulise tähtsusega filiaali mõiste. Eelnõus sätestatud määratluse kohaselt võib Eestis nendeks pidada nii Danske Banki kui ka Nordea Panga filiaali, esimene on Sampo Pank. Euroopa Liidu üldise finantsjärelevalve korralduse kohaselt teeb filiaali üle järelevalvet selle riigi asutus, kus asub tema peakontor, Danske Banki puhul on siis Taani järelevalve. Eelnõu kohaselt saab Finantsinspeksioon senisest suurema õiguse nõuda teise liikmesriigi finantsjärelevalveasutuste käest informatsiooni.

Eelnõu sätestab ka alused, kuidas Finantsinspeksioon peab üheskoos teiste liikmesriikide järelevalveasutustega rahvusvaheliste pangandusgruppide riske hindama. Selle tulemusena võidakse üheskoos otsustada, kas riskide maandamiseks oleks vaja teatud samme astuda, näiteks piirata pangagrupi poolt laenude andmist. Juhul, kui teiste riikide finantsjärelevalveasutused Finantsinspeksiooni arvamusi eiravad või ei aktsepteeri neid, on Finantsinspeksioonil õigus pöörduda kaebusega Euroopa Liidu pangandusjärelevalveasutuse poole. Nimetatud asutus sündis Euroopa Liidu finantsjärelevalveasutuste reformi tulemusena ja alustab tööd järgmise aasta alguses.

Eelnõuga viiakse sisse ka mitmed tehnilisema iseloomuga muudatused. Esiteks täpsustatakse nõudeid, mis puudutavad pankade poolt suurte laenu andmist. Selle eesmärk on takistada pankade ebaproportsionaalselt suuri kahjumeid ühe konkreetse kliendi või temaga seotud isikute tõttu. Samuti täiendatakse eelnõuga norme, mis puudutavad pangalaenu ja muude sarnaste nõuete pakendamist väärtpaberite vormi. Teatavasti on see olnud üks globaalse finantskriisi põhjusi, kuna investorid ei mõistnud selliste investeerimistoodete tegelikku sisu ega nendega kaasnevat riske. Eelnõuga täiendatakse selliste väärtpaberite müümisel kehtivaid nõudeid. Uute nõuete kohaselt tuleb selliste toodetega seotud riskide kirjeldamisel tuua välja ka potentsiaalsed huvide konfliktid. Ühtlasi sätestatakse, et sellise toote algne väljaandja peaks selle müümisel teistele investo-

ritele jätma osa riskist enda kanda ehk tal peab olema osalus selles väärtpaberis.

Lisaks täpsustatakse eelnõuga pankade kohustusi seoses likviidsusriski juhtimisega. Viimaste aastate sündmused maailma finantsturgudel on tõestanud, et likviidsete vahendite olemasolu on peamine tegur, mis määrab nii üksikute pankade kui ka kogu pangandussektori toimimise ja püsijäämise. Muudatusetepanekud on teinud eesmärgiga kohustada panku tundma kõrgendatud huvi likviidsusriski juhtimise vastu, mille alusel tuleb igal pangal töötada välja strateegia ja poliitika likviidsusriskide juhtimiseks. Samuti kohustavad uued nõuded pangandusjuhte paremini aru saama just oma ettevõtte likviidsusriski eripärast ja sellega seotud riskide juhtimisest.

Kokkuvõttes on eelnõuga tehtavad muudatused olulised finantssektori paremaks toimimiseks. Eelnõuga tehtavad muudatused põhinevad suuresti 2009. aastal vastuvõetud Euroopa Liidu direktiivil. Muutuste tulemusel muutub finantsjärelevalve tõhusamaks, mis suurendab finantsstabiilsust tervikuna nii Eestis kui ka kogu Euroopa Liidus. Eesti seisukohast suurenevad Finantsinspeksiooni õigused järelevalveks vajamineva informatsiooni saamisel ja nõudmisel ning seda eelkõige kriisiolukorras. Samuti suurenevad Finantsinspeksiooni õigused osaleda eri liikmesriikide finantsjärelevalveasutuste koostöökis moodustatud kolleegiumides. Täna!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Teile on vähemalt üks küsimus. Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Lugupeetud minister! Finantsinspeksiooni õigused suurenevad, selgelt suureneb ka töökoormus ja suurenevad kohustused. Kas on kavas suurendada ka Finantsinspeksiooni isikkoosseisu ja kui palju?

Jürgen Ligi

Aitäh! Me oleme selle eelarve külmutanud ja lähtume põhimõttest, et suurem töö tuleb ära teha samade kulutustega. See printsiip on ju ka riigis laiemalt olnud, valitsussektori tegevuskulud on külmutatud. Me saame ülesandeid Riigikogult kogu aeg juurde, aga inimesi ega palgafondi me juurde ei küsi.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Austatud minister! Rahanduskomisjon arutas eelnõu oma korralisel istungil. Üldine meelsus eelnõu suhtes oli positiivne. Kui juba finantskriisid ei piirdu ühe riigi territooriumiga, ju ei saa siis ka nendega iga riigi territooriumil igaüks eraldi ja ühekaupa võidelda.

Komisjoni arutelul tekitasid põhilist huvi finantsjärelevalve töö muudatused. Piltlikult öeldes, praegu tohib teiste riikide finantsjärelevalvega koostööd teha. Selle Euroopa Liidu direktiivi ja eelnõu alusel saab see konkreetse vormi ehk meie finantsjärelevalvel on õigus osaleda kolleegiumide töös sellisel juhul, kui peapank allub mõne teise riigi finantsjärelevalvele, aga näiteks tema siin asuval esindusel on küllalt suur mõju meil toimuvale. See pakkus komisjoni liikmetele vist kõige rohkem huvi.

Komisjoni üksmeelne otsus oli esimene lugemine lõpetada. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on 24. november kell 18. See otsus langetati nii, et 11 olid poolt, vastu ei olnud keegi ja erapooletuks ei jäänud ka mitte keegi. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni otsuse kohaselt on esimene lugemine lõpetatud. Määrän Riigikogu koduja töökorra seaduse kohaselt muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 24. novembri kell 18.

Oleme kümnenda päevakorrapunkti käsitlemise lõpetanud.

11. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (835 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme 11. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise

seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli regionaalminister Siim Valmar Kiisleri!

Siim Valmar Kiisler

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu eesmärk on sätestada valla- või linnasekretäri ametikohale kandideerijale selged ja üheselt mõistetavad haridusnõuded. Kehtiva seaduse järgi võib valla- või linnasekretäriks nimetada vähemalt 21-aastase Eesti kodaniku, kellel on kas juristi kvalifikatsioon või siis on Vabariigi Valitsuse korraldusega moodustatud valla- ja linnasekretäride kutsekomisjon andnud talle vastava kutsetunnistuse. Nüüdseks on Eesti haridusmaastikul kujunenud välja olukord, kus kõrgkooli lõpetamisel ei väljastata lõpetajale diplomit, millel oleks haridustasemena kirjas juristi kvalifikatsioon. Sellise mõiste sisaldumine seaduses on tekitanud isiku ametisse nimetamisel segadust ning ei ole õigusselguse printsiipi silmas pidades üheselt mõistetav. Sellise rakendamisel segadust ja arusaamatusi põhjustava sätte olemasolule seaduses on mitmel puhul juhtinud tähelepanu ka õiguskantsler ja sellele vastuolule on viidatud Riigikontrolli auditites.

Eelnõu vastuvõtmisel seadusena säilib valla- või linnasekretäriks nimetatavale isikule senises seaduses sätestatud nõue kodakondsuse ja vanuse kohta, kuid täpsemalt reguleeritakse valla- või linnasekretärile esitatavaid haridusnõudeid. Eelnõus sätestatakse valla- või linnasekretäri ametisse nimetatavale isikule järgmised nõuded omandatud hariduse kohta. Esiteks võib valla- või linnasekretäriks nimetada isiku, kes on omandanud õiguse õppesuunal vähemalt riiklikult tunnustatud magistrakraadi või sellele vastava kvalifikatsiooni; teiseks, isiku, kes on omandanud õiguse õppesuunal vähemalt riiklikult tunnustatud bakalaureusekraadi või sellele vastava kvalifikatsiooni; kolmandaks, isiku, kellele on käesoleva seaduse jõustumiseni Vabariigi Valitsuse moodustatud valla- ja linnasekretäride kutsekomisjon väljastanud kutsenõuetele vastavuse tunnistuse ja kes on töötanud riigi- või kohaliku omavalitsuse asutuses vähemalt kaks aastat. Vabandust! Ka teise kategooria puhul, kui inimene on omandanud õiguse õppesuunal riiklikult tunnustatud bakalaureusekraadi või sellele vastava kvalifi-

katsiooni, on vajalik töötamine riigi- või kohaliku omavalitsuse ametiasutuses vähemalt kaks aastat. Magistrikraadi puhul sellist nõuet ei ole.

Seni väljastatud kutsetunnistused jäävad kehtima. Põhjuseks on vältida võimalikku isikute õiguspärase ootuse riivet, kui inimene on teadnud, et pärast hariduse omandamist on tal võimalik saada varasemalt õppimise eesmärgiks seatud ja soovitud amet. Ka pelgalt kutsetunnistuse alusel ametisse nimetatava isiku puhul on nõutav eelnev teenistuskogemus riigi- või kohaliku omavalitsuse ametiasutuses vähemalt kaks aastat. Isikutel, kes on omandanud kutsetunnistuse, kuid kes seaduse jõustumise hetkel ei ole ametis valla- või linnasekretärina, on õigus kandideerida valla- või linnasekretäriks võrdselt õigusharidust omavate isikutega.

Rakendussätete kohaselt saavad ametis olevad valla- ja linnasekretärid jätkata samal ametikohal, sõltumata asjaolust, kas neil on või ei ole eelnõus sätestatud haridust tõendav diplom või kutsetunnistus. Seega on üleminek pehme.

Täiendavalt informeerin, et põhiseaduskomisjonis toimunud arutelul kerkis küsimus, kas seaduseelnõus sätestatud haridusnõuetele vastavad ka isikud, kes on Eestis lõpetanud rakenduskõrgkooli. Me küsisime seda Haridus- ja Teadusministeeriumist. Õiguse õppesuunal ei anna Eesti rakenduskõrgkoolid magistri- ega bakalaureusekraadi.

Lisainfoks, et praegu teadaolevate andmete kohaselt kohalduks eelnõu seadusena jõustumise korral 13 vallasekretärile rakendussäte, mis laseb ametis jätkata isikutel, kes edaspidi nendele nõuetele ei vastaks. Neil ei ole kutsetunnistust ja nad ei vasta ka eelnõuga kehtestavatele haridusnõuetele, aga nad saavad oma praegusel ametikohal jätkata. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Ka mina tänan teid, austatud minister! Teile on vähemalt üks küsimus. Jaan Õunapuu, palun!

Jaan Õunapuu

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Palun vabandust, et ma viimasel sekundil veel nuppu vajutasin! Ma lugesin seletuskirjast ja kooskõlastuslehel maaomavalitsuste liidu et-

tepanekut, mis puudutab vallasekretäri asendamist. Ma saan aru, et asendaja peab vastama samadele nõuetele nagu ametisse nimetatud linna- või vallasekretär. Ma lihtsalt spekuleerin: kui tekib selline olukord, et ei ole võimalik kohalikust omavalitsusest pädevat inimest leida, milline on siis lahendus? Kas see tähendab seda, et inimene ei saa puhata või mingil muul põhjusel töölt ära olla, kas ta on sinna ametisse igaveseks määratud?

Siim Valmar Kiisler

See on ka üldine avaliku teenistuse põhimõte, et asendaja peab vastama samadele nõuetele. Lahendus on see, et omavalitsused teevad omavahel koostööd. Näiteks minu informatsiooni kohaselt asendab täna Sonda vallasekretäri Paldiski linnasekretär.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Väino Linde!

Väino Linde

Auväärt istungi juhataja! Head kolleegid, Riigikogu liikmed! Hea minister! 26. oktoobril tegeles põhiseaduskomisjon teiste väga oluliste küsimuste hulgas selle eelnõu ettevalmistamisega esimeseks lugemiseks. Peab ütleva, et arvamus eelnõu vajalikkuse kohta oli positiivne. Rääkisime samal teemal, mille tõstatas lugupeetud härra Õunapuu, mis saab linna- ja vallasekretäri asendamisest. Eraldi peatusime ka sellel, kuidas see eelnõu seaduseks vormudes kehtima hakkab, mis ajast. Rääkisime rakendussätetest, sellest, et praegu ametis olevad vallasekretärid saavad oma tööd jätkata. See ei ole nüüd see muudatus, mis otseselt kellelegi ametikoha, piltlikult öeldes, maksma läheks, küll aga see kindlasti korrastab kõiki neid nõudeid, mis on valla- või linnasekretärile seadusega kehtestatud.

Komisjoni üksmeelne seisukoht oli, et on ettepanek täna esimene lugemine lõpetada. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on meie palvel kümme tööpäeva – 24. november kell 6 õhtul. Ettepanek, nagu ma ütlesin, on esimene lugemine lõpetada. Komisjon volitas siinesinejat kui ainukest, kes sellest komisjonist on kunagi linnasekretäri ametikohal töötanud, kõik selle teile ette kandma. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Küsimusi ei ole. Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 24. november kell 18. Esimene lugemine on lõpetatud.

11. päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

12. Notariaadiseaduse, päästeseaduse, riigilõivuseaduse, tuleohutuse seaduse, äriseadustiku ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (833 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme 12. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud notariaadiseaduse, päästeseaduse, riigilõivuseaduse, tuleohutuse seaduse, äriseadustiku ja euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Mul on hea meel näha Riigikogu kõnetoolis justiitsminister Rein Langi. Palun!

Rein Lang

Lugupeetud juhataja! Väga hea eelnõu ja väga lühike tekst. Selle eelnõu eesmärk on, et kui 1. jaanuarist 2011 võetakse Eesti riigis kasutusele euro, et siis kõik seadusega kehtestatud tasud ja lõivud oleksid sätestatud eurodes. Sel põhjusel muudetakse ka päästeseadust ja tuleohutuse seadust. Päästeseaduse ja tuleohutuse seaduse muudatusettepanekud palus eelnõule lisada Siseministerium. Autoveoseaduse muudatuse ehk euro kasutusele võtmise seaduse § 14 lõike 1 muutmise ettepaneku esitas Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium.

Selle eelnõuga ei tehta mingeid põhimõttelisi muudatusi ei notari tasu seaduses, päästeseaduses, tuleohutuse seaduses ega riigilõivuseaduses. Kinnistusraamatuseaduse, pärimiseseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduses ette nähtud notari tasud ja riigilõivud on eurodesse ümber arvestatud lähtuvalt euro kasutusele võtmise seaduse seletuskirjas toodud eurole ülemineku põhimõtetest.

Osaliselt võeti aluseks ka konverteerimised, mis notari tasu seaduses sätestati euro kasutusele võtmise seadusega.

Peale tehniliste muudatuste on siin üks asi veel. Siin on säte, et eelnõuga muudetakse notariaadiseadust selliselt, et aruandekohustuslastel võimaldatakse nii 2010. kui ka 2011. aasta majandusaasta aruandeid esitada registreeritud notari kaudu. Tuleb tunnistada, et nende aruannete esitamine notari kaudu ei ole olnud suurearvuline, aga sellegipoolest on see olnud üks võimalus aruande esitamiseks. Seda eelkõige välismaalastele, kes ettevõtjaportaali aruannet allkirjastama ja esitama ei pääse, sest praegu puudub neil selleks vajalik autentimisvahend. Digitaalne autentimine ei ole Euroopa Liidus kaugeltki nii kaugele jõudnud kui Eestis. Ma arvan, et on üsna mõistlik lähenemine selline väike täiendus teha.

Olen tänulik ettepaneku eest selle eelnõu esimene lugemine täna lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Teile on vähemalt üks küsimus. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Kuidas teile selles kontekstis tundub, võib-olla oleks meil aeg siiski ülemäära kõrged riigilõivud üle vaadata ja vähemalt mõningas osas, mis puudutab pankrotiavaldusi ja teisi teie valitsuse tekitatud olukordi, mida on massiliselt, natuke leevendada? Kuidas teile tundub?

Rein Lang

Mille me siis nüüd tekitasime, hea Ain, kas kõrged riigilõivud või rohkearvulised pankrotimenetlused? Sellest sinu seisukohavõtust ei saanud päris täpselt aru. Aga riigilõivutemaatika on kindlasti Justiitsministeriumi pideva jälgimise all ja mitte ainult riigilõivud, vaid ka kõikvõimalikud kohtutäituri tasud ja pankrotihalduri tasud. Ma ei näe nii suuri probleeme lõivumääradega. Pärast selle valitsuse suuri ponnistusi on enamik riigilõive suudetud kulu põhiseks teha. Pankrotihalduri ja kohtutäituri tasude puhul on meil minu arvates praegu liiga palju kõikvõimalikku ristsubsideerimist. Ehk siis oleme ausad, väga paljude avalik-õiguslike nõuete täitmise kulud maksavad kinni eraõi-

guslikud isikud ja see ei ole õiglane. Nii et me analüüsime seda. Mul on väga hea meel, et Riigikogu võttis vastu seaduse, millega tekkis Eestisse kohtutäiturite ja pankrotihaldurite koda. See koda on väga tõsise tähelepanu alla võtnud just nimelt kõikvõimalikud tasumäärad, on tellitud auditid ja ka Justiitsministeerium teeb auditeid. Ma arvan, et järgmise aasta aprillis-mais tuleme selle teema juurde päris kindlasti tagasi. Mitmed tasumäärad ja ka lõivud vajavad muutmist, aga see ei ole selle eelnõu teema.

Aseesimees Jüri Ratas

Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Jah, see, millest härra minister rääkis, ei ole tõesti väga paljus selle eelnõu teema. Aga mina küsin ikka riigilõivude kohta, see on selle eelnõu teema. Pankrottide arv on oluliselt kasvanud. Tegelikult on pankrot täiesti normaalne nähtus igas majanduses. Ma ei ütle, et see on selle valitsuse süü. Ma lihtsalt tahan öelda, et inimesed ei saa sageli kohtusse pöörduda, kuna pankroti puhul on riigilõivud väga suured, need on ka nõuete puhul suured, peabki pankrotti minema, ei saa nõudeid esitada. Minu küsimus on ikkagi järgmine. Justiitsminister lubas analüüsida. Millal te selle analüüsiga lõpuks lõpule jõuate ja meie ette tulete? Tahaks väga näha, kuidas need erakordselt kõrged riigilõivumäärad on mõjunud meie majanduskeskkonnale.

Rein Lang

Aga missugused riigilõivumäärad pankrotimenetluses, hea Ain? Seal ei ole küll mingisuguseid takistusi pankrotimenetluse algatamiseks, pankrotiavalduse esitamiseks. Need lõivud ei ole üldse olnud mingisuguse debati teema. Seal ei näe ma mingit probleemi. Pigem näen ma seda probleemi, et tihtipeale nende pankrottide puhul, kus ettevõtte on varatu, ei rakendata üldse juhatuse liikmete suhtes hooluskohustuse vastutust, et nad vähemalt korvaksid selle osa, mis pankrotihaldurile maksatakse välja riigieelarvest – 6200 krooni. See on üks probleem. Pidev jutt käib sellest, et kohtulõivud on Eestis väga kõrged. Ka sellele küsimusele olen ma siin saalis vastanud. Ma ei pea õigeks, et üldiselt maksavad need maksumaks-

jad, kes eraõiguslikke vaidlusi ei pea, kinni tsiviilkohtus vaidlejate kohtukulud. Praeguste lõivumäärade korral maksab riik paraku endiselt tsiviilkohtupidamisele veel peale, need kulud ei ole kaetud riigilõivudega. Kas need määrad on igal pool õiged, kas me ei peaks nendele lõivudele-hagihindadele teatud lagesid kehtestama, see on eraldi jutu teema. Me saame oma analüüsi valmis, ma seda ütlesin, järgmise aasta alguses, jaanuaris-veebruaris. Pärast seda peab parlament kindlasti hakkama seda ka arutama. Aga kuna tuleb panna korrelatsiooni nii kohtulõivud, kõikvõimalikud kohtutäituri tasud kui ka pankrotihalduri tasud, siis mõistlik oleks seda teemat käsitleda ühe tervikuna.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni aseesimehe Tarmo Männi!

Tarmo Mänd

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Rahanduskomisjonis oli eelnõu arutusel 26. oktoobri istungil. Eelnõu tutvustasid ja komisjoni liikmete küsimustele vastasid Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigustoime ja arenduse talituse nõunikud Piret Saartee ja Kadri-Catre Kasak.

Tegemist on tõepoolest euro kasutusele võtmisega seotud ümberarvestustega vastavalt kehtivale siinsamas saalis vastuvõetud euro kasutusele võtmise seadusele. Selles küsimuses oli komisjon üksmeelne.

Eraldi tahaks välja tuua vaid ühe arutelu käigus tekkinud küsimuse. See puudutas eurosumma ümardamist ülespoole eelnõu § 6 punktis 1. Selle sättega muudetakse autoveoseadust. Kehtiva autoveoseaduse kohaselt peab tegevusloa omajal esimese sõiduki kohta, millele ta taotleb sõidukikaarti, või sellele, kellele see kaart on antud juba varem, olema vara vähemalt 140 000 krooni väärtuses. Euro kasutusele võtmise seaduse jõustudes hakkab see summa olema 8900 eurot. Eelnõu algataja selgituse kohaselt peab see summa olema 9000 eurot, sest tegemist on maanteeveoettevõtjale direktiiviga kehtestatud kohustusliku kapitali suuruse nõudega. Sellega sai komisjonis tõstatatud küsimus vastuse.

Menetlusotsused, mis rahanduskomisjon seoses selle eelnõuga langetas, olid järgmised: teha Riigikogu täiskogule ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva, s.o 24. november kell 18. Need otsused langetati konsensuslikult. Täna!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ettekandjale küsimusi? Ei ole. Ma täna ettekandjat! Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 24. november kell 18. Esimene lugemine on lõpetatud.

12. päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

13. Isikut tõendavate dokumentide seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (844 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme 13. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud isikut tõendavate dokumentide seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli siseminister Marko Pomerantsi!

Marko Pomerants

Tere päevast! Tutvustan teile isikut tõendavate dokumentide seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Isikut tõendavate dokumentide seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu on algatatud eesmärgiga sätestada Eesti õiguses Euroopa Liidu ühtse vormiga elamisloakaardi kasutusele võtmine. Elamisloakaardi kui eraldiseisva dokumendi rakendamine on Eestile kohustuslik. Liikmesriikidel on kohustus hiljemalt järgmise aasta 20. maiks hakata riigis püsivalt viibivatele välismaalastele välja andma uut liiki ID-formaadis elamisõigust tõendavat dokumenti. Dokumentidele kantakse elamisloa ja tööloa andmed ning biomeetrilised isikuandmed: näokujutis ja sõrmejäljekujutised. Kuna kehtiv isikutunnistuste väljaandmise leping Eesti Vabariigi ja

Trüb AG vahel lõpeb selle aasta lõpus ja on sõlmitud uus leping, milles nähakse ette nii isikutunnistuste kui ka elamisloakaartide väljaandmine, siis on otstarbekas alustada Eesti elamisloakaartide väljaandmist alates jaanuarist 2011. Kehtiva seaduse kohaselt antakse isikutunnistus, esiteks, Eesti kodanikele, teiseks, Eestis elamisloa alusel elavatele kolmanda riigi kodanikele ja, kolmandaks, Eestis elamisõiguse alusel elavatele Euroopa Liidu kodanikele ja nende perekonnaliikmetele. Eelnõu kohaselt antakse edaspidi isikutunnistus üksnes Eesti kodanikele ja Euroopa Liidu kodanikele, kolmanda riigi kodanikele antakse edaspidi isikutunnistuse asemel elamisloakaart.

Säästlikkuse ja otstarbekuse kaalutlusel ei ole mõistlik anda välismaalastele kahte eraldiseisvat dokumenti: riigisisest digitaalset isikut tõendavat dokumenti ja elamisloakaarti. Seetõttu on nende funktsioonid ühendatud. Elamisloakaart on isikut tõendav dokument, mis võimaldab välismaalasel füüsilises ja elektroonilises keskkonnas oma isikut tõendada ja digitaalset allkirja anda ning ühtlasi tõendab see välismaalase Eestis viibimise seaduslikku alust.

Elamisloakaardi kasutusele võtmisega lõpetatakse ühtlasi kleebisevormis elamislubade väljastamine.

Seoses asjaoluga, et elamisloakaardile tuleb kanda ka sõrmejäljekujutised, vajab lahendamist probleem, kuidas pääseb Eestisse tagasi isik, kes väljaspool Eestit viibides elamisloakaardi kaotab, või isik, kelle elamisloakaardi kehtivuse aeg lõpeb. Varem oli isikul võimalus esitada elamisloakleebise väljastamise taotlus Politsei- ja Piirivalveametile posti teel, viibides ise välisriigis, ning saada kleebis kätte välisesinduses, aga nüüd nähakse eelnõuga ette elamisloakaardi taotlemise ja väljastamise võimalus välisesinduses ka nende Eesti elanikest kolmandate riikide kodanike jaoks, kes on registreerinud oma Eestist eemalviibimise välismaalaste seaduses sätestatud tingimustel ja korras ning kelle elukoht on rahvastikuregistri andmete kohaselt registreeritud välisriigis. Samuti sätestatakse eelnõus, et ajutiselt, näiteks turismireisil välisriigis viibiv Eesti elamisloaba omav kolmanda riigi kodanik, kelle elamisloakaart muutub välisriigis viibides kasutamiskõlbmatuks või läheb kaotsi, saab Eestisse tagasi pöörduda, ilma et tal tuleks selleks taotle-

da välisesinduses elamisloakaarti. Välisriigi reisidokumendi olemasolu korral väljastab konsulaarametnik kolmanda riigi kodanikule tõendi, mis tõendab elamisloa olemasolu.

Lisaks antakse eelnõuga Vabariigi Valitsusele pädevus sõlmida välisriikidega välislepinguid, mis käsitlevad isikusamasuse kontrollimist ja riigipiiri ületamist võimaldavate dokumentide väljaandmist. See annab volituse sõlmida vastastikkuse põhimõttel välisriikidega kokkulepped, mis võimaldavad isikul oma elukohariiki tagasi pöörduda, ilma et kodakondsusjärgne riik oleks eelnevalt isikule väljastanud reisidokumendi. Selline lahendus on isiku jaoks oluliselt lihtsam ja võimaldab ajutiselt välisriigis viibival välismaalasel kiiremini oma elukohariiki tagasi pöörduda.

Eelnõus kavandatu on kõige otstarbekam, säästlikum ja kliendisõbralikum viis täita Euroopa Liidu määrusest tulenevat kohustust võtta kasutusele elamisloakaart, säilitades samas vastavuse senistele vajadustele ja võimalustele. Aitäh! Palun eelnõu toetada!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma tänan teid! Küsimusi ei näi olevat. Palun Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme ... Vabandust, siiski on üks küsimus tekkinud! Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Palun vabandust, ma natuke konsulteerisin! Mõni aeg tagasi rääkisime pikalt halli passiga inimestest. Tahaks teilt kuulda, kas elamisloakaart ja hall pass on omavahel seotud või jäävad need passid üldse minevikku.

Marko Pomerants

Aitäh! Nii nagu eelnõus on öeldud, need inimesed, kes on kolmandate riikide kodanikud, saavad elamisloakaardi. Hall pass jääb reisidokumendiks.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Mart Nutti!

Mart Nutt

Austatud härra juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Põhiseaduskomisjon arutas või,

õigemini, põhiseaduskomisjoni päevakorras oli nimetatud seaduseelnõu kahel korral. Esmalt tehti 26. oktoobril Siseministeriumi palvel menetluslikud otsused, kuna nimetatud eelnõu menetlemisega ei ole meil väga palju aega ja me soovime, et 1. jaanuariks oleks nimetatud eelnõu kindlasti seadusena jõustunud.

Kuid nimetatud seaduseelnõu arutelu leidis aset põhiseaduskomisjoni 9. novembri korralisel istungil. Nimetatud päevakorrapunkti arutelule olid kutsutud siseminister Marko Pomerants ning Siseministeriumi migratsiooni- ja piirivalvepoliitika osakonna juhataja Ruth Annus. Komisjoni istungil tutvustas härra minister eelnõu. Komisjon oli eelnõu suhtes äärmiselt üksmeelne. Nimelt otsustati konsensuslikult (5 poolthäälega) teha Riigikogu täiskokule ettepanek nimetatud seaduseelnõu esimene lugemine lõpetada ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrata s.a 12. november kell 16.45. Ka minu palve on eelnõu toetada.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Ma ei näe küsimusi. Ma tänan teid ettekande eest! Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht on esimene lugemine lõpetada. Määratud eelnõu 844 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 12. novembri kell 16.45. Esimene lugemine on lõpetatud ning 13. päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

Head ametikaaslased! Kasutan tulenevalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusest võimalust ning võtan juhataja viieminutilise vaheaja. Istung jätkub kell 15.51.

V a h e a e g

14. Konsulaarseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (824 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Istungi juhataja võetud vaheaeg on läbi. Kell on 15.51.

Jätkame kolmapäevast istungit ja oleme järgmise päevakorrapunkti juures, mis kannab numbrit 14. See on Vabariigi Valitsuse algatatud konsulaarseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Mul on hea meel näha Riigikogu kõnetoolis välisminister Urmas Paeti. Palun, sõna on teil!

Urmas Paet

Selle eelnõu peamine eesmärk on viia konsulaarseadus kooskõlla s.a 1. juulil jõustunud perekonnaseisutoimingute seadusega. Selle eelnõu sisu on see, et ühtlustatakse konsulaarseaduses ja perekonnaseisutoimingute seaduses toodud toimingud, mida teeb konsulaarametnik. Selle eelnõuga täiendatakse konsulaarseaduses aukonsuli pädevust puudutavaid sätteid ja perekonnaseadust.

Eelnõu kohaselt lõpetatakse välisesindustes Eesti kodanike sünni-, surma- ja abieluaktide koostamine. Selle muudatuse põhjus on see, et nende toimingute tegemiseks välisesinduses puudub sisuliselt vajadus, kuna kõiki perekonnasündmusi registreeritakse välisriigi perekonnaseisuasutustes asukohariigi seaduste alusel. Teine põhjus on praktiline. Alates s.a 1. juulist ei koostata perekonnaseisuakti paberil, vaid selle asemel tehakse perekonnaseisukanne rahvastikuregistrisse. Lähtudes eespool toodust, tehakse ka edaspidi välisesindustes neid toiminguid, mille järele on reaalne vajadus, väljastatakse abieluvõimetõendeid riikides, kus ei ole kehtestatud selleks eraldi vormi, väljastatakse väljavõtteid perekonnaseisuandmete kohta, parandatakse välisesinduses tehtud kan-deid jne.

Kehtiva konsulaarseaduse kohaselt ei ole praegu Eesti aukonsulil õigust väljastada Eesti isikutunnistust. Paljudes riikides ei ole aga Eesti kodanikul võimalik seda dokumenti kätte saada, sest isikutunnistuse väljastamise õigus on ainult konsulaarametnikel. Eelnõuga nähaksegi aukonsulile ette õigus väljastada peale biomeetriliste andmetega Eesti kodaniku passi ja autojuhilubade ka isikutunnistusi. Nende aukonsulite loetelu, kellele see õigus antakse, kehtestatakse välisministri käskkirjaga kooskõlastatult siseministriga.

Kolmandaks, välisriigis väljaantud dokumentide keelenõuete ühtlustamiseks tehakse muudatus ka perekonnaseisutoimingute seaduses. Kui alates 1. juulist 2010 peavad perekonnaseisuasutusele esitatavad dokumendid olema eesti keeles, siis muudatuse kohaselt peavad need olema tõlgitud eesti, inglise või vene keelde, välja arvatud juhul, kui see dokument ongi vene- või ingliskeelne.

Neljandaks, värskelt jõustunud perekonnaseadusega loodi hooldusõiguse instituut, mille järgi vanematel on edaspidi ühine hooldus-

õigus ja nad esindavad last ühiselt. Varem rakendatud põhimõtte kohaselt oli vanematel õigus last esindada eraldi. Kui kehtiva perekonnaseaduse põhjal on vanemate ainus võimalus ühise hooldusõiguse muutmiseks pöörduda kohtusse, siis praegu täiendatakse perekonnaseadust kaheaastase üleminekuperioodiga, mille jooksul on vanematel vaidluse puudumise korral võimalik esitada avaldus hoolduse muutmiseks ka perekonnaseisuametnikule, et praeguse seaduse järgi minna seejärel üle ainult kohtulikule hooldusõiguse muutmisele. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma tänan teid ettekande eest! Ühtegi küsimust ei ole. Tänan teid! Nüüd ma palun Riigikogu kõnetooli väliskomisjoni liikme Toomas Vareki!

Toomas Varek

Austatud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Eelnõu 824 esimene arutelu esimesele lugemisele saatmiseks toimus väliskomisjonis 12. oktoobri istungil. Komisjoni istungile oli kutsutud Välisministeeriumi konsulaarosakonna õigusbüroo direktor Viktoria Tuulas, kes andis komisjoni liikmetele ülevaate eelnõu sisust ning eesmärkidest. Komisjoni liikmetel oli enim küsimusi perekonnaseaduse § 214 täiendamise kohta. Komisjon otsustas küsida selle muudatuse kohta arvamust Riigikogu õiguskomisjonilt. Õiguskomisjoni 25. oktoobril antud arvamuse kohaselt ei ole õiguskomisjonil kõnealuse sätte muutmiseks ega täiendamiseks ettepanekuid. Väliskomisjon jätkas eelnõu ettevalmistamist esimeseks lugemiseks 26. oktoobri istungil ning arutelu tulemusena otsustati konsensusega järgmist. Esiteks, teha Riigikogu juhatusele ettepanek võtta eelnõu 824 Riigikogu täiskogu päevakorda esimesele lugemisele kolmapäeval, 10. novembril. Teiseks, Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 99 lõike 1 kohaselt teha ettepanek määrata seaduseelnõu 824 esimese lugemise lõpetamise korral muudatusettepanekute esitamise tähtajaks seitse tööpäeva, s.o 19. november s.a kell 16. Kolmandaks, juhul kui eelnõu esimene lugemine lõpetatakse, teha Riigikogu juhatusele ettepanek võtta eelnõu 824 Riigikogu täiskogu päevakorda teisele lugemisele kolmapäe-

val, 24. novembril. Väliskomisjoni ettekandjaks määrati siinkõneleja. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ettekandjale küsimusi? Hea ettekandja! Ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonid soovivad pidada läbirääkimisi? Ka läbirääkimiste soovi ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrán eelnõu 824 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 19. novembri kell 16. Esimene lugemine on lõpetatud.

14. päevakorrapunkt on käsitletud.

15. Rahvusvahelisel tsiviilmissioonil osalemise seaduse eelnõu (829 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme 15. päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud rahvusvahelisel tsiviilmissioonil osalemise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli välisminister Urmas Paeti!

Urmas Paet

Lugupeetud Riigikogu! Selle eelnõu peamine eesmärk on korrastada rahvusvahelistel tsiviilmissioonidel osalemise süsteemi ja luua sellele ka selge õiguslik alus. Tegemist on Eesti õiguskorras uue seadusega. Praegu on Välisministeerium korraldanud ekspertide lähetamist tsiviilmissioonidele välissuhtlemise seaduse alusel, mille kohaselt Välisministeerium koordineerib rahvusvaheliste organisatsioonide korraldatavatel ja teistel kriisireguleerimismissioonidel osalemist ja riiklike ekspertide lähetamist välisriikidesse ja rahvusvahelistesse organisatsioonidesse. Päästemeeskonna liikmeid on rahvusvahelistele päästetöödele lähetatud päästeseaduse ja selle alusel kehtestatud valitsuse määruse kohaselt.

Kuid kehtivate õigusaktidega ei ole tsiviilmissioonil osalemine siiski piisavalt reguleeritud. Puudub ühtne süsteem, kuidas eksperte missioonidele lähetada, reguleerimata on mitmed olulised küsimused, näiteks eksperdi lähetamine missioonile ja tema sealt tagasikutsumine, aruandlus, sotsiaalsed tagatised. Tsiviilmissioonide seaduse vastuvõtmisega täidetakse need lüngad õiguslikus regulatsioonis.

Eksperti sotsiaalsete tagatiste regulatsioon annab inimestele ka suurema kindlustunde, mis suurendab ekspertide huvi missioonil osalemise vastu. Samuti saadab selle seaduse vastu võtmine meie partneritele NATO-s ja Euroopa Liidus ning ka laiemale rahvusvahelisele üldsusele signaali, et Eestile ei ole osalemine tsiviilmissioonidel ajutine tegevus, mida reguleeritakse *ad hoc* meetmete abil, vaid see on lahutamatu osa Eesti julgeoleku- ja humanitaaripoliitikast, millel on hästi läbi mõeldud ja ka seadusega reguleeritud perspektiiv.

Rahvusvaheline tsiviilmissioon on missioon, mis täidab humanitaarabi või rahvusvahelise tsiviilkriisiohje ülesandeid. Humanitaarabi eesmärk on looduskatastroofide ja relvakonfliktide tõttu kannatanud inimeste operatiivne abistamine, nende esmavajaduste rahuldamine ja katastroofiolukorra stabiliseerimine. Nii on Eesti eksperdid sel aastal osalenud humanitaarabimissioonidel näiteks Haitil, Pakistanis, Venemaal ja ka Moldovas, aidates kaasa looduskatastroofi tagajärgede leevendamisele.

Tsiviilkriisiohje tähendab mittesõjaliste meetmetega sekkumist kriisi, eesmärgiga takistada selle laienemist ja kaasa aidata selle lahendamisele. Tsiviilkriisiohje meetmed võivad olla väga erinevad, hõlmates näiteks avaliku halduse, politsei-, piirivalve-, pääste-, elanikkonnakaitse-, vaatlus- ja uurimisülesandeid. Nii on Euroopa Liit saatnud tsiviilmissioone konkreetse piirkonda selleks, et kaasa aidata äsja loodud riigi ülesehitustööle, näiteks rahvusvaheline tsiviilmissioon Kosovos, kus teiste hulgas osalevad Eesti eksperdid. See missioon on toetanud Kosovo riiklike institutsioonide loomist. Tsiviilmissioonid võivad täita ka piirkonna stabiliseerimise ja julgeoleku suurendamise ülesandeid, nagu näiteks Euroopa Liidu vaatlusmissioon Gruusias.

Eesti osaleb tsiviilmissioonidel eelkõige ekspertide lähetamisega, seetõttu sätestab eelnõu ka ekspertide missioonile lähetamise ja sealt tagasikutsumise ühtse süsteemi, samuti eksperdi õigused, kohustused ja sotsiaalsed tagatised. Teine võimalus, kuidas Eesti võib tsiviilmissioonil osaleda, on missiooni rahaline toetamine. Nii näiteks toetasime äsja Kosovos tegutsevat rahvusvahelist tsiviilmissiooni poolteise miljoni krooniga.

See seadus võiks jõustuda 1. jaanuarist 2011. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kas teil on ministrile küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ministrit! Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli väliskomisjoni esimehe Sven Mikseri!

Sven Mikser

Austatud juhataja! Minister! Head kolleegid! Väliskomisjon arutas nimetatud seaduseelnõu oma istungil neljapäeval, 28. oktoobril 2010. aastal. Eelnõu tutvustama olid kutsutud välisminister Urmas Paet, Välisministeeriumi juriidilise osakonna peadirektor Kristi Land ja personaliosakonna rahvusvahelise personalipoliitika büroo direktor Aivar Tsarski. Välisministeeriumi esindajad tutvustasid komisjonis eelnõu eesmärke ja sisu, millele järgnes debatt, kus käsitleti peamiselt pikaajalistele ning lühiajalistele ja kiireloomulistele missioonidele värbamise erinevusi, samuti tsiviilmissioonidel osalevate ametnike sotsiaalseid garantiisid ja hüvitiste maksmise korda.

Pärast arutelu tegi komisjon sellised menetluslikud otsused: teha Riigikogu juhatasele ettepanek võtta eelnõu 829 Riigikogu täiskogu kolmapäeva, 10. novembri päevakorda esimeseks lugemiseks ning teha saalile ettepanek esimene lugemine lõpetada, Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 99 lõike 1 kohaselt teha ettepanek määrata eelnõu 829 esimese lugemise lõpetamise korral muudatusettepanekute esitamise tähtajaks tavapärase aeg ehk kümme tööpäeva ja väliskomisjoni ettekandjaks määrati komisjoni esimees Sven Mikser.

Nende ettepanekutega on komisjon täna siin teie ees lootusega, et see tühimik Eesti seadustes, kui me oleme küll väga täpselt seaduste tasemel reguleerinud oma osalemise rahvusvahelistel sõjalistel missioonidel, aga oleme seni käsitlenud tsiviilmissioone ühekordsete *ad hoc* asjadena, saab täidetud ja see kord, kuidas Eesti oma esindajate kaudu nendel missioonidel saab osaleda, ka seaduse tasemel kehtestatud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ametikaaslane! Teile on küsimus. Trivimi Velliste, palun!

Trivimi Velliste

Aitäh, härra aseesimees! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus puudutab natukene ül-

disemat tausta. Kas komisjonis selle eelnõuga seoses või ka üldisemalt on olnud juttu tsiviilmissioonide strateegiast ja strateegilistest eesmärkidest? Kas me võime oletada, et tsiviilmissioonide osakaal hakkab edaspidi kasvama, näiteks sõjaliste missioonide arvel, või jääb *status quo* enam-vähem pikemaks ajaks püsima? Kas sellest on komisjonis juttu olnud?

Sven Mikser

Komisjonis ei olnud otseselt juttu strateegiast, küll aga oleme komisjonis, nii väliskomisjonis eraldi kui ka ühisistungitel riigikaitsekomisjoniga, nagu sa tead, arutanud sõjaliste missioonide strateegiat ka selles mõttes, kui suur võiks olla Eesti üksuste arvuline koosseis kaugemas perspektiivis. Ma arvan, et siin väga otsest seost tsiviilmissioonide ja sõjaliste missioonide vahel ilmselt ei ole. Tsiviilmissioonide kontekstis, seda eelnõu komisjonis arutades, me rääkisime ühest küljest pikaajalistest tsiviilmissioonidest, teisest küljest kiireloomulistest ühekordsetest humanitaarse iseloomuga missioonidest, vajadus nende järele sõltub konkreetsetest lühiajalistest kriisidest, katastroofidest jm. Nii et ei, me selle eelnõu kontekstis sellisest soovituslikust piirarvust, kui palju inimesi peaks Eesti tsiviilmissioonidele kaugemas perspektiivis näiteks aasta keskmisena lähetama, komisjonis ei rääkinud, küll aga on ilmselt mõistlik pikaajaliste tsiviilmissioonide kontekstis kõnelda soovituslikust koormusest. Tõsi on see, et tsiviilmissioonide puhul, lähtuvalt eri missioonide erinevast iseloomust ja Eestis olemasolevast võimekusest, see koormus tegelikult jaguneb eri valitsusasutuste või ka valitsusvälistest institutsioonidest või erasektorist tulevate spetsialistide vahel. Siin on erinevus sõjalistest missioonidest kindlasti märkimisväärne.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Läbirääkimiste soovi ei näe. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 24. november kell 18. Esimene lugemine on lõpetatud. 15. päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

Head ametikaaslased! Täna istung on lõppenud. Ma soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 16.06.
Istungi kestus 3 tundi ja 6 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VIII ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 11. november 2010

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse muutmise seaduse eelnõu (793 SE) kolmas lugemine

2. Ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse ning euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (811 SE) kolmas lugemine

3. Olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Maaelu vajab uusi sihte" arutelu

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Tere hommikust, head ametikaaslased! Austatud Riigikogu! Head külalised! Alustame Riigikogu VIII istungjärku seitsmenda töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Kõne-soove ei ole. Seega võime minna teadete juurde.

Riigikogu esimees on edastanud kaks Riigikogu liikmete esitatud arupärimist adressaatidele: majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile ning sotsiaalminister Hanno Pevkurile.

Head ametikaaslased! Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 62 Riigikogu liiget, puudub 39.

1. Väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse muutmise seaduse eelnõu (793 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Asume tänase päevakorra juurde. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioo-

nide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Head ametikaaslased! Kas võime minna lõpphääletuse juurde?

Panen lõpphääletusele eelnõu 793. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 77 Riigikogu liiget, vastu ega erapooletu ei olnud keegi. Vabariigi Valitsuse algatatud väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse muutmise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 25.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

2. Ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse ning euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (811 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme teise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Seega võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde. Kas võime teha lõpphääletuse?

Panen lõpphääletusele eelnõu 811. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 80 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Vabariigi Valitsuse algatatud ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse ning euro kasutusele võtmise seaduse muutmise seaduse eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 26.)

Teise päevakorrapunkti käsitlemine on lõppenud.

3. Olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Maaelu vajab uusi sihte" arutelu

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme kolmanda päevakorrapunkti juurde ja, head ametikaaslased, enne kui me asume seda menetlema, lubage mul lühidalt tutvustada selle päevakorrapunkti menetlemise kohta. Tegemist on olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutamise korraga. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 153 määras juhatus Eesti Keskerakonna fraktsiooni ettepanekul selle olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutamiseks järgmise korra: Eesti Keskerakonna esimehe Edgar Savisaare ettekanne, Soome Vabariigi Kymenlaakso maakonna Eesti esinduse juhi Pekka Linnaineni ettekanne, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja esimehe Aavo Möldri ettekanne, Eesti Keskerakonna fraktsiooni liikme Arvo Sarapuu ettekanne. Kõikidel ettekandjatel on aega ettekandeks kuni 15 minutit ning kõikidele ettekannetele järgneb küsimuste-vastuste voor, milleks on samuti ette nähtud kuni 15 minutit. Pärast ettekandeid võib iga Riigikogu liige esitada selle päevakorrapunkti raames kaks suulist küsimust. Pärast küsimuste vooru on võimalik avada läbirääkimiste voor, kus sõna võivad võtta Riigikogu liikmed ning komisjonide ja fraktsioonide esindajad. Vastavalt meie tavale teen Riigikogule ettepaneku, et kõigepealt esineksid sõnavõttudega fraktsioonide esindajad. Pärast arutelu lõppu Riigikogu otsust vastu ei võta.

Ja nüüd palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks Eesti Keskerakonna esimehe! Edgar Savisaar, palun!

Edgar Savisaar

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Tahaksin täna kõnelda maarahva probleemidest ja maaelu arengutest. Võidakse küsida, miks mina, pealinna linnapea, seda tahan. Aga meie kõigi juured on maal. Isegi kui meist on saanud linnamehed ja linnanaised, on meil kõigil maal ikka mõni sugulane või muidu lähedane inimene. Ka linnamehed on maainimeste järeltulijad – aegu tagasi oli kogu Eesti rahvas üks maarahvas ja sellepärast on meil kõigil põhjust muret tunda, mis praegu maal toimub.

Esimene küsimus on koolide, kaupluste, postkontorite ja paljude teiste asutuste kiirenev kadumine maal. Kui suletakse maakoolid, siis sunnitakse sellega ka noored maalt lahkuma. Ja kui inimese juured sellisel viisil läbi lõigatakse, siis väga paljud ei tule enam oma kodukohta tagasi, vähemalt mitte püsivalt elama ja majandust arendama. Kui suletakse maapoed, siis tegelikult ei ole ju võimalik maal elada. Kahtlemata on maainimesed hakkajad ja kasvatavad suure osa toidust oma lauale ise, kuid üht-teist on alati vaja poest juurde osta. Ja oma aeda ei ole mitte sugugi kõigil, kes maal soovivad elada. Maapoodi ja postkontorit peetakse väiksemate asulate hingeks. Kui hääbub esimene ja suletakse teine, siis sureb küla järkjärgult takkajärele.

Suurbritannias näiteks eksisteerib toetuskeem, mille puhul pakutakse maal väikepoodi või postkontoreid rajada soovijatele otsest rahalist toetust ja laene. Toetust saavad ka need, kes soovivad mõnes külas bensiinjaama, pagaritöökoja, liikuva teenusepunkti või publi avada. Maaelu toetavaid skeeme on väga paljudes riikides. Erakordne ei ole mitte maaelu igakülgne toetamine, vaid selle toetuse puudumine. Erakordne on see, kui otsustatakse purjetada vastuvoolu ja tuua ohvriks külaelu.

Otsus sulgeda maal paljud riigi hallatavad asutused kindlasti kiirendab ääremaastumist. Riik justkui tõmbub maavaldadest välja. Metskondade likvideerimine, postkontorite sulgemine ning päästekomandode tegevuse lõpetamine vähendab märksa inimeste turvatunnet. Ametlikku statistikat jälgides võib küll tunda, et maarahva osatähtsus on jäänud samaks, kuid see on pigem tingitud valglinnastumisest: maarahvas kolib linna ning osa linnarahvast linnalähedasele põllule. Pidada näiteks Viimsi ja Harku valla inimesi maarahvaks pole mõistagi kuigi täpne, kuna tegemist on siiski linnaliste piirkondadega. Kui sellised protsessid areneksid ühtlaselt kogu Eestis, ei oleks probleem nii suur, kuid tegelikult toimub paljude valdade ääremaastumine.

Muidugi ei saa maainimesed elatuda vaid põllumajandusest. Loomulikult peab peatähelpanu jääma põllumajandusega seotud ettevõtete arengu soodustamisele riikliku poliitika abil. Me ei tohi jääda leppivale positsioonile Euroopa Liidu vanade ja uute liikmete eavõrdses kohtlemises. Samas tuleb rohkem lei-

da alternatiive, mis pakuksid inimestele maal tööd. Näiteks tegutsevad juba praegu maapiirkondades keemiaettevõtted, õmblusvabrikud, linnalähedastes valdades asuvad mitmesugused logistikakeskused, pagaritööstused, suured kaubanduskeskused jms, aga neid on vähe.

Selleks, et inimestel oleks tööd ühtlaselt üle Eesti, mitte ainult suurlinnades ja nende lähivaldades, on vaja regionaalpoliitikat, mis soodustaks Eesti tasakaalustatud arengut. On selge, et ettevõtjaid ei meelita maale, kui seal puudub korralik infrastruktuur, kuid lisaks transpordi, side ja kohaliku omavalitsuse võimekuse arendamisele on palju võimalik korda saata ka riikliku maksupoliitikaga. Peame jõulisemalt soodustama väikeettevõtlust maal, kehtestama piirkondlikke maksusoodustusi, mis lähtuksid eesmärgist luua uusi töökohti, mitte ainult olemasolevaid ümber kolida. See tähendaks maksulaekumiste suurenemist, mitte vähenemist. Maksusoodustused Eesti ääremaaldele, näiteks Kagu-Eestile, toimivad edukalt ka 1990. aastate alguses, enne kui parempoolne valitsus need kaotas. Hea näide on pindalalt Eestiga võrreldav Taani, kus sellist poliitikat on edukalt rakendatud. Seega oponendid ei saa vastuargumendiks tuua Eesti väikest territooriumi. Lisaks tuleb riiklikke toetusi suunata rohkem tootjagrupidale, et elavdada põllumajandussaaduste töötlemist ja turustamist ilma nii suure hulga vahendajateta. Häid näiteid selle kohta on Saksamaal, kus on populaarne sõita nädalavahetusel kogu perega farmipoodi, et osta sealt tervislikku ja puhast toitu ning vaadata ise ja näidata ka lastele, kuidas toit laudast lauale jõuab. Sellised külad, kus mitte ainult ei elata, vaid tegeldakse ka põllumajanduse ja väikeettevõtlusega, jõuavad endale ise külakiige ja seltsimaja ehitada ega vaja selleks eraldi europrojekte.

Teine põletav probleem on riigi raha maalt ära viimine. Ma mäletan aega, kui kütuseaktsiisist teedele minevast rahast läks 15% kohalikele teedele. Nüüd on see näitaja 5% ja nii väike summa kulub ainult lume lükkamise peale ära. Teid remontida ja hooldada ei saa üldse, see 5% on ikka armetu. Ka see on oma-moodi sõnum maarahvale.

Kolmas majanduse võtmeküsimus maal on töökohad ja hinnad. Jah, süüdistatakse, et hinnatõus on süüdi ahned tootjad, on süüdi omakasupüüdlilikud töötledjad ja ka kurjad kaup-

mehed. Aga mõtleme järele: põllumajandus on tõepoolest tootmine. Kas põllumeestel on alust väita, et nad teenivad praegu suuri kasumeid ja hindu võib tõsta täpselt nii, nagu hommikul parasjagu mõte pähe tuleb? Loomulikult mitte! Reaalsus on see, et põllumees on väga tugevalt kruustangide vahele surutud, sisendhinnad ja maksukoormus sööstavad taevasse ja kui vahest piima, liha või teravilja eest ka pisut rohkem makstakse, siis kaob see raha kohe võlgade katteks, nii et põllumees jääb ikka vaesemate ridadesse. Hinnatõusud meie majanduses on siiski tekkinud aktsiiside ja käibemaksude tõstmise tagajärjel. Võiks ju ette kujutada, et maailmamajanduse kriis, üldmajanduslik deflatsiooniline foon peaks hindu allapoole viima, ja mõnel pool see ongi juhtunud, samas meil Eestis hinnad tõusevad. Ma küsin: kas saab selles ikka süüdistada ainult turuosalisi?

Käibemaksu ja aktsiiside tõstmise tõttu on elektrienergia ja kütused pidevalt kallinenud. Nii on Eesti põllumeeste kasutatava diislikütuse aktsiis kolm korda suurem Euroopa Liidus lubatud minimaalmäärast, toiduainete käibemaks on enamikus Euroopa riikides nullist kümne protsendini, Eestis aga kaks korda kõrgem. Kõik see ongi kaasa toonud toidukauba järsu kallinemise, kahjustanud Eesti põllumeeste konkurentsivõimet ja seadnud ohtu tootmise järjepidevuse.

Neljandaks ma tahan meelde tuletada selle valitsuse tegevusperioodi algul antud kahte lubadust maarahvale. Need olid ühistulise tegevuse aktiivne käivitamine ja taluperede sotsiaalne kaitse. Ma küsin: kas ühistuline tegevus Eestis on käima läinud? Kas me maal olles näeme edukaid põllumajandusühistuid ja õnnelike ühistuliikmeid? Kas me näeme tekkivaid töökohti ja seda, et rahvas tungleb maaettevõtlusse kätt proovima? Selliseid arenguid ei näe Eesti põllumees uneski! Ma küsin: kas talupere sotsiaalne kaitse on tagatud? Mida on tehtud selleks, et väiketalud saaksid ots otsaga kokku tulla, jõuaksid koolitada oma lapsi ja leiaksid raha arendusteks? Suurt midagi!

Paides oli hiljuti koos maarahva V kongress. Seal öeldi väga selgelt, mida on vaja teha, et maaelu olukorda parandada. Nõuti riiklike investeeringute programmi ligikaudu 100 000 hektari kasutusest väljalangenud maa taaskasutusse võtmiseks. Nõuti Euroopa Liidu lubatud riigisisese lisamakse täies mahus väljamaks-

mist. Eurostati andmetel on Eesti oma keskmise otsetoetusega põllumajandusettevõtetele tagantpoolt 5. kohal. Kuidas on sellises olukorras võimalik pakkuda võrdset konkurentsi? Nõuti ka toidukaupade käibemaksu vähendamist Euroopa Liidu keskmiseni, see on siis 10%-ni, ja nõuti põllumajanduses kasutatava diislikütuse aktsiisi alandamist Euroopa Liidu keskmisele tasemele.

Tahan lisada, et riigi praegune regionaalpoliitika tugineb enamjaolt eeskätt Euroopa Liidu abiprogrammide toele. Valitsus on justkui pannud lootused sellele, et Eesti maaeluprobleemid lahendab tema eest Euroopa Liit. Aga Eesti tervikliku ja tasakaalustatud arengu tagamisel ei saa tugineda ainult Euroopa Liidu abirahale. Me peame ka ise seda eesmärki taotledes solidaarsed olema. Vastutustundlik valitsus ei tohi maaelu püsimise ja arengu küsimustes olla passiivne kõrvalseisja, vaid maaelu arengule aktiivselt kaasa aitama nii oma eelarve- ja maksupoliitikaga kui ka organisatsioonilise korraldusega vajalike programmide ja teadusuuringute rahastamisel. Praegu võib tähele panna, et süvenevad lõhed piirkondade tööhõives, noorte haridusvõimalustes, esmavajalikus tervisekaitses ja muudes igapäevastes olulistest valdkondades.

Ääremaastumist võimendab igapäevase kohaliku elu korraldamiseks hädavajaliku raha vähenemine ning valdade ja linnade eelarvete teadlik nõrgestamine. Selle paratamatu tagajärg on ühelt poolt külade tühjenemine ja noorte lahkumine maalt, teiselt poolt aga rahvastiku ülemäärane sundlinnastumine või väljaränne. See aga tähendab kogu Eesti majandusliku, sotsiaalse ja demograafilise arengu tasakaalust väljaviimist. Samuti tähendab see täiesti uute majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnaprobleemide kuhjumist nii maal kui ka tiheasustusega piirkondades ja üldkokkuvõttes elukvaliteedi langust kogu riigis.

Tahan lisada, et muidugi maarahvas ei ole ainult põllumehed. Maarahvas on palju laiem ringkond inimesi, kes vajavad nii riigi kui ka kohalike omavalitsuste tuge. Toon niisuguse näite: pärast esinemist siin teie ees lähen ma VII Eesti spordi kongressile, kus arutatakse spordielu tulevikku – seda nii linnades kui ka maal. Probleemide ring, millest me räägime, on lai nii siin kui seal ja väga hea, et Riigikogu otsustas maaelu küsimustele rohkem tähelepa-

nu pöörata. Kindlasti teeb see rahvasaadikutele au ja teenib ära maainimeste tänu.

Lõpetuseks kutsun kõiki Riigikogus esindatud erakondi üles ühinema maarahva V kongressi otsustega, mis puudutavad nii põllumajanduspoliitikat kui maaelupoliitikat laiemalt – kõiki neid küsimusi, mida Paides käsitleti ja mis on kajastatud ka maarahva kongressi kodulehel. Täna teid tähelepanu eest! Aitäh ära kuulamast!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, teile on ka küsimusi. Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Hea esineja! Mul on teile selline küsimus. Te alustasite maakoolidest ja mul on nende kohta põhimõtteline küsimus. Praegu pannakse maal koole suure hooga kinni ja maakondadesse jääb reeglina üks või kaks gümnaasiumi. Mis mulje teile on jäänud: mis põhjusel valitsusparteid seda praegu teevad? Kas tahetakse raha kokku hoida või lihtsalt ei soovita, et kõik maanoored pääseksid hariduse juurde? Et Eestis oleks nagu vaja rohkem lihttöölisi? Mis mulje teile on jäänud?

Edgar Savisaar

Ma täna küsimuse eest! Alustaksin sellest, et minu arvates nagu paljude muudegi asjade puhul on siingi tegu lühinägelikkusega poliitikas. Tuleb meelde, et kümmekond aastat tagasi suleti samamoodi lasteaedu nagu praegu koole. Täna me näeme, kui lühinägelik see oli – lasteaiad tuleb nüüd uuesti ehitada. Ma väga loodan, et me sama viga koolide peal ei korda. Praeguse valitsuse seisukoht, et väikestel gümnaasiumidel ei ole sisu, ei ole minu arvates õige. Ja veel enam see, et meil ei tohi olla ühtegi gümnaasiumi, kus ei ole kahte-kolme paralleelklassi ja kolme õppesuunda. Selle tagajärg ongi, et suur osa väikesi gümnaasiume maal ja äärelinnades suletakse. Aga need, mis alles jäävad, muutuvad siis suurteks õppekombinaatideks.

Ma tahan öelda, et väikeses koolis on võimalik saada väga head haridust, kui õpilasel on selleks võimekust ja soovi. Maagümnaasiumide lõpetajad ikkagi jätkavad edukalt õpinguid, nii et neid koole ei maksa alahinnata. Ma usun, et maal väikeste koolide säilitamine ja

kutsekoolide arendamine – see kõik täiendab üksteist. Idee, et meil oleks kümnekond elitaarset riigigümnaasiumi, tegelikult alavääristab ülejäänud gümnaasiume ja tekitab koolide kihistumise.

Küllap Mailis Reps võib minust paremini sellele küsimusele vastata, aga ma tahan öelda, et kindlasti ma olen vastu koolide ümberkannimisele erastruktuuride kätte. Näiteks võib tuua selle, mis toimus Keilas: koolide mahasahkerdamine, kui sellele olid vastu nii lapsevanemad, õpetajad, maavanem, haridusminister kui ka õiguskantsler. Sellest hoolimata valitsus toetab gümnaasiumide erastamist ja tasuliseks muutmist. See ei ole õige. Minu arvates, austatud Heimar Lenk, maagümnaasiumide ja muude maakoolide eest tuleb seista, sest gümnaasiumihariduse koondamine ainult linnadesse sulgeb paljudele lastele edasiõppimise võimalused. Ei tohiks määrav olla ainult raha kokkuhoid ja õpilaste arv, noori peresid ei tohi sundida maalt lahkuma haridusvõimaluste puudumise pärast.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Aab, palun!

Jaak Aab

Hea ettekandja! Eilses Riigikogu infotunnis esitasin peaminister Andrus Ansipile küsimuse, miks on Eestis taasiseseisvumise järel läinud niimoodi, et paljudes maapiirkondades on elu välja surnud. Seal ei ole enam aktiivsust, ei ole noori inimesi, on vaid pensionärid ja neidki jääb järjest vähemaks. Selle peale Andrus Ansip vastas, et Eesti on teinud kõik õigesti. Ta ei tunnistanud, et riik oleks pidanud võib-olla oma poliitikas midagi teisiti tegema – tüüpiline parempoolne seisukoht! –, ja süüdistas kõiges Nõukogude okupatsiooni. Et ainult Nõukogude okupatsioon on süüdi selles, et maaelu on välja surnud. Aga mina julgen küll öelda, et seal, kust mina pärit olen – Lõuna-Viljandi- ja Mulgimaal ...

Aseesimees Jüri Ratas

Palun esitage küsimus!

Jaak Aab

... on kõik välja surnud. Mis on teie arvamus?

Edgar Savisaar

Ma tuletan selle peale meelde Statistikaameti andmeid, et eelmisel aastal oli Eesti põllumajanduse kogukahjum 1,7 miljardit krooni. Sellel ei ole Nõukogude okupatsiooniga midagi pistmist. Samal ajal peaminister kiidab põllumeeste helget tulevikku. Praeguses olukorras me tegelikult peaksime tegema koostööd. Kõik teadlased, ametiühingud, tööandjad ja poliitikud peaksid arutama, mida ühiselt teha, et Eesti raskest olukorrast välja aidata. Peaminister aga saadab kõik pikalt ja ütleb, et põllumeestel on helge tulevik ja kõigil teistel on samuti helge tulevik. Ma arvan, et see ei ole päris adekvaatne lähenemine. Aga ma ei tahaks ka Ansipit väga laita, sest ma olen temaga küll koostööd teinud ja isegi ühises valitsuses olnud ja sel ajal ta tundus veel päris mõistlik mees olevat. Ent kui täna keegi minult küsiks, kas ma Ansipiga koos luurele läheksin, siis ma annaksin sellele diplomaatilise vastuse. Muidugi, meil kõigil on olnud oma nõrgad kohad, me kõik oleme teinud vigu, aga kui me neid ei tunnista, siis on oht, et me teeme tulevikus neidsamu vigu uuesti.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Austatud Edgar Savisaar! Mina usun siiralt Eesti põllumehele ja maasaadikuna ma näen, kuidas ta püüab raskest olukorrast välja tulla, edasi minna ja ellu jääda. Kuid samas me oleme siin saalis näinud, kuidas paremerakonnad on aastaid püüdnud maaelu välja suretada, alustades põllumehest ja põllumajandusest. Ma küsin: kas teie meelest Eesti põllumajandusel on tulevikku silmas pidades suuremat potentsiaali?

Edgar Savisaar

Minu arvates on Eesti põllumajandusel väga suur potentsiaal, kui me mõtleme sellele, kuidas meie koduplaneedi rahvaarv kasvab. Kõik inimesed tahavad ju süüa ning kui me mõtleme arengumaadele ja sellele, et neid toetavad ka rahvusvahelised organisatsioonid, siis Eesti põllumajandusel peaks olema suur potentsiaal. See seisneb esiteks meie üsna viljaka põllumaa rohkuses ühe elaniku kohta ja maa harimise tuhandete aastate pikkuses kogemu-

ses. Ma tuletan meelde, et ega sellest ei ole väga kaua aega möödas, kui väike Eesti suutis toita mitu korda rohkem inimesi, kui neid Eestimaal elas. Nii et ma kujutan ette, et Eesti peab kindlasti andma oma panuse selleks, et rahvusvaheliste organisatsioonide kaudu leevendada arengumaade toiduvajadust. See tagaks meie inimestele ka piisava sissetuleku, rääkimata siseturu küsimuste lahendamisest.

Aga ma tahan tuua ühe näite. Hiina Rahvavabariik võttis alates käesolevast aastast Kasahstanilt 7000 ha põllumaad kümneks aastaks rendile, et seal soja, nisu ja teisi põllukultuure kasvatada. Hiina enda põllumaa on sisuliselt lihtsalt otsas. Teiste sõnadega on Eestil kindlasti potentsiaal olemas. Suurim potentsiaal on meie põllumaa ja seda tuleks muidugi hoida ja kasutada.

Aseesimees Jüri Ratas

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Austatud ettekandja! Et olla vähegi konkurentsivõimeline, selleks on paljud põllumehed liisunud endale tehnikat, mis on üsna kallis, ja võtnud laene, et tootmist arendada. Kui käia ringi Võru-, Põlva- ja Valgamaal ning mujalgi, siis näeme, et väga paljud põllumehed on mures, mis saab nendest nüüd, kui pangad on hakanud nõudma lisatagatise. Nad on tõesti selle pärast suures mures.

Edgar Savisaar

Lisatagatiste probleem on väga tõsine probleem. Selle ees võivad tõesti nii mõnedki põllumehed lihtsalt käed üles tõsta, sest et neil ei ole võimalik lisatagatise maksta. Ma arvan, et sellised lisatagatise võivad tekitada teatud languspiraali, põllumeeste laenudele seatud tagatisvara ehk siis maade väärtus võib väheneda. Need lisatagatise meenutavad seda, mis on juhtunud meie kinnisvaraturul. Muidugi tuleb vastu küsida: kust võtab niigi majanduslikult raskes olukorras olev põllumees veel pangale lisatagatise? Ma kujutan ette, et põllumehed peavad olema kaitstud lisatagatiste nõude vastu, ja see kaitse tuleb saavutada kas regulatsioonidega siinsamas Riigikogus või siis riiklike tagatiste pakkumisega. Samas ma kindlasti usun, et põllumees ei tohiks olla sunnitud oma tegevust lõpetama lihtsalt selle tõt-

tu, et kinnistute turuhinnad hüplevad edasi-tagasi. Põllumeestele see garantii tagada on minu arvates riikliku majanduspoliitika küsimus.

Aseesimees Jüri Ratas

Helle Kalda, palun!

Helle Kalda

Hea ettekandja! Minu küsimus on ajendatud eelmisest küsimusest. Me teame väga hästi, et enam ei künta maad hobustega. Samuti ei lüps- ta farmis lehma käsitsi, vaid selle töö teevad robotid. Me teame, et see põllumajandustehnika on väga-väga kallis. Mis te arvate, kuna juba Euroopa struktuurifondide raha hakkab lõppema, kas Eesti põllumajandus on ikka võimaline ülal pidama kallist tehnikat? Kuidas me sellest välja peaksime tulema?

Edgar Savisaar

Mina usun, et praegune põllumajanduspoliitika ei soosi tegelikult kallist tehnikat. Kallis ja moodne Lääne päritolu tehnika on vajalik põllumajanduse arenguks ja selleks, et konkurentsivõimet tagada, aga kalli tehnika hooldus ja selle eest tasumine eeldab põllumajanduse suurt kasumlikkust. Kasumlikkus omakorda sõltub põllumajanduspoliitikast, mida ka siin majas peaks kujundatama. Praeguse põllumajanduspoliitika tingimustes ei ole minu arvates võimalik kallist Lääne tehnikat eriti osta ja hooldada. Ja säärane olukord eeldab ikkagi põllumajanduspoliitika olulist muutmist. Kui seda muutust ei tule, siis enamik majapidamisi kalli tehnika liisinguid ja laene tasuda ei suuda ning sellest tehnikast võidakse ilma jääda. Muidugi oleks see põllumeestele päris tõsine löök, mida neile keegi ei soovi. Nii et küsimus on püstitatud väga põhimõtteliselt ja nõuab lahendust Põllumajandusministeeriumilt ja Riigikogult.

Aseesimees Jüri Ratas

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Austatud ettekandja! Kas teid ei tee murelikuks ja kurvaks pilt, mis siin saalis praegu paremerakondade ridades avaneb? Mind teeb see küll murelikuks ja kurvaks, et neid rahvasaadikuid maaelu ei tundu üldse huvitavat.

Aga küsimus on selline: kas te näete võimalust Andrus Ansipiga maaelu olukorra parandamise nimel koostööd teha?

Edgar Savisaar

Kui kogu seda lahmimist jälgida, siis jääb mulle vahel küll mulje, et meie paremerakondi ka see, mis linnades toimub, eriti ei huvita. Mis puutub koostöösse Andrus Ansipiga, siis kui see on meie rahvale oluline, meie valijatele oluline, siis mina olen valmis tegema koostööd kellega iganes, ka Andrus Ansipiga. Nagu ma enne juba ütlesin, ma olen temaga varemgi koos valitsuses olnud ja ma arvan, et seda võib elus veel ette tulla. Üldiselt saan aru, et küsimus on ajendatud eilsest Ansipi avaldusest, et ta minuga koostööd ei tee. Mul jääb üle ainult õlgu kehitada, sest ta on samasuguseid asju öelnud teadlaste kohta, ametiühingute kohta, tööandjate kohta jne. Ma ütlen vastu, et välisdamine ei vii kuhugi. Võtke seda külma närvi-ga kui tüüpilist valimiseelset sekeldamist. Elu läheb edasi ja ma arvan, et ka Ansipi seisukohtadel on suur potentsiaal muutumiseks.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Ma tänan teid ettekande eest ja tänan teid vastuste eest! Selleks ette nähtud aeg on läbi. Palun nüüd Riigikogu kõnetooli Soome Kymenlaakso maakonna Eesti esinduse juhi Pekka Linnaineni!

Pekka Linnainen

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Head külalised! Esiteks pean ütleva, et mul on suur au seista siin vaba Eesti rahvaesinduse ees! Uskumatu!

Aga nüüd teemast. Te näete, mis minu pandud pealkirjaks on. Esialgu seal ei olnud üldse seda, mis on seal sulgudes. Esialgu oli pealkirjaks "Omavalitsused ja teenuste tagamine piirkondades". Aga siis sain aru, et alati on õhus küsimused. Elus me teeme suuri valikuid heade asjade vahel: kas nad on samas kaalukausis, ühes kaalukausis või eraldi kaalukausides. Kuidas säilitada omavalitsusi ja teenuseid üheaegselt? Enne seda oli pealkirjaks igavam asi: regionaalpoliitika ja omavalitsuspoliitika reformid Soomes, aga vahetasin ikka järjekorra ära.

Minu ettekanne on ennekõike regionaalpoliitiline, aga need kõik asjad on omavahel

seotud. Kui räägime maaelust, on küsimus ka põllumajanduspoliitikas, kõiges. Meie mure on ühine. Täpselt seesama mure on Soomes, mitte midagi erinevat ei ole. Soomes me rõhutame ennekõike vananemise väljakutset, seetõttu vanad migratsiooniametkonnad ongi nüüd Soomes immigratsiooniametkonnad.

Aga läheme edasi. Üldine väljakutse, mis Soomes on, on vastata küsimusele: kus me tahame elada? Väga lihtne vastus: kodus tahame elada! Kui inimene on sündinud kuskil maapiirkonnas või kus tahes, siis seal ta tahaks püsida. Ta ei taha sealt mujale. Aga miks ta sealt ikkagi lahkub? Ennekõike lahkub ta sealt, kuna tal pole tööd. Töö on alati esikohal. Kui seda ei ole, kui ei ole tööalaseid väljakutseid, peab midagi tegema. Ka võib asi olla selles, et võib-olla inimesel on mingid teised huvid või tahab rakendada ennast teistmoodi. Või pole haridust, pole haridust endale või lastele.

Töö on muidugi ettevõtluspoliitika küsimus. See on jällegi riigi ülesanne regionaalpoliitikaga toetada, meelitada kohale ettevõtlust. Soomes on aastakümneid arendatud Ida- ja Põhja-Soome ettevõtlust soodustustega.

Ka haridus on sellega seotud. Seal on samuti klastripõhised lähenemisviisid. On võimalik rääkida kompetentsuskeskustest – töö ja haridus on omavahel seotud.

Ja kolmas teema on kõik teenused. Inimene tahaks elada kõikjal nagu linnas. Küsimus on, et kõik tahaksid kasutada maal ka linnalisi teenuseid. Maal aga ei ole linnalisi teenuseid ja maale ei tule kunagi kõiki neid linnalisi teenuseid, mis on näiteks siin Tallinnas. Aga maal on midagi paremat. See on jälle see kahe kaalukausi küsimus: need head asjad, mis on maal, asendavad selle, mis on linnas. Aga maal on vaja elementaarseid teenuseid. Tõesti, kui sealt kaob viimane rahvakool, siis kaob ka rahvas.

Aga kõige traagilisem küsimus on see: kes lahkuvad esimesena? Esimesena lahkuvad alati need, kes on võimekamad. See on parimate ajude äravool. Seesama ajude vool, mis toimub rahvusvaheliselt Eestist ja Soomest välja, seesama toimub ka Eesti pinnal. Kes arvavad, et neil on parem mujal, kes on suutelised lahkuma, need lahkuvad. Kes siis jäävad järele? Jäävad järele ainult need, kes ei ole suutelised lahkuma. Need on nõrgemad inimesed, need

on vanurid. Kes nende eest hoolitseb? Küsimus on täpselt samas suunas.

See, mida ma tahan teile tutvustada, on kõik need regionaalpoliitilised reformid, mis on tehtud koostöö edendamiseks Soomes. Tahan selgitada, kuidas tööjaotus Soomes käib. Reforme on toimunud mitmel tasandil. Esiteks, Soomes oli kunagi vana Tsaari-Venemaa komme, et regionaalpoliitika asus seal, kus asus regioonide järelevalve. Tähendab, vanas tsaaririigis kubernerid olid ohvitserid ja miilitsad. Regionaalhaldus oli ennekõike järelevalve. Kaks aastat tagasi viidi Soomes regionaalala osakonnad üle ikkagi rahandusministeeriumi alla, kus on ka kõik muu arendustegevus. Praegune Soome siseministeerium on puhtal kujul sisejulgeolekuministeerium ja see muudatus andis regionaalpoliitikale rusikaga. Eriti pean tänama praegust Soome peaministrit Mari Kiviniemi – tema oli regionaalminister sel ajal, kui see kõik käivitati. Tema tõsteti ühest ministeeriumist üle teise ministeeriumisse ja nüüd on ta meie peaminister.

Riigi regionaalhalduses toimus see muutus alles käesoleva aasta alguses. Kaotati vanad läänid, seejuures oli põhimõtteks tööjaotus. Soov oli loobuda sellest, et ühes asutuses on järelevalve ja arendustegevus. Riigiasutused jaotati uuesti: on eraldi need, kes arendavad, ja need, kes valvavad. See tähendab seda, et keskkonda puutuvad load ja litsentsid on ühes ametis, aga maavaradega seotud arendamine ja kõik muu on teises keskuses. Samas kadusid Soomes läänid.

Kolmas tasand on kohaliku omavalitsuse tasand. See on projekt, mis tehti väga laia parlamentaarse ettevalmistusega. Soomes on üldse kombeks, et kui teeme suurema reformi, siis luuakse kas või parlamendikomisjon, kus on kõik erakonnad esindatud. Tahetakse ju ikkagi reformi, mis ei ole mõeldud ainult valimisperioidiks, vaid aastakümneteks.

Kohalike omavalitsuste reformi taustaks on tõesti rahva vananemine. Mis me teeme? Kes hoolitseb meie eest? Soomes on omavalitsus püha. Kuskil mujal ma ei tea, et omavalitsus oleks nii püha ja puutumatu nagu Soomes. Aga Soomes on omavalitsustel ka suured kohustused. Raamseadus, mis vastu võeti, ei räägi sundliitmise eest. See ei käsi mitte midagi, see ainult ütleb seda, et väljakutseid ei tohi ignoreerida, ei tohi eirata. Te peate midagi tegema,

aga otsustage ise, mis te teete. Ma tulen selle asja juurde tagasi.

Aga nüüd sellest, kuidas on Soomes moodustatud erinevad piirkondliku, regionaalse koostöö üksused. Kymenlaakso maakond on see, kus asub Kotka, kes on Tallinnaga koos tegutsenud. Maakond asub Soome kagunurgas ja on jagatud kaheks eraldi piirkonnaks. Kui vaatate sinna kaardi peale, siis näete, et Kymenlaakso maakonna põhjaosas on tehtud midagi väga erilist. Seal on toimunud suur ühinemine. Lõuna pool on veel väiksemaid omavalitsusi.

Muutus on veel radikaalsem, teine kaart tuleb kohe järele. See on piirkond, mida ma teile näiteks toon. Kuhu vajatakse eraldi piirkondi? Siin on 180 000 elanikuga maakond, lõunapool ja põhjapool konkureerivad omavahel, aga see on koostöökonkurents.

Soome maakond ei ole Eesti maakond. Eesti maakond riigi haldusjaotuses on nagu Soome vana lään. Vanasti, kui mina koolis õppisin, räägiti nendele etnograafilistele vanadele ajaloolistele maakondadele lisaks eraldi majandusmaakondadest. Maakond on majanduslik tervik ja seda juhitakse avalik-õigusliku omavalitsuskoondise poolt. Ma ei räägi liidust, kuna meil on seaduses ette nähtud koondise vorm. Ta täidab teatud riigi ülesandeid, aga ta täidab ka kohalike omavalitsuste ülesandeid.

Ja siis on veel piirkonnad. Piirkondade koostöö käib – ükskõik, kuidas ta käib. Vahel on MTÜ, vahel isegi aktsiaselts, ümarlaud. Aga euroliidu projektidega kaasnevad omafinantseeringud tehakse sageli koostöös.

Näitan teile sellest PARAS-projektist ehk kohalike omavalitsuste reformi raamseadusest, et selle eesmärk oli omavalitsuste teenindusstruktuuri reformi edendamine. Soome põhimõte oli see, et üks omavalitsus oleks moodustatud töölkäimispiirkonnast – see on loogiline piirkond, kus inimesed elavad ja kus neil on normaalne töö käia – või siis mõnest muust funktsionaalsest tervikust, mis on suuteline vastutama teenuste eest. Omavalitsus peab olema selleks suuteline. Kuidas neid ressursse tagada – see on jälle regionaalpoliitika, see on omavalitsuspoliitika.

Alternatiiviks sundliitmisele on piirkondlik koostöö. Ja selle alternatiiv on nn omavalitsuskoondis, mis on vana Soome värk. See pärineb juba 1930. aastatest ja näiteks haiglad

loodi selle eeskujul. See on nn peremehemudel. Tähendab, et teatud suuremas või väiksemas piirkonnas omavalitsused jagavad omavalitsemise ülesandeid: üks hoolitseb noorsootöö eest, teine mõne teise asja eest.

Nüüd ma näitan teile, mis on omavalitsuskoondis, soome keeles *kuntayhtymä*. *Yhtymä* oleks võimalik tõlkida ka "kontsern", ta võib ka seda olla. Aga ta on kohalike omavalitsuste poolt eriotstarbeks asutatud omavalitsus, mis tõesti käitub nagu omavalitsus. Ütleme, on piirkonna rakenduskõrgkool või kutsekõrgkool. See on väga tüüpiline, see luuakse sellises omavalitsuskoondise vormis. Omavalitsused peaksid ise vastutama kutsekoolide eest, aga nad moodustavad koondise ja kui nad loobuvad sellest tegevusest, läheb tegevus täielikult üle koondisele. Omavalitsused ainult finantseerivad, aga kogu vastutus ja järelevalve lasub koondisel. Koondis töötab täies ulatuses Soome omavalitsusseaduse raames. Soome omavalitsusseaduses on üks peatükk, kus on juttu koondisest. Omavalitsused saavad vabatahtlikult loobuda mingitest ülesannetest ja tõsta teatud kavandatud ülesanded esile, et neid kohalikele inimestele vajalikke ülesandeid täita.

Siin on näha, missugused ülesanded on näiteks Kotka linnavalitsusel. Ta on viie koondise liige: tervishoid, koolitus, erihooldus, sõltlased ja viimane on Kymenlaakso liit. See maakonna liit on ka moodustatud omavalitsuskoondise vormis. See on ainuke, kus kehtib sundliikmesus: kõik maakonna omavalitsused peavad olema selle liikmed. Koostöös kehtivad teatud piirarvud, eriti just sotsiaalhoolekande, tervishoiu ja kutsehariduse valdkonnas.

Kuidas on kulgenud omavalitsuste areng Soomes? Aastal 1973 oli Kymenlaakso maakonnas 18 omavalitsust. Viimane sundliitmise toimus Soomes 1. jaanuaril 1977. See oli nii suur õppetund, et järgmise 20 aasta jooksul ei toimunud Soomes rohkem kui 10 või 12 ühinemist ja need olid põhimõtteliselt ainult rõngasvaldade ja keskuste ühinemised. Kõik peatus ja veel praegugi on tunda, et see oli inimestele tugev vaimne löök.

2009. aasta alguses ühines jällegi põhja pool Kouvola, seegi oli vabatahtlik ühinemine. Raamseadus mõjus paradoksaalsel moel nii, et omavalitsused otsustasid ühineda. Nad nägid selle paremust ja taustaks oli see, et Kouvola

piirkond oli regioon, kus kõik väiksemad allasulad asusid Kouvola ümber.

Minu aeg on täis, oma kõne lõpuks võtan kokku reformi eesmärgi. Kui minister Kiviniemi regionaalhalduse reformi eesmärgid seadis, oli neid kolm: eraldi arendustegevus, eraldi järelevalve ja siht viia seaduste elluviimise ülesanded ning mitteüleriigilised ülesanded regionaalse kohaliku halduse tasandile.

Asesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Teie aeg on läbi. Aga nüüd on kuni 15 minutit ette nähtud küsimusteks ja vastusteks. Tõnu Juul, palun!

Tõnu Juul

Lugupeetud ettekandja! Ka Soome Vabariigis, mille elatustase on teadaolevalt kõrge, on viimastel aastakümnetel olnud selge tendents, et elanikud asuvad maapiirkondadest elama Lõuna-Soome, eriti Helsingi ümbruskonda. Vaatamata kõigile regionaalpoliitilistele sammudele on see tendents selgelt püsinud. Mis on teie arvamus selle kohta?

Pekka Linnainen

Hea küsimus! Pean vastama, et Soomes on täpselt sama kuldse ringi probleem, mis Eestis. Neid kuldse ringi linnasid on teisigi kui Helsingi: on ka Tampere ja Turu. Tähendab, just nende suurte keskuste ümber olevate valdade kuldne ring – me kasutame seda väljendit – kasvab Soomes. Aga see ju tõestab meile, et inimene tahab elada rohkem maal kui kesklinnas. Küsimus on töökohtades, ennekõike töökohtades. Meie enda maakonna, Kymenlaakso maakonna suurim probleem on metsatööstuse langus. Seal on viimase 3–4 aasta jooksul suletud kolm suurt tööstust.

Asesimees Jüri Ratas

Marek Strandberg, palun!

Marek Strandberg

Hea ettekandja! Teadupoolest on Soomes Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika toetuse määrad ju oluliselt kõrgemad kui Eestis. Kas te näete seda, et Soome maaelule annab väga olulist lisa just nimelt tõsiasia, et need toetuste summad on küllaltki rikkalikud? Ja kas te oskate hinnata seda, kui palju võiks parandada Eesti maaelu selle tulemusena, et ka

Eesti põllupidajate ja muude maatöö tegijate toetusemäärad läheneksid sellele, mis on kas või Soomes?

Pekka Linnainen

Täna küsimuse eest! Seda ma tõesti ei oska öelda, kui suured peaks olema dotatsioonid. Ma arvan, et siin on vaja läheneda eesmärgipõhiselt: mis me tahame teha? Mis me tahame teha maal? Maaelu, maaettevõtluse mitmekestamine on väga oluline. Oma maakonnas me oleme teinud väga tõsist tööd mahepõllumajanduse valdkonnas, turismitalude valdkonnas. Aga ikkagi ma ütlen seda, et suurim osa töökohtadest on meil olnud tööstuses ja nende kadumine on meile suurim probleem.

Aseesimees Jüri Ratas

Enn Eesmaa, palun!

Enn Eesmaa

Kõigepealt, härra Linnainen, tahan ma teha tõsise komplimendi teie suurepärase eesti keele kasutamise eest! Mul on õige mitu küsimust, võib-olla jõuan teisegi küsida, kuid alustan tähtsamast. Eesti tasandil on viimastel aastatel väga suureks probleemiks kujunenud riigi ja omavalitsuste pinged, mis lähemal analüüsil sageli seostuvad poliitiliste tasanditega. Kymenlaakso on olnud aastakümneid Soome n-ö punasem maakond, seal on Soome kommunistlik partei olnud traditsiooniliselt väga tugev, samuti sotsiaaldemokraadid. Kas te tajute ka erinevat suhtumist Helsingi keskvoimu poolt, kui võimule on tulemas parempoolsed erakonnad? Praegu on võimalik, et järgmiste valimiste järel tuleb võimule Kokoomus.

Pekka Linnainen

Ma ütleksin, et Soome on ju konsensusriik. Tahan tuua näiteks ühe teise Soome linna, oma sünnilinna Tampere. Tampere, kui mina seal elasin, oli täiesti korstnate linn. Kolm tööstust tootis lihtsalt vedureid, oli kingatööstus, tekstiilitööstus – kõikvõimalikud tööstused. Peale sõda algas väga tihe koostöö Koonderakonna ja sotside vahel. Olenemata sellest, mis vaidlused käisid riigi pinnal, olid nad ikkagi harjunud tegema koostööd. See oli see nn Talvesõja vaim, mis seal elas. Tampere oli see punasus rohkem näha ainult 1. mai

paraadil. Väga tore marss oli, kõik käisid vaatamas olenemata enda värvist.

Kõik sellised suured reformid, millest ma rääkisin – just see omavalitsusreform ja muud –, peaksid lähtuma väga laiapõhjalisest parlamentaarsest koostööst. Soome omavalitsuste liit ehk siis terve riigi omavalitsuste liit on teinud ettepaneku luua parlamentaarne komisjon Soome omavalitsusseaduse reformiks. Tähendab, nendele ei piisa enam sellest raamseadusest. Olgugi et nendele on antud vabad käed, on nad seda ise näinud, et on vaja teha veel rohkem. Soome omavalitsuste liit pooldab isegi rohkem neid ühinemisi, aga samas nad teavad, et omavalitsus on Soomes püha ja seda on võimalik teha ainult kohalikul algatusel. Aga Soomes selliseid riigi ja omavalitsuste vahelisi pingeid pole tõesti näha, mis siin Eestis.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaan Õunapuu, palun!

Jaan Õunapuu

Lugupeetud ettekandja! Ma tänan teid selle väga põhjaliku ja hea ettekande eest, mille te meile praegu siin saalis tegite! Tahan teie kui kogenud Eesti tundja käest küsida: näete isegi, te oma eelmise vastuse lõpetasite ju ka lausega, et selliseid vastuolusid, nagu Eestis on riigi ja kohaliku omavalitsuste vahel, ei ole Soomes olemas. Alles veidi aega tagasi siinsamas saalis arutati kohalike omavalitsuste teemat riiklikult tähtsa küsimusena. Oli palju juttu, aga selle jutu tulemust ei ole siinemaani näiteks ühelgi eelarvereal realiseerunud. Kohalikud maksud on meil ikkagi 1% piires, eelarved on ebastabiilsed ja riigist sõltuvus suur. Küsimus on selline: palun öelge kolm peamist tegevust, mida on vaja, et Eesti kohalikud omavalitsused oleksid sama auväärased ja lugupeetud, nagu need on Soomes!

Pekka Linnainen

Kolm? Ma arvan, et piisaks ühest. Kas on omavalitsust ilma finantsautonoomiata? Soomes on omavalitsustel oma tulumaks. Muidugi ta võib-olla tundub kõrge, ta on 16–19%, aga omavalitsused ise otsustavad selle raha piires oma tegevusi. Teine asi on muidugi see, et Soomes oleks võimatu anda omavalitsustele ülesandeid, samas jagamata ressursse nende ülesannete täitmiseks. Need peavad alati oma-

vahel seotud olema. Kolmas asi on aga see, et peale igat valimist ei algaks jälle uus haldusreform. Oleks vaja luua mingisugune parlamentaarne erikomisjon Eesti haldusreformi jaoks.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Palju tänu, hea Pekka, ilusa sõnavõtu eest! Tore on sind näha siin Riigikogu saalis. Täna on palju jutuks olnud ka, et maaelu edendamise üks võimalus on põllumajanduse arendamine. Ja kui me põllumajanduses toodame uhkesti, siis järgmine küsimus on turud ehk kus me saaksime toodangu realiseerida. Mis sa arvad, kui palju sinu kodumaal Soomes on võimalik Eesti toiduaineid turustada? Kas see on lihtne?

Pekka Linnainen

Täna-täna! Näiteks Saaremaa on väga kõrgelt austatud tootemärk Soomes. Olgu need pohlak või mis tahes asjad – Soomes, kui neid müüakse, siis ainult Saaremaa tootemärgi all. Need lähevad väga hästi kaubaks. Ma arvan, et Eesti põllumajandustoodete kohta arvatakse, et need on puhtad, head, kvaliteetsed. See on Soome arvamus. Aga nüüd oleks vaja tõesti tugevat turundust. Kas olete pannud tähele, et Soomes ei müüda Rakvere vorste? Teatud Soome firmad – ma ei räägi seda Kymenlaakso esindajana, mina räägin, Pekka Linnainen räägib seda teile –, et teatud Soome firmad tegutsevad Eestis defensiivselt. Nad väldivad oma siinsete firmade toodangu müüki Soomes. Kahjuks nii on. Aga ma arvan, et suuri võimalusi ka Soome turul Eesti põllumajandusel on.

Aseesimees Jüri Ratas

Toomas Trapido, palun!

Toomas Trapido

Tänu huvitava ettekande eest! Mul on selline küsimus: kas ma saan õigesti aru, et selle uue kohalike omavalitsuste raamseadusega riik otseselt soodustab ja innustab omavalitsusi omavahel koostööd tegema mingite funktsioonide heaks täitmiseks? Näiteks ühiselt kooli pidama, ühiselt tervishoidu korraldama. Võib-olla lihtsalt taustaks, et Eestis omavalitsuste

koostöö jääb tihti selle taha, et on selline arusaam, nagu ei tohiks seda teha.

Pekka Linnainen

Selle küsimuse eest pean tõesti tänama, kuna see annab võimaluse selgitada, kuidas meil soodustati ühinemist. Soomes on väljend "põrgandiraha" ehk ühinemistoetused. Koos raamseadusega kinnitas valitsus ka teatud ühinemistoetused. Raamseaduse perioodiks on aastad 2007–2012. Need toetussummad vähenesid pidevalt ja kui sa ühined aastal 2012, siis enam mingit toetust sa ei saa. Samas garanteeriti, et riikliku tasandussüsteemi toetused ühinemisperioodil teatud aja jooksul ei vähene. Kõige keerukam asi muidugi on ametkondade vastasseis, töökohtade säilimine. See on väga raske asi Soome omavalitsustes. Viieks aastaks on ühinemisel omavalitsuste töötajaskonnale töökohad garanteeritud. Aga põhimõtteliselt Soome toetus on olnud konkreetseid eurod, mis omavalitsustele anti, ja see oli kohe tunda. Aasta 2008 alguses Soome omavalitsuste arv vähenes üle 60, ma mäletan. Võrreldes sellega, mis ma ütlesin, seal peale seda Kotka sundliitmist on nüüd ühinemisi 20 aasta jooksul olnud 12.

Aseesimees Jüri Ratas

Enn Eesmaa, palun!

Enn Eesmaa

Austatud ettekandja! Mu teine küsimus keskendub piiriülesele koostööle. Kymenlaakso on Kagu-Soomes, Venemaa on väga lähedal. Meil on kogemusi, ja mitte kõige paremaid kogemusi, võimalusest teha koostööd, ka majanduskoostööd Venemaa piirkondadega, mis on Eesti piiri lähedal. Soomlastel on see traditsiooniliselt õnnestunud tunduvalt paremini. Oma ettekandes ja küsimustele vastates te ütlesite, et praegu on puidutööstuses väga suuri probleeme. Me teame, et Venemaa on seadnud üsna kõrged tollid ka puumaterjalile. Millist perspektiivi te näete piiriülese koostöös ja kui palju on sellest huvitatud Venemaa omavalitsused, mis on Kymenlaaksole hästi lähedal?

Pekka Linnainen

Piiriülese koostöö suurim takistus on see, et euroliidul puudub programm selle jaoks. Meie Kymenlaakso suur huvi oleks nn kolmenurkne

koostöö, kus koostööd teeksid Eesti, Soome ja näiteks Peterburi piirkond või Leningradi oblast. Kagu-Soomel on eraldi olemas piiriülesed naabrusprogrammid Venemaaga, sellesama Leningradi oblasti ja Peterburiga. Eestil jälle on oma naabrusprogrammid. Järgmisel programiperioodil, aastal 2013 ja edasi, me peaksime minu arvates koos nõudma euoliidult programmi, kus on Venemaa, Soome ja Eesti koostöö võimalik.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja, ma tänan teid ettekande eest! Ma tänan teid vastuste eest! Lähe me oma päevakorraga edasi. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja nõukogu esimehe Aavo Möldri!

Aavo Mölder

[Ettekande slaidid on lisatud kõite lõppu.]

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Külalised! Põllumajandustootmise sektorist enesest on aeg-ajalt esitatud vastukäivaid väljütlemisi, mis on kindlasti raskendanud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika raames tehtavate otsuste langetamist ja võimaldanud neid suunata mitte päris reaalsusele tuginedes.

Kui põllumajandussektori kohta kõige üldisemalt öelda, siis meie põllumajandussektori tootmisstruktuur on mitmekesine ja mahtudelt saab eri valdkonnad grupeerida väikesteks ja suurteks. Seda on ka tehtud: korra on üks armastatud, korra on teine armastatud, ja vahel matavad emotsioonid ratsionaalsuse enda alla. Meie tööhõive on Euroopa Liidu efektiivseimate riikide tasemel. Enne Euroopa Liitu astumist kadus Eestis karmi konkurentsi tõttu maal ära üle 110 000 töökoha. Meie põllumajandussaaduste osatähtsus sisemajanduse kogutoodangus on väike, 1,9%. Vahetult enne masu kiideti vabariigi SKT kasvu, mis oli kümne aasta keskmisena peaaegu 7%, ent põllumajanduse kogutoodang kahanes kümne aasta keskmisena 2,4%.

Samas, ega meil nälja kartust ei ole, sest teiste riikide maksumaksjate poolt odavdatud imporditud osakaal on meil alati suur olnud.

Eestis on teistsugune tootja vahetult tötlejaga kui Skandinaavia maades – see on täiesti turumajanduslik. Sektori keskmine palk on 30–35% väiksem vabariigi keskmisest.

Suhteliselt vaene on see põllumajandussektor! Haritava maa hektari kohta on meil teiste Euroopa Liidu riikidega võrreldes umbes kuus korda põhivahendeid vähem ja üks sellest tulene ka madal tööviljakus. Hiljuti Statistikaamet avalikustas sektori kogukahjumi, mis oli mullu 1,7 miljardit krooni.

Kogu põllumajandussektori maine ei ole kiita. Olen vahel täheldanud, et ajakirjanduses võrreldakse suhteliselt ühekülgset üksikettevõtete saadavaid toetusi, samal ajal ei võrrelda tootmismahтусid, ei käsitata põllumajandustevõtjaid tööandjatena ja riigi maksumaksjatena.

Et hakata natuke kaugemalt peale, tuleks meenutada juba tehtud valikuid. Ma arvasin, et mu esinemisaeg on pikem, jätan mõned slaidid siin vahele. Enne Euroopa Liitu astumist oli põllumajandusturg ühepoolselt avatud ja kohalike tootjate tootjahinnad olid umbes 30% alla surutud. Paljud ehk mäletavad, et septembris 1995 võttis Riigikogu vastu põllumajandussaaduste ja -toodete turu korraldamise seaduse. Selle seaduse ainuke eesmärk oli tagada tootjale ebavõrdses konkurentsisis põllumajandussaaduste müügist saadav tulu.

Põllumehed meenutavad tookordset peaministri nõunikku Ardo Hanssonit, kes väitis, et põllumajanduses tekitatud ja tekkivad tootjahinnad ei saa kujuneda vastavalt nõudlusepakkumise vahekorrale. Sellal veel eksporditoetustega suurelt toetatud imporditud osakaal seda lihtsalt ei võimaldanud. Kui ajakirjanduses kõlasid rohked süüdistused, et põllumehed virisevad tuludefitsiidi pärast, siis see oli seaduse üldtermin. Seda arvutasid kahepoolsed eksperdid kaheksa aastat ja kokku tuli selleks summaks umbes 12 miljardit krooni. Sellest kompenseeriti riigieelarve kaudu alla veerandi.

Kui Euroopa Liiduga ühineti, siis vaadake, vanad riigid said toetusi täismahus edasi. Uutele riikidele määrati osaline toetus, et nad saaksid oma tootmisstruktuuri efektiivsemaks muuta. Koos riikliku lisamaksega oli see algses võrreldes vanade liikmesmaadega 55%. Praeguseks on Eesti lehmapidajad saanud seda toetust 1000 krooni lehma kohta juurde, aga see on 3,5–4 korda väiksem kui Euroopa Liidus keskmiselt. Teravilja baassaagikus oli baasperioodil Eestis kõige madalam: 1,77 t/ha, aga kirja pandi 2,4 t/ha, sellepärast et me pea-

me teravilja ka kuivatama. Ainult Küprosel ja Maltal oli baassaagikus madalam. See näitaja aga on toetuse määra arvestamise alus, mille järgi arvestati pindalapõhised toetused, mis kehtivad siimaani. Ma usun, et umbes 40% ulatuses oleks tookord investeringuid saanud rohkem teha ja meie põllumees oleks siis saanud enne Euroopa Liitu astumist vähe jõukamaks.

Vaadake, siin slaidil on otsetoetused liikmesriikides, mis on eelmisel aastal välja makstud 2007. aasta põllumajandusmaa hektari kohta. Eestil on see näitaja 72 eurot, see on umbes 1100 krooni. Euroopa Liidu keskmine on 273 eurot ehk 4300 krooni – 3,8-kordne on vahe! Tootjad saavad raha ikka väga erinevalt. Kui vaadata täiendavate otsetoetuste väljamaksmist, siis tõesti, 2008. aastal maksis riik oma eelarve kaudu lubatava summa välja, see oli 766 miljonit krooni. Eelmisel aastal, kui põllumeestel oli tõsiselt raske aasta, maksis riik välja 445 miljonit lubatud 779 miljonist kroonist. Aga 2010, vaadake, siin on kirjas 540 miljonit. Tegelikult lubatakse maksta peaaegu 800 miljonit, aga 250 miljonit on välja maksmata. Ma tean, et järgmise aasta eelarves on lubatud seda summat suurendada 20 miljoni võrra, nii et kokku 560 miljonit. See lisatud 20 miljonit on aga pigem retoorilise tähendusega kui tegelik tootmise toetuse suurendamine.

Ma olen ühe majandi juht, kes realiseerib peaaegu 2% piimatoodangust vabariigi turule. Ainuüksi AS Tartu Agro sai mullu sama koguse piima eest turult 17 miljonit vähem kui üleelmine aasta. Kogu piimandussektori tulu vähenes 960 miljonit krooni. 1,6 krooni piimaliitri kohta saadi ju keskmiselt vähem, korrutage see 600 000 tonniga – just nii suur kogus piima Eestis turul realiseeritakse.

Kes siis toodavad Eesti toidu? Ma usun, et on väga palju räägitud, kui palju meil on talusid: see arv ulatus vahepeal 40 000-ni. Praegu saab PRIA-st toetust mingi tootmise eest alla 6000 tootja. Ja sellest 6000-st tootjast esimesed 4000 on väikseimad, nende aastane realiseerimismaht on alla 100 000 Eesti krooni. Umbes poole moodustab sellest toetus. Võrdluseks: nende realiseerimismaht on umbes 1000 korda väiksem AS-i Tartu Agro realiseerimismahust. Ja järgmise 2000 tootja keskmine realiseerimismaht on 300 000 krooni ringis. Tegelikult põhiline tootmiskoormus ja kõik

tootmisega seotud turumajanduslikud probleemid kuhjuvad Eestis kitsa ringi tootjate kätte, keda on umbes 300 ettevõtjat. Teraviljakasvatajaid, kes toodavad rohkem kui 500 hektaril, on sadakond, ja 208 piimatootjat toodavad meil 83% piimast.

Ühel slaidil on näha lehmade arvu vähenemine. Oma piimatootmise näitajatega on Eesti ju suhteliselt heal järjel. 7500 kg lehmalt on üldine keskmine piimaand. Hea, et meil on 93% lehmadest jõudluskontrolli all, see võimaldab analüüsi teha ja tõuloomi müüa. See, et meil piimakarja keskmine suurus on kuue aastaga kaks korda kasvanud – 41-lt 84-ni –, on meie enda tekitatud. Kui 772 väiketootjat, kel on karjas alla 100 lehma, ka piimakarjapidamise lõpetavad, siis saame keskmiseks 350 lehma karjas. Aastal 2003 muuseas oli selles tootjategrupis, kellel on karjas alla 100 lehma, 2492 tootjat. Ma ei ütle, et selle tendentsi taga on ainult ebavõrdne konkurents, eks paljud ole lõpetanud ka vanuse tõttu ja seetõttu, et pole järeltulijat.

Siin slaidil on tulundusühistu Laeva Piim näitajad. AS Tartu Agro müüb piima ka tulundusühistu kaudu. Ühistu realiseerimismaht on 250 tonni päevas, s.o vabariigi kogutoodangust 14% ringis. Siin on näitaja, mille puhul saab üldistada, et liisingu- ja laenumaht moodustab võrreldes realiseerimismahuga 86–87%, kusjuures piima osa kogukäibes on ainult 65%. Ja siin on ka toetused kaasa arvatud.

Ma tahaksin üldistades öelda, et praegu on pankade andmetel nendel tootjatel, keda pank on jutule võtnud, 6 miljardit liisingu- ja laenukoormust. Ja see on suhteliselt väga väike kogum, kelle kätte kõik need probleemid koonduvad. Tegu on ehtsa laenu- ja võlalõksuga. Nendes majandites, mis ei ole probleemmajandid, on keskmine palk 8600 krooni koos maksudega.

Põllumajandussektorile on teada antud, et seoses tootmise üldise kontsentreerumisega nagunii lähitulevikus farmide arv väheneb. Meil on sellised kontsernid nagu Rakvere, Tallegg, Ekseko – me oleme kõik ühel turul ja kas me tahame või ei taha, meie hinnad kujundab töötlev sektor. Need kontsernid toodavad, töötlevad, ekspordivad, impordivad – teevad meie turul, mis tahavad. Ma olen mitmel korral ühes või teises kohas esinedes nentunud, et suhteliselt vähe pööratakse tähelepanu meie

ekspordi-impordi bilansile põllumajandussektoris. Viimastel aastatel on see olnud 4,5–5,5 miljardit impordi kasuks ja see on peaaegu Eesti aastane tootmise kogumaht. See kindlasti on asjaolu, mida tuleks rohkem analüüsida: kuidas see mõjutab praegust tootmist ja mispärast on paljud meie tootjad turult kadunud. Näiteks sealiha me ekspordime 6000 tonni, sisse toome peaaegu 20 000 tonni. Nii on see paljude kaubagrupidega, näiteks ka munade ja linnulihaga, mida meie kohalik tootja võiks ise toota.

Mida on tootjad teinud? Iga asja juures on ka midagi head. Järele on jäänud need, kes on konkurentsivõimelisemad. Eelmisel aastal viidi Eestist välja peaaegu 29 000 pullvasikat. Seakasvatuses on jõudluskontrollis 34 karja 14 000 põhikarja seaga, ja kui 18 000 tonni viiakse elussigadena liha välja, siis seal lõövad kaasa ka Ekseko ja teised kontsernid, kes toodavad siin juba üle meie vajaduse. Samas ostetakse 20 000 tonni importliha sisse.

Tänu headele piimanäitajatele on avanenud tõumullikate müük. Neid müüakse mitmesse riiki. Türgi ostab näiteks täiskasvanud pulle. Toorpiima müüakse Läti ja Leetu. Nii et tootja, kes on järele jäänud, saab Eesti turult minema, ja see on tõestus, et me alati ei saa kohalikul turul õiglast hinda. Kuni püsib ebaõiglane konkurents, mis põhineb kordades erinevate põllumajandustoetuste maksmisele, veavad kohalikud töötajad edaspidigi sisse teiste riikide maksumaksjate odavdatud toiduaineid. Kui me oma tootjaid ei hoiu, tuleb meil varsti hakata rahvale palju kallimat toitu müüma. Toidupuudusest räägitaksegi üha sagedamini.

Põllumajandustootjad tunnetavad seda, et ebavõrdne konkurents toetuste osas kindlasti ei kao. Ja seda tuleks arvestada. Ega Euroopa Liidu reeglite järgi meie tootjat rohkem aidata ei saagi kui ainult täiendava osamakse ehk *top-up*'i tõstmisega lubatud tasemeni, samuti diislikütuse aktsiisi ja toiduainete käibemaksu alandamisega. Näete, siin slaidil on toiduainete käibemaks Euroopa Liidus: keskmine on 10,3%. Paljudes riikides seda ei ole, meil kehtib 20%. Need on ka kolm ettepanekut, mida tuleks teha. Oleks hea, kui väike kohalike tootjate ring satuks oma riigis paremasse olukorda.

Ma tänan kuulamast!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Teile on ka küsimusi. Rein Ratas, palun!

Rein Ratas

Hea ettekandja! Valglinnastumise ohvriks on toodud hulgaliselt nii metsa kui ka viljakat põllumajandusmaad. Kas te näete vajadust uute seadussätete järele, mis on üheselt suunatud sihipärasest kasutusest välja langenud viljaka põllumajandusmaa kaitseks, sealhulgas riigipoolsete toetushoobade rakendamiseks? Olen rääkinud.

Aavo Mölder

Eestimaal on paljudel põhjustel mittetoetus-tealust maad 200 000 – 300 000 ha ja praegu lihtsalt palju maad niidetakse, sest et seda ei tasu kasutada. Ma ei oska öelda ühtegi seadust. On ju riigi praeguse maa kasutusvalduse osas ettepanekuid tehtud, et kui see maa ükskord oksjonile pannakse, siis kasutaja saab selle oksjonihinnaga ära osta. Ma ei oska nimetada ühtegi niisugust häda, millega Riigikogu peaks kohe täna tegelema. Kui ta ainult suudaks fikseerida selle, kui palju on meil maad omakapitalina käes ja kui palju on maaomanikud ära müünud.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaan Õunapuu, palun!

Jaan Õunapuu

Hea ettekandja! Te rääkisite siin rahast ja ka eelmise aasta ligi miljardikroonisest miinusest. Kui tulla selle aasta ja järgmise aasta eelarve juurde, siis selle nädala teisipäeval olid rahanduskomisjonis arutusel muudatused järgmise aasta eelarvesse ja kahjuks koalitsioonierakonnad hääletasid häältega 7 : 5 maha meie ettepaneku suurendada *top-up*'i 120 miljoni krooni võrra. Eks näis, mis järgmisel kolmapäeval siin suures saalis toimub. Te ütlesite, et ebavõrdne konkurents ei kao ka järgmisel finantsperioodil. Mis te arvate, kuidas põllumees näeb *top-up*'ide jätkamist näiteks aastal 2012 ja sealt edasi?

Aavo Mölder

Ega *top-up* aastast 2012 edasi ei lähe. Tänavu oleks olnud võimalik 250 miljonit juurde panna, kui oleks tahetud. Järgmisel aastal on

see summa 120 miljonit. Väide, et ebavõrdne konkurents jääb, on aga loogiline. Me oleme nüüd Euroopa Liidus olnud kuus aastat ja vahe, mis on toetustes, töövõljaluses ja põlvhahendites olnud, on kogu aeg suurenenud. Me oleme oma keskkonnahoiuga piiranud väetiste kasutamist ja ma usun, et me ei saa kunagi nii efektiivseks, kui on meie partnerid ühisturul, kellega me iga päev peame konkureerima.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Lugupeetud härra ettekandja! Mäletan seda aega, millal põllumajandustoodangut sai viia suurtesse linnadesse, mis asuvad idapiiri taga. Usun, et Sankt-Peterburgi, Pihkva ja teiste suurte linnade turud hea meelega võtaksid meie kvaliteetse põllumajandustoodangu vastu. Ja Eestis on, mida sinna viia! Ma ei saa öelda, et ida kaubasild praegu ei tööta, aga see kaubavahetus on väga väike, nagu oli näha ka teie slaididelt. Tahaksin teada teie arvamust, millal me uuesti näeme, et meie põllumajandusfirmadel on võimalus viia täies mahus oma kaupa idaturule. Kui palju see aega võtab?

Aavo Mölder

Ma olen nii vana põllumajandussektoris tegutseja, et ma mäletan toodangut 1990. aastal, kui me tootsime 1 300 000 tonni piima ja Veneturule viisime 46 000 tonni liha. See oli riigiplaanis nii! Ma ütlesin, et me oleme ka praegu proovinud tootjatena viia kaupa Venemaale. Venemaa ja Euroopa Liidu vahel on sertifikaadinõue. Pastöriseerimata piima ei saa sinna viia, järelikult piimatootjal sinnapoole oma kaubaga nagu asja ei ole. Sinna saavad oma toodangut viia ehk piimatööstused, aga me ise oleme natuke oma piimatööstuse lõksus – selles mõttes, et meie vaba import on uinutanud meie töötleva sektori ja praegu seoses tootjate võimalusega eksportida meie töötleva tööstuse turumajanduslik situatsioon paraneb. Aga tootjad on alati valmis idaturule viima, see on meile ju nii lähedal. Ent praegu saavad tootjad sinna eksportida ainult praktiliselt kõik Eesti kapitali käes olevad sead, piima sinna viia ei saa. Saab viia ainult töödeldud piima.

Aseesimees Jüri Ratas

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Hea ettekandja Aavo Mölder! Sul on tohutu praktika, aastakümneid oled sa põllumajandustootja olnud ja oled olnud ka põllumajanduse administraator. Ma mäletan, et 20 aastat tagasi sa esinesid siinsamas puldis, seega sul on ka poliitikukogemus. Praegu toodab sinu firma rohkem põllumajandussaadusi kui Hiiumaa. Ütle sinagi, nagu Pekka meile ütles, üks asi, mida peaks riik tegema, et Eesti maaelu ja põllumajandus paremaks muutuks. Üks asi!

Aavo Mölder

Riik peaks kaasfinantseerima Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitikaga ette nähtud raha lubataval määral. Seda ei olegi palju, seda on umbes 250 miljonit. Ja varsti lõpeb ka see. Vaatame diislikütuse aktsiisi ja toiduainete käibemaksu, viime need kas või Euroopa keskmisele tasemele, et tootjale jääks natuke rohkem raha kätte! Olen veendunud, et see mõjub ka tarbijahinnale.

Aseesimees Jüri Ratas

Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Lugupeetud esineja! Kuulasin eelmisel nädalal Eesti raadiost "Peaministri tundi", kus peaministri käest küsiti muu hulgas seletust sellele, miks on meil viimasel ajal toiduainete hinnad nii järsult tõusnud. Ta tõi ainukese põhjuseks välja selle, et tootja on tõstnud hindu. Ei ühtegi muud põhjust! Miks teie arvates hinnad on nii palju tõusnud? Ja teiseks: miks peaminister ei nimetanud teisi põhjusi?

Aavo Mölder

Kõigepealt, ma usun, et aetakse segi, kes on tootja. Tarbija jaoks tootja on ikka tööstus. Mina olen alatoorme tootja ja minu hinnapoliitika lõpeb töötleva väravas. Ja ma ei suuda kuidagi tarbijahinda mõjutada. Mina kuulsin ka seda saadet ja ma arvan, et peaministril on nõunikud, kes talle asja ette kannavad, aga seekord nad eksisid. Minu teada praegu "rohkem kui 4,5 miljardi" asemel läheb tootjale maksimaalselt 2,3 miljardit. Ja sellest on umbes 1,5 miljardit Euroopa Liidu raha. See ei ole Eesti

maksumaksja raha ja ma arvan, et tootjal on õigus turumajanduse tingimustes oma toodangut Euroopa Liidu turule viia ja ta peabki seda tegema.

Aseesimees Jüri Ratas

Georg Pelisaar, palun!

Georg Pelisaar

Lugupeetud ettekandja! Aitäh väga hea ettekande eest! Kindlasti peaaegu kõik eestlased on lugenud Tammsaare "Tõde ja õigust" ja selles räägitakse olulise ettevõtmisena kraavi kaevamisest. Me kõik mäletame, kuidas kraave kaevati veel ka 1960. aastatel, 1970. aastatel juba vähem. Aga ikka selle nimel, et põllupinda juurde saada. Nüüd aga võib öelda, et needsamad pinnad, mis me oleme juurde saanud, on söötis. Mis te arvate, on see jäädavalt nõnda või on alust loota, et Eesti põllupind tõuseb samamoodi ausse, kui ta on olnud saajandeid?

Aavo Mölder

Jah, aga lõpuks need kraavikaevajad mõlemad kaotasid, eks ole? Kui vaadata seda tootjate ringi, kes praegu haritavat maad niidavad, siis selle maa pindala on viie aastaga kolm korda kasvanud. Ja see on kasvanud majanduslikel kaalutlustel. Igaüks peab lähtuma reeglist, et mida toota ei tasu, seda ei maksa toota. Selle tootmise peab ära lõpetama. Praegu on probleem see, et ka väiketootjatel on väga palju rendimaad – umbes 50%. Suurematel tootjatel on rendimaad 70%. Maaomanikud ise ei oska toota, aga kasumit tahavad nad ikka saada ja kui nad niidavad, siis nad saavad selle Euroopa Liidu toetuse raha. Niitmise peale kulub ju raha vähe. See ongi küsimus, et maaomanik ei raatsi oma maad nende kätte anda, kes seda harida oskaksid. Aga harimisega alustada soovijaid on ju ka vähe, sest et konkurents on endiselt tappev.

Aseesimees Jüri Ratas

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Suur tänu, austatud ettekandja, realistliku ülevaate eest, mis täna põllumajanduses toimub. Kui teie olite Riigikogu liige ja valitsusliige, siis ilmselt huvitus põllumajandusest ja

üldse maaelust rohkem Riigikogu liikmeid kui täna siin – see on 1/3 rahvasaadikutest. Sügav lugupidamine nendele koalitsioonisaadikutele, kes julgevad praegu siin saalis olla ja kuulata selle riiklikult tähtsa küsimuse arutelu. Aga minu küsimus on selline: mida saaks kogu tootmisahelas ära teha, et põllumajandustootja positsioon kogu ahelas põllult või laudast kuni letini tugevamaks muutuks?

Aavo Mölder

Seda on raske öelda. Kui kõigi tootjate konkurents Euroopa ühisturul muutuks võrdseks, siis meie töötleva ei ostaks importkaupa. Praegu ta on tootjaga turumajanduslikus vahekorras ja ta ostab sealt, kust on kasulik. Usutavasti ma tean väga täpselt, mispärast täna tooret eksporditakse. Hinna määraja on meil praegu ja lähitulevikus ikka meie töötleva. Eraomaniku huvitab kasum, kõik soovivad kasumit saada. Ma ei oska öelda, kuidas saab keegi kaasa aidata minu kui tootja ja töötleva suhete klarrimisel – see on meie kahe küsimus. Aga kindlasti aitab mind praegu eksport. Odav import on uinutanud meie tööstussektori. Ma kuulsin eile lihafoorumil põllumajandusministri esinemist. Ta ütles, et kui võrrelda meie tööstust näiteks Taani tapamajadega, siis on meie efektiivsus 22%. Aga võrreldes Läti ja Leedu omaga on see jälle kaks korda parem. Nii et iga-suguseid võrdlusi võib tuua. Usun, et minu ja töötleva vahekorras riik ei saa rohkem midagi aidata, kui kasutada sedasama *top-up*'i võimalikult maksimaalsel määral ja käibemaksu reguleerida.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaanus Marrandi, palun!

Jaanus Marrandi

Lugupeetud ettekandja, suur tänu ettekande eest! Ma tulen sama küsimuse juurde, mida puudutas siin hea kolleeg Toivo Tootsen, nimelt peaministri arusaamade juurde, mida hiljutises raadioesinemises oli üsna kurvastav kuulda. Hüva, jätame peaministri teadmatuse, et ta ei tea, kuhu läheb 4 miljardit eelarves olevast põllumajanduspoliitika rahast ja kuidas seda kasutatakse. Aga peaministri sõnavõtus esines ka üsna otsene etteheide, et tarbija jaoks on piima hind kauplustes tõusnud sellepärast, et põllumehed viivad piima Eestist välja. See

on üsna lihtsameelne etteheide. Kuidas sina iseloomustaksid hinnasuhteid kogu ahelas tootja–töötleva–kaupmees?

Aavo Mölder

Ma küsisin eile konjunktuuriinstituudi direktori käest, kas Eestimaal on piima palju või vähe. Ta ütles, et palju. Ja oli kriitiline, et piima välja viiakse. Ma küsisin, miks ta kriitiline on, kui meil on piima palju. Ei saa tootjat süüdistada piima ekspordimises, kui meie oma töötleva viib ka toorpiima välja. Seda võib ju ekspordi-imporditabelist vaadata. Nad ei fikseeri seda, kes välja viib, aga kaks aastat tagasi ekspordis tööstus ise peaaegu sama suure koguse piima, nagu tootjad tänavu välja viivad, s.o umbes 60 000 tonni. Minu arvates arusaam, et tootja peab teenima erakapitalil rajanevat tööstust, ühisturul ei kehti. Selles olukorras hoiti tootjat ju kümme aastat enne Euroopa Liitu astumist. See ongi põhjus, miks me täna hädas oleme ja vaesed oleme: me pureleme selle väikese raha pärast. Nii kostabki kogu sektori erinevaid arvamusi.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja! Ma tänan teid teie ettekande ja vastuste eest! Palun järgmiseks ettekandeks Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni liikme Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Austatud Riigikogu liikmed ja meie külalised! Nii Riigikogu liikmed koalitsioonist, kes on suutnud veel siia saali jääda, mõned nendest, ma loodan, et tublimad, kui ka meie opositsiooni poole esindajad! On igati loogiline, et pärast maarahva kongressi tuleb tõsisem jätk maaelu arengusuundade arutelule Riigikogus. Seadusandja Riigikogu, kes on meie rahva läbilõige, on saanud nüüd ometi mandaadi rahvalt ja peab tundma vastutust ning võtma kuulda maarahvast, kes on kongressi kaudu oma arvamuse öelnud. Oktoobris Paides toimunud maarahva V kongress ütles selgelt välja, mida tuleb teha. Meie kohus on võtta kuulda maaelu ja põllumajanduse eestvedajate, ekspertide ettepanekuid, töötada välja seadused, mis toetaksid nii maaelu kui ka põllumajanduse arengut.

Kuhu me oleme liikumas? Siin Riigikogu saalis tutvustatud inimarengu aruanne andis

meile kindla teadmise, et ääremaastumine süveneb, inimestele suunatud teenused halvenevad ja 14 maakonda tühjenevad inimressurssidest. Kuigi Eesti on saanud tuge Euroopa Liidu toetuste näol, on riik muutumas järjest ebaefektiivsemaks. Seda tunnetab eeskätt inimene, kes täna näeb, kuidas riik lahkub küladest. Teisalt tuleb tunnistada, et suured toetused jäävad paljuski kasutamata, kuna riigi bürokraatia hakkab üles kaaluma euromiljardite kasulikkust.

Milles on siis probleem? Oleme liikunud ja liigume iga päevaga rohkem suunas, kus puudub diskussioon, on vaid otsused, mis jäävad liialt kaugemale reaalsest elust. On selge, et maaelu ja põllumajandust kabinetiseinte vahel ei arenda. Dialoogi ei saa mitte kuidagi pidada, kui teine pool ei taha, kui teine pool näeb vaid iseennast ja enda poliitikat. Sestap olemegi jõudnud monoloogide ühiskonda, kus võistluslik jutuvada hävitab parlamentaarse demokraatia ja valitsus valitseb põhimõttel: kelle võim, selle õigus. Eesti rahvas on aga põline maarahvas. Maaelu ja põllumajandus on meie kultuuri, ühiskonna ja majanduse lahutamatud koostisosad, seetõttu tuleb unustada poliitvõitlus. Ma usun, et me suudame seda teha, ja kui vaja, asume ka langetama erakondadeüleseid otsuseid. Me ei saa lasta maaelul hääbuda!

Maarahva kongressist on möödunud üle kuu. Kas valitsuse liikmed on maarahva kongressil vastuvõetud otsuseid lugenud? Jah, sest kõik on olemas avalikult internetis maarahva kongressi kodulehel www.maarahvakongress.ee. Kas maarahvale on vastatud? Ei ole. Kas praegune valitsus on arvestanud maarahva seisukohti 2011. aasta riigieelarves? Ei ole. Kas nad arvestavad maarahva kongressiga ka lähitulevikus? Seda me ei tea. Oluline on märkida, et võimuparteidel – Reformierakonnal, IRL-il – pole ühtegi argumenti, miks nad ei saaks maarahva seisukohti toetada. Küsimus on vaid praeguse valitsuse prioriteetides ja soovides. Kas me liigume tuleviku suunas, mis lähtub üliliberaalsest maailmavaatest ja kus pole kohta maaelule, või peab toimuma pööre ning riigi poliitika asub taas elustama maaelu? Maarahva kongressi esindajana toon mõned otsused teie ette ja minu motiiv on, et maapiirkondade elu saaks kajastatud tegelikult, ilustamata.

Kõigepealt otsused: arutada põllumajanduse ja maaelu praegust olukorda. Väga hea! Täna

me siin arutamegi ja tegelikult on väga hea, et me oleme suutnud selle teema siia Riigikogu ette tuua. Teiseks, mis on siis strateegiline eesmärk? Me tahaksime strateegilise eesmärgi juures näha terviklikke programme, me tahame, et see tohutu suur ametnikearmee pannakse selle strateegia jaoks tööle. Me tahame, et ei oleks lihtsalt mugav saata Brüsselisse eduraporteid, vaid tahame kohandada oma poliitikat meie maarahva tegelikele vajadustele. Väga tõsine küsimus on see, et üsna palju on söötis maad. Siin saalis on ka asjatundjaid, kes teavad, et hektari kohta läheb 1 miljon krooni. Kui 100 000 hektari kasutusest välja langenuid maade taaskasutusse võtmisega tuleb vaeva näha, siis ma arvan, et ei ole nii nagu varem – kui varem käidi meie juures õppimas, siis tänast maakasutust ei ole meil siin kellelegi eeskujuks näidata.

Neljandaks, välja tuleb töötada ja ellu rakendada meetmed taluperede sotsiaalse kaitse tagamiseks. Jah, siin on palju tehtud – asendustaluniku süsteem, alles hiljaaegu vastuvõetud otsused –, kuid terviklikku ja rakendatavat taluseadust, millest siin varem on räägitud ja mille üks poliitiline jõud lubas välja töötada, pole tänaseni.

Viiendaks, otsetoetus, millest on palju räägitud ja mille puhul peaminister – see oli vist eile – komistas. Loodame, et ta ennast parandab. Tegelikkus on niisugune, et sel aastal võiks otsetoetusi välja maksta 860 miljonit, eelarves on vaid 560 miljonit ja järgmisel aastal veelgi vähem. Mis saab edasi – ei tea.

Kuuendaks, käibemaksu viimine Euroopa Liidu keskmisele tasemele on väga mõistlik ja asjalik. Ja seda mitte sellepärast, et ainult toiduainete hinnad langeksid, vaid see on ka sellepärast, et tootjad saaksid endale käibevarudeid juurde. Jah, tõsi küll, pikas perspektiivis see nivelleerub, kuid kui praegu on käibemaks 20% ja me viime selle 10%-le, siis jääb tootjatele 10% ulatuses raha kätte ja elu läheb ettevõtluses kohe paremaks.

Seitsmendaks, see kurikuulus diislikütuse aktsiis. Ma ei tea, mitu korda peab sellega saali tulema, et Reformierakond ja IRL selle ära hääletaks, sest kõik saavad aru, et see on mõistlik. Kui tubakaaktsiis lükati edasi, siis oleks olnud mõistlik täpselt sama teha ka erikütuse aktsiisiga.

Kaheksandaks. On selge, et paremaks rahastamiseks on vaja põllumajandusministri veelgi jõulisemat ja argumenteeritumat tegevust Euroopa Liidus, kuigi on selge, et ega Euroopa Liiduga asjaajamine muidugi niisama lihtne ei ole.

Üheksandaks, see LFA küsimus. Loomulikult me tahaksime, et Eesti oleks niisugune vähem soodus piirkond. Räägitud on sellest palju, aga otsuseid me veel näinud ei ole.

Kümnendaks. Me kõik seisame ju nende väärtuste eest, mis puudutab maakoole ja laste huviharidust. Nende väärtuste eest seismine on meie kõigi kohus. Tegelikuses me näeme aga ikkagi vaid maalt põgenevaid inimesi. Need lahendused, millest praegu siin põgusalt juttu oli, esitas ju maarahvas meie maarahva kongressil. Meil, kellel see on igapäevaseks tööks, tuleb need ettepanekud kindlasti ellu viia. Täna siin saalis peaks iga rahvasaadik endalt küsima, miks siis ikkagi 14 Eesti maakonda tühjenevad. See peab ju sundima meid mõtlema. Või tahamegi seda ja lajutame vaid käsi? Me ei pea iga päev uut Nokiat leiutama. Meil on olemas mehhanismid maapiirkondade arenguks, need on vaja vaid esile tõsta ja neid tuleb rakendada hakata. Meil on võimalus tegutseda teiste Põhjamaa riikide kogemuste najal, millest me alles äsja siin kuulsime. Ka maarahva kongressi otsused kujunevad mõttetuks, kui me ei suuda maapiirkondades arendada sotsiaalset infrastruktuuri.

Keskerakond on algatanud siin ühe väga hea eelnõu. Selle eelnõu üle oli ka teatud mõttes vaidlus, kuid mitte selline, nagu meie oleksime soovinud. Keskerakond on algatanud omavalitsusliitude muutmise seaduse eelnõu, mis pakkus lahenduse, et Eesti maakondades loodaks heal tasemel ja mitmekesine nii avalike kui ka eraõiguslike isikute pakutavate teenuste võrk – kauplused, postkontorid, maapteegid, koolid, lasteaiad, ühistransport –, mis kokkuvõttes tähendab töökohti. Eelnõu lõi võimaluse taas luua niisugune maakondliku arengu eelarve, nagu see oli 15 aastat tagasi, mille abil saaks säilitada ja arendada kohalikke töökohti ja teenuseid. Seadus annaks aluse, et Vabariigi Valitsuse määrused ja korraldused, ministrite määrused ja riigi osalusega äriühingute otsused, mis puudutavad otseselt vastavate piirkondade avalikke teenuseid, kooskõlastatakse maakondliku liidu üldkoosolekul. Kü-

simus on siin likvideerimises, et kas nende tulevik on seotud arendamise või likvideerimisega. Loomulikult on selle seaduse juures kõige olulisem anda omavalitsusliitudele võimalus kaitsta end keskvalitsuse omavoli eest.

Mis on siis arengueelarve? Kordan veel kord üle, et arengueelarve on see, mille kohta ka eelkõneleja Soomest tõi näite, kuidas Soomes on asjad reguleeritud. See tähendab seda, et maakondlikul tasandil on vastavalt kohalikele arengukavale võimalik investeerida nii kauplusse, koolimajja, lasteaeda, postkontorisse, kohalikesse teedesse kui ka ühistransporti. Loomulikult tuleb eelnõu kohaselt maakondliku arengueelarve kasutamise kord kehtestada regionaalministri määrusega.

Kuidas siis vastas meie eelnõule Vabariigi Valitsus? Toodi välja väga palju negatiivseid mõjusid, räägiti, et meil on regionaalpoliitika sidustamata ja et meil ei ole standardeid, mille alusel võiks kogu seda asja hinnata. Mina ütlesin, et teenuste standardid tulebki välja töötada, nii nagu seda on Põhjamaades tehtud. Loomulikult oli ka sellest juttu, et järsku midagi boikoteeritakse. Aga ma ütlesin nii, et vahel ongi vaja boikoteerida, kui inimeste suhtes midagi rumalat ette võetakse ja kui see kohaliku kogukonna soovidega kokku ei lähe. Täpselt sama lugu on selle arvamusega, et mis omavalitsused siis teevad, kui näiteks Eesti Energia tõstab hinda, et järsku küsivad siis raha juurde. Aga ma küsiksini nii: kui Eesti Energia on jätkuvalt monopol, kuidas omavalitsused tuleksid siis toime koolimajade, lasteaedade, spordihoonete haldamisega, kui neile raha juurde ei anta, vaid võetakse hoopis ära? Nii et kõik need vastuargumendid on tegelikult suutmatuse ja õiguslike vastuolude otsimine, need olid pelgalt eneseõigustused. Ma loodan, et me anname koos maaelukomisjoniga selle eelnõu uuesti sisse – maaelukomisjoni esimees istub siin saalis –, ja ehk läheb meie eelnõu seekord läbi.

Meil pole pääsu ka paljudest ümberkorraldustest. Palju on räägitud sellest, mis siis elu mõjutab. Ma usun, et halduskorralduses oleks mõistlik tekitada ükskord juba olukord või seis, kus me asjadest mitte ei räägi, vaid teeme ka ära. Räägime näiteks Riigikogu maaelukomisjonist. Jah, seda on vintsutatud küll üht, küll teistpidi. Mõistlik on, et Riigikogus on veelgi tugevam maaelu- ja regionaalkomisjon,

ja selleks peakski see komisjon saama. Täpselt samamoodi on Põllumajandusministeeriumiga. Jah, arutatakse, et see on liiga kitsas. Tegelikuses on olukord selline, et arutatakse, et väga paljud ääremaad ei ole Põllumajandusministeeriumi vastutuse küsimus. Teeme ta siis maaelu arengu ministeeriumiks! Täpselt samamoodi võime rääkida edasi regionaalministri büroost. Kui regionaalministri bürool ei ole väge, ei ole võimu ja tal ei ole ressursi, liidame siis selle büroo Põllumajandusministeeriumiga ja saame kokku maaelu arengu ministeeriumi. Mis puudutab maakonna tasandit, siis siin on hästi palju vaidlusi selle üle, miks kohapeal midagi ei juhtu. Teeme siis tänasest maavanemast järelevalvebüroo direktori ja saagu maavanem omavalitsusliidu poolt valitavaks. Ja kõige lõpuks on oluline see, et meil on täna kaks väga tõsist ministrit. Ühel ei ole ressursi, teisel ei ole ääremaade eest vastutust. Teeme maaelu arengu ministri! Niimoodi saame edasi minna ja öelda, et me teeme konkreetseid tegusid.

Lugupeetud rahvasaadikud, teeme koostööd! Sest kui me maarahva tahet ja ettepanekuid ei arvesta, siis ma ei arvesta ka oma rahvast! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu teile ettekande eest! Teile on ka küsimusi. Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, härra juhataja! Hea kolleeg! Pekka Linnainen ütles, et selleks, et regionaalset elu arendada, on vaja muuta omavalitsuste tulubaasi. Aavo Mölder arvas, et valitsus peaks kohtlema põllumehi nii, nagu neid koheldakse teistes Euroopa Liidu riikides, ja et valitsus peaks mõistma maainimest. Aga valitsus ei tee seda. Mis sa arvad, mida selle valitsusega teha? Kas tuleks valitsust vahetada või?

Arvo Sarapuu

Valitsus ei tee seda mitmetel põhjustel. Üks on kindlasti poliitiline põhjus. Valitsuses olevad erakonnad ju rivaalitsevad. Kui näiteks regionaalminister tahab halduskorraldust muuta, siis peaminister arvab, et selleks pole põhjust. Ja kui peaminister arvab, et haldusreformil ei ole mingisugust mõtet, siis on selge, et regionaalminister on valitsuses ikka väga keh-

vas olukorras. Ehk tegelikult, kui siit veel edasi arutada, on ju nii, et ka eri ministriumide ja ministrite sidusus regionaalküsimuste lahendamisel on olematu. Küsimus ei ole mitte ainult selles, et me ütleme, et meil ei ole seadusi või me ei taha seda või teist teha. Neid asju on vaja lahendada nii, et eri ministriumide vahel oleks sidusus ja oleks lõplik vastutus. Selge on see, et me kipume ju vahel rääkima, et kõik on kena, kõik on korras. Aga mind pani natuke muigama eilne peaministri avaldus, kui ta ütles, et meie põllumeestel on helge elu ees. Ma vaatasin korra statistikat, lihtsalt vaatasin, kui suur oli põllumajanduses eelmise aasta kogukahjum. See oli 1,7 miljardit. Noh, helge tulevik on ees!

Aseesimees Jüri Ratas

Toomas Varek, palun!

Toomas Varek

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea ettekandja! Kohalike omavalitsuste teedevõrk moodustab ca 40% kogu teedemahust ja nende korrashoid võtab eelarvest küllaltki olulisel määral raha. Kui 2008. aastal kulutati eelarvest 1,9 miljardit, siis 2009. aastal 1,2 miljardit. Liiklemisvõimalustest, kohalike omavalitsuste teedest oleneb ka oluliste teenuste kättesaadavus, olgu selleks siis pääste-, tuletõrje-, arstiabi- või sotsiaalhooldusteenused. Milline peaks olema olukord, et kohalike omavalitsuste teed saaks uuesti korda? Millised võiksid olla need meetmed?

Arvo Sarapuu

Kõigepealt niipalju, et kui rahva jaoks tõsteti kütuseaktsiise, siis põhjendus oli, et kütuseaktsiisidest laekuv raha läheb teedesse. Ma mäletan, kui Keskerakond oli valitsuses, siis oli kohalike teede jaoks laekuva summa protsent 15, praegu on see 5. Mõnes mõttes on siin üks huvitav manipuleerimine arvudega. Pange tähele, ma võin natuke eksida, aga ma mäletan, et kõige paremal ajal läks teedesse ümmarguselt 700 miljonit, nüüd on see summa 170–180 miljonit. Ja kujutage nüüd ette, kui näiteks eelmisel aastal oli see 170 miljonit ja me paneme sinna paarkümmend miljonit juurde, siis me saamegi rääkida, et teede peale minev rahasumma on kasvanud. Tegelikuses ei ole midagi kasvanud. Ütlen veel kord: seda raha

oli 700 miljonit, mis kohalikesse teedesse läks. Tänu sellisele kohalike teede rahale hakkas valdade elu elavnema, tehti uusi kruusateid, tehti katteid. Mina ütleksin nii, et kui meie valitsusel jätkub täna tahtmist ja soovi panna kütuse hinnale maksude ehk kaudsete maksude ehk aktsiisidena pool lisaks, siis tegelikult peaks ta olema nii aus, et andma rahvale sealt kohalike teede jaoks 15% tagasi. See oleks aus.

Aseesimees Jüri Ratas

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Sa puudutasid mitmel korral kohalikke omavalitsusi. Tõepoolest, tänasel päeval on äärmiselt oluline, kui võimekad on kohalikud omavalitsused, sest nende kanda on jäetud suur vastutus ja elukorraldus kohapeal. Meie tänane ettekandja Pekka Linnainen ütles kolm tähtsat asja, mis viivad elu maal edasi: töö, haridus ja teenused. Kui me vaatame praegust valitsust ja tema tööd, siis võime öelda, et varsti ei ole meil maal ei tööd, ei haridust, ei teenuseid. Ta ütles, et kohalikud omavalitsused on pühad, nii on soomlased kokku leppinud. Neil on oma finantsautonoomia jne. Kui Tallinn proovis siin müügitaksu kehtestada, siis valitsus hakkas vaata et põhiseadust muutma, peasi, et Tallinn ei saaks müügitaksu kehtestada. Minu küsimus on: mis meil viga on? Miks me ei tee koostööd ja miks me ei lepi teatud asjades kokku?

Arvo Sarapuu

Aitäh hea küsimuse eest! Eesti ühiskonnas käib üks huvitav diskussioon, ma olen seda mitu päeva kuulnud ja jälginud. Miks me oleme nii tõredad üksteise vastu ja miks me ainult etteheiteid teeme? Üldine diskussiooni pealkiri on selline, et miks loobime üksteisele kaikkaid kodaratesse, selle asemel et arendada riiki edasi, nii nagu Põhjamaades on kombeks. Nende hulka me ju tahame kuuluda. Ma ei kujuta hästi ette, kuidas Põhjamaades oleks võimalik, et parlament sekkub kohalikesse maksumikesse sedavõrd, nagu on tehtud meie Riigikogu saalis. See ei ole võimalik, sellepärast et seal on püha põhimõte, et kogukond ise otsustab. Näiteks kui kogukond otsustab, et järgmi-

sel aastal tahab ta ehitada paadisilla, siis ta selle maksu ka peale paneb, olgu see siis paadimaks või mis ta on. Kogukond lepib selle kokku, selle maksu abil ehitatakse paadisild ära, ja kui paadisild on valmis tehtud, siis see maks enam ei kehti. Kogukond on kokku leppinud, et kui me tahame järgmine kord panna oma raha näiteks spordihoone ehitusse, siis me tõenäoliselt muudame ka kohalikke makse.

Kohalike maksude osakaal on nii Põhja- maades kui ka mujal Euroopas tunduvalt suurem kui meil. Meie maksude osakaal on kübe-meke sellest, mis on praegu euroopalik kohalike maksude suurus.

Lõppkokkuvõtteks võib öelda, et eks see ole kõik niisugune poliitiline üksteisele ärategemine. Loomulikult on vaja siin näidata, et kui mõni omavalitsus kehtestas kohaliku maksu, siis see on kindlasti paha ja need omavalitsusjuhid on ka pahad. See on seesama mäng, et ühed on head, ühed on halvad. Aga ma kujutan ikkagi ette, et meie jaoks peaks edaspidi olema väga selge: kui omavalitsus ehk kogukond midagi otsustab, siis see ongi oma valitsus. Ehk selle õige nimi oleks mitte omavalitsus kokku kirjutatuna, vaid oma valitsus lahku kirjutatuna.

Aseesimees Jüri Ratas

Toomas Varek, palun!

Toomas Varek

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea ettekandja! Me muutsume siin aasta tagasi Riigikogu töökorda selliselt, et teatud aegadel on Riigikogu fraktsioonidel võimalik tõstatada olulise tähtsusega riiklik küsimus, nii nagu täna tõi Keskerakonna fraktsioon välja maaelu küsimuse. Mis sa arvad, millest on tingitud, et tänasel tähtsa küsimuse arutelul ei ole otseselt valitsuse esindajat, ei regionaalministrit ega põllumajandusministrit. Kas me ei ole kutsunud või nad ei ole tulnud või nad tulevad ainult siis, kui koalitsioon oma olulise tähtsusega riiklikke küsimusi arutab?

Arvo Sarapuu

Sellele küsimusele on väga hea vastata. Vaatame siin saali seda osa! On tõesti kahju – ja seda peaksid inimesed teadma –, et kui arutusel on meie algatatud teemad, siis me peame seda diskussiooni selliselt, et valitsus-

koalitsiooni parlamendisaadikud puuduvad. Noh, võimalik et nad kuulavad arutelu, loodame vähemalt, et nad kuulavad seda toast. Teiseks ma arvan, et ministrid võtavad neid asju, mida meie välja pakume või räägime, hiljem tõsiselt arvesse. Meil on täna koos maarahva kongressi volikogu. Kui juhatus on valitud, siis on meil plaan käia selle juhatusega läbi kõik olulised võtmeministrid ja teised olulised inimesed.

Aseesimees Keit Pentus

Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Ma küsin Toomas Vareki küsimuse järgedes. Hea kolleeg Arvo Sarapuu, kas sa oled minuga nõus, kui ma väidan, et selle riiklikult tähtsa küsimuse arutelu ette valmistades ei teinud te koostööd ei põllumajandusministriga, ei regionaalministriga? Samuti on minu arvates ainukordne fakt see, et mindi mööda maaelukomisjonist, mis tegelikult võiks ju neis küsimustes olla juhtivkomisjon, et ka maaelukomisjoni ei kaasatud selle arutelu ettevalmistamise. Kas mul on õigus?

Arvo Sarapuu

Aitäh! See on väga hea küsimus. Meil on maaelukomisjoniga väga hea praktika. Ma mäletan seda, kui meie erakond korraldas kõige raskemal ajal, maainimestele ja põllumeestele kõige raskemal ajal, kui piima hind oli väga tõsiselt kukkunud, kui teravilja hind oli mitu krooni kukkunud, maaelukomisjonis arutelu ja mina tegin väga palju ettepanekuid selle kohta, mida oleks võimalik teha, et kriisi leevendada. Tegime konkreetse ettepaneku kutsuda kokku kriisikomisjon, mis hääletati maha nii maaelukomisjonis kui ka siin saalis. Vaat nii see elu on, et kui on jälle vastupidi ja minu lugupeetud kolleeg on siin, eks ma siis küsin tema käest teistsuguseid küsimusi, ja nii me siin neid küsimusi edasi-tagasi loobime. Jah, kui meil on midagi viltu läinud, kui me oleme teinud vigu, ja tõenäoliselt oleme, siis parandame need. Kui täna on siin saalis üks aruteluteemasid, üks arutelu osa see, et me peame tegema paremat koostööd maaelukomisjoniga ja ministritega, siis loomulikult võtame selle kriitika arvesse ja teeme seda.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, lugupeetud ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Täna ettekande ja küsimustele vastamise eest! Avan nüüd läbirääkimised, ja nii nagu meil väljakujunenud tava on, palun kõigepealt sõnavõtuks Riigikogu kõnetooli fraktsioonide esindajaid. Esimesena palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Kaia Iva!

Kaia Iva

Austatud juhataja! Head kolleegid! Kindlasti väärib maaelu arutelu riiklikult tähtsa küsimusena, liiati et maaelu ei ole enam ammu ainult põllumajandus, nagu vahel ikka veel ekslikult arvatakse. 1989. aastal oli maa-asulates 236 000 hõivatud inimest, kümnest inimesest kuus tegeles põllumajandusega. Kaks-kümmend aastat hiljem on need arvud hoopis teised: maal on 168 000 töötajat, igast kümnest maainimesest vaid üks tegeleb põllumajandusega, kaks on ehitajad, kaks kaubandustöötajad, kaks töötavad haridusvaldkonnas, üks inimene on vallaametnik, kultuuri- või sotsiaaltöötaja ja ülejäänud kaks tegelevad kõige muuga. Maaelu kvaliteet sõltub kõigi eluvaldkondade toimimisest. Järgnevalt keskendun regionaal- ja põllumajandusvaldkonnale. Loodan, et esitatud faktid aitavad saada selgemat pilti hetkeolukorrast ja nende baasil saab sihiseadmisel sihikuid ikka õiges suunas hoida.

Põllumajandussektor on olnud minister Seederi eestvedamisel praeguse valitsuskolitsiooni jaoks väga oluline valdkond. Selle kinnituseks on fakt, et esmakordselt maksti põllumajanduse otsetoetuste siseriiklik lisamakse, rahvakeeles *top-up*, maksimaalses võimalikus ulatuses välja 2008. aastal, ja seda olukorras, mil riigieelarve oli kõige suuremas defitsiidis. Mitte ühelgi varasemal aastal pole *top-up*'i täies mahus välja makstud. Eelmine valitsuskolitsioon elas küll jõukal ajal, mil riigieelarve koostati märkimisväärse ülejäägiga, kuid põllumeestele toetust täies ulatuses ei makstud, vaid paigutati see raha hoopis riigi reservidesse. Sel aastal makstakse maaelu ja põllumajanduse toetuseks ligi 4 miljardit krooni. Riigikogus arutusel oleva 2011. aasta eelarve põhjal ei vähene mitte ükski põllumajandustoetus, hulk toetusi kasvab. Ka *top-up*'i maht kasvab vähemalt 20 miljonit krooni.

Majanduskriisi ajal pakkus Põllumajandusministeerium tootjatele välja mitmeid abipakette: piimasektori eritoetused, külvitoetus, otsetoetuse varasem väljamakse. Põllumeeste probleemidesse tõsist suhtumist näitab ka minister Seederi võidetud nn Tehumardi lahing 2007. aastal, kui probleemid ootasid lahendust juba kolmandat aastat. See puudutas 370 põllumajandustootjat, kellelt nõuti tagasi eelmistel aastatel väljamakstud poollooduslike koosluste hooldamise toetuste raha. Probleem oli väga keeruline ja süüd oli nii taotlejatel kui ka ametnikel. Minister analüüsis küsimust igakülgsest ning tegi valitsusele ettepaneku loobuda tagasinõudest ja võtta seega riigile risk Euroopa Komisjoni ees enam kui 20 miljoni krooni väärtuses. Täna nõuet Eesti riigile esitatud ei ole.

IRL-i arvates on maaelu toimimise oluliseks aluseks ühistuline tegevus. Seepärast muudeti maaelu arengukava, kus loodi uus meede, tootjarühmade loomine ja arendamine, millel on kasutada 200 miljonit krooni. Ühistevuse edendamiseks on edukalt rakendunud kaks meetet, külade uuendamine ja arendamine ning Leader-meede. Kõnekas on fakt, et 2008. aastal toetas Põllumajandusministeerium külakultuurimajade ja seltsimajade renoveerimist ja ehitamist rohkem kui 100 miljoni krooniga. Selle eelarveperioodi raames jagatakse maale Põllumajandusministeeriumi kaudu 30 miljardit krooni. Kindlustunnet lisab sel esmaspäeval maaelukomisjoni istungil esitletud audiitorfirma vahearuanne maaelu arengukava täitmise kohta. Selles kinnitati, et toetusraha kasutamine on oma eesmäärke täitnud. Sealhulgas on vähenenud regionaalsed lõhed.

Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon peab oluliseks, et lisaks maale suunatud rahaliste toetuste prioriteedina hoidmisele on IRL-i initsiatiivil vastu võetud mitmeid seadusandlikke algatusi. Seadustati Maaelu Edendamise Sihtasutuse laenude väljastamine hoiu- ja laenuühistute kaudu, FIE-dele kehtestati metsamüügi tulumaksusoodustus.

Palun kolm minutit lisaega!

Aseesimees Keit Pentus

Kolm minutit lisaega.

Kaia Iva

Sätestati õigus välja osta kasutusvaldusesse antud maid. Riigimetsamaade enampakkumisega erastamisel sätestati piirinaabrite ostueesõigus. FIE-dele kehtestati talu üleandmise ja pärandamise tulumaksuvabastus. See viimane on olnud peaaegu kogu taasiseseisvumisajal üks tõsisemaid probleeme talude üleandmisel nooremale põlvkonnale, kuid sai lahenduse alles nüüd.

Praegu on maal suurimaks tööandjaks riik ja omavalitsused. Inimeste arv, kes maksu- maksjalt palka saavad, on viimase kümne aasta jooksul olnud stabiilne ja viimastel aastatel pigem pisut kasvanud. Seega ei saa väita, et riik on maalt töökohti ära viinud. Kas kõik need inimesed on ka õigesti rakendatud, on iseasi. Olen veendunud, et haldusreform aitaks vähendada dubleerivat vallabürokraatiat ja võimaldaks anda paremat teenust. Selle teostumisel saab suurendada nii nende inimeste arvu, kes reaalselt inimesi aitavad, kui ka nende arvu, kes tegelevad ettevõtlusküsimustega. Fakt, et tänu tootmise ajakohastamisele töötab põllumajanduses vaid iga kümnes maainimene, ütleb selgelt, et tänane võtmeküsimus on, kuidas luua maale uusi, tasuvaid töökohti muudes valdkondades. Kui vaadata regionaalse arengu tagamiseks kasutatud riiklike vahendeid, siis kindlasti on oluline jälgida kõiki eelarve lõike. See, et riik maksab toetust ühistranspordile, tagab õpetajate palgad ja selle kaudu koolivõrgu püsimise, on samuti regionaalpoliitika. Need vahendid on kriisiaastate jooksul olnud stabiilsed ja kärpimata. Igaüks, kes maal ringi käib, näeb, kui palju on riiklike programmide toel viimaste aastatega tehtud korda koole, lasteaedu ja kultuurimaju. See on reaalne maaelu- poliitika. Järgmisel aastal on regionaalminister Kiisleri haldusalas jaotatavate regionaaltoetuste maht üle aegade kõige suurem, 2,2 miljardit krooni. Nende toetustega tehakse korda koole ja lasteaedu, samuti aitavad need investeringud luua regioonidesse töökohti.

Sihtide seadmiseks toon IRL-i poolt välja kolm valdkonda. Esiteks, uued töökohad erasektoris. Selleks on vaja läbi viia haldusreform, mis tugevdab omavalitsusi ja tekitab reaalse suutlikkuse tegelda ettevõtluse arendamisega. Lisaks riiklikud toetused infrastruktuuri arendamiseks. Teiseks, elu kvaliteet maal. Eelkõige on maha jäänud erasektori tee-

nused. Vaja on tagada kättesaadavana esmavaljalik – pood, pank, post, internet –, samuti peab olema sobiv bussiliiklus, mis arvestab töökäimist ja teenuste pakkumist. Kolmandaks, stabiilne põllumajanduspoliitika, mis tagab tootmise mitmekesisuse, soosib ühistevust ning säilitab puhta ning miljöövärtusliku elukeskkonna ka järgmistele põlvkondadele.

Jõudu kõigile, kes maaelu arengu heaks on valmis tööd ja koostööd tegema! Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni nimel palun Riigikogu kõnetooli kõnelema Aleksei Lotmani!

Aleksei Lotman

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid ja külalised! Kuulates Tallinna linnapea ettekannet Eesti maaelust, võis jääda küll mulje, et maa on üks kole koht. Linnapea maalitud pilt maaelust meenutas pisut seda, mida ühes Andrus Kivirähki följetonis maale suundunud linnainimesed eest leidsid. Maaelanikuna võin siiski kinnitada, head saalis viibijad, et ega see elu maal ikka nii kole ei ole. Maaelanikuna võin tunnustada, et mulle isiklikult päris meeldib maal elada ja ma pole kunagi kahetsenud oma 20 aasta tagust otsust linnast lahkuda. Seega jääbki vägisi mulje, et Tallinna linnapea ettekande eesmärk oli hirmutada noored ära, et need jumala pärast linnast maale ei läheks, vaid ikka truusti linnas püsiks. Loodan siiski ja usun, et tõenäoliselt siin ei ole mingit kavalat vandenõu, vaid pigem on maaelu linnapeale lihtsalt natuke võõras valdkond.

Aga probleeme siiski on ja kindlasti neid tuleb selles auväärses saalis arutada. Seetõttu ongi pisut kummaline, et täna maaeluteemat arutades kuuleme siin küll linnapead, aga ei kuule põllumajandusministrit ega ka regionaalministrit. Sõltumata sellest, milline hinnang ministrile anda, on väga veider, et me ei kasuta tänast päeva kas või tema küsitlemiseks. Mina isiklikult, kuigi hindan tänast põllumajandusministrit üsna kõrgelt, julgen oletada, et olen üks aktiivsemaid põllumajandusministrile küsimuste esitajaid. Olen kiusanud teda päris paljude konkreetsete küsimustega ja oleks keena, kui kolleegid ka seda aktiivselt teeksid.

Aga siiski, üks asi on tänases arutelus kindlasti tänuväärt, ja see on see, et me siinses auväärse saalis üldse nii olulist asja, nagu seda on maaelu, arutame. Selles suhtes kindlasti tunnustus Keskerakonnale! Sest, head saalis viibijad, raha võib ju olla linnas, kuid maailma toidab siiski maa, ja urbaniseerumine võib olla globaalne trend ja mood, kuid ilma maaelaniketa sureksid ka linnad välja ja jääksid nälga. Et linn on tänapäeval põhiline turg põllumajandusele, võib jälle küsida, mida on näiteks Tallinna linn teinud, et varustada eestimaise mahetoiduga näiteks meie Tallinna linna lasteaedu ja koole.

Kindlasti on maaelu ja põllumajandus seda võrd strateegilised valdkonnad, et on loomulik, et see poliitika on üks Euroopa Liidu olulisemaid poliitikaid. Seega, kolleegid, kui me tahame maaelust tõsiselt rääkida, tuleb rääkida just nimelt sellest ühisest põllumajanduspoliitikast ja selle reformimisest. Euroopa Liit on reforminud oma ühist põllumajanduspoliitikat juba 15 aastat, ent – ei pääse me mööda Tallinna linnast – see on justkui Tallinna linn, mis kunagi valmis ei saa. Kui me heidame pilgu põllumajanduse peadirektoraadi koduleheküljele – soovitan seda teha kõigil, keda põllumajandus huvitab –, siis näeme, et järjekordsed muutused on ees ja 2013. aastast ei ole ühine põllumajanduspoliitika enam endine. Kui põhjalikud muutused meid ees ootavad, me siiski veel täpselt ei tea. Ja seejuures peame ka arvestama, et Lissaboni lepingus, vaatamata paljudele muutustele, mis põllumajanduspoliitikas on olnud, on selle eesmärgid peaaegu samad, mis nad on pool sajandit tagasi tehtud asutamislepingus. Seega me peame vaatama, kus me praegu oleme. ÜPP on jätkuvalt kõige kallim poliitika, sellele kulub ligi 40% eelarvest, kuid teatud muutus on toimunud kas või selles, et veel mõni aeg tagasi kulus selleks märgatavalt üle poole eelarvest. ÜPP-s on oluline turumoonutus, nimelt saavad meie põllumehed oluliselt väiksemat toetust, võrreldes vanade liikmesmaade põllumeestega. Kuid julgen väita, et meie põllumeeste põhiprobleem pole mitte niivõrd toetuste madal tase, kui võrd samas tururuumis toimetavate vanade liikmesmaade parimates tingimustes toimetavate põllumeeste väga kõrged toetuse tasemed. Sealtpärineb põhiline moonutus.

Kas tohib paluda kolm minutit juurde?

Aseesimees Keit Pentus

Kolm minutit lisaaega, palun!

Aleksei Lotman

Kui me liiguksime võrdsemate tasemetes suunas selliselt, et eelkõige vähenevad vanade liikmesmaade toetused, siis me liiguksime aasama turu suunas ja see on kahtlemata kasulik ka meie põllumeestele. Loomulikult mõningane n-ö uute liikmesriikide – mis on muide põllumajanduspoliitikas täiesti ametlik termin, kuigi meil ei taheta seda poliitiliselt tunnustada –, toetuste kasv oleks ilmselt põhjendatud, nii et uutele liikmesriikidele rakenduksid põhimõtteliselt samalaadsed toetused.

Me peame kindlasti liikuma hoopis keskkonnasõbralikumana põllumajanduspoliitika suunas. Sinnapoole liikumise vajalikkust on sõnades ammu tunnustatud ja mõned liikumised sinnapoole on ka toimunud, kuid need peaksid olema kahtlemata järgmises etapis oluliselt radikaalsemad. Me peame mõtlema sellele, kuidas mõjutab ühine põllumajanduspoliitika meie traditsioonilist elurikast põllumajandusmaastikku, ja me peame vaatama, et need põllumehed, kes majandavad nii, et maastik säilib ja keskkond on puhas, oleksid põhilised toetuste saajad. Me peame hoolitsema selle eest, et ühise põllumajanduspoliitika bürokraatia väheneks hädatarviliku miinimumini, mis on loomulik suurte rahade liigutamisel. Seal on väga palju arenguruumi ja kahjuks aeg-ajalt tulevad Brüsselist ka sellised algatused, mis seda bürokraatiat pigem suurendavad. Me peame nendele vastu seisma! Me peame mõtlema sellele, et loomakaitse ja toiduhügieeni nõuded oleksid põhjendatud, et nad oleksid vajalikud tõesti oma eesmärkide täitmiseks, kuid ei seaks mõttetuid takistusi normaalselt majandava põllumehe teele.

Kuna me kõik soovime, et meie leib ja leivakõrvane oleksid tervislikud ja toodetud looduse suhtes vastutustundlikul viisil, siis peame hoolitsema selle eest, et ühine põllumajanduspoliitika muutuks nii, et põllumajandus saaks tõesti toetatud ja toetused ei liiguks eelkõige vastupidises suunas. Seetõttu me peame kindlasti hoolitsema selle eest, et sellised ühise põllumajanduspoliitika eesmärgid nagu põllumeeste väärikas elatustase, turgude stabiilsus ja varustuskindlus oleksid ka edaspidi tagatud, aga näiteks tootmise intensiivistamine, mis

aluslepingus siiani on, kuid mida sedavõrd häbenetakse, et põllumajanduse peadirektoraadi kodulehelt me seda enam ei leia, võiks tõesti eesmärgina minevikku jääda. Toiduohutuskeskond, loomade heaolu, maaelu ja regionaalne areng – need peaksid kindlasti olema ka tulevikus eesmärgid. Kuna senised reeglid on paigas 2013. aastani ja praegu neid muudetakse ning kuna Euroopa Liit – see oleme ka meie, siis mõelgem, kolleegid, kuidas me saame mõjutada seda, et jõutaks mõistlike otsusteni. Annan seejuures ühtlasi teada, et 26. novembril arutatakse Tartus seda teemat väga tõsiselt ja kõik on teretulnud. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana palun Riigikogu kõnetooli Kalev Kotkase!

Kalev Kotkas

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid ja külalised! Eestimaa 4433 külas elab vaid ca 20% meie elanikkonnast. Eesti riigi huvides on, et maaelanike arvu jätkuv vähenemine asenduks suurenemisega. Praegused tulevikuväljavaated mõjutavad negatiivselt tänaste noorte veel olemasolevat soovi oma tulevikku maaeluga siduda ja pärsivad ka nende vanemate tegutsemislusti. Loodetavasti tänane arutelu elavdab ühiskonnas, Riigikogus ja valitsuses mõttevahetust põllumajanduse ja maaelu tuleviku teemadel, enne kui võimalikud probleemid otsust mõju avaldama hakkavad. Kahe aasta tagune Riigikontrolli maaeluteemaline audit kahetsusväärset selle ülesandega hakka ma ei saanud.

Maaelu ja linnaelu vaheline piir on hägune ja järjest hägusemaks läheb. Maaelu teema käsitus on meil ka kuidagi hägune. See saab alguse juba siitsamast Riigikogust. Meil on pretensioonika nimega maaelukomisjon, samas linnaelukomisjoni meil ju ei ole. Kodanike jaoks peaks maaelukomisjon tegelema kõige-ga, mis maaelusse puutub. Sellest annavad märku ka maainimeste kurvad kirjad, mis maaelukomisjoni aadressile tulevad ja kus teemasid on tõesti seinast sein. Vaid meie ise siin teame, et maaelukomisjon tegeleb Riigikogusisese tööjaotuse kohaselt põllumajanduse, kalanduse ja maareformi teemadega. Komisjoni praeguse pisut eksitava nimetusega me aitame

maaelu samastada põllumajandusega. Kindlasti on põllumajandus maaelu üks kõige silmatorkavam osa, aga maaelu arengu võti on täna väljaspool põllumajandust. Tegelikult annab põllumajandus tööd vaid umbes 10%-le maaelanikkonnast ja umbes 3%-le riigi elanikkonnast.

Samas usuvad sotsiaaldemokraadid, et põllumajandus saab olla maaelu uue kasvu mootoriks. Sest praegu valitseb meil majanduslikus mõttes täiesti absurdne olukord. Meil on ühe elaniku kohta põllumajandusmaad kõige rohkem Euroopas, aga samas toodame oma sisetarbimises vaid 10% marjadest ja puuviljadest, 70% juur- ja köögiviljadest, 80% teraviljast ja umbes 90% veiselihast. Vaid sealihast toodame 100% ja piima isegi 140% sisetarbimisest.

Meie kodumaise põllumajanduse potentsiaal on täiel määral kasutamata, samas ei saa seda ette heita ja nõuda põllumehele praegustes moonutatud turukonkurentsi tingimustes toodangu olulist kasvu. Kui toetusmäärad ühtlustuvad Euroopa Liidu vanade liikmesriikide omadega, loksud kõik ise paika.

Lugupeetud põllumees Aavo Mölder tõi välja kolm põhiprobleemi, mille lahendamine on meie kättes. Tegemist on väga kogenud praktikuga ja minu arvates on tema arvamusel põllumajanduse valdkonnas rohkem kaalu kui 101 Riigikogu liikme teadmisel.

Ma selgitaksin Sotsiaaldemokraatliku Erakonna positsioone suhtumisel nendesse probleemidesse. Esiteks, erimärgistatud diislikütuse ülemäära kõrge aktsiisimäär. Sotsiaaldemokraadid toetavad selle aktsiisimäära alandamist Euroopa Liidu nõutud miinimummäärani. Teiseks, toiduainete käibemaksu vähendamise vajadus. Meie selge eesmärk on vähendada seda 5%-ni. Kolmandaks, *top-up*'i suurendamine. Järgmise aasta riigieelarve muudatusettepanekute tegemise faasis tegi meie fraktsioon ettepaneku suurendada seda 120 miljoni krooni võrra. Kahjuks põrkusime koalitsioonierakondade vastuseisule.

Aastaringse asustuse ja elu säilimine maal on teadus omaette. Ma ei tea täna ühtegi regiooni maailmas, kus selle teemaga oleks hästi hakkama saadud. Karm tõde on ka see, et Euroopa Liidus suunatakse maaelusse kõige rohkem vahendeid maailmas, samas on siin ka linnastumise protsess kõige kiirem maailmas. Tulemuseks on kurb paradoks.

Ma palun veel kolm minutit!

Aseesimees Keit Pentus

Kolm minutit lisaiega, palun!

Kalev Kotkas

Mida rohkem maale asfaltteid tehakse, seda kiiremini inimesed sealt mööda neid uusi teid linna ära tulevad.

Nüüd räägitakse Euroopa Liidus üha valjemalt sellest, et ühist põllumajanduspoliitikat on vaja muuta, rohkem on vaja hakata arvestama keskkonnatingimusi, toetuste maksmine ei pea olema seotud tootmisega. Au sisse tõusevad bioloogiline mitmekesisus, värske õhk ja puhas vesi ehk asjad, mille eest maksumaksja on nõus rohkem maksuma. Sisuliselt hakatakse tootjale maksuma mittetootmise eest, sest see säästab loodust. Saamata jäänud tulu kompenseeritakse maaomanikule või -tootjale toetus-tega.

Rääkides maaelu uutest väljakutsetest või sihtidest, nagu tänase teema pealkiri on, pakuvad sotsiaaldemokraadid välja maaettevõtluse multifunktsionaalsuse suuna. Mitmesuguseid ühiskonnale vajalikke kaupu ja teenuseid ning ühiskondlikku heaolu saab pakkuda ühes ettevõttes samaaegselt ja keskkonnasõbralikult. Multifunktsionaalse tootmise kontekstis on oluline erinevate tegevuste sidumine. Näiteks seotakse omavahel toitlustus, turism, puhkus, vaba aeg, töötamine, õppimine ja uute kogemuste omandamine, rekreatsioon ja kohaliku toodangu tootmine. Sellise mudeli eesmärk on pakkuda üha suurenevale hulgale urbaniseerunud elulaadiga inimestele kohalikus puhtas keskkonnas toodetud kaupu või osutatavaid teenuseid. Sel juhul on tootmisprotsessis minimaalsel hulgal tekitatud keskkonda juurde CO₂, kuna oluliselt lüheneb aja- ja energiakulu toorme tootmisest töötlemise ja tarbijani jõudmiseni. Miks osta põllumajandustooteid supermarketist, kui seda toodet võib osta ka lähedal asuvast talust? Maamajanduse mitmekesistamine eeldab võrgustike teket, olgu need siis toote- või regioonipõhised. Häid näiteid klastripõhisest tegutsemisest leiab nii Lõuna- ja Kagu-Eestist kui ka saartelt.

Õeldut kokku võttes me jagame Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituudi direktori professor Rando Värniku seisukohta, mille järgi maaelupoliitikas muutub lisaks traditsioo-

nilise põllumajandustootmise säilitamisele üha olulisemaks ka selle sidumine mitmesuguste muude tegevusharudega, et säilitada ja luua töökohti väikeettevõtjaile ning säilitada elu maal. Rääkides maaelust, me peame silmas ca 90% Eesti territooriumist ja umbes 300 000 inimest. See on nii suur osa meie maast ja rahvast, et tegelemine selle osa tulevikuga ei tohiks käia hoogude kaupa ja kampaania korras. Maaelanik elab oma kodus 365 päeva aastas. On kurb, kui ta tuleb meile meelde vaid iga neljanda aasta lõpukuudel. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Enne Riigikogu liikmete sõnavõtte juurde asumist palun nüüd Reformierakonna fraktsiooni esindajana Riigikogu kõnetooli Rein Aidma! Kolm minutit lisaiega, kokku kaheksa minutit.

Rein Aidma

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! See, et tänane arutelu siin saalis toimub, on iseenesest loomulikult positiivne, aga ma pean kurvastusega nentima, et tavaliselt käib töö ikkagi nii, et enne kui Riigikogu suur saal midagi arutab, arutatakse neid teemasid ka vastavas komisjonis. Praegusel juhul maaelukomisjonis, mille liige minagi olen, ei ole sellest valdkonnast pärast maarahva kongressi kahjuks üles võetud ühtegi teemat, aga see on juba kinni nendes, kes ilmselt tahavad rohkem tribüünikõnesid pidada kui asja sisuliselt arutada.

Nii et, lugupeetud külalised, head maaelu peamised vedajad, meil on tõesti paljust rääkida, sest see on üks keerulisemaid Euroopa Liidu valdkondi, kus sellist lõpplahendust, millega kõik oleksid ühtemoodi rahul, ei tule kunagi ehk see on pidev arenguprotsess.

Senise Euroopa Liidu eelarveperioodi sees on Eesti maaelu, sealhulgas põllumajanduse toetusteks Euroopa Liidust, millega liitumisse näiteks üks siin saalis esindatud erakond suhtus pehmelt öeldes leigelt, tulemas toetusi umbes 14 miljardi krooni ulatuses. Lisaks otseselt meie riigi maksumaksjate arvel lisatud *top-up*'i toetused, mille maht Euroopa Liidu selle eelarveperioodi lõpuks ulatub *summa summarum* ilmselt üle 4 miljardi krooni. Seda olukorras, kus Euroopa Liidu nn vanad ja peamiselt endised asumaaderikkad riigid andsid meile "suuremeelselt" võimaluse meie mitu korda

väiksema sissetuleku juures maksta aina kasvavat lisa maaelu ja põllumajanduse toetamiseks. Noh, siin võikski justkui nõustuda kõhklustega, mis tollal, kui arutati, kas liituda Euroopa Liiduga või mitte, olid, aga ikkagi – miteltiitumine oleks tähendanud, et me oleksime ilma jäänud ka eespool nimetatud 14 miljardist kroonist. Siinkohal pean küll kohe kriitiliselt ära märkima, et käesoleva aasta 14. septembril Saksamaa ja Prantsusmaa põllumajandusministrite kahepoolselt allkirjastatud ühises positsioonis Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika kohta pärast aastat 2013 on jällegi kirjas alljärgnev. Lubage, ma kaudselt osundan sellele: "Tuleb toonitada, et ühtne toetusmaks üle Euroopa Liidu ei ole õigustatud ja ei võta arvesse erinevat majanduslikku olukorda liikmesriikides. Selles arutelus tuleks arvestada liikmesriikide finantsvõimekust Euroopa ühiseelarves, põhinedes praegusele eelarve jaotusprintsibile."

Ma saan aru, miks on üle 40%, ligi 50% Euroopa ühiseelarvest suunatud põllumajanduse ja maaelu toetuseks – keegi ei taha Euroopa regionaalsete konfliktide tõttu uusi konflikte. Aga lihtsalt öeldes on kahe ülalnimetatud Euroopa suurriigi põllumajandusministri sellises sõnastuses kokkulepitu Euroopa Liidu ühtsete eesmärkide ja tervikliku arengu ignoreerimine. Rääkimata sellest, et WTO ehk Maailma Kaubandusorganisatsiooni Doha voo- rudes ei suudetud ülemaailmsete põllumajandustoetuste ühtlustamisele lähemale liikuda. Peame seega tõdema, et Euroopa Liit ei suuda kaitsta Maailma Kaubandusorganisatsioonis oma huve USA, Argentina või Uus-Meremaa ja teiste suunas. Seda on valus tõdeda. Aga meie siin väikeses riigis peame hambad ristis oma õiguste eest edasi seisma, mitte jätma oma seisukohti kaitsmata, ja leidma oma huvide kohaseid liitlasi. Meie erakond peab Euroopa Liidu järgmise programmeerimispe- riodi ettevalmistamisel väga oluliseks põllu- majandusministri väga intensiivset tööd, et leida liitlasi Eesti huvide jõuliseks realiseerimiseks. Eesmärk on võrdne kohtlemine maa- elutoetuste ja põllumajandustoetuste osas.

Kõige selle taustal väärrib tõesti tunnustust, et Eesti põllumees on lähedaste saatuskaas- lastega võrreldes suutnud kahe aastakümnega saavutada hea tootmistaseme, küllap kontsent- reeritusegi ja tagada meie riigi elanike varus-

tamise kvaliteetse liha, piima ja teraviljaga keskmiselt 80–90% ning isegi 100% ja üle selle ulatuses. Meil on veel väga palju teha investeringuteks, kindlustuseks, jätkusuutlik- kuseks ehk konkurentsivõime püsimiseks, aga me ei saa siseriiklike vähete vahendite juures koo- rida astmelise tulumaksuga nn rikkaid selleks, et täna ja mõnel eeloleval aastal tunneks osa meist end justkui hästi – korraks –, ja siis jätta meie lapsed ja lapselapsed võlavanglasse, nagu see praegu mõneski nn vanas Euroopa riigis on. Isegi Euroopa rikkad Põhjamaad või USA ei saa endale rohkem võlgu lubada. Maailm on julm! Olgem ja jäägem meie siin, võrreldes pika ajaloo või vähemalt möödunud sajandi sõdadest vähem räsitud rikaste riikidega, mõis- tuslikeks ja lootkem üheskoos toime tulla ka ilma suurte ja kontekstist väljarebitud emot- sioonideta. Me areneme meile omases, jõuko- hases tempos, sealhulgas ka maamajanduses ja külaelus. Meil ei ole vaja asjatult oma riigist süüdlasi otsida. Läheme edasi ja ühendame jõud, et saavutada Euroopa Liidus ühtlane kohtlemine.

Ja me lähemegi edasi. Nii on ainuüksi 2011. aasta eelarves investeringuteks kokku nähtud ette 16 miljardit krooni, kusjuures väga suur osa neist investeringutest on suunatud just maaelu arendamiseks ja regionaalse tasakaalu saavutamiseks. PRIA eelarvest ettenähtud toe- tused ja investeringud on kokku üle 4,5 mil- jardi krooni. Regionaalseid toetusi on käesole- va aastaga võrreldes ligi miljard rohkem ehk kokku 2,2 miljardit. See raha läheb koolide, lasteaedade korrastamiseks, turismi arenduseks ja uute töökohtade loomiseks maal.

Oluliselt suurenevad Keskkonnaministee- riumi vahendid puhta vee saamiseks ja reo- veepuhastusseadmete ehitamiseks – jällegi maal. Teede ehituseks on ette nähtud üle 4 miljardi krooni. Toon näite käesoleval aastal valminud Kukruse ristmikust. Selleks, et koha- lik põllumajandustootja saaks oma tehnikaga üle Tallinna–Narva maantee minna, ehitati sel- lele ristmikule spetsiaalne viadukt, just peami- selt sellel eesmärgil, lisaks tehti hulk kerg- liiklusteid ja sildu. Olgu siinkohal lisatud, et Euroopa Liidu raha on ka maksumaksja raha, sealhulgas Eesti maksumaksja raha!

Lõpetuseks. Meie maaelu tervikuna on tänu Leader- ja külaliikumise tublidele juhtidele liikumas aina elutervema, keskkonnaga enam

harmoneeruva ja jätkusuutlikuma arengu poole. Peaasi, et oleks innovaatilisi, kaasahaaravaid ja koostööd teha tahtvaid sädeinimesi. Koostöös ja olemasolevate võimaluste kasutamise tulemusena jääb meie küla aina muutuvates oludes elama. Ärgem ainult ohkigem! Minge korraks maale ja vaadake, kui palju on seal viimastel aastatel külasid ellu ärganud, korrastatud, kui palju on seal uut ehitatud! Puidu ja kala vääristamine, kala-, sibula-, küüslaugu-, püti- või tünnilaadad, elulaadikeskused, tööaidad, kiigeplatsid, uued külakeskused. Kus on tegijaid, seal ei oodata soravat virinat, seal tehakse! Teha on veel muidugi väga palju. Igatahes mina kavatsen mõne aasta pärast küll maale kolida. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Keskerakonna fraktsiooni esindajana palun Riigikogu kõnetooli Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Vaprad kaasvõitlejad, kes on veel saali jäänud!

Ma palun kolm minutit lisaega!

Aseesimees Keit Pentus

Kolm minutit lisaega.

Arvo Sarapuu

Ma ei kavatsenud siin nii palju arvudest rääkida, aga kui ma nüüd kuulsin, kuidas kolleegid taunisid niisugust emotsionaalset sõnavõttu ja isegi teatud vihjeid ja lausa otseütlumisi, siis ma mõtlesin, et võib-olla oleks praegu tõesti mõistlik nimetada võrdluseks mõningaid arve, et aru saada, mis meil tegelikkuses ikkagi juhtunud on. Olgu, ärme räägime siis emotsionaalselt, räägime arvude keeles. Ja kui me räägime seadusandlusest ja sellest, milliseid ettepanekuid me oleme teinud, siis räägime ka konkreetset. Aga kõigepealt ma ütlesin muidugi nii, et kui mõni inimene kavatses maale elama minna või mõni mõtleb selle peale, siis mina olen maal sündinud-kasvanud, oma teadliku elu elanudki maal ja elan ka praegu maal. Ma tean, kui palju ajakirjanikke on sellest hämmelduses, nad küsivad, et miks ma ometi Tallinna ära ei koli ja ikka veel sõidan Vodja külast, kus on minu talu, iga päev siia tööle.

Aga räägime siis nüüd natuke nendest arvudest. Kõigepealt, haritava maa osakaal kogu maast on Eestis 20%, seda on üle kahe korra vähem kui Euroopa Liidus keskmiselt, Euroopa Liidu keskmine on 44%. Ligi neljandik põllumaast on kasutusest välja langenud. See on Euroopa Liidu kõige kehvem näitaja ja see ongi üks asju, mille peale väga paljud tõsised tootjad pead raputavad. Nad ütlevad, et päris nii see ikka edasi minna ei saa. Kui 1989. aastal oli haritavat maad 1,3 miljonit hektarit ja sellest külvipinda 915 000 hektarit, siis selle aasta tegelik külvipind on 571 000 hektarit. Päris mõjusad arvud ja selge on see, et kui praegu arvude keelt vaadata, siis see emotsioon, mis eelmistes ettekannetes oli, oli ju õigustatud. Selle tõttu, et olukord on selline, ei kata meie praegused tootmismahud ära põhitoiduainete vajadust. Siin peab küll ütleva, et peale piima. Puudu jääb keskmiselt üks kolmandik kartulist, teraviljast, lihast, kalast on veel rohkem puudu. Ehk jälle peab ütleva, et ei ole see olukord niisugune, nagu siin eeskõneleja ütles, et meil on justkui kõik korras. Toome välja lehmade arvu. Lehmi oli 1990. aastal konkreetset 290 000, praegu on napilt 100 000. Piimatoodang oli 1990. aastal 1,2 miljonit tonni, praegu ainult 600 000 tonni. Sigu oli 1989. aastal üle miljoni, 1 000 080, 2009. aastal on 360 000 ehk kolm korda vähem. Kuigi naljaga pooleks ütlevad siin paljud, et sigu peaks Eestis olema piisavalt. Liha toodeti 1989. aastal tapakaalus 219 000 tonni, 2009. aastal 76 000 tonni ehk kolm korda vähem. Rukist toodeti 1990. aastal 177 000 tonni, 2009. aastal vaid 39 000 tonni. Samas toodeti isegi 1940. aastal rukist 191 600 tonni, seega viis korda rohkem kui praegu. Kartulist ei maksa rääkidagi. Oli soov, et toodaks konkreetseid näiteid, et mitte laskuda emotsioonide pinnale. Kui 1939. aastal toodeti kartulit 1,2 miljonit tonni, siis mul on siin andmed, et 2009. aastal oli kartulit 139 000 tonni. Ma ei hakka rääkima linakasvatusest, rohkem ma neid arve siin lausjärjestuses ei too. Küll aga ütlesin, et kui me rääkisime siin tootmiskvootidest, siis Eesti taotles piimakvooti 900 000, tegelik kvoot on 640 000 tonni.

Siin oli juttu sellest, kui olulised on konkurentsitingimused ja et hästi palju tuleb vaeva näha ebavõrdsete konkurentsitingimuste tõttu. See ongi nii, et võrreldes vanade liikmesriiki-

dega, näiteks Hollandiga, on meil vahe kuus korda, ma mõtlen, toetuste osas. Selleks ongi nüüd igal liikmesriigil mõeldud välja n-ö *top-up*'i otsetoetuste süsteem, mida selle aasta eelarvetaotluse järgi oleks olnud võimalik anda põllumeestele 680 miljonit. Praegu on eelarves 560 miljonit.

Kui me räägime sellest, millised töökohad on kadunud sellise poliitika tõttu, mis meil on aastaid valitsenud, siis ma tahaksin meenutada, kuidas üks erakond on siin rõhutanud, et ta võitleb kõvasti talude eest, ja tooksin veel ühe arvu, kust on näha, et enamik 60 000-st taastatud talust on praeguseks loobunud põllumajandussaaduste tootmisest. Ehk mis sa siin ikka võitled, kui varsti ei olegi enam, kelle eest võidelda.

Loomulikult vajaks tõsist uurimist veel üks probleem – see on see, kuidas maaülikoolis valmistatakse ette põllumajandusspetsialiste. Millised on tendentsid, keda me ette valmistame ja kuidas siis hariduspoliitika põllumajandustootmise järjepidevuse tagab?

Natuke nendest eelnõudest, mis Keskerakond on esitanud või mis me oleme koos mõne opositsioonierakonnaga esitanud. Mul on siin lehel neid kirjas üsna palju, aeg ei võimalda neid kõiki ette lugeda. Lühidalt võiks teha sellise kokkuvõtte: muudatusettepanekuid on *top-up*'i kohta, neid on omavalitsuste tulubaasi kohta, neid on kütuseaktsiiside ja maksude kohta jne. Kuid kõiki iseloomustab see, et lõppkokkuvõttes on nad tagasi lükatud.

Käsitlemata jäi veel üks teema, mis puudutab omavalitsuste olukorda nähtuna Euroopast. Euroopa omavalitsuste esinduskogu nõuab Eestis kiiremas korras seadusandlike aktide muutmist ja ma loodan, et me nende teemade juurde edaspidi siin saalis ka tuleme. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Jaanus Marrandi. Kolm minutit lisaega, kokku kaheksa minutit.

Jaanus Marrandi

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Head külalised! Algatuseks ütlen, et mul on hea meel võimaluse üle kõnelda Riigikogus maaelu teemadel, mida ei tule väga sageli ette. Keskendun oma sõnavõtus ennekõike toidu-

tootmisega seotud küsimustele. Eilsetes majandusuudistes oli juttu, et Eesti ekspordimaht on tõusnud tagasi kriisieelsele tasemele. Selleks, et meie majanduskasv oleks selline, nagu see näis olevat mullimajanduse aegadel, ja põhineks reaalmajandusel, kaupade ja teenuste müügil, peaksid ekspordimahud aga veel kahekordistuma.

Põllumajandus ja toidutootmine on osa reaalmajandusest, mis toodab ekspordiks ja on potentsiaalselt suuteline kasvama. Eesti toiduainete eksport on ka rasketel kriisiaegadel olnud see, mis on taset hoidnud ja meie majandust toestanud. 2009. ja 2010. aastal moodustab toiduainete eksport Eesti ekspordimahust tervelt 10%. Siinjuures tuletan teile meelde, head kolleegid, et Eestis on kokku ainult 17 000 algtootjat, kes oma kaubatoodangut toiduainetööstusele pakuvad. Pidagem see meele! Kui Eestis on kokku 600 000 töötajat, siis ainult 17 000 põllumeest ja teist sama palju tööstustöötajaid toidab ära Eesti rahva ja annab 10% Eesti ekspordist.

Head kolleegid! Meenub üks investeerimispankur, kes tõsimeeli rääkis n-ö päris asjadest ja päris majandusest, alates kodusest juurikasvatamisest, mis pärast kriisi au sisse tõusevad ja Eesti elu uueks loovad. See pankur on tark mees, kelle mõte liikus ja kes oskas sihte ja visioone seada. Samas on tegelikult Eestis jätkuvalt ruulimas majanduspoliitiline mõtteviis, mis oli iseloomulik mullimajandusele ja mis ei näe meie maamajanduses lendavat lindu, vaid pigem mingit tülinat, mis pidavat, käsi pikal, toetusi manguma.

Eestis on elaniku kohta kõige rohkem haritavat maad terves Euroopas. Meil on arukad maamehed, kes oskaksid seda potentsiaali ka ära kasutada. Andkem neile ainult majanduspoliitiliselt võimalus lendu tõusta! Eestis valitsevat põllumeeste jaoks lennuvõimetut majanduspoliitilist mõtlemist on parim kirjeldada võrdluses teiste Euroopa Liidu riikide praktikaga. Kunagistes Eesti arengustsenaariumides kirjeldati nn lõunasoomestumist. Põllumajandustootmises on see stsenaarium paljuski täitunud, Eesti ongi saamas Lõuna-Soomeks. Eesti linnu- ja sealihatootmise ja ka liha töötlemise määrav turuosa kuulub 2000-le ühistusse ühinenud Soome lihatootjale, kellele omakorda kuulub 70%-liselt Soome börsiettevõtte.

Ettevõtte aastakäive on üle 30 miljardi Eesti krooni.

Samasugune näide on tuua Eesti prioriteetsest põllumajandusvaldkonnast piimandusest, kus Soome 9500 algtootjale kuulub 20 piimaühistu kaudu börsiettevõtte, kellele kuulub Soomes 86% piimaturust, ja Eesti turu osa kasvab kõigutatamatult ja järjest, ulatudes varsti 40%-ni. Pole vist põhjust öeldagi, et nende ettevõtete kasum viiakse Eestist välja Soome talumeestele ja et strateegilised otsused, mis puudutavad Eesti turgu, teevad nii nagu vaja Soome talumehed. Sellised strateegilised positsioonid on saavutatud Soome pikaajalise riikliku poliitika kaasabil.

Teise näite võib tuua hiljutisel piimafoorumil kuuldu põhjal. Iirimaal valmis hiljuti piimapulbrit valmistav tööstus, mis suudaks vastu võtta kogu Eestis toodetava piima. Ülimalt ajakohane tööstus, maksis üksnes 320 miljonit krooni, millest 40% maksis kinni Iiri riik. Küsigem, kas Eestis valitseva majanduspoliitilise doktriini juures oleksid niisugused asjad võimalikud? Vastus on, et muidugi ei ole. Aga ometi on Eesti, Soome ja ka Iiri ühises Euroopa majandusruumis, kus kehtib ühine konkurentsioigus. Miks Soome ja Iiri riigis on niigi pikemaajaliselt toimunud turumajandusele lisaks olemas majanduspoliitiline tahe seista omamaise põllumajandustootja eest, aga Eestis seda pole? Mõelgem pisut ettevaatavalt, misugused saaksid olema Eesti põllumajandustootmise perspektiivid, kui praegune olukord vääramatult jätkub ja majandusotsused koos kasumiga nihkuvad lõplikult siit ära.

Kujunenud olukorra põhimõtteline muutmine ja Eesti põllumeeste konkurentsipositsiooni tugevdamine riigi toel ei tule Eestis aga praeguse valitseva friedmanistliku majandusmõtte juures kõne allagi, sest see eeldaks kogu majanduspoliitika paradigma muutmist.

Sotsiaaldemokraadid on veendunud, et Eesti riigil on võimalik ja vajalik sekkuda ja toetada olulise osaga investeringutest neid elujõulisi põllumeeste ühistuid, kes suudavad võtta ka ise olulisi majandusriske. Ainult põllumajandustootjate ühinemine ja kogu ahela kontrollimine tootmisest kaupluseni suudab tagada tasakaalustatud hinna nii tootjale kui tarbijale. Vastupidiselt peaministrile, kes hiljuti ühes raadioesinemises väitis, et hinnatõusudes on süüdi põllumehed, kes viivad oma kaupa

Eestist välja, arvavad sotsiaaldemokraadid, et põllumeestele jääb praegu kogu ahelas tootjast tarbijani ebaõiglaselt väiksem osa.

Suurem osa ühistegevuse soodustamiseks vajalikest riiklikest otsustest ei vajaks aga üldse eriti palju raha. Vajaks lihtsalt arukat suhtumist ja mõistmist, mida aga sageli ei jätku. Näiteks on riigi käes võimalus kiirendada ühistute eksporditava kauba käibemaksu tagastamist, mis tooks raha kiiremini käibesse tagasi ja oleks kindlasti suureks abiks.

Head kolleegid! Nüüd mõni sõna Põllumajandusministeeriumi poliitilistest otsustest, mis määravad keskkonna toidutootjatele. Kuigi põllumajandusminister on esitlenud suure poliitilise võiduna täiendavat 20 miljonit krooni põllumajandusse nn *top-up*'i maksmiseks järgmise aasta eelarvest, on see siiski kõõmes selle miljardi kõrval, mis jäi turu languse tõttu saamata kas või meie piimatootjatel. Samuti on jaga-ja-valitse-põhimõtte rakendamine suhtumises põllumeeste organisatsioonidesse olnud ilmselt kasulik oma erakonnale valijasegmentide kindlustamiseks, samas on see kindlasti korvamatut kahju tekitanud põllumeeste ühiste huvide eest seismisel. Viimased kolm aastat on oluliselt raskendanud põllumeeste ühistegevust. On viimane aeg, kus põllumehed peavad selja sirgeks lööma ja suutma oma huvide eest ise seista. Olukord, kus põllumeeste organisatsioonidele võib kergesti erakonnapoliitilise sildi külge panna, ei saa kuidagi olla põllumeeste endi majanduspoliitilistes huvides. Täielikult mõistetamatu on olnud ka Põllumajandusministeeriumi poliitiline otsus Eesti toiduprogramm peaaegu täielikult lõpetada. On tekkinud kolmeaastane paus omamaise toidu eelistuse aktiivsel kujundamisel. Sellisele otsusele ei oska leida mitte ühtegi mõistlikku seletust.

Head kolleegid! Põllumajandustootmises hõivatute arv on viimase 20 aastaga vähenenud ligi 10 korda. Maalt on kadunud ligi 80 000 töökohta, mida pole suudetud asendada muude töökohtadega. Mina keskendusin oma sõnavõtus meelega põllumajandusteamadele, sest olen veendunud, et nii nagu põllumajanduse taandumisega tekkisid maaelus tõsised probleemid, ei ole võimalik ilma põllumajanduseta, mis toidab, loob kultuurmaastikud ja lõpuks ka elukeskkonna, saavutada maaelu olulist arengut ega õitsengut. Põllumajandus on ainult osa

maaelust, aga ilma selle toimimiseta ei suuda mingi eurorahaga luua toimivat maaelu.

Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Austatud juhataja! Head kolleegid! Austatud külalised! On äärmiselt meeldiv, et kõik, kes on siia saali tulnud, on seni vastu pidanud. Tõesti, siit puldist on nähtud kahte pilti, ühed näevad maaelu ja põllumajanduse hääbumist, teised näevad selle kasvu. Igal nädalavahetusel läbi Eestima koju sõites näen, et olukord on kuskil vahepeal. Näeme ju kõik, mis Eestimaal toimub, eriti kevadel ja sügisel. Tegelikult on see, mida valitsuskoalitsioon on täna siit puldist võiduna nimetanud, kõik õige. Need rahalised numbrid on iseenesest suured ja mis viga seda raha jagada, need numbrid ja rahad on tulnud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika ja loomulikult ka regionaalpoliitika kaudu ning nendega peabki valitsus tegelema. See on valitsuse esmane kohustus. Seal ei ole midagi erakorralist ja sellega võib olla rahul – jagamisega tavaliselt küll ei olda rahul. Aga kindlasti valitsusel see vastutus lasub. Uuel finantsperioodil, aastail 2014+ ei pruugi olla neid raha jagamise võimalusi, mis on sellel perioodil. Ja kui asjaosalised räägivad siin suurest saavutusest – *top-up*'i 20 miljoni lisaks jagamisest –, siis mõelgem sellele, mis näiteks eelmisel aastal piimasektoris puudu jäi, pea-aegu 190 miljonit. Siis te näete, et need on kõik väiksed summad. Kangelastegu oleks see, kui valitsuskoalitsioon oleks valmis omalt poolt Euroopa Liidu lubatud rahasummat suurendama näiteks *top-up*'i puhul või vähemalt panustama selles suurusjärgus, mis Euroopa Liit on tänaseks lubanud. Vaat see oleks kangelastegu ja see vääraks ka kiitmist! Seda kahjuks ei ole.

Täna on siit puldist palju räägitud ka aktsiisiteemadel. Erikütuse aktsiisi vähendamine peaks olema kummardus põllumajandussektorile. Ometi, andke andeks, suitsetajad, teile tehti aktsiisi leevendamise või edasilükkamise näol enne kummardus kui põllumeestele. Loomulikult on toidukaupu puudutava käibemaksu teema viimasel ajal väga oluliseks muutunud

ja tõesti oleks juba aeg ka Eestis käibemaksu määrad läbi vaadata.

Lõpuks tahan ma rõhutada, et kogu tootmisahela, mis kulgeb tootjast tarbijani ehk laudast või põllult lauale, osade õiglasemat jaotust soodustab "Eesti toidu" taoline programm. Tõsi, tänane valitsus seda ei toeta, aga Eestima inimesed saavad sellest ometi aru. Kui Eestimaal ringi käia, siis on näha, et sellega tegeldakse päris palju, mille eest suur tänu kõigile! Loodan, et "Eesti toidu" programm siiski jätkub järgnevatel aastatel, võib-olla ka pärast märtsikuud. Ja kui siin saalis on poliitiline osavõtt ja maaelu populaarsus tagasihoidlik, siis ma tahaksin siit puldist avaldada tänu põllumeeste keskliidule ja põllumajanduskaubanduskajale, kes tegelikult on maaelu ja põllumajanduse vastutust kandnud, olenemata valitsustest ja aastatest. Aitäh teile!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Palun nüüd Riigikogu kõnetooli Marek Strandbergi!

Marek Strandberg

Head kolleegid! Nagu meie fraktsiooni liige Aleksei Lotmangi ütles, on investeringud paratamatult väga olulised. Investeringute vajadus on siin läbi jooksanud väga mitmest kõnest ja sõnavõtust. Ja nii see täpselt ongi. On selge, et ilma sihipärase investimisprogrammiga, olgu see siis linnas või maal, ning ilma investimisprogrammide ja -tegevuste toetamiseta riigi poolt Eesti järgmise 10, 20 või 50 aasta elu kavandada ei õnnestu.

Väga palju on räägitud toidutootmisest, mis nii nagu kõikides tehnoloogiliselt arenenud ühiskondades muutub aina efektiivsemaks. Teistpidi kasvab ka töövõljalikus, nii et hõivatus toidutootmises maapiirkondades loomulikult väheneb. On täiesti arusaadav, et juhul kui mingisugust muud hõivet maapiirkondadesse juurde ei tule, siis inimesed sealt loomulikult lahkuvad, mis mõjub väga selgelt nii kultuurile kui ka sellesama põllumajandustootmise jätkusuutlikkusele. Ainuke lahendusviis, mis on täiesti arusaadav, on maamajanduse mitmekesistamine. Ning kõige suurem mitmekesistamise sektor, mis lisaks toidutootmisele maapiirkondades olla saab, on nähtavalt ja arusaadavalt energiamajandus. Siin on loomulikult küsimus veel selles, et see ei saa olla ainult

riigi asi, see on ka omavalitsuste asi. Ühtpidi selles osas, kuidas näiteks koolides ja laste-aedades käivitada ühiseid strateegilisi programme, kas või näiteks kohaliku toidu kasutamiseks, aga teistpidi ka selles, mismoodi üle omavalitsuste piiride asuda kavandama energia tootmise ja transpordi kavasid, puudutagu see siis biogaasi ja sellest toodetavat soojust ja elektrit, päikese- või tuuleenergiat või maa-soojusenergiat. Kõik need on tehnoloogiliselt kõrgelt arenenud valdkonnad, mille kasutuselevõtt ja edendamine maapiirkondades tekitab ühtpidi töökohti ja teistpidi arusaadavalt parandab kohalikku eluolu.

Nendest aspektidest on täna siin kahjuks väga vähe räägitud.

Ja üks kriitika veel. Kõik need linnade juhid, sealhulgas ka see üks, kes praeguseks on siit juba lahkunud, kes räägivad, kuidas nad soovivad maaelu edendada – teadke, et kõige lihtsam viis maaelu edendada on loomulikult see, kui te tellite näiteks koolidesse või laste-aedadesse kohalikku või mahetoodetud toitu. Ma ei ole kuulnud, et 400 000 inimesega linna juht midagi sellist oleks kavandanud. See oleks arusaadavalt riigi kõige maksujõulisema piirkonna, Tallinna linna üks suuremaid panuseid, mida on võimalik anda sellesama maaelu edendamiseks.

Või siis teine asi. Tallinn on teadupoolest ka üks kõige suuremaid ühistranspordi kasutajaid. Mis võiks olla lihtsam kui käivitada Tallinnas bussid, mis kasutavad survestatud biogaasi? Ka selle biogaasi tootjad oleksid tõenäoliselt mitte Tallinna linna mägede elanikud, vaid näiteks kodanikud kas Tallinna lähedalt või ka kaugemalt.

Nii lihtne see maaelu edendamine linna poolt ongi, need sammud on väga lihtsad. Küsimus on paljuski selles, milline on Tallinna linna investeerimisprogramm ja tegevuskavad kohalike ressursside kasutamiseks. Aga need otsused on lihtsad tulema. Ainuvõim Tallinna linnas on ühe erakonna käes. Ei ole mingit probleemi eeskuju näidata, nõndamoodi toimides ja lihtsalt otsustades. Ma arvan, et Eesti maaelul on tulevikku ja seda ennekõike mõistlike investeeringute kaudu. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu! Head ametikaaslased! Kuna sea-dusega istungiks ette nähtud aeg on ümber saanud, siis ei ole mul võimalik enam läbirääkimiste raames rohkem sõna anda. Palun vabandust nendelt kolleegidelt, kellel sõnavõtt seetõttu pidamata jäävad! Lõpetan läbirääkimised.

Täna kõiki arutelu korraldajaid ja ettekandjaid ettekannete pidamise ning ka küsimustele vastamise eest! Olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu on tänaseks lõppenud.

Istungi lõpp kell 13.03.

Istungi kestus 3 tundi ja 3 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VIII ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 15. november 2010

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine juhendajate tasustamise kohta (nr 513)
2. Arupärimine Türi kolledži kohta (nr 514)
3. Arupärimine elektri hinna tõusu kohta (nr 516)
4. Arupärimine riigihangete probleemide kohta Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi haldusalas (nr 518)
5. Arupärimine saarte elanike tervise kohta (nr 512)
6. Arupärimine toimetulekutoetuse suuruse kohta (nr 515)
7. Arupärimine toimetulekutoetuse suuruse kohta (nr 528)
8. Arupärimine töötuse ja töötute transpordi kohta töötukassasse (nr 519)
9. Arupärimine Euroopa Liidu Globaliseerumifondist vahendite taotlemise kohta (nr 524)
10. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VIII istungjärku kaheksanda tööädala esmaspäevast istungit. Head kolleegid! Nüüd on aeg eelnõude ja arupärimiste üleandmiseks. Ma palun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust justiitsminister Rein Lang. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Proua esimees! Head kolleegid! Mul on üle anda arupärimine justiitsminister Rein Langile. Arupärimine puudutab põlevkivi. Juba kevadel tekkis äge diskussioon Eesti Energia käsutuses oleva põlevkivi ümber. Diskuteeriti, kas põlevkivi pole mitte kõige tähtsam komponent Eesti Energia hinnaskaalas. Siin on mitu küsimust justiitsminister Rein Langile. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Peeter Kreitzberg!

Peeter Kreitzberg

Lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid! Kultuurikomisjoni nimel annan menetlusse Eesti Rahvusraamatukogu seaduse eelnõu, mis täpsustab raamatukogu ülesandeid ja eesmärgke, samuti tema juhtimissüsteemi. Eelmine seadus on kehtinud üle kümne aasta. Tekstis on tehtud suuri muudatusi, mis moodustavad rohkem kui 30%, seega on vaja algatada uus seadus. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Juhatusel nimel olen vastu võtnud kaks seaduseelnõu ja ühe arupärimise. Kui seaduseelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis juhatus otsustab nende menetluse kolme tööpäeva jooksul, ja kui arupärimine vastab seadusele, siis edastan selle otsekohe adressaadile.

Head kolleegid! Nüüd teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja on määranud juhtivkomisjonid: Vabariigi Valitsuse s.a 10. novembril algatatud riigihangete seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on majanduskomisjon, ning Vabariigi Valitsuse s.a 10. novembril algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon.

Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 11. novembril esitatud Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsuse eelnõu suhtes, millega luuakse esimene raadiosageduspoliitika programm, Euroopa Liidu asjade komisjonile ning on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja eelnõu kohta arvamust andma majanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 25. november kell 16. Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 11. novembril esitatud Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse eelnõu Euroopa Võrgu- ja Infoturbeameti (ENISA) kohta Euroopa Liidu asjade komisjonile ning on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja eelnõu kohta arvamust andma majanduskomisjoni ja riigikaitsekomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a. 25. november kell 16. Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 11. novembril esitatud Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi eelnõu suhtes, milles käsitletakse infosüsteemide vastu suunatud ründeid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2005/222/JSK, Euroopa Liidu asjade komisjonile ning on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja eelnõu kohta arvamust andma õiguskomisjoni ja riigikaitsekomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 25. november kell 16.

Head kolleegid! Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 83 Riigikogu liiget, puudub 18.

Läheme päevakorra kinnitamise juurde. Head kolleegid! Palun tähelepanu, on kaks muudatust!

Esiteks, Eesti Keskerakonna fraktsioon teeb ettepaneku jätta selle töönädala päevakorrast välja teisipäevase päevakorra punkt 5, käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 795 esimese lugemise arutelu. Teiseks, keskkonnakomisjon teeb ettepaneku viia teisipäevase päevakorra seitsmes punkt, eelnõu 825 esimene lugemine, teisipäevase päevakorra neljandaks punktiks, kohe pärast eelnõu 798 teise lugemise arutelu. Panen koos nende muudatustega selle nädala päevakorra hääletusele. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 81 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine juhendajate tasustamise kohta (nr 513)

Esimees Ene Ergma

Alustame tööd tänase päevakorraga, st algab arupärimistele vastamine. Esimene arupärimine on Riigikogu liikmete Marek Strandbergi, Valdur Lahtvee, Aleksei Lotmani, Toomas Trapido, Maret Merisaare ja Mart Jüssi 11. oktoobril s.a esitatud arupärimine juhendajate tasustamise kohta. Ma palun kõnepulti kolleeg Marek Strandbergi!

Marek Strandberg

Head kolleegid ja eesistuja! Hea minister! Meie poole on pöördunud mitu inimest, kellel on olnud pistmist ülikoolides juhendatavate bakalaureuse- ja magistratöödega. Sellest joutuvalt ongi meil küsimus haridus- ja teadusministrile. Nimelt ei olevat üldse harvad juhtumid, kui Eesti ülikoolides bakalaureuse- ja magistratööde juhendamisse kaasatakse ülikooliperre mittekuuluvaid asjatundjaid, aga samas on juhendatavatele kinnitatud n-ö ametlikud ülikoolipoolsed juhendajad, kes on väidetavalt ka tasustatud. Ülikoolid jätavad aga tasustamata töö, mida üks või teine faktiline juhendaja teeb.

Sellega seotult on meil ministrile mõned küsimused, et selles praktikas selgust saada. Kas haridusministeeriumile on teada selline ülikoolides harrastatav tegevus? Milline on sellise tegevuse sagedus, kui sageli seda ette tuleb? Millised on töötasude suurused, mida sellisel moel ja selle praktika alusel igal aastal makstakse? Kas minister peab sellist praktikat õigustatuks?

Loodetavalt tekitab see arupärimine väikese diskussiooni. Loomulikult, me saame aru, et ülikoolide näol on tegemist iseseisvate asutustega, aga samas on küsimus natuke ka nende asutuste maines ja laiemalt kõrghariduse maines. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Marek Strandberg! Ma palun kõnepulti lugupeetud haridus- ja teadusministri!

Tõnis Lukas

Austatud juhataja! Head küsijad! Kuna Eesti avalik-õiguslike ülikoolide näol on tegemist

autonoomsete organisatsioonidega, nagu Marek Strandberg tabavalt nimetas, siis on neil muu hulgas otsustusvabadus personali valikul ja töö tasustamisel. Nii nende aluste koostamine toimub ülikoolis kui ka raha makstakse välja ülikoolis. Kui vaadata võimalikku kolmnurka – juhendatav, juhendaja ja tegelik juhendaja –, siis otsustab ülikool, kuidas see raha liigub ja kuidas ülikool jälgib, kuidas see raha liigub. Tegelik juhendaja, kui talle tundub, et tema tööd piisavalt ei väärtustata, teeb ikkagi iseseisvalt otsuse, kas ta juhendab või ei juhenda seda üliõpilast. Me räägime sellega seoses Eestis mitmest asutusest, kõige rohkem võib-olla Keemilise ja Bioloogilise Füüsika Instituudist, Tartu Observatooriumist, kirjandusmuuseumist ja teistestki, kus teadlased ei ole küll formaalselt, kuid tegelikult on ülikooli üldise akadeemilise vereringega seotud. Neil on kas teaduslik huvi pidada osa üliõpilasi oma järelkasvuks ja nendega tegelda või on neil materiaalne huvi. Selle üle nad otsustavad ise ja päris juhuslikult ükski neist ju juhendajaks ei satu.

Ülikooliseaduse 2008. aastal jõustunud muudatusega on ülikooli nõukogu kehtestatud tingimustel rektoril õigus konkurssi välja kuulutamata kutsuda kuni viieks aastaks külalisõppejõuna õppetööd läbi viima teadlasi või teisi silmapaistvaid loomeisikuid või oma eriala praktikuid. Samuti võib vastastikusel kokkuleppel vastava ettevalmistusega ülikooliväliseid inimesi kaasata ka näiteks üliõpilasi juhendama. Kuid Haridus- ja Teadusministeeriumil ei ole sellealast tsentraalset ülevaadet ja seni on puudunud ka vajadus selle valdkonna keskseks juhtimiseks. Üldjuhul on üliõpilaste lõputööde juhendajateks siiski ülikoolide töötajad, kes peavad vastama kvalifikatsiooninõuetele. Eraldi regulatsioone ülikoolivälise juhendajate tasustamise kohta on avalik-õiguslikes ülikoolides kehtestatud doktorantuuri puhul.

Küsimus oli põhiliselt bakalaureuse- ja magistriõppe kohta, kus neid kehtestatud ei ole. Näiteks on Tartu Ülikoolis reguleeritud ainult doktoritööde juhendamise eest tasu maksmine, ülejäänud lõputööde juhendamise tasustamine ei ole reguleeritud, millest tulenevalt võib tasustamine teaduskonniti ja osakonniti erineda. Nii bakalaureuse- kui ka magistritööde juhendajatele, kui nad tulevad väljastpoolt ülikooli,

võib struktuuriüksuse juht määrata töötasu käsunduslepingu alusel. Raskemas majanduslikus olukorras olevates teaduskondades ei olegi sageli väljastpoolt ülikooli tulevad juhendajad tasustatud, nagu on ka meile teada. Samuti on ülikoolivälised juhendajad bakalaureuse- ja magistritööde juhendamisse kaasatud enamalt jaolt üliõpilaste initsiatiivil, aga ka see võib valdkonniti olla väga erinev. Ka ei ole Tallinna Tehnikaülikoolis majavälise juhendajate tasustamine keskselt reguleeritud. Vastavalt oma võimalustele lahendavad teaduskonnad seda erinevalt. Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias tuleb ette, et juhendajaks kutsutakse mõne teise Eesti või välismaa õppeasutuse töötaja. Sel juhul makstakse tasu käsunduslepinguga tunnitasu alusel, vastavalt direktori käskkirjaga kehtestatud tasumääradele. Tallinna Ülikoolis kasutatakse ülikooliväliseid juhendajaid, eriti doktoritööde puhul, enamasti siis, kui töö teema on ülikooli jaoks oluline, aga ülikoolis vastav kompetents puudub. Sel juhul määrab akadeemilise üksuse otsustuskogu üliõpilasele kaasjuhendaja ülikooli akadeemiliste töötajate hulgas. Eesti Maaülikoolis võib vajaduse korral olla kaasjuhendaja ülikoolist või väljastpoolt seda, kuid oluline on, et põhijuhendajal oleks sobiv kvalifikatsioon. Maaülikoolis ülikoolivälisele juhendajatele tasu ei maksta ning siiani ei ole see ka probleemiks olnud, väidetakse maaülikoolist. Nende sõnul koostöö toimib.

Mis võiks olla lahendus? Jah, ühtepidi võiks pilt olla ühtlane. Igal juhul tuleb saavutada kõige parem tulemus juhendamise kvaliteedi ja Eesti teaduse järelkasvu osas. Kui keegi teeb selle nimel tasuta tööd, ei saa me ju seda keelata, aga kindlasti ei või olla kvaliteet pärsitud seetõttu, et omanikud või iseseisvad ülikoolid tahavad võimalikult vähe raha välja maksta. Kui me näeme põhiprobleemi rahas, siis on doktorantuuri lisarahastamine ülikooliharidussüsteemi ümberkujundamise üks osa ja see käib kaasas doktorantide töövõtjateks vormistamisega. See on homme parlamendi menetlusse antava teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse üks osa. Aga jällegi, see puudutab doktorantuuri ja doktorandi juhendamise eest õiglast maksmist. Avalik-õiguslikel ülikoolidel peaks olema nii palju iseseisvust, et kui nende arvel on raha, siis nad saavad seda õiglaselt jaotada. Kui küsimus on selles, et neil

on vähe raha ja teaduskonniti on koefitsiendid erinevad, st mõned teaduskonnad, instituudid ja osakonnad on vaesemad ning hoiavad kokku ehk peavad koonerdama, siis võib jällegi öelda, et lahendus on selles, kui me hakkame kõrgharidust rohkem finantseerima.

Lõpetuseks kutsun kõiki juhendajaid, enne kui nad lähevad rohelistele kaebama selle sõna heas tähenduses, mõtlema, et kui neil tõepoolest ei ole juhendamiseiga seotud oma asutuse suuri huvisid, siis äkki piisab sellest, kui öelda ülikoolile, et lõpetame selle vabalt juhitud või juhimatatu süsteemi ära, meie instituut tahab väga konkreetseid tingimusi, väga konkreetseid leppeid, et juhendamisest osa võtta. Ma arvan, et siis, kui neid kokkuleppeid tuleb vähe või need ei garanteeri Eesti teaduse järelkasvu ja kvaliteetset juhendamist, saab Haridus- ja Teadusministeerium vahemeheks tulla küll. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Aleksei Lotman!

Aleksei Lotman

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Hea minister! Ma täiesti mõistan, et seda küsimust, mis me esitasime, on rahvaasemikul lihtsam küsida kui ministril sellele vastata, sest me kõik teame, et ülikoolid on tõesti autonoomsed ja peavadki seda olema. Aga ülikooli autonoomia mõte on loova vabaduse stimuleerimine. Kui see autonoomia realiseerub mõnikord hoopiski teatud korporatiivse korralduse ülesehitamisel, siis kindlasti ei ole see päris selle autonoomia mõte. Seega küsin veel üldisemalt ja võib-olla on sellele veel raskem vastata, aga selle jaoks minister ongi, et parlamendi ees vastata: kas on mingisuguseid loovaid ideid, kuidas ilma ülikoole ahistamata, ilma neile mõttetuid regulatsioone peale panemata neid ikkagi stimuleerida, et nad oleksid tõeliselt avatud?

Tõnis Lukas

Aitäh! Nagu te pärast vastuse ärakuulamist väga hästi teate, osas ülikoolides osale juhendajatele, kes tulevad väljastpoolt, ka makstakse. Järelkult ei olda ju selle vastu, küsimus on paljuski raha hulgas. Kui keegi väljastpoolt tuleb ja ütleb, et ta tahabki tasuta juhendada,

siis tõenäoliselt talle raha ei pakuta. Teie küsimusele saab vastata niimoodi, et kui me kõrghariduse rahastamises teeme sammu edasi, nii et avalik-õiguslikud ülikoolid võivad olla kindlad, et neid piisavalt rahastatakse, siis küllap nad leiavad ka juhendajatele maksmiseks raha.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mart Jüssi!

Mart Jüssi

Aitäh! Lugupeetud minister! Alati see mitmekesisuse ilu polegi rahas mõõdetav, üks osa teaduse elujõulisusest seisneb ka teemade laiemas valikus. Mõistes küll, et iseseisvad ülikoolid ja iseseisvad juhendajad tihtipeale ei pruugi astuda nendesse läbirääkimistesse, tundub mulle, et selline reguleerimatus võib väga kiiresti viia selleni, et kui ülikooli tulev ja oma teadlasekarjääri või -teed alustav üliõpilane tahab valida endale ühte teemat, mis ei ole ülikoolis n-ö kaetud, siis tehakse talle ettepanek selle teemaga mitte tegelda, vaid valida nende teemade seast, mis juba ülikoolis töös on, et vältida võimalikke läbirääkimisi või arutelusid tegeliku juhendaja teemadel. Kas see siiski, vaadates mitte rahaliselt, aga n-ö temaatiliselt ja mitmekesisuse poole pealt, vajaks ikkagi kuidagi julgustamist, et üliõpilased, kes alustavad, saaksid teemaga jätkata?

Tõnis Lukas

Teie toodud näidete põhjal võib öelda, et üliõpilane on töö kvaliteedist ja huvitavast teaduslikust väljakutsest rohkem huvitatud kui teda juhendav ülikool või need võimalikud juhendajad, keda talle selles ülikoolis pakkuda on. Meie teadusinstituutide võrk on paraku üles ehitatud nii, et osa instituute on väljaspool ülikoole. Selleks et ülikoolivälist juhendamist ära keelata, oleks ju kõige lihtsam võimalus keelata ära ülikoolivälised instituudid. Seda me oleme ju otsustanud mitte teha, selle tõttu peab ikkagi instituutide ja ülikoolide vahelist suhet usaldama. Miski ei keela ülikoolil nendele juhendajatele maksta. Kui ülikool riskib sellega, et mingis valdkonnas targad inimesed sinna enam ei tule, sest nad näevad, et juhendamist ei suudeta organiseerida, siis on see ülikooli risk. Aga võib-olla on ülikoolidel põhjust tõsiselt võtta ka roheliste fraktsiooni tähe-

lepanujuhtimist, oma au nimel rohkem pingutada ja korraldada, et neil oleks nii Eestis kui ka väljaspool Eestit laiem juhendajate võrgustik, kes ülikoolidega koostööd teeksid, ning et neil oleks piisavalt raha juhendajatele maksmiseks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Ma pean möönma, et tegemist ei ole teemaga, mis puudutab ainult rohelistele kaebamist, ka heas mõttes. Tegelikult on teema tunduvalt laiem. Ka mina olen saanud informatsiooni, et on olnud juhtumeid, kui üliõpilane tahab endale juhendajat võtta väljastpoolt ülikooli, aga talle vastatakse lakooniliselt meili teel, et seda ei ole võimalik teha. Ma arvan, et küsimus on ikkagi usalduses ja selgitamises, peaks rohkem ja põhjalikumalt selgitama ka üliõpilastele, miks mingid reeglid on kehtestatud, millisel kujul on nendest reeglitest võimalik mööda minna ning kas see on üldse võimalik. See ei ole kitsas teema, see on üsna lai teema. Ma arvan, et sellele tuleks tähelepanu pöörata. Kas teie ei arva sedasama?

Tõnis Lukas

Aitäh! See on ühemõtteliselt õppe- ja teadustöö kvaliteedi küsimus. Kahtlemata on ülikoolil endal pakkuda mingi hulk juhendajaid. Ülikool, kui ta asja vähegi tõsiselt võtab, kui ta on teadusülikool ja peab seda oma lipukirjaks, korraldab juhendamise ära. Teisest küljest, kuskil on piir. On erinevaid mudeleid, mille alusel on maailmas ülikoolid tekkinud. Kui puhastest mudelitest rääkida, siis on Bologna mudel: üliõpilased tulid kokku, palkasid endale õppejõu, kui see ei meeldinud, siis lasid ta lahti ja kutsusid järgmise. On Pariisi mudel, n-õ õpetaja- või magistripõhine mudel: magister võttis endale õpilased ja neid õpilasi võib-olla ei immatrikuleeritudki enne sinna ülikooli või kolledžisse, kui magister oli selleks nõusoleku andnud või kui esimene eksam oli tema juures sooritatud. Meie ülikoolid on suletud koosseisuga, st on mingi hulk üliõpilasi, kes on nendesse ülikoolidesse tulnud. Mil määral üliõpilased muusikat tellivad, see on akadeemilise vabaduse ja teadusliku kvaliteedi

küsimus selle ülikooli sees. Kui ülikool ei suuda vastu tulla tõesti andekate inimeste vajadustele, siis ta käib lihtsalt alla. Pange siis selle ülikooli nimi suurelt seinale peale ja tal peaks häbi olema. Aga kui ülikool ikkagi tahab (asi ei ole mitte ainult üliõpilase n-õ viguris, et näe, kutsun endale sõbra juhendama sealt kõrvalt, vaid asi on tõsisel vajaduses) ja üliõpilasel on tõsised huvid, siis ülikool leiab need võimalused, raha ja vahendid. Nii et sõna otseses mõttes aitäh tähelepanujuhtimise eest! Ma olen kindel, et rektorid seda stenogrammi loevad.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Repts!

Mailis Repts

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esinaine! Hea minister! Eks reaalselt on põhjus tihti selles, et ühel või teisel õppejõul on vaja teatud hulka juhendatavaid. Mitmed meist on kogenud ka seda, et väljaspool maja juhendatakse töö ära, aga nn kaasjuhendaja on siis sealt maja seest. See on tegelikult see, millega noored on nendest pragudest läbi pugunud. Aga ma tahtsin küsida, kuidas on lood magistri- ja doktoritööde juhendajatega, kes on väljaspool Eestit. Teatud juhtudel on lugupeetud professorid isegi nõus juhendama. Kas selleks on olemas institutsioonidevahelised lepingud või on selleks ka mingid riiklikud fondid?

Tõnis Lukas

Aitäh! Riiklikud fondid on õppejõudude ja üliõpilaste vahetuseks. Need õppejõud, kes tulevad välisülikoolidest siia tööle, hoiavad tihti ka pärast äraminemist siin kontakte ja on juhendajad. Küllap teeb ülikool nendega eraldi lepingud. Otse juhendamist reguleerivat, ainult juhendamistasu maksvat fondi eraldi ei ole. Aitäh tähelepanujuhtimise eest, kuigi te ei mõelnud võib-olla täpselt seda konteksti! Praegu käib hirmus võistlus, üks on ülikoolim kui teine. Mõnel pool on väikese õppejõudude hulga peale mingis valdkonnas võetud lausa 40 doktoranti. Kõrvaltvaataja imestab, kuidas need doktorandid sinna väikesesse ülikooli ära mahuvad, kuidas neid juhendatakse, kui endal juhendajaid ei ole. Kui kõik lähevad väljapoole juhendajat otsima või oma juhendajad on ülekoormatud ja peavad tegelema paarikümne või rohkema juhendatavaga ühel ajal, siis jääb

kvaliteet kindlasti põduraks. Selles mõttes peame järelevalve korras ka kvaliteeti jälgima, kas juhendamine tegelikult toimub või mitte, ja kas tahetakse lihtsalt arve suureks ajada (see nõuab ka väljastpoolt otsimist) või mitte. Aga see puudutab jällegi doktorantuuri.

Kui rääkida bakalaureuse- ja magistriõppe üliõpilaste huvidest, siis on tähtis ikkagi ka ülikooli metoodiline võime, kuhu ta nad suunab, kuidas ta teemasid pakub, kas oma pakutavas menüüs ja õppejõudude poolt tehakse veenvad ettepanekud, kas on garanteeritud head juhendajad, kes tõesti aega leiavad. Kui ülikooli professor leegib kolme koha vahet, siis üliõpilane ei tahagi teda juhendajaks võtta ja otsibki kõrvalt, sest on teada, et sellel professoril niikuinii aega ei ole, üks kord nädalas lendab läbi, vaatab lihtsalt teesid üle ning kaob kohe jälle, meili teel võib-olla öösel saadab midagi. Siis otsitaksegi juhendajat väljastpoolt. Aga kui ülikool seob endaga tõesti head juhendajad, siis, ma arvan, nad suudavad pakkuda nii head teemavalikut ja teha üliõpilastega nii head koostööd, et ei olegi vaja nii palju väljast otsida. Kui meil on autonoomsed ülikoolid, siis jätkem see nende lahendada.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra haridus- ja teadusminister! Kas kolleegid soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

2. Arupärimine Türi kolledži kohta (nr 514)

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde. See on Riigikogu liikmete Jaanus Marrandi, Jaan Õunapuu, Sven Mikseri ja Karel Rüütli 11. oktoobril esitatud arupärimine Türi kolledži kohta. Palun kõnepulti kolleeg Jaanus Marrandi!

Jaanus Marrandi

Lugupeetud kolleegid! Lugupeetud härra minister! Oktoobri esimestel päevadel jõudis ajakirjanduse kaudu avalikkuse ette teade Tartu Ülikooli rektoraadi otsuse kohta, et Türi kolledžis lõpetada keskkonnaeriala õpetamine. Teatati, et see viiakse üle Tartusse. Otsus oli täiesti ootamatu nii Järva Maavalitsuse kui ka kohaliku omavalitsuse jaoks. Eelnevaid kon-

sultatsioone ei olnud kellegagi peetud ega asjaomaseid isikuid arengutest informeeritud.

Loomulikult on avalik-õiguslikud ülikoolid oma otsustes vabad ja ministeerium ei saa käskida ega keelata. Samas on aga selge, et kui keskkonnakorralduse eriala üle viiakse ja sellega seoses ka statsionaarne õpetamine 2011. aastast lõpeb, siis see tähendab sisuliselt ühe regionaalse kolledži töö lõpetamist. Seega väljub see tavapärase otsuste raamidest ja vajab sellepärast päris kindlasti haridus- ja teadusministri selgitust.

Meeldetuletuseks niipalju, et alates 1990. aastate keskpaigast on Eestis olnud hariduspoliitiline suund regionaalsete kolledžite asutamiseks. Neid on asutatud väga paljudesse Eesti linnadesse. See tegevus on olnud ka riiklikult toetatud kui põhimõtteline ja regionaalpoliitiliselt oluline suund ning sellisena on see kindlasti ka hariduspoliitiliselt tähtis. Meeldetuletuseks veel niipalju, et kunagise regionaalministri Jaan Õunapuu eestvedamisel oli 2006. ja 2007. aastal riigieelarves ette nähtud vastav programm, mis kahjuks praeguse valitsuse ametisse asudes katkes.

Türi kolledžis õpetatud keskkonnakorralduse eriala on olnud rahvusvaheliselt akrediteeritud ja leidnud ka üsna hea tunnustuse. Ka on kolledži areng olnud järjepidev ja paljud olulised projektid on saanud rahastuse. Loomulikult on olnud probleeme, sest üliõpilasi on olnud vähe. Selle peamine põhjus on see, et õpetatud on ainult ühte eriala. Samas on kolledž leidnud kohalikus kogukonnas ja ka Eestis laiemalt oma koha. Seal toimuvad pidevalt kas või täienduskoolitused.

Üks väga selge probleem, mis haakub ka keskkonnakorralduse eriala õpetamisega, on asjaolu, et Eestis õpetatakse tervelt 38 keskkonnaõppekava erinevates kõrg- ja ülikoolides, mistõttu on mitu paralleelset eriala, mille õpetamine on ka riikliku koolitustellimuse kaudu riiklikult rahastatud. Kindlasti on selline konkureerivate ja paralleelsete erialade õpetamine üliõpilaskontingendi vähenedes raskendanud mitme õppeasutuse tegevust.

Avalikkuse ees on haridus- ja teadusminister tulnud välja ettepanekutega kõrghariduse tasuliseks muutmiseks, põhjendusega, et riiklike vahendeid ei jätku. Türi kolledži näitel võib aga öelda, et kui selles õppeasutuses statsionaarne õppetöö ei jätku, siis muutuvad üsna

küsitavaks kõik alates 1996. aastast selle kolledži tegevusse tehtud investeeringud. Niisugust kõrghariduse rahastamist ei saa aga pida mõistlikuks. Kannatada on saanud riikliku regionaal- ja hariduspoliitika järjepidevus, samuti võib pidada seniseid kulutusi asjatuks. Kui me räägime, et meil raha ei jätku, aga samas teatud tehtud kulutused lihtsalt maha viskame, siis seda ei saa mitte kuidagi mõistlikuks pidada.

Avalikkuse ees on haridus- ja teadusminister seni andnud üsna väheütlemaid selgitusi, rääkides üksnes sellest, et riigil pole siin midagi öelda ja et kui regionaalpoliitika poole pealt vaadata, siis on asi kurb. Arupärijate arvates jääb sellisest suhtumisest natukene väheseks. Nagu öeldud, see ülikooli rektoraadi otsus väljub tavapärasest ülikooli otsustuspädevusest, see mõjutab tervet Eesti hariduspoliitilist ruumi ja on väga negatiivse trendi näitaja.

Lähtuvalt eespool kirjeldatust ongi arupärijatel üsna mitu küsimust. Me tahame teada, missuguseid samme on võtnud või valmis võtma haridus- ja teadusminister selleks, et leida hariduspoliitilisi hoobasid regionaalsete kolledžite tegevuse jätkamiseks ja kuidas ikkagi välistada seda, et meil üsna mitmes kõrgkoolis õpetatakse paralleelseid erialasid, mis omavahel konkureerivad. Kuidas oleks võimalik hariduspoliitiliselt, kas või riikliku koolitustellimuse kaudu, niisuguseid olukordi vältida, nii et raha oleks kasutatud otstarbekamalt? Täna tähelepanu eest! Loodame ministri saada vastuseid.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun teid, lugupeetud haridus- ja teadusminister, kõnepulti!

Tõnis Lukas

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Head küsijad! Tartu Ülikooli rektoraadi otsus ei näe minu teada ette Türi kolledži keskkonnakaitseeriala ärakaotamist. Tartu Ülikool otsustas Türi kolledži keskkonnakorralduse ja -planeerimise õppekaval toimuva õppetöö korraldada alates 2011. aasta sügisest Tartus. Põhjendused: kolledžil puudub kriitiline hulk inimesi tegevuse jätkamiseks, sest sadakond tudengit ja vaid kolm oma õppejõudu pole piisav, et tervet institutsiooni ära majandada. Teiseks väidab ülikool, et kolledži ainsa õppekava

integreerimisega loodus- ja tehnoloogiateaduskonna alla paraneb õppekvaliteet, sealhulgas praktikumide läbiviimise materiaalne baas. Kolmandaks, väheneb dubleerimine ehk ressursside killustamine ülikooli sees. Need on ülikooli väited.

Kõik nimetatud aspektid – jätkusuutlikkus, dubleerimise kahandamine ja õppekvaliteedi parandamine – on kõrghariduspoliitika strateegilised eesmärgid. Arvestada tuleb demograafilise olukorraga. Võrreldes praegusega väheneb gümnaasiumilõpetajate arv 2015. aastaks kolmandiku võrra, mis omakorda mõjutab üliõpilaste arvu. Tulevikku silmas pidades on Haridus- ja Teadusministeerium teinud põhjaliku analüüsi mitmes kõrgharidusvaldkonnas, ka keskkonnavaldkonnas, mis on seotud Türi kolledži õppekavaga. Keskkonnavaldkonnas, välja arvatud bioloogia ja füüsikalised loodusteadused, on Eestis, nagu juba nimetatud, 38 kõrghariduse õppekava. Rakenduskõrghariduse ja bakalaureuseõppes toimub õpe seitsmes kõrgkoolis 1570 üliõpilasega, kokku 16 õppekava järgi. See teeb praegu ühe õpperühma või kursuse suuruseks umbes 30 üliõpilast. Arvestades üliõpilaste arvu vähenemist, ei ole sellised õpperühmad õppekoha kulupõhise arvestuse alusel iseseisvalt jätkusuutlikud.

Need teemad on ülikoolide õppeprorektoriga läbi arutatud. 2011. aasta riikliku koolitustellimuse esitamise eel on kavas sisulisi arutelusid koostöö ja tööjaotuse üle jätkata. Siit ka vastus ühele küsimusele: tööjaotuse kohta peab kahtlemata arupärimisi tegema ja sel teemal diskussioone jätkama, sest kui otseid konkureerivaid õppekava on sarnases valdkonnas 38 või üksteisega väga seotud tasemel 16, siis Eesti kohta on seda palju, nii nagu ka küsimuseasetus tegelikult ju näitas.

Tartu Ülikoolil kui avalik-õiguslikul institutsioonil on õigus teha autonoomseid otsuseid. Tartu Ülikool on andnud teada, et Türi kolledži arengukava koostamisel ja arutelul tulid kolledži probleemid selgelt välja, mis kinnitas õppetöö Tartusse toomise vajalikkust. Ülikooli otsuse suhtes korraldada õppetöö Tartus saab kõrvaltvaataja kriitiline olla seetõttu, et just sel aastal võeti vastu tavapärasest rohkem üliõpilasi, kellel tuleb nüüd muudatustega arvestada. Tundub ebaloogilisena, et sel aastal oli vastuvõtt hea ja nüüd äkki tuli selline otsus. Ülikooli juhtkonna väitel on akadeemilise ko-

gukonna loomine, mis on kvaliteetse õppetöö eeldus, olnud Türi kolledžis keeruline, kuigi koostöö kohaliku omavalitsusega on olnud hea. Türi kolledž kasutab vallale kuuluvat õppehoonet ja see on Tartu Ülikooli käsutuses pikaajalise rendilepinguga. Toetusi on saanud tõepoolest paljudest kohtadest ja fondidest. Kolledži tulevikku kavatseb ülikool arutada ümarlaual koos kõigi osapooltega, sealhulgas Järvamaa maavanema ja kohalike omavalitsuste esindajate, omavalitsusliitude koostöökogu ning Tallinna Tehnikaülikooli ja Eesti Maaülikooliga. Seda on ülikool meile kinnitanud, et ta kavatseb seda teha, ja küllap on see arutelu juba ka välja kuulutatud. Lisaks on kavas ümarlauda kutsuda Mainori Kõrgkooli esindajad, asjasse puutuvate ministriumide esindajad, Riigikogu liikmed, Keskkonnainvesteeringute Keskuse ja RKAS-i esindajad.

Eesti kõrgharidusstrateegias aastateks 2006–2015 on kajastatud regionaalse kõrghariduse roll kogu kõrghariduspildis. Riiklik koolitustellimus antakse regioonis asuvatele kõrgharidusasutustele tingimusel, kui pakutakse tasemeõpet regiooni omapäraga seotud valdkondades, pakutakse arvestataval määral täiendusõpet kõrgharidusega spetsialistidele, viiakse elu arendusprojekte regioonile olulistes valdkondades ja on olemas üliõpilaste kriitiline mass. Väljaspool Tallinna ja Tartut asuvates regionaalsetes õppeasutustes õpib 9–10% üliõpilastest, kokku üle 6000 üliõpilase. Türi üliõpilased jagunevad kümne maakonna vahel. Neljas maakonnas õpib 1000 ja rohkem üliõpilast (Pärnumaa, Lääne-Virumaa, Ida-Virumaa ja Viljandimaa). Nendes maakondades on meie hinnangul perspektiiv jätkata regionaalse kõrghariduse pakkumisega kindlalt olemas.

Hariduspoliitiliselt on tähtis ka see, et regionaalsed kolledžid aitaksid kaasa kõrghariduse kättesaadavusele elukohast sõltumata. Eesti üliõpilaskonna uuring käesolevast aastast näitab, et Eesti kõigi piirkondade, ka Järvamaa elanikele on kõrgharidus kättesaadav. Järva maalt pärit üliõpilaste osakaal Eesti üliõpilaste hulgas on 2%, mis on võrreldav Järvamaa rahvastiku osakaaluga kogu Eesti rahvastikus – 3%. Seejuures ei ole määravat rolli Türi kolledžil. Kolledži üliõpilastest on selle sügise esialgsetel andmetel Järva maakonnast pärit umbes 17% ehk 24 üliõpilast, seevastu Harju- ja Tartumaalt on pärit kokku ligi kolmandik.

Tartu Ülikooli väitel ei moodusta nende standardi järgi ühe õppekava 130 üliõpilast kriitilist massi ei majanduslikust ega kvaliteediaspektist vaadates. Ei ole võimalik akadeemiline suhtlus eri valdkondade üliõpilaste vahel ega ainete valik teistest õppekavadest. Ülikooli esimene eesmärk on hariduse kvaliteedi tagamine. See on Tartu Ülikooli seisukoht.

Keskkonnaministerium on tööjõuvajadust keskkonnavaldkonnas prognoosinud pigem magistrite tasemel, olles kriitiline keskkonnanõuandajate ettevalmistuse kvaliteedi suhtes. Toetuse avaldustes, mis on esitatud Haridus- ja Teadusministeriumile riikliku koolitustellimuse sooviga, ei ilmne, kuivõrd oluline roll on kolledžil kohalikele tööturule spetsialistide ettevalmistamisel piirkonna arendusprojektides ja rakendusuringutes ning millisenähtakse kohaliku omavalitsuse panust koostöös ülikooliga. Haridus- ja Teadusministerium arvestab tellimuse esitamisel ülikooli ettepanekutega nagu ka teiste partnerite ettepanekutega (töoandjate organisatsioonid, teiste ministriumide esindajad).

2010. aastal esitasime Tartu Ülikoolile tellimuse rakenduskõrgharidusega lõpetajate ettevalmistamiseks teeninduse õppevaldkonnas (50 lõpetajat). Tartu Ülikool on jaganud tellimuse Türi ja Pärnu kolledži vahel. Türi võeti riiklikele õppekohtadele vastu 45 üliõpilast. Haridus- ja Teadusministerium osaleb regionaalarengu strateegia täitmisel, mis on fikseeritud 2015. aastani. Ülikoolide piirkondlike kolledžite puhul on toetatud kohalikku vajadust arvestavate õppekavade avamise ja arendamise ideed ning planeeritud nendele ka riikliku koolitustellimuse vahendeid, seda kooskõlas emaaülikooli arenguga. EAS-i piirkondlike kompetentsikeskuste arendamise programmist on aastatel 2007–2008 toetust saanud kõik ülikoolide regionaalsed kolledžid, kokku umbes 16 miljoni krooni ulatuses. Haridus- ja Teadusministerium on jaganud ja jagab regionaalsetele kolledžitele toetust Euroopa Liidu tõukefondidest. Kõrgkoolide õppe- ja töökeskkonna infrastruktuuri tänapäevastamiseks on investeeritud Tartu Ülikooli Narva Kolledžisse ja Tallinna Tehnikaülikooli Virumaa Kolledžisse. Järgmise aasta alguses on avanemas uus taotluste voor õppekeskkonna arendamiseks.

Riikliku koolitustellimuse suunamist, teema analüüsile tuginedes ja õppeasutustega läbi

rääkides ning koostöövõimalusi otsides, tuleb igal juhul jätkata. Oleme juba analüüsinud mitut valdkonda süvitsi: keskkonnavaldkonna, arvutiteaduse, äranduse, halduse, arhitektuuri jne õppekavu. Käimas on loodus- ja täppisteaduste ning tehnika ja tehnoloogia erialade analüüs. Analüüsid toovad välja olulised aspektid riikliku koolitustellimuse esitamiseks, nagu üliõpilaste ja õppejõudude kriitiline mass, lõpetajate arv ning senine tellimuse täitmise efektiivsus, sarnaste õppekavade dubleerimine regioonis ja õppeasutustes. Loodus- ja täppisteaduste ning tehnika ja tehnoloogia valdkonnas oleme palunud oma tegevust analüüsida ka kõigil avalik-õiguslikel ülikoolidel endil. Tulemusi ootame 1. detsembriks. Seejärel läheme edasi sisuliste aruteludega ning palume riikliku koolitustellimuse muutmiseks hinnangut kõrghariduse nõukojalt. Muudatused peavad olema ajaperspektiiviga, mis võimaldab õppeasutustel oma töö mõistlikult ümber korraldada.

2011. aasta eelarves on Haridus- ja Teadusministeerium kavandanud alates 2011. aasta vastuvõtust võrdsustada rakendus- ja bakalaureuseõppe baasmaksumused. See aitab vältida erisusi, mis on kallutanud ülikoole eelistama bakalaureuseõpet rakenduskõrgharidusõppele. See on selles kontekstis oluline. Lisaks on plaanitud tõsta kõigi õpete baasmaksumust 10%, mis rakenduks samuti 2011. aasta vastuvõtust alates. Jätkub tõukefondidest toetuste eraldamine rakenduskõrgharidusõppe keskkonna arendamiseks. Nii et kõrghariduse rahastamine ja selle sees ka regionaalsete kolledžite tellimuste rahastamine on jätkuvalt riigi tähelepanu all. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud minister! Teile on küsimusi. Alustame kolleeg Kaia Ivast.

Kaia Iva

Aitäh! Austatud minister! Kahtlemata on äärmiselt kurvastav, et me Türi kolledžist peame siin sellises kontekstis rääkima. Mina viimase Türi linnapeana allkirjastasin linna nimel 2002. aastal lepingu, millega andsime õppehoone ülikoolile tasuta kasutamiseks, selleks et anda Türi ülikooliharidust. Me andsime selle hoone 99 aastaks ning kahtlemata lootsime, et sellest saab pikk ja traditsioonidega tegevus

Türi. Meie fraktsioon on pidanud nõu ülikooli rektoriga. Siin viidatud nõupidamine on tõesti plaanis, küll aga on selle toimumise aeg pisut edasi lükkunud. Minu küsimus on: millisena te üldse näete seadusandja võimalust sellesse küsimusse sekkuda?

Tõnis Lukas

Aitäh! Riigikogu ei ole üksnes seadusandja selle sõna väga kitsas tähenduses, vaid ta annab arengukavade, ka kõrghariduse arengukava kaudu suuniseid. Nagu ma nimetasin, on Tartu Ülikooli otsus kõrghariduse arengukava mitme eesmärgiga kooskõlas. Teisest küljest, Tartu Ülikooli nõukogu ei ole otsust langetanud ja ma saan aru, et enne seda ongi plaanitud see suurejooneline arutelu. Ma arvan, et Riigikogul on siin teha nii mõndagi. Kõigepealt tuleks vaadata, kas Riigikogus toimuvad diskussioonid on nende arengukavade ja strateegiate raamides. Loomulikult on igal rahvasaadikul oma regiooniga seotud konkreetne informatsioon ja huvi. Aga see on üks tasand. Teine tasand peaks olema ikkagi ühiskonna huvi tervikuna. Siin on oluline seesama mõtlemapanev informatsioon, mida ma ka ette lugesin ja mis küsimusteski oli, st kui palju on dubleerimisi, kuidas jaotuvad õpperühmad, kuidas üliõpilaste arv üldplaanis väheneb. Aga Riigikogul on üks konkreetne võimalus. Praegu on menetluses Tartu Ülikooli seadus. Me räägime ju tegelikult riigi tellimusest Tartu Ülikoolile ja funktsioonist. Kui me räägime rahvusülikooli funktsioonist, siis milles seisneb rahvusülikooli funktsioon? Seda määratletakse mitme Tartu Ülikooli asutuse kaudu (botaanikaaed, muuseumid jm). Seda määratletakse uues seaduses ka teatud rahvusteaduslike professuuride kaudu. See arutelu, mis praegu käib, on regionaalse dimensiooni üle. Kui seadusandja arvab, et regionaalse vastutuse kandmine peaks olema rahvusülikooli kompetentsis, siis ta saab selle seaduses ette näha. Loomulikult tähendab see ju seda, et peab lisavahendid garanteerima, sest praegu tellitakse õppekvaliteeti, aga kui sõltumatult ülikoolilt tellitakse lisaks midagi muud, näiteks regionaalpoliitikat, siis tuleb selle eest maksta.

Aga seadus, mis Riigikogu menetluses on, on Tartu Ülikooli kui rahvusülikooli seadus. Siin on palju räägitud Tartu Ülikoolile, rahvusülikoolile kolledžite tellimuse esitamisest. Siis

tuleb seadusesse kirja panna, et Tartu Ülikoolil peavad olema regionaalsed kolledžid, näiteks piirkondades. Riigikogu võib ise valida, kas ta paneb kirja, et peavad olema kolledžid Narvas, Pärnus, Tallinnas ja Türi, või määrab ta ära regioonid, kus need peavad olema. Aga ma ütlen veel kord: kui see on regionaalne tellimus seaduse kaudu (see teema on tulnud hiljem, kui seadus valmis sai, sellepärast räägin ma teie kui seadusandjatega), siis on see seaduse järgi pandud ülesanne. Teine asi on see, mida seal õpetatakse. Seda siiski otsustab ülikool. Erialade loetelu ei saa kindlasti seadusega paika panna. Küll aga peaks kolledži infrastruktuur, see, et ta on haridusasutus, kus on võimalik õppida kas täiendusõppe või tasemeõppe korras jne, olema seaduses fikseeritud. Sellise ülesande võib rahvusülikoolile anda seadusandja, kui ta näeb ette vahendid nende regionaalsete kolledžite ülalpidamiseks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaan Kundla!

Jaan Kundla

Austatud esimees! Lugupeetud minister! Minu küsimus puudutab samuti Türi kolledži sulgemise kava, aga veidi teise nurga alt. Nimelt saatsin teile 18. oktoobril s.a vastavasisulise märgukirja, millele olen seadusele toetudes oodanud vastust juba kaks nädalat. Vastus oleks pidanud saabuma hiljemalt 2. novembril, kuid saabus alles täna, 15. novembril. Seegi vastus oli nõuniku allkirjaga ega andnud vastuseid kõigile küsimustele. Millest on tingitud selline seadusrikkumine?

Tõnis Lukas

Vabandust, härra Kundla! Seda, et vastus tuleb anda kuu aja jooksul või kahe nädala jooksul, ei hakka ma siin vaidlustama. Küllap teil on õigus, kui te ootasite seda 2. novembriks. Ma pühendan siis oma tänase vastuse teile, kahtlemata ka arupärijatele. Ma loodan, et te saate kõik teid huvitavad Haridus- ja Teadusministeeriumi positsioonid ja informatsiooni sellest vastusest kätte.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Vabandust, esimees! Näete, nii tähtis küsimus, et kohe annab siin tiitleid korrata. Nii et lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud minister! Küsimus on selles, et Türi kolledžit vee-retavad ikkagi paljud poliitikud nagu kuuma kartulit edasi-tagasi, andes mitmesuguseid lubadusi ja edastades üliõpilastele mitmesuguseid sõnumeid. Te ütlesite, et ülikool on autonoomne ja teie midagi ette võtta ei saa. Aga milline on teie kui ministri konkreetne seisukoht? Kui teie saaksite otsuse vastu võtta, kas Türi kolledž võiks siis säilida?

Tõnis Lukas

Aitäh! Teeme rollimängu. Kui teie oleksite haridusminister, mis te siis ütleksite? Tartu Ülikooli Türi Kolledž on Tartu Ülikooli kolledžitest selgelt kõige väiksem. Me ei räägi ju praegu säilimisest. Minu teada on praegu juba Tartu Ülikool, kes rektoraadi tasemel otsustas õppe sealt ära viia, andnud signaali, et ta arutab Türi kolledžiga seonduvat laiemalt kui selle õppekavaga seonduvat. Kus ülikool oma õppekava arendab, kuhu ta transpordib oma õppejõude, kuidas ta logistikat korraldab ja kvaliteeti garanteerib, on ju tegelikult, ütleme ausalt, ka teie arvates ülikooli enda ülesanne. Kui te nii ei arvaks, siis te oleksite juba ülikooliseadust muutnud ja ülikooli autonoomiat vähendanud. Nii et me räägime siin kahest tasandist. Üks on õppekava, mille õpetamine viiakse üle sinna, kus ülikooli arvates on seda parem teha, ja teine on keskuse säilimine, mida hakatakse arutama laiemal ringil inimestega.

Nii et jällegi, mida te küsite? Kas te küsite kolledži või õppekava kohta? Igauks tegutseb oma vastutuse piires. Minul ei ole seaduslike volitusi kehtestada haridusministrina ülikoolile kohustust õpetada ühte või teist õppekava ühes või teises kolledžis. Nii et kui ülikoolile ütelda, et jätkake seal igal juhul õpetamist, riik teile raha juurde ei anna ja kirjutab ette, et seda õppekava profileerida ei tohi, siis see ei ole lihtsalt meie funktsioon. Muidu on siin järgmisel päeval küsimus mitme muu kolledži kohta mitmes muus linnas, et mida nad õpetada tohivad või mida nad õpetada ei tohi. Nii et selleni ma minna ei saa, küll aga andsin ma tegelikult oma seisukoha oma seaduslike volituste piires minu meelest siin juba edasi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Hea minister! Osapooli on päris palju, kellega tegelikult oleks võinud eelnevalt läbi rääkida, et neid probleeme ja arusaamatusi vältida. Võtame kas või omavalitsuse Türi valla näol, kolledži juhtkonna, üliõpilased jne. Minu teada ülikooli rektor või rektoraat enne otsuse langetamist ei arutanud eri osapooltega seda temaatikat. Te küll kirjeldasite oma vastustes rektoraadi käitumist. Aga kuidas teie kui haridus- ja teadusminister hindate rektoraadi käitumist selles olukorras, kus kõigepealt tehti otsus ja nüüd tagantjärele püütakse eri osapooltega alustada läbirääkimisi?

Tõnis Lukas

Ma arvan, et see on kaheldav praktika, kui nende osapooltega, kes väitsid, et nendega ei räägitud, tõepoolest ei räägitud. Aga mina ei ole ju kõigi ülikoolisestest suhete juures olnud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tõnis Kõiv!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Siin on täna kõlanud erinevad arvud keskkonnavaldkonna erialade õppekavade kohta, kas siis 38 või teie nimetatud 16. Ühest küljest näitab see killustumist, aga on ka märk sellest, et keskkonnavaldkonna vastu on suur huvi. Hea meel on selle üle, et Türi kolledž on andnud võimaluse praktikutel ja teoreetikutel kokku saada, see on olnud vägagi kvaliteetne baas, mille põhjal õpet anda. Jah, ülikool on siin ühest küljest oma otsuse langetanud. Teisest küljest on ta teinud järgmise sammu: novembri alguses toimuma pidanud ümarlaud toimub detsembri alguses. Kuid ma tahan küsida teie kui ministri käest. Palun nimetage kolm sammu, mida teie olete astunud, selleks et kõrgharidusmaastiku korrastamiseks, dubleerivate erialade vähendamiseks oleks midagi juhtunud.

Tõnis Lukas

Aitäh väga hea küsimuse eest! Arvude osas olgem korrektsed. Kui me räägime üldõppekavadest, siis neid on 38, kui me räägime

bakalaureuse- ja rakenduskõrgharidusõppe tasemel, siis neid on 16. Meie täidame kõrgharidusstrateegiat ja oleme astunud neid samme nii rahastamismudeli kaudu (kui riik ei oleks koolitustellimust suunanud, oleks õppekavade arv kindlasti veel palju suurem) kui ka kvaliteedi hindamise kaudu. Te teate, et sellel aastal on päris paljud erialad ja mitu kõrgkooli saanud kätte üleminekuhindamise otsuse, mis on neid kas pannud teistega ühinema või lihtsalt asju kokku pakkima, mis muidugi vähendab õppekavade arvu. Nii et neid tegevusi on. Lisaks võin öelda, et ülikooliseadus, mille kiitis heaks paar aastat tagasi Riigikogu praegune koosseis, on ka ju orienteeritud nende tingimuste loomisele. Minu töös kolme asja loetleda on selles mõttes väga raske. Ma need kolm ka nimetasin, aga iga tegevuse sees on väga palju autonoomseid tegevusi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaanus Marrandi!

Jaanus Marrandi

Täna! Lugupeetud härra minister! Te edastasite siin väga suures osas olukorra kirjeldusi, suhteliselt kidakeelne olite hinnangute andmisel. Samas on haridus- ja teadusministri ülesanne paratamatult väga paljuski olla kõrgharidusmaastiku ja üldse haridusmaastiku kujundaja rollis. Regionaalne mõõde on kõrghariduspoliitikas iseenesest ju otsustatud asi, sest riiklikud institutsioonid on sinna eraldanud raha, see on olnud riigieelarves, seda võib ju kinnistada väga selgelt ülikooliseadusega või millega iganes. Samas need tendentsid, et on dubleerivad erialad, et üliõpilasi jääb vähemaks, on ammu olnud kõigile näha. Ma ikkagi küsin: missugused on olnud teie konkreetsed sammud praeguses olukorras, kui raha on vähe, et vahendada kas või avalik-õiguslike ülikoolide omavahelisi kontakte, et neid paralleelsusi vältida? Millised on ikkagi olnud teie väga konkreetsed tegevused, et kinnistada regionaalsete kolledžite tegevust?

Tõnis Lukas

Aitäh! Hinnangutest. Kahtlemata on Riigikogu liige hinnangutes ja vastutuse poolest vabam kui minister. Konkreetsed tegevused, nagu ma juba nimetasin, on seotud kvaliteedi hindamisega, mis on hakanud viima ülikoolide

koostööle ning ka ülikoolide ja kõrgkoolide koostööle laiemalt ning õpetatavate õppekavade arvu vähenemisele.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esinaine! Hea minister! Te küll juba mainisite küsimusele vastates ka teisi kolledžeid, aga, regionaalpoliitilisest mõõtmest rääkimata, kui vaadata eelarvelisi numbreid Türil, Haapsalus, ka Kuressaares, tekib küsimus, kas sellistel väikestel kolledžitel on ministeeriumi poolt vaadatuna pikk perspektiiv või lähenete praegu kõrgharidustasemele samamoodi kui näiteks riigikoolide või kutsekoolide võrgule, kus analüüsi aluseks on olnud piirkondlik kättesaadavus, mitte niivõrd iga kooli seisukoht kui selline.

Tõnis Lukas

Aitäh! Mõnes mõttes on see võrreldav, sest koolivõrgu puhul austatakse omavalitsuse otsust, omaniku otsust. Samamoodi on kolledžite võrguga, mis on ülikooli aktiivsuse tulemusel tekkinud. Kui ülikool otsustab avalik-õigusliku isikuna siin midagi teha, siis see on tõepoolest tema autonoomne õigus. Kui rääkida nendest sammudest, mida ülikoolid tulevikus astuvad, siis kahtlemata peaksid need sammud olema avalikkusele selged, neid samme ei peaks tegema üleöö. Me oleme riigi poolt regionaalset kolledžeid toetanud ka spetsiaalsete programmidega. Sellel aastal sai näiteks veesõiduki või paadi ehitamise eriala Kuressaare kolledžis riigilt lisatellimuse. Kolledžid on ülikoolide algatatud regionaalsed õppeasutused.

Ma ütlen veel kord, et iga kord peaks väga selgelt kaaluma, kas kolledž avatakse või kas kolledžiga peab midagi muud ette võtma. Kolledžid ei saa muidugi olla ülemäära väikesed. Siis, kui on vaja kuskil väikseid kolledžeid pidada, peab riik ülikoolile appi minema. Seda, et sellel sügisel tuleb rektoraadi otsus, me ei teadnud, sest konkreetselt rahaline küsimus see ka ei olnud. Kui Kuressaare küsis raha juurde ühele erialale, siis me selle leidsime. Kui Pärnu ja Türi vahel raha jaotati, siis Tartu Ülikool andis põhiosa Türi. Tundus, et sel aastal on väga suur vastuvõtt, ometi võttis Tartu Ülikool selle õppekava kohta vastu teistsuguse otsuse.

Jällegi, kui me tahame riiklikke otsuseid teha, siis me peame kolledžite võrgu riigistama. Aga emaülikooli huvi on siin kõige tähtsam. Ega riik ei saa üle tema otsuseid langetada. Sellisel juhul me võib-olla hakkame kinni panema ka avalik-õiguslike ülikoolide teaduskondi linnades, Tartus või Tallinnas. Ega siin ei ole ju õiguslikus mõttes väga suurt vahet. Emaülikooli huvi kolledžit hoida peab olema peamine. Kui seda ei ole, siis riik ei saa aidata, kui seda on, siis saab riik aidata.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra minister! Kas kolleegid soovivad pidada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Jaanus Marrandi!

Jaanus Marrandi

Täna, lugupeetud esimees! Palun kolm minutit juurde!

Esimees Ene Ergma

Kaheksa minutit.

Jaanus Marrandi

Lugupeetud kolleegid! Lugupeetud härra minister! Suur tänu härra ministri vastuste eest! Kahjuks peab tunnistama, et arupärijate esindajana olid mu ootused tunduvalt suuremad. Kui vaadata meie esitatud kuut küsimust, siis need küsimused olid väga selgelt suunatud hariduspoliitiliste põhimõtete valgustamise võimalustele, mida minister ei kasutanud. Arupärijad ootasid väga selget hinnangut sellele, missugusel kohal ministri arvates on üldse regionaalsed kolledžid Eesti hariduspoliitilisel maastikul, missuguseid samme oleks vaja astuda selleks, et need n-ö kinnistuksid ka tegelikkuses. Lõppude lõpuks on ju küsimus ikkagi selles, kuidas suhteliselt kitsastes materiaalses oludes, milles meie riigieelarve ja meie riik praegu paratamatult asuvad, tagada nii vaimsete kui ka materiaalsete ressursside otsustav kasutamine, et neid ei lastaks niisama tuulde lennata. Türi kolledži juhtum on väga selge näide selle kohta, kuidas ressursid kipuvad tühja jooksmas.

Kindlasti võib rääkida sellest, et ülikooliseadus on see koht, kus võiks olla sees rahvusülikooli tegevuse regionaalne mõõde. Aga võib-olla me liiga demoniseerime siin kõikvõimalikke seadusandlikke akte ja seaduste mõju

asjadele. Tegelikult on väga paljud asjad ju *de facto* juba otsustatud. Nii on *de facto* hariduspoliitikas otsustatud regionaalsete kolledžite olulisus ja vajadus. Nende tegevust on toetatud riigieelarvest, on olnud riiklik programm (tõsi küll, eelmise valitsuse ajal), nende tegevuse toetamiseks on eri riiklikest institutsioonidest saadud raha. Siit tekib paratamatult üks küsimus. Me teame, missugune on meie riigi materiaalne olukord, me teame, missugune on meie rahvastikustatistika ja kui palju tuleb üliõpilasi juurde. Ent missugused on hariduspoliitika kujundajate, haridusministeeriumi ja haridusministri väga selged hariduspoliitilised hoiakud, selleks et neid ressursse otstarbekalt kasutada? Täna me neid vastuseid tegelikult ei saanud. Missugused on konkreetselt need käigud, mis tagavad, et kolledžid saaksid oma tegevust jätkata ja kuskilt ei tuleks külma dušši? Tõsi küll, avalik-õiguslikel ülikoolidel on sellisteks otsusteks õigus, aga et riiklikult oleks kolledžite tegevus mõttekas ja võimalik, selles erilist kindlust ei ole. Kujunenud olukord on olnud näha üsna ammu, aga minister räägib nendest valikutest, mida nüüd oleks vaja teha õppekavade ja koolitustellimuste parallelsuse vältimiseks. Samas on teada, et teatud õppekavade õpetamisel on Eestis olukord, kus paralleelseid õppekavasid on mitu korda rohkem kui meist võib-olla kümneid kordi suuremates riikides. Ka niisugused olukorrad on olemas. Kindlasti on võimalik n-ö pehmelt, rikkumata ülikoolide autonoomiat, mõjutada ülikoole, olla vahendaja, selleks et neid paralleelsusi vähendada ja olla vahendaja ka selleks, et regionaalsed kolledžid, ka Türi kolledž, leiaksid oma koha.

On selge, et Türi kolledžis on olnud vähe üliõpilasi, on selge, et õppejõud on pidanud sinna sõitma, aga kolledž on tegutsenud juba väga pikka aega ja hariduspoliitiliselt oleks olnud vägagi mõistlik, kui oleks leitud võimalusi (kahjuks peame rääkima siin oleks-vormis) selleks, et sinna oleks tekkinud rohkem erialasid kas eri ülikoolide koostöö või koolitustellimuse pehme mõjutamise kaudu. Iseenesest ei oleks see olnud mingisugune probleem, kõik võimalused oleksid olnud selleks olemas, et Türi kolledžis oleks võinud olla rohkem keskkonnaerialasid. Seal oleks võinud seetõttu kujuneda välja ka kohapeal elavate õppejõudude kaader, tekkida akadeemiline keskkond.

Keset Eestit ühe keskkonnateemalise ja jõudsa kolledži tegutsemine on nii haridus- kui ka regionaalpoliitiliselt väga mõistlik. See ei ole küsimus ainult sellest, kui paljud üliõpilased, kes seal kolledžis õpivad, elavad selles piirkonnas, kas neid on 17% või 27%. Küsimus on ikkagi elukohtade regionaalpoliitilises väärtustamises, selles, missugune elukeskkond ühes piirkonnas on. Niisugune haridusasutus on juba oma olemasolu tõttu keskkonna kujundaja, olgu ta siis Türi, Haapsalus, Rakveres või Viljandis.

Arupärijad ootaksid küll, et haridusministeeriumil oleks olukordade kirjeldaja rolli kõrval rohkem ka asjade kujundaja rolli. Paraku me näeme, et seda rolli praegune Haridus- ja Teadusministeerium pole suutnud täita. See on kahetsusväärne. Täna tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Täna! Palun kõnepulti kolleeg Tõnis Kõivu!

Tõnis Kõiv

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Lugupeetud minister! Siinsele arutelule Tartu Ülikooli Türi Kolledži tuleviku üle ei saa teistmoodi läheneda, kui peab kõigepealt vaatama tagasi algusesse. 1996. aasta oli see aeg, kui Tartu Ülikool kolledžite programmiga alustas ja 1997. aastal alustas Türi kolledž. Sellest ajast on sõlmitud lepingud, sellest ajast on tegevus käinud. Päris mitu aastat edasi kiitis Tartu Ülikool heaks oma arengukava, mis on nende tegevuse aluseks aastatel 2008–2015, ning ka seal on väga üheselt ja selgelt kirjas, et ülikool jätkab oma kolledžite arendamist, nende hoonete arendamist, sealset õppetööd. Ülikoolile (ma kaks sõna räägin veel ülikoolist) võiks tegelikult kõige rohkem ette heita seda, kuidas see otsus siis nüüd nii äkki nagu välgest taevast tuli. Arengukava on ju pikalt ette teada, see on avalikult teada kõigile: õpilastele, üliõpilastele, õppejõududele, rääkimata kohalikest elanikest Järvamaal. Aga nüüd äkki siis otsustati teistmoodi. Ma arvan, et keegi ei saa ju tõsiselt võtta seda, mis ministri suust kõlas nagu naljana, et ega Tartu Ülikooli Türi Kolledž ei kao ära, ta lihtsalt jätkab Tartus. See võib muidugi kuskil mujal tunduda naljakas, aga Järvamaa inimeste jaoks on see asi naljast kaugel, nende jaoks kaob see kolledž ära.

See, mis puudutab üliõpilaste arvu vähenemist käegakatsutavas tulevikus, on ju pikalt ette teada, rahvastikupüramiid on ju teada, näha on, kui palju kasvab lapsi. Vahepeal oli sündimuses auk, ühel hetkel jõuab lapsi kolledžisse, ülikooli minemise ikka tunduvalt vähem. Me kuulsime siin ministrilt, et hariduspoliitikat on kolme sammuga – rahastamismudeli, koolitustellimuse ja kvaliteedi hindamise kaudu – suunatud ja mõjutatud, kuid sellegipoolest on see kaasa toonud selle, et üleöö on Tartu Ülikooli Türi Kolledž jäänud n-ö üle, seda nagu ei oleks enam vaja. Aga nii nagu siin on juba mainitud, maja on ära remonditud, tingimused on loodud, kümme aastat on seda kasutatud ning ressursid on olemas, mitte ainult maja näol, vaid ka inimeste ja õppejõudude näol, kohalike praktikute näol. Praegu on pall väga selgelt Tartu Ülikooli väravas. Ülikool küll lubas juba novembri alguses kokku kutsuda ümarlaua ja mõelda, mis saab edasi. Saades ilmselt ka Reformierakonna fraksioonis meiega kohtudes tuge või tõuget selleks, et see ümarlaud tuleks igal juhul korraldada, on nüüd otsustatud, et see toimub 10. detsembril Tartus. Ma loodan siiralt, et sel arutelul mõeldakse ja seatakse sihiks, mis saab edasi Türi, mis saab edasi nende rajatistega, hoonetega, inimestega, mõnes mõttes juba ka tekkinud traditsioonide ja kultuuriga. Ma loodan väga seda, et ka haridusminister annab omalt poolt sõnumi, talle sobival moel, autonoomsele Tartu Ülikoolile, et see, mis on Türi 14 aastat toimunud, on ka väärtus omaette. Seda ei saa lihtsalt niisama minema visata, vaid selle baasil tuleb edasi liikuda ka Türi, Järvamaal, et sealgi säiliks elu hariduse andmise, kolledži tasemel hariduse andmise võtmes. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Tõnis Kõiv! Ma palun kõnepulti kolleeg Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Lugupeetud minister! Ma poleks uskunud, et siin saalis on võimalik arutada seda, et Türi kolledž suletakse, õigemini, et selle keskonnaeriala õpetamine lõpeb Türi aastal 2011. Ei oleks uskunud, sest olin ise selle kolledži loomise juures. Sel ajal käisime koos tolleaegse ülikooli rektoriga, tolleaegse Türi linna-

peaga ja tolleaegse maavalitsuse haridusosakonna juhatajaga läbi kõik etapid, et see kolledž võimalikuks saaks. Ma tunnen ääretut kahetsust, et nüüd on siis meie armsas riigis nii juhtunud. Ütleme otse välja: see on meie riigi praeguse olukorra ja praeguse regionaalpoliitika julm peegeldus.

Seda me arutasime ka ülikooli rektoriga, kui me temaga rääkisime. Selge on see, et ülikoolil on raske võidelda kolledži säilimise eest, kui riigis tervikuna ei ole tehtud otsuseid ning ei ole toetust sellisele regionaalpoliitikale, mis ei soosiks mitte ainult kolledžit, vaid mis soosiks seda, et väga paljud ettevõtted ja mis tahes organisatsioonid läheksid pealinnast ja neljast toimekeskusest välja. Kahju, et sellist regionaalpoliitikat meil Eestis praegu ei ole.

Ma rõhutan veel kord, et kui me alustasime, siis oli see väga selge ja kindel hariduspoliitiline suund, millel oli regionaalne mõõde. Riik, ma rõhutan, riik tegi ülikoolile ettepaneku, et oleks mõistlik eri regioonidesse kolledžeid luua. Ega sel ajal neid kolledžeid nii palju ei olnud, nagu praegu võime ette lugeda: lisaks Türi, Pärnu, Haapsalu, Viljandi, Narva, Rakvere – kõik olid alles loomisel ja inimesed olid indu täis. Kui näiteks otse küsitaks, mis teistestki kolledžitest võib saada, siis ega praegu küll kindel ei ole, et ka nende püsimine ühel päeval küsitavaks ei muutu. Selge on see, et oluline on riigi vastav poliitika. Emaülikool peab toetama ja emaülikoolil on niisuguseid kolledžeid vaja. See ei puuduta ainult Tartu Ülikooli, vaid ka teisi ülikoole, sest sellel ajal, kui Tartu Ülikool need kolledžid lõi, oli plaan, et teised ülikoolid teevad sama.

Millest mul on veel ääretult kahju, on see, et Türi kolledži sulgemine, juhul kui see nii läheb ega leita paremaid lahendusi, annab väga halva signaali Kesk-Eestile, Järvamaale. Kuigi ülikool on autonoomne, tasuks ülikooliseadusse sisse viia, et kolledžid on ette nähtud ja et neid ka rahastataks. Kui näiteks niisugune lahendus oleks olemas ning võimukoalitsioon saaks seda teha (ma rõhutan veel kord, nii Reformierakond kui ka IRL võiksid sellise muudatusettepanekuga välja tulla), siis oleks Türi inimestele ja ka Tartu Ülikooli inimestele hea otsa vaadata.

Mina ütlen lõppkokkuvõttes seda, et see, et Türi kolledži käekäik selline on, on küll praeguse regionaalpoliitika peegel ja praegune re-

gionaalpoliitika ei kõlba meie riigis mitte kuskile. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, härra haridus- ja teadusminister!

Tõnis Lukas

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Härra Marrandi! Mina küll ei unista sellest, et olla maailma esimene minister, kelle kohta opositsiooni liikmed ütlevad, et minister vastas ammendavalt kõigile nende küsimustele. Seda ei tule niikuinii. Teie komplimentid jäävad stenogrammi ja seal on nende õige koht.

Mitmes ettekandes kõlas justkui tõena väide, et riik ei ole piisavalt teinud selleks, et vähendada erialade dubleerimist, et erialasid on liiga palju. Küsiti, miks ei ole osa nendest erialadest kinni pandud. Võib ju öelda, et Tartu Ülikool on sellega kaudselt algust teinud. Ma loodan, et te edaspidi, enne seda suurt arutelu detsembrikuus, lugupeetud rahvaasemikud Järvamaalt, ei rõhuta väga palju seda, et dubleerimist on väga palju, liiga palju on ülikoole, liiga palju on kolledžeid. Te saete sedasama oksa, millel Türi kolledž istub. Selle asemel et sellise innustunud entusiasmiga valitsuse tegevusetust kritiseerida, võiks säilitada kainet meelt ja tuua asjale kasu, nii et kõrghariduse omandamise võimalused Kesk-Eestis säiliks.

Esimees Ene Ergma

Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbi-rääkimised.

3. Arupärimine elektri hinna tõusu kohta (nr 516)

Esimees Ene Ergma

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Toomas Vareki, Aivar Riisalu, Kalev Kallo, Kadri Simsoni ja Lembit Kaljuvee 12. oktoobril s.a esitatud arupärimine elektri hinna tõusu kohta. Palun kõnepulti kolleeg Toomas Vareki!

Toomas Varek

Austatud Riigikogu esimees! Austatud minister! Viis Keskerakonna fraktsiooni liiget esitasid 12. oktoobril arupärimise majandus- ja kommunikatsiooniministrile. Ajendiks oli ok-

toobri alguses meedias olnud teade, et Eesti Energia esitas Konkurentsiametile taotluse jaotusvõrgu tariifi tõstmiseks 18,8%. Nüüdseks on olukord stabiliseerunud, kuid on ikkagi olemas oht, et elektrienergia hind võib tõusta. Praegu on elektri hind kodutarbijale 1 kroon 61 senti. Tahan ära parandada selle vea, et me oleme siin ära märkinud sellele lisanduvad tasud. See ei ole nii, selle sees on nii võrguteenuse hind, taastuenergiatasu kui ka elektriaktsiis. Põhitariif on 49,88 senti, võrguteenus on 64,68 senti, taastuenergiatasu on 12,64 senti, elektriaktsiis on 7 senti ja käibemaks on 26,85 senti. Ekspertide hinnangul on umbes 70% elektri hinnast energia- ja võrgutasud, 30% on maksud ja tootmistoetused. Kui vaadata elektrienergia hinna protsentuaalset tõusu, siis detsembris 2008 oli elektri hind 1 kroon 36 senti, selle aasta jaanuaris 1 kroon 47 senti ja juunis 1 kroon 61 senti. Eriti kiire kasv on olnud taastuenergia hinnal. Kui detsembris oli see 3,03 senti, siis jaanuaris 6,07 senti ja juunis juba 12,67 senti. Kui vaadata protsentuaalselt, siis taastuenergia osatähtsus oli 2008. aasta detsembris 2,22%, jaanuaris 4,13% ja tänase päeva seisuga on see 7,85%.

Me oleme küsinud kolm küsimust, mis puudutavad elektri hinna tõusu. Kas seda on võimalik ohjeldada? Põhjendatud on elektri hinna tõusu pidevalt sellega, et Eesti Energia vajab suuri investeringuid. Kuid samas, majandusaastal 2008/2009 võeti välja dividende 1,2 miljardit, majandusaastal 2009/2010 2 miljardit ja järgmise aasta eelarves on kavandatud dividendidena ja RMK kasumieraldisena välja võtta 1,5 miljardit krooni. Eesti Energial on ka seisvat raha arvel küllaltki palju. Kui palju? Miljardeid. Ära tahaks märkida ka, et kui elektri hind kodutarbijale on 1 kroon 61 senti, siis elektriijaamadele maksab Eesti Energia natuke alla 40 senti kWh eest. Ma ei hakka neid kolme küsimust ette lugema. Palume vastust härra ministrilt! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Toomas Varek! Palun teid, lugupeetud minister, kõnepulti!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Riigikogu liikmed! Austatud arupärijad! Vastan kohe teie küsimustele.

Esimene küsimus: "Mida olete Teie ministrina teinud, et elektri hinna tõusu ohjeldada?" Nagu te õigesti märkisite, koosneb elektri hind eri koostisosadest, millest kaalult suurimad ei sõltu teatavasti kuigivõrd otseselt ühegi ministri ega ka Riigikogu otsustest. Siiski on ka erandeid ja neid on kaks: elektriaktsiis, mille määr on praegu 7 senti kWh kohta, ja 2007. aastal elektrituruseaduse muudatuste alusel Riigikogu kehtestatud taastuvenergiatasu. Kui vaadata seda, mille tõttu on keskmise elektritarbija elektriarve viimastel aastatel kõige rohkem kasvanud, siis põhjuseks on olnud just taastuvenergiatasu kasv, mis 2007. aastal oli 2,18 senti kWh kohta ja sel aastal on juba 12,64 senti kWh kohta. Nii et ühel komponendil, mis moodustab natuke rohkem kui 10% elektrienergia lõpphinnast, on viiekordne kasv. Ainuke tõsiselt võetav võimalus elektri hinna langetamiseks on see, kui taastuvenergiatootjatele ja koostootmisjaamadele tarbijate taskust makstav toetus langetatakse mõistlikule tasemele. Selle ettepaneku olen ma eelnõu kujul ka ette valmistanud ja loodan, et arupärimise esitajad toetavad selle kiiret vastuvõtmist seadusena. Selle eelnõuga seoses on küsitud, miks see just nüüd valmis sai, mitte varem. Tõsi on, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi spetsialistid on taastuvenergiatootusi nende kehtestamisest saadik liiga suureks pidanud. Tuletan meelde, et tollase valitsuse ettevalmistatud eelnõu, mida Riigikogu muutis, nägi ette märksa väiksemad toetused. Et aga konkreetse põhjendatud ettepanekuga välja tulla, on kõigepealt vaja selget praktikat ja infot selle kohta, milline osakaal on taastuvenergiatootustel ühe või teise investeeringu tegemisel. Pärast 2007. aasta seaduse jõustumist on olemas reaalne praktika taastuvenergia eri liikidesse tehtud eri mahtudega investeeringute kohta. 2010. aastal analüüsis seda Konkurentsiamet ning tuli välja oma ettepanekutega, tuginedes reaalsele majandustulemustele. Konkurentsiamet selgitas välja, et praegused toetusemäärad on liiga kõrged, tarbijad on sunnitud maksma toetust tootjatele, kellest osa teeniks kopsakat kasumit ka ilma igasuguse toetuseta. On olemas ka projekte, kus tootjad teenivad praegu investeeringu tootluselt koos toetusega kuni 40% aastas. Need toetused on liiga suured. See ei ole ilmselgelt mõistlik. Ma ütleks nii, et mõistlikult toimivas

riigis tuleb see toetuskeem ümber teha nii ruttu kui võimalik ja sõltumata sellest, kas parasjagu on tulemas valimised, olümpiamängud, talv või suvi. Kuna arupärimine on esitatud elektri hinna kohta üldiselt, siis räägime ka teistest hinnakomponentidest. Elektri hind ehk Konkurentsiametiga kooskõlastatud Eesti Energia elektrienergia n-ö tootmise hind on viimasel kahel aastal hoopis langenud, mitte tõusnud. 2009. aasta alguses oli elektri tootmise hind 50,6 senti kWh kohta, praegu on see 48,01 senti kWh kohta. See on väga oluline komponent kogu elektri hinnast ja see on kaks senti langenud. Võtke või jätke, ma ei kirjuta seda isegi enda arvele, vaid pean seda normaalseks Eesti Energia majandustegevuseks, kus peab pidevalt otsima võimalusi kokkuvõtteks ja tõhusamaks tegutsemiseks. Kui me võtame teise olulise komponendi ehk võrgutasud, siis ka siin me ei saa rääkida mingist erilisest tõusust. Võtsime arvud välja, näiteks 1. märtsil 2005. aastal hakkas kehtima OÜ Eesti Energia Jaotusvõrk keskmine hind 43,69 senti kWh kohta. Nüüd ehk enam kui viis aastat hiljem on see hind 45,52 senti kWh kohta. Ehk teisisõnu, viie aastaga, kui tarbijahinnaindeks on tõusnud kuni 30%, kui üldiselt on hinnad tõusnud 30%, on Eesti Energia võrguteenuste tasu viie aasta jooksul küll muutunud (see on eri aastatel natuke kõikunud, ± 2 senti), kuid nominaalis on see vähem kui 2 senti kallim. Seejuures olid 2006. aasta 1. märtsist kuni 1. juunini 2010 kehtinud jaotusvõrgu hinnad 2005. aasta hindadest pidevalt madalamad. Seega, mingit põhjendamatut hinnarallit pole siin kindlasti olnud. Pigem on üldise tarbijahindade muutuse taustal tegemist hinnaga, mis on paigal seisnud. Kokkuvõtteks, kui me jagame elektri hinna kolme suurema komponendi vahel, siis meie põhiline tootjahind (suurem osa elektrist tuleb Narvast) on vähenenud, kui me võrdleme viimast kahte aastat. Võrguhind on ± 2 senti kWh kohta olukorras, kus tarbijahinnaindeks on viimase viie aasta jooksul kasvanud 27%. Suurimad tõusjad on tegelikult elektriaktsiis, mis kehtestati Euroopa Liidu maksukokkulepete alusel, ja taastuvenergiatasu, mis on viimase viie aasta jooksul tõusnud enam kui viis korda. See on see koht, kus meil on tegelikult reaalsed võimalused elektri hinda langetada.

Teine küsimus: "Miks võtab riik Eesti Energiast pidevalt välja suures ulatuses dividende, kui tegelikult vajab ettevõtte seda raha investeringuteks? Kui palju on plaanis järgmisel aastal Eesti Energiast dividende välja võtta?" On tõsi, et Eesti Energia on viimastel aastatel dividendidega andnud küllalt arvestatava panuse riigi tuludesse. Koos mitme teise teguriga on see muu hulgas aidanud kaasa sellele, et meie valitsussektori eelarvedefitsiit on jäänud piiresse, mis võimaldab Eestis järgmisest aastast rahaühikuna kasutusele võtta euro. Ma ei ütleks, et kasumit teenivast ettevõttest dividendide võtmist oleks põhjust tugevalt arvustada, eriti veel sellises majandussituatsioonis ja eriti arvestades, et Eesti Energia on enamiku sellest kasumist teeninud väljaspool Eestit. Tõsi on ka see, et Eesti Energia peab edaspidi edukaks olemiseks lähematel aastatel palju investeerima, kuid Eesti Energia investeringute kava rahastamisel on dividendide maksmisega arvestatud. Oluline on seegi, et riik Eesti Energia aktsionärina on väljendanud valitsuse tasandil selget valmidust vajaduse korral, kui investeerimisotsused jõuavad n-ö finantseerimisfaasi, ise äriühingu omakapitali laiendada. See on avalikkusele teada olev valitsuse otsus. Raha-voogude juhtimisel tuleb arvestada ka sellega, et Eesti Energia ei vaja kogu investeeritavat kapitali korraga, mistõttu on see üsna mõistlik, et sel majanduslikult raskel ajal võttis riik rohkem dividende ja lisab omakorda uut omakapitali siis, kui seda on ettevõttele tegelikult tarvis.

Kolmas küsimus: "Peaminister Andrus Ansip on öelnud, et tema ei usu, et Konkurentsiamet rahuldab Eesti Energia hinnatõusu soovi. Kui tõenäoliseks peate Teie, et hinnatõus kooskõlastatakse pärast märtsikuiseid valimisi?" Ilmselt on küsijad siin mõelnud Eesti Energia jaotusvõrgule järgmiseks hinnaregulatsiooniperioodiks uue hinna määramist. See toimub vastavalt seadusele Konkurentsiameti poolt ettevõtte taotlusel. Selles menetluses ei osale seaduse kohaselt ei peaminister ega majandus- ja kommunikatsiooniminister. Kedagi mingi alusetu hinnatõusuga hirmutada pole minu hinnangul kindlasti põhjust. Konkurentsiameti tegevus sõltumatu regulaatorina, mida ma kirjeldasin mõne arvu kaudu esimesele küsimusele vastates, on näidanud, et ta suudab oma ülesandeid asjatundlikult täita ja et ei Riigi-

kogu liikmetel ega kellelgi teisel pole tarvis kella lüüa, et ohu eest hoiatada. Kui Konkurentsiamet võrgutasu praegusest teistsugusel tasemel kooskõlastab, siis üksnes objektiivsete tegurite tõttu. Võime küsida ka sisuliselt: miks vajab meie elektrivõrk investeringuid? Vastus on lihtne: nii 1980. kui ka 1990. aastatel elektrivõrku peaaegu ei investeeritud. Kui me tahame, et elektrikatkestused ei oleks sagedased ja kaod suured, tuleb võrku uuendada ning 1980. ja 1990. aastatel tehtud paus investeringutes tagasi teha.

Lõpetuseks selgitan ma jaotusvõrgu seost riigi poolt Eesti Energiast võetud dividendidega, õigemini, selle seose puudumist. Et võrgu vananemist aeglustada, investeeritakse kogu jaotusvõrgu kasum (kusjuures see kasum on Konkurentsiametiga kooskõlastatud lubatud tootlikkuse tasemel) igal aastal elektrivõrku ning Eesti Energia kontsern ei ole võtnud jaotusvõrgust ühtegi krooni dividende. Jaotusvõrk on laenanud Eesti Energia kontsernilt investeringuteks kokku 4,3 miljardit krooni. Investeringud on viimastel aastatel tehtud laenu arvel. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Teile on küsimusi. Alustame kolleeg Toomas Varekist.

Toomas Varek

Aitäh, proua Riigikogu esimees! Austatud minister! Teie kui majandus- ja kommunikatsiooniminister olete Eesti Energia üldkoosolek. Minu küsimus puudutab ikkagi seda 18,8%-list taotlust, mille Eesti Energia esitas Konkurentsiametile. Kas see taotlus oli teiega kooskõlastatud või läksid nad teist mööda? Kas olite asjaga kursis, kui nad selle taotluse tegid?

Juhan Parts

Aitäh! Kui vaadata Riigikogus vastu võetud seadusest, milline on üldkoosoleku pädevus, milline on ettevõtte nõukogu pädevus, milline on äriühingu tütarettevõtete pädevus, siis sellistel asjadel mingit kooskõlastamise nõuet üldkoosolekuga ei tohi ega saagi olla, muidu me rikuksime kehtivaid seadusi. Ma juhin tähelepanu sellele, et Eestis tegutseb kokku (ma võin arvuga eksida, andke mulle andeks) 38 jaotusvõrguettevõtet. Kas te kujutaksite ette, et kõik jaotusvõrguettevõtted, kuulugu nad siis

Soome riigile, Eesti eraettevõtjatele või kellele iganes, peaksid tulema majandusministri või peaministri juurde küsima, kas nad võiksid oma hinna kooskõlastamisel arvestada ühe või teise plaaniga, mis ettevõtte juhtkonna tasandil peab olemas olema? Selleks et ettevõtte juhtkond ei läheks liiale, et ta ei küsiks liiga palju, et tarbijad oleksid kaitstud, ongi olemas Konkurentsiamet.

Ma arvan, et me teeksime suure vea, kui ütleksime, et Eesti Energia jaotusvõrku tuleks kohelda teistmoodi kui teisi 37 jaotusvõrguettevõtet, et näiteks siin Riigikogu saalis peaks neid hindu vaatama jne. Ei. See juhtum minu arvates näitas, et elektrituruseaduses toodud loomulike monopolide hinnaregulatsioon üldjoontes toimib. Konkurentsiamet ei lase kehtestada, arvestades olemasolevat majandus-situatsiooni, ettevõtte ebasobivat arenguplaani, tarbijale ebamõistlikke hindu. On ettevõtte asi otsustada, kuidas ta ühe või teise küsimuse lahendab ja mil määral ta investeeringuid jätkab või ei jätkata. Küll aga saame rääkida sellest, milline on ühe või teise ettevõtte investeeringuvajadus. Kindlasti on jaotusvõrgu puhul alati aktuaalne küsimus sellest, kui palju ja millise tempoga ettevõtte investeerib, ning muud sellised küsimused, millest loomulikult võib sõltuda hind. Hind võib sellest sõltuda, kuid investeeringuid võib katta ka muul moel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Kuna tulemas ei ole olümpiamänge ega kahjuks ka mitte suve, siis ma saan aru, et IRL enam sooja hinna langetamisest ei räägi, sest mis sa ikka räägid, kui talv tuleb ja sooja hind tõuseb. Täna Postimehes on niisugune kurb uudis, et eratarbija jaoks kõige suurem elektri hinna tõus tuleb aastal 2012. Mina ei tea, kas nad jälle ei saanud millestki aru või ajavad muidu puru silma. Aga minu küsimus on selline. Praegu paljud erakonnad avaldavad oma platvorme ja oma siniseid unistusi. Kas IRL-il on kavatsus panna ausalt valimisplatvormi, et tõstame eratarbijale elektri hinda kahe aasta pärast 4–5 korda?

Juhan Parts

Kindlasti mitte. Ma ei ole seda tänase Postimehe artiklit lugenud ja ma ei oska seda isegi kommenteerida. Korrigeerin pigem seda, et kindlasti on oluline jätkata sooja hinna allasurumist. Siin on teatud lühiajalisi võimalusi, mida annab kaugkütteseadus, annab monopolide ohjeldamise seadus. Seda jällegi niimoodi, et me oleme loonud võimalused riiklikule regulaatorile. Teine võimalus, kuidas sooja hinda saab alla lüüa, on viia lõpuni korterelamute renoveerimise programm. Vajaduse korral tuleb seda programmi laiendada, seetõttu tegelikult inimeste soojaarved vähenevad, me võime rääkida, et kuni 50–60%. Kolmas võimalus on kindlasti see, kui meil õnnestub luua alternatiivne gaasivarustus, pakkuda reaalselt konkurentsi Gazpromi monopoolsele gaasitarnele, ja monopolide ohjeldamise seaduse kohaselt soodustada reaalselt biomassi kasutusele võtmist, mille hind on kokkuvõttes soojatarbijale odavam, vaadates praegust gaasil põhinevat sooja hinda. On võimalik sellega tegelda. Ma ausalt öeldes, lugupeetud küsija, kutsun mitte seda tegevust naeruvääristama, mitte sellesse üleolevalt suhtuma. Me näitame, et me suudame reaalselt monopole ohjeldada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Te tõite rea arve eri hinnakomponentide kohta ja rääkisite ka tarbijahinnaindeksist. Aga kuidas te kommenteerite seda, et juunis 2008 oli kodutarbijale hind 1 kroon 30 senti, juunis 2010 1 kroon 61 senti? See on hind ühe tariifiga kodutarbijal, kellel on kõige kallim elekter. Kahe aastaga tõusis see 24% ja sel perioodil, kui tarbijahinnaindeks ei tõusnud peaaegu üldse. Mul ei ole seda täpset arvu, aga selle kahe aasta jooksul tõusis tarbijahinnaindeks alla 2%, kuid kodutarbijale tõusis hind kahe aastaga 24% – 1 krooni 30 senti pealt 1 krooni 61 senti peale.

Juhan Parts

Aitäh! Teate, ausalt öeldes ei suuda ma neid teie arve kommenteerida. Te olete suhteliselt osavad, ma ei taha öelda sõna "manipulaatorid", aga nende arvude erinevalt kasutajad. Ma

ei suuda neid peast kokku lüüa, aga kindlasti teie kodutelevisioon näitab õhtul seda. Ma näitan seda pilti. Mul on siin olemas alates 2005. aastast n-ö elektriavete eri komponentide kujunemine. Ma võin täpselt kokku liita. Ma ei suutnud jälgida, mis kuupäeva te silmas pidasite, mida te kokku olete liitnud. Sellesama tabeli ma rääkisin lühikokkuvõttena lahti. Veel kord: viimase kahe aasta jooksul on elektri tootmise hind vähenenud kuni 2 senti, võrgutasu, kui võrrelda 2005. ja 2010. aastat, on enam-vähem samas suurusjärgus ehk vahe on alla 2 senti kWh kohta. Põhiline tõus on toimunud, nagu ma ütlesin, elektriaktsiisi puhul, mis tuleneb Eesti liitumisest Euroopa Liiduga ühinemise lepinguga. Elektriaktsiisi suuruse on määranud Riigikogu. Teisisõnu, mingis suuruses elektriaktsiis peab olema, elektriaktsiisil on selge eesmärk nii nagu teistelgi aktsiisidel, räägime siin siis alkoholi- või tubakaaktsiisist. Protsentuaalselt kõige suurem tõus 2005. aastaga võrreldes on taastuvenergiamaksumu puhul. Mitte midagi ei ole teha, see on kõige suurem tõus.

Kui me mõtleme kas või näiteks tootjahindade peale, siis on selge, et me peame selleks, et tagada mõistlik elektritoote hind tulevikus (kellelegi ei tohiks olla saladus, et ka elektriturg avaneb), vaatama, et siin tekiks reaalne konkurents. Niimoodi me tagame ka pikaajaliselt kõige õiglasema hinna. Nii et andke mulle andeks, mul on väga keeruline kommenteerida seda teie mängu eri arvudega, sest nende all võib mõelda erinevaid asju, aga ma näen Konkurentsiametilt mulle ette pandud arve. Mul ei ole mitte mingit põhjust arvata, et Konkurentsiamet oleks neid arve esitanud mingisuguses muus valguses kui see, et saaks täpselt aru, kui palju on elektri hind ja selle eri komponendid viimasel neljal aastal muutunud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaan Kundla!

Jaan Kundla

Aitäh, austatud esimees! Lugupeetud minister! Selge on see, et taastuvenergiatoetused on liiga suured. Kuidas te kujutate ette taastuvenergiatoetuse summade vähendamist ja millal see toimub? Kas vähendate juba toimivate taastuvenergiatootjate või alles turule tulevate tootjate toetusi?

Juhan Parts

Aitäh! See majandusministeeriumilt Justiitsministeeriumile saadetud eelnõu, mis on läbi teinud ka esimese kooskõlastusringi, näeb ette taastuvenergiatootjate olulist vähendamist, näeb ette taastuvenergiatootjate sidumist elektri börsihinnaga (kuna enamik taastuvenergiatootjaid müüb oma elektri börsile), määrab kindlaks lae, kui palju Konkurentsiameti otsuse alusel on võimalik ühele või teisele taastuvenergiatootjale maksta. See tähendab taastuvenergiatootjate alandamist suurusjärgus 7–9 senti kWh kohta praeguselt 12,64 sendilt kWh kohta. Me saame rääkida siin suurusjärgust, sest, vaadake, majandustulemused võivad muutuda. Elektri börsihind võib alla minna, mingid muud majandustulemused võivad muududa. Selles mõttes loob see skeem tunduvalt ausama ja õiglasema võimaluse ning puudutab igasuguseid taastuvenergiaprojekte, sealhulgas juba tehtud investeeringuid. On väidetud, et juba tehtud investeeringute puhul toimub õigustatud ootuse printsiibi rikkumine, investermiskeskond pole usaldusväärne jne. Me oleme seda põhjalikult juristidega arutanud. Me oleme jälginud Riigikohtu praktikat, oleme vaadanud Euroopa õiguse kohaldajate praktikat.

Me saame öelda, et arvestades taastuvenergiatootjate eesmärki ja nõudeid, me leiame, et selline taastuvenergiatootjate korrigeerimine, mis tagab mõistliku tootlikkuse, ei ole mingil juhul ei õiguspärase ootuse rikkumine ega ka investermiskindluse vähendamine. Olukorda, kus taastuvenergiatootjate ülemäärane kõrge (me oleme nendest protsentidest rääkinud), võib vaadata pigem kahtepidi väga olulise printsiibi rikkumisena. Esiteks, tarbijate huvide rikkumine (selle vältimine on Euroopa Liidu taastuvenergiadirektiivi üks väga tähtis printsiip), tarbijatele langeb ebamõistlik või liiga suur koormus. Teiseks, kui me anname liiga suuri toetusi, mida näitavad reaalsed majandustulemused, siis sellisel juhul võib seda käsitleda ebaausa konkurentsiolekorra tekitamisena. Taastuvenergiatootjate toodetud elekter konkureerib ju teiste elektritootjatega ehk tegemist on konkurentsiolekorra mõttes mitteaktsepteeritud olukorraga. Teisisõnu, on olemas teatud väga suured ja olulised printsiibid, mida me peame arvestama, kui me selliseid juba tehtud reegleid seaduse tasemel muuda-

me. Meie hinnangul on meie pakutud eelnõu igati proportsionaalne, arvestades erinevaid avalikke huve.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Kõigepealt tänan teid, et te andsite väga põhjaliku ülevaate nendest komponentidest, millest elektri hind koosneb, aga kahjuks on postkasti langeval arvel üks arv ja see arv ei ole viimastel aastatel teps mitte vähenenud, vaid on kogu aeg kasvanud. Fakt on see, et energia tootmise ja tarnimise hinnad viimastel aastatel tervikuna ei ole absoluutselt langenud. Ma väga kardan, et pole reaalne, et tulevikus võiks seda juhtuda. Minu küsimus lähtubki sellest. Kas te julgete väita, et energiahinnad võivad tulevikus väheneda ja millal see võiks juhtuda? Elu on näidanud, et see ei ole reaalne (kui me muidugi ei räägi investeringutest, mida me majadesse teeme, et neid soojustada, või investeringutest kombijaamadesse). Aga praeguses kontekstis?

Juhan Parts

Aitäh! Kõik sõltub sellest, millise ajaühikuga te tahate mõõta tulevikku. Lõppkokkuvõttes jäävad kõik energiahinnad või mõju energiahindadele ka väga kauges perspektiivis seotuks nafta hinnaga, lõppkokkuvõttes on kõik sellele kuidagiviisi välja viidav. Ei ole võimalik konstrueerida Eesti Vabariigis mingit täiesti eraldiseisvat ruumi, kus on võimalik tekitada mingisugune *perpetuum mobile*, või tegutseda ilma majandusseadusi arvestamata. Selle tõttu ma keskendungi nendele elektri hinda või ka muid energiahindu mõjutavatele komponentidele, mis on realselt meie kontrolli all. Meil ei ole mõtet olla pahane ameeriklaste, hiinlaste või kelle iganes peale, kes suurendavad oma tarbimist, või selle peale, et lihtsamad naftaleiukohad saavad otsa ja nafta hind muutub paratamatult kõrgemaks. Meil tasub tegelda nende otsustega, mida me ise oleme langetanud, ja nende puhul me peame jälgima nii lühiajalist kui ka pikaajalist perspektiivi.

Ega ma lõppkokkuvõttes ju ei ütle seda, et taastuvenergia osakaalu meie energiabilansis ei peaks suurendama. Peab küll, aga me peame

suurendama seda selliselt, et ühiku hind oleks ka selles ajaetapis mõistlik. Teisisõnu: miks me pidasime vajalikuks taastuvenergiatoetusi korrigeerida enne järgmisi Riigikogu valimisi? Sellepärast, et oluline on ka lühiajaline perspektiiv. Meil ei ole võimalik lühiajalises perspektiivis rääkida seda, mida Lembit Kaljuvee räägib, et miks minister ei lähe Narva Elektriijaama ega sunni seal üht või teist energietikut odavamalt töötama. Seda meil ei ole võimalik muuta. Seda, mis on mõistlik palk, mis on mõistlik kütte hind, ütleb Konkurentsiamet, ettevõtte, kes selle eest vastutab, majandustootluste alusel. Seda on meil siin väga raske muuta, küll aga on võimalik muuta neid komponente, mille me oleme ise siin ette pannud. Praegu on elektri hinna puhul selleks ennekõike taastuvenergiatasu. Ma olen teiega väga aus. Ma ei hakka lubama Narva Elektriijaamades hinna alandamist, kui ma näen, et see on üsna keeruline, vaadates neid kulukomponente.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus!

Marika Tuus

Aitäh! Austatud minister! Selge on see, et viimase kahe aasta jooksul, juunist 2008 kuni juulini 2010, on selle valitsuse ajal ja teie ministriks oleku ajal eratarbijale elektri hind tõusnud 24%. Tarbijal on tegelikult ükskõik, kas see tuleneb võrgutasudest või aktsiisi tõstmisest, mis on meil praegu viis korda kõrgem Euroopa Liidu miinimumnõudest, või millest iganes, kas või taastuvenergiast. Miks siis on elektri hind nii palju tõusnud, mis omakorda on kaasa toonud tohutu hinnaralli selles mõttes, et iga kaup ja teenus sisaldab elektri hinda?

Juhan Parts

Aitäh teile küsimuse eest! See oli väga õigeaegne küsimus, ma saan veel kord üle korrata, mida ma ütlesin. Miks on elektri hind tõusnud? Esiteks, 2007. aastal võttis Riigikogu vastu (mitte see Riigikogu, vaid eelmine Riigikogu) taastuvenergiamaksu väga kõrged määrad. Viimase kolme aasta jooksul on ettevõtted investeerinud taastuvenergiamaksu ja selle tagajärjel on maksu osakaal elektri hinnas märkimisväärselt kasvanud. Ma arvan, et iga

elektritarbija näeb seda. Kuulge, see on tõusnud 2005. aastast, kui taastuvenergiatasu oli null, 12,64 sendile kWh kohta, mis on märkimisväärne osakaal. Teiseks, on tõusnud elektriaktsiis või, õigupoolest, Eesti Vabariigis on kehtestatud elektriaktsiis. Miks Eesti Vabariigis on kehtestatud elektriaktsiis? Proua Tuus! Kui teid minu jutt peaks huvitama, siis ütlen, et elektriaktsiis on Eestis kehtestatud selle tõttu, et Eesti ühines 2004. aastal Euroopa Liiduga. Elektriaktsiisil on nii nagu igal aktsiisil teatud üllad eesmärgid. Elektriaktsiisi oleme Riigikogus kehtestanud 2008. aastast. Need on kaks kõige olulisemat komponenti, mis on viimaste aastate jooksul tõusnud. Nagu ma ütlesin, tootmise hind, kui me võrdleme näiteks viimast kahte aastat, on vähenenud 2 sendi võrra, võrgutasud on olnud n-ö kõikuvad, kuid nad on tõusnud alla 2 sendi kWh kohta, võrreldes minu mainitud ajaga. See on see tegelikus.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra majandus- ja kommunikatsiooniminister! Avan läbirääkimised ja kutsun kõnepulti kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Proua juhataja! Hea minister! Kolleegid! Kindlasti ei usu keegi teist ega ka mina, et lugupeetud minister rääkis siin valedest arvudest. Ta ei rääkinud valedest arvudest sellepärast, et, tõesti, talle on need arvud andnud institutsioon, kes on riiklik ja vastutab nende arvude eest. Tegelikult sisaldab elektri hind väga palju arve. Nii nagu kolleeg Marika Tuus ütles, tegelikult huvitab tarbijat see summa, mida ta peab välja käima kas iga kuu või iga kvartal, vastavalt sellele, kuidas leping on tehtud. Kui me vaatame, kuidas see arv on käitunud, siis see on käitunud niimoodi, nagu ma praegu teile ette loen. Neid arve ei ole väga palju, nii et võib-olla, härra minister, kui te ei jäta neid meelde või ei jõua kirja panna, siis saab neid stenogrammist vaadata. Need arvud on ka kindlasti õiged.

Enne, kui ma konkreetsetest arvudest räägin, tahan ma meelde tuletada, et elektri hind tarbija jaoks koosneb kolmest komponendist. Esimene komponent on tootjahind või turuhind. Ma arvan, et sellel teemal ei ole meil va-

ja siin saalis eriti pikalt rääkida, sest turg ütleb oma hinna ja kahe aasta pärast ka inimesed peavad ostma n-ö turuhinnaga elektrit. See, millise hinnaga toodavad elektrit Narva Elektriijaamad või teised elektriijaamad, on omaette teema.

Teiseks, praegu on kõige suurem osakaal ülekandetasudel. See moodustab tarbijahinnast umbes 40%. Selles osas saavad majandusminister ja ministeerium kaasa rääkida, sest ülekanne toimub põhiliselt riigile kuuluvate ettevõtete kaudu. Milline on nende ettevõtete hinnapoliitika, seda saab omanik ettevõttele ette öelda. Ta ei saa öelda konkreetset arvu, et see peab olema selline-selline-selline, aga poliitilise suuna andmine, milline võrgutasu peaks olema, milline see hinnatrend võiks olla, on ministeeriumi ja ka ministri asi.

Kolmas komponent, mis ei ole ka väike, moodustab ligemale kolmandiku või 30%. Need on maksud. Selles osas me just kuulsime, mida minister vastas. Mis puudutab aktsiisi, siis me oleme ka selle poolt, et maksude suurus tuleks üle vaadata, nii taastuvenergiatasul kui ka aktsiisil. Ma arvan, et siin võib-olla ei pea lööma n-ö laia lauaga, tuleks vaadata suurtarbijaid ja kodutarbijaid eraldi. Aga nüüd arvudest.

Ma palun kolm minutit juurde!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit.

Lembit Kaljuvee

Võtsin ette kaks aastat, et olla konkreetne. Tööstuslikele suurtarbijatele oli 2008. aastal kaalutud keskmine hind 58 senti kWh kohta, juunis 2010 oli hind 1 kroon 4,8 senti – juurdekasv 1,81 korda, see on 181% kahe aastaga. Tarbijahind peaaegu ei tõusnud. Nüüd võtame kodutarbija. Me teame, et pakette on palju, aga me oleme täna rääkinud siin kodutarbijast, kes tarbib ainult ühetariifset elektrit. Temal oli hind 2008. aasta juunis 1 kroon 30,15 senti kWh kohta, 2010. aasta juunis oli hind 1 kroon 61,04 senti – juurdekasv peaaegu 31 senti. Kui me nüüd protsendi arvutame, siis see on 24%. Nii et tegelikult on hind tõusnud. See on see raha, mida tarbija välja käib. Suurtarbijatele on hind kahe aastaga tõusnud 181% ja väiketarbijatele kahe aastaga 24%. See on siis see monopolidega võitlemise seadus või selle tulemus

või kuidas? Nüüd läksin ma võib-olla natukene ebasõbralikuks, aga nii see kahjuks on. Tegelikult me ootame ministrilt ja ministereiumilt, et nad pakuksid, mida siis ikkagi teha. Selline galopeeriv hinnatõus ei tohiks jätkuda. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Lembit Kaljuvee! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

4. Arupärimine riigihangete probleemide kohta Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi haldusalas (nr 518)

Esimees Ene Ergma

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Toomas Vareki, Tiit Kuusmiku, Valeri Korbi, Helle Kalda, Aivar Riisalu, Arvo Sarapuu, Jaak Aabi ja Kalev Kallo 13. oktoobril s.a esitatud arupärimine riigihangete probleemide kohta Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi haldusalas. Palun veel kord kõnepulti kolleeg Toomas Vareki!

Toomas Varek

Lugupeetud Riigikogu esimees! Hea minister! Kaheksa Keskerakonna fraktsiooni liiget on esitanud arupärimise, mis puudutab riigihankeid maanteede ehituses. Probleemid ja vaidlused on tekkinud seoses Tallinna–Narva maantee Loo–Maardu lõigu ning Kukruse–Jõhvi teelõigu riigihangetega. Seda võib kahtlemata seletada nii ärikultuuri kui ka õiguspraktika puudumisega. Samas on nende vaidluste taga ka piisav annus Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi haldusalas asuva Maanteeameti ebapädevust nii hankedokumentide koostamisel kui ka hankemenetluse läbi viimisel. Loo–Maardu hanke puhul olid probleemiks pakkujale esitatud tema arvates ebamõistlikud kvalifikatsiooninõuded. Kukruse–Jõhvi teelõiku puudutav hankedokumentatsioon aga oli mitmeti tõlgendatav, näiteks võib tuua erinevad arusaamid geotekstiilile esitatavatest nõuetest. Ka tekitas küsimusi hankes ootamatute eeliste lubamine ja kaevanduste aheraine kasutamine täitematerjalina. See kõik ajendas meid tegema teile 2009. aasta suvel kirjaliku arupärimise.

Viimasel ajal on päevakorral olnud 2009. aastal alustatud Tallinna–Tartu maantee Aru-

valla–Kose lõigu riigihange ja sellega seotud vaidlused. Nimelt tühistas Rahandusministeriumi juures asuv riigihangete vaidluskomisjon Maanteeameti ühe otsuse pakkuja edukaks tunnistamiseks põhjusel, et Maanteeamet oli andnud kõigile pakkujatele võimaluse muuta pakkumises esitatud tehnilist lahendust. Konkreetset puudutas see eraldusriba laiust. Kuigi Maanteeamet on vaidluskomisjoni otsuse edasi kaevanud, on ta nüüd tunnistanud parimaks pakkuja, kelle pakkumus eraldusriba laiuse osas ei vasta esialgsele tehnilisele ettekirjutusele. Tegelik võitja on lükatud kõrvale. Maanteeameti vea tõttu on tunnistatud parimaks 25 miljonit krooni kallim pakkumine.

Meil on esitatud viis küsimust. Palun härra ministril nendele küsimustele vastata!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Toomas Varek! Palun nüüd kõnepulti majandus- ja kommunikatsiooniministri!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud arupärijad ja teised Riigikogu liikmed! Esimene küsimus: "Milline on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi konkreetne tegevuskava Maanteeameti kvalifikatsiooni ning riigihangete efektiivsuse tõstmisel?" Esiteks, need on head näited, mis te tõite, ja kindlasti olen ma nõus, et Maanteeameti tegevust suuremahuliste riigihangete korraldamisel tuleks märksa parandada. Keskne küsimus seejuures on inimeste kvalifikatsioon. Standardid peavad olema üheselt arusaadavad ja eelprojektid paremini ette valmistatud. Te vahest teate, et 2009. aasta lõpus me ühendasime Maanteeameti autoregistrikeskusega. Oleme vähendanud kohapealsete maanteeametite allasutuste arvu, püüdnud rohkem konsolideeruda. Maanteeametil on uus juhtkond, kes peab kindlasti oma kvalifikatsiooni tõstma, et suuta suuri hankeid paremini läbi viia. Nii et sellise kriitika tuleb kindlasti nõustuda. Samas aga, tahtmata kaitsta ei Maanteeametit ega ministeriumi, tuleb mõnda, et nende suuremahuliste hangete puhul on tegu üsna karmi konkurentsi, kus loomulikult väikseimgi Maanteeameti apsakas on suurepärane leib konkurentidele üksteisega võitlemiseks.

Et mitte olla paljasõnaline, esitan teile ka konkreetsed arvud suurema mahuga teedehangete statistikast. 2009. aasta algusest kuni tänaseni on läbi viidud üheksa suure mahuga teehitushanget ja kõigi nende puhul on jõutud toimiva lepinguni. Neist vaidlustati kaks. Ühte te märkisite, see oli Loo–Maardu teelõigu ehitus, ja teine on nn Sõpruse sild. Aga kõik need vaidlused on lõpetatud ja jõutud lepinguni. Samas peame mõnema, et ka nende lepingute täitmine on majanduskriisi tingimustes, ehitushindade kiire muutumise tingimustes üsna keeruline. Maanteeamet peab lepingute täitmist jälgides väga selgelt lähtuma seadustest ja riigi huvidest. Lõpuks tuleb meil teid ehitada, mitte eelkõige vaielda ja selle tagajärjel lepinguid katkestada. Kui tõesti objektiivselt olukord muutub, siis peab suutma leida lahenduse, kui see on vähegi seaduse järgi võimalik. Niisugune on olukord.

Hanget, millele te viitasite, s.o Aruvalla–Kose teelõigu projekteerimine ja ehitus, alustas Maanteeamet 2008. aastal. See vaidlustati ja nüüdseks on Rahandusministeerium selle kehtetuks tunnistanud. Ma julgen öelda, et loodetavasti ei vaidlusta hankes osalenud seda Rahandusministeeriumi otsust kohtus. Vähe-malt mul ei ole selle kohta informatsiooni. Arvan, et selle hanke puhul tekitas enim probleeme hankemenetluse liigi valik. Maanteeameti spetsialistid tahtsid kasutada nn väljakuulutamise-ga läbirääkimistega hankemenetlust, mis on minu jaoks täiesti arusaadav soov. Soov oli jõuda parima lahenduseni nii kvaliteedi kui ka kogumaksumuse mõttes. Taheti anda ehitajatele ja projekteerijatele võimalus pakkuda välja parimaid tehnoloogilisi lahendusi ning maksta selle eest ka sobivat hinda. See on tunduvalt keerulisem hange kui tavaline hange, mille puhul pakutakse ainult hinda ja mille puhul on valmis kogu maantee projekt kuni täpsete tööjoonisteni. Paraku tõi see harvemini kasutatav hankemenetluse liik kaasa hulga vaidlusi, mille lahendamisel pretsedendid puudusid ja ka eri kohtuastmed pidasid õige-ks erinevaid seaduse tõlgendusi.

Mis puutub arupärimises viidatud hanke esialgse võitja ehk AS-i Lemminkäinen ja temaga koos ühispakkumises osalenud ettevõtja pakkumise kõrvalejätmisses, siis see oli riigihangete vaidluskomisjoni otsus. Riigihangete vaidluskomisjoni otsus välistas AS-i Lemmin-

käinen ja temaga koos ühispakkumise esitanud ettevõtjaga lepingu sõlmimise ning lisaks rahuldati ka vaidlustus, millega sooviti tühistada Maanteeameti peadirektori otsus hankemenetlus lõpetada. Teisisõnu, Maanteeamet valis teise variandi: ta tühistas kogu selle hanke, arvestades mitmesuguseid võimalikke vaidlustusi. Kui esialgse võitjaga lepingut teha ei tohtinud ja hankemenetlust lõpetada ka ei tohtinud, siis oli loogiline pöörduda paremuselt järgmise pakkuja poole.

Samas pean ütleva, et mitmesuguste vaidlustuste ja nende lahendamiseks tehtud otsuste tagajärjel tekkis tõeline juriidiline rägastik, kus lihtsaid ja kõiki asjaolusid arvesse võttes loogilisi otsuseid lõpuks enam teha ei saanudki. Selle hankemenetluse jooksul esitati üle kümne vaidlustuse ja kaebuse, ning mida enam lõpu poole, seda ilmsem oli, et iga Maanteeameti otsustus vaidlustatakse. Ulatusliku vaidlemise põhjus on ühelt poolt tihe konkurents väga suure tellimuse taotlemisel, nagu ma juba mainisin, kuid kindlasti peaks Maanteeamet hanget kavandades edaspidi põhjalikult mõtlema sellele, et hanketingimused ja -protseduurid jätaksid vaidlemiseks võimalikult vähe ruumi. Maanteeamet peab veelgi rohkem tegelema oma spetsialistide kvalifikatsiooni tõstmisega. On selge, et mahukate hangete puhul tuleb kaasata erialaspetsialiste, ennekõike sõltumatuid spetsialiste väljastpoolt Maanteeametit. Maanteeamet ise on ka tihtipeale kurtnud, et leida sõltumatuid spetsialiste ühe või teise tehnilise küsimuse lahendamiseks on üsna keeruline. Eestis on ju eksperte vähe, aga ikka ja jälle tuleb ühe või teise lepingu täitmisel ette ootamatuid olukordi, mida ei ole suutnud ette näha ei projekteerija ega ka hanke väljakuulutaja. Kuid igal juhul peab Maanteeamet olema pädev riigi esindaja, kes suudab hankeid läbi viia riigile parimal moel, arvestades konkurentsi, mis meil teedehitusturul on välja kujunenud.

Teine küsimus: "Kas seoses osundatud segadustega on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil kava konsolideerida kõigi ministeeriumi haldusala riigihangete korraldamine kõrgendatud pädevuse ja kogemusega osakonna alla?" Majandusministeeriumil ei ole otseselt plaanis koondada kõigi ministeeriumi haldusalade riigihangete korraldamine ühe osakonna alla. Ma selgitan, miks. Kui te vaata-

te haldusala asutuste spetsiifikat, siis on selge, et läbiviidavad riigihanked on vägagi erineva sisuga. Toon näiteks suured infosüsteemide hanked või laevaehituse või teedehituse hanked. Nii ongi mõistlikum, kui neid viivad läbi vastava valdkonnaga tegelevad allasutused ja kannavad selle eest ka vastutust. Mitte midagi ei ole teha, kas ehitada väikest või suurt laeva, ehitada teid – pigem on suurim ekspertiisivajadus ikkagi seotud konkreetse valdkonnaga, mitte niivõrd riigihangete seaduse või asjaomaste protseduuride vähese tundmisega. Seaduse ja protseduuri ülitäpse tundmise eksperte on meil usutavasti suhteliselt piisavalt, pigem on probleem selles, et kehtivat seadust saab mitmeti tõlgendada ning et hankel konkureerivad isikud soovivad seda ära kasutada. Kõigi riigihangete koondamine pikendaks ka aega, mis kulub hanke sisuliseks ettevalmistamiseks. Ning kvalitatiivsest küljest see midagi paremaks ei teeks, kuna sisuline ja tehniline kompetents on siiski eelkõige vastava valdkonna allasutusel. Küll aga teevad majandusministeeriumi osakonnad riigihangete osas järelevalvet ja vajaduse korral annavad nõu.

Kolmas küsimus: "Kas ja millisel moel teostab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium järelevalvet Maanteeameti tegevuse üle?" Ministeerium teostab perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seaduse alusel järelevalvet Maanteeameti kui rakendusüksuse üle. Samal ajal teeb Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium eelkontrolli suuremate projektide hankedokumentide üle ning vajaduse korral paikvaatlust objektidel. Maanteeamet on toetuse saajana kohustatud tagama omaniku järelevalve kooskõlas ehitusseadusega. Järelevalvet toetuse saaja ja toetuse kasutamise üle reguleerib täpsemalt transpordi infrastruktuuri arendamise meetme rakendamise eeskiri Maanteeameti, mis tagab kontrolli Maanteeameti ja teiste rakendusüksuste üle ning toetuse saajate tegevuse üle.

Neljas küsimus: "Milliseid meetmeid on rakendatud Maanteeameti poolt korraldatud riigihangete läbipaistvuse ja kontrollitavuse tõstmiseks ning kuidas tagatakse pakujate võrdset kohtlemist Maanteeameti poolt korraldatavates riigihangetes?" Maanteeameti on alates selle aasta algusest loodud eraldi riigihangete üksus, kuhu on koondunud asutuse sellealane kompetents, ning võib eeldada, et

selline struktuur aitab tõsta asutuse läbiviidavate riigihangete kvaliteeti. Nii Maanteeamet, järelevalvet tegev omanik kui ka majandusministeerium lähtuvad kõigi hangete puhul riigihangete seadusest, et oleks tagatud pakujate võrdne kohtlemine, läbipaistvus ja kontrollitavus. Lisaks eelmisele küsimusele antud vastuses nimetatud järelevalvemehhanismile teostab riigihangete seaduse nõuete täitmise üle vastavalt seadusega antud pädevusele järelevalvet ka Rahandusministeerium.

Viies küsimus: "Milline on oht, et teehituseks eraldatud või võimalikult taotletavaid vahendeid Euroopa Liidu fondidest ei suudeta kasutada kõigi võimaluste ja tähtaegade piires?" Praeguse seisuga oleme veendunud, et teedehituseks eraldatud Euroopa Liidu summad suudetakse välja maksta ettenähtud tähtaegade piires. Perioodi 2007–2013 väljamakseid saab teha kuni 2015. aasta lõpuni. Kui me vaatame käimasolevaid hanked ning veel kavas olevate objektide hanked, siis me oleme üldjuhul graafikus. Vajaduse korral on veel ruumi neid tähtaegu korrigeerida.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Läheme küsimuste juurde. Esimesena saab küsimuseks sõna Kalev Kallo. Palun!

Kalev Kallo

Härra minister! See probleem on muidugi väga tõsine. Mõnikord on kahju vaadata, et lihtsalt vaidluste tõttu aeg venib ja venib ning suured tööd jäävad alustamata. Kogu töö seisab. Minu küsimus: kas oleks võimalik suured objektid väiksemateks osadeks jaotada ja teha eraldi hanked? Siis saaks võib-olla mõningal juhul varem pihta hakata ja pärast võiks eri osad suureks tervikuks liita. Kas see ei kiirendaks natukene asjade käiku? Oletame, et ühe osa hange läheb õnneks ja tööga saab juba pihta hakata, kuigi see on osa suuremast projektist.

Juhan Parts

Kindlasti asjakohane tähelepanek! Samas peame vaatama ühe või teise objekti spetsiifikat, kas sellisel osadeks jaotamisel on majanduslik mõte, ega me sellega hoopis majanduslikult ei kaota. Suure tõenäosusega võib see riigile hoopis kallimaks minna. Ka liikluskorralduslikke ja muid asjaolusid arvestades ei

pruugi mõistlik olla suuri hankeid osadeks jaotada. Ma võin näiteks tuua ühe teise suure hanke, millega seoses on ka avalikkuses lahatud erinevaid probleeme. See on nn Pärnu ümbersõit. Pärnu ümbersõitu oli tehniliselt võimalik ehitada neljas etapis. Me korraldasimegi neli hanget, et Pärnu ümbersõidu saaks teoks teha. Samas, vaatame siit Tallinnast mööda Peterburi maanteed väljasõitu. Seal on see Vao–Maardu lõik, millele siin samuti viidati ja mis oli ka korra vaidlustatud. Aga nüüd tööd käivad. Kindlasti oleks selle töö lahutamine muutnud tole lõigu ehituse üsna keeruliseks. Samas midagi me sealt lahutasime, jättes järgmisesse hankesse Vao liiklussõlme ja ka Maardu liiklussõlme. Nii et kui on vähegi majanduslikult mõttekas ja tehniliselt võimalik hankeid väiksemateks osadeks jagada, siis sellega ma olen nõus. Aga on projekte, mille puhul sellel lihtsalt ei ole mõtet, kuna see muudaks asja kallimaks või oleks seda puhtalt liikluse või muudel asjaoludel raske teha.

Aseesimees Keit Pentus

Rein Ratas, palun!

Rein Ratas

Austatud minister! Tallinna Nõmme, eeskätt selle kaguregiooni ja tagamaa elanikke tõsiselt häirib Männiku–Tammemäe teelõigu ümberehituse peatumine. Selle põhjuseks on toodud töövõtja majandusraskusi ja võimalik ka, et alla reaalse turuhinna tehtud pakkumist. Kas teil, hea minister, on teada, kas Maanteeametil on välja töötatud meetmekooslus lisaks uue üksuse loomisele, mida te mainisite, et niisuguseid probleeme tulevikus vältida? Mõtlen ilmselgelt mitteadekvaatsete pakkumiste kuulutamist võitjaks. Olen rääkinud.

Juhan Parts

On küll. Me peame lihtsalt tõhustama olemasolevaid sanktsioone. See poliitika on täiesti olemas, me peame ka selliste objektide puhul küsima reaalseid pangagarantiisid. Kuid me peame arvestama, et sellisel juhul ehitusobjekt läheb lõpuks kallimaks. Aga see on rohi säärase juhtumite vastu: selgemad kolmandate isikute garantiid ja selgemad sanktsioonid. Samas peame arvestama seda, et kui ikkagi ehitaja ühel hommikul läheb sinna objektile ja ütleb, et palun vabandust, aga ma enam roh-

kem ei ehita, kuna mul ei ole raha, et maksta oma allhankijatele, siis see on reaalsus. Me teame mitut sellist ehitusfirmat. See on reaalsus. Maanteeamet peab suutma sellest välja tulla niimoodi, et meil oleksid kahjud võimalikult väiksed ja me suudaksime kiiresti otsustada, kas minna edasi uue hankega. Aga selleks, et kahju mitte kanda, peaks kindlasti olema kolmandate isikute garantiid. Küllap pangagarantiid on see rohi.

Aseesimees Keit Pentus

Toomas Varek, palun!

Toomas Varek

Hea minister! Minu küsimus puudutab veel kord seda Kose–Aruvalla hanget. Nimelt, hangete sai tehtud, odavam pakkuja lükati kõrvale. Menetluse käigus muudeti hankedokumentides tingimusi ning võitjaks osutus pakkuja, kelle pakkumine ei vastanud senistele hanketingimustele ja lisaks oli see 25 miljonit kallim. Kas selle tagajärjel midagi ka juhtus? Kas kellegi tähelepanu juhiti möödalasule? Kas keegi sai karistada ja keegi andis aru? Kuidas ministeerium eetiliselt õigustab sellist tegevust?

Juhan Parts

Kindlasti, sest ministeerium peab ühe või teise otsuse kooskõlastama vastavalt Euroopa Liidu struktuuritoetuste määrustele. Mis puudutab seda konkreetset hanget, siis ma ei pruugi teada detaile, aga Maanteeamet tunnistas vastavaks neli pakkumist. Loomulikult need pakkumised reastati hindade järgi ja kui selgus, et kõige parema hinnaga pakkumine ei vasta tegelikult hanketingimustele (seda otsust ei teinud Maanteeamet, vaid selle otsuse tegi sõltumatu riigihangete vaidlustamise komisjon), siis oli Maanteeametil kaks võimalust: kas võtta järgmine tema poolt vastavaks tunnustatud pakkumine või otsus tühistada. Maanteeamet leidis, et oleks õigem tühistada ja kuulutada välja uus hange. Ta tühistas otsuse, mille peale aga riigihangete vaidlustamise komisjon leidis, et Maanteeamet ei tohi seda tühistada. Nüüd ei jäänud Maanteeametil muud üle kui võtta järgmine vastavaks tunnustatud pakkumine, sest kõige parema hinnaga pakkumine oli vaidlustuskomisjoni arvates mittevastav. Keeruline, aga loodetavasti arusaadav.

Aseesimees Keit Pentus

Nikolai Põdramägi, palun!

Nikolai Põdramägi

Lugupeetud minister! Riigimaanteede teehoiukavast võib välja lugeda Tartu läänepoolse ringtee valmimise 2011. aastal. Selge, et lähimal ajal ei õnnestu sundvõõrandamise probleemide tõttu isegi hanget välja kuulutada. Seega küsin: kellele ja missugusel otstarbel koostab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium teehoiukavu, kui on ilmne, et neid ei suudeta täita?

Juhan Parts

Olen natuke raskustes ja küsin vastu, millisele teehoiukavale te viitate. Ma ei mäleta viimase nelja aasta jooksul ühtegi teehoiukava – neid me ju teatud regulaarsusega koostame, lähtuvalt riigieelarvest ja Euroopa Liidu vahenditest –, kus oleks Tartu läänepoolse ringtee valmimine planeeritud aastaks 2011. Selle ma julgeksin peast ümber lükata. Mis puutub Tartu läänepoolsesse ringteesse, siis see on planeeritud ühe objektina, mida finantseeritakse Euroopa Liidu struktuurifondide summadega. Sõltuvalt sellest, kuidas see maade küsimus laheneb, saab ka see projekt edasi liikuda. Me oleme valitsuse otsusega planeerinud mitte kogu projekti maksumuse, vaid etapiti. Kui maade küsimus vähegi lahendub, on võimalik etapiti sellega edasi minna. Ning sõltuvalt sellest, kuidas õnnestub edasi minna, on kindlasti võimalik valitsusel sinna raha juurde suunata, aga kõigepealt tuleb hange korraldada. Kuid 2011 – ei kujuta ette, mis teehoiukavas see on, kes seda planeeris, sest see on juba ehituslikult võimatu, kuna tegemist on väga suuremahulise objektiga.

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu, lugupeetud minister! Rohkem küsimusi ei ole. Avan nüüd läbirääkimised. Palun kõnetooli Toomas Vareki!

Toomas Varek

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea minister! Kui vaadata Euroopa Liidu struktuurifondidest saadava raha kasutamist, siis kõige suuremad summad on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil, nimelt 4,34 miljardit krooni. Neid võib ka kiita: ära on kasutatud

2,39 miljardit ehk 54,93%, aga see näitaja võinuks olla veelgi suurem, kui oleks riigihankeid. See puudutab just maanteede võrgu väljaehitamist, sest summad on suured, kindlasti protsent kõrgem ja *summa summarum* ka suurem.

Riigihangete korraldamisel on põhimõtteks raha säästlik ja otstarbekas kasutamine, menetluse läbipaistvus ja kontrollitavus, pakkujate võrdne kohtlemine, konkurentsi tagamine ning konkurentsi moonutamise keeld. Kui arvestada, et näiteks Tallinna–Tartu maantee kavandatud rekonstrueerimine on alles algusjärgus, ehitamist ootavad veel Kandiküla–Uhti lõik, Kose–Mäo uus tee ning mitmesugused õgven-dused ja möödasõidud, samuti seda, et iga järgmine hange ootab eelmise menetluse lõppu, siis on oht, et sellise praktikaga – kaks aastat kulub ettevalmistustele ja vaidlustele – jõutakse isegi raha olemasolu korral plaanitud ehitustöödega lõpule kõige varem 10 või 11 aastaga. 2006. aastal pidas tollane valitsus reaalseks teha kavandatud ehitustööd kaheksa aastaga. 2010. aastaks ollakse kavast maas juba vähemalt 3–4 aastat ning valitsus oli tänavu aprillis sunnitud varasema teehoiutööde kava tühistama ja uue kehtestama. On vastu võetud uus riigimaanteede teehoiukava aastateks 2010–2013. Kogu selle valdkonna mahajäämus väljendub riigi rahakotis ja riigi usaldusvääruse vähenemises, veelgi enam aga meie ohtlikuvõitu teedel kaotatud inimeludes. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Kõnesoove rohkem ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Lõpetan ka selle arupärimise käsitlemise. Aitäh, lugupeetud minister, vastamast!

5. Arupärimine saarte elanike tervise kohta (nr 512)

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Kalle Laaneti, Tiit Kuusmiku, Lembit Kaljuvee, Toivo Tootseni, Ain Seppiku, Inara Luigase, Eldar Efendijevi, Nelli Privalova, Jüri Ratase ja Rein Ratase esitatud. Teema on saarte elanike tervis ja see on suunatud sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Palun arupärijate esindajana arupärimist tutvustama Kalle Laaneti!

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Hea sotsiaalminister ja teised saalis viibijad! 23. septembri Eesti Päevaleht tõi välja tervishoiuteenuste kättesaadavusega seotud teravad probleemid Hiiumaal. Saarel elaval insuldihaiigel on võimalus jõuda õigeaegsele invaliidsusest päästvale trombolüüsiprotseduurile äärmiselt väike. Seda tuleks teha nelja tunni jooksul pärast insulti. Protseduurile eelnevateks aju-uuringuteks vajaminevat kompuutertomograafi Hiiumaa haiglal ei ole ning uuringute tegemiseks peab patsiendi viima helikopteriga Tallinna. Keskmise helikopteri ootamise aeg on kohaliku arsti sõnul poolteist tundi, kuid oodatud on ka neli tundi, mistõttu inimelu päästmine võib osutuda võimatuks. Eesti Päevalehe andmetel tabas möödunud aastal Hiiumaal insult 34 inimest, kellest pooled surid. Väike haigla ei suuda oma raha eest neli miljonit krooni maksvat tomograafi osta. Haige helikopteriga Tallinna viimine võib aga kaugemas perspektiivis isegi kallimaks minna kui vajaliku aparadi ostmine, rääkimata kaotatud eludest. Eesti Päevalehe andmetel on lennutunni hind 16 000 krooni, kokku kulub edasi-tagasi lennule umbes 24 000 krooni ning möödunud aastal lendas kopter Tallinnast Hiiumaale 39 korral. Mullu kulus lendudeks ligi miljon krooni. Nii kulub nelja aastaga Hiiumaa haigeid helikopteriga vedades ära summa, mille eest saaks ühe kompuutertomograafi osta. Nii palju infoks veel, et minu andmetel on Hiiumaal alustatud korjandust, et saada raha kompuutertomograafi ostmiseks.

Aga sellest kõigest tulenevalt on meil härra sotsiaalministrile viis küsimust. Ma ei hakka neid ette lugema, küllap minister loeb need ise ette ja ka vastab neile. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Lugupeetud sotsiaalminister, palun teid nüüd arupärimisele vastamiseks Riigikogu kõnetooli!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu aseesimees! Austatud Riigikogu liikmed! Hääd arupärijad! Alustan siis kohe vastamist.

Esimene küsimus on, millistel kaalutlustel ei ole Hiiumaa haiglale seni võimaldatud kompuutertomograafi ja kas on analüüsitud, mil-

lised on selle otsuse võimalikud tagajärjed. Olgu sissejuhatuseks öeldud, et meil on tervishoiuteenuse osutajad siiski täiesti iseseisvad. Ministeerium ja haigekassa ei reguleeri meditsiiniseadmete ostusid. Kindlasti võib iga haigla omad otsused ise teha ja riik pole pidanud võimalikuks sellesse protsessi sekkuda, vähemalt siia maani.

Teine probleem on kindlasti personali komplekteerimise küsimus. Ka personali komplekteerimises on haiglad teatavasti vabad. Tegevusloa saamise eeldus on iga haigla puhul õigusaktides kehtestatud miimumnõuete täitmine. Nendes miimumnõuetes on kirjas, millised tingimused teatud tüüpi haiglas peavad täidetud olema. Kui vaadata üldhaiglaid, mida ka Hiiumaa haigla on, siis üldhaiglatel ei ole kompuutertomograaf miimumnõuete sees ning haigla saab selle hankimise ise otsustada vastavalt sellele, milline on tema personali võimekus ja rahaseis. Kompuutertomograafi ostmine Hiiumaa haiglale parandaks kindlasti ravi kvaliteeti ning pikendaks patsientide eluiga, kuid siinjuures tuleb arvestada, et ravi kvaliteeti saab paremaks muuta vaid juhul, kui lisaks aparatuurile oleks olemas ööpäevaringne uuringu tegemise võimalus ja pädevad spetsialistid diagnoosi panemiseks. Ning selle täpsustatud diagnoosi alusel peab siis saama asjakohast ravi võimaldada. Tasub märkida, et kõrgtehnoloogiline aparaat ise veel ei oska haigusseisundeid diagnoosida ega inimest ravida, selleks on siiski vaja pädevat spetsialisti. Arstide pädevuse hoidmiseks ja arendamiseks peab aga ravijuhte teatud arv olema.

Kui vaadata Hiiumaa haigla arengukava, mis haigla ise on kirja pannud, siis nad tõdedavad, et püsielanikkonna vähesuse tõttu on haigla põhiprobleem osutatavate raviteenuste väike maht, mis ei pruugi tagada töötajate kvalifikatsiooni piisaval tasemel säilimist. Kuna aparatuur on vähe koormatud, oleks probleemne ka kompuutertomograafiga töötava spetsialisti erialase pädevuse säilimine. Siinjuures on kindlasti oluline silmas pidada, et diagnoosi panemise täpsusest sõltub väga palju patsiendi edasine ravi ja selle lõpptulemus. Mis puutub insuldihaigetesse, siis nende puhul on kindlasti äärmiselt oluline, et nad saaksid väga kiiresti õiget ravi ja et ravitoimingud tehtaks ikkagi

lõpprapivpunktis, kus oleks võimalik üle minna taastusravile.

Teine küsimus: "Mitu kompuutertomograafi on Tallinna, Tartu, Narva ja teiste suuremate linnade haiglates?" Tervise Arengu Instituudi eelmise aasta statistika kohaselt on Eestis kokku 20 kompuutertomograafi. Statistikat me kogume haiglaliikide kaupa ning nii saan vastata, et piirkondlikes haiglates on meil 7 kompuutertomograafi, keskhaiglates 4, üldhaiglates 7 ja ambulatoorsetes asutustes 2.

Kolmas küsimus: "Milline on statistika, kui palju oli 2009. ja 2008. aastal Eesti saartel insuldihageid, keda pidi helikopteriga Tallinna transportima?" Kuna me teeme statistikat maakondade kaupa, siis ma saan öelda Saaremaa ja Hiiumaa täpsed andmed. Aastal 2008 oli transpordivajadus Saaremaal 31 korda, millest kolmel korral oli diagnoosiks insult. 2009. aastal oli Saaremaal lennutransporti vaja 39 korda, millest kahel korral oli diagnoosiks insult. Hiiumaal olid vastavad näitajad 24 korda ja 2 insulti ning 25 korda ja 6 insulti.

Neljas küsimus: "Milline on insulti suremise statistika saarte elanike puhul võrrelduna mandri omadega?" Olgu sissejuhatuseks öeldud, et see näitaja on keskmisest suurem, aga võrreldes mõne teise maakonnaga enam-vähem sama. Vaatame suremuskordajaid 100 000 elaniku kohta. Näiteks Hiiumaal oli see 2008. aastal 168, Raplamaal 158, Lääne-Virumaal 152 ja Pärnus 152. Kui me võtame 2009. aasta, siis Hiiumaal oli see näitaja jälle 168, aga jah, 0,4 punktikest oli juurde tulnud ehk 168,4. Näiteks Jõgevamaal oli see näitaja samal ajal 149,5. Saarte puhul on kindlasti üks tegur see, et nende elanike arv on üsna väike ja see mõjutab tugevasti ka statistikat. Näiteks 2008. ja 2009. aastal oli naiste suremuskordaja kasv Hiiumaal tingitud kahe surmajahu lisandumisest. Kui 2008. aastal suri seal peaaegu vere-soonte haiguse tõttu 11 naist, siis 2009. aastal oli juhte 13. Selge, et kui 11 asemel on 13, siis on protsendi muutus küllaltki suur.

Viies küsimus: "Kuidas plaanite Hiiumaa haigla probleemi lahendada – kas on lootust, et lähiaastail saab Hiiumaa haigla endale kompuutertomograafi?" Nagu ma juba ütlesin, teevad haiglad selliseid otsuseid ise. Hiiumaa haiglal on kindlasti äärmiselt raske otsustada, kas praegustes tingimustes on praktiline kompuutertomograafi soetada või mitte. Lisaks

seadme hinnale tuleb arvestada sellega, et oleks tagatud ööpäevaringne spetsialisti kättesaadavus ja vajaduse korral võimekus korraldada nii diagnoosijärgset ravi kui ka taastusravi.

Eelmisel aastal viis neuroloogide ja neurokirurgide selts läbi insuldiravi põhjendatuse ja kvaliteedi kliinilise auditi. Selle auditi tulemusel jõudsid erialatohtrid seisukohale, et ainuke tõhus ja patsiendi jaoks ohutu lahendus on viia insuldi saanud haiged üle vähemalt keskhaiglasse, kus nii diagnoosi panemine kui ka ravi on tagatud. Ma usun, et ka arupärijad on kuulnud, et Hiiumaa haigla on alustanud koostööd rahvusringhäälinguga "Jõulutunneli" saate ettevalmistust. Tänavu oodatakse "Jõulutunneli" raames inimeste kaasalöömist just nimelt Hiiumaa haiglale kompuutertomograafi hankimisel. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Läheme küsimuste juurde. Esimesena saab küsimuseks sõna Ain Seppik. Palun!

Ain Seppik

Lugupeetud minister! Et setusid sureb rohkem kui hiidlasi, kuigivõrd ei lohuta. Muidugi, hiidlased on problemaatilised. Nende probleem on see, et nad on mere taga 20 km mandrist ja neid on vähe – imelik küll, aga siin õitsval Eesti ajal on neid tükk maad vähem kui sellel koledal Nõukogude ajal. Ja nad on nii haiged ka, et insuldiga seotud väljakutsete arv on kolm korda kasvanud, nagu me kuulsime.

Mind teeb kõige rohkem murelikuks see, et ma loen kogu aeg Hiiumaa lehest, kuidas Ameerika Ühendriikide suursaatkond hoolitseb selle haigla eest. Aga ma ei loe sealt, mida Eesti riik teeb. Vaat see on probleem. Ja kuna te olete üks väheseid ministreid selles kabinettis, kellel mingigi empaatiavõime on säilinud, siis ma küsingi: kas Hiiumaale ei saaks lubada regionaalpoliitilisi erisusi?

Hanno Pevkur

Aitäh hea küsimuse eest! Hiiumaa haiglale ongi väga selgeid regionaalpoliitilisi erisusi võimaldatud. Kui me võtame puhtalt haiglavõrgu arengukava ja selles ettenähtud kriteeriumid, siis peaks Hiiumaa haigla olema ainult kohalik haigla ehk keskendunud peamiselt ambulatoorsele vastuvõtule. Praegu on Hiiumaa

maa haiglas võimalik ka sünnitada. Mul on väga hea meel, et suvisel perioodil tegi Hiiumaa haiglas ajutiselt tööd doktor Szirko Tallinna keskhaiglast. Ma usun, et see kindlasti tõstis märksa nii kohalike arstide taset kui ka suurendas nende noorte naiste kindlustunnet, kes sinna sünnitama läksid. Usun, et ka edaspidi tuleb Hiiumaa haiglale regionaalpoliitilisi erandeid võimaldada.

Samas oleks muidugi ka Hiiumaa patsientide huvides, kui riigil oleks tagatud sada protsenti – igal hetkel, 24 tundi ööpäevas ja seitse ööpäeva nädalas – kopteriühendus või vähemalt võimalus kopter tellida, et kõik riskipatsiendid, sealhulgas insuldi saanud inimesed, mandrile tuua, et oleks tõesti tagatud kvaliteetne ravi. Ma usun, et see on Hiiumaa elanike vajadusi silmas pidades ääretult tähtis. Usun, et see on suund, kuhupoole tuleb liikuda.

Muuseas, eelmise aasta lõpus lepidi väga selgelt kokku üldistes põhimõtetes – ja arutellu oli ka parlament kaasatud –, milline meie haiglavõrk tulevikus võiks olla. Ka siis kõlas seisukoht, et tuleb võimaldada erisusi mõlemale suurele Eesti saarele ehk siis Saaremaale ja Hiiumaale.

Aseesimees Keit Pentus

Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Hea minister! Me mõlemad edastasime ühte ja sama uudist. Te rääkisite sel hetkel aga juttu ega pannud tähele, et minagi rõhutasin seda, et on algatatud raha kogumine. Aga see selleks. Kui kogukonna algatusel tõesti see kompuutertomograaf sinna muretsetakse, siis mis sinu arvates edasi saab? Kas tekitatakse sinna võimalikus taha, et kompuutertomograaf ei jääks lihtsalt kuskile mingisse ruumi seisma? Kui see oleks esimene samm insuldihaigete probleemi lahendamisel, siis mis võiks järgmine samm olla, kui see esimene realiseerub?

Hanno Pevkur

Kõigepealt tuleb kindlasti ära oodata "Jõulutunnel" ja vaadata, mis selle lõpptulemus on. Seejärel on jäme ots kindlasti Hiiumaa haigla käes. Kui nad tomograafi soetavad, peavad nad otsustama, millise. Tomograafide hinnad kõiguvad 4,5–5 miljonist kuni 15 miljoni kroo-

nini. Oleneb, kui võimsa tomograafi nad endale soetavad ehk kui palju nad saavad raha eraldada ühe tomograafi ostmiseks. Praegu töötab meie teada Hiiumaa haiglas ka üks neuroloog, aga kindlasti on sellisel juhul sinna arste juurde vaja.

Nagu ma ütlesin, Hiiumaa haiglale on regionaalpoliitiline erisus võimaldatud, sellele haiglale on antud rohkem õigusi kui mandril asuvatele analoogsetele haiglatele. Haiglast endast sõltub, mis on nende prioriteedid. Kui nad selle tomograafi saavad, siis see ei puuduta ju ainult insuldi diagnoosimist, vaid muudegi diagnooside panemist ja kindlasti on võimalik arutada seda, et omanikud ehk siis Hiiumaa omavalitsused annaksid oma panuse ühe või kahe või kolme spetsialisti juurdepalkamiseks. Mitmes haiglas on omavalitsused nii talitanud – kui on ühte või teist spetsialisti vaja, siis vahel mingil moel toetatakse. Või toetatakse teistmoodi, näiteks mingite kapitalikulude tasumisega. Haigekassa raha eest saab haigla siis palgata vajalikud spetsialistid.

Aga nagu ma ütlesin, valvest ja diagnoosist üksi jääb väheks. Vajalik ravi peab olema tagatud. Kui diagnoos pannakse või kinnitatakse interneti kaudu mõnes regionaalhaiglas või keskhaiglas, siis peab olema tagatud ka see, et kui diagnoosist tulenevalt on vajalik ravi keskhaiglas või lausa regionaalhaiglas, siis on garanteeritud ka kiire transport sinna. Patsiendi ravi seisukohast on väga halb, kui patsient kaotab diagnoosi oodates aega. Kui on insuldi kahtlus, siis mina isiklikult ei pea õigeks hakata kohapeal trombolüüsi tegema, targem on siiski transportida patsient esimesel võimalusel keskhaiglasse või piirkondlikusse haiglasse, kus oleks võimalik korraldada kõrgel tasemel ka järe ravi.

Aseesimees Keit Pentus

Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Austatud minister! Kuulasin teie vastuseid minu kolleegide küsimustele ja ka sellele arupärimisele ning mulle jäi eriti valusalt kõrva kriipima, et teie arvates on regionaalpoliitiline erisus õiguste andmine. Ma arvan, et ühelgi Hiiu omavalitsusel ei jää praegu õigusi puudu. See, millest puudu jääb, on kapital, ja kapital on paraku piiratud seetõttu, et see on mereta-

gune piirkond, kus elab suhteliselt vähe inimesi. Kas te ei ole valmis tunnistama n-ö erisust ja realiseerima erandit, mis tähendaks seda, et sellistes piirkondades näiteks haigla kapitalikulud võetakse riigieelarve kanda? Need ei oleks mitte haigekassa kulud ega asjaomaste omavalitsuste kulud, sest nad ei saa teha enast suuremaks, kui nad on. See, et seal ei ela rohkem inimesi, kui seal elab, on meie reaalsus, meie regionaalpoliitika tagajärg.

Hanno Pevkur

Kogu austuses küsija vastu ma siiski soovitaksin tal end ravikindlustussüsteemiga natuke lähemalt kurssi viia. Õiguste andmine tagabki haiglale suurema rahastatuse ehk mida suuremad on haigla õigused osutada ühte või teist raviteenust, seda suurem on haigekassa rahastamine. Sellepärast oli ka minu vastuses väga selgelt öeldud "õigused". Ja kui haigekassa sõlmib haiglaga lepingu, siis see ongi täiendav rahastamine.

Aseesimees Keit Pentus

Imre Sooäär, palun!

Imre Sooäär

Austatud minister! Arupärijad on väga selgelt püüdnud vastandada kompuutertomograafi ostmist ja esmaabiteenuse osutamist helikopteriga. Need kaks asja ei saa küll kuidagi teineteisega seotud olla. Ma igati toetan heategevuslikku algatust selle tomograafi ostmiseks hiidlaste endi poolt, aga see ei tohi tulla ju kopteriteenuse arvel, sest kopteriga veetakse ka kõiki muid haigeid ja helikopteriteenus on väga oluline kõigile saartele. Kas te võite kinnitada, et see asi on nii ja see ei tohiks tulla helikopteriteenuse vähenemise hinnaga?

Hanno Pevkur

Ei, need ei ole omavahel seotud. Kopteriteenus on põhimõtteliselt kiirabiteenus ja seda rahastatakse hoopis teisest eelarvest. Nii et selles mõttes need ei ole omavahel seotud. Kui Hiiumaa haigla soetab endale kompuutertomograafi, siis kinnitan veel kord: see ei ole kopteritranspordiga kuidagi seotud ja kopterilennud ei kao kusagile. Minu viide kopterile oli seotud arvamusega, et vahest pole tihti-peale õige ootama jääma kohapealset diagnoosi, targem on haige kopteriga kiiresti mandrile

transportida, et talle seal kvaliteetset ja võib-olla keerukamat abi osutada. Kui aga Hiiumaa haigla otsustab hankida kompuutertomograafi, siis ta peab arvestama sellega, et lisaks tolle seadme ostmisele on vaja leida ka inimressursi. Ja see inimressurss peab kompuutertomograafi olemasolul kättesaadav olema reeglina 24 tundi ööpäevas.

Aseesimees Keit Pentus

Lugupeetud minister! Rohkem küsimusi ei ole. Täna arupärimisele vastamise eest! Kas arupärijate esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Selle arupärimise käsitlemine on lõppenud.

6. Arupärimine toimetulekutoetuse suuruse kohta (nr 515)

Aseesimees Keit Pentus

Järgmisena läheme toimetulekutoetuse suurus puudutava arupärimise juurde. Selle on esitanud Riigikogu liikmed Heimar Lenk, Jaak Aab, Marika Tuus, Kadri Simson ja Vladimir Velman. Arupärijate esindajana palun Riigikogu kõnetooli Heimar Lengil!

Heimar Lenk

Aeg läheb kiiresti ning püstitatud teemad muutuvad ja arenevad. Vahepeal on toimetulekutoetust püütud panna ajaga kaasas käima: pisut seda suurendati, 200 krooni võrra. Seepärast arupärimises nimetatud arvnäitajad võib-olla kõik ei ole enam õiged, sellised olid need arupärimise esitamise ajal. Aga meie probleem on selle arupärimise puhul selles, et varem arvutas Statistikaamet minimaalse toidukorvi maksumust. Seda tehti 1996. aastast kuni 2007. aastani, aga nüüd on see ära lõpetatud. Pilt läks vist liiga drastiliseks, valitsusel ei ole enam kasulik toidukorvi maksumust avaldada. Vahepeal on olnud väga suured hinnatõusud. 2007. aastal tõusid hinnad 8%, 2008. aastal 14,7%, edasi tõusid hinnad veel ning kui ma praegust aastat vaatan, siis eelmise aastaga võrreldes on toit kallinenud 9% ja elekter kahe viimase aastaga 24%. Nii et päris-päris tõsised ja vapustavad näitajad.

Samal ajal on meie toimetulekutoetus peaaegu et sama kui 5–6 aastat tagasi. 200 krooni mitte kuidagi ei kompenseeri elukalliduse tõusu, mis vahepeal on olnud. Ma toon näiteks, et

viimane toidukorvi maksumus määrati 2007. aastal. Kujutage ette, minimaalne toit, mis inimene pidi saama, maksis 1031 krooni, ja see oli 2007. aastal! Ma ei kujuta ette, kui suur peaks see näitaja praegu olema, kahjuks ei ole toidukorvinäitajaid enam arvatud. Selge aga on, et 1200-kroonisest toimetulekutoetusest ei jätku. Siin on meil mõned küsimused, võib-olla minister lühidalt vastab neile.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Lugupeetud sotsiaalminister! Palun teid arupärimisele vastamiseks pulti!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu aseesimees! Head arupärijad! Alustan siis vastamist. Meil on täna kaks toimetulekuteemalist arupärimist. Esimene kannab numbrit 515 ja esimene küsimus selles arupärimises on: "Kas Te oskate öelda, miks ei ole 2008. aastal ja 2009. aastal läbi viidud minimaalse toidukorvi uuringuid?" Kui hästi lühidalt vastata, siis võiks öelda, et see küsimus oleks pidanud olema suunatud rahandusministrile. Statistikaamet on minu teada Rahandusministeeriumi haldusalas ja Statistikaamet seda uuringut läbi viib. Aga Statistikaamet arvutab leibkonna toidukorvi maksumust eelarveuuringu andmete alusel. Meie teada tegi Statistikaamet – ma ütlen veel kord, et Statistikaamet ei ole Sotsiaalministeeriumi valitsemisalas – otsuse aastal 2008 ja ka aastal 2009 leibkonnauuringut mitte teha eelarve koostamisel ilmnunud rahaliste raskuste tõttu. Eelarvet vähendati kõikidel riigiasutustel, sealhulgas Statistikaametil. Statistikaamet ei pidanud võimalikuks kulutada 2,75 miljonit krooni selle uuringu tegemiseks – just nii palju maksuks nende hinnangul see uuring. Sotsiaalministeerium on juhtinud Statistikaameti tähelepanu sellega seonduvatele võimalikele probleemidele. Kindlasti on see tekitanud ka meile mõningaid probleeme, sest me ei ole saanud hinnata leibkondadega seonduvaid kulusid statistiliste näitajate alusel, vaid üksnes oma analüütikute andmete alusel. Seega see põhjus, kui hästi lühidalt öelda, oli raha.

Teine küsimus: "Palun selgitage, milline on toimetulekutoetuse eesmärk." Seda võib vaadata täiesti seadusest. Seal on öeldud, et toimetulekutoetuse eesmärk on tagada inimestele minimaalne sissetulek sellises mahus, et peale

eluasemekulude mahaarvamist jääks inimese või perekonna kasutusse raha toimetulekupiiri ulatuses. Toimetulekupiiri kehtestamisel lähtutakse minimaalsetest tarbimiskuludest toidule, riietusele, jalanõudele ning muudele kaupadele-teenustele esmavajaduste rahuldamiseks. Ma usun, et ka auväärt arupärijad on asjaomase muudatuse poolt ja toetavad ülehommegi riigieelarve teisel lugemisel toimetulekupiiri tõstmist 1200 kroonini.

Kolmas küsimus: "Kui palju makstakse abi-vajajatele tegelikult ühes kuus toimetulekutoetust? Palun tooge välja keskmine näitaja 2010. aasta esimese poolaasta kohta." Keskmiselt kulus 2010. aasta esimesel poolaastal toimetulekutoetuse maksmiseks ühes kuus 28,6 miljonit krooni. Võrreldes esimese kvartaliga vähenes toimetulekutoetuseks kulunud summa teises kvartalis 9,5 miljoni krooni võrra. See on ka loogiline, sest teises kvartalis on küttekulud väiksemad. Arvestuslikult rahuldati kuus 14 500 taotlust ja ühe rahuldatud taotluse keskmine suurus esimesel poolaastal oli 1968 krooni. Kui võrrelda esimest ja teist kvartalit, siis teises kvartalis oli see summa 140 krooni väiksem, seda peamiselt jällegi seoses küttekuludega.

Neljas küsimus puudutab seda, mida oleme eelarveläbirääkimistel teinud, et toimetulekutoetust suurendada. Mina olen siin korduvalt avaldanud arvamust, et toimetulekupiiri tuleks tõsta. Mul on väga hea meel, et parlamendis on jõutud konsensusele ka katteallikate osas ja et toimetulekupiir tõuseb. Aga kindlasti ei ole see 1200 krooni toimetulekupiirina selline näitaja, mille puhul võiks öelda, et me oleme olukorraga sada protsenti rahul. Ei, kindlasti me ei ole. See summa tõesti aitab inimestel raskes olukorras toime tulla, kuid ei enam.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimuseks saab sõna Heimar Lenk. Palun!

Heimar Lenk

Härra minister! 2007. aastal oli minimaalse toidukorvi maksumus 1031 krooni. Ega te pole oma ministeeriumis visandanud, kui palju see praegu võiks olla? Võib-olla olete ministeeriumi sisehuvides teinud mõne arvestuse?

Hanno Pevkur

Isegi kui me seda visandaksime, siis oleks äärmiselt ebakorrektned seda öelda. Kui see hiljem erineks leibkonnauuringust, mille Statistikaamet on lubanud teha 2011. aastal, siis oleks halb. Ma arvan, et see ei oleks korrektned ning meil oleks mõistlik tugineda nendele andmetele, mida Eestis valdab ja avalikustab Statistikaamet. Järgmise aasta esimeses pooles peaksime uuringu tulemused kätte saama.

Aseesimees Keit Pentus

Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Austatud minister! Loomulikult me toetame toimetulekutoetuse suurendamist, kuna see ettepanek ongi meie tehtud. Näete, siin istub peategelane Heimar Lenk, kes tegi koos Delfiga asjaomase eksperimendi. Selge, et kui maailma ajakirjandusse jõudis info, et üks inimene peab Eestis kahe euroga päevas hakkama saama, siis teil ei jäänudki muud üle, kui seda teha. Kuid ma imestan, et te tahate jätta muljet, justkui rohelised oleksid selle algatanud. Ma küsin, miks te seda tegite. Näete, roheliste seisukoht on mul siin praegu käes. Riigikogulane Toomas Trapido on öelnud, et nemad ei toeta toimetulekutoetuse suurendamist, sest nemad ei lähtu mitte niivõrd rahapuudusest, kui võrd mõtteviisist, et inimene peab endale ise raha teenima, isegi kui tööd kusagilt võtta ei ole. Kui toimetulekutoetus on suur, siis nagu väheeks inimeste motivatsioon. Nii et miks te selle niimoodi vormistate?

Hanno Pevkur

Mina kindlasti ei vormistanud midagi. Seda tegi rahanduskomisjon ja seda peate küsima oma esindajatelt rahanduskomisjonis, kuidas see hääletus seal oli.

Mis puutub nimetatud eksperimenti, siis ma arvan, et see ei olnud väga õnnestunud eksperiment. Kui Riigikogu liige läheb eksperimenterima ja etendab – ma nimetaksin seda *show'ks* – äärmiselt väikese või olematu sissetulekuga inimeste kulul mingit etendust, siis see ei ole kuigi mõistlik. Maailma ajakirjandusse jõuab teadmine – vähemalt see versioon jäi mulle kusagil silma –, et naiste hulgas tema populaarsus kasvas. Ma arvan, et see ei ole kindlasti asi, millega üks Riigikogu liige

peaks tegelema. Ma olen seda meelt, et iga Riigikogu liige võiks seista ja peaks seisma selle eest, et Eesti inimeste elujärg paraneks, aga kui seda tehakse sellisel kujul ... See kindlasti ei olnud valitsuse ega minu ega valitsuskoalitsiooni jaoks see põhjus, miks toimetulekupiiri tõsta. Toimetulekupiiri tõsteti ikkagi hoopis muudel ajenditel kui üks õnnetu eksperiment kusagil ajakirjanduses.

Aseesimees Keit Pentus

Lugupeetud minister! Selle arupärimise raames rohkem küsimusi ei ole. Aitäh! Kas arupärijad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Selle arupärimise käsitlemine on lõppenud.

7. Arupärimine toimetulekutoetuse suuruse kohta (nr 528)

Aseesimees Keit Pentus

8. novembril on Heimar Lenk esitanud veel ühe arupärimise toimetulekutoetuse suuruse kohta, see kannab numbrit 528. Palun Heimar Lengi Riigikogu kõnetooli arupärimist tutvustama!

Heimar Lenk

Paneb lihtsalt imestama, kui silmakirjalikku juttu võib noor minister siit puldist rääkida. Eksperiment, mis tõepoolest hästi õnnestus ning mida kiidab kogu Eesti ajakirjandus ja välisajakirjandus – selle kohta halvasti öelda on minu meelest väga paha. Keskerakond on siinsamas saalis aastate jooksul esitanud rea eelnõusid toimetulekutoetuse suurendamiseks, aga ei Pevkur ega tema eelkäija Maripuu pole seda teinud ja nii ei jäänud muud üle, kui tuli midagi erakorralist välja mõelda. Tuletan meelde, noor minister, et Tšehhoslovakkia ei suutnud ka oma rasket olukorda enne maailmale teadvustada, kui Jan Palach pani ennast parlamendiplatsil põlema. Siis läks sõnum üle maailma ja kogu see teave jõudis pressis. Siin on täpselt samasugune asi. Teie hinnang sellele eksperimendile langeb kokku Maret Maripuu omaga ja valitsuse seisukohaga, aga ajakirjandus on sellele siiski andnud teistsuguse hinnangu. Ma pärast räägin oma sõnavõtus, milles see seisnes. Ma ei hakka kordama, kuna sellest on täna juba palju räägitud. Teile on siin veel seitse küsimust. Olge kena, tulge siia ette ja

vastake nendele ära. Hiljem läbirääkimiste käigus klaarime, kas eksperiment aitas kuidagi või ei aidanud.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh, lugupeetud arupärija! Palun nüüd Riigikogu kõnetooli arupärimisele vastama sotsiaalminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu aseesimees! Hea arupärija! Hakkan siis küsimustele vastamisega pihta. Esimene küsimus puudutas seda, kas mina pean normaalseks, et osa riigi alamaist peab saama hakkama 2 euro suuruse toimetulekutoetusega päevas. Vastan veel kord: ei, ma ei ole kindlasti seda meelt, et toimetulekupiir 1000 krooni või kui ka arupärija toetab toimetulekupiiri tõstmist, siis 1200 krooni on piisav.

Aga räägime siis selle teema veel kord üle. Nagu ma juba eelmisele arupärimisele vastates ütlesin, keskmine väljamakse on peaaegu 2000 krooni. Järgmiseks aastaks me prognoosime, et keskmine väljamakse ulatub 2200–2250 kroonini elik inimese eest tasutakse kommunaalkulud ja tõesti antakse raha ka selleks, et igapäevane leib lauale osta. Kindlasti ei ole see summa teab mis suur, aga see aitab rasked ajad üle elada. Kui vaadata statistikat, siis seda ongi kasutatud ajutise leevendusena. Toimetulekutoetuse taotlejate hulgas on neid, kes saavad toetust iga kuu, selgelt vähem kui neid, kes saavad seda üks, kaks või kolm korda aastas.

Teiseks palute täpseid andmeid, kui palju on toimetulekutoetuse saajaid, kui palju makstakse praegu toetust pikaajalistele töötutele, üksikemadele ja paljulapselistele peredele. Võtame aluseks oktoobrikuu andmed. Toetust sai 12 650 peret ja selliseid leibkondi, kus oli vähemalt üks pereliige töötu, oli 10 035. Lastega peresid oli nende hulgas 3535. Kui me võtame kokku inimesed, kes nende perede taga olid, siis neid oli 21 965. Üksikvanemad esitasid 6588 taotlust, see on 44% lastega perede esitatud taotlusest ja 15% kõikidest esitatud taotlustest. Kolme ja enama lapsega perede taotlused moodustasid samal perioodil samuti 15% lastega perede esitatud taotlustest ja 3% kõikide taotlejate esitatud taotlustest.

Kolmas küsimus: toimetulekutoetuse piirmäär 1000 krooni kehtib 2008. aastast, miks

pole seda püütud tõsta? Ma usun, et sellele ma ei pea vastama. Kordan veel kord, et on ettepanek tõsta see 1. jaanuarist 1200 kroonini.

Neljas küsimus: miks pole valitsus toetanud Keskerakonna fraktsiooni ettepanekuid piirmäärasid tõsta? Neid on olnud nii palju, et nende ettelugemine ei oleks kindlasti otstarbekas. Usun, et arupärija on iga konkreetse ettepanekuga kursis, neid on võimalik kindlasti ka valitsuse seisukohtadest lugeda, samuti leida Riigikogu materjalidest.

Viies küsimus: "Toimetulekutoetust vajavate inimeste hulk on viimase aastaga pea kahekordistunud. Mida on valitsusel kavas ette võtta nende inimeste majandusliku olukorra parandamiseks?" Loomulikult on kõige parem inimeste toimetulekuvahend töö olemasolu. Kindlasti tuleb teha kõik selleks, et Eesti majandus ärkaks ellu, siis ärkab ellu ka tööhõive. Vaatame viimase kvartali näitajaid. Te kindlasti olete kuulnud viimase aja häid uudiseid sellest, mis tööturg on kolmandas kvartalis teinud. Tööhõive on õnneks hakanud suurenema. Tööga hõivatute arv oli Statistikaameti hinnangul kolmandas kvartalis 578 000, mida on 19 000 inimest rohkem kui eelmises kvartalis. Ma usun, et see on päris hea näitaja olukorras, kus kindlasti kriis päris möödas ei ole. 19 000 inimest on Statistikaameti hinnangul tööle rakendunud. See on kindlasti väga positiivne. Positiivne on ka see, et märkimisväärselt on suurenenud noorte inimeste hulk, kes on tööd saanud, ja selle võrra on vähenenud noorte hulk, kes on töötud. Kindlasti seda trendi tuleb hoida. Loomulikult me tagame kõik vahendid selleks, et maksta toimetulekutoetused välja. Kui nüüd Riigikogu selle rahanduskomisjoni muudatusettepaneku heaks kiidab, siis on järgmisel aastal kavas toimetulekutoetust maksta rohkem kui 400 miljoni krooni eest. See on usutavasti väga suur panus selleks, et inimestel oleks võimalik rasked ajad üle elada. Aga nagu ma ütlesin, kõige olulisem on siiski majandus veelgi elavamalt käima saada, uusi töökohti tekitada ja sealt edasi ka inimeste sissetulekuid kasvatada.

Kuues küsimus on, miks pole valitsus teinud ettepanekut toimetulekutoetuse piirmäära tõsta. Sellele küsimusele pole enam vaja tähelepanu pöörata, sest valitsusk koalitsioon on otsustanud, et seda võiks tõsta. Ma väga loodan, et ka opositsioon seda ettepanekut toetab.

Seitsmes küsimus: "Miks on Teie arvates meie riigis nii palju vaeseid inimesi, kes on sunnitud eksisteerima riigitoetuste najal?" Kindlasti, kui me võtame praeguse ajajärgu – aastad 2009 ja 2010 –, siis on oluline tegur ikkagi ülemaailmne majanduskriis, mis on väga palju töökohti kaotanud. Just sellest tulenevalt on väga palju inimesi langenud toimetulekuraskustesse. Seda näitab ju ka toimetulekutoetuste taotluste arv. Usun, et viimasel kahel aastal juhtunu põhjuseid polegi vaja otsida muust kui majanduskriisist ja sellest, et töökohti on nii palju kadunud. Ei pea küll olema mingisugune raketiteadlane, et aru saada: kui inimesed jäävad töötuks, siis nende sissetulekud vähenevad sellises mahus, et neil tekib raskusi igapäevase toimetulekuga. Sellest tulenevalt peab riik loomulikult tagama vähemalt toimetulekutoetuse. Omavalitsused aga peavad kindlustama selle, et oleksid garanteeritud lasteaiakohad ja muud teenused ning et raskustesse sattunud inimesed saaksid abi ja elaksid selle raske aja üle.

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud minister! Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Heimar Lengi!

Heimar Lenk

Lugupeetud eesistuja! Palun igaks juhuks kolm minutit lisaagea!

Aseesimees Keit Pentus

Kolm minutit lisaagea. Kokku kaheksa minutit, palun!

Heimar Lenk

Midagi uut me minister Pevkuri esinemisest teada ei saanud, aga me oleme sellega juba harjunud. 200 krooni toimetulekutoetuse juurde lisada – see on tegelikult piinlikult väike summa, arvestades, et ainult ühe aastaga on Eestis toidu hinnad tõusnud 9%, elekter on kallinenud kolmandiku võrra. Kütusest, toasoojast jne ma ei hakkagi rääkima.

Et mitte alustada siin vaidlust minister Pevkuriga, ei loe ma teile ette, härra minister, mitte oma sõnu, vaid ühe Eesti ajalehe juhtkirja. See on sellesama teema ja eksperimendi kohta, mida te siin naeruvääristasite. Seal öeldakse niimoodi: "Osa valitsuspoliitikute poolt

on juba kostnud turtsatusi ja halvaks panu riigikogulase Heimar Lengi 1000 krooniga kuus toitumise eksperimendi pärast. Et see olevat inimeste vaesuse üle ilkumine ning see kahjustavat Eesti mainet välismaal." Just seesama, mida te, härra minister, praegu ütlesite. "Loomulikult on just valitsuserakond see, kes on toimuvast häiritud, sest sõnum viie rikkaima riigi hulka pürgivas Eestis 60 euroga kuus hakkama saamisest on piisavalt erakordne, äratamaks välismaal tähelepanu. Tänapäev on sarnased sõnumid paari euroga päevas elamisest tulnud vaid mahajäänuimatest Aafrika riikidest. Endist sotsiaalministrit Maret Maripuud ei tundu üldse häirivat toimetulekutoetuse pisku piirmäär ega see, kuidas hädalised piskuga hakkama saavad, vaid ainult asjaolu, et keegi opositsioonist julges silmatorkaval moel sellele probleemile tähelepanu juhtida." See ühtib täiesti ka teie tänase seisukohaga, härra minister. "Ning mis kõige hullem – et meie vaeste tegelik olukord välisilmale teatavaks saab! Sellest ka Lengi kergekaaluliseks šoumeheks tituleerimine ja halvustavad repliid tema aadressil." Täpselt sama, mida tegite teie siin puldis kümme minutit tagasi, härra minister. "Samas ei keela keegi Maripuul ega teistel võimuerakondlastel välja tulla positiivsemate sõnumitega, kuid tõenäoliselt pole käpardlikkuse pärast lahkuma sunnitud Maripuul oma ministripõlvest midagi positiivset esile tõsta."

Edasi on kirjas, et mingit positiivset sõnumit peale võltsloosungiga vehkimise pole ka Reformierakonna koalitsioonikaaslase IRL-i liikmetel, näiteks Urmas Reinsalul, kes pole mitte ainult riigikogulane, vaid just vaesuse, töötuse ja teiste sotsiaalsete probleemidega tegeleva sotsiaalkomisjoni esimees. "Reinsalu sõnum, et töö on parim rohi vaesuse vastu, kõlab praegu tööpuuduse juures veel suurema mõnitusena, kui seda oli Maripuu silmis Lengi eksperiment. Küllap rahvas töötaks, kui tööd oleks! Tegelikult oli Lengi tegevuses traagikat rohkem, kui esmapilgul paistab. Sest see, mis talle oli kuuajaline, ajutine, ühekülgne ja kasin toitumine, tähendab väga paljudele meie määrata tähtajaga olukorda." Paljudele Eesti elanikele tähendab see nende tavalist elu, igapäevast toimetulekut, kus mitte mingisugust väljapääsu ei paistagi. "Kui Lenk võib oma riigikogulase palgaga tähistada paastu lõppu

korraliku praega, siis vaene sööb kartulikoori edasi."

Ja, härra minister, kui te peate silmas, et teie ja valitsus ei ühendanud toimetulekutoetuse suurendamist 200 krooni võrra selle uudisteagentuuri Delfi korraldatud eksperimendiga, siis ma pean tõesti ütlema, et te tabasite naelapea pihta: see oli üks suur juhus! Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Seitsmenda arupärimise käsitlemine on lõppenud.

8. Arupärimine töötuse ja töötute transpordi kohta töötukassasse (nr 519)

Aseesimees Keit Pentus

Jätkame Riigikogu liikmete Kadri Simsoni, Helle Kalda, Lauri Laasi, Valeri Korbi, Tiit Kuusmiku ja Inara Luigase arupärimisega töötuse kohta ja töötute transpordi kohta töötukassasse. Arupärimine on esitatud sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Arupärijate esindajana palun Riigikogu kõnetooli Valeri Korbi!

Valeri Korb

Lugupeetud proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Meie arupärimine on koostatud 19. oktoobril ja oli suunatud lugupeetud sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Arupärimise teema on töötus ja töötute transport töötukassasse. Arupärimises me räägime sellest, et käesoleva aasta kolmanda kvartali lõpuks on töötute arv üle 70 000 inimese ja sealhulgas on pikaajaliste töötute osakaal julgelt üle 50%. Samas ei näita registreeritud töötute arvu vähenemine tegelikult töötuse vähenemist. Kui eelmisel aastal langes sanktsioonide tõttu nimekirjast välja 26 663 inimest, siis tänavuse esimese üheksa kuuga on see arv juba üle 32 000. Tööturuteenuste ja -toetuste seadus kohustab töötut käima vähemalt kord 30 päeva jooksul Eesti Töötukassas vastuvõtul, vastasel juhul teeb töötukassa otsuse isiku töötuna arveloleku lõpetamise kohta.

Oleme teinud ettepaneku kompenseerida töötule kord kuus sõit töötukassasse, kuid tänavu kevadel ei pidanud valitsus seda vajalikuks. Samas ei ole pakutud ka alternatiivi, kuidas probleemi lahendada. Töötukassa Mobi

buss ei jõua igasse omavalitsusse kord kuus. Arupärimises on viis küsimust, millele tahaksime saada sotsiaalministrilt vastuse.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Lugupeetud sotsiaalminister, palun teid taas Riigikogu kõnetooli!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu aseesimees ja arupärijad! Esimene küsimus on, millal võiks töötus langeda 2008. aasta tasemele. Kui keegi oskaks seda täpselt öelda, siis kindlasti vääriski ta Nobeli preemiat. Aga meie saame lähtuda oma töös sellest, mida teevad statistikud ja analüütikud. Kui vaadata Rahandusministeeriumi prognoose, siis Rahandusministeerium on prognoosinud 2014. aasta töötuse määraks 8,4%. Ma väga loodan, et see näitaja saabub kiiremini. Tuletan siinkohal veel meelde eelmise nädala lõpu uudist Statistikaameti kolmanda kvartali tööjõu-uuringute kohta, mille andmetel hõivatute arv oli kasvanud 19 000 inimese võrra ja riskirühmadest vähenes kõige rohkem just noorte töötus. Pikaajaliste töötute arv vähenes ka, aga mitte nii palju kui noorte oma. Töötus ongi vähenenud peamiselt meeste hõivesse liikumise tõttu ja kui vaadata meeste hõivet, siis meeste hõive määr on 57,9%-lt tõusnud 64,1%-le. Meeste töötuse määr on siis vastavalt langenud lausa 6%, 16%-le.

Kindlasti on meie kõige suurem probleem endiselt Kirde-Eesti, aga loodame, et ka seal sed näitajad lähevad paremaks. Hinnanguliselt pakub Statistikaamet, et tööga hõivatute arv on kolmandas kvartalis umbes 578 000 inimest ja see tõusutrend on väga positiivne. Ma väga loodan, et see arv kasvab kiiremini ning me ei pea rääkima sellest, et me saavutame 2008. aasta hõive ja töötuse näitajad aastal 2014 või veel hiljem. Ehk me jõuame nendeni siiski varem, aga selleks on meil kõigil vaja väga palju tööd teha. Loodame, et Eesti riigi majandus läheb kiiresti ülespoole, ja praeguse valitsuse sammude toel see kindlasti ka läheb.

Teine küsimus puudutab statistikat töötute nimekirjast väljalangejate kohta ja väljalangemise põhjuseid. Selle kohta on konkreetne arv teada: valdav enamik, 98,8% väljalangejatest langeb välja nn sanktsioonide tõttu. Põhjus on peamiselt selles, et töötut ei tulnud 30 päeva jooksul kordagi vastuvõtule ja töötukas-

sal puuduvad andmed, miks töö otsimine lõpes ehk miks inimene siiski kohale ei tulnud. Küll oleme, nagu ma varem olen siit puldist rääkinud, teinud natuke koostööd Maksu- ja Tolliametiga. Maksu- ja Tolliameti andmetel on 15% hakanud järgmisel kuul saama sissetulekut ehk nad on lõpetanud töötukassas käimise sellepärast, et nad on järgmisel kuul tööle läinud. Kaks kolmandikku asub tööle natuke hiljem ja 15% ei teavita töötukassat ka sellest, et nad on hiljem tööle asunud. 20% on pöördunud järgnenud kolme kuu jooksul uuesti töötukassasse. Nendel ei ole olnud otsesest sõiduraha puudust, vaid see on olnud nende oma valik mitte kohale sõita ja nad on siiski hiljem töötukassasse pöördunud. Enamikus on need 20. eluaastates ja keskmisest madalama haridustasemega töötud, kes on jätnud töötukassa kaudu töö otsimise pooleli. Nii ongi nad registrist kustutatud.

Kolmas küsimus: kas peame vajalikuks toetada töötute transporti? Vastan sellele, et omavalitsuse territooriumi järgi ei saa otsustada, kas töötukassasse pöördumine on keeruline või kulukas. Näiteks võib töötukassa osakond olla väljaspool töötute kodukohta omavalitsuse territooriumi, ent asuda töötute elukohast vaid 500 meetri kaugusel. Samas kulub raha töötukassasse minekuks ka sel juhul, kui töötute elab töötukassa kohaliku osakonnaga samal omavalitsuse territooriumil. Näiteks Tallinnas on ühe sõidupileti hind eelmüügist ostes 15 krooni ja ühissõidukist ostes 25 krooni. Kui töötute kasutab kahte transpordivahendit, kulub tal edasitagasisõiduks 60–100 krooni. Samuti ei saa transpordi toetamise vajaduse üle otsustada selle põhjal, kui palju töötuna arveloleku lõpetamisi on tehtud nn sanktsioonide tõttu. Kevadisest analüüsist töötukassas selgus, et töötukassasse pöördumata jätmise tõttu arvelt maha minejatest elab linnas 72% ja maal 28%. Nii et otseselt ei ole sõiduraha puudumine siiaaani suurim takistus olnud ja seetõttu ei ole ka peetud vajalikuks seda toetada. Küll on sellele suunatud mitu muud töötukassa teenust. Me maksame ka sõidustipendiumi, kui inimene osaleb töötukassa aktiivsetes meetmetes.

Neljas küsimus: milliseid otseselt pikaajalistele töötutele mõeldud programme on ministerium algatanud? Siin saame alustada 2010. aastast ja vaadata natuke ka tulevikku. Esimene ja kõige olulisem oli kindlasti palgatoe-

tuste tingimuste leevendamine. Palgatoetust on tänavu saanud – meenutuseks, et aastal 2009 oli see arv 157 inimest – eelmise reede seisuga peaaegu 9700 inimest. See on väga suur arv ja need on kõik pikaajalised töötud. Kui te liidaksite selle arvu registreeritud töötute arvule, siis te näeksite, et töötus ei oleks mitte 10,4%, vaid märksa suurem. Nii et minu arvates on kõige tõhusam olnud palgatoetus. Samuti on leevendatud tööpraktika tingimusi. Praktika on tehtud lihtsamaks, kasutusele on võetud koolituskaart. Seda loomulikult kõikidele, see ei puuduta ainult pikaajalisi töötuid. Ja siia võib veel kindlasti lisada muidki meetmeid, olgu selleks kas või ettevõtluse alustamise toetus kuni 70 000 krooni, mille abil on peaaegu 600 inimest oma ettevõtte asutanud või FIE-na tööd alustanud. Seega meil on Eestis selle aastaga juurde tulnud 600 ettevõtjat, kellest enamik on palganud kaks inimest. Nii et umbes 1200 inimest on selle toetuse toel tööle saanud.

Järgmisel aastal on meie põhirõhk just nimelt pikaajalistel ja noortel töötutel. Praegu koostatakse vastavat tööhõiveprogrammi. Töötukassa nõukogu on erinevaid ettepanekuid teinud. Mõned uudsed asjad, mis seal on, on koolituskaardi kasutamine mitte ainult taseme-koolituseks, vaid ka ümberõppeks. Samamoodi on plaanis rakendada tööproovi, mis on just pikemat aega tööturult eemal olnud inimestele väga hea võimalus paari päeva jooksul kindlaks teha, kas üks või teine pakutav töö on neile sobiv. Töötukassa registrist kustutamist ja ravikindlustust see ei mõjuta. Pärast tööproovi tegemist ei pea uuesti läbi tegema arvelevõtmise protsessi. On veel hulk teisigi inimese jaoks teenust mugavamaks muutvaid ettepanekuid.

Kindlasti ei tohi ära unustada noortele suunatud "Tule" ja "Kutse" programmi ning muid Haridus- ja Teadusministeeriumi kaudu pakutavaid võimalusi selleks, et pikka aega tööturult eemal olnud noored saaksid oma õpingud lõpetada. Nii et väga tõhusad meetmed on olemas ja neid tuleb ka järgmisel aastal juurde. Kui see järgmise aasta tööhõiveprogramm on kinnitatud, siis ma olen valmis ka Riigikogule seda tutvustama ja pikemalt rääkima, mis siis järgmisel aastal tehakse.

Viies küsimus: "Kuidas te hindate, kas pikaajalisel töötul, kelle ainsaks sissetulekuks on 1000 krooni toimetulekutoetust ning kes elab

pooltunnise bussisõidu kaugusel töötukassast, on võrdsed võimalused tööturuteenuste kättesaamiseks, võrreldes linnas elava saatusekaaslasega?" Nagu ma ütlesin eelmisele küsimusele vastates, 72% nendest, kes ei ole õigel ajal pöördunud töötukassasse, elab linnas. Nii et tegu on valdavalt linnaelanikega. Ja kindlasti on võimalik töötukassa konsultandile helistada. Kui inimene annab teada, et ta sellel päeval tulla ei saa, siis seda kindlasti ei võrdsustata kohale mittetulemisega ja ta jääb registrisse edasi. Ka Riigikogu sotsiaalkomisjonis arutatakse võimalusi, kuidas inimeste suhtlemist töötukassaga lihtsamaks teha. Me oleme seda kõike arutanud koostöös töötukassaga ja ma usun, et Riigikogu sotsiaalkomisjon tuleb nende ettepanekutega lähiajal ka suurde saali. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Läheme küsimuste juurde. Esimesena saab küsimuseks sõna Marika Tuus. Palun!

Marika Tuus

Austatud minister! Töötutest rääkides te armastate rääkida ikkagi vaid registreeritud töötutest, kuigi võib jääda mulje, et jutt on kõigist töötutest. Paljud ajalehed refereerivad seda, mis te iga nädal ütlete, et nii ja nii palju jälle vähenes töötute arv. Inimesed mõtlevad, et see niimoodi ongi. Aga ütleme ikka ära, et see praegune statistiline 15,5% töötuid on siiski väga suur arv. Ning see seis oli juuli, augusti ja septembri põhjal, ei oska öelda, mis olukord praegu on. 53% on meil pikaajalisi töötuid, need on ka ju registreeritud töötud. Nemad on olnud tööta aasta või kaks või kauemgi veel. Ma küsingi: mis motivatsioon peaks üldse inimesel olema sõita töötukassasse ennast näitama? Seda enam, kui tal selleks raha ei ole. Ta saab 1000 krooni toimetulekutoetust, ta ei saa enam teisi toetusi. Mille eest ta sõidab töötukassasse, kui ta ei ela seal omavalitsuses? Tal ei ole seda raha.

Hanno Pevkur

Ma täiesti teadlikult ei rääkinud registreeritud töötusest, vaid rääkisin Statistikaameti andmetest. Kui te tahate neid võrrelda, siis palun, võrdleme pealegi. Kui me vaatame Statistikaameti arve, siis Statistikaameti avaldatav töötuse näitaja on kukkunud 19,5% pealt

15,5%-le ehk 4% on kukkumine olnud. Meie registreeritud töötuse kõige suurem näitaja oli 14,5% ja see on kukkunud 10,4% peale. See langus on ka 4%, nii et need on täiesti võrreldavad ja korrelatsioonis näitajad.

Ma ei saa teiega kuidagi nõustuda selles osas, et me kuidagi eksitame avalikkust või teeme arvudega mingisugust muud hookuspookust. Kaugel sellest! Me oleme kogu aeg rääkinud nendest arvudest, mis meil olemas on. Lihtsalt küsimus on selles, et kui ajakirjandus on küsinud või töötukassa avalikustab omal algatusel oma andmed, siis töötukassa avalikustab jooksvad arvud ja need kajastavad isiku täpsusega registreeritud töötust. Statistikaamet avalikustab andmed eelmise kvartali kohta iga järgmise kvartali esimese kuu esimeses pooles. Tänavuse kolmanda kvartali andmed näitavad seda, et üldine töötus on vähenenud. Ja see on vähenenud korrelatsioonis registreeritud töötuse vähenemisega.

Mis puutub sõidutoetusse, siis ma ütlesin, et praegu arutatakse parlamendi sotsiaalkomisjonis võimalusi, kuidas see regulatsioon inimesele lihtsamaks ja üldse mõistlikumaks teha. Auväärt küsija on sotsiaalkomisjoni liikmena kindlasti nendel aruteludel viibinud. Nagu ma ütlesin, töötukassas ei arvata kedagi töötute nimekirjast välja sellepärast, et ta ei saanud kohale tulla. Kui inimene helistab, on kõik korras. Töötukassas on mõistvad inimesed, nad ei ole mingisugused robotid, kes igäühe, kes kohale ei jõudnud, kohe nimekirjast kustutavad.

Loomulikult, töötus on Eestis väga suur probleem ja sellega tegeldakse. Aga on ka positiivseid märke. Tööhõive suurenes 19 000 inimese võrra. See on suurenenud ka kolmandas kvartalis, loodetavasti neljandas kvartalis ei tule ärakukkumist. On muidki positiivseid märke. Majanduse elavnemise näitajad on kaks kvartalit järjest olnud väga ilusad: 3,1 ja 4,7. Me oleme praegu majanduse taastumise poole pealt Euroopa absoluutses tipus. Minu arust lähevad kõik n-ö makroökonomilised näitajad positiivset teed pidi, mis annab alust lootka ka seda, et uusi töökohti tuleb juurde. Ehitusse on tulnud juurde 14 000 töökohta, seda väga paljuski tänu riigi investeeringutele. Need riigi investeeringud järgmise aasta eelarves on suuremad kui kunagi varem, kui ma õigesti mäletan, siis 16 miljardit krooni. Need on väga

suured investeeringud ja need on väga õiged otsused, mis valitsus on langetanud.

Ma usun, et opositsioonil oleks väga tark tegu seda eelarvet toetada. See on Eesti majandust ja Eesti elu edasi viiv eelarve. Kõik see, mis on valitsuse võimuses – investeringute tegemine ja tööturumeetmetesse panustamine järgmisel aastal üle poole miljardi krooni –, on väga vajalik, pluss toimetuleku tagamiseks 400 miljonit krooni, erakorraline arstiabi, ravikindlustamata isikute erakorraline arstiabi. Kui me need summad kõik kokku paneame, siis usutavasti me suudame siiski tagada abivajajatele korraliku toimetulemise ning ettevõtjad suudavad luua piisaval hulgal uusi töökohti, et inimeste sissetulekud kasvaksid ja seeläbi väheneksid toimetulekutoetuseks vajalikud summad ja rahvale saaks muid teenuseid rohkem pakkuda.

Aseesimees Keit Pentus

Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Hea minister! Ma hakkan üsna hästi mõistma, miks teie olete ammendamatu prototüübi allikas andekatele stsenaaristidele, kes sotsiaalse sidususe ministeeriumi tegemisi välja mõtlevad. Arvudega manipuleerimisest ehk nii palju, et maapiirkonnad ei saa ei absoluutarvudes ega protsentides mõõdetuna kuidagi anda väga suurt osa Eesti töötusest. Ainuüksi kolmes Eesti suuremas linnas elab peaaegu pool Eesti elanikkonnast ja see on kahjuks paratamatus. Mu küsimus puudutab seda, et ajakirjanduses on mitmel puhul olnud käsitluse all see, kuidas töötukassa inimesed on eri inimestega käitunud. Nad on mitmel puhul soovitanud või lausa nõudnud, et inimesed ei hoiaks ennast registris, kui nad ei saa töötukassas kohal käia – see rikkuvat statistilist pilti. Kas te olete nende ajakirjanduses kajastatud juhtumitega tegelnud ja omapoolseid meetmeid võtnud?

Hanno Pevkur

Ma ei tea, millistele konkreetsetele juhtumitele te viitate. Aga kindlasti on töötukassas ametis väga palju inimesi ja need inimesed on erinevad. Samamoodi, nagu meil on poodides ikka teenindajaid, kes rahvaga väga head kontakti ei leia. Igas klienditeeninduses, olgu sel-

leks töötukassa, pank, pood või mis iganes asutus või ettevõtte, võib ette tulla lahkarmusi kliendi ja teenindaja vahel. Seda kindlasti välistada ei saa. Aga et kellelegi öeldakse, et võta ennast arvelt maha – seda on väga raske uskuda. Ma pigem usun, et selle taga on mingisuguse infomüra või väärarvamuste mõistmine.

Mis puutub süüdistusse, et keegi manipuleerib arvudega, siis see on pigem siamaani minu teada olnud Keskerakonna pärusmaa. Mina kasutan andmeid, mis on olemas Statistikaametil ja mis on olemas meie analüütikutel. Päril kindlasti ma siin ühegi arvuga ei manipuleeri. Soovitan ka teil nende andmetega tutvuda ja vaadata tõesti ka seda, mis nende arvude taga on. Kui te väidate, et 19 000 inimest hõives rohkem on kuidagimoodi manipuleerimine, siis minge öelge seda Statistikaametile. Nüüd on näitajad paremaks läinud ja te näete selles nagu probleemi. Varem, kui Statistikaameti töötuse näitajad olid väga suured, siis te väitsite, et me ei pööra sellele tähelepanu. Minu arust me oleme kogu aeg sellele tähelepanu pööranud. Me saame rääkida registreeritud töötuse jooksvatest numbritest, mis on meil iga nädala kohta olemas, ja saame kasutada ka statistilisi kvartaalseid näitajaid.

Teile on kogu asjast jäänud küll väga vale arusaam. Igal Riigikogu liikmel on loomulikult vaba õigus ja voli tutvuda kõikide andmetega ning teha nendest omad järeldused.

Aseesimees Keit Pentus

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Lugupeetud härra minister! Viimastel aastatel me oleme tõesti päris palju rääkinud töökohtade puudumisest. Selle probleemi lahendamiseks on läinud väga suuri summasid. Aga näib, et riik mitte eriti ei tõmba koostööle – ma nimetaksin seda nii – kohalikke omavalitsusi, et luua rohkem töökohti. On näha, et rahavood kuidagi lähevad kohalikest omavalitsustest eemale. Rohkem me räägime riiklikest ettevõtetest, mittetulundusühingutest. Hea minister, mul ongi teile küsimus: kuidas te hindate kohalike omavalitsuste panust töötuse vähendamisse?

Hanno Pevkur

Kindlasti võiks see suurem olla. Tallinn on töötuse mootor ja kindlasti Tallinna panus töötusega võitlemiseks võiks olla suurem. Ning kui me vaatame teisi omavalitsusi, siis kindlasti võiks nendegi panus suurem olla. Nagu ma ütlesin, see ei puuduta ainult töötust. See puudutab ka inimeste toimetulekut, see puudutab seda, kas igal lapsel on lasteaiakoht olemas või ei ole, see puudutab seda, kas lasteaiakoha olemasolu korral on omavalitsus valmis raskustesse sattunud pere lapse päevatoidu kinni maksma jne.

Mis puutub riigi suhtumisse omavalitsustesse, siis me oleme siin käed vabaks andnud. Omavalitsustel on olnud võimalus tulla kõikides avatud taotlusvoorudes taotlema raha selleks, et aidata töötuid inimesi. Nagu ma ütlesin, tööhõiveprogramm on koostamisel, aga me arutame praegu võimalust, kas oleks võimalik piloteerida just omavalitsuste kaasabil teatud teenuste osutamist. On üks hoolduskoormuse vähendamise meede, mis konkreetset on suunatud inimestele, kes kas oma tervise või lähedaste tervise tõttu on tööturust ära lõigatud. Siht on võimaldada neil tööturule tagasi tulla. Ka omavalitsustel on olnud võimalus tulla seda taotlema, omavalitsused on selle korraldajad.

Nii et riik on andnud omavalitsustele võimalusi küll ja küll raha küsima tulla. Paljuski ei ole omavalitsused seda teinud. On omavalitsusi, kes on raha taotlenud ja seda ka saanud. Ma ütlen veel kord, et kindlasti võiksid omavalitsused seda võimalust rohkem kasutada. Jah, Tallinn ja kogu Harjumaa kindlasti on suur probleem. Tallinnas-Harjumaal elab umbes 40% kõikidest töötutest. Aga üle Eesti on näiteid, kus kõik on väga hästi, ja on näiteid, kus mõnes omavalitsuses ei ole kõige paremad lood. Mõnes omavalitsuses on panustatud rohkem igasugustele reklaamidele ja töötukassa töö dubleerimisele, selle asemel et inimesi töötukassasse suunata.

Aseesimees Keit Pentus

Austatud minister! Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh! Kas arupärijatel on soov avada läbirääkimisi? Sõnavõtt kohalt, sõna Marika Tuusile. Palun!

Marika Tuus

Üks asi on jutt, mis siin räägitakse. Tegelik olukord ei ole sugugi nii lohutav. Kui me vaatame, kui palju inimesi ikkagi sanktsioonidega nimekirjadest kustutatakse, siis näeme, et see arv aina kasvab. Tänavu on see tunduvalt suurenenud. Eelmisel aastal läks sanktsioonidega nimekirjast maha 26 000 inimest, selle aasta kolme kvartaliga aga juba 32 000 inimest. Nüüdseks on neid kindlasti veel rohkem. Nii et inimesed kustutatakse töötute nimekirjast sanktsioonidega, minister aga deklareerib, et näete, töötute arv on veelgi vähenenud!

Ka need töötud inimesed, kes siirduvad pensionile, lähevad töötute ridadest lahkunute nimekirja. Nad ei ole ju enam töötud. Ja kui palju on viimasel ajal muutunud eelpensionäride arv? See on kasvanud väga kiiresti! Nii et nendegi inimeste minek eelpensionile aitab töötute arvu kahanemisele kaasa. Tegelikult on olukord midagi muud. Mõtleme ka seda, kui palju Eesti inimesi on praegu välismaal. Paljudest me ei tea midagi ja nad ei lähe kuskil arvestusse. Ka puuetega inimesed ei registreeri ennast töötuks, FIE-d ei lähe kirja. Nii et tegelikult on arvud hoopis teised. Ja minister ei rääkinud täna kordagi, et igal nädalal tuleb meil juurde 1500–1800 uut registreeritud töötut. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem kõne- ega sõnavõtusoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Selle arupärimise käsitlemine on lõppenud.

9. Arupärimine Euroopa Liidu Globaliseerumisfondist vahendite taotlemise kohta (nr 524)

Aseesimees Keit Pentus

Viimane arupärimine, mille juurde täna asume, on Riigikogu liikmete Marika Tuusi, Lauri Laasi, Valeri Korbi, Inara Luigase, Tiit Kuusmiku ja Evelyn Sepa esitatud. Arupärimine on Euroopa Liidu Globaliseerumisfondist vahendite taotlemise kohta. Arupärijate esindajana palun Riigikogu kõnetooli Marika Tuusi!

Marika Tuus

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Arupärimine puudutab küsimust, miks Eesti ei ole taotlenud Euroopa Liidu Globaliseerumisfon-

dist vahendeid. Nimelt alustas juba 2007. aasta alguses Euroopa Liidu ministrite nõukogu otsuse alusel tegevust fond, mis toetab aktiivset tööhõuoliitikat. Fondi eesmärk on jagada toetusi töö kaotanud inimeste ümberõppeks ja töö leidmiseks. Fond jagab igal aastal toetusi umbes 500 miljoni euro ulatuses. Erinevalt mitmest teisest Euroopa riigist ei ole Eesti kasutanud võimalust sealt raha saada. Samal ajal me näeme, et 2007. aastast on teised riigid esitanud kokku 65 taotlust ja asjaomased kogusummad on väga suured. Kõige rohkem on taotlusi esitatud seoses massilise vallandamisega tekstiilitööstuses, rõivatööstuses, ehitussektoris jm. 2009. aastal näiteks taotles sellest fondist toetust 13 liikmesriiki. Üldse on fondist raha taotlenud 18 liikmesriiki, sealhulgas näiteks Hispaania, kus on töötus samuti suur nagu Eestiski. Samuti on taotlenud sealt raha Leedu, kes on esitanud koguni viis avaldust. Küsimegi ministrilt, miks Eesti ei ole seda teinud. Ja siin on ka mitu muud küsimust. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Lugupeetud sotsiaalminister! Palun teid arupärimisele vastamiseks Riigikogu kõnetooli!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu aseesimees! Head arupärijad! Vastan hea meelega küsimustele globaliseerumise fondi teemadel.

Esimene küsimus: "Miks ei ole Eesti seni globaliseerumise fondist raha taotlenud?" Me oleme seda väga põhjalikult kaalunud. Seal on teatud takistused Eesti jaoks. Me oleme esitanud muu hulgas ka Euroopa Komisjoni tööhõive peadirektoraadile täpsustavaid järelepärimisi taotlemise kohta, et selgeks teha, kuidas me saaksime Euroopa Globaliseerumise fondi tingimusi Eesti jaoks kohandada. Tegu on nimelt väga keeruliste tingimustega.

Üks kriteerium, mis meile kuigi hästi ei sobi, on see, et vahe rahastamisotsuse ja taotlemisotsuse vahel on väga pikk, vähemalt pool aastat. Teine Eesti jaoks oluline muret tekitav probleem on see, et EGF-ist saab toetust taotleda, kui tegu on kindlas sektoris või väga tihedalt seotud sektorites aset leidvate koondamistega, mis on aset leidnud vastavalt ettevõtete suurusele nelja kuni üheksa kuu vältel

ning kui kokku koondatakse vähemalt 500 inimest. Meil ei ole lihtsalt neid sektoreid, kus oleks koondatud nelja kuu vältel vähemalt 500 inimest.

Nii ei kujuta globaliseerumise fond endast väikeste tööturgude jaoks kindlasti mitte kõige paremat lahendust ja see on olnud probleem. Meie jaoks on palju parem abinõu olnud Euroopa Sotsiaalfond. Globaliseerumise fondi puhul on ka omaosalus märksa suurem. Kui me oleksime neid summasid taotlenud, siis need, kes neid kasutama hakanuks, oleks pidanud märksa rohkem omaosalust välja käima. Lisaks on meil probleem sellega, et globaliseerumise fondi määruse kohaselt peab taotlus olema sektoripõhine ning sektoripõhise abi kõlblikkuse aluseks olevaid alusandmeid ei ole Eestis võimalik üheselt kätte saada. Kindlustushüvitise saajate tegevusalade andmeid kogudes tugineb töötukassa äriregistrile, kuid äriregistrist saab töötukassa praegu tegevusalakvoodid EMTAK 2003 alusel, mitte EMTAK 2008 alusel. Siin on veel igasugused rahvusvahelised koodid, mis on samamoodi Eesti puhul probleem olnud. See kõik on tähendanud seda, et isegi kui taotlusi oleks esitatud, siis need ei oleks globaliseerumise fondi määramises kehtestatud tingimustele vastanud.

Olgu mainitud ka nõutav omaosaluse protsent: see on 35, mis on märksa suurem kui Euroopa Sotsiaalfondi tööturuprojektide puhul kehtiv protsent. Toonitan veel kord ka seda, et EGF-ist rahastamise otsus võtab aega vähemalt kuus kuud. Ja nii palju kui on teada, on keskmine taotluste menetlemise aeg olnud isegi seitse või enam kuud, kuigi norm näeb ette kuni kuus kuud. Probleem on meie jaoks kindlasti ka see, et taotlusesse ei saa kaasata taotluse kuupäevast hiljem koondatavaid inimesi, üksnes neid, kes on varem koondatud. Suure osa sihtgrupi koondamise ja võimaliku EGF-ist rahastamise vahele jääv periood oleks aasta kuni poolteist, millele lisanduks meetmete tegeliku rakendamise periood.

Globaliseerumise fondist raha taotlemine käib nii. Oletame, et Kreenholm lõpetab töö. Me ei või hakata Euroopa Globaliseerumise fondist raha taotlema enne, kui Kreenholm on töö lõpetanud. Me ju enne ei tea, kas ta lõpetab või ei lõpeta. Siis on vaja kõigepealt taotlus koostada. Taotluse esitamisest läheb vähemalt seitse kuud, enne kui rahastamisotsus tuleb.

Seejärel peab eraldatud raha jõudma meie arvele ja realselt inimesteni jõuaks see võib-olla aasta pärast. See kindlasti ei ole meile vastuvõetav. Meil on vaja kiiremini inimesi aidata ja sellepärast me oleme siia maani tuginenud Euroopa Sotsiaalfondi vahenditele.

Need on olnud peamised põhjused. Jah, me oleme seda väga tõsiselt kaalunud, oleme küsinud DG for Employmentilt ehk siis Euroopa Komisjoni tööhõive direktoraadilt arvamust ja nõu ning kõikide nende kaalumiste tulemusel jõudnud järeldusele, et ei oleks väga mõistlik sealt raha taotleda. Märksa mõistlikum on olnud kasutada Euroopa Sotsiaalfondi vahendeid.

Teine küsimus: "Miks pidasite Euroopa Sotsiaalfondist taotletud vahendite lõppemise korral õigemaks rahastada tööturuteenuseid töötuskindlustusmaksest kogunenud vahenditest?" Selles küsimuses me pidasime väga pika ja meeleoluka debati mäletatavasti seoses tööturuteenuste ja -toetuste seadusega ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seadusega. Tookord sai sellest väga selgelt räägitud. On igati mõistlik, et kui me räägime töötuskindlustusest, siis on selle eesmärk tagada inimesele kindlustusjuhtumieelne olukord ehk töökoht. Ja kui töökohta saamiseks on mõistlik kasutada näiteks palgatoetust või ümberõpet, siis seda selleks ka kasutatakse. Inimesed teavad, et need maksed, mis nad sisse maksavad, ei ole kasutatavad ainult hüvitiste puhul, vaid nad saavad täieliku kaitse töötuks jäämise puhul. Neil on alust eeldada ka seda, et nad saavad ümberõpet, koolitust või palgatoetust või kasutada muid meetmeid, et nad võimalikult kiiresti jälle tööturule tagasi saaksid. See on ka olnud põhjus, miks on mindud seda teed. Nii võivad inimesed oma töötuskindlustusmaksest saada rohkem, kui nad praegu saavad.

Kolmas küsimus: "Kas plaanite globaliseerumisfondist taotleda vahendeid tööpuuduse vähendamiseks ja töö kaotanud inimeste aitamiseks 2011. aastal?" Meie jaoks on endiselt probleemiks globaliseerumisfondi tingimused ja meie väike tööturg. See probleem puudutab eelkõige Eestit, Maltat, Lätit ja Leedut ning me oleme Euroopa Komisjoni sellest teavitanud. Kui Euroopa Komisjon peab võimalikuks globaliseerumisfondi taotlustingimusi leevendada, siis kindlasti me kaalume võimalust sealt raha küsida. Aga selle eeldus on, et võetakse

maha niisugune väga range tingimus nagu 500 inimese koondamine. Ja menetlusperiood võiks olla lühem kui kuus kuud ning seda toetust võiks taotleda ka ette, mitte ainult tagasiulatuvalt. Need on olnud meie jaoks probleemid.

Neljas küsimus: "Milliseid samme plaanite 2011. aastal astuda, vähendamaks tööpuudust?" Nagu juba eelmise arupärimise käigus öeldud sai, on meie järgmise aasta põhiprioriteet noored, samuti pikaajased töötud. See tähendab, et me suuname märksa rohkem raha ümber- ja täiendusõppesse. Me toome arvatavasti töötukassaga koostöös töötukassa teenuste hulka uued teenused, olgu nendeks siis tööproov või koolituskaardi kasutamise laiendamine, nagu ma siin täna juba mainisin. Loodame, et inimeste suhtlemist töötukassaga on võimalik märksa parandada. Ja kui me lähtume lihtsast tõest, et registreeritud töötuid on vähemaks jäänud, siis see tähendab seda, et on võimalik suurema hulga töötutega personaalselt ja pikemalt tegutseda, et saavutada tõesti individuaalne lähenemine igäihele. Kindlasti jätkame loomulikult neid meetmeid, mis on juba edu on toonud – need on palgatoetus, tööpraktika, tööharjutus ja kõik muud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna, austatud minister! Teile on vähemalt üks küsimus. Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Kui nüüd Eesti taotleb koos Lätiga, et kehtestataks paremad tingimused selle raha saamiseks, siis mul tekkis küsimus, miks Läti on neid taotlusi ikkagi esitanud ja väga mitmel korral püüdnud seda raha saada. Läti on viis avaldust esitanud. Teiseks: kas me isegi Kreenholmi puhul, kui on tegemist Euroopagi mõistes suurte arvudega ja 560 inimest koondatakse, ei peaks kuue kuu pärast seda toetusavaldust esitama?

Hanno Pevkur

Ei, taotlust ei pea kuue kuu pärast esitama. Taotlust ei saa esitada enne, kui koondamise fakt on aset leidnud. Kreenholmi puhul teeb muret see, et 560 inimest ei ole korraga koondatud, nad on koondatud järk-järgult. Kui esimene koondamislaine tuli, siis see ei olnud

veel piisav hulk selleks, et seda taotlust esitada.

Läti puhul need viis taotlust – ma ei ole küll kõigiga kursis, aga nii palju, kui ma olen infot saanud – on ikkagi seotud sellega, et nende puhul on korraka koondatud suur hulk inimesi. Eesti ettevõtteid on nii palju väiksemad, et meil ei ole olnud nii suuri koondamisi. Globaliseerumise fondi nimigi aga viitab sellele, et tegemist peab olema suuremate juhtumitega. Ma väga loodan, et Euroopa Komisjon võtab meie muret tõsiselt. 6. ja 7. detsembril on meil Euroopa Liidu ministrite kohtumine ja loodan seal leida võimaluse volinik Andoriga rääkida kahest teemast. Üks puudutab finantsperspektiivi järgmiseks perioodiks ehk aastast 2014 alates – mis saab sotsiaalfondi vahenditest, kui palju neid komisjon plaanib eraldada, millised on prioriteedid – ja teine puudutabki globaliseerumise fondi.

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Hea minister! Kindlasti need arvud ei ole võrreldavad suurte Euroopa Liidu maade omadega ja maailma mastaabis veel eriti. Aga kui me vaatame piirkondlikult ja näiteks Narva linna üksinda, siis küllap te suudaksite üsna veenvalt oma kolleegidele selgitada, mida ühe linna mastaabis selline koondamine tähendab. Protsentides on Narvas töötus kindlasti ka Euroopa mõistes suur ja kujutab endast keerulist sotsiaalset probleemi. Aga ma tuleksin ühe teie selgituse juurde, kui te rääkisite töötuse likvideerimisest ja tööte välja koolituse, mis järgmisest aastast peaks uuesti algama, kuna uued fondid avanevad. Kas te pöörate tähelepanu ka Riigikontrolli esile tõstetud probleemile? Riigikontroll tõi välja, et töötute koolituse puhul ei ole piisavalt tähelepanu pööratud kvalifikatsiooni tõstmisele, andmaks töötutele, sealhulgas just pikaajalistele töötutele, uut šanssi.

Hanno Pevkur

Kindlasti me püüame võimaluste piires arvestada kõiki Riigikontrolli tähelepanekuid. See sõltub väga palju ikkagi sellest, mida ühe või teise inimese puhul kokku lepatakse. Meil on ju iga töötute puhul individuaalne töötusimiskava, kus on kaardistatud tema senine kvalifi-

katsioon. Kui inimene on näiteks kõrgharidusega, siis kvalifikatsiooni tõstmine eeldaks tema puhul ju magistritaseme saavutamist, mis ei pruugi aga aidata tal tööd saada. Võib-olla on abiks hoopis mingisuguse kutse omandamine või näiteks tema juhtimisoskuste parandamine. Hariduslikus mõttes ei pruugi tema taseme tõstmine bakalaureusetasemelt magistritasemele kasuks tulla, töö leidmise seisukohast võib kutse andmine olla palju olulisem. Nii et me kindlasti vaatame pigem seda ning püüame hinnata, mis on töölt kõrval olevate inimeste ja tööturu seisukohast tähtsam. Ei saa lüüa ühe vitsaga, et tõstame kõigil haridustaset. See kindlasti töötukassa peamine eesmärk ei ole. Pigem see on Haridus- ja Teadusministeeriumi korraldatavate programmide "Tule" ja "Kutse" eesmärk. Need on suunatud noortele, kes on õpingud katkestanud. "Tule" ja "Kutse" peaksid ka järgmistel aastatel jätkuma, et noortel oleks võimalik pooleli jäänud õpingud lõpetada ning seeläbi oma haridustaset tõsta. Nii oleksid nad tööturul märksa paremas seisus.

Aseesimees Jüri Ratas

Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Ma tuleksin tagasi Riigikontrolli auditi juurde, milles väga teravalt ja põhjendatult kritiseeritakse n-ö ümberõppe koolitusi. Nende efektiivsus on paljudel juhtudel peaaegu olematu. Minu küsimusel on kaks osa. Kas te olete ministeeriumis sellele tähelepanu pööranud, et kogu see koolitussüsteem, mida töötukassa kaudu rahastatakse, oleks tõesti efektiivne? Ja teiseks: kas te olete valmis muutma maksukorraldust nii, et see võimaldaks inimestel enne, kui nad töötuks jäävad, pidevalt kas kvalifikatsiooni täiendada või omandada mingi muu eriala, et mitte ühel hetkel töötuks jääda? Kahtlemata võtab töötute tagasitoomine tööperre märksa rohkem aega ning on ka rahaliselt ja sotsiaalselt tervikuna märksa kulukam.

Hanno Pevkur

Ütlen veel kord, et Riigikontrolli hinnangu kindlasti teatud punktides saab arvestada, kõikides punktides aga mitte. Mis puutub koolituste tellimusse, siis üks põhimõttelisimaid muudatusi on koolituskardi kasutuse laienda-

mine. Koolituskaart on olnud üsna efektiivne ehk see on praegu kasutatav juhul, kui sul on näiteks B-kategooria juhiluba ja sa soovid saada C-kategooriat ehk oma taset tõsta. Aga minna õppima hoopis mingit muud eriala koolituskaarti kasutades praegu ei saa.

Teine oluline muudatus, mis me teeme, on tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmine. See eelnõu on praegu parlamendis menetluses ja see annaks tööturu osapooltele suurema õiguse kaasa rääkida tööhõiveprogrammi kehtestamisel. Riigikontrolli paljud ettepanekud tulevad tegelikult sellest, et tööandjatel ei ole tulnud seda õiget sisendit. Me küll koolitame inimesi välja, aga tööturul ei ole neile tööd pakkuda. Kindlasti siin on äärmiselt oluline, et nii töötajate kui ka tööandjate esindusorganisatsioonid ütleksid väga selgelt oma sõna tööhõiveprogrammi osas. Loodan, et tööturuteenuste ja -toetuste seadus saab vajalikult muudetud ning töötajate ja tööandjate esindusorganisatsioonid hakkavad kaasa rääkima tööhõiveprogrammis, öeldes: jah, 2011. aastal on meil vaja rohkem insenere, 2011. aastal on meil vaja ka rohkem keevitajaid. Loodan, et nad ütlevad selle välja ja võtavad endale ka asjaomase vastutuse. Et riik saaks tõesti rääkida riiklikust koolitustellimusest ja seda analüüsida. Näiteks arstide koha pealt Sotsiaalministeerium seda väga palju teeb. Aga seda on iga aasta vaja – sellist operatiivset ja paindlikku lähenemist tööturule. Tuleb fikseerida, et nüüd on tööturu olukord muutunud: ehitajaid on jälle vaja ja võib-olla me peame hakkama tõesti uuesti ehitajaid koolitama.

Selline sihitatus on hästi oluline ja seda peab kindlasti töötukassa nõukogu arvestama. Seal on ju tööandjate esindusorganisatsioon esindatud kahe inimesega, kes peavad oma liikmeskonnalt koguma infot, keda on vaja koolitada. Ja loomulikult ka Haridus- ja Teadusministeerium peab oma vaatevinklist teada andma, keda riiklikku koolitustellimusse panna. Ma usun, et ümberõppesüsteem on võimalik paremini toimima saada. Kogu Haridus- ja Teadusministeeriumi ressursid ning töötukassa ressursid suunatakse õigele reale, st inimestele antakse haridus, millega nad saavutavad tööturul parema positsiooni.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Lugupeetud härra minister! Selline väike küsimus: kas on ministeeriumi või valitsuse tasemel koostatud nende ettevõtete nimekiri, kus võib kaduda nii palju töökohti nagu Kreenholmis viimasel ajal? Ja kas te olite teadlik, et meie riigis niisugune pauk võib tulla?

Hanno Pevkur

Mis puutub Kreenholmi, siis kindlasti olid ohumärgid üleval. Selleks ei peagi mingisugust valitsuse infot omama, sellest kirjutas ju ka ajakirjandus, kui Kreenholm lõpetas ühe tootmise ja kui tal tekkisid probleemid Rootsi ematööstusega. Kõik need probleemid olid tänu ajakirjandusele hästi teada. Töötukassa reageerimine on seisnenud selles, et töötukassa on seal kohal inimesi nõustamas ja püüab inimeste suhtluse töötukassaga kas siis arvelevõtmiseks või töövahenduse koha pealt teha nii mugavamaks kui võimalik. Sinna on kaasatud Ida-Viru töötukassa kõige kõrgema juhtkonna tasemel. Ida-Viru osakonna juhataja on Narvas kohal ja püüab probleemi lahendada.

Kui vaadata üldse struktuursemalt, mis on riskid, siis sellist otsest nimekirja ei ole. Aga loomulikult on meil teada ettevõtted, kes on Eestis suuremad tööandjad. Nende tööandjate puhul jõuavad mingisugused faktid küll avalikkuse ette, aga tihtipeale kehtib suuremate pankrottide puhul reegel, et seda väga palju ette ei teata. Kreenholmiga toimus selline vaikne hääbumine ja sai reageerida üsna õigel ajal.

Kui aga meenutada maailmapraktikat, siis me leiame maailmast väga palju näiteid selle kohta, et suured korporatsioonid ühel päeval teavitavad, et nüüd on häda majas ja me peame hakkama mõtlema, mis edasi. Üldiselt ma usun, et halvemad ja hullemad ajad on möödas. Seda tõendab kas või majanduse areng viimases kahes kvartalis. Suurem mure on ehk möödas. See ei tähenda aga seda, et me ei peaks olema valvsad ja olema vajaduse korral valmis reageerima.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister! Ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimised? Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Evelyn Sepa! Vabandust, koha pealt sõnavõtt.

Evelyn Sepp

Austatud minister! Head kolleegid! See viimane arutus viis meid taas ühe probleemi juurde, millest ministeerium ei ole vist siiani aru saanud või soovinud aru saada. See on nimelt probleem, millele Riigikontroll väga tõsiselt tähelepanu juhtis ja mille näitlikustamiseks ma toon piltliku näite. Kui meil on A-kategooria autojuht, siis praegu töötukassa rahastab ümberõppe raames seda, et see inimene võib oma kvalifikatsiooni tõsta sama eriala piires ehk temast võib saada B- või C-kategooria autojuht. Ma palun vabandust, ma ei tea juhulubade kategooriatest midagi, aga see on niisugune üldistav näide. Aga kui sellel autojuhil tööd ei ole, siis tal ei ole tööd, ükskõik, mis kategooria luba tal on. See inimene võiks saada õppida uue ameti. Ta võiks näiteks õppida kokaks, kui kokkade järele on parajasti nõudlus, aga seda võimalust paraku praegu kehtiv süsteem ette ei näe.

On ka teine küsimus, millele ma ministril tähelepanu palusin pöörata ja millele ma vastust ootasin, kuid kahjuks ei saanud. See on küsimus selle kohta, millal ministeerium hakkab maksukorralduslike vahenditega soodustama inimeste ja ettevõtete omaalgatust ehk siis tõesti elukestvat õpet selles mõttes, et inimesed saavad õppida lisaeriala, olla tööturul paindlikumad ning reageerida tööturu olukorrale ennetavalt. Mitte nii, et nad alles siis hakkavad vaatama, millistele kokakursustele või autojuhikursustele nad minna saavad, kui nad on juba töötuks jäänud. Need kaks probleemi on väga teravad ja põletavad, aga nagu kõnepuldist on nähtunud, ei ole need kahjuks päriselt veel kohale jõudnud ning lahendusi ei näi teil ka olevat.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli sotsiaalminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Ma kasutan praegu võimalust klaarida ära see viimane märkus. Minu viga, ma jätsin ühe asja märkimata. Me oleme Reformierakonna programmis nimelt välja pakkunud, et taseme-koolitused võiks sellest maksust välja jätta. Nii et ma loodan, et kui inimesed usaldavad Reformierakonda, siis järgmise valimisperioodi

jooksul võib seda maksukorraldust siiski muudetuna näha.

Mis puutub A-kategooria juhtimisõigusse, siis on tõsi, et A-kategooria korral on väga keeruline autot juhtida, seda lihtsalt ei lubata. Aga sellest ei ole midagi, te kasutasite seda piltliku näitena. Aga mis puutub õppimisvõimalusse, siis see on olemas. Ma tõin konkreetseks näiteks koolituskaardi. Koolituskaarte on praegu võimalik kasutada nii, et tõstad oma B-kategooria juhtimisõiguse, sõiduauto juhtimise õiguse C-kategooria tasemele, nii et võid juhtida ka väikeveokit ja sõita järelkäruga. Ja kõikides koolituspakkumistes on endiselt sees, et sõltumata sellest, mis on sinu haridus, kui sa vajad keeleõpet või mingit muud koolitust, siis seda on võimalik saada. Seda takistust ei ole.

Kui on soovi, siis võib pikemalt uurida töötukassa kodulehelt, millised on ümberõppe võimalused. Siis saab kindlasti ka Riigikogu liikmetele selgemaks, et koolitusvõimalused on olemas. Pluss on lisaks loomulikult igal töötul võimalik asuda õppima riigieelarvelisele kohale, kui ta seda soovib, kui ta selleks motivatsiooni leiab. Nii et ümberõppevõimalused on olemas. Meil on kavas koolituskaardi kasutust laiendada, seda mugavamaks teha, et koolituskaarti saaks kasutada ka näiteks keeleõppeks, juhul kui te olete kutseline keevitaja või kutseline autojuht või kui soovitakse asuda lapsehoidmisteenus osutama. Siis on võimalik ka seda koolituskaardi abil järgmisel aastal teha – muidugi kui see tööhõiveprogrammis ikka toetust leiab. See oli puhtalt koolituskaardi näide, aga ka kõik ülejäänud koolitused on võimalikud. Ma loodan, et need kaks repliiki said nüüd täpsema vastuse.

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Palun Riigikogu kõnetooli Mailis Repsi!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Head Riigikogu liikmed! Hea minister! Hea ministri jutt oli väga veenev. Kui reaalsus oleks samasugune, siis usutavasti meil ei oleks praegu nii palju pikaajalisi töötuid. Vahest teile kirjutatud memod ka kinnitavad, et kõik on täpselt nii, nagu te meile rääkisite. Nii et ma ei kahtle sugugi selles, et kodus tehtud töö on teil tõepoolest hea, 5+. Ainuke viga on selles, et Rii-

gikogu liikmed käivad üsna tihti läbi tavainimestega ja kahjuks on töötud, eriti teatud piirkondades, vägagi mures. 2010. aasta seis on praegu selline, et koolituseks ei ole raha. Inimesel võivad olla fantastilised koolituskaardid, aga töötukassas vaatab talle vastu väga kurb pilt: ametnik ütleb, et neil ei ole lihtsalt võimalik saata teda mitte ühelegi koolitusele. Väike erand: mõned üksikud keelekoolitused ja paar arvutikoolitust on alles. Võib-olla see on piirkonniti erinev, aga vähemalt Ida-Virumaa, Lõuna-Eesti ja Tallinna seis on säärane. Nende kohta on meil korjatud piisavalt lugusid nende inimeste nimede ja allkirjadega, kes ütlevad, et on keeldunud neid koolitusele saatmast. Siin toodi väga meeldiv näide, kuidas B-kategooriast võib C-le või E-le üle minna, ja on konkreetseid näiteid, kus inimesel on olemas ka mõne tööandja soovitus, et too on valmis juhul, kui selline kvalifikatsiooni tõstmine oleks võimalik, inimese tööle võtma. Kahjuks praegu sellist võimalust ei ole.

On alust loota, et 2011. aastal sellised fondid avanevad. Kuid seal on üks nüanss ja probleem, millele Riigikontroll väga hästi tähelepanu pööras. Vahest aastal 2011 ehk siis järgmisel aastal tõepoolest avanevad uued fondid ja meil on võimalik, nii nagu meil otsus ongi tehtud, küll veidi vastuoluliselt, aga töötukassale reservist koolituseks raha eraldada. Aga küsimus on selles, et kuigi te väga veenvalt meile rääkisite, et kõik on võimalik, siis tegelikult on seni pikaajalistele töötutele keeldunud andmast võimalust kvalifikatsiooni muuta. Ma ei räägigi seda, et kõrgharidusega inimene peaks saama magistrikraadi töötukassa arvel või töötutele mõeldud raha eest. Aga ma räägin sellest, et näiteks inimene võib olla kõrgharidusega keemik, aga kui ta leiab näiteks pottsepana võimaluse oma kodukandis korstnaid parandada, siis seni pole talle sellist koolitust võimaldatud. Võib-olla aastal 2011 muutub see paindlikumaks. Ma väga loodan seda, aga siamaani on igal juhul teada fakte, et sellisest koolitusest on keeldunud väitega, et meil on piisavalt töötuid pottseppi. Võib-olla ongi, aga võib-olla nad istuvad poe juures ja kui tädi otsib endale korstna parandajat või ahju lappijat, siis ta seda ei leia. Need on konkreetsed näited, kus inimene on meile oma loo rääkinud ja kurtnud, et ta ei ole saanud oma murele lahendust.

Ma väga loodan, et järgmine kord, kui me 2011. aastal või veidi varem neid asju arutame, olete ka teie tutvunud nende konkreetsete lugudega ja võite igale inimesele rääkida sama veenvat juttu, kui te täna siin rääkisite. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Arupärimisele on vastatud. Head ametikaaslased! Oleme tänased üheksa arupärimist läbi arutanud.

10. Vaba mikrofon

Aseesimees Jüri Ratas

Nüüd, pärast haamrilööki, palun registree-ruda nendel Riigikogu liikmetel, kes soovivad võtta sõna vabas mikrofonis. Palun Riigikogu kõnetooli Marika Tuusi! Palun, viis minutit! Me peame lähtuma, hea ametikaaslane, meie kodu- ja töökorra seadusest, mis annab õiguse vaba mikrofoni ajal viis minutit rääkida.

Marika Tuus

Head kolleegid! Ma tahan kasutada juhust ja rääkida mõne sõnaga sellest, mida arutati täna sotsiaalkomisjonis. Nimelt oli jutuks puuetega inimeste ja töövõimetuspensionäride toimetulek, ning seda Riigikontrolli hiljuti tehtud auditi baasil. Riigikontrolli seisukohtadega võib nõustuda, võib ka mitte nõustuda. Väga palju on seal positiivset, aga igal juhul ajalehtedes kajastati seda temaatikat väga ühekülg-selt. Selge on, et Riigikontrolli eesmärk oli näidata, kui korrast ära on puuetega inimeste toetuste süsteem. Tegelikult abi abivajajani ei jõua ning riigil pole asjast mitte mingit ülevaadet.

Toonitati, et koostöö riigi ja omavalitsuste vahel selles valdkonnas puudub. Näiteks me ei tea, mis teenuseid kusagil osutatakse. Ja puuetega inimeste transporditeenuse kättesaadavuse kohta ei oska kuskilt andmeid kätte saada ning üldiselt on inimesed täiesti ebavõrdses olukorras. See on üks suur loterii ja kõik oleneb sellest, kuhu inimene on elama asunud. Eesti Puuetega Inimeste Koda tõstatas selle probleemi ning Keskerakond on siin korduvalt tähelepanu juhtinud, et viga saab alguse ikkagi puude määramise alustest ja puude raskusastme määramisest. Asi on selles, et aluseks ei võeta mitte niivõrd terviseprobleemi, kuivõrd

just toimetulekut. Ikka ja jälle seesama teema, et pime peab üle kahe aasta käima näitamas, et ta on pime, ning ühe jalaga inimene peab käima näitamas, et tal ei ole see jalg tagasi kasvanud. Üldjuhul väga sageli puudeastet alandatakse ja inimene hakkab vähem raha saama – talle öeldakse, et te oskate nüüd paremini oma puudega toime tulla.

Tõsteti esile, et kõik need paberid, mis selleks tuleb täita, moodustavad suure pataka. Inimesed peavad ise need dokumendid täitma ja osa ei saa sellega hakkama – küsimustiku vorm on keeruline ning infot on nendes paberites vähe. Perearst ja erialaarst annavad väga vähe infot ja selle põhjal ongi väga raske otsustada. Tegelikult tundub, et uus süsteem, mis paar aastat tagasi loodi, on tehtud ainult selleks, et sõel tihedamaks muuta. Puude raskusastmeid on alandatud ja toetusi kärbitud.

Riigikontroll rääkis ka töövõimetuspensionidest ja tegi väga õige järelduse, et meil hinnatakse töövõimetust, aga tegelikult peaks hindama töövõimet. Ega inimesed ei taha lihtsalt koju jääda. Riik peaks neid tagasi tööle aitama, rehabilitatsiooni pakkuma ja nende motiveeritust tõstma, aga pole seda teinud. 60% töövõimetuspensionäridest ei teeni praegu mitte mingisugust lisatulu ja riik ei stimuleeri seda. Samas ei saa nõustuda selle seisukohaga Riigikontrolli auditis, et kui puuetega inimesed saaksid keskmisest suuremat palka, siis võiks neilt toetuse ära võtta. Sellega ei saa nõustuda, et niimoodi inimesi lahterdada.

Päris radikaalne ettepanek oli see, et peaks, nagu meiegi oleme korduvalt ettepaneku teinud, ravimid ja abivahendid puuetega inimestele täies mahus kinni maksma. Vägagi nõus, aga ei tohi selle tõttu võtta ära toetust, nagu Riigikontroll ette pani. Sellega me nõus ei ole.

Riigikontrolli auditist on täiesti välja jäänud küsimus, millest oleks pidanud alustama: see on töönnetus- ja kutsehaiguskindlustus. Sellest on räägitud 15 aastat, aga seda tehtud ei ole. Ja võin öelda ka, et nii kaua, kui valitsusk koalitsiooni kuulub Reformierakond, seda kindlasti ei tulegi. Täna tõstatas Sotsiaalministeeriumi asekaitsler Riho Rahuoja selle küsimuse jälle, kuid tegelikult ma küsiksin temalt, miks nad siis seda teinud ei ole ja miks on vaja enne valimisi sellest jälle rääkima hakata, kui seda ei tehta.

Täpselt samuti räägib sotsiaalkomisjoni esimees Urmas Reinsalu, et arstirohud on kallid. Aga nelja aasta jooksul ei ole midagi tehtud, et neid hindasid alandada. Saab ju teha ainult seda, et riigipoolset kompenseerimist suurendada – üksnes see langetaks hindasid. Aga meil kehtib ravimite hindade puhul suurem patsiendi omaosalus kui üheski teises Euroopa riigis: 43%. Nii et kõik on riigi kättes. Tegelikult ei ole midagi tehtud ja see on võimupoliitika tagajärg.

Lõpetuseks tahan läheneva rahvusvahelise puuetega inimeste päeva puhul soovida kõigile puuetega inimestele kõike head ja ikka lootust. Usun, et kunagi läheb ka paremaks! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Rohkem kõnesoove ei ole. Sellega on vaba mikrofoni voor ammendunud. Head ametikaaslased! Täna istung on lõppenud. Ma täna teid ja soovin teile jõudu!

Istungi lõpp kell 19.26.

Istungi kestus 4 tundi ja 26 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VIII ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 16. november 2010

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Euroopa Liidu lepingu, Euroopa Liidu toimimise lepingu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu üleminekusätteid käsitleva protokolliga muutmise protokolliga ratifitseerimise seaduse eelnõu (807 SE) teine lugemine

2. Võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seaduse eelnõu (743 SE) teine lugemine

3. Kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu (798 SE) teine lugemine

4. Looduskaitse seaduse ja ehituse seaduse muutmise seaduse eelnõu (825 SE) esimene lugemine

5. Riigivaraseaduse täiendamise seaduse eelnõu (783 SE) esimene lugemine

6. Kodakondsuse seaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu (796 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Keit Pentus

Tere hommikust, head ametikaaslased! Alustame Riigikogu täiskogu VIII istungjärku kaheksanda töönädala teisipäevast istungit. Kõigepealt eelnõude ja arupärimiste üleandmine. Palun Riigikogu kõnetooli Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua juhataja! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Rohkem eelnõusid ja arupärimisi üle anda ei ole. Olen juhatuse nimel võtnud vastu ühe seaduseelnõu, selle menetluse võtmine ja

juhtivkomisjoni määramine otsustatakse kolme tööpäeva jooksul.

Teated. Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimise justiitsminister Rein Langile. Kolmapäeval, 17. novembril osalevad infotunnis valitsusliikmetest peaminister Andrus Ansip, kultuuriminister Laine Jänes ja põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder.

Viime läbi kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 71 Riigikogu liiget, puudub 30.

Päevakorra täpsustamise osas on mul teile teatada, et tänase päevakorra kuuendas punktis, seaduseelnõu 796 esimesel lugemisel teeb algatajatepoolse ettekande Riigikogu liige Evelyn Sepp. Võime asuda tänase päevakorra juurde.

1. Euroopa Liidu lepingu, Euroopa Liidu toimimise lepingu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu üleminekusätteid käsitleva protokolliga muutmise protokolliga ratifitseerimise seaduse eelnõu (807 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Esimene eelnõu, mida arutame asume, on Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu lepingu, Euroopa Liidu toimimise lepingu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu üleminekusätteid käsitleva protokolliga muutmise protokolliga ratifitseerimise seaduse eelnõu. Kuid Riigikogu kõnetooli saan ma ettekandeks paluda põhiseaduskomisjoni liikme Ene Kaupsi pärast seda, kui saalis on kära vaibunud. Head ametikaaslased! Kas me võime asuda esimese eelnõu arutelu juurde? Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Ene Kaupsi!

Ene Kaups

Lugupeetud istungi juhataja, head kolleegid! Käesoleva eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 13. septembril 2010.

Aseesimees Keit Pentus

Hea ettekandja, ma palun vabandust! Lugupeetud kolleegid! Ma palun kõigil nendel, kes ajavad praegu saalis asjasse puutumatut juttu, jätkata oma tegevust väljaspool istungisaali, et me saaksime Riigikogu istungit jätkata.

Ene Kaups

Eelnõu oli Riigikogu täiskogus esimesel lugemisel 27. oktoobril 2010. Eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oli 5. november 2010. Tähtajaks muudatusettepanekuid ei laekunud. Teise lugemise arutelu toimus põhiseaduskomisjonis 8. novembril 2010. Komisjon formuleeris konsensusega ettepaneku, mille kohaselt seadus jõustub Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval. Jõustumissätte lisamine tuleneb soovist jõustada seadus 1. detsembriks 2010, mis on Euroopa Ülemkogu planeeritud protokollil jõustumise aeg. Eelnõu tekstis on tehtud ka tehnilisi muudatusi. Selle arutelu tulemusena otsustas põhiseaduskomisjon konsensusega saata eelnõu teisele lugemisele, teha Riigikogu täiskogule ettepanek teine lugemine lõpetada ja eelnõu seadusena vastu võtta. Täna!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Hea ettekandja! On ka üks küsimus. Küsimuseks saab sõna Väino Linde. Palun!

Väino Linde

Austatud istungi juhataja! Auväärt ettekandja! Äkki te valgustate ka meie mitte just väga vaikelus olevat Riigikogu saali, kas ka teised riigid kavatsevad ratifitseerida selle sätte ettenähtud kuupäevaks. Mida Riigikogu põhiseaduskomisjonis olnud külaline selle kohta väitist?

Ene Kaups

Aitäh küsimuse eest! Komisjoni koosolekul viibis Euroopa Liidu õiguse büroo jurist Vilver Oras. Tema sõnutsi vahetatakse teiste liikmesriikidega infot iga nädal. Tema kinnituse kohaselt praegu üheski riigis tõrkeid ei ole ja neid ei ole ka prognoositud. Nii et tõenäoliselt

jõuavad kõik ratifitseerimisega õigeaks ajaks valmis.

Aseesimees Keit Pentus

Täna, hea ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu 807 kohta on esitatud üks muudatusettepanek, selle esitaja on juhtivkomisjon. Me oleme muudatusettepaneku läbi vaadanud.

Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu seadusena vastu võtta. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist. Kas me võime minna hääletamise juurde?

Panen lõpphääletusele seaduseelnõu nr 807. Palun hääletada!

Eelnõu poolt hääletas 79 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu 807 on seadusena vastu võetud. (Tabel 27.)

2. Võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seaduse eelnõu (743 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on õiguskomisjoni algatatud võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni esimehe Ken-Marti Vaheri!

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Õiguskomisjon on valmistanud võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seaduse eelnõu ette neljal istungil. Lisaks komisjoni istungitele on eelnõu tekstiga aktiivselt töötanud ka laiapõhjaline töögrupp, mille me oleme moodustanud õiguskomisjoni juurde. Oma kaaluka panuse eelnõu lihvimiseks ja täiendamiseks on lisaks Riigikogust laekunud muudatusettepanekutele andnud ka järgmised institutsioonid: Justiitsministeerium, Eesti Pank, Rahandusministeerium, Finantsinspektsioon, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Eesti Tööandjate Keskliit, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda, Eesti Advokatuur, Eesti Kohtunike Ühing ja Eesti Liisingühingute Liit. Eelnõu teise lugemise teksti ettevalmistamisel on ekspertidena nõu andnud pro-

fessor Paul Varul, samuti Villu Kõve ja Martin Käerdi. Väliseksperdist oleme selle eelnõu koostamisse kaasanud professor Jason Kilborini Chicago ülikoolist ja professor Johanna Niemi Helsingi ülikoolist. Väliseksperdid keskendusid eelkõige eelnõu kontseptuaalsetele küsimustele ja vahendasid meile füüsiliste isikute võlgade ümberkujundamise rahvusvahelist õiguspraktikat.

Eelnõusse tehtud muudatuste kohta tuleb öelda kõigepealt seda, et vaatamata nende suhteliselt suurele hulgale, on säilitatud eelnõu esialgne põhimõtteline kontseptsioon ja raamistik ning sisu. Muudatused täpsustavad pigem menetluslike detaile, samuti on töö käigus leitud paremaid sõnastusi, mis kokkuvõttes peaks muutma kogu menetluse asjaosalistele selgemaks ja arusaadavamaks ning vähendama ka probleemolukordi, mida tulevikus kujunevas kohtupraktikas tuleks lahendada. Selgitavad märkused muudatuste kohta on eelnõu seletuskirjas ja ma ei hakka teile esitatud materjale pikalt üle kordama, vaid keskendun väga lühidalt mõnele nimetatud eelnõuga seonduvale aspektile.

Me teame, et Eestis on praegu ligikaudu 160 000 kodulaenu võtnut, ning eelnõu ongi mõeldud eeskätt nende kaitseks suhetes riigiasutustega, aga ka teiste isikute jaoks, kes on sattunud väljapääsmatuna tunduvasse nn võlaringi. Meie eesmärk on pakkuda ajutistesse makseraskustesse sattunud füüsilistele isikutele pankrotimenetluse kõrvale alternatiivset võimalust oma võlad ümber kujundada. See eelnõu pakub hagita kohtumenetlust, mis on suunatud eelkõige ausale ja aktiivsele võlgnikule, kes tegutseb oma maksuvõime taastamise nimel ja kellel on selleks ka reaalsed materiaalsed võimalused. Lootusetult maksujõuetu isiku võimalus on nii nagu ka muudes Euroopa riikides endiselt pankrotimenetlus.

Eelnõu tuumaks on asjaolu, et võlgade ümberkujundamise otsustab igal konkreetsel juhul kohus. Kohtule on selleks antud piisav otsustuspädevus. Kohus peab igat individuaalset kaasust menetledes hindama ja otsustama, kas võlgniku makseraskused on ajutist laadi, milline saab olema võlgade ümberkujundamise kava, kas võlgnikul on reaalne seda täita ning kas võlausaldajad saavad juhul, kui võlgnik kava nõuetekohaselt täidab, lõppkokkuvõttes oma nõuetest rahuldatud suurema osa, kui

võlgniku pankrott seda võimaldaks. Kohus peab võtma ka seisukoha, millises ulatuses võlgniku kohustusi ajatatakse, talle osade kaupa täitmist võimaldatakse või, kui on põhjendatud, siis ka kohustusi vähendatakse. Eelnõu sisaldab endiselt põhimõtet, mis võimaldab kohtul ka põhinõuded ümber kujundada, mitte ei piiritle ümberkujundamist näiteks ainult kõrvalnõuetega. See on igati euroopalik lähenemine, juriidiliste isikute puhul on selline võimalus Eestis juba mõnda aega saneerimiseaduse alusel olemas. Nüüd täidame selle tühiku ka füüsiliste isikute nn maksejõuetusõiguses.

Mõnest põhimõttest veel, mida on ka eelnõu menetlemisel tõstatatud. Esiteks, lepinguõiguse põhitõdede järgimine. Eelnõuga ei sekuta lepinguõigusesse, sest ühegi lepingu sätteid kohus muuta ei saa. Kohtul on aga voli nn kinnijooksnud võlasuhteid lepinguteüleselt nende kogumis ühtse terviklahendusega reguleerida, kui seaduses ettenähtud eeldused selleks on täidetud ja tulemus võimaldab vältida võlgniku pankrotti ning teiselt poolt võimaldab rahuldada võlausaldajate nõudeid suuremas ulatuses kui pankroti korral.

Teiseks, millega on tagatud see, et kõik võlgnikud ei proovi võlgade ümberkujundamise kaudu oma kohustustest vabaneda või neid oluliselt vähendada? See on tagatud eelkõige selle regulatsiooni mitmesuguste nn menetlusfiltritega ja eelkõige asjaoluga, et see on suunatud ausale ja aktiivsele võlgnikule, kellel on tõesti selge tahe oma võlgu ümber kujundada. Tagatud on see ka mitmete tingimustega, mis vastavalt võlakaitse seadusele on seatud, esmajoones näiteks sellega, et võlgnik peab andma täieliku ülevaate oma varalisest seisust ja sissetulekutest. Teiseks peab ta ise aktiivse osapoolena pakkuma välja reaalselt täidetava kava, kuidas ja mille arvel ta kavatseb ja suudab oma kohustusi täita nii, et see oleks võlausaldajatele tema pankrotist kasulikum. Samuti on kohtul hagita menetluse uurimisprintsiibist tulenevalt alati võimalus kontrollida kõiki võlgniku väiteid ja tema esitatud tõendeid, nõuda lisadokumente ning viia läbi võlgniku vara kontroll. Võlgnikul on ka täielik aruandekohustus, samuti kohustus alluda kõigile kontrolli nõuetele ja osutada menetluses igakülgset kaasabi. Kui võlgnik esitab mittetäielikke või valeandmeid, rikub aruande- ja kaa-

saaitamiskohustust, siis selliste asjaolude ilm-nemine menetluse kestel kuni kava täitmise lõpptähtaja saabumiseni toob kaasa menetluse lõpetamise, mille tagajärjel võlgnik kaotab tagasiulatavalt kõik saavutatud. Ehk siis üldine põhimõte on: mida kaugemale on võlgnik menetlusega jõudnud, seda motiveeritum on ta ka jätkama.

Kolmandaks käsitlen asjaolu, mis puudutab kohtule n-ö vabade käte andmist kohustuste ehk siis põhinoete vähendamise osas. See on oluline meede, mida kasutatakse paljudes Euroopa riikides. Selleks et menetlus oleks efektiivne ja võimaldaks saavutada ka siis, kui võlausaldajaid on palju, parima võimaliku tulemuse, peab kohtul olema piisav pädevus, et võlgu ümber kujundada, muidu muutub see menetlus äärmiselt jäigaks ja kokkuvõtteks ka vähetulemuslikuks. Sellele on rahvusvahelise kogemuse pinnalt viidanud ka meie head väliskeskkonnad professor Kilborn ja professor Niemi. Oluline on siiski märkida, et pandiõigusesse ei sekkuta. See tähendab, et suuremaid, üldjuhul hüpoteegiga tagatud nõudeid pandiga tagatud ulatuses ilma pandipidaja nõusolekuta ümber ei kujundata, küll aga kuuluvad ümberkujundamisele üldistel alustel kõik pandiga tagamata nõuded ning nõuded, mis vaatamata pandi eseme realiseerimisele on veel rahuldamatud jäetud.

Neljandaks, küsimus selle kohta, mis puudutab seaduse kohaldamist nn tagasiulatavatele nõuetele, mis on tekkinud enne seaduse vastuvõtmist. Siin võib öelda väga lihtsalt, et seadust tagasiulatavalt ei kohaldata, aga asjaolu, et seadust hakatakse rakendada ka nõuetele, mis olid olemas enne seaduse vastuvõtmist, on tavaline praktika, st seadus võetakse vastu olemasolevate probleemide lahendamiseks. Samasugune lähenemine oli ka pankrotiseaduse vastuvõtmisel mõni aasta tagasi ja saneerimisseaduse vastuvõtmisel. See tähendab, et muudatused rakendusid ka nn vanade ehk kehtivate võlgade suhtes, vastasel juhul tekiks kunstlik periood, kus ümber saaks kujundada üksnes osa võlgu, mis seaks kogu eelnõu efektiivsuse küsimärgi alla ja tekitaks hulga segadust.

Viiendaks, mis puudutab menetluse seost üldise finantsolukorra, finantsinstitutsioonide usaldusvärsuse ja ka laenamise võimaliku kallidusega, siis võib vastata väga lihtsalt: eel-

nõu vastuvõtmine ei kahjusta finantsinstitutsioonide usaldusvärsust ega muuda laenamist kallimaks. Arvestades, et samasugune võlgade ümberkujundamise võimalus kehtib enamikus Euroopa Liidu maades, sealhulgas ka Põhja-maades, kelle suurpangad meil domineerivad, ei tohiks meie seadus kujutada endast midagi enneolematut ega uut. Laenuraha hinda kujundavad hoopis muud majandustegurid, mitte niivõrd kohtumenetlused, mille eesmärk teatavasti on ju lisaks sellele, et hoida ära võlgniku pankrot, saavutada seda, et võlausaldajad saavad selles menetluses tagasi rohkem kui võimalikus pankrotimenetluses.

Eelnõu täiendab õigusruumi võlasuhte mõlema osapoole jaoks senisest soodsamate võimalustega. Selle tõttu ei ole ka seost ei laenu-raha, ei laenude kallinemise ega finantsinstitutsioonide usaldusvärsusega. Eestis on samamoodi nagu muudeski riikides pankadevaheline konkurents ja pigem peaks see tulevikus kaasa tooma halbade laenude osakaalu vähenemise ning tervendamata kogu laenuurgu.

Head Riigikogu liikmed! Lugupeetud Riigikogu juhataja! Õiguskomisjon asus konsensussega seisukohale, et eelnõu teine lugemine täna lõpetada ja suunata eelnõu kolmandale lugemisele järgmisel kolmapäeval, 17. novembril ettepanekuga eelnõu seadusena vastu võtta. Täna!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Läheme nüüd küsimuste juurde. Küsimuseks saab sõna Väino Linde. Palun!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Esmalt on mul hea meel märkida, et selle eelnõuga on teist lugemist ette valmistades väga tõsiselt tööd tehtud. Eelnõu on saanud oluliselt selgemaks ja konkreetsemaks. Aga küsin kahes osas. Mida sa ütleksid kergekäelistele laenajatele? Ma tean, et vähemalt osa nendest elab pühas ussus, et selle eelnõu seaduseks saamisest vabanevad nad peaaegu täielikult oma võlgadest. Kui palju selle eelnõu järgne menetlus erineb tegelikult üksikisiku pankroti menetlusest?

Ken-Marti Vaher

Täna väga! Ma võin vastata nendele inimestele, kes ootavad sellest seadusest leeven-

dust, väga lihtsalt. Tegemist on peamiselt kodulaenu võtjate kaitse seadusega, mis võimaldab nende huve tõesti tänasest oluliselt paremini kaitsta. Kodulaenu on võtnud umbes 150 000 leibkonda. See annab neile võimaluse asuda võrdse osapoolena läbirääkimistesse olukorras, kus leibkonnal on tekkinud raskusi oma kodulaenu teenindamisega, asuda läbirääkimistesse pangaga, võlausaldajaga. See aitab vältida neid võimalikke olukordi, mis ilmnisid eriti 2008. aasta lõpul ja 2009. aastal, kus pangad võisid kodulaenu tagasimakse 61-päevase hilinemise korral juba kodu realiseerimisele määrata ehk sundmüüki panna. 2009. aastal selliseid juhtumeid oli, pangad olid võrdlemisi üleolevad. Täna oleme saavutanud selle eelnõuga juba olukorra, kus nende suhtumine on muutunud. Selle eelnõu vastuvõtmise tulemusel liigume kindlasti veelgi enam selles suunas, et pank mõtleb kõigepealt järele, kas minna kodu sundrealiseerima või ikkagi anda pikaajalist laenu võtnud inimestele võimalus oma ajutistest raskustest üle saada ning saavutada olukord, kus mõlemad osapooled võiksid olla õnnelikud ja rahul, mitte nii, et sisuliselt on jõudominant või jõupositsioonil selgelt võlausaldaja ehk krediidasutuse pool.

Teisele osale sinu küsimusest võib vastata mitmeti. Füüsilise isiku pankroti puhul on, esiteks, tegemist sellise juhtumiga, kui on tõenäoline, et võlgnik muutub maksejõuetuks, st tema makseraskused ei ole ajutised. Võlgade ümberkujundamise menetlust on aga mõistlik ja vajalik alata sellisel juhul, kui on tõenäoline, et isik satub makseraskustesse, st need makseraskused võivad olla ajutised. Võlgade ümberkujundamine annab võimaluse kujundada ümber ka tulevikus tekkivaid kohustusi, näiteks laenu maksegraafiku muutmise vormis, pankrotimenetluses seda võimalust ei ole. Lisaks ei ole võlgnikul pankrotimenetluse korral õigust teha tehinguid pankrotivaraga, see õigus läheb teavasti üle pankrotihaldurile. Võlgade ümberkujundamise menetluse puhul säilib aga võlgnikul oma vara käsutusõigus. Samuti on pankrotimenetluses kohtul võimalik menetluse tagamiseks mitmesuguseid meetmeid võtta, võlgade ümberkujundamise puhul aga mitte. Üldine printsiip on see, et võlgade ümberkujundamise menetluses antakse inimesele võimalus igakülgelt oma raskusi ületada ja tulla pärast ajutisi makseraskusi tagasi normaalse makse-

graafiku juurde. Pankrotimenetlus on aga suunatud sellele, et ausa võlgnikuna käitudes on võimalik kohustustest vabaneda ja alustada pärast teatava aja möödumist n-ö täiesti nullist, puhtalt lehelt. See aeg võiks meie võlakaitse seaduse alusel ka lüheneda, viielt aastalt kolmele. Aga see ei ole kindlasti mitte raudreegel, vaid pigem me viime jällegi sisse printsiibi, et kohus otsustab igal konkreetsel juhtumil, milline on mõistlik tähtaeg, ehk seesama individuaalne lähenemine on kogu võlakaitse ja võlgade ümberkujundamise menetluse üldine printsiip: iga kaasust kaalutakse seaduse raamistikku arvestades eraldi.

Aseesimees Keit Pentus

Jüri Tamm, palun!

Jüri Tamm

Aitäh! Austatud Ken-Marti Vaher! Mina ei oleks nii sinisilmne nendes ootustes, mis selle seaduseelnõuga kaasnevad. Aga midagi on kindlasti tehtud ja loodame kõige paremat. Ma soovin küsida, kas komisjonis arutati ka tulevikku suunatud lahendusi ja mõtteid. Täna te mainite, et tegelete probleemiga, kus raskustesse sattunud perede inimesed juba otsivad väljapääsu, aga tegelikult võivad ju samasugused olukorrad ja kriisid tulevikus korduda. Kas te olete mõelnud sellele, et näiteks 20- või 25-aastaste laenulepingute puhul võiks olla kohustuslik lepingutesse sisse kirjutada, et inimesel on kord või kaks selle perioodi jooksul võimalik võtta maksepuhkust jne, st anda tulevikus mingeid garantiisid selles osas, et partnerid ehk krediidasutus ja laenuvõtja oleksid ikkagi enam-vähem võrdsel positsioonil?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Selline võimalus tekib ka meie eelnõu kohaselt inimestel juhul, kui ajutine makseraskus on ilmnunud. Ma arvan, et enamik kodulaenu võtjatest on võtnud laenu, et soetada endale uus elamispind või oma elamispinda laiendada, väga heas usus ja lootuses, et nad suudavad seda laenu teenendada kogu selle 25 või 30 aasta jooksul. Kui aga perekonna majanduslik olukord tõesti muutub ja muutub drastiliselt – eelkõige väliskeskkonna tingimuste tõttu, sest tööpuudus võib mingil hetkel jällegi süvenema hakata, olgu siis 10 või 15 aasta pärast, me ei näe seda ju kunagi

nii täpselt ette –, siis on võlgnikul selle seaduse kohaselt võimalus asuda üsnagi võrdse partnerina võlausaldajaga läbirääkimistesse ja taotleda maksepuhkust raskuste ületamiseks. Ja pangad on sellest huvitatud. Miks nad on sellest huvitatud? See põhimõte on väga lihtsalt siia võlakaitse seadusesse sisse kirjutatud. Ehk olukorras, kus näiteks hüpoteegi väärtus ehk pandi väärtus on väiksem kui üleval olev võlg – nagu te olete näinud, võib teatud turuolukorras nii juhtuda, 2009. aastal juhtus see ju sadade, tuhandete peredega – ja pank läheb sundmüügi peale ehk hakkab seda panti realiseerima, siis ta võib seda teha, aga ta peab arvestama, et võlakaitse seaduse alusel võib kohus seda summat, mis pandist üle jääb, üsna drastiliselt vähendada. Ehk selle summa ta kindlasti kaotab. Kui pank tuleb aga võlgnikule vastu, annab talle maksepuhkust, arutab asja läbi, proovib koos võlgnikuga ületada makseraskusi, annab inimesele võimaluse oma laenu teatud aja pärast uuesti teenindama hakata, siis on tal võimalik raha kätte saada palju suuremas ulatuses, nii nagu on kokku lepitud laenulepingu sõlmimisel. Nii et see pankade motivatsioon, mis on võlakaitse seadusesse sisse kirjutatud, tähendab väga lihtsalt öeldes seda, et pandiga tagamata nõudeid on võimalik ka vähendada ehk põhinõudeid on võimalik vähendada, kui kohus seda õigeks peab. See motiveerib krediidasutusi igakülgsest, kuidas öelda, kompromisse leidma, tasakaalupunkti leidma, võlgnikele vastu tulema ja paneb neid ka võlgnikega oluliselt lugupidavamalt suhtlema ning koos võlgnikega lahendusi leidma. Ma arvan, et selle seaduse üldine signaal on nii krediidasutustele kui ka võlausaldajatele üsna selge ja positiivne.

Aseesimees Keit Pentus

Jaan Kundla, palun!

Jaan Kundla

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kuigi härra Linde küsimus sarnanes minu mõttega, palun ma siiski täpsustada. Esitasin nimetatud seaduseelnõu kohta muudatusettepaneku, mille sisu seisnes selles, et riik ei peaks tulema appi nendele võlgnikele, kellel ei olnud püsivat sissetulekut ja kes ei soovinudki ausalt töötada ammu enne masu saabumist.

Komisjon seda ettepanekut ei arvestanud. Palun põhjendage seda veel kord täpsemalt!

Ken-Marti Vaher

Sellepärast, et sellist põhimõtet ei ole mitte üheski Euroopa riigis. Võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse loogika on selles, et me anname kõikidele inimestele, kes vastavad selle seaduse nõuetele ja tingimustele, kes on ajutises makseraskuses, võimaluse saada oma makseraskustest üle. Hakata tõmbama sellist piiri, nagu teie oma muudatusettepanekuga olete seadnud, on äärmiselt meelevaldne ja tekitab oluliselt rohkem küsimusi, kui annab mingeidki vastuseid. Kuidas seda siis ikkagi täpselt määratleda ja millisest n-ö õiglusprintsiibist lähtub see tähtaeg, mis te olete välja pakkunud? Mina ei kujuta seda hästi ette. Me ei tee praegu ju mingi konkreetse ajaperioodiga piiritletud eelnõu või seadusregulatsiooni. Me paneme kogu maksejõuetuse õiguses paika ühe olulise vundamendikivi, mis Eestis on siia puudunud. Me teame, et juriidiliste isikute jaoks on olemas saneerimisseadus, on olemas pankrotimenetlus, mis puudutab nii juriidilisi kui ka füüsilisi isikuid. Füüsiliste isikute puhul aga see võlgade ümberkujundamise loogika puudub. Ma arvan, et sellise tähtaja sisseseadmine tekitab tõesti pigem väga palju segadust ja võib anda ka aluse selleks, et mitmed inimesed, kes peavad end õigustatuks võlgade ümberkujundamist taotlema, võivad jääda sellest võimalusest ilma kas või juba selle tõttu, et kohus ei suuda kohaldada seda põhimõtet, mida te tahtsite siia sisse kirjutada. Aga me rääkisime sellest ka komisjonis teie juuresolekul üsna pikalt. Te saate kindlasti lugeda seda uuesti üle meie komisjoni stenogrammidest, kui mõningad selgitused jäid ebaapiisavaks.

Aseesimees Keit Pentus

Hannes Rumm, palun!

Hannes Rumm

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus puudutab kohtute võimet, kelle töökoormus selle seaduse vastuvõtmisega tunduvalt suureneb. Mälu värskendamiseks vaatasin ühte kirja, mille meile saatis Eesti Pank maikuu. Eesti Pank on teadupärast üks neid huvirühmi, kes on võlgade ümberkujundamise seaduse

vastuvõtmisesse kõige kriitilisemalt suhtunud. Oma kirja viimases punktis ütleb Eesti Pank, et seaduse vastuvõtmine toob kaasa vajaduse tagada kohtute võimekus seda menetlust efektiivselt ja asjatundlikult läbi viia. Selgitage, palun, kolleegidele, milline on teie hinnangul meie kohtute võimekus seda menetlust läbi viia, kui seadus jõustub 1. aprillil. Sinna väga pikk maa enam ei ole.

Ken-Marti Vaher

Täna! Seadus jõustub selle eelnõu kohaselt 5. aprillil. Üldiselt on niimoodi, et me oleme võlgade ümberkujundamise seadust menetlunud juba eelmise aasta lõpust ning need kohtunikud, kes on tegelnud pankrotiasjadega ja hakkavad suure tõenäosusega tegelema ka võlgade ümberkujundamise asjadega, on eelnõu menetlusega väga hästi kursis. Me oleme püüdnud nendega läbi rääkida ja anda võimalust oma arvamused välja öelda. Mingit üllatust sellest eelnõust neile ei tule. Me oleme siia sisse kirjutanud täiesti tavapärase *vacatio legis*'e, mis on peaaegu pool aastat, et läbi viia täiendav koolitus. Teatavasti korraldab Eesti Vabariigis Riigikohus koolitusi, et kohtusüsteem uute õigusaktidega kurssi viia. Oleme andnud selle aja ka selleks, et võimaluse korral võtta kohtute juurde palgale teenindavat personali, kes peaks tagama võlgade ümberkujundamise sujuvuse ja ette valmistama võimalikud materjalid kohtute tarvis.

Ma arvan iseenesest, et see, milline arv asju kohtusse jõuab, ei ole kindlasti fikseeritud ja ausalt öeldes on ka õiguskomisjoni istungitel käinud läbi väga erinevad arvud. Meil on olemas Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsi-osakonna arvamus, milles on räägitud umbes 1000–1500 asjast, kaasusest aastas ja arvestatud selle järgi kohtute koormust. On käinud läbi ka mõnevõrra suuremad numbrid. Ma peaksin seda õigus- ja analüüsi-osakonna seisukohta siiski päris adekvaatseks, sest arvesse on võetud ka mitme teise riigi kogemusi ja selle järgi on tuletatud võimalikud Eesti juhtumid. Nende 1000–1500 juhtumi teenindamiseks on kindlasti vaja teatud elementaarseid ümberkorraldusi ja ka lisaressurssi, mis järgmiseks aastaks on leitav. Nii et pooleaastane ülemineku-aeg on minu arust täiesti põhjendatud ja ma tahaksin arvata, et nii nagu mitmed teisedki uued regulatsioonid on Eesti õiguskorda vii-

dud, suudetakse ka võlgade ümberkujundamise menetlus kenasti rakendada. Ma ise mäletan väga hästi umbes samasugust diskussiooni, kui ma 2004. aastal seisin siin puldis õigusabi seadusega seonduvalt. Tookord me tegime õigusabi inimestele paremini kättesaadavaks ja oluline muudatus oli teatavasti see, et viis aastat tagasi me hakkasime osutama õigusabi ka kohtuvälistes asjades. Loomulikult olid siis täpselt samasugused seinast seinaga prognoosid. Oli neid, kes nägid, et klaas on pooltühi, teised ütlesid, ei, see on ikkagi suhteliselt täis, et ei ole midagi hullu, kõik läheb kenasti.

Ma arvan, et me oleme suutelised selle ülemineku ette valmistama, eelkõige arvestades, et ega selle eelnõu menetlemine ei ole käinud üleöö. Me oleme selle kõik kenasti koos läbi töötanud, kohtud on olnud kogu protsessis maksimaalselt esil ja ka maksimaalselt osalised ning teadvustavad, et selline lisakohustus neile tuleb. Ega ei maksa muidugi ju ka selliseid illusioone luua, et kõik kohtunikud seda hirmsasti tervitavad. See on neile loomulikult lisakoormus, aga ma arvan, et kogu Eesti ühiskonna jaoks väga oluline lisakoormus, mida tuleks taluda, ning tagada selle menetluse võimalikult paindlik ja sujuv rakendamine.

Aseesimees Keit Pentus

Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Austatud ettekandja! Pole päris selge, kui palju eluasemelaenu võtjaid sellest eelnõust või seadusest, kui see eelnõu seaduseks saab, kasu hakkab saama ja kas kasu hakkavad saama ainult vastutustundlikult eluasemelaenu võtnud inimesed või mitte. Küll aga võib selle ümber nimetada pankade n-ö sotsiaalse südametunnistuse tekkimise seaduseks või pankade sotsiaalse südametunnistuse seadustamise seaduseks. Aga mu küsimus puudutab pigem sellist olukorda. Nagu me teame, ei tähenda maksepuhkus ju tegelikult mitte täielikku maksepuhkest, vaid teatud osa maksumaksmise kohustuse peatamist, on see siis intresside osa või maksu põhiosa. See ei tähenda mitte seda, et inimene vahepeal üldse ei maksa. Kas see seadus annab ka mingid regulatsioonid ja kohustused, et pangad näiteks nende läbirääkimiste käigus lepingu muutmise tasu ning kõike muud seesugust ei võta, mis on tavaliselt lae-

nulepingute sõlmimise ja muutmise puhul väga kallid?

Ken-Marti Vaher

Aitäh küsimuse eest! Ma võtaksin siis lühidalt veel kord kokku selle seaduse kasu ja otsesed tulemid kodulaenu võtjale. On neli sellist põhilist pügalat. Esiteks see, millest ma juba rääkisin: tagatiseks seatud kodu suurem kaitse. Kuna pandiga tagamata nõuete puhul on näiteks selles põhiosas, mis jääb üles pärast tagatise müümist, võimalik kohustusi vähendada, see on selle seaduse kohaselt võimalik, siis on võlausaldajad senisest oluliselt enam motiveeritud kodulaenuga ajutiselt kimpu jäänutele laenupuhkust andma, maksed ajatama. Ehk tegelikult tulema vastu, sest nad teavad, et on olemas ametlik menetlus, millesse sisenemisel kodulaenu võtja, kui ta ei leia kokkulepet pangaga, saab sundmüügi korral õhku jääva osa tegelikult üsna suures ulatuses vabaks. Ja see on pangale väga motiveeriv osa. Tal ei ole mõtet hakata pilli lõhki ajama, asja sundmüüki suunama, kui ta teab, et ta võib rahulikult proovida leida kodulaenu võtjaga kompromissi ja lahendust. Need laenulepingud on sõlmitud ju väga pikkadeks perioodideks, 20, 25, 30 aastaks. Nad tulevad koos, mõlemad osapooled, sellest raskusest välja nii, et mõlemad võivad. Võlgnik võidab, tal jääb kodu alles, võlausaldaja võidab, sest ta saab jätkata sellesama lepinguga, mille ta on sõlminud ju võlgnikuga vägagi pikaks perioodiks.

Teiseks on seesama kõrvalnõuete vähendamine, mille kohta te tõenäoliselt praegu just küsisite. Tagatise müümise järel on jäänud õhku teatud osa nõudest ja me teame juhtumeid, kus sellele on rakendatud väga kõrgeid kõrvalnõudeid ehk tarbimislaenuintresse. Piltlikult öeldes, kodu realiseeritakse ja siis on veel see nõue, mis jääb pärast kodu realiseerimist üles, sest hüpoteek ei kata kogu laenusummat, see on veelgi laetud väga kõrgete intressidega, põhjendamatute kõrvalnõuetega jne. Kohus saab selles menetluses kõiki neid kõrvalnõudeid vägagi oluliselt vähendada, kuni seaduses sätestatud määradeni. Ma arvan, et see on kogu meie õiguskorras jällegi äärmiselt tähtis muudatus, mis toob kaasa selle, nagu te viitasite, et selline sotsiaalne õigus jõuab krediidasutuste ja krediidiandjateni oluliselt enam kohale.

Kolmandaks on see paljuräägitud asjaõiguse seaduse muudatus, mis keelab lisatagatise nõudmise pelgalt kinnisasja turuväärtuse muutumise tõttu, peamiselt languse tõttu. See keeld pannakse selgelt peale. On jällegi olemas teatud arv juhtumeid, kus inimeste käest on nõutud veel ja veel tagatise olukorras, kus inimene on juba andnud ühe tagatise. Temast sõltumata, kinnisvaraturu üldise languse tõttu on kinnisasja väärtus vähenenud ja nüüd hakatakse inimest uuesti ahistama. Loomulikult ei puuduta see tänases Eestis ju ainult inimesi, vaid te olete kuulnud paljudest juhtumitest ja teate suurepäraselt, et sedasama asja teevad krediidasutused ka ettevõtete puhul. Aga see on täitsa omaette teema. Kui me räägime füüsilistest isikutest, siis see probleem on olnud esil, asjaõiguse seaduse muudatusega me keelame lisatagatise küsimise.

Ja viimaseks, taas paljuräägitud teema – täitekulud. Me loeme täituritasu, täitemenetluse kulud edaspidi hüpoteegi müümisel selgelt hüpoteegi summa sisse. See jällegi tähendab, et kinnisasja omaniku kulud vähenevad. Meil on olnud väga tõsine poleemika ja me jätkame seda diskussiooni täitemenetluse seadustiku muutmisel, eelkõige täituri lisatasu üle, mis on mitmel juhul olnud üüratu. Seda on põhjendatud nii, et täiturid katavad sellega oma teisi kulusid, mis on minu jaoks täiesti arusaamatu. Aga me tuleme selle teema juurde kindlasti tagasi ja käsitleme põhjalikult, kuidas ikkagi saada Eestis täitekulud mõistlikkuse piiridesse. Analüüsid näitavad, et täitekulud on teiste Euroopa riikidega võrreldes enneolematud.

Aseesimees Keit Pentus

Evelyn Sepp, teine küsimus, palun!

Evelyn Sepp

Aitäh! Hea ettekandja! Ma tooksin teid maa peale ja oma küsimuse juurde tagasi. Ma nimelt juhtisin teie tähelepanu sellele, et asudes makseraskuste korral pangaga läbirääkimistesse, mille tulemuseks on tõenäoliselt kas maksepuhkus või mingid muud kokkulepped, tähendab see muu hulgas laenulepingu muutmist. Nagu te teate, on laenulepingu muutmine tasuline ja üldsegi mitte odav toiming. Lisaks notariaalsed kinnitused muudetud laenulepingule, mis ei ole ka teatavasti mitte kõige oda-

vam lõbu. Minu küsimus oli väga maine ja väga praktiline: kas sotsiaalse südametunnistuse seadustamise seadus kohustab näiteks pangad selliste makseraskustesse sattunud inimeste puhul kõik need lepingu muutmise kulud ja notarikulud võtma enda kanda?

Ken-Marti Vaher

Tänan! Selle eelnõu eesmärk on seadustada konkreetne regulatsioon, mille kaudu inimesed saavad kaitsta oma õigusi kohtumenetluses. Selle eelduseks on, tõsi, et nii võlausaldaja kui ka võlgnik on astunud samme, et saavutada kohtuväline kokkulepe. Otsest, konkreetset kohustust, et pangal tuleb kanda kõik kulud olukorras, kus üks lepingupool ei ole võimeline oma lepingukohustusi edasi täitma – sellist sätet selles seaduses küll sees ei ole. Võlgnik on võtnud endale kohustused, võlausaldaja on võtnud endale kohustused. Võlgnik on olukorras, kus ta ei suuda neid kohustusi enam täita. Nüüd on loogiline, et proovitakse jõuda mõlemaid pooli rahuldavale kokkuleppele. Kui seda kokkulepet ei sõlmita kohtuväliselt, siis minnakse kohtusse ja seda kaitset ning võlgade ümberkujundamist on võimalik saada kohtumenetluses. Ja võlgniku kulud selles kohtumenetluses on selle seaduse kohaselt tehtud võimalikult väikseks.

Selles menetluses on tegelikult kaks eesmärki: esiteks, et menetlus oleks võimalikult kiire, ja selleks on võlakaitse seadusesse päris hulk tähtaegu seatud; teiseks, et menetlus oleks võlgnikule võimalikult kättesaadav ja rahaliselt mittekoormav. Aga me peame arvestama üht asja – võlgade ümberkujundamine on mõeldud ikkagi nendele ajutistesse makseraskustesse sattunud peredele, kes ei suuda oma kohustusi praegusel kujul enam ettenähtud mahus täita, aga kellel on ikkagi olemas mingidki reaalsed sissetulekud. Kui inimene on täiesti laostunud, siis selliseks juhuks on olemas pankrotimenetlus, mis on omaette menetlusliik. See seadus ei ole mõeldud laostunud inimestele, vaid on mõeldud ausale, aktiivsele, oma ajutisi makseraskusi ületada tahtvale võlgnikule, kes pakub ise välja plaani, pakub ise välja konkreetse kava, kuidas võlgadest, sellest ajutisest makseraskusest üle saada, proovib leida võlausaldajaga kompromissi. Kui seda ei saavutata – ja maailma praktika näitab, et vähestel juhtudel saavutatakse –, siis

otsustab kohus, millised saavad olema võlgniku edaspidised kohustused. Selle kõige jaoks on võlgnikul vaja tasuda riigilõiv, mis on väga pisike summa, ja lisaks, kui on pandiga tagamata nõuded, mis ületavad praeguses vääringus 3 miljonit krooni, peab kohus kaasama eksperdi. Kui on väiksemad nõuded – ja ma arvan, et 99%-l isikutest on väiksemad nõuded kui selline suur summa nagu 3 miljonit krooni –, siis ei ole ka eksperti ega nõustajat vaja kaasata, st seda on võimalik teha, aga see ei ole kohustuslik.

Ma räägin siin lühidalt ära ka selle, mida õiguskomisjoni istungil edastas meie Sotsiaalministeerium ja mis puudutab võlanõustamisteenust üle Eesti. Oli väga meeldiv kuulda, et Eestis on praegu olemas üle 100 võlanõustaja, kes saaksid inimesi aidata selles, et inimesed oleksid võimalikult informeeritud ja suutlikud võlgade ümberkujundamise menetluses oma õigusi kaitsma. Võlanõustamisteenust osutatakse Eestis 11 maakonnas ehk siis enamikus Eesti maakondades. Võlanõustajate koolitamine jätkub. Praegu on struktuurifondide vahenditest kaetavad Valga, Võru ja Põlva nõustamiskeskused, Ida-Virumaa on kaetud, samuti on teatud projektid töötukassas. Lisaks on mitmes omavalitsuses võlanõustajad palgal, ka Eesti suuremates omavalitsustes. Sotsiaalministeerium on ette valmistanud sotsiaalhoolekande seaduse eelnõu, mis peaks samuti reguleerima võlanõustamisteenust. Praegu käivad läbirääkimised omavalitsustega ja loodame, et õige pea ollakse sellega ka Riigikogu ees. Loodame, et me suudame võlanõustamisteenuse sellise kvaliteetse ja mõistlikult rahastatava teenusena tuua igati euroopalikult meie inimesteni kõikides Eesti paikkondades.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Jätkame küsimustega, mis puudutavad selle eelnõu arutamist komisjonis. Küsimuseks saab sõna Jüri Tamm. Palun!

Jüri Tamm

Aitäh! Austatud eelnõu autor või üks autoritest! Sa oled mitu korda siin maininud, et te olete kasutanud rahvusvahelist abi ja püüate läheneda probleemile teiste riikide kogemusest lähtuvalt. Kas sa saaksid täpsemalt öelda, kuidas see muudes riikides lahendatud on, kas see toimib, ja et mitte ümmargust juttu ajada, rää-

kida meie kultuuriruumist ehk põhjamaisest lähenemisest sellele probleemile?

Ken-Marti Vaher

Täna, Jüri, küsimuse eest! Eelnõu seletuskirjas on väga põhjalikult vaadeldud kõikide, mitte ainult Põhjamaade, vaid ka teiste riikide käsitlusi. See n-ö maksejõuetusõigus, millest eeskujuga võtta, on loomulikult angloameerika riikides, Põhjamaades – Soomes, Rootsis, Taanis –, kus on välja arendatud võlanõustamisteenus ja, teiseks, toimivad ka alternatiivsed menetlused, nii pankrotimenetlus kui ka võlgade ümberkujundamise menetlus. Need toimivad vägagi sarnaste printsiipide ja põhimõtete alusel, mis on meie eelnõusse sisse kirjutatud. Kõigepealt öeldakse, et võlgnik ja võlausaldaja peaksid jõudma kohtuväliselt kokkuleppele. Noh, siin on teatud nüansid. Meie seaduses on ka selline lause sees. Praktika ütleb, milline täpselt saab olema selle kohaldamise ala, mis on need konkreetsed sammud, mida kohus peab adekvaatseks. Aga üldiselt on Põhjamaade printsiip minu arvates selles, et kui on kas või teatudki tahet üles näidatud, proovitud võtta võlausaldajaga ühendust, pakutud välja oma lahendused võlgade ümberkujundamiseks – kui see samm on tehtud, siis on tegelikult vastav seadusnõue täidetud, on olemas esialgne eeldus, et siseneda võlgade ümberkujundamise menetlusse. Ja kui kokkulepet ei saavutata, siis on võimalik pöörduda kohtusse.

Kohtutel on üldiselt Euroopas ja ka Põhjamaades vägagi lai volitus, et igal individuaalsel juhtumil otsuseid langetada. Põhjamaade lähenemisviisi kohaselt antakse kohtule võimalikult lai diskretsioonipädevus juba selle tõttu, et juhtumid on sedavõrd erinevad. Tahetakse, et menetluses langetatavad otsused aitaksid inimesi võimalikult palju, ja püütakse hoiduda sellisest jäikusest, nagu näiteks on praegu sees meie pankrotiseaduses, kus on öeldud, et ausa võlgnikuna pead sa toimima viis aastat, siin ei ole mingeid erandeid, ning alles siis on võimalik rääkida sellest, et inimene tegelikult kohustustest vabastada. See ei ole mõistlik lähenemine. Üldiselt iseloomustab euroopalikku lähenemist paindlikkus ja kohtule võimalikult suure otsustamisvõime andmine, võimalus otsustada, kelle puhul rakendada kolme aastat, kelle puhul seitset. Sellest printsiibist lähtuvalt ei ole ka meie seadusesse

sisse kirjutatud võlgade ümberkujundamise konkreetseid tähtaegu, et võlgade ümberkujundamise kava kehtib konkreetse aja jooksul – ei, see on igal konkreetsel juhtumil kohtu otsustada.

Niisiis Põhjamaade võlgade ümberkujundamise menetluse põhimõtted on samad nagu selles eelnõus. Esiteks, võlgniku jaoks võimalikult bürokraatiavaba ja lihtne sisenemine menetlusse; teiseks, loomulikult peab olema mõistliku suurusega sissetulek, et üldse rääkida võlgade ümberkujundamisest, muidu me räägime pankrotist; kolmandaks, kohtu võimalikult suur pädevus otsuste langetamisel; neljandaks, põhinõuete ja kõrvalnõuete ümberkujundamise võimalus ehk siis ka põhinõuete vähendamise võimalus; viiendaks, nagu ma mainisin, on mõnes riigis täpsemalt, mõnes aga pigem deklaratiivselt öeldud, et enne võlgade ümberkujundamise menetlusse sisenemist peaksid osapooled püüdma kohtuväliselt kokkuleppe saavutada. Meie professorid, rahvusvahelised eksperdid, professor Jason Kilborn ja ka Johanna Niemi, kes on 25 aastat tegelnud sellesama temaatikaga Soomes, Helsingi Ülikooli juures, ütlevad, et nagu üldine rahvusvaheline tava näitab, on võlausaldajate ja võlgnike omavaheliste kokkulepete sõlmimise võimalus väike. Probleem on selles, et me ei räägi võlausaldajast ainsuses, vaid me räägime võlausaldajast mitmuses, sest tavaliselt on leibkonnal, kellel on tekkinud raskused, ju mitu võlausaldajat, võlgu ja probleeme on mitu. On kestvuslepingutest tulenevad probleemid, tõenäoliselt on võetud kodulaen, on kommunaalmaksete probleemid jne. Kõik need tuleks lahendada kogumis. Seda saab teha kõige paremini erapooletu arbiiter, erapooletu otsustaja ehk siis kohus, sest eri võlausaldajatel on erinevad huvid, neil on erinevad lähtekohad, kuidas nad tahavad menetlusse siseneda.

Aseesimees Keit Pentus

Hannes Rumm, palun!

Hannes Rumm

Aitäh! Lugupeetud õiguskomisjoni esimees! Te tõite oma jutus välja selle, et Eestis on koolitatud umbes sadakond võlanõustajat ja et põhimõtteliselt on võlanõustamisteenus kättesaadav 11 maakonnas. Mina oma kogemus-

test Sotsiaalministeeriumi töödokumentidega tean, et väga paljud inimesed on küll saanud koolituse, kuid ei tööta oma erialal, samuti on võlanõustamisteenuse kättesaadavus maakonniti väga kehv. Siit minu küsimus teile: kui paljud nendest sajast koolitatud võlanõustajast teie info kohaselt tegelikult oma erialast tööd teevad? Teiseks, kui suurele protsendile Eesti elanikkonnast on teie hinnangul praegu ja ka seaduse jõustumise järel kohtueelne võlanõustamisteenus kättesaadav?

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! Võlanõustamisteenus on ilmselgelt praegu kättesaadav vägagi heitlikult. On omavalitsusi, kus võlanõustajad on ametis ja toimetavad inimeste abistamiseks üsna aktiivselt ning minu arust vägagi normaalsel tasemel, aga on paikkondi, kus see teenus on kättesaamatum. Ja on täiesti tõsi, et nendest sajast võlanõustajast, kes on koolitatud, osutab omavalitsuste või muude struktuuride juures seda teenust väiksem osa. Sotsiaalministeeriumis ettevalmistatava sotsiaalhoolekande seaduse muudatusega on täidesaatval võimul eesmärk muuta võlanõustamisteenus võimalikult suure osas Eestis ühtlaselt kättesaadavaks, rahastatavaks ja ka kvaliteetseks. Nagu ma ütlesin, on selleks kasutatud ka struktuurifondide raha. Probleem on aga teatavasti selles, et Eestis on alles viimastel aastatel tekkinud makseraskustes peresid, kellest selles seaduses räägitakse, eelkõige inimesi, kes on võtnud laenu ja jäänud hätta. Ehk tegelikult me tegeleme nende probleemide lahendamise teatud määral reaalajas ja paratamatult puudub see ka võlanõustamisteenust, mis on Eestis alles kujunemisjärgus. Teistes riikides on laenuvõtmise võimalus olnud inimestele kättesaadav aastakümnete jooksul, Eestis on olukord muutunud selliseks sisuliselt alles viimase 5-6 aasta jooksul ja nüüd on ilmnunud esimesed probleemid, väga suured probleemid tuhandetel peredel. Praegu on just see hetk, kui me proovime teha kõik selleks, et muuta võlanõustamisteenus kättesaadavaks, ja ma väga loodan, et me jõuame selle sotsiaalhoolekande seaduse muudatusega üsna kiiresti heas mõttes ühele poole.

Aseesimees Keit Pentus

Austatud ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh ettekande eest! Avan läbirääkimised ja palun Riigikogu kõnetooli Evelyn Sepa!

Evelyn Sepp

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Pean ette ära mainima, et olen selle seaduseelnõu suhtes pisut skeptiline. Loomulikult on hea, kui meil on kõrged ootused ja lootused selle suhtes, aga ma kardan, et praktiline elu sunnib taas kord ütleva, et tahtsime parimat, aga välja tuli nagu alati. Aga loodame, et sellest mingit kasu tekib.

Üks väga selge probleem, millele siin ka küsimuste-vastuste voorus sai tähelepanu juhitud ja mis, ma kardan, kujuneb selle seadusalgatuse üheks kõige nõrgemaks küljeks, on kõik see, mis puudutab läbirääkimisi pangaga ehk siis faasi enne seda, kui inimene teoreetiliselt peaks jõudma kohtusse. Kolleegide hulgas on tõenäoliselt piisavalt kinnisvaraomanikke ja ka laenajaid, aga võib-olla paljud teist ei tea, et kui te asute pangaga ükskõik millise probleemi lahendamise üle läbi rääkima – liiatigi, kui see on midagi, mis puudutab laenulepingu muutmist –, siis see on väga tasuline protsess ja üldse mitte odav. Teiseks, kui te olete läbi rääkinud ja jõudnud pangaga kokkuleppele, et saate lepingumuudatuse teha, siis ka lepingu muutmine on teatavasti tasuline toiming. Edasi võib selles protsessis üsna tõenäoliselt tekkida kohustus tagatisvara ümber hinnata, mis jällegi toob kaasa notaritoimingud, hindamistoimingud, mis ei ole üldse odav lõbu. Ja mõtleme selle peale, millised inimesed on need, kes on ajutiselt makseraskustes. Või mis see ajutine makseraskus üleüldse tähendab, kust me ette teame, kas tegemist on ajutise elukvaliteedi langusega või muutub see ajutine väga püsivaks elukvaliteedi halvenemiseks? Tegelikult satub see inimene olukorda, kus selles faasis, mis oleks kahtlemata efektiivsem nii ajalises kui ka rahalises mõttes, ei ole tal endal rahalisi vahendeid, et pangaga need protsessid läbi käia ja kõik muudatuste kulud kanda. Ja kui komisjonipoolne ettekandja ütles, et ei-ei, tegelikult see ongi mõeldud kohtumenetluse jaoks, siis vaadake, mis toimub praegu Eesti kohtutes. Ükskõik, milliseid tähtaegu me sellesse seaduseelnõusse ka sisse ei programmeeriks, kui ikka kohtunikul on 800

asja käsil – mis muide on fakt, mõnel koh-tunikul on –, kui tal on sajad pankrotimenet-lused, mis on kõik omamoodi ummikus, siis olgu tähtjad millised tahes, need asjad ei liigu.

Teiseks, kui see inimene on kohtumenet-luses ja vajab õigusabi, siis on enam kui tõe-näoline, et see inimene ei saa õigusabi, sest ta ei kvalifitseeru õigusabi saajaks. Ma kahtlus-tan, et sageli ei kvalifitseeru ta isegi õigus-abilaenu saajaks, kelleks võib tituleerida ühte osa nendest inimestest, kes riigipoolset tasuta õigusabi taotlevad. Nad ju ei saa seda tasuta, vaid nad saavad selle laenuks. Loomulikult ei hakka ma rääkima sellest, et õigusabiraha on riigieelarves oma 3-4 korda väiksem, kui ta peaks olema või mis üldse mingit kasu pakuks.

Ja nii me jõuamegi olukorda, et see sotsiaal-se südametunnistamise seadustamine, mida siin laenuvõtjatele kommunikeeritakse, ei vii meid reaalsuses kardetavalt kuigipalju edasi. Selles mõttes oleks väga mõistlik seadustada ka need protseduurid, mille järgi pank tõe-pooldest peaks selles läbirääkimiste protsessis märksa suuremaid kohustusi kandma just nen-de lepingutasude ja kõige muu sellisega seon-duvalt. See aitaks tõepooldest kokku hoida aega ja ka raha ning pakuks abi selles faasis, kus abi on vajalik ja võimalik, mitte ei paneks inimesi sõltuma ainult pangast selles mõttes, et pank ise otsustab, milline on kinnisvarakonjunktuur, olukord kinnisvaraturul, et kas ta ikkagi tahab pöörata oma kohustused, n-ö sissenõudmise võimalused täitmisele või on tal mingis mõttes kasulik läbi rääkida. Võib-olla komisjon siiski kaaluks eelnõu lugemise katkestamist ja prot-sessi selle poole tõsisemat läbitöötamist. Ai-täh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Järgmisena palun Riigikogu kõne-tooli Hannes Rummi! Kolm minutit lisaega, kokku kaheksa minutit.

Hannes Rumm

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Sot-siaaldemokraatidel on kindlasti hea meel, et täna lööb Riigikogu teisel lugemisel sisuliselt lukku ühe seaduse, mis sai alguse eelnõust, mille meie fraktsioon esitas siia saali juba üle aasta tagasi. Selle seaduse vajalikkust näitavad Eesti Panga numbrid, mille kohaselt augusti

lõpus oli meil ainuüksi eluasemelaenu võtnud inimesi üle 157 000 ja laenude kogujääk oli suurem kui 91 miljardit krooni. Kurb on see, et nendest laenudest 4–5% on tänavu olnud sel-lised, mis on olnud viivises üle 60 päeva. Õiguskomisjoni esimees kirjeldas eespool am-mendavalt neid mehhanisme, kuidas võlgnikud uue seaduse toel saavad küsida kohtult tuge oma võlgade ajatamiseks või ümberkujunda-miseks, millised õigused ja kohustused on sealjuures asjaosalistel. Seetõttu ma sellel roh-kem ei peatu, vaid juhin teie tähelepanu kahele sotsiaaldemokraatide jaoks olulisele aspektile, üks neist on meeldiv, teine ebageeldiv.

Alustan meeldivast. Eraldi rõhutamist vää-rib selle seaduse vastuvõtmisel meie idee, mis on nüüd ka seaduseks saamas – see on üks-ikisiku pankroti aja vähendamine seniselt viielt aastalt kolmele aastale. Pakkusime välja, et kohtul võiks olla õigus seda aega veelgi rohkem lühendada. Kompromissiks jäi õigus-komisjonis siiski see, et üksikisiku pankroti-menetlus võib lüheneda kolme aastani. Koh-tute infosüsteemi andmetel kuulutati eelmisel aastal välja 54 füüsilise isiku pankrotti ning tänavu üheksa kuuga juba 57 üksikisiku pank-rotti. Võlanõustajatelt olen kuulnud, et viima-sel ajal pöördub nende poole üha rohkem võlg-nikke, kes on oma säästnud masuajal lõpuni ära kulutanud ning kaotanud lootuse võlgu tasuda. Nad ei küsi võlanõustajalt abi mitte oma võl-gade ümberkujundamiseks, vaid kohe üksikisi-ku pankroti taotlemiseks. Tean ühte viieküm-nendates aastates üksiku tallinlanna lugu, kes ei suutnud oma võlgu tagasi maksta ja taotleb nüüd üksikisiku pankrotti. Praegu kehtiva kor-ra kohaselt peaks ta viis aastat pärast pankroti väljakuulutamist enamiku oma sissetulekust, 75–85% maksma tagasi võlgnikule. Jutt on sellest rahast, mis ületab elatusmiinimumi. Ku-na see naine elab niikuinii sotsiaalkorteris ja on töötu, siis pole tal lootustki oma võlga tee-nindada ka juhul, kui ta saab töö, mis tema kvalifikatsiooni arvestades ei saa olema kuigi kõrgepalgaline. Pangal või mõnel muul võla-usaldajal pole selliselt kliendilt niikuinii enam midagi tagasi võtta. Seetõttu ongi mõistlikum anda kohtule võimalus lühendada selliste võlg-nike pankrotis viibimise aega, et nad saaksid varalises mõttes normaalsesse ellu naasta või-malikult varakult ja taastada oma elukvali-teedi.

Teiseks juhin teie tähelepanu ühele eba-meeldivale asjaolule. Kahjuks ei leidnud õiguskomisjonis toetust sotsiaaldemokraatide ettepanek, mille kohaselt riik ja omavalitsused kohustuvad tagama kohtueelsete võlanõustajate olemasolu kogu riigis. Seda meie ideed toetasid mitme huvirühma, näiteks kohtunike ja pankade esindajad, sest võlanõustajate eelnev töö ei aita mitte ainult võlgnikke, kellel on selle seaduse järgi väga rasked nõuded – tuleb panna kokku vajalik pakett pabereid, mõista rasket seadusandlikku keelt. See idee oleks aidanud ka kohtunikke ja võlausaldajaid, vähendanud nende töökoormust. Juhul kui inimesel, võlgnikul on abiks pädev nõustaja, kes oskab asjad talle korrektselt ette valmistada, ei pea inimene näiteks paberitega kolm korda kohtu vahet jooksuma ja kohus ei pea kolm korda järjest pabereid läbi vaatama ning siis ta tagasi saatma, kuna midagi on ikka puudu. Kahjuks lükati see idee tagasi väitega, et võlanõustamisega seotud kohustusi lahendab praegu Sotsiaalministeeriumis ettevalmistamisel olev sotsiaalhoolekande seadus, millele Ken-Marti Vaher ka viitas. Paraku jõustub võlgade ümberkujundamise seadus järgmise aasta aprillis ja on selge, et kohe pärast seaduse jõustamist on ka kõige suurem hulk neid inimesi, kes viivad kohtusse oma võlgade ümberkujundamise taotluse. Sotsiaalministeeriumis ettevalmistatav sotsiaalhoolekande seaduse eelnõu on aga nii toores, et Riigikogu praegune koosseis ei jõua seda niikuinii vastu võtta. Parimal juhul, nagu selgus õiguskomisjonis, võetakse see vastu 1. jaanuaril 2012, tõenäoliselt aga veelgi hiljem. Sotsiaalministeerium ise tunnistab, tsiteerin sotsiaalhoolekande seaduse töövariandi seletuskirja, et võlanõustamisteenus "on paremini rakendunud Tallinna linnas ja Lääne maakonnas, seda on võimalik saada ka näiteks Pärnus, Võrus, Jõhvis, Tartus ja mitmes muus omavalitsuses". Seega julgen ma sügavalt kahelda Ken-Marti Vaheri väites, et Eestis on olemas 100 võlanõustajat ja põhimõtteliselt on võlanõustamisteenus kättesaadav 11 maakonnas. Pigem tunnistas Ken-Marti kurba tõtt siis, kui ta küsimustele vastates ütles, et praegu on selle teenuse kättesaadavus Eestis väga heitlik. Kindlasti ei suuda paljud väiksemad omavalitsused võlanõustamisteenust pakkuda ja ei hakkagi seda ilma seaduse toeta pakkuma ega selle eest tasuma, kuigi see

tasu on väike, Tallinnas 300 krooni tunnis. Võrreldes seda advokaadi võimaliku töötasuga! Seega on osa omavalitsuste inimesed jäetud olukorda, kus neil on palju raskem võlgade ümberkujundamise seadusega kaasnevaid võimalusi kasutada. Ma ei usu, et võlanõustamisteenus jäeti seadusest välja seetõttu, et Sotsiaalministeerium võib-olla aasta pärast lahendab selle probleemi ühes teises seaduses. Pigem jäi see seadusest välja seetõttu, et see oleks tähendanud riigile lisäülesannete ja täiendavate rahaliste kohustuste võtmist, kuigi need kulud oleksid riigi mastaabis olnud väga väikesed.

Kokkuvõtteks. Loomulikult toetavad sotsiaaldemokraadid võlgade ümberkujundamise seaduse vastuvõtmist, sest seda on vaja sadadele perekondadele pankroti vältimiseks ja oma kodu kaotamise vältimiseks. Või vastupidi, sõltuvalt võlgniku varalisest olukorrast, pankrotimenetluse lühemaks läbimiseks. Aga teisalt on meil väga kahju, et lahendus on sisuliselt poolik, sest seda ei toeta kogu Eestit katva võlanõustajate võrgu olemasolu. See tekitab lisaraskusi võlgnikele ning suurendab nii kohutute kui ka võlausaldajate töökoormust võlgade ümberkujundamise protsessis. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Kui rohkem kõnesoove ei ole, siis lõpetan läbirääkimised ja me võime asuda seaduseelnõu 743 muudatusettepanekute läbivaatamise juurde.

Muudatusettepanekuid on kokku 65. Nagu ikka nimetan muudatusettepaneku numbri, selle esitaja ja, kui esitaja ei ole juhtivkomisjon, siis ka juhtivkomisjoni seisukoha. Esimese muudatusettepaneku esitaja on Reformierakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Teise ettepaneku esitaja on samuti Reformierakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on arvestanud seda ettepanekut täielikult. Kolmanda muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Neljanda muudatusettepaneku esitaja on Reformierakonna fraktsioon, see on sisuliselt arvestatud. Viienda muudatusettepaneku on esitanud Riigikogu liige Jaan Kundla, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata, kuid tulenevalt meie kodu- ja töökorra seadusest ettepanek saalis hääletamisele ei kuulu. Kuuenda muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon.

Seitsmes ettepanek, esitaja on Reformierakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on osaliselt arvestanud. Kaheksas muudatusettepanek, esitanud on juhtivkomisjon, nagu ka üheksanda ja kümnenda muudatusettepaneku. 11. ettepaneku on esitanud Reformierakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on sisuliselt arvestanud. 12. muudatusettepaneku on esitanud Reformierakonna fraktsioon ja ka seda on juhtivkomisjon täielikult arvestanud. 13. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud, samuti 14. ja 15. muudatusettepanek. 16. muudatusettepaneku on esitanud Reformierakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on seda täielikult arvestanud. 17. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 18. muudatusettepaneku on esitanud Reformierakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on sisuliselt arvestanud. 19. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 20. muudatusettepaneku on esitanud Reformierakonna fraktsioon ja see on sisuliselt arvestatud. 21. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud, samuti 22., 23. ja 24. muudatusettepanek. 25. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon ei ole seda ettepanekut arvestanud. Tulenevalt meie kodu- ja töökorra seadusest ei ole seda ettepanekut saalis hääletada võimalik. 26. muudatusettepaneku on esitanud samuti Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, ka selle ettepaneku on juhtivkomisjon jätnud arvestamata ja nagu eelminegi ettepanek ei kuulu see ettepanek meie kodu- ja töökorra seaduse järgi saalis hääletamisele. 27. muudatusettepaneku on esitanud Reformierakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on seda täielikult arvestanud. 28. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 29. muudatusettepaneku on esitanud Reformierakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on sisuliselt arvestanud. 30. muudatusettepaneku on esitanud Reformierakonna fraktsioon, täielikult arvestatud. 31. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon. 32. muudatusettepaneku on esitanud Reformierakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on täielikult arvestanud. 33. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon, samuti 34., 35. ja 36. muudatusettepaneku. 37. muudatusettepaneku on esitanud Reformierakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on arvestanud seda ettepanekut täielikult. 38., 39., 40., 41., 42., 43., 44., 45., 46. ja

47. muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud. 48. muudatusettepaneku esitaja on Reformierakonna fraktsioon ja ettepanekut on sisuliselt arvestatud. 49. muudatusettepaneku esitaja on samuti Reformierakonna fraktsioon ja seda on arvestatud täielikult. 50. muudatusettepaneku esitaja on taas Reformierakonna fraktsioon, see ettepanek on täielikult arvestatud, samuti 51. ettepanek. Ka 52. muudatusettepanek on Reformierakonna fraktsiooni esitatud ja juhtivkomisjon on samuti täielikult arvestanud. 53. muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. 54. muudatusettepaneku on esitanud Reformierakonna fraktsioon, täielikult arvestatud. 55. muudatusettepanek on samuti Reformierakonna fraktsiooni esitatud, täielikult arvestatud. 56. muudatusettepaneku esitaja on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon ei ole seda ettepanekut arvestanud. Tulenevalt meie kodu- ja töökorra seadusest ettepanek saalis hääletamisele ei kuulu. 57. muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon, samuti 58. ja 59. muudatusettepaneku. 60. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on seda ettepanekut täielikult arvestanud. 61., 62., 63., 64. ja 65. muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon.

Head kolleegid! Oleme läbi vaadanud seaduseelnõu 743 kõik muudatusettepanekud. Seaduseelnõu teine lugemine on lõpetatud.

3. Kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu (798 SE) teine lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Kalle Pallingu!

Kalle Palling

Väga austatud juhataja! Head kolleegid! Vabariigi Valitsuse algatatud kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine lõpetati s.a 13. oktoobril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati s.a 20. oktoober kell 16.

Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon esitas eelnõu kohta ühe muudatusettepaneku, mille ta hiljem võttis tagasi. Keskkonnakomisjon vormistas üheksa muudatusettepanekut, millest kaheksa on tehnilist laadi. Muudatusettepanekud tulenesid järgmistest asjaoludest. Esiteks, eelnõu sätete erinev jõustumisaeg. Paragrahvi 1 punkt 4 käsitleb kalastuskaardi taotluste vastuvõtmise ajalist ühtlustamist alates 1. detsembrist, millest tulenevalt võetakse nii elektrooniliselt, posti teel kui ka Keskkonnaametile vahetult esitatud taotlusi vastu alates püügiaastale eelneva aasta detsembrikuu esimese tööpäeva hommikust kella 9-st, välja arvatud vähimõrra ja vähinataga püügi õiguse taotlused, mida võetakse vastu alates juulikuu esimese tööpäeva hommikust kella 9-st. Teiseks, euro kasutuselevõtt (muudatusettepanekud nr 6 ja 9). Kolmandaks, kalapüügi valdkondade menetlemise jaotamine eri seaduseelnõude vahel. Olgu mainitud, et keskkonnakomisjoni menetluses on käesoleval ajal kolm kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu: praegu teisel lugemisel olev eelnõu 798 ja peale selle veel eelnõud 724 ja 828.

Seaduseelnõusse on tehtud tehnilisi ja keeliseid muudatusi, mis ühelgi juhul ei muuda eelnõu sisu.

Keskkonnakomisjon otsustas oma s.a 8. novembri istungil teha Riigikogu täiskogule ettepaneku lõpetada eelnõu teine lugemine ja saata eelnõu kolmandale lugemisele.

Aseesimees Keit Pentus

Näib, et küsimusi ei ole. Suur tänu, austatud ettekandja, ettekande eest! Kas on soovi avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Vaatame läbi seaduseelnõu nr 798 muudatusettepanekud, neid on kokku üheksa. Esimese muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Muudatusettepanekute 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ja 9 esitaja on samuti juhtivkomisjon. Oleme kõik seaduseelnõu 798 muudatusettepanekud läbi vaadanud. Vabariigi Valitsuse algatatud kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine on lõpetatud.

4. Looduskaitseaduse ja ehitus- seaduse muutmise seaduse eelnõu (825 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine punkt on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud looduskaitseaduse ja ehitusseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Mark Soosaare!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Head ametikaaslased! Kes meist ei armastaks Eesti loodust, kes meist ei armastaks sinist taevast, puhast õhku, linnulaulu, vetevulinat? Aga et see kõik toimiks, peavad olema kindlasti hästi hoolitsetud ja kaitstud need alad, kus linnud pesitsevad, kus hülged paljunevad, kus taimed kasvavad.

Kui Eesti ühines Euroopa Liiduga, siis me võtsime kohustuse, et säilitame loopealsed looduslikud rannaniidud, poollooduslikud kooslused. Kui nüüd aruandeid vaadata, siis on näha, et me oleme oma lubadusest suutnud täita vaevalt kolmandiku. Meid, sotsiaaldemokraate, teeb väga murelikuks see, mis toimub looduskaitsealadel. Me ei räägi täna sellest, et kohalikud elanikud on halvasti kaasatud, sellest me jõuame tulevikus rääkida. Täna me räägime sellest, et rahva õiglustunne on üsna tugevasti riivatud, et mõned meist on võrdsematest võrdsemad ja on ise võtnud endale õiguse ehitada looduskaitsealale hooneid, mida kaitse-eeskirjad sinna ehitada ei luba.

On erinevaid juhtumeid. On juhtumeid, kui hooneid on ehitatud suisa omavoliliselt, aga on ka juhtumeid, kui ehitusload ja paberid on kõik korras, aga kui hakata neid pabereid lähemalt uurima, siis selgub, et näiteks Keskkonnaameti või Keskkonnaministeeriumi kooskõlastused on jäetud võtmata. Võib ju öelda, et tegemist on heausksete ehitajatega, kuid tekib küsimus, kas on tegemist ka heausksete omavalitsustega, kes need ehitusload on väljastanud.

See eelnõu ei ole suunatud mitte ühegi konkreetse ehitaja vastu, vaid puudutab üldjuhtumeid ja käsitleb vaid reservaadis või sihtkaitsevööndis asuva ebaseadusliku ehitise või rajatisega seotud lahendeid. Kehtiva looduskaitseaduse ja ehitusseaduse kohaselt kuuluvad need ebaseaduslikud hooned lammuta-

misele, ent meie arvates on lammutamine omakorda suureks koormuseks väga õrnadel aladel, merelaidudel, kus pesitsevad väga erinevad linnuliigid ja kus poegivad hülged käivad karva vahetamas. Meil on laidusid, kus hüljeste pärast võib inimene käia ainult novembri keskpaigast kuni veebruari keskpaigani, ülejäänud ajal on seal täielik liikumiskeeld. Väga palju on laidusid, kus on inimeste liikumiskeeld aprilli algusest augusti alguseni, et linnud võiksid rahulikult pesitseda. Samal ajal on nendel laidudel õigus käia teadlastel linde rõngastamas ja vaatlemas. Seal on õigus käia nendel inimestel, kes teavad, millisel määral seal viibida võib, nii et see liigilist mitmekesisust ei vähendaks. On mõeldamatu, et nendel laidudel toimuksid peod, korraldataks ilutulesikke, seisaksid suvilad, et sinna ehitataks ujumisbasseine, et seal süvendataks sadamaid, aga ka sellised juhtumid on Eestimaal olemas.

Kuna teadlastel on vaja kusagil peatuda, teadlastel on tarvis jätta oma aparatuur loodust jälgima ja ka selleks, et neid hooneid, mis on ebaseaduslikult ehitatud, ei peaks tingimata lammutama, annab eelnõu Keskkonnaministeeriumile võimaluse sellised ebaseaduslikud ehitised riigistada, juhul kui neid hooneid võib kasutada teaduslikel eesmärkidel, ning nendel aegadel, kui inimesed võivad sihtkaitsevööndis või reservaadis liikuda, võib neid kasutada näiteks loodushariduslikel eesmärkidel.

Kasutades võimalust, tuletan ma meelde, et väga paljud Eestimaa laiud olid varem inimestega asustatud ja seal oli ka väga suur liigiline mitmekesisus. Üksikud inimesed, enamasti rannakalurid või kalurid lähedal asuvalt suuremalt saarelt, läksid suveks laiule elama, elasid väikeses kalurihüti. Neil oli tollal ühiskondliku looduskaitseinspektori dokument ja nad olid linnukuningad, kellega linnud väga hästi harjusid, sest linnud teadsid, et need inimesed ainult aitasid neil pesitseda ning pidasid nendel laidudel korda. Ka sellist süsteemi, juhul kui riik Keskkonnaministeeriumi või Keskkonnaameti näol võtab meie eelnõu alusel nõuks laidudele ebaseaduslikult ehitatud hooned riigistada, saaks kasutada selleks, et väga head loodushoiutava taastada.

Head kolleegid! Olete kõik kirjaoskajad inimesed. Loodan, et kõik asjahuvilised on eelnõuga tutvunud. Jään küsimusi ootama. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimuseks saab sõna Trivimi Velliste. Palun!

Trivimi Velliste

Aitäh, proua aseesimees! Lugupeetud ettekandja! Nagu me teame, on ajaloost tulenevalt maailma eri riikides loodushoid ja keskkonnakaitse väga erinevalt korraldatud, loodushoiu ja ehitamise vahetõrje on eri riikides väga erinev. Kas sa võiksid tuua näiteid mõnest riigist, kus see on kõige paremini korraldatud, kus on ühelt poolt loodus- ja keskkonnahoiu, teiselt poolt ehitustegevuse optimaalne vahetõrje, ning võib-olla mõne näite abil illustreerida seda, millest me võiksime ja saaksime eeskujuga võtta?

Mark Soosaar

Mulle on olnud sümpaatne Rootsi ja võib-olla ka Itaalia, kus rannikul on jälgitud ajaloolist traditsiooni, et igäüks, kellel on rannikul või saarel kinnistu, võib oma paadiga randuda omaenda krundil. Igäüks, kes on võtnud nõuks sõita Tallinnast Stockholmi, on skväärides näinud paadimajakesi ja krunte, mis ulatuvad randa. Selline segasüsteem, kus peaaegu kõikjal on võimalik randa pääseda, kuid nn kallasrada ei ole (see kord-korralt katkeb), on minu arvates päris mõistlik. Me teame üsna palju neid linnu, olgu see siis Amsterdam või Veneetsia, kus on kanalite süsteem ja kus täpselt samuti ei ole igäühel võimalik kohe vee juurde minna, sest kinnistud ulatuvad vee äärde ning majad seisavad otse vee ääres. Minu meelest on selline segasüsteem väga tore ja kultuuriliselt mitmekesine. Ma arvan, et umbes sama sugune süsteem võiks olla ka näiteks Pärnu linnas, Pärnu jõe ääres. Inimesed ei pea tingimata igal pool käima hoonete ja vee vahelt. Ma loodan, et ma sain küsimusest õigesti aru. Aga täpsemaks minnes: teatavasti on Hispaanias võetud ette ebaseaduslikult randa ehitatud hoonete lausa massilist lammutamist. Meile on eeskujuks ka Hispaania põhiseadus, mis lubab neid isikuid, kes kasutavad omandit rahvuslikku loodus- ja kultuuripärandit kahjustavalt, võtta lausa kriminaalvastutusele, ning Šveitsi põhiseadus, mis näeb ette, et kui omandit kasutatakse loodus- ja kultuuriväärtuste hoidmise vastaselt, siis võib selle omandi eksproprieerida. Täienduseks, hea kolleeg, niipalju, et me

eelnõu esitades jätsime teatud loomingulise vabaduse ka kolleegidele Riigikogus ja keskkonnakomisjonile, sest sellist terminit nagu "riigistamine" meie seadusruumis ei ole. On kaks varianti, üks meetod on võõrandamine või sundvõõrandamine ning teine on konfiskeerimine. Konfiskeerimine on see, millega karistatakse kuriteo eest, sundvõõrandamist kasutatakse siis, kui on tarvis avalikes huvides omandit võõrandada. Aga kindlasti te kuulete keskkonnakomisjoni esimehe Mart Jüssi ettekandest, et kahjuks ei Vabariigi Valitsus ega keskkonnakomisjon ei leidnud võimalust ei ühes ega teises suunas liikuda, vaid valitsuse arvates on olemas hoopis üks teine tee, millest keskkonnakomisjoni esimees meile kõigile kindlasti värvikalt räägib.

Aseesimees Keit Pentus

Aleksei Lotman, palun!

Aleksei Lotman

Aitäh! Hea ettekandja! Tunnistades, et probleem on olemas ja vajab senisest tõhusamat lahendamist, ei saa ma selle eelnõu raames päris täpselt aru, kuidas riigistamine on ette nähtud. Kas kogu kinnistu riigistatakse kinnisasjana või riigistatakse üksnes hoone koos hoonestusõigusega? See jäi mulle arusaamatuks.

Mark Soosaar

Aitäh selle küsimuse eest! Ega seadus ise ei peagi ette nägema kõiki rakendusmeetmeid ega elluviimise teid. On võimalik edasi tegutseda juba kohtulahendite abil või Keskkonnaministeeriumi määruste alusel, kuid kinnisasja sundvõõrandamise seadust on raske siin kasutada, sest sel juhul tuleks kinnisasja sundvõõrandamise seadusesse sisse tuua ka vallasasja sundvõõrandamise mehhanism, mida seal praegu ei ole. Juhtumid on erinevad. On juhtumeid, kui tegemist on kinnistutega, kuid enamikul juhtumitel, mida meie sihtkaitsevõõndites silmas peame, seda ei ole. See on minu vastus.

Aseesimees Keit Pentus

Jaan Õunapuu, palun!

Jaan Õunapuu

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud ettekandja! Jah, ma olen ka nõus, et probleem on olemas ja probleem on tõsine. Minu küsimus lähtub kehtivast ehitusseadusest ja võimalikest sanktsioonidest. Teadaolevalt saab praegu määrata kas rahatrahvi või lammutuse. Meie esitatud eelnõust tuleb välja riigi poolt ülevõtmine ja ühistes huvides kasutamise võimalus. Menetluse käigus on ühiskondlik arvamus küll olnud selline, et raha eest ikka vist ei ole võimalik kõike seda osta, aga keskkonnaminister on siin alles hiljuti välja öelnud, et miljoni krooniga peaksid olema mured murtud. Kui eetiline see tegelikult on?

Mark Soosaar

Aitäh hea küsimuse eest! Ma arvan, et selline lahendus, kus miljoni krooniga ostetakse õigus, et ebaseaduslik hoone võib püsti jääda, riivab üsna sügavalt rahva õiglustunnet. Pärast seda, kui omanik on trahvi ära maksnud, ei ole võimalik temalt enam lammutamist nõuda, sest topelt karistusi Eesti seadusruum ette ei näe.

Aseesimees Keit Pentus

Austatud ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh ettekande eest! Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni esimehe Mart Jüssi!

Mart Jüssi

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Keskkonnakomisjon arutas Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud eelnõu 8. novembri istungil. See eelnõu oli pälvitud laialdast tähelepanu, meile olid tulnud oma arvamust esitama koguni kolme ministeeriumi esindajad. Need olid Keskkonnaministeeriumi looduskaitse osakonna spetsialist Liina Vaher, Keskkonnainspektsiooni looduskaitseosakonna juhtivinspektor Helena Täär, Justiitsministeeriumi õigusloome korralduse talituse nõunik Eneli Illaru ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ehitus- ja elamuosakonna juhataja Margus Sarmet ja ehitus- ja elamutalituse peaspetsialist Ülle Reidi. Sellises, ütleme, nõuandvas koosseisus me arutasime selle eelnõu sisu. Kõigi kolme ministeeriumi esindajate seisukohtades oli palju ühist, aga ka mõned erinevused, mida ma tahan teile esitada.

Alustan Keskkonnaministeeriumist. Arutluses selgus, et me tõepoolest tõdeme, et ebaseaduslikul alusel kaitsealadele ilmunud või kerkinud ehitiste või rajatiste probleem on Eestis olemas, aga selgub ka, et see on piiratum, kui me võib-olla ette kujutame, kui me tegelikke andmeid ei tea. Tegelikult on viimasel viiel aastal olnud kuus sellist juhtumit, mida Keskkonnainspeksioon on pidanud menetlema, neist neli on olnud seotud ehitistega ja kaks rajatistega. Muidugi oleks selliste ehitiste kõrvaldamisel oluline eelkõige rakendada lammutamise võimalust, aga nagu siin on juttu olnud, on teine võimalus mõjutada rahaga ehk anda terminile "miljonivaade" selge sisu. See oli lihtsalt selline seisukoht, mis komisjonis kõlas, seda me oleme ka pressist keskkonnaministri suu läbi kuulnud. See on seisukoht, mille see ministeerium on esitanud.

Oluline Keskkonnaministeeriumi poolt vaadates oli arutelu, kas neid hooneid saaksid kasutada teadlased, ehk arutelu nende rangete piirangute vööndis asuvate hoonete otstarbekuse üle. Alati ei ole üheselt selge, et neid saaks teaduslikel eesmärkidel kasutada. Tekib ju küsimus, mis on primaarne, kas see, et teadlane teeb selles piirkonnas mingit spetsiifilist tööd, lähtuvalt vajadusest, või see, kui seda tööd tehakse sellest võimalusest lähtudes, et seal on mõni hoone. See vastuolu on tegelikult üsna oluline. Selle juurde tulen ma natuke hiljem tagasi.

Justiitsministeerium viitas otseselt selle eel-nõuga seotud põhimõttelisele ja väga fundamentaalsele asjaolule ehk vastuolule põhiseadusega või riivele põhiseaduse §-ga 32, mille järgi selliste meetmete kohaldamisega peaks kaasnema õiglane ja üheselt mõistetav hüvitis. Tekib nii õiguslik kui ka filosoofiline probleem, et kui ebaseaduslikult rajatud ehitised on riigistatud ja õiglaselt hüvitatud, siis missuguse tehinguga sellisel juhul on tegemist. See ei ole jällegi selge lahendus.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajad juhtisid tähelepanu olukorrale, mis tekib siis, kui võõrandatakse ehitised, mis on ebaseaduslikult rajatud, aga ometi jääb see kinnisasjale, kinnistule. Sellisel juhul tuleks ju hakata seda teistpidi seadustama, siis juba riigile kuuluvana, ehitus- või hoonestusõiguse kaudu, ja tuleks hakata läbi rääkima seda, mis puudutab sellise vallasasja kinnistul pidamist.

Sõltumata sellest, on see looduskaitsealal või mujal, sellise asjaga kaasnevad probleemid on palju laiemad, kui võib-olla esmapilgul tundub.

Ka komisjoni liikmed proovisid seda olukorda käsitleda ühest ja teisest küljest, tuues näiteid teistest eluvaldkondadest, kui inimene on seadusvastaselt toiminud. Aga me leidsime, et need kõik ei ole nii üheselt võrreldavad ehitise püstitamise ja kaitsealale, et me saaksime analoogiat kasutada.

Mul oli komisjonis võimalus (kasutan seda võimalust ka saalis) öelda, et minu elutööst väga suur osa on möödunud kaitsealade sihtkaitsevööndites ja reservaatides. Ma ei ole kunagi mõelnud, et seda tööd seal oluliselt mõjutaks see, kas seal on mõni ehitised või ei. Kui töö ehitist, kas või ajutist ehitist, nõuaks, siis selleks on riigis ju ometigi olemas kord, kuidas sellise ehitise sinna kas või ajutiselt püstitada või viia saaks, kui teadusliku uurimise otstarve sellise ehitise kasutamist sihtkaitsevööndis või reservaadis tõepoolest eeldaks.

Sellise arutelu tulemusena võttis keskkonnakomisjon vastu otsuse (4 poolt, 2 vastu, 1 erapooletu) mitte lõpetada looduskaitseaduse ja ehitusseaduse muutmise seaduse eelnõu 825 esimest lugemist ja lükata eelnõu tagasi. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Läheme küsimuste juurde. Küsimuseks saab sõna Eiki Nestor.

Eiki Nestor

Aitäh! Kui mingi hoone on ebaseaduslikult rajatud ja kuulub sundvõõrandamisele õiglase tasu eest, kuidas saab siis üldse eeldada, et see õiglane tasu võiks olla midagi muud kui null? Kui ebaseaduslik hoone sundvõõrandatakse, siis õiglane tasu on null krooni, null eurot või mida iganes. Kuidas saab üldse eeldada, et see on mingi muu arv?

Mart Jüssi

Põhimõtteliselt on siin selge viide põhiseaduse paragrahvile, mis ütleb, et vara võõrandamisega peab kaasnema hüvitis. Kui suur see on, mis on selle rahaline väärtus, seda me nii täpselt ei arutanud, kuigi, jah, see arutelu põhines sellel, et selline põhiseaduse säte on ole-

mas ning seda tuleb ka selles kontekstis kaaluda.

Aseesimees Keit Pentus

Kalev Kotkas, palun!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austet komisjoni ettekandja! Mulle on jäänud selline mulje, et komisjon on proovinud kontekstist välja rebida ja absolutiseerida paari väljendit. Selle eelnõu tegelik vaim ei kohusta mitte millekski, vaid loob võimaluse. Riigistamine on võimalik, kui ehitist on võimalik kasutada mitte ainult teaduslikul eesmärgil, vaid ka muudest üldistest huvidest lähtudes. Teile meeldib rohkem lammutamine. Kas on võimalik, et ka lammutamisega kaasneb negatiivne keskkonnamõju?

Mart Jüssi

Aitäh! Kui me vaatame seda konteksti, et tegemist on ehitiste või rajatistega kaitsealadel, kaitseriigimiga võõndites (reservaadis on karm kaitseriigim, sihtkaitsevõõndis mitte nii karm), siis tekib põhimõtteline küsimus, milleks peaks seal olema hoone ja kuidas seda saaks kasutada teaduslikel või muudel eesmärkidel. Me lähtusime eelkõige sellest kui looduskaitsealisest aspektist. Ma ütlesin ka komisjonis, et ega hoone iseenesest oluliselt loodust ei mõjuta. Tegelikult mõjutavad loodust selle hoonega kaasnevad inimesed, sest loodusesse paigutatud esemetega loodus harjub või talub neid, aga nende esemetega kaasnevate inimestega harjumine, kui nad käivad seal episoodiliselt, on palju raskem. Iseenesest hoonet kui maastikuobjekti vaadates me võib-olla keskkonnamõju nii ei taju, kui siis, kui inimene seda hoonet kasutab, eriti just episoodiliselt, aga mitte pidevalt. Siis ei ole vahet, kas tegemist on teadlaste, rahvakunstiansambli või mõne muu kollektiiviga, kes seda hoonet kasutab. Aga mis puutub lammutamisse, siis ka lammutamine on selline füüsiline tegevus, mis nii maastikku kui ka keskkonda mõjutab. Ka seda ei tohiks minu arust dramatiseerida, ka lammutustööd saab teha keskkonnaseisundit arvestades, näiteks linnusaartel võib lammutamist väga vabalt teha talvel, kui pinnas on külmunud ja linnud lõunamaale ära lennanud. See ei ole selline asi, mida me peaksime hakkama teema mootorsaagidega keset kena pesitsusaega.

Nii nagu ehitamisel on oma mõju, on ka lammutamisel, aga mõlemat mõju saab maksimaalselt vähendada. Kui lammutamine on paratamatu, siis tuleb ka seda teha niimoodi, et see loodust võimalikult vähem häiriks. Mõne väiksema ehitise võib tegelikult vabalt talvel põlema panna ning see on mõne hetke pärast sealt kadunud, tuul viib tuha laiali ja ongi kõik. See ei ole nii absoluutne, nagu seda võib-olla tahetakse näha või näidata.

Aseesimees Keit Pentus

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Praeguses õigusruumis, ma saan aru, on asi nii, et kui keegi on keeluvõõndisse hoone rajanud ja tal ei ole raha, et oma patutegu välja osta, siis ta lammutab oma maja maha. Siis saabub ilus suvi, loodusteadlane Jüssi läheb Riigikogu liikmeks olemise kogemuse võrra rikkamana looduskaitsealale tagasi ja talle pannakse sinna püsti ajutine hoone, kui tal hoonet vaja on. Selline on kehtiv õigusruum. Kas olukord narr ei näi? See pole nagu otsustarbekas.

Mart Jüssi

Ei, see kindlasti ei ole normaalne, kui sellele, kes sinna suvel läheb, olen see siis mina või keegi teine teadlane, pannakse püsti samasugune hoone, nagu just talvel maha sai võetud. Siin on küsimus ikkagi otstarbes, selles, millist hoonet me vajame. Ma võin tuua markantse näite. Kui ma tahan teha loodusuurimuslikku tööd, siis mulle täiesti piisab, kui sellest samast piirkonnast lõigatud roogu panna ühte väga suurde hakki, et varjata minu kogu seal piirkonnas elavate olevuste eest. Kui ma olen oma vaatlustöö seal ära teinud, siis võib selle roohaki viia sinna, kus saab sellest teha katust või midagi muud. Me ei saa võrrelda neid hooneid, mis püstitatakse meeldivaks suveveetmiseks, nende hoonete või rajatistega, mida kasutatakse varjena teadusliku töö tegemiseks. See ei ole nii üksühene, et me saaksime öelda, et suvilat ei tohi ehitada, aga teadlastele ehitada võib. Me võib-olla räägime hoopis teistsugustest rajatistest.

Aseesimees Keit Pentus

Kalev Kotkas, palun!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Sa töid olukorra kirjeldamisel näite, et viimase nelja aasta jooksul on Keskkonnainспекtsioon pidanud tegelema kuue ebaseadusliku hoone püstitamise juhtumiga. Järelikult on probleem olemas. Kas keskkonnakomisjonil on mõni muu idee, kuidas sellist anarhia sugemetega käitumist tulevikus vältida, kui te seda konkreetset eelnõu ei toeta?

Mart Jüssi

Aitäh! Kõik keskkonnakomisjonis arutus osalenud osapooled ja ka siin saalis täna arutus osalenud osapooled ju tunnistavad, et see on probleem, kui seadusvastaselt kerkivad rajatised sinna, kus need näiteks looduskaitsepiirangutest tulenevalt olla ei tohiks. See probleem on tõesti olemas. Kuus rajatist viie aastaga – see näitab, et probleemil ei ole sellist mastaapi, et see oleks täiesti kontrollimatult väljunud n-ö inimese haardest. Ma usun, et ka selle eelnõuga sellele tähelepanu juhtimine on oluline selleks, et seda probleemi laiemalt teadvustataks. Aga eelkõige ma arvan, et siin ei ole küsimus sanktsioonides ega karistustes, võõrandamises, lõhkumises või trahvimises. Pigem peaks see lahendus olema arusaamises, milleks on kaitsealadel seatud piirangud, et seal ei peaks olema ehitisi, ja inimesed, kes tegelikult tahaksid neid alasid ühel või teisel viisil asustada, peaksid otsima aktiivselt võimalusi, et need ehitised ei tekiks sinna kohta, kuhu see esimene valik langeb. Kui ma töötasin Vilsandi rahvuspargis, olin seal seotud aruteluga sihtkaitsevööndis ühe talu taastamise üle. Põhimõtteliselt oleks see olnud võimalik, kui oleks arvestatud hulka tingimusi. Ma tõesti ei tea, kuidas see protsess lõppes, sest ma tulin sealt enne ära. Aga eelkõige läbirääkimised, teadlikkus ja arusaamine, milleks on need piirangud seatud, peaksid olema need, mis inimeste käitumist peaksid piirama. Seda tegevust päris vältida ei saa, aga see, et viie aastaga on rajatud kuus rajatist, näitab, et see ei ole praegu küll selline olukord, mis oleks täiesti käest ära läinud. Ma usun, et me oleme Eestis pidanud nägema selles mõttes palju hullemaid aegu.

Aseesimees Keit Pentus

Hea ettekandja, aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Mark Soosaare!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Head kaasteelised! Ma jätkan sealt, kus lugupeetud kolleeg Mart Jüssi lõpetas. Tõepoolest, me peame nendele probleemidele tähelepanu juhtima, sest küsimus on selles, kuidas me hoiame oma suurimat ressursi – Eesti loodust, loodusvarasid ja looduskeskkonda. Ilmselt, kui eelnõu täna menetlusest välja hääletatakse, oleme kohustatud homme tulema uue ja laiendatud eelnõuga, mis ei piirdu ainult sihtkaitsevööndi ja loodusreservaadiga, vaid kuhu tuleb ka looduskaitsealad sisse võtta. Seal ei ole neid juhtumeid enam mitte kuus, vaid 42.

Mis puutub meie põhiseaduse § 32, mis vastab Prantsuse esimesele põhiseadusele (koostatud ja vastu võetud aastal 1789) ning mis ütleb, et eraomand on puutumatu ja püha, siis tõepoolest on seal selline lause, et omandit võib omaniku nõusolekuta võõrandada ainult seaduses sätestatud juhtudel ja korras üldistes huvides õiglase ja kohese hüvituse eest. Aga põhiseadus ei ütle mitte midagi ebaseadusliku vara kohta. Justiitsministeerium võiks endale selgeks teha, et on olemas kahte sorti vara: seaduslik vara ja ebaseaduslik vara. Ärgem unustagem selle § 32 üht väga olulist lauset, mida Prantsuse põhiseaduses tollal ei olnud, aga Euroopa põhiseadustes nüüd on. See lause on selline: "Omandit ei tohi kasutada üldiste huvide vastaselt." Mul on väga kahju, et Vabariigi Valitsus oma arvamuses selle lause ära unustas. Mis muud, Justiitsministeerium ilmselt ei taha tülrika probleemiga tegelda. Las siis jäävad need ebaseaduslikud hooned püsti, nagu need on, sest ühtegi lammutamisjuhtumit me küll kuulnud ei ole ja kui me samamoodi edasi laseme, siis ei kuule ka.

Vastates teadlasele Mart Jüssile, mu heale kolleegile, kellega meil on palju ühiseid huvisid, seoseid ja mõtteid, võin ma, Mart, sulle küll öelda, et mina tean neid teadlasi, kes on valmis jätma oma aparatuuri mõnda sellisesse ebaseaduslikult ehitatud, kuid tulevikus riigistatavasse hoonesse, kus aasta ringi jälgitakse kaitseala ilmastikku, loodust jne. Ma tean ka neid ornitolooge ja olen nendega rääkinud, kes

on valmis ööpimeduses minema sellesse hoonesse, juhul kui see muidugi sobib, ning tulema sealt välja järgmisel öösel või nädala pärast. Ma küll kahtlen selles, Mart Jüssi, et ei ole vahet teadlaste ja rahvatantsuansamblite vahel. On küll, väga suur vahe on. Ma ei tea, millises rahvatantsuansambelis sina tantsid, mina ei tantsi üheski ja ma ei ole ka teadlane, aga ma tean teadlasi, kes linde rõngastades vaatavad täpselt kella järgi, kui kaua nad pesade juures viibida võivad, et pesadelt lahkunud lindude munad ei jahtuks ja et kajakad ei tuleks väga haruldaste liikide mune hävitama, ning eemalduvad siis ettevaatlikult ja kiiresti. Tean ka neid kalureid, keda ei ole instrueeritud ja kes teevad laidudel väga palju kahju. Olen isiklikult olnud tuttav nende meestega, kes laidudel elasid ja kes väga täpselt teadsid, mida on vaja teha selleks, et liigirikkus säiliks. Kahjuks tean ka üsna palju neid keskkonnaametnikke, kes on kategooriliselt selle vastu, et taastada aastasadu kestnud süsteem, kui laidudel elasid kohalikud kalurid, kes hoidsid linnustikku. Ma usun, et neid ehitisi saab kasutada näiteks ka merereostuse puhul, kui on tegemist määrdunud lindudega, keda on vaja ravida ja puhastada. Eesmärke, milleks neid rajatise võib ja saab kasutada, on väga palju. Rääkisid eelnõu esitledes nende hoonete kasutamisest loodushariduslikel eesmärkidel. Pealegi tuletan meelde, et see eelnõu ei kohusta riigistama, see on üks võimalus, mis Vabariigi Valitsusele antakse. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Palun kõnetooli Erakonna Eestimaa Rohelised esindaja Mart Jüssi!

Mart Jüssi

Pöördun läbirääkimiste formaadis veel korra teie poole, head kolleegid, et selle teema juurde korraks tagasi tulla. Ma ei hakka vastama hea kolleegi Soosaare repliikidele, mis puudutasid teadlaste, kalurite ja rahvatantsuansamblite toimetamist meie maastikel. Küll aga vaatan sellele probleemile natuke laiemas kontekstis.

Ka minule tundub vahel, et ühte või teise kohta ehitamine on ebamõistlikult piiratud. Samamoodi tundub mulle, et on täiesti jabur ehitada mõnda kohta neid hooned, lähtudes selle paiga ilust või loodusväärtustest. Vahel

öeldakse, et maastik ilma majata on tegelikult väärtusetu jne. Need on teatud väärtushinnangud, mille ümber on palju arutelusid, aga kõige aluseks peaksid minu arust olema ühiskondlikud kokkulepped, mida me kutsume planeeringuteks. Neid asju peaks hoolega ette valmistama, neid tõsiselt järgima ja proovima neist ka kinni pidada. Sellepärast et ka looduskaitsealade vajalike või väärtuslike alade soneerimine on teatud mõttes planeeringu ülesanne ja on kokku lepitud, mida me seal teeme ning mida me seal ei tee. Tihtipeale öeldakse, et looduskaitseala on mõnes mõttes inimese poolt maha jäetud ala, kus on 20, 30, 40 või 100 aastat tagasi olnud inimasustus, seal on olnud külad ja inimesega kaasnev infrastruktuur ning miks me ei võiks seda seal taastada, see on ajalooliselt seal ju olnud, teatud kohtades võib isegi vanadele vundamentidele hooned taasrajada. Tegelikult on oluline ka see arusaamine, milline oleks nende taastatud hoonete otstarve inimeste jaoks, kes seal elavad. Hoone taastamine kohta, kus see võib-olla kunagi on olnud, ei pruugi olla otstarbekas selles mõttes, et see ei oleks enam see eluhoone, sest see paikkond ise enam ei pakuks inimesele elatist. Need asjad on mõnes mõttes saanud ka oma aja ja ajaloolise puudutuse.

Kui vahepeal planeeringud ja kokkulepped sõlmiti niimoodi, et me teatud kohti ei kasuta või proovime inimasustuse suunata nendesse piirkondadesse, kus kokkulepe looduse ja inimtegevuse vahel on kergemini saavutatav, siis me peaksime seda ka edaspidi tegema, aga mitte proovima neid vigu, mis on tehtud, või rikutud kokkuleppeid kuidagi tagantjärele kui mitte just seadustada, siis vähemalt kinnistada.

Teadlastele ja ma arvan, et ka paljudele teistele, kes loodusega ja looduskaitsealadel töötavad, on paikkonna looduse looduspärasus või, võiks öelda, metsikus, algupärasus, olulisem kui infrastruktuur, mis ühel või teisel moel tööd hõlbustaks. See, kuidas need muutused seal seoses inimese kohalolekuga tekivad, ei pruugigi olla märgatavad sellel hetkel, kui neid plaanitakse, need võivad alles hiljem välja tulla.

Minu arust peaks üldistes planeerimisküsimustes pigem rohkem läbi rääkima selle, kuhu inimene tänapäevases, mõneti muutunud maailmas paremini sobib ja millised alad võiksid

jääda inimesest pigem puutumata, ning proovida nendest saavutatud kokkulepetest maksimaalselt kinni pidada. Kui viga on tehtud, siis tuleks see tõesti pigem kõrvaldada kui n-õ põlistada. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Kõnesoove rohkem ei ole, lõpetan läbirääkimised. Juhtivkomisjon tegi ettepaneku seaduseelnõu 825 esimesel lugemisel tagasi lükata. Alustame selle ettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku seaduseelnõu 825 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 45 Riigikogu liiget, vastu oli 19, erapooletuid ei olnud. Ettepanek leidis toetust.

Seaduseelnõu 825 langes menetlusest välja. (Tabel 28.)

5. Riigivaraseaduse täiendamise seaduse eelnõu (783 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu on väliskomisjoni algatatud riigivaraseaduse täiendamise seaduse eelnõu. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Marko Mihkelsoni!

Marko Mihkelson

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Lubage mul tutvustada selle aasta suvel, täpsemini, 14. juunil Riigikogu väliskomisjoni algatatud riigivaraseaduse täiendamise seaduse eelnõu.

Eelnõu eesmärk on anda nii Riigikogule kui ka Vabariigi Presidendile õigus asutada sihtasutusi. Oma aruteludes oli väliskomisjon arvamusel, et ehkki üldjuhul on sihtasutustes osalemisega seonduv täitevvõimuasutuste pädevuses, võib erandjuhtudel olla siiski otstarbekas teostada asutajaõigusi ka Riigikogul ja Vabariigi Presidendil. Ma tuletan meelde, et ka praegu on Vabariigi Presidendi juures tegutsemas kaks sihtasutust (Vabariigi Presidendi Kultuurirahastu ja Eesti Koostöö Kogu), mis on asutatud varem kehtinud seaduse alusel, kuid hetkel puudub nende tegevusel õiguslik alus.

Aga tegelikult vajaduse selle seaduseelnõu, riigivaraseaduse täiendamise seaduse eelnõu järele, mille algatas Riigikogu väliskomisjon, tingis päris pikk arutelu Eesti Välispoliitika Instituudi praeguse seisu ja tuleviku üle. Need arutelud ulatuvad juba eelmise Riigikogu aegadesse. Ma tuletan meelde, head kolleegid, et Riigikogu väliskomisjon pööras juba 2004. aastal oma arvamuses tähelepanu vajadusele tugevdada Eestis tegutsevaid välispoliitikaga, julgeolekupoliitikaga, Euroopa Liidu poliitikaga seonduvaid mõttekodasid ja toetada nende tegevust. Välispoliitika instituudi nõukogus, mille koosseisu siinkõneleja kuulub ja mida juhib välisminister Urmas Paet, on neid arutelusid viimase kahe aasta jooksul peetud. Eelmise aasta lõpus jõudsid ka välispoliitika instituut ja instituudi nõukogu otsusele, et arvestades rahvusvahelist kogemust (ennekõike peeti ja peetakse ka praegu silmas meile võib-olla kõige lähemal asuvat mudelit ehk Soome välispoliitika instituudi ajalugu ja tema üleviimist välisministeeriumi alluvusest Eduskunna, Soome parlamendi alluvusse), võiks samasugust mehhanismi kasutada ka Eestis, et kindlustada välispoliitika instituudile selgem ja pikaajalisem finantseering ning Eesti Vabariigi parlamendis esindatud poliitiliste jõudude laiem toetus.

Välisminister Urmas Paet tutvustas oma seisukohti välispoliitika instituudi nõukogu esimehena väliskomisjonis 8. märtsil s.a, misjärel otsustas väliskomisjon tellida Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonnalt kaks analüüsi. Kõigepealt selleks, et täpsemalt vaadata, millised on olnud sammud näiteks Soomes või Rootsis, ja teise analüüsi sisu oli see, mida peaks sel puhul, kui väliskomisjon otsustaks toetada välispoliitika instituudi nõukogu otsust viia instituut Välisministeeriumi alluvusest Riigikogu alluvusse või eelarverele, konkreetselt ette võtma, kas selleks on vaja ka seadusi muuta või täiendada. Need analüüsid valmisid selle aasta aprillis ja mais. Need annavad väga hea ülevaate sellest, miks, millistel põhjustel ja kuidas toimus näiteks välispoliitika instituudi ümberkujundamine meie põhjanaabrite juures. Seal ei olnud selle sisu mitte ainult tehniline üleviimine ühelt eelarverele teiselt, valitsuse realt parlamendi reale, vaid väga selgest poliitilisest konsensussest kujunenud arusaam, et riigi välispoliitika,

rahvusvaheliste suhete ja Euroopa Liidu poliitika analüüsimiseks mõeldud sõltumatu teadusasutuse asumine just nimelt parlamendi real on kõige parem. Selleks võttis, muuseas, Eduskund 2006. aasta juunis vastu ka spetsiaalse seaduse, milleks oli rahvusvaheliste suhete ja Euroopa Liidu asjade uurimise instituudi seadus.

Nende arutelude käigus, mida on peetud nii välispoliitika instituudi nõukogus kui ka väliskomisjonis (arutelu on olnud ka Euroopa Liidu asjade komisjonis ja ka majanduskomisjonis, kes on seda seaduseelnõu menetlenud), on olnud ka küsimusi, kas Eestis tegutsevad, meie välispoliitikaga kokkupuutuvaid või välispoliitilisi küsimusi uurivaid institute on piisavalt. Kas mõningaid asutusi (siin on ennekõike välja toodud Kaitseministeeriumi haldusalas olevat Rahvusvahelist Kaitseuringute Keskest) oleks näiteks mõistlik teistega ühendada? Arutelude käigus on eri ajal jõutud ikkagi arvamusele, et nende asutuste tegevus ei kattu. Kaitseuringute keskuse puhul on tegemist ennekõike julgeolekupoliitiliste ja kaitsealaste uuringutega, milles peaaegu üldse ei puudutata Euroopa Liidu välispoliitikaga seonduvat või Euroopa Liiduga seonduvat tervikuna, samamoodi rahvusvahelisi suhteid, näiteks energia- poliitikat, energiajulgeolekuküsimusi jne. Nii et siin on eri tasanditel üksmeelselt leitud, et välispoliitika instituudi roll Eestis on vajalik ning tema tugevdamiseks on üks primariaid viise tema toomine Riigikogu eelarveruumi.

Otsust eelnõu algatada toetas väliskomisjoni istungil s.a 14. juunil 5 komisjoni liiget, vastu oli 3 (kõik need 3 liiget kuuluvad Reformierakonna fraktsiooni). On mõneti arusaamatu see vastuolu, mis on tekkinud Rahandusministeeriumi ja Välisministeeriumi vahel, aga loodetavasti me suudame selle eelnõu menetlemise käigus tekkinud eriarvamused või erinevad seisukohad siluda, just nimelt selle eesmärgi saavutamise nimel, mis on ikkagi selle eelnõu algatamise tegelik põhjus: luua võimalusi ja eeldusi meie välispoliitikaalaste teadusuuringute ja seisukohtade mitmekesistamiseks. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi ei ole. Palun majanduskomisjoni ettekandeks Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni esimehe Urmas Klaasi!

Urmas Klaas

Proua aseesimees! Austatud kolleegid! Majanduskomisjon arutas kolleegide ehk väliskomisjoni algatatud riigivaraseaduse täiendamise seaduse eelnõu komisjoni istungil kahel korral: 28. oktoobril s.a ja 8. novembril s.a. Vahepeal toimus ka üks eelnõu esimest lugemist ettevalmistava töörühma nõupidamine. 8. novembri istungil otsustas komisjon teha täiskogule ettepaneku eelnõu 783 esimene lugemine teha täiskogus 16. novembril, ettepanek on esimene lugemine lõpetada ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva, s.o 22. november kell 18 (otsused tehti konsensuslikult). Samuti otsustati küsida põhiseaduskomisjonilt arvamust Riigikogu väliskomisjoni algatatud riigivaraseaduse täiendamise seaduse eelnõu 783 põhiseadusele vastavuse kohta.

Mõnda teemat, mis majanduskomisjoni koosolekutel seoses selle eelnõuga arutlusel olid, ma markeerin lähemalt. Kõigepealt see, kas välispoliitika instituudi eelarve jätkusuutlikkuse tagamiseks on mõttekas muuta riigivaraseadust või on võimalik välispoliitika instituudi eelarvet kasvatada olemasolevat staatus säilitades, kui asutajaõigusi teostab Välisministeerium, ja kas Riigikogule kui põhiseaduslikule institutsioonile asutajaõiguste andmine ei ole vastuolus põhiseadusega, sest ka Vabariigi Valitsuse eitasvas seisukohas selle eelnõu kohta on välja toodud, et sellise õiguse teostamine on oma olemuselt täitevvõimu ülesanne, täitevvõimu kompetentsis. Esimesel puhul Rahandusministeeriumi ametnik (28. oktoobril olid kohal ministeeriumi nõunik Tarmo Porgand ja juhtivspetsialist Karin Silm ning 8. novembril samuti nõunik Tarmo Porgand) vastas 8. novembri komisjoni koosolekul, et Rahandusministeerium on seisukohal, et põhimõtteliselt on ka praegu võimalik näha Riigikogu Kantselei eelarves ette sihtotstarbeline eraldi, finantseerimaks välispoliitika instituuti. Teises küsimuses, mis puudutas võimaliku rollide jaotust täitevvõimu ja seadusandliku võimu vahel, rollide jaotust põhiseaduslike institutsioonide vahel, leidsime, et on tark küsida parlamendi põhiseaduskomisjoni arvamust selle küsimuse kohta. Sellise kirja me põhiseaduskomisjonile saatsime.

See mõttevahetus päädis, nagu ma ütlesin, komisjoni otsustega, millest teile kohe alguses ette kandsin. Tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Küsimusi ei ole. Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Väliskomisjoni algatatud riigivaraseaduse täiendamise seaduse eelnõu 783 esimene lugemine on lõpetatud. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg s.a 30. november kell 18.

6. Kodakondsuse seaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu (796 SE) esimene lugemine

Aseesimees Keit Pentus

Järgmine eelnõu on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud kodakondsuse seaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Evelyn Sepa!

Evelyn Sepp

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Oleks lihtne öelda, et me oleme selle eelnõu üle siin saalis juba korduvalt mõtteid vahetanud. Mõnes mõttes me oleme kodakondsuse teemadel siin rääkinud palju kordi, aga, olgem ausad, me oleme küll rääkinud, kuid ei ole selle juures mõelnud ega vaadanud tulevikku, vähemalt mitte sedavõrd kaugele, kui kaugele me peaksime vaatama.

Ei ole mingi saladus, et Eesti nagu kõik ülejäänud Euroopa või arenenud maailma riigid konkureerivad absoluutselt kõige pärast, nad konkureerivad transiidi, inimeste, tööjõu, ajude, kapitali, elukeskkonna ja mille iganes pärast. Ka Eesti konkureerib inimeste, ajude ja tööjõu pärast. Me ei ela siin n-ö umbes sapis sõltumata sellest, millised arengud on mujal maailmas, need kõik mõjutavad meid. Millal siis kui mitte täna on meil aeg endalt küsida, kui kaua me saame tegelikult püsida nendes mõneti aegunud dogmades? Kas need dogmad, mille me oleme endale sõnastanud, võib-olla oleks isegi õigem öelda, et need dogmad, mida me kasutame poliitilises retoorikas ja programides, tegelikult täidavad neid eesmärke, mil-

leks need on seatud? Meie julgeme selles kahelda.

Vaadakem korraks põhiseaduse preambulit, kus räägitakse eesti rahvuse ja kultuuri säilimisest. Rahvus ja kultuur saavad säilida ainult siis, kui on inimesi. Kui Eestis ei ole enam inimesi, siis ei ole ka rahvast, ei ole rahvast ja ei ole ka kultuuri, või kui kultuur ongi, siis seda hoitakse muuseumis, see ei ela enam. Tegelikult on sellise mõttekäigu juurest aeg tulla nende tehniliste üksikasjade juurde, mis reguleerivad praegu Eesti kodakondsust, ja mõelda, et andes ära mitte midagi, me saame selle eest väga palju vastu. Just nimelt sellise parandusettepanekuga olemegi teie ees.

See eelnõu puudutab tehniliselt kodakondsuse seaduse § 5 muutmist, maakeeli lahtiseltatuna puudutab see laste kodakondsust. Nagu te teate, saavad praegu Eesti kodakondsuseta inimeste lapsed Eesti kodakondsuse mitte sünniga, vaid naturalisatsiooni korras. Naturalisatsiooni korras kodakondsuse saamiseks on väga palju eeltingimusi. Sageli ei sõltu nende eeltingimuste täitmine mitte lapsest, vaid vanematest, see sõltub väga paljudest n-ö elulistest üksikasjadest, mida laps ei saa mõjutada. Samas tasub tsiteerida seda, mida ütleb lapse õiguste konventsiooni artikkel 7: "Laps registreeritakse kohe pärast sündi ning sünnihetkest peale on tal õigus nimele, õigus omandada kodakondsus ja võimaluse piires ka õigus tunda oma vanemaid ja olla nende poolt hooldatud." Me ei räägi täna sellest, et Eestis elab väga palju kodakondsuseta lapsi, kes, kui nad on saanud 12, 13 või 14 aastat vanaks, sõltuvad kodakondsuse saamisest ainult sellest, kui teadlikud on nende vanemad, milliseid sotsiaal-majanduslikke probleeme vanemad peavad lahendama, kui teadlikud nad on, kui kättesaadavad on neile Eesti riigi teenused, võib-olla ka Eesti informatsioon. Aga nagu ma ettekannet alustades ütlesin, meie siin konkureerime praegu inimeste pärast.

Tekibki retooriline küsimus, mis võiks olla veel tõhusam kui kasvatada endale inimesi, kes saavad kodakondsuse sünniga. Inimesed, kes saavad Eesti kodakondsuse ehk n-ö riigi poolt äravalituse sünnihetkest, ei sõltu edaspidi ei oma õigustoimingutes ega muudes asjaajamistes, nagu siin öeldud, vanemate teadlikkusest ega kõigest muust. Jah, ühelt poolt võib öelda, et neid lapsi ei ole väga palju. See on

tõsi, võib-olla mõni tuhat last aastas. Aga lapsi, kes Eestis kodakondsuse valivad, on kahtlemata rohkem kui mõni tuhat aastas, aga paraku valivad nad mõne teise riigi kodakondsuse. Ma arvan, et mitte ainult kevadel 2007 ja sellele järgnenud pingelistel kuudel, vaid iga päev me peaksime küsima, kas me programmeerime selliseid õiguslikke, emotsionaalseid, moraaliseid lahendusi, mis sellist vastuseisu süvendavad, või on meie võimuses tõesti teha põhimõttelisi otsuseid ja muudatusi, mis selliseid pingeid leevendavad. "Meie" all pean ma silmas eesti rahvust, keda põhiseadus selles kontekstis eriliselt kaitseb. Põhiseadus küll kaitseb meid, aga ei kaitse meie ise, kui me oleme oma dogmades sedavõrd kinni, et me ei taha näha ega tunnista neid arenguid, mis maailmas toimuvad, ja (see on peamine) ei taha nendele paindlikult reageerida.

Nii et, head kolleegid, selle eelnõu väljatöötamise on tinginud ka lapse õiguste konventsioon ehk kestevastuolu Eesti võetud rahvusvaheliste kohustuste ja laste tegelike õiguste vahel. Ühtlasi on kõigi nende protsesside valguses ilmselge, et vead Eesti integratsioonipoliitikas vajavad kiiret ja otsustavat parandamist. Samuti näitavad mitme viimase aasta uuringud Eestile kätte väga tõsise probleemide ringi. Umbes kolmandik Eesti mitte-eestikeelsest elanikkonnast tunneb end siin teisejärgulise ja tõrjutuna ning riigivõimu käitumist enda suhtes tajutakse vaenulikuna. Olgu öeldud, et seda ei saa hinnata meie nende eest, vaid sellisena hindavad need inimesed ise oma olukorda. Selles mõttes ei ole see vaidlustatav. Meie saame ainult teha samme, mis seda emotsionaalset kliimat ja keskkonda parandaksid ning näitaksid nendele inimestele, et nad on siia oodatud, siin vajatud ja et nad on siin lugupeetud.

Seega on ka see üks põhjus, miks me peaksime alustama kodakondsuse küsimuses just lastest ja lõpetama siin sündinud lastele, kelle vanemad elavad siin püsivalt, kuid kellel ei ole Eesti kodakondsust, lähiajalooost kaasatoodud probleemide lõputu ülekandmise ning vanemate ja riigi koormamise bürokraatlike toimingutega.

Olgu veel kord öeldud, et iga laps on Eesti jaoks oluline, iga kodanik on Eesti jaoks oluline, nagu ka iga rahulolev lapsevanem on Eesti jaoks oluline. Eelnõu algatajatena leiame, et

on viimane aeg see välja öelda ja ka tegudes seda viivitamatult kinnitada. Võimalikult arvukas kodanikkond püsib rahvusgruppide vastastikusel lugupidamisel, see omakorda tagab inimestele võrdsed võimalused osaleda ühiskonnaelus ning selle tulemuseks on riigi sisejulgeoleku ja inimeste turvatunde kasv. Olgu öeldud, et see turvatunde ei kasva mitte kellegi ega millegi arvel, see kasvab eri rahvusgruppidel, st kõigil meil ühiselt.

Ehk siis veel kord: see on väike muudatus põhimõttes, mis ei too ei täna ega tulevikus Eesti riigile kaasa mitte mingisugust ohtu, kuid annab väga selge emotsionaalse signaali sellest, et Eesti on demokraatlik riik, on tänapäevane, paindlik ning valmis reageerima muutunud oludele ja paradigmatel. Me kõik väga armastame rääkida või vähemalt mõni meist armastab rääkida sellest, kui efektiivne peab olema majandus. Majandus ei saa olla efektiivsem, kui on inimesed. Veel kord: kui meil ei ole siin inimesi, siis ei ole meil siin ka efektiivseid inimesi. Kas me peamegi jääma mõtlema ainult selle peale, kuidas Eestist pärit talente (siinkohal ei ole ju enam vahet, mis rahvusest nad on või mis kodakondsus neil on) siia hiljem tagasi osta? Võib-olla oleks meil odavam, moraalsem ja õiglasem katsuda talente siin väärtustada, enne kui nad siit lahkuvad.

Seega palub Keskerakond seda eelnõu siin saalis toetada, sellega kaasa mõelda ja saada üle niisugusest pimedast poliitilisest väiklusest, mida on siin sageli ehk liiga palju. Nagu te mõistate, küsimus ei ole mitte valijagruppides, vaid küsimus on julgeolekus, n-ö moraalses ja emotsionaalses kliimas selles väikeses ja mitte maailma kõige parema kliimaga kohas. Siinkohal lõpetan oma ettekande. Palun teid toetada siin elavate kodakondsust mitteomavate vanemate lastele Eesti kodakondsuse andmist sünniga! Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Põhiseaduskomisjoni ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Mart Nutti!

Mart Nutt

Austatud proua juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Põhiseaduskomisjon arutas

25. oktoobri korralisel komisjoni istungil seaduseelnõu 796 küsimusi. Nimetatud seaduseelnõu arutelul tegi algatajate nimel põhiettekan- de Evelyn Sepp, nagu ka praegu. Ma pean komisjoni ettekandjana märkima, et see visioon, mida ettekandja esitas praegu Riigikogu täiskogule, oli palju ulatuslikum ja avaram kui põhiseaduskomisjonis. Selles mõttes saime meie sellest visioonist komisjoni koosolekul vähem kuulda kui hetkel siin saalis viibijad, aga see on kahtlemata ettekandja õigus.

Nimetatud seaduseelnõu kohta esitas oma arvamuse ka Vabariigi Valitsus. Vabariigi Valitsuse seisukoht oli, et seaduseelnõu ei toetata. Miks Vabariigi Valitsus leidis, et nimetatud seaduseelnõu ei ole Eestis mõtet seadusena vastu võtta? Esiteks rõhutas Vabariigi Valitsus oma seisukohavõttus, et nimetatud eelnõuga nähakse ette regulatsioon, milles laps, kelle mõlemad vanemad elavad tema sündimise ajal Eestis pikaajalise elaniku elamisloa alusel, omandab Eesti kodakondsuse sünniga. See toob kaasa päris põhimõttelise muudatuse kogu Eesti kodakondsuspoliitikas. Loomulikult võib debateerida, kas Eesti peaks jääma *ius sanguinis* põhimõtte juurde nagu enamik Euroopa riike või peaks siirduma osaliselt *ius soli* põhimõttele, mis on iseloomulik mõnele üksikule Euroopa riigile, aga on laiemalt levinud väljaspool Euroopat, eeskätt just immigrand- ühiskondades, näiteks Ameerika mandri riiki- des.

Kui lähtuda kehtivast printsibist, kus küll igale Eestis kodakondsuseta sündinud lapsele on tagatud Eesti kodakondsuse saamine registreerimise kaudu, siis praeguses korras *ius sanguinis* printsibist loobutud ei ole. Kui kehtes- tatakse aga kord, et sünnifakt Eesti territooriumil toob kaasa Eesti kodakondsuse saamise, siis muudab see kirjasõnas või juriidilises sõ- nastuses võib-olla väike muudatus väga oluli- selt kodakondsuspoliitika põhimõtet. Seda ei ole Vabariigi Valitsus õigeks pidanud.

Teine küsimus, mida Vabariigi Valitsus rõ- hutas, on see, et ei saa nõustuda eelnõu alga- taja seisukohaga, et kehtiv regulatsioon on vastuolus rahvusvahelise õiguse põhimõtetega, kuna rahvusvahelise õiguse kohaselt on riiki- del suveräänne õigus otsustada, millistel tingi- mustel isikutele kodakondsus antakse. Tõepoo- lest, ÜRO lapse õiguste konventsioon rõhutab, et igal lapsel on õigus kodakondsusele. Eesti

igal juhul täidab seda nõuet. Nimelt ei täpsusta konventsioon meetodit, kuidas lapse õigust kodakondsusele realiseeritakse. Konventsioon toob välja mitu võimalust, millest üks on kaht- lemata sünnifaktiga kodakondsuse saamine, aga, nagu ma rõhutasin, mitte kõik riigid ei kasuta *ius soli* põhimõtet ja nendes riikides, kus on kasutusel *ius sanguinis* põhimõte, ra- kendatakse teisi meetodeid. Üks neist on re- gistreerimine, mis toimub ka Eestis.

Samas tundis Vabariigi Valitsus oma seisu- kohavõttus muret võimaliku mitmekordse ko- dakondsusega isikute arvu kasvu pärast, kuna Eesti kodakondsuse seaduse põhimõte on siis- ki vältida mitmekordset kodakondsust. Jah, nimetatud seaduseelnõu ei too tingimata kaasa mitmekordset kodakondsust (seda kahtlemata ei saa väita), aga iseenesest on need muuda- tused, hoolimata sellest, et ettekandja tõi välja muudatuse väiksuse, kodakondsuspoliitika ko- ha pealt päris põhimõttelised.

Komisjoni istungil tõstati küsimus seoses õiguskantsleri ettepanekuga. Siin tuleb paral- leelina kindlasti välja tuua see, et õiguskants- leri ettepanek tegelikult ei lange kokku eelnõu algatajate ettepanekuga. Nimelt, õiguskantsler on korduvalt rõhutanud, et tema eesmärk ei ole siirduda *ius sanguinis* põhimõttelt *ius soli* printsibile, vaid õiguskantsler on rõhutanud, et tema arvates võiks toimuda kodakondsuseta lastele kodakondsuse andmise protseduur vas- tupidi. Kui praegu peavad vanemad seda taot- lema, siis tema ettepaneku järgi võiks see olla nii, et kodakondsus antakse siis, kui lapseva- nemad ei keeldu, aga tegemist on ikkagi na- turalisatsiooniprotsessiga. Ma ei hakka avama siin neid võimalikke probleeme, mis võiksid tekkida selle mudeli rakendamisel, mida õigus- kantsler pakub, kuna nimetatud küsimus ei ole eelnõu teema ja see küsimus ei olnud põh- jalikumalt ka põhiseaduskomisjonis arutelul. Aga igatahes ei lange need ideed omavahel kokku, kuigi võib-olla mõningaid kokkupuute- punkte võib siin leida.

Põhiseaduskomisjoni arutelul tegelikult ei tõstatanud muid suuremaid ja põhimõttelisi küsimusi. Toodi mõned paralleelid Iirimaa näi- dete kohta. Samas oli ka küsimusi, mida ühe või teise protseduuri rakendamine kaasa toob, aga ma ei hakka neid probleeme pikemalt tut- vustama, kuna minu hinnangul on need roh- kem tehnilist laadi.

Komisjoni seisukoht langes kokku Vabariigi Valitsuse seisukohaga. Komisjoni esimees Väino Linde tegi ettepaneku selle seaduseelnõu esimest lugemist mitte lõpetada. See ettepanek pandi hääletusele. Nimetatud ettepanek sai 5 poolthäält, 2 vastuhäält ja mitte keegi ei jäänud erapooletuks. Niisiis, põhiseaduskomisjoni ettepanek on seaduseelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Läheme küsimuste juurde. Esimesena saab küsimuseks sõna Eldar Efendijev. Palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Lapsel on loomulik või põhiõigus omandada sündimisega ka kodakondsus. See on kirjas ka ÜRO lapse õiguste konventsioonis. Praegune olukord on selline, et lapse õigust on asendanud naturaliseerimisprotsess. Sellega on põhiõigus lapselt ära võetud. Sellele on tähelepanu juhtinud paljud rahvusvaheliste organisatsioonide esindajad. Kuidas teie kõrge taseme asjatundjana hindate seda, et Eestis sünnivad kodakondsuseta lapsed, ja kas selline olukord oli komisjonis arutusel?

Mart Nutt

Aitäh! Tegelikult andsin ma sellele vastuse oma ettekandes. Täiendan ainult niipalju, et ma ei saa selle lähenemisega kuidagi nõus olla. Tõepoolest, ekspertide ettepanekuid võib olla vägagi erinevaid. Kui me aga lähtume ÜRO lapse õiguste konventsioonist, siis, nagu ma ka mainisin, lapse õiguste konventsioon näeb sõnaselgelt ette lapse õiguse kodakondsusele, aga ei kirjuta ette protseduuri. See ei tähenda ja seda ei saa kuidagi nii tõlgendada, et riik on konventsioonist tulenevalt kohustatud sünnifakti alusel andma kodakondsuse. See protseduur võib olla ka teistsugune ja väga paljud riigid rakendavadki eri võimaluste raamides teistsugust protseduuri, näiteks naturalisatsiooniprotseduuri. Vabandage, tehke etteheiteid, kui leiate, et ma ületan oma volitusi, aga ma natuke väljun põhiseaduskomisjoni arutelu teemast. Eesti kohta esitati eelmisel aastal Euroopa Nõukogu rassismi ja sallimatuse vastu võitlemise komitee raport, kus märgiti ära, et Eestis lastele kodakondsuse andmise protse-

duur on täielikult kooskõlas ÜRO lapse õiguste konventsiooniga.

Aseesimees Keit Pentus

Ivi Eenmaa, palun!

Ivi Eenmaa

Ma tänan, proua juhataja! Austatud ettekandja! Minu küsimus võib-olla ei seostu kõige otsesemalt selle eelnõuga. Te tõite hulgaliselt näiteid kodakondsuse andmise kohta Euroopa riikides ja mujal maailmas. Minu küsimus puudutab meie naaberriiki Venemaad. Kas teil on olemas andmeid, mismoodi toimub Venemaal teise riigi kodanike või kodakondsuseta inimeste lastele kodakondsuse andmine? Kas nad saavad kodakondsuse automaatselt?

Mart Nutt

Aitäh! See teema ei olnud otseselt põhiseaduskomisjonis arutelul. Niipalju kui ma tean, on Venemaa rakendanud naturalisatsiooniprotsessis enam-vähem samu reegleid mis Eesti. Mis puudutab aga Venemaal sündinud laste kodakondsuse küsimusi, siis NSVL omal ajal lähtus selgelt *ius sanguinis* põhimõttest, Venemaa Föderatsioon oma 1992. aasta kodakondsuse seaduses läks üle *ius soli* põhimõttele. See tähendab, et Venemaa Föderatsioon annab lastele sünniga kodakondsuse juhul, kui need lapsed elavad Venemaa Föderatsioonis alalise elamisloaga ja neil ei ole muude riikide kodakondsust. Ma jään siin täpsustuse võlgu, aga minu arvates on siin erinevused endiste Nõukogude Liidu kodanike laste ja teiste laste vahel, aga mul ei ole kahjuks neid dokumente siin ees, et seda täpsustada.

Aseesimees Keit Pentus

Valeri Korb.

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud kolleeg! Olete olnud palju aastaid poliitikas. Tahangi küsida teilt, härra Nutt, kas te leiate, et meie riigi integratsioonipoliitikas on probleeme või ei ole. Juhul kui need probleemid on olemas, siis millega need on seotud?

Aseesimees Keit Pentus

Vabandage! Üks hetk, hea ettekandja! Lugupeetud küsijad! Me arutame praegu seaduseelnõu 796 ja puldis on põhiseaduskomisjoni esindaja. Ma palun küsimustes jääda selle eelnõu raamesse ja esitada oma küsimused komisjonis toimunud arutelu kohta! Palun, hea ettekandja! Kuna see küsimus ei puudutanud eelnõu, siis ettekandja ei pea sellele küsimusele vastama.

Mart Nutt

Igal juhul oleksin ma olnud sunnitud andma sama vastuse, nagu praegu andis istungi juhataja. Nii et aitäh küsimuse eest! Ma võin sellele vastata väljaspool praegust aruteluvooru.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Olga Sõtnik, palun!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Nii nagu Evelyn Sepp mainis ja nagu seaduseelnõu seletuskiri ütleb, üks peamisi põhjuseid, miks me selle eelnõu algatasime, on see, et vähendada kodakondsuseta isikute arvu. Esiteks sellega, et lapsed saavad kodakondsuse, ning teiseks ma usun, et nii me tõesti suurendame nende vanemate enesekindlust ja soovi ka saada Eesti kodanikuks. Kas te olete komisjoni istungil üldiselt arutanud, kuidas Eesti riik peaks käituma 100 000 inimesega, kellel ei ole kodakondsust? Kas te olete arutanud, kuidas seda probleemi leevendada ja kuidas teha nii, et see kodakondsusetuse probleem meil ära kaoks?

Mart Nutt

Aitäh! Selle seaduseelnõu raames seda küsimust laiemalt ei arutatud. Võin aga öelda, et põhiseaduskomisjon on eri seaduseelnõude raamides seda korduvalt arutanud, aga ma ei saa kahjuks selle teema käsitlemisega sügavuti minna, kuna olen sunnitud jääma selle seaduseelnõu raamidesse.

Aseesimees Keit Pentus

Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Aitäh! Pole mingit kahtlust, et kodakondsuspoliitikas on väga tõhus roll integratsiooni poliitikal. Selles, ma loodan, ei kahtle keegi siin saalis. Aga ma korra kordan lapse õiguste konventsiooni artiklit 7, mida sai ka ettekandes tsiteeritud: "Laps registreeritakse kohe pärast sündi ning sünnihetkest peale on tal õigus nimele, õigus omandada kodakondsus ja võimaluse piires ka õigus tunda oma vanemaid ja olla nende poolt hooldatud." Sünnihetkest on tal õigus kodakondsusele ehk õigus omandada kodakondsus sünniga, mitte naturalisatsiooni korras, see ei ole sünnihetkest omandatud kodakondsus. Mis jääb selles definitsioonis arusaamatuks, et on võimalik väita, et tegemist ei ole vastuoluga lapse õiguste konventsiooni ja Eestis kehtiva riigisisese n-õ kodakondsusõiguse vahel?

Mart Nutt

Aitäh! Mul ei ole kahjuks lapse õiguste konventsiooni praegu käepärast, et seda tsiteerida. Lapse õiguste konventsioon sisaldab lisaks §-le 7 lapse õiguste küsimusi päris mitmes lõikes. Ma praegu mälu järgi tsiteerin. Seal tuuakse välja lapse õigus saada kodakondsus sünniga või sellele järgneva hilisema toiminguga, mis tähendab seda, et, jah, lapsel tekib õigus kodakondsusele sünnifaktiga, aga protseduuri, kuidas see toimub, ei kirjuta konventsioon ette. Igal juhul saan ma viidata mõne sellise riigi praktikale, kes rakendab sama mehhanismi kui Eesti. Seda ei ole nendele riikidele kunagi ette heidetud kui konventsiooni rikkumist, nii nagu seda ei ole tehtud ka Eesti puhul.

Aseesimees Keit Pentus

Helle Kalda, palun!

Helle Kalda

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kolleeg! Mind ajendas küsima Valeri Korbi küsimus, millele te vastasite juhatajaga kahekesi. Mind paneb imestama, kas põhiseaduskomisjon siis tõesti ei arutanud temaatikat, mille kohta küsis Valeri Korb. See on ju otseselt seotud laste probleemiga, sest laps ei saa üksinda arutada teemat, kui sellest teemast laiemalt ei räägita. Mida te üldse arutasite või te lihtsalt otsustasite, nagu koalitsioonil kombeks ongi, et saa-

dame kõik opositsiooni eelnõud tagasi – üks-kõik, kas need on vajalikud või mitte, ärme neid aruta, meil on kiire, me peame sõitma välismaale? Kas te tõesti seda tegite ja kas te ei suuda siis vastata sel teemal, mille kohta küsis Valeri Korb?

Mart Nutt

Aitäh! Põhiseaduskomisjon arutas teemat selles võtmes, nagu eelnõu esitajate esindaja ja ettekandja selle tõstatasid. Me ei saanud väljuda või ei pidanudki võimalikuks väljuda sellest raamistikust. Võib-olla oleks selle küsimuse võinud esitada eelnõu esitajate ettekandjale. Teisest küljest, nagu ka ettekandja täiesti õigesti mainis, seda eelnõu, võib-olla mõneti erinevas sõnastuses, aga laias laastus samas võtmes, ei aruta Riigikogu esimest korda. Me oleme seda arutanud päris mitmel korral ja neid küsimusi on varasematel istungitel samasisulise, aga teistsuguses vormis esitatud eelnõu arutelu raames arutatud. Nii et teema ei ole tõesti uus. Ilmselt põhiseaduskomisjoni liikmed tundsid seda temaatikat piisavalt, et mitte seda uuesti läbi arutada.

Aseesimees Keit Pentus

Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Aitäh! Ma tulen veel kord kodakondsuse omandamise juurde sünnihetkest ehk sünniga. Nagu me teame, on naturalisatsiooni korras omandatud kodakondsusel ja sünniga omandatud kodakondsusel teatavad õiguslikud erinevused, need ei too kaasa päris sama õigusseisundit. Mina saan küll aru nii, et lapse õiguste konventsioonis on just nimelt rõhutatud sellele, et laps omandaks kodakondsuse sünniga. Millist ohtu Eesti riiklusele, julgeolekule ja kõigile muudele põhiseaduslikele väärtustele kujutab endast see, kui me seda seadust muudaksime ja Eestis sündivad lapsed, kes vastavad selle seaduse nõuetele, saavad selle õigusseisundi, et nad on Eesti kodakondsuse omandanud sünniga?

Mart Nutt

Aitäh! Ega neid ohtusid arutluskäigus välja ei toodud. Teie kui eelnõu esitaja nendele küsimustele ka tähelepanu ei juhtinud. Aga ma võin tõdeda, et põhiline küsimus, mis siin te-

kib, on kodakondsuseta lapse vanemate soovi ignoreerimine. Küsimus on selles, et Eesti on lähtunud põhimõttest, et kodakondsuse võtmine on inimese vaba tahe ja alaealise puhul otsustavad seda lapse vanemad. Kui riik annab kodakondsuse, ilma et vanemate seisukohta kuulataks, võidakse anda see lapse vanemate tahte vastaselt. Kas siin riigi seisukohast on mingisugune oht? Ma arvan, et ei ole. Kas see on nende inimeste vaba valiku printsiibi rikumine? Ma arvan, et on.

Aseesimees Keit Pentus

Olga Sõtnik, palun!

Olga Sõtnik

Aitäh! Hea ettekandja! Oma ettekandes te mainisite, et üks ohtudest, mis kaasneb selle seaduseelnõuga, on see, et võib kasvada nende inimeste hulk, kellel on topeltkodakondsus. Õelge, palun, kas see oht on kuidagi väljendatud ka arvudes. On teil konkreetne statistika selle kohta, et nii paljud inimesed on topeltkodakondsusega? Üleüldse, kui palju võiks Eestis olla topeltkodakondsusega inimesi?

Mart Nutt

Aitäh! Ma ka mainisin, et see oht on hüpoteetiline, see ei pruugi niimoodi olla. Aga neid arvandmeid kahjuks meil ei ole, sest eri riikidel on erinev lähenemisviis oma statistiliste andmete avaldamisele. Näiteks enamik SRÜ riike ei anna Eesti võimudele informatsiooni selle kohta, missugune kodakondsus võib olla ühel või teisel isikul, kes elab Eestis näiteks halli passiga. Seega, vastus on: meil ei ole seda informatsiooni.

Aseesimees Keit Pentus

Suur tänu, austatud ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajatel on soovi pidada läbirääkimisi? Kui kõnesoove ei ole, siis läbirääkimisi ei avata.

Kuna juhtivkomisjon tegi ettepaneku seaduseelnõu 796 esimesel lugemisel tagasi lükata, siis alustame selle ettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku seaduseelnõu 796 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 39 Riigikogu liiget, vastu oli 25, erapooletuid ei olnud. Seaduseelnõu 796 on menetlusest välja langenud. (Tabel 29.)
Tänane istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 12.47.
Istungi kestus 2 tundi ja 47 minutit.

Juhataja

K. Pentus
Riigikogu aseesimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VIII ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 17. november 2010

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Hinnatõusud
2. Olukord ERSO-s
3. Põlistõugude olukord
4. Sotsiaalne sidusus
5. Töö korraldamine ministeeriumides
6. Põllumajanduse võrdsed võimalused Euroopa Liidus

Istungi rakendamine

1. Võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seaduse eelnõu (743 SE) kolmas lugemine

2. Abipolitseiniku seaduse eelnõu (633 SE) teise lugemise jätkamine

3. 2011. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (822 SE) teine lugemine

Infotund

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud Riigikogu! Head ametikaaslased! Austatud Vabariigi Valitsuse liikmed! Head külalised! Alustame 17. novembri infotundi. Kõigepealt teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 44 Riigikogu liiget, puudub 57.

Head ametikaaslased! Mul on teile palve. Lepime kokku, et infotunnis saab iga Riigikogu liige esitada kuni kaks kohapeal registreeritud küsimust.

1. Hinnatõusud

Aseesimees Jüri Ratas

Esimese küsimuse esitab Riigikogu liige Kadri Simson, sellele vastab peaminister Andrus Ansip ja teemaks on hinnatõusud. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Eesti Pank prognoosib 2010. aasta lõpuks toiduainete hinna tõusuks Eestis 6,6%. Samal ajal on Euroo-

pas keskmine hinnatõus 1,8%, peaaegu kolm korda madalam. Statistikaamet annab teada, et Eesti hinnatõusude peamine mootor on olnud administratiivsed meetmed ehk valitsuspoolsed maksutõusud. Ometi lubab teie juhitud Reformierakond oma valimislubadustes kaudseid makse veelgi tõsta. Milline on teie nägemus, kui kõrgele annab veel käibemaksu tõsta ja milliseid aktsiise te soovite veel kasvatada?

Andrus Ansip

Aitäh! Reformierakonnal ei ole kavatsust tõsta mitte mingisuguseid makse. Juba on otsustatud tubakaaktsiisi tõus järgmisest aastast. See on ka ainus maksutõus, mis järgmisel aastal Eesti maksumaksjaid ees ootab. Ma pole nõus ka sellega, et Eesti hinnatõusu põhjus peitub administratiivsetes otsustes. See ei vasta kindlasti tõeale. Eesti praegune hinnatõus on küll suhteliselt suur, üks suuremaid Euroopa Liidus. 4,5% Eurostati järgi ei ole mitte madal inflatsiooni tase, vaid väga kõrge tase. Kuid praegune Euroopa Liidu keskmine inflatsioon on olnud 2,3%, mitte teie viidatud märksa pisem number. Eesti puhul tuleb kindlasti pida silmas ka seda, et praegu tehtavad võrdlused tehakse deflatsioonilise hinnatasemega ehk buumile järgnenud hindade languse tagajärjel saabunud tasemega võrreldes. Kõige madalamad olid Eestis hinnad 2009. aasta juunis ja kriisieelsed hinnad olid kõige kõrgemad 2008. aasta oktoobris. 13 kuu jooksul oli Eestis deflatsiooniline hinnatase. Hinnavahe 2008. aasta oktoobri ja 2009. aasta juuni vahel oli koguni 2,8%. Meie hinnad alanesid 2,8% võrreldes kõrgtasemega kriisi eel.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, esimene täpsustav küsimus, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Teie valituskooalitsiooni ajal on igale bensiiniliitrile li-

satud 2,1 krooni aktsiisi ning 1 kroon käibemaksu. Maagaasiaktsiis on tõusnud nii palju, et see on 2,5 korda suurem kui Euroopa Liidu miinimummäär. Elektril ei olnud 2007. aastal üldse aktsiisi, nüüd on see 70 krooni megavatt-tunni kohta ehk ligi 5 korda enam kui meie lõunanaabritel. Põllumeeste diislile on lisatud aktsiisi 1,73 krooni liitri kohta, mis ületab Euroopa Liidu kehtestatud miinimumi 5,2 korda. Nende rohkete maksutõusude tagajärjel oleme olukorras, kus meie toiduainete hinna tõus Eestis on kaks korda suurem kui meie põhjanaabritel Soomes või lõunanaabritel Lätis. Mida kavatseb valitsus selles osas ette võtta?

Andrus Ansip

Aitäh! Vastab tõele, et Eestis on aktsiisimäärasid tõstetud, aga samas tuleb silmas pidada seda, et Eesti valitsussektori defitsiit on Euroopa Liidu üks kõige pisemaid – 1,7% möödunud aasta lõpuks. Väga paljudes Euroopa Liidu liikmesriikides on praegu teravad probleemid seotud just defitsiidiga, valitsussektori kulutuste kärpimisega, maksude tõstmisega. See, mis meil on ammu tehtud, seisab teistel kõigil alles ees. Ma arvan, et praegu ei maksa ka opositsioonipoliitikutel soovida Eestile näiteks Iirimaa või Kreeka olukorraga sarnast olukorda, kus kogu maailm diskuteerib nende finantsseisundi üle. Kui me ei oleks teinud valusaid otsuseid avaliku sektori kulutuste kärpimiseks või ka maksude tõstmiseks möödunud aastal, siis käiksid just täpselt niisugused diskussioonid ka Eesti kohta. Nii et mida tahta? Mina tahaksin seda, et Eesti riigi majandus oleks usaldusväärne ja et meie rahandus oleks usaldusväärne. Kui rääkida toiduainete hindadest, siis, proua Simson, mina arvan, et te ei peaks Soomet Eestile eeskujuks tooma, sest Soome toiduainete hinnad on Euroopa Liidu ühed kõige kõrgemad. Euroopas suudavad soomlastega toiduainete hindade osas võistelda ainult norralased, õige pisut pakuvad konkurentsi ka taanlased ja ka Luksemburgis võidakse enam-vähem samasuguste toiduainete hindadega arvestada. Toiduainete hinnad Eestis on Euroopa Liidu ühed madalamad. Jah, mitte kõige madalamad, need ei ole mitte nii madalal tasemel, nagu nad on Poolas ja Rumeenias, aga nad on kindlalt ühed Euroopa Liidu kõige madalamad. Kui võrrelda Euroopa Liidu keskmisega, siis Eesti toiduainete hinnad

on umbes 80% Euroopa Liidu keskmisest, Soome omad 120% Euroopa Liidu keskmisest.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, teine täpsustav küsimus, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Kui vaadata tuleva aasta eelarvet, siis on näha, et valitsus prognoosib käibemaksu laekumise suurenemist peaaegu miljardi krooni võrra. Kui hinnad tõusevad, siis loomulikult suureneb ka käibemaksu laekumine riigieelarvesse. Aga vaatame eelmist aastat. Eelmisel aastal lisatud käibemaksust planeeris riik juba sellesse aastasse 1,8 miljardit krooni ja tõstetud aktsiisidest 80 miljonit krooni enamlaekumisi. Kui võtame eelduseks Eesti leibkondade arvu, siis iga iseseisvalt elav pere on pidanud nende maksutõusude tõttu selle aasta jooksul maksta juba 4500 krooni. Te räägite praegu inimeste toimetuleku asemel sellest, et eelarvedefitsiit on meil väike. Mulle tundub, et te ei kavatsegi midagi ette võtta. Teile sobibki, et hinnad tõusevad, sest siis laekub teile ka rohkem aktsiisi ja käibemaksu.

Andrus Ansip

Olen teiega nõus selles osas, et käibemaksulaekumised on olnud väga head. See tähendab seda, et Maksu- ja Tolliamet on töötanud hästi ja et ka Eesti maksumaksjad on olnud seaduskuulekad. Tänu sellele, et maksulaekumised on olnud head, on meil olnud võimalus eelarvelaekumistest välja maksta nii õpetajate kui ka politseinike palgad, ka pensionid on kõik korralikult välja makstud. Kui meil oleksid samasugused eelarveprobleemid, nagu on enamikus Euroopa Liidu liikmesriikides, siis oleksid meil tohutud rahastamisraskused. Ma ei usu, proua Simson, et teie sooviksite praegu võtta Eestile igapäevaste kulutuste katmiseks laenu aastaintressiga 9%, nagu mitmed Euroopa riigid praegu seda tegema peavad. Me oleme suutnud oma riigi rahanduse korras hoida. Meie suudame praegu oma reservide pealt raha teenida. Möödunud aastal sel ajal, kui väga paljud riigid maksid raharessursi eest meeletut intressi, teenisime meie 1,1 miljardit krooni. Ma ei ole kindlasti nõus teie väitega, et väike defitsiit tuleb kellegi arvel. Suur defitsiit tä-

hendab kellegi arvel elamist, see on oma laste ja lastelaste arvel elamine. Mõistlik oleks ikkagi üritada vähemalt oma arved ise ära maksta, mitte jätta neid arveid laste ja lastelaste maksta.

Aseesimees Jüri Ratas

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Marika Tuus, palun!

Marika Tuus

Aitäh! Austatud peaminister! Te mainisite, et meil on ühed Euroopa madalaimad hinnad, aga unustasite mainimata, et meil on ka paljad mitu korda väiksemad kui väga paljudes teistes Euroopa riikides. Te olete korduvalt öelnud, et meie hinnad vahepeal väga palju langesid, kuid ma tuletan meelde, et näiteks Marje Josing on öelnud, et vahepeal meie hinnad väga palju ei langenud. Mul on tunne, et ega riik hinnatõusudega üldse tegelda ei taha, mingeid kartellikokkuleppeid te pole tuvastanud. Just riigimaksud, käibemaks ja aktsiisid, on hinnad kõrgele ajanud, aga neid te olete pidevalt tõstnud, mitte langetanud. Nii et hinnatõusud tulevad ikkagi teie tõttu. Rahvale öeldi, et pingutama kõik üheskoos ja saame euro, aga nüüd üks pool ütleb, et tal on kasum aastaid saamata. Öelge, mida te olete hinnatõusude ohjeldamiseks teinud.

Andrus Ansip

Nojah, maru lihtne, aga samas primitiivne on siduda hinnatõusu aktsiisimäära tõusuga. Võiks ju vaadata Iirimaad, kus on Euroopa Liidu ühed kõige kõrgemad hinnad üleüldse, sealhulgas toiduainete hinnad, ja proua Tuus võiks jagada neile lahkeid soovitusi alandada käibemaksumäära, et inimesed saaksid ka seal taskukohase hinnaga endale toiduaineid lubada. Aga paraku, oh häda, Iirimaal ei ole võimalik toiduainete käibemaksumäära alandada, sest see määr on juba praegu null. Hea küll, on toodud ka Soome näidet. Soomes otsustati 1. oktoobrist 2009 alandada toiduainete käibemaksumäära 17%-lt 12%-le. Ajakirjandusest on läbi jooksnud ka informatsioon, justkui see oleks alandanud toiduainete hindu ja isegi protsent on öeldud – 5,7%. Tõsi, soomlased selle aasta juunis juba tõstsid toiduainete käibemaksumäära 12%-lt 13%-le, aga vaatamata sellele tõusule on ikkagi vähenemine 17%-lt

13%-le ja see peaks peegelduma ka toiduainete hindades. Kuid nii nagu 2008. aasta alguses olid Soome hinnad Euroopa Liidu keskmiste hindadega võrreldes 120%, nii on nad ka praegu 120%. Nii nagu Eesti hinnad moodustasid 2008. aasta alguses 80% Euroopa Liidu keskmisest, nii moodustavad need ka praegu 80%. Meil on *summa summarum* käibemaksumäär 2% tõusnud, nendel on toiduainete käibemaksumäär *summa summarum* 4% vähenenud.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud peaminister! Aeg on läbi.

Andrus Ansip

Hinnad on endisel tasemel.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun jääda nii küsimustes kui ka vastustes selle ajalimiidi sisse, mis on ette antud, küsimuste puhul minut ja vastuste puhul kaks minutit! Nüüd teine kohapeal registreeritud küsimus. Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud peaminister! Täna Postimehes kirjutab kolleeg Riigikogust, Keskerakonna liige Kadri Simson, et kuna Eesti majanduskasvu ja inflatsiooni numbrid on väga sarnased, sisuliselt samas suurusjärgus, siis Eestis tegelikult mingit majanduskasvu ei olegi. Palun selgitage meile, millised on tegelikud seosed inflatsiooni ja majanduskasvu vahel ja kas Eestis siis on reaalselt majanduskasvu või mitte.

Andrus Ansip

Aitäh! Ma juhtumisi olen lugenud seda teie viidatud artiklit, aga mulle täpselt ei jäänud meelde see, nagu proua Simson oleks väitnud, et meil majanduskasvu üleüldse olnud ei ole. See oli küll üks varasem Postimehe artikkel, kus võeti seda väita ja öeldi, et kuna Eesti Statistikaameti andmetel on majandus kasvanud 4,7% ja inflatsioon Eesti Statistikaameti andmetel on ka 4,7%, siis tegelikult majanduskasvu polegi olnud. Väide on rumal ja täiesti asjatundmatu. Väitja on pidanud seda, mida nimetatakse majanduskasvuks, ainult majanduse nominaalkasvuks ja asunud siis majanduse nominaalkasvu korrigeerima hinnatõusuga. Teatavasti korrigeeritakse nominaalkasvu

kõikide hinnatõusudega, mitte ainult tarbija-hindade tõusuga, ja saadakse majanduse reaalkasv. Täiesti arulage on üritada majanduse reaalkasvust veel inflatsioonimäära maha lahutada, see on mõttetu, see on absurd. Eesti majanduskasv möödunud kvartalis oli 4,7%, see on reaalkasv, kõik hinnamuutused on sealt juba elimineeritud. See 4,7% oli praegu teadaolevatel andmetel Euroopa Liidu kõige kiirem majanduskasv.

Aseesimees Jüri Ratas

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Olukord ERSO-s

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme teise küsimuse juurde, mille on esitanud Riigikogu liige Peeter Kreitzberg. Sellele vastab valitsusliige Laine Jänes. Teema on olukord ERSO-s. Head ametikaaslased! Võite esitada kuni kaks kohapeal registreeritud küsimust. Peeter Kreitzberg, palun!

Peeter Kreitzberg

Suur tänu! Lugupeetud kultuuriminister! Kultuurivaldkonna juhtimine pole pärast Eesti taasiseseisvumist kunagi loonud nii palju arusaamatusi kui praegu. Järjepanu on minister sundinud segastel asjaoludel ametist lahkuma muuseumide juhte. Sellele ei näi lõppu tulevat. Kõrgeid ameteid on pakutud vaid oma erakonna liikmetele. ERSO-s kavandatud reform peatati poolel teel, ERSO direktor vabastati, pidamata nõu peadirigent Neeme Järviga. Kultuurivaldkonna juhtide seas on tekkinud hirmuõhk-kond, kardetakse oma seisukohti avaldada, kardetakse kättemaksu. Ministri ülesanne on olla tuletõrjuja, mitte tulesüütaja, mida me näeme viimasel ajal. Meil on olnud kultuuriministreid, kes on oma valdkonnas suutnud luua stabiilse tööõhkkonna, olgu selleks Urmas Paet või Jaak Allik. Minu esimene küsimus on järgmine: kas te ütleksite, millest on Neeme Järvi valesti aru saanud, andes sedavõrd kriitilise hinnangu teie tegevusele, samas kui teie olete korduvalt rääkinud headest suhetest, et mitte öelda täielikust vastastikusest mõistmisest Neeme Järviga?

Laine Jänes

Aitäh! Austatud kolleegid! Hea kultuurikomisjoni esimees! Teile võib tõesti tunduda tore luua kuvandit kurjast Jänesest, aga mulle teeb muret hoopis miski muu. See miski muu on faktide eiramine, nende unustamine ja kuliside taha jätmine. Lihtsad faktid kõnelevad, et ERSO nagu kõik teised kultuuriallasutused, mida Kultuuriministeeriumil on 48, pidi 2010. aastal kärpima oma eelarvet 9%. Selle asemel on eelarvet ületatud 4,3%-ga. Need on lihtsad numbrid. Siin ei ole mitte midagi isiklikku. Kultuuriministeerium on asunud ERSO-t päästma, et see ei läheks lõplikult pankrotti. Kui kultuuriminister esitas kultuurikomisjonis teenistusliku järelevalve protokoll, kus olid selgelt numbrid kirjas, siis kultuurikomisjoni tagasisideks oli ka kultuurikomisjoni esimehe lause, et see mees tuleb ju lahti lasta. Kummaline, kuidas need mõtted on täiesti muutunud. Ma usun, et selline hoiak ei anna vale signaali mitte ainult kultuuriavalikkusele, vaid tervele üldsusele. Kui püütakse kaitsta ja kiita inimest, kes on rikkunud finantsdistsipliini, siis kas teised peaksid järgima seda eeskujut?

Aseesimees Jüri Ratas

Esimene täpsustav küsimus, Peeter Kreitzberg, palun!

Peeter Kreitzberg

Lugupeetud minister! Mina armastan ka fakte. Ma ütlesin, et see probleem tuleb kiiresti lahendada. Minu esimene küsimus oli seotud sellega, millest Neeme Järvi valesti aru sai. Sellele te ei vastanud. Minu teine küsimus (vastusesse võite lülitada ka esimese küsimuse vastuse) on järgmine: millised on teie lahendused tekkinud olukorrale ERSO-s? Kas eelarveraha lisandub või peab ERSO 2011. aasta eelarvest katma 2010. aasta võlad?

Laine Jänes

Aitäh! Me oleme ette võtnud seda, et oleme määranud orkestri direktori kohusetäitjaks Anneli Undi, kes on Eesti Filharmoonia Kammerkoori direktor. Nende aastate jooksul, mil ta sel ametikohal on olnud, on ta end näidanud väga võimeka finantsjuhina ja kollektiivi juhina, ta tõi selle kollektiivi kaheksa aastat tagasi välja keerulisest situatsioonist, mis oli samuti seotud rahaga. Kindlasti püüab ministeerium

päästa ERSO-t sel aastal. Vastuvõetamatu on aga ERSO endise direktori soov järgmise aasta eelarveauku katta teiste kultuuriasutuste eelarvete arvel, nõudes endale Eesti Kontserdi eelarvest 6,2 miljonit krooni. Ma usun, et Anneli Unt suudab hea ja targa juhtimisega analüüsida ja aru saada, millest on nii suured augud tekkinud, millised on need potentsiaalsed kohad, kust siiski on võimalik kokku hoida, ja edasist vastust saab oodata juba tema käest.

Aseesimees Jüri Ratas

Teine täpsustav küsimus, Peeter Kreitzberg, palun!

Peeter Kreitzberg

Suur tänu! Te annate õigeid vastuseid, sõltumata esitatud küsimustest. Aga ma küsin väga visalt: miks te Neeme Järviga eelnevalt nõu ei pidanud, kui te Siitani lahti lasite?

Laine Jänes

Vastutus asutuste, allasutuste juhtimise eest on kõigepealt asutuste direktoritel ja loomulikult ka neid haldaval ministeeriumil. Kui minister ja ministeerium teenistusliku järelevalve põhjal leiavad, et asutuse juht on eksinud finantsdistsipliini ja elementaarsete juhtimisreeglite vastu, siis tuleb vastu võtta radikaalne otsus, et ERSO või ükskõik missugune teine kollektiiv pääseks pankrotist või mingisugustest muudest keerulistest probleemidest. Siitani ettepanek saata ERSO mängijad neljaks nädalaks miinimumpalgaga puhkusele ei ole Kultuuriministeeriumile vastuvõetav. Seetõttu on kultuuriministril kohustus leida juht, kes suudab orkestrit juhtida nii, et see saaks töötada ja mängida.

Aseesimees Jüri Ratas

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Karel Rüütli, palun!

Karel Rüütli

Austatud juhataja! Hea minister! Esmaspäeval kohtus kultuurikomisjon nii ERSO juhi härra Siitaniga kui ka Kultuuriministeeriumi kantsleri härra Suklesega. Minule jäi küll selline mulje, et segadus on suur ja teineteisest on mööda rääkinud nii ERSO juhtkond kui ka Kultuuriministeerium, ehk nüüd ei ole võimalik olukorda ERSO-s päästa ilma, et sinna raha

juurde ei anta. Teie ministrina, isegi kui te määrasite uue juhi, peate sinna vahendeid juurde andma, selleks et ERSO olukord stabiliseeruks. Aga ma küsin juba mitmendat korda seda, miks te ei arutanud seda küsimust härra Neeme Järviga ja millest Neeme Järvi on valesti aru saanud, asudes sellele ametikohale, kus ta praegu on.

Laine Jänes

Aitäh! Teie küsimuse esimeses pooles kõlasid ettepanekud ERSO eelarve toetamiseks. Selle peale ma ütlen: küllap vist, nii see kindlasti ka läheb, Kultuuriministeerium leiab võimaluse aidata. Mis puudutab teie küsimuse teist poolt, siis Neeme Järvi on erakordselt hea dirigent, suurepärane, emotsionaalne muusik, kes on Eesti nime laias maailmas väga laialdaselt populariseerinud. Kindlasti ei anna mina talle nõu, milliseid lugusid valida kontserdikavadesse. Seda ei tee isegi mitte ERSO direktor. Ma väidan jätkuvalt, et ma saan Neeme Järviga täiesti normaalselt läbi, ja usun, et sellist vastutust ei saa ma temaga jagada. Selle eest, kuidas allasutused finantsdistsipliiniga hakkama saavad, vastutab Kultuuriministeerium.

Aseesimees Jüri Ratas

Helmer Jõgi, palun!

Helmer Jõgi

Hea minister! Kultuurikomisjonis toimunud arutelude järel jõudsite ikkagi tõdemusele, et finantsdistsipliin on täitmiseks kõikidele asutusejuhtidele. Aga praegu kuulen ma siin saalis selliseid küsimusi, et jääb mulje, et teised komisjoni liikmed nagu ei jõudnud sellele tõdemusele, millele jõudis kultuurikomisjon. Teid on viimastel nädalatel ERSO kontekstis solvatud päris inetult ja isiklikult. Ma saan aru, et eelarvedistsipliini mittetäitmist püütakse õigustada vahendeid valimata. Minu küsimus ongi: kuidas ERSO juhi nõudmine täita eelarveauk teiste asutuste, kellegi teise arvel, mõjutab kõigi teie alluvuses oleva 48 asutuse töödistsipliini ja töömeeleolu ning kuidas te sellega hakkama saate?

Laine Jänes

Aitäh! Kindlasti selline eeskuju positiivselt ei mõju, sest kõik allasutused on väga raskes situatsioonis eelarvet kärpinud, nad on leidnud

erinevaid vahendeid, kuidas hakkama saada. Ma tõesti küsiks, kas on mõistlik toetada üht finantsdistsipliini rikkujat teiste kultuurikollektiivide arvel või tahetakse minna hoopiski pensionide kallale, kiirabi eelarve kallale, võib-olla politsei ja Päästeameti eelarve kallale, või tahetakse see raha ära võtta muuseumidest või raamatukogudest, mitte ainult muusikavaldkonnast. Ausalt öeldes, see lugu on tõesti väga piinlik. Segadus oli majas. Ma usun, et see segadus on lahendatud. Kui endine direktor uuele juhile kõik dokumendid üle annab, mida ta ei ole suutnud siiani teha, siis me saame täpsemalt teada, missugused on ettepanekud, et olukord täiesti normaliseeruks.

Aseesimees Jüri Ratas

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Põlistõugude olukord

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme kolmanda küsimuse juurde, mille on esitanud Aleksei Lotman. Sellele vastab Helir-Valdor Seeder. Teema on põlistõugude olukord. Aleksei Lotman, palun!

Aleksei Lotman

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Põllumajanduse jätkusuutlikkust on võimalik tagada vaid siis, kui me ei hävita sellega seotud elurikkust, kus omakorda on suur tähtsus põlistõugudel ja vanadel sortidel. Maaelu arengukavas, nagu me teame, on mõnedele põlistõugudele ja -sortidele määratud toetus, kuid selliseid sorte ja tõuge on tegelikult palju rohkem. Millised on Põllumajandusministeeriumi kavavad kogu meie põllumajandusliku geneetilise mitmekesisuse kaitseks?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh küsimuse eest! See kaks minutit, mis mul on vastamiseks aega, ei võimalda kindlasti anda täielikku ülevaadet kogu sellest poliitikast, aga lühikene kommentaar on niisugune, et põlistõuge kui selliseid otseselt juriidilises mõttes seaduses sätestatud ei ole, küll aga on seaduses olemas ohustatud tõud. Need võivad olla ja enamasti ongi põlised tõud, kuid need võivad olla ka mõned muud tõud, mis ei ole põlised tõud. Eestis on olemas ohustatud tõud, kelle aretamiseks makstakse eraldi aretamis-

toetust (selle aasta eelarves on selleks 3 miljonit krooni), lisaks on keskkonnatoetused, umbes 3000 krooni ühe looma kohta. Seaduses on täpselt kirjeldatud, kuidas käib protseduur, et tõu saaks kuulutada ohustatud tõuks. Kui ta on kuulutatud ohustatud tõuks, siis laienevad talle ka abimeetmed ja võimalused saada spetsiaalset eritoetust. Ohustatud tõugude kaudu me püüamegi säilitada põlistõugusid. See on minu lühikene vastus.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun esimene täpsustav küsimus, Aleksei Lotman!

Aleksei Lotman

Aitäh! Hea minister! Praktika näitab, et praegune seadus veeretab vastutuse selle tegelikult riikliku ülesande täitmise eest lihtsalt huvitatud üksikisikutele. Näiteks, mida te ministrina arvate sellest, et eesti maalammast, sealhulgas kihnu maalammast, on siiani tunnustamata? Kuigi on entusiaste, kes neid kasvatavad vaatamata sellele, et selle tasuvus on majanduslikult kehv, kas ei peaks ikkagi mõtlema selle peale, et ministeerium oma allasutuste kaudu, näiteks VTA kaudu tuleks neile poolele teele vastu ja aitaks kaasa sellele, et see tõug saaks tunnustatud?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Kui seaduses on lüngad või puudujäägid, siis on kindlasti võimalik seadust täiendada ja parandada, aga mis puudutab konkreetseid näiteid, siis olen, jah, kursis maalambateemaga. Maalammast kui põlistõugu on soovitud registreerida, kuid selleks ei ole olnud piisavalt argumente, piisavalt teaduslikult tõestatud aluseid. Aga see probleem on lahendatav ka ilma seadust muutmata või ilma, et seda tõugu peaks registreerima nn põlise tõuna, seda võib registreerida ka uue tõuna, nii nagu te ütlesite, kihnu lambana. Kui asjast huvitatutel on esitatud Veterinaar- ja Toiduametile kõik vajalikud dokumendid (ma arvan, et koostööd Veterinaar- ja Toiduametiga saab parandada ja ilmselt peabki parandama, et ta taotlejaid rohkem abistaks) ja kui see tõug on registreeritud uue tõuna, siis aasta pärast on võimalik see registreerida ka ohustatud tõuna ja saada toetust, mis on ohustatud tõule ette nähtud. Nii et kehtivad seadused võimaldavad ka selle nn maalamba-

probleemi lahendada nii, et maalambast saab ohustatud tõug ja et ta saab tulevikus ka vastavaid toetusi.

Aseesimees Jüri Ratas

Teine täpsustav küsimus, Aleksei Lotman, palun!

Aleksei Lotman

Aitäh! Mina võin kinnitada, et maalambaentusiastid on teinud kõik, mis nemad on osanud teha, selleks et see tõug saaks tunnustatud. Seetõttu oleks tõesti hea, kui VTA ilmutaks rohkem proaktiivset koostöömeelt. Teine oluline ohustatud tõug, kelle kaitsega on meil paras segadus, on tori hobune. Sama nime alla on koondunud sisuliselt modernne sporthobune ja suhteliselt põline, mitte väga vana, aga siiski natuke rohkem kui saja aasta vanune tõug. Hiljuti löödi see tõug justkui kaheks, kuid segadused ikkagi jätkuvad ja ei ole ka üksmeelt nende kasvatajate hulgas. Kas ei peaks jällegi ministeerium või VTA võtma juhtohjad enda kätte ja proovima kuidagi seda asja ohjata, et ka soodustada koosmeele teket kasvatajate vahel?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Jah, ma arvan, et ka sellele probleemile me leiame lahenduse. Siin on tõepoolest Veterinaar- ja Toiduametil vaja üht-teist ümber korraldada. On võimalik praegune tõuraamatu pidamine jagada n-ö kahte ossa. Sellega oleks võimalik, ma usun, ka see probleem tulevikus lahendada. Ma usun, et me tori tõugu hobuse probleemi tulevikus kindlasti lahendame.

Aseesimees Jüri Ratas

Nüüd üks kohapeal registreeritud küsimus. Mark Soosaar, palun!

Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Austatud põllumajandusminister! Tulen tagasi kihnu maalamba juurde. Me oleme sellest Riigikogus varsti neli aastat rääkinud, aga asi ei ole edasi liikunud, sest ohustatud tõugude nimistusse lammas Eestis veel ilmunud ei ole, ma pean silmas seda maalamast. Siin on veel üks väga oluline nüanss. Küsimus ei ole mitte ainult liigilises mitmekesisuses ja haruldase lambatõu huvitavate eksemplaride kui rariteedi elushoid-

mises. Ma julgen kinnitada, et Kihnu naiste käsitöö baseerub just ainult selle lamba villal ja ühegi teise lambatõu villast ei ole võimalik nii peent käsitööd teha. Selle tegevusega Põllumajandusministeerium, kui ta liiguks aktiivsemalt edasi selle ohustatud tõu tunnustamisel, aitaks kaasa selle säilimisele.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun küsimust!

Mark Soosaar

Millal see teie arvates saab tunnustatud?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Seda kuupäeva on mul küll raske siin täna välja öelda, sest praegu sellist tõugu vähemalt *de iure* olemas ei ole ja selle üle, kas ta *de facto* olemas on, käib teadlaste, ekspertide, tõuaretajate vaidlus. Nagu te ise ilmselt teate, on teadlastel ja ekspertidel erinevaid arvamusi. Ühed väidavad, et see tõug on järjepidevalt säilinud, teised väidavad, et ei ole. Ma usun, et see küsimus, kas üks või teine tõug on olemas või mitte, ei saaks olla selline, mida poliitikud Riigikogus hakkavad hääletama. Ma kujutan ette, et lõpptulemusena see võibki nii kujuneda ja meil Eestis hakkavad siis tekkima poliitilised loomatõud. Ma arvan, et me peaksime sellist olukorda kindlasti vältima. Mina ikkagi ootaksin ära selle, mida enamik teadlasi, tõuaretajaid ja eksperte otsustab. Kui nemad on saavutanud konsensuse, siis Põllumajandusministeeriumil selle vastu midagi ei ole ja meie mitte mingisuguseid takistusi ei tee. Aga nagu ma ütlesin, minul oleva informatsiooni kohaselt on taotlusele vaja lisada veel mõningaid andmeid, neid on vaja täpsustada ja põhimõtteliselt on võimalik see nn maalamas registreerida uue tõuna ja saada tulevikus toetusi ohustatud tõule. Ma usun, et see oleks kompromisslahendus.

Aseesimees Jüri Ratas

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Sotsiaalne sidusus

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme neljanda küsimuse juurde, mille on esitanud Evelyn Sepp. Sellele vastab valitsus-

liige Laine Jänes. Teema on sotsiaalne sidusus. Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Austatud minister! Möödunud nädalal õnnestus meil mõlemal viibida ühel üsna kummalisel üritusel, nimelt spordikongressil, millele on saanud osaks spordirahva hämming ja Eesti ajakirjanduse kriitika. Seda tõenäoliselt põhjusel, et EOK juhitud kongress osutus äärmiselt hambutuks, küll aga poliitiliselt mugavaks ürituseks, mis teatavasti midagi ei otsustanud ega ka sisuliselt ei arutanud. Ma küsin teie käest hinnangut. Te olete pikka aega viidanud sellele, et teie ministeerium ei saa spordivaldkonnas võtta ette mingeid samme enne, kui spordikongress on andnud uued juhtnöörid, mida ta nüüd ei andnud. Kuidas teie hindate seda kongressi ja selle tulemuslikkust? Võibolla jagate ka oma muljeid? Tegemist on siiski väga paljusid inimesi puudutava olulise sündmusega.

Laine Jänes

Aitäh! Hindan seda siiski väga oluliseks kongressiks ja oluliseks kohaks, kus inimesed, kes spordivaldkonnaga tegelevad, said kokku, et välja käia oma ideid ja neid arutada. Ma ei ole nõus väitega, et seal mitte midagi ei otsustatud ja et seal mitte midagi ei tehtud. See oli uue vormiga kongress, kus töö tehti põhiliselt ära töögruppides mitme kuu jooksul enne kongressi. Need töögrupid esitasid kongressile oma töö tulemused. Kindlasti ei ole põhjust alandada neid inimesi, kes on südamega olnud asja juures, on teinud ajurünnakuid ja korraldanud arutlusi, kuidas minna edasi. Päris kindlalt kõlas spordikongressil mitu olulist eesmärgitähist, kuidas ja kuhu liikuda. Kindlasti on oluline märksõna "tugevad klubid" ja kindlasti on olulised märksõnad "treenerite töö tasustamine" ja "stipendiumide asendamine seadusliku palgaga". Kui te arvate, et need küsimused on tähtsusetud, siis selle üle olen ma küll tõsiselt kurb.

Aseesimees Jüri Ratas

Esimene täpsustav küsimus, Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Aitäh! Proua minister! Erinevalt teist istusin mina sellel üritusel lõpuni. Seda ei saagi teile ette heita, et teie seal lõpuni ei olnud. Erinevalt teist olin mina ka ühes töörühmas. Aga mitte sellest ei taha ma rääkida. Minu küsimus puudutab pigem seda, et teie nägite seal otsuseid, mida ükski teine sellel spordikongressil osalenu ei näinud. Nimelt ei võtnud spordikongress vastu mitte ühtegi otsust ega avaldust. Millist teie nüüd n-ö nende jutudokumentide alusel alustate? Milliseid samme te hakkate ministeeriumis astuma, et realiseerida eri inimeste eri ideid, mis arutelude käigus spordikongressil kõlasid ja millest mõned olid ka väga vastuolulised? Milline on teie visioon ja kuidas te hakkate realiseerima neid samme, mida seal arutati?

Laine Jänes

Aitäh! Austatud Evelyn Sepp! Kuidas te täpselt teate, et mitte keegi teine peale minu ei näinud seal olulisi ettepanekuid ja ideid? Ma oskan vastata teie pikale küsimusele lihtsalt lausega, et eks ilu ole vaataja silmades.

Aseesimees Jüri Ratas

Evelyn Sepp, teine täpsustav küsimus, palun!

Evelyn Sepp

Austatud minister! Kui teie teate, et spordikongress võttis vastu mõne otsuse, nagu kongress tavaliselt otsuseid vastu võtab, tõenäoliselt hääletatakse ja otsus võetakse vastu häälteenamusega, siis oleks hea, kui te seda ka meiega jagaksite. Spordikongressil osalenud inimesena mina ei tea, et spordikongress oleks võtnud vastu ühtegi otsust.

Laine Jänes

Mis see küsimus täpselt oli?

Aseesimees Jüri Ratas

Mina juhatajana ei saa öelda, missugune on küsimus. Eks siin tuleb püüda aru saada. Kui vastust ei ole, siis läheme edasi. Näete, peaminister ütles teile.

Laine Jänes

Lihtsalt stenogrammi huvides: mina sellest jutust küsimust välja ei lugenud, see oli pigem

hinnangu andmine ja kommentaar. Kui soovitakse esitada küsimust, siis ma vastan, aga sellele on keeruline vastata.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Liigume edasi. Toivo Tootsen, palun!

Toivo Tootsen

Aitäh! Lugupeetud proua minister! See on muidugi tore, et teie ei sekku Neeme Järvi kontserdikavade koostamise ja eeldate, et tema ei pöördu ka teie poole nõuannetega, kuidas ERSO võiks toimida ja kuidas ERSO võiks ennast tunda. Te ütlesite, et teil on Neeme Järviga väga head suhted. Tõsi, Neeme Järvi teile enam telefonis vist serenaadi ei laula, küll aga kirjutab teile avalikke kirju. Ühes avalikus kirjas on ta kurbusega nentinud, et võim võidab alati, et võim võidab ja võidavad minister Jänese isiklikud suhted. Millised on need isiklikud suhted, millele ta vihjas? Kas siin võib juttu olla näiteks Eesti Kontserdist, kus pidavat olema ka jämedaid finantsdistipliini rikkumisi ja kus rahaasjad ei olevat ka korras, või millestki muust?

Laine Jänes

Maestro Neeme Järvi on kirjutanud sarnaseid kirju ka teistele ministritele. Aastal 2006 oli avalik kiri, milles oldi rahulolematud kultuuriminister Palmaru tegevusega. Süüdistused olid enam-vähem samasugused nagu praegu. Ma olen siiski seda meelt, et dirigentidega suheldes saame rääkida muusikast ja kontserdikavadest, aga ma ei kipu juhtimisvastutust veeretama maestro Neeme Järvi õlgadele.

Aseesimees Jüri Ratas

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh! Austatud minister! Tulen tagasi selle spordikongressi juurde. Minule jäi spordikongressilt küll kaks sõnumit meelde. Esimene oli see, et tuleks taastada spordikoolid. Sellest sõnumist ei saanud ma väga hästi aru, sest Eestis on 117 toimivat spordikooli. Teine sõnum oli sotsiaalsete garantiide kohta. See on minu arvates ajakirjanduses väga palju positiivset vastukaja saanud. Minu küsimus on: kas pärast spordikongressi on seda sõnumit ka koostöös

haridusministriga mingilgi tasemel arutatud, kas on arutatud, kuidas sellega võiks edasi liikuda, ja kunas võiks sellest reaalselt, paberi peal asja saada?

Laine Jänes

Aitäh! Pärast kongressi ei ole me jõudnud härra Lukasega sellest rääkida, küll aga on haridusministeeriumiga läbirääkimisi peetud enne kongressi. Need teemad ei ole tulnud õhust ja mitte samal päeval, kui see kongress toimus. Loomulikult, need küsimused, mis puudutavad sotsiaalseid garantiisid, on mõlemad väga olulised. Selle nimel oleme ette valmistanud eri võimalusi. Eriti oluline on treenerite tasustamise küsimus. Ma usun, et majandusliku olukorra paranedes ja stabiliseerudes on järgmistel aastatel võimalik see lahendada vastavalt töögruppide ettepanekutele. Ma olen täiesti nõus sellega, et meil ei ole mõtet peita pead liiva alla, makstes stipendiume ja samal ajal jättes sotsiaalsed garantiid n-ö jumala hooleks.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ametikaaslane Katrin Karisma-Krumm! Ma palun väga vabandust! Siin ei ole midagi isiklikku, aga te jäite järjekordselt natukene hiljaks. Ma ütlesin infotunni alguses, et esitada saab kuni kaks küsimust. Edaspidi tuleb veel väga palju huvitavaid teemasid. Ma loodan, et te siis jõuate küsimust esitada. Siin ei ole midagi isiklikku, aga hetkel ma lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. Töö korraldamine ministeeriumides

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme viienda küsimuse juurde, mille on esitanud Jaan Kundla. Sellele vastab valitsusliige Andrus Ansip ja teema on töö korraldamine ministeeriumides. Palun!

Jaan Kundla

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud peaminister! Minu poole on pöördunud Järva Maavalitsus, Türi Vallavalitsus ja paljud kodanikud Järvamaalt, kust ma olen valitud Riigikogusse, küsimusega Tartu Ülikooli Türi Kolledži sulgemise kohta. Kuna eelnimetatu on nii haridus- kui ka regionaalpoliitiline probleem, pöördusin märgukirjadega nimetatud

ministrite poole 18. ja 21. oktoobril s.a, seega umbes kuu aega tagasi. Seaduse kohaselt pidid nad vastama kümne tööpäeva jooksul, kuid haridusministri vastuskiri saabus alles üleile, regionaalministri vastus aga alles täna e-postiga, vaatamata sellele, et Riigikogu Kantselei ametnikud saatsid minu palvel neile ministeeriumidele meeldetuletusi. Kas te peate normaalseks, et ministeeriumid, mis sageli ise on kontrollivaks organiks, suhtuvad seaduste täitmisse nii ükskõikselt? Mida kavatsete ette võtta?

Andrus Ansip

Aitäh! Muidugi ei pea ma seda normaalseks, et koguni kaks ministeeriumi on eksinud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse vastu. Teatavasti näeb Riigikogu kodu- ja töökorra seadus ette vastamise tähtaja kümme tööpäeva, kui küsijaks on Riigikogu liige. Praegusel juhul ei ole Haridus- ja Teadusministeerium ega regionaalministri büroo suutnud sellest tähtajast kinni pidada. Ma olen küsinud ministeeriumide käest, miks nad eksisid. Haridus- ja Teadusministeeriumist öeldi, et nad tahtsid hästi põhjalikku vastust koostada ja seetõttu nad eksisid. Regionaalministri büroost öeldi, et nad lihtsalt ei pannud tähele, et tegemist on Riigikogu liikme kirjaga, nad käsitlesid seda kui tavalist kirjavahetust. Teatavasti on siis vastamiseks aega 30 päeva. Fakt jääb faktiks, Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse nõuete vastu on eksitud. Ma palun ka omalt poolt eksijate nimel vabandust!

Aseesimees Jüri Ratas

Esimene täpsustav küsimus, Jaan Kundla, palun!

Jaan Kundla

Mul on isegi veidi piinlik korrata esmapilgul vähetahtsana näivat küsimust, kuid valijate küsimustele vastamiseks on sageli vaja saada teavet eri ametkondadest ja ministeeriumidest. Suured pahandused algavadki tavaliselt väikestest, samamoodi nagu lumepall kasvab. Tuletan meelde juhtumit kultuuriminister Jänese-ga, kellega mul samuti ei olnud võimalik telefoni teel kontakti saada. Sain temaga jutule alles pärast seda, kui teie, lugupeetud peaminister, vahele segasite, ja ma sain siis anda ka valijatele vastuse.

Aseesimees Jüri Ratas

Vabandust, hea ametikaaslane! Palun anda mikrofon tagasi heale ametikaaslasele Jaan Kundlale, sest tal jäi veel 30 sekundit aega küsimust esitada! Ma palun vabandust, see oli tehniline aps!

Jaan Kundla

Ma ei saanud arugi, kust maalt ta nüüd ...

Aseesimees Jüri Ratas

Minul ei ole sellist nuppu, et teie mikrofoni välja võtta. See viga oli kuskil juhtmetes. Aga palun, järgmine küsimus!

Jaan Kundla

Andke vajaduse korral mulle aega juurde, kui nüüd sassi läks.

Aseesimees Jüri Ratas

Annan. Rahulikult, läheme edasi.

Jaan Kundla

Vahejuhtum regionaalministriga. Ka temaga ei õnnestunud mul kontakti luua. Ta helistas mulle tagasi mitme päeva pärast, aga probleem oli selle aja jooksul lahendatud teistmoodi, ilma ministri osaluseta. Järelikult pole tegemist üksikjuhtumiga, tegemist on süsteemse rikkumisega. Positiivsena võin märkida mõttevahetusi Konkurentsi- ja Tarbijakaitseametiga. Kas ma võin veendunult loota, et selliseid juhtumeid edaspidi ei esine ja neid ei pea lahendama peaministri kaudu?

Andrus Ansip

Aitäh! Muidugi tahaksime me olla ja peaksimegi olema veendunud, et Eesti riigis kehtivad seadusi täidaksid kõik, sealhulgas ministeeriumid ja ministeeriumide ametnikud. Siin võib ju üritada õigustada, aga õigustust ei ole. Riigikogu liikme kirjale vastamise tähtajast ei ole kinni peetud, on eksitud. Mina saan ainult vabandust paluda. Praeguseks on eksimust üritatud parandada sellega, et vastus on saadetud mõlemast ministeeriumist, nii regionaalministri büroost kui ka Haridus- ja Teadusministeeriumist. Ma loodan, et vastused on olnud põhjalikud ja et need teid rahuldavad.

Aseesimees Jüri Ratas

Teine täpsustav küsimus, Jaan Kundla, palun!

Jaan Kundla

Aitäh! Ma ei kuulnud ikkagi, milliseid abinõusid te konkreetselt rakendate ja kas on olemas üldse mingisugune karistussüsteem selliste rikkumiste puhul.

Andrus Ansip

Konkreetne meede, mis on võetud, ongi arupärimine. Mina olen küsinud ministereid aru, ma olen saanud vastuse, mille ma teile ka praegu edastasin. Aga see mind ei rahulda, see ka teid loomulikult ei rahulda ja see eksimust olematuks ei tee. Positiivne on see, et ka sisulised vastused on siiski mõlemast ministereid tulnud.

Ma arvan, et praegu oleks paras aeg anda võimalus küsimust esitada ka heale Katrinile. Ta on mitu korda üritanud, ta ei ole saanud küsida seda, mis teda tõepoolest huvitab, ja loomulikult ei ole ta saanud siis ka vastust nendele küsimustele, mis teda tõepoolest huvitavad. Kuna anti soovitus küsida ükskõik mida, siis kuna praegu järjekorda ei ole, on mul hea soovitus: küsige!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud peaminister! Me oleme siin seadusandliku võimu organis leppinud kokku, et seda istungit juhatab üks inimene, ja hetkel juhatan seda mina. Peep Aru, palun!

Peep Aru

Ma tänan! Lugupeetud peaminister! Mul on ka päris tõsine küsimus töö korraldamise kohta eri ministereid. Kuidas sinu arvates on võimalik ministereid tööd hästi korraldada, kui Keskerakonna poliitikud ütlevad ja mõni Keskerakonda kuuluv teadlane ütleb, et aastal 2013 me saame viimast korda kasutada eurotoetusi ja pärast seda peame nende kompenseerimiseks tõstma makse?

Andrus Ansip

See on väga osav küsimus. Hea Katrin oleks võinud täpselt samamoodi põimida oma küsimuse sellesse teemasse, mis meil praegu arutluse all on. See väide on rumal. Eriti rumalalt kõlab see väide ülikooli professori suust.

Halb, kui seda täiesti rumalat, lolli väidet, et 2013. aastal eurovahendite kasutamine Eestis ära lõpeb, kordavad poliitikud parlamendis. See väide ei vasta vähimalgi määral tõele. Ülimalt suure tõenäosusega on järgmise finantsperspektiivi maht täpselt samasugune nagu selle aasta maht, kõikumised ja muutused saavad olla ainult nüanssides. Jah, me ei ole praegu kokku leppinud selles, kas järgmine finantsperspektiiv kestab 5 + 5 aastat või kestab see seitse aastat, kuid toetuste tasemed nii Eestit kui ka teisi riike puudutavalt peaksid suures plaanis jääma samasuguseks, nagu nad on praeguses finantsperspektiivis, seega aastani 2020. Ülikooli professor Olev Raju võiks olla rahulik, mingisugused toetused järsult ära ei kuku, ka tase ei peaks olulisel määral muutuma. Väide on rumal, argu ta nii enam tehku.

Aseesimees Jüri Ratas

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Veel kord palun vabandust tehniliste probleemide pärast!

6. Põllumajanduse võrdsed võimalused Euroopa Liidus

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme kuuenda küsimuse juurde. Selle on esitanud Riigikogu liige Arvo Sarapuu, sellele vastab valitsusliige Helir-Valdor Seeder ja teema on põllumajanduse võrdsed võimalused Euroopa Liidus. Arvo Sarapuu, palun!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea minister! Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika esmane eesmärk pärast Teist maailmasõda oli oma rahva toiduga varustamine. Muidugi, eesmärgid on aeg-ajalt tänu poliitikale muutunud, praegune eesmärk on põhiliselt siseturu stabiilsuse ja põllumajandustootja sissetuleku tagamine. Nüüd on loodud põllumehe jaoks otsetoetuste ja täiendavate otsetoetuste süsteem. See tähendab, et iga liikmesriik võib lisamaksega pisutki aidata ebavõrdsed konkurentsitingimusi vanade ja uute liikmesriikide vahel nivelleerida. Praeguses eelarves on juhtunud nii, et otsetoetusi on 560 miljonit krooni, lubatud on aga 680 miljonit krooni. Alati on räägitud, et me järgmisel aastal vaatame selle üle, järgmisel aastal tuleb

maksimum. Mida teie kui põllumajandusminister täna selle eelarve valguses ütlete, kuidas põllumeeste konkurentsivõime on tagatud?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Konkurentsivõime ei sõltu muidugi ainult ühest toetusteliigist. See sõltub turu olukorrast, see sõltub hinnatasemest, see sõltub kokkuostuhindadest, see sõltub väga paljudest meetmetest. Eesti riigis on põllumajanduse ja maaelu toetusmeetmeid koos alameetmetega üle 80 ja Põllumajandusministeeriumi kaudu makstakse ka erinevaid toetusi. Lisaks sellele riigisisesele juurdemaksele on terve hulk riigisiseseid toetusi ja muid toetusi. Kõik see kokku peab tagama konkurentsivõime. Praegu me saame konstateerida, et meil on kuni 2013. aastani sellised võimalused, nagu lepiti kokku enne Euroopa Liiduga liitumist, enne seda finantsperioodi, mis algas 2007. aastal, 2007–2013, ja suuremad muudatused võivad tulla alles pärast 2013. aastat. Ka ametisolev valitsus peab lähtuma varem sõlmitud kokkulepetest ja nendega arvestama. Mis puudutab konkreetselt *top-up*'i, mille kohta te küsitate, siis, jah, see on järgmise aasta eelarve eelnõus 20 miljoni krooni võrra suurem kui sellel aastal. Me oleme püüdnud teha, mis on praegu meie võimuses, arvestades Eesti riigi eelarvelisi võimalusi. Ma väga loodan, et aastal 2012 on võimalik *top-up*'i maksta lubatud maksimumulatuses.

Aseesimees Jüri Ratas

Esimene täpsustav küsimus, Arvo Sarapuu, palun!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea minister! Jah, hea on manipuleerida arvudega, et 20 miljonit on juures, aga vaatame korra, milline see keskmine põllumajandusettevõtete otsetoetuste summa on teistega võrreldes. Näiteks Eestis on see 11 798 krooni, sellega oleme Euroopa Liidus tagantpoolt viiendal kohal. Euroopa Liidu keskmine on 163 301 krooni, madalaim on see Leedus (4960 krooni) ja kõrgeim Taanis (489 000 krooni). Ma vaatasin Statistikaameti andmetest, et eelmisel aastal oli põllumajanduse kogukahjum 1,7 miljardit krooni. Kui me räägime, et ainult 20 miljonit krooni pannakse põl-

lumeestele juurde, siis ma ikkagi küsin: kuidas me seletame maaettevõtjatele, kuidas on võimalik selliste arvude valgusel konkurentsipüsida?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Ma tahan kõigepealt natuke meenutada selle *top-up*'i ajalugu, et saadaks aru, kus me praegu oleme. Kuni 2007. aastani (2007 oli sisuliselt viimane majandustõusu aasta, kui Eestis tehti ülejäägiga eelarveid) ei makstud ühelgi aastal riigisisest juurdemakset ehk *top-up*'i lubatud maksimumi ulatuses. Mitte ühelgi aastal! Ülejääk, mis aasta lõpuks tekkis, suunati reservidesse, aga mitte põllumajandusettevõtetele. 2008. aastal (see on aasta, mille eelarve koostas esimest korda praegune valitsus) maksti *top-up*'i lubatud maksimumulatuses. See oli aasta, kui tehti esimene negatiivne eelarve ehk defitsiidiga eelarve. Nii on see läinud. Me peame arvestama reaalsusega. Julgen küll öelda, et praeguse valitsuse jaoks on põllumajandusettevõtetel igal juhul olulisem prioriteet, kui see eelnevatel valitsustel on olnud. Teiseks, mis puudutab võrdlusi teiste riikidega, siis nii lihtne see ka ei ole, et me võtame matemaatilise statistika ette ja teeme sellest järeldusi. Me peame arvestama näiteks seda, et pindalatoetused, otsetoetused, ka nn *top-up* on üks tegureid, mis tõstab maarendi hinda põllumeeste jaoks. On olemas täielik korrelatsioon: kui tõusevad toetused, siis tõusevad ka maaomanike poolt maaharijatelt küsitavad rendihinnad, mis on väga valus probleem. Lääne-Euroopa riikides makstakse praegu renti 700–800 eurot hektari pealt, Eestis on rendihinnatasemed õnneks oluliselt madalamad. Need seosed on kindlasti keerulisemad ja niisuguseid primitiivseid järeldusi teha ei tohiks.

Aseesimees Jüri Ratas

Teine täpsustav küsimus, Arvo Sarapuu, palun!

Arvo Sarapuu

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea minister! Primitiivsed järeldused, prioriteedid – need on sõnad, mis õpitakse ära. Aga vaatame, kuidas see prioriteet välja paistab, kui eriotstarbelise diislikütuse aktsiis on Eestis 1736 krooni 1000 liitri kohta, aga Euroopa Liidu kehtestatud alammäär on 330 krooni

1000 liitri kohta. Euroopa keskmistest määradest on see ju kolm korda kõrgem. Ma küsin siis seda: kui te ütlete, et põllumajandus on prioriteet, miks te siis olete tõstnud erikütuse aktsiisi, kuigi keegi seda ei nõua ja vajadust selleks ei ole?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Sellele küsimusele olen ma siit saalist teile vastanud kolmel korral, aga kui te ikka ja jälle küsite, siis olen ma seda kohustatud tegema ka neljandat korda. Erimärgistatud kütuse teema on palju laiem kui ainult põllumajandustootjate temaatika. Eestis on erimärgistatud kütuse soodustuse saajate ring palju laiem kui enamikus Euroopa Liidu liikmesriikides, kus seda saavad põllumehed ja kalurid, Eestis rakendatakse seda soodustust veel kaevandustes, individuaalkatlamajades, väga paljudes teistes valdkondades – metsanduses, raudteel jne. See on otsustamise koht, kas me säilitame selle väga laia soodustuse saajate ringi või kontsentreerime selle väga kitsale ringile ja võimaldame siis sellele kitsamale ringile suuremat soodustust. Praegu on mindud seda teed, et lai ring on säilitatud. Ma saan aru, et teie ettepanek on võtta see soodustus ära individuaalkatlamajadelt, metsameestelt ja teistelt. Miks mitte, see on poliitilise otsustamise koht. Kui te sellise ettepaneku teete, siis valitsus kindlasti arutab seda, annab oma hinnangu ja Riigikogul on siis võimalus otsustada. Praegune valitsus on säilitanud selle laia soodustuse saajate ringi, aga selle võrra on see soodustus kõigil ka mõnevõrra väiksem.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Head ametikaaslased! Ma täna teid küsimast! Austatud Vabariigi Valitsuse liikmed! Ma täna teid vastamast! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, tere päevast! Alustame Riigikogu täiskogu VIII istungjärgu kaheksanda töönädala kolmapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi! Karel Rüütli, palun!

Karel Rüütli

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning Riigikogu liikmete Karel Rüütli, Jaanus Marandi ja Jaan Õunapuu nimel annan menetlusse õppetootuste ja õppelaenu seaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu väljatöötamise tingis vajadus viia õppetootuste ja õppelaenu seadus kooskõlla õiguspärase ootuse printsiibiga. 1. juulil 2009 muudeti õppetootuste ja õppelaenu seadust ning kaotati ära õppelaenu hüvitamine kõigile avaliku sektori töötajatele, kes ei olnud selleks hetkeks kõrgkooliõpinguid lõpetanud ja töötanud aasta aega avalikus sektoris. Samuti kaotati ära õppelaenu osaline kustutamine lastevanematele, kes olid lõpetanud õpingud ja kasvasid alla viieaastast last. Õppetootuste ja õppelaenu seaduse nii kiire muutmise tõttu on mitmed inimesed pöördunud kohtusse. Paljud inimesed tunnetavad, et süsteem on ebaõiglane ja nende õiglustunnet on riivatud. Eelnõu seadusena vastuvõtmise korral viiakse õppetootuste ja õppelaenu seadus ...

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja! Ma palun vabandust! Head ametikaaslased! Saalis on liiga kõva lärm. Ma palun need jutud, mida te ajate, ajada saalist väljaspool! See lärm segab ettekandjat, see segab neid häid ametikaaslasi, kes soovivad ettekannet kuulata. Palun, hea ettekandja, jätkake!

Karel Rüütli

Aitäh! Eelnõu seadusena vastuvõtmise korral viiakse õppetootuste ja õppelaenu seadus kooskõlla õiguskindluse põhimõtetega isikute suhtes, kes alustasid oma õpinguid enne 1. juulit 2009. aastal ning tegid seda heas usus, et nad saavad oma õpingud lõpetada riigi pakutud finantseerimistingimustel. Üliõpilaskondade liit on kogunud üle 12 000 allkirja ja on esitanud need Ene Ergmale. Allkirjad näitavad, et see teema on äärmiselt tõsine. Ei saa nõus olla praeguse olukorraga, kus ühest küljest reegleid kehtestatakse, samas reegleid mingis olukorras muudetakse. Eriti kurb on asjaolu, et veel ei ole kehtima hakanud vajadustepõhine õppetootuste süsteem. See piirab samuti noorte inimeste ligipääsu haridusele. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Ma palun Riigikogu kõnetooli Jaak Aabi!

Jaak Aab

Austatud juhataja! Head kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni liikmete nimel annan üle arupärimise sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Teema on töötukassa koolitused. Me oleme pikka aega teadnud, et töötuse tase on väga kõrge. Seis on selline, et paljud sellised töökohtad, mis olid vajalikud enne masu ja majanduskriisi, on kadunud. Ettevõtetes, tööstustes vajatakse teistsuguse ettevalmistusega töölisi. See nõuab tõsist ümberõppeprogrammi, nõuab seda, et me aitaksime töötutel inimestel omandada uut eriala, uusi teadmisi, uusi oskusi. Samas aga on eelmise aastaga võrreldes töötukassa pakutavateks koolitusteks eraldatud raha vähendatud ligi poole võrra. Nii et 2010. aastal eraldatakse 2009. aastaga võrreldes koolituseks poole vähem raha. See on tõsine probleem. Kui rääkida inimestega, kes on jäänud töötuks ja kes käivad töötukassas, siis nad ütlevad, et koolitusi peaaegu ei pakuta. Samuti on suhteliselt keeruline see süsteem, kuidas valitakse välja koolitajaid, millistel teemadel, millise sisuga koolitusi tehakse. Kindlasti soovime ministrilt teada, kas seda süsteemi on võimalik muuta kiiremaks ja paindlikumaks, et kiiremini reageerida. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Ma palun Riigikogu kõnetooli Mart Jüssi!

Mart Jüssi

Lugupeetud istungi juhataja! Head ametikaaslased! Praegu olen ma teie ees keskkonnakomisjoni esindajana. Keskkonnakomisjoni nimel annan ma Riigikogu menetlusse jäätmeseaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mis, kui see seaduseks saab, reguleerib meie elu tulevikus kahes punktis. Ühe punkti alusel korjatakse kasutusest kokku väga ohtlikke kloororgaanilisi ühendeid sisaldavad materjalid ja teises punktis annab see eelnõu kohalikule omavalitsusele õiguse kehtestada jäätmeeveo vedamissageduse ja -aja, jäätmeeveo piirkondade ja jäätmeeveo teenustasu suuruse määramise korda. Nii et sellised kaks punkti. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Eldar Efendijevi!

Eldar Efendijev

Austatud eesistuja! Austatud kolleegid! Meil on arupärimine majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. See puudutab Kreenholmi pankrotimenetluse alustamist. Mõni aeg tagasi vapustas inimesi teade, et AS-i Kreenholmi Valdus suuromanik taotleb Narvas asuva Kreenholmi tekstiiliettevõtte pankrotti. Suuromaniku teatel on Kreenholmi päästmiseks tehtud suuri jõupingutusi, on püütud vähendada kulutusi ja võlausaldajatega on kokku lepitud maksegraafikud, kuid kõigele vaatamata ei õnnestunud Kreenholmi päästa. Kuigi väidetavalt käib töö selle nimel, et leida investorid, kes oleksid valmis Kreenholmi kas ostma või selle tegevuse üle võtma, on see siiski vähe tõenäoline. Veel neli aastat tagasi töötas Kreenholmis üle 3000 inimese. Nagu me mäletame, siis kui Kreenholm erastati või riik Kreenholmi ära müüs, oli üks tingimus, et seal peab olema minimaalselt 2000 töökohta. Aga nüüd on olukord selline, nagu see on. Siin on küsimused. Arupärimisele on alla kirjutanud seitse Riigikogu liiget. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Härra juhataja! Head kolleegid! Meil on arupärimine sotsiaalministrile. Me ei saa ei üle ega ümber igasugustest hämaratest töötukassa hangetest, neid tuleb nagu Väन्द्रast saelaudu. Ka see arupärimine puudutab järjekordset töötukassa hanget. Meeldetuletuseks niipalju, et 2010. aasta alguses pälvis meedia suure tähelepanu töötukassa väljakuulutatud meenehange, mille läbiviimisel eirati seadusi, sealhulgas riigihangete seadust. Euroopa Sotsiaalfondist saadud raha eest osteti helkureid, pliitaseid, pastakaid, dokumendikaasi, kiletaskeid ning sein-, laua- ja meeldetuletuskalendrid kokku 678 000 krooni eest. Nüüd on töötukassa taas alustanud ulatuslikku mainekujunduslikku kampaaniat, nimelt on Eesti Töötukassa kuulutanud välja lihtsustatud menetluse korras hanke, mille sisu on "Eesti Töötukassa informatsiooni kujunduse ja paigutuse ühtse kontseptsiooni tellimine". Hankija soo-

vib tellida Eesti Töötukassa väärtusi ja eesmäärke klientidele ja töötajatele edastatavate sõnumite kujundust ja ühtset kontseptsiooni. Jällegi läheb loosi Euroopa Liidu Sotsiaalfondi raha. Hanke pakkumise tähtaeg on 16. november 2010 kell 11. Nii et üllatavalt lühike aeg. Siit tulenevalt on meil sotsiaalministrile viis küsimust. Kuus Keskerakonna fraktsiooni liiget paluvad selgitada asjaolusid seoses selle meie jaoks suhteliselt hämara hankega. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Helle Kalda, palun!

Helle Kalda

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Mul on 18 Riigikogu liikme nimel üle anda arupärimine rahandusminister Jürgen Ligile. Arupärimise sisu on eurokalkulaatorite kinkimine. Me teame, et 1. jaanuarist me läheme üle eurole. Seoses sellega on Rahandusministeerium vedamas eurokampaniat, mille käigus saavad kõik majapidamised infolehti ja eurokalkulaatori. Eurokampania läks maksumaksjale maksma selles valdkonnas 5,5 miljonit krooni, millest 4,5 miljonit krooni oli kulu kalkulaatorile ja ligi miljon krooni nende jaotamiseks. Eesti riigieelarve valguses või praeguse valitsuse valguses on 5,5 miljonit krooni suhteliselt väike summa, kuid arvestades riigi suurt puudujääki ja sellest tulenevaid pidevaid kärpeid, on tegemist üsna suure summaga. Vaatasin huvi pärast, mida oleks saanud selle rahaga teha. Sellega oleks saanud Rõuge hooldekodu muuta tuleohutusnõuetele vastavaks, Kärdla lasteaia kunstiklassi oleks saanud remontida, Kehra lasteaia oleks saanud remontida, Narva Pääsukese lasteaia oleks saanud remontida. Selle summaga oleks saanud need kõik korda teha. Meediakajastuse kohaselt on uuringutest selgunud, et eurokalkulaatorit ei hakka kunagi kasutama 70% inimestest, kindlasti ütles eurokalkulaatori kasutamisele jah 10%. Kuid võin öelda, et küsimus ei ole üksi selles. Eurokalkulaator on niivõrd väikene, et seda kasutada ei ole võimalik. On huvitav teada, kas nüüd saadetakse inimestele ka prillid, et nad suudaksid eurokalkulaatorit kasutada. Jääb paratamatult mulje, nagu oleks eurokalkulaator tegelikult Reformierakonna varajane jõulukungitus Eesti rahvale. Kuna eurokalkulaatoril sõna otseses mõttes otstarve puudub,

siis on äärmiselt kahetsusväärne, et valitsus sellist reklaami ja selliseid kingitusi teeb. Sellest tulenevalt ...

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Aeg on läbi.

Helle Kalda

Sellest tulenevalt on meil kaheksa küsimust.

Aseesimees Jüri Ratas

Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Koos kolleegidega esitan arupärimise majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. See arupärimine puudutab olukorda, milles on kandev roll haldusfirmadel. Ilmselt ei ole kellelegi meist uudiseks sellised juhtumid, mida on viimasel ajal kahjuks väga massiliselt, kus mõne kommunaalmaksuvõlglaste tõttu või väljatõstetud inimese tõttu tekivad ühistul suured võlad ja kommunaalteenuste lõpetab mõne kommunaalteenuse pakkumise terves majas. Tavaliselt kannatab terve majatäis inimesi paari võlglaste võlgade tõttu. Siin on pakutud erinevaid lahendusi ja on arutatud selle üle, kes see puhver või filter võiks olla, kes sellistes olukordades haldusfirmadele kannatust lisaks. Kas see võiks olla mõni Tagatisfondi-laadne finantsinstrument või midagi muud? Me avaldame mõnes mõttes üllatust ja ka hämmingut, et nii tähtis minister ei ole sellele teemale siiani piisavat ennetavat tähelepanu pööranud. Meie küsimused puudutavadki majandus- ja kommunikatsiooniministri tegevust sel teemal, seda, kas fondi loomise vajalikkust ja võimalikkust on arutatud või on arutatud mingeid muid lahendusi, sest ees on külm talv ja on ilmselge, et selliseid olukordi tuleb aina juurde ja juurde ning inimesi, kes ei suuda oma arveid maksta, tuleb paraku samuti juurde, nende arv ei vähene. Me ei saa kindlasti lubada olukorda, et arveid korralikult maksnud inimesed seetõttu kannatavad. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Reps, palun Riigikogu kõnetooli!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Head ametikaaslased! Tahan teile tutvustada arupärimist, mille esitan koos teiste Keskerakonna fraktsiooni liikmetega haridus- ja teadusminister Tõnis Lukasele. Nimelt on viimasel paaril nädalal olnud jälle korduvalt juttu kahjuks väga kurval teemal – koolikiusamise, koolis aset leidva vägivalla teemal. Õnneks on selle probleemi teemal viimastel aastatel olnud mitmel korral ka diskussioone, konverentse ja seminare. Õpilased ise on välja pakkunud mitmeid mentorikampaaniaid jne, aga kahjuks peame jällegi tõdema, et faktid räägivad teist keelt. Nimelt on juhtumeid, kui tulevad esile lastega toimunud kurvad lood. Näiteks see juba kurikuulsaks saanud grupiviisiline enesetapukatse. Sellest tulenevalt on meil ministrile küsimused seoses tugioõpetajate rakendamise-ga. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse menetlemise ajal ei jõudnud me kokkuleppele, milliseid tugisüsteeme hakatakse tegelikult riiklikult toetama, pigem pandi see kohustus abstraktselt kooli pidajale kui sellisele. Seetõttu tahame teada ministri seisukohta, mis saab koolipsühholoogide, sotsiaalpedagoogide ja logopeedide, osaliselt ka eripedagoogide staatusest, nende palgaküsimustest, kuidas neid hakatakse koolides rakendada, millised on eelarvega seotud plaanid ning kas ministeeriumis need initsiatiivid, mis on aastate jooksul olnud, on tegelikkuses ka tulemust andnud ja milline on koolide tagasiside. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Rohkem kõnesoove ei ole. Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud kaks eelnõu ning kuus arupärimist. Kodu- ja töökorra seaduse kohaselt otsustab Riigikogu juhatus nende edasise menetlemise.

Läheme teadete juurde. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja on määranud juhtivkomisjonid: Vabariigi Valitsuse s.a 15. novembril algatatud karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on õiguskomisjon; kultuurikomisjoni s.a 15. novembril algatatud Eesti Rahvusraamatukogu seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on kultuurikomisjon; Vabariigi Valitsuse s.a 16. novembril algatatud teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse muutmise sea-

duse eelnõu, mille juhtivkomisjon on kultuurikomisjon.

Head ametikaaslased! Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 88 Riigikogu liiget, puudub 13.

1. Võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seaduse eelnõu (743 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Asume nüüd tänase päevakorra punktide menetlemise juurde. Esimene päevakorrakpunkt on õiguskomisjoni algatatud võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad pidada läbirääkimisi? Soovivad. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Ain Seppiku! Head ametikaaslased! Saalis on liiga suur lärm. Ma palun olla vaiksemalt!

Ain Seppik

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma palun lisaiega!

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit lisaiega.

Ain Seppik

Järsku läheb vaja.

See pika nimega seadus, mille saatust me kohe otsustama hakkame, on olnud Riigikogu menetluses juba pikka aega. Seda on ikka ja jälle ümber tehtud ja parandatud ning üha parandatud ja ümber tehtud. Kes neid algseid ideid ja mõttelende enam mäletabki! Kuhugi õiguskomisjoni sahtlitesse on tolmuma jäetud ka Keskerakonna fraktsiooni lihtne ning lihtsate ja kaitsetute, võlavangis inimeste jaoks mõeldud seadus, mille sisu oli lühikokkuvõttes, peab mälu värskendama, järgmine. Võlaorjusesse sattunud inimene toob näiteks ära võlgu võetud korteri võtmed ning sellega on tema kohustused võlausaldaja, enamasti panga ees täidetud. Paraku ei ole meie parempoolsed tõeliseks monopolidevastaseks võitluseks veel valmis ega küpsed.

(Ken-Marti Vaheri vahelehiüe.)

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ametikaaslane Ken-Marti Vaher! Palun austame ettekandjat! Te saate oma emotsioone väljendada läbirääkimiste käigus. Hea ettekandja! Ma palun vabandust!

Ain Seppik

Lugupeetud juhataja! Ma palun see aeg nüüd maha võtta Ken-Marti Vaheri ajast, mitte minu ajast.

Kuhu me jääme? Küpsuse juurde. Meie eelnõu lihtsalt ei menetleta. Kuid kasu sellest Keskerakonna fraktsiooni eelnõust oli, kuna nimelt selle eelnõu tõttu ja selle survele oli ka koalitsioon sunnitud midagi nn teise Eesti heaks tegema ning nii sündiski meie survele arutletav seaduseelnõu numbriga 743. Eesti praegust tegelikkust arvestades võib öelda, et hea, et niigi läks. Sest meil on viimasel ajal komme öelda, et kõik, mida teeb see, kes meile ei meeldi, on ju lollus. See on juba peaministri isiklik sõnavara.

See eelnõu on kahtlemata samm edasi, see toob teatud tingimustel inimestele kergendust ning võimaldab neil rasked ajad üle elada. Seda tuleb tunnistada. Sisuliselt on tegemist nn füüsilise isiku saneerimise seadusega, mis meie õigusruumis seni on puudunud. Juriidiliste isikute saneerimine juba toimib ning esialgsed vastukajad, vaatamata ka vastuolulistele seisukohtadele, on positiivsed. Meile meeldib, et eelnõu võimaldab nii kohustuste täitmise tähtaja pikendamist, osadena täitmist kui ka, mis on eriti tähtis, teatud tingimustel kohustuse vähendamist. Kohustuse vähendamine tähendab tegelikult ka Keskerakonna fraktsiooni eelnõus sisaldunud seisukohta, et näiteks osa võlast jääb võlausaldaja kanda. Igati sümpaatne on eelnõu põhieesmärk (üks nendest) – vältida inimese pankrotti minemist ning sinna jäämist. Üksikisikule tekitab pankrotti minek peale juriidiliste probleemide ka väga tugeva psüühilise löögi, mis võib jätta jäljed igaveseks.

Eelnõus on veel teisigi meie poolt heaks kiidetavaid abinõusid inimeste olukorra kergendamiseks, mis osaliselt kattuvad ka meie põhimõtetega. Näiteks, kohtu võimalus kinnitada ümberkujundamiskava ilma võlausaldaja nõusolekuta, füüsilisest isikust ettevõtjat puudutav regulatsioon jne. Need on meie arvates uudsed ja vajalikud ettepanekud.

Kuid ei maksa arvata, et see eelnõu päästab inimesed massilisest võlgnevusest ja taastab nende endise helge elu. Seda see eelnõu ei tee ega ole võimelinegi tegema. Sellise hooga kui Tallinna Veega võideldi, vähemalt sõnades, meie parempoolsed pankadega võidelda ei julge ega sõanda. Eelnõus on vähe radikaalsust ning see on äärmiselt pikk, regulatsioonid on kohmakad ja tegelik protsess on aeganõudev. Menetlus on äärmuseni bürokratiseeritud (vaadake vaid neid pabereid, mis kõik tuleb vaesel võlgnikul täita) ja kohmakas. Tekstist arusaamine nõuab juriidilise nõustaja abi ehk, teis sõnu, inimestel, kes on võlaorjusesse sattunud, on selle eelnõuga lihtsalt oht minna õigusabikulude tõttu pankrotti. Juriidiliselt on eelnõu seejuures igati jokk. Minu sõnades veendumiseks asetage, lugupeetud kolleegid, ennast korra tavainimeste olukorda, kes on sattunud võlgadesse, kellel ei ole juriidilisi teadmisi, kogemusi ega oskusi, ja vaadake (muidugi lugege seadus enne läbi, paljud teist seda teinud ei ole), kuidas te sellest regulatsioonist võiksite kasu ja abi saada, kiiret abi seejuures. See on muidugi eksperiment, kuid viige see omal nahal läbi, kui suudate, ning siis mõelge ka selle Maali peale, kelle jaoks see on justkui tegelikult mõeldud kui imevahend.

Lõppkokkuvõttes: eelnõu on kahtlemata praeguse olukorraga võrreldes õigusmaastikul samm edasi ning sellisena igati tervitatav ja ma arvan, et ka toetatav. Samal ajal on see äärmiselt bürokraatlik ja kohmakas ega suuda enamiku inimeste probleeme lahendada. Kuid parem pool muna kui tühi koor. Ning, koalitsioon, võtke ka meie eelnõu sahtlist välja, pühkige sellelt tolm ning aidake see meil seadusena vastu võtta, inimesed saavad siis kiiremini ja efektiivsemat abi ning on teile tänulikud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Ken-Marti Vaheri! Kaheksa minutit.

Ken-Marti Vaher

Austatud Riigikogu liikmed! Lugupeetud Riigikogu juhataja! Mul on IRL-i fraktsiooni nimel väga hea meel, et eelmise aasta sügisel IRL-i väljakäidud idee koduomanike võlakaitse seaduse väljatöötamisest ja vastuvõtmisest

on minu hinnangul jõudnud väga lühikese aja jooksul kolmandale lugemisele. Ma väga loodan, et järgmise tunni aja jooksul see seadus ka Riigikogus vastu võetakse.

Ma tänan meie suurimat opositsioonierakonda, kes hämmastaval kombel tuleb samuti seda eelnõu toetama! Aitäh, Ain, nende heade sõnade eest! Sa väitsid, et võlakaitse seaduse eelnõu on tänaseks kolmandaks lugemiseks põhjalikult muutunud ja tundmatuseni moonunud. See ei ole aga nii. Võib õnneks öelda, et sisuliselt on see eelnõu, mille Riigikogu õiguskomisjon algatas eelmise aasta lõpul, valdavas osas säilitanud oma kontseptsiooni ja põhilise sisu. See eelnõu on parlamendi menetluse jooksul muutunud kindlasti lihvitudmaks. Aga ma saan aru, et Keskerakonna fraktsioon ei saagi kõike teada selle eelnõu detailidest, sest selle aasta sügisel ei ole Keskerakonda kuuluvad Riigikogu õiguskomisjoni liikmed võlakaitse seaduse aruteludel lihtsalt osalenud. Ma mõistan, valimised on tulemas, te peate olema ringkondades. See on arusaadav. Meie oleme teinud aga tööd ja see eelnõu on saamas kaante vahele.

Võlakaitse seadus on, ma julgen öelda, kõige mahukam parlamendi enda algatatud seaduseelnõu selle parlamendikoosseisu jooksul. Nagu te teate, enamik seaduseelnõusid jõuab Eesti Vabariigis parlamenti Vabariigi Valitsuse ettevalmistatuna, täna on meie ees aga mahukas, põhjalik eelnõu, mille on algatanud parlament ja mida on menetletud parlamendis. Seda ei ole tehtud loomulikult mitte ainult parlamendi jõududega, vaid ma tahan siinkohal väga siiralt ja südamest tänada meie õiguseksperthe ja õiguskomisjoni töörühma liikmeid, töörühma juhti professor Paul Varulit, kes on väga palju oma vaba aega selle eelnõu väljatöötamise panustanud, samuti õigusteaduse doktorit Villu Kõve, õigusteaduse doktorit Martin Käerdit, Indrek Niklust Justiitsministeeriumist ja veel mitmeid inimesi, kes on kõik selle eelnõuga palju tööd teinud, ka õiguskomisjoni nõunikku Linnar Liivamäe jt. Ma tahan kindlasti tänada kõiki parlamendis esindatud jõudusid selle eest, et te aitasite kaasa ja mõtlesite kaasa selles töörühmas, mis oli väga laiapõhjaline ja tõi välja nii mitmedki praktikas esiletulnud küsimused, mis on selles eelnõus saanud vägagi põhjaliku ja adekvaatse lahenduse.

Ma ei taha olla nõus selle hinnanguga, nagu võlgade ümberkujundamine oleks pikk ja keerukas protsess. Me oleme püüdnud teha selle eelkõige 160 000 kodulaenuvõtjale võimalikult lühikeseks, bürokraatiavabaks ja ka nende rahakotile vastavaks. See tähendab, et igauks, kellel on ajutised makseraskused ja kes ei suuda oma võetud kohustusi, võlgu hetkel teenindada, peaks omalt poolt tegema selle seaduse alusel esimese sammu, et leppida kokku võlausaldajaga. Kui seda ei suudeta teha, siis oleme loonud selle jaoks uue menetlusliigi Eesti õiguses – võlgade ümberkujundamise, kus sõltumatu ja erapooletu kohus hindab, milline on isiku võime ajutist maksejõuetust ületada, tulla tagasi tavalise võlgade teenindamise juurde, saades näiteks tööd pärast ajutist kriisi, parandades oma majanduslikku seisukorda ja lõppkokkuvõttes vältides pankrotti. See on ju kogu selle asja eesmärk, et vältida paljude perede laostumist, kes majandusliku õitsengu ajal endale uue kodu soetasid või oma kodu renoveerisid. See puudutab väga paljusid paljulapselisi peresid, kes on tahtnud ruumikitsikusest välja rabelda ja on võtnud selleks laenu, aga majanduskriisi tingimustes on sattunud raskustesse. Me tahame neid inimesi praktiliselt aidata. See eelnõu siin on see praktiline samm, millega tegelikult paljudele inimestele ulatatakse abikäsi ja, mis väga oluline, sunnitakse ka krediitiasutusi ehk panku tulema inimestele vastu, muutuma inimnäolisemaks ja ületama selle tõsise kriisi, ma arvan, et ka usalduskriisi, mis tegelikult paljudel on tekkinud pankade ja meie krediitiasutuste vastu tervikuna.

Lühidalt kokku võttes: milline on kasu kodulaenuvõtjale, paljudele tuhandetele koduomanikele üle Eesti? Esiteks, tagatiseks seatud kodu oluliselt parem kaitse praegusega võrrelduna, mis tähendab seda, et pankadel on selle seaduse kohaselt motivatsiooni leida inimestega kompromiss, ajatada laenumakseid, anda maksepuhkusi, nad ei hakka kohe kodusid sundmüügis realiseerima. Teiseks, kõrvalnõuete vähendamine. See õigus on kohtule võlakaitse seadusega antud. Kõrvalnõuded, mida eelkõige pangad on inimestele seadnud juhul, kui kodu on juba sundmüügis olnud ja üles on jäänud veel täiendav laenuosa, mis tuleb jällegi inimesel ära maksta, käivad paljudele üle jõu. Nende kõrvalnõuete vähendamine on võ-

lakaitse seaduse alusel kindlasti võimalik. Kolmandaks, täitekulude vähendamine. Neljandaks, väga oluline printsiip, mis puudutab lisatagatiste nõudmist pelgalt kinnisvaraturu olukorra muutmise tõttu. Võlakaitse seaduse vastuvõtmise korral enam ei lubata, et pangal on võimalik sisuliselt lakke vaadates minna suvaliselt nõudma inimeste käest lisatagatist, kui näiteks majandusliku olukorra, kinnisvaraturu muutuse tõttu on tagatise väärtus muutunud väiksemaks kui võetud võlakohustus.

Seega, kokkuvõttes tekib kodulaenuvõtjatel nimetatud seaduse alusel praegusest suurem kaitse. Me tasakaalustame pankade ja võlgnike suhet, anname inimestele võimaluse oma õigusi kaitsta ja leida kaitset just nimelt kohtumenetluses, sest kelle juurde veel me saame minna selleks, et olla kindlad erapooletus otuses, kui mitte kohtuinstantsi juurde.

Seega, lugupeetud Riigikogu liikmed, IRL-i fraktsiooni nimel ma tänan teid kõiki selle koostöö eest, Riigikogu õiguskomisjoni nimel samuti! Meil on olnud minu arust väga konstrukttiivne arutelude ring. Ma loodan, et see seadus leiab täna kõikide poliitiliste jõudude toetuse. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, protseduuriline küsimus, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Läbirääkimistele kohaselt pean ma ühe Ken-Marti kõnes olnud vale väite ümber lükkama. Ken-Marti ütles, et Keskerakonna esindajad töörühmades ei osalenud, vaid selle asemel kohtusid Keskerakonna esindajad valijatega. Ma ei tea, millisesse erakonda kuuluvaks Ken-Marti Vaher mind pidas, aga ühe samateemalise seaduseelnõu algatajana olen ma nendes töörühmades osalenud.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Läheme nüüd ... Protseuuriline küsimus, Ken-Marti Vaher, palun!

Ken-Marti Vaher

Täna! Ma kasutan võimalust veel kord korrata üle selle, mida ma kõnes mainisin. Ma mainisin üsna selgelt, et selle aasta sügisel ei ole Keskerakonna fraktsiooni esindajad võlakaitse töörühmades kahjuks osalenud, samuti

on õiguskomisjoni istungitel olnud tühjad kohad, millest me saame täiesti aru, sest on olnud kindlasti teisi tegemisi jne. Jah, Keskerakonna fraktsiooni esindajad osalesid selles protsessis selle algusjärgus. Ma väga tänan teid teie panuse eest ja tänan kõiki teisi fraktsioone selle eest, et te kaasa aitasite!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Ma palun, head ametikaaslased, Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna esindaja Hannes Rummu!

Hannes Rumm

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Sotsiaaldemokraatide nimel rääkides alustan sellest, et meenutan veel korra, kellele on see seadus, mille me täna kindlasti suure häälte ülekaaluga heaks kiidame, suunatud.

Augusti lõpus oli Eestis ainuüksi eluasemelaene võetud 157 857, rääkimata kõikidest muudest laenudest. Nende eluasemelaenude jäägi kogumaht oli 91 miljardit krooni. Võrreldes seda summat meie aastase riigieelarvega. See on päris mõtlemapanev number. Kahjuks on 4–5% eluasemelaenuvõlgnikest sellised inimesed, kes ei suutnud tänavu oma võlakohustusi enam täita ja nende võlaaeg kasvas üle 60 päeva. See on tõsine ohusignaal. Sotsiaaldemokraatidena oleme kindlad, et sellises olukorras ei saa riik pealt vaadata, mida võlausaldaja ja võlgnik omavahelistes suhetes teevad, vaid riik peab siin sekkuma ja ulatama inimestele oma abikäe.

Mul on väga kahju, et Eestis on siin sageli valitsenud küüniline suhtumine: ise olid loll, kui võlgu võtsid ja võlgu jäid, vaata nüüd ise, kuidas hakkama saad. Nii Lääne-Euroopas kui ka Ameerika Ühendriikides, mis imagoloogiliselt on ülivaba majanduse võrdkuju, on arusaam sellistes küsimustes väga selgelt tasakaalustatum, ei lähtuta ainult võlausaldaja huvidest, vaid ka võlgnike huvidest. Nagu näitaks komisjoni aruteludes meid nõustanud välisekspertid, on Lääne-Euroopas seadusandlus juba aastakümneid liikunud sarnaspoole, et tasakaalustada võlgniku ja võlausaldaja suhteid. Ida-Euroopas on see teistmoodi. Mul on hea meel, et selle seaduse vastuvõtmisega me mõtteliselt liigutame Eestit Ida-Euroopast Lääne-Euroopa poole, kuhu me ju aastakümneid oleme tahtnud kuuluda.

Aga kellele see seadus on siis suunatud? Esiteks, üks osa seadusest on suunatud neile inimestele, kellel on tekkinud ajutisi makseraskusi. Näiteks perele, kus üks pereliige on kaotanud töö ja tõenäoliselt lühiajaliselt ei ole võimalik võlgu tasuda. Praegu sõltub selle pere hea käekäik, see, kas nad kaotavad oma vara ja pankrotistuvad või mitte, võlausaldaja tahtest. Nüüd pakub riik sellistele peredele abi sõltumatu institutsiooni, kohtu näol, kes saab võlgu ümber kujundada ega pea sealjuures arvestama ainult ja läbinisti võlausaldajate tahtega.

Teiseks on see seadus suunatud neile inimestele, kes on nn lootusetud võlgnikud, neile inimestele, kes niikuinii ei suuda enam oma võlgu tasuda. Selliste inimeste arv kahjuks kasvab. Kui tänavu loetakse neid inimesi veel kümnetes, siis järgmisel aastal kardetavasti juba sadades. Nende inimeste jaoks tähendab praegune pankrotiseadus seda, et kui nad lähevad üksikisiku pankrotti, siis selle pankroti läbitemine kestab viis aastat. Selle aja jooksul peavad nad iga kuu oma sissetulekutest pärast elatusmiinimumi mahaarvamist võlausaldajatele ära maksma 75–85%. Ma usun, et sellise eksperimendi läbitemine, mis tunne on olla sellise inimese või sellise pere nahas, käib üle jõu isegi meie kolleegile Heimar Lengile. Seetõttu on mul hea meel, et sotsiaaldemokraatide ettepanekul on üksikisiku pankroti tähtaega seaduse menetlemise käigus lühendatud viielt aastalt kolmele aastale. Ka kolm aastat on küllalt pikk ja raske aeg igale võlgu olevale perele, et tasuda ära piisaval hulgal laenu võlausaldajatele ja, teistpidi, teha endale selgeks, milline on mis tahes finantsotsustega kaasnev vastutus.

Kolmandaks on mitmed võlanõustajad mulle kinnitanud, et selle seaduse menetlemine Riigikogus on mõjunud iseenesest tervendavalt ja tasakaalustavalt võlausaldajate käitumisele. Juba iseenesest see fakt, et riik sekkus võlausaldajate ja võlgnike suhtesse, on muutnud võlausaldajate käitumist. Pangad ja teised finantsasutused on hakanud käituma palju vastutulelikumalt, kuna nad on aru saanud, et kui nad vindi üle keeravad, siis sekkub riik võibolla veel jõulisemalt. Sotsiaaldemokraadina ei saa ma jätta tähelepanu juhtimata asjaolule, et selle seadusega me kahjuks ei seadustanud võlanõustaja institutsiooni, mis praegu Eestis

mõningates omavalitsustes eksisteerib, kuid kindlasti mitte küllalt kättesaadavas mahus ja sugugi mitte kõigile elanikele. Palun lisaaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Lisaaeg kolm minutit.

Hannes Rumm

Kolleeg Ain Seppik juhtis õigustatult tähelepanu, et seaduse need peatükid, mis käsitlevad võlgniku kohustusi, on väga detailselt lahti kirjutatud. Varalistes suhetes teisiti ei saagi, aga kohati peab tõesti olema kas juriidiline või äriiline kõrgharidus, et nendest sätetest aru saada. Praktikas tähendab seaduse keerulisus seda, et kui inimene ise ei suuda esimese korraga kõiki vajalikke dokumente kokku panna, siis jookseb ta mitu korda panga, mõne teise võlausaldaja ja kohtunike vahet. See suurendab võlausaldajate ja kohtunike töökoormust. See on ka põhjus, miks kohtunike ühing ja pangaliit toetasid sotsiaaldemokraatide ettepanekut, et kohtueelsete võlausaldajate kättesaadavus tuleb tagada kogu Eestis. Mul on väga kahju, et seda meie ettepanekut ei arvestatud. Tõenäoliselt suureneb selle mitteametamise tagajärjel järgmisel aastal, pärast seaduse jõustumist, järsult kohtute töökoormus.

Kindlasti olen seda meelt, et see seadus on märgilise tähendusega. Olen kindlasti sama meelt Ken-Marti Vaheriga, et see on kõige mahukam seadus, mille selle parlamendikoosseisu ajal on algatanud parlament ise, ta mitte ei ole lihtsalt võtnud ja heaks kiitnud valitsuse esitatud eelnõu. Kindlasti ei oleks Riigikogu liikmed sellega ise hakkama saanud, seetõttu tänan töörühma, kes seda seaduseelnõu kirjutasiid ja lõpmatuseni lihvisid! Olgu siinkohal tänatud Paul Varul, Villu Kõve, Martin Käerdi, Indrek Niklus ja Signe Viimsalu. Aga kindlasti väärib eraldi tunnustamist ka kahe õiguskomisjoni liikme töö, nimelt Ken-Marti Vaheri ja Erik Salumäe töö, samuti komisjoni nõuniku Linnar Liivamäe töö. Minu meelest tegid need kolm meest selle eelnõuga kaugelt rohkem tööd kui mis tahes Riigikogu komisjonis muidu tavaks on.

Lõpetuseks ütlen, et mul on natuke kahju sellepärast, et kohati tekkis selle eelnõu menetlemise algusfaasis arusaam, et see seaduseelnõu lahendab kõikide võlgnike kõik probleemid. Paratamatult see niimoodi ei ole. Aga ma

olen kindel, et kui me selle seaduse abil järgmisel kahel aastal suudame aidata kas 1000 või 1500 peret, siis on see seadus kuhjaga oma eesmärgi täitnud, me oleme suure hulga Eesti peresid päästnud vaesusest ja pankrotistumisest. Seetõttu olen ka kindel, et me kiidame selle seaduse täna üksmeelselt heaks. Aitäh teile!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Palun, vastusõnavõtt kohalt, Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Stenogrammi huvides, kuna minu nime mainiti, tahtsin öelda, et hetkel ei ole mina võlgu ühelegi Lääne pangale, kes Eestis tegutsevad, Eestis teatavasti oma panku pole. Ma ei ole ka Eesti riigile võlgu, kuid mulle tundub, et Eesti riik on kõvasti võlgu oma rahvale, just nimelt Ansipi valitsuse tegevuse tagajärjel sotsiaalpoliitika vallas.

Aseesimees Jüri Ratas

Hannes Rumm, palun!

Hannes Rumm

Ma palun vabandust kolleeg Lengilt väärimõistmise pärast! Mina pidasin silmas seda, et te olete kuulsust kogunud oma eksperimendiga tulla kuus toime 1000 krooniga, ja tõin lihtsalt näiteks, et isegi ilmselt teie pole võimeline läbi tegema eksperimenti, mille käigus tuleb viis aastat hakkama saada (pärast elatusmiinimumi mahaarvamist) ainult 25%-ga oma palgast.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Meil on kombeks üks vasturepliik korraga.

Nii! Rohkem kõnesoove ega repliigisoove ei ole. Sulgen läbirääkimised ning alustame lõpphääletuse ettevalmistamist. Head ametikaaslased! Kodu- ja töökorra seaduse kohaselt nõuab eelnõu 743 Riigikogu koosseisu hääleenamust. Enne lõpphääletust teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 88 Riigikogu liiget, puudub 13.

Panen lõpphääletusele eelnõu 743. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 87 Riigikogu liiget, vastu 1 Riigikogu liige, erapooletuid ei ole. Õiguskomisjoni algatatud võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seaduse eelnõu 743 on seadusena vastu võetud. (Tabel 30.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

2. Abipolitseiniku seaduse eelnõu (633 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme teise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud abipolitseiniku seaduse eelnõu teise lugemise jätkamine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli õiguskomisjoni esimehe Ken-Marti Vaheri!

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Selle eelnõu teine lugemine toimus eelmisel nädalal, nagu te mäletate, ja me katkestasime selle selleks, et anda veel võimalus esitada täiendavaid muudatusettepanekuid. Neid on ka esitatud. Selles tabelis teie ees on täna Robert Antropovi esitatud muudatusettepanekud ja ka õiguskomisjoni enda muudatusettepanekud. Kõik otsused muudatusettepanekute kohta on komisjonis langetatud konsensuslikult.

Mõni sõna nende muudatuste kohta, mida me oleme selle vahepealse lühikese aja jooksul teinud. Kõigepealt, õiguskomisjon on täiendanud § 11 järgmiselt. Me oleme tõstnud ühe astme võrra kõrgemale otsustuspädevust, kes saab sõlmida tsiviilõigusliku lepingu mitmetulundusühinguga abipolitseinike tegevuse korraldamiseks, endise Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori asemel on see tõstetud siseministri tasemele. Näeme siiski ette, et Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor teeb ettepaneku nimetatud lepingu sõlmimiseks. Oleme lisanud ka lõike 2, mille kohaselt see sõlmitud leping koos lisadega avaldatakse Politsei- ja Piirivalveameti veebilehel. Üldiselt on kogu § 11 loogika sarnane päästeseadusega, täpselt öeldes, päästeseaduse § 2 lõikega 5, mis on teatavasti juba Riigikogus vastu võetud.

Muudatusettepanek nr 3 räägib eelnõu § 12 muudatustest. Siin oleme täpsustanud abipolitseiniku tulirelva kandmise õiguse peatamise aluseid ja oleme lisanud ka tulirelva kandmise

kehtetuks tunnistamise alused. Esiteks, abipolitseiniku tulirelva kandmise õiguse peatab politseiasutuse juht juhul, kui abipolitseiniku poolt on tulirelva kasutamise põhjustatud isiku surm või tekitatud isikule tervisekahjustus või varaline kahju või on rikunud tulirelva käitlemise nõudeid. Teiseks peatatakse tulirelva kandmise õigus kuni peatumise aluseks olnud asjaolu äralangemiseni või kuni tulirelva õiguspärase kasutamise või käitlemise tuvastamiseni. Oleme §-s 34¹ ka kohustanud abipolitseinikku viivitamata teavitama politseiasutuse juhtimiskeskust, kui ta on oma ülesannete täitmisel pidanud tulirelva kasutama.

Muudatusettepanek nr 8 viitab kohtute seadusele ja sätestab kohtukordniku ülesanded. Me oleme nüüd tänapäevastanud ja värskendanud kohtukordniku instituuti puudutavaid sätteid ja lisanud selle uue abipolitseiniku seaduse sabasse.

Õiguskomisjon on võtnud vastu põhimõttelised otsused täna teine lugemine lõpetada ja kui täna teine lugemine lõpetatakse, siis me tahaksime paluda Riigikogu toetust, et see seadus järgmisel nädalal kolmandal lugemisel vastu võtta. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Teile on küsimusi. Trivimi Velliste, palun!

Trivimi Velliste

Aitäh, härra aseesimees! Lugupeetud ettekandja! Kas komisjonis oli juttu ka olukorra reaalsest muutumisest õhtuti tänaval? Kas me selle seaduse jõustumise korral võime oodata, et me näeme patrulle senisest palju rohkem, ja kas see motiveerib eriti meie Kaitseliidu rohkemvulist liikmeskonda?

Ken-Marti Vaher

Tänan! Ma arvan, et kindlasti motiveerib. Abipolitseinikud ootavad seda seadust, nad on olnud õiguskomisjoni istungitel ekspertidena, et läbi arutada kõikvõimalikke detaile, mis abipolitseiniku praegust tööd puudutavad. Meie tehtav kõige põhimõttelisem muudatus Eesti õiguskorras on loomulikult iseseisva pädevusega abipolitseiniku instituudi loomine, mida puudutab abipolitseiniku seaduse § 3 lõige 2, viitena ka §-le 14, mis räägib sellest, et kui abipolitseinik, kes on läbinud esimese ast-

me õppe, läbib ka teise astme õppe, mis on vägagi põhjalik, saab ta politsei kirjaliku ülesande olemasolu korral võimaluse iseseisva pädevusega abipolitseiniku tegevuseks. Ma arvan, et paljudes Eesti paikades, eelkõige hajakasutusega paikades võib see kaasa tuua selle, et inimesed on huvitatud sellest, et abipolitseinikuks hakata ja abistada politseid kogukonna turvalisuse tagamisel ja avaliku korra järelevalves. Ma arvan, et peale õigusseaduse (õiguskantsler on ju juhtinud tähelepanu, et praegune abipolitseiniku seadus on ajast ja arust ega kannata kriitikat) toob see minu hinnangul kaasa praeguste abipolitseinike motivatsiooni suurenemise, sest riik ütleb üheselt: meie jaoks on abipolitseinikud väga tähtsad inimesed, nad on väga oluline vundamendikivi kogukonna turvalisuse tagamisel. Neid on umbes 2000, märkimisväärne hulk neist on küll reservis, aga siiski väga palju tublisid mehi ja naisi on iga päev ja iga öö ka tänavatel. See uus seadus, ma loodan, toob ka noored inimesed üha enam vabatahtlikku tööd tegema.

Aseesimees Jüri Ratas

Valdur Lahtvee, palun!

Valdur Lahtvee

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Kas komisjonis oli arutusel väike vastuolu, mis on praeguse eelnõu § 33 ja § 34 vahel? See vastuolu seisneb selles, et § 33 järgi võib abipolitseinik tõrjuda vahetut ohtu elule või kehalisele puutumatusse erivahenditega, välja arvatud tulirelv, aga järgmise paragrahvi, § 34 järgi võib ta tulirelva kasutada abipolitseiniku ülesannete täitmisel üksnes hädakaitses. Nimelt, kui kodanikku rünnatakse ja tekib vahetu oht elule ja kehalisele puutumatusse, siis võib ta kasutada kõiki vahendeid, ka tulirelva, kui kodanikul on registreeritud tulirelv. Abipolitseinikul seda võimalust ei ole. Kas ja kuidas peaks abipolitseinik toimima, kui talle tungitakse kallale kirvega? Kui kirves tõuseb, kas siis tuleks reageerida erivahendiga, ja siis, kui kirves langeb, püstoliga? Kuidas ta küll sellele reageeriks?

Ken-Marti Vaher

Aitäh küsimuse eest! Ma ei näe sellist vastuolu, mida teie näete. Ma arvan, et siin on võimalikult selgelt püütud kirjeldada neid pii-

re, millest lähtuvalt tulirelva kasutamine on põhjendatud. Nagu te teate, me oleme andnud abipolitseinikule sarnase pädevuse, oleme n-ö korranud samasugust pädevust, mis on tegelikult igal tavakodanikul hädakaitse relva kasutamisel. Me oleme öelnud, et abipolitseiniku jaoks on relv eelkõige heidutusliku funktsiooniga. See tähendab heidutust ehk see tähendab tema arsenalis olevat relvastust, mis on avalikult nähtav, erinevalt relvaseadusest, mis sisaldab kontseptsiooni n-ö varjatud relva kandmisest. Abipolitseinikul on see relv heidutuseks avalikult nähtaval. See on see arsenal, mida ta võib ka kasutada, aga teiste erivahenditega võrreldes väga rangelt piiritletud määras. Hädakaitse on seaduses üsnagi täpselt sõnastatud, ma võin seda tsiteerida. Karistuseseadustiku § 28 "Hädakaitse": "Tegu ei ole õigusvastane, kui isik tõrjub vahetut või vahetult eesseisvat õigusvastast rünnet enda või teise isiku õigushüvedele, kahjustades ründaja õigushüvesid, ületamata seejuures hädakaitse piiri." Siin paragrahvis on ka täpsustatud, mis on hädakaitse piir. Ma arvan, et 40 tundi kestval tulirelvakoolitusel (seda ei asenda tulirelvakoolitus, mida isik on saanud relvaseaduse alusel, vaid ta peab saama eraldi koolituse) tehakse abipolitseinikele, ma arvan, väga selge kaasuspõhise õppe alusel täpselt selgeks, millistel tingimustel on tal võimalik tulirelva kabuurist tõmmata. Aga üldine põhimõte on, et see on heidutuslik. Nagu ma täna põgusalt mainisin, tegime ka selle muudatuse, et kui kahetsusväärset juhul tuleb abipolitseinikul tõesti tulirelva kasutada, siis peab ta sellest kohe teatama politsei juhtimiskeskusesse ja olema väga teadlik sellest, et see on ainult väga selgetes piirides ja äärmuslikul juhul tehtav samm.

Aseesimees Jüri Ratas

Väino Linde, palun!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Kindlasti olen päri sellega, et ka abipolitseinikul on kodanikuõigused ja tal on sellest tulenevalt õigus ennast kaitsta ja olla kaitstud ka seaduse mõttes. Kindlasti on ta käsitletav võimuesindajana, kui ta täidab vastavalt karistuseseadustikule abipolitseiniku ülesandeid. Aga küsida tahtsin seda: kuivõrd on välistatud see võimalus, et niisuguse iseseisva pädevu-

sega abipolitseiniku instituudi lisamisega sellesse eelnõusse ja kõige sellega ei toimuks abipolitseiniku kui mittepõlitseiniku poolt hiiliv politsei ülesannete täies ulatuses ülevõtmine professionaalses mõttes, millele on viidatud õiguskantsler?

Ken-Marti Vaher

Täna sind küsimuse eest! Minu vestlused õiguskantsleriga ja meie peaaegu et lõputud arutelud korrakaitseteemadel õiguskomisjonis viimase kolme ja poole aasta jooksul on mind veennud pigem selles, et õiguskantsler (ka kindlasti ma ise ja ma saan aru, et ka sina kui küsija) ei taha riigile kuuluva sunnijõu ainupädevuse n-ö ärastamist ehk hiilivat minekut erakättesse. Selge kogukonnakeskne vabatahtlik töö ühemõtteliselt selges politseihierarhias on aga see, mille vastu, ma arvan, ei ole me keegi. Vastupidi, minu arust see on see koht, kuhu me saaksimegi kaasata igati põhiseaduslikkuse vaimus, kogu meie õiguskorra vaimus neid inimesi, kes tahavad kaasa aidata turvalisusele Eestis, me saame tuua nad läbi selle koridori turvalisuse tagamisele eri kogukonnades. Selle tõttu me olemegi kulutanud nii palju aega abipolitseiniku seadusele, et lahendada neid muresid, mida on mitmed inimesed esile toonud, et Eesti on praegu avaliku korra kaitse võimega ebäühtlaselt kaetud, politsei ei ole igal pool ühtlaselt esil ja kohal ning meil on kohti, mis vajavad palju rohkem tähelepanu. Me proovimegi seda selliselt teha. Mina ei näe seda võimalust, et abipolitseiniku instituudi kaudu oleks võimalik hiilivalt hakata politseile kuuluvat sunnijõudu, tema ainupädevust kuidagi kõrvale viima. Ei, vastupidi, me toome ju vabatahtlikud just politsei juurde ja allutame nad selgelt politseilisele tööle. Loomulikult oleme taganud ka selle väga tähtsa komponendi, et inimestele peab olema selgelt arusaadav, kes neid avalikus ruumis kaitseb, et need kaitsjad on ühemõtteliselt arusaadavas vormiriietuses, et nad on tuvastatavad, et neil on väga selgelt seaduses sätestatud õigused ja kohustused ning et kõik see toimub politsei korraldusel ja ühtses politseisüsteemis.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mati Raidma!

Mati Raidma

Aitäh, austatud esimees! Küsimus puudutab abipolitseiniku poolt politseivormi kandmist. Paragrahvi 35 lõige 3 ütleb, et abipolitseinik võib kanda politseiametniku vormiriietust abipolitseiniku eritunnustega. Sama paragrahvi teised lõiked sisaldavad aga sellist väljendit nagu "abipolitseiniku ülesannete täitmisel". Selles lõikes see puudub. Kas algataja mõte ongi see, et anda abipolitseinikele politseivormi ja kollase vesti kandmise õigus ka väljaspool abipolitseiniku ülesannete täitmise aega?

Ken-Marti Vaher

Täna! Ei. See ei ole kindlasti see mõte. Mõte on see, et vormiriietust kantakse abipolitseiniku ülesannete täitmisel. Ma arvan, et me peame seda lõiget ikkagi lugema koosmõjus selle paragrahvi teiste lõigetega, mis minu arust üsna täpselt ütlevad edasi selle, mis on olnud, ma arvan, nii seadusandja kui ka eelnõu autorite mõte. Seda tehakse ikkagi ülesannete täitmise ajal. Abipolitseiniku eritunnus on ohutusvest ja rinnamärk. Samuti oleme täiendanud lõiget 5 ehk seda, millist rõivastust abipolitseinik ülesande täitmise ajal kanda ei tohi, oleme seda täpsustanud, võrreldes praeguse sõnastusega, ja muutnud seda minu arust selgemaks. Nii et ma ei näe praegu selle paragrahvi lugemisel sellist tõlgenduse probleemi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea ettekandja! Paragrahv 20 ütleb, et abipolitseinik võib peatada sõiduki. Aga kas ta võib ka sõiduki läbi otsida, nõuda pakiruumi avamist jne? Siit ei ole seda võimalik välja lugeda.

Ken-Marti Vaher

Täna selle küsimuse eest! Üldine loogika on selles, et abipolitseinik peab kinnipidamisest viivitamata teavitama politseid. Abipolitseinikul on sõiduki peatamise õigus, aga ta peab kohe kaasama politseiametniku ja edasi teeb menetlustoiminguid politseinik.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee, teine küsimus!

Lembit Kaljuvee

Ma ei saanud aru, kas ta siis võib auto läbi otsida või ei või.

Ken-Marti Vaher

Paragrahvis 25 "Isiku kinnipidamine" on pikalt kirjutatud, mida abipolitseinik teha tohib. Abipolitseinik võib isiku kinni pidada, sulgedes ta ruumi või sõidukisse või piirates muul määral inimese füüsilist vabadust, kui see on vältimatu vahetult eelseisva kuriteo toimepanemise ärahoidmiseks või isiku elu või kehalist puutumatust ähvardava vahetu ohu tõrjumiseks. On loetletud väga täpselt ka see, kuidas peab abipolitseinik politsei kaasama, viivitamata sellest politseile teada andma ja tegelikult jätma ülejäänud menetlustoimingute tegemise politseiametnikule.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Ken-Marti Vaher! Kas kolleegid soovivad pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu kohta on esitatud kaheksa muudatusettepanekut. Vaatame nad läbi. Esimese on esitanud kolleeg Robert Antropov, juhtivkomisjon on ettepanekut osaliselt arvestanud. Teise ettepaneku on esitanud juhtivkomisjon, kolmanda ettepaneku on esitanud juhtivkomisjon, neljanda ettepaneku on esitanud kolleeg Robert Antropov, juhtivkomisjon on ettepanekut täielikult arvestanud. Viienda muudatusettepaneku on esitanud samuti kolleeg Robert Antropov, juhtivkomisjon on ettepanekut täielikult arvestanud. Samuti on kuuenda ja seitsmenda ettepaneku esitanud Robert Antropov, juhtivkomisjon on neid ettepanekuid täielikult arvestanud. Kaheksanda muudatusettepaneku on esitanud juhtivkomisjon, ettepanekut on täielikult arvestatud.

Head kolleegid! Seaduseelnõu 633 teine lugemine on lõpetatud.

3. 2011. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (822 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud 2011. aasta riigieelarve seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandjaks rahanduskomisjoni esimehe Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Rahanduskomisjon arutas riigieelarve kohta laekunud muudatusettepanekuid 9. oktoobril. Enne muudatusettepanekute arutelu kuulas komisjon ära ministrite detailsema info Keskkonnaministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala kohta. Teatavasti oli varem eraldi ära kuulatud regionaalministri valitsemisala kohta käiv info. Seda kõike eeskätt opositsiooni liikmetelt tulnud ettepanekute tõttu, et oleks olemas detailne ja küllaldane informatsioon just nimelt nende ministeeriumide haldusalade kohta, mille kohta seda kõige enam teada sooviti.

Muudatusettepanekute esitamise tähtjaks laekus 126 ettepanekut. Rahanduskomisjon koostas ka ise ühe ettepaneku, mis seisneb suures osas ministeeriumidest saadud täpsustava info arvestamises, selgitused on lisatud ettepaneku juurde. Valdavalt on tegemist tehnilise muudatusettepanekuga.

Nüüd laekunud ettepanekutest lähemalt. Rahanduskomisjon toetas Eesti Reformierakonna fraktsiooni ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepanekut säilitada kõrgete riigiteenijate ametipalk 2010. aasta tasemel kuni 2011. eelarveaasta lõpuni. Samuti toetasime vastavate seadusmuudatuste sätestamist riigieelarve rakendusparagrahvides.

Samuti toetas komisjon Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsiooni ettepanekut tõsta toimetulekupiiri määra 76,7 eurole kuus ehk pisut enam kui 1200 kroonile. Osaliselt on arvestatud teiste opositsioonifraktsioonide samasisulisi ettepanekuid, millel, tõsi, olid erinevad katteallikad ja huvitaval kombel erines ühe eurosendi võrra ka number, seda roheliste ettepaneku puhul toimetulekutoetuse saajate kasuks, mis on ka minu hinnangul õige lähenemine, sest kui kõikvõimalike toetuste summasid ümardada, siis peakski seda tegema inimese kasuks.

Täielikult on arvestatud ka Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepanekuid lisada riigieelarve eelnõusse täiendav kirje rahvusraamatukogu Euroopa Liidu infokeskusele, Rahvusoperile Estonia, Eesti Rahvusraamatukogule ja Eesti Rahvusringhäälingule. Tegemist ei ole sättega, mis nõuaks lisakulusid, küll aga on see nende nelja asutuse jaoks väga oluline ja sümbolse tähendusega, see markeerib

selgelt ära (eeskätt pean ma silmas Rahvusoperit Estonia, Eesti Rahvusraamatukogu ja Eesti Rahvusringhäälingut) nende sõltumatuse ühest ministeeriumist või valitsusest tervikuna. Kuigi need numbrid on olnud kirjas ka seletuskirjas ja mingit soovi neid muuta või ümber tõsta pole kellelgi olnud, on tegemist sümbolse tähendusega muudatusega. Seda toetas komisjon konsensuslikult.

Ülejäänud ettepanekud komisjoni toetust ei leidnud ja seda päris mitmetel põhjustel. Kõigepealt, katteallikad. Mitmes ettepanekus on katteallikaks kasutatud Kaitseministeeriumi valitsemisala investeeringumahu vähenemist, mis, kui kõiki neid ettepanekuid oleks toetatud, oleks võrreldes 2010. aastaga kokku vähenenud 61,4%. Ma usun, et siin saalis ei ole kedagi, kes vaidleks vastu, kui ma ütlen, et see kahjustaks tõsiselt kaitseväge põhiülesannete täitmist. Kui mis iganes riigieelarve valdkonna rahastamist nii jõuliselt kärpida, siis see valdkond sisuliselt lakkaks olemast.

Osa muudatuste katteallikatena olid esitatud kasvuhoonegaaside kvootide müügist saadavad vahendid. Neid ettepanekuid ei olnud võimalik toetada seetõttu, et neid vahendeid on võimalik kasutada vaid väga kindlate tegevuste katteks, eeskätt kasvuhoonegaaside emissiooni vähendavate tegevuste jaoks ja ka sellisel juhul ei saa riigieelarvega ühte või teist objekti ette kirjutada. Kuna tegemist on kahepoolsete lepingutega, siis ühepoolset seadusesse kirjutamine ei saa kõne alla tulla. Seda me nende muudatusettepanekute tegijatele väga põhjalikult ka selgitasime. Vaatamata sellele ei võetud tagasi ka muudatusettepanekuid, mis nägid ette kasvuhoonegaaside kvootide müügist saadavate vahendite suunamist näiteks sotsiaalsete kulutuste katmisesse, mis on reeglite järgi täielikult välistatud. Kui me midagi sellist teeksime, siis oleks tegemist väga jõhkra eelarvedistsipliini rikkumisega ja ka lepingute rikkumisega, sest tegemist on kahepoolsete lepingutega.

Väga suurel arvul, aga mitte nii väga suures rahalises mahus on esitatud ettepanekuid kohalike omavalitsuste objektide lisafinantseerimiseks. Ma tuletan lihtsalt meelde, et 2011. aasta eelarves on investeeringuid kokku üle 16 miljardi krooni, kõik need investeeringud lähevad ühte või teise kohalikku omavalitsusse. Ainuüksi omavalitsustele kuuluvate objektide

jaoks on eelarves ette nähtud vähemalt 146 miljonit eurot. Lisaks on küllalt tõenäoline, et järgmise aasta jooksul suunatakse teatud osa CO₂ kvoodi müügist saadud raha ka kohalike omavalitsuste objektidesse, seda juba väga läbipaistvate ja selgete kriteeriumide alusel. Nimelt reastatakse eri omavalitsuste objektid nii kasusaajate järgi, CO₂ kokkuhoiu järgi kui ka rahalise kulutuse efektiivsuse järgi.

Samuti nähti väga ulatuslikult katteallikana ette Riigikogu Kantselei tegevuskulude vähendamist, mis ületas selgelt, ütleme, Riigikogu Kantselei võimaliku taluvuse piiri. Ma saan väga hästi aru, et siin peeti tegelikult silmas kõrgemate riigiteenijate palgatõusu edasilükkamist, aga vastupidi mõnes ajakirjandusväljandas väidetule ei ole see vahendite hulk peamiselt mitte Riigikogu Kantselei eelarves, vaid väga paljudes teistes eelarvetes. Kui seda palgakontseptsiooni muudatust ei oleks ka edasi lükatud, ei oleks Riigikogus sellegipoolest ulatuslikku palgatõusu olnud, Riigikogu palgatõus oleks olnud üks tagasihoidlikumaid. Seetõttu tähendaks Riigikogu Kantselei eelarvest raha võtmine tegelikult Riigikogu komisjonide töötasude ja tegevuskulude vähendamist jne, mis, ma usun, ei olnud muudatuse tegijate eesmärk.

Samuti ei olnud komisjonil võimalik toetada ülikoolidele eraldatud summade eraldi väljatoomist riigieelarves, sest see on teatavas vastuolus riikliku koolitustellimuse loogikaga ja selle muudatuse toetamise korral puuduks igasugune võimalus paindlikkuseks ja riikliku koolitustellimuse suunamiseks.

Astmelise tulumaksu kehtestamist ja soojusenergia käibemaksu langetamist komisjon samuti ei toetanud. Kõige olulisem põhjendus astmelise tulumaksu puhul on see, et üks päev enne komisjoni istungit oli Riigikogu täiskogu selle kohta juba oma seisukoha kujundanud. Aga kindlasti on ka rahanduskomisjoni enamuse hinnang see, et nii jõuline maksukoormuse tõus, nagu astmeline tulumaks vastavalt pakutud eelnõule kaasa tooks, mõjuks Eesti majanduse arengule pärssivalt ja seetõttu ei ole see mõistlik.

Küsimused ja arutatud teemad komisjonis puudutasid lisaks eeltoodule ja nimetatud ministriumide valitsemisaladele ka politsei ja Päästeameti rahastamist ning ministriumide esitatud muudatuste põhjusi.

Komisjon langetas järgmised otsused: teha Riigikogule ettepanek lõpetada eelnõu teine lugemine ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 24. november kell 15. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud ettekandja! Teile küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Kõigepealt palun kõnepulti kolleeg Kadri Simsoni! Kaheksa minutit.

Kadri Simson

Head kolleegid! Me oleme siin Riigikogus eelarveid vastu võttes juba peaaegu kalesunud, sest möödunud aastatel on vastu võetud rida kriisieelarveid. Neid oli vaja sellepärast, et meie majanduslangus oli raskem kui enamikul Euroopa riikidel. Nii peetaksegi toona tehtud maksutõuse juba paratamatuks. See siiski ei ole nii.

Kolm aastat majanduslangust on nõudnud Eesti inimestelt erakordselt palju mõistvust, kannatlikkust ning valmisolekut loovutada märkimisväärne osa oma senisest sissetulekust. Valitsuse pakutud raviks ongi olnud needsamad kriisieelarved, mille väljendiks on olnud maksutõusud, mis iga Eesti pere eelarvest on viinud sel aastal ligi 4500 krooni enam raha välja kui aasta tagasi. See majanduslangus tõi meile ka Euroopa Liidu ühe rängima tööpuuduse. Valitsuse pakutud ravi on osutunud tegelikult abituks ja ebaõiglaseks, sellist kriisiaja poliitikat ei saa rakendada lõputult.

Järgmiseks aastaks planeeritud eelarve ei paku endiselt lahendusi praeguste kõige valusamate probleemide lahendamiseks. See eelarve ei tee midagi üleüldise hinnatõusu takistamiseks. Tegevuse asemel kuuleme lihtsustatud maigutusi, et ega valitsus poes hindu ei määra. Aga tegelikult nendib ka Eesti Pank, et suure hinnatõusu taga on olnud administratiivsed meetmed. Nad hoiatavad, et meie inflatsioon jääb lähiaastatel euroala keskmisest kõrgemaks ja mitte ainult väliste tegurite, vaid ka administratiivsete meetmete tõttu. Rääkides nüüd eesti keeles: välise surve vastu ei saa Eesti teha just palju, aga administratiivsed meetmed ehk meie enda valitsuse ja Riigikogu enamuse tõstetud maksud on küll siin Riigikogu saalis vaidluse objektiks.

Praegune riigieelarve eelnõu, mis näeb ette tõstetud maksude ja kõrgete aktsiisidega jätkata, tähendab, et jäetakse kasutamata võimalus hinnatõusu ohjeldada. Praegune valitsuse poliitika räägib vaid eelarve defitsiidist, inimeste toimetulekuprobleeme aga eiratakse. Küsimus on ju selles, kes kannab koormat suhteliselt rohkem ja milliste maksudega seda tehakse. Riik, mis oma inimestest lugu peab, ei saa rahulduda meie lihtsakoelise maksusüsteemiga, mis koormab väiksema sissetulekuga inimesi nii, et nad seda koormat kanda ei jõua, ja jagab hüvesid kõige jõukamatele. On ju üsna selge, et kaudsed maksud ja teised hinda tõstvad meetmed, eeskätt põllumeeste poolt kasutatava kütuse aktsiis, mis on alates selle valitsuse ametisse astumisest 2007. aastal tõusnud ligi kaks korda, ja elektriaktsiis, mida see valitsus on tõstnud viis korda kõrgemaks, kui Euroopa Liit nõuab, tähendavad otseseid hinnatõuse.

Keskerakonna valik kuulub selgelt teistsugusele poliitikale, aktsiise ja käibemaksu tuleb esmavajalike kaupade ja teenuste gruppides vähendada ning püüda leida riigi tegutsemiseks puudujäävat osa teistsuguste maksude, ka õiglasemalt jaotatud tulumaksu abil.

Me nägime täna ka Riigikogu infotunnis, et valitsus kiitleb tihti oma saavutustega eelarve tasakaalu alal. Vabariigi Valitsus peab tähtsaks riigieelarve tasakaalu. Aga kuidas on olukord inimeste eelarvete tasakaaluga, pere eelarvete tasakaaluga? Kuidas on lood linnade ja valdade eelarvete tasakaaluga? Millal saavad linnad ja vallad tagasi sellesama osa tulumaksust, mis neilt 2009. aastal üheainsa hääletusega ära võeti? Riigi rahanduse Euroopa meistri tiitliga on kerge hoobelda, kui selle eest pannakse maksma keegi teine.

Rääkides koorma jagamisest, tuleb öelda, et küttevõlglaste arvust meil rääkida ei taheta, kuid just need numbrid annavad põhjuse väita, et 2011. aasta üks olulisemaid küsimusi toimetuleku osas on toasooja käibemaksu alandamine. Siin ei räägi ma mitte ainult neist inimestest, kes tõesti on nii raskes olukorras, et vajavad toimetulekutoetust, vaid ka nendest peredest, kes riigi seatud kriteeriumi põhjal n-ö toime tulevad, kes saavad inimese kohta üle 1200 krooni, aga tegelikult lööb maksukoormus neid valusalt. 2007. aastal oli toasooja käibemaks 5%, aga see on nüüdseks tõstetud

20%-le. Selline maksutõus tähendab, et talviseid küttearveid on raskem tasuda. Eesti oludes on kütmine aga sundvajadus, mitte valik.

Teiseks, 2009. aastal kaotati ära matusetootus. Lähedast viimsele teekonnale saatvad inimesed peavad maksma 3000 krooni enam. Kas ikka tasub eelarve tasakaaluga hoobelda, teades, et see saavutati leinavate inimeste arvel?

Me oleme opositsioonis püüdnud olla mõistvad ja aru saada, et eelmisel aastal tehti riigieelarve muudatusi paanilises seisus. Kuid see paanika ei olnud ju paratamatu, see paanika oli sellesama valitsuse enda tegude tagajärg! See paanika kulmineerus sellega, et hääletamiseks pidi valitsus andma ühele fraktsioonile n-ö meelega, mis on riigikontrolöri arvates tähendanud raha väärkasutust.

Aga selles eelarves on paanika asendunud lihtsalt stagnatsiooniga, mittemidagitegemisega. Me ei näe uues eelarves uusi tõhusaid samme pikaajalise töötuse probleemiga tegelemiseks. Samal ajal, kui Eesti tööturupoliitika on Euroopa Liidu üks halvemini finantseeritud, mis väikese rahva jaoks tähendab sisuliselt veelgi väiksemaks jäämist. Hõivatute arv on endiselt madalamaid pärast taasiseseisvumist. Kui me kasutame opositsiooni käes olevaid vahendeid, siis selle eesmärk on ainult üks: anda siit Riigikogu saalist välja sõnum, et Eesti hinnatõusu on võimalik pidurdada ja seda peab pidurdama, sest see sööb majanduse taastumist. Eesti peab hoidma oma inimvara ja selleks tuleb toimiva tööpoliitika abil leida lahendus pikaajalisele tööpuudusele. Me tahame siit anda sõnumi, et Eesti jaoks ei ole piisav ainult keskvalitsuse tasakaal, sest ainult linnade ja valdade toimetulek tagab jätkusuutliku elukeskkonna kõikjal üle riigi. Samuti ei tohi Eesti valik olla maksukoormuse panemine eelkõige väiksema sissetulekuga inimeste õlule, nii et nad seda koormat kanda ei jõua. Samas leitakse ka raskematel eelarveaastatel lisavahendeid, et jagada hüvesid kõige jõukamatele.

Riigieelarve on see mehhanism, mis aitab kriisist taastuval riigil teha otsuseid, selliseid otsuseid, mis hoiaksid meie inimesi. Eesti probleemid on praegu tööpuudus, maaelu hääbumine, kohalike omavalitsuste alarahastatus, toasooja kõrge hind, toiduainete hinna kiire tõus ja põllumeeste kasutatava kütuse kõrge

aktsiis. Kahjuks see eelarve sellisel kujul nendele probleemidele lahendust ei paku. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun kõnepultil kolleeg Arvo Sarapuu!

Arvo Sarapuu

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Palun kaheksa minutit!

Esimees Ene Ergma

Kaheksa minutit.

Arvo Sarapuu

5. novembri Vikerraadio "Reporteritunnis" väitis reformierakondlane Andrus Ansip, kes on ühtlasi peaminister, et põllumehed on kulutanud 4,5 miljardit krooni Eesti maksumaksja raha. Pärast saadet tuli Eesti Põllumeeste Keskliidu juhtidel oma liikmetele anda üsna palju selgitusi, kuidas on see võimalik. Imestamist oli ikka tohutult palju, samas tekkis kuri kahtlus, et valitsusjuht tahab tegelikkust ilustada ja nii avalikkust meelega eksitada, korrutades tegeliku summa kahega. On näha, et Reformierakond püüab enne valimisi esitada tõele mittevastavat infot ning tugineb loosungipõhisele poliitikale, üritades ka Saksa, Soome ja Prantsusmaa maksumaksja raha najal võltsedulugu jutustada. Kuulajaid jääb aga õnneks järjest vähemaks, kahjuks ka suitsusid külades. Arvud on küll ilusad, kuid riigijuhtimise kunst pole mitte arvude kunstlik kokkulöömine, vaid inimeste heaolu suurendamine. Vaat see on kunst!

Praegune Reformierakonna ning Isamaa ja Res Publica Liidu juhitud valitsus on rahvast võõrandunud ega tea, mis maal tegelikult toimub. Samas soovitakse maainimeste häält püüda infot moonutades, reaalsust suurte sõnadega ilustades. Kuid loodame, et maarahvas ei ole rumal. Need suured sõnad ei peegeldu ju 2011. aasta riigieelarves.

Valitsus, kes on selle eelarve koostanud ja Riigikogule edastanud, pidanuks seda eelarvet koostades endalt küsima: kuidas me liigume Euroopale lähemale? Kuna seda küsimust valitsus endalt ei küsinud, siis tulebki kahjuks tõdeda, et 2011. aasta riigieelarvega kaugeneb valitsus veelgi rahvast ja ka Eesti Euroopast. Tuletame meelde: suletud metskonnad, post-

kontorid, poed, koolid, bussiliinid. See on ju kinnitus sellele, et riik on lahkunud Eesti küladest.

Keskerakonna fraktsioon esitas 2011. aasta riigieelarve eelnõu kohta palju muudatusettepanekuid, millega muu hulgas soovime vähendada põllumajanduses kasutatava erimärgistusega kütuse aktsiisi määra ja taastada kohalike omavalitsuste tulubaasi 11,93%-le. Me tegime ka muudatusettepanekud kohalike omavalitsuste investeeringutoetuste suurendamiseks, et tagada nende omafinantseeringute osa. On ju selge, et inimene pöördub abi saamiseks ikka omavalitsuse poole, kuid valitsus on vähendanud omavalitsustele eraldatavaid vahendeid, suurendades samal ajal nende kohustusi. Valitsuse tegevusele on andnud hinnangu ka Euroopa kohalike omavalitsuste esinduskogu, kes nõuab Eestilt kiiremas korras seaduste muutmist, et kohalikele omavalitsustele eraldataks rohkem raha nendele põhiseaduse ja teiste seadustega pandud kohustuste täitmiseks. Kuid selles eelarves ei leia me peaaegu mitte ühtegi lahendust omavalitsuste probleemidele. Miks me siis räägime aastast aastasse, et tahame tagada meie maaettevõtjatele võrdsed konkurentsitingimused? Ka see jutt on ju katteta. Eurostati andmetel on keskmine otsetoetuse summa põllumajandusettevõtjale Eestis 11 798 krooni, millega oleme Euroopas tagantpoolt viiendal kohal. Kuidas on võrdse konkurentsiga selle numbri valguses? Miks me siis imestame, et elu maal hääbub? Juhin taas kord Reformierakonna ning Isamaa ja Res Publica Liidu tähelepanu sellele, et Euroopa Liidu riikides on toiduainete käibemaks 0% kuni 10%, Eestis aga kaks korda kõrgem. Tänavusest riigieelarvest makstakse põllumajandusettevõtjatele makstavat riigisisest lisamaket Euroopa Liidu lubatud määra ligi 120 miljoni krooni võrra vähem, ehkki öeldakse, et eelmise aastaga võrreldes on 20 miljonit krooni juurde pandud. Euroopa Liidu otsetoetuse maksimummäär on 680 miljonit krooni, mida meil lubatakse maksta, millegipärast me seda ei tee. Käibemaksu ja aktsiiside tõstmise tõttu on elektrienergia ja kütus aasta jooksul pidevalt kallinenud. Kuid 2011. aasta eelarve ei paku ka siin lahendusi. Kõik see on kaasa toonud toidukaupade järsu kallinemise, see on ka justanud Eesti põllumeeste konkurentsivõimet ning seadnud ohtu tootmise järjepidevuse. See-

ga, lugupeetud koalitsioonierakondade liikmed, ei ole vaja imestada, kui Eestis hinnad tõusevad.

Maarahva kongressil ütles riigimees Arvo Sirendi järgmised mõtted: "Rahuaegne allakäik on suurem kui sõjaaegne hävituspataljoni, pruuni ja punase okupatsiooni ja kolhoseerimise tagajärjel toimunu kokku. Piima kogutodanguga oleme 1927. aasta tasemel, liha tootmisega 1958. aasta tasemel, munade tootmisega 1953. aasta tasemel, lambavilla toodame kümnendiku 1920. aasta tasemest. Samal ajal veame sisse 5 miljardi krooni eest toiduaineid, mida võiksime palju kvaliteetsemalt ise toota. Toiduimpordile kulutatud 100 miljardit oleks kulunud meie oma põllumajandusele." Jah, tänane valitsus ei taha seda juttu kuulata, see teeb meele mõruks, aga paljudel ajab selja pingesse. Põllumehi piinatakse rohkem kui tubaka- ja napsimehi. Ma ei taha uskuda, et tubaka- ja napsimehed on valitsuse põhielektorat, aga mine sa tea, sest erimärgistatud kütuse aktsiisi tõsteti kohe ja siis ei muretsenud, huvitav küll, keegi selle tõstmise sujuvuse pärast, nagu seda tehti tubakaaktsiisi puhul, kui räägiti, kui sujuvalt tuleks kõiki aktsiise tõsta.

See eelarveprojekt ei too uut elu maale ega turguta ääremaid, see on peost suhu elamise eelarve. Tundub, et praegune valitsus tahab igaveseks kustutada põlise maamehe tarkuse, et põllumees on põline rikas.

2011. aasta eelarve annab kinnitust, et võimuparteidel pole ühtki argumenti, miks nad ei saaks maarahva seisukohti toetada. Küsimus on lihtsalt selles, milline on prioriteet, ja küsimus on ka aususes, kuidas need prioriteetid paika pannakse, neist ei pea ainult rääkima. Täna infotunnis kuulsime, et põllumajandus on prioriteet, aga samas ei osata tänaseni vastata, miks siis erikütuse aktsiisi on mitu korda tõstetud. Parandame siis selle vea, kui põllumajandus on prioriteet. Kas me liigume tuleviku suunas, mis lähtub üliliberaalsest maailmavaatest ja kus pole kohta maaelule, või peab toimuma pööre ning riigi poliitikat asub tasakaalustama hoopis uus valitsus ja siis juba maaelu taaselustades?

Eesti probleemid on praegu tööpuudus, maaelu hääbumine, kohalike omavalitsuste alarahastatus, toasooja kõrge hind, toiduainete hinna kiire tõus ja põllumeeste kasutatava kütuse kõrge aktsiis. Kahjuks see eelarve sellisel

kujul nendele probleemidele lahendust ei paku. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Marika Tuus! Kaheksa minutit.

Marika Tuus

Head kolleegid! Toon teieni ühe mõtte ajakirjanik Anneli Ammase kirjutisest eelses Postimehes. "Eesti ühiskond on jõudnud taas kord seisakusse, kus väliselt kõik justkui toimib, aga hinges pole keegi rahul: ei valitsejad ega rahvas. Rahvale tundub, et riik (mingi võõras moodustis) ja valitsus (võõrad ja ilmselt kosmosest või Euroopa Liidust meile karistuseks saadetud) ei hooli meist (tublidest ja õnnetusse jäetutest) ja täidab vaid oma kukruid. Valitsejaile tundub, et rahvas ei saa nende tööst ja vaevast nagunii aru – pole neilt mõtet enam midagi küsida, sest nad arvavad, et nad teavad justkui jumaliku päritolu tõttu isegi kõike, mida teha."

Ikka seesama, mida oleme siin saalis rääkinud. Et on ainult kaks arvamust: valearvamus ja Reformierakonna ning Isamaa ja Res Publica Liidu jumalik arvamus. Ja kui sa julged selle vastu olla, siis oled justkui Eesti riigi vastu, iseseisva Eesti riigi vaenlane. Selles riigis ei tohi olla vaene, töötu, haige või invaliid, isegi laps pole soovitatav olla, veel vähem pensionär, sest Eestis kui kauboikapitalismi katselaboris pole nende jaoks lihtsalt kohta. Ja pole ime, et järjest enam võtab maad minevikuigatsus ja nõukanostalgia, sest esimene Eesti ei anna mahajääjatele võimalusi. Professor Olev Raju kirjutas eelses Äripäevas, et kui Reformierakonnal õnnestub veel kord sellise programmiga valijaid lollitada, siis on ta Eesti rahvas pettunud. Ja mine tea, võib-olla juhtubki jälle nii, sest ajupesuga ja kartellimeedia teevad usinasti seda, mis kästakse.

Loen teile ette ühe aastataguse Delfi päevakommentaari, täpsemalt päevakommi, mis ilmus vastuseks Taavi Rõivase artiklile "Aktsiisitõus ei käi kellelegi üle jõu": "Eesti on kummaline riik, kus töötud ja väikese ja keskmise sissetulekuga inimesed pooldavad paremäärmuslikku ja IRL-i liberaalseid reformiste. Aastatepikkuse ajupesuga on rahvale sisendatud, et kui vastandud Ansipile, oled venelaste poolt. Vene kaart töötab laitmatult! Samuti

usuvad saunikud liberite juttu, et nutikamad saavad miljonärideks. Nii mõeldakse miljonäri mõtteid, endal püksitagumik läikimas ja taskud tühjad. Kolmas vaal, millele kodumaine ideoloogiline seep panuse teeb, on euro tulek. Nälgime veel aastakese, siis annab läbinägelik Ansip meile uue kõva raha ja me hakkame lusikaga kalamarja vohmima. Kuid ei too ka euro õnne meie õuele."

Näete siis! Nüüd on euro samahästi kui käes, kuid lubaduse teine pool on tegelikult täitmata ja murtud. Palku ja pensione pole tõstetud, aga hinnad peavadki tõusma, öeldakse meile – suurkaupmeestel olevat kasum masu-aastatel saamata jäänud. Pangad on asunud uue koorimise lainele, et kasum siis jällegi Eestimaalt maksuvabalt välja viia.

Kuhu on jäänud valitsuse lubaduste täitmine? Kärpimised pidid ju ajutised olema. Aprillis 2007, kui valitsus paika pandi, hakkasin ma koostama kärbete nimekirja ja stenogrammi huvides loen selle täna ette. Siin võib-olla ei ole küll kõike, aga las ta siis jääb.

Alustati juunis, nagu mäletate, kütuseaktiivis tõstmisega, kaotati 400-kroonine ranisatoetus, lõpetati tasuline isapuhkus, lõpetati pensionide tasuta kojukanne, vähendati seadusega ette nähtud pensionitõusu 14%-lt 5%-ni, kaotati 3000-kroonine matusetootus, vähendati puudeastmete toetusi ja võimalusi töövõimetust tõestada, kärbiti rehabilitatsioonisummasid, pangad hakkasid pensionide väljavõtmise eest suuremat tasu nõudma, pensioniiga otsustati tulevikus tõsta 65. eluaastani. Lõpetati õppelaenu osaline kustutamine, vähendati üliõpilaste toetusi, vähendati riigieelarveliste õppekohtade arvu, kaotati pere esimese lapse pealt tulumaksuvabastus, loobuti lapsehooldustasu suurendamisest, lõpetati lapsehooldustasu maksmine vanemahüvitist saavale vanemale, peatati maksuvaba tulu määra suurendamine, suurendati märksa mitmekümneid riigilõive, kärbiti kohalikele omavalitsustele laekuva tulumaksu protsenti, vähendati tehoiukulusid, vähendati ajateenistujate toetuste summasid, tõsteti ravimite, raamatute ja perioodika käibemaksu, matuseteenuste käibemaks tõusis 18%-ni. Tõusis kontsertide ja muude etenduste, samuti muuseumi- ja kinopiletite käibemaks, pärast tõsteti käibemaks üldse 18%-lt 20%-le. Loobuti lapsetoetuste lahtikirjutamisest ja senisel moel toimetulekutoetustest, tervis-

hoiusummasid aga kärbiti kaks korda rohkem kui eraldisi muudele aladele. Hooldusravile kehtestati 15%-line omaosalus, mis moodustab haige kohta 3000 krooni kuus. Tõsteti märksa taastusravitasu ja kaotati hambaravi 300-kroonine hüvitis tööealistele, vähendati haigushüvitisi 80%-lt 70%-le sissetulekust ja last põetaval vanemal 80%-ni. Haigusraha hakati maksma alles alates 4. haiguspäevast, karmistati represseeritute tervise taastamise raha saamise tingimusi, tõsteti töötuskindlustusmaks viiekordseks, külmutati töötü abiraha suurendamine pooleni alampalgast, vähendati koondamisest etteteatamise aega, kaotati õhtuse tööaja soodusarvestus, kaotati lisatasustamine puhkepäevade eest. Koondamine tehti imelihtsaks. Sajad postkontorid ja pangakontorid suleti, lõpetati laupäevane kojukanne, vähendati põllumajandustoetusi. Jne, jne. Aga loomulikult tõsteti korduvalt kütuse-, maagaasi-, alkoholi- ja tubakaaktsiisi, mida siin on täna korduvalt öeldud. Nagu me teame, eriotstarbeline kütus on praegu meil Euroopa miinimumnõudest üle 5 korra kallim, elektriaktsiis kodutarbijale üle 5 korra kõrgem, äritarbijale üle 9 korra kõrgem, elektri hind on vaid kahe viimase aastaga 24% tõusnud jne.

Ma arvan, et me kärpisime oma majanduse surnuks, jõudes eelmisel aastal miinus 14,1%-ni. Kukkumine oli alates 2007. aastast kokku 26% ja selle kukkumisega saime koos Leedu, Läti, Armeenia ja Ukrainaga viimasteks maailmas. Me kärpisime end ka kiireima töötuse juurdekasvuga riigiks. Euro nimel viisime tegelikult turule Eesti rahva.

Ma kindlasti ei saa seda eelarvet toetada, sest kõik tänased probleemid – tööpuudus, hinnatõus, maaelu hääbumine, toasooja kõrge hind, kohalike omavalitsuste alarahastatus – kõik need probleemid, nagu näeme, on jäetud eelarves puudutamata ja heastamata. Kärped on endised, midagi ei ole muudetud. Ma kutsun ka teisi oma kolleege üles seda eelnõu mitte toetama. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Head kolleegid! Kahjuks mina vist ei suuda nii ilusat ja head ja emotsionaalset ettekannet teha nagu eelkõnelnud kolleegid. Aga tõesti,

kui kuulata neid arve, mis Arvo Sarapuu ühe teise Arvo poolt ühes teises saalis välja öeldu põhjal ette kandis, siis paneb mõtlema küll.

Nüüd aga eelarvest. Kui midagi tegema hakatakse, siis tehakse endale olukord selgeks. Milline on siis Eestis praegu olukord? Millised on tõsisemad probleemid? Me teame, et on lubamatult suur tööpuudus, omavalitsusi alarahastatakse – sellest on siin palju räägitud. Elektri ja kodusooja kõrge hind on siin saalis alatihtu jutuks, toiduainete hinna kiire tõus, kõrged aktsiisid, energiakandjatel eriti. Selliselt positsioonilt lähtudes oleks me täna pidanud lähenema oma järgmise aasta riigieelarvele.

Enne kui ma sisu juurde lähen, veidi vormist. Mitmel korral olen ma siin saalis teinud ettepanekuid, et tegelikult võiks eelarve olla palju kergemini loetav. Teen konkreetselt sellise ettepaneku, et üks rida võiks olla täpselt sama koha peal, kus see eelmine aasta oli, siis oleks rahvasaadikutel ja kõigil teistel seda palju lihtsam lugeda. Nüüd otsi ja vaata – tähendab, et üldist pilti saada, see on ikkagi raske ja keeruline. See vahest võibki raske olla, aga see võib samas ka eksitav olla. Eelarveridade asukohti muudetakse aasta-aastalt ning võrrelda ja anda õiglast hinnangut on keeruline isegi inimesel, kes on aastakümneid eri eelarveid lugeanud ja uurinud.

Nüüd sisust, mis on muidugi palju tähtsam, aga sisu juurde jõuab ikkagi vormi kaudu. Kõigepealt tulude poolest. Eks eelarve kiitmine ole ju koalitsiooni ülesanne. Võib-olla nii palju ütleks, et tõesti on tore, kui seda eelarvet vaadata eelmise aasta omaga võrreldes, et maksutulud nagu suurenevad. See arv on tore, riigil nagu peaks hästi minema. Aga kui minna sisu juurde ja uurida, kuidas eri maksud käituvad ja kuidas maksutulu juurdekasv on saavutatud, siis see osa rõõmu ei valmista. Miks ei valmista? Ei valmista juba sellepärast, et kui me vaatame eelarve teist poolt, kulude poolt, siis tegelikult ükskõik, kuidas me seda maksu ka ei kogu, me jätkusuutlikult selle eelarve järgi elada ei saa. Maksutulud on praktiliselt võrdsed meie igapäevaste kulutamistega, riigieelarve igapäevaste kulutamistega. Selle tagajärjel tuleb jätkusuutlikkuse koha peale panna küsimärk. Jah, tõesti, selle üle 60 miljardi maksutulu koha pealt saame rääkida seda, et üle 20 miljardi on muud tulud, need on ühe-

kordsed tulud, aga on ka Euroopa Liidu summad ja nüüd me vaidleme, kui kaua neid veel saab olema. Ma palun veel kolm minutit liiks!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit.

Lembit Kaljuvee

Mis ma sellega öelda tahtsin? Ma hästi ei usu, et tulude pool on selline, mida ei oleks pidanud muutma. Kui me eelarve koostamise juurde tagasi tuleme, siis ega tulude poole koostamisel erilisi läbirääkimisi ei olnud. Ei püütudki rääkida sellest, milline on eelarvestrateegia, kas me muudame maksude osakaalu, kas me tõsiselt vaatame tulumaksu, vaatame kaudseid makse. Lihtsalt positsioneeriti ennast nii, et meie neid asju ei vaata – need asjad on naelaga seina löödud ja siitmaalt me ei muuda mitte grammigi. Tegelikult ühes väikeses riigis peaks olema eelarve tegemisel palju rohkem emotsioone, läbirääkimisi ja palju rohkem süvenemist, eelarvet ei tohiks koostada dogmade ja, kuidas seda nüüd öelda, lõkkvõi hüüdlauseste põhjal.

Aga lõpetuseks ma tahaksin öelda seda, millest ma alustasin. Tõesti, kas see kohe-kohe vastuvõetav eelarve lahendab meie tööpuuduse probleemi, omavalitsuste alarahastamise, elektri ja kodusooja kõrge hinna probleemi? Ükski asi ei saa muidugi neid probleeme lõplikult lahendada, aga kas eelarve toob kergendust? Ei too. Ja sellepärast on kahjuks nii, et see eelarve ei ole selline, nagu ma tahaksin seda näha. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh, kolleeg Lembit Kaljuvee! Palun nüüd kõnepulti kolleeg Mai Treiali! Kaheksa minutit.

Mai Treial

Austatud juhataja! Head kolleegid! Päriskindlasti sõltub Eesti inimeste elukvaliteet tööhõivevõimaluste suurendamisest ja sellest, milline on juurdepääs haridusele ning arstiabile. Elukvaliteedi tõusu mootor on ühiskonna turvalisuse kasv, kuritegevuse ja eri piirkondade mahajäämuse vähendamine ning loomulikult see, kuidas pakutakse abivajajatele sotsiaalset kaitset. 2007. aasta valimiste järel või-

mule tulnud valitsus lubas inimestele vähendada makse ning samas märksa suurendada sotsiaaltoetusi, pakkuda enam sotsiaalset kaitset. Neli aastat aega lubadusi ellu viia hakkab ümber saama.

Meie riigi viimaste aastate maksupoliitikas on võetud suund tõsta tarbimismakse ja alandada otseseid makse. Maksusüsteem peaks kindlustama selle, et ebavõrdsus ja vaesus ei suurene, meil on aga maksukoormus nihkunud väiksema sissetulekuga inimeste poole. Kui üldjuhul on eri valdkondade eraldisi riigieelarvest kärbitud mõne protsendipunkti võrra, siis peresid puudutavate meetmete osas on selliseid, kus kärped on lausa 100%. Kahjuks on Eesti riigi kulutused sotsiaalvaldkonnale Euroopa keskmisest endiselt ligi kaks korda väiksemad. Rahvaliidu arvates on meie riigi laste ja perede toetuse süsteem tasakaalust väljas, süveneb sündimust soodustavate toetuste ja perede heaolu suurendavate toetuste ebavõrdsus, seda viimaste kahjuks.

Valitsus on kasutamata jätnud sajad miljardid kroonid maapiirkondade arenguks ettenähtud Euroopa Liidu toetusi. Arstiabi, ühistranspordi, kaubanduse, side ja teiste avalike teenuste kättesaadavus maal on halvenenud ning põllumajandustootjate sissetulekutest on oluline osa ära lõigatud, lisaks sellele on viimastel aastatel rohkem kui miljardi krooni võrra vähendatud kohalikeks investeeringuteks, sealhulgas teedehoiule, koolidele ja lasteaedadele ettenähtud summasid. Omavalitsustele üksikisiku tulumaksust laekuvate summade protsendi ja tasandusfondi vähendamine ning aktsiisist laekuvate summade kahanemine on kohalike omavalitsuste toimetulekut raskendanud. Kui omavalitsuste tulubaasi ei parandata, muutub nii mõneski paigas avaliku teenuse osutamine võimatuks. Kohalike omavalitsuste liidud tegid võimalike lahenduste leidmiseks oma ettepanekud, enamikku neist aga 2011. aasta riigieelarve koostamisel ei arvestatud.

Seetõttu võib jätkuda elanike äravool küladest ja muudest väikeasulatest, sealhulgas välismaale. Suur osa maarahvast ei tule oma eluga enam toime. Vanematel pole tööd, lapsed ei saa koolis käia, pole kauplust ega postkontorit, suletakse kultuuriasutusi, arstiabi ja muud teenused nihkuvad inimesest kaugemale.

Püüdes tekkinud probleeme lahendada, tegime koos kolleeg Ester Tuiksooga 2011. aasta

riigieelarve muutmiseks üheksa ettepanekut kohalike omavalitsuste tasandusfondi suurendamiseks, eelarvelaekumiste vähenemise kompenseerimiseks, toimetulekutoetuse maksmise määramise ja väljamaksmise ning muude kohalikele omavalitsustele üle antud kohustuste administratiivkulude ja uute teenuste loomise ning arendamise, sealhulgas investeeringute kulude katmiseks. On ka ettepanek eraldada kohalike teede hoiuks vähemalt 10% teehoiusummadest. Praegu on eelnõus arvestatud ainult 5%-ga, mis tähendab, et 2011. aastal on selleks ette nähtud ligi neli korda vähem raha kui kolm aastat tagasi. Meie muudatusettepanekud 3 (lk 16), 6 (lk 17) ja 85 (lk 46) on need, mida rahanduskomisjon ei ole kahjuks arvestanud, aga ma loodan, et need leiavad toetuse täiskogu istungil.

Head kolleegid! Kui need muudatused jäävad tähelepanuta, süvenevad lõhed eri paikkondade eluvõimes veelgi.

Kindlasti mäletate, head kolleegid, 29. septembri infotundi ja minu küsimust sotsiaalminister Pevkurile. Küsisin sotsiaalministrilt, kuidas on võimalik 1000 krooniga kuus ära elada. Ministril ei olnud midagi konkreetset öelda. Küll aga algatas uudisteportaal Delfi seejärel eksperimendi, kuidas 1000 krooniga on võimalik ära elada. Eksperimendis osalesid üks Riigikogu liige ja üks tudeng. Tulemustest on kindlasti juba kõik kuulnud.

Käesoleval aastal on toimetulekutoetuse taotlejate arv kasvanud, kuid asjaomaste kulude mahu kasv on hoopiski pidurdunud. Seni kehtiv toimetulekupiir on inimväärses äraelamiseks kahtlemata ebapiisav. Viimatised ekspertide arvutused elatusmiinimumi ja minimaalse toidukorvi maksumuse kohta pärinevad aastast 2007 – vastavalt 2341 krooni ja 1031 krooni – ning võib arvata, et mullune aktsiisi ja käibemaksu tõus on minimaalse toidukorvi maksumust veelgi kergitanud. Oleks igati loogiline, et toimetulekupiiri summa katab vähemalt minimaalse toidukorvi maksumuse.

Peab ütlema, et meie püüdlusi on osaliselt arvestatud. Muudatusettepanek 127 pani ette tõsta toimetulekupiiri 1000 kroonilt 1200 kroonini. Nagu selgus, ei olnud küll meie muudatusettepaneku puhul rahastamise katteallikad need kõige sobilikumad, kuid oleme muudatusettepaneku tegijatena nõus, et ühise arutluse tulemusel on leitud sobivaim katteallikas ning

toimetulekupiir uuel aastal siiski tõuseb. Kõige tähtsam on tõsiasi, et niisuguse otsuseni lõpuks jõuti.

Küll aga ei leidnud toetust meie muudatusettepanek nr 125 suurendada lapsetoetuse määra nende laste puhul, kelle vanemad on töötud. Loodan väga, et riigieelarve eelnõu kolmandaks lugemiseks selleski valdkonnas midagi paremuse poole muutub. Mõelgem nendele inimestele ja nende abivajadusele ning toetagem neid!

Muudatusettepanekud 109 ja 126 puudutasid proteeside, ortopeediliste ja muude abivahendite soetamiseks ettenähtud raha, mis on jäänud 2010. aasta tasemele. Samas on tegelik kulu selles vallas 703 000 eurot suurem. Siit ettepanek suurendada samavõrra 2011. aastaks ette nähtud summat ja 0,9 miljoni euro võrra puudega inimeste igakuuliste toetuste summat. On väga kahju, et seda ei arvestatud. Seda enam, et Eesti Patsientide Esindusühing on pöördunud Riigikogu poole ja kinnitanud, et puudega inimestel ja teistel riskigruppi kuulvatel inimestel on väga suuri raskusi tervishoiu- ja sotsiaalteenuste kättesaamisega. Nad on sattunud veelgi suuremasse vaesusse ning tõrjutusse, taastus- ja hooldusravi omaosalus on liiga suur ning ka ravimite hinnad käivad inimestele aina rohkem üle jõu. Täna on veel võimalik lahendusi leida. Kutsun üles toetama neid nimetatud muudatusettepanekuid! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mai Treial! Palun kõnepulti kolleeg Eldar Efendijevi!

Eldar Efendijev

Proua eesistuja! Austatud kolleegid! Meile teiseks lugemiseks esitatud 2011. aasta riigieelarve tekitab muret paljudes valdkondades. Näiteks väga suur osa eelarves on seotud välisressurssidega: Euroopa Liidu struktuuride rahandusabi on ligi 15,5 miljardit krooni. See on ligi üks miljard eurot, mis vastab umbes 17%-le meie eelarvest. See on enam-vähem sama suur summa, kui on eraldatud meie investeerimisvaldkonnale, kus on ette nähtud 16 miljardit krooni.

See on väga suur panus ja võib nõustuda nendega, kes hindavad sellist olukorda nagu sõltuvust Euroopa Liidu ressurssidest. Kui võtta aluseks, et Eesti kavatseb saada kuni aastani

2014 veel 2,9 miljardit eurot ja et me aastail 2007–2009 juba saime 2,2 miljardit eurot, siis oleme tõesti olukorras, kus meie püsimine sõltub Euroopa Liidu rahast. Eriti meie kulude osas, kus on praegu ette nähtud defitsiit ligi 4 miljardit.

Muidugi võib rääkida, et eelarvedefitsiit on väike, 243,6 miljonit krooni, ja et see on 1,6% SKT-st. See on hea näitaja Euroopa Liidu tasemel, aga kui võtta aluseks praegune olukord Euroopa Liidus, eurotsoonis, siis see ei näi üldse mitte roosa. Mispärast? Sest Euroopa Liidul ei ole kinnitatud oma eelarvet tulevaks aastaks. See tähendab, et need summad ka meie eelarves ripuvad õhus. Rahandusministerium väidab, et seda pole vaja üle dramatiseerida, sest ilma kinnitatud eelarveta toimib reegel: igakuulised kulutused võivad ulatuda 1/12-ni näiteks aasta 2010 eelarve piirides. Aga kõik uued projektid, mis on seotud aastaga 2011, külmutatakse. Sellest rääkis Euroopa Liidu eelarvekomissar Janusz Lewandowski: 90% eelarvelistest investeeringutest, mis olid ette nähtud majanduse kasvu tagamiseks ja uute töökohtade loomiseks, lükatakse edasi. Võib loota käimasolevatele läbirääkimistele ja sellele, et detsembris saavutatakse kontrollnumbrite kinnitamine, aga Euroopa Liidu uue eelarve tegemine võtab aega kuni pool aastat. Väljatöötamine algab nullist, see on reegel.

Sellega on seotud ka teine probleem. Juhul kui kõik läheb optimaalselt, kas Eesti on ikka suuteline neid ressursse kasutama? Paljud mahukad tööd on seotud ka aastatsükliga. Kui me arvestame sedagi, et Euroopa Liidu ressursi kasutamine ei ole meil nii efektiivne, kui peaks olema – sellise hinnangu andis ka Riigikontroll –, siis on meil rohkem küsimusi kui vastuseid ja kindlat tunnet.

Veel: probleemid Kreeka ja Irimaaga on palju teravamad, kui osati karta. Juba on tekkinud konflikt. Austria on keeldunud täitmast oma osalust detsembrikuises toetuspaketis. Kreeka jaoks on ette nähtud 190 miljonit eurot, üldine detsembri summa on 9 miljardit eurot. Kreeka aga ei täida oma kohustusi. Ma kardan, et see on ainult algus. Ma palun aega juurde!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit.

Eldar Efendijev

Aitäh! Iirimaa situatsioon on ka küllalt raske, riik vajab väga suuri summasid. Portugal juba ütles, et ka tema võib varsti tulla välja taotlusega, et vajab abi, ja need summad on samuti väga suured. Kui võrrelda detsembri toetust Kreekale – 9 miljardit, nagu ma ütlesin – ja tuleva aasta Euroopa Liidu eelarvet – 123 miljardit eurot –, vaidlussumma on 3,5 miljardit eurot, siis mina küll ei ole nii optimistlik nagu rahandusminister, kelle arvates Iirimaa, Portugali ning Kreeka probleemid puudutavad meid ainult kaudselt. Austria juba oma sõna ütles, vaatame, mis edasi saab. Kui siia lisada Van Rompuy avaldus, et Euroopa Liit oli hiljuti lõpu äärel ja peab nüüd üritama ellu jääda, siis ma ei näe mingit roosat pilti, mida meile püütakse maalida. Selles situatsioonis on väga tähtis reformida oma ressursi, nagu ütles Alain Lamassoure, Euroopa Parlamendi eelarvekomisjoni pealik. Sellest võib teha järelduse: edaspidi võib minna mitte nii, nagu see oli veel eile.

Nii või naa, aga olukord puudutab meidki ja tingimata ka Euroopa Liidu toetusi, mis võivad väheneda. Kui me paneme juurde inflatsiooni Eestis 4,5%, mis on suuruselt kolmas Euroopa Liidus, siis peame arvestama, et inflatsioon sööb osa ressursi – ja küllaltki suure osa – ära. Kordan: mina ei ole eelarve tuludes kindel ja loomulikult ka kuludes mitte.

Teine rida küsimusi on seotud parandusettepanekutega. Sellest on juba räägitud. Ma tahan ainult rõhutada, et ka tuleval aastal jääb kehtima väiksem sissetulek KOV-idele ja sellega püsib nende suutatus täita oma kohustusi oma haldusterritooriumil. Jääb küsimärgi alla hindade tõus ja riigi võimekus osaleda selles regulatsioonis. Riik on näidanud, et ta ei ole suuteline osalema ka tööpuuduse probleemi lahendamises, ja kui ta ka kasutab neid ressursse, siis on küsimärgi all, kui efektiivselt ta seda teeb. Riigikontrollgi on viidanud meie miinustele.

Ja veel. Oli ootus ja lootus seoses riikliku Ida-Virumaa arenguprogrammiga ja sealsete probleemide lahendamisega. Programmi tähtajad on kirjas, aga ressursi pole. Tekib küsimus, mis see siis on. Väga kummaline lähene mine, kui programmi dokument võib olla omaette asi ning programmi tegevus ja selle rahastamine teine asi. Väga kahju, kui programm

jääb ainult deklaratsiooniks, eriti situatsioonis, kui eile pandi kinni Kreenholm, täna aga beetoonitehas Narvas. Mis ootab ees homme? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Nelli Privalova!

Nelli Privalova

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Alustan oma kõnet küsimusest: mida ootavad Eesti inimesed Eesti riigieelarvest? Eks ikka seda, mida nad riigilt endalt ootavad, olgu see seotud hariduse, ühiskonna turvalisuse, sotsiaalse sidususe või muu valdkonnaga. Üks kõige valusamaid murekohti on inimestel kindlasti nende tervis. Kuid tervishoid näib olevat valdkond, millest riik on püüdnud ennast üha enam ja enam eemale jätta ning suurendada inimeste omavastutust. Juba aastaid on tööelised inimesed olnud ilma hambaravihüvitiseta ning Euroopas on see pretsedent. Eesti on retseptiravimite hinna omaosaluse poolest Euroopas esirinnas: meie inimesed peavad nende eest keskmiselt 43% ise kinni maksma. See ületab Euroopa keskmist näitajat ligi seitse korda! Üksnes ravimite käibemaksu tõstmine 5%-lt 9%-le on nõudnud meie kõigi taskutest aastas üle 130 miljoni krooni. Seejuures peab haigekassa raviraha arvel käibemaksu tõusu tõttu arvestama 90 miljoni krooni suuruse kuluga. On tekkinud kahetsusväärne olukord, kus riik võtab tervishoiust raha välja, selle asemel, et seda sinna juurde panna. Ometi on just viimast tugevalt soovitanud Maailma Terviseorganisatsioon – vastasel juhul kukub meie tervishoiusüsteem kokku.

Oleme jõudnud faasi, kus inimene peab maksma hooldusravi eest 100 krooni päevas. Kui seda teenust kasutab pensionär, kulub tal selleks kogu pension. Muude püsiväljaminekute jaoks, näiteks korteri küttearved ja teised kommunaalkulud, paraku ei jätku. Lisaks on vähendatud tööeliste inimeste haigushüvitiisi, mille tagajärg on see, et inimesed üritavad haigusi püstijalu läbi põdeda. Sellel võivad olla tõsised tagajärjed. Koalitsiooni põhjendus, miks nii on tehtud, on lihtne: lihtsalt raha ei jätku. Samas on Riigikogu Eesti Keskerakonna fraktsioon esitanud ettepaneku võtta halbadel aegadel kasutusele haigekassa jaotamata kasumit suuremas ulatuses kui seni. Oleme vasta-

vad ettepanekud teinud mitu korda ning neid on toetanud erinevad tervisevaldkonna inimesi ühendavad mittetulundusorganisatsioonid. Elanike tervis aga otsustati riigieelarve tasakaalu nimel ohvriks tuua. Ma palun lisaiega!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit, palun!

Nelli Privalova

Julgen väita, et see ei ole kindlasti reserve kogumise eesmärgiga kooskõlas ning kaugeemas perspektiivis toob kaasa suuri kulutusi. Maailma Terviseorganisatsiooni analüüs näitab, et elanike kehva tervise tõttu jääb Eestil aastast kuni 15% SKT-st saamata. See summa küündib 30 miljardi kroonini!

On oluline, et riigijuhtide arusaamadesse jõuaks tõsiasi, et rahvastiku parem tervis ei ole üksnes majanduskasvu kõrvalprodukt, vaid see mõjutab omakorda majanduse arengut. Hea tervis tõstab produktiivsust nii indiviidi kui rahvamajanduse tasemel. Seega on kokkuhoid terviselt äärmiselt lühinägelik samm ning töötab anda pikaajalist negatiivset mõju.

Kokku võttes ei oska ma vastata küsimusele, kellele on tehtud see riigieelarve. Kardan, et meie inimesed sellist eelarvet soovinud ei ole. Lisaks tervishoiuküsimustele on Eesti probleemid praegu tööpuudus, maaelu hääbumine, kohalike omavalitsuste alarahastatus, toasooja kõrge hind, toiduainete kiire kallinemine ja kõrged aktsiisid põllumeeste kasutatavale diislikütusele. Kahjuks see eelarve sellisel kujul nendele probleemidele lahendusi ei paku.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun nüüd kõnepulti kolleeg Toivo Tootseni!

Toivo Tootsen

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Mõni nädal tagasi oli järgmise aasta eelarve eelnõu siin Riigikogu saalis esimesel lugemisel ja Keskerakonna fraktsioon juhtis juba siis tähelepanu mitmele asjaolule. Ütlesime, et Eestil on seljataga rasked ajad, raske- mad kui enamikul Euroopa riikidel. Kolm aastat majanduslangust on nõudnud Eesti inimestelt erakordselt palju mõistust, kannatlikkust ning valmisolekut loovutada märkimisväärne

osa oma senisest sissetulekust. Me elasime üle Euroopa peaaegu et kõige kiirema ja kõige sügavama majanduslanguse. Kui aga enamik Euroopa riike on seadnud kriisis esikohale inimesed, siis meie praegune valitsus on kõige tähtsamale kohale seadnud eelarve tasakaalu ja püüu iga hinna eest eurole üle minna. Jah, see õnnestuski, aga sadade tuhandete inimeste kannatuste hinnaga.

Juba eelnõu esimesel lugemisel tõdesime, et ka praegu käsitletava eelarve puhul ei saa praegune valitsus aru, et mitte kõik Eesti inimesed ei teeni väga kõrget palka, mis annaks neile vajaliku puhvri kriisiaja kärbeta üleelamiseks. Avaldasime juba siis, esimesel lugemisel muret, et see eelarve ei paku lahendust, kuidas kriisist kiiremini välja tulla. Keskerakonna fraktsiooni esimees Kadri Simson ütles fraktsiooni nimel sõna võttes: "See eelarve pakub paigalseisu. Ta pakub sellesama jätkamist, mis meil juba sellel aastal mureks on olnud. See eelarveprojekt ei anna inimestele võimalust tõusnud hindade, vähenenud sissetulekute ning kärbitud toetuste olukorras toime tulla. Me ei saa vaadata ükskõiksel pealt, kui sellise paberi peal väga hästi välja nägeva eelarve hinnaks on see, et Eesti arengu jaoks olulised otsused lükatakse määramatuks ajaks edasi."

Me juhtisime tähelepanu sellele, et oma inimestest lugu pidav riik ei tohi rahulduda meie lihtsakoelise maksusüsteemiga, sellise maksusüsteemiga, mis koormab väiksema sissetulekuga inimesi nii, et nad seda koormat kanda ei jõua, ja jagab hüvesid kõige jõukamatele. Me ei saa rahul olla sellega, et kaudsete maksude ränk tõus möödunud aastal, mis asetab maksukoormuse ebavõrdselt just kõige nõrgemate inimeste õlgadele, nüüd ju tegelikult põlistatakse. See kaudsete maksude koormus langeb ebaõiglaselt just pensionäride ja lastega perede õlgadele, sest kaudsed maksud puudutavad kõiki – nii sülelapsi kui ka kõrges eas pensionäre – ja lausa küüniline on valitsuse väide, et seekord makse ei tõsteta. Jah, aga neid makse tõsteti juba möödunud aastal, neid tõsteti mitu korda enam, kui vaja oli, ja need maksutõusud jäävad ju muutmata!

Eelnõu esimesel lugemisel juhtisime fraktsioonipoolses sõnavõtus tähelepanu sellele, et see eelarve ei paku lahendusi kõige valusamatele meie ees seisvatele küsimustele. Tööpuudus püsib kõrgena, samas kui lisatud aktsiiside

ja käibemaksu survele on hakanud hinnad väga kiirelt kerkima. Eestis on sellel aastal tööga hõivatus olnud taasiseseisvuse aja väikseim. Eesti tööturupoliitika on Euroopa alafinantseerituimaid ja meie noorte tööpuudus ulatub 40%-ni. Ja need noored on inimesed, kellest tegelikult sõltub Eesti tulevik. Me ei ole nii suur riik, et võiksime tööjõuga pillavalt ringi käia. Need noored elu- ja tööjõus inimesed on kasutamata ressursid! Praegu ei tooda need inimesed riigile mitte sentigi tulu, vaid nad vajavad ise abi. Palun kolm minutit lisaagea!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit, palun!

Toivo Tootsen

Lubasime esimesel lugemisel, et Keskerakonna fraktsioon teeb riigieelarve seaduse eelnõusse hulga muudatusettepanekuid, ja me tegimegi neid. Tegime muudatusettepanekud, mille eesmärk oli vähendada toasooja käibemaksu ja põllumajanduses kasutatava erimärgistatud kütuse aktsiisimäära. Meie muudatusettepanek oli suurendada koolitoidutoetust, taastada kohalike omavalitsuste tulumaksubaas 11,93% tasemel ja taastada ka riiklik matuse-toetus. Tegime muudatusettepanekuid, mille siht oli aidata inimestel toime tulla. Meie muudatusettepanekute eesmärk oli toetada neid inimesi, kellel pole enam mitte kuskilt oma väljaminekuid kärpida, kelle toimetulek ripub juba praegu juuksekarva otsas.

Aktsiisi- ja käibemaksu tõusu tagajärjel on märkimisväärselt suurenenud elanike kommunaalmaksud, sealhulgas küttekulud. Keskerakonna fraktsioon soovis olukorra parandamiseks vähendada toasooja käibemaksu seniselt 20%-lt 9%-le ja me tegime vastava muudatusettepaneku. Valitsus on vähendanud omavalitsustele eraldatavaid vahendeid, suurendades samal ajal nende kohustusi. Seetõttu soovisime oma muudatusettepanekutega taastada omavalitsustele eraldatavate tulumaksusummade osakaalu varasemal tasemel ja suurendada omavalitsuste investeeringutoetusi. Samuti soovis Keskerakond muudatusettepanekutega suurendada koolitoidutoetust nii põhikooli-, gümnaasiumi- kui ka kutsekooliõpilastele 1 euronil päevas. Ma tuletan meelde, et just Keskerakonna valitsuses oleku ajal hakkas riik meie ettepanekul rahastama põhikooli- ja kut-

sekooliõpilaste lõunaid. Koolitoit on paljudele lastele ainus soe toidukord päevas, kuid sellest on ilma jäetud gümnaasiumiõpilased, kelle koolipäevad on kõige pikemad ning kelle energiavajadus on ju tegelikult kõige suurem.

Veel tegi meie fraktsioon ettepaneku suurendada Politsei- ja Piirivalveameti tegevuskulusid, et vältida politseinike ja piirivalvurite sundpuhkusi. Samuti tegime ettepaneku Päästeameti vahendite suurendamiseks, et tagada kiire ja piisav reageerimine hädaolukorras.

Kõik need ettepanekud me tegime, aga kahjuks hääletati need komisjonis välja. Ja ka mul jääb üle ainult tõdeda, et Eesti probleemid on praegu tööpuudus, maaelu hääbumine, kohalike omavalitsuste alarahastatus, toasooja kõrge hind, toiduainete kiire kallinemine ja põllumeeste kasutatava kütuse kõrge aktsiis. See eelarve sellisel kujul nendele probleemidele lahendust ei paku. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun kõnepulti kolleeg Kalev Kallo! Kaheksa minutit, palun!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Üldiselt on teada, et mingit taset, kõrget kohta või tiitlit on kergem saavutada, kui seda hiljem hoida. Tundub, et eelarvel, mida me siin menetleme, on ainult üks eesmärk: püüda, maksu, mis maksab, säilitada ka järgmisel aastal peaministrile ja rahandusministrile parima poliitiku ja parima rahandusministri tiitel. Rahva toimetuleku ning heaolu parandamisega ei ole sellel eelarvel kuigi suurt pistmist. Tundub, et nende tiitlite määravad on sedavõrd küünilised, et neid absoluutselt ei huvita, millise hinnaga ja kelle arvel on need ainult kaugel vaadates ja väljastpoolt läikivad tulemused saavutatud. Nad kindlasti ei tea, et me kuulame hommikuti raadiost reklaami, mis teatab, et paljudel inimestel ei ole toitu laual ega midagi süüa ja sellepärast on tublid inimesed ellu kutsunud ühenduse Eesti Toidupank, kes palub elanikel oma järelejäänud mündid kokku korjata ja tuua kogumispunktidesse, et kogutud raha eest näljas olevatele inimestele süüa osta.

Tihti kuuleme lastest, kes söövad heal juhul ainult üks kord päeva jooksul ja tihti pole sedagi. Kuuleme koolilastest, kelle ainuke söögikord päevas on lõunane koolitoit, mida selle

raha eest, mis viis aastat tagasi piisav oli, praeguses valitsejate esilekutsutud kappavas hinnatõusus enam kuidagi pakkuda ei ole võimalik. Siin võiks järgneda pikk loetelu töötutest ja muudest toimetulekuraskustes olevatest inimestest jne, jne. See on see hind, mille eest eelnimetatud ministrid on ordenid rinda ja kuldraamis kiituskirjad seinale saanud.

Võrdluseks meenub üsna hiljutine aeg, kus oma rahva kiusamisega esirinnas olnud riigijuhid olid Moskvast aupaistes ja need, kes püüdsid oma rahva eest seista, vahetati kiiresti välja. Tundub, et meie praegust valitsust vist välja ei vahetata.

Tekib küsimus, mis on sellel pistmist menetletava eelnõuga. Aga kõige otsesemalt. Käesoleva aasta eelarvega on see olukord tekkinud ja menetletav eelnõu üksnes kindlustab selle jätkumist ja halvenemist. Eelkõige muutub rahva elujärg halvemaks just nimelt üha suuremate hinnatõusude tagajärjel, sest see eelarve ei paku mitte mingisugust kaitset hinnatõusude eest ega leevendust tagajärgedele. Kõik me mäletame peaministri karmil ilmel öeldud sõnu pärast eurole ülemineku otsuse langetamist: ta kinnitas, et euro tulek mingeid hindu ei tõsta ja vastupidi käitujad kutsutakse karmilt korrale. Nüüd sellest enam ei räägita ja peaministri lubadusega on juhtunud see, mis pea kõigi tema varasemate lubadustega.

Tekkis isegi mingi halenaljakas liikumine – firmad kirjutasid allkirju mingile leppele, et seoses euro tulekuga nad kohustuvad hindu mitte tõstma. Praegu pole ka sellest heast algatusest pea midagi enam kuulda, sest kõik tormasid suure hooga hindu tõstma, jõudmaks enne euro tulekut hinnad võimalikult kõrgeks ajada, et euro saabudes pidulikult raporteerida hindade mittetõstmisest seoses eurole ülemineku. Niisugune olukord tundub rahuldavat nii pea- kui rahandusministrit. Neil on nüüd uus retoorika: me oleme seotud maailmamajandusega ja kuna seal hinnad tõusevad, siis see mõjutab meid otseselt ja meil ei ole mitte midagi võimalik teha. Eriti küüniline on see, et valitsuskuuleka käsundusohvitserina laulab sama laulu ka Konkurentsiamet, kes peaks olema ellu kutsutud küll rohkem tarbija huve kaitsma.

Kõik see on puhas vale ja demagoogia! Heitke pilt Euroopa statistikale, ja te näete jälle, et Eestis tõusevad hinnad rohkem kui

kuskil mujal Euroopas. See ei saagi teisiti olla, sest eeldused selleks on loonud meie iseenda kiidetud valitsus. Kütuseaktsiis on tõstetud tasemeni, mis ületab Euroopa Liidu leppega kokku lepitud miinimumi mäekõrguselt, põllumajanduskütuse osas viis korda. Minister kurdab tuimalt Riigikogu kõnepuldist, et elektriaktsiisi pidime kehtestama seoses Euroopa Liidu lepinguga, unustades seejuures, et meie elektriaktsiis on mitu korda kõrgem Euroopa Liidu lepingus ettenähtud miinimumist. Jälle paralleel: nagu varem püüdsid võimukandjad oma rahva ees end õigustades süüdistada Moskvat, nii kasutavad nad nüüd selleks Brüsselit. Midagi ei ole siin maailmas uut! Käigu pealt lisati mitu protsenti käibemaksu jne. Kõigi nende valitsuse käikude tõttu on elektri hind tööstustarbijatele viimase kahe aasta jooksul tõusnud ligi kaks korda. Praeguseks on nende sisendite kallinemine jõudnud toodete hindadesse, valitsejad aga teevad imestunud näo ja süüdistavad hindade tõusust maailmamajandust.

Lugupeetud võõraste aurahadega pärjatud ministrid! Ei ole tarvis süüdlasi otsides ringi vaadata ega pead keerutada! Vaadake peeglis, ja kõik saab selgeks!

Ah et jälle küsimus, kuidas on see seotud eelarve eelnõuga? Täiesti otseselt. Sellest eelarve eelnõust ega sellega kaasnevatest seadustest te ei leia mitte ühtegi aktsiisi ega kaudse maksu alandamist. Seega tõusevad hinnad veelgi, aga mitte maailmamajanduse süül – see on ikka meie enda põhjustatud.

Praegustel võimuparteidel tundub olevat ainult üks sinine unistus, mille võiks kokku võtta alljärgnevalt. Eesti ühiskonna juhtiv ja suunav jõud, tema poliitilise süsteemi, riiklike ja ühiskondlike organisatsioonide tuumik on Reformierakond koos Isamaa ja Res Publica Liiduga, kes üheskoos määravad kindlaks meie ühiskonna arenemise perspektiivid, sise- ja välispoliitika suuna, juhtides Eesti rahva loovat tegevust teel igakülgele riiklikule õitsengule, nii nagu nemad seda näevad. Ja teised ärge segagu vahele.

Kokkuvõtteks: Eesti probleemid on praegu tööpuudus, maaelu hääbumine, kohalike omavalitsuste alarahastatus, toasooja kõrge hind, toiduainete kiire kallinemine ja põllumeeste kasutatava kütuse kõrge aktsiis. Kahjuks see

eelarve sellisel kujul nende probleemidele lahendust ei paku.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun kõnepulti kolleeg Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Austatud proua juhataja! Head kolleegid! Üks riigi ülesandeid on pakkuda inimestele turvatunnet ning see peaks kajastuma ka riigieelarves. Aga kui turvaliselt end inimesed Eesti Vabariigis tunnevad? Väidetakse küll, et kõik on korras, kuritegevust suudetakse ohjeldada ning ega töötus ka enam ei kasva. Ent millegipärast tegelikult elus see ei väljendu ning meie inimesed lähevad Eestist lihtsalt minema.

Alles hiljuti käisin ühes Eesti kaugemas piirkonnas. Esimene, mis silma jäi, oli see, et külad on tühjaks jäänud ja majade aknad pimedad. Küsimuse peale, kuhu inimesed jäänud on, vastasid kohalikud, et paljud läksid välismaale paremat elu otsima. Ühe hooldekodu perenaisel on mõlemad lapsed läinud üle lahe tööd otsima, kuna siin seda saada ei ole. Kusjuures mõlemad olevat kõrgharidusega noored inimesed, kes tegelikult ei soovinud ära minna ning oleksid olnud nõus ka väikese tasu eest siin Eestimaal töötama. Üks talupidaja rääkis, et tema lapsed on Soomes elanud juba pikemat aega ning on seal ka pere loonud. Ja paraku nad enam Eestist puudust ei tunne, kuna seal olevat elu hoopis ilusam. Nimelt, nende sõnade järgi inimestest seal hoolitakse.

Kahjuks ei ole need vaid vähesed näited sellest, et minnakse välismaale paremat elu otsima. Eestimaa jookseb tühjaks, maapiirkondades ei ole enam inimesi, kes sealset elu edasi viiksid. Alles on jäänud vähesed eakad, kellelt elu edasiviimist ei ole õiglane oodata – nemad on oma elutöö ära teinud ning saavad selle eest pensioni.

Eestlaste kodumaale jäämist ja meie rahva püsijäämist ei taga üksnes poolteiseaastane vanemahüvitise maksmine. Tarvis on luua terviklik süsteem, mis tõesti motiveeriks inimest siia jääma. See ei olene üksnes perepoliitikast, vaid üleüldisest ühiskonna turvatundest, muu hulgas näiteks hästi toimivast korrakaitse-, tervishoiu-, haridus- ja sotsiaalsüsteemist.

On arusaadav, et rasketel aegadel tuleb kokku hoida, kuid siinkohal võiks õppida teiste

riikide kogemustest. On valdkondi, mille arvel kokkuhoidmine tähendab topeltkulutusi tulevikus. Raskel ajal tuleb sinna hoopis raha juurde suunata, mitte sealt ära võtta.

Kuidas aitab see riigieelarve, mida me Riigikogus praegu menetleme, kaasa inimeste turvatunde kasvule? Päästeameti hinnangul jääb neil selleks aastaks 20 miljonit krooni puudu, et tagada oma ülesannete normaalne täitmine. Päästeteenistujad on tunnistanud, et suudavad veel tegutseda seetõttu, et on olemas vabatahtlike komandod, kes aitavad neil seda tööd teha. Tegelikuses on asi aga nii, et kõiki piirkondi ei suudeta tulekahju puhkemisel ära katta. Palgad jäävad neil möödunud aasta tasemele, mil need langesid tegelikult 25–28%, kuigi väideti, et palga langus oli kõigest 8%.

Politsei- ja Piirivalveameti hinnangul jääb neil puudu ligi 30 miljonit krooni. Puudujäägi tagajärjel saadetakse politseinikke palgata puhkusele. Eelkõige kannatab selle tulemusena elanike turvalisus.

Tervishoid on valdkond, kus oleksime saanud suuremaid kärpeid ära hoida, võttes kasutusele jaotamata kasumi. Nüüd oleme olukorras, kus patsientide omavastutus on Euroopa riikide suurim. Samuti tuleb arsti juurde pääsemiseks teinekord oodata kuid. Kui nii kaua oodata ei saa, lähevad inimesed eraarsti juurde ning maksavad teenuse eest, mille eest nad on sotsiaalmaksu kaudu korra juba maksanud. See ei paranda riigieelarve olukorda samuti.

Raskel ajal peaks olema haridus see, mis inimesi kriisist välja aitab ja nende elule uue suuna annab. Paraku on meil ka ümberõppevõimalused kasinad. Kõrgharidus on tasuline, õppetoetused olematud ja õppelaenu teise hariduse omandamisel ei anta.

Seega tekib küsimus, mis peaks motiveerima inimesi, keda siin ei hoia perekondlikud sidemed ega ka töökoht. Milleks üldse Eestisse jääda? Eesti probleemid on praegu tööpuudus, maaelu hääbumine, kohalike omavalitsuste alarahastatus, toasooja kõrge hind, toiduainete kiire kallinemine ja põllumeeste kasutatava diislikütuse kõrge aktsiis. Kahjuks see eelarve sellisel kujul neid probleeme ei lahenda. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Vladimir Velman!

Vladimir Velman

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud kolleegid! Meie ees on täna uus vana riigieelarve. Uus pole see mitte ainult selle poolest, et nagu igal aastal, on seegi riigieelarve eeloleva aasta majanduse alus. Uus on see riigieelarve ka selle poolest, et esimest korda ajaloos on Eesti riigieelarve rahaühikuks uus valuuta, euro. Kui näiteks tädi Maali tahaks võrrelda seda eelarvet eelmisega, siis teda ei aitaks ka talle koju toimetatud eurokalkulaator, sest see ei ole suuteline suuri numbreid ära sööma. Aga tädi Maalil riigi rahast asja polegi ja tema isikliku rahaga saab uus eurokalkulaator hästi hakkama. Numbrikohti jääb isegi üle. Selles mõttes on see eelarve tädi Maali ja suurema osa teiste Eesti inimeste jaoks vana. Inimeste sissetulekud ei kasva suuremaks. Nii et enamiku Eesti inimeste jaoks ka järgmine aasta kergendust ei too. Vastupidi: arvestades hinnatõusu igas elutähtsas valdkonnas, võib öelda, et elu läheb aina kallimaks.

See ongi Reformierakonna liberaalmajanduse püha lehma hind! See eelnõu on praegust Eesti liberaalset ideoloogiat kontsentreeriv dokument, mille kolmnurgas riigieelarve – rikaste kasumid – vaeste sissetulekud näitab riik rikastele liberaalset naeratust ja vaestele karmi elutõe hambaid.

See kõik pole praeguses Eestis uudis. Eesti rahvas on sellega viimastel aastatel isegi harjunud ja enamgi – kuna seesama rahvas valib endale valitsejaid nii, nagu ta valib, võib teha järelduse, et just sellist elu ta tahabki. Siinkohal võiks öelda, et poliitilist vastutust jagab praeguses valitsuses Reformierakonnaga Isamaa ja Res Publica Liit, kuid viimaste jälge 2011. aasta riigieelarves on raske leida. See pole ka ime, kuna koalitsiooni vanem vend oskas ka varem oma partneritest üle olla. Samuti pole mingi ime, et ükski muudatus, mida pakuvad opositsioonierakonnad, ei saagi läbi minna, eriti mis puudutab astmelist tulumaksu, milles praegune riigivõim näeb kohut edukate ettevõtjate jaoks.

Seega pole ime, et muudatusettepanekud, mis esitas eelnõu kohta Eesti Keskerakonna fraktsioon, on Riigikogu rahanduskomisjoni enamlased maha hääletanud. Näiteks muudatusettepanek nr 99, mis paneb ette suurendada tulumaksu 19 miljoni 650 000 euro võrra. Tsiteerin siinkohal muudatusettepaneku nr 99

selgitust: "Riigi 2009. aasta teise lisaeelarve seadusega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega tõsteti maagaasi aktsiisimäära 367 kroonini 1000 kuupmeetri kohta. Lisaks tõsteti sama seadusega ka käibemaks 20%-le. Sellega on suurenenud elanikkonna kulutused toasoojale ja praeguses majandusolukorras mõjub see rängalt eeskätt vaesematele rahvakihtidele, kes elavad keskküttega elamutes. Keskerakonna fraktsioon näeb ette, et toasooja käibemaksu langetamisest 9%-le laekumata jääv käibemaks kompenseeritakse astmelise tulumaksu kehtestamisega." Loomulikult selline ettepanek ei saanud rahanduskomisjonis läbi minna.

Ja lõpetuseks: Eesti probleemid on praegu tööpuudus, maaelu hääbumine, kohalike omavalitsuste alarahastatus, toasooja kiire kallinemine ja põllumeeste kasutatava diislikütuse kõrge aktsiis. Kahjuks see eelarve sellisel kujul nendele probleemidele lahendusi ei paku. Ma tänan!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun kõnepulti kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Pöördun teie poole, et leida toetust Riigikogus 2011. aasta riigieelarve eelnõu menetlemise protsessis kohalike omavalitsuste tulubaasi taastamiseks. Mäletame, et 2009. aasta veebruarikuus kärbiti kriisiotsusega linnade ja valdade tulubaasi, samal ajal nende kohustusi aga suurendati. Tulubaasi külmutamise ka 2011. aastaks ei ole asjakohane. Muidugi on võimalik kohalike omavalitsuste tulubaasi taastamine lükata määramatusse tulumaksu, kuid kindlasti ei aita kohalike omavalitsuste kui avaliku sektori kohapealset elu korraldava lüli 20%-line tulubaasi langus kuidagi kaasa kohaliku elu arengu väljavaadete paranemisele või majanduse taastumisele. Linnade ja valdade tulubaasi kahanemist 21%, sealhulgas 2010. aastal 10,9%, on võimendanud omavalitsuse eelarvetele laekuva üksikisiku tulumaksu osa vähendamine 11,93%-lt 11,4%-le ning see on ülimalt kriitiline. Sellist olukorda, kus tulubaas on vähenenud enam kui viiendiku võrra, ei ole tulnud lahendada ühelgi teisel avaliku sektori lülil.

Riigieelarve maksutulud kahanesid 2010. aastal võrreldes 2008. aastaga 9,4%. Rahandusministeeriumi prognoosi järgi kasvavad need 2011. aastal 4,32% võrreldes 2010. aastaga. Kohalike omavalitsuste tulubaas suureneb 2011. aastal vaid 1,7%. 2009. ja 2010. aasta tulubaasi kärbe on kohaliku elu korraldamiseks mõeldud rahast võtnud juba 1,3 miljardit krooni. Selle võrra on linnades ja valdades vähem tänavavalgustust, teede remonti, vahendeid lasteaedadele ja koolidele, noorsootöök ja sporditegevuseks ning muuks igapäevaseks toimetulekuks hädavajalikke vahendeid. Paljudel omavalitsustel puudub ka suurtes investimisprojektides osalemise võimalus, kuna nad ei suuda tagada omafinantseeringu osa. Omavalitsused ei saa eraldada raha koolitoidukulude katteks, riigi poolt eraldatavate summadega aga pole toiduainete kallinemise tagajärjel võimalik toime tulla. Koolitoit on paljudele lastele ainus soe toit päevas, kuid gümnaasiumiõpilased, kelle koolipäevad on kõige pikemad ning kelle energiavajadus on suurim, on sellest ilma jäetud.

Tulubaasi kärpimise otsuste jõusse jäämine 2011. aastal kustutab kohapealse elukorralduse igapäevase toimimise ja arendamise vahenditest veel 740 miljonit krooni, sealhulgas 440 miljonit krooni üksikisiku tulumaksu ja 300 miljonit krooni tulude ühtlustamise summasid.

Uskudes, et 2009. aasta kriisiotsuseid vastu võttes ei olnud Riigikogu tahe viia ellu kohaliku omavalitsuse tulubaasi üle 20%-line kahanemine, nagu nüüdseks on kujunenud, esitan Riigikogule ettepaneku ja taotluse 2011. aasta kohalike omavalitsuste tulubaasi kohta. Esimene: taastada üksikisiku brutotulust tulumaksuna kohaliku omavalitsuse eelarvesse laekuv osa tasemel 11,93%. Teiseks: taastada kohalike omavalitsuste tulubaasi ühtlustamine vahendite tasemel 1,43 miljardit krooni. Kolmas: suurendada riigipoolset koolitoidutoetust 1 euroni päevas, tõsta toimetulekupiir 1000 kroonist 1200 kroonini ja suurendada investeerin-gute toetust omafinantseeringute osa tagami-seks.

Usun, et paljud inimesed võivad öelda, et Eesti suurimad probleemid on praegu tööpuudus, kohaliku omavalitsuse eelarve vähene-mine ja toiduainete hinna kiire tõus. Kahjuks tuleb öelda, et see eelarve nendele probleemidele lahendust ei paku. Aitäh teile!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Ma kutsun kõnepulti kolleeg Toomas Vareki!

Toomas Varek

Austatud Riigikogu esimees! Palun kaheksa minutit!

Esimees Ene Ergma

Kaheksa minutit.

Toomas Varek

Meie ees on täna Riigikogu selle aasta kõige olulisem eelnõu: riigieelarve eelnõu. Olles ise aastaid tegelnud kohalike omavalitsuste probleemidega, pean vajalikuks oma kõnes keskenduda kohaliku omavalitsuse tulubaasi teemale.

Kohalik omavalitsus on kõige elanikulähedasem avaliku võimu institutsioon. Tuletan meelde, et Eesti on juba 1994. aastal ratifitseeritud Euroopa kohaliku omavalitsuse hartaga võtnud endale kohustuse tagada kohalikule omavalitsusele piisav tulubaas.

Käesolev aasta on toonud kaasa mitmeid suunda näitavaid arenguid meie linnade ja valdade finantsautonoomia küsimuses. Aluse pani sellele tänavu talvel Riigikohtu poolt 16. märtsil tehtud põhimõtteline lahend. Meie kõrgeima kohtu otsuse kohaselt tuleb riigil välja töötada õigusaktid, mis, esiteks, sätestaksid, millised seadusega kohaliku omavalitsuse üksusele pandud kohustused on omavalitsuslikud ja millised riiklikud; teiseks, eristaksid kohaliku omavalitsuse üksustele kohaliku elu küsimuste otsustamiseks ja korraldamiseks ette nähtud raha ehk tulubaasi riiklike kohustuste täitmiseks mõeldud vahenditest. Tuleb ette näha kohaliku omavalitsuse üksustele seadusega pandud riiklike kohustuste rahastamine riigieelarvest. Küsin praeguse riigieelarve menetlemise kontekstis: kas ülesanne, mille kõrge kohus riigile pani, on täidetud? Ja vastan kohe ise: ei ole täidetud. Viimase uudisena jõudis meieni 26.–28. oktoobrini toimunud Euroopa Nõukogu regionaalsete ja kohalike omavalitsuste kongressi raport kohaliku demokraatia olukorrast Eestis. Kuigi sellised dokumendid sõnastatakse reeglina diplomaatiliselt, võib välja lugeda mitut tõsist etteheidet kohaliku omavalitsuse ja riigi vahekorra kohta. Raportis on kirjas ka konkreetsed ettepanekud Eesti

riigile, mis võiksid olla aluseks küsimuse edasisele lahendamisele.

Head kolleegid! Praegustes majanduslikult keerulistes tingimustes lasub just kohalikul omavalitsusel põhiraskus sotsiaalsete tagasilööride leevendamisel ning ühiskonna stabiilsuse tagamisel. Linnade ja valdade praegune tulubaasi 21% kahanemine, sealhulgas 2010. aastal 10,9%, on ülimalt kriitiline. 2009. ja 2010. aasta tulubaasi kärbe on kohaliku elu korraldamiseks mõeldud rahast liitude hinnangul võtnud juba 1,3 miljardit krooni. Selle võrra on linnades ja valdades vähem tänavavalgustust, teede remonti, lasteaedade ja koolide vahendeid, raha noorsootöök ja sporditegemiseks ning lasteaiakohtade loomiseks.

Nagu me kõik teame, lõppesid tänavu riigi ja kohalike omavalitsuste vahelised eelarveläbirääkimised tulemuseta. Tegemist oli omalaadse pretsedendiga. Küsimus pole mitte selles, et iga kohalike omavalitsuste liitude ettepanek peaks kohe arvestamist leidma, kuid hea tava peaks eeldama siiski seda, et pooled üritavad kompromissi leida. Riigi esindajate jäikus selles küsimuses ei ole hea tava. Sellele on tähelepanu juhtinud ka Euroopa Nõukogu väliseksperdid.

Eesti Keskerakonna hinnangul vajavad kiiremas korras lahendamist järgmised kohaliku omavalitsuse tulubaasi küsimused: esiteks, tulubaasi taastamine ehk üksikisiku tulumaksu osa laekumise taastamine tasemele 11,93%; teiseks, tasandusfondi mahu taastamine. Kuid olulisem on isegi muu.

Kutsun üles asuma täitma Riigikohtu otsust ning võtma tõsiselt käsile kohaliku omavalitsuse ülesannete, tulubaasi ja organisatsiooni küsimused ning kaasama vastavasisuliselt debatti nii üleriigilised linnade ja valdade liidud, ülikoolid kui ka avalikkuse esindajad. Riigikogus riiklikult tähtsa küsimusena kohaliku omavalitsuse temaatika menetlemine andis sisuliseks debatiks hea aluse ning näitas, et ühiskonnas on tahe küsimusega tegelda olemas. Kahjuks jäävad põhimõttelised küsimused uue Riigikogu lahendada, kuid algust saaksime ju juba praegu teha.

Olen omavalitsusliitudega samal seisukohal, et riigi poolt Euroopa Liiduga ühinemisel võetud tähtajalised kohustused on riigi kohustused ning nende tähtajaline täitmine on võimalik ainult riigipoolse jätkuva kaasfinant-

seerimise korral. Sellepärast peab riik ette nägema summad ka veemajandusprojektide vähemalt osaliseks riigipoolseks kaasfinantseerimiseks. Praegu on nii, et riik võttis kohustuse, aga selle täitmise jättis kohaliku omavalitsuse õlule, täiendavat raha selleks eraldamata.

Ootame valitsuselt ja koalitsioonilt seda, et valitsus ja koalitsioon arvestaksid Eesti riigi ühe alustala, meie linnade ja valdade õiglaste vajadustega ning vaataksid koostöös ekspertidega kohalike omavalitsuste tulubaasi küsimuse üle.

Peale omavalitsuste on vaeslapse ossa jäänud ka Eesti kodanikud. Registreeritud töötus 2010. aasta kolmandas kvartalis oli 15,5% ning 2011. aasta riigieelarve ei prognoosi töötute arvu kiiret vähenemist. Loomulikult ei saagi tööpuudus väheneda, kui uusi töökohti ei teki, ning uusi töökohti ei teki, kui Vabariigi Valitsus ei tegele tööpuudusega. Seejuures süveneb pikaajaline töötus. See on Eesti-suguse väikeriigi jaoks ressursi raiskamine. Ja ka need inimesed, kes saavad miinimumpalka, on raskustes, sest hinnad tõusevad iga päevaga ning suurt rolli selles mängivad Vabariigi Valitsuse otsused.

Kahju, et valitsus on majanduslanguse põhikoormuse asetanud eelkõige väiksema sissetulekuga inimeste õlgadele. Kui mujal Euroopas kasutatakse laialdaselt vähendatud käibemaksümäärasid, siis meie praegune valitsus on üritanud neid erisusi maksimaalselt eirata. Nii on näiteks tõusnud toasooja käibemaks 5%-lt 20%-le ja eelmisel külmal talvel tundsin selle mõju oma küttearvetel.

Eesti probleemid on praegu tööpuudus, maaelu hääbumine, kohalike omavalitsuste alarahastatus, toasooja kõrge hind, toiduainete hinna kiire tõus ja põllumeeste kasutatava diislikütuse kõrge aktsiis. Kahjuks see eelarve sellisel kujul nendele probleemidele lahendusi ei paku. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun nüüd kõnepultilt kolleeg Heimar Lengi!

Heimar Lenk

Ma palun ka kolm minutit juurde igaks juhuks!

Esimees Ene Ergma

Kaheksa minutit, palun!

Heimar Lenk

Lugupeetud kolleegid! Saalis on meid praegu viis inimest koos minuga ehk koos ettekandjaga. Olgu see tulevastele põlvedele teadmiseks.

Esimees Ene Ergma

Viis? Võiks ikkagi täpsemalt kokku lugeda.

Heimar Lenk

Kaks, neli, viis – ma olen kuues! Seitse – näete, tehti parandus! Proua esimees ütles, et seitse inimest on saalis. Lugupeetud ajalookirjutajad tulevikus, pange kirja: aasta 2011 eelarvet arutati seitsme inimesega siin saalis! Koalitsioonierakonnad ei tunne asja vastu üldse huvi, istuvad oma tubades ja seepärast ma tuletaksin neile üht asja meelde. Head kolleegid Reformierakonnast, IRL-ist ja roheliste erakonnast! Eestis ei ole elu nii hea, kui me arvame. Eesti probleemid on praegu tööpuudus, maaelu hääbumine, kohalike omavalitsuste alarahastatus, toasooja kõrge hind, toiduainete hinna kiire tõus ja põllumeeste kasutatava diislikütuse kõrge aktsiis. See eelarve, millest me täna räägime ja mille arutamist koalitsioonierakonnad saalis kuulata ei taha, ei paku nendele probleemidele lahendusi.

Ma lisan siia juurde veel noorte suure tööpuuduse – see näitaja on meil Euroopa kõrgeimaid. 40% noortest pole tööd saanud. Lisan siia juurde meie tupikusse aetud meditsiini, arstiabi ja sotsiaalpoliitika ning uue reformiga kardetavasti hukatusse saadetava hariduselu ka. Ma näen selle reformi vilju Valga linnas, kust ma olen siia rahvasaadikuks valitud. Terve linn on hariduskorralduse muutmise vastu – aga see ei loe. Ministeerium tahab, et gümnaasium ümber korraldataks. Lapsevanemad ja õpetajad ei taha, õpilased ka ei taha, aga see ei loe mitte kui midagi! Niisamuti nagu ei loe siin saalis see, mida räägime meie, sest eelarve saatus on ette määratud, oodatakse vaid, millal saab see aeg täis, et on aeg nuppu vajutada, ja otsused tehakse jällegi ära.

Ma tuletan meelde, kallid kolleegid, kuidas me siin 2008. aastal julgesime rääkida, et Eesti on ohus, et meil tuleks midagi ette võtta. Mida meile siin saalis vastati? "See on täielik jama!"

ütles peaminister, see ongi kriis, kus tema tahaks elada. Me tegelesime siin Riigikogu opositsioonina päevast päeva valitsuse maa peale toomisega. Need aga, kes julgesid siis rääkida nn raskest maandumisest, töötuse ohtlikust suurenemisest ja kasvavast vaesusest Eestis, tembeldas Ansip riigivaenlasteks – just nii ta ütles! –, soovitades neil siit minema minna. See oli paar aastat tagasi. Ja kus me oleme nüüd? Me näeme ja teame, et me oleme, nagu ma juba ütlesin, suure tööpuudusega vaene riik. Meenutan teile, et sellesama aasta suveks, millal me siin häirekella löime, oli meie majandus langenud juba 10 protsendipunkti võrra. See oli aeg, mil sügisel muutis rahvusvaheline reitinguagentuur meie reitingu stabiilse asemel negatiivseks. Eesti Pank aga oli välja käinud musta stsenaariumi Eesti tuleviku kohta. Ma ei näe praegu põrmugi paremat olukorda, kuid valitsus ei taha kuulata opositsiooni häält. See, mis toimub Eesti Riigikogus – teerull sõidab opositsioonist üle, opositsiooni ettepanekuid ei arvestata üldse ega taheta dialoogi alustada –, meenutab mulle üht hiljutist seika seoses ajalehega Õhtuleht. Mõni päev tagasi kirjutasin ma ühe pika loo, mis avaldati arvamusrubriigis: "Hüvasti, Kreenholm, sa roheline saar!". Ma kirjutasin, et on uskumatu, et Kreenholmi manufaktuur võidakse pankrotti lasta. Oli see ju omal ajal oma 13 000 töötajaga Euroopa kõige suurem tekstiiliettevõtte. Ja alles 1972. aastal, seega mitte kuigi ammu – meie põlvkond mäletab seda –, töötas Kreenholmis 10 500 inimest. Nüüd seda ettevõtet enam ei ole! Täna kuulsime, et anti sisse arupärimine selle ettevõtte surma kohta. Kuulsime, et kui see ettevõtte anti erakätesse, oli kokkulepe ettevõtjatega, et nad peavad säilitama vähemalt 2000 töökohta. Nüüdseks on töökohti jäänud järele üksainukene ümmargune null. Head kolleegid, kes te istute praegu oma tubades! Ma loen teile ette ühe tsitaadi. Ma loen ise seda õudusega, aga selle on Eesti meedia avaldanud. Noortel kinnisvaraarendajatel on praegu suured plaanid rajada legendaarse Kreenholmi manufaktuuri tootmishoonetesse ja sinna territooriumile üks võimas lõbumaja. Sõna otseses mõttes suur lõbustuspark Venemaalt tulevatele rikkastele ettevõtjatele, ärimeestele ja muidumeestele. Meelelahutajaid tahetakse ka Venemaalt sisse tuua, kuna Eesti omad ei ole sellise kvaliteediga, et suurt raha Kreenholmi meelitada. Kas

ei ole õudne, mis Eestis toimub?! Ja samas artiklis ma küsisin ja küsin ka praegu oma kolleegide käest, kes on valitsuserakondades ja kes otsustavad Eesti tulevikku: kes on 20 aasta jooksul hävitanud meie kuulsad ettevõtted? Sellesama Kreenholmi, raadiotehase RET, Tarbeklaasi, Polümeeri, Ilmarise. Volta tehas on kadunud, Balti Manufaktuur – minge vaadake, aknad haigutavad tühjalt! Seal olid mitmed tuhanded töölised! Kuhu need kõik on jäänud? Kes on maha müünud selle suure varanduse ja kes on selle raha tasku pannud? Ma värskenndan teie mälu ja ütlen, et näiteks seesama Kreenholm tootis oma hiilgeajal 136 miljonit meetrit kangast aastas. Kujutagem ette, see toodeti Eestis! See kasum tuli Eestisse. Nüüd ei ole meil ei oma suuri ettevõtjaid, ei ole panku, ei ole meil peaaegu enam mitte kui midagi, põllumajandusest rääkimata.

Miks ma seda lugu praegu meenutan? Sellepärast, et ma küsisin selles artiklis ka, kuhu on jäänud sadakond suurt ja väiksemat kalapüügilaeva, traallaeva, ujuvbaasi tootmiskondides Ookean ja Eesti Merelaevanduses. Peaminister tundis ennast puudutatuna, sest ta andis oma nõunikule Kalev Kukele korralduse kirjutada vastuartikkel. See ilmus eile, täna ma sain oma repliigi sinna vastu kirjutada. Ja mis te arvate, millest kirjutab Kalev Kukk? Toimus täpselt sama, mis siin Riigikogu saalis. Meie räägime Eestimaa tulevikust, meie kolleegid seda kuulda ei taha. Kalev Kukk kirjutab, et loo autor nostalgitseb. Ei rääkinud ühtegi sõna sellest, kuhu on jäänud meie riigi varandus. Ma küsin siitsamast puldist: kuhu see siis jäänud on, lugupeetud peaminister?

Ärge unustage, härra Ansip ja valitsuskooalitsiooni erakonnad, kes te tubades istute, et Eesti probleemid on praegu tööpuudus, maaelu hääbumine, kohalike omavalitsuste alarahastatus, toasoojuse kõrge hind ja toiduainete kõrge hind. Ma tänan teid, lugupeetud proua eesistuja!

Esimees Ene Ergma

Täna! Nüüd ma palun kõnepulti kolleeg Rein Ratase! Kaheksa minutit.

Rein Ratas

Austatud esimees! Auväärt Riigikogu! Riigieelarve on ausalt sirge ja mitmeti adekvaatne riigi pilt, mis näitab selle maa mahtu ja suute-

lisust, aga ka suundumusi ja rõhuasetusi. Tulude ja kulude vahetõrge ja struktuur ütleb selliselt, mil määral eelarve loojad on arvestanud Eesti rahva tarkust, et suu tuleb seada sekki mööda.

Eesti 2011. aasta riigieelarve eelnõu on koostanud ilmselt targad rahanduse asjatundjad, kes oma poliitilistele kuulekate alama tena on suutnud fiskaalpragmaatika rüütada demokraatlikku trikoloori. Teisiti pole see ka mõeldav, sest võõras mure on puu otsas ja oma sark on ihule ikka ja alati kõige lähemal.

Käsitlev eelarve eelnõu ei ole lihtsalt hea fiskaalkavand. See on väga hea dokument, praegust aega ja selle poliitilisi tingimusi arvestades. Ennast korrales ja väites, et tegemist on väga hea riigieelarve eelnõuga, lubage samas küsida: kelle jaoks see eelarve eelnõu on väga hea? Eeskätt kindlasti meie riikide liidu pealinna Brüsseli jaoks, sest tema kaks käsku – ära luba sisemajanduse kogutoodanguga võrreldes rohkem kui 3%-list eelarvedefitsiiti ja ära võta võlga rohkem kui 60% võrreldes sisemajanduse kogutoodanguga – on täidetud. Väga hea eelnõu on see meie tublide välisfirmade jaoks, kes oma Eestis teenitud kasumiljardid viivad maksuvabalt välja reinvesteermiseks. See on väga hea eelarve eelnõu ka kõrgepalgalistele, kes toidupoos ja söömaasutustes hinda ei vaata ja ostavad seda, mida hing himustab.

Igal mõõdupuul on aga kaks otsa: ülemine ja alumine. Ja mis ühele on väga hea, võib teisele olla väga halb. Praegu Riigikogu arutatav riigieelarve eelnõu on väga halb fiskaaldokument just nende jaoks, kes toidupoos vaatavad väga hoolega leiva ja piima hinda. Aga igas elutsükliis on toitumislüli esmane ja kõige tähtsam! Kas sellest eelnõust mingilgi moel kumab tahe ohjeldada toiduainete ja toasoojuse hinna tõusu? Ei, seda tahet ja väiksematki sammu selles suunas pole näha. Võimalusi selleks aga on, eeskätt võiks viia käibemaksu ja elektri- ning kütuseaktsiisi kolme aasta tagusele tasandile ning sealt edasi veelgi madalamale.

Euroopa Liidu ühtse käibemaksusüsteemi kohaselt peab käibemaks olema vähemalt 15% ja alandatud määr vähemalt 5%. Seda alandatud määra võiks rakendada sotsiaalse ja kultuurilise suunitlusega kaupade ning teenuste puhul, näiteks toidukaupade puhul. Eestis toi-

duainetele kehtiv käibemaksumäär 20% on üks Euroopa Liidu kõrgeimaid, elektri- ja kütuseaktsiis aga kordades suurem kui Euroopa Liidus paigale pandud alammäär.

Kolumnist Mihkel Mutt kirjutab Postimehes õiget juttu, et vaid sööv eestlane püsib kodumaal ja meil on tõepoolest vabadus kõhu kõrvalt kokku hoida. Euroopa riigid maksustavad oma kodanikke just protsesside mõjutamiseks riigile sobivas suunas. Enamikus arenenud riikides kehtib kõrgem tulumaksumäär suuremat tulu saavatele inimestele. Seda selleks, et tasandada sissetulekute ebavõrdsust ühiskonnas ja süvendada solidaarsust erinevate inimgruppide vahel. Näib aga, et meie valitsevad erakonnad ei lähtu protsesside mõjutamisest riigile sobivas suunas, vaid hoopis oma poliitilistele ambitsioonidele sobivas suunas.

Maailma heaolu 2010. aasta raporti järgi on keskmine eestlane 20 korda vaesem kui šveitslane ja 17 korda vaesem kui norralane. Ega vaesus pole häbiasi, kuid kaalugem siiski tõsiselt, kas Eesti riigis vaesemad inimesed peavad muutuma üha vaesemaks ja rikkad saama üha rikkamaks või püüame siin leida solidaarse lahendi, mis kindlasti ei saa olla konsensuslik. Seetõttu on näiteks varem antud, kuid nüüdseks kaotatud riiklik matuse- ja ranitsatoetus vägagi indikatiivsed vahendid põlvkondadevahelise sideme tagamisel. Andkem siis seda laadi toetusi neile, kes seda vajavad!

Eduka majandus- ja sotsiaalpoliitika alus on asjakohane omavalitsus- ja hariduspoliitika. Nädal tagasi kuulsime siit Riigikogu kõnetoolist Pekka Linnaineni sõnu: "Soomes on omavalitsus püha!" Need on rasked sõnad, arvestades Eesti tegelikkust, samas on need julgustavad sõnad, sest omavalitsused on vundament, millele toetuvad majandus, sotsiaalia ja haridus. Mida Juku külakoolis ei õpi, seda Juhan ei tea. Seetõttu palun väga tõsiselt kaaluda, kas näiteks muudatusettepanekud 8–50 on ikka vaja tagasi lükata või on neil oma sügav mõte. Mina arvan, et nendega tuleb arvestada.

Üks relativismi postulaate on, et igäühel on oma tõde. Teisisõnu: üldist tõde ei ole olemas. Ma mõistan, et valitsevatel erakondadel on oma tõde, relativistlik tõde. Neil on oma huvigrupid, kelle eest nad seisavad. Samas nad ei ütle teistele gruppidele, et me teie eest ei seisa. Seegi on poliitika. Seetõttu pole ka selle eelar-

ve eelnõu koostamisel lähtunud heast tavast kaasata üldsust, kaasata opositsiooni.

Eesti probleemid on praegu tööpuudus, maaelu hääbumine, kohalike omavalitsuste alarahastatus, toasooja kõrge hind, toiduainete kiire kallinemine ja põllumeeste kasutatava diislikütuse kõrge hind. Kahjuks see eelarve sellisel kujul nendele probleemidele lahendust ei paku. Olen rääkinud ja oma hinge kergendanud!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Palun nüüd Riigikogu kõnetooli Olga Sõtniku!

Olga Sõtnik

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Ongi kätte jõudnud see aeg, kui XI Riigikogu koosseis menetleb oma ametiaja viimast riigieelarve seaduse eelnõu. Millega jääb järgmise aasta eelarve meile mällu? Eelkõige teeb selle eriliseks see, et see on koostatud kahes valuutas, nii Eesti kroonides kui ka eurodes.

Kindlasti eristab seda eelarvet eelmistest riigieelarvetest see, et tegemist on väga läbipaistmatu eelarvega. Väga paljudes valdkondades varem väga üksikasjalikult lahti kirjutatud kulud on nüüd koondatud ühe rea peale ning lõplik jagamine konkreetsete asutuste ja objektide vahel jääb ministri ja ministeeriumi otsustada. Jah, tõepoolest, täpsem jaotus on toodud seletuskirjas. Kuid teatavasti pole seletuskirjal mingit seadusandlikku mõju ning seetõttu on raha jagamine väga subjektiivne ning läbipaistmatu.

Veel üks tuleva aasta eelarve erisus on see, et see jääb 3,8 miljardi krooni ulatuses defitsiiti. Järgmise aasta eelarve kulude maht on 94,2 miljardit krooni, mis on 4 miljardi krooni võrra enam kui tänavu, ning tulude maht on 89,4 miljardit krooni.

Muudatusettepanekuid 2011. aasta eelarve kohta tehti kokku 127, millest koalitsioon toetas ainult kolme. Keskerakonna fraktsioon tegi omalt poolt 93 muudatusettepanekut. Ma tooksin välja seitse kõige tähtsat.

Esiteks, Keskerakond soovib vähendada toasooja käibemaksu seniselt 20%-lt 9%-le. Kuni 2007. aastani oli toasooja käibemaks 5%, siis tõsteti see 18%-le ja nüüd on käibemaks nii nagu enamikul muudel kaupadel 20%. Samas te kõik teate, et toasoe ei ole kallinenud

ainult käibemaksu 15% tõstmise pärast, vaid mitmel energiakandjal on ka tugevalt aktsiisi tõstetud. Selle tagajärjel on elanike kommunaalmaksud, eelkõige kulud toasoojale, suurenenud märkimisväärselt. Meie muudatusettepaneku arvestamine oleks leevendanud üleüldist hinnatõusu, mis meid viimastel kuudel tabanud on, kuid kahjuks rahanduskomisjoni koalitsiooni kuuluvad liikmed seda ei toetanud.

Teiseks, Keskerakond soovib toetada kohalike omavalitsuste tulubaasi, nii et nad saaksid tulumaksu summadest 11,93% nagu varem. Valitsus on vähendanud omavalitsustele eraldatavaid vahendeid, suurendades samal ajal nende kohustusi. Sellist käitumist on tauninud mitu rahvusvahelist organisatsiooni, sealhulgas Euroopa omavalitsuste esinduskogu, kes veel suvel soovitas Eestil kiiremas korras seadust muuta, et kohalikele omavalitsustele eraldataks rohkem raha nende põhiseaduse ja teiste seadustega pandud kohustuste täitmiseks. Ka see ettepanek ei leidnud toetust.

Kolmandaks, Keskerakond esitas ettepaneku tõsta toimetulekupiiri 1000 kroonilt 1200 kroonile. Õnneks see ettepanek leidis toetust. Selle piiri tõstmiseks oligi viimane aeg, sest viimati tõsteti toimetuleku piirmäär 2008. aasta jaanuaris. Praeguseks on minimaalse toidukorvi maksumus hinnatõusu tagajärjel märkimisväärselt suurem.

Neljandaks, Keskerakond soovib alandada ka erimärgistatud kütuse aktsiisi. 2009. aastal tõsteti erimärgistatud kütuse aktsiisimäär, mistõttu Eesti põllumehed maksavad erimärgistatud kütuse aktsiisi 5,2 korda rohkem, kui nõuab seda Euroopa Liidu alammäär.

Viiendaks soovib Keskerakond suurendada koolitoidutoetuse nii põhikooli-, gümnaasiumi- kui ka kutsekooliõpilastele 1 euronit päevas. Keskerakonna valitsuses oleku ajal hakkas riik finantseerima põhikooli- ja kutsekooliõpilaste lõunaid, sest koolitoit on kahjuks muutunud tänapäeval paljudele lastele ainsaks soojaks toiduks päevas. Paraku on sellest ilma jäetud gümnaasiumiõpilased, kelle koolipäevad on kõige pikemad ning kelle energiavajadus suurem. Samuti on viimasel ajal hoogustunud toiduainete kallinemine, mis ei võimalda enam 75 eurosendi eest pakkuda põhikoolilasteleervislikku koolilõunat. Veelgi hullem on kutseõppurite olukord, sest nende koolitoidutoetus

on vaid 71 eurosent. Ning kordan: me peame oluliseks, et koolilõunatoetus oleks tagatud ka gümnaasiumiõpilastele. Praegu seda ei ole.

Kuuendaks, Keskerakond tegi ettepaneku suurendada Politsei- ja Piirivalveameti tegevuskulusid umbes 2 miljoni euro võrra, et vältida politseinike ja piirivalvurite sundpuhkusi. Sel aastal on paljud politseinikud ja piirivalvurid pidanud olema sundpuhkusel, sest Politsei- ja Piirivalveametil pole piisavalt raha töötasude maksmiseks. Selline olukord ei ole normaalne ning tuleb järgmisel aastal kindlasti lahendada. Lisaks esitati ettepanekud Päästetöökõrvalt ameti summade suurendamiseks, et tagada kiirem ja piisav reageerimine hädaolukorras.

Seitsmendaks, Keskerakond soovis taastada riikliku matusetootuse, mis kehtis eelmise aasta suveni.

Ei matusetootuse taastamist, koolitoidutoetuse suurendamist ja laiendamist gümnaasistidele, Politsei- ja Piirivalveameti tegevuskulude suurendamist ega erimärgistatud kütuse aktsiisi langetamist koalitsioon ei toetanud. Ma palun kolm minutit lisaaega!

Aseesimees Keit Pentus

Kolm minutit lisaaega.

Olga Sõtnik

Ka mina isiklikult olen teinud muudatusettepaneku eraldada Kultuuriministeeriumi kaudu 480 000 eurot Tallinna linnale. Raha oli ette nähtud Tallinna Loomaaia paksunahaliste maja ninasarvikute ja kääbusjõehobude osa rekonstrueerimiseks. 2009. aastal korraldas Tallinna Kultuuriväärtuste Amet Tallinna Loomaaia paksunahaliste maja ninasarvikute ja kääbusjõehobude osa rekonstrueerimistöde teostaja leidmiseks riigihanke. Selle hanke võitis AS Astlanda pakkumisega 16,8 miljonit krooni. Ehitusleping kehtib nelja aasta jooksul, ehitustöid on võimalik teostada etapiviisiliselt ning mitme aasta jooksul. Tallinna Loomaaed on tähtis üleriigiline turismi- ja loodusharidusobjekt, kahjuks alarahastatuse tõttu on loomade pidamise tingimused väga viletsad. See on toonud endaga kaasa mitme rahvusvahelise organisatsiooni ning küllastajate kriitikat. Kuna tegemist on Eesti jaoks unikaalse asutusega, võiks loomaaiale peale Tallinna linna eelarveliste vahendite eraldada ka riigi raha. Kahjuks seegi muudatusettepanek ei leidnud Reformi-

erakonna ega Isamaa ja Res Publica Liidu esindajate toetust ning seega Tallinna Loomaia rajatiste seisukord ei parane ka järgmisel aastal. Samas on Tallinna Loomaia investeerimisvajadused muidugi palju suuremad kui see summa, millest ma räägin. Oma järjekorda ootavad jääkarud, kelle ekspositsiooni ümberehitus läheb maksma umbes 60 miljonit krooni. Kokku võttes on väga kahju, et koalitsioon ei toetanud seda muudatusettepanekut.

Seega, Reformierakonna ning Isamaa ja Res Publica Liidu teerullipoliitika jätkub, konstruktiivseid opositsiooni ettepanekuid ei arvestata, sisulist diskussiooni ei toimu. Vastupidi, koalitsioonipoliitikud püüavad oma opositsioonis olevaid kolleege naeruvääristada ning alandada. See aga probleemide lahendamiseni ei vii. Probleemid on teada väga hästi kõikidele: suur tööpuudus, maaelu hääbumine, kohalike omavalitsuste alarahastatus, toasooja kõrge hind, toiduainete hinna kiire tõus ja põllumeeste kasutatava diislikütuse kõrge aktsiis. Kahjuks eelarve sellisel kujul nendele probleemidele lahendusi ei paku. Seetõttu ei pea ma võimalikuks seda eelarvet toetada. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Palun Riigikogu kõnetooli Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Austatud Riigikogu juhataja! Head kolleegid! Eelarve 2011. aastaks on loomulikult valitsuskoalitsiooni nägu. See on muidugi arusaadav. Siinkohal on mul hea võimalus juhtida tähelepanu mõningatele eelarve puudustele. Siit puldist on paljud vajakajäämised juba välja toodud ja kindlasti põhjendatult. 2011. aasta riigieelarve kohta on tehtud hulk parandusettepanekuid, mis vääriskid läbiarutamist ja arvesse võtmist, kuid kahjuks seda rahanduskomisjonis ei ole tehtud.

Kindlasti peab süvenema kohalike omavalitsuste eelarvete tasandusfondi, suurendades seda tasandusfondi 6,31 miljoni ulatuses, mille puudujäägi korvaks eelarvelaekumiste vähendamise kompenseerimine. Sellega hoiaks ära ka võimalikud omavalitsuste pankrotid. Investeeringukulude katmiseks ja toimetulekutoetuste maksmiseks võiks veel eraldada 3,1 miljonit. Omavalitsustel lasub suure kohustusena kohalike teede korrashoid. Oleme tüdimuseni rääkinud aktsiisist eraldatavast protsendist, mis

veel lähiminevikus oli kuni 15%, praegu aga on vaid 5%. Tõsi, absoluutarvudes võivad ju summad suuremad olla, aga 15% on ikkagi suurem kui 5%. Seda võiks kindlasti kaaluda.

Järgmise aasta eelarve kohta on tehtud ka muudatusettepanek suurendada teede korrashoiu raha 11 miljoni võrra. Kõik need lükkamise mured ja parandamist vajavad teed – sellele probleemile leiaks nii ju kergema lahenduse.

Loomulikult pean ma vajalikuks suurendada kaitsekulutuste arvel põllumeestele eraldatavat otsetoetuste summat 7,67 miljoni euro võrra. Praegu on see tunduvalt väiksem. Me kuuleme pidevalt valitsuskoalitsiooni kelkimist, kuidas nemad maksavad toetusi Euroopa maksumaksja raha arvel. Kangelastegu oleks see, kui koalitsioon otsustaks ära kasutada Euroopa Liidu antud võimaluse ja maksta lubatud oma riigi toetused välja maksimummääras. Uuel finantsperioodil ei pruugi meil seda õigust enam olla. On kahetsusväärne, et Põllumajandusministeerium on lõpetanud programmi "Eesti toit" arendamise. Teeme ettepaneku suurendada PRIA teavitus- ja müügiesitamistoetusi 5 miljoni krooni võrra ja taaskäivitada see tegevus selliste partnerite abil, nagu on Eesti Toiduliit, põllumajandus-kaubanduskoda, põllumeeste keskliit ja talupidajate keskliit, rääkimata alaliitudest nagu piimaliit, kala-liit ja leivaliit. Nüüdseks avaldatud küsitlustulemuste põhjal on selgunud, et Eesti toiduainete märgistust "Tunnustatud Eesti maitse" tunneb üheksa inimest kümnest. Kõik riigid väärtustavad omal maal toodetud toiduaineid, ainult meil on see väärtustamine katkenud. Loodan siiski, et valitsuskoalitsioon leiab võimaluse toetada omamaist tootjat ja töötajat ahelas põllult ja laudast letini ja lauani.

Peatun ka ühel piinlikul momendil, mis selgus majanduskomisjoni külaskäigul Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumisse. Meile anti ülevaade ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi 2011. aasta eelarvest, mis oli rohkemate selgitustega kui see materjal, mis on meieni jõudnud Riigikogus. Nimelt on ühel sealse eelarve real 6 miljonit MTÜ-dele ja sihtasutustele. Ma palun juurde kolm minutit!

Aseesimees Keit Pentus

Kolm minutit lisaega.

Ester Tuiksoo

Minu küsimuse peale, kuidas on see 6 miljonit jagatud, vastati, et sellest 2 miljonit on otse eraldatud koduomanike liidule. Tuletan teile meelde, head kolleegid, et see ühendus reklaamis eelmisel istungiperioodil otseselt üht erakonda esindavaid Riigikogu liikmeid. Kas tõepoolest pole vigadest õpitud? Kas tõesti tegeletakse enne Riigikogu valimisi sellise tegevusega edasi?

Lisaks on meil siin Riigikogus tehtud mitu sotsiaaltoetuste muutmise ettepanekut ning toimetulekutoetuse parandusi peretoetuste suurendamiseks. Olen need ettepanekud koos kolleeg Mai Treialiga teinud, et väärtustada nii põllumehi, toidutöötajaid, omavalitsusi kui ka väikese sissetulekuga töötuid inimesi. Kutsun üles neid muudatusettepanekuid toetama! Tänan tähelepanu eest!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Järgmisena palun Riigikogu kõnetooli Ain Seppiku!

Ain Seppik

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Kolleeg Väino Linde on ka kuhugi kadunud. Ah, saalis?! Siis on kõik korras.

Jälle on käes eelarve arutamise aeg ning jälle on neid, kes seda eelarvet taevani kiidavad, ja neid, kes selle dokumendi sisus ja mõjus kahtlevad, ning ka neid, kes sellega üldse nõus ei ole. Nii on see siin saalis alati olnud. Tuletan teile meelde, et selles saalis kiideti taevani ka näiteks 2009. aasta eelarvet – mäletate ju 2008. aasta detsembrist? –, mida kohe 2009. aasta alguses ümber tegema tuli hakata.

Kui selle eelarve puhul räägitakse, et me hästi palju investeerime mitmesugustesse objektidesse – metalli, liiva ja betooni –, et me saame edukalt jätkata selle eelarve toel sõdimist või siis – oleneb, kustpoolt vaadata – rahu tagamist kaugetel maadel ning teha palju muudki head ja paremat, siis on täiesti jäänud tähelepanuta, et juba aastaid pole Eesti riik investeerinud meie enda sisejulgeolekusse. Olukord on koguni vastupidine. Politsei eelarvet on selle valitsuse ajal kokkuvõttes vähendatud koguni 400 miljoni krooni võrra. Algukses anti, siis võeti tagasi. See on veel kõige naljakam. Aga jah, seesama valitsus alguses pani raha juurde – siis, kui ta tööd alustas –,

pärast aga võttis selle kõik tagasi. Nagu ma ütlesin, umbes 400 miljonit krooni on vähendatud kaitsepolitsei ehk kapo eelarvet. See ei näita ju midagi muud kui selle valitsuse ükskõiksust ja hoolimatust nii meie inimeste kui ka meie riigi turvalisuse suhtes. Ometi oli ju Eesti politsei see, kes 2007. aasta aprillis poliitikute loodud ohtliku olukorra lahendas ja poliitikute vaeleparvestused heastas. Ja mis saadi tasuks? Tasuks saadi palgata puhkusepäevad, mis paistavad millegipärast jätkuvat ka järgmisel aastal. Iga politseinik saab ühe ilma palgata puhkusepäeva. See on siis valitsuse tänu ja kingitus nendele vapratele meestele! Politseis endas nimetatakse neid hellitavalt masupäevadeks. Termin on juba juurdunud.

Ma tean, et selline seisukoht võimul olijatele ei meeldi ning nad leiavad kindlasti igasuguseid õigustusi oma valikutele, alates Haiti kooleraepideemiast kuni olukorrani Lätis. Faktid aga on tülilad asjad ning nimetatud faktid näitavad selle valitsuse äärmist hoolimatust korrakaitse suhtes.

Ma ei ole küll vandenõuteooriate pooldaja, kuid vägisi kipub pähe mõte, et politseistruktuuride alarahastamine on kuidagi seotud politseinike viimaste aastate edusammudega ning teatud, ma ütleksin, tabude rikkumisega. Politseijõud on näidanud, et vaatamata poliitilisele survele ei jälita ja karista nad ainult keskerakondlasi, vaid ka võimulolijaid ja nende sõpru. Meenutagem kapo edukat tegutsemist seni puutumatuna püsinud Tartus ja reformierakondlase kohtu alla andmist Pärnus. Muidugi, tasakaaluks tuli ka keskerakondlane kohtu alla anda. Või siis kõige värskem uudis: läbiotsimine Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumis. Palun kolm minutit lisaks!

Aseesimees Keit Pentus

Kolm minutit lisaega.

Ain Seppik

Ma väga loodan, et see viimane ei vähenda seekord kaitsepolitsei eelarvet. Teate, ma tõesti ei tea, kas mul on õigus. Ma loodan väga, et meie riigis see asi ehk veel nii ikka ei ole. Kuid tunnistagem: sellisteks kahtlusteks on alust, kui vaadata praeguse võimu ülbust ja onupojapoliitikat.

Ühele asjale, lugupeetud kolleegid, tahaksin teie tähelepanu veel juhtida. Selle üle peaks

tingimata mõtlema ka järgmine parlamendi-koosseis. Meie julgeolek ei ole midagi iseene-sestmõistetavat. Selle loomiseks, hoidmiseks ja kaitsmiseks tuleb teha pidevalt igapäevast rutiinset tööd ning seda ka tehakse. Paraku võin öelda, et need mehed hakkavad väsima. Ma tean, millest ma räägin. Need mehed hakkavad väsima pidevatest reformidest, ümberkorraldustest ja rahapuudusest. Nagu ma juba ütlesin, kaitsepolitsei eelarvet on vähendatud umbes 40 miljoni krooni võrra kahe aasta jooksul. Olukord ei ole parem ka järgmisel aastal. Eelarve küll kasvab, kuid seejuures kulub kogu kasv ära täiendavate ülesannete täitmisele.

Ma tahan teid kõiki siin, kes te ju ka mingil määral vastutate Eesti riigi julgeoleku eest, tõsiselt hoiatada: kui me kiiresti ei paranda lähiaastatel oma vastuluure võimekust ja selle tegevuse rahastamist, siis oleme mõne aasta pärast lootusetult oma partneritest ja ka naabritest maha jäänud. Talendikad selle ala profid võivad lõppude lõpuks käega lüüa ning midagi kindlamat ja tasuvamat tegema hakata. Ent see on paraku elukutse, kus väljaõpe on üks asi, kogemused aga kulla hinnaga. Ma ei ole seda ise välja mõelnud, sellised meeolud kahjuks klantspinna all hõõguvad. Me ei taha seda endale tunnistada, kuid mõne aja pärast võib olla juba hilja.

Kui nüüd rääkida veel kord sellest eelarvest võib-olla natuke laiemas plaanis kui korrakaitse, vastuluure ja sisejulgeolek, ka välisjulgeolek, siis tuleb veel kord alla kriipsutada, et Eesti probleemid on praegu korrast ära ja rahastamata korrakaitse, tööpuudus, maaelu hääbumine, kohalike omavalitsuste alarahastatus, ka toasooja kõrge hind, mis viimasel ajal vaatamata meile räägitavatele muinasjuttudele monopolidevastasest võitlusest muudkui tõuseb, toiduainete kiire kallinemine ja põllumeeste kasutatava diislikütuse kõrge aktsiis. Kahjuks see eelarve nendele probleemidele lahendusi ei paku. Tänan teid!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Inara Luigase! Kolm minutit lisaega, kokku kaheksa minutit.

Inara Luigas

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Nagu me kõik teame, on Eestis endiselt majanduskriis ja vaatamata Statistikaameti positiivsetele ootustele SKT osas ei näe me tegelikult probleemidele lahendusi. Eestis vaatavad vastu tööpuudus, vaesus, inimeste väljaränne, kodude sundmüügid, pankrotid ja majanduspiirkonna üldine allakäik. Riigi roll on pakkuda probleemidele lahendusi ning neid lahendusi saab riik pakkuda eelkõige läbi eelarve.

Eesti kõige suurem majandusprobleem, kui ebakompetentne ja inimestele selja keeranud valitsus välja arvata, on tööpuudus. Tööpuudus on võtnud inimestelt sissetulekud, paisanud kodud sundmüüki, lõhkunud perekonnad ja sundinud paljusid välismaalt õnne otsima ja kodumaale selja keerama. Parim riigi käes olev võimalus töötust leevendada on teha seda riigieelarve kaudu. Kas 2011. aasta riigieelarve seaduse eelnõus väljendub mingil kujul, et valitsus soovib töötuse vähendamiseks midagi ette võtta? Ei väljendu! Eelarve jätkab valitsuse senist suunda, et igäüks vaadaku ise, kuidas ellu jääb, ja kellele ei meeldi, lahkugu riigist. 2011. aasta riigieelarve aitab Eestis süveneda pikaajalisel tööpuudusel ja muuta noorte tööpuudus püsivaks. Selline eelarve võõrutab suure hulga Eesti inimesi lõplikult tööst ega lase paljudel noortel Eesti tööjouturule üldse siseneda.

Madalseisus viibiv Eesti vajab prioriteetide seadmist. 2011. aasta riigieelarve on hea võimalus panna paika selged sihid, millised valdkonnad peaksid saama rahastatud eelisjärjekorras ja millistele sektoritele toetudes me tulenevalt sellest oma majandust taas üles ehitama peaksime. Vaadates 2011. aasta riigieelarve seaduse eelnõu, tuleb aga tõdeda, et valitsus ei ole kasutanud võimalust tuua selgelt esile Eesti arenguperspektiivid, selged sihid ja eesmärgid. 2011. aasta eelarve tsementeerib majanduse paigalseisu ega kaitse meid edasiste võimalike majanduslanguste eest. Kui arenenud Euroopa riigid on kavandanud oma eelarvetes meetmeid majanduse turgutamiseks, siis meie valitsus ei ole seda vajalikuks pidanud. Majanduses kujutab paigalseis endast vaieldamatult aga tagasiminekut, sest teised lihtsalt lähevad edasi. Meie riik kaotab konkurentsivõimes ja Skandinaavia tiigriks muutumise asemel reser-

veerime sellise eelarvega omale kindla koha Euroopa luuserite hulgas.

2011. aasta riigieelarve peamine eesmärk näib olevat eelarvedefitsiidi hoidmine Euroopa Liidu kehtestatud kriteeriumide raamistikus. See, kui kramplikult valitsus neid kriteeriume järgida püüab, näitab seda, et valitsus on oma eelarvepoliitikas ebakindel ja kardab, et iga väiksemgi muutus tulude või kulude osas võib viia eelarve üle kontrolli kaotamiseni. Kui valitsus suudaks eelarveteemat korralikult haarata ja seda ka hallata, siis krampliku kriteeriumide järgimise asemel oleksid eelarvepoliitika prioriteedid areng ja meie majanduse taastamine.

Riigieelarve seaduse eelnõus nähakse ette riigi võlakohustuste kasvu, kuid ei peeta vajalikuks selgitada, mida võetava laenu eest teha kavatsetakse. Vägisi jääb mulje, et avaliku sektori laenu võtmine sellise valitsuse poolt, kes on ikka uhkustanud väikese riigivõlaga, on hädakäik. See on viide sellele, et meie eelarvega on lood väga halvad. Miks muidu plaanib meie parempoolne ja igasugust riigilaenu võtmist senimaani kategooriliselt eitanud valitsus võla võtmise teed minna? Riigilaenu võtmine võib olla hea idee vaid juhul, kui laenatav raha paigutatakse arengusse, majanduskriisist ülesaamisesse, tööpuuduse vähendamisse ja üldiste pikaajaliste eesmärkide saavutamisse.

Kuid nagu me teame, ei ole 2011. aasta eelarve arengule suunatud eelarve, see on edasiksteerimise ja madalseisus virelemise eelarve. Seega saab tegemist olla vaid hädalaenuga, et lappida eelarvesse peidetud probleemidega seotud auke.

Järgmise aasta eelarve peab teenima esimest Eestit, toetama ja soodustama nende tegevust, kes on niigi edukad ning täiendavat toetamist ja poputamist enam ei vaja. Esimese Eesti toetamise hinnaga põlistatakse aga meie ühiskonnas vaesus ja muudetakse suur osa meie rahvast orjarahvaks, täpselt nii, nagu see mõni sajand tagasi oli. Parempoolne valitsus soovib korrata meie ajalugu, seda tehakse lihtsalt tänapäeva vahenditega.

Keskerakond on soovinud eelarvega vähendada toasooja käibemaksu ja põllumajanduses kasutatava erimärgistatud kütuse aktsiisi määra. Keskerakond leiab, et inimeste kodu on püha ja inimestele tuleb tagada võime maksta oma koduga seotud kulud kinni ka raskes ma-

janduslikus seisus olevas riigis. Keskerakond leiab, et meie unarusse jäetud põllumajandus vajab jalule aitamist ja et on viimane aeg põllumeest kuulda võtta. Tema ju meid kõiki lõpuks siiski toidab.

Keskerakond on teinud veel ettepaneku suurendada koolitoidutoetust, taastada kohalike omavalitsuste tulubaas ja riiklik matusetootus. Kahjuks peab juba mitmendat korda tõdema, ei kohalikud omavalitsused, koolilapsed ja vähekindlustatud inimesed ei lähe praegusele lausliberaalsele parempoolsele koalitsioonile mingilgi määral korda.

2011. aasta riigieelarve seaduse eelnõu probleemide loetelu võiks veel pikalt jätkata, kuid ka eeltoodust on selge, et tegemist on väga Eesti-vaenuliku ja rahvale selga keerava eelnõuga. Sellist eelarvet Eesti praegu ei vaja. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Kalle Laanet, palun! Kolm minutit lisa-aega, kokku kaheksa minutit.

Kalle Laanet

Austatud juhataja! Head kolleegid! Valitsus tõi Riigikokku arutamiseks ja kinnitamiseks tuleva aasta riigieelarve projekti, mis jätab sisejulgeoleku valdkonna kahetsusväärsele kombel vaeslapse ossa. Kui tuua võrdlus ajaloost, siis võime tuua paralleeli selles mõttes, et alamad klassid ei taha enam samamoodi edasi elada, ülemad klassid aga ei saa enam samamoodi edasi elada. Võime selle võrdluse üle kanda praegusesse sisejulgeoleku valdkonda. Reatöötajatel on selle palga juures motivatsioon kadunud ja perele leiva lauale toomine raskendatud. Rääkimata sellest, millised võivad olla kohustused pankade ees – neid on ääretult raske täita. Politsei juhtidel pole loomulikult võimalik kuskilt raha juurde võtta, sest meie, poliitikud, neile raha juurde ei anna. Kogu organisatsioon on pandud sundseisu. Juba tänavu pidid politseinikud kogema palgata puhkusepäevi. Meie naaberriigis Lätis suisa tuldi tänavale, et näidata, milline on korrakaitset tagavate isikute tegelik olukord. Ma väga loodan, et Eestimaal sinnamaani ei jõuta.

Politseinike töötasudeks on järgmiseks aastaks vaja lisa 32 miljonit krooni. See tagaks politseijõudude võimekuse senisel tasemel. Raha tuleb leida Riigikogus eelarve menetluse

käigus ning eelarve kogu 90 miljardi krooni juures ei tohiks see olla ületamatu. See on koht, kus seadusandja ei tohi enam olla vaid valitsuse kummitempel ja ette pandud arvude mehaaniline kinnitaja. Kui Riigikogu jätab Politsei- ja Piirivalveameti lisarahast ilma, siis tuleb ametil kas jätkata töötajatele tasustamata puhkusepäevade andmist, vähendada veelgi töötasu või koondada pool tuhat töötajat. 500 inimest – see on Eesti tingimustes ääretult suur arv. Kes või mis selle all kannataks? Loomulikult meie inimesed, meie riigi siseturvalisus. Praeguse majanduskriisi ajal on palgakärped enamiku elukutsete puhul vähemal või suuremal määral mõistetavad. Kuid arvestades asjaolu, et kriis soosib selgelt ka kuritegevuse kasvu, ei tohiks riigis korda tagavate asutuste eelarveid vähendada. Vastasel korral aitab riik kaasa sisejulgeoleku kahanemisele. Turvalisuse valdkonnas ei tohi tegutseda tuletõrjumise printsiibil: kui tuli lahti, siis kustutama! Palgata puhkusepäevade lahendus ohustab tõsiselt meie kõigi turvalisust ning kärbib kõvasti korraldajate motivatsiooni oma tööd teha. Kord allamäge veerema hakanud vankrit on aga raske pidama saada ja taas õigele rajale suunata.

Eesti politseid on uuesti üles ehitatud aastast 1991. Olles olnud politseiorganisatsiooni liige selle taasloomisest alates, tean ma, milliseid probleeme tuli algusaastatel lahendada ja kui negatiivne oli avalik arvamus politsei kohta. Raske oli muuta ka paljude politseinike hoiakuid, kes ei saanud aru, et nende tegevuse põhiprioriteet on raskemate juhtumite ärahoidmine ning et kergete liiklusrikkumiste eest trahvimine on teisejärguline.

Nüüdseks on politsei teinud suure arenguhüppe ning seda kinnitavad ka avaliku arvamuse küsitluse tulemused. Politsei reiting on aastatega vaid paranenud. Politsei on hakanud muutuma karistusorgani asemel kodanikele abikätt ulatavaks klienditeenindajaks ning demokraatliku ühiskonna turvatunde pakkujaks. Praegu aga on tekkinud ühiskonnas mitmed küsimused, kuidas ikkagi saab politsei olla klienditeenindaja. Ta on mitmes rollis. Eelkõige on ta meie tavakodanikele abikäe pakuja. Loomulikult ei ole ta mitte kurjategijate, vaid kannatanute teenindaja. Kahjuks on Reformierakonna ning Isamaa ja Res Publica Liidu valitsemisajal astunud mitu sammu tagasi. Poliitiliselt on politseile peale surutud keskendu-

mine eelkõige trahvide sissenõudmisele. Riik peab aru saama, et politsei pole repressiivorgan ning trahvidega ei saa muuta inimeste kujunenud hoiakuid ja väärtushinnanguid. Selle lihtsa tõe mõistmine käib paljudele sisejulgeoleku eest vastutajatele üle jõu.

Eriti imekspandav see polegi, sest Siseministeriumis on alanud laiem politiseerimine ning haldusala arendamine läbi poliitilise filtri. Üks elav näide on see, et kogu personalitööd Siseministeriumi valdkonnas juhib poliitilist kaubamärki kandev isik. Tegemist on avaliku teenistuse alustalade õonestamisega. Seni on kehtinud kirjutamata kokkulepe, et erakonnad jõustruktuure ei politiseeri. Me peame ju otsima võimalusi, kuidas tõsta riigi sisejulgeolekut tagavate meeste ja naiste töötahe tasemele, mis võimaldab päev päeva kõrval seista silmitsi ohuga ning samas nautida oma tööd ja olla toeks oma perekonnale. Neile tuleb garanteerida vääriline palk ja luua motiveeriv töökeskkond. Tervisele ja elulegi ohtlikku tööd tehes tuleb mõelda nii enda kui perekonna tulevikule. See tähendab, et politseinikel peavad säilima praegused sotsiaalsed garantiid ning kindlustunne tuleviku ees. Turvatunnet saavad pakuda vaid need inimesed, kes tunnevad end ise kindlalt.

Riigikogu Keskerakonna fraktsioon on teinud riigieelarve muudatusettepanekuid, mille arvestamine tagaks politsei- ja piirivalveametnikele inimväärse töötasu. Sisejulgeoleku vajaduste eiramine on vaid üks tuleva aasta riigieelarve puudustest, tervikuna on pilt veelgi kurvem. Eesti probleemid on praegu tööpuudus, maaelu hääbumine, kohalike omavalitsuste alarahastatus, toasooja kõrge hind, toiduainete kiire kallinemine ja põllumeeste kasutatava diislikütuse kõrge aktsiis. Kahjuks see eelarve sellisel kujul nendele probleemidele lahendusi ei paku. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Nikolai Põdramägi, palun! Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

Nikolai Põdramägi

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid Riigikogu saalis! Kolleegid oma töötubades telerite ees! Tuleva aasta Eesti riigieelarve on pea 6 miljardit eurot. Kui uskuda peaministri juttu, siis 2011. aasta eelarve koosta-

misel on tuginetud tervele mõistusele. Tahan minagi uskuda, et see on nii. See eelarve on tehtud ajal, kui Eestimaal on nii sügav kriis, mida Maarjamaal varem pole olnud ja milles eestlane elada ei tahaks. See on kriis mitte ainult majanduses, vaid praktiliselt igas eluvaldkonnas: kriis hariduses, tervishoius, kultuuris, kriis inimsuhetes. Lokkab vaesus! Oleme 17 korda vaesemad kui Šveits ja 16 korda vaesemad kui Norra! Jah, Lätist oleme rikkamad, aga kas see ongi meile lohutuseks? Paberil võib Eesti riigi 2011. aasta eelarve hea välja näha – paber kannatab kõik! Kolm viimast aastat maksutõuse on aidanud kaasa sellele nn heale eelarvele.

Tööpuudus on suurem kui kunagi varem. Väljaränne on suurem kui kunagi varem. Hindade tõus, kütuse ja elektri kallinemine, ravimite ja meditsiinitehnika käibemaksu kahekordne tõus. Mullu kärbiti haigekassast teenuste piirhinda 6%, seda lubati teha vaid üheks aastaks, nüüd antud 2% lisaraha ei kata toda kärbet. Riik sai tulu juurde, aga mille arvel? Eks ikka inimeste tervise arvel. Kas valitsus on ikka rahaga mõistlikult ringi käinud?

Vabadussõja võidusammas, millele on juba kulutatud üle 150 miljoni krooni ja otsa pole näha, kuna kulusid tuleb teha ka pärast samba valmimist. Julgesin kaitseministrilt võidusamba kohta aru pärida, vastuseks tembeldati mind ja kõiki eestlasi, kes samba vastu huvi tunnevad, pidalitõbisteks. Siiani pole vabandust palutud ja paistab, et ei palutagi. Kas meil ei olegi enam õigust valitsuselt küsida, mis riigis toimub?

Mina arstina ei pea õigeks, et väike Eesti riik teeb tohutuid kulutusi mõttetuks sõjategevuseks võõrastes riikides ainult selleks, et olla truu ja ustav NATO-le. Kas kõik NATO liikmesriigid osalevad või osalesid Iraagi või Afganistani sõjas? Ei! Ja need riigid, kes osalesidki, tõmbuvad järjest rohkem tagasi. Jääb mulje, et isegi USA, kes on nendes sõdades üks osapooltest, tõmbab juba otsi koomale ja viimaseks sõduriks nendel lahinguväljadel jääb Eesti sõdur. Julgen arvata, et USA sõjad sellega ei lõpe. Küll ta otsib ja leiab uusi sõjatandreid ning põhjendusi, miks on vaja kellelegi appi tõtata ja sinna oma kultuuri, korda ja demokraatiat viia.

Käisin kunagi Washingtonis ja mis te arvate, mida giid seal meile näitas? Meid viidi

Korea ja Vietnami sõja mälestusmärke imetlema. Julgesin seal küsida, et minu teada on USA-s 50 osariiki ja Koread ega Vietnami nende hulgas küll ei ole. Kes teid sinna kutsus või mis te sinna ära kaotasite? Nüüd on Korea sõjast üle 50 aasta möödas. Kas Koreas on asjad korras? Või amerikaniseerub Afganistan?

Miks ei võiks väike riik Eesti käituda nii nagu meie lähinaabrid Rootsi ja Norra – vaoshoitult? Kes meil keelab vaoshoitud olla? Kas NATO-le on tingimata meie mehi tarvis? Meid, eestlasi, on niigi vähe! Sedasi võib juhtuda, et eestlane tuleb võtta UNESCO kaitse alla nagu Kihnu kultuur või Setu leelo. NATO-le piisaks, kui saab kasutada meie maad, merd ja õhuruumi. Äsja valmis NATO-le lennuväli, mis läks maksma miljardeid kroone, aga kas Eesti rahvas teab, et NATO maksis sellest vaid 1/3. Kes maksis ülejäänud 2/3, pole raske ära arvata. Meie aga räägime, et ei ole raha. Ei ole raha tervishoiule, kultuurile, haridusele, sest meie prioriteedid on teised.

Hiljuti oli Riigikogu sotsiaalkomisjonis arutusalal küsimus, et oleks vaja institutsiooni, kes tegeleks laste õiguste kaitsega. Oleks vaja õigusvahemeest ehk ombudsmani – nüüd kiputakse ilusaid eestikeelseid ja arusaadavaid sõnu võõrapärastega asendama. Kõik komisjoni liikmed olid nõus, et ombudsman on vajalik, aga raha – 2,8 miljonit – pole kusagilt võtta. Lugesin ajakirjandusest, et kaitsevälk on plaanis osta viis tanki, iga tank umbes 6 miljonit krooni. Pakkusin komisjonis välja, et kui õige jätaks ühe tanki ostmata, saaks ombudsmani ja jääks raha veel ülegi. Mis vahet on, kas meil on neli või viis tanki? Kelle vastu me oma viie tankiga läheme või mida kaitseme? Ainult ärritame ja õrritame! Ärme otsime vaenlasi, intriige, tülisid! Otsime sõpru nii lähedalt kui kaugelt!

Valitsus, pööra oma pale Eesti rahva ja maa poole, vaata, mis toimub! Eesti suur probleem on praegu enneolematu tööpuudus. Narvas jäi hiljuti üle 500 inimese tööta. See pole löök mitte ainult ühele inimesele, vaid valus löök kogu perele. Kohalikud omavalitsused on alarahastatud, maaelu hääbub. On tekkinud sotsiaalpägenikud, kes põgenevad Tallinna või Tartu, aga veelgi hullem: lahkutakse välismaale. Toasooja ja toiduainete hinnad on pööraselt tõusnud, põllumeeste kasutatava diislikütuse aktsiis on väga kõrge. 2011. aasta eelarve nen-

dele probleemidele kahjuks lahendust ei paku. Tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Helle Kalda, palun! Kolm minutit lisaega, kokku kaheksa minutit.

Helle Kalda

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid Keskerakonnast! Kahjuks teisi kolleege ma saalis ei näe mitte ühtegi. Eesti probleemid on praegu tööpuudus, maaelu hääbumine, kohalike omavalitsuste alarahastatus, toasooja kõrge hind, toiduainete kiire kallinemine ja põllumeeste kasutatava kütuse kõrge aktsiis. Seda me oleme kuulnud täna siin saalis peaaegu kõikides ettekannetes. Ja kas ainult täna? Ei, seda me oleme kuulnud siin riiklikult tähtsate küsimuste arutelul ja seda me oleme kuulnud oma valijatelt, seda kirjutab viimasel ajal isegi meedia. Kas see on küsimus Brüsselis? Kas see on küsimus Lätis? Kas see on küsimus Soomes? Või oleme me teinud ise valesid otsuseid, kuidas raha kulutada ja makse koguda, et raha saada?

Kahjuks peab tõdema, et Riigikogule nüüd esitatud eelarve eelnõust ei nähtu enam, kuhu me täpselt raha kulutame. Me võime lugeda viimaste aastate riigieelarveid, kus on näha, kust kohast raha tuleb, mil moel me eelarvesse raha tegelikult kokku saame. Me ei saa arutada 2011. aasta riigieelarvet, kui me ei vaata viimaseid aastaelarveid. Ja mida me näeme? Praeguse valitsuse viimase aasta riigieelarve on vastuolus Euroopa Liidu arusaamadega tänapäeva majandusest, seda eriti maksupoliitika osas.

Toon välja olulisema. Rõhuasetus nii otseste kui ka kaudsete maksude kiirele, järsule tõusule on eriti majanduse madalseisu ajal vale olnud. Mulle õpetati juba ülikoolis, et majanduse madalseisu ajal makse ei tõsteta. Helistasin üks päev ühele majandustudengile, kes ütles, et nendele õpetatakse täpisealt sama: niisuguseid otsuseid kriisiajal teha pole õige.

Mis selle tagajärg on? See suurendab ühiskonnas ebavõrdsust ja on andnud täiendava hoobi meie majandusele, hoogustades selle allakäiku. Tagajärjeks on pankrottide laine ja massiline tööpuudus. Et see nii läheb, võime lugeda ka majandusteooriast.

2011. aasta eelarve suurendab inflatsiooni, mis võtab suurelt osalt Eesti inimestelt nende vähesegi ostujõu. Alust loota keskklassi teket pole. Kaudseid makse puudutavate maksumuudatuste koosmõju riigieelarves on tänava kokku 3,320 miljardit krooni. Kas see on hind, mille eest oleme otsustanud kogu oma ühiskonna maha müüa?

Teiseks, Riigikogu koalitsiooni poolthääletega 2009. aasta veebruaris langetatud maksumuudatuste tagajärjel on pooltel linnadel ja valdadel eelarve tulubaas praeguseks vähenenud enam kui 20% võrreldes 2008. aastaga. Kas 2011. aastal need otsused tühistatakse? Ei tühistata. Tulumaksusumma eraldiste vähendamine 11,93%-lt 11,4%-le jääb jõusse. Kas see on õiglane? Kas tegu on väikese summaga? Toon välja, kui suur on kaotus. 2009. ja 2010. aasta omavalitsuste tulubaasi kärbe on kohaliku elu korraldamise rahast võtnud 1,3 miljardit krooni. Vaeslapse ossa on jäänud lasteaiad, koolid, noorsootöö, sporditegevus, teede remont, tänavavalgustus ja palju muud. Kas see pole meile oluline? Tulubaasi kärpimise otsus jääb ju jõusse ka 2011. aastal. Omavalitsuste tulubaas väheneb 740 miljonit krooni: 440 miljonit üksikisiku tulumaksu vahendeid ja 300 miljonit tulude ühtlustamise vahendeid. Parempoolse valitsuse kurss meie omavalitsuste tasalülitamisel ja kohaliku elu väljasuretamisel ei tohiks jätkuda. Ometi on täna arutatav eelarve järjekordne samm selles suunas. See ei ole hea uudis Eestile ja ma arvan, et see ei ole hea uudis ka Euroopa Liidule.

Kolmandaks, 2011. aasta eelarvet me täidame jälle meie riigi olulise vara mahamüümise. Vara müügist loodab valitsus järgmisel eelarveaastal teenida peaaegu 450 miljonit krooni. 93% sellest müügist moodustab maa müük, millest omakorda on suurima osakaaluga Keskkonnaministeeriumi müüdiv maa. Koalitsiooni looduskaitsealaste maade äri ei näi kohe kuidagi lõppevat. Küsimus, mis tuleb selle eelarve menetlemisel küsida, on kahtlemata see, kui kaua suudab meie riik sellisel viisil üldse püsida, kui me tegeleme vaid enda varatuks müümisega.

Ja vaatamata riigi vara müügile on meil tegemist eelarvega, mille puudujääk on ikka 1,6% SKT-st. Võrreldes 2010. aastaga on puudujääk kasvanud, üha rohkem vara me müüme ja üha kehvemas seisus oleme. Oleks aeg sil-

mad avada ja saada aru, kus me tegelikult viibime, mis me teeme.

Neljandaks. Valitsus on planeerinud saada täiendavaid tulusid heitmekvootide müügist. Asjaomane prognoos on suurendatud 784,1 miljoni kroonini. Samas teeb Euroopa Liit meie aadressil kriitikat, et Eesti täidab oma riigieelarvet liigselt suurel määral saastekvootide müügist. Kuid ega meie valitsus enam ka Brüsselit ei usu ega järgi tema soovitusi.

Viiendaks tooksin eraldi esile elektriaktsiisi tõusu 1. märtsist 2010, mil me läksime üle 50 kroonilt 70 kroonile 1 megavati kohta. See on meie karuteene majandusele. Meie riigis kehtiv aktsiis on kodutarbijale viis ja äritarbijale üheksa korda kõrgem, kui on Euroopas nõutud miinimummäär. Sellise aktsiisipoliitika tõttu on kaotanud paljud meie ettevõtted konkurentsivõime ja saanud tuule tiibadesse inflatsioon. Elekter on sisendiks kõikidele kaupadele ja teenustele, mida Eestis toodetakse-pakutakse. Ülemäärases aktsiisist tingitud elektri kallinemine tõstab paratamatult ka kõiki muid hindu – mil moel ettevõtjad muidu seda aktsiisi maksuma peaksid? Ja see ei ole mingi teoreetiline või ülespuhutud oht, me kõik oleme tunnistajateks olnud viimaste kuude ülikiiirele hinnatõusule. Eriti võikalt kõlavad selle taustal parempoolse valitsuse süüdistused, kus vastutus hindade tõusu eest pannakse ahnetele ettevõtetele, kartellilepingutele, kohalikele omavalitsustele, eriti Tallinna linnale.

Kuuendaks, kõik Euroopa Liidu liikmesriigid peale Läti on asunud alandama käibemaksumäära. Terve Euroopa on teadvustanud endale vajaduse pakkuda rahvale taskukohaseid kaupu ja teenuseid ning pidurdanud inflatsiooni. Meie uus eelarve on risti vastupidine sellele poliitikale. Eesti valitsus on otsustanud edaspidigi vastuvoolu ujuda ja kindlustada Eesti liidrirolli majanduslanguse süvendamisel, mitte aga suure töötuse ja vaesuse likvideerimisel ning pankrottide vähendamisel. Aitäh teile!

Aseesimees Keit Pentus

Enn Eesmaa, palun! Kolm minutit lisaega, kokku kaheksa minutit.

Enn Eesmaa

Austatud Riigikogu! Igasuguse riigi riigieelarve prioriteet peaks alati, seega Eesti puhul

ka tänavu, olema majandusareng. Ja praeguses Eestis ilmingimata ka tööpuuduse vähendamine. Tuleva aasta riigieelarve eelnõu kahjuks sellekohaseid lahendusi ei paku või pakub ebapiisavalt.

Eks igapähele meist ole elatud elu jooksul tekkinud isiklike tähelepanekuid ja kogemusi. Räägin teile enda omadest seoses töötusega. Veidi vähem kui paarkümmend aastat tagasi sõitsin sageli Tallinna ja Helsingi vahet, olin Mainos-TV korrespondent Eestis ja teisteski Balti riikides. Mäletan, et minusuguseid, kes Soomes tööl käisid, oli siis vähe. Ja kuna tollal oli ka laevu vähe, siis me peaaegu et tundime üksteist ja pärisime üksteiselt tihti, kuidas läheb. Ei mäleta, et keegi oleks võõrsil töötamise põhjusena nimetanud tööpuudust kodumaal. Pigem taheti rohkem teenida ja paremates tingimustes töötades hinnalisi kogemusi hankida.

Nüüd on kümned Soome sõitvad laevad seal töötavatest kodus töötajäänud eestlastest tulvil, eriti nädalalõppudel. Nendel inimestel, kellest enamik on noored, on veel kõvasti vedanud – Soomes makstakse praegugi korralikult ja mis peamine, neil on töökoht. Alles täna lugesime teadet selle kohta, et Soomes teenivad koristajad keskmiselt 22 000 krooni kuus. Eestis on seis nutusem.

Meedias on kõlanud, et tööpuudus on meil juba 10%-ni alanenud. Siiski on meil ilma tööta iga viies inimene. Seda kinnitab Eurostati statistika, mida oleks mõttetu kallutatuses süüdistada. Siinjuures pole veel arvestatud Eestist välja rännanud inimesi ja neid, kes näiteks Soomes pikkadel tööaegadel leiba teenivad. Eesti Panga sügisprognoosi kohaselt töötus sel aastal mitte ei vähene, vaid hoopis kasvab, jõudes ligi 18%-ni. Omaette probleem on pikaajaline töötus, mille protsent kasvab kvartaalsetelt üle 10%. Kõrgeim on see näitaja Jõgevamaal. Euroopa Liidus on Eesti omast suurem pikaajalise töötuse määr vaid Lätis ja Slovakkias. Uuringu kohaselt tuleb pikaajalistest töötutest suurte raskustega igapäevaselt toime vaid 64% vastanuist. Teisisõnu on nendel inimestel, nendel peredel nälg majas.

Kuidas neid õnnetuid abistada? Tööturu ja ettevõtlike kontaktmessil "Tallinn töötab 2010" püüdsime koondada ettevõtjaid, mittetullundusühinguid ja avaliku sektori esindajaid, kes pakuvad, vahendavad või loovad uusi töökohti ning annavad ümber- ja täiendusõpet.

Pakkusime koostöös avaliku ja mittetulundus-sektoriga ettevõtluse-, tööõiguse- ja tööhõive-alast teavitamist ning nõustamist nii ettevõtetele kui üksikisikutele. Oluline on oma tegevused tähtsuse järjekorda seada. Raha ja rahastki olulisem aitamise soov pole ju ilmast kadunud.

Keskerakonna fraktsioon Riigikogus on teistest tunduvalt aktiivsemalt teinud algatusi töötuse vähendamiseks. Peame seda praegu Eesti elu suurimaks probleemiks. Esitasime eelnõu selle kohta, et riik, kohalikud omavalitsused ja kolmas sektor hakkaksid looma sotsiaalseid töökohti. Algasime eelnõu, et ettevõtja, kes palkab töötu, vabastatakse sotsiaalmaksu maksmise kohustusest kuni kahe keskmise palga ulatuses terve aasta vältel. Selle tasub töandja eest riik. Meie algatatud töökohtade loomise seadus tagaks Eesti Arengufondile kindlad summad riigieelarvest, millega saaks aidata alustavaid ettevõtteid.

Keskerakond on seisnud eluasemelaenu võtjate eest, kelle maksevõime on riigi hädise majandusolukorra tõttu halvenenud. Seetõttu esitasime eelnõu selle kohta, et eluasemelaenu kustutatakse täies mahus, kui eluase pangale loovutatakse. Oluliseks peame ka ettepanekut toasooja käibemaksu vähendamiseks. Vähem kui kolme aastaga on see tõusnud 5%-lt 20%-le. Euroopa Liidus kehtib vähendatud käibemaksumäär ja see on 9%. Paratamatult tuleb meelde Vene-aegne nukker lause, õigemini selle ajakohastatud variant: tahaks ka Euroopa Liitu!

Keskerakonna eesmärk on viia Eesti esialgu vähemalt Euroopa Liidu keskmisele tasemele ja seda kõigi, ennekõike aga inimestele esmatähtsate näitajate osas. Eesti põhiprobleemid on praegu tööpuudus, maaelu hääbumine, kohalike omavalitsuste alarahastatus, toasooja kõrge hind, toiduainete kiire kallinemine ja põllumeeste kasutatava diislikütuse kõrge aktsiis. Kahjuks täna arutlusel olev eelarve sellisel kujul nendele probleemidele lahendusi ei paku, seetõttu on meist paljudel raske seda eelarvet sellisena toetada. Õnneks pole eelarve teine lugemine veel lõppenud ja kolmas on alles ees. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Jüri Ratas, palun! Kolm minutit lisaega, kokku kaheksa minutit.

Jüri Ratas

Austatud Riigikogu aseesimees! Head ametikaaslased! Täna menetluses olev järgmise aasta riigieelarve seaduse eelnõu ei puuduta mitte ainult 2011. aastat, vaid selle kvaliteet ja jätkusuutlikkus on aluseks ka järgnevate aastate sotsiaal-majanduslikule arengule. Kui palju ja kas üldse me oleme õppinud kriisist ning enne kriisi tehtud vigadest? Missugused on tegevused, et ümber struktureerida oma rahandus- ja kogu majanduspoliitika? Kuidas suudame järgmiste aastate eelarvete ning eelarvestrateegiaga parandada inimeste elatustaset? Kas me liiga sageli ei näe Eestimaa elu ainult läbi arvude prisma, ajades taga tasakaalu? Ehk tuleks seda hoopis vaadata läbi selle prisma, milline on Eestimaal elavate inimeste käekäik?

Riigikontrolör Mihkel Oviir esines hiljuti Riigikogus ettekandega riigi vara kasutamisest ja säilimisest 2009. aastal, märkides muu hulgas, et maksutulud on hoolimata maksude tõstmisest jõudsalt vähenenud. Kui 2008. aastal moodustasid maksutulud riigieelarvest 83% ja 2009. aastal 74%, siis käesoleval aastal moodustavad need eeldatavasti 72,8%. Rahandusministeerium on prognoosinud, et aastatel 2011–2014 jääb riigieelarve tulude maht samaks. Rahandusministeeriumi prognoosidest selgub, et aastatel 2010–2014 ületavad riigieelarve kulud tulusid tervelt 19,5 miljardi krooni võrra. Puudujäägi katmiseks on kavas laenusid võtta ja reserve kasutada. See tähendab keskvalitsuse võlakoormuse märkimisväärset suurenemist. Kui 2008. aastal oli Eurostati andmetel Eesti valitsussektori võlatase 4,6% SKT-st, siis 2009. aastal oli keskvalitsuse võlg 7,7 miljardit krooni ja kohalikel omavalitsustel 8,7 miljardit krooni ning need võlad moodustasid kokku 7,2% SKT-st. 2011. aasta lõpuks moodustab ainuüksi valitsussektori võlakoormuse tase 11,9% SKT-st ehk 19 miljardit krooni ja kohalikel omavalitsustel 9,3 miljardit krooni. 2014. aastal moodustab valitsussektori võlakoormus juba 19% SKT-st, mis tähendab võlakoormuse neljakordset kasvu. Riigikontrolöri kriitika keskvalitsuse üha suureneva laenukoormuse üle lähiaastatel ja tema jutt sellega seotud komplikatsioonidest riigi tasakaalustatud arengu tagamisel võeti valitsuskoalitsioonis vastu külma ja tõrjuva ükskõiksusega, kui viisakalt väljenduda. Tsiteerin siinkohal riigikontrolöri 27. oktoobri sõnavõttu Riigiko-

gus: "Pean nentima, et ma pole ametis oldud seitsme aasta jooksul varem kohanud täitevõimu sedavõrd tõrjuvat hoiakut kui praegu, ükskõik, millise probleemi Riigikontroll ka pole välja toonud. Erinevate auditite järeldused on järjest kuulutatud kasutuskõlbmatuteks, ja seda sisuliste selgitusteta. Kui julged öelda midagi, mis ei lähe kokku partei loosungi või analüüsioskuseta inimeste arusaamadega, võidakse küsida: kas sulle ei meeldi Eesti Vabariik? Jah, see on kahjuks üsna levinud diskussioonitase."

Või siis teine näide. Hiljuti vastas üks valitsusliige Eesti Päevalehes avaldatud intervjuus hulgale küsimustele. Näiteks: "Viimasel ajal on ilmunud mitu kriitilist artiklit ettevõtete tulumaksuvabastuse kohta. Näiteks Eesti Ekspressis oli suur artikkel, kus toodi näiteid, kuidas Eestis tegutsevad välisfirmade tütreid laenavad oma emafirmadele. Väideti, et selliste laenuskeemide eesmärk on kasumi maksustamisest kõrvalehoidmine." Minister vastas järgmiselt: "Jah, oli artikkel. Olid näited ja ühe ebapädeva parteilasest majandusprofessori kommentaar." Lehe toimetus lisab sinna sulgudesse omalt poolt: kommenteerijaks oli Viktor Trasberg.

Minu arvates valitsuskoalitsioon on võtnud jäiga eitava hoiaku iga ettepaneku või kriitika suhtes, mis ei ole neile meeltnööda. See näitab, et sisuline dialoog opositsiooni ja koalitsiooni vahel on välistatud, kuigi sõnades väidetakse, et kõik ettepanekud arutatakse hoolikalt läbi.

2007. aastast alates on tarbimismaksude, käibemaksu ja aktsiiside tõstmisega radikaalselt lõhutud otseste ja kaudsete maksude tasakaalu. Tarbimismaksude tõstmine süvendas majanduslangust, sest see vähendas järsult siseturu nõudlust. Käibemaksu tõus mõjutab kõige rohkem just väikese sissetulekuga inimeste elujärge. Seepärast on Keskerakond järjekindlalt nõudnud ja nõuab edasi väiksemaid tarbimismakse toasoojale, toiduainetele ja ravimitele ning otseste maksude osakaalu suurenemist.

Eeltoodu kokkuvõtteks rõhutan, et elujõulise Eesti riigi ülalpidamiseks vajame kiiresti maksureformi. Ja mitte ainult seda. Haldusreformi ei ole alustatudki, maareform ja omandireform on lõpule viimata. Nende kohta ei leia eelnõu seletuskirjast sõnagi, järelikult neid

kahjuks ei teostatagi. Kohalikud omavalitsused on avaliku sektori osa ja nende eelarved on osa valitsussektori eelarvest. Nagu teada, korraldati sellegi eelarve kavandamiseks valitsuskomisjoni ja omavalitsusliitude koostöökogu delegatsiooni läbirääkimised. Kahjuks jäi tänavustel läbirääkimistel lõpp-protokollile alla kirjutamata, sest paljud omavalitsuste õigusstatud ja põhjendatud ettepanekud jäid rahuldamatada. Näiteks ei saavutatud kokkulepet tõsta üksikisiku tulumaksu kohalikesse eelarvetesse laekuv osa 11,93% tasemele, suurendada tasandusfondi summasid ning muuta teeseadust nii, et kütuseaktsiisist kohalike teede teehoiuks eraldatav osa kasvaks kordades. Samuti jäi kokku leppimata koolilõunatoetuse osas.

Seega näeme, et valitsus ignoreerib paljudes eelarveküsimustes omavalitsusliitude ettepanekuid ega arvesta neid kui võrdväärseid partnereid. Samal ajal on Euroopa regionaalsete ja kohalike omavalitsuste kongress teinud Eesti valitsusele Euroopa kohaliku omavalitsuse harta jämeda rikkumise kohta märkuse ja andnud teravas toonis soovitusel kiiremas korras seadustikku nii muuta, et kohalikele omavalitsustele eraldataks rohkem raha nendele põhiseaduse ja teiste seadustega pandud kohustuste täitmiseks. Samuti nõutakse Eesti omavalitsustele tulude suurendamiseks õigust enam kohalikke makse kehtestada. Pealinnale aga tuleb pealinna ülesannete täitmiseks seadusega kindlustada eristaatus.

Head kuulajad! Eesti probleemid on praegu tööpuudus, maaelu hääbumine, kohalike omavalitsuste alarahastatus, toasooja kõrge hind, toiduainete kiire kallinemine ja põllumeeste kasutatava diislikütuse kõrge aktsiis. Täna teid!

Aseesimees Keit Pentus

Aivar Riisalu, palun! Kolm minutit lisaaega, kokku kaheksa minutit.

Aivar Riisalu

Head kolleegid ja eesistuja! Mina lähenen riigieelarve arutelu problemaatikale hoopis kummalise nurga alt. Opositsioon ju põhioluliselt saab aru, et riigieelarve on riigile oluline dokument. Seetõttu on täiesti normaalne, et olulise dokumendi vastuvõtmisel tekib sisuline diskussioon. Mina isiklikult – kuna teise lugemise sõnavõtt on eelkõige isiklike seis-

kohtade avaldamise võimalus – olen mures, et meie riigieelarve on nii pisike, nii väike. Nüüd seoses euro tulekuga mingi 6 miljardit eurot. See on ikka tõesti üks õnetu arv!

Minu näppude vahel on Eesti Õliühingu pöördumine minu kui Riigikogu liikme poole. Selles on selge sõnaga öeldud, et Eesti riigil puudub soov sellesesamasse eelarvesse kaasata Maksu- ja Tolliameti andmetel umbes 700 miljonit krooni, aga õliühingu suurte liikmete hinnangul miljard, halvemal juhul isegi ligi 1,5 miljardit krooni.

Küsite: kuidas see on võimalik? Võimalik on see väga lihtsal põhjusel. Eestis nimelt ei räägi praegu mitte keegi sellest, milline on varimajanduse osakaal, kui palju jääb varimajanduse tagajärjel riigieelarvesse raha laekumata. Õliühing on oma haldusalas teemaga tegelnud. Millest probleem on tekkinud? Probleem on tekkinud sellest, et järjekordselt tõusnud käibemaks on andnud varimajandusele uue hoo. Kõrge käibemaks on ahvatlenud paljusid valima käibemaksupettuste tee.

Teatavasti hoitakse Eestis kütust kehtivate seaduste ja väljakujunenud süsteemi kohaselt aktsiisiladudes. Käibemaksu maksmise kohustus tekib alles nendel ettevõtetel, kes kütuse aktsiisiladest välja viivad ja vabasse ringlusesse vormistavad. Need ettevõtted peaksid riigile käibemaksu maksma. Kahjuks väga arvestatavas mahus seda praegu ei tehta. Ja kui õliühingu liikmed on küsinud, kuidas on võimalik, et turul ringleb mitu krooni odavam kütus, kui igasugune maksuloogika seda tegelikult võimaldaks ja maailmaturu hind ka – see on ju üks hinnakomponendi osa –, siis vastust neil kuskilt võtta ei ole. Maksu- ja Tolliamet tõstab käed üles ja ütleb, et kahjuks ei saa me mitte midagi teha.

Eestis on 350 ettevõtet, kellel on kütuse käitlemise luba. See on täiesti mõistusevastane arv. Näiteks naaberriigis Soomes on neid kuus või seitse. Õliühing on küsinud, kas Maksu- ja Tolliamet on pöördunud Rahandusministeeriumi poole ettepanekuga avada mingi spetsiaalne arve, kuhu kütusekäitlejad peaksid käibemaksu kandma, et oleks mingi ülevaade, mismoodi selle asjaga Eestis tegelikult lood on. Minu andmeil on teada ainult üks juhtum, kus mingi Õismäe korterisse vormistatud ettevõtte jättis maksmata üle 130 miljoni krooni käibemaksu. Aktsiisimaks seejuures oli täielikult tasutud,

sest aktsiisiladest kütust teistmoodi kätte ei saa. Eesti riigil on õnnestunud see süsteem käivitada.

Õliühing on pakkunud välja mitu lahendust. Nad tunnistavad, et mitte ükski nendest lahendustest ei ole olnud sobilik – viidatakse euro-direktiividele ja muudele sellistele asjadele. Ent tekib küsimus: kellele on see kasulik, et ainuüksi ühes majandusharus on nii suures mahus varimajandusel võimalik karistamatult tegutseda? Paratamatult tekib küsimus, mis Eestis tegelikult toimub. Kui hull on see olukord, kus me oma niigi piskust majandusest eeldatavaid makse kätte ei saa?

Lisaks sunnitakse seaduse järgi tegutsevad turuosalised ebatervet konkurentsi taluma. Täna räägitakse irvitades sellest, et suure kütuselao või aktsiisilao ukse taga on võimalik tunni jooksul osta mitusada tuhat liitrit, suurte autode kaupa, kütust kaks krooni odavamalt, kui turuloogika eeldaks. Loomulikult ei saa suured kütusemüüjad, kellest üks osa on seotud Soome või Norra riigiga ja teine osa on lihtsalt suured ettevõtted, seda ahvatlevat võimalust kasutada. Lihtsalt ei ole mõistlik nii tobedat riski võtta.

Selle kõige taustal võiks küsida, kuidas olukorrast välja tulla. Lahendused ei ole tõepoolest lihtsad, sest need eeldaksid seadusandlikku erimenetlust. Ja eeldaksid soovi probleem lahendada. Loomulikult ei saa me piirata vaba ettevõtlust, aga hea tahtmise korral saaksime needsamad aktsiisilad panna vastutama selle eest, et sealt kauba väljumisel saaks Eesti riik käibemaksu kätte. Kui me seda ainult tahaks! Loomulikult oleks litsentsitingimuste karmistamine mõistlik samm. Väidetavalt direktiivid seda ei luba. Lätis miskipärast direktiivid seda lubavad. Nii tekibki küsimus: kas need direktiivid ikka on sellised kollid, mis ei lase meil oma riigi majandust korda teha?

Litsentsimise puhul on vaieldamatult probleem, et see nõuab täiendavat bürokraatiat. Kuskiltmaalt võib see eeldada seda, et ettevõtte peaks eraldama garantiisummadeks mingeid täiendavaid käibevahendeid, mis on ebamugav, aga võib olla mõistlik.

Igal juhul ma loodan, et ühel hetkel saabub meile aeg, kus me ei pea arutama dokumente, kus terve ärivaldkond anub seadusandjalt, valitsuselt, jõustruktuuridelt või kellelt iganes abi, et Eestis valitseks normaalne olukord. Et

nad saaksid normaalselt makse maksta ja et me saaksime rääkida näiteks sellest, et tänu paremini laekuvale käibemaksule on Eesti riigi eelarve juba 7 miljardit eurot. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Seda saali vaadates ja siinset meeleolu tunnetades tekivad kuidagi väga segased tunded. Ärgem unustagem, et riigieelarve on selle Riigikogu või üldse Riigikogu peaaegu et kõige tähtsam dokument. Seepärast teeb see huvi või õigemini huvi puudumine siin nõutuks. Väga lihtne on asjatada ja olla pahane, kui mõni soome rahvusest pröökur Õhtulehe vahendusel midagi eestlaste tuimuse kohta ütleb. On öeldud, et 30% inimestest ei taha minna valima. Kui aga teha siin saalis kiire arvutus, siis ma kardan, et vähem kui 10% Riigikogust on üldse sellest huvitatud, mis Riigikogus toimub.

Siin saalis toimuv ei ole tegelikult siin istuvate parteide esindajate omavaheline asi. Iga partei esindaja siin esindab Eesti inimesi. Kui saalis istub praegu täpselt neli koalitsioonipoliitikut, siis millest see meile kõneleb? See kõneleb sellest, et, head kolleegid, teil on täiesti ükskõik, mis siin saalis toimub, et teil on täiesti ükskõik, mis Eesti riigis toimub. Ärgem tulge rääkima, et te olete tohutult pingutanud ja ponnistanud ja et eelarvega kujundavad protsessid teile korda lähevad. Ei lähe! See on saal, kus te peaksite üles näitama vähemalt seda, et teil on mingisuguse diskussiooni pidamise soov. Minu arvates küsimus ei ole selles, et mina seda soovi ei näe. Ma kardan, et seda ei näe ka keegi teine. Ei näe minu kolleegid Keskerakonnast ega ka mujalt.

Miks niisugune võib-olla kummaline ja mitte nii traditsiooniline sissejuhatus sellele kõnele? Põhjus on väga lihtne. See kultuur või kultuuritus, see eelnõude menetlemise viis, milleni me jõudnud oleme, on tegelikult selle Riigikogu testament, see on mõnes mõttes ka selle Riigikogu pärandus. Midagi rõõmustavat see ju ei tähenda.

Tavaliselt on Riigikogus mõned hetked, mis alati palju elevust tekitavad – olgu see siis suvepuhkusele minek või sügisel esimene istung või ka jõuluvana ootamine. Aga riigieel-

arve vastuvõtmine on Riigikogu, ka lahkuva Riigikogu kõige tähtsam hetk. Selles meeleolus, milles me seda eelarvet menetleme, me ka lahkume. Ja selles meeleolus jätkab järgmine parlamendi koosseis. Kui on tekkinud selline poliitiline kultuur, nagu see tänaseks on tekkinud – igauks, kellel on midagi kriitilist öelda või midagi küsida, tembeldatakse siin kõnepuldis juba regulaarselt lolliks ja Eesti riigi vaenlaseks –, siis ma ei tea ... Lugupeetud valitsuskoalitsioon, kui teile ei meeldi selline rahvas – te ei söima siin mitte oma kolleegi, kes kõrvalpinkides istuvad, vaid tegelikult te söimate neid inimesi, kes Eestis elavad –, siis valige endale mõni teine rahvas. Valige endale mõni teine riik. Ma arvan, et see on kõige vähem kulukas ja kõige ausam lahendus.

Inimesed ei saa endale valida teist kodumaad. Ma loodan, et nad on nii palju ärksad, et nad valivad endale teise valitsuse. See on ka tegelikult üks küsimus, millele on täiesti asjakohane tähelepanu juhtida. Head Eesti inimesed! Juba veebruari lõpus ja isegi palju varem on igapäev põhjust küsida: kui mul on halb olla, kas see on sellepärast, et kõik ülejäänud on rumalad ja halvad? Või on need inimesed, kelle pädevuses on olnud teha valikuid ja otsuseid, teinud valesid ja ebaõiglaseid valikuid? Kui nii, siis pole kedagi millegi eest süüdistada, pigem ikka iseend oma mõttelaiskuse ja mugavuse eest. Ma palun kolm minutit lisaaega!

Aseesimees Keit Pentus

Kolm minutit lisaaega.

Evelyn Sepp

Kõik need arvulised ja faktilised tähelepanekud, mida kolleegid siin teinud on, on ju kahjuks õiged. Meil ei ole midagi peale hakata oma õitsva majandusega, kui inimesi, kes siin elavad, ei ühenda mitte midagi muud – ei ühenda ühised väärtused, ei ühenda hoolimine, ei ühenda perspektiivitunne. Nüüdseks oleme jõudnud selleni, et vähemalt 100 000 Eesti inimest ei ela enam Eestis – nad on leidnud endale mõnes mõttes teise kodumaa. Aga nagu eelmistel nädalatel on ka siit kõnepuldist kuulda olnud, ei ole see kellegi mure.

Ei ole vaja otsida lahendust, ei ole vaja küsida küsimusi, miks need asjad Eestis nii on. Selle kõne raames on need tähelepanujuhti-

mised aktuaalsed ainult ühel põhjusel: sest see eelarve puudutab absoluutselt iga Eesti inimest. See on dokument, millega juhitakse meie poliitilisi protsesse. Võib-olla oleks meil tõesti aeg lõpetada ära nentimine, et majandus juhib meid ja maailm juhib meid. Meie ikkagi juhime ise oma elu, kui me seda tahame teha. Kuid inimesed, kes on endale teatud häältega taganud selle malaka, mille abil võimul püsida, ei taha millegipärast seda kasutada. Ilmselt ei ole neil lihtsalt enam midagi öelda ja siis on parem ka mitte kuulata – võib-olla hakkaks häbi.

Kui tulla veel mõne konkreetse asja juurde, siis mis on peamine, mis selle eelarvega tulnuks lahendada? Kindlasti on see hinnatõus. Ainult pime ei saa aru, et maksukoormuse suur kasv, paljude maksude tõstmine, mis on pannud Eesti ettevõtjad olukorda, kus nad ei ole konkurentsivõimelised, on kõige suurem hinnatõusude mootor. Seda ei ole mõtet eitada. Me teame hästi, et väga paljud poliitilised otsused, mis on tehtud viimaste aastate jooksul ja ka tänavu, mõjutavad elektri hinda ja paljusid muid tähtsaid hindu päris mitu aastat ette. Tõelised katastroofid seisavad alles ees.

Aga tõepoolest, Eesti põhiprobleemid on, kui lühidalt kokku võtta ja veel kord üle korrata, tööpuudus, maaelu hääbumine, kohalike omavalitsuste alarahastatus, toasooja kõrge hind, toiduainete kiire kallinemine ja põllumeeste kasutatava diislikütuse kõrge aktsiis. Kahjuks täna arutluse all olev eelarve sellisel kujul nendele probleemidele lahendusi ei paku. Näib, et lahenduste pakkujad ei saa aga sellest aru, et nad on läbi kukkunud. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Georg Pelisaar, palun! Kolm minutit lisa-aega, kokku kaheksa minutit.

Georg Pelisaar

Lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid! Siin on täna üsna palju räägitud sellest, millised on Keskerakonna arvates peamised Eesti-maa probleemid, ja et eelarve neile paraku lahendust ei paku. Mina tahaksin keskenduda peaaesjalikult maaelule ja omavalitsustele, sest minu arvates on ülimalt oluline, et riik toimetaks võrdselt kõigi huvides, olenemata inimeste elupaigast, soost, rahvusest ja veel vähem parteilisest kuuluvusest. Praeguse võimuliidu, Reformierakonna ja IRL-i tegemistest on aga

päris suur osa pühendatud omavalitsuste kägitamisele. Tuleb silmas pidada, et käibemaksu ja aktsiisi tõus ei löö mitte ainult kodanikke, vaid ka omavalitsusi. Ka omavalitsustel tuleb ju maksta kütte, elektri ja vee eest, sest omavalitsuste rahastada on koolid, kultuuriasutused, ka raamatukogud, näiteks.

Raamatukogudega on veel üks probleem, millest ma samuti tahaksin rääkida. Rahvaraamatukogu seaduses on ette nähtud, et nelja raamatukogutöötaja tasu makstakse keskraamatukogude puhul toetusena riigieelarvest. Riigieelarve kärpimise käigus vähendati eelmisel aastal aga kõvasti sedagi summat. Ja see tähendas mida? Tähendas seda, et keskraamatukogude puhul too nelja inimese palk, mis jääb saamata, lööb tugevalt ka kohaliku omavalitsuse eelarvet.

Kultuuriministrile esitatud küsimuses sai see teema tõstatatud. Kultuuriminister väitis, et see ei tähenda sugugi mitte ühe ega ammugi mitte nelja inimese koondamist, vaid see raha tuleks omavalitsusel leida, olgu tegu Põlvamaa või Raplamaa või mis tahes muu keskraamatukoguga. Ja põhjendus oli lihtne: need inimesed teenindavad ka kohalikke omavalitsusi. Ning keskraamatukogude ülesanne on teenindada kogu maakonna raamatukogusid. Ja need ülesanded on üsna mitmepalgelised.

Kui juba niisuguse kärpe puhul peetakse loomulikuks, et see tuleb katta omavalitsuse eelarvest, mis siis rääkida kõikvõimalikest muudest kärbetest. Kui me vaatame, kuidas on toimunud teistes riikides kriisiaegadel, siis näeme, et üks, mida pole kärbitud, on just nimelt omavalitsuste eelarve. Sest kui inimesel on probleeme, siis ei lähe ta koputama kultuuriministri uksele, ka mitte sotsiaalministri uksele, vaid eelkõige kohaliku omavalitsuse uksele. Sealt otsib ta abi.

Praegustes tingimustes on aga omavalitsusel raske midagi ette võtta, et inimeste probleeme lahendada. Kui üksikisikute muredega saab ehk hakkamagi, kas või sotsiaaltoetuse maksmise abil, siis asutuste probleemide lahendamiseks paraku enam omavalitsus toime ei tule. Mingit reservi pole ju ette nähtud.

Teisalt on mul riigile etteheide ka selles osas, et kodanikele on ju jäetud ütle mata, mida võib omavalitsus jätta tegemata selle tõttu, et tema eelarvet on kärbitud. Salamisi on küll libisenud ajakirjandusse info, näiteks tulumak-

sust eraldatava osa kärpe puhul, et silmas on peetud omavalitsuste rolli vähendamist kas või noorsootöö rahastamisel. Samas aga, mida saab omavalitsus rahastamata jätta, kui rahvas on harjunud talt ühte või teist teenust saama?

Nii pole omavalitsused mitte ainult jäetud puudusesse, vaid nad seisavad silmitsi ka probleemidega, kuidas teha oma inimestele selgeks, et nad ei saa enam ühte või teist teenust pakkuda. Ei saa tellida noortele bussi näiteks sõiduks Tallinna loomaaeda või Riigikogusse külla tulekuks. Seda raha lihtsalt ei ole. Varasematel aastatel aga on olnud.

Vähe sellest, olukord on läinud nii hulluks, et koolide kadumise ja postkontorite sulgemise kõrval on mitmed kauplusedki maal oma ukсед sulgenud. Põhjus on üsna lihtne: elanikke jääb seoses koolide ja postkontorite sulgemisega ning töökohtade kadumisega vähemaks. Teisalt aga on kõik maksud tõusnud ka sellisama kaupmehe jaoks. Ja nüüd, et siiski kaubandusteenus tagada, tuleb omavalitsustel appi minna nendele, kes rändkauplusega ringi sõidavad. On see siis normaalne ja loomulik? Tean omavalitsusi, kes maksavad 10 000 krooni kuus selleks, et kauplusauto teenindaks ühte punkti kaheksal korral kuus. See on kulu, millega siin Tallinnas ilmselt keegi ei oska arvestada. Maapiirkondades on see paraku reaalsus.

Kui vaadata, milliste probleemidega omavalitsused veel peavad kokku puutuma, siis saab loetelu vägagi pikk. Järgmise aasta eelarve ei paku mingisugustki leevendust, kuigi öeldakse, et riigil on hakanud paremini minema. Ja tõsi ta on, riigil peabki paremini minema, kuna riigile laekub nüüd ka suur osa maksurahast, mis varem läks kohalikku eelarvesse. Riik sai käibemaksu ja aktsiiside tõstmisest kasu ka omavalitsustelt, sest omavalitsusedki maksavad neid makse.

Seetõttu tahan veel kord toonitada, et Eesti probleemid on praegu eelkõige tööpuudus, maaelu hääbumine, kohalike omavalitsuste alarahastatus ja kõrged aktsiisid. Kahjuks see eelarve ei too nendele probleemidele lahendusi kuidagi. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Mailis Reps, palun! Kolm minutit lisaaga, kokku kaheksa minutit.

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed, head ametikaaslased! 2011. aasta eelarve menetluse jooksul on nii esimesel kui ka teisel lugemisel mainitud ja välja toodud nii mitmeidki asjaolusid. Ka mina soovin rõhutada, et 2011. aasta eelarve probleemid ei tundu olevat need, mis on tegelikult Eesti probleemid: tööpuudus, maaelu hääbumine, kohaliku omavalitsuse alarahastamine, toasooja kõrge hind, toiduainete hinna väga kiire tõus, põllumeeste kasutatava kütuse kõrge aktsiis. Kahjuks jäävad need probleemid ja küsimused 2011. aasta eelarves lahendusetu.

Mis siis on teemad, millele võib-olla üks või teine Riigikogu liige on siin täna juba tähelepanu juhtinud? Need on needsamad tööpuudus, maaelu, kohalikud omavalitsused, toasoo, toiduainete hinna tõus. Aga ma tahan siia juurde tuua veel ühe küsimuse ja probleemi.

Viimastel kuudel on palju diskuteeritud toiduainete hinna väga kiire tõusu üle. On räägitud sellest, et toimetulekutoetus ei ole enam piisav selleks, et inimene saaks endale elementaarsetki toidukorvi lubada. On räägitud sellest, kui valusalt on see löönud pensionäre, üksikvanemaid, suurperesid. Aga kahjuks on oluliselt vähem räägitud sellest, et ka koolitoit on üsna valusa löögi all. Toiduainete hinna tõus tähendab seda, et 75 eurosentit ei ole selgelt enam piisav, tagamaks tegelikult lastele sooja tervislikku koolitoitu. Eriti arvestades selle menüüga, mida Sotsiaalministeerium laste tervise seisukohast soovituslikult ette kirjutab. Me oleme 2002. aastast peale samm-sammult rakendanud tasuta koolitoidu põhikoolis, kahjuks ei ole koalitsioon viimastel aastatel leidnud võimalust või soovi laiendada seda gümnaasiumiastmele. Aga ma loodan, et pärast märtsivalimisi saab ka see olukord lahenduse ja gümnaasiumiõpilased saavad samuti riigi-eelarve toel sooja toidu.

Hinnatõus ei ole kahjuks veel peatunud. Vaadates käibemaksu, vaadates aktsiise ja, see on kõige kurvem, tõusvaid kütusehindu, mis kõik kiiresti kajastuvad jälle nendessamades toiduainete hindades, jääb suure küsimärgi alla, mis saab koolitoidust 2011. aastal. Kas puudujääv osa tuleb laste tervise arvel ehk kvaliteedi arvel, kas omavalitsustel on vaja juurde maksta (aga eelkõnelejad on juba rääkinud, et väga paljud omavalitsused ei ole suutelised

seada vahet katma) või tuleb see puudujääv osa lapsevanema rahakotist? Aga praegu ei suuda isegi gümnaasiumiõpilaste vanemad (Eesti Õpilasmavalitsuste Liit on seda korduvalt välja toonud) sellist väikest osa koolitoidule juurde maksta. Kahjuks on neid lastevanemaid väga palju. Alati on ju nii olnud, et teatud osale lastest on koolitoidu maksumust ikka püütud kompenseerida omavalitsuste eelarvetest, üsna mitmete perede lastele, näiteks suurepere lastele, on koolitoidu olnud tasuta. Kuid nii mitmedki väiksemad omavalitsused, kes seda alati on teinud, on nüüd teatanud, et see käib neile üle jõu.

Milline on lahendus? Usun, et vaadates hinnatõusu, vaadates koolitoiduportsjoni maksumust, rääkimata toitlustajate kasumist, toitlustajate otsestest või kaudsetest kuludest, rääkides ainult toiduainete hindadest ja toiduportsjonist, räägime me tegelikult vähemalt ühest eurost. See üks euro ehk 15,6 krooni tundub ühele võib-olla suur, teisele väike summa, aga kui me arvutame selle ümber pere toiduportsjoniks, siis on näha, et tegelikult toitlustatakse väga ökonoomselt. Kui aastaid tagasi oli koolitoiduks ette nähtud 11 krooni ja 80 senti (ma räägin 2002. aastast), siis tähendas see tõepoolest toiduainete maksumust. Nii mõneski koolis oli menüü uhkust tekitav. Kahjuks peavad kokad praegu tegema väga palju imetegusid, et eelarvega välja tulla. Veel kord ütlen: siin ei ole räägitud toitlustajate kaudsetest või otsestest kuludest, vaid puhtalt toiduainete hinnast.

Seetõttu on mul ettepanek ja suur palve 2011. aasta riigieelarve menetluse teise ja kolmanda lugemise vahel, aga loodetavasti juba teise lugemise ajal, muudatusettepanekute arutelu ajal, pöörata koolitoidu maksumusele tähelepanu. Ma loodan, et te leiate need võimalused ja, ütleme, ka soovi, toetada meie muudatusettepanekut suurendada seda summat 1 euroni. See on küll ainult üks väike osa sellest eelarvest, aga see mõjutab tuhandeid kooliõpilasi. Ma usun, et täna ei ole Riigikogus enam ühtegi liiget, kes vaidlustaks koolitoiduvajaduse, sest tagasiside nii õpilastelt, lastevanematelt kui ka koolidelt, kuidas ühtne, kõigile koolitoidu pakkumine on parandanud lastel toidu kättesaadavust, on juba täiesti piisav.

Veel kord kordan üle, mis on meie peamised mured, mida eelarve kahjuks ei lahenda:

tööpuudus, kohalike omavalitsuste alarahastamine, toiduainete hinna kiire tõus ja kõrged aktsiisid. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Jaak Aab, palun!

Jaak Aab

Austatud juhataja! Head vähesed saalis viibivad kolleegid ja paljud mitteviibivad kolleegid! Head Eesti inimesed! Täna on siit kõnepuldist riigieelarve eelnõust ja selle kohta tehtud konkreetsetest muudatusettepanekutest põhjalikult räägitud. Võiksin ka mina lahata seda, mis siin eelarves kirjas on, ja veel enam seda, mida siin kirjas ei ole. Ja juttu jätkuks tõesti kauemaks. Tahan aga rääkida hoopis tõelistest põhjustest ja tõelistest suunajatest, mis ja kes on meile toonud Euroopa ühe sügavama majanduskriisi, suure tööpuuduse, inimeste kiirelt kasvava võlakooormuse ja vaesuse.

Olen veendunud, et enamiku Eesti inimeste kehv olukord tuleneb otseselt paremerakondade kujundatud majandus- ja maksupoliitika mudelist. Oma panuse sellesse on andnud Isamaa, Res Publica ja muidugi kõige rohkem Reformierakond, kes on valitsuses olnud juba viimased 15 aastat. Müts maha, just Reformierakond on saanud oma tahtmise. Eestis valitsev röövkapitalism, piiranguteta valitsev turumajandus ja hoolimatus enamiku Eesti inimeste vastu on peaaegu 100% ellu viidud. Reformierakond kaitseb vaid 5–10% jõukamate inimeste huve, kes on selgelt orienteeritud suure kasumi teenimisele, ja ta kaitseb neid huvisid tõesti osavalt. Ülejäänud Eesti vireleb ja jääbki virelema, kui me sama mudeliga jätkame.

Keskerakonnal õnnestus Reformierakonnaga koos valitsuses olles teda ohjeldada, õnnestus peatada tulumaksu alandamist, kasvatada riigi kulutusi sotsiaal-, tervishoiu-, haridus- ja turvalisusvaldkonnas, tõsta pensione, toetada rohkem majandust ja toetada palju rohkem omavalitsusi.

Kõige parem tõestus Reformierakonna juurutatud majandusmudeli toimimise ja tagajärgede kohta on viimaste aastate majanduskriis. Rohkem tõestust vaja ei olegi, on vaja teha loogilised järeldused. Suurim majanduslangus Euroopas oli nendes riikides, kus on madalad

maksud, eelkõige otsesed maksud ja just madal tulumaks nii inimeste kui ka ettevõtete tuludelt. Otseste maksude, sealhulgas tulumaksu laekumine ei kuku majanduskriisi algusega nii drastiliselt kui kaudsete maksude, käibemaksu ja aktsiiside laekumine. See säilitab kõrgete otseste maksudega riikidele vahendid kiiresti reageerida. Eelarvesse laekub endiselt raha, eelarveraha võib panustada majanduse turgutamisse ja töötuse kasvu pidurdamisse. Just nii käitusidki Põhjamaad ja teised Euroopa arenenud riigid. Nende majandus langes vaid mõni protsent ja töötus kasvas mitu korda vähem kui Eestis. Meil see võimalus puudus. Eelarvesse laekus tunduvalt vähem raha. Kriisi alguses väheneb nõudlus kaupade ja teenuste järele kiiresti, selle tagajärjel kukub järsult käibemaksu ja aktsiiside laekumine. Meil aga moodustavad eelarvest suure osa just nimelt käibemaks ja aktsiisid. Madalate maksude tõttu õhukeses riigis ja niigi väikeses eelarves tekib kohe suur auk. Ehk viletsus toodab veel suuremat viletsust.

Pange tähele, siis avanes paremerakondade hiilgav võimalus veelgi kärpida sotsiaal-, tervishoiu- ja hariduskulutusi. Nende jõukaid valijaid ju tõesti ei huvita, et riik midagi kõigile kindlustaks. Nemad ostavad arstiabi ja hea hariduse raha eest, mida neil isegi kriisitingimustes on tänu madalatele otsesetele maksudele küllaga. Tegelikult ei toeta see majandusmudel ka stabiilset ja pikaajalist äriplaani ettevõtlust. Madal kasumi maksustamine motiveerib teenima ...

Ma palun kolm minutit lisaiega!

Aseesimees Keit Pentus

Kolm minutit lisaiega.

Jaak Aab

Madal kasumi maksustamine motiveerib teenima kiiret ülikasumit. Kähku ja rohkem raha tasku ja pärast seda tulgu või veeuputus! Sellise käitumise hea näide on pankade õhutatud kinnisvaramull. Kiirelt teenitud ülikasum võimaldab õitsvalt elada ja kokkukrabadud rahalt intresse teenida. Kui Põhjamaades peetakse normaalseks teenida aastas mõni protsent ettevõtlusse investeeritud rahalt, siis meil peetakse isegi 20% kasumit kehvaks. Kõrge tulumaksu korral pole võimalik ettevõttest välja võtta hiigelkasumeid, tulebki äriplaani teha pi-

kaks ajaks, arendada ettevõtte elujõuliseks, suurendada ettevõtte tootlust. Just nii arendatakse ettevõtteid kõrge tulumaksuga riikides. Tulemuseks on nii ettevõtjate kui ka töötajate heaolu, kõrge tööhõive, väga heal tasemel ja kõigile kättesaadav arstiabi, sotsiaalhoolekanne ja haridus.

Reformierakonna mudeliga jätkates tuleb järgmine kriis (ja see tuleb kindlasti, majandus toimib niimoodi) vähemalt niisama sügav ja töötus niisama suur.

Põhiküsimus ongi ju selles, millist Eestit me tahame. Kas kaubikapitalismiga lõuna-ameerikalikku banaaniabariiki, kus väga vähestel on hea elada, või euroopalikku heaoluühiskonda, kus riik kindlustab kõigile põhilised õigused: õiguse heale haridusele, sotsiaalsele arstiabile, turvalisusele?

Mina ja Keskerakond oleme kindlalt euroopaliku Eesti poolt ja järelikult vastu madalatele otsesetele maksudele ja vastu kõrgetele kaudsetele maksudele, mis võtavad just nimelt vähese sissetulekuga inimese taskust. Käibemaksu ja aktsiiside tõstmine on pannud meie inimesed väga raskesse olukorda. Usun, et ka enamik eestimaalasi soovib sama ja teeb oma valiku juba varsti valimiskastide juures. Usku-ge, normaalses riigis on sellise elu poolt ka jõukad inimesed, kes on uhked oma suurema panuse üle ühiskassasse, kellel on hea elada eluga rahulolevate inimeste seas kõrgelt arenenud ühiskonnas. Reformierakonna mudel töötab kahjuks aga nagu Ameerika raudtee: kähku üles ja siis jälle sügavale auku tagasi. Kas me tahame elada kogu aeg Ameerika raudteel või tahame stabiilselt arenevat riiki, stabiilselt arenevat majandust, stabiilselt arenevat elu?

Nüüd kokkuvõtteks järgmise aasta eelarvest. Veel kord: Eesti probleemid on praegu tööpuudus, kiirelt kasvav vaesus, maaelu hääbumine, arstiabi ja ravimite halvenev kättesaadavus, kohalike omavalitsuste alarahastamine, toasooja kõrge hind, toiduainete hinna kiire tõus ja põllumeeste kasutatava kütuse kõrge aktsiis. Kahjuks eelarve sellisel kujul nendele probleemidele lahendust ei paku. Aitäh!

Aseesimees Keit Pentus

Lauri Vahtre, palun! Kolm minutit lisaiega, kokku kaheksa minutit.

Lauri Vahtre

Austatud Riigikogu! Eesti peamised probleemid on kivised põllud, muutlikud ilmad ja talvine pimedus, aga nendega saab hakkama, kui ei nõuta võimatut, vaid tegeldakse sellega, mis on võimalik. Kuid on veel üks suur probleem, vähemalt käesoleval ajalooetapil. Nimelt, Eesti Keskerakonna jonn, mille tõttu keeldutakse mõistmast, et jagada saab üksnes seda, mida on, ja see, kes lubab jagada rohkem, kui tal on, lihtsalt petab inimesi. Kuidas seda probleemi lahendada (ma pean silmas Keskerakonna kollektiivset jonn), ma ei tea. Selle eelnõu arutelul peetud vihakõned seda asja küll parandada ei aita. Ma tänan!

Aseesimees Keit Pentus

Kõnesoove rohkem ei ole, lõpetan läbirääkimised. Head ametikaaslased! Asume läbi vaatama 127 muudatusettepanekut, mis seaduseelnõu 822 kohta esitatud on. Nagu varasematelgi kordadel kombeks, nimetan muudatusettepaneku numbri ja selle esitaja ning kui esitajaks ei ole juhtivkomisjon, siis ka juhtivkomisjoni seisukoha.

Esimese muudatusettepaneku esitaja on Reformierakonna fraktsioon ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon. Juhtivkomisjon on seda ettepanekut täielikult arvestanud. Teise muudatusettepaneku esitaja on juhtivkomisjon. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Keskerakonna fraktsiooni nimel palun teist muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

See viimane ettepanek palun esitada ka kirjalikult! Kümneminutiline vaheaeg, istung jätkub kell 19.08.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Vaheaeg on lõppenud. Eesti Keskerakonna fraktsioon soovis panna hääletusele muudatusettepaneku nr 2, mille on esitanud rahanduskomisjon.

Panen muudatusettepaneku nr 2 hääletusele. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 79 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek leidis toetust.

Läheme kolmanda muudatusettepaneku juurde, mille on esitanud Mai Treial ja Ester Tuiksoo. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta ettepanek arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud juhataja! Keskerakonna fraktsiooni nimel palun kolmandat muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Selge. Head ametikaaslased! Kuulutan välja vaheaja. Riigikogu istung jätkub kell 19.19.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Keskerakonna võetud vaheaeg on läbi. Keskerakonna fraktsioon palus panna hääletusele muudatusettepaneku nr 3, mille on esitanud Mai Treial ja Ester Tuiksoo. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleb jätta arvestamata.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 3. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 28 Riigikogu liiget, vastu oli 54 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Läheme edasi. Neljanda muudatusettepaneku on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanekut tuleb täielikult arvestada. Viienda muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanekut võib osaliselt arvestada. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun viiendat muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Protseduuriline küsimus, Taavi Rõivas. Kuulan teid.

Taavi Rõivas

Aitäh, austatud juhataja! Palun selgitada, mis juhtuks, kui me viiendat muudatusette-

panekut toetaksime, sest see on osaliselt kattuv neljanda muudatusettepanekuga! Vahe on selles, et viiendas muudatusettepanekus on summa 1 eurosendi võrra väiksem ja on teine katteallikas. Kuna me eelmist ettepanekut konsensuslikult toetasime ja kui me nüüd peaksime seda ettepanekut samuti toetama, siis tekitab suur segadus. Kas ei oleks korrektne lähtuda juhtivkomisjoni ettepanekust ja arvestadagi seda osaliselt?

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Ma lähtun praegu sellest protseduurireeglist, et kui üks fraktsioon soovib enne hääletamist võtta kümneminutilist vaheaega, siis ta võib seda võtta. Protseduuriline küsimus, Taavi Rõivas, palun!

Taavi Rõivas

Aitäh, austatud juhataja! Ma absoluutselt ei kahtle selle vaheaja vajalikkuses, mida head keskerakondlased soovivad, aga ma tõsiselt muretsen selle pärast, mis juhtub, kui me peaksime toetama mõlemat muudatusettepanekut, nii neljandat kui ka viiendat. Milliseks siis jääb reaalselt katteallikas ja kas toimetulekupiiri summaks jääb 76,69, nagu on praegu hääletusele pandavas ettepanekus, või 76,7, nagu oli eelmises muudatusettepanekus?

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh teile! Ma arvan, et vastus peitub juhtivkomisjoni otsuses. Te peaksite juhtivkomisjoniga nõu pidama. Rohkem protseduurilisi küsimusi ei ole. Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 19.32.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Eesti Keskerakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on läbi.

Kadri Simson! Kas teil on protseduuriline küsimus? Palun!

Kadri Simson

Jah, protseduuriline. See kümneminutiline vaheaeg sai väga otstarbekalt kasutatud. Kuna see muudatusettepanek on osaliselt arvestatud ja selle toetamine tähendaks vajadust eelnõu menetlemine katkestada, siis me ei nõua selle muudatusettepaneku hääletamist.

Aseesimees Jüri Ratas

Kas keegi protestib selle palve peale? Läheme edasi. Kuuenda muudatusettepaneku on esitanud Mai Treial ja Ester Tuiksoo. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et tuleks jätta ettepanek arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Palun kuuendat muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun kümminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 19.43.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Keskerakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on läbi. Me oleme kuuenda muudatusettepaneku juures, mille on esitanud Mai Treial ja Ester Tuiksoo. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleks jätta arvestamata. Keskerakonna fraktsioon palus seda muudatusettepanekut hääletada.

Panen hääletusele kuuenda muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 27 Riigikogu liiget, vastu oli 53 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Läheme edasi. Seitsmenda muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanekut võib arvestada osaliselt. Kaheksanda muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleks jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun kaheksandat muudatusettepanekut hääletada, aga selle jaoks, et ka koalitsiooni liikmed saaksid muudatusettepaneku läbi lugeda ja näha, et see käsitleb koolitoitu, palun ma kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 19.55.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud Riigikogu! Head ametikaaslased! Eesti Keskerakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud. Eesti Keskerakonna fraktsioon palus hääletada kaheksandat muudatusettepanekut, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleks jätta arvestamata.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 8. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 28 Riigikogu liiget, vastu oli 50 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Läheme edasi. Üheksanda muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleks jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 20.06.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Eesti Keskerakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud. Kell on 20.06. Me oleme üheksanda muudatusettepaneku juures, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleks jätta arvestamata. Eesti Keskerakonna fraktsioon palus muudatusettepanekut hääletada.

Panen hääletusele üheksanda muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 25 Riigikogu liiget, vastu oli 50 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Kümnenda muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleks jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun kümnendat muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun see ettepanek esitada ka kirjalikult! Head ametikaaslased! Kuulutan välja vaheaja. Riigikogu täiskogu istung jätkub kell 20.17.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Eesti Keskerakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on lõppenud. Kell on 20.17. Läheme päevakorraga edasi. Me oleme kümnenda muudatusettepaneku juures, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Keskerakonna fraktsioon palus seda muudatusettepanekut hääletada.

Panen hääletusele kümnenda muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 24 Riigikogu liiget, vastu oli 49 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Läheme edasi. 11. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Keskerakonna fraktsiooni nimel palun 11. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kuulutan välja vaheaja. Riigikogu täiskogu istung jätkub kell 20.28.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Austatud Riigikogu! Eesti Keskerakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud. Kell on 20.28 ja me jätkame seaduseelnõu menetlemist. Me oleme muudatusettepaneku nr 11 juures, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleks jätta arvestamata. Eesti Keskerakonna fraktsioon palus seda muudatusettepanekut hääletada.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 11. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 23 Riigikogu liiget, vastu oli 51 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Läheme 12. muudatusettepaneku juurde, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleks jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Palun 12. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Palun see ettepanek esitada ka kirjalikult! Head ametikaaslased! Kuulutan välja Riigikogu täiskogu istungi vaheaja. Istung jätkub kell 20.39.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Eesti Keskerakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud. Kell on 20.39. Me oleme 12. muudatusettepaneku juures, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleks jätta arvestamata. Ühtlasi on Eesti Keskerakonna fraktsioon palunud muudatusettepanekut nr 12 hääletada.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 12. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 26 Riigikogu liiget, vastu oli 52 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Läheme 13. muudatusettepaneku juurde, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleks jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Palun 13. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun see ettepanek esitada ka kirjalikult! Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 20.50.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Eesti Keskerakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud. Me

oleme 13. muudatusettepaneku juures, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleks jätta arvestamata. Eesti Keskerakonna fraktsioon on palunud seda muudatusettepanekut hääletada.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 13. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 29 Riigikogu liiget, vastu oli 50 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Läheme järgmise muudatusettepaneku juurde. Muudatusettepaneku nr 14 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanekut tuleks täielikult arvestada. 15. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleks jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Palume 15. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palume kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 21.02.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud Riigikogu! Eesti Keskerakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on lõppenud. Kell on 21.02. Jätkame päevakorrapunktide menetlemist. Me oleme 15. muudatusettepaneku juures, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleks jätta arvestamata. Eesti Keskerakonna fraktsioon on palunud muudatusettepanekut nr 15 hääletada.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 15. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 29 Riigikogu liiget, vastu oli 48 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Läheme 16. muudatusettepaneku juurde, mille on esitanud Helle Kalda. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleks jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Palun 16. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega, et koalitsiooni liikmetel oleks võimalik tutvuda lasteaedade programmile mõeldud raha eraldamisega.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun tuua see ettepanek ka kirjalikult! Taavi Rõivas, protseduuriline küsimus, palun!

Taavi Rõivas

Suur tänu, härra juhataja! Mul on küsimus: kas parlamendil on võimalik üldse toetada ettepanekut, mille katteallikaks on asi, mis ei sõltu parlamendist ehk mis on kahepoolse lepingu tulemus? Siin on nimelt kahetsusväärset nii juhtunud. Kui tahes õilis selle muudatusettepaneku sisu ka ei oleks, Riigikogul ei ole parimagi tahtmise juures võimalik seadusega ühepoolset kehtestada kahepoolset lepingut. Kas meil põhimõtteliselt on üldse võimalik sellist ettepanekut hääletada?

Aseesimees Jüri Ratas

Ma tänan teid, hea ametikaaslane Taavi Rõivas! Eks iga Riigikogu liige vastab sellele küsimusele ise, mina ei saa siin ette öelda, kuidas tuleb hääletada. Väino Linde, palun, protseduuriline küsimus!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Mul on selline protseduuriline küsimus: kas seadus üldse lubab sellisel tublil Keskerakonna fraktsiooni esimehel nagu Kadri Simson panna muudatusettepanekut hääletusele ja samal ajal teha sinna juurde mingisugune kujundlik ettepanek selgituseks või põhjenduseks?

Aseesimees Jüri Ratas

Ma tänan teid! Kodu- ja töökord näeb ette võimaluse, et fraktsiooni juhtkond võib panna muudatusettepanekuid hääletusele ja paluda enne seda vaheaega. Kujundliku seisukoha võtmise kohta ei ole seaduses midagi öeldud. Maret Maripuu, palun, protseduuriline küsimus!

Maret Maripuu

Aitäh! Kas kodu- ja töökorra seadus lubab oma ettepanekuid kommenteerida?

Aseesimees Jüri Ratas

Kodu- ja töökorra seadus lubab öelda, et soovitakse võtta vaheaeg, kui selleks on fraktsiooni juhtkonna liikmel soov. Evelyn Sepp, palun, protseduuriline küsimus!

Evelyn Sepp

Ma protseduuriliselt õiendan rahanduskomisjoni esimehe Taavi Rõivase küsimust, sest kui kodukorraseadus näeb ette komisjonis hääletamise võimaluse, siis järelikult on neidsamu parandusettepanekuid võimalik hääletada ka saalis. Muidu rikkus rahanduskomisjon seadust, kui ta hääletas seda parandust, mille kohta Taavi Rõivas küsimuse esitas.

Aseesimees Jüri Ratas

Ma tänan teid! Taavi Rõivas, palun, protseduuriline küsimus!

Taavi Rõivas

Aitäh, austatud juhataja! Evelyn Sepp proovis seda küsimust naljaks pöörata, aga ma kinnitan, et teema on tõsine, sest ma tõesti ei kujuta ette, mis juhtub, kui me toetame katteallikana asja, mille üle otsustamine tegelikult ei ole parlamendi pädevuses. Kui te loete, mis on ette nähtud katteallikaks, siis te näete, et tegemist on kasvuhuonegaaside kvootide müügi rahast ja rohelise investeerimiskeemi kohaselt rahastatavate projektidega, mis teadupärast on kahepoolsete lepingute küsimus, mida ei ole võimalik ühepoolset isegi mitte seadusega kehtestada. Minu küsimus, austatud juhataja, on see: kui me toetame seda ettepanekut, sest ma usun, et paljude jaoks on selle ettepaneku esimene pool, kulupool, sümpaatne, siis mis olukord tekib, kui parlament seadusega kehtestab sisuliselt kahepoolse lepingu? Minu meelest tekib õiguslik nonsens ja seetõttu me peaksime seda ...

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ametikaaslane! Protseuuriliseks küsimuseks ettenähtud aeg on läbi. Hea ametikaaslane Taavi Rõivas! Kahjuks ma ei loe seda protseduuriliseks küsimuseks. Nendele küsimustele, mida teie küsisite selle minuti jooksul, peavad minu meelest andma vastuse juhtivkomisjon ja läbirääkimised. Igor Gräzin, palun, protseduuriline küsimus!

Igor Gräzin

Väikese asjaga on tehtud kaks ülijämedat viga. Esimesele juhtis tähelepanu Taavi Rõivas. Ma olen seisukohal, et Eesti parlament ei tohi minna seaduse tahtliku rikkumise teed. Teiseks, kahjuks ei õnnestunud ka esitajal protseduurist kinni pidada. Me istume siin homseni. Ma arvan, et me võime selle asja vahele jätta, et sina esimehena saaksid langetada juriidiliselt enam-vähem pädeva otsuse. Tõstame selle lihtsalt tagasi, sest praegu seda lahendada ei saa, see on juriidiline jamps.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ametikaaslane Igor Gräzin! Ma tänan teid! Austatud ametikaaslased! Meil käib Riigikogu istung. Ma palun saalis vaikust! Head ametikaaslased! Ma saan aru, et on väga huvitav, kuid ma palun saalis vaikust! Kas meil on veel protseduurilisi küsimusi? Palun tõsta käsi, kui on protseduuriline küsimus! Helle Kalda, palun, protseduuriline küsimus!

Helle Kalda

Aitäh, lugupeetud juhataja! Nimetatud ettepanek on minu tehtud. Tuletan meelde, et riigieelarves on olemas rida, kus on kasvuhoonegaaside müük. Ma paluksin vaheaega ja palun seda muudatusettepanekut hääletada. (Naer.)

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ametikaaslane Helle Kalda ja head ametikaaslased! Ma tuletan meelde, et meil on käimas muudatusettepanekute läbivaatamine, mitte läbirääkimised. Kui teil on protseduurilisi küsimusi, siis palun need esitada! Silver Meikar, palun!

Silver Meikar

Aitäh! Lugupeetud juhataja! Mul on täiesti protseduuriline küsimus.

Aseesimees Jüri Ratas

Mul on selle üle väga hea meel. Palun!

Silver Meikar

Mul on ka väga hea meel. See kümneminutilise vaheaeg, mis võetakse, võetakse selleks, et pidada aru. Kas see aeg, kui me oleme siin umbes viis minutit juba arutanud, läheb sellest kümnest minutist maha?

Aseesimees Jüri Ratas

See on tõesti protseduuriline küsimus. Vastus: see viis minutit ei lähe sellest kümnest minutist maha. Palun, Peep Aru, protseduuriline küsimus! Vajutage klahvile "Sõna", natuke oodake, kuni märgutuli läheb põlema. Palun!

Peep Aru

Aitäh! Kuna lugupeetud juhataja sellist seadusrikkumise olukorda ära ei lahendanud, kas ma võin siis protesti märgiks jätta hääletamata?

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ametikaaslane! Mina ei ütle, kuidas te peate hääletama või kuidas te ei pea hääletama. Te teete seda oma südametunnistuse järgi. Ma kahjuks ei näe ... Väino Linde, palun, protseduuriline küsimus!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Kas ma võin protseduuriliselt esitada niisuguse küsimuse: kas ma olen õigel teel, kui ma loodan selle nonsensi, millele hea kolleeg Taavi Rõivas praegu viitas, lahendamiseks niisugust teed, et võib loota parlamendi tervele mõistusele selle hääletuse puhul, mida me kohe hakkame pärast väikest vaheaega tegema?

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, hea ametikaaslane! Te olete õigel teel. Mitu aastat, seda ma ei tea. Aga te olete õigel teel. Rohkem ma protseduurilisi küsimusi ei näe. Nüüd tulen ma tagasi selle ettepaneku juurde, mille tegi Keskerakonna fraktsiooni esimees Kadri Simson, kes palus, et enne muudatusettepaneku nr 16 hääletamist me võtaksime kümneminutilise vaheaja ja arutaksime seda küsimust. Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 21.20.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Vaheaeg on läbi. Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 16, mille on esitanud kolleeg Helle Kalda ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 25 Riigikogu liiget, vastu oli 49, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 17 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, ettepanek on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun muudatusettepanekut nr 17 hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Hästi. Jätkame kell 21.31.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 17, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 24 Riigikogu liiget, vastu oli 48, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 18 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh, proua Riigikogu esimees! Keskerakonna fraktsioon palub 18. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palume kümne-minutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 21.42.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Keskerakonna võetud vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 18. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 20 Riigikogu liiget, vastu oli 48, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

19. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh, proua Riigikogu esimees! Keskerakonna fraktsioon palub 19. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palume kümne-minutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 21.53.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Eesti Keskerakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on läbi.

Ma panen hääletusele 19. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 21 Riigikogu liiget, vastu oli 46, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

20. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Palun 20. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 22.04.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Keskerakonna võetud vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 20, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 19 Riigikogu liiget, vastu oli 49, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

21. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Keskerakonna fraktsioon palub 21. muudatus-

ettepanekut hääletada ja enne hääletust palume kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 22.14.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 21. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 24 Riigikogu liiget, vastu oli 47, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

22. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh, proua Riigikogu esimees! Keskerakonna fraktsioon palub 22. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palume kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 22.24.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 22. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 21 Riigikogu liiget, vastu oli 44, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

23. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja see ettepanek on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 22.35.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 23. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 23 Riigikogu liiget, vastu oli 49, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

24. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Palun muudatusettepanekut nr 24 hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 22.45.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 24. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 10 Riigikogu liiget, vastu oli 46, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

25. muudatusettepanek on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh, proua Riigikogu esimees! Keskerakonna fraktsiooni nimel palun hääletada 25. muudatusettepanekut ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 22.56.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 25. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 10 Riigikogu liiget, vastu oli 46, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

26. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Proua Riigikogu esimees! Keskerakonna fraktsioon palub 26. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palume kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 23.06.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 26. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 8 Riigikogu liiget, vastu oli 47, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

27. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja see ettepanek on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh, proua Riigikogu esimees! Keskerakonna fraktsioon palub panna hääletusele muudatusettepaneku nr 27 ja enne hääletust palume kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 23.17.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 27. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna frakt-

sioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 5 Riigikogu liiget, vastu oli 45 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

28. muudatusettepaneku esitaja on Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun, Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh, proua Riigikogu aseesimees! Keskerakonna fraktsioon palub 28. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palume kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 23.28.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 28. muudatusettepaneku. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 7 Riigikogu liiget, vastu oli 44, erapooletuid ei olnud. Keskerakonna fraktsiooni esitatud 28. muudatusettepanek ei leidnud toetust.

29. muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh, proua Riigikogu aseesimees! Keskerakonna fraktsioon palub 29. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palume kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 23.38.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 29. muudatusettepaneku, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 7 Riigikogu liiget, vastu oli 41, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

30. muudatusettepaneku esitaja on Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub enne muudatusettepaneku nr 30 hääletust kümneminutilist vaheaega ja palub seda ettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 23.48.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 30. muudatusettepaneku, mille esitaja on Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 5 Riigikogu liiget, vastu oli 44, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

31. ettepaneku esitaja on Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätanud ettepaneku arvestamata. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ja palub enne 31. muudatusettepaneku hääletust ka kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 23.58.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 31. muudatusettepaneku, mille esitaja on Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätanud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 4 Riigikogu liiget, vastu oli 34, erapooletuid ei olnud. 31. muudatusettepanek ei leidnud toetust.

32. muudatusettepaneku esitaja on Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätanud ettepaneku arvestamata. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ja ühtlasi palub enne 32. muudatusettepaneku hääletust kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub 9 minutit pärast südaööd ehk kell 00.09.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 32. muudatusettepaneku, mille esitaja on Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätanud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 5 Riigikogu liiget, vastu oli 39, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

33. muudatusettepaneku esitaja on Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon ei ole ettepanekut toetanud. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ja palub enne muudatusettepaneku hääletust kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 00.20.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 33. parandusettepaneku, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätanud arvestamata. Palun hääletada!

5 poolt, 38 vastu, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

34. muudatusettepaneku esitaja on Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätanud ettepaneku arvestamata. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, proua juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ning palub enne hääletust kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 00.30.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 34. muudatusettepaneku, mille esitaja on Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

4 poolt, 44 vastu, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

35. muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ja palub enne muudatusettepaneku hääletust kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 00.40.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 35. muudatusettepaneku, mille esitaja on Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku toetajaid oli 3, vastu oli 34, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

36. muudatusettepaneku esitaja on Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ning palub enne hääletust kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kümme minutit enne kella ühte ehk kell 00.50.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 36. muudatusettepaneku, mille esitaja on Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt oli 3 Riigikogu liiget, vastu oli 36, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

37. muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ning palub enne hääletust kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 01.00.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 37. muudatusettepaneku, mille esitaja on Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt oli 5 Riigikogu liiget, vastu oli 36, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

38. muudatusettepaneku esitaja on Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub ka seda muudatusettepanekut hääletada ja palub enne hääletust kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 01.10.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Vaheaeg on läbi. Me oleme 38. muudatusettepaneku juures.

Panen hääletusele 38. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 4 Riigikogu liiget, vastu 31 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Läheme 39. muudatusettepaneku juurde, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleks jätta arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda ettepanekut hääletada ja enne hääletust palume kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Kuulutan välja vaheaja. Vaheaeg lõpeb kell 01.21.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Keskerakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 39. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 4 Riigikogu liiget, vastu 30 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

40. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleb jätta arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ja palub enne hääletust kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 01.32.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Keskerakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on läbi. Kell on 01.32.

Panen hääletusele 40. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 4 Riigikogu liiget, vastu 29 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

41. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni sei-

sukoht on, et ettepanek tuleks jätta arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub ka seda muudatusettepanekut hääletada ja palub enne hääletust kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 01.43.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Vaheaeg on lõppenud, aru on peetud. Kell on 01.43. Asume menetlema 41. muudatusettepanekut.

Panen hääletusele 41. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 4 Riigikogu liiget, vastu 36 Riigikogu liiget, erapooletuid ei ole. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

42. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleks jätta arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ja palub enne hääletust kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 01.54.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele parandusettepaneku nr 42. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 4 Riigikogu liiget, vastu 34 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

43. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub ka seda muudatusettepanekut hääletada ja palub enne hääletust kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 02.05.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 43. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 4 Riigikogu liiget, vastu 33 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

44. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on, et muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub ka seda muudatusettepanekut hääletada ja palub enne hääletust kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 02.16.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Keskerakonna võetud vaheaeg on lõppenud. Lumi on vahepeal maha tulnud, ilm on läinud kaunimaks. Läheme päevakorraga edasi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 44. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 4 Riigikogu liiget, vastu 29 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

45. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ja palub enne hääletust kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 02.27.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Vaheaeg on lõppenud. Jätkame istungit.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 45. Palun teil võtta seisukoht ja hääletada!

On selgunud tulemused: 4 Riigikogu liiget oli poolt, 32 Riigikogu liiget oli vastu, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek nr 45 ei leidnud toetust.

Läheme 46. muudatusettepaneku juurde, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleks jätta arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ja palub enne hääletust kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 02.38.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Keskerakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 46. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 4 Riigikogu liiget, vastu 31 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Järgmine on 47. muudatusettepanek. Selle on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleks jätta arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut tingimata hääletada ja ühtlasi palume enne muudatusettepaneku nr 47 hääletust kümminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 02.49.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Vaheaeg on lõppenud. Jätkame istungit. Oleme 47. muudatusettepaneku juures, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Eesti Keskerakonna fraktsioon on palunud seda muudatusettepanekut hääletada.

Panen hääletusele 47. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 4 Riigikogu liiget, vastu 34 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Läheme 48. muudatusettepaneku juurde, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleks jätta arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palume kümminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 03.00.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 48, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 8 Riigikogu liiget, vastu oli 30, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 49 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja see ettepanek on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ning palub enne muudatusettepaneku hääletust kümminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 03.11.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Vaheaeg on läbi.

On aeg panna hääletusele 49. muudatusettepanek, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

(Aplaus ja naer.) Poolt hääletas 36 Riigikogu liiget, vastu oli 37, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 50 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Ain Seppik! Palun, kolleeg Eiki Nestor! Eiki Nestoril oli käsi püsti.

Eiki Nestor

Jah, mul on protseduuriline küsimus. Kümme minutit on teatud ajavahemik. Kui pikk on see Riigikogus?

Esimees Ene Ergma

Ma kümme minutit tagasi alustasin kutsumist ja tegin seda kell 03.11, sest 03.11 oli meil algus. Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut, mida te just mainisite, hääletada ja palub enne hääletust kümminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 03.23.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 50, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 32 Riigikogu liiget, vastu oli 47, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 51 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Esimees Ene Ergma

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 51, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 34 Riigikogu liiget, vastu oli 47, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

52. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on ettepanekut täielikult arvestanud. Muudatusettepaneku nr 53 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Keskerakonna fraktsioon palub 53. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palume kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 03.35.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Vaheaeg on lõppenud. Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 53, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 16 Riigikogu liiget, vastu oli 49, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

54. muudatusettepaneku on esitanud Jüri Tamm, Eiki Nestor, Kalev Kotkas ja Indrek Saar, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Keskerakonna fraktsioon palub 54. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palume kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 03.46.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 54, mille on esitanud Jüri Tamm, Eiki Nestor, Kalev Kotkas ja Indrek Saar ning mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 16 Riigikogu liiget, vastu oli 48, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 55 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh, proua Riigikogu esimees! Keskerakonna fraktsioon palub 55. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palume kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 03.57.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 55, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 14 Riigikogu liiget, vastu oli 48, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 56 on esitanud kolleeg Olga Sõtnik, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh, proua Riigikogu esimees! Keskerakonna fraktsioon palub 56. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palume kümminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 04.08. Palun, kolleeg Taavi Rõivas, protseduuriline küsimus!

Taavi Rõivas

Aitäh, austatud juhataja! Nagu ühes eelmises muudatusettepanekus, nii on ka siin katteallikaks asi, mida Riigikogu ei saa ühepoolset otsustada ehk kahepoolne leping. Kui parlamendi enamus leiab (ma väga loodan, et ta leiab), et Tallinna Loomaia ninasarvikupuur ehk põhjus, mille pärast me tegelikult siin nii pikalt oleme istunud, saab selle väärilise investeringu, siis mis juhtub, kui me teeme seda asja arvel, mille arvel me tegelikult seda ei tohi teha või mis ei ole meie võimuses?

Esimees Ene Ergma

Hea kolleeg! Minu meelet tuleb sellised asjad otsustada juba komisjonis ja rääkida sellised probleemid seal läbi. See on läbirääkimiste teema. Teiseks, me ei hakka seda siin uuesti arutama. See on komisjoni teema. Teil ei ole protseduuriline küsimus. Palun, kolleeg Taavi Rõivas!

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma lihtsalt informeerin saali, et komisjonis me juhtisime tähelepanu sellele, et parimagi tahtmise juures ei ole võimalik seda muudatusettepanekut toetada. Me selgitasime seda kõikidele komisjoni liikmetele, ometi nõuti komisjonis hääletust, milleks rahvasaadikutele ilmselt on õigus. Minu küsimus on: kas Riigikogu täiskogu peab hääletama muudatusettepanekut, mis jõustumise korral oleks kohe õigustühine? Millise segaduse me sellisel juhul tekitame ja kas see on seda väärt? Ma rõhutan

veel kord, et see konkreetne ninasarvikupuur kindlasti väärrib toetamist, aga sellest katteallikast raha eraldamine ei ole meie võimuses.

Esimees Ene Ergma

Hea kolleeg! Te ütlesite, et viisite komisjonis läbi hääletuse. Ka täiskogu on otsustusvõimeline ja annab oma otsuse selle küsimuse kohta. Kindlasti olen ma veendunud, et me peaksime otsustama niisuguseid asju komisjoni tasemel, mitte tegelema sellega praegu saalis täiskogu ees. Kolleeg Igor Gräzin! Milline on teie protseduuriline küsimus?

Igor Gräzin

Küsimus on selles, et ma siin ettepanekut väga hästi ei näe, sest üks nõue, mis ettepaneku kohta on, on see, et tuleb näidata ära katteallikas. Praegusel juhul on jäetud katteallikas lihtsalt näitamata. Lihtsalt on tegemist sellega, mille kohta öeldakse *fictional collateral* ehk puuduv tagatis. Siin ei ole midagi hääletada, ei saa olla ei poolt, ei vastu, ei erapooletu. See ei ole ju suhtumise küsimus. On tehtud, ma kordan veel kord, jäme juriidiline viga. Miks me peame sellega edasi minema?

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Igor Gräzin! Vaheaeg. Jätkame kell 04.08, nagu ma ütlesin. (Vahelehooded.) No jätkame kell 04.11. Väga tore!

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 56, mille on esitanud Olga Sõtnik ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 11 Riigikogu liiget, vastu oli 37, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Kolleeg Vladimir Velman! Hääletamise ajal ei saanud ma teie poole pöörduda. Palun, milles on küsimus?

Vladimir Velman

Proua Riigikogu esimees! Mul on kuulmisega kõik korras ja ma kuulsin siseraadiost väga hästi, kuidas te enne eelmist hääletust ütlesite Rõivase ja Gräzini kohta: "Idioodid!" Ma nõuan, et te nendelt vabandust paluksite!

Esimees Ene Ergma

Ma palun vabandust, kui ma niimoodi ütlesin!

Järgmine muudatusettepanek on muudatusettepanek nr 57. Selle on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh, proua Riigikogu esimees! Keskerakonna fraktsioon palub panna 57. muudatusettepaneku hääletusele ja enne hääletust palume kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 04.22.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 57, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 10 Riigikogu liiget, vastu oli 35, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 58 on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh, proua Riigikogu esimees! Keskerakonna fraktsioon palub 58. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palume kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 04.33.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 58, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 9 Riigikogu liiget, vastu oli 35, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 59 on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun natuke kiiremini, hea kolleeg! Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Keskerakonna fraktsioon palub panna 59. muudatusettepaneku hääletusele ja enne hääletust palume kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 04.44.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 59. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 8 Riigikogu liiget, vastu oli 27, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 60 on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh, proua Riigikogu esimees! Keskerakonna fraktsioon palub 60. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palume kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 04.55.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 60, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 8 Riigikogu liiget, vastu oli 25, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 61 on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh, proua Riigikogu esimees! Keskerakonna fraktsioon palub 61. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palume kümminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 05.06.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 61. muudatusettepaneku. Palun hääletada!

Poolt 7, vastu 22, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

62. muudatusettepaneku esitaja on Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh, proua Riigikogu aseesimees! Keskerakonna fraktsioon palub panna hääletusele muudatusettepaneku nr 62 ja enne hääletust palume kümminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 05.16.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 62. muudatusettepaneku. Protseduuriline küsimus, Evelyn Sepp.

Evelyn Sepp

Aitäh! Lugupeetud istungi juhataja! Ma juhin teie tähelepanu sellele, et kui on võetud kümminutiline vaheaeg, siis see tähendab, et vaheaeg kestab kümme minutit ja see vaheaeg on mõeldud selleks, milleks iganes vaheaja võtja seda aega kasutada soovib. Vaheaja arvel ei saa te teha n-ö hääletust ettevalmistavaid

toiminguid. See on väga halb praktika, mida te olete kujundanud. Ma küll inimesena mõistan, miks te seda püüate teha, aga hääletust ettevalmistavaid toiminguid te võite teha alles pärast vaheaja lõppemist.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh selle märkuse eest! Vaheaeg lõppes kell 05.16. 05.16 on see aeg, kui läheb hääletusele 62. muudatusettepanek. Tulenevalt nii tavast kui ka meie kodu- ja töökorra seadusest antakse minut enne hääletust sellest helisignaaliga märku.

Panen hääletusele 62. muudatusettepaneku. Kui teil on protseduuriline küsimus, siis ma palun vajutada klahvile "Sõna". Protseduuriline küsimus, Evelyn Sepp, palun!

Evelyn Sepp

Jah, te tsiteerisite kodukorda õigesti, aga see minut algab alles pärast vaheaja lõppu.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! See minut algab üks minut enne hääletust.

Panen hääletusele 62. muudatusettepaneku. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 6 Riigikogu liiget, vastu oli 22, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

63. muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh, proua juhataja! Keskerakonna fraktsioon palub panna 63. muudatusettepaneku hääletusele ja enne hääletust palume kümminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 05.28.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Kell on 05.28, vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 63. muudatusettepaneku. Palun hääletada!

Poolt 6 Riigikogu liiget, vastu 26, erapooletuid ei olnud. 63. muudatusettepanek ei leidnud toetust.

64. ettepanek on Keskerakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh, proua juhataja! Keskerakonna fraktsioon palub 64. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palume kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 05.38.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Kell on 05.38, vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 64. muudatusettepaneku. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 5 Riigikogu liiget, vastu oli 25 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

65. muudatusettepanek on Keskerakonna esitatud, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku toetamata. Palun, Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh, proua juhataja! Keskerakonna fraktsioon palub 65. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palume kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 05.48.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 65. muudatusettepaneku. Palun hääletada!

Ettepanekut toetas 7 Riigikogu liiget, vastu oli 27, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

66. muudatusettepaneku esitaja on Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, Toomas Varek!

Toomas Varek

Aitäh, proua juhataja! Keskerakonna fraktsioon palub 66. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palume kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 05.58. Ühtlasi on, head kolleegid, mul teile hea meel teatada, et me oleme läbi vaadanud juba üle poole muudatusettepanekutest. (Aplaus.)

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 66. muudatusettepaneku. Palun hääletada!

8 poolt, 28 vastu, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

67. muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ja ühtlasi palume enne hääletust kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 06.08.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 67. muudatusettepaneku. Palun hääletada!

Poolt 5 Riigikogu liiget, 37 oli vastu, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

68. muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon ei ole ettepanekut arvestanud. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palume kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 06.18.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 68. muudatusettepaneku. Palun hääletada!

Poolt 3, vastu 28, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

69. muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palume kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 06.28.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 69. muudatusettepaneku. Palun hääletada!

Ettepaneku toetajaid oli 3, vastu oli 32, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

70. muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ja palub enne hääletust kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 06.38.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 70. ettepaneku. Palun hääletada!

3 poolt, 33 vastu, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

71. muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub ka seda muudatuset-

tepanekut hääletada ja palub enne hääletust kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 06.48.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Kell on 06.48, vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 71. muudatusettepaneku. Palun hääletada!

Poolt hääletajaid oli 3, vastu oli 29 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

72. muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon ei ole seda ettepanekut arvestanud. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ja palub enne hääletust kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Jätkame kell 06.58.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Kell on 06.58, vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 72. muudatusettepaneku. Palun hääletada!

Poolt 3, vastu 28, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

73. muudatusettepanek on Keskerakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Ain Seppik, palun!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub ka seda muudatusettepanekut hääletada ning palub enne hääletust kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 07.08.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 73, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 3 Riigikogu liiget, vastu oli 27, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 74 on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on jätanud selle ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ja palub enne hääletust kümminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 07.18.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 74, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätanud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 4 Riigikogu liiget, vastu oli 25, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 75 on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on jätanud selle ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub ka seda muudatusettepanekut hääletada ja palub enne hääletust kümminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 07.28.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 75, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätanud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 4 Riigikogu liiget, vastu oli 25, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

76. muudatusettepanek on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, on jätatud arvestamata. Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ja palub enne hääletust kümminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 07.39.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 76, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätanud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 4 Riigikogu liiget, vastu oli 24, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 77 on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, on jätatud arvestamata. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub ka seda muudatusettepanekut hääletada ja palub enne hääletust kümminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 07.50.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 77, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätanud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 3 Riigikogu liiget, vastu oli 26, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Ettepanek nr 78 on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, on jätatud arvestamata. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub ka seda muudatusettepanekut hääletada ja palub enne hääletust kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 08.00.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 78, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 8 Riigikogu liiget, vastu oli 29, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Ettepanek nr 79 on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud esimees! Eesti Keskerakonna fraktsioon palub ka seda muudatusettepanekut hääletada ja palub enne hääletust kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 08.10.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 79, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 7 Riigikogu liiget, vastu oli 30, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Ettepanek nr 80 on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Palun muudatusettepanekut nr 80 hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 08.20.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 80, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 8 Riigikogu liiget, vastu oli 30, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 81 on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun muudatusettepanekut nr 81 hääletada ja enne seda palun kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 08.30.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 81, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 6 Riigikogu liiget, vastu oli 32, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 82 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on jäetud arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun muudatusettepanekut nr 82 hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 08.40.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 82, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 8 Riigikogu liiget, vastu oli 33, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 83 on esitanud Erakonna Eestimaa Rohelised fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata, kuid Riigikogu kodukorra seaduse kohaselt ei kuulu see hääletamisele. Muudatusettepaneku nr 84 on esitanud Evelyn Sepp, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun muudatusettepanekut nr 84 hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jah, kohe. Palun, kolleeg Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh! Austatud istungi juhataja! Mul on küsimus: millise meetodiga on meil võimalik seda parandusettepanekut hääletada, kuna teatavasti hasartmängumaksust laekuv tulu jaotatakse täies mahus ära hasartmängumaksuseaduse alusel ning mitte mingi meetodiga ei saa see olla riigieelarve seaduse sisu? Preili Sepp on seda parandusettepanekut tehes selle kahe silma vahele jätnud. Kas meil üldse on võimalik seda siin hääletada?

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleeg! Selle ettepaneku on muudatusettepanekute nimekirja lisanud rahanduskomisjon. See oli väga hea informatsioon. Ma arvan, et Riigikogu liikmed, kui nad hääletavad, arvestavad sellega, et ei tehtaks niisugust rumalust. Jätkame kell 08.52.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Millised on probleemid? Palun vajutada klahvile "Sõna"!

Evelyn Sepp

Aitäh, proua esimees! Eelnevale repliigile tahan omalt poolt vastata, et täpselt samasugu-

seid skeeme on eri puhkudel kasutatud ka suurte kultuuriobjektide rahastamiseks, seda on riigieelarves samal viisil otsustatud ja ministrium on sisulise katteallikana esitanud hasartmängumaksust laekuva raha. Kuna rahanduskomisjon on pannud selle ettepaneku tabelisse meile hääletamiseks ja seda ka ise hääletanud, siis on see ilmselt juriidiliselt korrektne.

Esimees Ene Ergma

Läheme hääletuse juurde. Kolleeg Väino Linde, palun!

Väino Linde

See iseenesest ei tähendanud seda, et preili Sepp oleks teinud seaduskohase ettepaneku. Seda kindlasti mitte.

Esimees Ene Ergma

Läheme nüüd hääletuse juurde.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 84, mille on esitanud Evelyn Sepp ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt oli 8 Riigikogu liiget, vastu oli 32, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 85 on esitanud Mai Treial ja Ester Tuiksoo, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Palun muudatusettepanekut nr 85 hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 09.03.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Vaheaeg on lõppenud. Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 85, mille on esitanud kolleegid Mai Treial ja Ester Tuiksoo ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 8 Riigikogu liiget, vastu oli 34, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 86 on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Ma palun 86. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kell 09.14.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Vaheaeg on lõppenud, jätkame istungit. Oleme 86. muudatusettepaneku juures.

Panen hääletusele 86. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 11 Riigikogu liiget, vastu 34 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Läheme 87. muudatusettepaneku juurde, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleks jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun muudatusettepanekut nr 87 hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 09.25.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Vaheaeg on lõppenud. Oleme 87. muudatusettepaneku juures, mida Keskerakonna fraktsioon on palunud hääletada.

Panen hääletusele 87. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 14 Riigikogu liiget, vastu 30 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Läheme 88. muudatusettepaneku juurde, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepa-

nek tuleks jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun 88. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 09.36.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Eesti Keskerakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud. Me oleme 88. muudatusettepaneku juures.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 88. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 15 Riigikogu liiget, vastu 35 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Läheme 89. muudatusettepaneku juurde, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun 89. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 09.47.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Vaheaeg on lõppenud. Oleme muudatusettepaneku nr 89 juures.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 89. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 21 Riigikogu liiget, vastu 38 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Head ametikaaslased! Seoses neljapäevase istungi rakendamisega võtan nüüd 13-minutilise juhataja vaheaja. Me jätkame kell 10 neljapäevase istungiga.

Istungi lõpp 18. novembril kell 09.47.
Istungi kestus 20 tundi ja 47 minutit

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XI RIIGIKOGU STENOGRAMM

VIII ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 18. november 2010

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. 2011. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (822 SE) teise lugemise jätkamine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, austatud Riigikogu! Head külalised! Töövarjud! Tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu VIII istungjärku kaheksanda töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Mark Soosaar, palun!

Mark Soosaar

Tere hommikust, hea juhataja! Head kaasteelised! Nagu üleile sai lubatud, liigume siis edasi looduskaitseaduse muutmisega. Kui üleile Riigikogu ei pidanud vajalikuks muuta looduskaitseaduse seda paragrahvi, mis lubaks sihtkaitsevöönditesse ja loodusreservaatidesse ebaseaduslikult rajatud hooneid riigistada, siis laiendame seda kõikidele kaitsealadele ja hoiualadele. Väga paljude inimeste õiglustunne on sellest riivatud, et meie hulgas on võrdsematest võrdsemaid, kellele on kõik lubatud, ka ehitada rahvuslikult äärmiselt tähtsatesse ja loodushoiu seisukohalt olulistesse kaitsepiirkondadesse ebaseaduslikke ehitisi. Seekord me pakume, et võtame appi kinnisasja sundvõõrandamise seaduse ja liigume seda teed. Ma arvan, et see avab meil Riigikogu selles koosseisus ka mõnes mõttes huvitava filosoofilise vaidluse, kas ebaseaduslik omand on üldse omand, kas see vara üldse kuulub omanikule või mitte. Võib-olla tekib ka küsimus, kas ebaseaduslikku vara on üldse võimalik sundvõõrandada ja konfiskeerida. Aga loodame, et esimesel lugemisel saame selle teemaga tegelda.

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Kalev Kotkase!

Kalev Kotkas

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Eelmisel nädalal hääletas koalitsioon välja 18 Riigikogu liikme algatatud ühistranspordiseaduse muutmise seaduse eelnõu. See on väga kahetsusväärne, kui Riigikogu kardab ja väldib õiglase praamipiletihinna teemalist diskussiooni. Sporditermineid kasutades jooksis Riigikogu eelmisel nädalal lati alt läbi, täna anname võimaluse uueks katseks. Ehk siis Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja neli kolleegi Keskerakonna fraktsioonist – Kalle Laanet, Aivar Riisalu, Jüri Ratas ja Evelyn Sepp – algatavad ühistranspordiseaduse § 24 täiendamise seaduse eelnõu, mille mõte on rakendada parvlaeva üleveol reisijapiletitele maanteepikenduse hindasid. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Aitäh, austatud juhataja! Head ametikaaslased! Vastavalt Riigikontrolli seaduse §-le 5 määrab Riigikogu rahanduskomisjoni ettepanekul Riigikontrolli eelarveaasta tegevuse kontrollimiseks audiitori. Käesolevaga algatabki rahanduskomisjon Riigikogu otsuse "Audiitori nimetamine Riigikontrolli 2010. aasta tegevuse kontrollimiseks" eelnõu ja teeb ettepaneku nimetada 2010. aasta Riigikontrolli majandustegevust kontrollima KPMG Baltics AS-i audiitor Indrek Alliksaar.

Aseesimees Jüri Ratas

Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud kolm eelnõu ning vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele otsustab Riigikogu juhatus nende edasise menetlemise.

Läheme edasi teadete juurde. Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete esitatud

kaks arupärimist majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile, kaks arupärimist sotsiaalminister Hanno Pevkurile, ühe arupärimise rahandusminister Jürgen Ligile ning ühe arupärimise haridus- ja teadusminister Tõnis Lukasele.

Head ametikaaslased! Meil on siin Riigikogu täiskogu saalis homme väga tore üritus, nimelt toimub traditsiooniline lasteparlamendi istung. Ja nii nagu tavaks on saanud, on mul teile siiras palve, et te oma lauad korda teeksite.

Head ametikaaslased! Nüüd oleme jõudnud kohaloleku kontrolli juurde. Viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 81 Riigikogu liiget, puudub 20.

1. 2011. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (822 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Jüri Ratas

Seoses neljapäevase istungi algusega katkes meil Vabariigi Valitsuse algatatud 2011. aasta riigieelarve seaduse eelnõu teise lugemise arutelu. Jätkame nüüd selle eelnõu muudatusettepanekute läbivaatamist. Kolmteist minutit tagasi jõudsimel läbi vaadata muudatusettepaneku nr 89. Nüüd oleme muudatusettepaneku nr 90 juures, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Toomas Varek, palun!

Toomas Varek

Aitäh, härra Riigikogu aseesimees! Keskerakonna fraktsioon palub 90. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Kuulutan välja vaheaega. Istung jätkub kell 10.16.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Keskerakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud. Kell on 10.16. Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 90. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 27 Riigikogu liiget, vastu 46, erapooletuid ei ole. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Läheme 91. muudatusettepaneku juurde, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Toomas Varek, palun!

Toomas Varek

Aitäh, härra Riigikogu aseesimees! Keskerakonna fraktsioon palub panna 91. muudatusettepaneku hääletusele ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Palun esitada see ettepanek ka kirjalikult! Head ametikaaslased! Kuulutan välja vaheaega. Istung jätkub kell 10.27.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Eesti Keskerakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on lõppenud. Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 91. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 26 Riigikogu liiget, vastu 42 Riigikogu liiget, erapooletuid ei ole. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

92. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Toomas Varek, palun!

Toomas Varek

Aitäh, härra Riigikogu aseesimees! Keskerakonna fraktsioon palub 92. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Kuulutan välja vaheaega. Istung jätkub kell 10.38.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Vaheaeg on lõppenud, kell on 10.38. Me menetleme 92. muudatusettepanekut, Keskerakonna fraktsioon on palunud seda hääletada. Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 92. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 23 Riigikogu liiget, vastu 40 Riigikogu liiget, erapooletuid ei ole. See muudatusettepanek ei leidnud toetust.

93. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Toomas Varek, palun!

Toomas Varek

Aitäh, härra Riigikogu aseesimees! Keskerakonna fraktsioon palub 93. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Mina palun teilt selle ettepaneku kohta ka kirjalikku dokumenti või taotlust. Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 10.49.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kell on 10.49. Eesti Keskerakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud. Me menetleme praegu 93. muudatusettepanekut ja Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja on palunud seda hääletada. Panen hääletusele 93. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 24 Riigikogu liiget, vastu 40 Riigikogu liiget ja 2 erapooletut. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Liigume edasi järgmise muudatusettepaneku juurde, mis kannab numbrit 94. Selle muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Toomas Varek, palun!

Toomas Varek

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Keskerakonna fraktsioon palub 94. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Palun esitada see palve ka kirjalikult! Head ametikaaslased! Kell on 10.51, kuulutan välja vaheaja. Riigikogu täiskogu istung jätkub kell 11.01.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Eesti Keskerakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud. Kell on 11.01 ja me võime oma päevakorraga edasi

minna. Oleme jõudnud 94. muudatusettepaneku juurde. Selle on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja ühtlasi on palunud seda muudatusettepanekut hääletada. Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 94. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 23 Riigikogu liiget, vastu 39, erapooletuid ei ole. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Läheme järgmise muudatusettepaneku juurde, mis kannab numbrit 95. Selle on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Mina palun enne hääletamist kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Kuulutan välja vaheaja. Istung jätkub kell 11.12.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi saanud.

Panen hääletusele 95. muudatusettepaneku, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

26 poolt, 39 vastu, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

96. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun enne hääletamist kümne-minutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 11.22.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Kell on 11.22, vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 96. muudatusettepaneku, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun hääletada!

26 poolt, 36 vastu, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

97. ettepaneku on esitanud Mai Treial ja Ester Tuiksoo, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist palun kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Jätkame istungit kell 11.32.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 97. muudatusettepaneku, mille on esitanud Mai Treial ja Ester Tuiksoo ning mille juhtivkomisjon on arvestamata jätnud. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt on 20 Riigikogu liiget, vastu 36, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

98. muudatusettepaneku on esitanud Mai Treial ja Ester Tuiksoo, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun, Mai Treial!

Mai Treial

Aitäh, lugupeetud juhataja! Palun seda muudatusettepanekut hääletada.

Aseesimees Keit Pentus

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Keskerakonna fraktsioon palub enne muudatusettepaneku hääletust kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Istung jätkub kell 11.43.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Kell on 11.43, vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 98. muudatusettepaneku, mille on esitanud Mai Treial ja Ester Tuiksoo ning mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt 25, vastu 41, erapooletuid ei ole. 98. muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Enne 99. muudatusettepaneku juurde asumist on meil vaja läbi hääletada hoopis ühte teist ettepanekut. Nimelt on Eesti Reformierakonna fraktsioon tulenevalt sellest, et meil on nii hea töötempo, teinud ettepaneku pikendada 2010. aasta 18. novembri Riigikogu istungit kuni päevakorra ammendumiseni, kuid mitte kauem kui kella 14.00-ni. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Ma teen Keskerakonna fraktsiooni nimel ettepaneku võtta enne selle ettepaneku hääletamist kümneminutiline vaheaeg.

Aseesimees Keit Pentus

Arusaadav! Istung jätkub hääletamisega kell 11.54.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Kell on 11.54, vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele Eesti Reformierakonna fraktsiooni ettepaneku pikendada tänast Riigikogu istungit kuni päevakorra ammendumiseni, kuid mitte kauem kui kella 14.00-ni. Palun hääletada!

Head kolleegid! Neid Riigikogu liikmeid, kes toetasid istungi jätkamist, oli 48, vastuolijaid oli 31. Ettepanekule toetuse saamiseks oleks pidanud poolt olema kaks korda rohkem hääli kui vastu. Meie tänase tööaja pikendamise ettepanek ei leidnud toetust.

Jäime 99. muudatusettepaneku juurde. Selle ettepaneku on esitanud Keskerakonna frakt-

sioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Jätkame istungit kell 12.05.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 99. muudatusettepaneku, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

23 poolt, 41 vastu, erapooletuid ei ole. Ettepanek jäi toetuseta.

Oleme jõudnud 100. muudatusettepaneku juurde. Selle on esitanud Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun 100. muudatusettepanekut hääletada ja enne 100. muudatusettepaneku hääletust palun kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Läheme hääletusega edasi kell 12.15. Väino Linde, palun, protseduuriline küsimus!

Väino Linde

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Ma küsin protseduuriliselt: kuna me oleme siin muudatusettepanekute hääletamisega juba mituteist tundi vaeva näinud ja oleme jõudnud tõesti 100. juurde välja, kas ei peaks seda siis kuidagi pidulikumalt tähistama kui ainult kümne-minutilise vaheajaga?

Aseesimees Keit Pentus

Väljas on vahepeal sadanud maha ilus lumi. Kõigil Riigikogu liikmetel, kes on tunde veetnud istungisaalis või oma tööruumides, on näiteks võimalik minna seda kümne minuti jooksul välja nautima. Soovitan. Nüüd on Kadri Simsonil protseduuriline küsimus.

Kadri Simson

Aitäh! Sellel muudatusettepanekul pole oluline ainult number, vaid ka see, et see annaks tagasi omavalitsustele nendelt ära võetud tulu baasi ...

Aseesimees Keit Pentus

See ei ole protseduuriline küsimus, proua Simson. Palun, Ain Seppik!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Mul on nüüd protseduuriline küsimus, et rahuldada Väino Linde indu. Mul on lugupeetud juhatajale ettepanek võtta juhataja vaheaeg, siis saab seda pikemalt nautida.

Aseesimees Keit Pentus

See on suurepärase ettepanek, kuid ma jätan selle ettepaneku kasutamata. Nii nagu ma enne ütlesin, istung jätkub kell 12.15.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Kell on 12.16. Ma loodan, et kõigil on olnud võimalus meelepärasel moel järgmise muudatusettepanekuni jõudmist tähistada ja ma panen hääletusele ... Protседuuriline küsimus, Igor Gräzin, palun!

Igor Gräzin

Selles parlamendis on olemas omad traditsioonid ja ühe algatas Margus Leivo. Nimelt kuulub 100., hingusele minev, mittetark parandusettepanek tema mälestuseks hääletamisele püsti seistes. Meenutagem 100. parandust, nagu see oli. Palun kolleegidel püsti tõusta!

Aseesimees Keit Pentus

Täna, hea kolleeg! Hääletamise asendit ei ole Riigikogu kodu- ja töökorras sätestatud. Kas teil on uus protseduuriline küsimus, hea kolleeg? Kui rohkem protseduurilisi küsimusi ei ole, siis ... Palun, Ain Seppik, protseduuriline küsimus!

Ain Seppik

Aitäh, lugupeetud juhataja! Nüüd on Reformierakond asunud sihilikult istungit venitama. (Naer.) Ma palun teid, kutsuge nad korrale!

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Panen hääletusele 100. muudatusettepaneku, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni on jätnud ettepaneku arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 28 Riigikogu liiget, vastu 37. 100. muudatusettepanek ei leidnud toetust.

101. muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni on jätnud selle arvestamata. Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Palun muudatusettepanekut nr 101 hääletada ja enne hääletamist palun kümminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Jätkame hääletamisega kell 12.28.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 101. muudatusettepaneku, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjoni on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt 26, vastu 40, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

Ettepaneku nr 102 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni on jätnud arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun muudatusettepanekut nr 102 hääletada ja enne hääletamist palun kümminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Jätkame kell 12.39.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 102. muudatusettepaneku, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjoni on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

25 poolt, 42 vastu, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

103. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni on jätnud arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun muudatusettepanekut nr 103 hääletada ja enne 103. muudatusettepaneku hääletust palun kümminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Jätkame istungit kell 12.49.

V a h e a e g

Aseesimees Keit Pentus

Vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 103. muudatusettepaneku, mille esitaja on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjoni on jätnud arvestamata. Palun hääletage!

27 poolt, 40 vastu, kaks erapooletut. Ettepanek ei leidnud toetust.

104. muudatusettepaneku on esitanud roheliste fraktsioon, juhtivkomisjoni on jätnud arvestamata. 105. muudatusettepaneku on esitanud Keskerakonna ... Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Ma saan aru, et Valdur Lahtvee sooviks vist panna ise oma muudatusettepaneku hääletusele, nii et ma annan sõnajärje talle üle. Palun vabandust!

Aseesimees Keit Pentus

Valdur Lahtvee, palun!

Valdur Lahtvee

Te olete mõtetelugeja, kolleeg. Palun fraktsiooni nimel seda muudatusettepanekut tõepoolest hääletada, aga ilma vaheajata.

Aseesimees Keit Pentus

Te ei palu vaheaega? Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Me palume 104. muudatusettepaneku hääletamise eel kümminutilist vaheaega.

Aseesimees Keit Pentus

Aitäh! Me teeme selle vaheaja, kuid kuna istung lõpeb kümne minuti pärast, siis ei ole meil võimalik hääletust seaduses ettenähtud tööaja raames enam täna teha. Seega on Keskerakonna fraktsiooni võetud kümneminutilise vaheajaga tänane istung lõppenud.

Head kolleegid! Ma soovin teile tänaseks edukat tööd komisjonides. Puhake laupäeval ja pühapäeval välja, järgmisel nädalal jätkame sealt, kus me täna pooleli jäime.

V a h e a e g

Istungi lõpp kell 12.51.

Istungi kestus 2 tundi ja 51 minuti.

Juhataja

K. Pentus
Riigikogu aseesimees